

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
ESKİ TÜRK EDEBİYATI BİLİM DALI

MEDHÎ DİVANI

(İNCELEME – TRANSKRİPSİYONLU METİN)

102227

Doktora Tezi

Nezihe SEYHAN

102227

1. cilt

Danışman

Prof. Dr. Orhan BİLGİN

İSTANBUL 2000

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	III
ÖZET	IV
ABSTRACT	V
KISALTMALAR	VI
BİBLİYOGRAFYA	VII
I. GİRİŞ	1
1. Medhî'nin Yaşadığı Döneme Kısa Bir Bakış	1
II. HAYATI VE KİMLİĞİ MESELESİ	6
III. ESERLERİ	29
IV. SANATI	36
1. Şekil Özellikleri	36
1.1. Tertip Şekli	36
1.2. Nazım Şekilleri	36
1.3. Vezin	40
1.4. Kafiye ve Redif	42
1.5. İmlâ	43
2. Muhteva Özellikleri	45
2.1. İşlenen Konular	45
2.1.1. Kasidelerde İşlenen Konular	45
2.1.2. Musammatlarda İşlenen Konular	55
2.1.3. Gazelerde İşlenen Konular	61
2.1.4. Kıt'a ve Müfredlerde İşlenen Konular	73
2.2. Dinî Unsurlar	74
2.2.1. Ayet ve Hadisler	74
2.2.2. Peygamberler ve Din Büyükleri	77
2.3. Mitolojik Kahramanlar	78

2.4. Aşk Kahramanları	79
2.5. Şairler ve Diğer Kişiler	79
2.6. Günlük Hayat Unsurları	82
3. Üslup	84
3.1. Dil Özellikleri	84
3.2. Atasözü ve Deyimler	93
3.3. Söz ve Anlam Sanatlarının Kullanılışı	99
3.4. Şairliği	107
3.5. Etkiler	109
V. SONUÇ	120
VI. METİN TESPİTİYLE İLGİLİ HUSUSLAR	123
1. Nüsha Tavsifi	123
2. Nüshaların Değerlendirilmesi	124
3. Tenkitli Metnin Kurulmasında Takip Edilen Yol	125
3.1. Türkçe Ekler ve Kelimelerin Yazımı	125
3.1.1. Ekler	125
3.1.2. Kelimeler	126
3.2. Farsça, Arapça Terkipler ve Kelimelerin Yazımı	127
3.2.1. Terkipler	127
3.2.2. Ekler	127
3.2.3. Kelimeler	128
3.3 Transkripsiyon Alfabesi	129
VII. MEDHÎ DİVAN'I'NIN TRANSKRİPSİYONLU METNİ	130
1. Kasideler	131
2. Müseddesler	186
3. Muhammesler	228
4. Gazeller	323
5. Kıta	616
6. Rubailer	617
7. Müfredler	626
VIII. İNDEKSLER	629
1. Metnin İndeksi	629
2. Vezin İndeksi	635

ÖNSÖZ

XVI. yüzyılın ilk yarısından XVII. yüzyıl başlarına kadar uzun bir ömür süren Medhî, meddahlığı dolayısıyla III. Murad, III. Mehmed, I. Ahmed ve muhtemelen II. Osman dönemlerinde sarayda bulunmuş ve devlet ricali ile yakınlık kurmuştur. Gayet başarılı şiirler yazmış bir şair olmakla birlikte, belki de divan edebiyatı şairlerinin meddahları küçümsemesinin sonucu olarak XVI. yüzyılın önde gelen pek çok şairi arasında gölgede kalmış, gerek kendi döneminde gerekse daha sonraki dönemlerde tezkire ve biyografilerde adı anılmamıştır. Hakkında bilgi bulabildiğimiz tek kaynakta adına bir şair olarak değil de meşhur bir meddah olarak rastlanması, yaşadığı dönemde meddahlığının şairliğinin önüne geçtiğini düşündürmektedir. Gerçekten divanında meddahca ve meddahlık hakkındaki şiirleri de bu tezi desteklemekte, hatta unutulmuş şairliği sebebiyle divanı XX. yüzyıl kaynaklarında başka bir Medhî'ye atfedilmektedir.

Halk söyleyişine yakın akıcı ve sade bir Türkçeyle divan şiiri geleneğini birleştiren Medhî'nin, yazdığı şiirlerinin önemli bir kısmı dervişliği dolayısıyla tasavvufidir. Ancak, öte yandan dünya nimetlerine kayıtsız olmadığını gösteren şiirleri de az değildir. Meddahlığının etkisiyle çeşitli formlarda yazılmış pek çok medhiyeye divanında yer vermiş, yine meddah olarak anlattığı kıssaları kaleme almıştır. Divanı dışında bu gün bir çoğu ele geçmemiş tercüme, telif ve derleme eserleriyle yaşadığı devrin edebî zenginliğine katkıda bulunmuş olan Medhî, edebiyat tarihi içinde hak ettiği yeri bulamamıştır.

Divanın elde bulunan tek tam nüshasını müntehabat nüshayla karşılaştırarak metni tespit etmeye gayret ettiğimiz bu çalışmada eksikleri tamamlayarak ve yanlışlıkları düzelterek yardımcı olacıklara şimdiden teşekkür ederim.

Çalışmalarım boyunca bana yol gösteren, tezimi sabır ve titizlikle yöneten hocam Prof. Dr. Orhan Bilgin'e ve metin tespitinde karşılaştığım güçlüklerin halledilmesinde yardımlarını esirgemeyen Prof. Dr. Günay Kut'a teşekkürlerimi sunarım.

ÖZET

Bu çalışmada eldeki tam ve müntehabat nüshadan hareketle, Medhî Divanı'nın tenkitli metni transkripsiyonlu olarak tespit edilmiştir. Giriş bölümünde Medhî'nin yaşadığı dönem olan XVI. yüzyıl ve XVII. yüzyılın ilk çeyreğinde Osmanlı Devleti'nin siyasî durumundan ve divan edebiyatının önde gelen şairlerinden kısaca bahsedilmiştir. Üzerinde çalışılan bu divanın Gelibolulu Kara Mahmud'a yanlışlıkla atfedildiği anlaşılmış ve bunun üzerine kaynaklarda adı geçen on bir Medhî mahlaslı şairden hangisinin bu divanı yazmış olabileceği araştırılarak, sonunda bunların dışında kıssa-hanlık yapmış Derviş Hasan adlı Medhî'nin bu divanın sahibi olduğu tespit edilmiştir. Derviş Hasan Medhî'nin divanından ve bugün ona ait olduğu kesin olarak söylenebilecek mevcut üç eserinden derviş olduğu, seyahat ederek halk arasında meddahlık yaptığı, daha sonra III. Murad'ın sarayında kıssa-hanlık görevinde bulunduğu, bu görevine III. Mehmed, I. Ahmed ve muhtemelen II. Osman dönemlerinde devam ettiği anlaşılmıştır.

Medhî'nin divanı dışında, tercüme, telif ve derleme olarak sayısı on biri bulan eserlerinden bugün elde bulunan *Kaside-i Nev-bave*, *Tercüme-i Şah-nâme-i Firdevsî*, *Esrar-ı Hikmet* ve *Hikâye-i Rıdvan Şah* adlı eserlerden bahsedilmiş ve bu eserlerden ilk ikisi hakkında henüz araştırma yapılmadığı belirlenmiştir.

Divan, şekil, muhteva ve üslup açısından üç bölümde incelenmiştir. Şekil özellikleri kısmında divanda kullanılan nazım biçimleri, vezin, kafiye ve redif ile nüshanın imlâsı ele alınmıştır. Muhteva özellikleri bölümünde ilk olarak divandaki kasideler, musammatlar, gazeller, kıta ve müfredlerde işlenen konulara yer verilmiş, daha sonra şiirlerdeki ayet, hadis, peygamber ve din büyükleri olmak üzere dinî unsurlar gösterilmiş, son olarak da mitolojik kahramanlar, aşk kahramanları, şairler ve diğer kişiler ile günlük hayat unsurları tespit edilmiştir. Divandaki dil özellikleri, kullanılan atasözleri ve deyimler, söz ve anlam sanatlarının kullanılışı belirlenmiş, şairliği üzerinde durulmuş, yazdığı tahmisler ve nazireler değerlendirilerek divan edebiyatı içindeki yeri tespiti çalışılmıştır. Bu incelemeyle elde edilen bilgiler sonuç kısmında değerlendirildikten sonra nüsha tavsifi yapılmış, metin tespitinde tutulan yol açıklanmıştır.

ABSTRACT

The aim of this study is to establish a critical edition and transliteration of the extant complete and selected texts of Medhî's Divan. In the introductory chapter a brief account is given of the political and historical events of the period spanning across the first half of the 16th and the first quarter of the 17th centuries, roughly corresponding to Medhî's lifetime. A short survey of the achievements of the leading Divan poets who were his contemporaries has also been included. Research on the Divan has revealed that this work had been hitherto mistakenly attributed to Gelibolulu Kara Mahmud. Among the twelve poets who use the pen-name Medhî, one by the name of Dervîş Hasan was identified as the writer of the Divan. Based on the divan by Dervîş Hasan Medhî and three extant works which are proven conclusively to have been his, it has been inferred that he was a dervîş who travelled the country as a *meddah* (story teller) and that he subsequently served in the court of Murad III in the same capacity, a task which he continued to perform under Mehmed III, Ahmed I and possibly Osman II.

Besides the divan, eleven pieces of work are attributed to Medhî. An account has been given of his four extant works, namely, *Kaside-i Nev-bave*, *Tercüme-i Şah-name-i Firdevsî*, *Esrar-ı Hikmet* and *Hikaye-i Rıdvan Şah*. It has also been noted that no research has been conducted on the former two.

The Divan has been studied with respect to its form, content and style. The section on form has focussed on the metre scheme, versification, rhyme and *redif*, together with the orthography of the text. In the section on content, space has been devoted primarily to the examination of the subjects treated in panegyrics (*kasides*), *musammats*, *gazels*, stanzas and *müfreds*. An analysis has been made of the use of motifs such as references to holy and religious figures, Koranic verses, hadiths, as well as mythological and legendary heroes, and the protagonists of popular romances. The study has, at the same time revealed the presence of allusions to contemporary figures, poets and events from daily life. The study of the stylistic features of the Divan has concentrated on linguistic characteristics, such as phraseology, the use of proverbial and idiomatic sayings and the employment of figures of speech and poetic artifices. Finally an attempt has been made to evaluate the achievements of Dervîş Hasan Medhî as a poet, based mainly on the quality of his compositions, primarily his *tahmis* and *nazires*. A special section has been devoted at the end to the interpretation of textual characteristics and the exposition of the method used in editing the text.

KISALTMALAR

A : Ali Emirî (Millet Kütüphanesi) Manzum 399

a.g.e. : adı geçen eser

a.g.m. : adı geçen makale

a.g.t. : adı geçen tez

bkz. : bakınız

bs. : baskı

c. : cilt

G. : gazel

H. : Hicrî

haz. : hazırlayan

İ.Ü. : İstanbul Üniversitesi

K. : kaside

M : Mihrişah Sultan (Süleymaniye Kütüphanesi) 370

M. : Miladî

MEB : Millî Eğitim Bakanlığı

Muh. : muhammes

Müs. : müseddes

ö. : ölümü

s. : saltanatı

TTK : Türk Tarih Kurumu

vd. : ve diğerleri

yy. : yüzyıl

BİBLİYOGRAFYA

- Ak, Coşkun, haz., *Muhibbi Divanı –İzahlı Metin- Kanunî Sultan Süleyman*, Ankara, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 1987.
- Aksoy, Ömer Asım, *Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü*, 4. bs., Ankara, Türk Dil Kurumu, 1984.
- Akyüz, K., Beken, S., Yüksel, S. vd., haz., *Fuzulî Divanı*, 2. bs., Ankara, Akçağ Yayınları, 1990.
- Ambros, Edith Gülçin, "So Many Medhîs" *Türkische Miszellen Robert Anhegger Festschrift. Armağanı. Mélanges - Varia Turcica IX* [1987], 25-33.
- Ateş, Ahmed, "Türk Halk Hikâyelerinde İbn Sina" *Türkiyat Mecmuası* XI (1954), 33-40.
- "Türk Halk Hikâyelerinde İbn Sina" *Türkiyat Mecmuası* XII (1955), 265-275.
- Bağdatlı İsmail Paşa, *Hediyetü'l-Arifin Esmâü'l-Müellifin ve Asarü'l-Musannifin*, haz., Kilisli Rifat Bilge ve İ. M. K. İnal, 2 c., İstanbul, MEB, 1951.
- Banarlı, Nihat Sami, *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi, Destanlar Devrinden Zamanımıza Kadar*, 2 c., İstanbul, MEB, 1971.
- Bloch, E. *Catalogue des Manuscrits Turcs de la Bibliothèque Nationale*, Paris, Bibliothèque Nationale, 1933.
- Bölge Ağzlarında Atasözleri ve Deyimleri*, 2. bs., Ankara, Türk Dil Kurumu, 1996.
- Bursalı Mehmet Tahir, *Osmanlı Müellifleri*, İstanbul, Matbaa-i Amire, 1333.
- Çavuşoğlu, Mehmed, *Necati Bey Divanı, Seçmeler*, İstanbul, Tercüman Yayınları, [t.y.].
- haz., *Yahya Bey - Divan - Tenkidli Basım*, İstanbul, İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Yayını, 1977.
- , M. Ali Tanyeli, haz., *Hayreti – Divan – Tenkidli Basım*, İstanbul, İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1981
- , M. Ali Tanyeli, haz., *Üsküplü İshak Çelebi – Divan – Tenkidli Basım*, İstanbul, Mimar Sinan Üniversitesi Yayınları, 1989.
- Çınar, İsmail, "Kemal Ümmî Divanı", Mezuniyet Tezi, İstanbul Üniversitesi, 1970.

Ergin, Muharrem, "Câmi-ül-Meânî'deki Türkçe Şiirler", *Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, 3 sayı 3-4 (1949), 539-569.

Ergun, Saadettin Nüzhet, *Türk Şairleri*, 2 c., İst., Bozkurt Matbaası, 1936-1944.

Ertaylan, İsmail Hikmet, *Gazi Geray Han, Hayatı ve Eserleri*, İstanbul, Ahmet Sait Basımevi, 1958.

----- *Türk Edebiyatı Örnekleri*. c. 1, *Varaka ve Gülşah*, İstanbul, İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1945.

Eyice, Semavi, "Gazanfer Ağa Külliyesi", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, 13. c., İstanbul, TDV Yayınları, 1996.

----- "İstanbul,Tarihi Eserler". *İslâm Ansiklopedisi*, c. 5/2, İstanbul, MEB, 1993.

Gibb, E.J. Wilkinson, *Osmanlı Şiir Tarihi*, çev. Ali Çavuşoğlu, Ankara, Akçağ Yayınları, 1999.

Gökbilgin, M. Tayyip, "Cigala-zâde", *İslâm Ansiklopedisi*, c. 3, İst., MEB, 1993.

Güleç, Hasan, "Ahîzade Abdülhalim Efendi", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, c. 1, İstanbul, TDV Yayınları, 1988.

Haşimî, *Divan-ı Haşimî*, Süleymaniye Kütüphanesi Hacı Mahmud Efendi 3335.

İnce, Adnan, "Medhi'nin Rıdvan Şah Hikâyesi", *Bir – Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, Prof. Dr. Kemal Eraslan Armağanı, sayı 9-10, İstanbul, Yesevî Yayıncılık, (1998), s. 273-308.

İpekten, H., İsen, M.,Toparlı, R., vd., *Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, Ankara, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 1988.

----- ,İsen, M., Karabey, T., vd., "XVI. Yüzyıl Divan Nazmı", *Büyük Türk Klâsikleri*, İstanbul, Ötüken-Söğüt, 1986.

İpşirli, Mehmet, "Ahîzade Abdülhalim Efendi", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, c. 1, İstanbul, TDV Yayınları, 1988.

İsen, Mustafa, haz., *Usûlî Divanı*, Ankara, Akçağ Yayınları, 1990.

İslâm Ansiklopedisi, 2. bs., 13 c., İstanbul, MEB, 1993.

İstanbul Kütüphaneleri Türkçe Yazma Divanlar Kataloğu, İstanbul, MEB, 1943.

Kayaalp, İsa, *Sultan Ahmed Divanının Tahlili*, İstanbul, Kitabevi, 1999.

- Kemal Ümmî, *Kitab-ı Kemal Ümmî*, Süleymaniye Kütüphanesi Hacı Mahmut Efendi 3343.; Süleymaniye Kütüphanesi Pertev Paşa 415.
- Kırkılıç, Ahmet, "Sultan III. Murad (Muradî), Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri ve Divanın Tenkitli Metni", Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, 1985.
- Kocatürk, V. Mahir, *Türk Edebiyatı Tarihi*, Ankara, Edebiyat Yayınevi, 1964.
- Köprülü, Fuad, *Edebiyat Araştırmaları*, Ankara, TTK, 1966.
- "Fazlî" *İslâm Ansiklopedisi*, c. 4, İstanbul, MEB, 1993.
- *Türk Edebiyatı Tarihi*, haz., O.F. Köprülü ve Nermin Pekin, İstanbul, Ötüken Neşriyat, 1986.
- "Türklerde Halk Hikâyeciliğine ait Bazı Maddeler, Meddahlar", *Edebiyat Araştırmaları*, Ankara, TTK, 1966.
- Kramers, J. H., "Halil Paşa", *İslâm Ansiklopedisi*, c. 5/1, İstanbul, MEB, 1993.
- Kut, Günay, "Anadolu'da Türk Edebiyatı", *Osmanlı Medeniyeti ve Tarihi*, ed. Ekmeleddin İhsanoğlu, c. 2, İstanbul, IRCICA, 1998.
- Kutluk, İbrahim, haz., *Beyanî -Tezkiretü's-Şuara*, Ankara, TTK, 1997.
- Kutluk, İbrahim, haz., *Kınalı-zade Hasan Çelebi - Tezkiretü's-Şuara*, Ankara, TTK, 1989.
- Küçük, Sabahattin, haz., *Bakî Divanı*, Ankara, Türk Dil Kurumu, 1994.
- Kütükoğlu, Bekir, "Mustafa Paşa, Lala, Kara" *İslâm Ansiklopedisi*, c. 8, İstanbul, MEB, 1993.
- Levend, Agah Sırrı, *Türk Edebiyatı Tarihi*, Ankara, TTK, 1984.
- Mazıoğlu, Hasibe, "Türk Edebiyatı, Eski", *Türk Ansiklopedisi*, c. 32, Ankara, MEB, 1983.
- Mehmed Süreyya, *Sicill-i Osmanî yahud Tezkire-i Meşahiri Osmaniyye*, 4 c. İstanbul, Matbaa-i Amire, 1308.
- Mehmed Süreyya, *Sicill-i Osmanî*, haz., Nuri Akbayan, 6 c. İstanbul, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 1996.
- Mengi, Mine, haz., *Mesihî Divanı*, Ankara, Atatürk Kültür Merkezi Yayını, 1995.

Nev'i-zade Atâî, *Şakayık-ı Numaniyye ve Zeylleri, Hadaikü'l-Hakaik fi Tekmileti's-Şakaik*, haz., Abdülkadir Özcan, 5 c., İstanbul, Çağrı Yayınları, 1989.

Nutku, Özdemir, *Meddahlık ve Meddah Hikâyeleri*, 2. bs., Ankara, Atatürk Kültür Merkezi Yayını, 1997.

Oy, Aydın, *Tarih Boyunca Türk Atasözleri*, İstanbul, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 1972.

Öztuna, T. Yılmaz, *Başlangıcından Zamanımıza Kadar Türkiye Tarihi*. 12 c., İstanbul, Hayat Yayınları, 1965.

Parmaksızoğlu, İsmet, "İbrahim Paşa, Damad", *İslâm Ansiklopedisi*. c. 5/2, İstanbul, MEB, 1993.

Rieu, Charles, *Catalogue of the Turkish Manuscripts in The British Museum*, London, Longmans&Co., 1888.

Riyazî, *Tezkire-i Riyazî Efendi*, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi TY 4098.

Salepçi, Afife, "Nihanî Divanı", Mezuniyet Tezi, İstanbul Üniversitesi, 1964.

Saraç, Yekta, "Emrî ve Divanı", Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, 1991.

Selanikî, Mustafa, *Tarih-i Selanikî*, İstanbul, Matbaa-i Amire, 1281.

Selekler, İnci, "Kemal Ümmî Divanı", Mezuniyet Tezi, İstanbul Üniversitesi, 1970.

Şemseddin Sami, *Kamusü'l A'lam*, 6 c., İstanbul, Mihran Matbaası, 1306.

Tarlan, Ali Nihat, haz., *Hayalî Divanı*, Ankara, Akçağ Yayınları, 1992.

----- *Şiir Mecmualarında XVI. ve XVII. Asır Divan Şiiri – Ubeydî – Aşkî - Şem'î – İşretî*, İstanbul, İ.Ü., Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1948.

----- haz., *Zatî Divanı - Edisyon Kritik ve Transkripsiyon*, İstanbul, İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1967.

Timurtaş, Faruk K., *Eski Türkiye Türkçesi, XV. Yüzyıl Gramer – Metin – Sözlük*, 2. bs., İstanbul, İ. Ü. Edebiyat Fakültesi Basımevi, 1981.

----- *Tarihi Türkiye Türkçesi Araştırmaları III, Osmanlı Türkçesi Grameri*, 8. bs., İstanbul, Alfa yayınları, 1997.

- Tulum, M., Tanyeli, M. A., haz., *Nev'î – Divan – Tenkidli Basım*, İstanbul, İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1977.
- Tuman, Nail, *Tuhfe-i Nailî, Divan Şairlerinin Muhtasar Biyografileri* 2 c., [y.y.], [t.y.].
- Tülbentçi, Feridun Fazıl, *Atasözleri*, 2. bs., İstanbul, İnkılap ve Aka Kitabevi, 1977.
- Uzun, Mustafa, "Gazi Giray II; Edebî Yönü", c. 13, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, İstanbul, TDV Yayını, 1996.
- Uzunçarşılı, İsmail Hakkı, *Osmanlı Tarihi*, c. III/I, Ankara, TTK, 1988.
- Ülken, Hilmi Ziya, "İbn Sina", *İslâm Ansiklopedisi*, c. 5/II, İstanbul, MEB, 1993.
- Yurtsever, Şükriye, "Kemal Ümmî Divanı", Mezuniyet Tezi, İstanbul Üniversitesi, 1971.

I. GİRİŞ

1. Medhî'nin Yaşadığı Döneme Kısa Bir Bakış

XVI. yüzyılın ilk yarısından XVII. yüzyılın ilk çeyreğinin sonlarına dek yaşadığını düşündüğümüz Medhî, Osmanlı devletinin ve Türk edebiyatının en parlak dönemini idrak etmiş bir şairdir. Kanunî Sultan Süleyman (s.1520-1566) devrinde Osmanlı devleti üç kıtaya yayılmış, dünyanın en güçlü ordusuna sahip, zengin bir imparatorluk haline gelmişti. Bu dönemde batıda Belgrad alınmış, bütün Avusturya toprakları ele geçirilmiş, doğuda Tebriz ve Bağdat alınarak Avrupa ve Asya'da sınırlar genişletilmişti. İdarî ve askerî kurumlar yeniden düzenlenmişti.¹ Kanunî'nin ölümünden sonra II. Selim'in saltanatı devrinde devletin büyüklüğü ve ihtişamı devam etmişti. Ancak XVI. yüzyılın ikinci yarısından sonra ve XVII. yüzyıl başlarında gelmiş olan üç Osmanlı hükümdarı (III. Murad, III. Mehmed, I. Ahmed) zamanında devlet idaresi valide sultanlarla padişah kadınları, kapı ağası, kızlar ağası, kadın, erkek musahipler ve diğer bir kısım nüfuzlu şahısların müdahaleleriyle bozulmuştu². Muharebelerin uzaması pek muntazam olan askerî teşkilatı bozmuş ve ihtiyaç üzerine ocaklara, devşirme kanununa aykırı olarak kanun harici asker alınmış, tımarlı sipahi ihmal edilmiş, bu suretle pek muntazam olan askerî teşkilat ve disiplin bozulmuştur. Bundan başka ilmiye sınıfının bozularak devletin şer'î ve hukukî kanunlarını tatbik eden hakimlerin ve onların naiplerinin irtikap ve ehliyetsizlikleri ve muharebelerin devamı ve birçok sebeplerle çiftini bırakan köylünün Celâlî olmaları dolayısıyla varidatın noksan olması malî vaziyeti çok sarsmış, paranın ayarı bozulmuş ve bütün bunlar memlekette iktisadî ve ticarî geniş buhranlara sebep olmuştur.³

¹ Y. Öztuna, *Başlangıcından Zamanımıza Kadar Türkiye Tarihi*, c. 7, İstanbul, Hayat Yayınları, 1965, s. 35-38.

² İ. H. Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi*, 4. bs. c. III/I, Ankara, Türk Tarih Kurumu, 1988, s. 119.

³ İ. H. Uzunçarşılı, a.g.e., s. 120.

III. Murad'ın ölümünden sonra 1595'te tahta çıkan III. Mehmed (s.1595-1603) devrinde Lehistan-Litvanya Krallığı Osmanlı himayesinden ayrılmıştı. Tebriz birçok defalar alınıp verilerek sonunda İran tarafında kalmış başka toprak kaybı olmamasına rağmen imparatorluk tam bir duraklama devresine girmişti. Devlet kurumlarındaki kargaşa ve yer yer bozulma, birinci sınıf devlet adamları ve askerlerin gittikçe daha az yetişmesi, bazen bütün bir divan-ı hümayun üyeleri içinde bir tek birinci sınıf şahsiyete rastlanmaması artık pek belirgin bir hale gelmişti. Kanunî devri kuşağı tamamen kaybolmuş, tarihe karışmıştı.⁴

Çocuk denecek yaşta padişah olması sebebiyle devlet işlerinde hep tesir altında kalan I. Ahmed, dinî taassubu fazla olup aynı zamanda devlet için çok fedakarlıklar yapmış olan vezirlerin kıymetini bilmemiştir.⁵

Çok genç yaşta hükümdar olan II. Osman (s.1618-1622) devlet işlerini kavramakta büyük kabiliyet göstermiş fakat 1622'de Davud Paşa ve yandaşları tarafından şehid edilince yerine, aklî dengesi yerinde olmayan I. Mustafa getirilmişti. İç idaredeki bu karışıklıklar ve gerilemeye karşılık I. Ahmed'in bıraktığı imparatorluk sınırları aynen muhafaza edilmiş, hatta Almanya cephesinde genişlemiş, üstelik Lehistan-Litvanya tekrar Türk nüfuzuna alınmıştı.⁶ Kanunî döneminden II. Osman'a kadar Medhî'nin yaşamış olduğu bu dönem siyasî ve askerî bakımdan zirveden düşüşe geçiş sıkıntılarının baş gösterdiği ve idarî bakımdan hoşnutsuzluğun giderek arttığı bir devir olmuştu.

XVI. yüzyıl boyunca Osmanlı imparatorluğu, sınırlarını bir hayli genişletmiş ve bu büyüme siyasî ve ekonomik alanda da yükselmeyi beraberinde getirmiştir. Bu parlak başarıların kültür ve sanat alanında da önemli sonuçları olmuştur. Yavuz Sultan Selim'in Tebriz'den beraberinde getirttiği sanatkârlar sarayda görevlendirilmiş, başta saray olmak üzere sadrazam veya önemli devlet adamlarının etrafında edebî bir çerve oluşmuştur. Bu kültürel ortamın hem destekçilerinden hem de katılımcılarından olan padişahlar da II. Murad'dan

⁴ Y. Öztuna, *Başlangıcından Zamanımıza Kadar Türkiye Tarihi*, s. 107-108.

⁵ Uzunçarşılı, I. Ahmed'in Lala Mehmed Paşa ve Kuyucu Murad Paşa'ya karşı gösterdiği vefasızlığı eleştirmektedir. Bkz. İ. H. Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi*, c. III/I, s. 116-117. Y. Öztuna ise, I. Ahmed'in, III. Mehmed, III. Murad ve II. Selim'den sonra Kanunî'den beri devlet işleriyle ciddi şekilde ve kabiliyet göstererek uğraşan bir hükümdar olduğunu söylemektedir. Bkz. Y. Öztuna, a.g.e., c. 8, s. 215.

başlayarak Fatih Sultan Mehmed, Avnî; II. Bayezid, Adlî; Yavuz Sultan Selim, Selimî; Kanunî Sultan Süleyman, Muhibbî; II. Selim, Selimî; III. Murad, Muradî; III. Mehmed, Adnî; I. Ahmed, Bahtî; II. Osman, Farisî mahlaslarıyla şiirler yazmışlardır. XVI. yüzyılın ortalarında, muhtemelen Medhî'nin gençlik yıllarında Türk edebiyatı, nazım ve nesir yönünden gayet verimli bir çağa ulaşmış, aruz ve Türkçenin uyum içinde kullanımı ve ifade gücü bakımından gayet ihtişamlı bir devre gelmişti. Yüzlerce şair tarafından işlenen divan şiiri sanat ve ahenk yönünden gittikçe mükemmelleştirilmekte idi.

II. Bayezid (s.1481-1512) döneminden itibaren Divanı ve Şem ü Pervane'siyle tanınan Zatî (ö.1546), Kanunî Sultan Süleyman devrine kadar bütün şairlerin üstadı olmuş, özellikle Bakî'yi yetiştirmesi bakımından gayet önemli kabul edilmiştir. Camî'nin eserlerini Türkçeye çeviren ve Câmî-i Rum adıyla tanınan Bursalı Lami'î (ö.1532) divanının yanı sıra mesnevîleri ve mensur eserleriyle şöhret bulmuştur. Lakabı Bekâr Memi olan Hayalî Bey (ö.1556-57), şiirlerindeki samimiyeti ve renkli hayal dünyasıyla tanınmıştır. Hayalî gibi Vardar Yenicesi'nden olan divan sahibi Usulî (ö.1538) ve Hayretî (ö.1534-35) dönemin tanınmış şairlerindendir. Anadolu sahası dışından Fuzulî (ö.1556) divan edebiyatının en büyük şairlerinden biridir. Arapça ve Farsça eserler de veren Fuzulî'nin şiirleri, divan şairlerini çok etkilemiş, Leyla vü Mecnun adlı mesnevîsi Türk edebiyatında kendinden önce yazılan bütün Leyla ve Mecnunları gölgede bırakmıştır.

Bu dönemin hatta Türk edebiyatının Türkçeyi en iyi kullanan şairlerinden biri olan Bakî (ö.1600) divanı ile şöhret bulmuştur. Mahlas kullanmadan şiir yazan devrin ünlü şeyhülislamı Kemalpaşa-zâde (ö.1534), Figanî (ö.1531-32), Amrî (ö.1524), Mealî (ö.1535), İshak Çelebi (ö.1541-42), Zaifî (ö.XVI. yy.), Dukakin-zâde Ahmed Bey (ö.XVI. yy.) Kara Fazlî (ö.1562-63), Ruhî (ö.1605), Şem'î (ö.1591-92), Kabulî (ö.1591-92), Meylî (ö.1593), Celilî (ö.1563-64), Fevrî (ö.1582), Gül-i Sad-berg adlı gazelleriyle ünlü Bursalı Rahmî (ö.1568), Helakî (ö.1575), Taşlıcalı Yahya Bey (ö.1582), Cinanî (ö.1595), Nev'î (ö.1598), Gelibolulu Mustafa Âlî (ö.1600), Emrî (ö.1575) ve Ubeydî (ö.1572-73) bu devrin divan sahibi şairleridir. Şiirde Arapça,

⁶ Y. Öztuna, *Başlangıcından Zamanımıza Kadar Türkiye Tarihi*, c. 8, s. 284.

Farsça ve Türkçe'nin ahengini meydana getiren şiirler yazmış bu şairlerin yanı sıra Visalî (ö.XVI. yy.), Safî (ö.XVI. yy.), Edirneli Nazmî (ö.1548) ve arkadaşı Tatavlı Mahremî (ö.1536) yine aruz vezninde gayet sade ve terkipsiz bir Türkçe ile şiirler yazmaya çalışmışlardır. Bu dönemde padişahlardan Yavuz Sultan Selim Türkçe şiirleri ve Farsça divanı ile Kanunî Sultan Süleyman ve III. Murad da çok sayıda ve güzel şiirleriyle bu yüzyıl edebiyatına önemli katkılarda bulunmuşlardır.

Klâsik dönemde yazılan mesnevîlerde çeşitli konuların işlendiği görülmektedir. Mesnevî tarzında aşk hikâyeleri, şehrengizler, tasavvufî eserler, surnameler, makteller, kırk hadisler yazılmıştır. Lami'î, Taşlıcalı Yahya Bey, Gelibolulu Mustafa Âlî, Kara Fazlî, Cinanî (ö.1595), Azerî (ö.1585), Muîdî (ö.1537), Sevdayî (ö.XVI. yy.), Manisalı Camî (ö.XVI. yy.), Ramazan Behişî (ö.1571) mesnevî müellifleridir. Mahremî, Şemsi Paşa (ö.1580), Eyyübî, Muradî Osmanlı imparatorluğunun savaş ve gazalarını anlatan önemli eserler vermiştir. Pek çok şairin şiirlerini ve nazirelerini tespit etmek bakımından önemli olan nazire mecmualarından birini Mecmuaü'n-Nezair adıyla Edirneli Nazmî, diğerini de Kanunî'nin bendesi Pervane Bey derlemiştir.

XVI. yüzyılda tezkiretü's-şuaralar ve biyografik eserler yazılmaya başlanmış ve Anadolu sahasında ilk tezkireyi Sehî Bey (ö.1548) yazmıştır. Heşt Behiş adlı bu tezkirenin ardından Latifî (ö.1582) tezkiresini Kanunî'ye sunmuştur (1546-47). Üçüncü tezkire Bağdatlı Ahdî Çelebi'nin (ö.1593) 1563-64'te tamamladığı Gülşen-i Şuara'dır. Ahdî tezkiresini 1592-93'te tekrar düzenlemiştir. Âşık Çelebi (ö.1571) Meşairü's-şuara adlı tezkiresini 1566 yılında tamamlamıştır. Kınalı-zâde Hasan Çelebi (ö.1603) Tezkiretü's-şuara'sını 1586'da bitirmiş ve Hoca Sadüddin Efendi'ye ithaf etmiştir. Beyanî'nin (ö.1598) Tezkiretü's-şuarası 1598'de yazılmış olup Hasan Çelebi'nin tezkiresinin özetidir.

Dönemin en önemli biyografik eserleri, Taşköpri-zâde Ebu'l-Hayr İsmeddin Ahmed Efendi'nin (ö.1561) eş-Şakayıku'n-Numaniyye fi Ülemai'd-Devleti'l-Osmaniyye adıyla kaleme aldığı Arapça eser ile bu eserin tercümeleri ve zeyilleridir. Bu tercümelerden en meşhuru Mecdî'nin (ö.1590) Hadayıku's-Şakayık adıyla yaptığı tercüme olup bundan başka Mehmed Hakî (ö.1560) ve Âşık

Çelebi'nin de tercümeleri vardır. Gelibolulu Âlî'nin *Künhü'l-Ahbar* adlı tarihi, Kemalpaşa-zâde'nin *Tevarih-i Âl-i Osman*'ı bu dönemin önemli tarih eserleridir.

XVI. yüzyılın tamamını kapsayan klâsik devirde edebî türlerin artması, her türde pek çok eserin yazılması, tezkire biyografi gibi yeni türlerin ortaya çıkması, şairlerin mensur eserler de vermeleri edebiyatın bu devirde zirveye ulaştığını göstermektedir.⁷

XVII. yüzyılın başında gelen şairlerden Nefî (ö.1635) kasideleriyle tanınmışsa da Farsça ve Türkçe divanı, Siham-ı Kaza adlı hiciv mecmuası vardır. Dönemin ünlü şairleri arasında Bahtî mahlasını kullanan I. Ahmed (ö.1617), Kafzâde Faizî (ö.1618), Farisî mahlası ile şiirler yazan II. Osman (ö.1622), Şeyhülislâm Yahya Efendi (ö.1644), Şeyhülislâm Bahaî Efendi (ö.1653), Fehim-i Kadim (ö.1648), Sebk-i Hindî akımının öncülerinden Nailî (ö.1666), Cevrî Çelebi (ö.1654), şeh-nâme yazmış olan Gani- zâde Nadirî (ö.1626), Siyer'i ile tanınan Veysî (ö.1627), mensur bir hamse yazmış olan Nergisî (ö.1635), rubaîleriyle tanınan Halefî (ö.1631), Mantıkî (ö.1635-36), hamsesiyle bilinen Nevî-zâde Atayî (ö.1635), saki-nâme ve tezkire sahibi Riyazî (ö.1644), Sabrî (ö.1645), Farsça divanı da olan Sabuhî Ahmed Dede (ö.1647), Tıflî (ö.1659-60), Vecdî (ö.1660), Neşatî (ö.1664), Nedim-i Kadim (ö.1670) ve İsmetî (ö.1664) sayılabilir. Bu devirde de tezkire ve biyografi eserleri yazılmaya devam etmiştir. Keşfü'z-Zünun an Esami'l-Kütübi ve'l-Fünun adlı bibliyografik eseriyle batılıların da dikkatini çeken Katip Çelebi (ö.1656-57) pek çok ilmî eser telif etmiştir.

Medhî, saray çevresinde bulunması sebebiyle yukarda adları verilen XVI ve XVII. yüzyılın önemli şairlerinin bir çoğunu tanımış olmalıdır. XVI. yüzyılda Türk edebiyatının klâsikleştiği devri görmüş, klâsik kalıpların az da olsa artık değişmeye başladığı devri idrak etmiş bir şair olan Medhî, kaleme aldığı derleme, telif ve tercüme eserleri ve dönemin özelliklerini yansıtan divanı ile yaşadığı devrin edebî zenginliğine katkıda bulunmuştur.

⁷ G. Kut, "Anadolu'da Türk Edebiyatı", *Osmanlı Devleti ve Medeniyeti Tarihi*, ed. Ekmeleddin İhsanoğlu, c. 2, İstanbul, IRCICA, 1998, s. 41-50. Ayrıca bu kısım ile ilgili olarak bkz. H. İpekten, M. İsen, T. Karabey, "16. yüzyıl Divan Nazmı" *Büyük Türk Klâsikleri*, c. 3, İstanbul, Ötüken, 1986 s. 195-209; Hasibe Mazıoğlu, "Türk Edebiyatı, Eski", *Türk Ansiklopedisi*, c. 32, Ankara, Millî Eğitim Bakanlığı, 1983, s. 111-129; F. Köprülü, *Türk Edebiyat Tarihi*, haz. O. F. Köprülü ve Nermin Pekin İstanbul, Ötüken Neşriyat, 1986, s. 377-400.

II. HAYATI VE KİMLİĞİ MESELESİ

Millet Kütüphanesi Ali Emiri Manzum Eserler 399 numara ile kayıtlı Divan-ı Medhî adlı eserin müellifi, *İstanbul Kütüphaneleri Türkçe Yazma Divanlar Kataloğu*'nda asıl adı Mahmud olan Gelibolulu Medhî olarak bildirilmiştir. Divan'ın bir müntehabat nüshasının da Süleymaniye Kütüphanesi Mihrişah Sultan 370 numarada olduğu belirtilmiştir.⁸ Kara Mahmud veya Kara Kadı-zade olarak tanınan Gelibolulu Medhî'nin şeyhülislam Ebu's-Su'ud Efendi'den mülazemet aldığı,⁹ önce müderrislik yaptığı H.984/M.1579'da İstanbul'da Şâh-ı Hübân Medresesi'nde bulunduğu, Trablusşam kadısı, H.987/M.1579'da Kefe müftüsü, H.992/M.1584'de Maraş kadısı, sonra Kütahya ve H.1005/M.1597'den H.1006/M.1597-98'e kadar da Gelibolu kadısı olduğu, H.1006/M.1597-98'de Gelibolu'da öldüğü Nev'i-zade'nin Şakaik zeylinde anlatılmaktadır.¹⁰ Yine aynı eserde Gelibolulu Na'tî Çelebi'nin Medhî'nin ölümüne söylediği tarih verilmektedir.

Fâtihâ Maḥmūd Efendi rûhına
mısraından Nev'i-zade'nin H.1006/M.1597-98 tarihini çıkarmasını Nail Tuman yanlış bulur ve doğrusunun H.1007/M.1598-99 olması gerektiğini söyler.¹¹ Riyazî'de bu tarih üzerinde hem-fikirdir.¹² İstanbul Kütüphaneleri Türkçe Yazma Divanlar Kataloğu'nda ise Medhî'nin ölüm tarihinin Sicill-i Osmanî de yanlışlıkla H.1000/M.1591-92 olarak verildiği söylenmiştir. Fakat bu tarih Sicill-i Osmanî'de

⁸ *İstanbul Kütüphaneleri Türkçe Yazma Divanlar Kataloğu*, c. 2, İstanbul, Millî Eğitim Bakanlığı, 1943, s. 184.

⁹ İbrahim Kutluk, haz., *Beyanî, Tezkiretü's-Şuara*, Ankara, Türk Tarih Kurumu, 1997, s. 258; İbrahim Kutluk, haz., *Kınalı-zade Hasan Çelebi, Tezkiretü's-Şuara*, c. 2, Ankara, Türk Tarih Kurumu, 1989, s. 885-86.

¹⁰ Nev'i-zade Ataî, *Şakayık-ı Numaniyye ve Zeyleri, Hadaikü'l-Hakaik fi Tekmileti's-Şakaik*, haz. Abdülkadir Özcan, c. 2, İstanbul, Çağrı Yayınları, 1989, s. 415; Mehmed Süreyya, *Sicill-i Osmanî yahud Tezkire-i Meşahiri Osmanîyye*, c. 4, İstanbul, Matbaa-i Amire, 1308, s. 315.

¹¹ N. Tuman, *Tuhfe-i Nailî, Divan Şairlerinin Muhtasar Biyografileri* c. 2, [y.y.], [t.y.], s. 942-43.

¹² Riyazî, *Tezkire-i Riyazî Efendi*, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi TY 4098, 148b.

Gelibolulu Mehmed Çelebi için verilmiştir.¹³ Oysa Medhî Mahmud Çelebi maddesinde ölüm tarihi H.1006/M.1597-98 olarak yazılmıştır. Nail Tuman, Gelibolu'da Gazi Süleyman Paşa Camii havalisinde gömülü olan Medhî'den söz eden diğer kaynakları¹⁴ şimdiye kadar bahsedilen eserler de dahil olmak üzere vermektedir. Bütün bu kaynaklarda Medhî'ye ait bu divanda yer almayan dört matla¹⁵ zikredilmektedir:

Na'îçen naķş urup ey mihr-i 'âlem hâkde
Şevkden na'î kesdi mâh-ı nev eflâkde

Bâdemî naķş gerek câme-i zîbi yârûñ
Deve şabanıdur ağızına düşen ağıyârûñ

Mihr-i ruḥ-sâruñı vaşf it o mehûñ matla'da
Ser-i a'dâ-yı nihâyet añasın maḳta'da

Dem-be-dem goncaya gülşende lebûñ vaşf eyler
Hâķķ bu kim bûlbûl-i güyâ ḳatı rengîn söyler

Türkçe Yazma Divanlar Kataloğu ve Tuhfe-i Nailî dışındaki diğer kaynaklar Medhî'nin divanı olduğundan söz etmez. Ancak Arapça bir Risâle-i Ḳalemiyye'si olduğu Nev'i-zade Atâî'nin zeylinde belirtilerek bu eserinden bir parça kaydedilmiştir.

Bütün bu kaynaklarda divan sahibi Medhî'nin asıl adının Mahmud olduğu belirtilmiş olmasına rağmen, incelenen divanın içindeki müfredlerden birinde,

Maḥlaşum Medḥîdürür ey sîm-ten
Ḳışşa-h'ânem şâ'irem nâmum Ḥasan (Müfred I)

diyerek mahlasını, yaptığı işi, şair olduğunu ve asıl ilginç olanı adının Hasan olduğunu söylemektedir. Böylece verilen kaynaklarda adı geçen Gelibolulu Medhî'nin bu divanı yazmış olan Medhî olamayacağı şüphesi ortaya çıkmaktadır. Eğer bu divanı yazmış olan Medhî, H.1007/M.1598-99 ölen Gelibolulu Mahmud

¹³ Mehmed Süreyya, *Sicill-i Osmanî*, haz. Nuri Akbayan, c. 4, İstanbul, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 1996, s. 353.

¹⁴ N. Tuman, *Tuhfe-i Nailî*, s. 942-43'de Medhî'den bahseden diğer kaynaklar, Bursalı Mehmed Tahir'in *Osmanlı Müellifleri*, Katip Çelebi'nin *Fezleke-i Katib Çelebi*, Kaf-zade Faîzî'nin *Zübdetü'l-Eş'ar*, Ahdî'nin *Gülşen-i Şuara* adlı eserler olarak verilmiştir.

¹⁵ Buradaki ilk üç matla, İ. Kutluk, haz., *Beyanî, Tezkiretü's-Şuara*, s. 258 ve İ. Kutluk, haz., *Kınalı-zade Hasan Çelebi, Tezkiretü's-Şuara*, c. 2 s. 886'da bulunmakta, dördüncüsü ise N. Tuman, a.g.e., s. 943'te yer almaktadır.

Medhî olmayıp adı Hasan olan başka bir Medhî ise hayatı hakkında kaynaklarda verilen herhangi bir bilgi yoktur. Böylece doğum ve ölüm tarihleri henüz tespit edilemeyen Hasan Medhî'nin hiç değilse yaşamış olduğu zaman aralığını belirleyebilmek için Divanı'na müracaat edildiğinde şairin, III. Murad (s.1574-1595), III. Mehmed (s.1595-1603), I. Ahmed (s.1603-1617) ve II. Osman'a (s.1618-1622) şiirler sunduğunu görülür. III. Murad'a şiir yazabilecek duruma gelmesi için yaşça belli bir olgunluğa erişebilmesi gerektiğini ve II. Osman devrini idrak edebilecek kadar da yaşamış olduğunu göz önüne aldığımızda Hasan Medhî herhalde Kanunî Sultan Süleyman (s.1520-1566) devrinde dünyaya gelmiş olmalıdır. Şiirlerinde II. Osman'dan sonra gelen herhangi bir padişahın adı geçmemektedir. Sultan II. Osman'a sunulan şiirlerinden XXXI. ve XXXII. kasideler dışındaki diğer şiirlerin daha önce yaşamış padişahlara ve devlet büyüklerine sunulduğu, daha geç tarihte yazılmış müntehabat nüshada ise bu kişilerin adlarının yerine II. Osman'ın adının konularak padişaha sunulduğu dikkate alınırsa, şairin bu dönemde pek şiir yazmadığı, belki de ömrünün son günlerini yaşadığı düşünülebilir. I. Ahmed'e sunduğu bir kasidesindeki (K.XXXIII-30)

Medhî çü vaşf-ı kâsruña hîç kâdir olmadı
Ammâ bilür kuşurını ol pîr-i nâ-tüvân

ve bir gazelindeki (G:CCXXXI-5),

Yaşadukça Medhiyâ yaşardı göz
Yüz yaşaduk başdan aşdı yaşumuz

şeklindeki sözlerinden oldukça uzun yaşadığı anlaşılan Hasan Medhî'nin bu beyti doğum tarihi üzerindeki tahmini de kuvvetlendirmektedir.

XVI. yüzyılın ilk yarısından XVII. yüzyılın ilk çeyreğinin sonuna dek uzunca bir süre yaşadığını kabul edebileceğimiz asıl adı Hasan, kıssa-han ve şair olan Medhî'den tezkireler ve biyografiler hiç bahsetmemektedir. Fakat buna karşılık sözü edilen kaynaklarda XVI. yüzyılın başından itibaren XVIII. yüzyılın sonlarına dek yaşamış on bir Medhî'nin adı geçmektedir. E. G. Ambros "So Many Medhîs" adlı makalesinde¹⁶ Medhî mahlasıyla şiir yazan şairlerden yedisini Hammer-Purgstall'ın *Geschichte der Osmanischen Dichtkunst bis auf Unsere Zeit*

¹⁶ E. G. Ambros, "So Many Medhîs" *Türkische Miszellen Robert Anhegger Festschrift. Armağanı. Mélanges, Varia Turcica IX* [1987], s. 25-33.

adlı eserinden tespit ederek şiirleriyle birlikte tanıtmıştır. Bu Medhîlerden ilki Ladikli Hacı Musa Efendi'dir. Yalnızca Latîfî Tezkiresi'nde adı geçen bu şair, "hayatta olmayan, Mekke'de medfun" biri olarak tanıtılır.¹⁷ Latîfî, tezkiresini 1546'da yazdığına göre bahsi geçen Medhî her halde adını XVI. yüzyıl başlarında duyurmuş ve bu tarihte çoktan ölmüştür. Ahdî'nin 1563 tarihinde yazdığı Gülşen-i Şuara'sında kayıtlı olan Bursalı Medhî Çelebi hakkında pek bilgi yoktur.¹⁸ Ona ait olduğu söylenen iki matla ile bir beyit bu çalışmanın konusu olan divanda yer almadığından kıssa-han Hasan Medhî ile bu şairin aynı kişi olması uzak bir ihtimaldir. Üçüncü Medhî İstanbullu Haydar-zade Medhî Çelebi'dir.¹⁹ Yine yalnızca Ahdî'de adı geçen Haydar-zade'nin şiirlerine örnek olarak Gülşen-i Şuara'da bir gazeli verilmiştir. Ambros, Hammer-Purgstall'ın Haydar-zade Medhî Çelebi'ye ait bir gazeli Edirneli Nazmî'nin 1523'te yazdığı Mecma'ün-nezair'inde bulunduğunu, fakat bu gazelin Haydar-zade'ye ait olma gerekçelerini bildirmediğini söylemektedir. Ambros, dördüncü Medhî olarak, daha önce niçin bu divanı yazmış olamayacağı açıklanan Kara Mahmud ya da Kara Kadı-zade olarak tanınan Gelibolulu Medhî'den söz eder.²⁰ Beşinci olarak Bursalı Nuh-zade Seyyid Mustafa Çelebi yer alır.²¹ Bu Medhî önce müderrislik, sonra kadılık yapmış ve sonunda meddah olmuştur. H. 18 Recep 1091/M. 14 Ağustos 1680'de ölen meddah Medhî, Bursa'da Emir Sultan Camii haziresinde gömülüdür. Safayî ve Salim tezkirelerinde adı geçen Derviş Medhî ise Bağdatlı olup Kadirîdir.²² Ambros'un bu makalesinde yer alan son Medhî ise Yusuf Dede'nin oğlu Üsküdarlı Mustafa Efendi'dir.²³ Hammer-Purgstall'ın eserinde bulunan bu Medhîler dışında, Ambros, ayrıca III. Mustafa (s.1757-1774) döneminde ölmüş Ereğlili İsa Efendi'nin adını Sicill-i Osmanî'den tesbit ettiğini bildirmektedir.²⁴ Nail Tuman buraya kadar bahsedilen bütün Medhîlere eserinde yer vermiş, ilâve olarak H.1009/M.1600-1'de

¹⁷ E. G. Ambros, "So Many Medhîs", s. 26. Ambros, Hammer-Purgstall'ın Hacı Musa'dan bahs etmediğini, onun yerine H.1008/M.1599'da Reisülküttap olan Medhî Çelebi'den bahsettiğini söyler.; N. Tuman, *Tuhfe-i Nailî*, c. 2, s. 944.

¹⁸ E. G. Ambros, a.g.m., s. 27; N. Tuman, a.g.e., c. 2, s. 943.

¹⁹ E. G. Ambros, a.g.m., s. 27; N. Tuman, a.g.e., c. 2, s. 943.

²⁰ E. G. Ambros, a.g.m., s. 29; N. Tuman, a.g.e., c. 2, s. 942.

²¹ E. G. Ambros, a.g.m., s. 30; N. Tuman, a.g.e., c. 2, s. 943.

²² E. G. Ambros, a.g.m., s. 32; N. Tuman, a.g.e., c. 2, s. 944.

²³ E. G. Ambros, a.g.m., s. 32; N. Tuman, a.g.e., c. 2, s. 944.

²⁴ E. G. Ambros, a.g.m., s. 26; N. Tuman, a.g.e., c. 2, s. 944.

Reisülküttab olmuş adı İlyas Bey olan Medhî Çelebi (ö.H.1011/M.1602-3) ile I. Mahmud (s.1730-1754) devri şairlerinden kadılık yapmış, Kilisli İsa Medhî Efendi'ye de yer vermiştir.²⁵ Ambros ve Tuman'ın söz etmediği fakat Gelibolulu Kara Mahmud ile karıştırılan bir Medhî de Sicill-i Osmanî'de yer alan Gelibolulu Medhî Mehmed Çelebi'dir. H.1000/M.1591-92'de ölen Mehmed Çelebi'nin şair olduğu bildirilmiştir.²⁶

Böylece buraya kadar Medhî mahlası ile şiir yazan şairlerden on biri tesbit edilmiş olmaktadır. Bu on bir Medhî hakkında çeşitli kaynaklarda verilen bilgilere göre her hangi birine ait bir divan henüz ele geçmemiştir. Çalışmanın konusunu oluşturan, fakat yanlışlıkla adı Kara Mahmud olan Gelibolulu Medhî'ye atfedilen bu divanın müellifi olan Medhî'nin, hayatı ve kimliğiyle ilgili bilgi edinebilmek için divanında kendisinden bahseden kısımlara başvurmak gerekecektir. Daha önce yukarda zikredilen I. müfredte kıssa-han olduğunu bildirmiş olan Medhî'nin, divanı bu sözlerini destekleyecek beyitlerle doludur. Bu beyitlere geçmeden önce kıssa-hanlık hakkında kısaca bilgi vermek Medhî'nin hayatı hakkında daha iyi fikir sahibi olmak bakımından yararlı olacaktır.

Özdemir Nutku, Kaşîfî'nin "Fütüvvet-nâme-i Sultanî" adlı eserinden naklen meddahlığı başlatanın Hassan Sabit olduğunu bildirmekte, daima Peygamber'i övdüğünü ve ehl-i beytin erdemlerini dile getirdiğini söylemektedir.²⁷ Fuad Köprülü ise bu konudaki ilk kapsamlı eser olan makalesinde²⁸ kıssa-hanlığın tarihî gelişimini anlatırken Arapların halk hikâyecilerine kussas, Acemlerin ise aynı manaya gelecek şekilde kıssa-han dediklerini belirtir.

Hiz. Ömer'den sonra kussaslar, Cahiliye devri kahramanları ile İslâmî kahramanların hikâyelerini karıştırarak ve buna Acem hikâyelerini de katarak hikâyeler anlatmaktaydı.²⁹ İran'da da şeh-nâme-hanlık geleneği vardı. Bu şeh-nâme-hanlar halk arasında ve saraylarda Şeh-nâme'yi okurlardı. İyi terbiye almış kıssa-hanlar gerek Arap halifelerinin sarayında gerekse İran sarayında

²⁵ N. Tuman, *Tuhfe-i Nailî*, c. 2, s. 943-44.

²⁶ Mehmed Süreyya, *Sicill-i Osmanî yahud Tezkire-i Meşahiri Osmanîyye*, c. 4, s. 353.

²⁷ Özdemir Nutku, *Meddahlık ve Meddah Hikâyeleri*. 2. bs. Ankara, Atatürk Kültür Merkezi Yayını, 1997, s. 12.

²⁸ Fuad Köprülü, "Türklerde Halk Hikâyeciliğine ait Bazı Maddeler, Meddahlar", *Edebiyat Araştırmaları*, Ankara, Türk Tarih Kurumu, 1966, s. 362.

bulunabilirdi.³⁰ İran'da önceleri peygamber kıssaları söyleyenlere kıssa-han, Firdevsî Şeh-nâme'sinden parçalar okuyanlara şeh-nâme-han deniyordu.³¹ Daha sonraları şeh-nâme-han ve kıssa-han aynı anlamda kullanılmaya başlandı.³²

İslâmiyetten önce, bilhassa göçebe hayatı yaşayan Türk zümrelerinde halk hikâyecisi görevini ozanlar yapıyordu. İslâmiyetten sonra ise ellerinde kopuzla diyar diyar dolaşan ozanların yerini aşık-sazşairleri aldı. Anadolu'ya geldikten sonra da Oğuz Han'ın hatıraları anlatılmaya devam ediliyordu. Bazı Oğuz boylarının kahramanlık hikâyeleri Dede Korkut'a dayandırılarak kuşaktan kuşağa aktarılıyordu.³³ Özdemir Nutku Türk meddahlık geleneğinin doğrudan doğruya Araplardan alınmadığını, Orta Asya'dan Anadolu'ya göç eden Türklerin kendilerine özgü hikâyeciliği ve anlatım sanatının olduğunu bildirmektedir.³⁴ İsmail Hikmet Ertaylan, Anadolu Selçuklular döneminde Konya'da ortaya çıkmış olan "Tarikat-ı Mevleviyye"den bazı kişilerin halka Mesnevî'den parçalar okuduklarını ve bunlara mesnevî-han denildiğini bildirmektedir.³⁵ XIV. yüzyılda Anadolu Beylerinin saraylarında ve halk arasında kıssa-hanlık yapanlar vardı ve bir kıssa-han zümresi oluşmuştu. XV. yüzyıldan itibaren İslâmî kahramanlar ile Şeh-nâme kahramanlarının medhi ile meşgul olan kıssa-hanlara meddah lakabı verilmeye başlanmış, kıssa-han, şeh-nâme-han ve meddah tabirleri aynı anlamda kullanılmıştır.³⁶ XV. yüzyıldan itibaren Anadolu'da büyük şehir ve kasabalarda az çok edebî terbiye almış meddahlar dolaşmaktadır. Saraylarda ise yüksek tahsil görmüş kıssa-han meddahlar vardı ki bunlar aynı zamanda hükümdarın nedimiydi. Bu devirden itibaren geç dönemlere kadar Osmanlı saraylarında kıssa-hanlar bulunduğu bilinmektedir.³⁷

Medhî, Sultan III. Murad'a sunduğu bir medhiyesinde

Medhî-yi zâr yıllar ile kıssa-hân olup

²⁹ F. Köprülü, a.g.m., s. 363.

³⁰ F. Köprülü, "Türklerde Halk Hikâyeciliğine ait Bazı Maddeler, Meddahlar", s. 364-5.

³¹ Ö. Nutku, *Meddahlık ve Meddah Hikâyeleri*, s. 9.

³² F. Köprülü, a.g.m., s. 368.

³³ F. Köprülü, a.g.m., s. 363.

³⁴ Ö. Nutku, a.g.e., s. 14.

³⁵ İ. H. Ertaylan, *Türk Edebiyatı Örnekleri*. c. 1. *Varaka ve Gülşah* İstanbul, İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1945, s. 4.

³⁶ F. Köprülü, a.g.m., s. 371.

³⁷ F. Köprülü, a.g.m., s. 374.

Medh ü şenâyı pâdişeh kām-kār ider (K.XVII-11)

diyerek kıssa-han olduğunu söylemekte ve bu işi Sultan Murad'ın sarayında yaptığını ise bir gazelinde

Bu serây-ı ʿâlem içre Hân Murâd'ın Medhiyâ
Vech-i zîbâsına bakmak bir ulu niʿmet baña (G.XII-5)

diyerek belli etmektedir. Saraydaki bu görevini Sultan I. Ahmed döneminde de sürdürdüğü

Biz ki Sultân Ahmed'ün meddâhiyuz
Medhiyâ şâhib-kemâle mâylüz (G.CCXXIII-7)

Medhiyâ bir şehriyâr-ı ʿâdilün meddâhiyuz
Menbaʿ-ı faẓl u hüner ehl-i kemâle mâylüz (G.CCXXIV-5)

demesinden anlaşılmaktadır. Hangi padişah için söylediği belli olmayan bir gazelinde

Niçe demdür ki göñül şâh-ı cihân bezminde
Bülbül-i nağme-serâ gibi hoş elhân olduñ (G.CCXCI-4)

diyerek yine sultanın bezminde bulunduğunu söylemiş ve kıssa-hanlık yaptığına işaret etmiştir. Yine kim için söylendiği belli olmayan ancak padişahın kılıcı vasfında söylenmiş bir kasidede

Tîgüñi vaşf idenün her birin añdukda şehâ
Luţf it unutma meded Medhî-i kışsa-h ʿârı (K.XX-14)

demiş ve tekrar padişaha kıssa-hanlık yaptığına işaret ederek onun lutfunu beklediğini ifade etmiştir. Medhî, bir şakirdinin yaradılışın başlangıcı hakkındaki sorularına cevap olmak üzere yazdığı kasidesine,

Gerek meddâh-ı ʿâlem ol gerek dehrün suhân-dânı
Merâtib üzre medh eyle kamu şâhib-kırânânı (K.XI-1)

diyerek meddahlığına işaret ederek başlamaktadır. Medhî'nin saray dışında halk arasında da meddahlık yaptığı,

Nice bir bu halka meddâh olasın sen Medhiyâ
Hakk Resûl'in medh idüp Hassân-ı devrân olsaña (G.CDXCI-7)

demiş olmasından bellidir. Fuad Köprülü, Evliya Çelebi'den naklen meddahların kıyafetinden bahsetmekte, bir meddahın elinde kıssa anlatırken kullanmak üzere

bir çevgan, belinde de mecmuası olduğunu aktarmaktadır.³⁸ Medhî, zamanın padişahına şiirle halini arz etmek üzere sunduğu "cönk" redifli gazelinde

1. Dār-ı ğurbetde muşāhib gibidür yārāna cönk
Naẓm-ı gevher-bār-ile pür bir güzel şāhāne cönk
2. Her kime dūş olsa söyler keşf idüp esrārını
Beñzer ol mest ü ħarāb u vālih ü ħayrāna cönk
3. Kışşa-i derd-i derūnın naql ider ‘ariflere
Gonca-veş açılmaz ammā cāhil ü nādāna cönk
4. Bāl ü per açmış şehā bezmüñde pervāz itmege
Ġalibā olmuş cemālūñ şem‘ine pervāne cönk
5. Açdurup ağızum benüm söyletme hicrān kışşasın
Korkaram āhum şerārından tutuşup yana cönk
6. Medħiyā eş‘ār-ile aĥvālüm iş‘ār itmege
Baña lāzım oldu şunmak ħusrev-i devrāna cönk (G.CCCIII)

diyerek meddahlık yaparak gurbette gezip dolaşırken cönkün, kendisine arkadaş olduğunu, ariflere derd kıssaları anlattığını ifade ederek padişahla birlikte "cönk"ü de övmektedir.

Âşıkane gazellerinde güzel sevgiliyi medh ederken kıssa-han olarak bunu nasıl yapabileceğini ise,

Varayın gülşene bülbul gibi efgān ideyin
Gül yüzüñ vaşfını ‘ālemlere destān ideyin (G.CCCXC-1)

Medħ-ile ben izinüñ tozını ‘arşa çıkarup
Ĥāk-i pāy-i keremüñ efser-i keyvān ideyin (G.CCCXC-3)

diyerek ifade eder. Hatta sevgilinin güzelliğini anlatırken bundan yeni bir kıssa ortaya çıkarabileceğini

Kışşa-i ĥüsnüñ rivāyet eylerem ben Medħiyem
Vāmık u ‘Azrā gibi bir kışşa peydā eyledüm (G.CCCLVI-5)

sözleriyle ortaya koyar. Sevgiliye yalnızca vuslattan bahsetmek istediğini, ayrılığı ağzına almak istemediğini bir kıssa-han olarak nükteli bir biçimde

Vaşluñ rivāyetini buyur Medħiye disün
Hicrān ĥikāyetini dimez ol tavıldür (G.CXXIII-5)

diyerek dile getirmektedir. Kendisini,

³⁸ F. Köprülü, "Türklerde Halk Hikâyeciliğine ait Bazı Maddeler, Meddahlar", s. 380.

Zülf ü rüyüñ her nefes medh itmede
Gice gündüz Medhî-i hâzır- cevâb (G.XLIII-5)

sözleriyle hazırcevap, medhetmede kolay söz bulan biri olarak vassfeder ve

Hâl-i rüy-ı dil-beri bir vech-ile vaşf eyleyüp
Medhîyâ vaşşâflar içre ferîd olsam gerek (G.CCXCIV-5)

vassaflar içinde tek olduğunu söyler.

Anlattığı kıssaların hisse ile dolu olduğunu, bu kıssaları ehl-i dile ve uşşaka anlattığını yek-aheng bir gazelinde söyleyen Medhî'nin, kıssalarını nazm, nesir, şiir ve inşa biçimlerinde dile getirdiği yine aynı gazelden anlaşılmaktadır.

1. Kışşa kim nakl eylerem pür hışşedür her 'âkile
Âkil iseñ cân kulağın tut kelâm-ı nâkile
2. Merd-i 'âkil hışşe-dâr olsun bu şîrîn kışşadan
Hışşe yokdur gelmesün bu bezme her bir bâtıla
3. Nazm u neşr ü şî'r ü inşâ vü kışaşdur naklümüz
Ehl-i diller hem-nişînüm şohbetüm 'uşşâk-ile
4. Esb-i tab'um çâbük u tîğ-i zebānum mû-şikāf
Rezme girsem tañ mıdur at u yarağ u yat-ıla
5. Eylemez buğz u hâsed bu şî're 'ârif Medhîyâ
Şol ki hâsiddür dili nâr-ı hâsedle yakıla (G.DIII)

Ayrıca bu gazelde kıssa söylemeye başlamadan çeşitli kısa hikâyelerden sonra asıl hikâyeye giriş yapmak isteyen ve dinleyenlerin dikkatini çekmek isteyen bir meddahın çağrısı vardır. Bilhassa üçüncü beyitte bu durum oldukça belirgindir ve bu gelenek Karagöz oyunlarında da son dönemlere kadar yaşamıştır.³⁹ Diğer kıssahanların Ferhad, Kays ve Vamık hikâyelerini adeta birer dasitan gibi anlattığını fakat bunların aslında "aşk"ın hikâyesi için efsane olduklarını söyleyerek bu hikâyelerin ancak birer vasıta olduğunu

Ferhâd u Kays u Vâmık bir dâsitân mıdur kim
Efsânedür kamusı 'aşkuñ hikâyetinde (G.DVII-4)

sözleriyle ifade eder ve hemen ardından

³⁹ Hacivat'ın perdeye girip semaisini tamamladıktan sonra "Of hay Hak" dedikten sonra okuduğu perde gazelleri de böyledir. Perde gazelleri için bkz. Muhittin Sevilen, *Karagöz*. Ankara, Kültür ve Turizm Bakanlığı, 1986.

Medhî bu kıssalardan bildüm ki bî-ḥabersin
Râvîler ağız açmaz ‘aşkuñ rivāyetinde (G.DVII-5)

diyerek ravilerin “aşk”ı anlatmadıklarını bu kıssaları duyunca anladığını söyleyerek dervişliğinin meddahlığına yaptığı etkiyi göz önüne serer. Böylece Medhî'nin bu kıssaları herhangi bir aşk hikâyesi gibi görmediğini, ilâhî aşkın anlatılmasına bir vesile olarak kullandığını, hikâyeleri tasavvufî bir içerikle ele aldığını düşünebiliriz. Kıssaları bu yönden ele alışı Fuzulî'nin Leyla vü Mecnun'unu hatırlatmaktadır.

Medhî, kissa-hanlıktaki tecrübesini “Naşîḥat Kerden Kışsa-ḥ`ânân” başlıklı XI. kasidesinde diğer kissa-hanlara nasihat ederek aktarmaktadır. Birinci beyitteki

Gerek meddâḥ-ı ‘âlem ol gerek dehrüñ suḥân-dânı
Merâtib üzre medḥ eyle kamu şâḥib-kırânânı

nasihatine kendisi de riayet etmiş III. Murad'dan itibaren II. Osman'a kadar Osmanlı tahtında bulunan hükümdarlara ve devlet ricaline kaside, gazel, müseddes ve kıta formunda medhiyeler yazmıştır.⁴⁰ Bu medhiyelerde övdüğü kişiyi, Şeh-nâme kahramanlarıyla karşılaştıran, onların ad ve özellikleriyle vasıflandıran Medhî'nin Şeh-nâme'yi gayet iyi bildiği açıktır. Derviş İbrahim Vasfî adlı bir şakirdinin yaradılış hakkındaki sorularını cevaplandığı kasidesinde (K.X), yaradılış silsilesini Firdevsî'nin Şeh-nâme'de tuttuğu yol üzre Hz. Adem'den başlayarak Şeh-nâme kahramanları ve İslâmî şahsiyetler ile birlikte anlatmaktadır. Bu bilgiler için Firdevsî'den istifade ettiğini sekizinci beyitte

Bunı Şeh-nâme'de şöyle rivāyet eylemiş gördüm
Belâḡat mülkine sultân olan Firdevsî-i dānā

diyerek bildirmektedir.

Meddahlar İslâmiyetin ilk devirlerinde dinî konulu kıssalar anlatmaktaydılar. Dinî toplantılarda ve camilerde, münacaat, naat ve hükümdarlar için medhiye okuyan meddahlar veya saraylardaki siyerciler konularını dinî maksatlarla seçiyorlardı. Fakat daha sonraları bu hikâyelere lâ-dinî konular da eklendiğinden bu meddahlara kissa-han adı da veriliyor ve bu kissa-hanların çoğu konularını Şeh-nâme'den alıyorlardı.⁴¹ Bu geleneğe uygun şekilde Medhî'nin bir

⁴⁰ Bu medhiyeler ilerde ayrıca ele alınacaktır.

⁴¹ F. Köprülü, “Türklerde Halk Hikâyeciliğine ait Bazı Maddeler, Meddahlar”, s. 367-68.

meddah olarak Şeh-nâme konulu kıssalar anlattığını ve Şeh-nâme okuduğunu, şiirlerinde Şeh-nâme ile ilgili unsurları bolca kullanmasına bakarak da tahmin edebiliriz. Yukarda bahsedilen X. kasidenin 31. ve 32. beyitlerinde

Zamân-ı Hamza'da kimler karar itdügini dirdüm
Bilürsin defter ü dîvâna şıgmaz eylesem inşâ

Yigirmi dört olupdur Hamza'nun evlâdı bilmiş ol
Biri kızdur yigirmi üç olupdur nerre-şîr-âsâ

diyerek Hamza ve onun neslinden bahsetmektedir. İslâm edebiyatındaki kahramanlık hikâyelerinin önemli bir kısmının Hz. Hamza'nın şahsiyeti etrafında teşekkül ettiği, gerek Araplar ve Acemlerde gerekse Türklerde büyük bir şöhet ve önem kazandığı bilinmektedir.⁴² Medhî, Hz. Hamza'yı medh ettiğini, onun kıssalarını anlattığını

Medhîyem meddâh-ı 'amm-i Muştafâ
Rûhı-çün baña raḥim it yâ Raḥîm (G.CCCLXXXII-5)

diyerek ifade eder. Kıssa-hanlara nasihat ettiği kasidesinde medh edilmesi gereken kişilerden söz ederken ilk sıraya Hz. Hamza'yı koyar ve onun medhini herkesten daha iyi yaptığını

Huşûşâ kim 'amû-yı Muştafâ seyf-i Hüdâ el-ḥakk
Güneş gibi şu'a-yı tîğî kıldı dehri nûrânî (K.XI-2)

Ben ol Medhî-i üstâd-ı suḥan-dânem ki 'âlemde
Kimesne virmedi 'amm-ı Resûl'e virdüğüm şânı (K.XI-12)

sözleriyle anlatır. Hz. Hamza'nın bazı meşhur devler ve pehlivanlarla cenklerini gösteren bir takım minyatürler halk arasında pek fazla rağbet bulmuş⁴³ Medhî de halk arasında çok sevilen bir konu olan Hz. Hamza'nın dev ile olan mücadelesine

Raḥîb-i dîvi başdum Hamza-âsâ
Didi anı görenler lendhâdur (G.CLXXVII-4)

diyerek benzetme yoluyla telmihte bulunmuştur.

Yukardaki şiirlerinden kıssa-han, şeh-nâmecî ve meddah⁴⁴ vasıflarına sahip olduğu görülen Medhî'nin, gerek tasavvufî şiirlerinden, gerekse bağlı olduğu

⁴² F. Köprülü, "Türklerde Halk Hikâyeciliğine ait Bazı Maddeler, Meddahlar", s. 369.

⁴³ F. Köprülü, "a.g.m, s. 369

⁴⁴ Medhî'nin meddahlığına işaret eden diğer beyitleri için bkz. K.X-1,41; K.IX-35; K.XI-14, 15, 29; K.XXIX-26; G.CXXIII-5; G.CCCI-4; G.CDIX-5.

pirine yazdığı medhiyelerden aynı zamanda derviş de olduğu anlaşılmaktadır.

CXCI. gazelinin 7., 8. ve 9. beyitlerinde,

‘Azîzüm hâzret-i Hâkî Efendi
Târîk-i evliyâda gerçek erdür

Bi-hamdi’llâh aînadur intisâbum
Kim ol merd-i Hüdâ vâlâ güherdür

Benüm pîrümdür ol kân-ı mürüvvet
Baîna hem reh-nümâdur hem pederdür

diyerek piri Hakî Dede’yi övmekte ve onun kendisine hem mürşid hem de baba olduğunu söylemektedir. Bir gazelinde

Medhî-i bî-çâre dâyim ‘âlemi geşt eyleyüp
Hâzret-i Hâkî gibi bir ‘âşık-ı şâdık arar (G.CXCV-3)

demekte ve yine Hakî Dede’yi övdüğü bir diğer gazelinde

Zâhidâ zâhirde gel var ise vir toğrı haber
Hâzret-i Hâkî gibi bâtında gerçek er mi var

Luţf-ile ma‘mûr ide her dem harâbe dilleri
Bir ‘imâret şâhibi mîr-i suhan-perver mi var (G.CXCIX-3-4)

diyerek Hakî Dede’yi, yıkılmış gönülleri mamur eden, imaret sahibi, güzel söz söyleyebilen biri olarak tarif etmektedir. Dervişlere nasihatte bulunduğu bir gazelinde ise

Varalum hâk-i reh-i hâzret-i Hâkî Dede’ye
Yüz sürüp pâyine teslîm-i irâdet kılalum

demekte ve Hakî Dede’ye teslimiyyetten söz etmektedir. Divanda birinci sırada yer alan ve 9., 10. beyitlerinde

İşüm luţfuña kaldı yâ Rabbenâ
Sepîd oldı rîşüm siyehdür yüzüm

Çün ağardı rîşüm qarardı yüzüm
Kılur mı eţibbâ bu derde devâ

demesinden yaşlılığında yazmış olduğu tahmin edilen kasidesinde

Gözüm nûrî ya‘ni ki Hâkî Dede
Ola merkadi nûr ile pür ziyâ

Îlâhî bihişt-i berin içre ol
Ola hem civâr-ı şeh-i enbiyâ

O şahuñ müdāmî revânı için
Bize farz olupdur du‘â vü senâ (K.I-24, 25, 26)

diyerek pirinin ölümü ardından ruhuna dua etmektedir. Nev'i-zâde Ataî, Hakî Dede'nin Buhara'dan Sultan III. Mehmed zamanında İstanbul'a gelip Ali Paşa Tabhanesi'ne⁴⁵ yerleştiğini ve burada daima ud ve anber yakıp, sükkerî palûde, kâbûnî pilav, tozlu tütün, kokulu kahve ve haşhaş dağıttığını bildirmektedir. Ataî, Derviş Hakî'nin Sultan I. Ahmed devrinin sonlarında ölüp tabhane defn olduğunu söyler.⁴⁶ Medhî, onun ardından dua ettiği bu kasidesini bu tarihlerde yazmış olmalıdır. Nev'i-zâde, Hakî Dede'nin ölümünden sonra musahibi olan Kıssa-han Derviş Hasan'ın "*pirimüz seccadesini bana vasiyyet eyledi*" diyerek bir vasiyyet-name ortaya çıkardığını söyler ve devamında "Ammâ nezle vü zükâm hücûmından hâli harâb u mezâyıkadan bî-tâb olup suhre-i rûzgâr u kizbi âşikâr oldu. Hâlâ Dede'nin dervîşi Nevruz Dede ol hizmete kâ'imdür" diyerek Kıssa-han Derviş Hasan'ın postu elde edemediğini anlatır.⁴⁷ Adı geçen Kıssa-han Derviş Hasan, Hakî Dede'ye medhiye yazan, onun hem piri hem de pederi olduğunu söyleyen Medhî'den başkası olmamalıdır. Medhî'nin tekke ehlini eleştirdiği bir gazelinde söylediği

Râh-ı mecâza gitdi vü güm oldu 'âşıkân
Nâm u nişân-ı mihr ü maḥabbet de kalmadı

⁴⁵ Bu tarihten evvel İstanbul'da Atik Ali Paşa tarafından yaptırılmış üç eser bulunmaktadır. Bunlardan biri, harabe halindeki eski Bizans dinî yapılarını, İslâmî ibadet yeri haline getirmede devlet ricalinin âdeta yarıştığı dönem olan II. Bayezid döneminde Ali Paşa'nın, az çok değişikliği tabii tutmak ve etrafına bazı ilaveler yapmak suretiyle küçük bir külliye haline getirdiği Khora manastırı kilisesidir. (Kariye Camii) İkincisi Çemberlitaş'taki Atik Ali Paşa Camii, üçüncüsü de Edirnekapı yolu üzerinde evvelce Zincirlikuyu denilen semtte yaptırılan bir camiidir. Hakî Dede'nin bu yapılardan hangisine yerleştiği meselesine gelince ilk akla gelen Çemberlitaş'taki camidir. Çünkü plân bakımından zaviyeli camiiler bir adı da ters "T" plânlı grubuna girmekte ve bu tip yapıların da son cemaat yerine yakın kısımlarının tabhane olarak kullanıldığı bilinmektedir. Ancak bu planın geçirdiği aşamanın aynı zamanda bir örneği olan bu yapıda camii ve tabhane kısmını birbirinden ayıran duvarların ta başından beri olmadığı bilinmekte, böylece bu yapının bir tabhanesi olamayacağından ihtimal dışında kalmaktadır. Edirnekapı yolundaki cami plân bakımından altı kubbe altında tek bir mekandan ibarettir ve zaten burada bir tabhane bahsedilmemektedir. Hakî Dede'nin yerleşmiş olduğu tabhanenin şimdi Kariye olarak adlandırılan ve Ali Paşa'nın çevresine bazı ilavelerde bulunarak küçük bir külliye haline getirdiği yapıda yer alması kuvvetle muhtemeldir. Atik Ali Paşa yapıları hakkında bilgi için Bkz. Semavi Eyice "İstanbul, Tarihi Eserler" *İslâm Ansiklopedisi* İstanbul, c. 5/II MEB, 1993, s. 1214/63-65.

⁴⁶ Nev'i-zâde Ataî, *Şakayık-ı Numaniyye ve Zeylleri, Hadaikü'l-Hakaik fi Tekmileti's-Şakaik*, c.2., s. 608.

Kalbümde şüfl saña maḥabbet de yoğ ise
Buğz-ı ḥasedle kîn ü ‘adāvet de ḳalmadı

Evvelki gibi mey-kedenün hıç şafası yok
Rindān ayağa düşdi vü hürmet de ḳalmadı (G.DXLVIII-2,3,6)

beyitler, Hakî Dede'nin ölümünden sonra Medhî'nin postu elde edemeyince, küskünlükle bu sözleri söylemiş olabileceğini akla getirmektedir.

Medhî dünyevî tarafı olan meddahlığının yanı sıra tasavvufî manada bir nefis mücadelesi içinde olduğunu, dervişliğinde menzilleri aşmak istediğini şiirlerinde ifade etmiştir. Hak yolunda hakikati arayan bir derviş olduğunu

Ḳılup nefsün çerisi birle uğraş
Şeh-i Merdān ḥaḳı merdāne geldük

Şoyunup ḥān-kāh-ı ‘aşḳ içinde
Bugün abdāl olup ḳurbāna geldük (G.CCCXVI-3,12)

diye anlatan Bu yolda verdiği mücadeleyi

Reh-i ‘irfāna yüz urdum ṭarīkat ehline şordum
Dirîğā olmadı gitdi ḥaḳīkatden ḥaber peydā (G.XXVII-6)

şeklinde ifade eden Medhî, yaralı bir derviş olduğu ise

Ḥadeng-i çeşm-i ḥūn-rizūn baña ḳan ağladur her dem
Terahḥum ḳılmadı ḥayfā men dervîş-i dil-rîşe (G.CDLXXIII-2)

sözleriyle anlatır.

Medhî, tasavvuf düşüncesini işlediği şiirlerinde dervişlere, tarikat ehline ve bu arada kendisine pek çok nasihatler eder. Hatta kendisine ettiği nasihatleri tutamadığını

Cān ḳulağın tutmadum ey dil çü kendi pendüme
Ben hele ḳulm itmedüm ağıyāra illā kendüme (G.DII-1)

Hep bu pend u bu naşihatler ser-ā-ser Medḥiyā
Ḥaḳḳ bilür ḡayre degül illā ki kendi kendüme (G.DII-5)

diyerek ifade eder. Şiirlerinde nasihatın ağırlıklı olarak göze çarpmasında meddahlığının tesiri olması muhtemeldir. Ancak bu şiirler, kendi nefsiyle olan mücadelesini sürdüren bir dervişin hissiyatının ifadesi gibidir.

Jengden āyīne-i ḳalbün mücellā ḳılsaña
Pāk olup her vech-ile dīdāra lāyık olsaña (G.CDXC-2)

⁴⁷ Nev'i-zāde Atâî, *Şakayık-ı Numaniyye ve Zeylleri*, c. 2, s. 608.

Ṭalbinursın irmedin ‘ummān-ı ‘aşkuñ ka‘rına
Ḳatre iken sa‘y idüp deryā-yı ‘ummān olsaña (G.CDXCI-2)

Maṭlebün ger Ḥaḳḳ ise sen ṭalib-i Ḥaḳḳ olsaña
Ġafleti terk eyleyüp kendüñde anı bulsaña (G.CDXCII-1)

Ḥalka karşı nice bir bu hāy u hüyı bī-me‘āl
Bārī benden Medḥiyā gelseñ naşihat olsaña (G.CDXCII-5)

‘İbādet kıl yūri Ḥaḳḳ'a saña emr olanı işle
Yabānda ḳalma ey ġāfil bu iz‘ān u bu dānişle (G.CDXCIV-5)

Ādem iseñ Medḥiyā işbu enāniyyet nedür
Benligün şehrin yıķup alan u tālān itseñe (G.CDXCIV-5)

Māsivādan merd iseñ ḳat‘-ı ‘alāḳa ḳılsaña
‘Abd-i bī-miḳdār iken ‘ālemde ḥünkār olsaña (G.CDXCV-4)

Medḥiyā ḳo ‘aybuñı görsün senün ḥalk-ı cihān
Sen Ḥüdā'nuñ ḳulları ‘aybına settār olsaña (G.CDXCV-5)

Dilā şol ki şer‘ün yolın baġladı
Aña Ḥaḳḳ'a varmaġa rāh olmaya (G.CDXCVII-7)

Ehl-i cihāna ‘ayş u şafā birle mülk ü māl
Derviş olana küşe-i künc-i ġınā gerek (K.XXVIII-2)

Ey dil çü rāzı olmayasın sen şer‘ate
Yoluñ tūtıldı nice girersin ṭarīḳate (G.CDXCIX-1)

Medḥi-i zār keşret-i dünyāda ḳaldı āh
‘Ālemde mālīk olmadı keşretde vaḥdete (G.CDXCIX-7)

Bu beyitlerden ve bir derviş için pîre baġlanmanın önemini vurgulayan

Yolında pîriñün ḥāk olmayınca
Olur mı sālīke Ḥaḳḳ'dan hidāyet (G.LII-3)

‘Ārif odur ki yār ola bir pāk zāt-ile
Zāt-ı şerīf gösteriş itmez şifāt-ile (G.CDXCVIII-1)

beyitlerinden Medhî'nin seyr-i sülûk menzillerini⁴⁸ aşmaya çalışan bir derviş kimliği ortaya çıkmaktadır. Bu şiirler onun dervişlikte bulunduğu merhaleler hakkında fikir verebilir. Mütekerrir bir müseddesin vasıta beyti olan

Bekleyelden yanımı şemşîr-i istiğnâ benüm
Dökmemişdür âb-ı rüyum yerlere kaçâ benüm (Müs.X)

beyti onun istigna haline, diğer bir müseddeste ise

Medhîyâ oldum vaţandan ayru düşdüm ğurbete
Hâke yeksân olduğum demde irişdüm rif'ate
Bir nice demler vücûdum urmuş iken keşrete
Bezm-i keşretten ayak çekdüm irince vahdete
Bâğ-ı dehre toĝru bakdum gül kamu bir hâr yok
Bir nazar kıldum cihâna cümle yâr aĝyâr yok (Müs.VI-5)

vahdete/hakikate ulaştığını söylemektedir. XVIII. tahmisin 4. bendinin

Gerçi kıldum 'ırz u nâmûsuñ çerisin târ-mâr
Çekdüm el cümle cihândan eyledüm terk-i diyâr

şeklinde olan ilk iki mısraında dünyadan elini çektiğini söylemektedir. Böylece bu şiirlerle âdeta dervişlik menzillerini tamamladığını söyleyen Medhî'nin bu beyitleri bir bakıma divan edebiyatının tasavvufi şiir söyleme geleneğine de bağlanabilir. Ancak yalnızca gelenekten böyle yazmadığı kendisinin Derviş İbrahim Vasfî adlı bir şakirdi olduğu da X. kasidesinin başlığından anlaşılmaktadır. Öğrencisi olmasından onun dervişlikte bazı aşamalar kaydetmiş olduğunu anlaşılmaktadır. Fakat anlaşılan ulaştığı mertebe, Hakî Dede'den sonra onun postuna oturmaya yetmemiştir.

Medhî'nin bazı beyitlerindeki Kalenderîlikle ilgili sözleri onun Hakî Dede ile tanışmadan önce bir dönem Kalenderîliğe intisap etmiş olabileceğini akla getirmektedir.

Ser-bürehne terk-i tecrîdüz kalender-hânede
Biz ne taht-ı dâver ü ne tâc-ı Dârâb isterüz (G.CCII-4)

Şâm-ı 'ademde biz de bir kaç ışıklar idük
Şem'-i cemâl-i yâre şevk-ile yana geldük (G.CCXCV-3)

Baş açup hânkah-ı 'aşka kalender olayın
Kaş-ile kirpigümi pâk-tırâş eyleyeyin (G.CCCXCV-3)

⁴⁸ Tasavvuf ehlinin aşmaya çalıştığı seyr-i sülûk menzilleri için bkz. M. Ertuĝrul Düzdaĝ, *Tasavvuf*, haz. Mahir İz. 5.bs. İstanbul, Kitabevi, 1990, s. 9-12.

Medhîyâ olmaz kalender ol kişi
Gevher-i pendî kulağa taşmaya (G.DIX-5)

Zira Nev'i-zâde'nin Şakayık zeylinde Hakî Dede'nin İstanbul'a III. Mehmed'in saltanatının sonlarında (1590'lar civarı) geldiği söylendiğine göre Medhî'de bu dönemlerde Hakî Dede'ye intisap etmiş olabilir. Şu halde Medhî'nin Mevlevîliğe duyduğu yakınlığı dile getiren şiirleri bu dönemden sonra yazılmış olmalıdır.

“Kaşîde Der Beyân-ı ‘aşk-ı Pāk” başlığını taşıyan IV. kasidesinin 9. beytinde

Pîr-i gerdûn muttaşıl eyler semâ’
Vecde gelmiş şaî ki Mevlânâ-yı ‘aşk

diyerek feleğin dönüşünü aşk Mevlâna'sının semâna benzetmektedir. Yine

‘Aşk ayağı çıkmasun hadden diyu
Devr ider etrâfını pergâr-ı ‘aşk (K.V-21)

sözleriyle sema ayını benzetme aracı olarak kullanılmaktadır. Sultan I. Ahmed'in Mevlâna ile ilgili gazeline, nazire (G.CCCXIII) yazmasının sebebi tesadüfî değil, Mevlevîliğe intisabından dolayı olmalıdır.

1. Şehriyâre ne ‘aceb luğf-ider ol Mevlâ'nuñ
Şâh iken kul olur Hâzret-i Mevlânâ'nuñ
2. Mesnevî gevheri çün gûşına olmuş mengûş
Evliyâ nuşki kabûl olup ol şulţânuñ
3. Şems-i Tebrîz ile Sulţân Veled ü Mevlânâ
Saîna yârân olıcağ çekme gamın a’dânuñ
4. Mîhr ü meh girdi semâ’a nitekim Mevlevîler
Tolaşurlar işigin ol şeh-i dervîşânuñ
5. Medhîyâ böyle dimiş Hâzret-i Monlâ'ya bu şâh
Taht-ı ma’nîde odur pâdişehi dünyânuñ

Ancak bir gazeline de Mevleviyette istediği mertebeye ulaşamadığını

Hayf kim bitdi işüm bitmez murâdum mîvesi
Hey dirîğâ geçdi ‘ömrüm haşre dek eyvâ-y-ile

Salikân-ı râh-ı Hakk cümle merâtib üzredür
Bir midür her Mevlevî bu yolda Mevlânâ-y-ile

Ağlaruz dünyâ belâsı-y-la döküp bîhûde yaş
Medhîyâ örtildi gözler keşret-i dünyâ-y-ile (G.D-3,4,5)

sözleriyle ifade eder. Medhî'nin divanındaki bu çeşit sözlerinden onun istediğini tam olarak elde edememiş, istediği mertebeye ulaşamamış bir derviş olduğu düşünülebilir.

Adının Hasan olduğunu kendisi ifade eden, derviş olduğu da yukarda verilen şiirlerinden anlaşılan Medhî ile ilgili ne yazıktır ki kendi döneminde bilgi veren bir kaynağa henüz rastlanmamıştır.⁴⁹ Onun hakkındaki bilgilerimiz divanında kendi verdiği bilgiler ile Fuad Köprülü'nün makalesinde yer alan bir iki satırlık ancak oldukça önemli malumdur. Köprülü'nün Urfî tarihi ve Ataî'nin Şakayık zeylinden aktararak verdiği bilgiye göre III. Murad mukallid ve mudhiklere, kıssa-han ve meddahlara pek ziyade meraklı idi. Kendisinden bahseden bütün tarihçiler, onun bu merakını pek ehemmiyetle kaydetmişlerdir.⁵⁰ Hükümdarın bu merakı hakkındaki bilgileri o dönemde Osmanlı topraklarına gelen yabancı tarihçi Stephan Gerlach da doğrulamaktadır. Özdemir Nutku, bu konuyla ilgili eserinde bu tarihçinin söylediklerini şöyle aktarır: “Bu padişah, sarayında bulunan mukallitler ve meddahlarla eğlenirdi. Hemen her gün oyuncu Yahudiler, çalgıcılar, akrobatlar, hokkabazlar kimsenin yapamadığı hünerlerini gösterirlerdi.⁵¹ III. Murad'ın meddahlara ve kıssa-hanlara sarayda yer vermesi sebebiyle bu kişilerin adları da tarihçiler tarafından kaydedilmiştir. Şeh-nâme-hanlık yapan Şirvanlı Nutkî, Meddah Eğlence ve şair Bursalı Cenânî'nin bu dönemde sarayda bulunduğu bilinmektedir.⁵² III. Murad'ın sarayındaki

⁴⁹ Kaynaklarda mahlası Medhî olmayıp ancak Derviş Hasan veya Derviş Hasan Çelebi adıyla bir şairden daha bahsedilmektedir. Kamusü'l-A'lam'da “Şu'arâ-yı 'Osmâniye'den olup İnebahtlı idi. Devr-i Sultân Murâd Hân-ı Şâlişde ba'zı küberâ ma'îyyetinde pek çok seyr ü seyâhat itmiş” olduğu söylenmekte Bkz. Şemseddin Sami, *Kamusü'l-A'lam*, c.3, s. 2137.; Tuhfe-i Nailî'de de “İnebahtlı, Sultân Murâd-ı Şâliş devri ortalarında vefat itdi” denilip incelediğimiz divanda bulunmayan iki şiiri verilmektedir. Bkz. N. Tuman, *Sicill-i Osmanî*, c.1, s. 278, Ayrıca Kınalı-zâde Hasan Çelebi'de, Derviş Hasan'dan bahsetmekte gezdiği yerleri söylemekte ve yine incelediğimiz divanda yer almayan ancak ikisi Tuhfe-i Nailî'de geçen dört şiirini vermektedir. Bkz. İbrahim Kutluk, haz., *Kınalı-zade Hasan Çelebi, Tezkiretü's-Şuara*, c.1, s. 378-79. Her üç kaynak da, şiirlerinde Derviş Hasan mahlasını kullanan bu şairin divanı olup olmadığından söz etmemektedir. Ayrıca onun III. Murad devri ortalarında öldüğünün söylenmesi, bu kişinin, divanını incelediğimiz Meddah Derviş Hasan olma ihtimalini oldukça zayıflatmaktadır. Ancak bu kaynaklardan en eskisi Kınalı-zâde olduğundan ve incelenen Medhî'nin uzun yaşaması dolayısıyla hayatının erken döneminde (Kanuni devri) Derviş Hasan mahlasını kullandığı ve kaynaklarda geçen şiirlerin her nedense divanda yer almadığı olabileceği düşünüldüğünde ise bu konuda kesin bir şey söylemek için acele etmek gerekecektir.

⁵⁰ F. Köprülü, “Türklerde Halk Hikâyeciliğine ait Bazı Maddeler, Meddahlar”, s. 384.

⁵¹ Ö. Nutku, *Meddahlık ve Meddah Hikâyeleri*, s. 21.

⁵² F. Köprülü, a.g.m., s. 384.

meddahlardan biri de La'lin Kaba lakabıyla tanınan Bursalı Mustafa Baba'dır. Köprülü'nün özel kütüphanesinde bulunan Natıkî Divanı'nı da içine alan bir mecmuada "Şüret-i nâme-i Fâtihî Efendi" başlıklı manzum bir mektupta La'lin Kaba Baba'nın ileri bir yaşta olduğu ve o zamanlarda Derviş Hasan adlı bir başka meşhur kıssa-hanın bulunduğunu bildirmektedir.

Ne 'âlemde ola pîr-i cihân La'lin Kabā Baba
Muḳarrer muḳtedādur pîşvādur kışsa-ḫ'ānāna

'Aceb Dervîş Hasan yārāna yine kışsa okur mı
Dîlîr-âne şenā eyler mi rūḫ-ı şîr-i merdāna

beyitlerinin bulunduğu bu manzumede Baki'nin henüz hayatta olduğu ifade edildiğinden Köprülü, manzumenin H.1008/M.1599-1600'den biraz önce yazıldığı fikrini ileri sürmüştür.⁵³ Diğer yandan Nihat Sami Banarlı, III. Murad'ın sarayına giren aynı kıssa-hanların adını vererek bunların az çok divan şiiri kültürüne sahip olduklarını, meselâ bunlardan Medhî mahlasıyla şiir söyleyen Derviş Hasan'ın böyle bir şahsiyet olduğunu bildirmektedir. Fakat divanının nerede olduğu hakkında bilgi vermemektedir.⁵⁴ Köprülü'nün bahsettiği XVI. yüzyılda yazılmış manzum mektuptaki Derviş Hasan ve Banarlı'nın bahsettiği Medhî mahlaslı Derviş Hasan ile yaşadığı dönem itibarıyla ve divan sahibi olması dolayısıyla bu çalışmanın konusu olan divanın müellifi Meddah Derviş Hasan Medhî'nin aynı kişi olduğu, divanda verilen bilgilerle de birleştirilince kesin olarak ortaya çıkmaktadır. Zaten Derviş Hasan Medhî, yaşamının bir döneminde meddahlık yaparak gezip dolaştığını çeşitli beyitlerinde ifade etmekte,

Dār-ı gurbetde muşāhib gibidür yārāna cönk
Naẓm-ı gevher-bār-ile pür bir güzel şāhāne cönk (G.CCCIII-1)

diyerek gurbette olduğunu, hatta,

Medḫî-i zāra zār u nizāra
Ol pür-figāra ol ḫ'ār u zāra
Kıl bir işāret ol bî-diyāra
Olmadı çāre urduñ çü yāra
Raḫmuñ yoğ aṣlā ey māh-ı garrā
Hecrūñle cānā ben öldüm ammā (Müs.XXXIV-6)

⁵³ F. Köprülü, "Türklerde Halk Hikâyeciliğine ait Bazı Maddeler, Meddahlar", s. 392.

⁵⁴ Nihat Sami Banarlı, *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi, Destanlar Devrinden Zamanımıza Kadar*, c.2, İstanbul, MEB, 1971, s. 633.

sözleriyle kendisine “bî-diyār” diyerek hiçbir yerde yerleşik olmadığını ifade etmekte,

Raht u bahtum tağıdup bu kār u bārı terk idüp
Cān-ile serden geçüp nāmūs u ‘ārı terk idüp
Başum alup gideyin sen gül-‘izārı terk idüp
‘Azm-i ğurbet ideyin işbu diyārı terk idüp
Gideyin sevdā-yı zülfünle diyār-ı Şām'a dek
Turmayup āh ideyin her gün kıra aḥşāma dek (Müs.XXXI-4)

sözleriyle yine gurbete çıkacağını söylemektedir. XIX. müseddesin vasıta beytinde

Cevr-i zālīm zulm-i ḥākim kahr-ı düşmen hecr-i yār
Cāna yetdi çār u nā-çār eyledüm terk-i diyār

diyerek yaşadığı yerden memnuniyetsizliğini ve oradan ayrılma sebebini dile getirmektedir. Başka bir beyitte ise

Nice bir ey dil cihānı geşt idersin serserī
Mesken it künc-i ḥarābātı bizümle gel beri (G.DXV-1)

böyle serseri dolaşmaktan yakınmakta, bu şikâyetini başka beyitlerde de

Yel gibi yeldüm bütün dünyâyı gezdüm ser-be-ser
Bulmadum bûy-ı vefādan bağ-ı dehr içre eşer (K.XXX-1)

Der-be-der gezdüm ki dirdüm derdüme bulam devā
Bir ṭablbe irmedüm kim görmeyem andan zarar (K.XXX-3)

dile getirmektedir. Derviş İbrahim Vafî adlı şakirdinin sorularına cevabına yazdığı X. kasidesinin başlığından Medhî'nin bu kasidesini Edirne'de bulunduğu bir sırada yazdığı ve İstanbul'a gönderdiği anlaşılmaktadır. III. Murad'ın sarayında bulunduğunu kaynaklardan ve kendi söylediği

Bu serāy-ı ‘ālem içre Ḥān Murād'ın Medḥiyā
Vech-i zībāsına bakmak bir ulu ni‘met baña (G.XII-5)

beytinden anlaşılmaktadır. I. Ahmed'in ve II. Osman'ın tahta çıkışları için yazdığı cülûsiyyelerden 1603'te ve 1618'te İstanbul'da olduğu belli olmakta, hatta II. Osman için yazdığı cülûsiyyede

Şehr-i Sitanbul'a nazar kıl yā Ḥakk
Her tarafı şāḥ u gül ü ergavān

diyerek İstanbul'un baharda erguvanlarla bezenişini gerçekçi olarak dile getirmektedir. Medhî'nin III. Murad, III. Mehmed, I. Ahmed ve II. Osman'a

sunduğu şiirler onun uzun bir dönem İstanbul'da saray çevresinde kaldığına işaret etmektedir.

İstanbul'da aynı zamanda devlet ricali ile yakınlık kurduğu bu kişilere sunduğu medhiyelerden ve bu şiirler aracılığı ile onlardan beklediği lutf ve ihsanlardan bellidir. Halil Paşa'ya sunduğu kasidesinde (K.XIX) baştan 16. beyte kadar Paşa'nın lutfuna mazhar olduğu söylemekte, onuncu beyitte de

Cur'a gibi meskenüm hâk eylemüŝken rûzigâr
Şimdi el üzre tutarlar zümre-i 'irfân beni

diyerek itibarının arttığını ifade etmektedir. Cağaloğlu'nun medhiyesinde

Zâd-gam-ı hicrânı ile kıldı kanâ'at
Beñizer ki gamuñ dañı senüñ kalbe ğınâdur (K.XVIII-26)

Peyğüle-i hicrân u sitem oldu turağı
'Uryân oturur yalıñ ayak bağı kabadur (K.XVIII-27)

sözleriyle caize istediğini ima etmekte ve yine onu övdüğü bir gazelindeki

Nâdir-i devrân Cağaloğlu Sinân Paşa benüm
Cânımı şad eyleyüp yaptı dil-i vîrânımı (DLXVI-8)

beytiyle de Paşa'nın kendisini şad ettiğini ifade etmektedir. Bir sıkıntısını Reisülküttap Yahya Efendi'ye şiir ile bildirdiğini XXII. kasidede söylemekte, Derya-emini İbrahim Paşa'nın bir muradını yerine getirdiğini de XXIV. kasidesinde ifade etmektedir. Ahmed Ağa'dan lutf beklediğini

Pây-mâl itdi beni dest-i cefâ-yı rûzigâr
Umaram destüm tuta meydân-ı lutfuñ dâveri (K.XXVII-17)

söyleyen Medhî, Mahmud Paşa'ya defter ü divan arzettiğini

Geldüm kapuñ Medhî'yem ey şâh-ı pür-kerem
'Arz eyledüm cenâbuñ dîvân u defteri (K.XIX-32)

beytiyle ifade eder. Mustafa Paşa'nın elinden tuttuğunu

Çün bugün destüñ tutup yirden götürdi ol seni
Dest-ğır olsun aña yarın Hüdâ-yı dâd-ger (K.XXX-22)

diyerek anlatmakta, Gazanfer Ağa'nın kendisine şefkat gösterdiğini

Bugün sen Medhîye şefkat idersüñ
Şeff'üñ ola yarın şâh-ı maşşer (G.CLIV-8)

beytiyle söylemektedir. Medhiye olarak bir muvaşşah gazel yazdığı Fazlî Efendi'ye kendisine lütufta bulunduğu için

Ebr-i luṭfî çizginür dāyim felekde başuma
Muttaşıl aña Ḥüdā luṭf itsün iḥsān eylesün (G.CDXXXIV-8)

diye dua etmektedir. Adı belli olmayan Ağa'lardan birine kıta-i kebire sunmuş ve

Bir yetīm inci gibi kiçi qarındaşum var
Menzili lîk şadef gibi olupdur sâhil (Kıta-6)

beytiyle ondan küçük kardeşi için iş istemiştir.

Uzun bir müddet saray çevresinde bulunduğu anlaşılan Medhî yüksek zümreden insanlarla olan ilişkilerinde kırıngılığa da uğramış ve bu durumu

Devlet ehline varup kılmakdan ʿarz-ı ihtiyāc
Künc-i miḥnetde baña biñ kerre ölmek yegdür ac

Gerçek erler devlet-i dünyāya kılmazlar nazar
Anlaruñ yanında tahta deñlü yokdur taht-ı ʿāc (G.XCI-1,2)

beyitlerinde dile getirmiştir. Şiirlerinden birinde

Medḥiyā ḥazret-i Ḥaḥḥ Bārî kılsa varalum
Cân-ile ḥacc-ı şerîf itnege niyyet kılalum (G.CCCLXXV-7)

diyerek hacca gitmek niyetini ifade eden şairin bu arzusunu gerçekleştirip gerçekleştiremediği belli değildir.

Meddahlık yaparak dolaştığı, sonra oldukça uzun süre saray çevresinde bulunduğu şiirlerinden anlaşılan Medhî, I. Ahmed devrinin sonlarında öldüğü bilinen Hakî Dede'nin ölümü üzerine yazdığı kasidesinde kendisinin de yaşlandığını

Sepîd oldı rîşüm siyehdür yüzüm
İşüm luṭfuña kaldı yâ Rabbenā

Çün ağardı rîşüm qarardı yüzüm
Kılur mı eṭibbā bu derde devā

Bu derd-ile āḥir büküldi belüm
Ser-encām eger cān virürsem revā (K.I-9, 10, 11)

beyitleriyle ifade eder. LXXIV. muhammeste 7. beytin son iki mısraında

Kendü zātuñ añlamazsın Medḥiyā
ʿÖmrüñüñ eyyāmı altmış sāl olur

diyerek altmış yaşına vardığını bildirmekte, Bir şiirinde ise

Şaç ağardı şüretā olduk nazarda ihtiyār (Muh.LXXVIII-5a)

diyerek saçının ağardığını söylemektedir. Başka şiirlerinde de

İrdi   mr m   yet p   ne l k
Y duma gelmez da ı r z-ı h s b (K.II-5)

Med  i-z r h   lı p r itdi hecr-i y r
  ddi b k ldi   hr-ile r  let ni   ndur (G.CXXVI-6)
  mr n sonuna yakla   ından s z etmektedir. Uzun ya ad   nı hatta y z ya  nı a    nı

Ya adu   a Med  iy  ya ardı g z
Y z ya adu   ba dan a  ı ya  m z (G.CCXXXI-5)

beytiyle bildiren Med  'nin, II. Osman d neminden (1618-1622) sonra yazılm    irleri tespit edilemedi   inden   mr n  bu sıralarda tamamlad   ı d    n lebilir.

III. ESERLERİ

Derviş Hasan Medhî'nin yazdığı şiirleri Türkçe Divanı'nda toplanmıştır. Eserin tamam tek nüshası Millet Kütüphanesi Ali Emirî Manzum Eserler 399 numarada bulunmaktadır. Medhî bir kıtasında

Şorarsa tārīhin diñ bu kitābuñ
Elifle ğayn aña tārīh olupdur

diyerek H.1001/M.1592-93 tarihinde divanını tamamlamış görünmekle birlikte bu eser daha geç tarihte istinsah edilmiş olmalıdır. Divanın H.1054/M.1644 tarihinde istinsah edilmiş müntehabat bir nüshası ise Süleymaniye Kütüphanesi Mihrişah Sultan 370 numarada kayıtlıdır. Bu çalışmanın konusunu oluşturan Divan şekil ve muhteva bakımından sonraki bölümlerde incelenecektir.

Medhî'nin divanından başka tesbit edilebilen eserlerinden biri İngiltere'de British Museum'da Or.1134 numarayla kayıtlı bulunan "Kaşîde-i Nev-bâve" adlı eseridir. 194 varak, 8x5,5 inç ölçülerinde, on bir satır ve unvan sayfası altın yaldızlı olan eser H. Cemaziyelevvel 1003/M. Ocak 1595 tarihinde yazılmıştır.⁵⁵ Ebû Naşr 'Utbi'nin Arapça yazdığı ve Gazneli Mahmud ile babası Sebük Tekin'den söz eden *Tārīhu Yemīnī* adlı eser, VII. yüzyılda Ebu's-Şeref Nâşih-ı Gülpâyegânî tarafından *Tārīh-i Yemīnī* adıyla Farsçaya çevrilmiş, Derviş Hasan Medhî ise eseri Farsça versiyonundan Kaşîde-i Nev-bâve adıyla tercüme etmiştir. Eseri Farsçaya tercüme edenin adını Ebu's-Şeref Nâşih bin Zafer bin Sa'd el-Munşî olarak veren Rieu, Medhî'nin bu eserin mukaddimesinde varak 5b'de Sultan Murad Han bin Selim Han için bir yıl içinde dört eser yazdığını bildirdiğini belirtir. Bunlar:

1. Şîr-i Dilîr ve Mihr-i Münîr
2. Hikâyet-i Ebû 'Alî Sînâ
3. Sehlân bin Şîr
4. Sulţân Maĥmûd birle bir bengînuñ ba'zı leţâifi

adlarını taşımaktadır. Kaside-i Nev-bave 2b'de Medhî'nin mukaddimesi ile başlamakta 6b'de ise eserin Farsça tercümanının mukaddimesi, 12b'den itibaren de

⁵⁵ Charles Rieu, *Catalogue of the Turkish Manuscripts in The British Museum*, London, Longmans&Co., 1888, 42-43.

Nasirüddin Sebüktegin ve Gazneli Mahmud'un tarihi yer almaktadır. Eser Şemsü'l-Me'âlî Kâbüs bin Veşmegîr ile ilgili kısımla 194. varakta son bulmaktadır. Medhî'nin bu eserin mukaddimesinde sözünü ettiği dört eserinden Hikâyet-i Ebü 'Alî Sînâ adıyla bilinen Esrâr-ı Hikmet hariç henüz elde bilgi yoktur. Bu eser hakkında ilk bilgileri Rieu vermektedir. Rieu, Seyyid Ziyaeddin Yahya'nın Gencine-i Hikmet adlı eserinin mukaddimesinde Medhî'nin eserinden söz ettiğini söyler. British Museum Kütüphanesi'nde Harl. 5456 numarada kayıtlı ve H. 1088 (M.1677) tarihli Gencine-i Hikmet nüshasının mukaddimesinde Seyyid Ziyaeddin Yahya, İbn Sina ve kardeşi Ebu'l-Haris hakkında yazdığı hikâyesinin daha önce Derviş Hasan Medhî adında biri tarafından yazıldığını söylemektedir.⁵⁶ Fakat Seyyid Yahya, III. Murad'a sunulan bu hikâyenin sultan tarafından iyi düzenlenmediği için beğenilmediğini ve reddedildiğini yazmıştır.

“Türk Halk Hikâyelerinde İbn Sina” adlı araştırmasında Ahmed Ateş, *“Anadolu'da İbn Sina'nın hayatının daha doğrusu halkın tasavvurunda ona isnad edilen maceraların bir halk hikâyesi şeklinde anlatıldığının ilk deliline 16. asrın sonlarında rastlıyoruz. O zaman Derviş Hasan Medhî adlı biri duyduğu Ebu Ali İbn Sina hikâyelerini toplamış ve bir kitap haline getirerek 1574-1595 yıllarında hüküm sürmüş olan Osmanlı hükümdarı Sultan III. Murad'a takdim etmiştir. Bu eserin elimizde hiçbir nüshası yoktur. Onun için mahiyet ve muhtevası hakkında bir şey söylemek mümkün değildir. Bu hikâyeleri ikinci defa toplayıp onlara şimdilik son şeklini vermiş olan Seyyid Ziyaeddin Yahya'dır.”* diyerek Gencine-i Hikmet ve onun esin kaynağı olan Derviş Hasan Medhî'nin eserinden bahsetmektedir.⁵⁷ Ateş, Gencine-i Hikmet'in İstanbul'daki tek yazma nüshasının Topkapı Sarayı Revan Köşkü Kütüphanesi nr. 1478'de bulunduğunu, ancak eserin en az on defa olmak üzere tekrar tekrar basıldığını, hatta Arapçaya da çevrildiğini yazmaktadır. Seyyid Yahya, Derviş Hasan Medhî'nin eserini görüp mahiyetini

⁵⁶ Charles Rieu, a.g.e., s. 230-31. Yine Rieu eserin 1051 tarihli nüshasının Viyana'da ve diğer iki nüshasının da Upsala no. 119 ve Gotha no. 250'de olduğunu söyler. Ayrıca bu eserin Paris Bibliothèque Nationale'de S.621 numarada H.1100/M.1688-89 tarihli nesihle yazılmış ve S.645 numarada nesihle yazılmış 17. yüzyıla ait iki nüshası daha vardır. Bkz. E. Blochet, *Catalogue des Manuscrits Turcs de la Bibliothèque Nationale* c. 2, Paris, Bibliothèque Nationale, 1933, s. 15,21.

⁵⁷ Ahmed Ateş, “Türk Halk Hikâyelerinde İbn Sina” *Türkiyat Mecmuası* XI, 1954, s. 33-40

anladıktan sonra Ebu Ali İbn Sina hikâyesini yeniden düzenlemiş, eserin sonundaki

Dedi musannif bunu târîh için
Buldı bu Gencîne-i Hikmet şu'ab

beytiyle H.1038/M.1629 tarihinde tamamladığını söylemiştir.⁵⁸

Ahmed Ateş adı geçen çalışmasından sonra aynı mecmuada bir yıl sonra 1955'te Derviş Hasan Medhî'ye ait Kissa-i Ebu Ali Sina ve Ebu'l-Haris adıyla bilinen Esrar-ı Hikmet adlı eserin yegane yazmasının İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi TY 690 numaralı yazma olduğunu haber vermektedir.⁵⁹ Medhî'nin Esrar-ı Hikmet adlı bu eserinin Paris Bibliothèque Nationale'de üç nüshası bulunmaktadır.⁶⁰ Ahmed Ateş, İstanbul'daki nüshanın 77 varaklık yıpranmış bir nüsha olduğunu bildirerek

Hüdâ birdür nazır olmaz Hüdâ'ya
Hem ol evveldürür her ibtidâya

beytiyle başlayan eserin sonlarında yer alan

Bu 'acâ'ib kıssayı ben ey hümâm
Biñbirinde hicretüñ kıldum tamâm

beytinden H.1001/M.1592-93 tarihinde tamamlandığının anlaşıldığını söyler.⁶¹ Fakat eserin Seyyid Yahya'nın da Gencine-i Hikmet'te söylediği gibi önce III. Murad'a sunulduğu, Medhî'nin

Ki şun sultân Mehemmed bin Murâd'a
Murâdı ol virür her nâ-murâda

beytine göre de reddedildiğini sonra tekrar ele alınıp, düzenlenip bu defa III. Mehmed'e sunulduğu sonucuna varmaktadır. Ahmed Ateş, kendisi hakkında hiçbir yerde bilgiye tesadüf etmediği Derviş Hasan Medhî için, Esrar-ı Hikmet'in mukaddimesindeki manzum sözlere bakarak onun serseri bir hikâyeci derviş

⁵⁸ Ahmed Ateş, "Türk Halk Hikâyelerinde İbn Sina", *Türkiyat Mecmuası* XI, s. 34-35.

⁵⁹ Ahmed Ateş, "Türk Halk Hikâyelerinde İbn Sina", *Türkiyat Mecmuası* XII, 1955, s. 265-275. Bahsi geçen bu eser 17. yüzyıla ait, nesih, 77 yk., 14x20 8,8x15,6 cm., 19 st., yıpranmış kağıt, yıpranmış yarı meşin cilt içinde, istinsah tarihi olmayan bir eserdir.

⁶⁰ E. Blochet, *Catalogue des Manuscrits Turcs de la Bibliothèque Nationale*, c.1, s. 248, 256, 257. Birinci nüsha S.177 numarada, Safer 1004/M.Ekim 1595 tarihli, nesih ve nestalik, 70 yk., 21x15 cm. ölçülerindedir. İkincisi S.194 numarada, H.997/M.1589 tarihli, harekeli nesih, 112 yk., 14,5x10 cm. ölçüsündedir. Üçüncü nüsha ise S.195 numaradadır. İbrahim Efendi adına H. Rebiyü'levvel 1131/M. Şubat 1719 tarihinde istinsah edilmiştir. Harekeli nesih, 162 yk., 20,5x15 cm. ölçüsündedir.

⁶¹ Ahmed Ateş, a.g.m., s. 267.

olduğunu söylemektedir.⁶² Bu manzum mukaddimeden sonra Medhî, 3b'den nesirle devam ederek eserini nasıl yazdığını ve eserine Esrar-ı Hikmet adını verdiğini söylemektedir. Ahmed Ateş, “kendisine kıssa-perdaz sıfatı veren Medhî bu eserini yazarken kendisinden beklenmeyen bir zamanda hikâye istenen ve hikâyeye başladığında sonunu nasıl getirebileceğini, vak'aları, birbirine nasıl bağlayacağını bilmeyen bir hikâyeci gibi hareket etmektedir” der. Fakat Medhî'nin asıl hikâyeleri anlattığı ve kendini bir edib gibi göstermediği yerlerde o zaman için bayağı ve tatsız , bugün için canlı ve cazib sayılabilecek bir anlatış tarzı olduğunu söyler ve hikâyenin düzenini Seyyid Ziyaeddin Yahya.'nın *Gencine-i Hikmeti* ile karşılaştırarak *Gencine-i Hikmeti* daha iyi tertip edildiğini vurgular.⁶³ Medhî, hikâyesinin kaynaklarını bildirirken İbn Sina'nın *Kanun* adlı eserinin mukaddimesinden, *Netayic el-fünun*'dan, *Tevarih-i küll-i zaman*'dan ve seyahati sırasında rastladığı dervişler arasındaki bazı fuzela ve ukala dediği kimselerden işittiği hikâyelerden faydalandığını söylemişse de Ahmed Ateş bunların tarihi dayanağı olmayacağını söyler. Zira İbn Sina'nın Kanun'unda müellifinin hayatı hakkında hiçbir bilgi yoktur der. Medhî'nin, eserini beğenmediği için onun böyle kaynakları okuyabileceğinden şüphe eder. Medhî'nin kaynaklarının, fuzela ve ukala dediği belki hepsi kendisi gibi az tahsil görmüş veya hiç görmemiş kimselerin şifahî rivayetleri olduğu, kütüb-i tevarih ve hikâyet dediği eserlerinde Türkçe yazılmış alelâde hikâye kitapları olacağı sonucuna varır.⁶⁴ Fakat Medhî, İbn-i Sina'nın *Kanun* adlı eserini okuduğunu Divanı'nda şu beytinde

Oğudum gördüm *Şifâ* 'ilmini *Ķânûn* öğrenüp
Derd-i 'aşkuñ zerrece anda devâsın görmedüm (G.CCCLXV-3)

diyerek belirtmektedir. Ahmed Ateş'in Medhî'nin üslubu hakkındaki bu kanaatine karşılık Nihat Sami Banarlı, Medhî'nin İbn Sina'nın olağanüstü hikâyesini anlatırken hikâyesini epey dağıtmasına rağmen Derviş Hasan Medhî'nin üslubunun, bir halk hikâyecisi için yeter derecede çekici ve muvaffakiyetli bulur. Sihir ve keramet vakalarını birbiri ardınca merak ve alâka uyandırarak anlatan ustalık bir tahkiye sanatı olduğunu belirtir. Dilinin XVI. yüzyılda halk diline de

⁶² Ahmed Ateş, “Türk Halk Hikâyelerinde İbn Sina”, *Türkiyat Mecmuası* XII, s. 268-69.

⁶³ Ahmed Ateş, a.g.m., s. 270.

⁶⁴ Ahmed Ateş, a.g.m., s. 271.

nüfuz etmiş ve Türkçeleşmiş kelimelerle dolu, fakat sade ve tabii olduğunu, lisanında yüksek zümreye mahsus dil ve ifade çizgilerinin aşikâr olduğunu söyleyerek, bunun sebebini nazım sahasında olduğu gibi nesir ve hikâye sahasında da halk sanatkârlarının aydınların tesiri altında kalmaları ve onların eserlerinden yayılan kültürü az çok elde etmiş bulunmalarına bağlamaktadır.⁶⁵

Esrar-ı Hikmete manzum bir mukaddime ile başlayan Medhî, hikâyesini nesirle anlatmıştır. İbn Sina ve kardeşi Ebu'l-Haris'in başından geçtiği tasavvur edilen bir takım hayalî fakat ilgi çekici maceralarını anlatırken İbn Sina'yı elinde olağan üstü bir güç bulunduran, fakat bunu ancak olayların tesiri ve ortaya çıkışıyla kullanan bir şahsiyet olarak göstermiştir. Onun ilim öğrenmek için ciddi gayretler sarfettiği ilk gençlik yıllarından sonraki hayatı, sık sık parasız kalarak simya ile kağıt para yapıp lüzumlu şeyleri temin ederek ve bir yerde yerleşmeden, yalnız ya da zevcesiyle dolaşarak geçer. Medhî, hikâyesine yine manzum sözlerle son verir:

Gülşen-i 'âlemde her kim iş ider
Devrânun nûşını bir gün nîş ider
Bir du'âdur dünyede ancak murâd
Er ölür kalur cihânda yahşî ad⁶⁶

Derviş Hasan Medhî'ye ait olduğu tesbit edilebilen son eser *Tercüme-i Şah-nâme-i Firdevsî* adlı eserdir. Şimdilik bilinen tek nüsha Paris Bibliothèque Nationale'de S.326 numarayla kayıtlı, XVII. yüzyıla ait, nestalik, 308 yk, 33x22 cm. ölçüsündeki nüshadır.⁶⁷ Eser Firdevsî'nin (ö.1022 veya 1025-26) Şeh-nâme'sinin bir kısmının tercümesidir. Feridun'un annesinin ölümüne kadar olan kısmı nesir ile çeviren Medhî, her bölümün başına Firdevsî'nin *Şeh-nâme*sinden manzum parçalar koymuştur. Medhî, eserinin 2b-3b sayfaları arasında yer alan mukaddimesinde kendisinin ardarda III. Murad (s.1574-1595), III. Mehmed (s.1595-1603), I. Ahmed'in (s.1603-1617) hizmetlerinde bulunduğunu, Mustafa Ağa tarafından da Sultan II. Osman'a takdim edildiğini bildirmektedir. Bu tercümesinin de Sultan II. Osman tarafından ısmarlandığını söyler. III. Murad

⁶⁵ Nihat Sami Banarlı, *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi, Destanlar Devrinden Zamanımıza Kadar*, c.2 s. 634.

⁶⁶ Ahmed Ateş, "Türk Halk Hikâyelerinde İbn Sina", *Türkiyat Mecmuası* XII, s. 270, 273.

⁶⁷ E. Blochet, *Catalogue des Manuscrits Turcs de la Bibliothèque Nationale*, c.1, s. 314-315.

döneminden I. Ahmed dönemine kadar on bir tercüme ve telif eser kaleme aldığını ifade ederek bunların arasında Sultan I. Ahmed'e sunduğu *Edib-nâme* adlı bir ahlâk kitabı, Şeh-nâme'den bir hikâye olan *Gürşasb-nâme*, *Süleyman-nâme*, Muin İbn Hacı Muhammed el-Ferahî'nin *Me'aric el-nübüvvet* tercümesi, *Selçuklu*, *Samanî*, *Buyidî Tarihleri* ile *Tevarih-i al-i Osman*, *Tarih-i Yeminî*'nin ve III. Murad zamanında bir yıl içinde yazdığı *Şîr-i Dilîr* ve *Mîhr-i Münîr*, *Ebu Ali İbn Sina hikâyesi*, *Sehlan İbn Şîr*, *Sultan Mahmud birle Bengî'nin Bazı Letaif*'nin bulunduğunu yazmıştır. Medhî'nin sözünü ettiği bu eserlerden bugün elde olanlar *Kaside-i Nev-bâve* adını verdiği *Tarih-i Yeminî* tercümesi, *Esrar-ı Hikmet* adını verdiği *Kıssa-i Ebu Ali Sina ve Ebu'l-Haris* ve *Tercüme-i Şah-nâme-i Firdevsî* adlı eserlerdir. Anlaşılan Medhî'nin Divanı'nın yanı sıra meddah olarak anlattığı hikâyeleri de kaleme aldığı ayrı eserleri mevcuttur, ancak bu hikâyelerinin bir kısmı gün ışığına çıkmamıştır.

Hacı Selim Ağa Kütüphanesi'nde Kemankuş 388/2 numarada kayıtlı olan ve adı yanlışlıkla Divan-ı Medhî olarak kart kataloğuna geçmiş olan eser yine Medhî'ye ait baş tarafı eksik bir mesnevîdir. Nesihle yazılmış, 30 yk, 21 st, 16x21 (11x17) cm. ölçüsünde olan bu eser İsmail el-Basırî tarafından H. Şaban 1079/M.Ocak 1669 tarihinde istinsah edilmiştir. Erdevan ve Rıdvan Şah olarak iki ayrı adla anılan bir şehzade ile Hurizad adlı peri kızının aşk hikâyesini konu alan bu eser

Bu zamānda geldi oldu âşikār
Bir gemi imiş götürdi rüzigār
beytinden itibaren başlamakta ve
Kādir iseñ sen de ey Medhî-i zār
Cehd kıl kim kıla senden yādigār

Âhîr oldu uşbu kavl-i müsteṭāb
Söz budur Allāhu a'lem bi's-şavāb

beyitleriyle sona ermektedir. Bu eserin H. 19 Muharrem 1289/M. 29 Mart 1872 tarihinde istinsah edilen tam bir nüshası Muş İl Halk Kütüphanesi'nde 379 numarada kayıtlıdır. Yıpranmış, 18x25 (14x19) cm. ölçülerinde, 17 satırlı, nesih ile yazılmış olan bu nüsha "Hikâye-i Rıdvan Şah" başlığını taşımaktadır.* Eserin

* Adnan İnce, "Medhî'nin Rıdvan Şah Hikâyesi", *Bir – Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, Prof. Dr. Kemal Eraslan Armağan Sayısı, sayı 9-10, İstanbul, 1998, s. 274.

mensur girişinde hikâyenin ilk olarak 773 tarihinde yazıldığını söyleyen Medhî, hikâyeyi temize çekerek manzum hale getirdiği ifade etmektedir. Adnan İnce, makalesinde muhtemelen sözlü gelenekte yaşayan bu hikâyenin Medhî tarafından tahkiyeci bir üslupla, kıssa-han edasıyla fakat sağlam olmayan bir hikâye örgüsüyle ve teknik bakımdan dağınık bir biçimde yazıldığını söylemekte, ayrıca mensur geçiş kısımları ve üslubun yakınlığı dolayısıyla mesnevî formundaki bu eserin Derviş Hasan Medhî'nin Esrar-ı Hikmet adlı hikâyesi ile olan benzerliğine işaret etmektedir.* Yine eserin sondan üçüncü beyti olan

Kışşadan bir hisşe var ancak murād

Er ölür kalır cihānda yahşî ad

beytiyle, Esrar-ı Hikmet'in son beyti olan

Bir du'adur dünyede ancak murād

Er ölür kalır cihānda yahşî ad

beyti arasındaki benzerliğe de dikkat çekerek her iki hikâyenin yazarının aynı kişi olması gerektiğini söyler. Ancak Medhî, II. Osman'a sunduğu Tercüme-i Şah-nâme-i Firdevsî adlı eserinin mukaddimesinde saydığı on bir eserinin arasında "Hikâye-i Rıdvan Şah" adlı bu eserden bahsetmemektedir. Belki de bu eser Medhî'nin adını andığı ancak bu gün elde olmayan eserlerinden birinin adıyla veya o eserlerden birinin içinde ayrı bir hikâye olarak yer almış veyahut eser daha sonra kaleme alınmış olmalıdır.

Bunlardan ayrı olarak X. kasidenin 41. beytinde şakirdi İbrahim Vasfi'ye hitaben

Şu kim şeş mäh içinde kışşayı çünkim temām itdüm

Anufla bahş idersin sen bu mudur sende ğayret yā

diyerek Adem'den sonra insan soyunun silsilesi hakkında bir eser yazdığını

söylemektedir. Ayrıca bir gazelinde yer alan

Bitdi Medhî kışşa-i Mihr ü Vefā

Hāzır ol tūmār-ı 'aşkı dūrmege (G.DIV-5)

beyti Medhî'nin Mihr ü Vefa adında bir hikâye yazmış olabileceğini düşündürmekte,

Kışşa-i hüsnuñ rivāyet eylerem ben Medhîyem

Vāmık u 'Azrā gibi bir kışşa peydā eyledüm (G.CCCLVI-5)

beyti ise ya Vamık u Azra adında veya ona benzeyen başka bir hikâye kaleme almış olduğu şüphesi uyandırmaktadır.

* A. İnce, a.g.m., s. 275-276.

IV. SANATI

1. Şekil Özellikleri

Medhî Divanı şekil özellikleri bakımından incelenirken, tertip şekli kısmında nazım şekilleri yönünden divandaki bölümler ve bu bölümlerdeki şiir ve beyit sayısı tesbit edilmiştir. Nazım şekli ve türleri kısmında divanda kullanılan nazım şekilleri türleriyle birlikte verilerek kafiye ve redif özellikleri verilmiştir. Bir sonraki kısımda ise Medhî'nin şiirindeki terkipler, sadelik, imlâ, atasözü ve deyimler, akrostiş, aliterasyon, bazı gramer özellikleri, ifade tarzı özellikleri işlenerek dilin işleniş ve kullanım özellikleri belirlenmiştir.

1.1. Tertip Şekli

Medhî Divanı şiirlerin sıralanışındaki düzen ve kullanılan nazım şekilleri itibariyle mürettep bir divan olarak karşımıza çıkar. Divanda 33 kaside, 128 musammat (41 müseddes, 87 muhammes), 572 gazel, 36 kıta (31 rubai, 3 kıta-i kebire, 2 tarih), 7 müfred bulunmaktadır. Kaside, gazel, kıta, tarih ve müfredlerde toplam 3999 beyit, musammatlarda 4080 mısra olmak üzere müstakil 776 manzume vardır. Beyit sayısı bakımından en geniş yeri 3136 beyit ile gazeller tutar. 4080 mısralık musammatlar kısmında ise 40 müseddes ve 1 tesdis ile 5 muhammes ve 82 tahmis, son bölümde de 105 beyitlik 5 kıta-i kebire (ikisi tarih kıtası), 31 rubai ve 7 müfred yer almaktadır.

1.2. Nazım Şekilleri

Medhî Divanı'nda divan şiiri nazım şekillerinden kaside, gazel, müseddes, muhammes, kıta ve müfred kullanılmıştır. Kaside bölümünde beyit sayısı bakımından farklılıkları olan 33 kasideden ikisi on bir(XVII, XXXII), biri on iki (XIV), ikisi on dört (XV, XXVI), ikisi on beş (XXII, XXVIII), üçü on yedi (XIII, XX, XXVII), ikisi on sekiz (VII, XII), dördü on dokuz (XVI, XIX, XXI, XXIII), üçü yirmi iki (III, V, XXX), biri yirmi üç (XXIV), biri yirmi yedi (VI), biri yirmi sekiz (XXV), biri yirmi dokuz (XI), ikisi otuz (I, XVIII), biri otuz bir (XXXI), biri otuz iki (IV), biri otuz

dört (II), ikisi otuz altı (XXIX, XXXIII), biri otuz yedi (IX), biri kırk üç (X) beyitliklerdir. Bu bölümdeki VIII. şiir aslında mesnevî formunda yirmi iki beyitlik bir sakinamedir. Fakat mesnevî, divanda bu kısma yerleştirildiğinden metin tespiti esnasında bu manzumenin divandaki orijinal yeri muhafaza edilmiştir. VI. kaside ise Kemal Ümmî'nin "kondı göçdi" redifli gazeline yazılmış bir naziredir.⁶⁸ IV. kaside olan "Der Beyân-ı 'Aşk-ı Pâk" başlıklı kaside ise matla beyti musarra olmadığından kıta-i kebire biçiminde yazılmıştır. Âşıkane yazılmış bir gazele benzeyen XIII. şiir ise na-tamam bir kaside olmalıdır. Beyit sayıları bakımından birbirinden oldukça farklı kasidelerde padişahlar ve diğer devlet büyüklerine sunulanlar dışında geleneksel kasidede bulunması gereken bölümler her zaman tamam değildir. Fakat bu kasidelerin her biri konu bakımından bütünlük arz etmektedir.

128 şiirin yer aldığı musammatlar bölümündeki 40 mütekerrir müseddesten ikisi yedi bentlik (III, XXXVIII), biri on bir bentlik (I), geri kalan otuz yedisi ise beş bentliktir. Musammatlar arasında yer alan tek mütekerrir tesdis ise beş bentliktir (IV). Yine bu bölümdeki 5 muhammesten üçü beş,⁶⁹ ikisi yedi bentliktir (LIV, LXXIV). Medhî'nin yirmi şairin gazelinin yanı sıra kendi gazellerini de tahmis ettiği 82 şiirin, onu altı bentlik,⁷⁰ on altısı yedi bentlik,⁷¹ üçü sekiz bentlik (X, XV, XIX), üçü dokuz bentlik (XXV, XXXVII, LXXXI), ikisi on iki bentlik (XVII, XXIX), biri yirmi üç bentlik (I), biri yirmi dokuz bentlik (LXXXVI), geri kalan elli beşi ise beş bentliktir.

Muhammeslerde ise Medhî'ye ait beş muhammesin dışında geri kalan 82 manzume tahmistir. Bu beş muhammesten⁷² biri divan tertip edilirken iki defa istinsah edilmiştir. Şair kendi gazellerini de tahmis etmiştir.⁷³ Kendi gazellerini

⁶⁸ Latîfî Tezkiresi'nde ve Gelibolulu Ali'nin Künhü'l-ahbar'ında 5 beyti nakledilmiştir. Bkz. E.J. Wilkinson Gibb, *Osmanlı Şiir Tarihi*, çev. Ali Çavuşoğlu, c. 1-2, Ankara, Akçağ Yayınları, 1999, s. 261.

⁶⁹ Bunlar şunlardır, XXVI. muhammes ile tertip hatası sonucunda ayrı yerlere yazılmış ancak aynı olan XXVIII. ve LXXXV. muhammesler.

⁷⁰ Bu tahmisler şunlardır, IV, VII, XXXIV, XLI, XLII, XLIV, XLV, LXI, LXXXIII.

⁷¹ Bu tahmisler şunlardır, XVI, XVIII, XXIII, XXXIII, XXXVI, XXXVIII, XXXIX, XLIII, LXVI, LXX, LXXVII, LXXVIII, LXXIX, LXXXII, LXXXVII.

⁷² XXVI, XXVIII [ve LXXXVI], LIV, LXVIII, LXXIV. muhammesler. XXVIII. ve LXXXV. muhammesler aynıdır.

⁷³ XXXI, LX, LXVI, LXVII, LXX, LXXV, LXXVI. muhammesler.

tahmis ederken şair gazellerdeki bazı kelimeleri değiştirerek almıştır. Bu değişiklikler metin kısmında dip notlarda gösterilmiştir. Diğer tahmisler arasında I. Ahmed'in gazeline yapılan tahmis,⁷⁴ Kemal Ümmî'nin gazeline yapılan tahmis,⁷⁵ ve Nihanî'nin iki gazeline yapılan tahmisler⁷⁶ iki ayrı yerde iki defa istinsah edilmiştir.

3136 beyitlik 572 gazel Medhî Divanı'nın en hacimli kısmını oluşturmaktadır. Bu gazellerin dördü dört,⁷⁷ on altısı altı,⁷⁸ yetmiş sekizi yedi,⁷⁹ beşi sekiz,⁸⁰ on ikisi dokuz,⁸¹ dördü on,⁸² üçü on bir,⁸³ biri on,⁸⁴ geri kalan dört yüz kırk dokuzu ise beş beyitlidir. Bu sayılardan şairin geleneğe uygun olarak daha ziyade beş ve yedi beyitlik gazel yazmayı tercih ettiği anlaşılmaktadır.

Dörder beyitlik dört gazel-i nakıstan biri (G.CXCV) bî-matladır.

Medhî'nin gazel-i müzeyyel olarak adlandırılabilir iki gazeli olup ikisinde on beyittir. Bunlardan biri (G.CVII) nevrüziye türünde olup I. Ahmed'in gazeline naziredir. Diğeri ise (G.DLIX) Gazanfer Ağa için yazılmış olup şairin mahlası her iki şiirde de dokuzuncu beyitte yer alır.

Bu farklı gazellerden başka divanda üç muvaşşah (akrostiş) gazel bulunmaktadır. Medhî, bunlardan CDXXXIII. gazelin mısraının ilk harfleriyle "Muhammed-i Mümtâz", CDXXXIV. gazelin mısraının ilk harfleriyle "Hâzret-i Fazlî Efendi kâm-yâb" ve CDLXIII. gazelin mısraının ilk harfleriyle "Muhteşem" kelimelerini oluşturmuştur.

⁷⁴ XIV ve XLVII. tahmisler

⁷⁵ XVIII ve LXXVII. tahmisler.

⁷⁶ LXXVIII ve LXXXVII. tahmisler ile XL. ve LXXIII. tahmisler

⁷⁷ CXXXII, CLVIII, CXCV, CCCXLIV.

⁷⁸ I, L, CIII, CXIX, CXXVI, CXXXI, CLXXII, CXCVI, CCIII, CCLXXXIX, CCCIII, CCCXLVII, CCCLXVIII, CCCLXXX, CDXXX, DXLVII.

⁷⁹ XX, XXIII, XXIV, XXV, XXVII, XXX, XXXIV, XXXV, XL, XLIX, LIV, LXII, LXV, LXVI, LXVII, LXVIII, LXXVIII, LXXXIII, LXXXVIII, XCIII, CI, CXXV, CXXXIII, CXLVIII, CLXI, CLXXIII, CLXXV, CLXXIX, CXC, CXCI, CXCVI, CXCIII, CXCIV, CC, CCV, CCX, CCXXIII, CCXXVII, CCXL, CCXLII, CCXLV, CCLXVI, CCLXVII, CCLXXIII, CCLXXXVII, CCXCIX, CCCI, CCCXIV, CCCLIV, CCCLVIII, CCCLXII, CCCLXXV, CCCLXXXI, CDIII, CDVII, CDXII, CDXVIII, CDXXVI, CDLIII, CDLVIII, CDLXI, CDLVII, CDLXXI, CDLXXIV, CDLXXVII, CDLXXXVIII, CDXCI, CDXCVI, CDXCVIII, CDXCIX, DV, DX, DXXII, DXXIV, DXLIV, DXLVI, DXLVIII, DLVI, DLXXI.

⁸⁰ CLIV, CLXXXIX, CCXXII, CCXXXVII, CCXLVII.

⁸¹ XXXVI, CCXI, CCLXXXV, CCCLXXIX, CDXX, CDXXXIII, CDLVII, CDLXXXIV, CDXCVII, DLVII, DLXVI, DLXXII.

⁸² CVIII, CLXIII, CLXXVI, CDXXXIV.

⁸³ II, CXCI, DLIX.

⁸⁴ CCCXVI.

Şair,

Kanum içsün şu gibi ol gonca-leb
Vireyin cân eylesün cânum taleb (G.LIX)

Baňa acı söz virür gayra şeker güftâr olur
Şol şeker-ci-zâdecik ne hoşca şîrîn-kâr olur (G.CLXIV)

Hışm-ile karşıdan ol gamzesi hûn-h'âr gelür
‘Aklum gâret iden gözleri Tâtâr gelür (G.CLXXX)

Merd-i Hüdâ dünyede kām istemez
‘Ârif olan neng-ile nām istemez (G.CCVII)

Ağlayup yollarını kan-ile yaş eyleyeyin
Sırr-ı aşkuñ meydür ‘âleme fâş eyleyeyin (G.CCCXCV)

Dîdeden bārân olup yağar sirişküm sū-be-sū
Ol boyı servi arar gülşende tûrmaz cū-be-cū (G.CDXXXVII)

‘Azm-i gurbet eyledüm hecr-i gam-ı dil-dâr ile
Hem-dem oldum nâle vü feryâd u âh-ı zâr ile (G.CDXLIX)

matlı gazellerin birinci mısralarını makta beytinin ikinci mısralarında tekrar ederek,

Seyl-i sirişk-i çeşmüm kavuşdı cūy-bāra
Bād-ı şabā selāmum ırgürse şehriyāra (G.CDLXII)

matlı gazelde ise beytin ikinci mısraını makta beytinin ikinci mısraında tekrar ederek redd-i matla yapmıştır.

Şiirlerinin önemli kısmı gazel olan Medhî, Arap alfabesinde bulunan yirmi sekiz harfin hepsiyle biten gazeller yazmıştır. “Elif”ten kırk bir, “be ve pe”den yirmi, “te”den on dokuz, “se”den dört, “cim ve çim”den sekiz, “ha”dan iki, “hı”dan dört, “dal”dan sekiz, “zel”den bir, “re”den doksan üç, “ze”den otuz dört, “sin”den beş, “şın”dan on beş, “şad”dan bir, “dat”dan bir, “tı”dan bir, “zı”dan bir, “‘ayn” bir, “gayn”dan üç, “fe”den üç, “kaf”tan on beş, “kef”ten otuz sekiz, “lam”dan yirmi altı, “mim”den otuz altı, “nun”dan elli beş, “vav”dan yedi, “he”den yetmiş bir, “ye”den elli dokuz gazel yazmıştır. Şiirlerinde mümkün olabildiğince Türkçe kelimelere yer veren, samimî duygularını Türkçe sözlerle ifade eden Medhî, diğer divan edebiyatı şairlerinin yaptığı gibi Türkçe söyleyişlere uygun gelen “re”, “ze”, “kef”, “lam”, “mim”, “nun”, “he”, “ye” gibi harfleriyle biten gazellere daha çok yer vermiştir.

Divanın kıtalar ve müfredler bölümündeki kıtalardan biri üç (XXII.), ikisi dört (XVIII, XXI), biri beş (XXIII), biri on beş (I), geri kalan otuz biri de iki beyitlikdir. Kıtaların hemen ardından yedi müfred yer almaktadır. Divanda ruba'îyyat adı verilen kıtalar bölümünün başında bulunan manzume şekil bakımından kıta-i kebiredir. Kıtalar arasında üç, dört, beş ve on beş beyitlik olmak üzere toplam beş kıta-i kebire olup bunlardan XXII. ve XXIII. kıtalar tarih kıtasıdır.

1.3. Vezin

Medhî divanında aruz vezninin on altı kalıbını kullanmıştır. Bunlar arasında en çok kullandığı kalıp aruzun mu'telif dairesinden remel bahrinin "*Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilür*" kalıbı olup bunu hemen aynı bahirden "*Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilür*" kalıbı ile muhtelif dairesinin muzari bahrinden "*Mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilür*" kalıbı izlemektedir. Bu kalıpların nazım şekillerine göre dağılımı çalışmanın sonunda vezin indeksi kısmında gösterilmiştir. Şiirlerinde sade, konuşma diline yakın, samimî bir söyleyişe sahip Türkçesiyle aruz veznini uyum içinde kullanan Medhî'nin aruz veznini kullanmada başarılı olduğu görülmektedir. Türk diline en uygun vezinler olan ve aruzla şiir söyleyen saz şairlerinin de "divan" ve "selis" adını verdikleri remel bahrinin iki kalıbını tercih etmesi de bu başarıda rol oynamıştır. Bunun yanı sıra bazı vezin kusurlarına da rastlanmaktadır. Şair vezin zarureti dolayısıyla zaman zaman imale ve zihafalara başvurmuştur.

Kendi mahlası olan Medhî kelimesinin son hecesinde çoğunlukla zihaf yapmıştır.⁸⁵

Ğam iklîmine şaldı beni şimdi rûzigâr (Müs.XXVIII-2ç)
mısraında "iklîmine" kelimesinde ikinci hecede zihaf olduğu gibi, olması gereken "ye" harfi de yazılmamıştır.

Esrâr-ı 'aşk-ı Bârî'ye herkes irişmeye (Muh.LXVIII-1a)
mısraında "Bârî" kelimesinin ikinci hecesi kısa okutulmuştur.

Ten-i bîmārumı bî-cān kōmaduñ cān olduñ
Ey ṭabl̄b dil ü cān-ı derdüme dermān olduñ (G.CCXCI-1)

beytindeki “cān” ve

Sūy-ı Mısr'a revān olduñ velī ey serv-i āzādem
Esīr-i bend-i ğam kılduñ dil-i Ya'qūb-ı nālānı (G.DXXXVIII-2)

beytinde yer alan “sūy” kelimelerinde olduğu gibi Arapça, Farsça kelimelerde uzun okunması gereken hecelerde yaptığı zihafın yanında Türkçe kelimeler ve eklerde imale yapmak zorunda kalmıştır.

O cihān cihāndur cihān cisme beñzer
Kılup ħalāyık bu ma'nāya tanıķ (K.XII-12)

beytinde “tanık” kelimesinin ilk hecesinde,

Kılmaya tünd-bād-ı ecel kūyına güzer
Bāğ-ı cihānda şolmaya gül gibi ruĥları (K.XXIX-35)

beytinde “kūyına” kelimesinin datif eki almış son hecesinde

İçeli 'aşkuñ şarābın gāĥ mestem geh ĥumār (Muh.LXXVII-4ç)

musranda “İçeli” kelimesinin ilk hecesinde bu durum görülmektedir. Ayrıca Türkçe kelimelerde imale-i memduda vezin zaruretiden sık sık başvurmuş ve bu kelimeleri bir buçuk hece değerinde okutmuştur.

Müstensih hatası olarak görülebilecek bazı hece eksiklikleri veya fazlalıkları metin üzerinde tamir edilmiş, dipnotta belirtilmiştir. Fakat birkaç yerde düzeltme yapılamayacak kadar büyük olan vezin kusurları da vardır.

'Āşık firāk-ı yār-ile bīmār gerekdür
Her dem belā-yı hecr-ile ğam-ĥ'ār gerekdür
Dīdāra karşı dīdesi ĥūn-bār gerekdür
Ey her kime ki ru'yet-i dīdār gerekdür
Her laĥza anuñ gözleri bīdār gerekdür (Muh.XXXVII-1)

bendindeki ilk üç musrada veznin ikinci tefilesinde arızalar vardır.

Muttaşıl nefes-i temennāsi-y-ıla
Nice bir rūĥa biz 'azāb idelüm (G.CCCLXXIX-2)

beytinde birinci musrada veznin üçüncü tefilesi bozuk,

Revnaķ-ı ser-defter-i dīvānum olsun Medĥiyā
Bir nazīre söyledüm Ġāzī Giray Ĥān için (G.CCCLXXXVI-5)

beytinde de ikinci musrada veznin son tefilesinde hece eksiktir. Vezin kusuru bakımından en kötü örnek olan CDXCVI. gazel ise “*Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilür*”

⁸⁵ Bu durum şiirlerinin çoğunda görülebilir. Örnek için bkz. K.V-22; K.VIII-21; G.XLIII-5, G.CXXIII-5.

kalıbı kullanılmış gibi görünmekle beraber 1, 2, 3, 4, ve 6. beyitlerde heceler kalıba uymamaktadır. Her beyitteki hece sayılarının değişik oluşu şiirin hece vezninde söylenmiş olabileceği ihtimalini de ortadan kaldırmaktadır. Sözü edilen bu vezin bozuklukları dışında Medhî, dilde sadeliği elden bırakmadan ve Türkçenin cümle yapısını bozmadan aruz veznini başarılı kullanmış, ahenginden istifade etmiştir.

1. 4. Kafiye ve redif

Medhî'nin şiirlerinde en çok tam kafiye denilen bir sesli ve bir sessiz harften oluşan kafiye kullanılmıştır. Bununla birlikte tek harfin benzeşmesiyle yapılan yarım kafiye de yer verilmiştir. Üç harfin benzeşmesinden oluşan mukayyed kafiye ise az da olsa rastlanmaktadır (K.XXVII, G.CXX).

Şiirlerinde ses ahengini sağlamak için vezin, kafiye, redifin yanı sıra asonansa da önem veren Medhî hem asonans hem de kafiye için "a" vokalini kullanmayı tercih etmiştir. Genel olarak şairin kafiye kullanışı başarılı olmakla birlikte bazı kafiye kusurları da mevcuttur. XI. müseddesin 3. bendinde "-ā" kafiyesini "-nuñ" ek redifiyle ilk iki mısra da kullanırken aynı bendin c ve ç mısralarında "-ān" kafiyesini "-uñ" ek redifiyle kullanmıştır.

Medhî, görev bakımından farklı kelimelerin birbiriyle kafiye kullanılması pek uygun sayılmadığı halde böyle kelimeleri kafiye olarak bir araya getirmiştir. CCCXLVIII. gazelde ālām, ser-sām, fercām, in'ām, Behrām kelimelerinin kafiye olarak kullanılması bu duruma örnek olarak verilebilir. CCCLXVII. gazelde "-ān" seslerinin sonuna datif eki getirilerek cānāna, tābāna, Süleymāna, hayvāna kelimeleriyle kafiye yapılırken beşinci beyitte "mestāne" kelimesi kafiye kelimesi olarak seçilmiştir. Yine buna benzer bir diğer örnek de CCCLXXVI. gazelde bīmāra, dīdāra, gaddāra, gül-zāra kelimeleriyle "çāre" kelimesinin kafiyeleştirilmesidir. Her ne kadar rūh ve serv kelimeleriyle ayrı ayrı tamlama olarak görülse de "revān" kelimesi

Kelāmuñ mürdeye cānlar bağışlar
Tekellüm kıl benüm rūh-ı revānum

Seni gözler göz açup nergis-i bağ
Hırām it nāz-ile serv-i revānum (G.CCCXLIX-2, 3)

beyitlerinde olduğu gibi arka arkaya getirilerek kafiye yapılmıştır. Medhî, XXXIV. müseddeste bütün bendleri zû-kafiyeteyn biçiminde yazmıştır.

Kasidelerinde gazeler ve musammatlara göre daha az kafiye redif kullanan Medhî'nin şiirlerindeki bu redifler çoğunlukla Tükçedir ve ek, kelime, ek ve kelime redif biçimindedir. Kimi zaman,

Cevr iden cânân elinden el-ğıyâş
Zulm ider sulţân elinden el-ğıyâş (G.LXXXIII)

Kanlu yaşuñı dökme şarâb olmaya dirsên
Kadd çenge dönüp nâle rebâb olmaya dirseñ (G.CCCXIV)

Hecre şabr itmezse ‘âşık ‘azm-i râh itmek gerek
Dûd-ı âhı âsumânı simsiyâh itmek gerek (G.CCCXVIII)

Bezm-i dilde dem-be-dem âh u güdâz eksük degül
Ehl-i ‘aşkuñ meclisinde söz ü sâz eksük degül (G.CCCXXVII)

matlalı gazelerde olduğu gibi kelime grupları halinde redifler kullanmıştır. Bazen de

Bir bî-nevâdurur dil ‘aşkuñ vilâyetinde
İklîm ü cân ser-â-ser ‘aşkuñ himâyetinde (G.DVII)

matlalı gazelde olduğu gibi kafiye den önce ve sonra redif kullanmıştır.

1. 5. İmlâ

Eski Anadolu Türkçesi döneminde görülen k-ğ değişikliğinin izleri Medhî'nin divanının eldeki tek nüshasında da göze çarpmaktadır. Bağ-bağ (G.XCVIII-3), yak-yah (G.XCVIII-5), yoksul-yohsul (K.VI-4), uyku-uyhu (K.XXIX-12; Müs.XVII-12) yazılışlarının yanı sıra k-ğ değişikliği de çok-çoğ (Muh.LXXVIII-4), artuk-artuğ (Muh.LXXVIII-4), yarak-yarağ (K.VI-3), yok-yoğ kelimelerinde görülmektedir. Aynı şekilde t-d değişikliğine işaret eden tükendi-dükendi (Muh.II-1), dökdi-tökdi (K.XXV-15), tar-dar (Müh.LXXVI-1) şeklindeki yazılışları da görmek mümkündür.

Divanda göze çarpan bir diğer imlâ özelliği de akkuzatif ekinin “hemze” ile yazılmasıdır. Şairin mahlası olan “Medhî” akkuzatif eki aldığı hallerin çoğunda hemze ile yazılmıştır.⁸⁶ Bunun dışında bazı kelimelerde de bu ekin aynı şekilde

⁸⁶ Hemze ile yazılmış birkaç örnek için bkz. Müs.III-7, Muh.XIV-5, G.CDLVIII-5, G.DI-5.

hemze ile yazıldığı görülmektedir. Meselâ, “kimseyi” (G.CCCXCIII-5, G.CDLXVIII-1), “kabeyi” (G.CCXLV-2), “bendeyi” (Müs.III-1), “nesneyi” (Müs.III-5), “avareyi” (K.XVIII-25), “hasteyi” (G.CXXXII-4), “Tanrı'yi” (G.CLXXV-5) kelimelerinde bu durum görülebilir. Hatta “he” harfinden kafiyele gazellerin bulunduğu kısımda CDXLVII. gazelde aşağıdaki

Feth it ey pîr-i muğân luṭf it der-i mey-ḥāneyi
Himmet eyle sākīyā şun destüme peymāneyi

matla beytinde olduğu gibi kafiyele “he” olarak görünmesi için

“āne” kafiyesinden sonra gelen akkuzatif eki olan “yi” redifi bütün beyitlerde hemze ile yazılmıştır. Unut-, git-, it-, gibi “te” ile biten fiillere getirilen görülen geçmiş zaman eki yazılırken “t” ve “d” harfleri yanyana geldiğinde “t” üzerine şedde konmuştur. Bu hareke “d” sessizi ile başlayan ekin “t” gibi okunacağına işaret etmektedir. Örnek olarak, “itdüm” (K.XXIV-10; K.XXV-23), “işitdi” (K.XXIV-18), “unutduñ” (G.CLXIII-5), “tutdılar” (Müs.XIV-4) kelimeleri verilebilir. Ayrıca divanda “itmek” fiili kimi zaman “itmek” kimi zaman “etmek” şeklinde yazılmıştır.

Divanda teklik ikinci şahıs iyelik eki yardımcı sesi yuvarlak vokal “-(u)ñ” yerine kimi zaman “kaşlarıñı” (K.XVIII-4), “ebrularıñı” (K.XVIII-6), “dāğıñı” (Muh.LIV-5), “varıñı” (G.XLI-2, G.CCCLXXXIX-2), “yādıña” (G.CXLVI-1), “başıña” (G.CCC-1), “yollarıñı” (G.CCCXCV-1,5) kelimelerinde olduğu gibi “-(ı)ñ” düz vokaliyle; “-(ü)ñ” yerine de “yüziñi” (K.XVIII-11), “gözleriñi” (K.XXI-8) “-(i)ñ” düz vokaliyle yazılmış, bir yerde ise çokluk ikinci şahıs emir eki yardımcı sesi yuvarlak vokal yerine yine düz vokalle “şorıñuz” (G.CLXXIV-1) şeklinde yazılmıştır. Fakat çokluk birinci şahıs iyelik ekin yardımcı vokalinin yuvarlak olduğu “üstümüze” (Müs.VII-2), “elümüze” (Muh.V-2) kelimelerinde olduğu gibi “vav” ile belirtilmiştir.

XVII. yüzyılın ilk çeyreğinde istinsah edilmiş olması çok muhtemel olan bu nüsha klâsik yazım formunun değişmeye başladığı dönemin özelliklerini aksettirmektedir. “Dimek” fiilinin çokluk ikinci şahıs emir şekli olan “diñ” kelimesinin kafiye zarureti dolayısıyla “deñ” şeklinde okutulması (Muh.XXIX-6) bu değişikliğe örnek olarak gösterilebilir. Aynı şekilde gazellerden birinde (G.CCCXXIV) redif olarak kullanılmış “degül” kelimesi Arap alfabesiyle yazılışı

bakımından bütün beyitlerde göz kafiyesine uygun olmakla birlikte 5. beyitte “söyle” anlamını verebilmesi için “degil” şeklinde okutulmuştur. Bu durum, “degül” kelimenin artık “degil” şeklinde söylenmeye başlamış olabileceğine dair bir işaret sayılabilir. Yine CCXXXII. gazelde mısra sonlarında ek redif olan çokluk birinci şahıs iyelik eki, “-umuz” olarak değil “-ımız” olarak okunsun diye “ye” harfi koyulmuştur. Arapça kelimelerden hemzeli olan “dā’imā”, “kā’ināt” gibi kelimeler ise genellikle hemzenin yanı sıra “ye” harfi de ilâve edilerek veya yalnızca “ye” harfi ile yazılarak “dāyimā” (Müs.IV-4) , “kāyināt (Müs.XIV-5)” şeklinde okutulmuştur.

2. Muhteva Özellikleri

2. 1. İşlenen Konular

Bu bölümde önce kasideler ve musammatlar, ardından gazeller son olarak da kıtalar ve müfredler ele alınıp öncelikle bu manzumelerde işlenen konular genel olarak değerlendirilecektir. Daha sonra bu şiirlerde geçen dinî unsurlar, dinî ve mitolojik kişiler, aşk kahramanları, şairler ve diğer tarihî kişiler ile günlük ve sosyal hayat belirlenecektir.

2.1.1. Kasidelerde İşlenen Konular

Medhî'nin sırasıyla Sultan III. Murad, Sultan III. Mehmed, Sultan I. Ahmed ve Sultan II. Osman için yazılmış toplam dokuz kasidesinden başka yine bu padişahlardan bir veya ikisine sunulmuş olması muhtemel iki kasidesi daha bulunmaktadır. Padişahlar için yazılan bu kasidelerin yanı sıra devlet ve tarikat büyüklerine sunulmuş kasideler dokuz adettir. Derviş İbrahim Vasfi adlı şakirdinin sorularına verdiği cevabını da bir kaside biçiminde yazmıştır. Hz. Hamza için yazılmış olup meddahlık hakkında öğütlerin yer aldığı kaside ile tasavvufî manada aşkı açıklayan ve nasihatlerde bulunan, dünyanın geçiciliğini anlatan kasideler yine bu bölümde yer almaktadır.

Medhî, divanın ilk kasidesini ölümüne çok üzüldüğü Hakî Dede için yazmıştır. 13. beyitte girizgâh yaparak medhiyeye geçen şair 24. beyitte piri, Hakî

Dede'nin adını anarak mezarının nur içinde olmasını diler ve dua ile kasidesini tamamlar.

Sultan III. Murad'a sunulmuş dört kasideden ilkinin (K.XV) nesib kısmında Şeh-nâme kahramanlarına benzetilen savaşçıların bulunduğu bir savaş sahnesi tasvir edilmiştir. Şair, 8. beyitteki girizgâhtan sonra 9. beyitten itibaren Sultan III. Murad'ın medhiyesini geçer ve son iki beyitte dua ederek bitirir. Aynı padişaha sunulmuş bir sonraki kaside ise ıydiyyedir (K.XVI). “İd” redifli bu kasidenin dokuz beyitlik nesib kısmında bahara rastlayan bayramın uyandırdığı sevinç anlatılır. 11. beyitte,

Sultân Murâd şâhib-i dîvân-ı saltanat
Gördüm serây-ı saķfına ķonmuş hümâ-yı ‘İd

diyerek “şâhib-i dîvân-ı saltanat” ifadesiyle III. Murad'ın hem sultanlık divanının sahibi olduğunu hem de şiirlerinin bir divan şeklinde o tarihte toplanmış olduğunu tevriyeli olarak söyler ve 19. beyite Sultan'a dua eder. Yine Sultan III. Murad için yazdığı diğerkasidesine (XVII) sevgili vasfında söylenmiş bir teşbib ile başlar. 7. beyitten itibaren medhiyeye geçerek 10. beyitte

Sultân Murâd ya‘ni sezâ-vâr-ı tâc u taķt
Kulluğı ile şâh-ı ‘Acem iftiķâr ider

diyerek Acem şahının Sultan Murad'a kulluk etmekle övündüğünü söyler. Beyitte bir mübalağa unsuru gibi görünen bu ifade şairin aslında dönemin Osmanlı askerî başarılarını bir çırpıda söylemesinden ibarettir. İranlılara karşı 1578'de Özdemiroğlu Osman Paşa tarafından kazanılan Çıldır, Koyungeçidi, I. Şamahı zaferleri; Lala Mustafa Paşa'nın Şirvan zaferi, 1583'te Özdemiroğlu Osman Paşa'nın Meşaleler zaferi, 1585'te Tebriz'in alınması, Özdemiroğlu Osman Paşa'nın İran Azerbaycan'ını Türkiye'ye ilhak etmesi, 1588'de tahta geçen Şah Abbas'ın Osmanlı padişahının hükümranlığını kabul etmesi, 1590'da Gence Kalesi'nin alınması ve Sultan Murad adına hutbe okunması hep III. Murad döneminde gerçekleşmiştir.⁸⁷ Şairin, Sultanın bütün bu başarılarına tanıklık ettiğini ise yıllardır kıssa-hanlık yaparak padişahı medh ettiğini söylediği son beyitten anlarız.

⁸⁷ İ. H. Danişmend, *İzahlı Osmanlı Tarihi Kronolojisi*, c. 3, İstanbul, Türkiye Yayınevi, 1950, s. 21, 24, 30, 86, 87, 107, 108, 109, 111; Y. Öztuna, *Başlangıcından Zamanımıza Kadar Türkiye Tarihi*, c. 7, s. 241-279.

III. Murad'a sunulan son kaside (K.XXIII) ise gece ve gündüzün savaşının tasvir edildiği iki beyitlik çok kısa bir nesib kısmıyla başlar. 3. ve 4. beyitlerdeki girizgâhtan sonra 5. beyitte Sultan Murad'ın adı anılarak medhiye başlar. 13. beyitten itibaren 19. beyite kadar da dua kısmı yer alır. Medhî, III. Murad'ın ölümünün (1595) ardından aynı yıl tahta çıkan III. Mehmed için yalnızca bir kaside yazmıştır (K.XXV). Kılıç redifli bu kasidesinin nesib kısmında kılıcın övgüsü yapıldıktan sonra 21., 22., 23. beyitlerdeki girizgâhın ardından 24. beyitte III. Mehmed'in adını verir. 25. ve 26. beyitlerde Sultan'ı methettikten sonra son iki beyitte dua eder. Kılıcı konu alan diğer bir kasidesinde (K.XX) Medhî, kılıç, şemşir, tig kelimelerini kullanarak tüm beyitlerde "kılıc" a yer vermiştir. 13. ve 14. beyitlerde padişahın ihsan beklediğini açıkça söylediği halde bu kasidenin sunulduğu padişahın adı geçmemektedir. Kompozisyon bütünlüğü içinde yazılan bu kaside padişahın kılıcına edilen dua ile son bulmaktadır.

Medhî Sultan I. Ahmed için iki kaside yazmıştır. Bunlardan ilki I. Ahmed'in 1603'te tahta çıkışı dolayısıyla kaleme alınmıştır (K.IX). Gece vaktinde gökyüzünü ve yıldızları tasvir ettiği nesib kısmında, 11. beyitten itibaren yeryüzündeki insanların şem ve fanus yaktıklarını ve böylece yıldızlar yere düşmüşçesine yeryüzünün süslendiğini anlatır. Kasidenin 16. beytinde

Pür nücûm oldu şanur her kişi şeh̄r ü bâzâr
Şanasın reşk-i sipihr idi Sitanbul ol ân

diyen şair, 17. beyitte bu ışıklı eğlencenin ne olduğunu sorarak girizgâh yapar ve 21. beyitte Sultan Ahmed'in tahta çıkışından bahsederek cevabını verir. 23. beytin Sultan'ın tahta çıkışına dair bir tarih beyti olduğu anlaşılmakla birlikte ikinci mısra ya müstensih hatası olarak unutulduğundan veya uygun tarih henüz düşürülemediğinden daha sonra koyma düşüncesiyle istinsah edilmemiştir. İkinci ihtimale göre bu kasidenin padişaha asla sunulamadığını da kabul etmek gerekecektir. 25. beyitte

Evliyâ meşvereti birle olupdur Sulţân
Baña bir pîr-i hîred eyledi bu remzi 'ayân

sözleriyle Sultan'ın dindar kişiliğine işaret etmektedir. Sultan Ahmed duygulu ve sanatkâr kişiliğinin yanı sıra derviş bir kimliğe de sahipti. Döneminin büyük şeyhlerinden biri olan Aziz Mahmud Hüdayî'ye pederim diyecek kadar bağlıydı

ve şeyhine büyük bir saygı ve hayranlık besliyordu.⁸⁸ Sultan, Bahtî mahlasıyla şiirler yazmış ve mutasavvıfane düşüncelerini bu şiirlerinde dile getirmiştir. Bir gazelinde ise Mevlevî ayininde bulunduğunu ve Mevlâna'dan himmet istediğini ifade etmiştir.⁸⁹ Medhî, 24. beyitten itibaren 32. beyte kadar medhiye yaparak duaya geçer. 35. beyitte mahlasını söylerken medh ve senanın işi olduğunu bildirir.

I. Ahmed'e sunulan diğer kaside ise medhiye ile başlar (K.XXXIII). 3. beyitteki girizgâhtan sonra 4. beyitte Sultan Ahmed'i medh ettiğini açıklar. 29. beyte kadar medhiyesini sürdüren şair mahlas beyti olan 30. beyitten sonra son beyit olan 36. beyte kadar dua eder.

Medhî'nin kaside sunduğu son padişah Sultan II. Osman'dır. Padişah'a sunduğu iki kasideden birinin (K.XXXI) nesib kısmında, III. Murad'a için yazılan kasidelerden birinde (K.XXIII) olduğu gibi gece ve gündüzün mücadelesini işlemiştir. Sabahın olmasıyla güneşin doğduğunu, sabah rüzgarının esmesiyle İstanbul'da her yerin güzelleştiğini anlatan şair, girizgâh beyitleri olan 6. ve 7. beyitlerde Sultan'ın gelip tahta geçtiğini söyler. 26. beyte kadar medhiye yaparak 27. beyitte bu padişahın Sultan II. Osman olduğunu açıklar. 31. ve son beyte kadar da dua eder. Birinci beytinde II. Osman'ın mahlası olan "Faris" kelimesine de yer verdiği diğer kaside (K.XXXII) ise yalnızca medhiyeden oluşur. On bir beyitlik bu kısa kasidede 6. beyitte Ahmed Han'ın oğlu olduğunu söylediği Sultan Osman'ı hazret-i Osman diye tevriyeli bir ifadeyle över.

Şairin ifadesinden yine bir padişah için yazıldığı anlaşılan fakat kime olduğu anlaşılamayan kasidesinde (K.XXVI) ise nesib kısmında padişahın güzelliği övülür. 4. beyitte düşünde sultanın eşiği taşına geldiğini söyleyen Medhî son beyit olan 14. beyte kadar övgü ve dua ile kasidesini tamamlar.

III. Murad, III. Mehmed, I. Ahmed ve II. Osman'a sunduğu kasidelerden yaşadığı dönemi tahmin ettiğimiz şair bu dönemin devlet ricaline de kasideler yazmıştır. Cağaloğlu Sinan Paşa vasfında yazdığı kasideye (K.XVIII) hemen medhiye ile başlayan şair, 17. beyitte

⁸⁸ İ. Kayaalp, *Sultan Ahmed Divanının Tahlili*, İstanbul, Kitabevi, 1999, s. 71-79.

⁸⁹ İ. Kayaalp, a.g.e., s. 134.

Ya'ni ki Cağaloğlu Sinân Paşa kim anuñ
Tığ ü teberi millet-i Efrenc vebâdur

diyerek Paşa'nın Eğri seferine ve Haçova meydan muharebesine katılmış olmasına telmihte bulunur. Cağaloğlu Sinan Paşa (ö.1605) Kanunî Süleyman devrinde Enderun-ı Hümayun'dan yetişmişti. Aslen İtalyan olan Paşa, Cigala ailesine mensuptu ve adı daha sonra halk arasında Cağaloğlu olarak değişmiştir.⁹⁰ 25. beyite kadar övgüyü sürdüren şair, 26. beyitte paşadan uzak kaldığı için şikâyet eder ve 27. beyitte de caize istediğini hissettirerek duaya geçer.

Halil Paşa⁹¹ için yazdığı kasidesine (K.XIX) sevgili vasfında söylediği teşbible başlayan şair 6. beyitte

Hâtırum alup ele bir ka'be bünyâd eyledi
Ol Hâlîl-i cân u dil kim eyledi mihmân beni

diyerek Hz. İbrahim'e telmih ile Halil Paşa'nın adını anmaktadır. Paşanın kendisine yaptığı iyilikleri sıralayarak 16. beyitte

Ol Hâlîl Paşa k'anuñ esrârına irmez 'uqûl
Âsitânınuñ gubârıdur kılan hayrân beni

diyerek Halil Paşa'nın adını söyler. Dua kısmında da ömrü boyunca ona meddah olmak istediğini belirtir.

İbrahim Paşa'ya⁹² sunduğu kasidesine (K.XXIV), canan lebinin bile merhem olamayacağı bir derdi yüzünden uykusuz kaldığını ilk beş beyitte anlatarak

⁹⁰ M. Tayyip Gökbilgin, "Cigala-zâde", *İslâm Ansiklopedisi*, c. 3, İstanbul, MEB, 1993, s. 161-164.

⁹¹ Halil Paşa I. Ahmed ve IV. Murad devri sadrazamlarından olup Kayseri civarında Zeytun veya Rusvan köyünde doğmuş bir Ermenidir. Sarayda iç oğlanı olarak yetiştirildikten sonra doğancıbaşı olmuş, Macaristan seferinde III. Mehmed'in yanında bu sıfatla bulunmuştur. 1607'de yeniçeri ağası olmuş, 1608'de kapudan paşa tayin edilmiştir. 1609'da Maltalılara karşı bir savaşta Kıbrıs civarında Türklerin "Kara Cehennem" adını verdikleri büyük ve meşhur bir kalyonu ele geçirmiştir. Bu başarısı üzerine vezirlik almıştır. 1613'te tekrar kapudan paşalığa getirildi. Bu görevi sırasında İspanya'ya karşı Felemenk ve Fas ile bir ittifak kurmaya çalışarak büyük bir siyasî faaliyet gösterdi. 1617'de sadrazam tayin edildi. I. Ahmed'in 1617'de ölümünden sonra I. Mustafa'nın tahta çıkması ve üç ay sonra II. Osman'ın 1618'de onun yerine geçmesi sırasında önemli rol oynamıştır. 1618'de İran'a karşı gönderilen ordunun kumandasını almıştı. Erdebil üzerine yürüyerek İran şahına eski muahede şartları ile bir muahede imzalattı. Payitahta döndüğünde sadrazamlıktan azledildi 1619. Daha sonra üçüncü defa kapudan paşalığa getirildi. 1622'de II. Osman'ın yeniçeriler tarafından katli üzerine I. Mustafa tekrar tahta çıktı. Yeniçerilerin bu olayın ardından tethiş hareketleri sırasında Halil Paşa onlara temayül göstermedi. 1623'te Malkara'ya sürüldü. 1626'da Erzurum'da hükumete karşı isyan eden Abaza Paşa'ya karşı sadrazamlık görevi verilerek gönderildi. Erzurum muhasara edildi fakat şiddetli kış yüzünden ordu Tokat'a çekildi. Bu seferin sonunda azledilen Paşa İstanbul'a döndüğünde ertesi yıl 1628'de ölmüştür. Halil Paşa itidali, adaleti ile takdir edilmiş bir devlet adamıydı. Bkz. J. H. Kramers, "Halil Paşa", *İslâm Ansiklopedisi*, c. 5/1, İstanbul, MEB, 1993, s. 160-161; İ. H. Danışmend, *İzahlı Osmanlı Tarihi Kronolojisi*, c. 3, s. 638.

başlayan şair 6. beyitte bu sıkıntılarla rüyaya daldığını, rüyasında Lokman gibi bir zatın kendisine ne yapması ve kime başvurması gerektiğini söylediğini adeta kısas gibi anlatır ve 15. beyitte çare olacak bu kişinin Derya Emîni İbrahim Paşa olduğunu

İbrâhîm oldu nâmı ol baħr-ı luṭf u cûduñ
Oldur emîn-i deryâ ber ḥükm-i zıll-ı Yezdân

diyerek açıklar. 18. beyitten itibaren de meselesinin hallolduğu anlaşılan şair son dört beyitte dua ederek kasideyi bitirir.

III. Murad ve II. Osman'a sunduğu kasidelerde olduğu gibi Mahmud Paşa⁹³ için yazılan kasidenin (K.XXIX) nesib kısmında da gece ve gündüz karşıtlığı işlenmiştir. Gündüz ve gecenin değişimini devamlı bir savaş olarak tasvir eden şair karanlıklar şahının her tarafa askerlerini saldırdığını söyledikten sonra 11. ve 12. beyitlerde uykuya daldığını ve rüyasında yine bir savaş gördüğünü ifade eder. Bu savaş sahnesi içinde övgüsüne başlayan Medhî, övdüğü kişinin cihan şahının veziri Mahmud Paşa olduğunu 24. beyitte

⁹² Derya emîni İbrahim Paşa, Sultan III. Mehmed zamanında üç defa sadrazamlık yapan, III. Murad'ın kızı Ayşe Sultan ile evlenmesinden dolayı Damad ve Kanije kalesini aldığı içinde Kanije Fatihî ünvanlarıyla meşhur sadrazam İbrahim Paşa'dır. Aslen Bosnalı olan Paşa 1531'de devşirilmiş, Sultan III. Murad'ın cülusunda rikabdarlığa kadar yükselmişti. Silahdarlık ve yeniçeri ağalığı, mirahurluk görevlerinde bulunmuştu. 1581'de Rumeli beylerbeyliğine tayin olundu. III. Murad'ın kızı ile nişanlandıktan sonra kubbe vezirleri arasına girdi. Daha sonra da vezir-i sani payesini aldı. Kılıç Ali Paşa'nın ölümü üzerine pek kısa bir süre için kapudan-ı deryalığa getirilmiştir. III. Mehmed'in tahta çıkışından 1595 önce bu görevde bulunduğuna göre Medhî de kasidesini bu sırada İbrahim Paşa'ya sunmuş olmalıdır. III. Mehmed döneminde 1595'de vezir-i sani payesiyle sadaret kaymakamlığına getirildi. 1596'da sadaret makamına çıktı. Haçova meydan muharebesinin kazanılmasını İbrahim Paşa'nın mı Cigala-zade Sinan Paşa'nın mı temin ettiği konusundaki tartışmalar yüzünden görevden alınıp kısa bir süre sonra iade edildi. 1599'da üçüncü kez aynı göreve geldi. Aynı yıl Belgrad'a doğru hareket etti. Burada serhaddeki kalelerin tamir ve tanzimi ile ve bilhassa uzun süren savaşlar sonunda dağılan veya Türkler aleyhine cephe alan yerli halkı kazanmak için lüzumlu tedbirler aldı. 1600'de Kanije kalesini feth etti. Avusturya ile barış yapılması için müzakere hazırlığı yaparken 1601'de Zemon'da öldü. Bkz. İsmet Parmaksızoğlu, "İbrahim Paşa, Damad", *İslâm Ansiklopedisi*, c. 5/II, İstanbul, MEB, 1993. s. 915-19; İ. H. Danişmend, *İzahlı Osmanlı Tarihi Kronolojisi*, c. 3, s. 643.

⁹³ Kasidenin sunulduğu Mahmud Paşa'nın, Medhî'nin kapısında kul olmak istediği, gönlünü alarak kendisine iltifatta bulunduğunu söylediği Çağaloğlu Sinan Paşa'nın oğlu Mahmud Paşa olması muhtemeldir. Ancak kasidenin, aynı dönemde sadaret kaimmakamlığında bulunan kubbe vezirliği yapan Güzelce Mahmud Paşa (ö. 1605)'ya da (Bkz. Mehmed Süreyya, *Sicill-i Osmanî*, c. 6, s. 1744.) sunulmuş olabileceği ihtimali gözden uzak tutulmamalıdır. Mehmed Süreyya, Çağaloğlu-zade Mahmud Paşa'dan uysal ve başarısız diye söz etmekle birlikte (Bkz. Mehmed Süreyya, a.g.e., s. 925-926.) Paşa önce mirliya ve sonra beylerbeyi olmuş, 1604-5 yıllarında ise kubbe vezirliği yapmıştır. Medhî'nin, Paşa'nın babası Çağaloğlu Sinan Paşa ile de ilişkilerinin iyi olması ve daha önce babasına da kaside söylemiş olması dolayısıyla, kaside (K. XXIX) ve gazellerini (G.CI ve CII) sunduğu Mahmud Paşa'nın Çağaloğlu-zade Mahmud Paşa olması daha muhtemeldir.

Maḥmūd Paşa ya'nı vezîr-i şeh-i cihân
Cây-i neberdûn sipeh-dâr u şaff-deri

diyerek açıklar. 25. beyitten itibaren 28. beyite kadar meddahlığını anlatan şair 30. beyitte hasta olarak paşanın kapısına geldiğini ifade eder, 32. beyitte ona divan ve defter arz ettiğini söyledikten sonra son üç beyitte dua ederek kasideyi tamamlar.

Medhî bir diğer kasidesinde (K.XXX) de çektiği sıkıntıları ve dertlerinden kurtulmak için çare aradığını başlangıçtan 9. beyite kadar anlatır. Bu beyitte bir kamil kişinin dertlerine çare bulduğunu söyler. 12. beyitte

Bilmek isterseñ o zât-ı pākūñ ism ü resmini
Muştafa Paşa kim oldur menba'ı fazl u hüner

diyerek fazl ve hüner kaynağı olarak vassfettiği Mustafa Paşa'nın⁹⁴ adını verir. 13. beyitte Paşa'nın meclisinde ayet, tefsir, hadis zikredildiğini söyleyerek medhiyesine geçer ve üç beyitlik dua bölümüyle kasideyi tamamlar.

⁹⁴ Medhî'nin, elimizdeki bilgilere göre eserlerini sunduğu ilk padişah III. Murad olduğuna göre, bu dönemden itibaren saray çevresinde olduğunu kabul edebiliriz. İşte bu dönemde saray çevresinde bulunan Mustafa Paşalardan, şairin kasidesini sunduğu Paşa'nın hangi Mustafa Paşa olduğu meselesi müphemdir. Çavuşbaşı, Bölükağası, Zağra ve Niğbolu beyi, Halep beylerbeyi olup 1595'te şehid olan Kırkkiliselî Mustafa Paşa (M. Süreyya, Sicill-i Osmanî, c. 4, s. 1181); Lala Mustafa Paşa'nın kethüdası, 1594-95'te şehid olan Mustafa Paşa (M. Süreyya, a.g.e., c. 4, s. 1181); Sinan Paşa'nın kethüdası, kapıcıbaşı ve Revan beylerbeyi olan 1599-1600'de İran savaşında şehid olan Mustafa Paşa (M. Süreyya, a.g.e., c. 4, s. 1181-82); Murad Hanzadelerden Trabzon hanedanından beylerbeyi olup 1607-8'de idam edilen Mustafa Paşa (M. Süreyya, a.g.e., c. 4, s. 1182); Lala Mehmed Paşa'nın akrabasından, Kastamonu ve Adana beylerbeyi olup 1608-9'da şehid olan Mustafa Paşa (M. Süreyya, a.g.e., c. 4, s. 1182); Enderunlu mirahur-ı evvel, beylerbeyi, vezir ve damad-ı padişahî, kubbe veziri olup 1610'da ölen Mustafa Paşa (M. Süreyya, a.g.e., c. 4, s. 1182); Musahibe Raziye Kadın'ın damadı olan, kapıcıbaşı, yeniçeri ağası, Bosna beylerbeyi, vali, kubbe veziri olarak çeşitli görevlerde bulunan ve 1619'da ölen Mustafa Paşa (M. Süreyya, a.g.e., c. 4, s. 1182); beylerbeyi payesi alan 1619'da ölen Moralı Mustafa Paşa (M. Süreyya, a.g.e., c. 4, s. 1182); müteferrika, kapıcıbaşı, mirahur, yeniçeri ağası, vali, nişancı, vezir olup 1624-25'te Bağdad'ta savaşta şehid olan Hamidli Mustafa Paşa (M. Süreyya, a.g.e., c. 4, s. 1182); Nasuh Paşa'nın kethüdası, Diyarbakır beylerbeyi olup 1625-26'da şehid olan Mustafa Paşa (M. Süreyya, a.g.e., c. 4, s. 1183); Dişlek Hüseyin Paşa'nın oğlu, 1626-27'de İran'da savaşta şehit olan Mustafa Paşa (M. Süreyya, a.g.e., c. 4, s. 1183); Enderun'dan yetişip silahdar-ı şehriyârî, vezir, 1622'de dördüncü vezir ve sadrazam olmuş ve 1648'de ölen Lefkeli Mustafa Paşa (M. Süreyya, a.g.e., c. 4, s. 1183); Sadrazam Ahmed Paşa'nın oğlu, Semendire, Belgrad ve Kilis beylerbeyi olup 1592-93'te Almanya ile yapılan savaşta şehid olan Hanım Sultanzade Mustafa Paşa (M. Süreyya, a.g.e., c. 4, s. 1196); bostancıbaşı, mirahur-i evvel, 1605'te Rumeli beylerbeyi ve vezir olan ve 1624-25'te ölen Hunnak Mustafa Paşa (M. Süreyya, a.g.e., c. 4, s. 1196); Manastır Usturovalı, Sadrazam Osman Paşa'ya tezkireci olmuş, beylerbeyi ünvanı aldıktan sonra 1592-93'te ölen Kadı Mustafa Paşa (M. Süreyya, a.g.e., c. 4, s. 1197); Enderun'dan yükselerek mirahur-ı evvel, yeniçeri ağası, vezirlik görevlerinde I. Ahmed'in damadı olmuş, 1626-27'de katledilmiş Kara Mustafa Paşa (M. Süreyya, a.g.e., c. 4, s. 1197); Kurd Mehmed Paşa mensuplarından olup kapıcıbaşı ve sonra beylerbeyi olan ve İran'da 1605-6'da şehid olan Kurd Paşalı Boşnak Mustafa Paşa (M. Süreyya, a.g.e., c. 4, s. 1202); yine Bosna'dan gelip Enderun'a giren, Kanunî devrinde küçük mirahur ve çaşnigir olmuş, daha sonra II. Selim'e lalalık yapmış, Tameşvar beylerbeyi, vezirlikle Yemen serdarı, altıncı vezir, İran seferinde serdar ve nihayet ikinci vezir olup

Medhî, Reisü'l-küttâb Yahya'ya⁹⁵ halini arz ettiği kasidesinin (K.XXII) nesib kısmına, tıpkı Derya Emîni İbrahim Paşa'ya sunduğu kasidede olduğu gibi gece tasviriyle başlar. Bir müşkili sebebiyle uykusuz kaldığını 5. beyte kadar anlatır. 6. beyitle beraber gördüğü rüyada temiz sözlü bir nasihin verdiği akılla Reisü'l-küttâb Yahya'ya şiirle halini arz etmesi gerektiğini öğrendiğini 12. beyte kadar ifade eder. Yine bir kıssa anlatır gibi yazdığı kasideyi dua ile bitirir.

Dokuz beyitlik nesib kısmı bahariyye olan bir kasidesini (K.XXVII) Nâhitî mahlaslı Ahmed Ağa'ya⁹⁶ sunan Medhî, 10. beyitte girizgâh yaparak 13. beyitte

Nâhitîdür maḥlaṣı Aḥmed Ağadur nâmı hem
Aḥmed-i Muḥtâr ola rûz-ı cezâda yâveri

diyerek Ahmed Ağa'nın adını verir. 14. beyitte medhe geçen şair, 17. beyitte ondan yardım isteyen duasıyla kasidesini bitirir. Ahi-zâde'ye⁹⁷ sunduğu kasidesinde

1580'de ölen Kıbrıs ve Şirvan fatihi Lala Kara Mustafa Paşa (M. Süreyya, *Sicill-i Osmanî*, c. 4, s. 1202-3; Bekir Kütükoğlu, "Mustafa Paşa, Lala, Kara" *İslâm Ansiklopedesi* c. 8, İstanbul, MEB, 1993, s. 732-36.; İ. H. Danişmend, *İzâhlı Osmanlı Tarihi Kronolojisi*, c. 2, s. 482, c. 3, s. 661) tesbit edilebilen paşalardır. Bu paşaların arasından Medhî'nin kaside sunarak yardım istediği kişinin siyasi kudret sahibi vezirlerden biri, daha çok da akıllı, adil, alimleri seven ve bir hayli hayrat ve evkaf tesis etmiş olan Lala Kara Mustafa Paşa olması ihtimali daha yüksektir.

⁹⁵ Yahya Paşa Çelebi, Şeyh Şüca Efendi'nin damadı olup onun sayesinde yetişecek tezkire-i sani, 1591-92'de tezkire-i evvel, 1592-93'te ve 1595'te olmak üzere iki defa reisü'l-küttâb, sonra defter emini ve 1598-99'da üçüncü defa reisül-küttâb olmuş, nihayet Gence valiliğine tayin edilmiş ve beylerbeyi payesiyle nişancı olmuştur. 1599-1600'de azledilmiş, sonra da ölmüştür. Bkz. İ. H. Danişmend, a.g.e., c. 3, s. 603; M. Süreyya, a.g.e., c. 5, s. 1675 ve c. 6, s. 1779, 1781.

⁹⁶ Şair ile aynı dönemde yaşamış olan ve kaynaklarda sözü edilen Ahmed Ağa pek çok olmakla birlikte Nâhitî mahlaslı olanına rastlanmamıştır Bkz. Haluk İpekten, Mustafa İsen, Recep Toparlı vd. *Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü* Ankara, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 1988; N. Tuman, *Tuhfe-i Nailî*, Bağdatlı İsmail Paşa, *Hediyetü'l-Arifin*, haz. Kilisli Rifat Bilge, İstanbul, MEB, 1951; A. S. Levend, *Türk Edebiyatı Tarihi*, Ankara, Türk Tarih Kurumu, 1984; Bursalı Mehmet Tahir, *Osmanlı Müellifleri*, İstanbul, Matbaa-i Amire, 1333; Mehmed Süreyya, *Sicill-i Osmanî*. Tespit edilebilen Ahmed Ağalardan 1590'larda kapıcılar kethüdası olup aynı yıl ölen Ahmed Ağa (Mehmed Süreyya, a.g.e., c. 1, s. 146); Tiryaki Hasan Paşa'nın Kanije'de bulunduğu sırada 1601'de topçubaşı olan 1634-35'te mirahur olan İnce Kara Ahmed Ağa (Mehmed Süreyya, a.g.e., c. 1, s. 152 ve c. 6, s. 1736); 1594-95'te kapıcılar kethüdası, 1596-97'de büyük mirahur sonra kapıcıbaşı, 1603-4'te yeniçeri ağası olan Türk Koca Ahmed Ağa (Mehmed Süreyya, a.g.e., c. 1, s. 153 ve c. 6, s. 1765; İ. H. Danişmend, a.g.e., c. 3 s. 621); 1615'te mirahur olan hasodabaşı Ahmed Ağa (Mehmed Süreyya, a.g.e., c. 6, s. 1736); 1611'de mirahur olan bir başka Ahmed Ağa (Mehmed Süreyya, a.g.e., c. 6, s. 1736); 1624'te silahdar-ı şehriyarî olan Melek Ahmed Ağa (Mehmed Süreyya, a.g.e., c. 6, s. 1732); 1613'te yeniçeri ağası, 1614'te vezir olan Enderunlu Ahmed Ağa (Mehmed Süreyya, a.g.e., c. 6, s. 1765); 1615'te yeniçeri ağası olan Nişancı Ahmed Ağa (Mehmed Süreyya, a.g.e., c. 6, s. 1765); III. Mehmed'in veliahdlik dönemindeki 1595'ten önce emirahuru, sonradan Musul valisi ve Damad olan Ahmed Ağa'nın sonra Ahmed Paşa (İ. H. Danişmend, a.g.e., c. 3, s. 621) adları bilinmektedir. Bu durumda Medhî'nin lutfunu ümid ettiği Ahmed Ağa'nın kim olduğuna karar vermek son derece güçtür.

⁹⁷ Medhî'nin yaşadığı dönemde Kazasker olmuş iki Ahî-zâde vardır. II. Selim devri kazaskerlerinden Ahî-zâde Mehmed Efendi'nin oğulları olan Ahî-zâde Abdülhalim Efendi ve Ahî-zâde Hüseyin Efendi. Ahî-zâde kardeşlerin büyüğü olan Abdülhalim Efendi, Pir Mehmed

(K.XII) doğrudan Ahî-zâde'nin iç ve dış güzelliğini, ilmini, bahtını medheder ve 13. beyitte

Ahî-zâde Rumili şadri ki olmuş
Du'â vü senâya sezâ-vâr u lâyiğ

Ahi-zâde'nin adını anarak onun Rumili sadrı olduğunu söyler ve son üç beyitte dua eder.

Padişahlar ve devlet ricali, tarikat büyüğüne yazılan bu kasidelerden başka başlığından Medhî'nin kendi şakirdi olduğu anlaşılan Derviş İbrahim Vafî'nin sorduğu sorulara cevaben yazdığı bir kasidesi vardır (X). Bu kasidede Şeh-nâme kahramanlarıyla izah edilen yaradılış silsilesi yine Medhî'nin üslûbuna uygun bir biçimde kıssa edasıyla anlatılır.

Bunu Şeh-nâme'de şöyle rivâyet eylemiş gördüm
Belâgat mülkine sulţân olan Firdevsî-i dânâ

Şeh-nâme'yi gayet iyi bilen şair, 41. beyitten itibaren aslında kıssayı altı ay içinde tamamladığını fakat bu kasideyi şakirdinin sorularına cevap olmak üzere nazm güzeline nice dibalar giydirmesi kabilken iki gün içinde aceleyle yazdığını söyler ve kasidesini bitirir.

Medhî'nin kıssa-hanlığı, meddahlığı ile ilgili önemli bir delil olması bakımından "Naşihat kerdan-i kıssa-ı ħ'ânân" başlıklı kasidesi dikkat çekicidir (K.XI). İlk beyitte meddahlara seslenen şair, 2. beyitle beraber meddahların en çok anlattığı hikâyelerden biri olan Hamza-nâme'nin⁹⁸ kahramanı ve Hz.

Dede'den sülûs ve nesih yazıyı öğrenmiş müderrislik ve Bursa, Edirne İstanbul kadılıklarında bulunmuş, 1596 ve 1599 yıllarında iki defa Anadolu kazaskeri, 1601'de de Rumeli kazaskeri olmuştur. Halimî mahlasıyla şiir yazmıştır. Âlim, şair ve hattat olan bu zatın tertip ettiği vakfiyeler, şer'î hüccet ve temessükler kendisinden sonra örnek alınmıştır. Fakat kardeşinden daha erken 1604 tarihinde ölmüştür (Hasan Güleç, "Ahîzade Abdülhalim Efendi" *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedesi*, c. 1, İstanbul, TDV Yayınları, 1988, s. 548; Mehmed Süreyya, *Sicill-ı Osmanî*, c. 1, s. 111.) Ahî-zâde Hüseyin Efendi ise ağabeyi gibi müderrislik ve Bursa, İstanbul kadılıkları yapmış, 1604 ve 1632 yılları arasında iki kez Anadolu, üç kez de Rumeli kazaskerliği görevinde bulunmuştur. Aynı zamanda şair olan Hüseyin Efendi Hüdâî mahlasını kullanmıştır. 1632 yılında da Şeyhülislam Yahya Efendi yerine şeyhülislam olmuş, fakat kendisini çekemeyenlerin oyunu sonunda 1634'te IV. Murad tarafından öldürtülmüştür. (Mehmet İpşirli, "Ahîzade Abdülhalim Efendi" *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedesi*, c. 1, İstanbul, TDV Yayınları, 1988, s. 548-49; Mehmed Süreyya, a.g.e., c. 3, s. 709-10 ve c. 6, s. 1759; İ. H. Danişmend, a.g.e., c. 3, s. 641.) Bu kasidenin her ikisi de müderrislik, kadılık ve Rumeli kazaskerliği yapmış olan Ahî-zâde kardeşlerden birine sunulduğu muhakkak olmakla birlikte hangisine sunulduğu anlaşılamamaktadır.

⁹⁸ Meddah hikâyelerinin kaynakları hak. Bilgi için bkz. Ö. Nutku, *Meddahlık ve Meddah Hikâyeleri*, s. 76-79.

Muhammed'in amcası olan Hz. Hamza'nın övgüsüne geçerek bu övgüyü 11. beyte kadar sürdürür. 12. ve 28. mahlas beytinde fahriye yapan şair, kasidenin tamamına hakim olan kompozisyon bütünlüğü içinde diğer beyitlerde meddahlara nasihat eder.

Divanda yer alan diğer kasideler, hikmet-amiz sözlerle desteklenmiş zamaneden şikâyet eden ifadelerle yer veren, Hak yoluna girenlere nasihatler eden ve tasavvufî olarak ilahî aşkın sırlarını anlatan manzumeler olup konu bakımından bütünlük göstermektedirler. “Kaşîde der-Beyân-ı Ahvâl-i ‘Âlem ü Âdem” başlıklı kasidesinin (K.II) girişinde zamaneden, cahillerden şikâyet eden şair 16. beyitte kendi günahlarından bahseder, 27. beyitte Allah'tan affını dileyerek duaya geçer. Bir münacaat olan kasidede ariflerin aşağılanması, cahillerin davranışları, insanların doğru yolu terk etmesi mesellerle anlatılır. VII. ve XXVIII. kasidelerde yek-ahenk bir biçimde hakîmane, meseller getirerek tasavvuf ehline nasihatlerde bulunur. Medhî, tasavvufî görüşlerini “Kaşîde Berây-i ‘Aşk-ı Pâk” (K.III), “Kaşîde Der-Beyân-ı ‘Aşk-ı Pâk” (K.IV), “Kaşîde-i Esrâr-ı ‘Aşk” (K.V) başlıklı kasidelerinde dile getirir. Bunlardan IV. kasidenin matla beytindeki mısralar birbiriyle kafiyeli olmadığından kıta-i kebire biçimindedir. 26. beyitte

Hamdülillah ben mürîd ü çâkeri
Geldi irşâd etdi bir dâna-yı ‘aşk

diyerek aşk bilgesinin kendisini irşad ettiğini açıklar. Şair, aşkın kaynağının Hz. Muhammed'in nuru olduğunu ifade ederek kasidesini bitirir. Aşk esrarı hakkındaki kasidesinde (K.V) ise tasavvufî aşkı, zahidi bir yandan eleştirip bir yandan da ona açıklamalar yaparak anlatır. İlahî aşkı elde etmenin zorluklarını ve vazgeçilmez olduğunu ifade ederek sözlerini tamamlar.

VI. kaside ise Kemal Ümmî'nin “kondı göçdi” redifli 35 beyitlik şiirine⁹⁹ 27 beyitlik bir naziredir. Şiirin tamamında dünyanın geçiciliği anlatılmıştır. 11. beyitten 21. beyte kadar efsanevî kahramanlar, peygamberler ve din büyükleri sayılmış ve hepsinin nasıl bu dünyaya gelip gittikleri anlatılmıştır.

⁹⁹ Gibb, bu şiirin Latîfî Tezkiresi'nde ve Gelibolulu Ali'nin Künhü'l-ahbar'ında nakledilen 5 beyitlik kısmını yayınlamıştır. Bkz. E.J. Wilkinson Gibb, *Osmanlı Şiir Tarihi*, s. 261. Şiirin aslı için bkz. Kemal Ümmî, *Kitab-ı Kemal Ümmî*, Süleymaniye Kütüphanesi - Hacı Mahmut Efendi 3343, 21b-22b; Süleymaniye Kütüphanesi - Pertev Paşa 415, 76a-77a.

XIII. şiir kasidelerin genel olarak sahip olduğu bölümleri barındırmayan âşıkane bir gazele benzeyen ve eksik bırakılmış na-tamam bir kaside olmalıdır. Kasidelerin arasında bulunan VIII. Şiir ise mesnevî formunda bir saki-namedir. Tasavvufî bakımdan aşk şarabının vasıflarını anlatıp medhetmektedir.

2.1.2. Musammatlarda İşlenen Konular

Medhî Divanı'nda musammatlar bölümü müseddesler ve muhammesler olarak iki grupta değerlendirilecektir. Tamamı mütekerrir olan müseddesler arasında III. Murad'a sunulmuş iki medhiye, III. Mehmed'in tahta çıkışı için yazılmış olan bir cülûsiye, yine bir padişaha sunulduğunu zannettiğimiz bir medhiye ve Halil Paşa'ya sunulan bir medhiye yer almaktadır. Müseddeslerden yalnızca biri Taşlıcalı Yahya Bey'in bir beytine yapılmış tesdisdir. Bu tesdis ve diğer müseddeslerin hepsinde yaradılışın başlangıcının aşk olduğu, ilahî aşka nasıl ulaşılacağı, dünya nimetlerine kapılmanın boş olduğu, nefse uymamak gerektiği, Hak yolunda Hak âşığının çektiği sıkıntılar anlatılmış, kasidelerde olduğu gibi meseller getirilerek nasihatlar verilmiştir. Tasavvufî olarak değerlendirilebilecek müseddeslerde de aynı üslûp kullanılmıştır.

Sultan III. Murad'a yazılan iki medhiyeden biri olan XXIX. müseddesin ilk iki bendinde sultanı medheden şair, son üç bentte ise dua eder. XXXVIII. müseddes ise Medhî'nin en güzel medhiyelerinden biridir. Vasıta beyti

Pâdişâh-ı heft-kışver Hân Murâd
Dünye vü 'uqbâda olsun ber-murâd

olan müseddes, dua bendi ile başlar medhiye ile devam eder. Sultan Murad'ın Cem, İskender, Dara gibi efsaneleşmiş hükümdarlar ile Türk hükümdarı Sencer'in vasıflarına sahip olduğunu ifade eden şair, Arap hükümdarlarının, kayserlerin onun eşiğine yüz sürdüğünü anlatarak III. Murad'ın Selçukluların ve Osmanlıların övüncü olduğu söyler. Şiir, 6. ve 7. bentlerde dua ile sona erer.

III. Mehmed'in tahta çıkışı dolayısıyla yazdığı cülûsiyede (XX) birinci bentde sultanın tahta çıkışı anlatıldıktan sonra medhiye yapılarak 4. ve 5. bentde sultana dua edilir. Padişah-ı devranum, sultanum, şeh-i iklim-i cemal, şeh-i devran seslenişleriyle adeta bir padişaha söylendiği zannını uyandıran müseddeste (XIII)

sevgiliye yalvarılıp merhamet istenmektedir. Yine XXIX. müseddesin de bir padişah medhiyesi olduğu ifadelerden anlaşılmaktadır. Halil Paşa'yı övdüğü medhiyesinde (XXX) şair, ondan bir süre ayrı kaldığını, ancak sonunda kavuştuğunu her bendin sonunda tekrar edilen vasıta beytiyle

Günde biñ kerre helâk eylerdi hicrânuñ beni
Hâkķ'a yüz biñ şükr ü minnet şağ iken gördüm seni

diyerek ifade eder ve son bentte paşanın lutfuna mazhar olduğuna söyler. IV. müseddeste Medhî, Taşlıcalı Yahya Bey'in "Kitab-ı Usûl" adlı mesnevisinin nakarat beyti olan

Ne lâzım nızâ' u ne hâcet cedel
Kitâb-ı uşûl ile eyle 'amel

beytine beş bentlik bir tesdis yazmıştır. Yahya Bey'in hamsesinde yer alan "Kitab-ı Usûl" mesnevisi adalet, cesaret gibi ahlâkî değerler ile konuşma adabı gibi günlük hayat kurallarını ele alan bu konularda nasihatler veren ve bu nasihatleri uygun hikâyelerle destekleyen bir kompozisyona sahip olduğundan,¹⁰⁰ meseller getirerek nasihatler vermeyi seven Medhî bu eseri beğenmiş olmalıdır. Medhî de bu nakarat beytini Kitab-ı Usûl'ün konusuna uygun olarak nasihatlerle tesdis etmiştir. Son bentte

Müdâm eyle bu pendî dilde revân
Sen iy Medhî-i 'ârif-i nükte-dân
İşitdüm ki böyle dimiş bî-gümân
Uşûlinde Yahyâ-yı pîrîn-zebân
Ne lâzım nızâ' u ne hâcet cedel
Kitâb-ı uşûl ile eyle 'amel

diyerek Yahya Bey'i de övmüş, beğenisini dile getirmiştir.

Medhî müseddeslerine dünyadaki her şeyi Allah'ın yarattığını ifade eden, on sekiz bin âlemin ve insanın yaradılışını anlatan bir şiirle(I) başlamıştır. Her mısraı "aşk imiş" ibaresiyle başlayan diğer bir müseddeste (III) dünyada olan her şeyin yoktan var oluşunun sebebinin ilahî aşk olduğunu anlatır. Bir münacaat sayılabilecek VII. müseddeste nefsine uyarak ömrünü boşa geçirdiğini, bu yüzden pişmanlık duyduğunu ifade eden Medhî, Hak yolunda giderken işlediği günahlar için bağışlanmayı diler. XL. müseddes ise bir tevhiddir. II. müseddeste dünya

¹⁰⁰ E.J. Wilkinson Gibb, *Osmanlı Şiir Tarihi*, c. 3,4,5, s. 97-98.

nimetlerine kapılanların ömürlerini boşa geçirdiklerini, V. müseddeste mesellerle nasihatler vererek dürüstlük, olgunluk ile amel edilmesini, XXIII. müseddeste Hak yoluna girenlere nasihat ederek bu tehlikeli yolda korkusuz olmak gerektiğini, XI. Ve XII. müseddeslerde Hak âşıklarının ne türlü sıkıntılar çektiklerini anlatan şair, XIX. müseddeste felekten, ayrılıktan, zalimin cevrenden çektiklerini gayet başarılı bir şekilde işlemiş, "bir yaña" ifadesini beş bentte de kullanarak konu birliğinin yanı sıra şekil bakımından da bütünlük sağlamıştır.

Kerbela şehidi Hz. Hüseyin'e seslendiği XVII. müseddesinde Medhî, aşk derdinin hastalığına deva istemektedir. Vasıta Beyti

Yoluña ser fedâ olsun Hüseynüm Kerbelâ hakkı
Sözümünden dönmezem hergiz 'Aliyyü'l-murtaza hakkı

olan bu müseddesi çok benzeyen bir diğer müseddes de XXXVI. müseddestir. Bu şiirin vasıta beyti ise

Günâhum neydügin bilmem Şehîd-i Kerbelâ hakkı
Hüseynüm var ise lutf it 'aliyyü'l-Murtaza hakkı

şeklindedir. Hz. Hüseyin vafında söylenmiş gibi görünen bu müseddesin 3. bendine

Bu ben dil-hasteyi gördükde bārî bir cevâb eyle
mısraî ile başlayan şair ihtimalen yaşayan bir kişiye şiirini sunmuş olmalıdır.

XXIV. müseddeste taliinden, XXV., XXVI., XXVII., XXXVII., ve XLI. müseddeslerde sevgiliden ve felekden şikâyet etmektedir. İç kafiyeyle sahip XXXIV. müseddeste yine sevgiliden gayet akıcı bir dille şikâyet eden şair güzel seslenişlerle merhamet dilemektedir. Medhî VIII., XXII., XXXI., XXXIX. müseddeslerini âşıkane tarzda yazmış, sevgiliye yalvararak ondan lutf beklediğini ifade etmiştir. Âşıkane görünen bütün bu müseddesler, Medhî'nin şiirlerinin geneline bakıldığında ortaya çıkan üslubu göz önüne alınırsa, tasavvufî olarak da değerlendirilebilir.

Tasavvufî mahiyette yazıldığı açıkça belli olan bir müseddeste (IX) şair, ilahî aşka vasıl olmak için çektiği sıkıntıları, XIV. müseddeste zahidlerin muhalif öğütlerini tutmak yerine ilahî aşkın şarab kadehinin tutulması gerektiğini, XV. müseddeste Hak yolunda merhale kat etmek için çektiği sıkıntıları ve Allah'tan yardım istediğini ifade etmiştir. Bahariye gibi ele alınan XVIII. müseddeste bahar ve tekke arasında paralellik kurularak gül devrinde şarap içilmesi gerektiğini, XXI.

müseddeste adını vermek istemediği kara gözlü, kara elbiseli güzel sevgilinin sebep olduğu dertleri, XXXIII. müseddeste ayrılıktan ve sevgiliden çektiklerini, XXXV. müseddeste seyr ü temaşa ve yaradılışı ele alıp anlatmıştır.

Padişahlara ve önemli kişilere yazdığı şiirleri dışında Medhî'nin muhtemelen derviş kişiliği ile ilgili olarak diğer manzumelerinin tasavvufi mahiyette olduğu daha önce de belirtmişti. Fakat bu tasavvufî manada değerlendirilecek müseddesler arasındaki iki müseddesin şairin dervişlikte katettiği merhalelere işaret etmesi bakımından ayrı bir önemi vardır. III. müseddeste Medhî âşıkların müridi olarak ilahî aşka vasıl olma yolunda vatanından ayrı düştüğünü ancak kesretten uzaklaşarak vahdete ulaştığını anlatır. X. müseddeste ise masiva ile alakasını kestiğini, vasıta beyti olan

Bekleyelden yanımı şemşîr-i istignâ benüm

Dökmemişdür âb-ı rüyum yerlere kaç'â benüm

beytiyle istigna mertebesine ulaştığını ifade etmektedir.

Tasavvufî bakımdan önem arz eden iki şiir de muhammesler arasında yer alır. Kemal Ümmî'nin bir gazelinin tahmis (XVIII) ederken marifet menziline olduğunu tasvir eder gibidir. Başka bir muhammeste (XXVI) ise tasavvufî manada sultan olduğundan bahsetmektedir. Medhî'nin muhammesler bölümündeki şiirlerinden beşi (XXVI, XXVIII, LIV, LXXIV, LXXXV) başka bir şairin veya kendi gazellerinden birini tahmis olmayıp muhammes formundadırlar. Bunlardan XXVIII. ve LXXXV. muhammesler aynı olup iki defa yazılmıştır. Bu muhammeslerde tasavvufî konular işlenmiştir. Şair, XXVI. muhammeste Hak yolunda rütbe elde ettiğini, XXVIII. (ve aynısı olan LXXXV.) muhammeste tasavvufî manada sevgilisinden derdine derman olmasını istediğini belirtir.

Zannum bu ki sen serv-i hırâmân olacaksın

Cân gülşenine bir gül-i handân olacaksın

Yakmağa beni âteş-i süzân olacaksın

Ey meh bilürem âfet-i devrân olacaksın

Çok hastelerün derdine dermân olacaksın

bendiyle başlayan LIV. muhammeste son derece güzel lirik bir tarzda âşkane duygularını, LXXIV. muhammeste Hak yolunda çektiği sıkıntılarla birlikte, bu yolda tutulması gereken nasihatleri dile getirmiştir.

Bu muhammeslerin yanı sıra Medhî kendi yazdığı yedi gazelini tahmis etmiştir. Bunlardan âşikane bir ifadeye sahip olan iki gazel yine aynı üslûpta tahmis edilmiştir (XXXI, LXXVI). Tasavvufî ifade tarzına sahip beş gazelini tahmis ettiği muhammeslerinde (LX, LXVI, LXVII, LXX, LXXV) yine tasavvufî terim ve ifadeler kullanmış ayrıca bu muhammeslerden üçünde (LXVI, LXX, LXXV) Hak yolunda yürüyecek diğer saliklere nasihatlerde bulunmuştur.

Medhî'nin yirmi şairin gazellerine yazdığı gayet başarılı tahmislerden, kimlerin fikirlerini, üslûplarını benimsediğini, hangi şairlerin gazellerini beğendiğini görmekteyiz. Gazellere yazmış olduğu çok sayıdaki tahmis yoluyla başarılı bulduğu şairlerin adeta bir listesini elde etmekteyiz. Bu şairlerin çoğunlukla tasavvufî tarzda yazdıkları anlaşılmakta olup Medhî bu tahmisler aracılığı ile aynı tasavvufî görüşleri özellikle nasihatlerde bulunarak dile getirmektedir. Şiirleri tahmis edilen şairlerin yalnızca Medhî tarafından değil bir ölçüde de dönemin tasavvuf ehli tarafından kabul gördüğü sonucu çıkartılabilir.

Medhî'nin bilhassa Kemal Ümmî'nin 16 gazeline ve Nihanî'nin 31 gazeline yazdığı tahmislerin¹⁰¹ sayısından bu iki şaire hayranlığı açıkça belli olmaktadır. Medhî, şair padişahlardan I. Ahmed'in iki gazeline (XIV¹⁰², L) II. Selim'in bir gazeline (XIII) tahmis yazmıştır. Diğer şairlerden Zatî (XXVII), Halilî (XXX), Hamdî (LI), Kalender (LII), Bican (LIII.), Usûlî (LV), Mesihî (LVII), Camî'î (LVIII), Hayalî (LIX), Belîğî (LXII), Nev'î (LXIV), Derûnî (LXV), ve Şem'î'nin (LXXI) birer gazeline, Behişî (LVI, LXXXIV), Ubeydî (XLIX, LXIX)ve Emrî'nin (LXIII, LXXII) ise ikişer gazeline tahmis yazmıştır.

Medhî kendi meşrebine uygun olarak Nacak Fazıl olarak da tanınan Arnavut asıllı Nihanî'nin (ö.1519) tasavvufî gazellerini tahmis etmiştir. Bu tahmislerde ağırlıklı olarak Hak âşığına verilen nasihatler,¹⁰³ bu yolda çekilen acılar (XL, XLVI), nefis mücadelesi (XLII), günahlardan, masivadan sıyrılma isteği (V,

¹⁰¹ Kemal Ümmî'ye yapılan tahmisler, I, X, XII, XV, XVI, XVII, XVIII ve aynısı olan LXXVII, XIX, XXIII, XXV, XXIX, XXXVI, XXXVII, LXXXI, LXXXII, LXXXVI. Nihanî'ye yapılan tahmisler, II, III, IV, V, VI, VII, VIII, IX, XI, XX, XXI, XXII, XXIV, XXXII, XXXIII, XXXIV, XXXV, XXXVIII, XXXIX, XL, XLI, XLII, XLIII, XLIV, XLV, XLVI, XLVIII ve aynısı olan LXXIII, LXI, LXXVIII ve aynısı olan LXXXVII, LXXXIX, LXXX, LXXXIII.

¹⁰² Divanda XIV. muhammes, ayrıca XLVII. muhammes olarak iki kere yazılmıştır.

¹⁰³ Nasihatın ağırlıkta olduğu tahmisler şunlardır, III, IV, V, VI, VIII, X, XI, XIV, XXXVIII, XXXIX, XLV, LXI.

VIII, XXIV), dünyanın geçiciliği ve sonunda ölüm olduğu (IX, XXIV, XLVIII), dünya malının kalıcı olmadığı (XX, XLIII) konuları ele alınarak insanlar Hak yoluna davet edilir (XXXII). Bu tahmislerde dile getirilen nefis mücadelesi, gönle söz geçirilmeye çalışılması, bu yolda nasihatler arasında, IV. muhammeste olduğu gibi bazen tevhidi mahiyette bentler de yer almaktadır. Yine II. muhammeste 2. bent tevhidî mahiyette iken diğer bentlerde Hak aşığının kendisini günahlardan arındırması için yalvarması işlenmektedir. VII. ve XXI. muhammes ise yek-ahenk olarak münacaat niteliğindedir. Yine V. muhammeste şair münacaat mahiyetinde suçlarının bağışlanmasını isterken Hak âşığının kendisine doğru “yâr”i seçmesini öğütler. Öte yandan Medhî, Nihânî'nin gazelini tahmis ettiği XXXIII. muhammesinde dünya malına karşı gınasından bahsederken bir diğerinde (XLIV) ise halk ile hiçbir alâkası kalmadığını, tamamen Hakk'a yöneldiğini, dünya malına hiç kıymet vermediğini, Mevlâ'dan isteklerinin gerçekleştiğini ifade etmektedir.

Nihânî'nin şiirlerini tahmis ederken kendi tasavvufî görüşlerini aktarma fırsatı bulan şair, halk arasında efsaneleşmiş dervişlerden olan Kemal Ümmî'nin (ö.1475) de yine tasavvufî nasihatlerle dolu şiirlerini aynı nedenlerle tercih etmiş olmalıdır. Kemal Ümmî'ye yaptığı tahmislerden birinde (I) bir bent tevhidî olarak işlenirken diğerinde salike verilen nasihatler yer almıştır. Çoğu tahmiste¹⁰⁴ Nihânî'ye yapılan tahmislerde olduğu gibi dervişlere nasihatler verilmektedir. Bu nasihatler, Hak yolunda yapılması ve sakınılması gerekenler, geçici dünyaya kapılmamak gerektiği, İslâm'a aykırı amel edilmemesi, gaflet uykusundan uyanılması gerektiği, her salikin kendisine bir mürşid bulması gibi konularda kaleme alınmış nasihatlerdir. Medhî'nin Kemal Ümmî'nin bir gazeline yaptığı tahmiste¹⁰⁵ kullandığı ifadeler tasavvufî mertebe olarak marifet menziline ulaştığını düşündürmektedir. LXXXI. muhammes ise münacaat mahiyetindedir. Şairin Kemal Ümmî'nin gazellerine yazdığı tahmislerin konuları arasında yine Hak âşığının çektiği sıkıntılar (XV, XVII, XIX), nefse uyarak yapılan kötülükler (XVI) de yer almaktadır.

¹⁰⁴ Böyle olan tahmisler şunlardır, X, XII, XVII, XXIII, XXV, XXIX, XXXVII, LXXXVI.

¹⁰⁵ Bu tahmis divanda XVIII ve LXXVII. muhammes olarak iki kere yazılmıştır.

Medhî, Nihanî ve Kemal Ümmî dışında başka şairlerin de gazellerini tahmis etmiştir. Vahdet arzusunu dile getirirken sevgiliden şikâyet ettiği muhammesi (XLIX) Ubeydî'nin (ö.1572-73) gazelini tahmistir. Hak âşığının sakınması gerekenleri sıralayıp sevgilinin güzelliğinin kendine yettiğini Hamdî'nin (ö.1508) gazeline yazdığı tahmiste (LI) anlatmıştır. Şairliğini ve şiirini ne kadar beğendiğini tahmisinin (LVI) 5. bendinde ifade ettiği Behiştî'nin, Bîcan'ın (LII), Hayalî'nin (ö.1556) (LIX), Belîğî'nin (ö.XVI.yy.) (LXII), Ubeydî'nin (XLIX, LXIX), Şemî'nin (ö.1591-92) (LXXI), Emrî'nin (ö.1575) (LXXII) tasavvufî gazellerini yine aynı üslûpta tahmis etmiştir.

Divandaki tahmisler arasında geniş bir yer tutan tasavvufî şiirlerin yanı sıra âşıkane tahmisler de vardır. Bunlar Zâtî'nin (ö.1546) (XXVII), Halilî'nin (ö.1485) (XXX), Kalender'in (LII), Usûlî'nin (ö.1538) (LV), Mesihî'nin (ö.1512) (LVII), Camî'nin (ö.XVI.yy.) (LVIII), Emrî'nin (LXIII), Nevî'nin (ö.1599) (LXIV), Derunî'nin (ö.XVI.yy.) (LXV) ve Behiştî'nin (LXXXIV) gazellerine yapılan tahmislerdir. Medhî, Selimî mahlaslı Sultan Selim'in fahriye olarak değerlendirilebilecek gazelini tahmis (XIII) ederken kendi fahriyesini de yapmayı ihmal etmemiştir. I. Ahmed'in gazellerine yazdığı tahmislerde (XIV, L) ise sultan için dua etmekte, onun başarısı ve sağlığı için Allah'a yakarmaktadır.

2.1.3. Gazelerde İşlenen Konular

Medhi Divanı'nda gazeller mühim bir yer işgal eder. Hemen tamamına yakını yek-aheng olan bu gazelerde daha çok tasavvufî ve âşıkane konular ele alınmıştır. İki naat (G.I, G.III), yedi münacaat,¹⁰⁶ bir maktel (DXLVII) ve beş dua¹⁰⁷ türündeki gazelin yanı sıra medhiyelerin sayısının fazla oluşu da dikkat çekicidir.

Tasavvufî gazellerinde şair, tarikat yolunun ne denli zor olduğunu (G.CLXXI), Hak âşığı olarak geçirilen aşamaları¹⁰⁸ anlatır. Hak yolunda tutulması gereken dervişane nasihatler¹⁰⁹ verir. Medhî din yolunda gayret edilmesini

¹⁰⁶ G.III, VI, XXXVIII, CXCII, CXCVI, CXXXII, CCCLXXXII.

¹⁰⁷ G.CDLIV, CDLV, CDLXVIII, CDLXXII, CDLXXVIII.

¹⁰⁸ G.XXVII, CCXXXI, CDXCI, CDXCIX

¹⁰⁹ G.LXVI, CXXXIII, CLXXII, CCXLVIII, CCLXXIII, CCLXXXV, CCLXXXIX, CCCXIV, CCCXLIII, CCCLXXXV, CDXCII, CDXCIII, DI, DII.

öğütlerken (G.CCCIV) önce şariat menzilini geçip sonra tarikate girmek gerektiğini anlattığı bir gazelinde (G.LXVI-7),

Boyun vir Medhîyâ şer'î Resûl'e
Nice bir nefis-i şûma bu iţâ'at

diyerek şariate uymanın şart olduğunu, "lezi" redifli gazelinde (G.CVII) fazl ehline Kur'an ayetlerinin hoş geldiğini ve kendisinin de din ile imana önem verdiğini anlatır. Din ve imana zarar gelmemesi için can ve serden geçilmesi gerektiğini söyleyip (G.DXXIII), piri Hakî Dede'ye teslim olalım diyerek dervişlere öğüt verir (G.CCCLXXV). Bir gazelinde (G.DXLVIII) feragatin, himmetin, hürmetin kalmadığına, Hak âşıklarının yollarını kaybedip mecazî aşkla megul olduklarına işaret eden şair tekke ehlinde şikâyet etmekte, dünyayı bir tekkeye benzettiği diğer bir gazelinde ise (G.CCCXLI-1) burada ibadet edilmesi gerektiğini anlatarak, başka bir gazelinde de (G.CCVII) aşk erinin sahip olması gereken vasıfları meseller getirerek hikemî bir üslupla ifade etmektedir. Gazellerinden birinde (G.CCCXLV) hatalarını samimiyetle itiraf eden şair bir çok gazelinde¹¹⁰ kendisine de nasihat etmeyi ihmal etmez. Kesret perdesinin gözleri kapadığını ifade eden şair ömrünün pişman olarak geçtiğini, Hak yolundaki her salikin, her Mevlevînin Mevlana ile bir olamayacağını (G.D) anlatır. Kendine nasihat ettiği bu şiirlerinde dervişlikte aşama katetmek istediğini, Hak yoluna girip sebat edip çalışmak gereğini, masivadan el çekip vahdete ermek istediğini dile getirir. Bir gazelinden (G.CDLXXXVIII) şairin bu yolda nefis mücadelesi içinde olduğu açıkça anlaşılmaktadır. Dervişlikte menzilleri aşmak istediğini söylerken (G.CDXCI-2) aynı zamanda nazm mülküne de söz emiri olmak istediğini ifade eder (G.CDXCI-5). Bir gazelinde (G.CDXCVIII) arifin bir şeyhe yar olmasının öneminden bahseder ve CDLXI. gazelin 7. beyitinde "*tarzı şahane, sözleri dervişane bir şeh-i devrand*" kalben bağlandığını söyler. Medhî tasavvufî görüşleri doğrultusunda dünyanın geçiciliğinden,¹¹¹ zamanın akıp gittiğinden (G.DLX), devrandan (G.CLXXXIII, DLXII), zamaneden (G.DXLII), ömrün boş yere geçtiğinden (G.CCXC VII), kendi halinden, mihr ü vefanın kalmadığı bir devirde yaşadığından (G.CCXC V) şikâyet etmektedir.

¹¹⁰ G.CDLXXXVIII, CDLXXXIX, CDXC, CDXCII, CDXCIV, CDXCV, CDXCVII, CDXCVIII.

Medhî'nin gazellerinin yarısından fazlası âşıkane gibidir. Kesin olarak âşıkane diyemememizin sebebi, bu tür gazeller ilk plânda âşıkane tarzda söylenmiş görünmekle birlikte gerek şairin derviş meşrebi gerek şiirde seçilen kelimelerin diğer anlamları göz önünde bulundurulduğunda tasavvufi şiirler olarak da değerlendirilebilir olmasıdır.¹¹² Bununla birlikte kimi gazellerinde ise açıkça dünyevî aşkı ifade ettiği anlaşılmaktadır. Raziye adlı sevgilisine söylediği gazellerinde divan şiiri kalıplarını kullanarak oldukça gerçekçi bir dille hissiyatını dile getirmektedir. Divan şiir geleneğinden farklı olarak kadın olduğu açıkça belli olmaktan başka adı da verilen bu sevgiliye Medhî gazelinin (G.CCCLX) matla beytinde

Râziyem yârüm nigârum Râziyem
Nev-bahârum gül-izârum Râziyem

diyerek seslenmekte ve devamında onun her türlü cevrine razı olduğunu ifade ederek sevgilisini övmektedir. Yine Raziye için yazdığı gazelinde (G.CCCLIX)

Benüm ey Râziyem gün yüzlü yârüm
Senüñle bu mudur kavlı ü qarârum

diyerek şikâyet de etmektedir. Şair, CCCLIX. gazelle aynı kafiye ve vezindeki CCCLXII. gazelinde yine aynı üslupla ancak bu defa sevgilisinin adını vermeden seslenirken 4. beyitte

Baňa pîrüm güzel sevme dir ammâ
Degül elde dirîğâ ihtiyârum

diyerek ona duyduğu sevginin derecesini belirtir. "Gerek" redifli gazelinin (G.CCCVIII) 5. beyitinde

Dil-ber oldur işve vü nâz eylese âşıklara
Medhîyâ ve'l-hâsılı dil-berde istîgnâ gerek

sözleriyle "güzel" in nasıl olması gerektiğini açıklar. "Hâsan" redifli gazelinde ise (G.CDXXVII) redif tevriyeli kullanılarak güzelliğin âşığı nasıl etkileyeceği anlatılmaktadır. Medhî "güzel" redifli gazelinde (G.CCCXXI) ela gözlü güzeli bir çok güzel arasından beğendiğini söyler. CCCLXVIII. gazelde pek beğendiği civan bir sevgiliden, CCCXXXIX. gazelde yine gönlünü çalan bir güzelden söz eder. Bir

¹¹¹ G.IX, CXCVIII, CCCXV, CDLIII.

¹¹² Bu tür şiirlere örnek olarak bkz. G. CLVII, CLXII, CXCVII, CCXL, CCLVII, CCLXVIII, CCXCIII, CCCXII, CDLXXVII, CDLXXXIX, CDXCVI.

başka gazelde ise (G.XLII) Türkçe bilmeyen ela gözlü bir Arap güzelini sevdiğini anlatır. DXLVI. gazelinde dünyevî aşkını, sevgilinin visaline ermek arzusuyla dile getirir. Bu duygularını 6. beyitte samimiyetle şöyle ifade eder:

Çü gördüm cāme-ḥ`ābında o yāri mest-i ḥ`āb olmuş

Uyurken ḳoynuna āyā şoyunsam girsem olmaz mı

Bir bahariye olan CCXCVIII. gazel ve ıydiyye olan CIV. gazel ile yine dünyevî aşktan bahsetmektedir. Medhî bir zamanlar sevdiği, hoşça vakit geçirdiği sevgilisini DXVII. ve DLXVIII. gazellerde “var idi” redifiyle tahkiyeci bir üslupla anlatmaktadır. Medhî gazellerinde yalnızca aşkın ve sevgilinin güzelliklerinden söz etmez, bu aşkın acılarını da dile getirir (G.CCLXIX), âşıkane şikâyetlerde bulunur.¹¹³ XCVIII. gazelde Sarrafoğlu adında birinin ilgisizliğinden, CIII. gazelde ise Şekerci-zâde'nin cevrenden yakınmaktadır. CCCLV. gazelde şair, rakibe karşı savaştığını ancak hasta gönlünün nihayetde yenik düştüğünü söyler. Şairlerin gonca ağızlı güzeli gördüklerinde bûlbûl gibi dile geldiğini, güzele teşne olduklarını anlattığı gazelinde (G.XXIII) Medhî, âşıkane bir tarz ile şairlerin asıl ilham kaynağı olan güzel sevgilinin yanında bir yer tutması gerektiğini ifade eder.

Bazen gazellerde günlük yaşayışın rüya yorumlatmak gibi adetlerine (G.CCCLXIX-5) rastlanırken bazen bir gazelini hammamiye (G.CCCLIII) şeklinde ele alıp hamam ve malzemelerine yer vermektedir. Yazılmasında belki piri Haki Dede'nin tatlıcılığının da etkisi olan “zerde” redifli yek-aheng gazelinde (G.CDLXXIX) şair tatlı dilli, sarışın bir dilbere benzeyen iyi pişmiş bir zerdenin ağzının suyunu akıtacağını anlatır.

Medhî'nin kaside ve musammat formundaki medhiyelerinin yanında gazelleri arasında da padişahlara, vezirlere, ağalara, kendi piri Haki Dede'ye ve çevresindeki sevdiği, saydığı kişilere yazdığı medhiyeler, onun divanını farklı kılmakta ve meddah vasfını ortaya koymaktadır. Padişahlar arasında en çok medhiye yazdığı Sultan III. Murad'ı överken, sultanın kendisine şefkat gösterdiğini ve onun yüzünü görmenin kendisi için büyük bir nimet olduğunu söyler (G.XII). XX. gazelinde Acem şahlarının Sultan Murad'ın hizmetinde olmasının yaraşacağını belirtirken, LV. gazelinde Frenk illerine hakim olması için

¹¹³ G. XXXIV, CXXVII, CL, CLXXXIV, CCCXII, CDXLIX.

dua eder. Padişah'tan uzak kaldığında çektiği sıkıntıyı ve kavuştuğunda duyduğu sevinci de dile getiren şair, şahının İslâm askerine zafer kazandırması için dua eder (G.LXX). CLII., CDXVIII. ve CDXV. gazellerde padişahı medh ederek ona dua eder. Sultan Murad'ın beylerinin Habeş memleketinden baş aldığını söylediği gazelde (G.XC) kendisinin sultana kul olduğunu ve sultanın kendisini kimseye muhtaç etmediğini anlatır. Hatta CCXLVII. gazelin 7. ve 8. beyitlerinde

Sultân Murâd ol ki şehin-şâh-ı bahr u berr
Şâhân-ı Türk ü Hind ü Hâbeş kulları imiş

Medhî o şehriyâre nice kul olabilür
Şâh-ı 'Acem o pâdişehûn çâkeri imiş

diyerek kendisinin böyle bir hakana kul olmağa bile layık olamayacağını söyler. Diğer yandan kendisini övdüğü az sayıdaki manzumelerden birinde (G.CDXIV-5) Han Murad'ın devrinde kendisini Şeh-nâme kahramanları gibi hissettiğini

Hân Murâd'ın devletinde her nefesde Medhiyâ
Geh Ferîdün geh Sikender gâh Dârâ'yem bugün

diyerek ifade eder. Kurban bayramı vesilesiyle padişahı övdüğü CDL. gazelinin 5. beytinde Han Murad'ın lutf sofrasının daima nimetlerle dolu olmasını diler. DXLIX. gazelde ise adaletli padişahın cemalinin güzelliğini ve yine lutfunu, ihsanını över.

Medhî, Sultan III. Mehmed'in 1595'te tahta çıkışı dolayısıyla gazel formunda iki cülûsiyye yazmıştır (G.LXVIII, DLIV). Her iki gazelde de padişahı tahta çıkması vesilesiyle öven şair, LXVIII. gazelin 5. beytinde

Umaram Rûm illerin gün gibi açsun ser-be-ser
Tîg-i cevher-dâr-ile çeksün livâ-yı saltanat

diyerek Rum illerini feth etmesi için dua etmektedir.¹¹⁴

Sevgili vafında yazdığı "mâyilüz" redifli gazelinin (G.CCXXIII) son beyti olan 7. beyitte Medhî Sultan I. Ahmed'in meddahı olduğunu açıklamaktadır. "Ahmedün" redifli bir diğer gazelinde (G.CCCI) Sultan Ahmed'in kulu ve onun

¹¹⁴ III. Mehmed 1595'te tahta çıktıktan sonra vezir-i azam serdar-ı ekrem Koca Sinan Paşa, Eflak seferine çıkar. Fakat paşanın başarısızlıkları neticesinde 1596'da III. Mehmed bizzat kendisi Eğri seferine çıkmaya karar verir ve sefer Eğri kalesinin fethi ile sonuçlanır. Medhî'nin bu duası her halde III. Mehmed'in bu seferi sırasında söylenmiş olmalıdır. III. Mehmed döneminde ayrıca 1599'da Damad İbrahim Paşa serdar olarak Uyvar seferine çıkar. 1600'de Kaniye kalesi feth edilir. Bkz. İ.H. Danişmend, *İzahlı Osmanlı Tarihi Kronolojisi*, c. 3, s. 147, 163, 173, 192, 206.

bülbül-i nâlânı olduğunu söyleyerek meddahlığına atıfta bulunur. Bahtî mahlaslı

I. Ahmed'in Mevlâna'ya medhiye olarak söylediği gazelin,

Bahtiyâ bendesi ol Hâzret-i Mevlânâ'nun
Taht-ı ma'nîde odur pâdişehi devrânun

şeklinde olan makta beytinin ikinci mısraını CCCXIII. gazelinin son beytinde aynen tekrar ederek

Medhiyâ böyle demiş Hâzret-i Monlâ'ya bu şâh
Taht-ı ma'nîde odur pâdişehi dünyânun

demiş ve gazelin diğer bölümlerinde padişahın Hz. Mevlâna'ya kul olduğunu, Mesnevî'yi kulağına küpe ettiğini, sema ayinine katıldığını ifade etmiştir.¹¹⁵ Sultan I. Ahmed'in mahlas beyti,

Çengini alup ele bezm-i felekde Bahtiyâ
Kıldı Nâhid-i felek bir hoş havâ nevrûzdur¹¹⁶

şeklinde olan nevrüziyyesine, nazire (G.CVIII) söylemiş ve Sultan'ın aynı gazeldeki

Hokka-i yâkûtdur yinse müferrih vâkidür
İdelüm la'lûn bugün ruha gıdâ nevrûzdur

şeklinde olan beytine karşılık naziresinin 9. beytinde

Hoş demiş bu mısra'ı ol şâh-ı âlem Medhiyâ
İdelüm la'lin bugün rûha gıdâ nev-rûzdur

diyerek Sultan'ın mısraını zikr etmiştir. Sultan I. Ahmed'in batı cephesinde kazanılan zaferin sevincini ifade ettiği ve doğu cephesinde de zafer haberi beklediğini söyleyerek ordularına saba ile selam gönderdiği gazeline¹¹⁷ de bir nazire söyleyen Medhî naziresinin (G.DLXXII) 3. beytinde

Umaruz Peşte gibi Pîç'i dahı ala sipâh
Güş-ı hünkâra ire mâl-ı ganîmet haberi

ve 6. beytinde

Hakk vire şâh-ı Kızılbaş muşibetle belâ
Vara Efrenç içine sonra muşibet haberi

diyerek Sultan Ahmed'in tahta çıkışından hemen sonra vezir-i azam Malkoç Ali Paşa'nın doğu ve batıya serdar gönderilmesiyle açılan seferlerle kazanılmış olan ve

¹¹⁵ Bkz. İsa Kayaalp, *Sultan Ahmed Divanının Tahlili*, s. 207 ve 134.

¹¹⁶ Gazelin metni için bkz. İ. Kayaalp, a.g.e., s. 216-217.

¹¹⁷ Gazelin metni için bkz. İ. Kayaalp, a.g.e., s. 209.

kazanılması ümid edilen zaferlerden söz etmektedir. 1604'te Lala Mustafa Mehmed Paşa, Peşte ve Hatvan'ı, Vaç kalesini alır, 1605'te de Estergon'u fetheder. Kazanılan bu başarıların üstüne Peç'in de alınması için Medhî dua etmektedir. Diğer yanda Cigala-zâde Sinan Paşa serdar olarak İran'a gönderilmiştir ve bu cepheden de zafer haberi beklenmektedir.¹¹⁸

Sultan II. Osman'a sunulan gazeller ise şairin daha önce farklı padişahlara ve devlet ricalinden kişilere söylediği gazellerdir. Bu gazellerde medh edilen ya da dua edilen memduhun yalnızca adı ve/veya vezin zaruretiinden dolayı yanındaki bir iki kelime çıkartılarak Sultan II. Osman'ın adı yazılmıştır. Fakat böyle olan gazellerin hiç biri bu çalışmaya esas alınan ve yegane tam nüsha durumunda olan Millet Kütüphanesi Ali Emiri Manzum 399 numaralı nüshada II. Osman'ın adıyla yer almamıştır. Bu gazeller, daha sonra H.1054/M.1644-45 yılında istinsah edilmiş bir müntehab nüsha olan Süleymaniye Kütüphanesi Mihrişah Sultan 370 numaralı nüshada bulunmaktadır. Önce Sultan Murad için yazılmış medhiye (G.LVI), Sultan III. Mehmed için yazılmış cülûsiyye (G.LXVIII), adı verilmeyen bir padişaha yazılmış bir medhiye (G.CDXVI) ve İshak Efendi'ye yazılmış bir medhiye (G.XLVIII) daha sonra 1618-1622 yılları arasında hüküm süren Sultan II. Osman'a sunulmuştur. A nüshasında Hasan Ağa'ya dua olarak yazılmış olan gazelde "Hasan Ağa"nın adı yerine M nüshasında her hangi bir padişah adı da söylenmeden "şeh-i ekrem" sıfatı yazılmıştır. Bu sıfat dolayısıyla bu gazelinde sonradan Sultan II. Osman'a sunulmuş olması ihtimali söz konusudur. Bu duruma göre ad verilmeden yazılmış fakat bir padişaha sunulduğu anlaşılan diğer medhiyeler de muhtemelen Sultan III. Murad, Sultan III. Mehmed veya Sultan I. Ahmed için yazılmış olmalıdır. Bunlardan XIII. gazelde Medhî, padişahıtan iltifat beklediğini, CXVIII. gazelde lütufla anılmayıp unutulduğunu ifade eder. CXXI., CXLV., CXLVI. gazellerde padişahın savaş meydanlarındaki maharetlerini öven şair, CXLVII. gazelde padişaha yakın olma isteğini dile getirir ve ölünceye dek sultanın medhini elden bırakmayacağını söyler. Sultan Ahmed'in meddahı olduğunu söylediği "mâyilüz" redifli gazelini (G.CCXXIII) I. Ahmed'e

¹¹⁸ İ. H. Danişmend, *İzahlı Osmanlı Tarihi Kronolojisi*, c. 3, s. 233, 235, 239; Y. Öztuna, *Başlangıcından Zamanımıza Kadar Türkiye Tarihi*, c. 8, s. 152.

sunduğu açıktır. Aynı kafiye, redif ve aynı üslupla söylediği bir sonraki gazelini (G:CCXXIV) de Sultan Ahmed'e sunmuş olmalıdır. CCLXVI. gazelde adını vermeden yine bir padişah için dua eden şair, doğuda kızılbaşın, batıda kralın yüzlerinin kararmasını diler. CCXCI. gazelin 4. beytinde

Niçe demdür ki gönül şāh-ı cihān bezminde
Bülbül-i nağme-serā gibi hoş elhān olduñ

diyerek sarayda padişahın bezminde güzel sesle, güzel sözler söylediğini anlatan Medhî, 5. beyitte de adil sultana kul olduğunu belirtir. CDXVI. gazelde de yine her hangi bir padişah adı vermeden yazılmış bir medhiyedir. Şair, 5. beyitte,

Gül-i ruḥ-sārına karşı olup bülbül gibi gūyā
Senā-ḥ'anı hemîşe Medḥî-i şîrîn-zebān olsun

diyerek övdüğü kişinin sena-hanının daima kendisi olmasını dileyerek gazelini tamamlar.

Medhî, kaside (K.XXIX) de sunduğu Mahmud Paşa için yazdığı bir gazelinde (G.CI), Paşa'ya dua etmektedir. Kasidesinin 24. beytinde

Mahmūd Paşa ya'nî vezîr-i şeh-i cihān
Cāy-i neberdüñ sipeh-dār u şaff-deri

diyerek nasıl Mahmud Paşa'nın vezir olduğunu belirtmişse, gazelinin 2. beytinde de

Günün günden yeg it yā Rabb serîr-i şadr-ı izzetde
Müyesser kıl cenābından ne kim isterse ol maḳşūd

sözleriyle Paşa'nın vezir olduğunu dile getirmiştir. CII. gazelde, kendisinden uzak kaldığından dolayı şairin kırıncı olduğu, fakat yine de lutfunu beklediği kişi olan ve 4. beyitte,

Baḥā cevır eylemek lāyık degüldür
Senüñ ism-i şerîfüñ oldı Mahmūd

diyerek adını verdiği Mahmud'un yine bu Mahmud Paşa olması muhtemeldir.

DLXVI. gazelinde Medhî, daha önce kaside de sunmuş olduğu (K.XVIII) Cağaloğlu Sinan Paşa'nın kapısında kul olduğunu, ondan ayrı kalmanın gönlünü kırdığını ancak Sinan Paşa'nın sonunda gönlünü aldığını anlatarak onu daima hayr ile anacağını söyler. Cağaloğlu Sinan Paşa'nın 1604'teki şark seferi esnasında yazıldığı anlaşılan DX. gazelde Medhî, o tarihte şark seferi serdarlığına getirilen ve

uhdesinde kapudan-ı deryalığı da bulundurarak Revan'a giden Paşa'nın¹¹⁹ zafer kazanması, Acem şahının dize getirilmesi için dua etmektedir.

Medhî Macar asıllı Gazanfer Ağa için iki gazel yazmıştır. II. Selim devrinde saraya giren Gazanfer Ağa, III. Murad ve III. Mehmed'in saltanatı boyunca sarayda önce babü'ssaâde ağalığı, sonra hasodabaşılık yapar. 30 yıl hizmet vermiş olan bu nüfuzlu ağa 1602-3'te öldürülür. Kendi adına yaptırdığı külliyesi, vakıfları ve hayratı olan Gazanfer Ağa için pek çok risaleler yazılmıştır.¹²⁰ Medhî'nin alimleri ve şeyhleri desteklediği anlaşılan Gazanfer Ağa'yı medh ettiği 11 beyitlik şiiri (G.DLIX) medhiye ile başlayan ve dua ile biten müzeyyel bir gazeldir. Ağa'nın güzelliğini öven şair onun lutfun gazanferi olduğunu söyler. CLIV. gazeli de Gazanfer Ağa'yı medhetmek için söyleyen şair onun şefkatine mazhar olduğunu söyleyerek Ağa'ya dua eder.

Şairin medhiyeler (G.CCCXL, CCCXCIII) yazdığı bir diğer ağa da Hasan Ağa'dır. Medhî'nin saray çevresinde bulunduğu dönemlerde yaşayan Hasan Ağalar¹²¹ arasında kendisine medhiye yazılan Hasan Ağa'nın III. Murad devrinde 1591-92'de Silahdar-ı şehriyarî, 1594-95'de de mirahur olan Hasan Ağa olması ihtimali daha fazladır. Ancak 1592'de mirahur olan Hasan Ağa¹²² ile yine uzak bir

¹¹⁹ Kanunî'nin teveccühünü kazanan Cigala-zâde önce silahdar sonra da kapıcıbaşı olur. 1577'de açılan İran seferleri sırasında daha üst seviyede görevler alır. 1583'te Van beylerbeyi olan Paşa, Tebriz'in alınmasında önemli rol oynamıştır. 1585'te Özdemiroğlu Osman Paşa ölünce serdar kaimmakamlığına geçmiştir. Paşa Bağdad'ta beylerbeyi ve serdarlık görevindeyken Dizfûl seferini de başarıyla tamamlamıştır. 1590'da İran ile barış akdi yapılması nedeniyle İstanbul'a dönmüştü. Fakat Paşa, İranlıların bu akidde samimi olmadıklarını biliyor ve İstanbul'dan asker gönderilmesini istiyordu. Önce Erzurum beylerbeyi sonra da 1591'de Kapudan Hasan Paşa'nın ölümü üzerine kapudan-ı derya oldu. Cigala-zade vezir olarak Eğri seferine katılır. Haçova meydan muharebesinin kazanılmasında oynadığı rol Hoca Saadettin ve kapuağası Gazanfer Ağa'nın da iltimasıyla sadaret mührü kendisine verilir. Kırk gün süren sadareten sonra Celâlî hareketlerine ve Kırım'da isyan çıkmasına sebep olduğu için gözden düşer. 1599'da ikinci defa kapudan-ı derya olur. 1604'de şark seferi serdarlığına getirilir, fakat muvaffak olamaz. 1605'te bir rivayete göre kahrından zehir içmek suretiyle, bazılarının göre de teessüründen ölür. Bkz. M. Tayyip Gökbilgin, "Cigala-zâde", *İslâm Ansiklopedisi*, c. 3, s. 161-164. Ayrıca bkz. İ. Hami Danişmend, *İzahlı Osmanlı Tarihi Kronolojisi*, c. 3, s. 669; M. Süreyya, *Sicill-i Osmanî*, c. 5, s. 1513.

¹²⁰ İ. H. Danişmend, a.g.e., c. 3, s. 635; *Sicill-i Osmanî*, a.g.e., c. 2, s. 546 ve c. 6, s. 1729; Semavi Eyice, "Gazanfer Ağa Külliyesi" *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* c. 13, İstanbul, TDV Yayınları, 1996, s. 432.

¹²¹ Hasan Ağalar için bkz. İ. H. Danişmend, *İzahlı Osmanlı Tarihi Kronolojisi*, c. 3, s. 638; Mehmed Süreyya, *Sicill-i Osmanî*, c. 2, s. 606 ve c. 6, s. 1732, 1736, 1765.

¹²² Mehmed Süreyya, a.g.e., c. 6, s. 1736.

ihtimal olarak 1625-26'da Cafer Paşa yerine kapudan olan Hasan Ağa¹²³ da Medhî'nin övdüğü kişiler olabilirler. CCCXCIII. gazelde Hasan Ağa'ya dua ederken, CCCXL. gazelde Ağa'nın yay kullanmaktaki maharetini över ve kendisinin ona kul olduğunu belirtir.

Medhî'nin değer verdiği anlaşılan bir başka kişi de Fazlî Efendi'dir. Onu için yazdığı muvaşşah (akrostiş) gazelinin (G.CDXXXIV) her mısraının ilk harfleri yanyana getirildiğinde "Fazlî Efendi kâm-yâb" ibaresi ortaya çıkar. 10 beyitlik bu manzumesiyle şair, bir kerem kânı olduğunu söylediği Fazlî Efendi için dua eder ve onun marifet mülküne sultan olmasını diler. Fakat şiirde bu Fazlî Efendi'nin kimliği hakkında ipucu olabilecek fazla bir bilgi maalesef yoktur. Medhî'nin bu gazelin son beytindeki

Bir kerem kânudurur Fazlî Efendi Medhiya
Haḳk ta'ālā ma'rifet mülkine sultān eylesün

şeklindeki sözleri bu kişinin Kanunî Sultan Süleyman devri şairlerinden Kara Fazlî adıyla tanınmış ünlü şair olabileceğini de akla getirmektedir. Medhî ayrıca bu gazeli dışında Fazlî Efendi'nin baş katib oluşu için bir tarih kıtası (Kıta XXIII) yazmıştır. Kara Fazlî'nin önce Kanunî'nin oğullarından Şehzade Mehmed Manisa sancağına çıktığında onun maiyyetine divan katibi tayin edildiği, şehzade Mehmed'in ölümü üzerine şehzade Mustafa'nın divan katibi olduğu, onun da katli ardından Şehzade Selim'in divan katipliğine getirildiği ve sonunda 1562-63 yılında Reisülküttap olduğu kaynaklarda kayıtlıdır.¹²⁴ Her ne kadar Medhî'nin tarih kıtasında Fazlî Efendi'nin başkatib oluşunun tarihi, bir çok kaynakta görülen H.970/M.1562-63 tarihinden farklı olarak H.1006/1597-98 çıkmaktaysa da sözü edilen kişinin yine Kara Fazlî olması ihtimali mevcuttur. Zira Nail Tuman'ın verdiği bilgiye göre yalnızca Keşfü'z-Zünûn'un eski tab'ında diğer kaynakların bildirdiği tarih olan 1563 tarihinin hilafına Kara Fazlî'nin ölüm yılı H. 1022/M.1613/14 olarak verilmektedir.¹²⁵ Eğer Katip Çelebi'nin verdiği tarih doğru ise bu takdirde diğer

¹²³ Nev'i-zâde Atâî, *Şakayık-ı Numaniyye ve Zeylleri, Hadaikü'l-Hakaik fi Tekmileti's-Şakaik*, c. 2, s. 769.

¹²⁴ F. Köprülü, "Fazlî" *İslâm Ansiklopedisi*, c. 4, İstanbul, MEB, 1993, s. 533-34; Haluk İpekten, Mustafa İsen, Turgut Karabey vd., "XVI. Yüzyıl Divan Nazmı" *Büyük Türk Klâsikleri*, c. 3, İstanbul, Ötüken-Söğüt, 1986, s. 398; N. Tuman, *Tuhfe-i Nailî*, c. 2, s. 1253-54; E.J.W. Gibb, *Osmanlı Şiir Tarihi*, c. 3,4,5, s. 86-87.

¹²⁵ N. Tuman, a.g.e., c. 2, s. 774-75.

kaynaklardaki başkatip olduğu tarihin, ölüm tarihi gibi yanlış olması söz konusu olabilir veya Fazlî, Medhî'nin vermiş olduğu tarihte ikinci kez başkatip olmuş olabilir. Ancak bütün bunlar şimdilik bir faraziyeden ibaret olup Kanunî döneminde yaşamış Fazlî mahlaslı başka şairler de vardır. Ancak bu Fazlîlerin kısa süreli de olsa başkatip olup olmadıklarını kaynaklardan tespit edemedik. Bunlardan Ebu'l-Fazl Mehmed Efendi aynı zamanda defterdar da olmuş ve 1563'te ölmüştür.¹²⁶ Enderunlu Fazlî Bey,¹²⁷ Edirneli Fazlullah Fazlî Çelebi veya Lenk Fazlî,¹²⁸ 1598'de ölen III. Mehmed dönemi şairlerinden Edirneli Fazlî Çelebi¹²⁹ bu dönem şairlerindendir.

Medhî'nin bir diğer gazeline (G.XLVIII) kendisine dua ederek medhettiği İshak Efendi'nin de kim olduğu anlaşılamamaktadır. Şairin,

Korkum oldur Medhî-i bîmâra lutfuñ olmaya
Ey şabîb-i cân u dil ey server-i 'âlî-cenâb

demesinden kendi yaşadığı dönemde hayatta olan bir kişiye seslenerek lutf beklediği anlaşılmaktadır. Nev'i-zâde'nin zeylinde adı geçen Kanunî döneminde yaşamış Celal-zâde Salih'in oğlu İshak Efendi,¹³⁰ Mehmed Bey'in, Dülger-zâde'nin ve Köse Bedreddin'in hocası İshak Efendi,¹³¹ III. Murad döneminde 1595'te Bursa'da ölen Nakşibendî İshak Efendi,¹³² 1601-2'de ölen Edirne Darülhadis müderrisi olmuş, İzmir ve Yenişehir kadılıklarında bulunmuş Gaferyadlı Küçük İshak Efendi,¹³³ Acem Ali Efendi'nin oğlu olup 1646'da ölen müderris İshak Efendi¹³⁴ bu dönemde adları kaynaklarda tespit edilen kişilerdir. Fakat Medhî'nin överek kendisinden bir inayet beklediği İshak Efendi'nin kim olduğu hakkında yukarda sayılan İshak Efendiler hakkında verilen bilgiler de bir açıklık getirememektedir.

Medhî buraya kadar bahsedilen devlet büyüklerine yazdığı gazellerin yanı sıra kendi piri Hakî Dede için de gazeller söylemiştir. Hakî Dede'nin acı sözlerinin

¹²⁶ N. Tuman, *Tuhfe-i Nailî*, c. 2, s. 774-75.

¹²⁷ N. Tuman, a.g.e., c. 2, s. 776.

¹²⁸ N. Tuman, a.g.e., c. 2, s. 776.

¹²⁹ N. Tuman, a.g.e., c. 2, s. 1254.

¹³⁰ Nev'i-zâde Atâî, *Şakayık-ı Numaniyye ve Zeylleri*, c. 2, s. 48.

¹³¹ Nev'i-zâde Atâî, a.g.e., c. 2, s. 58, 125, 157.

¹³² Mehmed Süreyya, *Sicill-i Osmanî*, s. 3,804.

¹³³ Nev'i-zâde Atâî, a.g.e., c. 2, s. 452; Mehmed Süreyya, a.g.e., c. 3, s. 804.

kendisine şeker gibi geldiğini, aşk yüküne tahammül edebildiğini anlattığı gazelinde (G.CXCI) Hakî Efendi'nin tarîk-i evliyada gerçek er olduğunu söyleyerek pirini medheder. Dört beyitlik nakıs gazelinin (G.CXCV) 3. beytinde

Medhî-i bî-çâre dâyim 'âlemi geşt eyleyüp
Hazret-i Hâkî gibi bir 'âşık-ı şâdık arar

diyen şair Hakî Dede'nin payinden nasibini dileyerek dua eder. CXCIX. gazelinde ise imaret sahibi, mîr-i suhan-perver olarak vafettiği Hazret-i Hakî gibi gerçek er olmadığını söyleyerek pirini övmektedir. Medhî dervişlere seslendiği CCCLXXV. gazelinde abdest alıp, namaz kılalım, hatayı bırakıp şariat yolunu tutalım diye nasihat eder ve 5. beyitte

Varalum hâk-i reh-i hazret-i Hâkî Dede'ye
Yüz sürüp pâyine teslîm-i irâdet kılalum

sözleriyle Hakî Dede'nin manevî makamının derecesini ortaya koyar.

Gubâr-ı maqdeminden ben sa'âdet
Bulam pîrüm baña eylerse himmet

matlı LXII. gazelinin 3. beytinde

Yolında pîriñün hâk olmayınca
Olur mı sâlike Hakk'dan hidâyet

diyerek adını vermeden medhettiği kişinin yine Hakî Dede olduğu onu övdüğü diğer gazellerinden ve Dede'nin ölümünden sonra yazdığı kasidesinden (K.I) anlaşılmaktadır. Tasavvufî aşkı ve Hak yolunda âşığın düştüğü sıkıntıları dile getirdiği diğer bir gazelinin (G.CDLXI) son beytinde "tarzı şahane sözleri dervişane bir şeh-i devran"a gönül verdiğini söyler ki CXCIX. gazelinde de mir-i suhan-perver olduğunu söylediği bu kişi şüphesiz Hakî Dede'dir. DXLIII. gazelinde "maarif kişverinin serveri, sultan-ı aşk" olarak medhettiği kişinin de Hakî Dede olması muhtemeldir.

Medhî bazı gazellerini tanıdığı güzelleri, sevdiği, saydığı kimseleri medhetmek için yazmıştır. "Ferruh" redifli gazelinde (G.XCVI) Ferruh adında bir güzelin serdar-ı huban olduğunu, onsuz cihanın kuru bir cisme benzeyeceğini söyler. XCVIII. gazelinde Sarrafoğlu dediği birini överek cemalinin şevkine canını vereceğini ifade eder . Şekerci-zâde için ise üç gazel yazmıştır. CIII. gazelde bir

¹³⁴ Mehmed Süreyya, *Sicill-i Osmanî*, c. 3, s. 804.

name ile kendini anmayan, acı sözlerle tatlı canını alan Şekerci-zâde'den şikâyet etmektedir. CLXIV. gazelde başkalarına şeker gibi sözler söyleyen fakat kendisine acı sözler sarfeden Şekerci-zâdecik diye seslendiği güzelin vasıflarını şekerle ilgili çeşitli benzetmelerle anlatarak redd-i matla yaptığı son beyitte onun canını yaktığını söyler. Gönlünü bir güneş yüzlüye kaptırdığını, sonra da terk-i can edip diyar-ı aşka revan olduğunu, mecazî aşktan geçip ilahî aşk yolunda pirinin ayağına vardığını anlatan Medhî, bu gazelin (G.CCV) ikinci beytinde kendisine daima zulmeden Şekerci-zâde'den şikâyetini de dile getirir.

CIX. gazelinde Medhî, sevdiğim, azizim, hem-demim diye seslendiği Ömer'i överek onun lutfunu dilemektedir. Güzeller içinde server olarak vassettiği Osman adlı bir kişiyi de medhederek, aşkının kendisini yakıp kül ettiğini CLIII. gazelinde anlatmaktadır. "İbrâhîm" redifli gazelinde (G.CCCLXXIV) ise bu zatın güzeller şahı olduğunu, kendisinin ona esir olduğunu ve lutfunu beklediğini söylemektedir. CDLXVI. gazelde herkesin hayran olduğu güzellikteki Çavuş-zâde'yi medh eder ve kendi adını lutfedip anmasını ister. Medhî'nin, medhettiği sevgili güzelin alemi kendisine hayran ettiğini, bir hatır sormasınının bile âşıklarını adeta aleme sultan edeceğini ifade ettiği "idersin" redifli gazeli muvaşşah olup (G.CDXXXIII) her beytinin ilk harfi ile "Mehmed Mümtaz" adı ortaya çıkmaktadır. Diğer muvaşşah gazelinde (G.CDLXIII) de her beytin ilk harfinden "Muhteşem" adı ortaya çıkmakta, Muhteşem adlı bu kişinin güzelliğini överek yüzünü âşıklarına göstermesini istemektedir.

2.1.4. Kıtalar ve Müfredlerde İşlenen Konular

Medhî, kıtalarında daha ziyade "sevgili"ye olan hislerini aşıkane tarzda dile getirmiş,¹³⁵ aşk şarabından (III, V, XXVIII), aşk acılarından,¹³⁶ rakibden (XII) bahsetmiştir. Hikmetin önemini, hikmet sahibi olanın ab-ı hayat içmiş gibi olacağını söyleyerek vurgular (XI). Divanın diğer bölümlerine olduğu gibi kıtalarına da tasavvufî tarz hakimdir. XXXIV. kıtasında sufîye seslenerek bu cihandan geçip şah-ı cihana ulaşmak istediğini söyler. XXI. kıtada Hüda cemaline

¹³⁵ I, II, III, VIII, X, XVI, XIX, XX, XXV, XXXIII. kıtalar.

¹³⁶ VII, IX, XXVII, XXIX, XXX, XXXI, XXXV. kıtalar.

erişmek için nasihatler verir. XXXII. kıtada ise cömertlik ve iyi huylu yaradılışa sahip insanların mutlu olduğunu ifade eder. Medhî'nin meddah kişiliği kıtalarında da ortaya çıkar. Bir devlet yahut tarikat büyüğüne söylendiği anlaşılan XIII. kıtasında önem verdiği bu kişiye dua etmektedir. Bir kıta-i kebirede (XVII) adını vermediği bir padişahı, dileğinin yerine gelmesi vesilesiyle medhetmektedir. Kıtaların bulunduğu ruba'iyet kısmından hemen önce 196a'da yer alan kıta'î kebirede ise yine adını vermediği fakat 10. beytinde

Söyle var hâlûnî Ağa-yı kerîmü's-şāna
Seni çün menzil-i maksûda ol eyler vâşıl

diyerek devlet ricalinden birisi olduğunu ifade ettiği bu kişiden kardeşi için bir mansıb istediği anlaşılmaktadır. Kasidelerinde olduğu gibi burada da bir rüya gördüğünü, rüyasında bir pirin kendisine yardım edecek kişinin "Ağa-yı kerîmü's-şān" olduğunu öğrendiğini, bunun üzerine halini şiir ile bu kişiye bildirdiğini, eğer dileği olursa kendisinin duacısı olacağını anlatmıştır. XIV. kıtada "Kul oğlu" dediği bir kişiyi görme arzusunu, XVII. kıtada da "Bıçakçı-zāde" dediği bir kişiye sitemini dile getirmektedir. XXVI. kıtanın ilk ve son mısraının yeri yazılmayarak boş bırakılmıştır. Şair, XV. kıtada şiirine inanmayanların bir mısra ile şüphelerini giderebileceğini söylemiştir. Bu kıtalar arasında hezel-amiz bir kıta da yer almıştır (Kıta XXIV). Divanda bulunan iki tarih kıtasından birinde (XXII),

Şorarsa tārîhîñ diñ bu kitābuñ
Elifle ğayn aña tārîh olupdur

beytinin ikinci mısraı ile H. 1001/M. 1592-93 tarihinde divanını tamamladığını bildirmektedir. Diğer tarih kıtasında (XXIII) ise Fazlî Efendi'nin başkatip olduğu tarihi

Eyledi bu mısrâ'ı tārîh-i hûb
Baş kâtib oldı ol şāhib-kemāl

beytinin ikinci mısraı ile H. 1006/M. 1597-98 olarak vermektedir.

2. 2. Dinî Unsurlar

2. 2. 1. Ayet ve hadisler

Medhî, divan şiirinin, Kur'an ayetleri ve hadis gibi kaynaklarını çok olmamakla beraber şiirlerinde kullanmış, çeşitli ayetlerden iktibaslar yapmıştır.

"Küllü şey'in hâlikün" dir ol İlâh
Fehm iden anı nice hândân ola (K.XIV-12)

dediği beyitte 28. surenin (Kasas) 88. ayetinden “*Küllü şey’in hâlikün illâ vechehû* [O’nun yüzünden (zatından) başka] *her şey yok olacaktır*” ifadesi iktibas yapılmıştır. X. gazelinin 1. beytinde

Vaşf-ı ruḥuḥla zülfüñe kim kıldum ibtidâ
İtdi ḥuṭûr ḥâṭıra “*ve’l-leyl ve’d-ḍuḥâ*”

“*ve’l-leyl* ([kararıp ortalığı bürüdüğü zaman] *gece’ye and olsun*)” diyerek 92. surenin (Leyl) 1. ayeti, “*ve’d-ḍuḥâ*” (*kuşluk vaktine and olsun*) diyerek de 93. surenin (Duha) yine 1. ayeti iktibas yoluyla, yine

İki kaşuñ nişân-ı “*ḳābe ḳavseyn*”
Ruḥuñ şevḳi delîl-i leyl-i mi’râc (G.XC-2)

beytinde Necm (53) suresinin 9. ayeti “*ḳābe ḳavseyn (iki yay arası)*” ifadesi iktibas yoluyla beyte dahil edilmiştir.

Medhî, şiirlerinde ayetlere iktibasların dışında telmihlerde de bulunmuştur.

Pertev-i nûr-ı Hüdâ’dur câm-ı ‘aşḳ
Maṭla’-ı “*şems-i ḍuḥâ*” dur câm-ı ‘aşḳ (G.CCLXXIV-1)

Medḥiyâ bir gün ola ṭal’at-i yâr ola be-dîd
‘Âleme şu’le şala “*şems-i ḍuḥâ*” şeklinde (G.CDLXIV-5)

dediği beyitlerde 91. surenin (Şems) 1. ayeti olan “*ve’s-şemsî ve’d-ḍuḥâ* (Güneş’e ve onun ışığına)” ayetine telmih yapılmış ve “*şems-i ḍuḥâ*” denilerek aynı zamanda maddî ve manevî açıdan dünya halkını en iyi aydınlatan Hz. Muhammed’in ünvanı söylenmiştir. I. müseddesin

Böyle tezyîn olmamışdı âsumân
Bî-nişân idi henüz ins-ile cân
Kimse bilmezdi nedür rûḥ-ı revân
Gelmemişdi zâhire bu “*kün fe-kân*”
Ḥaḳḳ ta’âlâ ol didükde oldı var
Sırr-ı pinhân hep görindi âşikâr

5. bendinde, Kur’anda “*kün fe-yekûn* (Ol, hemen olur)” şeklinde Bakara (2/117), Âl-i İmrân (3/47, 59), En’âm (6/73), Nahl (16/40), Meryem (19/35), Yâsîn (36/82) ve Mü’min (40/68) surelerinde yer alan ibare, “*kün fe-kân (ol dedi, oldu)*” olarak edebiyattaki yaygın şekliyle kullanılmıştır.

Düşse ḥürşîd-i ruḥuñ şevḳi dile dil berlenür
Sûre-i “*ve’s-şems*” ile “*nûr*” ayeti ezberlenür (G.CXCIV-1)

(Sevgili'nin) yanak güneşinin ışığı gönle düşse gönül dolarak Şems suresi ile Nur âyeti ezberlenür, denilen beyitte Şems (91) suresi ile Nur (24) suresinin 35. ayetine telmihte bulunmaktadır. Yine,

Hâtrında rûz u şeb ʿaşk ehlinün
Âyet-i "Nûr u Duhân" ezber gerek (G.CCLXXXIX-6)

O hürşid-i münevver çün götürdi burka'ın yüzden
Anuñçün âyet-i "Nûr"ı dilümde kılmışam ezber (G.CXLVIII-6)

Şevk-i ruh-ı dildârum-ile tûfl-yi tab'um
"Nûr" âyetini okıya ezber ne dimekdür (G.CXCVII-3)

beyitlerinde Nur (24) suresinin 35. ayetine ve Duhan (44) suresinin 10. ayetine telmih vardır.

Ne yaña gitmek isterseñ nigeñ-bānuñ Hüdā olsun
Reflküñ evliya dā'ım delilün âyet-i "nuşret" (G.LXX-2)

Delilüm evliya dāyim reflküm âyet-i "nuşret"
Şeff'üm rûz-ı maşerde Muhammed Muştafā olsa (G.CDLIV-4)

diyerek "nuşret" kelimesiyle Saf (61) suresinin 13. ayetinde yer alan "naşrun min Allāh (yardım Allah'tan)" ifadesine ve

Güyā ola bir kând-i mükerrer ne dimekdür
Yādında ola sūre-i "Kevşer" ne dimekdür (G.CXCVII)

diyerek Kevser (108) suresine telmihte bulunur.

Âyetlerden başka,

Sen bir ʿankāsın dilā beñzetme zātuñ kerkese
Şāhbāz-ı evc-i himmet konmadı hār u hasa
Nāzır olma cife-i dünyā içün pîş ü pese
İtme ʿarz-ı ihtiyāc ey dil şaķın her nā-kese
Pādişāhuñ var iken rızķın virici herkese (Muh. XXIV-1)

ve

Māsivā cıfedürür bir nazarı pāk olana
Pāk olan meyl ide mi göz göre nā-pāk olana
Ne demek lāzım anı şāhib-i idrāk olana
Yaraşur mı heves-i tāk u kabā hāk olana
Yā düşer mi ki güle āhiri ğam-nāk olana (Muh.LXI-1)

bendlerinde ve

Cıfedür dünyā didi çün kim Resül
Konmayan bu cıfeye şehbāzdur (G.CLXXXIX-7)

dediği beytinde dünyaya kıymet verilmemesi gerektiğini hatırlatmak üzere aynı hadise üç kere, bir beytinde de

Kişi ölmezden evvel ölmeyince
Halâş olmak müyesser mi belâdan (G.CDII-4)

diyerek tasavvuf ehline “aşk hadisi” olarak bilinen “ölmeden evvel ölünüz” ifadesine telmihte bulunmuştur.

2. 2. 2. Peygamberler ve Din Büyükleri

Medhî, peygamberlerin adlarını çeitli vesilelerle anar. Naat türünde olan I. gazelde

Emr-i Hakk-ile şefâ'at eyle yarın Medhîye
Dâmen-i lutfuñ tutup her dem senâ-ı ândur saña (G.I-6)

diyerek Hz. Muhammed'in adını anmadan ondan şefaata dileyerek her dem ona sena-han olduğunu ifade eder. On bir beyitlik II. gazelinin ilk dört beytinde Hz. Muhammed'in övgüsünü yapan şair, yine naat olan III. gazelinin 2. beytinde

Arz u semâya nâzır iken halk-ı kâinât
Gün gibi zâhir ola o dem rûy-i Muştafâ

diyerek onun adını anar.

Yine rûz-ı mahşer bu işyân-ile
Umaram şeff'üm ola Muştafâ (K.I-8)

dediği beyitte mahşer gününde Peygamber'den şefaata dileyen Medhî, başka bir beytinde

Nûr-ı pāk-i Muştafâdur Medhîyâ
Âleme mihr-i cihân-ârâ-yı aşk (K.IV-31)

diyerek tasavvufî inanca göre yaradılışın başlangıcına telmihte bulunarak, onun pak nurunun, aşkın dünya süsleyen güneşi olduğunu söyler. Hz. Muhammed'den başka Adem, Nuh, Şit, İshak, İbrahim, Yakub, Yusuf, Süleyman, İsa, Yahya, İdris, Musa peygamberlerin ve peygamber oldukları rivayet edilen Hızır ve Circis'in adlarını anmaktadır. Bunların yanı sıra diğer dinî kişiliklerden de bahsetmektedir. Şit'in oğlu Anuş, Süleyman'ın veziri Asaf, Adem peygamberin oğulları Habil ve Kabil, Hz. Havva, Çar-yâr, Hz. Ali ile oğulları Hasan ve Hüseyin, Hz. Hamza ve çocukları Alem-şah, Bedî, Kasım ve Haşim, sahabeden ve aşere-i mübeşşereden Zübeyr, Talha, Abbas, Sa'd-ı Vakkas, Abd-ı Rahman ve Hz. Muhammed'in düşmanı Bu cehl, Medhî'nin şiirlerinde adları geçen kişilerdir.

Meddahlar için Hz. Ali ve onun yakınları ve bilhassa Hz. Muhammed'in amcası Hz. Hamza ilgili hikâyelere özel önem verdiklerinden, meddah Medhî'nin şiirlerinde Hz. Hamza'nın adına daha çok rastlanır. Münacaat olan CCCLXXXII. gazelin 5. beytinde

Medhîyem meddâh-ı 'amm-i Muştafâ
Rûhı-çün baña rahim it yâ Raḥîm

diyerek Hz. Muhammed'in amcası olan Hz. Hamza'nın meddahu olduğunu söylemektedir.

2. 3. Mitolojik Kahramanlar

Divan edebiyatının önemli kaynaklarından biri olan Firdevsî'nin (d.934?-ö.1020?) Şeh-nâme adlı eserinin mitolojik kahramanlarına Medhî bütün divanında geniş ölçüde yer vermiştir. Bilhassa medhiyelerinde gerek benzetme, gerekse karşılaştırma maksadıyla bu kahramanların adını zikretmiştir. Derviş Hasan Medhî'nin Şeh-nâme'den aldığı hikâyeleri halk önünde veya sarayda anlattığı anlaşılmaktadır. Anlattığı bu hikâyelerden bazılarını kaleme aldığını, Şeh-nâme'nin bir kısmının tercümesi olan *Tercüme-i Şeh-nâme-i Firdevsî* adlı eserinin mukaddimesinde bildirmiştir. Bu yüzden divanını okurken hemen farkedilen Şeh-nâme kahramanları hakkındaki bilgisine şaşmamak gerekir. Hatta X. kasidesinin 7. beytinde

Keyümers ibn-i âdem bitdi dirler ot gibi yirden
Velî ehl-i şerf at kâ'ıl olmaz bu söze aşıla

diyerek Şeh-nâme'deki yaradılış nazeriyesine itiraz etmekte, 8. beyitte

Bunu Şeh-nâme'de şöyle rivâyet eylemiş gördüm
Belâgat mülkine sulṭân olan Firdevsî-i dānâ

diyerek Şeh-nâme'yi okuduğu ifade etmekte ve

Dimiş kim biñ yıla irdükde 'ömr-i Ḥazret-i Âdem
Anuñ evlâdı kırk biñ oldu dir ol merd-i bî-dānâ

dediği 9. beyitten itibaren yaradılış silsilesini Şeh-nâme'de geçen kahramanların adlarını da dahil ederek vermektedir. Baştan başa Şeh-nâme kahramanlarının adlarıyla dolu divanda, bu durumun en güzel örneklerinden biri 2, 3, ve 6. bentleri

Husrev-i Īrān u Tūrān oldurur
 Dāver ü Dārā-yı devrān oldurur
 Berr ü bahre şimdi sulṭān oldurur
 Sāye-i Yezdān el-ān oldurur
 Pādīshāh-ı heft-kīşver Hān Murād
 Dūnye vü 'uqbāda olsun ber-murād

Sencer ü Husrev-niṣān u Cem-veḳār
 Hem Sikender-şevket u Dārā-tebār
 Tubba' u ḳayser gibi yüz şehriyār
 Eşigine yüz sürer leyl ü nehār
 Pādīshāh-ı heft-kīşver Hān Murād
 Dūnye vü 'uqbāda olsun ber-murād

Ol şeh-i encüm ḥaşem ḥürşīd-fer
 Şöhre-i Āşaf şaf-ı Cemşīd-der
 Dilerem vire Hūdā feth ü zafer
 Hızr ola her ḳande gitse rāh-ber
 Pādīshāh-ı heft-kīşver Hān Murād
 Dūnye vü 'uqbāda olsun ber-murād

şeklinde olan Sultan III. Murad'a sunulmuş müseddes formundaki medhiyede görülür.

2. 4. Aşk Kahramanları

Divanda dikkat çekecek ölçüde adı geçen Şeh-nâme kahramanları dışında aşk kahramanlarının da adları görülmektedir. Bunlar Leyla ve Mecnun, Vamık u Azra, Ferhad u Şirin'dir.

Kūy-ı Leylā'ya irem dir Ḳays'ı gör
 Cehd ider uçmağa varup girmege (G.DIV.4)

Umaram ola vaşfı dillerde mezkūr
 Çü Şīrīn u Husrev çü 'Azrā vü Vāmīḳ (K.XII-16)

Bu kahramanların adlarını çoğu kez cinaslı olarak kullanılmıştır.

Sen bilürsin söyleye ey ḥusrev-i şīrīn-suḥān
 Ḳanḳı mecnündür ki leylī zūlfüne bend olmadı (DLXIV-3)

2. 5. Şairler ve Diğer Kişiler

Medhî, bazı şiirlerinde, şiirlerini tahmis ettiği şairler dışında Türk, Arap ve İran şairlerinden bahsetmektedir. Bir kasidede (K.IV-9) ve iki gazelde (G.CCCXIII-1, 3; G.D-4) Mevlâna'nın (d.1207-1273) adını anmakta bunlardan birinde

Şems-i Tebrîz ile Sultân Veled ü Mevlânâ
Saña yârân olıcağ çekme gamın a'đānuñ (G.CCCXIII-3)

diyerek ayrıca Şems-i Tebrizî ile Sultan Veled'in de adını anmaktadır. Bir beytinde

Aña var hālūñi eş'ār-ile iş'ār eyle
Tuhfe çek şahid-i ma'nî yüzine çekme niķāb (K.XXII-12)

diyerek Şahidî'nin (ö. 1550) Tuhfe'sine telmihte bulunmuştur. Taşlıcalı Yahya'nın (ö.1582)¹³⁷ Kitab-ı Usul Mesnevi'sindeki nakarat beytini bir mütekerrir müseddesinde (Müs.IV) vasıta beyti olarak kullanmış ve bu müseddesin 5. bendinde

Müdām eyle bu pendî dilde revān
Sen ey Medhî-i 'ārif-i nūkte-dān
İşitdüm ki böyle dimiş bî-gümān
Uşûl'inde Yahyâ-yı şîrîn-zebān
Ne lâzım nizā' u ne hācet cedel
Kitāb-ı Uşûl ile eyle 'amel

diyerek Yahya Bey'i övgüyle anmıştır. XVI. yüzyıl şairlerinden Nakş-ı Hayal mesnevisiyle ünlü ve tahmis,tesdis yazmada özel bir kabiliyeti olan Azerî'den¹³⁸ (ö.1585) bahsettiği beyitte

Āteş-i āhı yakardı kāyinātı ser-be-ser
Şî'r-i āteş-bārumı görseydi bir dem Āzerî (G.DXV-3)

diyerek Azerî adını telmihli kullanmış ve ondan üstün olduğunu ifade etmiştir. Diğer bir beytinde yine şiirinin üstünlüğünü dile getirmiş ve

Medhîyâ bu şî'r-i dil-sūzuñ görürlerse revān
Defterin odlara yaķar Hāver-ile Āzerî (DXVIII-5)

diyerek hem Azerî'nin hem de Haverî'nin adını anmıştır. İran şairlerinden Emir Husrev-i Dihlevî (ö.1325) ve Kemal-i Hocendî (ö.1390 veya 1400) ile Selman-ı Savecî ve kendi döneminin şairi Muhteşem-i Kaşanî'ye (ö.1588)

Tahsîn iderse nazmuma ger Husrev-i suķan
Baş egmezem cihānda Kemāl-i Hocend'e ben

Medhî kemāl-i şî'rüme Selmān reşk ider
Aķrān içinde Muhteşem oldum suķanda ben (G.CDXXVI-6, 7)

diyerek beyitlerinde yer veren Medhî,

Ṭotalum Selmān imişsin Medhîyâ
Ma'rifet ehline rağbet ķalmadı (G.DLXII-5)

¹³⁷ H. İpekten, M. İsen, T. Karabey vd., "16. yüzyıl Divan Nazmı" *Büyük Türk Klâsikleri*, c. 4, s. 22;
V. M. Kocatürk, *Türk Edebiyatı Tarihi*, Ankara, Edebiyat Yayınevi, 1964, s. 362.

dediği beyitte Selman'ın adını, maarifet ehline itibar kalmadığını söyleyerek bir kez daha anar.

Süleymân bār-gāhın Aşaf-ile Keykubād itdi
Süleymân-nâme'de yazdı anı çün Şevkî-i dānā (K.X28)

dediği beyitte Süleyman-nâme müellifi Şevkî'den bahseder. Medhî, Hz. Muhammed'in muasırı olan Hassan'ın adını (d.563-ö.582),

Nice bir bu halka meddāh olasın sen Medhiyā
Hakḳ Resûl'in medh idüp Ḥassān-ı devrān olsaña (G.CDXLI-7)

diyerek anar ve Peygamber'in övgüsüyle devrinin Hassan'ı olmak istediğini belirtir.

Medhî, ilmî şahsiyetlerden Bû Ali Sina'nın adını,
Bilürler şüret-i hālüm görenler şüretā ammā
Derūnum derdini bilmez gerek a'lā gerek ednā
Gerek Cāmasb-ı dānādur gerekse Bū 'Alī Sīnā
Benüm nabzum görüp derdüm 'ilācın kılmasun ḳat'a
Benüm derd-i derūnum 'aşık-ı zār olmayan bilmez
Maḥabbet bir belādur kim giriftār olmayan bilmez

diyerek tabibliği ile birlikte anmıştır. İbn Sina ile birlikte şah-ı maran efsanesinde padişahı iyileştiren Danyal peygamberin oğlu Camasb'ın adı da bu efsaneye telmihle iyileştirici vasfı ile geçmektedir. İbn-i Sina'nın tıp kitabı olan *Kanun'u*, mantık, tabiat ve metafizik konularında yazılmış olan *Şifa'yı*, kendi felsefe sistemini anlattığı *İşarat* adlı eserlerini¹³⁹ okuduğunu Nihani'nin gazelini tahmis ettiği muhammeste

Şu dem kim ḥāşıl itdüm nār-ı ḥikmetle ḥarārātı
Okudum cümle *Ḳānūn* [u] *Şifā* birle *İşarāt*ı
Varup mey-ḥāne küncinde geçürdüm niçe evḳātı
Şarāb-ı cām-ı 'aşḳ ile benem mest ü ḥarābātı
Ḥarābāt içre 'arz itsem n'ola her dem münācātı (Muh. XXII-1)

diyerek ifade etmiş, ayrıca

Okudum gördüm *Şifā* 'ilmini *Ḳānūn* öğrenüp
Derd-i 'aşḳuñ zerrece anda devāsın görmedüm (G.CCCLXV-3)

Böyle midür ey ṭabībüm sizde *Ḳānūn* [u] *Şifā*
Añmaduñ ḥiç pister-i ḡamda yatan bī-māruñı (G:DXXX-4)

beyitlerinde *Ḳanun* ve *Şifa*'nın adlarını anmıştır. Medhî, bu kişilerin yanı sıra İskender, Lokman, Karun, Sencer gibi tarihî şahsiyetlerin adlarını da benzetme veya telmih sebebiyle anmaktadır.

¹³⁸ H. İpekten, M. İsen, T. Karabey, vd., "16. yüzyıl Divan Nazmı" *Büyük Türk Klâsikleri*, s. 41; V. M. Kocatürk, *Türk Edebiyatı Tarihi*, s. 375.

2.6. Günlük Hayat Unsurları

Medhî, bazı şiirlerinde yaşadığı dönemin sosyal âdetlerini, geleneklerini, günlük hayatla ilgili bilgileri aksettirmektedir. I. Ahmed'in 1603'te tahta çıktığı zaman İstanbul'da havaî fişek gösterilerinin yapıldığını

Şöyle zeyn oldı zemîn şahını kanādîl ile kim
Yandı reşk âteşine çarh-ı zeberced-eyvân

Şandılar düşdi yire hayl-i kevākib o gice
Kaldı hayretle taña hâşılı mäh-ı tabân

Pür nücüm oldı şanur her kişi şehr ü bāzār
Şanasın reşk-i sipihr idi Sitanbul ol ân (K.IX-14, 15, 16)

diyerek anlatan şair, II. Osman'ın tahta çıkışı vesilesiyle yazdığı kasidesinin nesib kısmında

Şehr-i Sitanbul'a nazar kıl yâ Hakk
Her tarafı şâh u gül ü erğavân (K.XXXI-5)

diyerek baharda İstanbul'un arzettiği manzarayı tarif eder. Yavuz Sultan Selim'den sonra padişahların Hz. Peygamber'in kılıcını kuşanarak tahta çıktıklarına III. Murad'a sunduğu bir medhiyede

Çün Resûl'ün tîğini aña Hüdâ kıldı naşîb
Kâfirün kaç başı var kim olmaya fermân aña (G.XX-3)

diyerek işaret eder.

Tasavvufî manada canın aşk için kurban edilmesi gerektiğini söylediği beytinde

Kebş-i cânı aña kurbân eyledüm
Geldi çün dil-şehrîne mihmân-ı 'aşk (K.III-3)

diyerek misafir ağırlamak için hayvan kesilmesi,

Bezme geldi şevk-ile rez-duhteri
Pâyine yakdı güzel hınnâ-yı 'aşk (K.IV-14)

beytinden ayağa kına yakma adedinin varlığı,

'Aşkuñda senün şâbitüm ey şâh-süvârum
Çignetme cefâ rahşına bu cism-i nizârum
Bâzâr-ı cihân içre benüm kalmadı kârum
Bir kılca kalupdur ten-i zârumda qarârum
Görmek yüzünü hayl-i zamân mültemesümdür
Tut âyîne-i rüyunu âhir nefesümdür (Müs.XV-4)

¹³⁹ Hilmi Ziya Ülken, "İbn Sina" *İslâm Ansiklopedisi*, c. 5/II, İstanbul, MEB, 1993, s. 807.

bendinden insanın ölüp ölmediğinin anlaşılması için nefesine ayna tutulduğu,

Başum kūh-ı melāmetdür fiğānum ra'd u āhum berķ
Dem olur ey güneş yüzlüm tolar āhumla ğarb ü şark
Senüñ hañt-ı ğubāruñdur beni hayrān iden el-ħaķķ
Bu beyti vird idinmişdür çeküp abdāllar sancak
Yoluña ser fedā olsun Hüseyn'üm Kerbelā ħaķķı
Sözümnden dönmezem hergiz 'Aliyyü'l-Murtażā ħaķķı (Müs.XVII-3)

bendinden Kalenderî'lerin toplu halde ellerinde bayraklarıyla davul, nefir sesleri arasında dolaştıkları,¹⁴⁰

Ölürsem ol şacı leyli ğüzār itdükde kabrümnden
Selāmın kesmesün disün ki mecnūnum mezārıdur

beytinden kabristan yanından geçerken selam verilmesi,

Dile cīm-i zülfin ħamāyil kılam
El urmaya tā kim o cıme recīm (G.CCCXLVI-2)

beytinden kötülüklerden korunmak için hamayil takılması âdet ve geleneklerine işaret edilmiştir.

Zulm-ile tıoldı cihān cevır ü sitem oldı 'ayān
Ehrimenler ğorinür ħalkā vebā şeklinde (G.CDLXIV-4)

dediği beyitte 1590'da İstanbul'daki veba salgınına işaret eder.¹⁴¹

Zerde redifli gazelinden (G.CDLXXIX) şairin yaşadığı dönemde bu tatlının Türk mutfağında yer aldığı anlaşılmakta ve 1. beytinde

Bengîyüz ğirse ele bir kaçıcıķ ter zerde
Ağzumuz kıaldı açık ħaşre dek ister zerde

denilerek bengîlerin afyon çiğnedikten sonra tatlı yediklerine de işaret edilmektedir. Gazellerde günlük yaşamın rüya yorumlatmak gibi adetlerine (G.CCCLXIX-5) rastlanırken, CCCLIII. gazelinde şane, sabun, külhan gibi hamamla ilgili olan kelimeleri kullanarak günlük hayatın bir parçasını nükteli olarak aksettirmiştir. Medhî'nin tekkedeki törenler dolayısıyla belki biraz da meddahlığı sebebiyle musikî hakkında bilgi sahibi olduğu şiirlerinden anlaşılmakta ve musikî terimlerini beyitlerinde (G.CCCXCIV-3, 5; G.CDXXVIII-2; G.CDXXXV-2; DLXIX-4) kullanmaktadır.

¹⁴⁰ İskender Pala, *Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü*, 2.bs. Ankara, Akçağ, [t.y.], s. 297.

¹⁴¹ Selanikî, Mustafa, *Tarih-i Selanikî*, İstanbul, Matbaa-i Amire, 1281, s. 273.

3. Üslup

3. 1. Dil özellikleri

Medhî'nin şiirlerinde kullandığı dil, XVI. yüzyılda halk diline yerleşmiş ve Türkçeleşmiş kelimelerle dolu, sade ve tabii bir söyleyişe sahiptir. XVI. yüzyılda edebî dil, daha önceki yüzyıllara göre Arapça ve Farsça'dan yeni kelimeleri alarak daha farklı, süslü bir dil haline gelmiştir. Aruz kalıplarına daha kolaylıkla uyan bu kelimeler Türkçe kelimelerin yerini almıştır. Ancak buna karşılık Türkçe cümle yapısı kendisini hissettirmeye başlamış, kelimeleri kısmen yabancı, söyleyişi Türkçe olan bir şiir dili geliştirilmişti.¹⁴² Fakat öte yandan XV. yüzyıl sonlarından itibaren Necatî (ö.1509) ile başlayan, Türk şiirine halk ağzındaki deyimleri, atasözleri ve mahallî özellikleri dahil etme eğiliminin XVI. yüzyılda da devam ettiği görülmektedir.¹⁴³ Mahremî ve Nazmî gibi şairler tarafından bu eğilim daha da ileri vardırılaben Arapça ve Farsça kelimelere pek yer vermeden, sade, terkipsiz, Türkçe kelimelerle aruz vezniyle şiir yazılmaya çalışılmış hatta bu akım edebiyat tarihinde Türkî-i Basit akımı olarak adlandırılmıştır.¹⁴⁴ Medhî'nin, şiirlerinde klâsik dönem divan şiirinde kullanılan Arapça ve Farsça kelimelerden uzak durmamakla birlikte Türkçe kelimelere de çokça yer verdiği görülmektedir. Yaptığı tercümelerden Farsçayı bildiğini, halk arasından hikâye derlemesi dolayısıyla da Türkçenin mahallî kelimelerine gayet aşina olduğunu göz önüne alırsak kelime ve üslup tercihinde her iki uçta da yer almamasını daha iyi anlayabiliriz.

Medhî oldukça sade bir biçimde halkın kullandığı Türkçeyi ifade aracı olarak kullanmıştır. Divanından bu sade söyleyişe örnek olarak pek çok beyit ve mısra vardır. Aşağıda verilen beyitler, Türkçe kelimelerle beraber Arapça ve Farsça kelimelerin kullanımından çok da kaçınmadan gerçekleşmiş, akıcı ve sade söyleyişe bazı örneklerdir.

Şoñ demde seni görmek ümîd itnese 'aşık
Öldükde anuñ qalmaz idi gözleri açık (Müs.VIII-1d,e)

¹⁴² F. Köprülü, *Türk Edebiyat Tarihi*, haz. O.F. Köprülü ve N. Pekin İstanbul, Ötüken Neşriyat, 1986, s. 382-383, Haluk İpekten, Mustafa İsen, Turgut Karabey, vd., "16. yüzyıl Divan Nazmı" *Büyük Türk Klâsikleri*, c. 3, s. 203.

¹⁴³ Mehmed Çavuşoğlu, *Necatî Bey Divanı, Seçmeler*, İstanbul, Tercüman Yayınları, [t.y.], s. 20.

¹⁴⁴ F. Köprülü, *Edebiyat Araştırmaları* Ankara, Türk Tarih Kurumu, 1966, s. 281-88.

Dünye içün oda düşüp yanma kim
Dünyenüñ balına barmağ banma kim (Muh.XLV-5a,b)

Ƙanum içsün şu gibi ol ğonca-leb
Vireyin cân eylesün cânum taleb (G.LIX-1)

Geldi seherde hâneme ol meh-liķā ferāh
İşte gelince böyle gele dil-rübā ferāh (G.XCIV-1)

Didüm yoluña cânı fedā eylesem didi
Añma yanumda anı ki şey³-i ħalıldür (G.CXXIII-3)

Cevher-i rûhuñ şu kim ħadrini bilmez er degül
Şanma kim cân-ı ‘azîzüñ ot gibi yirden biter (G.CXXXIII-2)

Ey dil cehennem âteşi ğurbet degül midür
Bilsem ölüm didükleri furķat degül midür (G.CLXI-1)

Hasret-i la‘lûñ ile ħan akıdur dîdelerüm
A benüm iki gözüm saña temāşā mı gelür (G.CLXVI-4)

Medħiyā odlara yağdı bir yaluñ yüzlü bizi
Tañ mıdur ħākister olsa sîne-i sūzānumuz (G.CCVIII-5)

Gelmez cihāna sencileyin kām-rān güzel
Çok yaşayası pîr olası nev-cihān güzel (G.CCCXXXVIII-1)

Tîrûñi gönder berü ey ħaşları yâ toğrusı
Ol ħonuğa sînem üzre bir güzel cā eyledüm (G.CCCLVI-4)

Gözlerüm çıksun eger ğayra ħılursam nazarı
Cigerüm pâresi ol rûh-ı revānum çıksun (G.CDXXXI-2)

Şorup la‘lin görüp dendānını didüm nedendür bu
Didi dürc-i dehānumda nihān dürr-i ‘Aden’dür bu (G.CDXLI-1)

Didi cânān seg-i kūyum sifālin başuña tāt it
Didüm va’llāh bi’llāh n’ola baş üzre cân üzre (G.CDLX-4)

Saña müjde kim bugün aġyārı şatmış ol melek
Şād ol ey Medħî müşerreftsin yine dil-dār-ile (G.CDXLV-5)

Medħî, halk şiiri üslubuna yakın bir üslupla yazdığı

Yalan degül sözüm ey gerçek erler
Şakalsuzdur bizüm yerde püserler

matlalı gazelinde olağan şeyleri, olağanüstü gibi takdim ederek nükteli bir şekilde yazmış ve bu şiirini sanatlara başvurmadan sade olarak yazdığını makta beytinde

Senüñ Medhî bu şîr-i sūz-nākūñ
Libāsı yok yetîm oğlandur ağlar (G.CLXIII-10)

diyerek ifade etmiştir. Çok sade olarak ve yansıma ses tekrarlarıyla yazdığı

Tañla gördüm tañ yüzüñ tañ tañ didüm
Ürdi göñlüm köpegi fañ fañ didüm (G.CCCLXI)

matlalı gazel halk şiiri gibidir. Yine halk şiirine yakın bir eda olarak “didüm-didi” karşılıklı söyleşine her halde onun tahkiyeci üslubuna da uygun olduğu için

Medhiyâ cānum fedā olsun didüm cānānuma
Didi dañı ölmedüñ mi var mıdur cānuñ senüñ (G.CCXCIX-7)

Medhiye āb-ı vişālüñ didüm ihsān itseñ
Tığini çekdi didi gel saña ihsān ideyin (G.CCCXC-5)

Didüm ey gül senüñçün bülbül oldum
Didi miskîn senüñ gibi hezârı (G.DLVI-2)

Medhî o yâre saña gice varurın didüm
Didi nice senüñ gibi var sen de gel beri (DLXX-5)

gibi beyitlerinin dışında pek çok şiirinde¹⁴⁵ yer vermiştir. “Ey” ünlemi yerine “be” seslenişi kullandığı

Be zâhid kûy-ı cānān içre ölmek
Bize yahşî saña gâyet yamandur (G.CC-3)

beyti Medhî'nin kullandığı dilin halk diline zaman zaman ne kadar yaklaştığını göstermektedir. Sevgilinin güzellik unsurlarını sıraladığı gazelinde

Şeb-i deycûra beñzer kara saçuñ
Karañuda cemālüñ aya beñzer

Femüñ bir hokka-i yâkût-ı ahmer
Dişüñ yâ lü'lü-yi lâlâya beñzer

Gözünde kirpigüñ tîr-i kazâya
İki kaşuñ kurulmuş yaya beñzer (G.CLXXIII-2,3,4)

diyerek bu unsurlardan bazılarını Türkçe söyleyişlerle ifade eder.

¹⁴⁵ Didüm-didi” şeklinde kurulan diğer şiirler için bkz. Muh.LVIII-3; Muh.LXX-4; G.LXXXVI-4; G.LXXXVIII-6; G.XCVI-3; G.CXXIII-3; G.CLIII-2, 3; G.CCXX-3; G.CCLXXVII-5; G.CCLXXXVII-4; G.CCXCIII-5; G.CCCLXXXVII-5; G.CDXXV-3, 4, 5; G.CDXXVIII-3; G.CDXXXV-4; G.CDXLI-1,3; G.CDLX-4; G.DV-7; G.DXX-3; Rubaî X.

Şām ilinden baña göster gün yüzün
Ya'ni ref olsun ruhuñdan kara saç (G.LXXXVI-2)

Kara saç sihr idüp kıldı perîşân göñlümi
Zülfinüñ her tārını cān boynuna kıldı kemend (G.C-2)

beyitlerinde de bu Türkçe söyleyiş görülmektedir.

Esrārūm söylerem n'ola gice gündüz ben
Şular gibi çağlarsam n'ola gice gündüz ben
Neyler gibi inlersem n'ola gice gündüz ben
Bülbül gibi ağlarsam n'ola gice gündüz ben
Sen gülşen-i hüsn içre güller gibi handān ol (Muh.LIII-3)

Elüñ iller senüñ yüz yüz öperler anı saymazsın
Geçende pâyüne düşdüm anı yüz biñ hisāb itdün (G.CCCII-4)

bent ve beytinde görüldüğü gibi halk ağzından alınmış söyleyiş biçimlerine şiirinde yer verir.

Medhî Divanı'nın incelediğimiz nüshasında Eski Anadolu Türkçesi özellikleri gösteren ekler ve kelimeler bulunmaktadır. Eski Anadolu Türkçesindeki "-n" akkuzatif ekinin Medhî'nin şiirinde halen kullanıldığı görülmektedir. "Abasın", "kabāsın" (K.I-21), "ayakların" (K.II-8), "nāmesin" (K.III-2), "kuzısın" (K.VI-9), "ruhların" (K.XV-10), "evin" (G.CCXLI-2) kelimelerinde görülen ekler bu duruma örnek teşkil eder.

Yer yer bazı isim hal eklerini vezin gereği düşürerek kullanmıştır. "Gözüm[üñ] nūrı" (K.I-24), "göñli[nüñ] evin" (G.CCXLI-2) tamlamaları genitif düşmesine; "ben ol yārüm[i]" (G.CCCLXVI-1) akkuzatif düşmesine örnek olarak gösterilebilir.

Bazı kelimelerde "iki cihāna 'āşıkā" (G.DXIII-5), "kavlüme tırmazsam" (Müs.XVII-2) örneklerinde görüldüğü gibi lokatif eki yerine datif ekini kullanmıştır. Bazı kelimelerde ise "ağlanuz şol 'āşıkı kim" (Müs.IX-1), "yatmasun hāki ki" (Muh.LXXXIII-5) örneklerinde görüldüğü üzere datif eki yerine akkuzatif eki kullanılmıştır. "-madan / -meden" gerundium ekleri yerine Eski Anadolu Türkçesinde görülen "'-madın / -medin" ekleri için "kapu dağ olmadın" (K.VI-3), "bunlar dañı 'ālem içinde olmadın" (K.X-3), "Tevbe kapısı kapanmadın" (Muh.I-21), "3. "görmedin, şormadın, dirmedin, yirmedin" (Muh.XXIII-3), "biñde bir işin bitmedin" (Muh.LXXXVI-28), "Ölmedin irgüregör" (G.CCCLXXVI-2) örnek olarak verilebilir.

Medhî Divanı'nda kullanılan Eski Anadolu Türkçesi ek formlarından olan teklik birinci şahıs emir eki olan “-ayın / -eyin” eklerine, “ideyin” (K.IX-19, Mûs.XXII-2), “süreyin, göreyin” (Muh.LIII-4), “düşeyin, içeyin” (G.CDIV-2), “göstereyin” (CCCLXXXV-2), “yanayın” (DXIV-1), “varayın, sorayın” (CDV-1) ile çokluk ikinci şahıs eki olan “-ñ (-uñ, üñ, uñuz, üñüz)” eklerine, “eyleñüz” (K.IV-18, K.XXVII-2), “turmañuz, ağlañuz” (Mûs.IX-5), “itmeñüz” (Muh.XIX-3) “deñ” (Muh.XXIX-6), “söyleñüz” (G.XIII-3, G.CCCXXIII-5) “sanmañuz” (G.CLXXX-4) örnek olarak verilebilir. Eski Anadolu Türkçesinde emir kipinin teklik ikinci şahsına manayı pekiştirmek için eklenen “-e/-a” ekini Medhî bir yerde “gel e” (Muh.XLVIII-2) kelimesiyle birlikte kullanmıştır.

Eski Türkiye Türkçesinin bir dil özelliği olarak “-ıncaya / -inceye kadar anlamlarında kullanılmış¹⁴⁶ olan zaman gerundiumlarından -ınca / -ince ekleri divanda sıklıkla karşımıza çıkmaktadır. Bu durum, şairin meddahlığının şiirine bir katkısı olarak değerlendirilebileceğinden dikkate değerdir. Genellikle mısra ortalarında görülen bu eklerin sonundaki -ca / -ce sesleri aslında imale gibi görünmektedir. Fakat bu gerundiumlar genellikle -ıncaya /-inceye kadar anlamlarında kullanıldığından uzun okunabilmekte, böylece Medhî'nin, bu eklerdeki vurgu ve ses yükselmesin etkisiyle şiirine bir ahenk sağladığı görülmektedir. -ınca eki, daha çok ol- mastarıyla birlikte kullanılmıştır.

Haşr olunca şolmasun gül-zâr-ı ‘aşk (K.V-14b)

Tâ haşr olunca vire cemâlün ziyâ-yı ‘îd (K:XVI-19b)

Tâ haşr olunca şu‘le vire gökde aḥteri (K.XXIX-36b)

Rûz-ı haşr olunca âbâd olmayup şöyle kalur (Muh.XVIII-2b)

Tâ haşr olunca ‘aks-i cemâlün gider mi hîç (G.LXXXVII-2b)

Haşr olunca olmadum ben ‘âşık-ı nâ-şâd şâd (G.CVI-3b)

Tâ haşr olunca cân-ile dâyim du‘âdayuz (G.CCXV-5b)

Rûz-ı haşr olunca ma‘mûr olmasun (G.CCXXVII-3a)

Olmuşam tâ haşr olunca mest ü hayrânun senün (G.CCXCIX-3b)

Hayâli haşr olunca gözde kaldı (G.CCCXLII-2)

¹⁴⁶ F. K. Timurtaş, *Eski Türkiye Türkçesi, XV. Yüzyıl Gramer – Metin – Sözlük*. 2.bs. İstanbul, İ. Ü. Edebiyat Fakültesi Basımevi, 1981, s. 138.

Gice tã şubh olunca zâr u bîmâr olmayan bilmez (Müs.XI-1b)

Gice tã şubh olunca kârımı zâr eyleyen tâlîf (Müs.XXIV-1c)

Benüm ol Medhî-i bîdâr giceler şubh olunca zâr (Muh.II-5a)

Tañ degüldür şubh olunca gözlerüm görmezse h̃âb (G.XLVIII-4b)

Her gice tã şubh olunca giryeden encüm mişâl (G.LII-2a)

Her gice şubh olunca bîdârem (G.CCCLXIII-2b)

Çekdi dil bir bûsefî alınca biñ dürlü belâ (Muh.LXV-3ç)

Alınca nağd-i cânûñ her dem eyler aşınalıklar (Muh.LXXV-3ç)

Alınca dâmenüñi yâd elinden (G.CCCXCVII-5b)

Bir göz açınca virmeye haşma emân kılıc (K.XXV-1b)

Emdürmedi toyınca meger imtihân imiş (G.CCXLV-6b)

Cân çıkınca yügürüp cân-ı cihâna yitdüm (Muh.LXIX-2b)

Ahşâm olunca burc-ı felekde gezer güneş (G.CCL-3b)

Toyunca kuçmağa kâdir degül dil (Rubai XIXa)

-ince ekinin ise iki anlama gelecek şekilde (-e kadar ve -ince) cinaslı kullanıldığı görülür

La'l-i lebin görince gözüm dürrler ağıdur (K.XVII-3a)

Bezm-i keşretten ayak çekdüm irince vahdete (Muh.VI-5ç)

Çeşmüm görince dürc-i lebûñ dürr nişâr ider (G.X-2a)

İçince sâkiyâ ben câm-ı 'aşkı (G.CCCXCVII-2a)

Lü'lü' dişûñ görince gözüm dürrler ağıdur (G.CDLII-2a)

Gözüm nûrını harc itdüm görince (Rubai XIXç)

Dilden ölince fikr-i vişâlûñ gider mi hiç (G.LXXXVII-1b)

Cân virince rûy-ı dil-dâra nigâh itmek gerek (G.CCCXVIII-5b)

Şaçuñ zincîridür cânâ ölince baña endişe (G.CDLXXIII-3b)

Bu eklerden başka "birle" (K.V-5, Müs.I-1), "ancılayın" (K.XXII-13), "sencileyin" (G.CCCXXXVIII), "bular" (G.CLVII-3), "apar-" (Muh.XIX-2), "kanda" (XX-9, Müs.VII-1), "yahşı" (Muh.LXXXVI-4, G.CXXXI-2), "depret-" (Muh.XX-5), "düriş-" (Muh.XXV-8), "oñ-" (Muh.XXXIII-2), "sın-" (Muh.XXXVIII-7, G.CCCLXVI-4), "sağışa gel-" (Müs.I-4), "kayurmaz" (Müs.IV-3), "çak" (Müs.XIII-1), "çapan" (Muh.XXXVI-5), "çizgin-" (G.CXII-3), "öykün-" (G.DXXVIII-3), "ır-" (G.DLXVI-3),

“senderet-” (G.CCCL-2), “gözü” (G.CCCXXXVI-2), “busarık” (K.XII-8), “yüğüş-” (K.XXVII-8), “döy-” (K.XXIX-23), “depren-” (Müs.XIV-1), “söyün-” (G.XLIV-4), “uğur-” (G.XLVIII-1), “ürküt-” (G.CCCLXXI-1), “ög” (Muh.V-4), “talbın-” (CDXCI-2) gibi bugün artık çoğu kullanımdan düşmüş ancak Eski Anadolu Türkçesinde çok kullanılan kelimelere yer verir. Arapça bazı kelimeleri Türkçeleşmiş haliyle kullanan Medhî, şükr, bezm, haşır gibi kelimeleri halkın söylediği gibi, vokal ekleyerek şükür (G.CCCL-5), bezim (G.CXVI-2), haşir (G.CD-2) şeklinde kullanmıştır. Az olmakla beraber Türkçe kelimelerle Arapça veya Farsça kelimeleri bir araya getirerek “zâlâm-ı busarık” (K.XII-8), “işyân-ı şu” (Muh.XLI-2), “gün-be-gün” (Muh.XXXI-4), “güneş-manzar” (G.CCCXXI-1) gibi tamlama veya birleşik sözcükler yapmıştır.

Medhî sade bir Türkçe ile duygu ve düşüncelerini ifade ederken seçtiği Türkçe kelimeleri, aruz veznine gayet uygun gelecek şekilde ve Türkçenin cümle yapısını bozmadan kullanmıştır. Divanındaki

Gülşen-i ‘âlemde dâyim gül gibi sen gül şen ol
Ehl-i diller pâyüñe aksun mişâl-i cüy-bâr (G.CLII-4)

Pâk-meşreb ‘âşık-ı dîdâr olanlar meyl ider
Bir içim şudur leâfetde hemân rûyuñ senüñ (G.CCLXXXIV-3)

Ayuñ on dördi gibi dehre ziyâ virdi gice
Dil-berâ mihr-i ruhuñ gur-re-i garrâdan yig (G.CCXC-4)

Aldı gönüm al-ile bir câmesi gül-gün güzel
‘Ömri efzûn olası bir kâmeti mevzûn güzel (G.CCCXXIII-1)

Zülfüñ tağdup nergis-i şehlâñı süzersin
Bu sihr nedür iki gözüm yâ ne ol efsûn (G.CDVI-2)

gibi beyitler buna örnektir. Buna karşılık yalnız birkaç yerde kusurlu sayılabilecek ifade biçimlerine rastlanmaktadır.

Sen neden bilmemek ol dâver-i dârâ haşemi
İdeyin saña bu şîr-ile şimdi beyân (K.IX-19)

Hakk-ile olsa-y-dı eger bir kişi
Düşmen-i dîn aña olur mı zafer (G.CLXXII-5)

Dil bağlamağda tâc-ı zer ü taht-ı ‘âca sen
Taht-ı serâya gitdi nice nice tâc-dâr (G.CLXXIX-5)

Medhî'nin şiirlerini anlaşılır, açık bir dille yazmasında şüphesiz meddahlığının da rolü olmuştur. Duygularını ifade ederken,

Günde biñ kerre helâk eylerdi hicrānuñ beni
Hakk'a yüz biñ şükr ü minnet sağ iken gördüm seni (Muh.XXX)

beytinde görüldüğü gibi dilindeki akıcılık, şiirlerinde samimî bir hava meydana gelmesine yardımcı olur.

Gerek bir kâmeti tûba gerekse bir semen-bûdur
Ya hud bâğ-ı melâhatde gerekse serv-i dil-cûdur
Gerek a'lä gerek ednâ gerekse bir melek-ğûdur
Hele ey Medhî-i şeydâ benüm de bildigüm budur
Vefâ resmin mücerred fehm idenlerden cefâ gelmez
Uşul azmaz cihânda merd-i kâmilden haţâ gelmez (Müs.V-5)

dediği bendinde vefalı, olgun insanlar hakkındaki tecrübesini "benüm de bildigüm budur" diyerek mütevazi bir şekilde anlatmakta hatta bazen bu mütavazilikte

Ser-be-ser gezdüm cihânı derde dermân arayı
Ehl-i 'irfân arasında kendümi şandım ayı (Muh.XIX-6b,c)

diyecek kadar ileri götürmektedir. Âşıkane plânda ele alındığında

Kıbleye tutsam yüzüm gâhî 'ibâdet kılmağa
Fikrûme ol dem hayâl-i gûşe-i ebrû gelür (G.CXXXIV-3)

beytinde âdeta itiraf gibi sevgilisini hiç aklından çıkaramadığını samimî olarak söyleyen Medhî,

1. Dünyâya gelüp hırş-ile dînâra yapışdum
Hayfâ ki koyup yârümi ağyâra yapışdum
2. 'Aşkuñ kuşanup cân-ile zünnârını vardum
Bir deyre girüp bir büt-i 'ayyâra yapışdum
3. Dil tıflını meftûn idüp efsûn-ile tölmiş
'Aql-ile varup ol gözi sehğâra yapışdum
4. Bir Hakk'a yarar işümüz olmadı cihânda
Ne fâriğem 'âlemde ne bir kâra yapışdum
5. Ferhâd-ı sitem-dîdeyi n'etdüñ diyu Medhî
Da'vâcı düşüp dâmen-i kuh-sâra yapışdum (G.CCCXLV)

gazeliyle bu samimiyeti kalenderane bir üslup içinde yansıtır. Yeni bir mazmun bulduğunda, geleneksel motif olan daima rakibe saldırmak yerine

Bir dağı ey meh görürsem ben seni ağyâr-ile
Yağaram küyüñ senüñ âh-ı âteş-bâr-ile (G.CDXLV-1)

diyerek sevgiliyi nükteli bir şekilde tehdit etmesi sanki içinden geldiği gibi duygularını ifade ediyormuş hissini uyandırır. Bu içten söyleyişlerin yanı sıra

Güyyâ kan karpuzı hûn içre gâltân kelleler
Seyr idüñ bu rûzigâruñ bûsitânı kandadur (G.CLXXVI-2)

beytinde görüldüğü gibi gayet etkileyici tasvirler yapmakta,

Ağzına alsa ne dem şekker lebi-y-le zülfini
La'lden şekker olur dağı şekerden mâr olur (G.CLXIV-4)

beytinde zülfünü ağzına alıp ısırarak işve yapan sevgiliyi canlı bir şekilde tasvir etmekte,

Tañ mı göz yummasalar her gice efgânumdan
Gitse yârân-ı şafâ 'âciz olup yanumdan
Ben dağı fâriğ olup baş u ten u cânumdan
Tutsa hecr âteşi muhkem beni dâmânumdan
Şem'-veş başumı kesseñ ten-i süzânumdan
Yine bir baş çıka şevk-ile gırlbânumdan (Müs.XXXIX-1)

bendinde ise aşk derdiyle inleyişini mübalağalı fakat etkili bir şekilde anlatmaktadır.

Yârüñ kemend-i tırresi ejder degül midür
Bādī nazarda kirpigi hañçer degül midür (G.CLXXXVI-1)

Bende çekdi gönlümü zülf-i perişānuñ senüñ
H̱abse şaldı cānumı çāh-ı zenaḥdānuñ senüñ (G.CCXCIX)

Göklere ırgürdi nālem bir kadi bālā güzel
Bir perī-peyker güneş-manzar melek-sīma güzel (G.CCCXXI)

matlı beyitlerde görülen akıcı, âdeta konuşma diliyle yazılmış, kolayca söylenmiş gibi görünen üslup XVIII. yüzyılda Nedim'le zirveye ulaşacak olan tarzın erken habercilerinden gibidir.

Medhî gerek halk içinde gerekse sarayda meddah olarak yer edindiğine göre sözleriyle dinleyenlerini etkilediği muhakkaktır. Onun bu etkili hikâye anlatma tarzının şiirine de yansıdığını söylemek mümkündür. Derviş İbrahim Vassî'ye cevaben yazdığı kasidesi baştan sona tahkiyevî bir üslupla kaleme alınmıştır. Bu tahkiyeci üslup yalnızca kaside gibi uzun şiirlerinde olmayıp

Bir zamān-ile benüm bir hoşca ḥālüm varidi
Bir göñül eglencesi tūḥ-maḳālüm varidi (G.DXVII)

Pister-i miḥnetde ƣaldum yār-ı cānum gelmedi
Başın alup göklere gitdi fiğānum gelmedi (G.DXXXIII)

Bir gözi āhū şacı miskīn kemendüm var idi
Ėayra nice ƣul olam boynumda bendüm var idi (G.DLXVIII)

matlalı gazellerinde de açıkça görölmektedir. Devlet ricalinden bazı kimselere bir dileğini bildirmek üzere yazdığı şiirlerinde niyetini yine aynı üslupla dile getirmektedir. Çok sıkıntı çektiği günlerde bir rüya gördüğünü, rüyasında bir pirin derdine çare olacak kişiyi kendisine bildirdiğini ve bu kişinin şiiri sunacağı zat olduğunu bir hikâye gibi anlatmaktadır. Hemen hemen benzer biçimlerde bu hikâyeyi, Derya Emini İbrahim Paşa (K.XXIV), Mahmud Paşa (K.XXIX) ve Reisülküttab Yahya Efendi'ye (K.XXII) sunduğu kasideler ile adını vermediği bir ağa'dan kardeşine bir iş istemek için yazdığı kıta-i kebiresinde kullanmıştır. Medhî'nin rüya motifini, istihare âdetine işaret etmenin yanı sıra kasidelerde kullanmış olması, mesnevîlerde, halk hikâyeleri ve masallarda rüya motifinin sıklıkla kullanıldığı göz önüne alınırsa, Medhî'nin meddah yönünün şiirine etkisi olarak değerlendirilebilir.

3. 2. Atasözü ve deyimler

Medhî, meddahlığının da katkısıyla, örnek vermek veya açıklama getirmek için sıklıkla “meseldür veya fi'l-mesel” diyerek atasözlerine yer vermektedir. Şiirlerin konularına bakıldığında nasihata oldukça önemli bir yer veren Medhî'nin, öğütlerini, genellikle atasözü olan ders alınacak hikemî sözlerle süslediği görülür. Atasözlerini kimi beyitlerde hemen hemen hiç değiştirmeden kullanan şair, kimi beyitlerde kısmen iktibas, kiminde de telmih yoluyla kullanmıştır.

Derd veren dermanını da verir (Dermansız derd olmaz)¹⁴⁷

Derd yokdur kim devâsı olmaya
Ƙaldı şihhat bulmadı bîmâr-ı ‘aşƣ (K.V-16)

Dikensiz gül olmaz (Gül dikensiz olmaz)¹⁴⁸

Fenâ bağında gör ey bülbül-i zâr
‘Aceb bir gül biter mi hârı yokdur (K.VII-2)
Yâr için ağyardan âzurde-hâtır olmazuz
Ėonca bitmez gülşen-i ‘âlemde zîrâ hârsuz (G.CCX-2)

¹⁴⁷ Feridun Fazıl Tülbentçi, *Atasözleri*. 2.bs. İstanbul, İnkılap ve Aka Kitabevi, 1977, s. 175.

¹⁴⁸ Ömer Asım Aksoy, *Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü*. 4. bs. c. 1, Ankara, TDK, 1984, s. 205.

Ne ekersen onu biçersin (Herkes ektiğini biçer)¹⁴⁹

Nihâdufında senün dervîşligün var ise kim söyler
Ne ekdiyse anı haşıl ider her merd-i dihkanî (K.XI-19)

Bugünün işini yarına bırakma (Bugünkü işi ferdaya salma)¹⁵⁰

Bugün vir borcuñı ferdâya şalma
Ki zîrâ yokdur ol ferdâda ferdâ (G.II-5)

Aç anansa kaç (Aç anansa da kaç, Aç yanından kaç)¹⁵¹

H̱ân-ı vaşluñ ben didüm itme dirîğ
Didi dil-ber aç atañ olursa kaç (G.LXXXVI-4)
Ben didüm diş bilerem cânâ vişâlün ẖânına
Didi dil-ber bu meşeldür aç atañ olursa kaç (G.LXXXVIII-6)

Arif olan anlar, horoz banlar (Arif olan anlar, sağır dinler)¹⁵²

Gel kabul it pendümi oldur saña re'y-i şavâb
Bu meşeldür 'ârif olan âdeme bir söz yiter (G.CXXXIII-3)

*Hamama giren terler*¹⁵³

Sîne-i süzânuma girdün şıkılduñ ter düşüp
Lâ-cerem ey gonca-fem hâmmâm içinde derlenür (G.CXCIV-2)

*Su bulanmazsa durulmaz*¹⁵⁴

Gözüm şaşı didüm kan oldu yâre
Didi şudur bulanmazsa turulmaz (G.CCXX-3)

*Yol ile giden yorulmaz*¹⁵⁵

Reh-i küyuñda gezmekden üşenmem
Meşeldür yolca gidenler yorulmaz (G.CCXX-4)

*Gözden ırak olan gönülden de ırak olur*¹⁵⁶

Yâd olunmaz Medhiyâ Ferhâd u Mecnûn kışşası
Çıkıldılar hâtırdan anlar k'oldılar gözden ırağ (G.XXXI-5)

*Kılavuzsuz kuş uçmaz*¹⁵⁷

Reh-i 'aşk içre tenhâ gitme zinhâr
Kulağuzsuz kuş uçmaz ey qarındaş (G.CCXLVIII-4)

¹⁴⁹ Ömer Asım Aksoy, *Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü*, c. 1, s. 322.

¹⁵⁰ Feridun Fazıl Tülbentçi, *Atasözleri*, s. 132

¹⁵¹ Aydın Oy, *Tarih Boyunca Türk Atasözleri* İstanbul, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 1972, s. 246, 247; Feridun Fazıl Tülbentçi, a.g.e., s. 20-21.

¹⁵² Feridun Fazıl Tülbentçi, a.g.e., s. 61; Bölge Ağızlarında Atasözleri ve Deyimleri. 2.bs. Ankara, Türk Dil Kurumu, 1996, s. 45.

¹⁵³ Ömer Asım Aksoy, a.g.e., c. 1, s. 251; Feridun Fazıl Tülbentçi, *Atasözleri*, s. 272

¹⁵⁴ Ömer Asım Aksoy, a.g.e., c. 1, s. 351; Feridun Fazıl Tülbentçi, a.g.e., s. 490

¹⁵⁵ Ömer Asım Aksoy, a.g.e., c. 1, s. 386; Feridun Fazıl Tülbentçi, a.g.e., s. 565

¹⁵⁶ Ömer Asım Aksoy, a.g.e., c. 1, s. 246; Feridun Fazıl Tülbentçi, a.g.e., s. 258

¹⁵⁷ Feridun Fazıl Tülbentçi, a.g.e., s. 360.

*Hastanın halini ne bilir sağlar*¹⁵⁸

Acımağ hāl-i perîşānum görüp baña habılb
Pister-i ğamda ne bilsün hastenün hālını sağ (G.CCLXI-4)
Şubha karşı seg rağlb uyur ben efgān eylerem
Bende bildüm bilmezimiş hastenün hālını sağ (G.CCLXII-3)

*Kişi ettiğini bulur*¹⁵⁹

Başıña yazılan çü gelse gerek
Her kişi itdüğini bulsa gerek (G.CCCXV-1)

*Ne dilerse eşine o gelir başına*¹⁶⁰

İrmesün başına yol taşu şakınsun merd olan
Ne şanursa başına şansun anı yoldaşına (G.CDLXXVII-4)

İktibas veya telmih yoluyla atasözlerini hatırlatan hikemî sözlerden bazıları aşağıda verilmiştir.

Aña beñzer cāhile pend eylemek
Bir ‘imāret idesin muhkem ber-āb (K.II-2)

Bu ‘ālemde defāın var mı bilmem
Kim anuñ çevresinde mārı yoğdur (K.VII-11)

Dimişler gelme gelme dönme dönme bir meşeldür bu
Velî dönmez bu meydānda kapanlar gūy-ı ‘irfānı (K.XI-18)

Bizüm yirde güzel sevmek be şūfl
Zarāfetdür zarāfetdür zarāfet (G.LXVII-4)

Zālim gider yerinde kalur çirkin işleri
‘Ādil giderse nāmı kalur halka yādigār (G.CLXXIX-2)

Bilünüz elde iken cān u tenün kıymetini
Şanmañuz ‘āleme ādem yine tekrār gelür (G.CLXXX-4)

Benüm göñlüm gözüm bir dem açılmaz eşk-i çeşmümden
Melālet def’ ider dirler meşeldür gerçi akar şu (G.CDXXXVI-2)

Nađdi-i sirişküm itdi ğamuñ şahı pāy-māl
Māl-i yetime al karup ol rāygān olur (G.CLXXXVII-3)

Nağardan düşdi gitdi tıfl-ı eşküm pāy-māl oldu
Felekde yıldızı düşmiş yetime i’tibār olmaz (G.CCXV-3)

¹⁵⁸ Feridun Fazıl Tülbentçi, *Atasözleri*, s. 276.

¹⁵⁹ Feridun Fazıl Tülbentçi, a.g.e., s. 371.

¹⁶⁰ Feridun Fazıl Tülbentçi, a.g.e., s. 488

Baħr-ı ‘aşka ğark olan ‘uşşāka ta‘līm eylemek
 Ālet oñarmak gibidir fi‘l-meşel ol karadan (G.CCCLXXXI-3)

Atasözlerinin yanı sıra bugün kullanımdan düşmüş olanlar da dahil olmak üzere hala sıklıkla kullanılan çok sayıda deyim Medhî'nin şiirlerinde görülmektedir.

*Gönülden çıkarmak*¹⁶¹

‘Aşka rām ol fikrūñi hām eyleme
 Çıkmasun her dem gönülden rāy-ı ‘aşk (K.IV-22)

*Göz kulak olmak*¹⁶²

Tālib isen rūz u şeb ol çeşm gūş
 Görinür bir gün saña dīdār-ı ‘aşk (K.V-4)

*Boyun kesmek, baş eğmek*¹⁶³

Rızāsın gözlemek isterse Hakk'ıñ bir kişi dāyīm
 Rızā-yı pīre boyun virdi anuñ oldı kurbānı (K.XI-27)

*Kan ağlamak*¹⁶⁴

Ol baħr-ı cūdı gördüm şu gibi aña irdüm
 Ayağına sürüp yüz kan ağladum firāvān (K.XXIV-8)

Ayağa salmak(Ayağa düşmek/düşürmek)¹⁶⁵

Şöyle şaldı ayağa dest-i cefā-yı rūzigār
 Ne karāra kādirem ne eylerem ‘azm-i sefer (K.XXX-6)
 Devr-i gerdūn kim beni ayaklara şalmışdurur (Muh.XV-3a)
 Ayağa şaldı beni gerdūn-ı dūn (Muh.XXVI-3a)
 Üftāde gibi herkesūñ ayağına düşer
 Ayağın alur al-ile āhir yıkar şarāb (G.XLVI-3)

*El birliği*¹⁶⁶

Nefs ile el bir idüp cānı tutup kılduk zebūn (Müs.VII-3ç)
 Baş koyup kākül-i perçem-ile el bir ideyin (Müs.XXII-2b)
 Nefsūñ el bir itdi Şeytān ile ey bī-çāre āh (Muh.VIII-2c)
 İy dirīgā nefsum iblīs ile el bir eyledi (Muh.XV-1ç)
 Nefs-i zālīm tırdı iblīs ile el bir eyledi (Muh.XLII-2a)
 El bir idüp ser-be-ser dünyāyı zulmet kıldılar
 Meh-liqālar tıtdılar hep nāz u istignā yüzün (G.CDVIII-3)

¹⁶¹ Ömer Asım Aksoy, *Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü*, c. 2, s. 674.

¹⁶² Ömer Asım Aksoy, a.g.e., c. 2, s. 682.

¹⁶³ Ömer Asım Aksoy, *Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü*, c. 2, s. 548.

¹⁶⁴ Ömer Asım Aksoy, a.g.e., c. 2, s. 761.

¹⁶⁵ *Yeni Tarama Sözlüğü*, haz. Cem Dilçin Ankara, TDK, 1983, s. 18; Feridun Fazıl Tülbentçi, *Atasözleri*, s. 80.

¹⁶⁶ Feridun Fazıl Tülbentçi, a.g.e., s. 208.

*Gözden geçirmek*¹⁶⁷

Hâşılı gözden geçürdüm kāyinātı ser-be-ser (Müs.VI-4ç)

*Yok yere*¹⁶⁸

Naqd-i ʿömri tağıdup yok yerlere kılduk hebā (Müs.VII-3e)

*İler tutarı kalmamak*¹⁶⁹

İler çekerüm kalmadı bu dār-ı fenāda (Müs.VIII-2b)

*El çekmek*¹⁷⁰

Şol dem ki çekem destümi ben cān-ile serden (Müs.VIII-4a)

*Yol kesmek (basmak)*¹⁷¹

Dün yolum başdı benüm yağmaladı her neki var (Müs.XXI-1-5d)

*Can atmak*¹⁷²

Cān atup ʿazm ideyin şol zülf-i ʿanber-fāma dek (Müs.XXXI-1ç)

*Ana sütü gibi helal olmak*¹⁷³

Ṭotalum kim şol anañ südi gibi oldı ḥelāl (Muh.XLIII-1b)

*Göz dikmek*¹⁷⁴

Göz diküp kaldum senüñ rüşen münevver māhuña (Muh.LXVI-6c)

*Yüz sürmek*¹⁷⁵

Yā Muḥammed yüz süre geldüm senüñ dergāhuña (Muh.LXVI-6ç)

*Yüz çevirmek*¹⁷⁶

Yüz çevürdüm şāhid ol yüz dil-ber-i meh-pāreden (Muh.LXVI-6d)

*Ateş almağa gelmek*¹⁷⁷

Ayağūñ depredegör bunda geldüñ sen od almağa (Muh.LXXX-7b)

*Göze girmek*¹⁷⁸

Şadef-i dil ʿaşıklarūñ gir gönline vü gözine (Muh.LXXXIV-4)

¹⁶⁷ Ömer Asım Aksoy, *Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü*, c. 2, s. 679.

¹⁶⁸ Ömer Asım Aksoy, a.g.e., c. 2, s. 947.

¹⁶⁹ Ömer Asım Aksoy, a.g.e., c. 2, s. 740.

¹⁷⁰ Ömer Asım Aksoy, a.g.e., c. 2, s. 647.

¹⁷¹ Ömer Asım Aksoy, a.g.e., c. 2, s. 950.

¹⁷² Ömer Asım Aksoy, a.g.e., c. 2, s. 557.

¹⁷³ Ömer Asım Aksoy, a.g.e., c. 2, s. 470.

¹⁷⁴ Ömer Asım Aksoy, a.g.e., c. 2, s. 690.

¹⁷⁵ Feridun Fazıl Tülbentçi, *Atasözleri*, s. 570.

¹⁷⁶ Feridun Fazıl Tülbentçi, a.g.e., s. 570.

¹⁷⁷ Ömer Asım Aksoy, a.g.e., c. 2, s. 484.

¹⁷⁸ Ömer Asım Aksoy, a.g.e., c. 2, s. 680.

*Dünya gözüne zindan olmak*¹⁷⁹

Şu kimse kim ola nā-merde muhtāc
 ‘Aceb mi olsa ‘ālem çeşmine dāc (G.XCII-1)

*Canına minnet*¹⁸⁰

Çekmek hemİşe bār-ı cefāsını ol mehüñ
 Medhī senüñ de cānuña minnet degül midür (G.CLXI-7)

*Kan eylemek/etmek*¹⁸¹

Şüflyā bāde içersek n'ola kan eylemezüz
 Māl ü cāna kıyaruz saña ziyān eylemezüz (G.CCXXIX-1)

BI-güneh biñ kez helāk itseñ beni incinmezem
 Çünkü mu‘tāduñdurur nā-ḥaḳḳ yine kan eylemek (G.CCCVI-2)

Ḥaṇçer-i hicrān-ile yüz yara urduñ cānuma
 Ey gözi kāfir saña n'itdüm ki yüz kan eyledüñ (G.CCCVII-2)

*Günaha girmek / Vebali boynuna olmak*¹⁸²

Tİğ-i sitemle kara yire ḳarma ḳanumı
 Girme günāha boynuña alma vebālümüz (G.CCXVII-4)

Şurāḫī-veş döküp ḳanum vebālüm boynuña alma
 Şaḳın ey dil o ḥünī ser-ḥoş oldı ḳana yüz tutdı (G.DLXIX-3)

*Canı ağzına gelmek*¹⁸³

Leb-i cān-baḥşuñı gördükde geldi ağzuma cānum
 Benüm rûḥum beni lutf it ayırma tatlu cānumdan (G.CDIX-2)

*Göz göre (göre)*¹⁸⁴

İki çeşmüñ göz açdurmaz ururlar tır-i müjgānı
 Alurlar göz göre cān-ı ‘azlüzüm şol iki ḳanlı (G.CDXXXVI-3)

Elümüz bir şofraya şunsun didüm çekdüñ ayağ
 Ağu ḳatduñ göz göre ben mübtelānuñ aşına (G.CDLXXVII-3)

*Başına gün doğmak*¹⁸⁵

Gün toğardı başına Medhī-i zāruñ fi‘l-meşel
 Bir gice ey meh müşerref eyleseñ ḡam-ḥāneyi (G.CDXLVII-5)

¹⁷⁹ Ömer Asım Aksoy, *Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü*, c. 2, s. 616-17.

¹⁸⁰ Ömer Asım Aksoy, a.g.e., c. 2, s. 559.

¹⁸¹ Feridun Fazıl Tülbentçi, *Atasözleri*, s. 332.

¹⁸² Ömer Asım Aksoy, a.g.e., c. 2, s. 695, 927.

¹⁸³ Ömer Asım Aksoy, a.g.e., c. 2, s. 558.

¹⁸⁴ Ömer Asım Aksoy, a.g.e., c. 2, s. 681.

¹⁸⁵ Feridun Fazıl Tülbentçi, a.g.e., s. 100.

Gelse bir gice benüm hâneme ol mihr-i münîr
Gün toğar başuma hem rüşen ola kâşâne (G.CDLXI-2)

*Başını alıp gitmek*¹⁸⁶

Pister-i miñnetde kaldum yâr-ı cānum gelmedi
Başın alup göklere gitdi fiğānum gelmedi (G.DXXXIII-1)

*Alan talan olmak (etmek)*¹⁸⁷

Ādem iseñ Medhiyâ işbu enāniyyet nedür
Benligüñ şehrin yıkup alan u tālān itseñe (G.CDXCIV-5)

Atasözü ve deyimler hakkında yazılmış kaynaklarda rastlanmayan, ancak sözlüklerde bulunabilen veya bilinen deyimlerden biçim yönünden az çok farklı ancak anlamca benzerliği olan deyimlerden bazıları da şunlardır:

Kevn-i mekânı virseler *almaya habbeye*
Şol ‘arîf-i cihāna ki dār-ı bekā gerek (K.XXVIII-3)
Habbeye almaz virürseñ aña dünyā mālîni (Muh.XLII-6c)
Yel gibi yeldüm bütün dünyâyı gezdüm ser-be-ser
Bulmadum bûy-ı vefādan bāğ-ı dehr içre eşer (K.XXX-1)
Sözüm den dönmezem hergiz ‘Aliyyü’l-Murtażā hâkkı (Müs.XVII-1-5)
Āh itme şakın ‘aşka ziyāndur diyu muhkem
Mihr urdı benüm ağzuma bir mühr-i dil-ārā (G.IV-4)
Gülşende gayrlarla varup yâr içre şarāb
Bağrum kebāba döndi *gözümde* uçar şarāb (G.XLVI-1)
Açdurup ağzum benüm söyletme hicrān kışşasın
Korkaram āhum şerārından tutuşup yana cönk (G.CCCIII-5)
Ağlamakdan dîdeden çıkdum ğam-ı hicrān-ile
Bilmezem hālüm n'olur bu dîde-i giryān-ile (G.CDLVIII-1)
Elümüz bir şofraya şunsun didüm *çekdün ayağ*
Ağu katduñ göz göre ben mübtelānuñ *aşına* (G.CDLXXVII-3)
Medhiyā *kana yudı* ağzını ağyāruñ yâr
Ol segün hālî bugün hayli diger-gün oldı (G.DXXXI-5)

3. 3. Söz ve Anlam sanatlarının kullanılışı

Medhî şiirlerinde kulağa hoş gelecek, dinleyeni etkileyecek şekilde ses tekrarlarına özel bir önem vermiştir. Meddahlığının şiirine aksetmesi olarak kabul edilebilecek bu hususla divanda sıkça karşılaşılmaktadır. Sevgiliye seslendiği XXXIV. müseddes,

¹⁸⁶ Ömer Asım Aksoy, *Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü*, c. 2, s. 514.

¹⁸⁷ Ömer Asım Aksoy, a.g.e., c. 2, s. 459.

Ey şûh-ı zîbâ ey şâh-ı tûbâ
 Sen verd-i ra'î nâ ben murğ-ı şeydâ
 Şol çeşm-i şehlä eyledi yağma
 Hem kıldı hayfâ hışmın hüveydâ
 Raḥmuñ yoğ aşlâ ey mäh-ı garrâ
 Hecrûñle cânâ ben öldüm ammâ

bendiyle başlamakta ve baştan sona tekrarlanan ünlülerle gayet hoş bir ses ahengi sağlayarak asonans yapmaktadır. Medhî'nin seslenişlerle ahenkli etki bırakan bu tarz şiirlerini topluluk önünde okuduğunu düşünmek pek yanlış olmayacaktır. Âşıkane bir gazelinin matlaında

Nice bir iki gözüm 'âşîka bu cevî ü cefâ
 Nice bir yâduña gelmez 'acebâ mihr ü vefâ (G.XXXVII)

diyerek mısra ortalarında ve sonlarında, bir başka gazelde

Medḥiyâ kıdd ü leb ü tal'at-i cânānumı ben
 Kâtı a'lâ kâtı zîbâ kâtı garrâ bilürin (G.CCCXCII-5)

diyerek ikinci mısradaki "a" seslerini tekrar ederek ahenk sağlamıştır. Bazen de CLXIV. gazelinde olduğu gibi

1. Baña acı söz virür gayra şeker güftâr olur
 Şol şeker-ci-zâdecik ne hoşca şîrîn-kâr olur
2. Kâmeti ney-şekker olmuş lebleri kıand-i nebât
 Kanda olur bir nihâl-i tâze sükker-bâr olur
3. 'Aks-i ruḥ-sârı düşer gâhî leb-i şîrînine
 Nârdan şeker olur gâhî şekerden nâr olur
4. Ağzına alsa ne dem şeker lebi-y-le zülfini
 La'lden şeker olur daḥî şekerden mâr olur
5. Cân-ı şîrînüm acıtdı Medḥiyâ ol hâşılı
 Baña acı söz virür gayre şeker güftâr olur

diyerek her beytinde en az bir kere şeker kelimesini tekrarlamış, şekerî çağrıştıran ve şeker anlamına gelen diğer kelimelerle bu etkiyi güçlendirmiştir.

Geh vefâsı az ider gâhî cefâsı bî-şumâr
 Geh vefâsı geh cefâsı çoğ u az eksük degül (G.CCCXXVII-3)

beyti ile

Zebûn it merd iseñ Kıtmîr-i nefsi
 Kânâ'at kıl kânâ'at kıl kânâ'at (LXVI-6)

beytinde de aliterasyon görülmektedir. LXVII. gazelinde bu art arda söyleyişler bütün beyitlerde tekrar edilmiştir.

1. Şalınsa yaraşur ol serv-ķāmet
Kıyāmetdür kıyāmetdür kıyāmet
2. Uyurken büsesin almaķ o yārūñ
Nezāketdür nezāketdür nezāket
3. Vişālūñ āhiri dirler meşeldür
Nedāmetdür nedāmetdür nedāmet
4. Bizüm yirde güzel sevmek be şüfi
Zarāfetdür zarāfetdür zarāfet
5. Düşenler vādī-yi ‘aşķa dimişler
Melāmetdür melāmetdür melāmet
6. Hālāş iden yaķasın ‘aşķ elinden
Selāmetdür selāmetdür selāmet
7. Kıyāmetden o yārūñ ķaddi Medhī
‘Alāmetdür ‘alāmetdür ‘alāmet

Ayrıca,

Yed-i beyzāsını öpdürmez ol yār
Elinden dād elinden dād elinden (CCCXCVII-4)

Seg-i kūyum dimiş Medhī saña yār
Zihī devlet zihī ‘izzet sa‘ādet (G.LXXV-5)

beyitlerinde de görülen bu tekrarlar, CVI. gazelde değişik bir şekilde ele alınmıştır. Matla beyti hariç diğer beyitlerin ilk mısralarının sonlarında “z” sessizinin, tüm ikinci mısraların sonlarında “d” sessizinin tekrarıyla aliterasyon sağlanmış, yine her mısraın sonunda uzun “a” vokalinin iki kere tekrarlanmasıyla yüksek bir asonans etkisi sağlanarak, üç mısraın başındaki “a”lar ile gazelin tümündeki uzun “a”lar bu etkiyi gayet yüksek bir seviyeye çıkarmıştır.

1. Dād elinden yıkdı gönlüm şehrin ol bī-dād dād
Āşinā vīrān ide eyler mi hīķ būnyād yād
2. Bulmadum ben bezm-i ğamda nāleme dem-sāz sāz
Āşināmuz yok bizüm ķün eylemez feryād yād
3. Ağladuķķa ben kılur ol dil-ber-i řannāz nāz
Hāşır olinca olmadum ben ‘āşīķ-ı nā-şād şād

4. Gönlüm aldı göz göre bir gözleri şeh-bâz bâz
İşidüp geldi didi aña mübârek-bâd bâd
5. Ser virür dönmez sözinden Medhî-i ser-bâz bâz
Toğrı sözden dâd olupdur dönmez ol üstâd-dâd

Yol bizüz hem dil bizüz hem iz bizüz
Görmege Hakk'ın cemâlin göz bizüz CCXXX-1

Şafâ geldün benüm serv-i bülendüm
Efendüm sevdüğüm çabük-levendüm (CCCLXVIII-1)

Bi-kesem bi-çāreyem bi-akrabāyem hāşılı
Dār-ı dünyāda benüm bir yār-i gārūm kalmadı (DXLV-2)

beyitlerinde hem sesli hem de sessiz harfler aynı beyitte tekrarlanarak asonans ve aliterasyonun bir arada gerçekleşmiştir.

Medhî şiirlerinde ses ahengi yaratmak için daha ziyade asonans ve bazen de aliterasyon kullanırken yine aynı sesin tekrarlanmasına imkan veren cinas sanatından da büyük ölçüde istifade etmiştir.

Eşk-i hūn-ālūd-ile şahrāyī pūr-hūn eyledün
Kimse bilmez başını kandan çıkar kandan gelür (G.CLXII-1)

Dil-berün bildün mi tlg-i hūn-feşānı kandadır
Ey gönül sen kandasın aşkuñ nişānı kandadır (G.CLXXVI-1)

beyitlerinde “kandan” kelimeleri cinaslı olarak kullanılmıştır.

Yā İlāhī dilerem bāb-ı hümāyūnunda
Kılıc-ile nice Dārā'yı kıla der-bānı (K.XX-16)

beytinde “bāb-ı hümāyūn”,

Kūyuñdan itme bendeñi gel ey perî ırağ
Âdem cināndan ayrılıcak çok çeker ‘azāb (G.L-2)

beytinde “âdem”,

Gördüm çemende bülbüli çün gülsitān okur
Ben de bahār-ı hüsnuñe yazdum risāleler (G.CXLIII-3)

beytinde ise “gülsitān” kelimelerini özel isim anlamlarını da çağrıştıracak şekilde kullanmıştır. Sondaki cinaslı kelimelerden birinin ötekinin son hecesinin

tekrarından oluşan cinas-ı mükerrerli bir gazel örneği (G.CVI) yukarda verilmişti.

Medhî Divanı'nda bundan başka matla beyitleri

Bâğ-ı dehri eyleyelden başuma dildâr dar
İtdi bülbül gibi kârum ol ruḥ-ı gülzâr zâr (G.CLVI)

‘Âşıka k’ol dem ola naḥd-i meḥâşıl ḥâşıl
‘Âkıbet olur aña ehl-i mevâşıl vâşıl (G.CCCXXXVI)

şeklinde olan iki cinas-ı mükerrerli gazel daha mevcuttur.

Yârine vir cânı şalma yarına
Çünkü var yârine ikrârıñ senüñ (G.CCLXXXIII-4)

beytinde “yarine/yarına” kelimeleriyle cinas yapan Medhî, XXVI. muhamesin 2. bendinde

Aradum bir dürlü derde çäre yüz
Didiler kim bulmazsın ara yüz
Minnet itdüm âhir ol dîdâra yüz
Gün yüz-iyle bir gün olduk yüz-be-yüz
Yüz gün oldu ol yüzüñ ḥayrânıyuz

diyerek “yüz” kelimesini cinaslı olarak kullanmıştır. Altı beyitlik

İlâhî ‘âcizem zâr u güneḥ-kâr
Be-ğâyet eyledi cânâ güneḥ kâr (CXCVI)

matlalı gazelinde her beytin iki mısraında da cinaslı kelimelerle kafiye yapmıştır.

Gazellerinden birinde ise (G.CLXX) “perva-nedür” lafzıyla cinaslı gazelin en güzel örneklerinden birini ortaya koymuştur:

1. Tıtuşur şem‘-i ruḥuñ şevkı-y-le dil pervânedür
Sen ḥu-bî-pervâ güzelsin bilmedüñ pervâ nedür
2. Emrimüz var her yaluñ yüzlüyi da‘vet kıлмаға
Her kimüñ destinde hükm-i şâhî var pervânedür
3. Qahramân mı Rüstem-i Destân mı yâ qâhir midür
Qırdı ‘âlem ḥalkını o yâr-i bî-pervâ nedür
4. Şol gözi âhû gönül murğın şikâr itdi velî
Bilmedi murğ-ı dili ol bâz-ı bî-pervâ nedür
5. Medḥiyâ küy-ı ḥarâbātuñ bugün şeh-bâzısın
Mest-i ‘aşk ol dil-beri şayd itmege pervânedür

Medhî'nin gerek asonans ve aliterasyon gerek kelime tekrarları ve gerekse cinas sanatı ile şiirine belirli bir ahenk, âdeta müzikli bir ses sağlamaya çalıştığı ve bunu da başarıyla gerçekleştirdiği anlaşılmaktadır.

Medhî şiirinde söz sanatlarıyla hitabetinin tesirini kuvvetlendirirken diğer taraftan mana ile ilgili, tezat ve mübalağa gibi sanatlardan da faydalanmıştır. Nihanî'nin gazelini tahmis ettiği bir şiirinde

Nâr-ı aşkuñ çün firûzân itdi sûzân göñlümi
Cüz'î cem' itme benüm küllî perîşân göñlümi
Şādān itme 'anā küncinde nālān göñlümi
Ḵo ẖarāb olsun 'imāret itme vîrān göñlümi
Genc ẖiç eksük degül künc-i dil-i vîrāneden (Muh.XXXIV-5)

cüz, küll ve cem, perişan kelimelerinin zıtlığından yararlanılmıştır. Hayalî'nin gazelini tahmis ettiği şiirinde ise

Küfr-i zülfüñ görmeyen İmāna gelmez dünyede
Anuñ-içün añā dil virdüm boyun miñnet-zede
Ḵakülündür dil-berā sermāye 'ömr-i sermede
Rûy-i gülğünüñda ẖālūñ Hindû-yı āteş-gede
La'l-i cān-bağşuñda ẖaṭṭuñ kâfir-i 'İsî-perest (Muh.LIX-2)

küfr ve imanı tezatlı kullanmıştır. Bir başka beytinde

Karalar geymiş bugün gördüm ser-ā-pā ol perî
Kim ḵarañu gicede seyr itdi şems-i ẖāveri (DXVIII-1)

diyerek çok güzel bir teşbihte bulunmuş, karanlık ve aydınlık karşıtlığını dile getirmiştir. Şiirlerinde sayıca mübalağaya çok fazla yer vermeyen şair,

Yedi deryā 'aceb teskîn ider mi
Beni şol resme yakdı nāz-ı firḳāt (G.LXXV-4)

H̱ürşîd-i rûy-ı yāre taḳarrüb dilerse dil
Āh u şerārı 'arşa anuñ nerdübān gerek (G.CCLXXXVII-5)

beyitlerinde görüldüğü gibi zaman zaman mübalağadan kaçınmaz. LXXIII. gazelin 4. beytinde,

Şahrā-yı dile gelse ne dem cünd-i ḱayālūñ
Fikrüm çerisin anda perîşān ider ey dost

diyerek sevgilinin hayalinin gönle gelişini gayet ince olarak bir savaş mazmunu içinde işlemiştir.

Her zamān ben yār için bārān iderdüm eşkümi
Medḥiyā şimdi nigār-ı dil-sitān aḡlar baña (G.XIV-5)

dediği beyitte, divan şiiri geleneğinde mâşuk için gözyaşını yağmur gibi akıtan
âşık hayalini tersine çevirerek ifadesini kuvvetlendirmiştir. Bir beytinde,

Fürkat şebinde baña rüyunu şeb-çerāḡ it
Ref it niḡāb-ı zülfün şubḡun yüzini aḡ it (G.LXXVI-1)

diyerek sevgilinin yüzünün güneşe benzediğini telmih yoluyla, ince bir hayal ile
ifade eden şair diğer bir beytinde,

Gāh sāyeñ gibi ey serv-i revān mevcūduz
Gāh dürc-i dehenün fikri ile nā-būduz (G.CCXII-1)

diyerek sevgilinin boyunun uzunluğunu ve ağzının yokluğunu ifade ederken,
tezatı ve mübalaḡayı gayet ince bir hayal ile işleyip aynı beyitte vererek, XVII.
yüzyıl divan şiirinde belli başlı bir çok şairin meyl ettiği bir akım olan sebk-i
Hindi'nin ipuçlarını verir.

Kūs-ı zuhūr-ı aşk-ı dil-ārāyı çalmaḡa
Sultān-ı aşk-ı mālīk-i mülk-i bekā gerek (K.XXVIII-7)

beyti de dörtlü terkeb yapısıyla bu akımın başka bir ipucu sayılabilir. Yine vuslat
için döktüğü göz yaşlarının vuslata mani olduğunu söylediği

Reh-güzārın bağlamış yārün sirişk-i çeşm-i ter
Vuşlata māni olan bu dīde-i ḡun-bār imiş (G.CCXLIV-2)

beyti ile benzetmenin yönünü zarif bir şekilde tersine çevirdiği

Genc-i ḡusnünde tolanup iki ejderhā yatur
Devr-i ruḡ-sārunda anlar şüretā ḡlsū imiş (G.CCXLVI-3)

Vücūdum şüret-i dīvāra dönmişdür düşünmekden
Beni ol büt görüp ādem ḡayāl eyler bu şüretde (G.CDLXXVI-2)

beyitleri XVI. yüzyıla göre değişik ifade tarzları olarak göze çarpar.

Ol büt-i Çin'de kerāmet yok mudur kim Medḥiyā
Sāye-i zülfi kara topraḡı müşḡin eylemiş (G.CCLI-5)

diyerek sevgilinin saçının değil saçının gölgesinin kara topraḡa misk kokusu
verdiğini söylediği beytinde, ve

Medḡi yüzüne şimdi ḡadem başmadı ol yār
Bir dem gele kim kuḡl için araya ḡubāruñ (G.CCCIX-5)

diyerek çoktan toprak olduğunu söylemeden, ölümünü ancak ima yoluyla
anlatması, ve yine

Ben ol yârüm bütûn dünyâya virmem
Vişâli fikrini ‘ukbâya virmem (G.CCCLXVI-1)

beytinde sevgilinin visal zevkini değil de visal fikrini bile ukba ile değiştirmeyeceğini söylemesi belki de değişen şiir anlayışının habercisi olarak görülebilir. İnce işlenmiş hayaller, tezatlı söyleyişler ve değiştirilen benzetmelerin yanı sıra Medhî, orijinal sayılabilecek bazı benzetmeleri de şiirlerinde kullanmıştır. Dönen felekleri vecde gelip de durmadan sema eyleyen aşk Mevlâna'sına benzettiği beyti,

Pîr-i gerdûn muttaşıl eyler semâ
Vecde gelmiş şaň ki Mevlânâ-yı ‘aşk (K.IV-9)

ve,

Göñül virdüm kemend-i zülf-i dil-dâre esîr oldum
Yitürdüm ‘aqlumı Mecnûn-ı şeydâya nazîr oldum
Şafâ vü şâdumânı gitdi dilden gam-pezîr oldum
Yaşum taht-ı revân oldı şanurlar ben emîr oldum
Tükendi naqd-i eşküm gözlerüm ağardı pîr oldum
Civânum baña rahm itmez mi pîr oldum fakîr oldum (Müs.XXXII-1)

dediği bendteki, kendi göz yaşlarından oluşmuş bir taht-ı revanda giden emir benzetmesi hem mübalağalı hem de değişiktir. Medhî, su mimarisi ile ilgili benzetmelere ayrı bir ilgi göstermiştir.

Cevrden kıddüm büküldi göz yaşı oldı revân
Her ne yirde kim kemer bağlana lâ-büdd şu gelür (G.CXXXIV-4)

Kıddümi büküp eşk-i firâvânum akıtdum
Şular getürüp şehr-i vücüd içre kemerden (G.CDIII-4)

beyitlerinde sıkıntı ile bükülen boyunu su kemerine, göz yaşlarını da kemer aracılığı ile şehre gelen suya benzetmiştir.

Büküldi kıdd gözümünden çıkdı şular
Terâzüdür gözüm kıddüm kemerdür (G.CXCI-5)

diyerek yine bükülen boyunu su kemerine benzetirken gözlerini de su yolları üzerinde kurulan ve su basıncını kontrol eden su terazisine teşbih ettiği beyitten başka,

İki cârî çeşmelerdür çeşmümüz
İki gözli cisre beñzer kaçumuz (G.CCXXXI-4)

diyerek durmadan göz yaşları akıtan gözlerini çeşmeye, kaşlarını da iki gözlü köprüye benzetmiştir. Şair,

Baħr-ı āhen gibi cūş itse n'idem ħayl-i 'adū
Er aña dirler o dem ola demürden cigeri (G.DXXIII-3)

diyerek zırhlar içinde düşman ordusunu demirden bir denize benzetmiş,

Bir demürden kal'adur peykān-ı fūrkatle beden
Tır-i ħasret eyleyelden cismümi cāndan cüdā (G.XXIV-6)

dediği beytinde ise vücudunu, ayrılık oklarının "beden"e saplanmasıdan meydana gelmiş demir bir kaleye teşbih ederek aynı zamanda cismin ayrılık sebebiyle cansız kalan halini, demir soğukluğu ile birleştirmiştir.

3. 4. Şairliği

Gerek tezkirelerde, gerekse biyografilerde adına rastlanmadığı için Medhî'nin kendi döneminde sanatı bakımından nasıl değerlendirildiğini öğrenmek mümkün olamamaktadır. Medhî şiir hakkındaki ve kendi şiiri konusundaki görüşlerini bazı beyitlerinde dile getirmiştir. Kendi şairlik kudretini

Tiğ-i nazmumla şehā şöyle dil-āverlik idem
Diyeler 'aşrumuzuñ şimdi budur Selmān'ı (K.XX-12)

diyerek İran şairlerinden Selman-ı Savecî ile karşılaştırmıştır.

Benzer karşılaştırmayı

Taħsİn iderse nazmuma ger Ĥusrev-i suħan
Baş egmezem cihānda Kemāl-i Ĥocend'e ben

Medhî kemāl-i şî'rüme Selmān reşk ider
Akrān içinde Muħteşem oldum suħanda ben (G.CDXXVI-6, 7)

dediği beyitlerde Emir Husrev-i Dihlevî, Kemal-i Hocendî ile de yapmaktadır.

Kendi sözlerinin yeni ilk defa söylenmiş olduğunu, kendi tarzını meydana getirdiğini

Kimseden ben böyle bir eş'ār-ı zİbā görmedüm
Medħiyā bu tarz-ı ħās-İcād dirsem yaraşur (G.CXXXVII-5)

Silk-i nazma muntazam sözler gerek lü'lü' gibi
Neylerüz ħar mühreyi biz dürr-i nā-yāb isterüz (G.CCII-3)

Sözlerüñ lü'lü'-yi terdür Medħiyā
Silk-i nazmuñ dürr-i nāb olmak gerek (G.CCLXXXI-5)

Dürc-i dilden dür-i nā-süfte iderdüm zāhir
Medħiyā gevher-i eş'āra ħarİdār olsa (G.CDLLXVIII-5)

beyitlerinde söylemiştir. Kendi tarzındaki bu şiirlere

Çok nezâyir söylenüp dillerde yâd olsun diyu
Bu zemîni tarh idüpdür Medhî-i şeydâ güzel (G.CCCXXI-5)

diyerek çok nazireler yazılıp dillerde yad olmasını de istemektedir. Belagatde muvaffak olduğunu

Bi-hamdi'llâh belâgat mülkine mâlik olup bizde
Semend-i tab'umuz husrevler-ile hem'-inân itdük (G.CCCIV-3)

beytiyle ifade etmiş, şiir söyleme kabiliyetinin derecesini

Genc-i esrâr-ı ma'âniye yetürdüm destümi
Tîğ-i tab'umdur açan iklim-i nazmı ser-be-ser (G.CXI-3)

diyerek ifade etmiştir. Kendi şiirinin başkaları tarafından takdir edildiğini

Kim gördi ise nazm-ı dürrer-bârufı Medhî
Didi ki suhan gevherine kân olacaksın (G.CDXII-5)

Medhiyâ ehl-i nazarlar göricek şîr-i terûn
Didiler bu gazelûn ol şeh-i hûbâne gibi (G.DXIV-5)

beyitlerinde dile getirmiştir. Öte yandan şiir ve marifet ehlinin kıymetinin her zaman bilinmediğinden

Dürr-i nazmı kimse almaz gûşına
Gevher-i şîr oldı Medhî bî-revâc (G.LXXXV-5)

Tutalum Selmân imişsin Medhiyâ
Ma'rifet ehline râğbet kalmadı (G.DLXII-5)

diyerek şikâyet etmektedir. Şiirin nasıl olması gerektiğini

Nazm-ı pāk oldur kim anuñ Medhiyâ olmak gerek
Her hurûf-ı cevheri dünyâ deger dürr-dâneler (G.CXC-7)

dediği beyitte ifade eden Medhî, kendi mucizevî sözleri için

Luţf-ı Hakk'ı-y-la sözüm icâzdur
Her nefes biñ şükr ider ki azdur (G.CLXXXIX-1)

diyerek şükreder. Belagat kılıcıyla nazm ülkesine sahip olmak istediğini

Mülk-i nazma çalışup tîğ-i belâgat çekseñe
Mâlikâne mülk idüp mîr-i suhan-dân olsaña (G.CDXCI-5)

beytiyle ifade eden Medhî'nin kendi döneminin önde gelen şairlerinin şiirleriyle kıyaslanabilecek güzellikte şiirler yazdığına

Her ne dem muṭrib senüñ gülşende rüyuñ yâd ider
Gül yaqalar çâk idüp murğ-ı çemen feryâd ider (G.CLXXXV)

Firākuñla derūnumdan ʿalev çıkdı cihān yandı
Şerār-ı nār-ı āhumla zemīn ü āsumān yandı (G.DL-1)

matlalı gazelleri yalnızca iki örnek olup şairin, XVI. yüzyılda divan şiirinin gelmiş olduğu seviyeye uygun şiirler yazabildiği diğer manzumelerinden de anlaşılmaktadır.

3. 5. Etkiler

Divan şiirinin en parlak örneklerinin verildiği, büyük şairlerin yetiştiği bir dönemde yaşayan Medhî'nin şiirlerinin en çok hangi şairin etkisinde olduğunu tesbit edebilmek pek mümkün değildir. Ancak en çok nazire yazdığı veya gazellerini tahmis ettiği şairler, böyle bir değerlendirme yaparken başlıca ölçülerden biridir. Medhî'nin yirmi şaire yazdığı tahmisler onun bu şairlerin şiirlerini beğendiğini ortaya koymaktadır. Özellikle Nihanî ve Kemal Ümmî'nin tasavvufî şiirlerine yazdığı tahmisler, bu şiirleri kendi derviş meşrebine uygun bulduğu ve kendi düşüncelerini de ifade edebileceği şiirler olarak gördüğünü düşündürmektedir. Medhî'nin tahmis ettiği bu gazellerin bulunduğu eserler tespit edilmeye çalışılmış ve metin kısmında nazire veya tahmis olan şiirlerin altında dipnotlarda belirtilmiştir. Fakat özellikle divanı elde bulunmayan şairlerin gazelleri mecmualardan aranmışsa ancak yine de tahmis edilen bu gazellere rastlanmamıştır. Tahmis edilen gazellerden biri Hamdî mahlaslı bir şaire ait olup, bu kişinin Hamdî mahlasını kullanan şairler arasında en tanınmış olan Hamdullah Hamdî (ö. 1508) olması muhtemeldir (Muh. LI). Ancak bu gazel Süleymaniye Kütüphanesi Esad Efendi 2626 numaralı ve Millet Kütüphanesi Ali Emiri Manzum 120 numaralı Hamdî Divanı nüshalarında bulunamamıştır.

Medhî Divanı'nda gazeli tahmis edilen şairlerden biri de Behiştî'dir. XV. yüzyılda yaşamış Behiştî ile XVI. yüzyılda yaşamış Behiştî 'den (ö.1569-70) hangisinin gazelinin tahmis edildiği anlaşılamamıştır. Saadettin Nüzhet Ergun'un *Türk Şairleri*¹⁸⁸ adlı eserinde her iki Behiştî'nin mecmualardan alınmış şiirleri arasında Medhî'nin tahmis ettiği (Muh.LVI, Muh.LXXXIV) gazeller yoktur. Yine

¹⁸⁸ Saadettin Nüzhet Ergun, *Türk Şairleri*, c. 2, İstanbul, Bozkurt Matbaası, 1936-1944, s. 787, 794.

Medhî'nin tahmis (Muh.LVIII) ettiği, XVI. yüzyıl şairlerinden Manisalı Camî'nin şiiri S. N. Ergun'un adı geçen eserinde¹⁸⁹ ve bakılan mecmualarda bulunamamıştır. Medhî, XVI. yüzyılda yaşamış derviş yaradılışlı bir şair olan Derunî'nin¹⁹⁰ gazeli ile (Muh.LXV) Belîğî'nin gazelini (Muh.LXII) de tahmis etmiş ancak bu gazellere bakılan kaynaklarda rastlanamamıştır.¹⁹¹ Ali Nihat Tarlan'ın "Şiir Mecmualarında XVI. ve XVII. Divan Şiiri" adlı eserinde Ubeydî (ö.1573-74) ve Mevlevî bir şair olan Şemî'nin (ö.1591-92) şiirleri arasında Medhî'nin tahmis ettiği (Muh.XLIX ve Muh.LXIX Ubeydî, Muh.LXXI Şemî) şiirler yoktur.¹⁹² Ubeydî'nin Millet Kütüphanesi Ali Emiri Manzum 272 numaralı divan nüshasında da bu gazeller bulunamamıştır. Ayrıca Germiyanlı Kalender'in (Muh.LII), adına hiçbir kaynakta tesadüf edilemeyen Bican'ın (Muh.LIII), Sultan I. veya II. Selim'in mahlası olan Selimî'nin (Muh.XIII) gazelleri de Medhî tarafından tahmis edilenler arasındadır. Kemal Ümmî'nin (ö.1475) tahmis edilen gazelleri arasında ise yalnız üçü bulunamamıştır¹⁹³ (Muh.XXIII, Muh.XXV, Muh.XXXVI). Gazelleri tespit edilemeyen bu şairlerin şiirleri için ayrıca Eğridirli Hacı Kemal'in Camiü'n-Nezair (Beyazıd Ktp., 5782) başta olmak üzere numaraları belirtilen nazire ve şiir mecmuaları¹⁹⁴ taranmış fakat Medhî'nin tahmis ettiklerine rastlanmamıştır. Medhî tahmisleri dışında, Taşlıcalı Yahya Bey'in (ö.1582) Kitab-ı Usul adlı mesnevîsinin nakarat beytini tesdis etmiştir (Müs.IV). Bu tesdisin son bendinde Yahya Bey'in şirin-zaban olduğunu söyleyerek beğenisini dile getirmiştir.

Bir şairin diğer şairlerden nasıl etkilendiğinin anlaşılması için nazirelerin önemli bir yeri olduğu şüphesizdir. Medhî bir gazelinde şiirini, Gazi Giray Han'ın (ö.1607) şiirine nazire olarak yazdığını ifade etmektedir (G.CCCLXXXV). Giray

¹⁸⁹ Saadettin Nüzhet Ergun, *Türk Şairleri*, s. 905.

¹⁹⁰ H. İpekten, M. İsen, R. Toparlı v.d., *Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, Ankara, Kültür ve Turizm Bakanlığı, 1988, s. 98.

¹⁹¹ Saadettin Nüzhet Ergun, a.g.e., c. 3, s. 1165.; c. 2, s. 820.

¹⁹² Ali Nihat Tarlan, *Şiir Mecmualarında XVI. ve XVII. Asır Divan Şiiri – Ubeydî – Aşkî – Şemî – İşretî*, İstanbul, İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1948, s. 3-31; s. 61-76.

¹⁹³ Kemal Ümmî Divanı karşılaştırmalı tezler için bkz. İnci Selekler, "Kemal Ümmî Divanı", Mezuniyet Tezi. İstanbul Üniversitesi, 1970; Şükriye Yurtsever, "Kemal Ümmî Divanı", Mezuniyet Tezi. İstanbul Üniversitesi, 1971; İsmail Çınar, "Kemal Ümmî Divanı", Mezuniyet Tezi. İstanbul Üniversitesi, 1970. Bu gazeller için ayrıca Süleymaniye Kütüphanesi - Hacı Mahmud Efendi 3343 ve Pertev Paşa 415 numaralı divan nüshalarına da başvurulmuştur.

Han, Gazayî ve Han Gazi mahlaslarıyla Farsça, Arapça, Kırım ve Osmanlı Türkçesiyle şiirler yazmıştır.¹⁹⁵ Gazi Giray Han'ın bazıları Kırım ve Çağatay Türkçesiyle olmak üzere 42 gazelini ihtiva eden divançesi İsmail Hikmet Ertaylan tarafından yayımlanmıştır.¹⁹⁶ Ancak Medhî'nin nazire yazdım dediği gazeliyle aynı redif, kafiye ve konuda olan her hangi bir şiirine bu eserde rastlanmamıştır.

Fuzulî'nin

Ġarķ-ı h n- b-ı dil itdi d de-i giry n beni
Anca  an d kd m ki bu reng ile  utdı  an beni¹⁹⁷

matlalı gazeline kar ılık

Ey g zi mest eyled n   n v lih   hayr n beni
V dl -i hayretde  aldum  oma ser-gerd n beni (G.DXL)

matlalı gazelini s yleyen Medh 'nin yine Fuzul 'nin s yleyi ini andıran gazelleri (G.DXXV ve DXL), onun  iirlerinden etkilenmi  ve tarzını be enmi  oldu una i aret etmektedir. Yine Yahya Bey'in Divanı'ndaki

G rmedi anu  gibi bu n h peder   r  mm h t
K m-b n   k m-y b u k m-ba   u k m-r n¹⁹⁸

beytindeki ikinci mısraına kar ılık Medh 

H zret-i      Efendi menba -ı lu f u kerem
K m-k r u k m-ba   u k m-b n   k m-y b (G.XLVIII-3)

beytinde sıralaması de i ik olmak  zere aynı kelimeleri kullanmı tır. Medh 'nin

 dem oldur d nyede adı yaman y d olmaya
Medhiy  b  l  alan   lemede ya  ı ad imi  (G.CCXLI-5)

 eklindeki beytinin ikinci mısraı Bak 'nin

 v zeyi bu   leme D vud gibi  al
B  l  alan bu  ubbede bir  o   ad  imi ¹⁹⁹

¹⁹⁴ Millet K t phanesi Ali Emiri Manzum 6, 674, 681; S leymaniye K t phanesi  elebi Abdullah 315, Tahir A a 285, Esad Efendi 3418.

¹⁹⁵ Mustafa Uzun, "Gazi Giray II; Edeb  Y n ", *T rkiye Diyanet Vakfı  sl m Ansiklopedesi*, c. 13,  stanbul, TD AV, 1996, s. 452.

¹⁹⁶  smail Hikmet Ertaylan, *Gazi Geray Han, Hayatı ve Eserleri*,  stanbul, Ahmet Sait Basımevi, 1958.

¹⁹⁷ K. Aky z, S. Beken, S. Y ksel vd., haz., *Fuzul  Divanı*, 2. bs., Ankara, Ak a  Yayınları, 1990, 274-275, G.293.

¹⁹⁸ M.  avu o lu, haz., *Yahya Bey - Divan - Tenkidli Basım*,  stanbul,  . . Edebiyat Fak ltesi Yayını, 1977, s. 25, K.II-25, Ayrıca bu divanda 64. sayfadaki

Ey  er  -ı n r-ı  ayn-ı  dil n u   lim n

V y em r-i k m-r n u k m-ba   u k m-b n K.XIII-27

beytindeki ikinci mısraa da bu bunlara benzemektedir.

¹⁹⁹ Sabahattin K   k, haz., *Bak  Divanı*, Ankara, TDK, 1994, s. 234, G.218-3.

beytindeki ikinci mısraı hatırlatmaktadır.

Bu hatırlatmalardan farklı olarak Medhî'nin şiirleri arasında nazire olduğu anlaşılan gazelleri de vardır. I. Ahmed'in üç gazeline yazdığı nazirelerde şekil ve konu bakımından benzerlik açıkça görülmektedir. I. Ahmed'in,

Meşnevî'sin işidüp Hâzret-i Mevlânâ'nuñ
Güş-vâr oldı kulağumda kelâmı anuñ²⁰⁰

matlalı gazeline Medhî

Şehriyâre ne 'aceb luğf-ider ol Mevlâ'nuñ
Şâh iken kulu olur Hâzret-i Mevlânâ'nuñ (G.CCCXIII-1)

matlalı naziresini yazmıştır. Sultan Ahmed'in,

Minnet Allâh'a ki irişdi beşâret haberi
Geldi cân kulağına yine meserret haberi²⁰¹

matlalı gazeline Medhî

Hâmdü li'llâh ki şehâ geldi bu nuşret haberi
Toldı hep dâr u diyâr içre meserret haberi (DLXXII-1)

matlalı naziresini yazmış ve ayrıca I. Ahmed'in yukardaki matlâının birinci mısraını, 8. beytinin ikinci mısraında

Medhîyâ gör ne dimiş şâh-ı Ferîdün-fermân
Minnet Allâh'a ki irişdi beşâret haberi

diyerek kullanmıştır. Son olarak I. Ahmed'in

Şâhn-ı 'âlem merg-zâr dilâ nevrûzdur
Tâze cân bahş itdi ezhâra ziyâ nevrûzdur²⁰²

matlalı gazeline Medhî,

Mihnet idi âhir oldı ibtidâ nev-rûzdur
İrdi murgândan yine şît u şadâ nev-rûzdur (G.CVIII-1)

matlalı gazelinesi söylemiştir. Ayrıca Kanunî'nin

'Abîrüm 'anberüm varum habîlbüm mâh-ı tâbānum
Enîsüm mahremüm varum güzeller içre sulţānum

matlalı meşhur gazeline nazire olarak Medhî

Benüm hānum benüm cānum ṭabîlbüm derde dermānum
Yüzi gül-berg-i hāndānum boyı serv-i hıramānum (G.CCCLXX)

²⁰⁰ İ. Kayaalp, *Sultan Ahmed Divanının Tahlili*, s. 207.

²⁰¹ İ. Kayaalp, a.g.e., s. 209. Eserde bu beyitteki "Minnet Allâh'a ki" ibaresi yanlışlıkla vezni bozacak şekilde "minnetullah ki" olarak okunmuştur.

matlalı gazelini söylemiştir. Ayrıca Kemal Ümmî'nin

Bu hân içre nice hân kondı göçdi
Bu tahta nice sultân kondı göçdi

matlalı 35 beyitlik uzun bir gazeline²⁰³ yazdığı

Bu yurda nice kârvân kondı göçdi
Nice şöretlû hâkân kondı göçdi

matlalı naziresi Medhî Divanı'nda 27 beyit olarak kasideler arasında yer almaktadır.

Açıkça kim için söylediği belli olan nazireler dışında Medhî'nin çağdaşlarından kimlere nazireler yazdığını tam olarak söyleyebilmek güçtür. Çünkü bir şiirin diğerine nazire olduğunu söyleyebilmek için aynı vezin, kafiye, redif ve bunlara ilave olarak konu benzerliği aranır. Ancak bu açıdan bakıldığında birbirine benzeyen ve nazire şartlarını yerine getiren aynı döneme ve öncesine ait çok fazla şiir bulunabilir. Bu benzer şiirlerden şairin hangisinden hareketle naziresini kaleme aldığını söylemek zordur. Ne yazık ki şairin kimlerden etkilendiğini ararken de bu şekilde yapılan nazire araştırmalarının dışında çok fazla seçenek yoktur. Hangi şairlerden etkilenmiş olabileceğini tahmin edebilmek için Medhî'nin sonu "elif" ile biten gazelleri, nazire olup olmadığı yönünden yaşadığı dönemin şairlerinin yine sonu "elif"le biten gazelleriyle bir deneme olmak üzere karşılaştırılmıştır.

Fuzulî'nin,

Ey melek sîmâ ki senden özge hayrândur saña
Hâk bilir insân dimez her kim ki insândur saña²⁰⁴

matlalı gazeline karşılık, Medhî

Ey halîl-i cân u dil diller çü mihmândur saña
Ol sebebdan ehl-i 'aşkuñ varı kurbândur saña (G.I)

matlalı gazelini ve ayrıca Fuzulî'nin bu beytine, redif ve kafiyesi farklı olmakla birlikte anlam yönünden çok benzeyen

Ger melek dirsem saña lutf eyle incinme baña
Şüretâ gerçi melek reşk-i melâlsin şehâ (G.XXXI-1)

²⁰² İ. Kayaalp, a.g.e., s. 216-17. Eserde bu beytin birinci mısraı vezin bakımından hatalı olup ikinci mısradaki "cân baḡş" ibaresi yanlışlıkla "cân-baḡş" olarak birleşik yazılmıştır.

²⁰³ Kitab-ı Kemal Ümmî, Süleymaniye Kütüphanesi - Hacı Mahmud Efendi, 3343, 21b-22b

²⁰⁴ K. Akyüz, S. Beken, S. Yüksel vd., haz., *Fuzulî Divanı*, s. 140-41, G.21.

beytini söylemiştir. Ancak Fuzulî'nin beyti tasavvufî açıdan değerlendirilmeye daha müsait iken Medhî daha âşıkane söylemiştir. Yine Fuzulî'nin

Ey olup Mi'râc bürhân-ı 'uluvv-i şân saña
Yire inmiş gökden istikbâl için Fırkân saña²⁰⁵

matlalı gazeline karşılık, Medhî

Ben nice dil vormeyem kim ey melek her ân saña
Kıtb-ı 'âlemsin felekde mihr u meh hayrân saña (G.VIII)

Ben miyem ancak cihânda zâr u ser-gerdân saña
Mihr-i 'âlem taña kalmışdur olup hayrân saña (G.XI)

matlalı gazellerini, Fuzulî'nin

Her zamân manzûr bir şûh-ı sitem-gerdür baña
Hânda olsam bir belâ Hakk'dan muqarrerdür baña²⁰⁶

Fakr mülki taht ü 'âlem terki efserdür baña
Şükr li'llâh devlet-i bâkî müyessürdür baña²⁰⁷

matlalı gazellerine karşılık, Medhî

Teşne-i câm-ı lebûn dârû-yı hûş-perdür baña
Kırpügün 'aksi derûn-ı dilde hançerdür baña (G.XXIX)

matlalı gazelini söylemiştir.

Bakî'nin,

Hüsni ile saña öykünemez çün gül-i ra'nâ
Hüzn ile baña beñzeyemez bülbül-i şeydâ²⁰⁸

matlalı gazeline karşılık Medhî,

Ey bağ-ı leâfetde lebûn gonca-i hamrâ
Gülşende ruhuñ vaş ider bülbül-i gûyâ (G.XVIII)

matlalı gazelini söylemiştir.

Muradî mahlaslı III. Murad'ın

Gördügi dem aña didüm ol dil hayrân aña
Nice nice sa'y kıldı bulmadı pâyân aña

matlalı gazeline karşılık Medhî

Tirüñi gönder siperdür sine-i 'üryân aña
Ey kaşı yâ Tañrı hakkı cânımız kurbân aña

²⁰⁵ K. Akyüz, S. Beken, S. Yüksel vd., haz., *Fuzulî Divanı*, s. 133, G.6.

²⁰⁶ K. Akyüz, S. Beken, S. Yüksel vd., haz., a.g.e., s. 137, G.14.

²⁰⁷ K. Akyüz, S. Beken, S. Yüksel vd., haz., a.g.e., s. 137-38, G.15.

²⁰⁸ Sabahattin Küçük, haz., *Bakî Divanı*, s. 104, G.5.

matlalı gazelini söylemiştir.

Taşlıcalı Yahya Bey'in,

Şol cefâ taşı ki senden irişür kat kat baña
La'lden kıymetlidir ey h'âce-i behcet baña²⁰⁹

Zatî'nin,

Şevk ile bir gün eger kim ol kamer-ı tal'at baña
Gösterürse yüzini yüz gösterür devlet baña²¹⁰

ve İshak Çelebi'nin,

Dostum gâyetde te'sîr eyledi fûrkat baña
Başum alup gideyin eglencedür gurbet baña²¹¹

matlalı gazellerine karşılık Medhî

Görmemek mihr-i ruhuñ oldı şehâ fûrkat baña
Ayda bir gün görür-isem el virür vuşlat baña (G.XII)

matlalı gazelini söylemiştir.

Hayretî'nin

Râzîyem kıl bu teni pejmürdemi cāndan cüdā
Yâ İlâhî eyleme tek cānı cānāndan cüdā²¹²

matlalı gazeline karşılık Medhî,

Bilmezem hālüm ne olur mäh-ı tábāndan cüdā
Olmışam pervāne-veş şem'-i şeb-istāndan cüdā (G.VII)

ve

Hecr-i la'lüñ ehl-i derdi kıldı dermāndan cüdā
Kılmađuñ derd ehlini sen dağı hicrāndan cüdā (G.XXIV)

matlalı gazelleri söylemiştir. Zatî'nin vezin ve redif bakımından yukardaki beyitlerle aynı olan

²⁰⁹ M. Çavuşoğlu, haz., *Yahya Bey - Divan - Tenkidli Basım*, s. 286, G.11.

²¹⁰ A. N. Tarlan, haz., *Zatî Divanı Edisyon Kritik ve Transkripsiyon*, İstanbul, İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1967, s. 15, G.15.

²¹¹ M. Çavuşoğlu, M. A. Tanyeli, haz., *Üsküplü İshak Çelebi - Divan - Tenkidli Basım*, İstanbul, Mimar Sinan Üniversitesi Yayınları, 1989, s. 116-17, G.8.

²¹² Hayretî, *Hayretî - Divan - Tenkidli Basım*, haz. Mehmed Çavuşoğlu, M. Ali Tanyeli İstanbul, İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1981, s. 135-36, G.5. Hayretî'nin bu gazeline benzeyen aynı vezin, redif ve kafiye üç gazeli daha vardır. G.6, 7, 8. Coşkun Ak, *Muhibbi Divanı* adlı çalışmasında, Hayretî'nin bu gazeline Kanunî'nin

İñlerem ney gibi her dem bezm-i cānāndan cüdā

Bir qurı cismüm ki düşdüm dostlar cāndan cüdā

matlalı bir nazire yazdığını söylemişse de bu matlalı gazel, *Muhibbi Divanı* adlı çalışmada bulunamamıştır. Bkz. Muhibbî, *Muhibbi Divanı - İzahlı Metin- Kanunî Sultan Süleyman*, haz. Coşkun Ak, Ankara, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 1987, s. 23.

Şāhuñ oldum südde-i devlet-penāhından cüdā
Olmasun ‘ālemde bende pādīşāhından cüdā²¹³

matlalı gazeli ise “ān” kafiyesi yerine “ın” kafiyesiyle yazılmıştır.

Zatî’nün,

Merhabā ey bûy-ı zülf-i dil-rübā
Kankı yiller esdi geldüñ bu yaña²¹⁴

Merhabā ey sāğar-ı ‘işret-fezā
Çekmedi devründe gamdan dil cefā²¹⁵

matlalı gazelleri ve Bakî’nin,

Nev-bahār irişdi vü gitdi şitā
Keyfe yuhyi’l-arza ba‘de mevtiḥā²¹⁶

matlalı gazeline Medhî,

Destüñe bir lāle şundum dil-berā
Dāğ-ı sīnem āşikār etdüm saña (G.XXII)

Kûy-ı yāre yüz sürerseñ ey şabā
Bûy-ı çīn-i zülfin al gel bu yaña (G.XXV)

Mihr umarken kıldı ol meh çok cefā
Bāl-i ümmīd eyledüm irdi belā (G.XXVI)

Ḥadden aşdı zulm u cevruñ dil-berā
Bī-vefāsın bī-vefāsın bī-vefā (G.XXXIII)

Yüz günāhuñ ey gönül bir gün aña
Sen de inşāf eyle bir kerre saña (G.XXXVIII)

I. Ahmed’in,

Gidelden ‘asker-i İslām hīç olmadı ḥaber peydā
‘Adūya āteş-i ḥarbde ricām ola şerer peydā²¹⁷

Hayalî’nin,

Gören nazmum ‘uyūnuñdan ider ḥūn-ı ciğer peydā
Nice kanlar yutar kan eyleyince bir güher peydā²¹⁸

ve Usulî’nin,

²¹³ A. N. Tarlan, haz., *Zatî Divanı Edisyon Kritik ve Transkripsiyon*, s. 7, G.7.

²¹⁴ A. N. Tarlan, haz., a.g.e., s. 20, G.20.

²¹⁵ A. N. Tarlan, haz., a.g.e., s. 37, G.37.

²¹⁶ Sabahattin Küçük, haz., *Bakî Divanı*, 108, G.11.

²¹⁷ İ. Kayaalp, *Sultan Ahmed Divanının Tahlihi*, s. 208.

Vücūd-ı Muṭlak'ın bahri ne mevci kim ider peydā
Enelhaḳ sırrını söyler eger maḥfī eger peydā²¹⁹

matlalı gazellerine Medhī,

İki zülfin arasından olupdur bir ḳamer peydā
‘Aceb ḥikmetdür ola zulmet içre nūr u fer peydā (G.XXVII)

Bu ḳarn içre zuhūr itse olup bir gerçek er peydā
Aña beñzer ki zulmetden ola nāgeh seher peydā (G.XXXV)

matlalı gazellerini söylemiştir.

Hayalī'nin,

Kendini itse bugün her kim fenā-ender-fenā
Şāhid-i maḳşūd vechiyle baḳa ḳalır beḳā²²⁰

Yahya Bey'in,

Kāşķī gönüldekin bildürse Allāh'um baña
Sen güzeller şāhınuñ gönline olsam dāyımā²²¹

Zatī'nin,

Murg-ı zerrīn-per zümür-rüd-āşiyān lü'lü'-ğıdā
Bāl açup uçmaḳ diler her şubḥ kūyuñdan yaña

Bakī'nin,

Yār ışiginde diñildi ‘āşık-ı şeydā baña
Ḥaḳḳ dimişler tenzīl-ü'l-esmā' ü min şavbi's-semā

matlalı beyitlerine karşılık Medhī

Ger melek dirsem saña luṭf eyle incinme baña
Şūretā gerçi melek reşk-i melāīksin şehā (G.XXXI)

Ṭañ mı ‘ālem gevheri çıksa gözüm-den dil-berā
Sen dūr-i nā-yāb içün ḥarc eyledüm varum saña (G.XXXVI)

matlalı gazellerini söylemiştir.

Bu şekil ve konu yönünden benzeyen gazellerin yanı sıra yalnızca şekil yönünden benzeyip konu yönünden pek benzemeyen yine sonu “elif”le biten gazeller de Medhī'nin yine hangi şairlerin şiir tarzına yakın olduğunu göstermesi açısından burada verilmiştir. Nev'i'nin,

Eḥibbā muntazır meclis müheyyā
Seni gözler ḥabāb-ı cām-ı şāḥbā²²²

²¹⁸ A. N. Tarlan, haz., *Hayalī Divanı*, Ankara, Akçağ Yayınları, 1992 s. 96, G. 22.

²¹⁹ M. İsen, haz., *Usulī Divanı*, Ankara, Akçağ Yayınları, 1990, s. 97, G.1.

²²⁰ A. N. Tarlan, haz., a.g.e., s. 95-96, G. 20.

matlalı gazelini karşılık Medhî'nin,

Göñül derde giriftâr oldı derdâ
Baña yerden göge zulm oldı hayfâ

yine Nevî'nin,

İsterseñ egnüñe biçesin cübbe-i fenâ
Mıkrâz-ı lâ ile idegör kat'-ı mâ-sivâ²²³

ve

Gelse hevâ-yı göñlüme la'lüñ virür şafâ
Keyfiyyetin şarâbuñ egerçi bozar hevâ²²⁴

matlalı gazellerine karşılık Medhî'nin,

Vaşf-ı ruhuñ-la zülfüñe kim kıldum ibtidâ
İtdi hutûr hâpra "ve'l-leyl ve'd-duhâ"

matlalı gazeli mevcuttur.

Bakî'nin,

Nedür bu handeler bu 'işveler bu nâz u istignâ
Nedür bu cilveler bu şîveler bu kâmet-i bâlâ²²⁵

Nevî'nin,

Görüp âyİne-i ruhsâruñı ben tûñ-i güyâ
Bugünden 'âşıkun olmak görindi ey gül-i ra'nâ²²⁶

Ögüp göge çıkarısam n'ola hırşİd-i cihân-asâ
Le'tâfet kesb idüpdür şimdi hayli ol melek-sİmâ²²⁷

matlalı gazellerine karşılık Medhî'nin

Bugün bu gülşen-i 'âlemde kopdı bir gül-i ra'nâ
Şaçı sünbül 'izârı gül dehânı gonca-i zİbâ (G.XXVIII)

Beni çün ümmet itdüñ Muştafa'ya ey ğanİ Mevlâ
Derûnumda anuñ mihrinden özge kalmasun kaç'â (G.XL)

Hüdâ'nuñ bād-ı luţfından şu dem kim cüş ider deryâ
Ene'l-Hakķ sırrını izhâr ider her 'âşık-ı şeydâ (G.XLI)

matlalı gazelleri mevcuttur. İshak Çelebi'nin,

'Âşıkun der-mânedür derdüñ yiter dermân aña
Derdden kırtulmasın hergiz eger dermân aña²²⁸

²²¹ M. Çavuşoğlu, haz., *Yahya Bey - Divan - Tenkidli Basım*, s. 281, G. 3.

²²² M. Tulum, M. A. Tanyeli, haz., *Nevî - Divan - Tenkidli Basım*, İstanbul, İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1977, s. 237, G.11.

²²³ M. Tulum, M. A. Tanyeli, haz., a.g.e., s. 231, G.1.

²²⁴ M. Tulum, M. A. Tanyeli, haz., a.g.e., s. 232, G.2.

²²⁵ Sabahattin Küçük, haz., *Bakî Divanı*, s. 105, G. 6.

²²⁶ M. Tulum, M. A. Tanyeli, haz., a.g.e., s. 234, G. 5.

²²⁷ M. Tulum, M. A. Tanyeli, haz., a.g.e., s. 232, G. 3.

ve Hayalî'nin,

Ol melek-sîmâ perî kim beñzemez insân aña
Cân ile dilden fedâ olsun hezârân cân aña²²⁹

matlalı beyitlerine karşılık Medhî'nin,

Tirüñi gönder siperdür sîne-i 'üryân aña
Ey kaşı yâ Tañrı haqqı cânımız qurbân aña (G.XVII)

Nâmın ger ben faqîrûñ rahm idüp sulţân aña
Raĥmet ide rûz-ı maĥşer ĥazret-i Sübhân aña (G.XX)

Ĥaţţ-ı sebzüñ seyr idenler didiler reyĥân aña
Ben benefşe teg boyun egdüm qalup ĥayrân aña (G.XXXII)

matlalı gazelleri vardır. Hayalî'nin,

Şol defîli attı cevır okın ol kaşı yâ baña
Raĥm eyler oldı şimdi belâ vü qazâ baña

Fuzulî'nin,

Yâ Rabb hemîşe luţfuñı kı l reh-nümâ baña
Gösterme ol ĥarîki ki yetmez saña baña

matlalı gazellerine karşılık Medhî'nin,

Kılsañ raķîbe dürlü vefâ vü cefâ baña
Senden efendi her ne gelürse şafâ baña (G.XXX)

matlalı gazeli bulunmaktadır.

Medhî'nin sanatıyla ilgili buraya kadar yapılan tespitlerin sonucunda şairin, sade, halk diline yakın bir Türkçeyi aruzla birlikte ustalıkla kullandığı, şiirinde meddahlığının da tesiriyle ses ahengini ve tahkiyevî bir üslubu öne çıkarttığı, klâsik divan şiirinin kalıplaşmış öğelerini kullanmakla birlikte yeni benzetmelere, biraz daha incelmış hayallere yer verdiğinden hem XVI. yüzyıl klâsik dönem divan şiiri özelliklerini hem de XVII. yüzyıl da değişen divan şiiri söyleyiş özelliklerini şiirinde yansıttığı söylenebilir.

²²⁸ M. Çavuşoğlu, M. A. Tanyeli, haz., *Üsküplü İshak Çelebi – Divan – Tenkidli Basım*, s. 115, G.6.

²²⁹ A. N. Tarlan, haz., *Hayalî Divanı*, s. 90-91, G.6.

V. SONUÇ

Tezkirelerde ve biyografi kaynaklarında hakkında bilgi bulunmayan Medhî'nin divanı *İstanbul Kütüphaneleri Türkçe Yazma Divanlar Kataloğu*'nda yanlışlıkla asıl adı Kara Mahmud olan Gelibolulu Medhî'ye atfedilmiştir. Kaynaklarda tespit edilebilen on bir Medhî'ye ait bilgilerin hiç biri bu çalışmanın konusu olan divan sahibi, asıl adının Hasan olduğunu söyleyen kassa-han derviş Medhî'ye ait değildir. Önce memleket memleket dolaşarak meddahlık yaptığı anlaşılan daha sonra ise III. Murad'ın sarayında kassa-han olarak bulunan Medhî, bu görevine III. Murad, I. Ahmed ve muhtemelen II. Osman'ın saltanatı sırasında da devam etmiştir. Uzun yaşadığını şiirlerinde kendisi de ifade eden şair, XVI. yüzyılın ilk yarısından XVII. yüzyılın ilk çeyreğinin sonlarına dek yaşamış olmalıdır.

Divanından başka anlattığı kıssaları hikâyeler halinde kaleme alan Medhî şimdilik yalnızca Paris Bibliothèque Nationale'de tespit edilen *Tercüme-i Şeh-nâme-i Firdevsî* adlı eserinin mukaddimesinde tercüme ve telif on bir eser yazdığını bildirmektedir. Ancak bugün bu eserlerden *Tercüme-i Şeh-nâme-i Firdevsî* dışında British Museum'da bulunan *Kaside-i Nev-bâve*, Paris Bibliothèque Nationale ve İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi'nde nüshaları bulunan *Esrar-ı Hikmet* elde bulunmaktadır. Ayrıca, Selim Ağa Kütüphanesi'nde baş tarafı eksik bir nüshası ve Muş İl Halk Kütüphanesi'nde tam bir nüshası bulunan *Hikâye-i Rıdvan Şah* adlı mesnevî de Medhî'ye aittir. Şairin divanındaki sözlerinden başka eserler de yazmış olması ihtimali ortaya çıkmaktadır.

Medhî'nin şimdilik tek nüshası bulunan mürettep divanında kaside, gazel, müseddes, muhammes, tahmis, kıta, rubaî ve müfred formunda şiirleri toplanmıştır. Kasidelerinin bir kısmını saltanat dönemlerinde yaşadığı ve kassa-han olarak hizmetinde bulunduğu padişahlara medhiye olarak sunmuş ve zamanın ileri gelen devlet adamlarından kasideleri vasıtasıyla bazı isteklerde bulunmuştur. Müseddesleri arasında bulunan beş medhiye dışında müseddes ve muhammeslerinde daha ziyade tasavvufî, dervişane konuları işlemiştir. Bu

türdeki müseddeslerinden birinde Taşlıcalı Yahya'nın bir beytini mütekerrir beyit olarak kullanmıştır. Muhammeslerinde ise yirmi şairin, yetmiş üç şiirini tahmis etmiştir. En çok Nihanî ve Kemal Ümmî'nin, kendi derviş meşrebine uygun tasavvufî gazellerini tahmis eden Medhî, diğer şairlerin de genellikle tasavvufî şiirlerini tahmis etmiştir. Bu tahmisleriyle kendi beğendiği şiirleri bir araya getirmiş olan Medhî, öte yandan da yaşadığı dönemin tasavvuf ehlinin itibar ettiği şairler hakkında bir fikir vermektedir. Gazellerinde ise âşıkane ve tasavvufî konuları ele alan Medhî'nin çoğunlukla yek-ahenk olan bu şiirlerinde tasavvufî aşkın yanı sıra dünyevî aşka da önem verdiği, dünyevî arzularını dile getirdiği görülmektedir. Medhî'nin gazelleri arasında dikkat çekecek sayıda medhiyeler de bulunmaktadır.

Kaside, müseddes, gazel, kıta formunda medhiyeler söyleyen Medhî her fırsatta meddahlığından söz ederek bunu vurgulamış ve meddahlığını adeta şiirlerine aksettirmiştir. Halka veya mümtaz topluluklara hitab ettiği sırada naklettiği kıssalardan hisse alınmasını isteyen Medhî tahkiyevî bir üslupla nasihatlerini şiirlerinde de dile getirmiştir.

Sade, akıcı bir Türkçeyle duygularını son derecede samimiyetle ifade etmiş, topluluğa hitab etme yeteneğini halk söyleyişine yakın bir ifade tarzıyla birleştirerek, kullandığı bu dili atasözleri, deyimler ve bilhassa mesellerle bezemiştir. Yine şiirlerinde, yüksek sesle okunduğunda yapacağı etkiyi artırmak maksadıyla ses ahengine çok özel bir önem vermiştir. Bu ahengi, aruzu başarılı bir biçimde Türkçe söyleyişle kaynaştırarak kafiye ve redifin yanı sıra asonans, aliterasyon ve cinaslarla sağlamıştır.

Kendisini İran şairlerinden Selman-ı Savecî, Kemal-i Hocendî, Muhteşem-i Kaşanî, Emir Husrev-i Dihlevî gibi şairlerle karşılaştırarak şiir söylemede onlara denk, hatta üstün olduğunu ifade eden Medhî, gerçekten de kendi dönemindeki şairlerle kıyaslanabilecek şiirler yazmıştır. Fuzulî'nin söyleyişini andıran gazelleri, Yahya Bey ve Bakî'nin bazı beyitlerine benzeyen ifadeleri Medhî'nin bu şairlerin tarzını beğenmiş olduğunu düşündürmektedir. Kanunî'nin, I. Ahmed'in, Kemal Ümmî'nin gazellerine yazdığı açıkça belli olan nazireler dışında çağdaşı olan şairlerle ortak vezin, kafiye ve konuda şiirleri vardır. Bununla beraber bu şairlerin

Medhî'yi doğrudan etkilemiş şairler olduğunu ve şiirlerinin de nazire olduğunu kesin olarak söylemek güçtür. Ancak böyle şiirlerin dönemin ortak zevkini yansıttığını, Medhî'in kendi şiirleriyle bu ortak beğeniye paylaştığını veya katkıda bulunduğunu söylemek mümkündür.

Medhî'nin III. Murad, III. Mehmed, I. Ahmed ve II. Osman'a sunduğu şiirler onun uzun bir dönem İstanbul'da saray çevresinde kaldığına, işaret etmektedir. Aynı zamanda devlet ricali ile yakınlık kurduğu bu kişilere sunduğu medhiyelerden belli olan Medhî, divan şiirinin kalıplaşmış unsurlarını kullanmakla birlikte az da olsa yeni benzetmeleri, kimi zaman biraz daha incelmış hayalleri şiirine katmış, böylece XVII. yüzyılda değişen şiir üslubunun ilk işaretlerini vermiştir. Halk kültürü ile divan şiiri geleneğini ustalıkla birleştirmiş, yaşadığı dönemin özelliklerini de yansıtarak eserlerini vücuda getirmiştir. Henüz incelenmemiş ve büyük bölümü ele geçmemiş tercüme, derleme ve telif, eserler kaleme almış olan Medhî, divanının dışında elde olan diğer eserlerinin de incelenmesiyle Türk edebiyatında hak ettiği yeri bulacaktır.

VI. METİN TESPİTİYLE İLGİLİ HUSUSLAR

1. Nüsha Tavsifi

1. Millet Kütüphanesi, Ali Emiri Manzum Eserler 399.

207x135 (166x77) mm. ölçülerinde, 200 yaprak, iki sütun, 19 satırlıdır. Talik hatla yazılmıştır. 1b'de serlevha tezhipli, söz başları kırmızı mürekkeplidir. 1b-8b arasında siyah mürekkep ve altın yaldızla cetvel çekilmiştir. Kağıt aharlı, ince ve krem rengindedir. Mukavva cilt ebru ile kaplıdır. 200b'de Ali Emirî Efendi'nin vakıf mührü, Haşimî'nin (ö.1630) Bakî'nin ölümüne düşürdüğü tarih²³⁰ ve kime ait olduğu belli olmayan üç beyit vardır. Müstensih adı olmayan nüshanın istinsah tarihi 200a'da H.1001/M.1592-93 olarak yazılmıştır.

Başı (1b): Meded ey Hüdāvend-i arz u semā
Beni derd-i 'aşkuñla kıl mübtelā

Sonu (200a): Vefā bûyını virmez gülden ise hār hem yigdür
Vefāsuz dil-rubādan şüret-i dīvār hem yigdür

Bu nüshada 30 kaside, 39 müseddes, 87 muhammes, 83 tahmis, 4 muhammes, 569 gazel, 1 kıta, 33 rubai, 2 tarih, 7 müfred vardır.

2. Süleymaniye Kütüphanesi, Mihrişah Sultan 370.

170x120 (123x80) mm. ölçülerinde, 56 yaprak, iki sütun, 11 satırlıdır. Talik hatla yazılmış, 1b ve 11b'deki ser-levhalar tezhipli, cetveller altın yaldızlıdır. Kağıt aharlı ve incedir. Kahverengi, meşin cilt, şemseli ve mikleplidir. 1a'da Mehmed Ata'ullah Efendi'nin vakıf mührü, 58b'de ise yine aynı kişinin vakıf kaydı vardır. Bu kayıta H.1264 /M.1847/48 tarihinde Mihrişah Sultan Kütüphanesi'ne vakfedildiği belirtilmiştir. 56b'de eserin H.1054/M.1644-45 tarihinde Mir Seyyid Hasan-ı Şirâzî tarafından istinsah edildiği kayd edilmiştir.

Başı (1b): Rāyet-i şubh oldı şehir zer-feşān
Hāyl-i nücūm oldı o dem bî-nişān

²³⁰ Haşimî, *Divan-ı Haşimî*, Süleymaniye Kütüphanesi Hacı Mahmud Efendi 3335, 57a. Haşimî Divanı'nın bu nüshasındaki beş beyitlik tarih kıtasıyla Medhî Divanı'nın arkasında bulunan yine beş beyitlik tarih kıtası arasında çok az benzerlik olup yalnızca beşinci beyitteki ikinci tarih mısraları (Fenāya virdi cismi Bākî kaldı ismi 'ālemde) aynıdır.

(Müs. XL, XLI) ve üç gazel (G.CCXXXIV, G.CCCXLIV, G.CDXLII) bulunmaktadır. Bu kasidelerden ilk ikisi (K.XXXI, K.XXXII) II. Osman'a, diğeri (K.XXXIII) I. Ahmed'e sunulmuştur. Gazeller arasında ise şairin daha önce III. Murad, III. Mehmed ve İshak Efendi için yazdığı şiirlerde (G.LVI, G.LXVIII, G.XLVIII) onların isimleri değiştirilerek II. Osman'ın adı yazılmıştır. II. Osman döneminde (s.1618-1622) bir hayli yaşlı olan şairin pek fazla şiir yazmadığı ve divanından seçilen şiirlerden oluşturulan bir nüshanın II. Osman'a sunulduğu düşünülebilir. Süleymaniye Kütüphanesi'nde bulunan müntehabat nüsha ise daha geç bir dönemde, 1644-45 yılında, II. Osman'a sunulmuş olan müntehabat bir nüshadan istinsah edilmiş olmalıdır. Fakat bu nüshada bir hayli müstensih hatası vardır. Bu iki nüsha metin kısmında karşılaştırılmış nüsha farkları da farklı kelime ve ibarelerin arasına iki nokta üst üste (:) işareti ile dipnotlarda belirtilmiştir. Mihrişah Sultan 370'de yer alan şiirler metinde verilirken bu yazmadaki şiir sırası ve varak numaraları dipnotta belirtilmiş Ali Emiri Manzum 399'da bulunmayan şiirler metne dahil edilerek yine dipnotta gösterilmiştir. Billhassa redif kelimelerinde görülen müstensihin ihmali sebebiyle yazılmayan kelimeler ile gerek vezne uydurmak için yapılan metin tamiri gerekse yanlış yazım dolayısıyla yapılan diğer ilâveler köşeli parantez "[ ]" içinde gösterilmiştir.

3. Tenkitli Metnin Kurulmasında Takip Edilen Yol

3. 1. Tükçe bazı ekler ve kelimelerin yazımı

3. 1. 1. Ekler

İyelik ekleri

Birinci ve ikinci teklik ve çokluk şahıs eklerinin yardımcı vokalleri yuvarlak okundu.

işüm (K.I-4)

üstüne (K.III-19)

gözün (K.VI-27)

Ancak metinde düz okunması gerektiği "ye" harfi ile belirtildiyse buna göre düz okundu.

bağrımız (Müs.XXXIII-5)

bilimüzi (G.CCXV-3)

ağzımıza (G.CDLXXIX-3)

kaşlarını (K.XVIII-4)

Bildirme ekleri:

a) Teklik birinci şahıs ekinin vokali düz-geniş olarak okunmuştur.

meddāhıyem (K.XI-14)

b) Diğer şahıslarda ekin vokali yuvarlak okunmuştur.

ķulıyuz (G.CCXIV-2)

Yapım ekleri:

Yapım eklerinin yardımcı vokalleri XVI. yüzyılda yerleşmiş olan imlâya göre okundu

görindi (Müs.I-1) idindüm (Müs.VI-3) yitürdüm (G.XXXVIII-3)

Fiil çekim ekleri:

Fiil çekim eklerinin vokalleri XVI. yüzyılda yerleşmiş olan imlâya göre okundu.

irsün (G.XXXVI-9)

vireyin (G.LIX-1)

bildüm (G.I-4)

emdürmedüñ (G.CXII-5)

3. 1. 2. Kelimeler

a) “içün” edatının başındaki vokal yazılmadığında veya vokal yalnızca “ye” harfi ile yazıldığında kelimeye bitişikse transkripsiyonlu metinde de kelimeye bitişik yazılarak araya tire (-) konmuştur.

anuñ-çün (Müs.V-1)

Aynı şekilde “ile” instrumental eki ve “imek” fiili çekim eki aldığında baştaki vokal “elif ve ye” (ج) ile yazılmayıp yalnız “ye” harfi ile yazılmışsa transkripsiyonlu metinde kelimeye bitişik olarak tire (-) ile yazılmıştır.

itmiş-idi (Müs.XIX-5)

cân-ile (G.CLXXXIV-4)

yoğ-imiş (Müs.XXII-5)

ağlar-iken (G.LXIII-3)

b) “dimek” fiilinin çokluk ikinci şahıs emir şekli olan “diñ” kelimesi bir yerde kafiye zarureti dolayısıyla “deñ” şeklinde okunmuştur (Muh.XXIX-6). “itmek” fiili kimi yerde “etmek” şeklinde yazılmıştır. Fakat baştaki “i” vokalinin “ج” ile yazılmış olduğu örneklerin daha çok olduğu ve müstensihnin noktalı harflerin noktalarını ihmal ettiği veya unuttuğu dikkate alınarak tamamı “itmek” şeklinde okunmuştur.

etdi→ itdi (G.LVIII-4)

etsün→ itsün (G.CVIII-10)

c) Vokal ile biten bir kelime vokalle başlayan bir kelime ile yanyana geldiğinde vezin zaruretiyle ilk kelimenin sonundaki vokal düşmüş ise iki kelime birleşik yazılarak araya apostrof (') işareti koyulmuştur.

k'olar (K.V-8)

nic'olur (G.LXXVII-5)

k'irişüp (K.II-12)

n'ola (G.LXXXIX-4)

3. 2. Farsça, Arapça Terkipler ve Kelimelerin Yazımı

3. 2. 1. Terkipler

a) Arapça Terkipler şöyle yazılmıştır : dārū'ş-şifā (G.XI-3)

“Allah” adı ile yapılan terkipler ise şöyle yazılmıştır:

ḥamdü li'llāh (G.LVI-1)

ḥāşe li'llāh (K.II-10)

b) İzafet-i matlub ve izafet-i maktu ile yapılan birleşik isim ve sıfatlarda iki kelime arasına tire konmuştur.

güneş-ṭal'at (G.I-5)

ḥāṭır-perişān (G.XII-2)

şahib-naẓar (G.XXVII-4)

gonca-leb (G.XXVIII-3)

c) Farsça isim ve hal kökü ile yapılan birleşik kelimeler tire (-) ile yazıldı.

senā-ḥ'ān (G.I-6)

tevbe-kār (G.VI-5)

ḥūn-feşān (G.XIV-1)

dil-sitān (G.XIV-5)

3. 2. 2. Ekler

a) Fiilden ve isimden isim yapan ekler tire (-) ile yazılmıştır.

pervāne-vār (G.III-3)

ḡam-nāk (G.X-5)

Ya'qūb-veş (G.VII-4)

ʿandelīb-āsā (G.XXVIII-3)

b) Ön edatlar kelimeye tire (-) ile birleştirilmiştir.

bī-vefā (G.XXXIII-1)

nā- (G.LXXXV-4)

ber- (G.CCXXV-5)

der- (Müs.VII-4)

c) Aynı iki kelime arasında edatlar tire (-) ile yazılmıştır.

dem-ā-dem (G.IX-4)

ser-be-ser (XXXIII-2)

3. 2. 3. Kelimeler

a) Hakk, berr, semm gibi muzaaf kelimeler vezne göre tek veya çift sessiz harf ile okunmuştur.

hak (CCXXIX-3)

hak (K.II-27)

berr (Muh.XXXIII-3)

ber (Muh.XXVIII-3)

b) Çün, hoş, hod gibi Farsça kelimelerin yuvarlak vokalleri uzatma işareti ile gösterilmemiştir.

çün (Muh.XLVIII-2)

hoş (G.XXXIII-3)

hod (G.LXI-3)

c) Rūzgār, āšnā, dāstān gibi Farsça kelimelerde iki hece arasında dar ünlü türeyerek Türkçeleşen kelimeler aşağıdaki gibi okunmuştur.

rūzigār (G.LXXXI-3)

āšnā (G.CIII-6)

dāsitān (G.CDIX-5)

ç) Kā'il, dā'im, kā'ināt gibi hemzeli kelimeler Arapça imlâsına uygun olarak yazılmış ise,

dā'imā (G.CCLVIII-2)

kā'ināt (Muh.XLIX-6)

şeklinde yazılmıştır. Ancak böyle kelimeler metinde genellikle hemze ve "ye" harfi birlikte veya yalnızca "ye" harfi ile yazılmıştır. Bu durumdaki kelimelerin transkripsiyonu ise şu şekilde yapılmıştır.

dāyimā (Muh.LII-4)

kāyināt (G.III-2)

3. 3. Transkripsiyon Alfabeti

ء : ʔ	ش : \$, ʃ
ا, آ : A, a, Ā, ā, E, e	ص : \$, ʃ
ب : B, b	ض : D, d, Ž, ž
پ : P, p	ط : T, t
ت : T, t	ظ : Z, z
ث : S, s	ع : ʿ
ج : C, c	غ : Ğ, ğ
چ : Ç, ç	ف : F, f
ح : H, h	ق : K, k
خ : H, h	ك : G, g, K, k, ñ
د : D, d	ل : L, l
ذ : Z, z	م : M, m
ر : R, r	ن : N, n
ز : Z, z	و : V, v, o, ö, u, ü, ū
ز : J, j	ه : H, h, a, e
س : S, s	ی : Y, y, ı, i, İ

VII. MEDHÎ DİVANI'NIN
TRANSKRİPSİYONLU METNİ

KASİDELER

I.

Feülün feülün feülün feül

• - - / • - - / • - - / • -

1b

1. Meded ey Hüdāvend-i arz u semā
Beni derd-i ‘aşkuñla kıl mübtelā
2. Baña zecr ü kahruñla eyle devā
Hakīmüñ devāsı gerekmez baña
3. Nice şerh idem derdüm tapuña
Kamu rāz-ı pinhān ‘ayāndur saña
4. Güneh-kār u ‘aşl vü mücrim kulam
Eşigüñde işüm dem-ā-dem haṭā
5. İşüm görseler halk diyelerdi kim
Bu işler düşer mi Müselmāna yā
6. Şu kim halka yarar yarar Tañrı'ya
Benüm halka yarar işüm yok şehā
7. Velî korkarum bu nihān işlerüm
‘Ayān ola halk içre rüz-ı cezā
8. Yine rüz-ı mahşer bu ‘işyān-ile
Umaram şeff‘üm ola Muştafā
9. Sepİd oldu rişüm siyehdür yüzüm
İşüm luṭfuña kaldı yā Rabbenā
10. Çün ağardı rişüm karardı yüzüm
Kılur mı eṭibbā bu derde devā
11. Bu derd-ile āhir büküldi belüm
Ser-encām eger cān virürsem revā
12. Kimüñ eşigine sürem yüzümi
Sepİd ola rüyum çü şems-i duhā

2a

13. Yā kime varup ‘arz-ı hācāt idem
İde nā-murāduñ murādın edā
14. Şeff‘üm refiküm dellüm ola
Kanı bir kerem issi merd-i Hüdā
15. Elüm tuta dest-i vilāyet ile
Kıla cānı bu nefis elinden rehā
16. Hādīs ola Kur‘ān ola sözleri
Gerek ibtidā vü gerek intihā
17. Kıla emr ü nehyi ‘ayān u beyān
Şerī‘atde sābit ola dāyimā
18. Şerī‘at içinde ola mü-şikāf
Tarīkatde ammā gerek bī-riyā
19. Bunuñ gibi pīrūñ tutam dāmenin
Gerek cāna cevır ide gerek cefā
20. Berāber ola dergehinde anuñ
Şeh-i kāmran ile bāy u gedā
21. Gözetme ‘abāsın kabāsın anuñ
‘Abā giysün ol yāhūd zerrīn kabā
22. ‘Abā ile fahr eyleme ‘ārif ol
Degülsün bilürsün çü āl-i ‘abā
23. Gel imdi kıl ey Medhī-i müstemend
Revānına pīrūñ dem-ā-dem du‘ā
24. Gözüm nūrı ya‘ni ki Hākī Dede
Ola merkadi nūr ile pūr ziyā
25. İlāhī bihişt-i berin içre ol
Ola hem civār-ı şeh-i enbiyā
26. O şāhuñ müdāmī revānı içün
Bize farz olupdur du‘ā vü senā
27. Ola dār-ı ‘uqbāda baña enīs
Murādum Hüdā'dan budur Medhiyā

28. Hüdā'ya be-Haqq-ı resül-i güzîn
Ola hâcetüm dergehüñde revā
29. Baña faẓl u tevfiķüñ eyle refiķ
Şu dem ki ola cān benden cüdā
30. Yarın Haqq cemālin göreler bugün
Bu hâcāt içün her kim eyler du'ā

II

Kaşide der-Beyān-ı Ahvāl-i 'Ālem ü Ādem

Fāilātün failātün failātün failün

— • — — / — • — — / — • — — / — • —

2b

1. Cāhil ü dün denī mağlūb-ı h'āb
'Ālemüñ pendinden olmaz kām-yāb
2. Aña beñzer cāhile pend eylemek
Bir 'imāret idesin muhkem ber-āb
3. Cāhil almaz gūşına söz gevherin
Har kulağında yaraşmaz dürr-i tāb
4. 'Āķil ü dānā sözünden fi'l-meşel
Cāhil ü nādān olur pür ıztırāb
5. Her okuyan kişiye 'ālim dime
'Ālim oldur kim ide Haqq'dan mücāb
6. Dād elinden cehd ü nādānlaruñ
Mülk-i dīni kıldılar haylī harāb
7. Haqq kapusın yapıdılar gitdi temām
Rūz-ı haşr olunca olmaz feth-i bāb
8. Rāh-ı Haqq'dan kesdiler ayakların
Olmasa tañ mı du'ālar müstecāb
9. Gitdi dād u 'adl u luṭf u merḥamet
Kimse yokdur kim ide Haqq'dan hicāb
10. İhtiyār itdükleri ma'naları
Hāşe li'llāh mü'min ide irtikāb

11. Oldılar kavm-i şeyâtinle kamu
Hem-gürüh u hem-‘inân u hem-rikâb
12. Yâd olunmaz k'irîşüp bâz-ı ecel
Murğ-ı cânı kapa mânend-i ‘uqâb
13. Rû-yı arzı tutdı gül u ehri men
Halk-ı ‘âlem cümlesi pür inķilâb
14. Başları ‘arşa iren ‘âriflerüñ
Yüzleri yerde yatur mişl-i turâb
15. Merhamet şefkat mürüvvet kalmadı
Bİ-mürüvvet oldı cümle şeyh ü şâb
16. Biz dağı olduk olaruñ peyrevi
Eyledük cürm u haşâlar bİ-hisâb
17. Râh-ı Haqq'ı biz dağı güm eyledük
Emr-i Haqq'a kılmaz olduk intisâb
18. Çekmez illâ gönlümüz mey-hâneye
Tutmaz illâ destümüz câm-ı şarâb
19. Bir yalıñ yüzlüyi görsem der-güzâr
Nâr-ı şevkinden olur bağrum kebâb
20. Murğ-ı cânım küyine uçmak diler
Bir melek şüret görürse bİ-niķâb
21. Şöyle mağrûrem yanumda şey degül
Sâm u Neyrem Rüstem ü Efrâsiyâb
22. İrdi ‘ömrüm gâyet pâyâne lîk
Yâduma gelmez dağı rûz-ı hisâb
23. Ger benüm a‘mâm-i cürmüm yazsalar
Yüz karası yazıla yüz biñ kitâb
24. Bâr-ı cürmi şöyle yüklenndüm ki ben
Bİ-mecâl oldum tenümden gitdi tâb
25. Yüz karasın yüzüme her kim urur
Çehresi rûşen ola çün âfitâb

26. Kim haṭāmı bildürürse yazıla
Defter-i a‘māline yüz biñ şevāb
27. Server-i ‘ālem haḫ içün yā İlāh
Cürmümi ‘afv it benüm kılma ‘ikāb
28. Luṭf u cūduñ ābına dil-teşneyem
Gözlerüm şu üzredür güyā ḫabāb
29. Bu kararmış yüzümi ağ it benüm
Nitekim zulmet şebinde māh-tāb
30. Raḫmetin deryāsına ğark it beni
Līk kādırsın kılursañda ‘azāb
31. Medḫī-i bī-çāre kim zār u zebün
Ḥane-i ḳalbüm ḫarāb-ender-ḫarāb
32. Sensin ‘ālem yıķduğun ma‘mūr iden
Sensin ol bennā-yı çarḫ-ı nüh ḳıbāb
33. Cürmüm oldu armağānum ḫazrete
Ey kerīm-i lem-yezel ‘ālī-cenāb
34. Nefs-i zālîmden beni sen ḳıl ḫalāş
Söz budur vallāhu a‘lem bī’ş-şavāb

III

Kaşîde Berāy-i ‘Aşķ-ı Pāk

Fāilātün fāilātün fāilün

— • — — / — • — — / — • —

1. Tırdı ‘aşıķlar bugün dīvān-ı ‘aşķ
‘Āleme ḫükm eyledi sultān-ı ‘aşķ
2. Yazdılar şol demde ‘aşķuñ nāmesin
Çekdi ḳudret kātibi ‘ünvān-ı ‘aşķ
3. Kebş-i cānı aña ḳurbān eyledüm
Geldi çün dil-şehrîne miḫmān-ı ‘aşķ
4. Tır-i miḫnet ger ṭokunsa cānına
Ehl-i derde oldurur dermān-ı ‘aşķ

- 3b
5. Hızır gibi vādī-i zulmetde gez
Tâ bulasın çeşme-i hayvân-ı ‘aşk
  6. Tâlib-i dîdâr ola gör ‘âkıbet
Görinür bir gün ruh-ı cānân-ı ‘aşk
  7. Cān u başın terk idenler tırmasun
Açılupdur ser-be-ser meydân-ı ‘aşk
  8. Şu’le şaldı on sekiz biñ ‘âleme
Toğduğunda ol meh-i tâbân-ı ‘aşk
  9. Nice yüz bin Hüsrev ü Dārâ gelür
Hoş ‘acâlb kubbedür eyvân-ı ‘aşk
  10. Keşti-i Nüh olsa ger bulmaz necât
Cûşa gelse her ne dem tûfân-ı ‘aşk
  11. Cismine kavs-i kudretten ‘âşıkun
Yerleşübdür tâ ezel peykân-ı [‘aşk]
  12. Zülfüne yüz virme ey kâfir şakın
Küfre yakın olmasun İmân-ı ‘aşk
  13. Tır-i ‘aşka karşı tır ‘âşık iseñ
Budurur ben bildüğüm fermân-ı ‘aşk
  14. Derd-i ‘aşka düşmüş ister çâresin
Tırmayup dermân arar Lokmân-ı [‘aşk]
  15. Pâdişahlar aña muhtâc oldılar
Her kimün destinde vardır nân-ı [‘aşk]
  16. Baħr-ı ‘aşk içre halâşa çâre yok
Çevre yanum kapladı ‘ummân-ı [‘aşk]
  17. Sâķī-i ‘aşkuñ elinden bir kadeħ
Nüş ide gör kim geçer devrân-ı [‘aşk]
  18. Püte-i ‘aşk içre kal olmaz cesed
Yakmayınca âteş-i sūzân-ı [‘aşk]
  19. Saña ber virmez nihâl-i ma‘rifet
Yağmaz ise üstüne bārân-ı [‘aşk]

20. Gülşen içre dem-be-dem bülbül gibi
Nâle eyler Medhî-i nâlân-ı [‘aşk]
21. Râh-ı ‘aşk içre geçürdüm ‘ömrümi
Bilmedüm ammâ nedür pâyân-ı ‘aşk
22. Cânımı kayd-ı bedenden kıl hâlâş
Eyle yârab bendeñi kurbân-ı ‘aşk

4a

IV

Kaşide Der Beyân-ı ‘aşk-ı Pâk

Fâilâtün fâilâtün fâilün
— • — — / — • — — / — • —

1. ‘Âleme hüküm eyledi dârâ-yı ‘aşk
Çün vezîr oldu aña dâñâ-yı ‘aşk
2. ‘Âlem-i ‘ulvîde pervâz itmege
Açdı bâl u perrini ‘ankâ-yı ‘aşk
3. Ğarkâ virdi on sekiz biñ ‘âlemi
Cûşa geldi bir nefes deryâ-yı ‘aşk
4. Nâtüvân kıddüm büküp pîr eyledi
Ayağa şaldı beni bernâ-yı ‘aşk
5. Dil diler rüsvâ-yı ‘âlem olmağa
Ğalib oldu Ğalibâ sevdâ-yı ‘aşk
6. Aç olur muhtâc olur bî-derd olan
Seyr ider ‘âşıqları âlây-ı ‘aşk
7. Silik-i nazma bir nazâr kıl husrevâ
Nice olur gör lûlû-yı ‘aşk
8. Gel berü uçmak dilerseñ ey melek
Oldı göñlüm cennetü’l-mevâ-yı [‘aşk]
9. Pîr-i gerdün muttaşıl eyler semâ
Vecde gelmiş şaň ki Mevlânâ-yı [‘aşk]

10. Görsen anı benzemez bir  aleme
 zge  alemd r  eh  d ny -y  [ a k]
11.  o ma a  a k  f t b  t td  y z
 old   alem ser-be-ser  av  -y  [ a k]
12. Yandurup   kister eyler cism ni
  rmet itmez kimseye germ -y  [ a k]
13. Lezzetinden b - abersin z hid 
Zehr-i k til     a  elv -y   a k
14. Bezme geldi  ev -ile rez-du teri
P yine yakd  g zel  unn -y   a k
15. D  men olsun  alk-   alem tek sa a
M  il olsun   hid-i ma n -y  [ a k]
16. M siv   a k  giderse  am deg l
Ber-dev m olsun hem n  ukb -y  [ a k]
17. P di  h-   a  a kul oldum bug n
Egnime alsam n'ola d b -y   a k
18. S   -i  a  a temenn  eyle  z
 almasun lu f eyles n ferd -y  [ a k]
- 4b 19. Y suf n seyr eyles n Ya   b-  dil
R   en olsun     m-i n -b   -y   a k
20. Geldi virdi va  -  c n ndan  aber
C n-  p ke peyk-i dil-peym -y   a k
21.  a   ta  l  k llar n d   itmes n
 ld r r derd ehlin ist  n -y  [ a k]
22.  A  a r m ol fikr  i   m eyleme
  kmasun her dem g   lden r y-  [ a k]
23. Ta n iderken ehl-i  a  a    bet
Geldi d   di c numa sevd -y  [ a k]
24. N lemi  ayb itmez id  n giceler
Y r oldu sa a   y u   y-   a k

25. ‘Aşk-ı a‘lā birle bahş itmek muhāl
Âdemi hünkâr ider ednâ-yı ‘aşk
26. Hâmdü li‘llâh ben mürîd ü çâkeri
Geldi irşâd etdi bir dânâ-yı ‘aşk
27. Vardum anuñ dergehine görügör
İrdi nâgeh gûşuma âvâ-yı ‘aşk
28. Haddüñi bil dâyireñ gözle yûri
Tañrıya şükr eyle k'olduñ yay-ı ‘aşk
29. Bekledüm ol menzili erkânile
Himmet ile hâşıl oldı cây-ı ‘aşk
30. Hâkık müyesser eylesün ‘aşıklara
Nuşret itsün ‘âlem-i bâlay-ı ‘aşk
31. Nûr-ı pāk-i Muştafâdur Medhiyâ
‘Âleme mihr-i cihân-ârâ-yı ‘aşk
32. ‘Aşk-ı inkâr eyleyen münkirlerüñ
Girmeye gûşına kerrenây-ı ‘aşk

V

Kaşîde-i Esrâr-ı ‘Aşk

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

— • — — / — • — — / — • —

1. Hâlk-ı ‘âlem ser-be-ser âgyâr-ı ‘aşk
Bilmezem ‘âlemde kimdür yâr-ı ‘aşk
2. Dâl kıldı kâmet-i ham-geştemi
Cism-i zerdüm haste itdi bâr-ı ‘aşk
3. Baña ‘arz eyler metâ‘-ı fûrkatın
Hâmdü li‘llâh h‘âce-i bâzâr-ı ‘aşk
4. Tâlib isen rûz u şeb ol çeşm gûş
Görinür bir gün saña dîdâr-ı ‘aşk
5. Cûy-ı vuşlat birle teskîn it şehâ
Yakdı yandurdu vücûdum nâr-ı ‘aşk

6. Dönmezem 'ahdümnden ey zāhid yūri
Tā ezelden kılmışam ikrār-ı 'aşk
7. 'Aşka ikrār eylemezseñ kıl hazer
Kāfir eyler ādemi inkār-ı 'aşk
8. Şeh degül anlar ki derd-i 'aşkı yok
Çok gedālar var k'olu[r] hūnkār-ı 'aşk
9. Nefse uyup 'āşık oldum dime kim
Āhıretde h̃'ār olur murdār-ı 'aşk
10. Serkeş olma hod-nümālık eyleme
Başuñ alur dir dimez ser-dār-ı 'aşk
11. Ğaflet itme tālib-i didār iseñ
'Āşık oldur kim ola bī-dār-ı 'aşk
12. Sözümi fikr it düşün ma'nāsına
Cān u dilden gitmesün efkār-ı 'aşk
13. Gelmesün dünyāya bed-nām olmasun
Baña beñzer bir dahı ğam-h̃'ār-ı 'aşk
14. Hurrem olsun nev-bahār-ı ma'rifet
Haşr olunca şolmasun gül-zār-ı 'aşk
15. Kalmadı bir müşkil iş hall olmaya
Gitdi hall olmadı ammā kār-ı 'aşk
16. Derd yokdur kim devāsi olmaya
Kaldı şıhhat bulmadı bīmār-ı 'aşk
17. Zīnet efzā-ı ser-i dīvān ola
İşbu nazm-ı lūlū-ı şeh-vār-ı 'aşk
18. Yıkmaya dest-i cefā-yı rūzigār
Şöyle müstahkem durur dīvār-ı 'aşk
19. Vādī-i hayretde kalduķ haşre dek
Öyle hayrān eyledi esrār-ı 'aşk
20. Şevkle yārūñ cemālin görmege
Rūşen oldu dīde-i hūn-bār-ı 'aşk

21. ‘Aşk ayağı çıkmasun haddenden diyu
Devr ider eṭrāfını pergār-ı ‘aşk
- 5b 22. Gülşenüfiden her dem eksük olmasun
Medḥī gibi ‘andelīb-i zār-ı ‘aşk

VI²³¹

Mefā‘lün mefā‘lün fe‘ülün

• - - - / • - - - / • - -

1. Bu yurda nice kārvān kondı göçdi
Nice şöretlū ḥākān kondı göçdi
2. Cihān bir kālīb-ı fersūde ancak
Ḥisābı yok nice cān kondı göçdi
3. Kapu daḳ olmadın evvel yarağ it
Bu ḥāna nice miḥmān kondı göçdi
4. Nice ḥāce nice yoḥsul nice bay
Nice ‘izzetlū sulṭān kondı göçdi
5. Kimi ‘ayş u şafāda şād u ḥandān
Kimi giryān u nālān kondı göçdi
6. Tarḳat menziline ḳodılar baş
Nice biñ ehl-i erkān kondı göçdi
7. Velī bilmediler sūd u ziyānın
Bu şehre nice a‘yān kondı göçdi
8. Nice şehbāz uçurmuş āşiyāndur
Gürūh-ı ḥayl-i murgān kondı göçdi
9. Nice koyun ḳuzusın ḳurda virdi
Bu menzilde perīşān kondı göçdi
10. Koyup tuğ u otağ u tabl u kusı
Nice şāḥīb-ḳırānān kondı göçdi

²³¹ 27 beyitlik bu şiir Kemal Ümmî'nin 35 beyitlik gazeline naziredir. *Kitab-ı Kemal Ümmî*, Süleymaniye Kütüphanesi - Hacı Mahmut Efendi 3343, 21b-22b; Pertev Paşa 415, 76a-77a; Tez çalışmasında bu gazel 34 beyit olarak görünmektedir. Bkz. İnci Selekler, "Kemal Ümmî Divanı" Mezuniyet Tezi. İstanbul Üniversitesi, 1970, s. 61-65.

6a

11. Kanı Kārūn kanı Gerşasb-ı²³² pür-zūr
Nice Sām u Nerīmān kondı göçdi
12. Kanı Ādem kanı Havvā cināndan
Bu mülke zār u giryān kondı göçdi
13. Kanı Şit u kanı İdrīs ile Nūh
Dağı Mūsī-i ‘İmrān kondı göçdi
14. Kanı Ishāk u İbrāhīm ü Ya‘kūb
Bularla Şāh-ı Ken‘ān kondı göçdi
15. Kanı İskender ü Lokmān u Āşaf
Bular birle Süleymān kondı göçdi
16. Kanı Ciriīs ü ‘İsā birle Yahyā
Olar gibi firāvān kondı göçdi
17. Hābīb-i Hākk kanı Sultān-ı kevneyn
Kamu aşhāb-ı ihvān kondı göçdi
18. Kanı ol çar-yār-ı pāk-gevher
Zübeyr ü Talha-ı ‘umrān kondı göçdi
19. Kanı ‘Abbās u Hamza kanı Kaydār
Gelüp bu deñlü merdān kondı göçdi
20. ‘Ömer kanı kanı yā Sa‘d-ı Vakķāş
Bularla ‘Abd-ı Rahmān kondı göçdi
21. Resūl’üñ ehli vü aşhāb u āli
Cihāndan cümle yeksān kondı göçdi
22. Bize geldi bulardan şofra nevbet
Bizüm gibi hezārān kondı göçdi
23. Göçersin çünki konduñ sen de Medhī
Ki zīrā çok herlfān kondı göçdi
24. Bularuñ kışşasından hisse al kim
Nice kışşa-güzārān kondı göçdi
25. Şalābetle bisāt-ı mülk-i Rūma
Yekāyek āl-i ‘Osmān kondı göçdi

²³² Hem “sin” hem de “sad” ile yazılan Gerşasb adı yalnızca bir defa bu beyitte “sin” ile yazılmış, divanda geçtiği diğer yedi yerde “sad” ile yazılmıştır.

26. Bi-ḥamdi'l lāh vücūdum kişverine
Sipah-ı 'aşk-ı cānān kondı göçdi
27. Gözüñ öñindedür seyrān iderseñ
Ḳamu aḥbāb ile'l-ān kondı göçdi

VII

Mefā'ılün mefā'ılün fe'ülün

• - - - / • - - - / • - -

6b

1. Bu dil kim bende var miḳdārı yokdur
Bütün dünyāda anuñ yāri yokdur
2. Fenā bağında gör ey bülbül-i zār
'Aceb bir gül biter mi ḥārı yokdur
3. Şol erler kim geçüpdür māsivādan
Olaruñ ḥalk-ile bāzārı yokdur
4. Şerār-ı 'aşka yok inkāra imkān
Velī kāfirlerüñ iḳrārı yokdur
5. Nice nādānı zer eyler dil-āzār
Zeri olmayanuñ āzārı yokdur
6. Çü çār yār olupdur çār-dīvār
O olmaz kim anuñ dīvārı yokdur
7. Resül'üñ dīnine iḳrār idenler
Anuñ aşḥābına inkārı yokdur
8. Ne bilsün kim nedür şevḳ-i ilāhī
Şunuñ kim sīnesinde nārı yokdur
9. Vücūdum mülkini gāret kılurlar
Sipāh-ı 'aşk anuñ ser-dārı yokdur
10. Didiler leyle-i ḳadri görenler
Şebi var anuñ ammā tārı yokdur
11. Bu 'ālemde defāın var mı bilmem
Kim anuñ çevresinde mārı yokdur

12. Sebük-bar olmayanlar menzil almaz
Zihl merd-i Hüdâ kim bârı yokdur
13. Görür iki cihânda Hakk cemâlin
Şu göz kim perde-i pindârı yokdur
14. Şu aşık kim dilin uçbâya virdi
Anuñ dünyâ için bâzârı yokdur
15. Göñülden âlemün varını sürdüm
Hüdâ'dan gayrısınun varı yokdur
16. Kamu ahcâr u eşcârün cihânda
Kıyas eylermisin k'ezkârı yokdur
17. Vücûdun çeng idüpdür çeng-i miñnet
Enîni var o çengün târı yokdur
18. Kamu cürmine vardur i'tirâfı
Şu Medhî'nün hele inkârı yokdur

7a

VIII

Mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ülün

• - - - / • - - - / • - -

1. Gel ey sâkı irüşdür câm-ı yâkût
Bize kuvvet gerekmez mi veya kût
2. Biz ol mahmûr-ı aşkuz bî-ser ü pây
Bize aşkuñ meyinden yok mudur pay
3. Meded ey mey-fürüş-ı câm-ı vahdet
Elüm tut kim ayağum aldı miñnet
4. Nice deryâ gibi ben kılmayam cüş
Beni aşkuñ şarâbı kıldı serhoş
5. Sınık sağâr mişâli pây-mâlem
Şikeste-hâtıram hem bî-mecâlem
6. Tütüp destüm şunarsañ ger ayağı
Yağarsın öz elünle bir çerâğı
7. Senüñde haşre dek yansun çerâguñ
Benüm sen ol senün cennet turağun

8. Baña şol meyden ihsân it ki sâkı
Şafâ vü zevkı kıla dilde baki
9. Humârı olmaya hergiz o câmuñ
Vuķûfı olmaya ondan ‘avâmuñ
10. İçinde ola âteşler nihânı
Yaķa bir cur‘ası iki cihânı
11. İçüp ol meyden olam şöyle bî-huş
Turup rûz-ı kıyâmetde idem cûş
12. Varup sâkı-i kevşerden idem cerr
O dörd sâkı öñinde indirem ser
13. Hüdâ andan daħi vire naşlbüm
Yüzüme lutf-ile baķa tablbüm
14. Tutam ser-mestler içre anda mesken
Görem lutf u kerem ol zü’l-keremden
15. İlâhi bâde-i ‘aşķ-ı ezelden
Naşlb it dil ħalâş olsun keselden
16. Be-ħakķ-ı süre-i *Ṭāhā vü Yāsīn*
Be-ħakķ-ı ‘arş u mihr ü mäh u pervîn
17. Be-ħakķ-ı ħazret-i Âdem ü Havvâ
Be-ħakķ-ı âyet-i esmâ-i ħüsnâ
18. Be-ħakķ-ı ħazret-i Şit ibn-i Âdem
Şarâb-ı ‘aşķı şun baña dem-â-dem
- 7b 19. Anûş u ħazret-i İdrîs ħakķı
Nice nice olan Cirdîs ħakķı
20. Maħabbet bâdesinden eyleme dūr
Ola dil câm-ı şevķüñ birle mesrūr
21. Ayırma Medħiyi dîvânelerden
Şarâb-ı ‘aşķıla mestâneleden
22. Şu resme kıl Hüdâyâ mest ü maħmūr
Ki tuymayam ger İsrâfl ura şūr

IX

Fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlün
 • • - - / • • - - / • • - - / • • -
 (Fâ'îlâtün) (fâ'lün)
 - • - - - -

1. İktizâ eyledi nâgâh be-emr-i Sübhân
Ser-be-ser zeyn ola pîrâye-i 'adl ile cihân
2. Şarkdan garba deġin zînet ola rûy-ı zemîn
Reşk ide seyr idüp ol hâli kamu ehl-i zamân
3. Nev 'arûs-ı cemene zîb-ile fer virmek içün
Şem' ü fânûs evire her yaña necm-i raşşân
4. Encümi şem'ine cem eyleye Nâhîd-i felek
Taht-ı firûzesine otura şâh-ı necmân
5. Ola ol encümine zînet-i eyvan Keyvân
Baġlaya bir kemer-i zer beline Kâhkeşân
6. İmtişâl oldu çü bu emr-i cellîl-ı kadre
Gördiler her yañadan yirlü yirinde erkân
7. Oturup yirine yüz şevket ile şâh-ı nücûm
Oldılar sür'at-ile hayl-i kevâkib püyân
8. Tek ü pû kılmaġa başladı hemân peyk-i sürûr
Kıldı ġam kendüyi peygüle-i hayretde nihân
9. Tîr-i gerdün o dem yazdı 'adâlet-nâme
Meh-i nevden aña Berçîs-i felek çekdi nişân
10. Eyleyüp mâh-ı felek encüme hükmin icrâ
Oldı bir şâh-ı kevâkib-i haşem-mülk-sitân
11. Çarġuñ ol hâline reşk eyleyüben ehl-i zemîn
Oldılar nice dem ol hâline cümle nigerân
12. Yaġdı ol hayretle her kişi şem' ü fânûs
Neyyîr-i baġtı o dem herkesüñ oldu tâbân
13. Şem' yirine göñül yaġmaġa kândîl velî
Rişte-i cânı fetîl itdi o şevk-ile hemân
14. Şöyle zeyn oldu zemîn şahını kanâdîl ile kim
Yandı reşk âteşine çarġ-ı zeberced-eyvân

15. Şandılar düşdi yire hayl-i kevākib o gice
Kaldı hayretle taña hāşılı mäh-ı tībān
16. Pür nücūm oldu şanur her kişi şehir ü bāzār
Şanasın reşk-i sipihr idi Sitanbul ol ān
17. Didüm ol dem ki nedür bunca bu dārāta sebeb
Neden oldu ‘aceb gül gibi ‘ālem hāndān
18. Gūş-ı hūşa bu nidā irdi o dem hātıfdan
Didi ey şāhib-i ‘aql u hıred u nuṭṭ u beyān
19. Sen neden bilmemek ol dāver-i dārā haşemi
İdeyin saña bu şi‘r-ile şimdi beyān
20. Meh-i gerdün-ı ‘aṭā mihr-i sipihr-i ‘azamet
Ser-i şāhān-ı cihān şāh-ı Ferīdün-fermān
21. Şāhib-i tığ u kalem Hāzret-i Sultān Aḥmed
Sāye-i ‘adli ile buldı cihān emn ü emān
22. Hāmī-i dīn ü düvel ‘ārif-i pākīze güher
Hāfız-ı mülk-i cihān zübde-i ehl-i ‘irfān
23. Gördiler taht-ı sa‘ādetde didiler tārīḥ²³³
24. Akıdup çeşme-i iḥsānını ol kân-ı seḥā
Nice ‘aṭşānı nem-i luṭf-ile kıldı reyyān
25. Evliyā meşvereti birle olupdur Sultān
Baña bir pīr-i hıred eyledi bu remzi ‘ayān
26. Çıkdı devletle karar eyledi tahtında o şāh
Oldı ḥāk-i kādemi birle müşerref eyvān
27. O şehūn her yañadan bāriḳa-i şemşīri
Şu‘le-i mihr-i cihān gibi ola pür leme‘ān
28. Ṭālī‘üñ mihr-i münīr oldu anuñçün olmaz
Pādişāhān-ı cihān saña nazır ü akrān
29. Dāverā ṭālī‘-i ferḥunde ki vardur sende
Sendedür tığ ü teber tır ü kemān gürz-i girān

²³³ Metinde bu beytin ikinci mısraı yazılmamıştır.

- 8b
30. Bağlayup bellerine himmet ü gayret kemerin
Şark-ile garba sipāh emrūñ-ile oldı devān
  31. İrişüp her tarafa şit ü şadā-yı ʿadlūñ
Toptolu oldı senūñ ʿadlūñ ile kevn ü mekān
  32. Melce-i hāş u ʿavām oldı eşigūñ taşı
Tañ mı hāk-i rehūñi sürme idinse aʿyān
  33. Rifʿatūñ şemʿi güneş gibi münevver olsun
ʿÖmrūñi devletūñi ide Hüdā bī-pāyān
  34. Umaram hāzret-i Hākķ'dan senūñ ey şāh-ı kerem
Kānde ʿazm eyler iseñ yārūñ ola Hızr-ı zamān
  35. Medhī'yem pādişehūm medh ü senādur kārūm
Devletūñ edʿiyesi oldı baña vird-i zebān
  36. Nitekim saķf-ı sipihr üzre yanar şemʿ-i nücūm
Nitekim mihr ü meh olmakda ʿayān u pinhān
  37. Talʿatūñ mihri güneş gibi fūrūzān olsun
İrmesün gün yüzüne zerrece noķşān u ziyān

X

Cevāb Dāden-i Medhī-i vaşşāf be-şākird-i hodeş Derviş İbrāhīm Vaşfi ki ez-
Maħrūsa-i Edirne be-Maʿmüre-i Koşantiniyye Firistāde Būdend

Mefāʿlūn mefāʿlūn mefāʿlūn mefāʿlūn

• - - - / • - - - / • - - - / • - - -

1. İşit meddāh-ı ʿālemden sözi ey tālīb-i maʿnā
Nice yazdı cevābın bu suʿālūñ Medhī-i gūyā
2. Suʿālūñ evvelinde bu cevābı diñle sen andan
Dimişsin kim nedendür evvela bu hılķat-i dünyā
3. Egerçi hāk ü bād ü āb ü āteşden mürekkebdür
Velī bunlar dahı ʿālem içinde olmadın peydā
4. Yaratdı yoğ iken kudret eliyle kādir-i muṭlaķ
Mücellā vü müdevver pür ziyā bir gevher-i yektā

5. Aña bir dem tecellî kıldı ol dem şu gibi aklı
Neye teşbîh idem anı ki o resme görmedüñ deryā
6. Yaratdı yer ü gök ü 'arş u kürsî birle bahri
O gevherden zühür itdi muhaşşal cümle-i eşyā
7. Keyūmers ibn-i ādem bitdi dirler ot gibi yirden
Velî ehl-i şerî'at kâ'îl olmaz bu söze aşıla
8. Bunı Şeh-nāme'de şöyle rivāyet eylemiş gördüm
Belāgat mülkine sultān olan Firdevsî-i dānā
9. Dimiş kim biñ yıla irdükde 'ömr-i Hāzret-i Ādem
Anuñ evlādı kırk biñ oldı dir ol merd-i bî-dānā
10. Bir oğlu oldı anlar içre başı irdi eflāke
Vücūdı birle pür oldı şanursın 'ālem-i bālā
11. Aña virdi yirini sağlığında Hāzret-i Ādem
Şadā-yı 'adl u dādından pür oldı kubb-i minā
12. Gazāy²³⁴ işte evvel ol idüptür nesl-i Ādemden
Bu söze bil ki Şeh-nāme olupdur hücet-i zîbā
13. Didüñ zālīm elinden kimdür ölen bî-güneh aña
Kelāmum cān kulağıyla idersen gel beru ılgā
14. Bu zulmı Kābil itdi Hābil'üñ dökdi yire kanın
Eñ evvel Hābil olmışdur didiler vāşıl-ı 'uqbā
15. Didüñ kim geydi enīn-i cāme evvel pehluvānlardan
Anuñ ismiyle resmin eyledüm saña yine ifşā
16. Gelüpdür Kābil-i kātıl belinden ol şeh-i 'ākil
O merdün Kāren-i dīvband didiler nāmına haqqā
17. Velî Gerşāşb-ı āhen-dest elinden oldı bî-tākat
Süleymān-nāme'nüñ evvel cüz'inde kıldılar imlā
18. Kimüñ İcādıdur nīze diyu çünkim sū'al itdün
Anı Gerşāşb-ı āhen-dest idüpdür ibtidā peydā
19. Meger bir çiftçi şahrāda şehirde çift sürer gördi
Elinden cām-i cismin ser-ā-ser çāk ider şahrā

²³⁴ Metinde gāzānı yazılmıştır

20. Şabanı nîze-i peykân idüp Gerşasb-ı âhen-dest
Getürdi rezm-i Kâren'de anı ol merdüm-i hey cā
21. Kıl itdi kendüye Kâren didüğüm merdi ol server
Süleymân-nāme içre böyle taḥkîk oldu bu ma' nā
22. Didüñ kim iki fırça geldi dehre pehlevānlardan
Dilîrân-ı zamān şāhib-ķırān u fātiḥ-i dünyā
23. Biri Gerşasb-ı âhen-dest belinden geldi onların
Biri evlād-ı Kâren'dür bularuñ şöyle bil yārā
24. Kıpup Kâren'i dīvler kulle-i Kāf'a iletdiler
Anuñ ardınca gitdi Kāf'a Gerşasb-ı yel-i 'anķā
25. Semendün-ı hezār yek dest-ile Gerşasb-ı âhen-dest
Niçe rezm itdiler anı daḥı bildürem icmāla
26. Şavup bir ḥamlesin evvel semendünuñ ol âhen-dest
Dönüp bir müşt-ile dīv-i le'îmi yıkdı ol bernā
27. Tevāriḥ ehline şor kim bilürler niçe olmuştur
Hubût-ı Âdem-ile hem su'ūd-ı Ḥazret-i 'İsā
28. Süleymân bār-gāhın Âsaf-ile Keyķubād itdi
Süleymân-nāme'de yazdı anı çün Şevķî-i dānā
29. İçinde biñ yidi yüz şandalı vardı anuñ evvel
Toķuz biñle toķuz yüz daḥı oldu 'āķıbet cānā
30. İrec-nāme²³⁵ tamām olduķda oldu şöyle māl-ā-māl
Yire igne bıraksañ düşmez idi öyle bil sen hā
31. Zamān-ı Ḥamza'da kimler ķarār itdüğünü dirdüm
Bilürsin defter ü dīvāna şıgmaz eylesem inşā
32. Yigirmi dört olupdur Ḥamza'nuñ evlādı bilmiş ol
Biri kızdur yigirmi üç olupdur nerre-şîr-āsā
33. Anuñ da on sekizi yümn-ile şāhib-ḥurūc oldu
Beşi anlaruñ olmuştur bulardan bir nesl-i ednā
34. Bularuñ ismini dimek ne lāzım itdi rāvîler
Dirüz iķdām olursa bir ziyāfet isterüz ammā

9b

²³⁵ "İrec" kelimesindeki uzun "î" vezin gereği kısa yazılmıştır.

35. Merâtib üzre bunları su'âl itdüñse bizden sen
Diyem tekml̄l 'arz idenlerüñ nāmın olup gūyā
36. 'Ālemşāh u Bedī' ü Kāsım u Hāşım durur el-ḥaḳḳ
Gürüh-ı ḥayl-i merdān içre bunlar cümleden a'lä
37. Bedī' itdi velī tek ml̄l-i 'arzı ol gürüh içre
Atası yirin aña virdi āḥir ḥazret-i Mevlā
38. Peder yirine ḳaşd idüp tecāvüz itmedi hergiz
Merâtib ḳaṭ' idüp akrān içinde oldu müsteşnā
39. İrec'le Tūr-ı dehrüñ ḳışşası gerçi mufaşşaldur
Bedī' ile yine Kāsım gibi bunları farazā
40. Daḥı Şeh-nāme'de ḳaçdur didün ser ḥalka-i merdān
Bu sözler baḥş-i āḥirdür bularuñ terk ider evlā
41. Şu kim şeş mah içinde ḳışşayı çünkim temām itdüm
Anufla baḥş idersin sen bu midur sende ḡayret yā
42. Su'āle bir cevāb içün didüm bu sözleri yoḥsa
Geyürmek ḳābil idi şāhid-i nazma nice dībā
43. Bu nazmı ben iki gice içinde eyledüm taḥrīr
Dime Medḥī kelāmını işitdükde şaḳın sen lā

XI

Naşīḥat Kerden Ḳışşa-ḥ'ānān

Mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün

• - - - / • - - - / • - - - / • - - -

1. Gerek meddāḥ-ı 'ālem ol gerek dehrüñ suḥān-dānı
Merātib üzre medḥ eyle ḳamu şāḥib-ḳırānānı
2. Ḥuşuşā kim 'amū-yı Muşṭafā seyf-i Ḥüdā el-ḥaḳḳ
Güneş gibi şu'ā-yı tīḡi ḳıldı dehri nūrānı
3. Ser-ā-ser ḍarbet-i şemşīr ile açmuşdı dünyāyı
Ḥarāca kesmiş idi ḳayser ü faḡfūr u ḥākānı
4. Niçe biñ şehlerüñ ḳıldı vücūdın ḥāk-ile yeksān
Şalındı şark u ḡarba ol şehüñ şemşīr-i bürrānı

10a

5. Olurdı bendesi devrinde gelse Rüstem-i destân
Yıkardı ʔaʕn-ı nîz-ile nice Sām u Nerîmânı
6. Kâpusı kullıgın minnet bilürdi cânına Hürmüz
Rikâbında yürür idi nice Gerşâşb-ı devrânı
7. Kılurdı tîğ-i kahrı sîne-i Rûyîn-ten'i şad çāk
Bölerdi hamle-i ûlâda çalsa nice sindânı
8. Ol itdi kulle-i Kâf'ıñ nice ʕanķâların bî-cân
ʕAceb mi kendüye bende kılursa şâh-ı Īrân'ı
9. Çekeydi leşker-i encüm-şumârın berr-ile bahre
Anı Īskender okurdı cihân Īskender'i şâni
10. Nice şîr-i jiyâna pençe şalmış pây-māl itmiş
ʕAceb bu bîşe-zâr ʕâlem içre var mı akrânı
11. Ne deñlü medh iderlerse muhaşşal ondan artuğdur
Nice kûnh-ile medh itmek olur ol şîr-i ġarrânı
12. Ben ol Medhî-i üstâd-ı suhan-dânem ki ʕâlemde
Kimesne virmedi ʕamm-ı Resûl'e virdüğüm şânı
13. Hezârân medhîn eyler vardur ol şîr-i cihân-girüñ
Güneşde zerre deñlü medhe kâdir var mıdur anı
14. Egerçi ben dahı meddâhıyem ol merd-i meydânuñ
Velîkin vaşfa kâdir olmadum ol şâh-ı merdânı
15. Anuñ meddâhı olmak hayli müşkildür didi üstâd
Aña meddâh olan kimse gözetsün ʕahd ü peymânı
16. Zebûn itmek gerekdür diyu nefsi evvelâ soñra
Hâlmü't-ʔabʕ olup terk eyleye ol kibr ü ʕünvânı
17. ʔamaʕ terkin urup dilden ġınâ-yı kalb ide hâşıl
Maḥalli düşdügi yerde ide her merde iḥsânı
18. Dimişler gelme gelme dönme dönme bir meşeldür bu
Velî dönmez bu meydânda kapanlar gûy-ı ʕirfânı
19. Nihâduñda senüñ dervîşligüñ var ise kim söyler
Ne ekdiyse anı hâşıl ider her merd-i diḥkânı

20. Kabāhat-fehm olan ādem cihānda yār-ı ğam çekmez
Sever cānı gibi ādem kabāhat-fehm olan cānı
21. Yūri kendü günāhın bildūñ ise ğam yime hergiz
Kim olsa cürmine kāl irişür luṭf-ı Rabbāñı
22. Saña benden naşihat bu yiter ‘ālemde ve'l-ḥāşıl
Belı diyüp belā çekmem dir iseñ ğayretūñ kanı
23. Niçeler kaṭre deñlü yoğ iken irişdi ‘ummāna
Bulanık şu gibi gezdūñ yeter deşt ü beyābānı
24. Mürüdüñ şeyḥ-ile mābeynini fehm eylemez kimse
Niçe ḥarlar olur yenür şanur āyin u erkānı
- 10b 25. Şu kim plri kelāmın gūşına mengūş idüp aşmaz
Başar bağına anuñ nār-ı miḥnet dāğ-ı hırmānı
26. Şefā‘at küfrdür anı bilürsin ḥod ṭarīkatde
Bu ma‘nāyı bilen fārislik itdi aldı meydānı
27. Rızāsın gözlemek isterse Ḥaḳḳ'uñ bir kişi dāyım
Rızā-yı plre boyun virdi anuñ oldu kurbānı
28. Dimişler Medḥiyā terciḥ olındı cümleden üstād
Ulular böyle görmişler ezelden resm ü erkānı
29. Suḥan fehm olana besdür bu pend ü bu naşihatler
Bu sözlerden alur ḥişşe anuñ kim ola iz‘ānı

XII

Kaşide Berāy-ı Ahl-zāde

Fe‘ülün fe‘ülün fe‘ülün fe‘ülün
• — — / • — — / • — — / • — —

1. Zihl rūy-ı zibā zihl şun‘-ı Ḥālik
Zihl mihr-i rūşen zihl şubḥ-ı şādık
2. Zihl naḥl-ı bālā zihl kadd-ı dil-keş
Zihl sāye-güster çü naḥl-ı ḥadālk
3. Ḥaṭ u rūy-i būyına olmaz müşābih
Ne reyḥān u lāle ne verd ü şakāyık

4. Ne dem ağız açsa ol ʿİsî tekellüm
Kelâmı maḥalle münāsib muvāfık
5. Derûnında bâhir zâmirinde zâhir
Künûz-ı ḥaḳâyık rumûz-ı daḳâyık
6. O zât-ı şerîfe duʿâda şenâda
Semâda melâʾik şerâda ḥalâyık
7. Anuñ ʿilm ü ḥilm-ile memlû ser-âser
Bilâd-ı meġârib diyâr-ı meşârik
8. Tûlûʿ itdi ol meh çü mihr-i münevver
Çekildi cihândan zalâm-ı busarık
9. Aña zerrece ġayb ü bühtân idenüñ
Karara yüzi hem çü ḳalb-i münâfık
10. Vire şehre şöhret çü ḥürşid-i tâbân
O ferḥunde tâliʿ o baḥtı uyanık
11. Yüzin görse çeşmüm tolar kanlu yaşlar
Bahâr olsa şular olur hep bulanık
12. O cihân cihândur cihân cisme beñzer
Kılup ḥalâyık bu maʿnâya tanık
- 11a 13. Aḫl-zâde Rumili şadrı ki olmuş
Duʿâ vü senâya sezâ-vâr u lâyık
14. O zâtı görüp şadr-ı devletde dirler
Ne raʿnâ ne zîbâ ne ġarrâ yaraşık
15. Olur mı anuñ medḥine Medḥî kâdir
Ne deñlü ola ger suḥan-dân u fâʾik
16. Umaram ola vaşfı dillerde mezkûr
Çü Şîrîn u Ḥusrev çü ʿAzrâ vü Vâmık
17. Ne yaña giderse ola sāye-bânı
Bu devr-i felekde sipihr-i sūrādık
18. Güneş gibi ber-ter ide pāyesini
Cihân-dâr-ı Ḥâlik ḥüdâvend-i Râzık

XIII

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Ehl-i diller maqdemüñ şevk-ile handān oldılar
Gördiler dīdāruñı ser-mest u hayrān oldılar
2. Ok gibi toğrulldılar meydān-ı aşka girdiler
Bir uğurdan şol kemān ebrūña kurbān [oldılar]
3. Oklarıñla tıg-i bürrānuñ sinān u hançerüñ
Hātır-ı mecrūhumuñ derdine dermān oldılar
4. Gamze-i ser-mestle Tātār-ı çeşmüñ serverā
Devlet ü ikbāl-ile mülk-i dile hān oldılar
5. Nice Husrev niçe Cem nice Sikender nice Rāy
Terk-i tāt u taht idüp kapuñda der-bān oldılar
6. Fetḥ idüp dil mülkini hayl-i sipāh-ı derd ü gam
Haşılı biñ cān-ile ol mülke sulṭān oldılar
7. Rūy-ı gül-fāmuñ görüp şermende oldı goncalar
Sünbülün seyr eyleyüp haylī perişān oldılar
8. Nār-ı hicrūñle yanup tennūr-ı gamda cān u ten
Hān u mānı terk idüp uryān u biryān oldılar
9. Ağlamakdan serverā sen gevher-i nā-yāb için
Göz göre gözyaşları lülū-yı mercān oldılar
10. Sañā cān virmez diyüben nā-tüvānı geçdiler
Ben helāk oldum olar kavlinde yalan oldılar
11. Mihnet-i hecrūñ baña cān virdi ölmişken yine
Kālib-i bi-rūḥuma her vech-ile cān oldılar
12. Sen gidelden ebrū-veş kūyuñ tolanurlar senün
Gün yüzün tālibleri hep dīde-giryān oldılar
13. Hāmdü li'llāh ey kamer tal'at cemālün gördiler
Gamdan āzād oldılar mesrūr u şādān oldılar
14. Kadlerin çevgān idüp meydān-ı aşkuñda yelüp
Başların top eyleyüp hāk üzre gālṭān oldılar

15. Dür olaldan cân u dil senden firâkuñ nârına
Tutuşup tennür-ı hicrân içre biryân oldılar
16. Ey hâlîlüm miḥnet ü hecr ü firâkuñ dün gice
Medḥî-yi bîmâr ile kūyuñda mihmân oldılar
17. Kaʿbe-i kūyuñ görüp diller şafâdan çîn seher
ʿİd-i adḥâ-yı ruḥuñ şevḳ-ile ḳurbân oldılar

XIV

Fâʿilâtün fâʿilâtün fâʿilün

— • — — / — • — — / — • —

1. Cism içinde baña ʿaşkuñ cân ola
Cân u başum cümleten ḳurbân ola
2. Şöyle yaxsun kim seni ʿaşḳ âteşi
Dil tenûrında ciger biryân ola
3. Halk-ı ʿâlem düşmen olsa ḡam yemez
Her şunuñ kim yâver-i Yezdân ola
4. Niçe maḡrûr olsun ʿâḳıl aña kim
Biñ yıl ʿömri Âdem'üñ bir ân ola
5. Cân şu dem kim terk-i cânân eyleye
Âdem ol dem valih ü ḡayrân ola
6. Geç şu cândan terk-i cânân eyleme
Tâ ki cânân derdüñe dermân ola
7. Sür göñûlden mâsivânuñ ḳaydını
Gevher-i ʿaşḳa derûnuñ kân ola
8. Her kim olursa gedâ-yı kūy-ı ʿaşḳ
Lâ-cerem ʿuḳbâda ol sulṭân ola
9. ʿAşḳ odından düşse ḡâke bir şerer
Yidi ḳat yir nüh felek sūzan ola
10. Geydürürsin cisme zerrîn câmeler
Hiç dimezsın ki ʿâḳibet ʿuryân ola

11. Yidüñ içdüñ yatduñ uyduñ dimedüñ
Yidügüñ semm içdügüñ hep ƙan ola
12. "Küllü şey'in hālikün" dir ol İlah
Fehm iden anı nice ƙandān ola

12a

XV

Fe'ülün fe'ülün fe'ülün fe'ül
• - - / • - - / • - - / • -

1. Eger tağ olursa yıkar düşmeni
Dili fāyık ol kim cihān pehlevān
2. Neberd içre şāhā iki gāziler
Biri Rüstem olur biri Ƙahramān
3. Atup ƙapmada vü urup tutmada
Kimi Ehrimān'dur kimi Erdevān
4. Maḥall-i rezmdе iki ƙullaruñ
Biri dāver olur biri ƙahƙaşān²³⁶
5. Kimi yağmada vü kimi yormada
Kimi ƙāhır olmuş kimi ƙaḥtarān²³⁷
6. Kimi elde nīze tutar kimi tīg
Kimi ḥūn-feşāndur kimi cān-sitān
7. Muƙābil olur mı bulara 'adū
Ƙaçan buldı düşmen bulardan āmān
8. Bu deñlü cihāngirlik medḥini
Neye mālīkem ben ki idem beyān
9. Murādum Murād Ḥān'ı medḥ itmedür
Velī medḥe ƙādir degüldür lisān
10. Nice vaşf idem ben anuñ ruḥların
Bu rüşen cemāli ki günden 'ayān
11. Daḥı medḥe mālīk degüldür anı
Ola bir dehende nice biñ zebān

²³⁶ "ƙahƙaşān" kelimesi bulunamamıştır.

²³⁷ "ƙaḥtarān" kelimesi bulunamamıştır.

12. Murād oldur ey Medhî Sultān Murād
Cemāliyle ʿālem ola gülistān
13. Ola hem belādan kazādan emīn
Budurur duʿāmuz bizüm her zamān
14. Hüdāyā be-ḥaḥḳ-ı Resūl-i güzīn
Ola kām-bīn u ola kām-rān

XVI

Mefʿülü fāʿilātü mefāʿilü fāʿilün
 — — • / — • — • / • — — • / — • —

12b

1. Geldi irişdi yār-ile çün merḥabā-yı ʿİd
İrdi dimāğ-ı ʿāşıkā bûy-ı vefā-yı ʿİd
2. Gül-zār-ı dehr içinde gelüp şevke bülbulān
Dirler çemende olsa gerekdür şafā-yı ʿİd
3. Bülbul terennüm eyler ise hoş zamānıdur
Zirā bahāra geldi bu yıl ibtidā-yı ʿİd
4. Bülbüllerün çemende görüp böyle şevkini
Güller gülüp feraḥdan açıldı likā-yı ʿİd
5. Gönlüm diler ki şevke gelüp sīne-çāk olam
Bu demde budur ey yüzi gül mukteza-yı ʿİd
6. ʿUryān komışdı her şeceri gerçi kim şitā
Geldi yetişdi luṭf-ı Hüdā'dan kabā-yı ʿİd
7. Geldi töküldi ayağına dürlü mīveler
Bāğ-ı bihişte beñzedi cennet-serā-yı ʿİd
8. ʿĀrif odur ki hoş göre bu demleri müdām
Zirā ki üç gün ancak olur intihā-yı ʿİd
9. Bizde duʿāya başlayalum ittifāk-ile
Her dem sürür-ı zevk-ile geçsün şafā-yı ʿİd
10. Bir şehriyār-ı ʿādil ü Yūsuf cemāle Ḥaḥḳ
Virmiş kemāl ü faẓl-ile ḥüsn ü bahā-yı ʿİd

11. Sultān Murād şāhib-i dīvān-ı saltanat
Gördüm serāy-ı saḳfına ḳonmuş hümā-yı ʿId
12. Bir ehl-i dīl bu şevḳi görüp biñ sürür ile
Dimiş bu beyt-i dīl-keşi ol dem berāy-ı ʿId
13. Būlbūl cemende tırmayup eyler şalā-yı ʿId
Toldı cihāna şevḳ-ile şīt u şadā-yı ʿId
14. Urdum yüzümi ḥāk-i der-i Hān Murād'a ben
Rūy-i zemīni geşt iderek çün gedā-yı ʿId
15. Medḥī ğubār-ı reh-ġūzer-i şehriyārı ben
İki gözüme çeksem olur tūtiyā-yı ʿId
16. Ölsem elemle ḥāl-i dilüm kimseye dimem
Gelmez cihāna bencileyin bī-nevā-yı ʿId
17. Bir pādīşāha ḥāl-i dilüm söylerem ki hep
Halk-ı cihāna andan irişür ğidā-yı ʿId
18. Hūrşīd gibi ʿarz-ı cemāl it bu ʿāleme
Tā kim münevver ola cemālūñle cāy-ı ʿId
19. ʿÖmrüñ füzūn u ğün gibi tābān ola ruḥuñ
Tā ḥaşr olunca vire cemālūñ ziyā-yı ʿId

13a

XVII

Mefʿülü fāʿilātü mefāʿilü fāʿilün
 - - • / - • - • / • - - • / - • -

1. Gül-zāre gelse ol yüzi gül nev-bahār ider
İrse bahāra nāle-i būlbūl hezār ider
2. Çın ü Hotan vilāyetine ire būy-i misk
Şol dem ki yār turrelerin tār-mār ider
3. Laʿl-i lebin görince gözüm dürrler aḳıdur
Yāḳūt-ı nābı eşk-i terüm şerm-sār ider
4. ʿAyş eyledükçe yāduma gelse firāḳ-ı yār
Nüş itdügüm şarābı baña zehr-i mār ider
5. Her kim içerse bāde-i cām-ı maḥabbeti
Her ḳatresi gedāy-ise de şehriyār ider

6. Yārūñ kemend-i zülfine diller şikār olur
Her dem ḥadeng-i ğamzeleri cāna kār ider
7. Luṭfı yıkık gönülleri ābād ider velī
Ḳahrı cihānı dāver ü dārāya ṭar ider
8. Ednā kılını luṭf idicek Mısrā şāh ider
A'la kılını ḥısm idicek ḥāk-sār ider
9. Küffār-ı ḥāk-sāra çeküp tıġ-i ḥūn-feşān
Rūşen cihānı gözlerine teng ü tār ider
10. Sulṭān Murād ya'ni sezā-vār-ı tāt u taḥt
Ḳulluġı ile şāh-ı 'Acem iftiḥār ider
11. Medḥi-yi zār yıllar ile kışsa-ḥ'ān olup
Medḥ ü şenāyı pādīşehe kām-kār ider

XVIII

Mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün
 - - • / • - - • / • - - • / • - -

13b

1. Rūyuñ güneşi āyine-i nūr-ı Ḥüdā'dur
Ol nūr-ı velī ḳalbe ziya rūḥa ğıdādur
2. La'lüñle senüñ dürr dişüñ ey kân-ı melāḥat
Her ḥasteye emdür daḥı her derde devādur
3. Şol sende olan merdümek ey dīde-i blnā
Beñzer ki benüm iki gözüm ḳible-nümādur
4. Rā ḳaşlarıñı şafḥa-i cebheñde gören dir
'Āşıkları ḳurbān idicek işte buradur
5. Gönlümi ḳapar laḥzada çün gevher-i çeşmüñ
Olmasa siyeh dirdüm aña kāh-rübādur
6. Ebrularıñı ḳavs-i ḳuzah didi görenler
Kırpiklerinüñ her biri bir tır-i ḳazādur
7. Māhuñ yüzini mihr-i cemālün ider altun
Āyāt-ı ruḥuñ ṭālibe iksīr-i du'ādur

8. Bālā ḳadūñi dirsem eger sidreden a'ālā
Tūbā ḥaḳ-ıçūñ ṭoḡru direm rāst edādur
9. Cevrūñ göriceḳ ṣād oluram cān u ḡōñūlden
Zīrā bilürem vāsıta-i mihr ü vefādur
10. Düşdükce ṣehā ṭıfl-ı dile bir naẓar eyle
Kūyuñda yatur yıllar ile bī-ser ü pādur
11. Dil ṭālib olup kūyuña ey ḳible-i ḥacāt
Ka'be yüziñi görmege sa'y itse ṣafādur
12. Mirāt-ı dile bir naẓar it ṣevḳūñ olursa
Feyz-i naẓaruñ āyine-i ḳalbe cilādur
13. Bir ḥande ile biñ dil ü cān naḳdin alursın
Ey rūḥ-ı revān bu ne 'aceb 'aḳl u zekādur
14. Yūsuf gibi sen ṣāḥı 'azīz eyleyen ey māḥ
Aḥlāḳ-ı pesen-dīde ile ḥüsn ü bahādur
15. Zībā yaraşur şānına destār-ı 'adālet
And içe anuñ başına her kimse sezādur
16. Dīdār-ı ṣafā bahşı ider dilleri rūşen
Ḥāḳ-i ḳademi dīdelere kuḥl-ı cilādur
17. Ya'ni ki Caḡaloḡlı Sinān Paşa kim anuñ
Tiḡ ü teberi millet-i Efrence vebādur
18. Ḳadḥ itse anı merdüm-i nādān u kem idrāk
Ol merd-i denī lāyık-ı şemşīr-i ḳazādur
19. Tab düşse n'ola cānumuza tāb-ı ruḥından
'Ālem yüzine şu'le şalan māḥ-liḳādur
20. Gören yüzini neyler anuñ cān u cihānı
Biñ ṣevḳ-ile bu cān u cihān aña fedādur
21. Degül görinen ḳavs-i ḳuzah evc-i semāda
Zāl-i felegüñ mihrüñ-ile ḳadd-i dü-tādur
22. Ṭas-ı felegi gökde ṣafaḳ birle gören dir
Bezmüñde ṭolu bāde ile cām-ı ṣafādur

23. Şavt-ı keremüñ oldı senüñ gulğule-endāz
Güş-ı felegi çekelden ol şft u şadādur
24. Dil murğı n'ola farķuña ger sāye şalarsa
Sen şāh-ı cihān iseñ o da murğ-ı hümādur
25. Dür itme kapuñdan dil-i āvāreyi zlrā
Her nice çıkar ise nazar-gāh-ı Hüdādur
26. Zād-gam-ı hicrānuñ ile kıldı kanā'at
Beñzer ki gamuñ dahı senüñ kalbe ğınādur
27. Peyğüle-i hicrān u sitem oldı turağı
‘Uryān oturur yalıñ ayak başı kabadur
28. Her şām u seher şevķuñ ile Medhī-i gūyā
Bāğ-ı ruķuña karşı senüñ nağme-serādur
29. Bu nazm-ile gerçi degül ol medhūñe kādır
Ancaķ ğarażı ğazret-i paşaya du‘ādur
30. Bu şi‘ri aña söyle diyüp söyledin Allāh
Hallaķ-ı cihān kādır-i bī-ķün ü ğirādur

XIX

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün
 – • – – / – • – – / – • – – / – • –

1. Bülbul itdi ğulşeninde bir ğül-i ħandān beni
Nev-bahār-ı hüsnine karşı kılup nālān beni
2. Fürkatinden zerrece faşl-ı bahāruñ ğam yemem
Şād idüpdür vuşlat-ı bñy-ı ğül-i cānān beni
3. Sākīyā şunma baña cām-ı şarāb-ı ergavān
Mest ü medhūş eyleyüpdür sākī-i devrān beni
4. Muṭribā çeng ü neyün herģiz şadāsı çıkmasun
Bezm-i ğamda egler oldı nāle vü efgān beni
5. Hüzne mu‘tad eylemişdi cānumuz Ya‘ķüb-ı ğam
Şād u ħandān eyledi ol Yūsuf-ı Ken‘ān beni
6. Hātırum alup ele bir ka‘be bünyād eyledi
Ol ḫallī-i cān u dil kim eyledi mihmān beni

14b

7. Ol Ferîdün fer Sikender qadr ol Dārā ḥaṣem
Tîğ-i nazmum birle kıldı Rüstem-i Destān beni
8. Rūzigār ile beni irgürdi āḥir menzile
Zāl-i gerdün eylemişken zār u ser-gerdān beni
9. Ebr-i cūdı nev-bahār-ı kalbi ḥandān eyledi
Eylemişdi guṣṣa-i faṣl-ı şitā ʿuryān beni
10. Curʿa gibi meskenüm ḥāk eylemişken rūzigār
Şimdi el üzre tutarlar zümre-i ʿirfān beni
11. Şol kadar yağdurdı bārān-ı seḥāyı üstüme
Ġarḳa virdi ḥaşılı ol baḥr-i bî-pāyān beni
12. Āb-ı ihsān-ile teskīn itmişidi fiʿl-meşel
Yandururdu ser-be-ser bu sīne-i sūzān beni
13. Geşt iderken ʿālemi öz başuma āzād iken
ʿĀkıbet sen şāha meftūn eyledi devrān beni
14. Rūz u şeb luṭfuñ añup medḥ ü senā kılsun diyü
Saña meddāḥ eylemişdür Ḥazret-i Sübhān beni
15. Medḥiyā veʿl-ḥaşılı bir merd-i bî-miḳdār iken
İltifāt-ile kılpdur ʿāleme sulṭān beni
16. Ol Ḥalīl Paşa kʼanuñ esrārına irmez ʿuḳūl
Āsitānınuñ ğubārıdur kılan ḥayrān beni
17. Ḥaḳḳ taʿālā ol kerem kān-ı seḥāvet issine
Cān u dilden eylemişdür bende-i fermān beni
18. Cān virürdüm ʿİd-ı adḥā-yı cemāli şevḳine
Kāʿbe-i kūyında kılsa çīn seḥer ḳurbān beni
19. Yā İlāhi ʿömrüm olduğça añıa meddāḥ olam
Gül ruḥundan ayru kıлма bir nefes bir ān beni

XX

Fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlün
 • • - - / • • - - / • • - - / • • -
 (Fâ'îlâtün) (fâ'îlün)
 - • - - - -

15a

1. Niçe ta'rif ideyin tîğ-i şeh-i devrânı
Berķ-i hâţif gibi tokunsa böler sindânı
2. Çarh kan-ile yudı dâmeni şanma şafaķ
Şol kadar tökdi 'adūdan kılıc-ile kanı
3. Kılıcı bendine ben dahı yemîn itsem olur
Cümle şāhān-ı cihān oldu anuñ fermānı
4. Teşnedür hūn-ı 'adūya kılıcuñ hūnkārum
Düşmenūñ rezm-gehe varısa çıksun cānı
5. Hışm içün leşker-i 'adāya sinānuñ gönder
Darbet-i tîğüñ ile kahr ide bir dem anı
6. Ne kadar lā-yu'ad-i bî-had olursa a'dā
Tağıdur şa'sa'a-i tîğ-i cihān-tāb anı
7. Demidür başlatalum bizde du'ā-yı seyfe
Tîğ-i elmāsı ile açā Firengistānı
8. Şark u ğarbı tuta şemşîr-i cihān-ġîr ile
Feth ide memleket-i Sind ile Hindūstān'ı
9. Kılıcı üstün ola kanda giderse yā Rabb
Feth ü nuşret aña her demde ola erzānı
10. Tîğ-i tab'um ne kadar pāk ü mücellā ise de
Medhe kâdir degülem husrev-i 'ālî-şānı
11. Kılıcuñ hāķķı içün ey şeh-i şāhān-ı cihān
Raşş-ı tab'umla bugün harbî alam meydānı
12. Tîğ-i nazmumla şehā şöyle dil-āverlik idem
Diyeler 'aşrımızuñ şimdi budur Selmān'ı
13. Cevher-i nazmumla tîğini tezyîñ itdüm
Umaram pādîşehūñ baña ola ihsānı

14. Tîğüñi vaşf idenüñ her birin añduķda şehā
Luţf it unutma meded Medhî-i kışşa-h'ānı
15. Devlet ü bahtı füzün ola kılıcı keskin
Kanda 'azm eyler ise yügrük ola yek-rānı
16. Yā İlāhî dilerem bāb-ı hümayünunda
Kılıc-ile nice Dārā'yı kıla der-bānı
17. Dilerem tîğ-i zafer düşmeye destinden anuñ
Haşre dek kâyim ola bār-geh-i dîvānı

XXI

Mef'ulü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün

— • / — • — • / • — — • / — • —

15b

1. Rāh-ı belāda 'āşık olan pāy-māl imiş
Bār-ı cefā vü miñnetle kaddi dāl imiş
2. Her kim ki çekdi kend'özini bed-ma'āşdan
İnsān-ı kāmîl ol kişidür hoş hışāl imiş
3. Şol sîm ü zerle h'ānuñ eger māl-ā-māl ola
Saña şofunda māl ü menālün melāl imiş
4. Virme cihānda pîrezen-i dehre gönlünü
Tāliblerine kārı anuñ mekr ü al imiş
5. Bir pāre etmek ile ğınā tāt u hırkāya
Her kim ki kânî' oldı o hōd ehl-i hāl imiş
6. 'Ākîl o dur ki dimeye irdüm kemāle ben
Bil ki kemālün 'ākîbeti hem-zevāl imiş
7. Māl-i helāli kızb-ile hem eyleme harām
Māl-i helāle vārid olan hōd su'āl imiş
8. Yumdı dirîğ gözlerini ğaflet uyhusı
Ġaflet ziyāde olsa uyanmak muhāl imiş
9. Gel imdi bunda zînet-i eyvān u kaşrı kıo
Dār-ı bekāya āhîri çün intikāl imiş
10. Ey bunda mālā mālîk olan h'āce-i cihān
'Ālî maķāmuñ anda çü şaff-ı ni'āl imiş

11. ‘Ayš u şafā vü zevküñ ise hıç oranı yok
Ancak cihānda bākī kalan bir kemāl imiş
12. ‘Aşkuñ belāsı zāhide dūzah gıdāsıdur
Ma‘nī yüzinde ‘āşıkā cennet mişāl imiş
13. Bār-ı firāk u zecr-i elem bükdi kāmētüm
Kār-ı maḥabbet ‘āşıkā bir özge ḥāl imiş
14. Cevr ü cefā vü miḥnet ü ğam bī-ḥisāb imiş
Mihr ü vefā ki dirler o ḥod kıl u kāl [imiş]
15. Gel gel diyār-ı ğamda benüm ḥâtırum şoran
İşbu kaşıde Medḥıye bir ḥasbiḥāl [imiş]
16. Şimdi diyār-ı miḥnetüñ ol pādīşāḥıdur
Dībā yerine geydügi bir kara şāl [imiş]
17. Bir yār-ı mihribāndan ayırmış felek anı
Anuñ yüzünü görmeyeli nice sāl imiş
18. Sīm ü zer ü cevāhiri zāhid bu ‘ālemüñ
Yanında ‘āşıkuñ kamu seng ü sıfāl imiş
19. Bu mışra‘ı görince şafā buldı cān u dil
Şām-ı firākuñ āḥiri şubḥ-ı vişāl imiş

16a

XXII

Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün
 • • – – / • • – – / • • – – / • • –
 (Fā‘ilātün) (fā‘lün)
 – • – – – –

1. Bir gice yakdı ciger pāresini nār-ı ‘azāb
Şubḥa dek döne döne bağrumı kılmışdı kebāb
2. Yummadum gözlerümi ol gice seyyāre gibi
Girmedi zerre kadar çeşm-i cihān-bīnūme ḥ‘āb
3. Görmedi dīdelürüm şubḥa dek uyḥu yüzini
Kalmadı cism-i za‘fūmde daḥı zerrece tāb
4. Bāde-i ğaflet alup ‘aqlumı mest itdi beni
Sāğar-ı dīdelerümden tökülür yire şarāb

5. Nāgehān her tarafum kapladı hicrān çerisi
Perde-i hayret o dem gözlerüme oldu hicāb
6. Vākıf amda baña bir nāsih-i pākīze-suhan
Didi ey bāde-i gafletde olan mest-i harāb
7. Çekme bār-ı sitem ü cevır ü cefāsın dehrüñ
Tıre tab^c olma iñen qahr-ile mānend-i turāb
8. Cān ile pendümi güş eyle saña lāzım olur
Güş-vār olsa n'ola güşuña dürr gibi cevāb
9. Nice bir baħr-i ğam u fūrķate şalup özüñi
Bād-ı āhuñla vücūduñ geze mānend-i ħabāb
10. Yüri şol luṭf u kerem şāhibinüñ pāyine düş
Reh-güzārında ğubār ol budurur saña şavāb
11. Kimdürür dirseñ eger ol şeh-i erbāb-ı suhan
İsmi Yahyā'dur anuñ ya'nı re'İsü'l-küttāb
12. Aña var hālünü eş'ār-ile iş'ār eyle
Tuḥfe çek şāhid-i ma'nı yüzine çekme niķāb
13. Gelmeye ancılayın 'āleme bir zāt-ı şerīf
Var mıdur rüyı gibi bir meh-i seyyāre cenāb
14. Dilerem kıavs-i kaza zümre-i a'dāña şehā
Yağdura sehm-i ğam u mihneti mānend-i şehāb
15. Bār-ı mihnetle ħam olsun kadi düşmenlerünüñ
Medḥiyā ħurrem ide kalbini Rabbü'l-erbāb

16b

XXIII

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Şubḥ dem maşrıķdan oldu ħusrev-i ħāver 'ayān
Karşu varup cenge tırdı 'asker-i zılmāniyān
2. Şāh-ı ħāver germ olup bir tıĝ-i āteş-bār-ile
Cünd-i şāmı bir dem içre tār-mār itdi hemān

3. Şark u ğarbı açdı ol dem ğarbet-i şemşîr-ile
Göricek bu kudret-i 'ibret-nümâyı ins ü cân
4. Didiler kimdür bu fethüñ şāhibi kim rüz u şeb
Kevkeb-i bahtı anuñ şems ile kılmış iktirân
5. Didi hâtıf zıll-ı Yezdân hâzret-i Sultân Murâd
Kâm-bağş ü kâm-kâr u kâm-bîn u kâm-rân
6. Şehr-i yâr-ı Cem-vağâr u dâver-i Dârâ tebâr
Pâdişâh-ı dîn ü Imân zübde-i 'Osmâniyân
7. Hızır-ı devrân hem-înân u feth ü nuşret hem-rikâb
Rüstem ü kâhir-şalâbet Hamza-i şāhib-kırân
8. Menba'-ı hilm u hayâ vü ma'den-i şıdk u şafâ
Mehdî-yi dünyâ vü dîn zıll-ı İlâh-ı müste'ân
9. İntihâb-ı âl-i 'Osmân iftihâr-ı hâş u 'âm
Server-i şāhân-ı 'âlem Sencer ü Dârâ-nişân
10. Kâlb-i pâki mahzen-i esrâr-ı ğayb-ı zü'l-celâl
Nûr şarf itmış vücûdın Hâlik-i kevn ü mekân
11. Gûş idüp bu nûkte-i esrâr-ı ğaybı şevk-ile
Oldılar ol müjdeden cümle halâ'ik şādumân
12. Didiler gül-zâr-ı 'âlemde livâ-yı devleti
Bâd-ı nuşretle şalınsun nitekim serv-i revân
13. Her nihâl-i tâzesi olsun ber-âb-ber farkında
Gülşeninde esmesün tâ haşre dek bâd-ı hâzân
14. Gelmesün hergiz keder mirât-i şab'-ı pāküñe
Şolmasun gül-zâr-ı hüsni irmesün aña ziyân
15. Nitekim şāh-ı 'Acem olmuş bir ednâ bendesi
Emrine fermân-peziir ola kırâl-ı kâltabân
16. Luţf u cûdın ol şehüñ vird-i zebân it Medhîyâ
Hulûk u hüsni muttaşıl dillerde olsun dâsitân
17. Gün gibi tâbân ola hurşîd-i ruḥ-sāruñ şehâ
Devr ide kuţb-ı murâduñ üzre dâ'im âsumân

18. Devr-i 'adlũñde açlsun ser-be-ser Rũm illeri
Kılıcuñ keskin ola ey husrev-i gĩtĩ-sitān
- 17a 19. Dād u 'adl ü şevketũñ gũnden gũne efzũn ola
'Ays u nũşuñ ber-devām u 'ömr ü devlet cāvidān

XXIV

Mef'ulũ fā'ilātũn mef'ulũ fā'ilātũn
- - • / - • - - / - - • / - • - -

1. Ol dem serā-yı ğamda bir gice dĩde giryān
Nār-ı firāķa yatup olmuşdı yine biryān
2. Dũd-ı duĥān-ı āhum ebr-i siyāha döndi
Tökildi ķatre ķatre yaşum mişāl-i bārān
3. Feth itdi leşker-i ğam şehir-i beden hişārın
Ĥatır müşevveş idi dil ĥānesi perĩşān
4. Yaķdı birisi cānum deldi birisi baĝrum
Bir yaña nār-ı fũrķat bir yaña ĥār-ı hicrān
5. Tĩĝ-i firāk u ĥasret zaĥmı erişdi cāna
Merhem degũldür aña ammā ki la'l-i cānān
6. Bu deñlü derd ü ğamla dũn gice ĥ'āba vardum
Ru'yāda anı gördüm irişdi şāh-ı merdān
7. Şem' -i ruĥından anuñ 'ālem münevver oldu
Etrāfa şu'le şaldı şandum ki mihr-i raĥşān
8. Ol baĥr-ı cũdı gördüm şu gibi aña irdüm
Ayaĝına sürüp yüz ķan aĝladum firāvān
9. Zaĥm-ı ĥadeng-ĩ cevri gösterdüm aña fevrĩ
Didüm bu zaĥma cānā kimden irişe dermān
10. Ahvāl-i pũr-melālũm aña ĥikāyet itdüm
Ĥayli şikāyet itdüm ķıldum öñinde efĝān
11. Gũş eyleyüp kelāmum aĥvāl-i pũr-melālũm
Fehm itdi ķĩl ü ķālũm gül gibi oldu ĥandān
12. Evvel tekellũm itdi soñra tebessũm itdi
Bildüm teraĥĥum itdi ben ĥastesine Loķmān

13. Didi ki ey suhan-ver eyle kelāmum ezber
Zahm-ı dilüñ ‘ilacı isterseñ ola āsān
14. Sen hastenüñ tablbi kimdür işit hablbi
Ol menba‘-ı ma‘ānī ol ‘ārif-i suhan-dān
15. İbrāhīm oldı nāmı ol baħr-ı luṭf u cūduñ
Oldur emīn-i deryā ber-ḥūkm-i zıll-ı Yezdān
- 17b 16. Varısa ittihāduñ ḥāşıl olur murāduñ
Var işigüñde anuñ cān kebşin eyle kurbān
17. Her ne dilerseñ āḥir gün gibi ola zāhir
İrer murāda lā-büdd olan ḥallile mihmān
18. Çünkim işitdi anı Medḥi-i pür-melālet
Def‘ oldı renc ü miḥnet ḡāyetde oldı şādān
19. Bİ-şabr u ṭāḳat oldı soñ demde oldı rāḥat
Kūy-ı ḥallile toḡru yel gibi oldı pūyān
20. El ḳaldurup du‘āya yüzün ṭutup semāya
Maḳbūl ide du‘āsın anuñ Ḥüdā-yı Rahmān
21. Nergis gibi açulsun gül gibi ḥurrem olsun
Yā Rabb ḳalb-i pākin ḳılma anuñ perişān
22. Destinde cām-ı bāde ‘ayş u şafāda olsun
Ney gibi bezm-i ḡamda ā‘dāsı ola nālān
23. ‘İzz ü celāl ü ḥaşmet gün günden ola efzūn
Toḡdukca mihr-i raḥşān döndükce çarḥ-ı gerdān

XXV

Mef‘ulü fā‘ilātü mefā‘ilü fā‘ilün

— • / — • — • / — • — • — • —

1. Şāḥā elüñde ḥāzır ola her zamān ḳılıc
Bir göz açınca virmeye ḥaşma emān ḳılıc
2. Leyl ü nehār ḥıdmetüñe bağlaya belin
Gündüz şubaşuñ ola gice pāsbān ḳılıc

3. Cism-i 'adūda kılmaya hıç zerrece karar
Keskin harāmī gibi ola lā-mekān kılıc
4. Geh cān evinde sākin olup kan içe mūdām
Gāhī nihān olursa ola geh 'ayān kılıc
5. Şāhib-kırān-ı ma' reke-ārā-yı rezm olup
Rūz-ı veğāda olsa n'ola hūn-feşān kılıc
6. Hakkında vārid oldu anuñçün du'ā-yı seyf
Feth āyetini ezber okur bī-zebān kılıc
7. Ā'dā-yı dīni kırdı nizām virdi 'āleme
Oldı cihānda husrev-i şāhib-kırān kılıc
8. Haşmuñ düketdi dānesini āsiyāb-ı çarh
Āb-ı memāt akıtdı aña nāvdan kılıc
9. Cān-ı 'adūyı tenden alur kehrubā gibi
Olsa havāle farkına çün kehkeşān kılıc
10. Şaldı metā'-ı naqd-ı hayātını ayağa
Ā'dā-yı dīne kıldı bugün çok ziyān kılıc
11. Gülzāre döndi rūz-ı veğā şahın-ı sebze-zār
Meydān-ı rezmi kıldı gül ü ergavān kılıc
12. Zātında cevher olmağıla buldı rağbeti
Şadr-ı 'adūya geçse n'ola kām-rān kılıc
13. Ā'dā-yı dīni kahr-ile kıldıkça hāk-ser
Dīn ehline 'aceb ki virür taze cān kılıc
14. Rūz-ı veğāda Rüstem ü Zāl-i zamān olur
Dillerde olsa n'ola yine dāsitān kılıc
15. Şol deflū tökdi yeryüzine hūn-ı düşmeni
Bārān gibi eyledi seyl-i revān kılıc
16. Cān murğı uçdı gitdi tehī kaldı cism-i zār
Şehbāz gibi eyleyli āsiyān kılıc
17. Bir pehlevān ki anda demürden yürek ola
Kalb ü cenāhı sökse n'ola bī-kemān kılıc

18a

18. Rûz-ı veğâda görse Nerîmân'ı nerm ider
Var-ise²³⁸ oldu zûr-ile şîr-i jiyân kılıc
19. Kaç başı var ki karşı tura haşm-ı nâ-bekâr
Alsa eline dâver-i gîfî-sitân kılıc
20. Şimşek şakur şanurdı gören anı fî'l-meşel
Şâhâ 'adûña çekdi bugün âsumân kılıc
21. Her dem birisi câna biri başa kaşd ider
Destûnden eksik olmaya gürz-i girân kılıc
22. Zağm-ı 'adûya hışmıla kan ağladur revân
Şâh-ı cihânı kılse n'ola şâdumân kılıc
23. Bir husreve kul itdi bugün nice şehleri
Çekdi şu dem ki husrev-i husrev-nişân kılıc
24. Sultân Mehmed ol ki miyânında yaraşur
Zerrîn-niyâm hançer ile zer-nişân kılıc
25. Bir tîğ urdı düşmene kim Medhîyâ o şâh
Hiç böyle haşma urmadı İrâniyân kılıc
26. Gün gibi tıldı pertev-i 'adl ile kâ'înat
Güya ki çekdi Mehdî-i şâhib-zamân kılıc
- 18b 27. Hakk'dan murâdum oldurur ey şâh-ı kâm-kâr
Â'dâ-yı dîne nâzil ola her zamân kılıc
28. Bahtuñ küşâde saltanatuñ pâyidâr ola
Ura 'adûña her yañadan gâziyân kılıc

XXVI

Mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ülün

• - - - / • - - - / • - -

1. Senüñ ey pâdişâh-ı heft kişver
Lebûñ kand-i mükerrerdür mükerrer
2. Tapuñda ey şeh-i 'âdil şeb ü rûz
İder hizmet nice dârâ vü dâver

²³⁸ "Var ise" beyitte "öyleyse, eğer, belki, galiba" anlamı ile ele alınabilir ve beyit "Eğer kuvvetle kılıç kükremiş arslan gibi olsa bile savaş gününde Neriman'ı görse erir." şeklinde nesre çevrilebilir.

3. Neden oldu benüm 'İsî dehānum
Mükerrem nuṭṭ-ı pākūñ rūḥ-perver
4. Ḥabībüm āfitāb-ı rūyuñ el-ḥaḳḳ
Meh-i ğarrādurur yā mihr-i enver
5. Düşümde işigüñ taşına düşdüm
Benüm ka'be-naşībüm ola beñzer
6. Ne burcuñ āfitābıdur 'izāruñ
Ser-ā-ser kılmış āfākı münevver
7. Lezîz ancak şekerden cüy-ı vaşluñ
Ṭabībüm ol degül mi āb-ı kevşer
8. Āyā şāh-ı cihān her dem Ḥüdā'dan
Ne maḳşūd eyleseñ ola müyesser
9. Muḥaşşal her ne yaña 'azm iderseñ
Rikābuña yüz ursun nice kayşer
10. Elüñde nîze-i zehre şikāfuñ
Dem-i a' dāya ğarḳ olsun ser-ā-ser
11. Ma'ānî şehrinüñ şarrāfı sensin
Dür-i nazm-ı kelāmuñ oldu gevher
12. Ḥarām olsun baña sensüz-hemîşe
Yerüm gül-geşt-i cennet olsa yekser
13. Cinān gül-zārıdur cāna cemālüñ
Leb-i cān-baḥşuñ oldu ḥavz-ı kevşer
14. Bugün Medḥî kuluñ sürme kapuñdan
Yaraşur ḥidmetüñde ol suḥan-ver

19a

XXVII

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
 — • — — / — • — — / — • — — / — • —

1. Toğdı maşrıḳdan seḥer çün āfitāb-ı ḥāverî
Gülşen-i dehre ser-ā-ser virdi zîb ü zîveri

2. Şehr-i gül-zāre gelüp irgördi peygâmın şabā
Didi kim 'ayş eyleñüz geldi şafānuñ demleri
3. Şāh-ı gül dīvān idüp kurdı otağın lāleler
Nergis ayağın tırur başında zerrīn efseri
4. Lāleler geymişdi la'lin cāmeler ser-tā-ka-dem
Şu'le şalmış şems-i hāver teg kızarmış ruhları
5. Gördiler kim şāh-ı gül geldi libās-ı al-ile
Goncalar güldi açıldı bāğ-ı dehrūñ gülleri
6. Hüsrev-i gül şevkine süsen takınmış sağ u sol
Şol zümürüdden niyām içre müselsel hançeri
7. Tuğ-ı şāhı hayl-i ezhāra olupdur zer-'alem
Şandılar gökden yere inmişdi mihr-i enveri
8. Bād öñünce yügrüşür miskīn benefşeler yabān
Hidmete bel bağlayup miskīnlik eyler her beri
9. Dil meşāmını mu'athtar kıldı çün zülf-i nigār
Misk-i Rūmīlerle cānān bāğınun sūnbülleri
10. Bū şafāsın gülşen-i dehrūñ görüp kıldum su'al
Kimdürür bilsem didüm bu bezm-gāhuñ serveri
11. Didiler kân-ı seḥā ol ma'den-i luṭf-ı kerem
Ol ma'ārif gülşeninün gonca-i nāzūk-teri
12. Bir sehl-ka-d lāle-ka-d bir gonca-femdür şöyle kim
Şekl-i insānda görünmiş yā melekdür yā perī
13. Nāḥitīdür maḥlaşı Aḥmed Ağadur nāmı hem
Aḥmed-i Muḥtār ola rûz-ı cezāda yāveri
14. Medḥiyā kaldur elün başla du'āya şāniyen
Ayağına düş yūri gezme cihānda serserī
15. Cān kulağına sezā dürr ü güherdür sözleri
Ḥāk-i pāyi fi'l-meşel iksīr-i 'aşkuñ cevheri
16. Ben gubāruñ üstüne tek bir ka-dem başsun dilā
Meskenüm olsun benüm şimden girü ḥāk-i deri

17. Pāy-māl itdi beni dest-i cefā-yı rūzigār
Umaram destüm tuta meydān-ı luṭfuñ dāveri

19b

XXVIII

Mef'ulü fā'ilätü mefā'ilü fā'ilün
- - • / - • - • / • - - • / - • -

1. Aşhāb-ı şıdk ehl-i dil ü pür şafā gerek
Erbāb-ı aşk sālīk-i rāh-ı Hüdā gerek
2. Ehl-i cihāna 'ayş u şafā birle mülk ü māl
Dervīş olana kūşe-i künc-i ğınā gerek
3. Kevn-i mekānı virseler almaya ḥabbeye
Şol 'ārif-i cihāna ki dār-ı bekā gerek
4. Nādān odur ki cem' ide dünyāda sīm ü zer
'Ākil hemīşe tālīb-i fakr u fenā gerek
5. Her kim olursa rāh-ı tecerrüdde rehberüm
Ol da bu yolda bencileyin bī-nevā gerek
6. Tūṭī-i kuds bu kafes-i tende zār ola
Aña müdām sūkker ü berg ü nevā gerek
7. Kūs-ı zuhūr-ı aşk-ı dil-ārāyı çalmağa
Sultān-ı aşk-ı mālīk-i mülk-i bekā gerek
8. Himmət odur ki şu'le şala āfitāb-ı aşk
Bu zulmet-i vücūda çü nūr u ziyā gerek
9. Yāduñda ise sırr-ı *elestü bi-Rabbiküm*
Dilden hezār cānıla *kāl u belā* gerek
10. H'ān-ı 'atā vü luṭf u kerem Hāḫḫ'dan irdi çün
İşbu 'atā vü ni'mete şükr ü senā gerek
11. Sīmurğ-ı aşk çıkdı şu dem ğār-ı sīneden
Uçmağ olursa menzili 'arş-ı 'alā gerek
12. Pür kıl şarāb-ı aşkıla peymāne-i dili
'Aşk ehlinüñ derün-ı dili pür şafā gerek
13. Altun ider seḫāsı o bir laḫzada hemān
'Āşık odur ki kem nazarı kīmiyā gerek

14. Her kim ki rāh-ı 'aşka düşer Hakk-ı isteyü
'Aşkuñ yolunda Medhî gibi bî-riyâ gerek
15. Zühd ü riya'yı terk idicek 'akîbet aña
Lâ-büdd tarîk-i Hakk'da yine reh-nümâ gerek

20a

XXIX

Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

- - • / - • - • / • - - • / - • -

1. Bir şubh-dem ki husrev-i hürşîd-i hâveri
Farq-ı sipihre dikdi livâ-yı muzafferi
2. Çekdi seherde şevk-ile bir tîğ-i şu'le-dâr
Tutdı ziyâ vü şa'sa'ası heft kişveri
3. Cünd-i zalâmı eyledi bir demde münhezim
Şol dem ki çekdi bir 'alem-i şîr-peykeri
4. Mihrüñ ziyâsı çünki çıkup tutdı 'âlemi
Ma'v itdi gitdi şu'le-i mâh-ı münevveri
5. Sûz-ı harâret-ile bugün tâb-ı âfitâb
Şaldı miyân-ı âteşe iklim-i Berberi
6. Rûy-ı semâda bād-ı şabâ şöyle kızdı kim
Cûşa getürdi gökde olan ba'hr-ı ah'zarı
7. Rûy-i zemîn neyledi kim geydüre anı
Cellâd-ı çarh başına bir tās-ı âzeri
8. Dūzah göründi tâbiş-i mihr-ile k'âfitâb
Âteş şanurdi her kişi çarh-ı müdevveri
9. Mihrüñ çerâğı mağribe vardukda oldı kim
Çarç oldı Ba'hr-ı Kūlzum'e fi'l-cümle leşkeri
10. Şubhuñ hişârın aldı yine ceys-i zeng-bâr
Şâh-ı zalâm şaldı çü her cânibe çeri
11. Peygüle-i gınâda yaturdum çü ben zebûn
Bâlin-i renc ü miñnete kômış idüm seri

12. Uyhu girince dīde-i ğam-dīdeme revān
Gördüm düşümde heybet ile niçe erleri
13. Düşme gümāna hāşılı beñzer disem dilā
Zāl-i zamāna Rüstem-i Destāna her biri
14. Tutmuş elinde her biri bir dürlü laḫb-ile
Gürz-i girān u nīze vü şemşīr ü hançeri
15. Kaldum o demde fikr-ile hayrān u mest olup
Gördüm tutar çü her biri dārāt-ı dāveri
16. Bir merd-i pāk gördüm o hayl içre ser-firāz
Her sū sürürdi depredüp esb-i tekāveri
17. Ol şeh-süvār-ı maḫreke-ārā-yı kār-zār
Gösterdi baña cāh u celāl-i Sikender'i
18. İrmez ğubār-ı pāy-i semendine rüzigār
Ser-geşte kıldı sürḫat-ile bād-ı şarşarı
- 20b 19. Yerden çıkan ğubārını kapdukça bād-ı şubḫ
Gördüm felekde mihr ü mehūñ oldu efseri
20. Görüp düşümde ol şehi biñ şevk-ile didüm
Kande giderse hāzret-i Hızr ola rehberi
21. Şāḫib-vaḫār u merdüm-i dānā vü pür-ḫıred
Kul eylese özine n'ola nice Sencer'i
22. Ḥayş eyledükçe bezm-geh-i rüzigārda
Lāyık tutarsa elde o şeh şāġar-ı rezi
23. Bebr-i beyān döymeye bir ḫarb-ı gürzine
Rüz-ı veġānuñ olsa ḫaceb mi ġazanferi
24. Maḫmūd Paşa yaḫnı vezīr-i şeh-i cihān
Cāy-i neberdüñ sipeh-dār u şaff-deri
25. Şāḫā şenā vü medḫūñe ḫādir midür senüñ
Zār u zebün u bī-kes olan merd-i serserī
26. Geldi bu şiḫri ḫarz ide Paşa-yı ḫādile
Meddāḫ-ı dehr yaḫnı bu devrūñ suḫan-veri

27. Bir nev-°arūsa beñzedi bu şîr-i dil-firîb
Medh ü senā-yı luṭfuñ anuñ zîb ü zîveri
28. Medhüñ semāya şöyle çıkardıki murğ-ı dil
Gitdi felekde kalmadı bir dāne şehperi
29. Murğ-ı revān ḥaste düşüp geldi kapuña
Dārü's-şifā-yı 'ālemi geşt itdi serserî
30. Vaşf-ı cemîlüñ itmek-ile dil bulur şafā
Sen şāh-ı 'adlūñ olsam 'aceb mi senā-geri
31. Ḥāk-i cenāb-ı ḥazret-i Paşaya ben degül
Çıkdı felekde mihr-ile meh dahı müşterî
32. Geldüm kapuña Medhî'yem ey şāh-ı pür-kerem
'Arz eyledüm cenābuña dīvān u defteri
33. Her sū bu şîr-i ṭurmaz okur şu gibi revān
Gördüm şafā-yı ḥatır ile bir kalendarî
34. Olsun cihānda Hızr nebî yār u rehberi
Rûz-ı cezāda ḥazret-i Hızr ola yāveri
35. Kılmaya tünd-bād-ı ecel kūyına güzer
Bāğ-ı cihānda şolmaya gül gibi ruḥları
- 21a 36. Yā Rabb bi-ḥaqqın arz u semā ol şehinşehūñ
Tā ḥaşr olunca şu'le vire gökde aḥteri

XXX

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

— • — — / — • — — / — • — — / — • —

1. Yel gibi yeldüm bütün dünyâyı gezdüm ser-be-ser
Bulmadum büy-ı vefādan bāğ-ı dehr içre eşer
2. Çekmedüm şol derdi ben kim dil anı takrîr ide
Çekdügüm bār-ı gamı çekmiş degül nev°-i beşer
3. Der-be-der gezdüm ki dirdüm derdüme bulam devā
Bir ṭablbe irmedüm kim görmeyem andan zarar
4. Bulmadum bir derdi yok ādem ki derdüm yād idem
Ṭolmuş ehl-i derd ile arz u semā baḥr ile berr

5. Derde dermān istemekden çekdüm el nā-çār olup
Çār-nā-çār eyledi devrān beni zīr ü zeber
6. Şöyle şaldı ayağa dest-i cefā-yı rūzigār
Ne qarāra kādirem ne eylerem ‘azm-i sefer
7. Nāleden bir kimse gelmez oldu hergiz yanuma
Kūnc-i miḥnet içre yatup inlerem şām u seher
8. Niçeler feryādumı gūş eyleyüp aḡlar revān
Niceler ben ḥasteyi öldürmege dermān arar
9. Gördi pā-māl eylemiş ben zār u bīmārı felek
Ḥākden ref eyledi bir merdüm-i şāḥib-naẓar
10. Derd u guşşa renc ü ḡam ref oldu benden dilerem
Bād-ı miḥnet ḥaşre dek kılmaya kūyından güzer
11. Cism ü cāna rāḥat u şihḥat çün andan irdi hep
Yā ilāhī görmeye ol daḥı hergiz derd-i ser
12. Bilmek isterseñ o zāt-ı pākūñ ism ü resmini
Muşṭafā Paşa kim oldur menba‘-ı faẓl u hüner
13. Meclisinde zıkr olan āyāt u tefsīr ü ḥadīs
Olmasun mu böyle er iki cihānda mu‘teber
14. Nuṭḡ-ı pāki mürdeye cānlar baḡışlar gūyiyā
Her kelāmı dem-be-dem enfās-ı ‘İsī’dür meger
15. Yir ü gögi rūz u şeb rūşen kıurlar ḡālibā
Ay ile gün ruḥlarının şu‘lesinden aldı fer
16. Yaḡdı şabrum ḥırmenin ḥākister itdi ḥāşılı
Düşdi cāna meş‘al-i rüyinden anuñ bir eşer
- 21b 17. Fehm ider mi zāt-ı pāki gevherinūñ kıymetin
Baḥr-ı ‘aşkuñ mā-verāsın görmeyen her bī-başar
18. İy diyen şarrāfiyem dehrūñ kemāl-i ‘aql-ile
Baña söyle bir midür kıymetde elmās u ḥacer
19. Ya‘nī bir görme şakın ol zāt-ı pāki herkese
İrmesün dirseñ zarar İmānuña eyle ḥazer

20. Medhîyâ şimden gerü sen de du'âya başla kim
Tûfl-i şab'ûn şu resme oldu çün kim cilve-ger
21. Kıl devâm-ı devlet-i Paşa-yı 'adil hakkına
Şol du'âyı kim ide gerdün-ı gerdândan güzer
22. Çün bugün destün tutup yirden götürdi ol seni
Dest-gîr olsun aña yarın Hüdâ-yı dâd-ger

XXXI²³⁹

Müfte'ilün müfte'ilün fâ'ilün

- • • - / - • • - / - • -

1. Râyet-i şubh oldu şehir zer-feşân
Hayl-i nücüm oldu o dem bî-nişân
2. Kalmadı zulmetden eşer zerrece
Mîhr-i felek olduğu demde 'ayân
3. Ya'nî tulû' itdi çıkup âfitâb
Garb-ı nûr olsa n'ola âsumân
4. Viridi nebâtâta şafâ rûzigâr
Tâze revân buldı ser-â-ser cihân
5. Şehr-i Sitanbul'a nazar kıl yâ Hakk
Her tarafı şah u gül ü ergavân
6. Reşk-i cinân oldu cihân gördiler
Geldi hıram itdi şeh-i kâm-rân
7. Geçdi sa'âdetle gelüp tahtına
Şâh-ı cihân-bân 'adâlet-mekân
8. Böyle gerek şah-ı sa'âdet-karîn
Böyle gerek husrev ü husrev-nişân
9. Böyle gerek dâver-i Dârâ-haşem
Böyle gerek şah-ı memâlik-sitân
10. Böyle gerek kevkebe-i dâverî
Böyle gerek şöret-i 'Osmâniyân

²³⁹ Bu kaside A nüshasında yoktur. Bu şiir M nüshasında I. kasidedir ve 1b'den başlamaktadır.

11. Böyle gerek şāh-ı Sikender-zafer
Böyle gerek mehdī-yi şāhib-zamān
12. Görse mehābetle seni serverā
Kahr ola bir demde nice Kāhramān
13. Şāh-ı ‘Acem kahr-ile bī-iştibāh
Heybetüñi görse virür cān-ı revān
14. Kahrı eli kūhı gehi gāh ider
Kulzüm-i ihsānı yine bī-girān
15. Kılma nazar hāke olur müşk-i ter
Gülse [o de]m ‘ālem olur gülsitān
16. Böyle gerek lutf u kerem birle cūd
Böyle gerek genc ‘ayān u nihān
17. Devlet-ile yüz yıl ola pādīşāh
Böyle di[d]i nuṭka gelüp ins ü cān
18. Tañ mıdur ey husrev-i ‘ālī-tebār
Saña du‘ā [k]ılma kihān u mihān
19. Demler olur himmet-i merdān-ile
Dest[idürür] ‘arşa olur nerdibān
20. Ey şeh-i bālā-kad [ü] vālā-neseb
Gey yaraşur kāmētüñe perniyān²⁴⁰
21. Başuñı gün toğa eyā zıll-ı Hakk
Nüh felek üstüñe olur nerdibān
22. Kılmaz iseñ ‘aybına halkuñ nazar
Hāzret-i Hakk gün gibi olur ‘ayān
23. Hızr seni manşūr u muzaffer kılar
Gayrıyı ko sen yuri Hakk’a tayan
24. Medhī senüñ pāyüñe yüzler sürer
Hāk-ile yeksān olup ol nā-tüvān
25. Merhamet eylerseñ eger ‘aşıka
Yāver olur saña Hüdā bī-gümān

²⁴⁰ Metinde “pernihān” şeklinde yazılmıştır.

26. Destümi tut derde düşüp²⁴¹ kalmışam
Padişehüm luṭf-ile ol mihribān
27. Hāzret-i ‘Oṣmān’a du‘ā idelüm
El götürüp hāzır oluñ hāzırān
28. Hākḳ’dan ümīdüm budurur rüz u şeb
Devletüñe ırmeye hergiz ziyān
29. Taht-ı sa‘ādetle karar idesin
‘İzz ü sa‘ādetle olup kām-rān
30. Gülşen-i ‘ālemde eyā serv-ḳadd
‘Ayş u şafālar idesin cāvidān
31. Devlet-ile bahtuñ ide imtizāc
Yüz yıla dek birbirine tev’emān

XXXII²⁴²

Mefā‘lün mefā‘lün mefā‘lün mefā‘lün

• - - - / • - - - / • - - - / • - - -

1. Şehā bu devr içinde fāris-i meydān²⁴³ olan sensin
Hūdā luṭfına mazhar ḳudret-i Yezdān olan sensin
2. Vücūd-ı pāküñ eksüklüğün göstermesün Allāh
Cihān bir ḳalib-i bī-cāndur aña cān olan sensin
3. Yaman dilden yavuz gözden seni dūr eylesün Mevlā
Yidi iḳlīme zīrā merkez-i İmān olan sensin
4. Gerek İskender [ü] Dārā gerek Key-ḳusrev-i dānā
Olaruñ devri gitdi mehdī-yi devrān²⁴⁴ [olan sensin]
5. ‘Aceb mi ḥāfız-ı Kur’ān olup zātuñ şeref bulsa
Hāḳḳat cānişīn-i Hāzret-i ‘Oṣmān olan [sensin]
6. Dem-ā-dem zāt-ı pāküñle ḥayāt-ı nev bulur ‘ālem
Ki zīrā naḳd-i vaḳt-i rūḥ-ı Aḥmed Hān olan [sensin]

²⁴¹ Metinde “tuşup” şeklinde yazılmıştır.

²⁴² Bu kaside A nüshasında yoktur. Bu şiir M nüshasında II. kaside olarak 3a’dan başlamaktadır.

²⁴³ II. Osman’ın “Fārisī” olan mahlasına telmihte bulunuyor.

²⁴⁴ Metinde vezni bozacak şekilde “mehdī-yi devr-i zamān” olarak yazılmıştır.

7. Şeref virdi senüñ tuğrā-yı ʿadlūñ berr-ile baḥre
Sipeh-sālār-ı ʿālem şāḥib-i ʿünvān olan sensin
8. Meh-i tābān gibi her dem günūñ günden ziyād olsun
Kemāl ü maʿrifetle mefḥar-ı aḳrān olan sensin
9. Kelām-ı dil-peziñ rūḥ-baḥş-ı mürde-i hicrān
Ṭabībüm ehl-i derdūñ derdine dermān olan [sensin]
10. Nūrından n'ola ʿömr-i cāvidān bulsa kamu ʿālem
Esīr-i derd-i hecr ü miḥnete Loḳmān olan [sensin]
11. Cemālūñ ʿarz idüp şādān [u] ḥandān itdūñ ol pīri
Muḥaşşal dest-gīr-i Medḥī-i giryān olan sensin

XXXIII²⁴⁵

Mefʿülü fāʿilātü mefaʿlū fāʿilün

- - • / - • - • / • - - • / - • -

1. Bādā hezār ḥamd-i Ḥüdāvend-i āsumān
K'oldur ḳadīm-i Ḳādir-i Ḥallāḳ-ı ins ü cān
2. Ḥalk-ı cihānı Ḥalīḳ u Rezzāḳ odur k'anuñ
Mahlūḳa luṭfı bī-ḥad [u] iḥsānı bī-girān
3. Şükr ü sipās cūd u ʿaṭā ḳıldı ʿāleme
Geldi ḳadīmi taḥtına Sulṭān-ı kām-rān
4. Sulṭān Aḥmed ol ki anuñ ḥāk-i ʿizzeti
Aʿyān-ı devletūñ gözine kuḥl-ı Işfahān
5. Bī-rūḥ cisme dönmiş iken taḥt-ı şehriyār
Esdi nesīm-i rūḥ-fezā buldı tāze cān
6. Çeşm-i ʿalīle nūr u ziyā virdi gün gibi
Gīlī-fürüz ḥusrev-i fermānde-i cihān
7. Ḳaşr-ı cedīde şöyle şafā virdi Rūm'a kim
Reşḳ itse ol şafāya n'ola ravza-i cinān
8. Görse bu ʿizz ü şevketi Kisriyy-i dād-ger
Der-bān olurdı saḫā eyā şāḥ-ı dil-sitān

²⁴⁵ Bu kaside A nüshasında yoktur. Bu şiir M nüshasında III. kaside olarak 3b'den başlamaktadır.

9. Dillerde kaldı kışsa-i Cemşîd-i rûzigâr
Afulmaz oldu nâm u nişân-ı keyâniyân
10. Görseydi şevketüni irüp devr-i ‘adlûne
Cânın nişâr iderdi saña Erdevân revân
11. Tut kûh-ı âhen oldu ten-i haşm-ı nâ-bekâr
Bir berg-i kem-ter olmaya gönderse ger sinân
12. Dâmân-ı zâl-ı çarhı görenler şanur şafak
Reng aldı tâb-ı tîğini gördükde âsumân
13. Zâlimleri şu resme kırar tîğ-i kahr-ile
Teb düşdi çarh-ı zâlimüñ a‘şasına hemân
14. Cevlân deminde hâşılı tâvûs-ı himmetün
Oldı firâz merhale-i sidre âşiyân
15. Tâ ki derûn-ı mihre tuşup havfuñ âteşi
Odlara yandı âteş-i tîğüñle Kehkeşân
16. Her dem ‘uyûn-ı baht-ı sa‘âdet küşâdedür
Hâcet-[mekân] kapuñda nigeş-bân u päs-bân
17. Gülgün kabâ-y-ile kad [u] rûyuñ gören didi²⁴⁶
Güller bitürdi kudreti gör nahl-i ergavân
18. Açup niyâm-ı deşne ağız çeşm-i kahr-ile
A‘dâ-yı dîne hançer-i ser-tîz olur zebân
19. Toğundugunca haşma açar zağm-ı bî-şumâr
Peykân-ı tîr ü nîzeñ açar kana kana kan
20. Ursuñ ‘adûya gürzüni hurd ola tağıla
Serden sepîd-i mağz-ı vücûdından üstüh‘ân
21. Tîğüñ kazâ vü tîr-i kemânuñ kader yiter
Her kim ki zât-ı pāküni ger kılsa imtiḥân
22. Firdevsî’ye ki viridi Hüdâ nazm-ı iktidâr
Kılmış cihâna Rüstem-i Destân’ı dāsītân
23. Bir kez göreydi şevketüñ ey şâh-ı bî-naẓîr
Böyle diyeydi zātuña bî-şekk u bî-gümân

²⁴⁶ Metinde “gibi” şeklinde yazılmıştır.

24. Rüstem-neberd ü Zāl-hüner Key-ķubād-dād
Husrev-ķuşāl ü Sām-dil ü Kahramān-ķurān
25. Yaķar yıķar vücūdını naʿruñ ʿadūlaruñ
Şarşar olur o naʿra veyā ejder-i demān
26. Rüz-ı veġāda gözün bulmaya rehā
Kahruñ elinden ister idi Kahramān emān
27. Cān tütüsi ki görse meserret-i rüyufı
Dil-beste ĥaste böyle ķalur lāl olur zebān
28. Tıġuñ çü ĥün deşneyi içdükde dil didi
Saña bu demde şerbet-i merg olsa nüş cān
29. Eksildügünce düşmenüñ ʿömri senüñ mezīd
Zevķ ü sürür-ı ĥazret-i şeyĥ ķala cāvidān
30. Medĥl çü vaşf-ı ķasruña ĥiç ķādir olmadı
Ammā bilür ķuşūrını ol pīr-i nā-tüvān
31. Dilden duʿāya başlayalum ki ʿatā ķıla
Her bir nihāl-i tāze ki Ĥaķķ ʿömr-i cāvidān
32. Artsun şafā vü zevķ-ile eyyām-ı devletün
Sen pīr-i ber-kemāl olasın devletün civān
33. Aķsun nesīm-i şubĥ-ı seĥer ġonca ġüllerün
ġül-zār-ı ʿizz ü rifʿatüne irmesün emān
34. Ķaşr-ı vücūduñ olmasa herġiz ĥalel-pezīr
Amīn diye duʿāmıza iĥvān-ı ĥazırān
35. Her ġün ġüneş ki şaʿşāʿadan zer nişār ider
Her şeb serāy-ı ķadrüne şemʿ ola aĥterān
36. Her rüzüñ emr-i Ĥaķķ-ile nev-rüz-ı ʿīd ola
Ġiceñ Berāt u Ķadr ide dārende-i cihān

MÜSEDDESLER

I

Fā'ilatün fā'ilatün fā'ilün
 - • - - / - • - - / - • -

1. Gūşuña bu haqq söz olsun gūş-vār
 'Aqla şıgmaz kudret-i perverdigār
 Āb u āteş birle hāk u rūzigār
 Her ne kim gördünse gizlū āşikār
 Haqq ta'ālā ol didükde oldı var
 Sırr-ı pinhān hep görindi āşikār
2. Murğ-ı perrān mūr u mār u ins ü cān
 Üştür ü ester ü esb ü mādiyān
 Kūh u deşt ü berr ü baħr u āsumān
 'Ālem içre āşikārā vū nihān
 Haqq ta'ālā o didükde oldı var
 Sırr-ı pihnān hep görindi āşikār
3. Bu leṭāfet bu melāhāt bu cemāl
 Bu ma'ārif u ma'ānī bu kemāl
 Bağ-ı dehr içre biten her bir nihāl
 Gülşen-i 'ālemde bunca verd-i al
 Haqq ta'ālā ol didükde oldı var
 Sırr-ı pinhān hep görindi āşikār
4. Kādir ü kayyūmdur ol haqq tutma şekk
 Birliğine ṭurma şāhid iste tek
 Seb'a-i seyyāre birle nūh felek
 Nūh felekde şağışa gelmez melek
 Haqq ta'ālā ol didükde oldı var
 Sırr-ı pinhān hep görindi āşikār
5. Böyle tezyīn olmamışdı āsumān
 Bİ-nişān idi henüz ins-ile cān
 Kimse bilmezdi nedür rūḥ-ı revān
 Gelmemişdi zāhire bu "kūn fe-kān"
 Haqq ta'ālā ol didükde oldı var
 Sırr-ı pinhān hep görindi āşikār
6. Dürlü ezhār ile ṭoldı kālnāt
 İrdi cism-i ḥāke şulardan ḥayāt
 Tev'emān oldı ḥayāt-ile memāt

Hâşılı 'âlemde bunca mümkinât
Hakḳ ta'âlâ ol didükde oldı var
Sırr-ı pinhân hep görindi âşikâr

22b

7. Hakḳ çü bir gevher yaratdı tab-dâr
'Aql u dâniş ger saña olursa yâr
Ol güher neydügin idrâk eyle var
Ol güherdendür kamu naḳş u nigâr
Hakḳ ta'âlâ ol didükde oldı var
Sırr-ı pinhân hep görindi âşikâr
8. Şol zamân kim oldı zâhir baḥr u berr
Bu ikidendür kamu la'l ü güher
Baḥr içinde dürr ü berde sîm ü zer
Bunca eşcâr u nebâtât u hacar
Hakḳ ta'âlâ ol didükde oldı var
Sırr-ı pinhân hep görindi âşikâr
9. Ne ezel bu çarḥ-ı gerdün var idi
Vü ne Kûlzüm u ne Ceyḥûn var idi
Vü ne Leylî vü ne Mecnûn var idi
Ne gice ne gündüz ne ay gün var idi
Hakḳ ta'âlâ ol didükde oldı var
Sırr-ı pinhân hep görindi âşikâr
10. Böyle ma'mûr olmamışdı bu serây
Yoğidi bu hây u hüy u deff ü nây
Farḳ olunmazdı daḥı yoḥsul u bay
Cümle müşkil oldı ser-ta-ser kolay
Hakḳ ta'âlâ ol didükde oldı var
Sırr-ı pinhân hep görindi âşikâr
11. Ḥamdü li'llâh kim bilindi şubḥ u şâm
Luṭf-ı Hakḳ'a mazḥar oldı ḥaşş u 'âm
Medḥiyâ söz âḥir oldı ve's-selâm
On sekiz biñ 'âlem u âdem tamâm
Hakḳ ta'âlâ ol didükde oldı var
Sırr-ı pinhân hep görindi âşikâr

II

Mefâ'ilün mefâ'ilün fe'ülün
• - - - / • - - - / • - - -

1. Metâ'-ı pendümi virme kesâda
Peşîmân olasun yarın ziyâde

Ne işler işler iseñ bu fenāda
 Görürsin anları dār-ı beķāda
 [Şu kim yidi vü içdi beng ü bāde
 Virür maḥşül-i ‘ömri şoñra bāda]

23a

2. Şu kim bezm-i cihānda eyledi dem
 Velî virmedi Ḥaḳḳ yolına dirhem
 Virür merhem recā idene verhem
 Yimez bir kerre cürmin yād idüp ğam
 Şu kim yidi vü içdi beng ü bāde
 Virür maḥşül-i ‘ömri şoñra bāda
3. Kimesne olmasun ‘ālemde bed-kār
 Kılur dār-ı fenāda kend'özin ḥ̣ār
 Bu bed işden ider ‘ākıl olan ‘ār
 Yaraşmaz mü’minüñ kalbinde murdār
 Şu kim yidi vü içdi beng ü bāde
 Virür maḥşül-i ‘ömri şoñra bāda
4. Buları hoş görenler kūr ü kerdür
 Yer-ile ḥayr u şerden bî-ḥaberdür
 Qabûl eyle bu pendî söz güherdür
 Bular ḥod ‘aḳla vü cānā zarar dur
 Şu kim yidi vü içdi beng ü bāde
 Virür maḥşül-i ‘ömri şoñra bāda
5. Bunı ben Medḥiyā bildüm özüm den
 Tıyar ‘ārif olan alur sözümden
 Bilür esrārımuñ keyfin yüzümden
 Şafā dilden ziyā gitdi gözümden
 Şu kim yidi vü içdi beng ü bāde
 Virür maḥşül-i ‘ömri şoñra bāda

III

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün
 – • – – / – • – – / – • –

1. ‘Aşḳ imiş gül goncasın ḥandān iden
 ‘Aşḳ imiş bülbülleri nālān iden
 ‘Aşḳ imiş ‘āşıqları giryān iden
 ‘Aşḳ imiş şādıqları ḥayrān iden
 ‘Aşḳ imiş her bendeyi sulṭān iden
 ‘Aşḳ imiş sulṭānları ‘üryān iden

23b

2. ‘Aşk-ıla kıyım durur mülk-i cihān
 ‘Aşk-ıla dāyım döner nüh āsumān
 ‘Aşk-ıla Hakk’a irişür ‘āşıkān
 ‘Aşk-ıla ābād olur kevn ü mekān
 ‘Aşk imiş her bendeyi sultān iden
 ‘Aşk imiş sultānları ‘üryān iden
3. ‘Aşk imiş bu deñlü devlet ādeme
 ‘Aşk imiş bu ‘izz ü rifat ādeme
 ‘Aşk imiş baht u sa‘adet ādeme
 ‘Aşk imiş tāt-ı kerāmet ādeme
 ‘Aşk imiş her bendeyi sultān iden
 ‘Aşk imiş sultānları ‘üryān iden
4. ‘Aşk imiş bu gözleri giryān iden
 ‘Aşk imiş şol dilleri biryān iden
 ‘Aşk imiş bu ‘ālemi seyrān iden
 ‘Aşk imiş sīmurğ ile tayrān iden
 ‘Aşk imiş her bendeyi sultān iden
 ‘Aşk imiş sultānları ‘üryān iden
5. ‘Aşk imiş ‘āşıkları bed-nām iden
 ‘Aşk imiş ‘āşık kafāsın cām iden
 ‘Aşk imiş her işlere ikdām iden
 ‘Aşk imiş her nesneyi itmām iden
 ‘Aşk imiş her bendeyi sultān iden
 ‘Aşk imiş sultānları ‘üryān iden
6. ‘Aşk imiş hep yokları var eyleyen
 ‘Aşk imiş Manşūr’ı ber-dār eyleyen
 ‘Aşk imiş ‘āşıkları zār eyleyen
 ‘Aşk imiş ‘ārifleri h̄ār eyleyen
 ‘Aşk imiş her bendeyi sultān iden
 ‘Aşk imiş sultānları ‘üryān iden
7. ‘Aşk imiş Ya‘küb’ı giryān eyleyen
 ‘Aşk imiş āhirde şādān eyleyen
 ‘Aşk imiş düşvārī āsān eyleyen
 ‘Aşk imiş Medhīyi insān eyleyen
 ‘Aşk imiş her bendeyi sultān iden
 ‘Aşk imiş sultānları ‘üryān iden

IV

Fe'ülün fe'ülün fe'ülün fe'ül

• - - / • - - / • - - / • -

1. Dilerseñ ki ırmeye 'aqla hâlel
Seni devr-i dūn kılmaya mübtezel
Gerek dilde ezber ola bu meşel
Nizā' itme nādān-la her maḥal
Ne lâzım nizā' u ne ḥācet cedel
Kitāb-ı Uşûl ile eyle 'amel
2. İşit pendüm ey merd-i ferruḥ-liḳā
Yā düşnām idesin baña yā du'ā
'İnād ehline uyma çekme cefā
Ḳabûl eyle bu ḳulı ḳılma ḥaṭā
Ne lâzım nizā' u ne ḥācet cedel
Kitāb-ı Uşûl ile eyle 'amel
3. Olur merd-i nā-pāk u nādān fuẕûl
Sözün gevher olursa ḳılmaz ḳabûl
Ḳayurmaz elem çekme olma melûl
Hemān dāyireñ gözle bekle
Ne lâzım nizā' u ne ḥācet cedel
Kitāb-ı Uşûl ile eyle 'amel
4. Ne ğam saña nādān irürse 'itāb
Çeker ehl-i daniş 'itāb u 'ıḳāb
Ağız açma ḥāmûş ol itme ḥitāb
Yeter 'ārif iseñ saña bu cevāb
Ne lâzım nizā' u ne ḥācet cedel
Kitāb-ı Uşûl ile eyle 'amel
5. Müdām eyle bu pendî dilde revān
Sen ey Medḥî-i 'ārif-i nükte-dān
İşitdüm ki böyle dimiş bî-gümān
Uşûl'inde Yahyā-yı şîrîn-zebān
Ne lâzım nizā' u ne ḥācet cedel
Kitāb-ı Uşûl ile eyle 'amel

V²⁴⁷

Mefāʿlün mefāʿlün mefāʿlün mefāʿlün

• - - - / • - - - / • - - - / • - - -

1. Çü gördüm dil-rübâlardan dilâ hergiz vefâ gelmez
Anuñ-çün kalb-i maḥzûna niçe demdür şafâ gelmez
Bu kavli gûş iden dānâlara derd ü belâ gelmez
Ki yaʿnî yahşî âdemden yer-ile kem edâ gelmez
Vefâ resmin mücerred fehî idenlerden cefâ gelmez
Uşul azmaz cihânda merd-i kāmilden ḥaṭâ gelmez²⁴⁸
2. Şu kim yâr-ı kadîmüñdür ʿadû-yı bî-emân olmaz
Gönül sen ihtirâz itme saña andan ziyân olmaz
Meşeldür tâ takeddümünden bu söz hergiz yalân olmaz
Yamanlar yahşî vü yahşî olanlar hiç yaman olmaz
Vefâ resmin mücerred fehî idenlerden cefâ gelmez
Uşul azmaz cihânda merd-i kāmilden ḥaṭâ gelmez
- 3.²⁴⁹ Marîẓ-i derd-i ʿaşk olan kişi ister mi dermânı
Şeb-i vaşluñ şöñinda yok mıdır yâ rûz-ı hicrânı
Cefâya şabr ider her dem anuñ kim ola izʿânı
Oğur bu maṭlaʿı gördüm bu dehrüñ bir suḥan-dânı
Vefâ resmin mücerred fehî idenlerden cefâ gelmez
Uşul azmaz cihânda merd-i kāmilden ḥaṭâ gelmez
4. Gerekür mışr-ı dilde Yûsuf-ı ḥüsn ü bahâ olsun
Gerek rāh-ı mezelletde yatur bir bî-nevâ olsun
Gerekse pâdişâ²⁵⁰ olsun gerekse bir gedâ olsun
Gerek bî-gâne veʿl-ḥâşıl gerekse âşinâ olsun
Vefâ resmin mücerred fehî idenlerden cefâ gelmez
Uşul azmaz cihânda merd-i kāmilden ḥaṭâ gelmez
5. Gerek bir kâmeti tûba gerekse bir semen-bûdur
Ya ḥud bâğ-ı melâḥatde gerekse serv-i dil-cûdur
Gerek aʿlâ gerek ednâ gerekse bir melek-ḥûdur
Hele ey Medḥî-i şeydâ benüm de bildüğüm budur
Vefâ resmin mücerred fehî idenlerden cefâ gelmez
Uşul azmaz cihânda merd-i kāmilden ḥaṭâ gelmez

25a

²⁴⁷ Bu şiir M nüshasında II. müseddes olarak 6b'den başlamaktadır.²⁴⁸ Bu mısradaki "gelmez" redifi M nüshasında eksiktir.²⁴⁹ 3. hane M nüshasında yoktur.²⁵⁰ pâdişâ : pâdişâh M

VI

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
 - • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Ehl-i 'aşka zāhidā sende niçün ikrār yok
 Biz mürîd-i 'aşıkānuz bizde hōd inkār yok
 Mānî-i bezm-i vişāl olmağa hıç deyyār yok
 Cān gözi rüşen nazarda perde-i pindār yok
 Bāğ-ı dehre toğru bakdum gül kamu bir hār yok
 Bir nazar kıldum cihāna cümle yār agyār yok
2. Raķsa girdi zerre-veş her yaña dil-āvāreler
 Gül gibi gülşende hurrem oldılar meh-pāreler
 İşidüñ ey tığ-i fūrkat birle bağrı pāreler
 Müjde olsun şād olun ey 'aşık-ı bî-çāreler
 Bāğ-ı dehre toğru bakdum gül kamu bir hār yok
 Bir nazar kıldum cihāna cümle yār agyār yok
3. Hāk-pāy-i yāre göz diksem 'aceb mi dā'īmā
 Her işi altun ider bādī nazarda kīmyā
 Bu işi ben kendüme 'ādet idindüm serverā
 Cān gözine hāk-pāy-i yāri kıldum tūtiyā
 Bāğ-ı dehre toğru bakdum gül kamu bir hār yok
 Bir nazar kıldum cihāna cümle yār agyār yok
4. Kāfirüñ küfrine bakup görmedüm andan zarar
 Baña zīrā kim irişmez gördüm andan hayr u şer
 Rāst-bīn olmağa ikdām itdüm ey nūr-ı başār
 Hāşılı gözden geçürdüm kāyinātı ser-be-ser
 Bāğ-ı dehre toğru bakdum gül kamu bir hār yok
 Bir nazar kıldum cihāna cümle yār agyār yok
5. Medhiyā oldum vaţandan ayru düşdüm ğurbete
 Hāke yeksān olduğum demde irişdüm rif'ate
 Bir nice demler vücūdum urmuş iken keşrete
 Bezm-i keşretten ayak çekdüm irince vahdete
 Bāğ-ı dehre toğru bakdum gül kamu bir hār yok
 Bir nazar kıldum cihāna cümle yār agyār yok

VII

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- • - - / - • - - / - • - - / - • -

26a

1. Yādumuzda yok hevā-yı menzıl-i mülk-i beķā
Şanuruz kim mülk bākıdır bize dār-ı fenā
Eyledük iblīs ü nefsi ķanda gitsün pışvā
İki düşmen bize reh-zenlik iderler yā Hüdā
Naķd-i 'ömri tağıdup yok yerlere ķılduk hebā
Bu ne ķasretdür 'aceb vā-ķasretā vā-fürķatā
2. Egri yola giderüz göze görünmez şāh-rāh
Üstümüze şu'le şalmazsa 'aceb mi mihr ü māh
İsterüz Hāķķ'dan yine iki cihānda 'izz ü cāh
Fazluña bel bağladuk senden ināyet yā İlāh
Naķd-i 'ömri tağıdup yok yerlere ķılduk hebā
Bu ne ķasretdür 'aceb vā-ķasretā vā-fürķatā
3. Bize cevr ü ķahr u zulmitse 'aceb mi devr-i dün
Baht-ı nā-hem-vārumuz ķılsa revādur ser-nigün
Nefs ile el bir idüp cānı tutup ķılduk zebün
Hıfle-bāzārında idindük be-ğāyet çok düyün
Naķd-i 'ömri tağıdup yok yerlere ķılduk hebā
Bu ne ķasretdür 'aceb vā-ķasretā vā-fürķatā
4. Hıdmet-i Hāķķ'da dirlğā cān-ile der-kār yok
Hışm-ı Hāķķ'dan havf idüp bir dıdesi hün-bār yok
Güiyā dünyā tehl ķalmışdurur deyyār yok
Hāķķ-ı 'ālem de uyħuda 'ālemde bir bıdār yok
Naķd-i 'ömri tağıdup yok yerlere ķılduk hebā
Bu ne ķasretdür 'aceb vā-ķasretā vā-fürķatā
5. Medħiyā bir kerre fikr it bu ne neng u 'ār olur
Hiç dimezsın başuña bu dār-ı dünyā tār olur
Besleme şol cismi kim ķabre girince h'ār olur
Hey dirlğā rüz-ı rüşen ol maħalde tār olur
Naķd-i 'ömri tağıdup yok yerlere ķılduk hebā
Bu ne ķasretdür 'aceb vā-ķasretā vā-fürķatā

VIII

Mef'ülü mefā'Ilü mefā'Ilü fe'ülün

- - • / • - - • / • - - • / • - -

26b

1. Sİnemde olan dāğlarum kıana boyanık
Dİdāruñı seyr itmege gözlerdür uyanık
Vaşluñ gicesi göz mü yumar 'aşık-ı şādık
Ey rûh-ı revānum saña yetmez mi bu tanıık
Şoñ demde seni görmek ümİd itmese 'aşık
Öldükde anuñ kıalmaz idi gözleri açık
2. Gİtdüm çü 'adem mülkine ben zār u fütāde
İler çekerüm kıalması bu dār-ı fenāda
Çün cünd-i ecel baña hüçüm itdi ziyāde
Cān çıkdı revān oldu gözüm kıaldı küşāde
Şoñ demde seni görmek ümİd itmese 'aşık
Öldükde anuñ kıalmaz idi gözleri açık
3. Ben haste-dile gūşe-i gül-zāruñı göster
Cān bülbüline sen gül-i bİ-ğāruñı göster
Cānum vireyin şevk-ile ruhsāruñı göster
Āhir nefesümdür baña dİdāruñı göster
Şoñ demde seni görmek ümİd itmese 'aşık
Öldükde anuñ kıalmaz idi gözleri açık
4. Şol dem ki çekem destümi ben cān-ile serden
Dil fāriğ ola cān-ile ferzend ü pederden
Dem-beste olup söylemeyem hayr-ile şerden
Ol dem kerem it iki gözüm gitme nazardan
Şoñ demde seni görmek ümİd itmese 'aşık
Öldükde anuñ kıalmaz idi gözleri açık
5. Çekdürme dil-i Medhİye gel āh u figānı
Yağar şerer-i āhı ile kevn ü mekānı
Ol haste lebüñ şevküñe teslİm ide cānı
Göster yüzüñi şoñ nefes ey Yūsuf-ı şānİ
Şoñ demde seni görmek ümİd itmese 'aşık
Öldükde anuñ kıalmaz idi gözleri açık

IX

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- • - - / - • - - / - • - - / - • -

27a

1. 'Āşık oldur bezm-i ğamda ney gibi nālān ola
Sīnesi külhān derūnı āteş-i sūzān ola
Cāme-i şabırın ser-ā-ser çāk idüp 'üryān ola
Dem-be-dem tennūr-ı 'ışk içre yanup biryān ola
Ağlañuz şol 'āşıkı kim dīdesi giryān ola
Kendü bir dānā-yı 'ālem sevdügi nādān ola
2. Derde düşdüm bulmadum bu derde dermānlar meded
Bir nefes benden cūdā olmadı efgānlar meded
Yād olunmaz öldi gitdi luṭf u ihsānlar meded
Raḥm idüñ Allāh içün aña Müselmānlar meded
Ağlañuz şol 'āşıkı kim dīdesi giryān ola
Kendü bir dānā-yı 'ālem sevdügi nādān ola
3. Ğamdan āzād eyledüm murğ-ı dil-i şeydāyı ben
Bāl açup pervāz idüp gezdüm bütün dünyāyı ben
Eşkini bārān ider gördüm nice dānāyı ben
Okudum kān ağlayup bu maṭla'ı ğarrāyı ben
Ağlañuz şol 'āşıkı kim dīdesi giryān ola
Kendü bir dānā-yı 'ālem sevdügi nādān ola
4. Dostlar hercāyī dil-ber mihrine dil bağlamañ
Dem-be-dem nār-ı firāk-ile cigerler tağlamañ
Dīdeden yaşlar döküp seyl-i revān teg çağlamañ
'Āşıkā mihr ü vefā kılmaz diyu kān ağlamañ
Ağlañuz şol 'āşıkı kim dīdesi giryān ola
Kendü bir dānā-yı 'ālem sevdügi nādān ola
5. Ol meh-i nā-mihribān cevır ü cefāda dem-be-dem
Medḥi-i miḥnet-zede renc ü 'anāda dem-be-dem
Özgeler ol yār-ile zevk u şafāda dem-be-dem
Ṭurmañuz ey 'āşıkān dar-ı fenāda dem-be-dem
Ağlañuz şol 'āşıkı kim dīdesi giryān ola
Kendü bir dānā-yı 'ālem sevdügi nādān ola

27b

X

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
 - • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Çübça gelmez 'aynıma bu devlet-i dünyā benüm
 Şey degül yanumda hıç dünyā vü mā-fl-hā benüm
 Şāh-ı 'aşkam kullarumdur Husrev ü Dārā benüm
 Kāf-ı 'ālemde mişālüm varısa 'anķa benüm
 Bekleyelden yanumı şemşir-i istignā benüm
 Dökmemişdür āb-ı rüyum yerlere kaç'a benüm
2. Sāķl-yi devrān elinden irse ger cām-ı memāt
 Yine bī-minnet olursa ol virür cāna hayāt
 Minnet-ile baķr-ı ğamdan istemem hergiz necāt
 Zevķ içün ve'l-ķāsılı nā-merde kılmam iltifāt
 Bekleyelden yanumı şemşir-i istignā benüm
 Dökmemişdür āb-ı rüyum yerlere kaç'a benüm
3. Dil-rubālarla²⁵¹ dise kaç-ı 'alāķa kıldı dil
 Sen şanursun kim ferāğat eylemek āsān degül
 And içersem yaraşur ey yār-ı cānum şöyle bil
 Nefse uyup 'ömrüm içre olmadum ħ'ār u ħacel
 Bekleyelden yanumı şemşir-i istignā benüm
 Dökmemişdür āb-ı rüyum yerlere kaç'a benüm
4. Merd-i nā-pāke benüm yokdur yer-ile rağbetüm
 Pāk-bāzem pārsālar birledür cem'iyetüm
 Eksük itmez bir nefes Rezzāk-ı 'ālem ni'metüm
 Ħaķķ'dan özge kimseye bir zerre yokdur minnetüm
 Bekleyelden yanumı şemşir-i istignā benüm
 Dökmemişdür āb-ı rüyum yerlere kaç'a benüm
5. Ħāke ger yeksān olursam himmetüm bālā yine
 Ehl-i diller içre zīrā ķaderümüz a'la yine
 Ħ'āce-i dehr-i denīnūñ baķmazam kālāyına
 Medĥiyā el şunmazam 'ucb ehlinūñ alāyına
 Bekleyelden yanumı şemşir-i istignā benüm
 Dökmemişdür āb-ı rüyum yerlere kaç'a benüm

²⁵¹ Metinde vezne uygun olmaksızın "Dil-rubālarınla" şeklinde yazılmıştır.

XI²⁵²

Mefāʿlün mefāʿlün mefāʿlün mefāʿlün

• - - - / • - - - / • - - - / • - - -

28a

1. Bu ben dil-ḥastenüñ derdin dil-efgār²⁵³ olmayan bilmez
Gice tā şubh olunca zār u bīmār olmayan bilmez
Ne kanlar yutduğum her demde ğam-ḥ`ār olmayan bilmez
Ġam-ı hicrān-ı yāre neydüğüm yār olmayan bilmez
Benüm derd-i derūnum `aşıq-ı zār olmayan bilmez
Maḥabbet bir belādur kim giriftār olmayan bilmez
2. Bilinmez `aql-ile kār-ı maḥabbet özge ḥāletdür
Maḥabbet ḥaşılı benden şorarsañ derd ü mihnetdür
Bilür ḥālim şular kim hem-dem-i derd ü maḥabbetdür
Bunu her kim bilürse bil kim ol şāḥib-kerāmetdür
Benüm derd-i derūnum `aşıq-ı zār olmayan bilmez
Maḥabbet bir belādur kim giriftār olmayan bilmez
3. Bugün esrārına vāqıf olanlar cümle eşyānuñ
Temāşa eyleyenler berr ü baḥrin işbu dünyānuñ
Bilenler lezzetin zulmet içinde āb-ı ḥayvānuñ
Buña `aqlı irişmez feylesofuñ belki Lokmān'ıñ
Benüm derd-i derūnum `aşıq-ı zār olmayan bilmez
Maḥabbet bir belādur kim giriftār olmayan bilmez
4. Bilürler şüret-i ḥālüm görenler şüretā ammā
Derūnum derdini bilmez gerek a`lā gerek ednā
Gerek Cāmasb-ı²⁵⁴ dānādur²⁵⁵ gerekse Bū `Alī Sīnā
Benüm nabzum görüp derdüm `ilācın kılmasun kat`ā
Benüm derd-i derūnum `aşıq-ı zār olmayan bilmez
Maḥabbet bir belādur kim giriftār olmayan bilmez
5. Cefā vü cevır ider cān-ı `azīze muttaşıl cānān
`Aceb mi Medḥiyā kılsam dem-ā-dem nāle vü efgān
Maḥabbet nārına yandı yakıldı sīne-i sūzān²⁵⁶
Görüp ḥālüm baña ta`n itse tañ mı zāhid-i nādān
Benüm derd-i derūnum `aşıq-ı zār olmayan bilmez
Maḥabbet bir belādur kim giriftār olmayan bilmez

²⁵² Bu şiir M nüshasında III. müseddes olarak 7b'den başlamaktadır.²⁵³ dil-efgār : giriftār M²⁵⁴ Cāmasb : Cāmist A. Kelimenin aslı Cāmāsb olup Cāmas, Cāmasf şekilleri de mevcuttur.²⁵⁵ dānādur : bir ḥakīmdür²⁵⁶ sīne-i sūzān : muttaşıl cānān M

28b

XII

Mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün

- - • / - • - • / • - - • / - • -

1. Dil şîşesine seng-i gamuñ virdi inkisār
Akdı sirişküm oldu firākuñla cūy-bār
Budur hemîşe ehl-i dile hāl-i rûzigār
Türmaz cefâlar aña ider devr-i bî-ķarār
Yazuķ degül mi nice bir ey ķarķ-ı kîne-dār
Derd ü ğam-ile inledeſüñ bizi zār zār
2. Nice ħadeng-i ķahruña sînem nişân olur
Her dem ğamuñla ķeşm-i tenim ħûn-feşân olur
Yaşum akar şular gibi seyl-i revân olur
Raĥm it sirişk-i dîdeme v'allahi ķan olur
Yazuķ degül mi nice bir ey ķarķ-ı kîne-dār
Derd ü ğam-ile inledeſüñ bizi zār zār
3. Rāh-ı belāda niceye dek böyle ħāk olam
Cevr ü cefā vü miĥnetle derd-nāk olam
Tîĝ-i firāk ü ĥasretle sîne-ķāk olam
Lāyık mıdur ki hecrüñ ile ben helāk olam
Yazuķ degül mi nice bir ey ķarķ-ı kîne-dār
Derd ü ğam-ile inledeſüñ bizi zār zār
4. Ten ħāke vardı derd ü ğam-ı hecr-i yār-ile
Kūy-ı nigāra varımadum rûzigār-ile
Toldı derûn-ı sîne daĥı ĥār ĥār-ile
"Ömr āĥir oldu geķdi ğünüñ āh u zār-ile
Yazuķ degül mi nice bir ey ķarķ-ı kîne-dār
Derd ü ğam-ile inledeſüñ bizi zār zār
5. Medĥî cihānda hep elemüm dehr-i dūnadur
Ol ĥîle-kāra ĥaşılı ol pūr fûsūnadur
Rengi hemîşe ehl-i dile ğüne ğünedür
Her dem cefâsı ğayre degül ben zebūnadur
Yazuķ degül mi nice bir ey ķarķ-ı kîne-dār
Derd ü ğam-ile inledeſüñ bizi zār zār

29a

XIII

Fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlün
 • • - - / • • - - / • • - - / • • -
 (Fâ'îlâtün) (fâ'îlün)
 - • - - / - -

1. Kana gark itdi tenüm dide-i hûn-efşanum
 Bî-güneş yâ niçe bir akıda tîgûn kanum
 Sînede derd ü gam-ı aşkuñ olup mihmānum
 Ka'be haqq-ı çün ayā pādîşeh-i devrānum
 Rāh-ı aşkuñda senüñ zerrece yok nokşanum
 Yâ nedür çağ bu kadar cevre sebeb sulţanum
2. Hîdmet-i hāk-i derüñ dahı edā eyleyeyin
 İki destüm götürüp saña du'ā eyleyeyin
 Başumı sen şeh-i devrāna fedā eyleyeyin
 Ağlayup derd-ile kūyuñda nidā eyleyeyin
 Rāh-ı aşkuñda senüñ zerrece yok nokşanum
 Yâ nedür çağ bu kadar cevre sebeb sulţanum
3. Kāmetüm bār-ı cefā niceye dek eyleye dāl
 Dāğlar-ile tenümi pür kıla rüyuñdaki hāl
 Lāle-veş bağrumı hûn itdi benüm ol ruḥ-ı āl
 Sözümi diñle benüm ey şeh-i iklīm-i cemāl
 Rāh-ı aşkuñda senüñ zerrece yok nokşanum
 Yâ nedür çağ bu kadar cevre sebeb sulţanum
4. Ne 'aceb başuma dār olsa benüm dār-ı fenā
 Yakdı yandurdı beni āteş-i hicrān-ı belā
 'Adetüñdür senüñ aḡyāra vefā baña cefā
 Buña bir kimse taḥammül idebilmez cānā
 Rāh-ı aşkuñda senüñ zerrece yok nokşanum
 Yâ nedür çağ bu kadar cevre sebeb sulţanum
5. Zerrece ey yüzi gün aşıkā rağbet gereke
 Şāhdan kullara iḥsān u mürüvvet gereke
 Ma'rifet ehline her vech-ile rağbet gereke
 Medḥ-ı hāste-dilüñ ḥāline şefkāt gereke
 Rāh-ı aşkuñda senüñ zerrece yok nokşanum
 Yâ nedür çağ bu kadar cevre sebeb sulţanum

XIV

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
 - • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Olma meftuñ-ı zen-i dünyā özün şlrāne tut
 Merd iseñ er gibi depren işüñi merdāne tut
 Geç karar eyle kanā'at tahtına mır-āne tut
 Māl-ı Kārūn ister iseñ kalbini vlrāne tut
 Ey eslr-i dām-ı gam bir gūşe-i mey-hāne tut
 Tutma zühhāduñ muhālif pendini peymāne tut
2. Yār için agyāra ey ydil sen seni yār eyleme
 Bir gül için bağ-ı gamda hem-demün hār eyleme
 Çekme her dūnuñ cefāsın kārūñı zār eyleme
 Gel harābāta kadem baş kimseden 'ār eyleme
 Ey eslr-i dām-ı gam bir gūşe-i mey-hāne tut
 Tutma zühhāduñ muhālif pendini peymāne tut
3. Şol ganī kim māl ü mülk ü devlete mağrūr olur
 Şöyle şanur kim bularla āhiret ma'mūr olur
 Meclis-i meyden şafāsı yok anuñ-çün dūr olur
 Hāre-i pır-i muğāna her gelen mesrūr olur
 Ey eslr-i dām-ı gam bir gūşe-i mey-hāne tut
 Tutma zühhāduñ muhālif pendini peymāne tut
4. La'l-i şlrīnin hablbūñ derdüme em tutdılar
 Telh güftārın raklbūñ katlūme semm tutdılar
 Her nefes kim yār-ile geçdi anı dem tutdılar
 'Ays için her bir gedā bir cāy-ı hurrem tutdılar
 Ey eslr-i dām-ı gam bir gūşe-i mey-hāne tut
 Tutma zühhāduñ muhālif pendini peymāne tut
5. Bağ-ı gamda bülbul-āsā kārūñ āh u zār ise
 Ağlayup zār olmadan maqşūd eger dīdār ise
 Muntaşırdur göz açup dā'im saña dil-dār ise
 Medhiyā turma hemān başuñda devlet var ise
 Ey eslr-i dām-ı gam bir gūşe-i mey-hāne tut
 Tutma zühhāduñ muhālif pendini peymāne tut

XV

Mef'ülü mefā'Ilü mefā'Ilü fe'ülün

-- • / • -- • / • -- • / • --

1. Ten murğ-ı dil-i zāruma muhkem kafesümdür
Yâ deyr-i maḥabbet bedenüm dil ceresümdür
Gönlüm ki gider kūyuña çabük feresümdür
Her gün ruḥ-ı zlbāña erişmek hevesümdür
Görmek yüzüñi ḥayl-i zamān mültemesümdür
Tut āylne-i rūyuñi āhir nefesümdür
2. Eflāke çıkarsa yiridür āh ü fiğānum
‘Ummāna dönerse demidür eşk-i revānum
Ārām idemez sīnede sensüz dil ü cānum
Yollara düşüp hecr-ile ey şāh-ı cihānum
Görmek yüzüñi ḥayl-i zamān mültemesümdür
Tut āylne-i rūyuñi āhir nefesümdür
3. Cānāne için cān virüben cāna irişdüm
Kān ağlayarak bir lebi mercāna irişdüm
Bir gevher-i tābende idüm kāna irişdüm
Bir zerre idüm mihr-i dıraḥşāna irişdüm
Görmek yüzüñi ḥayl-i zamān mültemesümdür
Tut āylne-i rūyuñi āhir nefesümdür
4. ‘Aşkuñda senüñ sābitüm ey şāh-süvārum
Çignetme cefā raḥşına bu cism-i nizārum
Bāzār-ı cihān içre benüm kalmadı kārüm
Bir kılca kalupdur ten-i zārümde qarārüm
Görmek yüzüñi ḥayl-i zamān mültemesümdür
Tut āylne-i rūyuñi āhir nefesümdür
5. Qanlara dönen dīde-i ḥün-bārı esirge
Demdür kerem it ‘āşık-ı dīdārı esirge
Raḥm eyle meded Medḥī-yi bīmārı esirge
Öldür anı öldürmez iseñ bārı esirge
Görmek yüzüñi ḥayl-i zamān mültemesümdür
Tut āylne-i rūyuñi āhir nefesümdür

XVI

Mefāʿlün mefāʿlün mefāʿlün mefāʿlün

• - - - / • - - - / • - - - / • - - -

1. Bugün rûh-ı mükerremsin bu cism-i nâ-tüvân içre
 Hayâlün şâhına mesken kılursam n'ola cân içre
 Kadûn teg bir nihâl-i tâze bitmez bûsitân içre
 Dehānuñ gibi bir gonca bulunmaz gülsitân içre
 Güzellik sende hatm olmuş benüm cânım cihân içre
 Meleksin yaraşur olsa turağun ger cinân içre
2. Leb-i laʿlün senün cânâ ölmelü hasteye emdür
 Meded öldüm firākuñla anı ben hasteye emdür
 Cemālün âfitâbından cihân gül-zârı hurremdür
 Meh ü hırşıdı eflākün yanun da zerreden kemdür
 Güzellik sende hatm olmuş benüm cânım cihân içre
 Meleksin yaraşur olsa turağun ger cinân içre
3. Senün zülf-i girih-gırün dil-i ʿuşşâka bend olmuş
 Benüm gön lüm esîr-i kâkül-i müşğîn-kemend olmuş
 Ten-i şad-pâremüz hecrün gamıyla derd-mend olmuş
 Kapun da ben gibi yüz biñ esîr-i müstemend olmuş
 Güzellik sende hatm olmuş benüm cânım cihân içre
 Meleksin yaraşur olsa turağun ger cinân içre
4. ʿAlemsin hayl-i hûbân içre cânâ serv-kâmetsin
 Hıramân olduğun demde kıyâmetden ʿalâmetsin
 Serîr-i hüsne lâyıķ bir şeh-i Dārâ mehâbetsin
 Leţâfet âsumânında meh-i burc-ı melâhatsin
 Güzellik sende hatm olmuş benüm cânım cihân içre
 Meleksin yaraşur olsa turağun ger cinân içre
5. Kadûn tûbâ-yı cennetden ser-efrâz u dil-ârâdur
 Dehānuñ ʿayn-ı kevşer ruhlarun dürd-i muţarrâdur
 Lübün ʿuşşâka cân virmekde şan Hızır u Mesîhâdur
 Ruğun şevkıyle her gün Medhî-i dîvâne güyâdur
 Güzellik sende hatm olmuş benüm cânım cihân içre
 Meleksin yaraşur olsa turağun ger cinân içre

XVII

Mefāʿlün mefāʿlün mefāʿlün mefāʿlün

• - - - / • - - - / • - - - / • - - -

1. Marîz-i derd-i aşk oldum tabîbüm ben Hüdâ hakkı
Meded bir çâre kıl lutf it Resûl-i Kibriyâ hakkı
Cemâlün âfitâbından ʿayân olan ziyâ hakkı
Be-hakk-ı muʿciz-i ʿİsî dahı âl-i ʿabâ hakkı
Yoluña ser fedâ olsun Hüseynüm Kerbelâ hakkı
Sözümünden dönmezem hergiz ʿAliyyü'l-Murtażâ hakkı
2. Gözüm uyhu yüzün görmez cemâl-i yâre irmezsem
Kafesde murğ-ı cân tırmaz o gül-ruhsârı görmezsem
O benden cân recâ itsün eger ben anı virmezsem
Vücûdum gam tebâh itsün şehâ kavlüme tırmazsam
Yoluña ser fedâ olsun Hüseynüm Kerbelâ hakkı
Sözümünden dönmezem hergiz ʿAliyyü'l-Murtażâ hakkı
- 31b 3. Başum küh-ı melâmetdür figânum raʿd u âhum berķ
Dem olur ey güneş yüzlüm tolar âhumla ğarb ü şark
Senün haţţ-ı ğubârûndur beni hayrân iden el-hakk
Bu beyti vird idinmişdür çeküp abdâllar sancak
Yoluña ser fedâ olsun Hüseynüm Kerbelâ hakkı
Sözümünden dönmezem hergiz ʿAliyyü'l-Murtażâ hakkı
4. Beni kullâb-ı zülfünde meded çâh-ı belâdan çek
Taʿalluk eylemiş cânâ gönül senden degül münfekk
Sevinsün çeşm-i giryânum akıtma seyl-i eşküm pek
Efendüm ben dirîĝ itmeme senün maķbûlün olsun tek
Yoluña ser fedâ olsun Hüseynüm Kerbelâ hakkı
Sözümünden dönmezem hergiz ʿAliyyü'l-Murtażâ hakkı
5. Gözüm giryân olur cânâ varup aĝyârı şâd itme
Saña lâyıķ degüldür bu şakın zulm-ile ad itme
Kelâm-ı Medhîyi ğuş it ʿadû pendini yâd itme
Saña cân virmez ol dirmiş sözine iʿtimâd itme
Yoluña ser fedâ olsun Hüseynüm Kerbelâ hakkı
Sözümünden dönmezem hergiz ʿAliyyü'l-Murtażâ hakkı

XVIII

Mef'ülü mefā'İlü mefā'İlü fe'ülün

- - • / • - - • / • - - • / • - -

1. Nāşih bize gel eyleme ibrāmı ҡo şimdi
Harc itme sözün yok yire ikdāmı ҡo şimdi
İrdi çü şafā demleri ālāmı ҡo şimdi
Gel sen ҡadehe bāde-i gül-fāmı ҡo şimdi
Şūfi kerem it nūş idelüm cāmı ҡo şimdi
Gül devridürür fikr-i ser-encāmı ҡo şimdi
2. Luṭf it bizi yandurma gel ol māhı severseñ
Dil kişverine hükm iden ol şāhı severseñ
Ka'be haḳ-ıçün ol ulu dergāhı severseñ
Yokdan seni var eyleyen Allāhı severseñ
Şūfi kerem it nūş idelüm cāmı ҡo şimdi
Gül devridürür fikr-i ser-encāmı ҡo şimdi
3. Başına geyüp tāt-ı zerīn nergis-i şehlā
Gül bezmine geldi nitekim ḡonca-i zlbā
Başladı seher naḡmelere bülbul-i şeydā
Salındı çemen seyrine her naḡl-ı dil-ārā
Şūfi kerem it nūş idelüm cāmı ҡo şimdi
Gül devridürür fikr-i ser-encāmı ҡo şimdi
4. El çekdi cihān bir niçe dem bezm-i vefādan
Zār olmuşidi ḡaste ḡöñül cevır ü cefādan
Dür olmuşidi ḡayl-i zamān cām-ı şafādan
Kurtar kerem it sākı bizi derd ü belādan
Şūfi kerem it nūş idelüm cāmı ҡo şimdi
Gül devridürür fikr-i ser-encāmı ҡo şimdi
5. Gülşende gezersem n'ola Medḡī gibi nālān
Hecr āteşine yakdı beni bir gül-i ḡāndān
Kār itmiş-idi cān u dile fürḡat-i cānān
Gül-zāre çıkupdur bugün ol ḡusrev-i ḡübān
Şūfi kerem it nūş idelüm cāmı ҡo şimdi
Gül devridürür fikr-i ser-encāmı ҡo şimdi

XIX

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- • - - / - • - - / - • - - / - • -

32b

1. Bir yañadan zūlm ider dā'ım bu çarḥ-ı kīne-dār
Bir baña tūrmaz cefā kılmakda devr-i bī-ķarār
Fūrķat eyler bir yañadan eşk-i çeşmüm cūy-bār
Raḥt u baḥtum seyl-i ğam bir yaña eyler tār-mār
Cevr-i zālīm zūlm-i ḥākim ķahr-ı düşmen hecr-i yār
Cāna yetdi çār u nā-çār eyledüm terk-i diyār
2. Bir yañadan sīne-i sūzāna düşdi iztırāb
Bir yañadan nār-ı ğayret bağrumı eyler kebāb
Bir yañadan merdüm-i dīde olupdur ğarķ-ı āb
Ḥücre-i ten bir yaña oldu ḥarāb-ender-ḥarāb
Cevr-i zālīm zūlm-i ḥākim ķahr-ı düşmen hecr-i yār
Cāna yetdi çār u nā-çār eyledüm terk-i diyār
3. Bir yaña çekdi ḥadeng-i ķahr u miḥnet cānuma
Tıĝ-i ḥasret dirdimez bir yaña girdi ķanuma
Āşınādan bir yaña bir kimse gelmez yanuma
Bir yañadan raḥm kılmaz kimseler efgānuma
Cevr-i zālīm zūlm-i ḥākim ķahr-ı düşmen hecr-i yār
Cāna yetdi çār u nā-çār eyledüm terk-i diyār
4. Şarşar-ı ğam bir yaña 'ömrüm bināsın yıkmada
Nār-ı fırķāt bir yaña şabrum libāsın yakmada
Cūy-bār-ı çeşm-i ter her dem yabāna akmada
Bir yañadan kevkeb-i baḥtum muḥālif bakmada
Cevr-i zālīm zūlm-i ḥākim ķahr-ı düşmen hecr-i yār
Cāna yetdi çār u nā-çār eyledüm terk-i diyār
5. Bir yaña munazzam ehline bir zerre raĝbet kalmadı
Bir yañadan cām-ı mey bezmine ḥürmet kalmadı
Birbirine bir yaña ādemde 'izzet kalmadı
Medḥiyā ve'l-ḥāşılı 'ālemde lezzet kalmadı
Cevr-i zālīm zūlm-i ḥākim ķahr-ı düşmen hecr-i yār
Cāna yetdi çār u nā-çār eyledüm terk-i diyār

XX

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- • - - / - • - - / - • -

33a

1. Bir seher ki vāriş-i mülk-i cihān
 Hüsrev-i hāver gibi oldu 'ayān
 Didiler gördükde anı ins ü cān
 Tahta geçdi devlet-ile kām-rān
 Sāye-i Yezdān şeh-i kişver-sitān
 Hāzret-i Sulţān Mehemmed kār-dān
2. Ol Sikender-sevket ü Dārā-tebār
 Ol Nerīmān heybet ü Suhrāb-kār
 Ol meh-i burc-ı şeref gerdün-medār
 Ol sa'adet iklîmine şehriyār
 Sāye-i Yezdān şeh-i kişver-sitān
 Hāzret-i Sulţān Mehemmed kār-dān
3. Kaşlarıdur evc-i hüsn içre hilāl
 Kāmetidür 'adl bāğında nihāl
 Ol şeh-i İsl-nefes tūfl-makāl
 Kimdürür diyu iderlerse su'al
 Sāye-i Yezdān şeh-i kişver-sitān
 Hāzret-i Sulţān Mehemmed kār-dān
4. Ol çerāğ-ı pertev-i nūr-ı Hüdā
 Ol Ferīdün ma'adet Yūsuf-liķā
 Budurur aña du'āmuz dā'imā
 Hızr ola kande giderse reh-nümā
 Sāye-i Yezdān şeh-i kişver-sitān
 Hāzret-i Sulţān Mehemmed kār-dān
5. Medhiyā döndükçe çarh-ı bî-karār
 Ola gün gibi cemāli tāb-dār
 Her ne deñlü olsa a' da bî-şumār
 Tîg-i nuşret birle kılsun tār-mār
 Sāye-i Yezdān şeh-i kişver-sitān
 Hāzret-i Sulţān Mehemmed kār-dān

33b

XXI

Fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlün

• • - - / • • - - / • • - - / • • -

(Fâ'îlâtün)

(fâ'îlün)

- • - -

- -

1. Benem âşüfte-i sevdâ-zede zülf ü 'izâr
Yağdı yandurdu beni âteş-i rûy-ı dildâr
Baña zulm oldu meded husrev-i 'âlî-mikdâr
Dün gice şubha degin eyler idüm nâle vü zâr
Bir siyeh-çeşm ü siyeh-püş u siyeh-çerde nigâr
Dün yolum başdı benüm yağmaladı her neki var
2. Begler ol hûnî bizüm bağrumuzu hûn itdi
Göz göre gözlerimiz yaşını Ceyhûn itdi
Neyled-ise bize ol kâmeti mevzûn itdi
Toğrusı bu hele her vech-ile meftûn itdi
Bir siyeh-çeşm ü siyeh-püş u siyeh-çerde nigâr
Dün yolum başdı benüm yağmaladı her neki var
3. Görinür çeşm-i derûm başuma çün kadd-i nigâr
Bir gümüş serv bitürmüş yine şahın-ı gül-zâr
Pâyüñe yüz süre geldüm nitekim cûy-ı bahâr
Garazum saña şikâyet degül ammâ hûn-kâr
Bir siyeh-çeşm ü siyeh-püş u siyeh-çerde nigâr
Dün yolum başdı benüm yağmaladı her neki var
4. Hâne-i dil nazarı olmadı vîrân oldu
Şoyunup tekye-i gamda gönül 'üryân oldu
Görüp esrâr-ı leb-i la'lini hayrân oldu
'Akl u fikr ü dil ü cân cümlesi nâlân oldu
Bir siyeh-çeşm ü siyeh-püş u siyeh-çerde nigâr
Dün yolum başdı benüm yağmaladı her neki var
5. Kûlî kurbânı olup bir şeh-i 'âlî-şānuñ
Umaram mihrini dilden o meh-i tâbānuñ
Elem-i hecr ü firāk-ile çıkarsa cânuñ
Medhîya nām-ı şerfin dime zinhār anuñ
Bir siyeh-çeşm ü siyeh-püş u siyeh-çerde nigâr
Dün yolum başdı benüm yağmaladı her neki var

34a

XXII

Fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlün
 • • - - / • • - - / • • - - / • • -
 (Fâ'îlâtün) (fâ'îlün)
 - • - - - -

1. Sırr-ı pinhānumı fāş eyledi esrār-ı femūñ
 Murğ-ı cānum kafes-i tenden uçurdı elemūñ
 Görmedüm gitdi şehā zerrece lutf u keremūñ
 Demūñ olsun senūñ ey ğamzesi hūn-rız demūñ
 Bağrumı pāreledi hañçer-i cevr ü sitemūñ
 Şabrumuñ cāmesini toğradı mıkrāz-ı ğamuñ
2. Bend-i zülfūñ dil-i dīvāneme zencır ideyin
 Baş koyup kākül-i perçem-ile el bir ideyin
 Bilmezin n'eyleyeyin ya nice tedbır ideyin
 Saña dil derdini cānā nice takrır ideyin
 Bağrumı pāreledi hañçer-i cevr ü sitemūñ
 Şabrumuñ cāmesini toğradı mıkrāz-ı ğamuñ
3. Akıdup gözlerümüñ yaşını Ceyhūn itdūñ
 Çehre-i zerdümi eşküm-le diger-gün itdūñ
 Beni ey gözleri hūnı katı mağbūn itdün
 Cigerüm deşne-i hicrān-ile pür-hūn itdün
 Bağrumı pāreledi hañçer-i cevr ü sitemūñ
 Şabrumuñ cāmesini toğradı mıkrāz-ı ğamuñ
4. Tığ-i hicrānı çeküp sīne-i şad-pāremüze
 Acımazsın güzelüm bu ten-i bī-çāremüze
 Merhamet eylemedūñ hıç dil-i āvāremüze
 Merhem itseñ demidür la'l-i lebūñ yāremüze
 Bağrumı pāreledi hañçer-i cevr ü sitemūñ
 Şabrumuñ cāmesini toğradı mıkrāz-ı ğamuñ
5. Medhıyi zār u zebūn eyledūñ ey ğonca-i ter
 Merhametden yoğ-imiş zerrece kalbūñde eşer
 Nāzaruñdan beni dūr ideli ey nūr-ı başar
 Sen şorarsañ benüm ahvāl-i perişānum eger
 Bağrumı pāreledi hañçer-i cevr ü sitemūñ
 Şabrumuñ cāmesini toğradı mıkrāz-ı ğamuñ

XXIII

Fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlün

• • - - / • • - - / • • - - / • • -

(Fâ'îlâtün)

(fâ'îlün)

- • - -

- -

1. Dem-be-dem ehl-i dilüñ hâtrı ğam-nāk ancağ
Tîğ-i ğamdan cigeri pâresi şad-çāk ancağ
Âteş-i 'aşka girenler katı bî-bāk ancağ
Şakınan kend'özini şāhib-i idrāk ancağ
Ey gönül ma'reke-i 'aşk hatar-nāk ancağ
Düşmenüñden hāzer it çābüğ u çālāk ancağ
2. Çıkdı serden reh-i 'aşk içre nice serverler
Nice Key-ĥusrev ü Dārā nice İskenderler
Zehr-i ğam birle helāk oldı nice ejderler
Tökülür yir yüzine tîğ-i sitemden serler
Ey gönül ma'reke-i 'aşk hatar-nāk ancağ
Düşmenüñden hāzer it çābüğ u çālāk ancağ
3. Bāde-i 'aşkı dilā şevke gelüp nüş eyle
Neş'esinden o meyüñ baĥr gibi cüş eyle
Elem-i dehri ğam-ı devri ferāmüş eyle
Lîk gāhıce benüm pendümi de güş eyle
Ey gönül ma'reke-i 'aşk hatar-nāk ancağ
Düşmenüñden hāzer it çābüğ u çālāk ancağ
4. Var-ise bir kişide mihr ü maĥabbet eşeri
'Aşk meydānına girmekdürür anuñ hüneri
Kim ayak başsa bu meydāna virür cān u seri
Şîr-i 'aşk aldı ayağ altına çok nām-veri
Ey gönül ma'reke-i 'aşk hatar-nāk ancağ
Düşmenüñden hāzer it çābüğ u çālāk ancağ
5. Çekme eflāke iñen āh-ı fūrüzānı şakın
Yakma āfākı meded ol meh-i tābānı şakın
Medĥiyā başuñı vir virme o cānānı şakın
Cān u başuñ saña ger lāzım ise anı şakın
Ey gönül ma'reke-i 'aşk hatar-nāk ancağ
Düşmenüñden hāzer it çābüğ u çālāk ancağ

XXIV

Mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün

• - - - / • - - - / • - - - / • - - -

1. Benüm dār-ı cihānı başuma tar eyleyen tālî
Yine kendü vücūdum kendüme bār eyleyen tālî
Gice tā şubh olınca kārımı zār eyleyen tālî
Beni kālā-yı hicrāna harīdār eyleyen tālî
Yüri hey yāri şem'î-i bezm-i ağıyār eyleyen tālî
Kara bahtum gibi rûzum şeb-i tār eyleyen tālî
2. Beni künc-i belāda zār u giryān eyledün gitdün
Vücūdum nār-ı hicrān-ile biryān eyledün gitdün
Şurāhî-veş gamuñla bağrumı kan eyledün gitdün
Dirîgā haşre dek hālüm perîşān eyledün gitdün
Yüri hey yāri şem'î-i bezm-i ağıyār eyleyen tālî
Kara bahtum gibi rûzum şeb-i tār eyleyen tālî
- 35b 3. Beni her dem cemāl-i yārdan dūr eyleyen sensin
Vişāl-i yār-ile ağıyārı mesrūr eyleyen sensin
Dilüm künc-i ğınāda zār u mehcūr eyleyen sensin
Giceler hāne-i ağıyārı pūr nūr eyleyen sensin
Yüri hey yāri şem'î-i bezm-i ağıyār eyleyen tālî
Kara bahtum gibi rûzum şeb-i tār eyleyen tālî
4. Neden nār-ı firākuñ-la benüm bağrum kebāb itmek
Sirişküm mey figānum ney dil-i zārüm rebāb itmek
Saña mı kaldı 'ālemde benüm hālüm harāb itmek
Nedendür bilmezem benden bu deñlü ictināb itmek
Yüri hey yāri şem'î-i bezm-i ağıyār eyleyen tālî
Kara bahtum gibi rûzum şeb-i tār eyleyen tālî
5. Diyār-ı ğurbete gitdüm melāmet ihtiyar itdüm
Çeküp el 'āfiyetden derd ü miñnet ihtiyār itdüm
Dil-i Medhî gibi derd ü kanā'at ihtiyār itdüm
Hevā-yı meh-liqālardan ferāgat ihtiyār itdüm
Yüri hey yāri şem'î-i bezm-i ağıyār eyleyen tālî
Kara bahtum gibi rûzum şeb-i tār eyleyen tālî

XXV

Fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlün
 • • - - / • • - - / • • - - / • • -
 (Fâ'îlâtün) (fâ'îlün)
 - • - - - -

1. Nice demdür göremem husrev ü şîrîn deheni
 Zehr-i fûrkat gam-ı hicrân-ile öldürdi beni
 Bilmezem n'eyleyeyüm tâlî-i güm-geşte seni
 Câme-i fakr u fenâ şıkdı be-ğâyet bedeni
 Kâtı teng oldu benüm başuma dünyâ-yı denî
 Be yûri adın añup bir dağı bunda geleni
2. Çekmege bâr-ı gamın bu felegin tākāt yok
 Bu fenâ dünyede bir lahza bize rāhat yok
 Seyr-i bâğ itmege bir serv-i sehî-kāmet yok
 Def-i gam kıлмаға bir vech-ile bir hālet yok
 Kâtı teng oldu benüm başuma dünyâ-yı denî
 Be yûri adın añup bir dağı bunda geleni
3. Aradum bulımadum ol gül-i gül-zârı bugün
 N'ola bülbül gibi artursa göñül zârı bugün
 'Acabâ n'eyleyem ol yâr-ı dil-âzârı bugün
 Yine ağıyâr-ile gördüm o sitem-kârı bugün
 Kâtı teng oldu benüm başuma dünyâ-yı denî
 Be yûri adın añup bir dağı bunda geleni
4. Kādünün kimseye yok mihr ü vefâsı ne 'aceb
 Bu yalan dünyenün olmazsa beķası ne 'aceb
 Gamına degmez imiş zevķ u şafâsı ne 'aceb
 Bize bu deñlü anuñ cevır ü cefâsı ne 'aceb
 Kâtı teng oldu benüm başuma dünyâ-yı denî
 Be yûri adın añup bir dağı bunda geleni
5. Gerçi kim derd ü belâ 'aşık-ı gam-h'āra gerek
 Tîğ-i fûrkat-le anuñ sînesi şad-pāre gerek
 Şerbet-i vaşlı tabîbün dil-i bîmāra gerek
 Medhî-i haste-dilün derdine bir çare gerek
 Kâtı teng oldu benüm başuma dünyâ-yı denî
 Be yûri adın añup bir dağı bunda geleni

XXVI

Mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ûlün

• - - - / • - - - / • - -

36b

1. Baña cevır itme lutf it ey perî-zâd
Saña hayr eylemez bu âh u feryâd
Elûnden kime varup eyleyem dâd
Vücûdum bād-ı kahrûñ kıldı berbād
Didûñ itmeyem ayruķ saña bîdād
Mübârek oldu andan kılduñ âzād
2. Müjeñle bağrumı ney gibi deldûñ
Ten-i pür-yâremi şad-pâre kılduñ
Dilüm minşâr-ı fûrķat birle deldûñ
Götürdûñ meyyitüm yâbâna şaldûñ
Didûñ itmeyem ayruķ saña bîdād
Mübârek oldu andan kılduñ âzād
3. Çû sensin husrev-i hûbânı şehrûñ
Meh-i tâbânısın gerçi sipihruñ
Dil-i üftâdeye yok zerre mihrûñ
Beni öldürdi gördûñ tîğ-i kahrûñ
Didûñ itmeyem ayruķ saña bîdād
Mübârek oldu andan kılduñ âzād
4. Benüm ey gonca-leb 'îsî-dehânum
Yetürdûñ göklere âh u figânum
'Ayân itdûñ kamu râz-ı nihânum
Vedâ' idüp tenümden çıkdı cânum
Didûñ itmeyem ayruķ saña bîdād
Mübârek oldu andan kılduñ âzād
5. Gerek bād-ı belâ girdâba şalsun
Gerek tîğ-i sitem biñ pâre kılsun
Dil-i Medhî bu yolda zâyî' olsun
Hâblbüm minnetûñ yanuñda kılsun
Didûñ itmeyem ayruķ saña bîdād
Mübârek oldu andan kılduñ âzād

XXVII

Mef'ülü fā'ilätü mefā'illü fā'ilün

- - • / - • - • / • - - • / - • -

37a

1. Zulmetde kaldum al elüm ey meh-liķā yetiş
Düşdüm ayağa Hızr-şifat gel baña yetiş
Tar oldı cism ü cānuma dār-ı fenā yetiş
Ėam pisterinde yanuma gel dil-berā yetiş
Ėanlara döndi göz yaşı ey bī-vefā yetiş
Bir dürlü dahı oldı geÇen mācerā yetiş
2. Ben nā-tüvāna eylemedün hergiz iltifāt
Baħr-ı firāķa düşdi göñül bulmadı necāt
Ėün-ı cigerle seyl-i sirişk oldı Ėün Furāt
Merdümlük eyle iki gözüm irmeden memāt
Ėanlara döndi göz yaşı ey bī-vefā yetiş
Bir dürlü dahı oldı geÇen mācerā yetiş
3. Düşdüm belā-yı hecre Ėalāş olmadum dirİĞ
Fürķat şebinde n'olduğum bilmedüm dirİĞ
Her dem sirişk-i dīdelerüm silmedüm dirİĞ
Geldüm cihāna ağlayurak gülmedüm dirİĞ
Ėanlara döndi göz yaşı ey bī-vefā yetiş
Bir dürlü dahı oldı geÇen mācerā yetiş
4. Ey cān Ėablī Ėaste ķodun cān-ile teni
Ėh u fiĖān u nālelerüm ķor mı ĖİĖ seni
Ben aĖladuķķa gel baña güldürme düşmeni
Gözden bırakma başıñ iÇün luğf idüp beni
Ėanlara döndi göz yaşı ey bī-vefā yetiş
Bir dürlü dahı oldı geÇen mācerā yetiş
5. Cānā unutma Medħī gibi yār-ı Ėāruñı
Hicrān deminde hem-dem olan Ėam-güsāruñı
Ėekdürme yıllar ile aña intizāruñı
Göñül gözine sürme idünsün Ėubāruñı
Ėanlara döndi göz yaşı ey bī-vefā yetiş
Bir dürlü dahı oldı geÇen mācerā yetiş

37b

XXVIII

Mef'ülü fā'ilätü mefā'illü fā'ilün

- - • / - • - • / • - - • / - • -

1. Bezm-i ezelde yār idüm ol yār-ı cān-ile
Mest eyler idüm anı mey-i ergavān-ile
Dil şîşesi tölarsa n'ola şimdi kan-ile
Mābeynümüz yaman olup ol nev-civān-ile
Girdüm diyār-ı ğurbete āh u figān-ile
Seyl-i sirişk-i dīde-i gevher-feşān-ile
2. Cellād-ı çarh kīnesini kıldı āşikār
'Aksine döndi üstümüze devr-i bī-karār
Yād-ı ruḥuñ-la oldı gözüm yaşı cūy-bār
Ġam iklīmine şaldı beni şimdi rūzigār
Girdüm diyār-ı ğurbete āh u figān-ile
Seyl-i sirişk-i dīde-i gevher-feşān-ile
3. Ol meh hemİşe 'āşıkına mihr-bān iken
Gönlüm vişāli birle anuñ şādumān iken
Dilde şafā vü elde mey-i ergavān iken
İklīm-i 'aşka pādīşeh-i kām-rān iken
Girdüm diyār-ı ğurbete āh u figān-ile
Seyl-i sirişk-i dīde-i gevher-feşān-ile
4. Şandum o yāri 'āşık-ı ğam-ḥ'āra meyl ider
Ol cān ṭablī ya'ni ki bīmāra meyl ider
Bīñ yara ursa sīneme bir pāre meyl ider
Gördüm o ḥūnī muttaşıl aġyāra meyl ider
Girdüm diyār-ı ğurbete āh u figān-ile
Seyl-i sirişk-i dīde-i gevher-feşān-ile
5. Yıllardurur ki ḥusrev-i ḥūbānı görmedüm
Dil kişverine ḥākim olan ḥānı görmedüm
Bāġ-ı cihānda ol gül-i ḥandānı görmedüm
Medḥī ne çāre çünki o cānānı görmedüm
Girdüm diyār-ı ğurbete āh u figān-ile
Seyl-i sirişk-i dīde-i gevher-feşān-ile

38a

XXIX²⁵⁷

Fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlün
 • • - - / • • - - / • • - - / • • -
 (Fâ'îlâtün) (fâ'îlün)
 - • - - - -

1. Murg-ı dil gülşen-i küyuñda şehâ zârûn ola
 Bezm-i 'âlemde senüñ 'ayş u şafâ kâruñ ola
 Zümre-i ehl-i naẓar ẓalib-i didâruñ ola
 Muttaşıl peyk-i zafer yâr-i hevâ-dâruñ ola
 Qande 'azm eyler iseñ luṭf-ı Hüdâ yârüñ ola²⁵⁸
 Hâzret-i Hızr nebî kâfile-sâlâruñ ola
2. Küyuña Ka'be dimişler senüñ erbâb-ı naẓar
 Kaşuñı kıble idinsem n'ola ey nûr-ı başâr
 Seni medḥ eylese şimdi yeridür²⁵⁹ ehl-i hüner
 Okusa her biri bu maṭla'î garrâyı seher
 Qande 'azm eyler iseñ luṭf-ı Hüdâ yârüñ ola
 Hâzret-i Hızr nebî kâfile-sâlâruñ ola
3. Kılıcuñ üstün ola hâzret-i Hakk'dan dilerem
 Saña erzâni ola himmet-i merdân-ı kadem
 İrmeye zerre kadar ṭab'î şafâ-baḥşuña ğam
 Budurur vird-i zebânüm benüm²⁶⁰ ey kân-ı kerem
 Qande 'azm eyler iseñ luṭf-ı Hüdâ yârüñ ola
 Hâzret-i Hızr nebî kâfile-sâlâruñ ola
4. Düşmenüñ zâr u dil-efgâr olup efgân itsün
 Tiğ-i hışmuñ dilerem kim cigerin kan itsün
 Bâd-ı kahrûn nice küffârı perîşân itsün
 Qullaruñ mâl-ı firâvânını talân itsün
 Qande 'azm eyler iseñ luṭf-ı Hüdâ yârüñ ola
 Hâzret-i Hızr nebî kâfile-sâlâruñ ola
- 38b 5. Dilerem Hâzret-i Hakk ide belâlardan emîn
 Medḥiyâ ğâlib ola ḥaşmına ol şâh-ı güzîn
 Herkesüñ şimdi du'âsı budurur aña hemîn
 Üstine kuṭb-ı murâdınca döne çarḥ-ı berîn

²⁵⁷ Bu şiir M nüshasında IV. müseddes olarak 8a'dan başlamaktadır. M nüshasındaki şiirde 2., 4. ve 5. hanelerde vasıta beyitlerinde her halde başarılı bir istif yapmak kaygısıyla mısraların önce baş, orta ve son kısımları yazılmış, ancak sonra boş kalan kısımlar doldurulamamıştır. Böylece M nüshasındaki bu vasıta beyitleri şu şekildedir.

Qande 'azm	luṭf-ı Hüdâ	ola
Hâzret-i Hızr	kâfile-sâ	ola

²⁵⁸ luṭf-ı Hüdâ : yâr-ı Hüdâ M

²⁵⁹ eylese şimdi yeridür : eyler ise pek yeridür M

²⁶⁰ benüm : hele M

Kande 'azm eyler iseñ luṭf-ı Hüdā yārūñ ola
Hāzret-i Hızr nebl kâfile-sālārūñ ola

XXX

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Ey ruḥuñ şehr-i leṭāfetde melāḥat gülşeni
Burc-ı ḥüsnüñ mäh-ı tābānı vü şems-i rüşeni
Sāye-i serv-i bülendüñ ehl-i 'aşkuñ meskeni
Çok zamān andan cüdā kıldı felek cān u teni
Günde biñ kerre helāk eylerdi hicrānuñ beni
Hāḳḳ'a yüz biñ şükr ü minnet sağ iken gördüm seni
2. Kāmetüm dāl itdi cānā rūzigāruñ şiddeti
Ṭakatüm ṭaḳ eyledi çarḥuñ belā vü miḥneti
Senden ayru görmedüm birr laḥza ḥ'āb-ı rāḥatı
Rūz-ı hicrānuñ baña biñ yilcadur bir sā'ati
Günde biñ kerre helāk eylerdi hicrānuñ beni
Hāḳḳ'a yüz biñ şükr ü minnet sağ iken gördüm seni
3. Nice demdür āsitānuñ ḥidmetinden dūr idüm
Vuşlat eyyāmında güyā luṭfuña maḡrūr idüm
Şüretā āgyār-ı bed-ḥor ḡamına mesrūr idüm
Düşmenüm ḥandān idi her laḥza ben mehcūr idüm
Günde biñ kerre helāk eylerdi hicrānuñ beni
Hāḳḳ'a yüz biñ şükr ü minnet sağ iken gördüm seni
4. Geşt iderken 'ālemi bir gülsitān buldum yine
Gülşen-i dünyāda bir serv-i revān buldum yine
Ya'nı bir nev-res nihāl-i dil-sitān buldum yine
Ḳālīb-ı fersūdeme rūḥ-ı revān buldum yine
Günde biñ kerre helāk eylerdi hicrānuñ beni
Hāḳḳ'a yüz biñ şükr ü minnet sağ iken gördüm seni
5. Medḥı-i bī-çārenüñ göñlin bugün şād eyledüñ
Ḥāṭırın alup ele bir ka'be bünyād eyledüñ
Dest-i luṭfuñla ḥalīlüm anı ābād eyledüñ
Ḥayra girdüñ 'ālem içre bir eyü ad eyledün
Günde biñ kerre helāk eylerdi hicrānuñ beni
Hāḳḳ'a yüz biñ şükr ü minnet sağ iken gördüm seni

XXXI

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Görmez isem gün yüzün ey meh şeb-i hengāma dek
Çıksun āhum şu'lesi bu çarh-ı mīnā-fāma dek
Yanayın nār-ı firākuñla nice eyyāma dek
Cān atup 'azm ideyin şol zülf-i 'anber-fāma dek
Gideyin sevdā-yı zülfünle diyār-ı Şām'a dek
Turmayup āh ideyin her gün kara aḥşā[ma] dek
2. Bezm-i a'dāya ruḥuñ şem'-i fūrūzān eyledün
Ḥayra girdün ya'nī kim luṭf itdün iḥsān eyledün
Ben saña n'itdüm baña cevri-i firāvān eyledün
Devri-i zülfünde beni ḥatır-perişān eyledün
Gideyin sevdā-yı zülfünle diyār-ı Şām'a dek
Turmayup āh ideyin her gün kara aḥşāma dek
3. Baña kūyuñda şehā bir segce rağbet kalmadı
Anda ben āvāreye cāy-ı ferāğat kalmadı
Uyḥu girmez çeşmüme cismümde rāḥat kalmadı
N'eyleyem şabr itmege bir zerre tākat kalmadı
Gideyin sevdā-yı zülfünle diyār-ı Şām'a dek
Turmayup āh ideyin her gün kara aḥşāma dek
- 39b 4. Raḥt u baḥtum tağıdup bu kār u bārı terk idüp
Cān-ile serden geçüp nāmūs u 'ārı terk idüp
Başum alup gideyin sen gül-'izārı terk idüp
'Azm-i ğurbet ideyin işbu diyārı terk idüp
Gideyin sevdā-yı zülfünle diyār-ı Şām'a dek
Turmayup āh ideyin her gün kara aḥşāma dek
5. Medḥiyā ol tūtī-yi şīrīn-makāle irmedüm
Bāğ-ı 'ālemde hem ol tāze nihāle irmedüm
Ġam şebinden kurtulup rüz-ı vişāle irmedüm
Āh kim sen dil-ber-i Yūsuf-cemāle irmedüm
Gideyin sevdā-yı zülfünle diyār-ı Şām'a dek
Turmayup āh ideyin her gün kara aḥşāma dek

XXXII

Mefāʿlün mefāʿlün mefāʿlün mefāʿlün

• - - - / • - - - / • - - - / • - - -

1. Göñül virdüm kemend-i zülf-i dil-dāre esîr oldum
Yitürdüm ʿaqlumı Mecnûn-ı şeydāya nazîr oldum
Şafā vü şādumānı gitdi dilden ğam-pezîr oldum
Yaşum taht-ı revān oldı şanurlar ben emîr oldum
Tükendi naqd-i eşküm gözlerüm ağardı pîr oldum
Civānum baña rahm itmez mi pîr oldum fakîr oldum
2. Şu dem kim mezraʿ-ı dilde maḥabbet toḥmını ekdüm
Belâlar ḥaşıl itdüm kâmet-i ḥam-geştemi бүkdüm
Maḥabbet bezmine ayak başaldan ben neler çekdüm
Libās-ı cismi çāk itdüm şu deñlü gör yaş tökdüm
Tükendi naqd-i eşküm gözlerüm ağardı pîr oldum
Civānum baña rahm itmez mi pîr oldum fakîr oldum
3. Düşelden vādî-yi ʿaşka ʿaceb zâr u zebûn oldum
Ayağdan şaldı gerdün pây-mâl-i devr u dîn oldum
Cefâlar çekmede Ferhâd u Mecnûn'dan füzûn oldum
Başum döndi gözüm karardı düşdüm ser-nigûn oldum
Tükendi naqd-i eşküm gözlerüm ağardı pîr oldum
Civānum baña rahm itmez mi pîr oldum fakîr oldum
4. Şarâb-ı ʿaşk evvel nüş kıldum şād olup geldüm
Ayağa düşdüm âhir curʿa gibi pây-mâl oldum
Elümle şîşe-i ʿarî götürdüm yirlere çaldum
Maḥabbet şâh-ı rāhından geçenler geçdi ben kaldum
Tükendi naqd-i eşküm gözlerüm ağardı pîr oldum
Civānum baña rahm itmez mi pîr oldum fakîr oldum
5. Belâ vü miḥnet ü derd-i maḥabbet ihtiyâr itdüm
Nice yıl rāh-ı ʿaşk içre vücûdum ḥāk-sâr itdüm
Çürütdüm varumı Medḥî bu yolda tār-mār itdüm
Sirişk-i dîdemi deşt-i fenâda cûy-bâr itdüm
Tükendi naqd-i eşküm gözlerüm ağardı pîr oldum
Civānum baña rahm itmez mi pîr oldum fakîr oldum

XXXIII

Fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlün

• • - - / • • - - / • • - - / • • -

(Fâ'îlâtün)

(fâ'lün)

- • - -

- -

1. Dar ider başımı bu dâr-ı cihânı dil-dâr
Rûz-ı rûşen görünür çeşm-i cihân-bînüme târ
‘Âlemi ğarkâ virür seyl-i sirişküm her bâr
Tolsa feryâd u fiğânumla n'ola dâr u diyâr
Âh idersem bile âh itmege başlar kuh-sâr
Âh ider âh işidür şimdi muhaşşal dil-i zâr
2. Aylar-ile göremem gitdi yüzi mâhumı ben
Ser-be-ser mülk-i dile hâkim olan şâhumı ben
Bilmezem n'eyleyeyin bu dil-i güm-râhumı ben
Nice zabt eyleyeyin âh-ı seher-gâhumı ben
Âh idersem bile âh itmege başlar kuh-sâr
Âh ider âh işidür şimdi muhaşşal dil-i zâr
3. Dem-be-dem nâle vü feryâd iderem ‘ârum yok
Bundan özge bu cihân içre benüm kârum yok
Bu hevâ-ile bugün eylemişem varum yok
Şanma ‘âlemde benüm yâr-ı hevâ-dârum yok
Âh idersem bile âh itmege başlar kuh-sâr
Âh ider âh işidür şimdi muhaşşal dil-i zâr
4. Dâr-ı gurbetde beni bî-kes ü tenhâ kodı yâr
Kâtı teng oldu baña künbed-i çarh-ı devvâr
Bilmezin n'eyleyeyin nice olur âhir-i kâr
Hem-demüm hem-nefesüm oldu benüm leyl ü nehâr
Âh idersem bile âh itmege başlar kuh-sâr
Âh ider âh işidür şimdi muhaşşal dil-i zâr
5. Medhiyâ derdümüze kanı o dermân idici
Tîr-i ğamze-ile bizüm bağrımız kan idici
Cigerüm nâr-ı ğam-ı hecr ile biryân idici
Nâlemi diñlemez ol ‘âşıkı giryân idici
Âh idersem bile âh itmege başlar kuh-sâr
Âh ider âh işidür şimdi muhaşşal dil-i zâr

XXXIV

Müstefilâtün müstefilâtün

- - • - - / - - • - -

1. Ey şüh-ı zîbâ ey şâh-ı tûbâ
Sen verd-i ra'nâ ben murğ-ı şeydâ
Şol çeşm-i şehlä eyledi yağma
Hem kıldı hayfâ hışmın hüveydâ
Raḥmuñ yoğ aşlä ey mäh-ı ğarrâ
Hecrüñle cânâ ben öldüm ammâ

41a

2. Ben h'âr u zârem ber-ḥâk-sârem
Bî-i'tibârem kem-ter ğubârem
Ḥâtır-figârem rüsvâ vü zârem
Bî-kâr u bârem bî-ihtiyârem
Raḥmuñ yoğ aşlä ey mäh-ı ğarrâ
Hecrüñle cânâ ben öldüm ammâ

3. Gözümde ḥâlûñ dilde ḥayâlûñ
Nedür bu alûñ yok mı vişâlûñ
Ref it celâlûñ göster cemâlûñ
Añla me'alûñ bu kıll u kâlûñ
Raḥmuñ yoğ aşlä ey mäh-ı ğarrâ
Hecrüñle cânâ ben öldüm ammâ

4. Ey gül-'izârum ey cûy-bârum
Tâze bahârum arturma zârum
Yâr-ı nigârum hep gitdi varum
Dâr u diyârum ey şlve-kârum
Raḥmuñ yoğ aşlä ey mäh-ı ğarrâ
Hecrüñle cânâ ben öldüm ammâ

5. Ey dil-sitânum ey bû-sitânum
Tâze civânum rûḥ-ı revânum
Ṭaraldı cânum devletlü ḥânum
Boynuña kanum ğuş it figânum
Raḥmuñ yoğ aşlä ey mäh-ı ğarrâ
Hecrüñle cânâ ben öldüm ammâ

6. Medḥî-i zâra zâr u nizâra
Ol pür-figâra ol h'âr u zâra
Kıl bir işâret ol bî-diyâra
Olmadı çâre urduñ çü yâra
Raḥmuñ yoğ aşlä ey mäh-ı ğarrâ
Hecrüñle cânâ ben öldüm ammâ

41b

XXXV

Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

— • / — • — • / • — — • / — • —

1. Gül-zâr-ı dehri seyr ü temâşâyâ başladıñ
 'Ays u şafâ-yı sâğar-ı şahbâyâ başladıñ
 Mest olduğunca 'aqlumı yağmaya başladıñ
 İçdün şarâbı nağme-i zîbâyâ başladıñ
 Buse ile mürde dilleri ihyâyâ başladıñ
 İhyâ-yı mu'cizât-i Mesîhâ'ya başladıñ
2. Virdüñ hayât lutf-ile 'uşşâka dil-berâ
 Luţfuñ mezîd eyledüñ 'aşk ehline devâ
 Farz oldu saña eyleyeler cân-ile du'â
 Cân virmiş idi hecr-ile 'aşıkları şehâ
 Buse ile mürde dilleri ihyâyâ başladıñ
 İhyâ-yı mu'cizât-i Mesîhâ'ya başladıñ
3. 'Arz eyledüñ cemâlünü ey mihr-i pür-kemâl
 Diller yolunda sâye gibi oldu pây-mâl
 Hâtır-şikeste cism-i nizâr ise bî-mecâl
 Cāndan ümîdi kesmiş idüñ ey şeh-i cemâl
 Buse ile mürde dilleri ihyâyâ başladıñ
 İhyâ-yı mu'cizât-i Mesîhâ'ya başladıñ
4. Hecrüñ gamıyla çıkmış-idi göklere figân
 Kan ağlar idi bir nice dem çeşm-i hûn-feşân
 Ölmüşdi zehr-i kahr-ı firâkuñda 'aşıkân
 Ey mürde-cisme rûh-ı revân yâr-ı mihrîbân
 Buse ile mürde dilleri ihyâyâ başladıñ
 İhyâ-yı mu'cizât-i Mesîhâ'ya başladıñ
5. Yanmışdı nâr-ı hecr-ile Medhî-i sîne-çâk
 Cevr ü sitemden olmuş idi cism-i derd-nâk
 Az kalmış idi zehr gamuñdan ola helâk
 Ey cân tabîbi rûh-ı mükerrem gıdâ-yı pāk
 Buse-ile mürde dilleri ihyâyâ başladıñ
 İhyâ-yı mu'cizât-i Mesîhâ'ya başladıñ

XXXVI

Mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün

• - - - / • - - - / • - - - / • - - -

1. Sözin güş itme a'dānuñ habılbüm gel Hüdā hakkı
Baña bühtān ider anlar Resül-i Kibriyyā hakkı
Bu yolda bî-günāhem ben cemf-i enbiyā hakkı
Baña zulm eyleme luṭf it esirge evliyā hakkı
Günāhum neydügin bilmem Şehİd-i Kerbelā hakkı
Hüseynüm var ise luṭf it 'Aliyyü'l-Murtaẓā hakkı
2. Beni qahruñ zebün itdi kelāma iktidārum yok
Yine senden şikāyet itmezem feryād u zārum yok
Ser-i küyuñdan özge hıç benüm cāy-ı qarārum yok
Seni sevmek haṭā ise elümde ihtiyārum yok
Günāhum neydügin bilmem Şehİd-i Kerbelā hakkı
Hüseynüm var ise luṭf it 'Aliyyü'l-Murtaẓā hakkı
3. Bu ben dil-ḥasteyi gördükde bārī bir cevāb eyle
Bu ḥışm u kın ü qahr-ile yeter baña 'itāb eyle
Bu pend-i bî-naẓıri cān-ile güş it şavāb eyle
Haṭāmı bildür evvel ba'dehu yüz biñ 'azāb eyle
Günāhum neydügin bilmem Şehİd-i Kerbelā hakkı
Hüseynüm var ise luṭf it 'Aliyyü'l-Murtaẓā hakkı
4. Firākuñ bādesin içdüm 'aceb şürİde-ḥāl oldum
Çekildüm āşinādan seglerüñle hem-sifāl oldum
Tağıtdı 'aqlumu ḥayret dilüm tutuldu lāl oldum
Gice gündüz düşünmekden za'İf ü bî-mecāl oldum
Günāhum neydügin bilmem Şehİd-i Kerbelā hakkı
Hüseynüm var ise luṭf it 'Aliyyü'l-Murtaẓā hakkı
5. Delindi ḥancer-i gamdan dil-i pür-yāre sultānum
Dem-ā-dem kana gark oldı ten-i şad pāre sultānum
Teraḥḥum eyle luṭf it 'āşık-ı gam-ḥ'āra sultānum
Niçün rahm eylemezsin Medḥİ-i bīmāra sultānum
Günāhum neydügin bilmem Şehİd-i Kerbelā hakkı
Hüseynüm var ise luṭf it 'Aliyyü'l-Murtaẓā hakkı

XXXVII

Mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün

• - - - / • - - - / • - - - / • - - -

1. Şehā rahm eylemezsin ğuşuñ efgānum almazsin
Sirişk-i dîdem dest-i mürüvvet birle silmezsin
Hamāyil eyleyüp dir dem qoluñ boynuma şalmazsin
Saña lāyık mıdur cānā vefā semtine gelmezsin
Nice yıllardurur bir gün qadem rencide kılmazsin
Qo ya ey āfitābum zerrece hıç hāl bilmezsin
2. Ta'accüb eyleme cānā ğamuñla derd-nāk olsam
Qayurmaz dest-i hasretle dem-ā-dem sîne-çāk olsam
N'ola ey serv-qaddüm reh-güzāruñ üzre hāk olsam
'Aceb mi intizār-ile bu yolda ben helāk olsam
Nice yıllardurur bir gün qadem rencide kılmazsin
Qo ya ey āfitābum zerrece hıç hāl bilmezsin
3. Gözüm yaşın firākuñ birle 'ummān eyledüñ gitdün
Beni ney gibi bezm-i ğamda nālān eyledüñ gitdün
Tenür-ı sînemün nārın fūrūzān eyledüñ [gitdün]
Unutduñ 'ahdüñi aqlum perîşān eyledüñ [gitdün]
Nice yıllardurur bir gün qadem rencide kılmazsin
Qo ya ey āfitābum zerrece hıç hāl bilmezsin
4. Şerār-ı āhuma yandı felekler ihtirāz eyle
Meleklerden hicāb idüp cefāñı baña az eyle
Saña kim dir maḥabbet ehline cevruñ dırāz eyle
Beni öldürdüñ ey zālīm yeter şîve vü nāz eyle
Nice yıllardurur bir gün qadem rencide kılmazsin
Qo ya ey āfitābum zerrece hıç hāl bilmezsin
5. Gönül cem'iyetin zülfün mişāli tār-mār itdün
Ten-i fersüdemo deşt-i belāda hāk-sār itdün
Dil-i Medḥi-i bîmārı tabībüm ḥ'ār u zār itdün
Melāmet reh-güzārında sirişkin cūy-bār itdün
Nice yıllardurur bir gün qadem rencide kılmazsin
Qo ya ey āfitābum zerrece hıç hāl bilmezsin

XXXVIII

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- • - - / - • - - / - • -

1. Dilegüm budur ki yâ Rabbü'l-ibād
Şehriyârün 'ömrini sen kıl zilyād
Kalmasun devrinde bir ehl-i fesād
Ser-be-ser Rûm illerin kılsun küşād
Pâdişâh-ı heft-kışver Hân Murād
Dünye vü 'uqbāda olsun ber-murād
2. Husrev-i Īrân u Tûrân oldurur
Dāver ü Dārā-yı devrân oldurur
Berr ü bahre şimdi sultân oldurur
Sāye-i Yezdān el-ān oldurur
Pâdişâh-ı heft-kışver Hân Murād
Dünye vü 'uqbāda olsun ber-murād
3. Sencer ü Husrev-nişân u Cem-veķâr
Hem Sikender-şevket u Dārā-tebār
Tubba' u kayser gibi yüz şehriyâr
Eşigine yüz sürer leyl ü nehâr
Pâdişâh-ı heft-kışver Hân Murād
Dünye vü 'uqbāda olsun ber-murād
4. İftihār-ı zümre-i Selçûkiyân
İntihāb-ı zümre-i 'Osmāniyân
Husrev-i dehr husrev-i husrev-nişân
Dāver-i her Dāver-i gıtl-sitân
Pâdişâh-ı heft-kışver Hân Murād
Dünye vü 'uqbāda olsun ber-murād
5. Rāyet-i ikbāli 'unvān-ı cemāl
Nām-i a'mālî bürhān-ı kemāl
Kaşları 'aksidürür gökde hilāl
Devletin efzûn kılsun zu'l-celāl
Pâdişâh-ı heft-kışver Hân Murād
Dünye vü 'uqbāda olsun ber-murād
6. Ol şeh-i encüm haşem hürşid-fer
Şöhre-i Aşaf şaf-ı Cemşid-der
Dilerem vire Hüdā feth ü zafer
Hızr ola her kande gitse rāh-ber
Pâdişâh-ı heft-kışver Hân Murād
Dünye vü 'uqbāda olsun ber-murād

7. Gün yüzinden 'âlem oldu pür-zîyâ
Rûyudur âyîne-i gîtl-nümâ
Medhîyâ söz bunda bulsun intihâ
Âfitâb saltanat zıll-ı Hüdâ
Pâdişâh-ı heft-kışver Hân Murâd
Dünye vü 'uqbâda olsun ber-murâd

44a

XXXIX

Fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlün
• • - - / • • - - / • • - - / • • -
(Fâ'îlâtün) (fâ'îlün)
- • - - - -

1. Tañ mı göz yummasalar her gice efgânumdan
Gitse yârân-ı şafâ 'âciz olup yanumdan
Ben dağı fâriğ olup baş u ten u cānumdan
Tutsa hecr âteşi muhkem beni dāmānumdan
Şem' -veş başumı kesseñ ten-i sūzānumdan
Yine bir baş çıka şevk-ile girībānumdan
2. Şarşar-ı miḥnet ü hicrān u sitemle yıkılam
İrmeye cāna yine zerre kadar derd ü elem
Tañrı ḥaqq-ıçün eyā dil-ber-i ferḥunde-ḳadem
Tutuşup nār-ı ḡam-ı 'aşk-ıla yanup yaqılam
Şem' -veş başumı kesseñ ten-i sūzānumdan
Yine bir baş çıka şevk-ile girībānumdan
3. Ne ḳadar başuma dar olsa benüm dār-ı fenā
Ne ḳadar zār u zebūn itse beni renc ü 'anā
Ne ḳadar yaksa tenüm âteş-i hicrān-ı cefā
Dağı mıḳrāz-ı cefā ile meselsel cānā
Şem' -veş başumı kesseñ ten-i sūzānumdan
Yine bir baş çıka şevk-ile girībānumdan
4. Eyleseñ cevır ü cefālar dile her gūne maḥal
Bu-imiş çünki baña ḳismet olan rûz-ı ezel
Saña ey şāhid-i zībā diyeyin dirīle meşel
Tıḡ-i bī-dādufı çekseñ benüm ey ḥūnī güzel
Şem' -veş başumı kesseñ ten-i sūzānumdan
Yine bir baş çıka şevk-ile girībānumdan
5. N'ola Medḥī yoluña cān vire ey serv-i revān
Saña her vech-ile meyl eyledi gördi dil u cān
Tıptolı oldu senüñ şevḳüñ-ile kevn ü mekān

44b

Gün yüzün Hakk için ey ruhu hürşid-i cihân
 Şem^c-veş başımı kesseñ ten-i sūzānumdan
 Yine bir baş çıka şevk-ile giribānumdan

XL²⁶¹

Mefā^clün mefā^clün fe^cülün

• - - - / • - - - / • - -

1. Hüdāyā sırr-ı pākūñ sırrı muğlak
 Yine bu sırra sensin vākıf ancak
 ‘Ubūdiyyet saña farz oldu muṭlak
 Sücūdı saña eylerler kamu halk
 Tapuñdur cümleñün tapduğı ey Hakk
 Şanem ortada bir şüretdür ancak
2. Niceler yañılup yoldan şaparlar
 Binerler nefsün itine çaparlar
 Niyāz için kilsālar yaparlar
 Tazarru^c eyleyüp büte taparlar
 Tapuñdur cümleñün tapduğı ey Hakk
 Şanem ortada bir şüretdür ancak
3. Kılur kimi büt-i tersāya secde
 Kimi deyr-i felek-fersāya secde
 Kimi mihr-i cihān-ārāya secde
 Kimi yıldız kimisi Ay’a secde
 Tapuñdur cümleñün tapduğı ey Hakk
 Şanem ortada bir şüretdür ancak
4. Ararlar her biri bu derde çāre
 Yüzini ağ idüp kūyuña vara
 Kimi şemse taparlar kimi nāra
 Hüdā yok senden ayru yoğ u vara
 Tapuñdur cümleñün tapduğı ey Hakk
 Şanem ortada bir şüretdür ancak
5. Bilür vaşfını Medhī cāna minnet
 Senüñ vaşf-ı cemlūñ aña ‘izzet
 Dem-ā-dem saña lāyıkdur ‘ibādet
 ‘İbādet saña eyler cümle millet
 Tapuñdur cümleñün tapduğı ey Hakk
 Şanem ortada bir şüretdür ancak

²⁶¹ Bu müseddes A nüshasında yoktur. M nüshasında I. müseddes olarak 5b’de yer almaktadır.

XLI²⁶²

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Dil halâş olmadı gitdi miḥnet ü âlâmdan
Tañ mudur şekvâ idersem tâlî-i nâ-kâmdan
Sâkiyâ devrân ayağum aldı geçdi câmdan
Düşdi bahtum aḥteri tâ bâm-ı mînâ-fâmdan
Toğmadı tıfl-ı ümîdüm mâder-i eyyâmdan
Kime feryâd ideyin bu çarḥ-ı nâ-fercâmdan
2. Zâl-ı gerdünuñ dili âhen veyâ mermer gibi
Pûte-i miḥnetde kal oldı vücûdum zer gibi
Ben yetîme şefkat itmez mihribân mâder gibi
Hayli ikdâm eyledüm gerçi çalışdum er gibi
Toğmadı tıfl-ı ümîdüm mâder-i eyyâmdan
Kime feryâd ideyin bu çarḥ-ı nâ-fercâmdan
3. Dest-i hicrân u sitemden niye çalâk oldum yine
Tünd-bâd-ı kahr-ile yollarda ḥâk oldum yine
Gerdiş-i gerdün elinden derd-nâk oldum yine
İntizâr-ile bu gamdan ben helâk oldum yine
Toğmadı tıfl-ı ümîdüm mâder-i eyyâmdan
Kime feryâd ideyin bu çarḥ-ı nâ-fercâmdan
4. Medḥiyâ bir kimse idrâk itmedi mâhiyyetüm
Uşda bu gamdan beni gitdükçe aldı hayretüm
Râḥatım kim olduğınca gâlib oldı miḥnetüm
İntizâr-ile kadîd oldum dükendi tākātüm
Toğmadı tıfl-ı ümîdüm mâder-i eyyâmdan
Kime feryâd ideyin bu çarḥ-ı nâ-fercâmdan

²⁶² Bu müseddes A nüshasında yoktur. M nüshasında V. müseddes olarak 9a'da yer almaktadır.

MUHAMMESLER

I²⁶³

Fa'îlatün fa'îlatün fa'îlatün fa'îlün
 - • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. İ'tibār ehline hergiz i'tibār olmaz kişi
 İ'tibār ile cihānda bahtiyār olmaz kişi
 Başına her tāt uranlar tāt-dār olmaz kişi
 İhtiyārı kımayınca ihtiyār olmaz kişi
 İztrārıdır ki kılta ihtiyār olmaz kişi
2. Şanma ezkāruñ kişi nefsinde öz kāruñdurur
 Āşikārā vü nihān işler o Qahhār'uñdurur
 Her ne iş kim işledüñ emr ol cihān-dāruñdurur
 İhtiyār-ı külli ol Fa'āl-i muhtāruñdurur
 Cüz' olanda cüz' kuşur u iztrār olmaz kişi
3. Hem Samī' ü hem Başar oldur işidür hem görür
 Aña dirler pādīşeh kim dāyim[ā] kā'ımdurur
 Diler ise eyler ihsān ü dilemezse urur
 Baht-ı devlet Tañrı'nuñdur kime dilerse virür
 Kendi cehdi birle aşıla²⁶⁴ bahtiyār olmaz kişi
4. Merd-i haqq oldur kim anuñ himmet-i bālā gerek
 Hem-tarık-i Haqq'a sālīk olmağa dānā gerek
 Her kime kim āhıretde cennetü'l-me'vā gerek
 Vus' u tākāt yetdüğince tāt u takvā gerek
 Fārīg ü baṭṭāl oturmak zinhār olmaz kişi
5. Çünkim isti'dādı yok aña ne lāzım cüst ü cū
 Degme bir gümüş ile taḥşīl olunmaz bunda bu
 Hısse-dār ol bu sözi gūş eyle pendümi ey 'amu
 'Āşık oldur kim işin ma'sūka işmarlar kamu
 Yoğ u fānī olmayınca bākī var olmaz kişi
6. Derd-i 'aşk aña dirüz kim dünyede dermānı yok
 Buña dermān itmege hıç bir ḥakımuñ cānı yok
 Mıhnet ü hecr ü firāk u guşşanuñ oranı yok
 Baḥr-ı vahdetde bu keşret mevcinüñ pāyānı yok
 Ğark olur baḥrīler anda kim kenār olmaz kişi

45a

²⁶³ Bu şiir Kemal Ümmî'nin gazelini tahmiştir. Beyit sıralaması değişik olup Kemal Ümmî'nin gazelinde bulunan dokuz beyit Medhî tarafından tahmis edilmemiştir. Bkz. İnci Selekler, a.g.t., s. 4-6.

²⁶⁴ "cehdi birle aşıla" yerine Kemal Ümmî Divanı'nda "cehdiyle cihānda" ibaresi yer alır.

7. ‘Ālem-i keşretde bezm-i vahdet içre sâkî bir
 Bezm kanı nice yüz biñ vardur ammā bâkî bir
 Ādemün hem on sekiz biñ ‘ālemün Ḥallāk’ı bir
 Yirde gökde kamu ḥaḳḳuñ Ḥālîḳ u Rezzāk’ı bir
 Kim ola kim Rabb diye ol Kirdigār olmaz kişi
8. ‘Āşîḳ oldur kim ola şu gibi içi taşî pāk
 Himmeti ‘arşdan yüce ola vücūdî zîr-i ḥāk
 Çünki bile Ḥaḳḳ kelāmın ola cismi çāk çāk
 “*Küllî şey’in ḥālîḳün*”²⁶⁵ dir ḥaḳḳ bu her nesne helāk
 Olısar illā hemān ol Kirdigār olmaz kişi
9. Ḥaḳḳ ta‘ālā baña tapuñ ğayriye tapmañ didi
 Toĝru yolu koyup egri yollara şapmañ didi
 Kimsenün ağzında olan loḳmasın ḳapmañ didi
 Muştafā’ya dünyā köpridür geçüñ yapmañ didi
 Köpri üstünde ‘imāret pāyidār olmaz kişi
10. Sen bu dehri bâkî şanma kim efgānı olısar
 Gözlerün toz u toprak ile taşî ḫolısar
 Bu ḳabā-yı cismi ol virdi saña ol alısar
 ‘Aşḳ u ‘aḳl u cān u dil bünyādî bâkî ḳalısar
 Yoḫsa muḥkem bād u ḥāk u āb u nār olmaz kişi
11. İşbu dünyā-yı denî zevḳ idecek ‘ālem degül
 Dünyānuñ ‘ayş u şafāsındna ḳalan ādem degül
 Ḳanḳı meydür içdüğüñ kim semm degül yā dem degül
 Ḳanḳı ‘ayş u nüş u şādî şofı yinmiş ğam degül
 Ḳanḳı dirnek taĝıluban tār-mār olmaz kişi
12. Ḳanḳı meclisde mü’ebbed ḳalısar ‘ayş u şafā
 Ḳanḳı server çekmedi bu devr-i gerdündan cefā
 Ḳanḳı ādem buldı dehrün zehr ü ḳahruñdan rehā
 Ḳanḳı tatlu bal-ile yoḫdur bile aĝu belā
 Ḳanḳı gülün çevresinde bunca ḥār olmaz kişi
13. Var mıdur bir cānavar kim cānı virmez ‘āḳıbet
 Çeşm-i ‘Azrā’l şanursın k’anı görmez ‘āḳıbet
 Var mıdur bir ‘ömr kim pāyāna irmez ‘āḳıbet
 Ḳanḳı cāh u manşib ehli çāha girmez ‘āḳıbet
 Ḳanḳı şāh u bendenün ḥāki ğubār olmaz kişi

45b

14. Çarh-ı gerdānı bilürsin hōd degüldür ber-ķarār
Devr içinde bir ķarār üzre eser mi rūzigār
‘Āleme şu‘le şalarsa da çü mihr-i tāb-dār
Çün bu ķamu nesnenüñ lābüdd zevālī zıddı var
Hıç leyālī var mıdur k’āhır nehār olmaz kişi
15. Bunda bugün görmeyen yārini yarın göremez
Cānını cānānına fırşat deminde viremez
Gülsitān-ı yāre cānın virmeyince iremez
Yirine diken diken vaktinde hāşıl diremez
Acı ağı ağacından şatlu bār olmaz kişi
16. Şol ki şer işler dem-ā-dem hayr işe irmez eli
Halkı çok çok yād ider bir Hakk’ı yād itmez velī
Āhırı müşkil anuñ çün böyle geçdi evveli
Şūr u dikenli yeri ķurtarmaķ olurdı velī
Ķatı şaş şu vü ırmağ-ıla lāle-zār olmaz kişi
17. Şol cemāl ıssı ki hüsni baķş ide ger māh-ile
Kend’özin yeksān bile bir şāh-ı ‘ālī-cāh-ile
Zerrece ķılma nażar beg de olursa cāhile
Cāhile ne fahr ola bu mülk ü māl u cāh ile
Zīra ‘acb u kibr-ile hıç iftiḥār olmaz kişi
18. Vāşıl-ı cennet olur bir kişi toğru yār ile
Emr ber-‘aks olur ammā gitse ger ağıyār-ile
Dūzaḥa²⁶⁶ ilter seni bir nā-sezā güftār ile
Ehl-i ma‘nī mu‘teberdür āyet ü aḥbār ile
Cehl-ile da‘vī ķılana i‘tibār olmaz kişi
- 46a 19. Cāhil u fāsıķ baḥilüñ cümlesi bī-tāb olur
Bunlaruñ a‘mālinüñ hayrı ķamu nā-yāb olur
Bunlaruñ medḥ ü şenāsın gūş iden pūr ḥ‘āb olur
Fāsıķ u cāhil baḥilüñ mādiḥi kezzāb olur
Fışķ u cehl ü buḥl-ile medḥe yarar olmaz kişi
20. Yād idüp Hakk’ı Resül’i zevķ-ile söz eyleyen
Ağız açdukça şafā-yı kalb-ile Allāh diyen
Dār-ı ‘uķbā yādına her demde biñ gūşsa yiyen
Ķal içinde sızuban ḥālını şāfi eyleyen
‘Āķibet şarrāf önünde kem ‘ayār olmaz kişi
21. Ey gönül cürmüñ añup gel tevbe eyle dā’imā
Tevbe ķapısı kapanmadın yarağ it ey fetā
Tevbe kim sen eyledüñ tevbe dime hergiz añā

²⁶⁶ “Dūzaḥ” kelimesi yanlışlıkla iki “ze” ile yazılmıştır.

Tevbe-kār-ı aşfiyādur tevbe-kār-ı etkiyā
Tevbe-kārān mahremi her nā-bekār olmaz kişi

22. Rūzigāruñ kārı Medhī ‘āşıkā cevır ü cefā
‘Ārif olan ‘ömrini yok yirlere kılmaz hebā
Devr-i gerdūndan vefā ummak haṭā-ender-haṭā
Hakḫ'dan ayru²⁶⁷ kimseden umma Kemāl Ümmī vefā
Çün fakīre dünya halkı²⁶⁸ sâz-kār olmaz kişi
23. Vüs‘at eyyāmında ‘ālem mergizār olur velī
Ġam sipāhı bir nefesde tār-mār olur velī
Ol zamān cümle ḥalāyık saña yār olur velī
Ni‘met ü şādī deminde şad hezār olur velī²⁶⁹
Guşşa vaktinde birisi Ġam-güsār olmaz kişi

II²⁷⁰

Mefā‘lün mefā‘lün mefā‘lün mefā‘lün

• - - - / • - - - / • - - - / • - - -

1. Dirîğā bitmedi yārem dükendi kalmadı çārem
Şeb-i miḥnetde bīmārem giceler şubḥa dek zārem
Hele şüretde bī-kārem velī sıretde der-kārem
Şarāb-ı cām-ı Ġafletden ḥarābem mest-i evġārem
Ne kılam n'eyleyem yā Rabb güneh-kārem güneh-kārem
- 46b 2. Velāyet iklīminüñ pādīşāhum sen emīrisin
Kerāmet göklerinüñ hakḫ bu kim mihr-i münīrisin
Şerī‘at mesnedinüñ serverā şāhib-serīrisin
Kamu düşmüşlerinüñ püşt ü penāh u dest-ġirisin
Senüñ kapuñ koyup varam yüz urup kime yalvaram
3. Şu deñlü olmuşam halk-ı cihāna ben melāmet kim
Şu deñlü kılmışam bār-ı ta‘ālāya ihānet kim
Şu deñlü itmişem İslām içinde hem şekāvet kim
Şu deñlü işledüm cürm ü günāh-ı bī-nihāyet kim
Karardı kalmadı ağum ağarmaz āh kim kıaram

²⁶⁷ “ayru” yerine Kemal Ümmî Divanı'nda “artuk” kelimesi vardır.

²⁶⁸ “halkı” yerine Kemal Ümmî Divanı'nda “ehli” kelimesi vardır.

²⁶⁹ “hezār olur velī” yerine Kemal Ümmî Divanı'nda “hezārān dost olur” ibaresi vardır.

²⁷⁰ Bu şiir aslında 7 beyit olan Nihānī'nin gazelinin tahmistir. Eksik olan iki beyit Nihānī'nin gazelindeki beyit numaralarıyla şunlardır,

2. Dükenmez kışşadur guşşam Ġam-ı endūhdur ḥişşem
Devāsuz derddür derdüm oñulmaz yāredür yārem
6. Günāhuma nihāyet yok ‘adetsüz cürmüm iñen çok
Şavābumdan ḥaṭām artuk nice ben toġ

Bkz. Afife Salepçi, “Nihānī Divanı” Mezuniyet Tezi. İstanbul Üniversitesi, 1964, s. 160.

4. ‘Aceb kim gördi benden kim kılurlar baña verhem hem
Gözümü görmedüm bî-nem dil-i pür-yâremi bî-ğam
Bu derde bulmadum bir em cihānda gülmedüm bir dem
Nice bir akıdam her dem gözümnden nem yirine dem
Nice bir çāk idem sînem nice bir yüregüm yaram
5. Benüm ol Medhî-i bîdār giceler şubh olunca zār
Delüpdür bağrumı dil-dār olupdur şüretüm evkār
Kıluram nâleler her bār meded ey Kādir ü Settār
Nihāniye gerek tîmār idüpdür ma‘şiyet bisyār
Sen eyle çāre ey ğaffār dükendi kalmadı çārem

III²⁷¹

Mef‘ülü fā‘ilätü mefā‘lülü fā‘ilün

- - • / - • - • / • - - • / - • -

1. ‘Aşık hemİşe Hakk yolına yürümek gerek
Kānde bakarsa Hakk’ı görüp Hakk demek gerek
Derde taḥammül eylemege gönli berk gerek
Döymege tāb-ı ‘aşka²⁷² demürden yürek gerek
Şemmler içüp tolu tolu ğamlar yimek gerek
2. ‘Ārif şafāya virmedi fūrkat cefāsını
‘Ākil odur ki itmeye vuşlat recāsını
Derviş gerek ki terk ide keşret sivāsını
Keşretde kimse görmedi²⁷³ vaḥdet şafāsını
Her kim bisāt-ı kurb diler ferd u tek gerek
- 47a 3. Ağyāra yaramak dileyüp yār olam dime
Her gonca-leb hevāsı-y-ile zār olam dime
Yoğ itmeyince varuñı hem-vār olam dime
Cān vermeyince lāyık-ı dîdār olam dime
İrmeye vaşl-ı dil-bere ḥayli emek gerek
4. Gözüñ yaşına ğark ola şol dem ki bāğ u rāğ
Sîneñ ser-ā-ser olur ise lāle gibi dāğ
Bāğ içre tırma serv-şifat görme bend ü bāğ
Girmege dost bāğına²⁷⁴ şu gibi çāğ çāğ
Dollab gibi döne döne inilemek gerek

²⁷¹ Bu şiir Nihânî'nin gazelinin tahmistir. Bkz. Afife Salepçi, a.g.t., s. 125.

²⁷² Nihânî Divanı'nda "tāb-ı 'ışk" yerine "nār-ı 'ışk" tamlaması yer alır.

²⁷³ Nihânî Divanı'nda "görmedi" yerine "sürmedi" kelimesi yer alır.

²⁷⁴ Nihânî Divanı'nda "dost bāğına" yerine "bāğ-ı devlete" tamlaması yer alır.

5. Medhî-i ğarîbüñ añlamaduñ müdde'asını
Oldur çeken hemîşe bu çarhuñ cefasını
Bir zerre deñlü görmedi mihr ü vefasını
Yârüñ Nihânî çekmege bār-ı cefasını²⁷⁵
Bir taş bağırlu gönüli katı cānı berk gerek

IV²⁷⁶

Fā'ilatün fā'ilatün fā'ilatün fā'ilün
- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Cümleden geçdi gönül bir mäsivādan geçmedi
Birlige dil virmedi çün u çirādan geçmedi
Bezm-i ğamda ney gibi şît u şadādan geçmedi
Âh kim işbu dil-i şeydā hevādan geçmedi
'İşreti terk itmedi zevk u şafādan geçmedi
2. İmdi ey dil fāriğ ol gel mäsivādan vāz geç
Baş açuk abdāl olup tāt u kabādan vāz geç
Yüz kez ol biñ miñnet-ile bu recādan vāz geç
Derde düş var ey gönül fikr-i devādan vāz geç
'Aşık-ı bî-derddür her kim devādan geçmedi
3. Gerçek 'aşık miñnet ü hecr u firāka yār olur
Gāh ölür kim nüh felek başına anuñ tar olur
Dem gelür kim çeşmine 'ālem ser-ā-ser tār olur
Zāhid-i sālūs kaçan vākıf-ı esrār olur
Zühd-i huşkı komadı zerķ u riyādan geçmedi
- 47b 4. Görinen gören kamu Hakk'ın şifātıdur velî
Zıkr-i Hakk zākirlerüñ kand ü nebātıdur velî
Bu kelām mü'minlerüñ cümle cihātıdur velî
"Lā vü illā"dan ğaraż tevḥîd-i Zāt'ıdur velî
Ehl-i tevḥîd olmadı her kim ki "lā"dan geçmedi
5. Şol ki ğaflet bādesinden dünyada ayık degül
Meclis-i 'aşk u maḥabbet içre ol fā'ik degül
Bu söze cinn ü beşerde var mıdur tanıķ degül
Bende-i Hallāk bî-çün olmağa lāyık degül
Şol ki benlik terk idüp çün u çirādan geçmedi

²⁷⁵ Nihânî Divanı'nda "cefasını" yerine "belāsını" kelimesi; alttaki mısradaki "berk" yerine ise "pek" kelimesi yer alır.

²⁷⁶ Bu şiir aslında 7 beyit olan Nihânî'nin gazelini tahmistir. Eksik olan bir beyit Nihânî'nin gazelindeki beyit numarasıyla şudur,

6. Lāyık-ı dîdār olur mı 'aşık-ı şüret-perest
Naķşına aldandı bu dār-ı fenādan geçmedi

Bkz. Afife Salepçi, a.g.t., s. 230.

6. Medhîyâ her 'âşîkuñ göñlînde bir sır vardur
 Kiminüñ māl ü menāl vü kiminüñ dil-dârdur
 Kiminüñ eglencesi âh u fiğân u zârdur
 Her nefes râ'yî Nihânî'nüñ vişâl-i yârdur
 Geçdi cümle râydan ammâ buradan geçmedi

V²⁷⁷

Fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlün
 • • - - / • • - - / • • - - / • • -
 (Fâ'îlâtün) (fâ'îlün)
 - • - - - -

1. Âhîret fikri gibi gitdi göñüldeñ keselüm
 Çün bu ğaflet bize keyf oldı ne gûne keselüm
 Dimezem tuta giribânumı bir gün ecelüm
 Âh kim ma'siyet ü cürm ü hañadur 'amelüm
 Bilmezem dahı yine irişe tûl-i emelüm
2. Kim ki 'uqbâya yarar pend ide ger saña dilâ
 Yâr odur iki gözüm dünya vü 'uqbâda saña
 Heves it şol işe kim lâıyık olasın sen aña
 Bulmadum dünyede bir yâr-ı muvâfık ki baña
 Diye gel dâmen-i dünyâdan elümüz çekelüm
3. Çekerem gerçi 'adü kaşdına ben tîğ ü teber
 Eylerem kendi dıraht-ı tenümü zîr ü zeber
 Kendi 'aybum göremem gör beni ey nûr-ı başâr
 Dünye fânî direm ammâ dererem sîm-ile zer
 Beñzer ol yüzi kara şahid-i zûra meşelüm
- 48a 4. Şol kadar eyledi 'aşk âteşi 'üryan beni kim
 Dem-i hicrân şu kadar eyledi giryân beni kim
 Vaşl-ı dil-ber şu kadar eyledi hayrân beni kim
 Câm-ı ğaflet şu kadar eyledi sekrân beni kim²⁷⁸
 Girmeyince gözüme öğüme düşmez ecelüm

²⁷⁷ Bu şiir aslında 7 beyit olan Nihânî'nin gazelini tahmistir. Nihânî Divanı'nda beyit sıralanışı farklıdır. Eksik olan beyitler Nihânî'nin gazelindeki beyit numaralarıyla şudur,

3. Delü göñlüm n'ideyüm çäre yok uslanmağa hîç
 Gözüm ağara meger çokdan ağardı şakalum
 4. H'âb-ı ğafletden uyarmağa kerlmâ kerem it
 Sen gider dest-i kerlmüñle gözümdeñ sebelüm

Bkz. Afife Salepçi, a.g.t., s. 150.

²⁷⁸ Bu mısra Nihânî Divanı'nda şöyledir,

Şol kadar câm-ı gurûr eyledi serhoş beni kim

Bkz. Afife Salepçi, a.g.t., s. 150.

5. Şu kadar cûş u hürüş eyledi bu göz yaşı kim
 Şu kadar yandı ğamuñ nārına bağrum başı kim
 Medhîyâ müşkil imiş derd-i miñnet işi kim
 Yakdı şol hadde Nihānî beni ‘aşk âteşi kim
 Tutuşur şem‘ gibi her kim işitse ğazelüm

VI²⁷⁹

Mef‘ülü fā‘ilātü mefā‘lū fā‘ilün
 – – • / – • – • / • – – • / – • –

1. Allāh seni ‘ibādet için eyledi çü halk
 Şeytān senün yoluña velî kurdı çok duzak
 ‘Ārif sözini ākil iseñ diñle ur kulağ
 İsterseñ ey gönül olasın āşinā-yı Hakk
 Neylerseñ eyle tālīb-i dünyādan ol ırak
2. Dergāh-ı hākkdan ayru giden reh-nümünü ko
 ‘Aklun eger ki yār ise semt-i cününü ko
 Diñle bu pendî cān-ile var anı bunı ko
 Dānā iseñ maħabbet-i dünyā-yı dūnı ko
 Dāne hevā vü hırşdurur dünye bir duzak
3. Cān kulağıyla diñle direm saña bir cevāb
 Tahtında oldı sözlerümün nice biñ şavāb
 Yāduñda ola hāşılı bu kavlı-i müsteṭāb
 ‘Allāme ise dahı degül kābil-i hitāb
 ‘Aşkuñ kitābın okumadı kim varak varak
4. Hāl-i derün-ı derd-i dili kime söyleyem
 Şu gibi kankı bāğa irem kanda çağlayam
 Dīvāne oldı tıfl-i dili nice bağlayam
 Bir ehl-i derd bulamadum hālüm ağlayam
 Gezdüm cihānı gūşe-be-gūşe bucağ bucağ
- 48b 5. Medhî benem esîr-i ğam u zār u müstemend
 Dām-ı belāda derd-i kemend-ile kayd-ı bend
 Yāduñda ola hāşılı bir kavlı-i dil-pesend
 Nāşih Nihānî’ye kerem it itme nuşh u pend
 Hāl-i zamāna ‘ākil olana yeter sebāk

²⁷⁹ Bu şiir aslında 7 beyit olan Nihānî’nin gazelini tahmistir. Eksik olan beyitler Nihānî’nin gazelindeki beyit numaralarıyla şudur,

5. Tab‘-ı selîmdür sebep olan selāmete
 Şüfî ‘abā vü tāt-ı ridāyı var oda yak
6. Dünyā imāret itmege sa‘y itme zinhār
 Seyl-i fenā şu koymadığı var mı bir ocağ

VII²⁸⁰

Mefā'ılün mefā'ılün fe'ülün

• - - - / • - - - / • - -

1. Derūnum nār-ı sūzān eyle yā Rabb
Söyündürme fūrūzān eyle yā Rabb
Ḥabībūñ ḥaqqı iḥsān eyle yā Rabb
Benüm derdüme dermān eyle yā Rabb
Reflküm her dem İmān eyle yā Rabb
2. Vücūdum ser-be-ser dāğ-ı nedāmet
Derūnum toptolu nār-ı ḥarāret
Ḥüdāyā olmuşam ḥalka melāmet
Mey-i 'aşk-ıla tā rüz-ı kıyāmet
Beni ser-mest ü ḥayrān eyle yā Rabb
3. Beni dest-i melāmet kıldı beste
Benem bu dār-ı miḥnet içre ḥaste
Saña yüz süre geldüm plş ü peste
Tehī-destem fakīrem dil-şikeste
Baña in'ām u iḥsān eyle yā Rabb
4. Benem künc-i ğınāda zār u mehcūr
Hiç olmaz bu dil-i ğam-dīde mesrūr
Ḥarāb itdi vücūdum çarḥ-ı pür-zūr
Gönül olmadı 'aşkuñ birle ma'mūr²⁸¹
'İmāret itme virān eyle yā Rabb
5. İlāhī ben kuluña kılma dil-āzār
Ki zİrā toĝru yolından dil azar
Mezārum rüşen it kılma şeb-i tār
Ḥalīl'üñ ḥaqqı k'itdün nārı gül-zār
Benüm kabrüm gülistan eyle yā Rabb

²⁸⁰ Bu şiir aslında 7 beyit olan Nihānī'nin gazelinin tahmistir. Nihānī Divanı'ndaki 4. beyit Medhi Divanı'nda 3. bentte yer alır. Eksik olan beyitler Nihānī'nin gazelindeki beyit numaralarıyla şudur,

6. Şu dem ki cān ide tenden vedā'ı
Dilümde zikrūñ āsān eyle yā Rabb
7. Enİsüm hem-demüm yārüm reflküm
Dem-i āḥırde Kur'ān eyle yā Rabb

Bkz. Afife Salepçi, a.g.t., s. 109.

²⁸¹ Bu nusra Nihānī Divanı'nda şöyledir,

Gönül kim olmadı 'aşkuñla ma'mūr

Bkz. Afife Salepçi, a.g.t., s. 39.

- 49a 6. Şerār-ı āhumuzdan yandı tağlar
Ne tağlar kaldı Medhī vü ne bāğlar
Aķup göz yaşı deryā gibi çağlar
Nihānī cürmin añup kanlar ağlar
Sen anı şād u ħandān eyle yā Rabb

VIII²⁸²

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Bu 'acebdür kendüye dil bir eyü fāl eylemez
Cürm ü 'ișyān var mıdur kim anı derhāl eylemez
Şālını aţlās idüp aţlāsını şāl eylemez
Ey gönül sen itdüğün ef'ālī etfāl eylemez
Mest ü ħayrān vālih ü şeydā bir abdāl eylemez
2. Defter-i a'mālūne bak kim yazılmış her günāh
Bī-günehsin gūyā kim itmedün hīç bir gün āh
Nefsün el bir itdi Şeytān ile ey bī-çāre āh
Her işün sehv ü ħaţā²⁸³ vü cürm ü 'ișyān-ı günāh
Hay utanmaz bende bunuñ gibi ef'āl eylemez
3. 'Āķibet ħayr olmağ-ıçün işlene bir pīşe kim
Ĥaķķ'ı bilmek kaşdına olmağ gerek endīşe kim
Cānumuz ķurbān ola ol 'ārif-i dil-rīşe kim
Şad-hezārān āferīn aķsent ol dervīşe kim
Pādişāh-ı 'āleme baş egmez iķbāl eylemez
4. Merd-i meydān ol yūri merdān içinde er gibi
Seng-dil olma şovuklık eyleme mermer gibi
'Aşķ da'vāsın iden yanmağ gerek āzer gibi
Ĥālīş olmaz gıll u gışşdan ehl öñinde zer gibi²⁸⁴
Püte-i 'aşķ içre her kim ķalbini ķal eylemez

²⁸² Bu şiir aslında 6 beyit olan Nihānī'nin gazelini tahmistir. Eksik olan beyit Nihānī'nin gazelindeki beyit numarasıyla şudur,

5. Pāda iken yüz bulup şanur çıkanlar başa kim
'Āķibet bu dehr-i bed-mihr anı pāy-māl eylemez

Bkz. Afife Salepçi, a.g.t., s. 91.

²⁸³ "Her işün sehv ü ħaţā" ibaresi Nihānī Divanı'nda "Her nefes işün ħaţā" şeklindedir. Bkz. Afife Salepçi, a.g.t., s. 91.

²⁸⁴ Bu mısra Nihānī Divanı'nda şöyledir,

Gıll u gışşdan sīm ü zer gibi kaçan ħālīş olur

Bkz. Afife Salepçi, a.g.t., s. 91.

49b

5. Gey şu zühdüñ cāmesin taķva silāhını taķın
 Çek silāhuñ leşkerin nefis iķlīmine kıl aķın
 Medhīyā ol ķalb-i iblīse çeküp ķahhār oķın
 Gördüģüñ şanma Nihānī ehl-i ma'ni gey şaķın
 Her ney olmaz ķand-perver her meges bal eylemez

IX²⁸⁵

Mef'ulü fā'ilātün mef'ulü fā'ilātün

- - • / - • - - / - - • / - • - -

1. Diñle benüm kelāmum ķılma şaķın bahāne
 Çıkma tarīķ-i haķdan gitme yūri yabāna
 Luţfına olma mağrūr aldar seni zamāne
 Aldanma 'aķil iseñ bi'l-lāhi bu cihāna
 Kim murğ-ı ādemİdür dūnyā bir āşiyāne
2. Yenür harām bī-ğam derdā ki ğuşşa yemez
 Dinür çü kızb ü bühtān Haķķ'ıñ rızası dinmez
 Hiç bu zamāne halkı dōyünmez ü didinmez
 Her kim ki bunda geldi gitmek murād idinmez
 Ğūyā ki mālīk oldı bu mülke mālīkāne
3. Ger mihr-i 'ālem olsañ kendüñi görme zerre
 Ğürg-i ecel öñinde sensin mişāl-i berre
 Mağrūr olur mı ādem bir iki ğünlük 'ömre
 Evvel bahār-ı 'ömre olma iñende ğarre
 K'anuñ bahārı āķir bir ğün irer ħazāna
4. Çarķ-ı berīne başıñ olsa eger ber-ā-ber
 Kerm olma ger olursañ mülk-i cihāna server
 Gerekse Key-ķubād ol dehre gerek Sikender
 Bir bī-emāndurur bu ğerdün-ı dūn-perver
 Şu gibi ķanuñ iķer ħışm-ile ķana ķana

²⁸⁵ Bu şiir aslında 6 beyit olan Nihānī'nin gazelini tahmistir. Eksik olan beyit Nihānī'nin gazelindeki beyit numarasıyla şudur,

5. Pervāne gibi 'aşķ āteşine par par yandum
 Feryād u āh u nālem irişdi āsumāna

Bkz. Afife Salepçi, a.g.t., s. 216.

5. Şükr eyle Hakk'a Medhî k'andan iridşi fermân
 Çün kıldı luṭf-ı Bārî cān-ı 'azîze dermân
 Ğaflet şarābı itdi zîrā ki halkı sekrân
 'Ārifden ey Nihānî çokdur cihānda nādān²⁸⁶
 Her biri bir oyukdur haḳḳā ki būsitāna

50a

X²⁸⁷

Müfte'ilün müfte'ilün fā'ilün
 - • • - / - • • - / - • -

1. Ey dil-i bî-çāre belādan şaḳın
 Rāh-ı maḥabbetde ḥaṭādan şaḳın
 Qalma ikilikde bu rā'dan şaḳın
 Ey yol eri nefis ü hevādan şaḳın
 Yol urucu kibr ü riyādan şaḳın
2. İşle şol işi kim ola bî-riyā
 'Ārife lāzım degüle bu riyā
 Terk-i ḳabā eyle degülseñ ḳaba
 Çün ki ḳabā ṭonuñı kılduñ 'abā
 Girme ḳabāya bu 'abādan şaḳın
3. Binme şaḳın nefis atına yügürüp
 Şağ u şola esb-i tek-āver sürüp
 Kendüñi Şeyṭān gibi a'lā görüp
 'İlmüñe vü zühdüñe tekyelenüp²⁸⁸
 Olma emîn mekr-i Hüdā'dan şaḳın
4. Dār-ı fenā 'ārife olmaz ṭuraḳ
 Qaldı çoğın Hakk'dan ırāḳ ṭurarak
 Eñsesine çüb-ı cefā urarak
 Çokları bu dār-ı beḳādan ırāḳ
 Qaldı bu mekkāre fenādan şaḳın
5. Öñce gelen dehre yigit genc olur
 Āḫir o da bār-ı belā-senc olur
 Şan kim anuñ rüz [u] şebi benc²⁸⁹ olur

²⁸⁶ Bu musra Nihānî Divanı'nda şöyledir,

Dime Nihānî dānā her gördüğün deniye

Bkz. Afife Salepçi, a.g.t., s. 216.

²⁸⁷ Bu şiir Kemal Ümmî'nin gazelinı tahmis olup Kemal Ümmî'nin gazelinde bulunan dokuz beyit Medhî tarafından tahmis edilmemiştir. Şükriye Yurtsever, "Kemal Ümmî Divanı" Mezuniyet Tezi. İstanbul Üniversitesi, 1971, s. 20.

²⁸⁸ "tekyelenüp" kelimesi yerine Kemal Ümmî Divanı'nda "kibr eyleme" ibaresi mevcuttur.

Çünkü öñi genc ü soñı renc olur
Taşı şafâ içi cefâdan şakın

50b

6. Dünya evi ‘arife oldı harām
‘Arif iseñ imdi yūri alma kām
Gūşış idüp Hakk-ıla ol şubḥ u şām
Taḳatüñi²⁹⁰ ta‘ata şarf it müdām
Kılma telef ‘ömri hebādan şakın
7. Nice düşer ‘ucb u tekebbür kula
Kılma nazar ‘ucb-ile sağ u şola
Medḥl özün zāyi‘ ola kim bile
Girme Kemāl Ümmî delilsiz yola
Toğrı yūri sehv ü haṭādan şakın
8. Diler iseñ Hakk'a bulasın vüṣūl
Toğru yūri bakma şakın sağ u şol
Gel bu sözi ezber it ey pūr-uṣūl
Her nereden kim seni yıgdı Resūl
Uğrama zinhār oradan şakın

XI²⁹¹

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün
— • — — / — • — — / — • — — / — • —

1. Hakk yolında ey gönül bir kerre der-kār olmaduñ
Hey dirîgā kendü kārufından haber-dār olmaduñ
Bir gice Hakk korkusından dīde-hūn-bār olmaduñ
H‘āb-ı ğafletden dilā cefāna²⁹² bī-dār olmaduñ
Yolda kalmazsañ ‘acebdür kim sebük-bār olmaduñ
2. Zühhd-ile şüfi yeter ‘ālemde dāyim derhem ol
Bir zamān kūy-ı harābata kadem baş sersem ol
Hāy u hūdan vāz gel şol ğonca-mānend ebkem ol

²⁸⁹ “benc” kelimesi metinde “penc” gibi yazılmıştır.

²⁹⁰ “Taḳatüñi” kelimesi yerine Kemal Ümmî Divanı’nda “sa‘atüñi” ibaresi mevcuttur.

²⁹¹ Bu şiir aslında 7 beyit olan Nihânî’nin gazelini tahmistir. Eksik olan beyitler Nihânî’nin gazelindeki beyit numaralarıyla şudur,

2. Zāhidā zerḳ ü riyādan vāz gel var epsem ol
Saḫa yitmez mi bu devlet ki ehl-i zünnār olmaduñ

4. Derd ü ğamlar yidüğün hūn-ı ciğerdür içdüğün
‘Āşık olduñsa n’ola ey dil günāh-kār olmaduñ

Bkz. Afife Salepçi, a.g.t., s. 130.

²⁹² “cefāna” yerine Nihânî Divanı’nda “hayfā ki” kelimesi vardır.

Zahidā zühd ü riyādan fāriğ ol var epsem ol
Saña bu devlet yeter kim ehl-i zünnār olmaduñ

- 51a
3. Ğālib olmuşdur saña dünyā hevāsına heves
Nice bir rām olasın seg-i nefse menend-i ‘ases
‘Ārif iseñ var şudā‘a bā‘iş olma sözi kes
Ma‘rifet lāfını urursın güzāf ey bü‘l-heves
Turfе bu kim²⁹³ kendi nefsinden haber-dār olmaduñ
  4. Kendü zātuñ kizb idüp beñzetme gerçek erlere
Gerçek er Hakkı koyup dil virmedi dil-berlere
Bilmeduñ haddüñi bühtān eyleyüp serverlere
Nağd-i ‘ömrüñ varını itdüñ telef yok yerlere
Derde hem-dem bir nefes ‘aşka giriftār olmaduñ
  5. Bāde-i şevk-i maḥabbet gitmesün dilden müdām
Medḥiyā ‘aşk ehlinüñ olsun şafāsı ber-devām
N’ola gezseñ āteş-i ‘aşk-ile ‘üryan şubḥ u şām
Şakl-i bākiden içdük çün Nihānī tolu cām²⁹⁴
Mest-i bī-ḥod anuñ-içün hiç hūşyār olmaduñ

XII²⁹⁵

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün
— • — — / — • — — / — • — — / — • —

1. Dime derviş aña kim ğamdan ruḥı zerd olmaya
Sözde çok germ olmaya Hakk’dan füzün serd olmaya
Miḥnet ü ğamdan çekmede akrānı bir ferd olmaya
Şol gönülden bizerüz kim anda bir derd olmaya
Her kimesne kim belādan iñler ol merd olmaya
2. Yār eşiginde gedā olan cihāna şāh ola
Tā sipihr-i ma‘rifet üstinde mihr ü māh ola
Ġuşşa vü derd ü belā vü miḥnet aña rāh ola
Ādemī oldur ki anda derd-i ‘aşk u āh ola
Līk ḥayvāndur şu kim ter-çeşm ü rü-zerd olmaya

²⁹³ “bu kim” yerine Nihānī Divanı’nda “budur” kelimesi vardır.

²⁹⁴ Bu mısra Nihānī Divanı’nda şöyledir,

Şakl-i bākiden içmişsin Nihānī bir kadeh

Bkz. Afife Salepçi, a.g.t., s. 130

²⁹⁵ Bu şiir Kemal Ümmī’nin gazelini tahmis olup aslında dokuz beyitliktir. Bkz. *Kitab-ı Kemal Ümmī*, a.g.y., 70b-71a.

51b

3. Şol kesüñ qalbine kim nazar ola perverdigār
Yağmaz anuñ göñlini dest-i cefā-yı rüzigār
Cüş ider deryā gibi olur dem-ā-dem bî-ğarār
Her kimüñ göñlinde kim bir zerre derd-i 'aşkı var
Hem özi vü hem sözi germ ola vü serd olmaya
4. Özüñe yār it anı kim ol saña hem-rāz ola
Zümre-i ehl-i ıtlakat içre ol mümtāz ola
Neylerüz biz anı kim zemmām ola gammāz ola
Yoldaş oldur kim bizümle maħrem u dem-sāz ola
Düşmen ol dostdan delim yegdür ki hem-derd olmaya
5. İftihār eyler şu kim 'ālemde tāt u taħtı var
Āhiretde anlaruñ ġāyetde kār-ı saħtı var
Neylesün dünyā evinde bunca raħt u baħtı var
'Āşık-ı şādık aña dirler ki terk-i raħtı var
Cennet u didār umanlar nite çü merd olmaya
6. Halk-ı 'ālem Medħiyā Hakk'dan müdām iħsān diler
Zinde kılmağ-içün andan çeşme-i hayvān diler
Kimi kapusunda sā'ıl kimi tırmuş nān diler
Ol Hakk'ıñ hāzretinden kamular dermān diler
Bu Kemāl Ümmī dili diler ki bî-derd olmaya

XIII²⁹⁶

Mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün

• - - - / • - - - / • - - - / • - - -

1. 'İzāruñ şem'inüñ biz 'āşık-ı giryānıyuz cānā
Şaçuñ sevdāsınuñ mecnūn-ı ser-gerdānıyuz cānā
Tarlık-i 'aşk-ı pāküñ bî-ser ü sāmānıyuz cānā
Maħabbet şahınuñ biz bende-i fermānıyuz cānā
Gedā-yı küy-ı 'aşkuz 'ālemüñ sultānıyuz cānā
2. Maħallüñ yādına gözden n'ola eşki revān itsek
Sirişk-i lāle-reng-ile zemīni ġülsitān itsek
Bu yüzden mācerāmuz tañ mıdur saña 'ayān itsek
Ruħuñ anup n'ola küyuñda feryād u figān itsek
Cinān ġül-zārınuñ biz bülbul-i nālānıyuz cānā
3. Bi-ħamdı'llāh hālāş olduq cihānda ġuşsa vü ġamdan
Götürdük ayağı bir dem çekildük bezm-i 'ālemden
Meyüñ keyfiyyetin bilmezdi kimse nesl-i Ādem'den

²⁹⁶ Bu şiir M nüshasında I. muhammes tahmis olarak 9b'den başlamaktadır.

‘Ademden gelmeyen bezm-i vücûda bâde ol demden
Lebüñ esrârınuñ biz vâlih ü hayrânıyuz cānā

4. Bize şun sâkıyâ ‘aşkuñ meyin kim biz Cem-i ‘aşkuz
Biz ey rûh-ı muşavver tâ ezelden hem-dem-i ‘aşkuz
Bizi bîgâne zann itme şakın biz mahrem-i ‘aşkuz
Nice demdür muķl-m-i vādî-yi derd ü ğam-ı ‘aşkuz
Ser-i kûy-ı vefānuñ şanma kim mihmānıyuz cānā

52a

5. Bizi zāhid muķayyeddür şanur ‘ayş u müdām-ile
Degül perverde cismüm Hakk bilür nān-ı haram-ile
N’ola Medhî gibi meşhûr olursam neng u nām-ile
SelīmI-veş lebüñ vaşfın idüp şlrın kelām-ile
Zamānuñ himmetüñle hüsrev-i devrânıyuz cānā

XIV²⁹⁷

Mefā‘lün mefā‘lün mefā‘lün mefā‘lün

• - - - / • - - - / • - - - / • - - -

1. Hüdâyâ mazhar-ı kahr it bugün küffâr-ı bed-kârı
Dağı şol çâr yârı sevmeyen şah-ı sitem-kârı
Perişân olduğın göster baña sen ceşş-i küffârı
İlāhî cānibeyne şalmışam ben iki serdârı
Kerem kıl düşmeni kahr-ile manşûr eyle anları
2. Biri serdâr-ı ser-bāzuñ ‘Acem iklimine irsün
Biri rahş-ı zafer encāmını küffâre dek sürsün
İki serdâr iki yüzden ‘adūyı yüz-be-yüz görsün
Biri şol çâr yârı sevmeyen zālimleri kırsun
Biri varsun helāk itsün senüñ emrûñle küffârı
3. Sipāh-ı pür-şükûha teng-destlik virme vüs‘at vir
Çü sen rezzāk-ı ‘ālemsin olara kût kuvvet vir
‘Adūya āb-ı hasret nān-ı fūrkat birle miḥnet vir
Ḥabībüñ hürmetine ‘asker-i İslām’a nuşret vir
Kemāl-i luṭf-ı vücūdundan ol anlarıñ nigeḥ-dārı
4. Nice dem künc-i ‘uzlet içre cān gibi nihān oldum
Resul-i Kibriyāya şıdk-ıla medḥ ü şenā kıldum
Ṭarık-i Hakk’a girdüm ḥamdü’l-lāh ṭoĝru yol buldum

²⁹⁷ Bu şiir M nüshasında II. muhammes tahmis olarak 10b'den başlamaktadır. Ayrıca yine A nüshasındaki XLVII numaralı muhammes ile aynı olup Sultan I. Ahmed'in gazelini tahmistir. Bkz. İ. Kayaalp, *Sultan Ahmed Divanının Tahlili*, s. 214.

Teveccüh²⁹⁸ eyleyüp der-gāhuña çün yüz süre geldüm
Hāblübün yüzi şuyına irişdür ‘avnün ey Bārī

5. Zebān-ı Medhī’yi güyā idüp ihsān iden sensin
Şeh-i ‘ālī cenāba bende-i fermān iden sensin
O şāh-ı kām-rānı husrev-i devrān iden sensin
Yoğ-iken var idüp çün Aḥmed’i sultān iden sensin
Yine sen vir anuñ maḥsūdın ey ‘ālemlerün varı

52b

XV²⁹⁹

Fā’ilātün fā’ilātün fā’ilātün fā’ilün
- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Bār-ı miḥnet kāmētüm bükdi beni pīr eyledi
Reng-i rüyüm nā-tüvānlık birle muğberr eyledi
Cürm ü ‘işyān iplerin boynuma zencīr eyledi
İy dirîğā neḥsüm iblīs ile el bir eyledi
‘Aql u cānum ḳal’asın yıḳmağa³⁰⁰ tedbīr eyledi
2. Ehl-i ‘aşḳuñ tîğ-i fūrḳat birle kesdi serlerin
Tār-mār itdi maḥabbet şehrinün serverlerin
Ser-be-ser rāh-ı ‘adem ḳıldı olaruñ yirlerin
Hāşılı neḥsüm çerisi şar bu ‘aqlum leşkerin
Baḥtlu oldur ki ‘aqlın nefse şer-gīr eyledi
3. Devr-i gerdün kim beni ayaklara şalmışdurur
Cism-i zārum rāh-ı ḡamda pāy-māl olmışdurur
Küştiḡīr-i derd ü miḥnet ayagum almışdurur
Dostlar bu ‘ālem içre kim kime ḳalmışdurur
Şol cefālar kim baña bu neḥs-i şerīr eyledi
4. Gitdi pīr oldı bu dil aḡı ḳaradan seçmedi
Geydi rāḥat cāmesin miḥnet ḳabāsın biçmedi
Tā’at-i Ḥaḳḳ’dan ḳaçar dāyım ḥarāmıdan ḳaçmadı
Nitekim virdüm naşīḥat bātıl işden geçmedi
Uşta bugün uşta yarın diyü te’ḥīr eyledi³⁰¹

²⁹⁸ M ve A nüshalarında “tevekkül” şeklinde olan bu kelime Sultan I. Ahmed’in divanında “teveccüh” şeklinde olup anlamca daha uygun düşmektedir. Bkz. İ. Kayaalp, a.g.e., s. 214.

²⁹⁹ Bu şiir Kemal Ümmî’nin gazelinı tahmistir. Beyit sıralaması değişik olup Kemal Ümmî’nin gazelinde bulunan yedi beyit Medhî tarafından tahmis edilmemiştir. İnci Selekler, a.g.t., s. 14-16.

³⁰⁰ “yıkmağa” kelimesi yerine Kemal Ümmî Divanı’nda “basmağa” kelimesi yer alır.

³⁰¹ Dördüncü ve beşinci bentlerde Kemal Ümmî’ye ait olan beyitlerin mısraları, Kemal Ümmî Divanı’ndakilerden yerleri bakımından farklıdır.

5. Göz göre hile kemendi-y-le tırup bağlar beni
Hoş mülâyim âteş-ile dem-be-dem dâğlar beni
Bî-karâr olduğuma bakup güler tañlar beni
Her kaçan yol ‘azmin itdüm gitmege egler beni
Hırş-ı dünyâyı taķup boynuma zencir eyledi
6. Hasret-i didâr-ı yârüñ gözlerüm giryân kılur
Bağrum nâr-ı firâķı dem-be-dem biryân kılur
Şarşar-ı miñnet vücûdum şehrini vîrân kılur
Ne eţibbâ dünyede bu derde bir dermân kılur³⁰²
Ne mu‘abbir işbu düşi fehm ü ta‘bîr eyledi
- 53a 7. Kankı iş bitdi cihānda ālet-i tezvîr ile
Ehl-i fażl olmak olur mı yalıñuz taķrîr ile
Bu sözün ma‘nîsini fehm eyle bu taķrîr ile
Bozmaya³⁰³ yüz biñ selātin leşkeri tedbîr ile
Hakķ ta‘ālā bir işi kim emr ü taķdîr eyledi
8. Medhîñüñ ‘işyānı gitdi oldı gün günden mezîd
Zühd ü taķvāsını kim kıldukça cürm oldı pe-dîd
Oldı künc-i fûrķat içre intizār ile kadîd
Ol Raķîm'ün rahmetinden kesmedi hergiz ümîd
Bu Kemāl Ümmî nitekim cürm ü taķsîr eyledi

XVI³⁰⁴

Mefā‘îlün mefā‘îlün fe‘ûlün
• - - - / • - - - / • - -

1. Nice bir Hakķ kapusını yaparsın
Varup devletlüler bâbın kaķarsın
‘Abes yollara şu gibi aķarsın
Eyā gâfil niçün yoldan şaparsın
Ki binüp gâflet atına çaparsın
2. Niçün yok sende bir zerre kanā‘at
O zālîm nefse eylersin itā‘at
Uyursın gâflet ile geçdi sā‘at
O Bâķî şāha kılmazsın ‘ibādet
Bu fānî kullaruñ elin öpersin

³⁰² Bu musra Kemal Ümmî Divanı'nda şöyledir,

Ne taķibler işbu derde dünyāda dermân kılur

³⁰³ “Bozmaya” yerine Kemal Ümmî Divanı'nda “Bozamaz” kelimesi yer alır.

³⁰⁴ Bu şiir Kemal Ümmî'nin gazelini tahmis olup Kemal Ümmî'nin gazelinde bulunan beş beyit Medhî tarafından tahmis edilmemiştir. Şükriye Yurtsever, a.g.t., s. 19-20.

3. Cihān gül-zārına şu gibi aķduñ
Saña yüz virdilerse başa çıkduñ
Bisāṭ-ı ʿadl ü dādı oda yaķduñ
Uvarup ʿurası mülkiñi³⁰⁵ yıķduñ
Bu koyup gidesi mülki yaparsın
4. Harāmı yirmeyüp yirsin dem-ā-dem
Virürsin merhem isteyene verhem
Şunarsın şehd ü şekker yirine semm
İşüñ mazlūma zulm itmekdürür hem³⁰⁶
Varup³⁰⁷ zālimler arķasın yaparsın
- 53b 5. ʿÖmr bir şu gibi aķmaķdadur çün
Ya bir cūş u ħurūş itmek ne içün
İrişdi semʿüme bu demde bir ün
Demürden tağ olursañ daķı bir gün
Ecel geldükde yirüñden ķoparsın
6. Cihānuñ añladuñsa māverāsın
Daķı hem yir ile gökler arasın
Seni şol dem ki ʿAzrāʿil arasın
Ölümden ķurtılup³⁰⁸ ķanda varasın
Çü çarķ oķlarına ķarşu sipersin
7. Ululık daʿvIsin eyler mi bende
Bu daʿvI Medħiyā olmaz erende
Ne deñlü ķuvvetüñ varsa bedende
ʿAmel yok uçmağa uçmağā sende
Kemāl ÜmmI gibi³⁰⁹ bI-bāl u persin

XVII³¹⁰

Mefāʿlün mefāʿlün feʿülün

• - - - / • - - - / • - -

1. Gözüm yaşı revān olmaz dem olmaz
Göñül bu demde niçün derhem olmaz
Anuñçün baña kimse hem-dem olmaz

³⁰⁵ "mülkiñi" yerine Kemal Ümmî Divanı'nda "yirüñi" kelimesi vardır.

³⁰⁶ "itmekdürür hem" yerine Kemal Ümmî Divanı'nda "itmekdür andan" ibaresi vardır.

³⁰⁷ "Varup" yerine Kemal Ümmî Divanı'nda "Dönüp" ibaresi vardır.

³⁰⁸ "ķurtılup" yerine Kemal Ümmî Divanı'nda "ķaçuban" ibaresi vardır.

³⁰⁹ "gibi" yerine Kemal Ümmî Divanı'nda "acep" ibaresi vardır.

³¹⁰ Bu şiir Kemal Ümmî'nin gazelini tahmistir. İsmail Çınar, "Kemal Ümmî Divanı" Mezuniyet Tezi. İstanbul Üniversitesi, 1970, s. 52-54.

N'idem³¹¹ kim hiç bu gönlüm hurrem olmaz
Yanar derd-ile her dem bî-ğam olmaz

2. Her 'âşıkuñ dil-i âvâresi var
Şanevber gibi yüz biñ pâresi var
Kimüñ kim sînesinde yaresi var
Çamular yaresinüñ çâresi var
Benüm bu zağmuma merhem bulunmaz³¹²

3. Bulunmaz arasañ ins-ile cānda
Ki ğamsuz kimsene kevn ü mekānda
Gerek rûy-i zemīnde āsumānda
Ezelden tā kıyāmet bu cihānda
Kimesne rāhat olmadı hem olmaz

54a

4. Bu devr-i bî-vefādan dād u bî-dād
Bizi bir laḫza kılmaz ğamdan āzād
Çam-ile oldu bu dil şehri ābād
Meger mü'minler uçmaḫda da şād
Ki zindān içre kayğusuz dem olmaz

5. Dür-i pākizedür gūya bu sözler
Bilür şarrāf olan bu sözi özler
Seni maḫrūm ider yüzden bu yüzler
Beḫā bilen beḫā bünyādın özler³¹³
Fenā mülküñ bināsı muḫkem olmaz

6. Nice fehm ideler cānı bedensüz
Ne sen ansuz olursın ne o sensüz
Ne persiz murğ olur ne şeh-perinsüz
Ne bal u gül var arusuz dikensüz
Ne düğün var ki āḫir mātem olmaz

7. Şu kim şüretde kaldı oldu ḫayvān
Beşer şüret gezerler nice dīvān
Kulaḫ ur sözüme ey ehl-i 'irfān
Ola şüretde yüz biñ ādem insān
Olaruñ biñde biri ādem olmaz

8. Çü 'İsī da'vet-i dīn itdi vāfir
Şu deñlū kim daḫı ḫalmadı kāfir
Olur mı ğayr-ı ādem buña ḫādir

³¹¹ Metinde "Ne dem" şeklinde yazılmıştır.

³¹² Kemal Ümmî Divanı'nda bu mısra şöyledir,

Bu benüm zağmuma hiç merhem olmaz

³¹³ "özler" yerine Kemal Ümmî Divanı'nda "gözler" kelimesi vardır.

Mesîh olur mı her yayağ müsâfir
Kamu 'İsî anası Meryem olmaz

- 54b
9. Şular kim gönlini Mevlâ'ya virmez
Ol Allâh'ı vü Allâh anı görmez
Bu varlıktan geçüp yokluğa girmez
Kamu yoğsul makâm-ı fakra irmez
Dağı her hırka geyen Edhem olmaz
  10. Olur mı söze beñzer sîm-ile zer
Deger dünyâ tolsı dürr ü gevher
Ya kanı gevherün kadrin bilür er
Meşel yüzünden olur mı³¹⁴ ber-â-ber
Kamu Aḥmed Resûl-i Ekrem olmaz
  11. Dağı söz çokdur ammâ kimse şormaz
Er olup menziline şöyle tırmaz
Bu göz nûrî güher-vârdur ki görmez
Nice iş var velî aña³¹⁵ el irmez
Dağı söz var kim anı disem olmaz
  12. Dil-i Medhî cihânda gülmesem dir
Sürûr-ı zevk u şevkı bilmesem dir
Elüm dünya işine şunmasam dir
Kemâl Ümmî nice kim tınmasam dir
Yine³¹⁶ söyler bu dili epsem olmaz

XVIII³¹⁷

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. 'Akl umar bilmem niçün ḥalk-ı cihân dîvânen
Âşinâyı ḥod olur fark eylemez bîgânen
Çıkmadı ḡam baykuşu hergiz dil-i vîrânen
Ey 'aceb ben bilmezem kim baña bu sevdâ neden
Kim bu gönüm kuşu uçdı geçdi mülk-i ḥânen
2. Bilürem şehri-i vücûdum 'akîbet vîrân olur
Rûz-ı ḥaşr olunca âbâd olmayup şöyle kalur

³¹⁴ "yüzünden olur mı" yerine Kemal Ümmî Divanı'nda "yönünde olursa" kelimesi vardır.

³¹⁵ "velî aña" yerine Kemal Ümmî Divanı'nda "şunaram" kelimesi vardır.

³¹⁶ "Yine" yerine Kemal Ümmî Divanı'nda "Girü" kelimesi vardır.

³¹⁷ Bu şiir Kemal Ümmî'nin gazelinin tahmis olup Kemal Ümmî'nin gazelindeki altı beyit Medhî tarafından tahmis edilmemiştir. Şükriye Yurtsever, a.g.t., s. 17-18.

Çok çalışma düzmege bütün kafesi bozulur
Her ne nefes cânım hümâsı lâ-mekân seyrin kılar
Gerçi nefsum baykuşu geçmedi bu vîrânedен

55a

3. Keşret-i işgâle düşdüm uğradım gavğâya ben
Bunuñ için gönderildüm güyiyâ dünyâya ben
Bâl açup uçmak dilerken ‘âlem-i bālâya ben
Düşdüm ol bî-hüş olanlar düşdüğü sevdâya ben
İçdüm ol serhoş olanlar içdüğü peymânenen
4. Gerçi kıldum ‘ırz [u] nâmüsuñ çerisin târ-mâr
Çekdüm el cümle cihândan eyledüm terk-i diyâr
Bezm-i gamda cur‘anuñ ayakda kaldım ḥ‘âr u zâr
İçeli ‘aşkuñ şarâbın gâh mestem geh humâr
Hergiz ayılmağ gelür mi ‘âşık-ı mestânenen
5. ‘Ârifem ben miḥnetüñ hergiz çalışmam men‘ine
Zerrece kılmam nazar iki gözümüñ dem‘ine
Dâhil olsam zevk-ile bir ehl-i ‘irfân cem‘ine
Bî-tekellüf cem‘ içinde ‘aşk-ı ma‘nâ şem‘ine
Zevk şevki-y-ile tizrek düşerem pervânenen
6. Tağıdup cem‘iyyetüm ‘âlemde yektâ olmuşam
Şûretâ Mecnûn velî sıretde dâna olmuşam
Pâ-bürehne baş açık abdâl-ı şeydâ olmuşam
N’eylerem esbâbı çünkim terk-i dünyâ olmuşam³¹⁸
Kim şakalından geçerse fâriğ oldı³¹⁹ şânenen
7. Ta ezel kim var olupdur Medḥiyâ dünyâ-yı dūn
Ma‘rifet ehlinüñ olmuşdur ser-i bahtı nigūn
Dāniş ehline ‘adū nādāna ammā reh-nümūn
Bu Kemāl Ümmî gibi bîçâre âvâre zebūn
‘Âlem içre ne toğısardur ne toğdı anadan

³¹⁸ Bu mısra Kemal Ümmî Divanı'nda şöyledir,

N’iderem esbâbı çünki terk-i dünyâ kılmışam

³¹⁹ “oldı” yerine Kemal Ümmî Divanı'nda “olur” kelimesi vardır.

XIX³²⁰

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
 - • - - / - • - - / - • - - / - • -

55b

1. Zülmet-i hicrānda kaldum ol yüzi māhum kanı
 Zāyi' ittüm kūy-ı dildārı güzer-gāhum kanı
 Dostlar āgāh idüñ ol ulu dergāhum kanı
 Ey dirîgā bilmezem kim menzil-i rāhum kanı
 Kār-bāndan ayru³²¹ kaldum zād u hem-rāhum kanı
2. Gaflet-ile rāh-ı 'aşk içre yetürdüm özümü
 Yol yañıldum gice şandum gözgöre gündüzümü
 Şıdık-ile dergāh-ı Hakk'a karşı tutdum yüzümü
 Mürşidüm uydum giderken almış uyhu gözümü³²²
 Rahtımı uğrı aparmış³²³ bār u bengāhum kanı
3. Çünkü derviş olduñuz idrāk idüñ öz hālünüz
 Hakkı koyup halka izhār itmeñüz ahvālünüz
 Yokluk olsun genc-i vahdet içre mülk ü mālünüz
 Karañu oldu kamu 'ālem baña uş yaluñuz
 Gice gündüz inlerem kim güneşüm māhum kanı³²⁴
4. Yāduma geldükçe 'işyānum kamu 'aqlum şaşar
 Kılduğum 'işyānu hergiz kılmadı nev'-i beşer
 Ma'şiyet deryasınun emvācı başımdan aşar
 Derd-ile ah itdügümce yüregüm kaynar taşar
 Ağlaram çağlar gözümde yaşumuz āhum kanı³²⁵
5. Māl ile oldum ganī vü şabr ile oldum fakır
 'Ālemün endişesi gönlümde oldu cāy-gır
 Nefs-i zālīm dirdimez tutdı beni kıldı esır
 Ben bu zindān içre maḥbūs u garībem gey ḥakır
 Ol dükenmez ḥān-mān u milket ü cāhum kanı
6. Ğurbete düşdüm felāket-dideyem başum kayu
 Ser-be-ser gezdüm cihānu derde dermān arayu

^{320 320} Bu şiir Kemal Ümmî'nin gazelinin tahmis olup Kemal Ümmî'nin gazelinde bulunan 1 beyit Medhî tarafından tahmis edilmemiştir. İnci Selekler, a.g.t., s. 6-7.

³²¹ "ayru" yerine Kemal Ümmî Divanı'nda "girü" kelimesi vardır.

³²² Bu mısra Kemal Ümmî Divanı'nda şöyledir,

Mürşidüm uyup giderken uyhu almış gözümü

³²³ "uğrı aparmış" yerine Kemal Ümmî Divanı'nda "tarrār iletmiş" ibaresi vardır.

³²⁴ Bu beyit Kemal Ümmî Divanı'nda şöyledir,

Karañu oldu baña 'ālem kamu uş yaluñuz

Dün ü gün ben inlerem kim ol güneş māhum kanı

³²⁵ Bu mısra Kemal Ümmî Divanı'nda şöyledir,

Ağlaram çıkar gözümde yaş ile āhum kanı

Ehl-i 'irfān arasında kendümi şandum ayu
Da'vî-i bâtlı kaluram ehl-i ma'niyem diyü
Bî-haber gâfil yürürem Hâk'k'dan âgâhum kanı

7. Dostlar sa'y itmedi bir kerre hâlüm şormağa
N'ola beñzerse gözüm yaşı nazarda ırmağa
Haddümüz yokdur cemāl-i yâre karşı turmağa
'Âcizem yol varmağa kaldı işüm yalvarmağa
Fazlını kılsa kulağuz baña Allāh'um kanı
8. Medhiyā yalvarmağa kalmadı ol yâre yüzüm
Beñzer ol meh-pārenüñ yanında düşdi yılduzum
Añladı eksüklüğüm çün ihtişār oldı sözüm
Gerçi adumdur Kemāl Ümmî velî nokşān özüm³²⁶
Ad u kâle göre hâl-i gâh u bî-gāhum kanı

XX³²⁷

Mef'ulü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün
- - • / - • - • / - • - • / - • -

56a

1. Mihr ü vefāsını bu cihānuñ cefā bilün
Her dem sürür-ı zevkını renc ü 'anā bilün
Gül-zār-ı dehrün ahirini hep belā bilün
Ey dinleyen³²⁸ şehirde figānın belābilün
Balın bi dehr-i köhnenün añlañ belā bilün
2. Geçse cihānda 'ömrün eger yahşı hâl-ile
Cān u göñül şafā ide māl ü menāl-ile
Dehr-i deniye şıgmaz iseñ yāl u bāl-ile
Kārūn-ı dehr olur iseñ genc ü māl-ile
Bes bir kefendür ahiri dünyāda hāşılun
3. İşbu zamāne ādeme çok dürlü iş ider
Bağrın hemişe tîğ-i sitem birle rîş ider
Bezm-i cihānda kim ki bu gün nüş u 'ayş ider³²⁹
Kime şunarsa cāmını nüşını nîş ider
Dünyā-yı dūn ki kāsēsīdūr zehr-i kātılün

³²⁶ ³²⁶ Bu mısra Kemal Ümmî Divanı'nda şöyledir,

Gerçi ad imiş Kemāl Ümmî velî nokşān işüm

³²⁷ Bu şiir aslında 6 beyit olan Nihānî'nin gazelini tahmistir. Beyit sıralanışı farklıdır. Eksik olan beyit Nihānî'nin gazelindeki beyit numarasıyla şudur,

5. Kaşr u sarāy u tāk u revāk itme ārzū
Çün kim bilürsin ahir olur gür menzilün

Bkz. Afife Salepçi, a.g.t., s. 122.

³²⁸ Metinde "dinleyen" şeklinde yazılmıştır.

³²⁹ Metinde "idüp" şeklinde yazılmıştır.

4. Baş ber-â-ber olsa anuñ gökde mäh-ile
Cāhil degülse 'ömri geçer faqr-ı cāh-ile
'Ārif belā-yı faqra düşer āh u vāh-ile
Virür hemİşe 'izzet-ile cāh cāhile
'Ömri geçer felāket-ile merd-i kāmīlūñ
5. Rüstemlik ile er gibi bend it miyānuñ
Cānāne vir virürseñ eger baş u cānuñ
Medhī bu demde depredigör sen zebānuñ
Bağlar Nihānī dehr eli bir gün dehānuñ
Hakkı hemİşe yād idegör var iken dilūñ

XXI³³⁰

Mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün

- - • / - • - • / • - - • / - • -

1. Kimdür ki luṭfuñ aṭmaya ey pādīşā senūñ
Medh ü şenāñı eylemeye bī-riyā senūñ
İstek kapuñda bendelerūñdür seḥā senūñ
Yā Rabb kemīne çākeri kim ben gedā senūñ
Cürm ü ḥaṭā hemİşe benümdür 'aṭā senūñ
2. Ger āh u āteş oldı veyā ḥāk u rūzigār
Deşt-i fenāda kankısı olmaya tār-mār
Hürşīd öninde zerreye olur mı i'tibār
Ben bir avuc ğubār-ı ḥaḳİrem zell ü ḥ'ār
Ālāvu ni'met ü 'azamet kibriyā senūñ
3. Virdūñ kimine toprağ iken çün ki cān baña
Görüp bu luṭfu cūduñı ben kalmışam ṭaña
Ḥayretdeyem ki n'eyleyeyim ma'den-i vefā
Ben kim olam ki medh ü şenā eyleyem saña
Şükr ü sipās u minnet ü ḥamd ü şenā senūñ
4. Her şol ki aña kıldı senūñ 'aşkuña heves
Şevķūñle sürdi her yaña cevlan idüp feres

³³⁰ Bu şiir aslında 7 beyit olan Nihānī'nin gazelini tahmistir. Beyit sıralanışı farklıdır. Eksik olan beyitler Nihānī'nin gazelindeki beyit numaralarıyla şudur,

5. Zātuñ kadīm ü lem-yezel ü ḥayy-i lā-yemūd
Ġayruñ fenā vü maḥvdur ancak beḳā senūñ

7. Hüküm-i cihān-muṭā'una 'ālem muṭf'dür
Kimdür ki diye emrūñe çün ü çirā senūñ

Bkz. Afife Salepçi, a.g.t., s. 8.

Oldı muhîl-i 'aşkuña düşdükde hâr u has
Sensin heme memâlike mâlik hemîn ü bes
Fermân senüñdür emr senüñdür recâ³³¹ senüñ

5. Takvâ silâhını gey ü tîğ-i zafer takın
İklîm-i nefse eyleyüñüz cehd idüp akın
Medhî ne pîş ü peste ne sağ ü şola yakın
Yokdur Nihânî püşt ü penâhum dime şakın
Dünyâda âhiretde penâhuñ Hüdâ senüñ

XXII³³²

Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün
• - - - / • - - - / • - - - / • - - -

1. Şu dem kim hâşıl itdüm nâr-ı hikmetle harârâtı
Okudum cümle *Kânûn [u] Şifâ* birle İşârât'ı
Varup mey-hâne küncinde geçürdüm niçe evkâtı
Şarâb-ı câm-ı 'aşk ile benem mest ü harâbâtı
Harâbât içre 'arz itsem n'ola her dem münâcâtı
2. Senüñ 'aşkuñ yoğ ey zâhid hemân ma'nide bir harsın
Tarîk-i Hakk'a girmezsin yine ben âdemem dirsın
Zen-i dünyâya dil virdüñ şanursın kendüñi ersin
Muhibb ü 'aşıkam dirsın yine dünyâ gamın yirsın
Yüri var kalbiñi şâf it ço bu bâtlı hayâlâtı
3. Görüp bir ehl-i derdi zâhirâ giryân olur ancak
Namâzı cümle halka gösteriş idüp kılr ancak
Görürüz bezm-i uşşâka sögüp gâhî gelür ancak
Hemân zerğ ü riyâ-y-ıla başın şalmağ bilür ancak
Ne bilsün bl-şafâ şüfl semâ' vü vecd ü hâlâtı
4. Her işi gizlü işlersin dimezsın kim Hüdâ hazır
Seni var eyleyen Tafırı yine yoğ itmege kâdir
Hüdâ birdür nazar olmaz aña çün zâhir ü bâtın
Niçün sen anı bilmezsin kim oldur Hâzır u Nâzır
Cemf-i zerreden zâhir görünür gün gibi zâtı

57a

³³¹ "ricâ" yerine Nihânî Divanı'nda "rızâ" kelimesi vardır.

³³² Bu şiir aslında 7 beyit olan Nihânî'nin gazelini tahmistir. Eksik olan beyitler Nihânî'nin gazelindeki beyit numaralarıyla şudur,

2. Baña âh-ı ciger-süzüm yiter seyl-âb-ı eşkümler
Saña ey zâhidî huşkı ibârâtı vü tâ'atı

6. Ço bu resmi vü 'âdâtı düriş kesb it kemâlâtı
Çanîmet gör bu eyyâmı bu evkâtı bu sâ'atı

Bkz. Afife Salepçi, a.g.t., s. 260.

5. Nazar kıl cümle eşyâda görinen Hakk'durur hakka
 Bu sözi hakk bilüp söyle yûri ey Medhî-i gûyâ
 Görinmez Hakk'dan ayru kanda bakşam gözüme cânâ
 Nihânî hüsn-i vâhiddür ibâret muhtelif ammâ
 Hakkikatde işâret bil aña sen bu 'ibârâtı

XXIII

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

- • - - / - • - - / - • -

1. Ey gönül sen bâtl işden geçmedün
 Cürm ü 'işyân u hañadan kaçmadun
 Uçmağ için perr ü bälün açmadun
 Hey dirîgâ hayrı şerden seçmedün
 Bûsitân-ı mezbeleden göçmedün
2. Zâyi' olduñ bañr-ı 'işyâna talup
 Hakk'a talib olmadun giryân olup
 Hakk katınnda kendüñi rûsvâ kılup
 Ten tavuğı birle çöplükde kalup
 Cân hümâsı birle göge uçmadun
3. Her makâmı hoş bilürsin görmedin
 Vâkıf-ı esrâr olursın şormadin
 H'âce olursın cevâhir dirmedin
 Her ta'âmı hod yimezsın yirmedin
 Yâ harâmı niçe yirüp biçmedün
4. Talib-i dünyâsın ey âvâre sen
 Âhiret fikr itmedün bir pâre sen
 Hey meded bu derde dermân ara sen
 Çok peşimân yirsın ey bî-çâre sen
 Çün kanâ'at şerbetinden içmedün
5. Mâl-ı Kârûn çün senüñdür nidesin
 'Âkıbet çün kim anı terk idesin
 Bir iki gün soñra koyup gidesin
 Hakkı bâtlıdan kaçan fark idesin
 'Akl ile gönül gözini açmadun
6. Ma'bed-i İslâm'a var ko mañbahı
 Buñlı terk it ey Müselmân ol sehl
 Geçemezsin gey şakın bu berzahı

Şerden artuķ nesne biçmezsın daķı
Tarlaña çün ħayr toķmın şaçmaduñ

7. Medħiyā ‘aybına bakma kimsenüñ
Ĥalka devrān gösterür ‘aybuñ senüñ
Göziñi aç terkin ur kem-plşenüñ
Ėaflet ile ey Kemāl Ümmī senüñ
Geçdi ‘ömrüñ sen cihāndan geçmedüñ

XXIV³³³

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün
- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Sen bir ‘anķāsın dilā beñzetme zātuñ kerkese
Şāhbāz-ı evc-i himmet ķonmadı ħār u ħasa
Nāzır olma cīfe-i dünyā içün plş ü pese
İtme ‘arz-ı ihtiyāc ey dil şaķın her nā-kese
Pādişāhuñ var iken rızķın virici herkese
2. ‘Ālemüñ ‘ārif olan neyler bu mülk ü mālını
Añladı bildi ser-ā-ser dünyenüñ aķvālını
Zehr-i ķatıl bildi ‘āķiller bu dehrüñ balını
Şol gedāya bendeyem kim virmez eski şālını
Şad hezārān altun işlenmiş Firengī aķlasa³³⁴
3. Gūşvār itseñ benüm pendümi gūşuñda maķall
Gitme yābāna dilā bu pendı benden diñle gel
Ehl-i dünyādan kesildüñse gider dilden kesel
Cīfedür dünyā-yı dūn ‘ārif ķatında fi’l-meşel
Ṭalibi anuñ hemān ma’nide beñzer kerkese
4. Pīr-i ma’nī sözlerini gūşvār it gör ne der
Kılma bir ħarfini zāyi‘ ‘aķluñı başuña der
Göñlüñi dünyā hevāsından alup Mevlā’ya ver
Bir dil-i vīrān ‘imāret itmege sa’y idegör
Eyleme ħācet degül bünyād-ı mescid medrese

58a

³³³ Bu şiir aslında 6 beyit olan Nihanī’nin gazelinı tahmistir. Eksik olan beyit Nihanī’nin gazelindeki beyit numarasıyla şudur,

2. Raķmeti deryāsına nisbet dü ‘ālem ķaķredür
Ĥāşe li’llāh yüzüñe ‘aybuñ ura rızķuñ kese

Bkz. Afife Salepçi, a.g.t., s. 214.

³³⁴ Bu mısra Nihanī Divanı’ında şöyledir,

Şad ehzār altuna alınmış Firengī aķlasa

5. Añladuñ mı dünyeye gelduñ nedür nef u zarar
 Kor gidersin ʿakıbet qalmaz yanuñda sım ü zer
 Dār-ı dünyā Medhiyā çün kim degül cāy-ı maqarr
 Zāduñ it hāzır Nihānī bir gün eylersin sefer
 Her gelen bunda gider kılmaz³³⁵ nazar pış ü pese

XXV

Feʿülün feʿülün feʿülün feʿül

• - - / • - - / • - - / • -

1. Niçün luṭf-ı Hakk'ı penāh itmedüñ
 Ya gün var mı yüzüñ siyāh itmedüñ
 Çü dost eşigin secde-gāh itmedüñ
 Sen ey h̃āce beñzer günāh itmedüñ
 İdüp tevbe bir günde āh itmedüñ
2. Gice tā seherler fiğānuñ kanı
 Derūñuñda genc-i nihānuñ kanı
 Gözüñde sirışk-i revānuñ kanı
 Eger kul iseñ pes nişānuñ kanı
 Ki sen h̃idmet-i pādīşāh itmedüñ
3. Zebānuñ hüsām u sinān gibi tīz
 Kılursın Müselmānlar ile sitīz
 İdersin yine luṭf-ı Hakk'ı ümīz³³⁶
 Sözüñ ādem ammā özüñ bī-temiz
 Niçün fark-ı mālī vü māl itmedüñ
4. Yatarsın mülāyim döşek döşenüp
 Reh-i Hakk'a yüz tutmağa üşenüp
 Tırup bend-i emmāreden boşanup
 Bilüñe ʿamel kuşağın kuşanup
 Başuñı rızāyı külāh itmedüñ
5. Çün bunda ḥaṭā şuyı cismüñ yudı
 Yaḳar cānuñ anda bu ʿişyān odı

58b

³³⁵ "kılmaz" yerine Nihānī Divanı'nda "itmez" kelimesi vardır.

³³⁶ "Ümīd" yerine kullanıldığı açıkça anlaşılan bu kelime acaba bendin kafiye yapısına uygun olsun diye "ümīz" şeklinde mi yazılmıştır. Timurtaş, "zel" harfinin XV. yüzyıla kadar "dal"dan önce uzun veya kısa sesli bulunduğu zaman "dal" yerine kullanıldığını ifade etmiştir Bkz. F. K. Timurtaş, *Tarihi Türkiye Türkçesi Araştırmaları III, Osmanlı Türkçesi Grameri*. 8bs. İstanbul, Alfa yayınları, 1997, s. 18. Eğer bu durumun XVI. yüzyılın sonlarında da ara sıra görülebileceğini varsayarsak ya "zel" harfi yerine kafiye uydurmak için "ze" harfi bilerek yazılmış yahut "dal" "ze" değişimi yapılmış ve okuyucunun anlayacağı varsayılmıştır. Her iki durumda da hata söz konusudur.

Kanı havf-ı dîn ü ya îmân odı
 Seni şekk ü inkâr yoldan qodı
 Ki gâh itdün ikrâr u gâh itmedün

6. Reh-i ma'şiyetde olursın dilr
 Görürsin köpek nefsi çün nerre şır
 Nice cāna zulm idesin ey emlr
 Niçe 'aklı nefse idesin eslr
 Niçün 'aklı nefis üzre şah itmedün
7. Cihānda ne deñlü şafā sürse dil
 Olur dār-ı 'uqbāda h'ār u hacıl
 Benüm pendümi güş idüp şöyle bil
 Saña şon peşimānlık aşşı degül
 Yarağun görüp 'azm-ı rāh itmedün
8. Çü kâdir degülsin atup urmağa
 Vü ne menzilün bekleyüp turmağa
 Dürüşüp müdām ilerü varmağa
 Ten ü şehvetün leşkerin kıрмаğa
 Dil ü cānı mlr u sipāh itmedün
9. İşit gör ne dir Medhi-i pāy-māl
 Kılur ol bir ehl-i kemāle su'al
 Su'alün cevābında budur māl
 Ne hercāyl şüfisin Ümmi Kemāl
 Geh 'ālemde bir hānqāh itmedün

XXVI

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
 - • - - / - • - - / - • -

1. Biz ki iklīm-i gamun sultānıyuz
 Gizlü gencün güşe-i vlrānıyuz
 'Aşk-ıla biz mürde-cismün cānıyuz
 Ehl-i 'aşkuñ kulıyuz kurbānıyuz
 Ehl-i derdün āteş-i sūzānıyuz
2. Aradum bir dürlü derde çāre yüz
 Didiler kim bulmazsın ara yüz
 Minnet itdüm āhir ol dīdāra yüz
 Gün yüz-iyle bir gün olduk yüz-be-yüz
 Yüz gün oldı ol yüzün hayrānıyuz

3. Ayaga şaldı beni gerdün-ı dūn
Baht-ı nā-hem-vārum itdi ser-nigūn
Hamdū li'llāh āhir olduk zū-fünūn
Dīv-i nefsi eyledük çün kim zebūn
Yetmiş iki milletūn sulţānıyuz
4. Bağrumı tığ-i sitemle yardı yār
Gūyiyā feth oldı baña bir diyār
Çehre-i cānān görindi āşikār
Derd-i aşk eyler kişiyi yāre yār
Ehl-i aşkuñ derdi bir dermānıyuz
5. Çarğa varduk dīde-i pūr-nemde biz
Terkin urduk ālemūn bir demde biz
Bulmaduk bir yāri biñ ādemde biz
Mülk-i fakruñ Medhiyā ālemde biz
Tāc u tahtın terk iden sultānıyuz

XXVII³³⁷

Fā'ilātūn fā'ilātūn fā'ilūn
- • - - / - • - - / - • -

1. Dil-berūn uşşāka kārı dem-be-dem şeh-nāz olur
Her ne deñlü nāzı artarsa dañı mümtāz olur
Mübtelānuñ şabr u ārāmı be-ğāyet az olur
Aşıkuñ āhı felekde Zöhre'ye dem-sāz olur
Kaddi çeng ü cismi kıldan ince beñzi sāz olur
2. Vaşluña cān virmeseydüm ey gözi āhū senūn
Çekmezidüm bunca cevruñ ey kemān ebrū senūn
Şabr iderdüm cevruñe ey kāmēt-i dil-cū senūn
Aşıkāre eylemezdüm mihrūn ey meh-rū senūn³³⁸
Aşıkuñ āh-ı derūnı āh kim gammāz olur
3. Gonca-femler kārıdur uşşākı bülbul eylemek
Şaçların sūnbül yüzün gül leblerin mül eylemek
Hūyıdur aşk ehlinūn yāre tenezzül eylemek
Ādeti aşıkıların cevre taħammül eylemek
Şan'atı dil-berlerūn cevır ü cefā vü nāz olur

³³⁷ Bu şiir Zatî'nin gazelini tahmistir. Bkz. Zati, *Zatî Divanı I*, haz. Ali Nihad Tarlan İstanbul, İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1967, s. 387.

³³⁸ "mihrūn ey meh-rū senūn" yerine Zati Divanı'nda "mihrūnı ey meh vel" ibaresi vardır.

4. Sen ne cevır itdüñ baña kim ben taḥammül itmedüm
Şāye-i serv-i kadüñ koyup yabāna gitmedüm
Kāmet-i bālāña çok eller uzatdum yitmedüm
Az dil-ber sevmedüm az memleket seyr itmedüm³³⁹
Sen kadar çok cevır ider cānā cihānda az olur
5. Dāyim ellerler benüm iller hevāyī göñlümi
Medḥiyā dil bilmeyen diller hevāyī göñlümi
Semt-i yāre rūzigār ilter hevāyī göñlümi
Döne döne oynadur dil-ber hevāyī göñlümi
Dil-rubālar Zātīyā ekser kebüter-bāz olur

XXVIII³⁴⁰

Mef'ülü mefā'ülün mef'ülü mefā'ülün

- - • / • - - - / - - • / • - - -

1. Aldum ele bir cām-ı pür-bāde-i gül-fāmı
Rām idemedüm ammā ol yār-i gül-endāmı
Def itmege yok çāre gördüm ğam-ı ālāmı
Mey-ḥāne-i 'aşkuñda biñ şevk-ile bir cāmı
Çekdüm bir ayağ üzre bilmem n'ola encāmı
2. Sākī-i mey-i vaḥdet çün kim beni mest itmiş
La'li hevesi göñlüm³⁴¹ hoş bāde-perest itmiş
Bir al-ile ayağdan şalmış beni pest itmiş
Ḥammār-ı mey-i vaḥdet³⁴² pāyini şikest itmiş
Ḥum-ḥāne-i vaḥdetde buldum dil-i bed-nāmı
3. Öz başuñ için cānā yap ḥātır-ı 'uşşākı
Cūd u kerem ü luṭfuñ dillerde kala bākī
Tutdı meded it nālem baḥr u ber ü āfākı
Cur'a gibi pā-mālem tut destümi ey sākī
Devrān ayağa şaldı ben 'āşık-ı nā-kāmı
4. Ey dil-ber-i pür-ışve dil derdine dermān it
Şemşīr-i sitem birle yeter cigerüm kan it
Ey ḥüsn ilinüñ şāhı Allāh için iḥsān it
Cünd-i ğam-ı hicrānı bir demde perlşān it
Öldüm meded ey ḥünī şun bāde-i gül-fāmı

60a

³³⁹ Bu mısra Zatī Divanı'nda şöyledir,

Az dil-ber görmedüm çok memleket seyr eyledüm

³⁴⁰ Bu muhammes LXXXV. muhammesle aynıdır.³⁴¹ LXXXV. muhammeste "göñlüm" kelimesinin yerinde "cānum" kelimesi vardır.³⁴² LXXXV. muhammeste "vaḥdet" kelimesinin yerinde "kesret" kelimesi vardır..

5. Bî-ma'rifet insānı seng-ile ber-ā-ber bil
El şunma aña³⁴³ hergiz ger ten ola pāder gil
Hürşîd-i cihān olsa dil niçe olur māyil
Bir ḥabbeye almazam ey Medhî-i rüşen-dil
Ger pûte-i miḥnetde sîm olsa daḥı ḥāmî

XXIX³⁴⁴

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- • - - / - • - - / - • -

1. Girdi bezm-i çengümüze çeng ü def
Hem ururuz çarḥa girüp aya kef
Eylemişüz biz bu yola cānı şarf
Āḥ 'ömür naḳdini kılduḳ telef
Genc-i cevāhir virüp alduḳ ḥazef
2. Sen çü ezel ḥ'āce idüñ bay idüñ
Ḳābil idüñ her işe a'la idüñ
Ḳıymeti yok bir dūr-i yektā idüñ
Ḳadrüñi bilsen ki ne deryā idüñ
Her nefesüñ dürr dehenüñ pür-şadef
3. Diñle sözüñ saña dirüz serverā
Pendüm işit görmeyesin tā cefā
Rāzî ola ḥāşılı senden Hüdā
Ma'rifeti rūḥuña idüp³⁴⁵ ğıdā
Azma uyup nefsüñe az vir 'alef
4. Ḥaḳḳ-ile ol zāhir ü bāḥında kim
Gezme şaḳın diyu şafā tende kim
Olma ḳavî dūnye cihātında kim
Ḳalma cehālet zulumātında kim
'İlm-ile olur kişiye her şeref
5. Ḳılma nazar şağ u şola toğru git
Ḥaḳḳ-ile ol ḥaḳḳı gözet Ḥaḳḳ'a yet
Tā ki saña ḥāşıl ola ma'rifet
Ataña uy yā dedeñ itdügin it
Yāda uyup olma şaḳın nā-ḥalef

60b

³⁴³ LXXXV. muhammeste "El şunma aña" yerine "tutmasun elüñ" yazılmıştır.

³⁴⁴ Bu şiir Kemal Ümmî'nin gazelini tahmis olup Kemal Ümmî'nin gazelindeki dört beyit Medhî tarafından tahmis edilmemiştir. İsmail Çınar, a.g.t., s. 63-65.

³⁴⁵ Metinde "idüben" yazılmıştır.

6. Bu sözi bir hoşca işit merd iseñ
Merd-ile zen hod-pederün vâlideñ
Siz bu sözün ma'nisini şöyle deñ
Aḥmed u Âdem'dürür atañ dedeñ
Yâd didügümdür o Şeyṭân ḥaref³⁴⁶
7. 'Âdet ola her şuñ kim ḥürd u ḥ'âb
Cismüm olur miḥnetle plç ü tâb
Baykuşa cennet görünür her ḥarâb
Cife sever³⁴⁷ cümle ğurâb u kilâb
Ṭüṭî şekker ister ü bülbül gülef
8. Hile ile şol ki gider yârına
Toğrı varam dir yine dil-dârına
Bağ bu benüm gönlümün efkârına
Çarḥ-ı felek yâ senün oklarına
Kanı siper çün sen olasın³⁴⁸ hedef
9. Niçeye dek ḥâlümüz olsun ḥarâb
Niçeye dek cân u tene ıztırâb
Niçeye dek çalına çeng ü rebâb
Niçeye dek beng ü şarâb u kebâb
Nice nice çeng ü kopuz nây u def
10. Niçeye dek zevk u şafâ-yı sürür
Niçeye dek olmayasın bî-ḥuzûr
Eylemedün zevk ü şafâda kuşûr
Nice nice cürm ü ḥaṭâ vü ğurûr
Nice nice fışk u fücûr u seref
11. Hakk'a dil ü cân-ile ver tâlib ol
Kul gibi gez her ṭarafa şalma kol
Gözleme nâdânlıĝ idüp sağ u şol
Çevre yaña bakma yürü³⁴⁹ azma yol
İkiligi terk idü[p] tut bir ṭaraf
12. Medḥî-i bîmâr u fakîre baķuñ
Râh-ı dâlâletde kalupdur kaķuñ
Şâh ile ne oyunu var beydaķuñ

61a

³⁴⁶ Bu mısra Kemal Ümmî Divanı'nda şöyledir,

Yâd didügüm İblîs ü plr ḥaref

³⁴⁷ "sever" yerine Kemal Ümmî Divanı'nda "kovar" kelimesi vardır.

³⁴⁸ "olasın" yerine Kemal Ümmî Divanı'nda "olupsın" kelimesi vardır.

³⁴⁹ "bakma yürü" yerine Kemal Ümmî Divanı'nda "tağuluban" kelimesi vardır.

Fazlın umar Ümmî Kemâl ol Hakk'ın
Korku güninde diye kim "lâ-tehâf"³⁵⁰

XXX³⁵¹

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Şol ki il 'aybın görür kendi günâhın gözlemez
Biñ günâhı var iken hıç bir gün âhın gözlemez
Kul mudur ol kim rızâ-yı pâdişâhın gözlemez
Her kim öz haddini bilmez toğru râhın gözlemez
Müşrik-i râh-ı hakikatdûr İlâh'ın gözlemez
2. Nefs-i şüm aşlâ uşanmaz gezse cümle 'âlemi
Bir nefes bir kimsenüñ olmaz cihânda hem-demi
İster elden kıomaya tâ haşre dek cām-ı Cem'i
Nefs-i bed-bahtuñ gurûrın gör ki miskîn âdemi
Cümle ef'âlin³⁵² şevâb añlar günâhın gözlemez
3. Şâh-ı aşka kûl olursañ gel berü açıldı râh
Kıl nazar rûşen delîlüñdür felekde mihr ü mâh
Kılma 'ömrüñ manşib-ı dünyâ-yı dün için tebâh
Bende-i sulţân-ı aşk olan olur ma'nide şâh
Şûretâ gerçi bu dünyâ taht-gâhın gözlemez
4. Ey bu zulmet 'âleminde isteyen âb-ı hayât
Sakı-yi devrân saña şunmak diler cām-ı memât
Aç gözün kim ser-be-ser tûfân oluptur kâyinât
Kend'özin terk eyleyen 'ârif bulur râh-ı necât
61b 'Âlemün bî-reng olup surh u siyâhın gözlemez
5. Ser-be-ser dehri Sikender gibi tutduñ tamâm
Düşmen-i bed-h'âhdan 'âlemde alduñ intikâm
'Ârif olan Medhiyâ kılmaz bu kâra ihtimâm
İbn-i vâkt olup kanâ'at gûşesin iden maķâm
Ey Halîlî rûzigâruñ sâl³⁵³ u mâhın gözlemez

³⁵⁰ 20 Ta-Ha 21, 68; 27 Neml 10; 28 Kasas 25, 31.

³⁵¹ Bu şiir Halîlî'nin gazelinı tahmis olup, aslı 7 beyittir. Medhî bu gazelin makta beytinden önceki iki beytini tahmis etmemiştir. Ayrıca 3. ve 4. beyitlerin yerleri değişmiştir. Bkz. Muharrem Ergin, "Câmi-ül-Meânî'deki Türkçe Şiirler" *Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, 3 sayı 3-4 1949, s. 555.

³⁵² "ef'âlin" yerine Halîlî'nin gazelinde "ahvâlin" kelimesi vardır. Bkz. M. Ergin, a.g.m., s. 555.

³⁵³ Metinde "sâlin" yazılmıştır.

XXXI³⁵⁴

Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

- - • / - • - • / • - - • / - • -

1. Dil virme mübtezel gözle gezme serserî
Sevme melek olursa da hercâyî dil-beri
Her bî-vefâdan olsa n'ola cân u dil beri
Dil-ber degüldür aña baña şol sitem-geri
Dil-ber odur ki tâ bile âyîn-i dil-beri
2. Terk it anı ki her sözi lağv u dürüg ola
Şem'î cemâli virmeye ferr bî-fürüg ola
'Aşk ehline cefâlar ide mihri yoğ ola
Medh itme şol civânı k'anuñ cevri çoğ ola
Yâbâna atma 'âkıl iseñ nazm-ı gevheri
3. 'Arz eyledüm bugün varup ol yâre yaramı
Ol cân tabîbi aradı bulmadı çâremi
Yâ Rabb ne çâre n'eyleyem ol mâh-pâremi
Ruhsâr-ı yâre mâyl idüm gör sîtaremi
Çıkdı felekde mihr ile meh aña müşterî
4. Ol şâh-ı hüsni görsem eger 'aqlumuz şaşar
Hicrân çerisi görmez isem başuma üşer
Ben naqd-i eşki aña şayarken beşer beşer
Hâk-i derine ol şanemüñ gün-be-gün düşer
Üftâde gibi bencileyin mihr-i hâveri
5. Yiter firâkuñ âteşine tağla gönlüñi
Düşdüñ diyâr-ı gurbete çün aña gönlüñi
Öz kendi başuñ ağlamasın ağla gönlüñi
Deyr-i cihânda bir şaneme bağla gönlüñi
Medhî eger ki 'ârif iseñ gezme serserî

62a

³⁵⁴ Bu şiir DXXXIV. gazelin tahmisidir.

XXXII³⁵⁵

Mefā'ülün mefā'ülün fe'ülün

• - - - / • - - - / • - -

1. Şu kim 'ākıldür 'ālemde şen olmaz
Cihān külhāndur aña gülşen olmaz
Maḥabbet ehli cān olur ten olmaz
Muḥibb-i Ḥaḳḳ olanda sen ben olmaz
Esīr-i māl u ferzend u zen olmaz
2. Varup bir gerçek ere yitmeyince
Ṭarīḳ-i Ḥakk'a ṭoḡru gitmeyince
Ḳamu varlığı hıçe şatmayınca
Dü 'ālemden ferāḡat itmeyince
Ke-māhī cümle eşyā rüşen olmaz
3. Şu kim gerçekdür olur sözi gerçek
Bu söz ḳalsun ḳulaḡuñda güher tek
Ol Allāh'a irem dir iseñ ol tek
Eger dānā iseñ dünyādan el çek
Ṭarīḳ-i Ḥaḳḳ'da andan reh-zen olmaz
4. 'Adūsından şu er kim oldı derhem
Zebān zaḡmına düş olmışdur ol ham
Aña merhem urup çalışma her dem
Açılur yarası urduḳça merhem
Şu zaḡmuñ kim devāsı Ḥaḳḳ'dan olmaz
5. Dil-i Medḡī şafā bulsa 'aceb mi
Şarāb-ı 'aşḳ eşer ḳılsa 'aceb mi
O deryādan güher alsa 'aceb mi
Nihānī zū-fünūn olsa 'aceb mi
Bilen 'aşḳuñ rumūzın yek fen olmaz

³⁵⁵ Bu şiir aslında 7 beyit olan Nihanî'nin gazelinini tahmistir. Eksik olan beyitler Nihanî'nin gazelindeki beyit numaralarıyla şudur,

4. Geçer vaşl isteyenler cān u tenden
Ki olarda guşsa-i cān u ten olmaz

6. Açılmaz taḡda bir lāle bī-ḡam
Dikensüz bu çemende gülşen olmaz

Bkz. Afife Salepçi, a.g.t., s. 87.

XXXIII³⁵⁶

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- • - - / - • - - / - • - - / - • -

62b

1. 'Āşıkuñ iki gözi her dem gerekdür hün-feşān
Çün bilürsin kim bulunmaz vaşl u dil-ber rāygān
Cevri terk idüp olursa 'āşıka ol mihribān
'Āşıka kem nesnedür yārūñ yolunda terk-i cān
Zerrece gelmez gözine āfitāb olsa cihān
2. Şüretā o yāre tebdīl eyledüm iqbālümü
Virmezem dībāsına dehrūñ bu köhne şālumu
Tār-mār itdüm fenā deştinde mülk ü mālümü
Dünyede dünyām yok 'uqbāda bilmem hālümü
Oñdı 'ālem āh kim kaldum ben oñmaduk hemān
3. Tıtuşur āhum odından çarh-ı mīnā baħr u berr
Kāyinātı kapladı dūd-ı siyāhum ser-be-ser
Yir ile gök arası olsa 'aceb mi pür şerer
Āsumāna āh-ı āteş-bārum irişdi meger
Āsumāniler yaķar encüm yirine āsumān
4. Dünyeden kām aldı mı bir kimse bī-renc ü ta'ab
Vāşıl-ı bezm-i vişāl olmağa bunlardur sebab
Çok görüpdür bezm-i ğamda sāl ü māh [u] rüz u şeb
Çeng pīr olduğı çün inilese olmaz 'aceb
Ney neye şataşdı kim tırmaz ider āh u fiğān
5. Merd olan kānī' olur dünyāda aç olsa ya tok
Kısmetine rāzıdur ger acı tatlu az u çok
Süz yok hıç sözlerinde vā'izūñ kalbi şovuk
Zāhidūñ re'yi riya şüffde şāfi kalb yok
Fitne-i āħir zamān gün gibi olmuşdur 'ayān
6. Āh kim şeydā gönül cevri ü cefā eyler baña
Naķd-i 'ömri hayf kim yok yerlere kıldum hebā
Ey gönül sen itdüğün ef'ālī itmez bī-nevā
Nice bir hırş u hevā tūl-i emel ey dil saña
Fırşatı fevt eyleme hey h'āb-ı ğafletden uyan
7. Sen güzelsin Medħiyā 'ālemde neylersin güzel
Hakķ ta'ālā kendi lıtfuñdan saña virmiş göz el
Hakķ ile hakķ olasın yāduñda olsa bu maħall
Çek Nihānī 'āşıķ iseñ sūd-ı sevdāsından el
'Āşıka bāzār-ı 'aşķ içinde sūd olmaz ziyān

63a

³⁵⁶ Bu şiir Nihānī'nin gazelini tahmistir. Bkz. Afife Salepçi, a.g.t., s. 177.

XXXIV³⁵⁷

Fā'īlātün fā'īlātün fā'īlātün fā'īlün
 - • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Kānlar ağla ey gönül gel taşra çık ğam-hāneden
 Ne gülersin k'ağlayu ağlayu toğduñ anadan
 Şimdi 'aşkuñ āteşin görür kaçarsın yā neden
 Yanmağa ey dil saña 'aşk odına pervā neden
 Bāl ü per yakmada sen üstādsın pervāneden
2. Bir avuç toprağ-ıla bir kaatre şudur baħr u berr
 Bu ikiye şol ki 'ārīfdür ider mi bir nazar
 Varuñı yoğ idesin görmezsin 'ālemde zarar
 Şūfī-i şūret-pereste açma yoklukdan haber
 Yüzi toprak meste şor şimdi gelür mey-hāneden
3. Ser-güzeştüm diyeyin güş eyle bir bir saña kim
 İstimā' idüp benüm nuṭkum kalasın taña kim
 Ben daħı bu ana dek ḥayrān u mestem aña kim
 Sākī-yi bezm-i ezel bir cur'a şundi baña kim
 Vāz geldüm cām-ı meyden el yudum peymāneden
4. Rif'at-ile ger bu gün mihr-i cihān-ārā iseñ
 Ḥāke yüz urmağ muḳārrer her nice a'lā iseñ
 Gel ḳanā'at Ḳāf'ını bekle eger 'anḳā iseñ
 Dāne-i ḥırşa muḳayyed olma ger dānā iseñ
 Bunca zillet ādeme irişdi ḥırş-ı dāneden
5. Nār-ı 'aşkuñ çün firūzān itdi sūzān gönülümü
 Cüz'ī cem' itme benüm küllī perīşān gönülümü
 Şādān itme 'anā küncinde nālān gönülümü
 Ḳo ḥarāb olsun 'imāret itme vīrān gönülümü
 Genc hıç eksük degül künc-i dil-i vīrāneden
6. Yā İlāhī 'aşka yār it Medḥī-i efgendeñi
 'Aşğ rāhından çıkarma 'aşığ-ı cūyendeñi
 Behremend it vaşfuña āğāz iden ḥ'ānendeñi
 Aşınādan eyle yā Rabb bu Nihānī bendeñi
 Zāt-ı pākūñ ḥaḳḳı-çün 'add eyleme bī-gāneden

63b

³⁵⁷ Bu şiir aslında 6 beyit olan Nihānī'nin gazelinin tahmistir. Eksik olan beyit Nihānī'nin gazelindeki beyit numarasıyla şudur,

5. Şöyle mecnūn eyledi sevdā-yı leylī gönülümü
 Görse 'aşıklar meni fark eylemez dīvāneden

Bkz. Afife Salepçi, a.g.t., s. 175.

XXXV³⁵⁸

Mef'ülü mefā'ülün mef'ülü mefā'ülün

- - • / • - - - / - - • / • - - -

1. Seg nefisini katl iden insāna nazır olmaz
Meydān-ı maḥabbetde anuñ gibi şır olmaz
‘Ālemde baña beñzer bir merd-i dillr olmaz
Bir rind-i gulāmem³⁵⁹ kim nefsine esır olmaz
Nefsine esır olan ‘abd³⁶⁰ olur emır olmaz
2. ‘Aşk āteşi olmazsa bir zerre kadar tende
Dem urma maḥabbetde āteş yogısa sende
Şevkümi görüp baña niceler ider ḥande
Dirler baña pır oldun ‘aşkı ko direm bende
‘Aşk ehli civān olur biñ yaşasa pır olmaz
3. Ḥavvā'ya gönül virdi cenneti koyup Ādem
Ol ‘ālemi terk itdi ‘aşk[ı] komadı bir dem
‘Ālemde hemān şanmañ ben āşıq-ı dil-şādem
Bir dil-ber-i zlbānuñ üftadesidür ‘ālem
Ḥüsn-ile aña hergiz hem-tā vü nazır olmaz
4. Söz kadrini fehmi eyler şol dürr-i güher ehli
Bu ‘ilmi bilen kişi dilden giderür cehli
Fā’ide ne nādāna biñ yıl viresin mehli
Ol dil ki bugün bunda olmaz çü nazar ehli
Şekk tutma kim ol yarın bınā vü başır olmaz
5. Zehr-i eleme Medḥi bal itmege sa’y eyle
Bār-ı ğam-ile kaddüñ dāl itmege sa’y eyle
‘Āriflik idüp kālī ḥāl itmege sa’y eyle
Dībāñı Nihāñı sen şāl itmege sa’y eyle
Kim ḥāk olanuñ āḥır dībāsı ḥarır olmaz

³⁵⁸ Bu şiir aslında 7 beyit olan Nihāñı'nın gazelinini tahmistir. Eksik olan beyitler Nihāñı'nın gazelindeki beyit numaralarıyla şudur,

2. Geç ‘aşk-ı mecāziden cehd eyle ḥaḳıḳiye
Kıymetde zer-i ḥāliş zerrin ile bir olmaz

3. Şabr ile kanā‘at kim gencine-i ğaybıdır
Her kim ki olur mālīk ‘ömrinde faḳır olmaz

Bkz. Afife Salepçi, a.g.t., s. 86.

³⁵⁹ “Bir rind-i gulāmem” yerine Nihāñı Divanı’nda “Şol rinde gulāmem” ibaresi yer alır.

³⁶⁰ “‘abd” yerine Nihāñı Divanı’nda “ḳul” kelimesi yer alır.

XXXVI

Mefāʿlün mefāʿlün feʿülün

• - - - / • - - - / • - -

64a

1. Eyā şol hîdmet-i Hakk'dan kaçanlar
Dem-â-dem bāl açup yüksek uçanlar
Kanı sizden kamu öñdin göçenler
Baķuñ ey cān u dil gözin açanlar
Beķā mülkin fenā evden seçenler
2. Kanı şol emr-i Hakk'dan dūr olanlar
Kanı ʿișyān idüp mesrūr olanlar
Kānı şol germ olup pūr zūr olanlar
Kanı şol dünyeye mağrūr olanlar
Kanı şol menzile konup göçenler
3. Kanı şol māl-i eytāmı yiyenler
Harām ekl itmege maʿnî diyenler
Hüdā mülkine kanı el koyanlar
Kanı şol illere bizüm diyenler
Kanı şol yollara gelüp geçenler
4. Kanı mazlūmlara bî-dād idenler
Kanı nefis atına binüp yedenler
Kanı şol gülşene güller dikenler
Kanı şol bağları diküp gidenler
Kanı şol yirleri eküp biçenler
5. Kanı deyre girüp büte şapanlar
Kanı güm-rāh olup yoldan şapanlar
Binüp şol devlet atına çapanlar
Kanı şol kalʿalar burclar yapanlar
Kanı anda şurup yiyüp içenler
6. Kanı şol dünyeye gönül virenler
Kanı mağrūr olup kendin görenler
Şurāhînün kanı kanın şoranlar
Kanı şol ʿișret idüp rakş uranlar
Kanı şol başlara saçı saçanlar
7. Uyan uyħudan ey Medhî gözün aç
Vuzūʾ it yüzüne rahmet şuyın saç
Seni kılmaz Hüdā çün gayre muħtāc
Kemāl Ümmî sen ol Hakk'dan yaña kaç
Kaçan kırtulur ölümde kaçanlar

64b

XXXVII³⁶¹

Mef'ülü mefā'İlü mefā'İlü fe'ülün
 - - • / • - - • / • - - • / • - -

1. 'Âşık firāk-ı yār-ile bīmār gerekdür
 Her dem belā-yı hecr-ile ğam-ı̇ār gerekdür
 Dīdāra karşı dīdesi hūn-bār gerekdür
 Ey her kime ki ru'yet-i dīdār gerekdür
 Her lahza anuñ gözleri bīdār gerekdür
2. Ğafletde olur gözleri her merd-i kesīfūñ
 Uğrama şakın yanına sen öyle ħarīfūñ
 Şīḥḥat yüzini görmez olur cān-ı za'İfūñ
 Uyḥu mı uyur 'āşıkı ol şāh-ı laṭīfūñ
 Dūn ü gün işiginde işi zār gerekdür
3. Ḥaḳḳ ister iseñ ey yol eri gezme yabānda
 Tende arama sen de ara rūḥ-ı revānda
 Her gördüğüne virme gönül kevn ü mekānda
 Ağyardurur ğayr-ı Ḥūdā iki cihānda
 Settār yeter kime ki bir yār gerekdür
4. Şol dost için cāna kıyan merd-i fedāyī
 Elden koma sen ḥāşılı teslīm-i rızāyī
 Görsün bu cihān mülkini ol Ḥaḳḳ'ı arayī
 Kim cān u gönül birle severse o Ḥūdā'yı
 Öz kārı anuñ cān-ile ezkār gerekdür³⁶²
5. Tīğ-i sitem-i yār ile pūr yara düşenler
 Derd ile varup kūyına bī-çāre düşenler
 Zaḥm acısına doymayup āvāre düşenler
 İnkārını elden kıya inkāra düşenler
 İnkār gerekmez aña k'ikrār gerekdür³⁶³
6. Yār olma dilā 'ārif iseñ degme ḥarīfe
 Bir zāt-ı şerīf lāzım olur yine şerīfe

³⁶¹ Bu şiir Kemal Ümmî'nin gazelinin tahmis olup Kemal Ümmî'nin gazelindeki beş beyit Medhî tarafından tahmis edilmemiştir. İsmail Çınar, a.g.t., s. 34-35.

³⁶² Bu beyit Kemal Ümmî Divanı'nda şöyledir,
 Kim cān u gönül birle severse ol nigārı
 Dilinde hemīşe adı tekrār gerekdür

³⁶³ Bu beyit Kemal Ümmî Divanı'nda şöyledir,
 İnkārı elden kıyalar ol kārı tūtalar
 İnkār gerekmez ere ikrār gerekdür

Her kişiye mıkđarı kadar ola vazıfe
 Baykuşlara vırâne gerek karğaya cıfe
 Tıttıye şeker bülbüle gül-zâr gerekdür

65a

7. Çāk ile çeküp cāme-i nāmūsuñu her bār
 Tıġ-i sitem-i yār-ile var sİneñi sen yar
 Yüz şerha çeküp gögsüñe ol şöhre-i bāzār
 Mecrūh-ı ciger-ħastesine merhem urur yār³⁶⁴
 Bİmār gerek kime ki tİmār gerekdür
8. ‘Aşk erlerinüñ gönli olur güşe-i vaħdet
 Vaħdet kim ele girdi olur cāy-i ferāġat
 Gönlüñi ġanİ tut yūri ey kân-ı mürüvvet
 Dil dar gerekmez ki şıġa sırr-ı maħabbet
 Gönli ġiñ ola kimse ki dil-dār gerekdür
9. Medħİ n'ola sen ka'be-i maķşūda varasın
 Yār işigüne sa'y idüben ger yüz urasın
 El baġlayuban karşusına şöyle tırasın
 Ma'şūķı Kemāl Ümmİ dilerseñ ki göresin³⁶⁵
 Gönlüñ evi ‘ařķı ile envār gerekdür

XXXVIII³⁶⁶

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
 - • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Cismüñi rāh-ı melāmetde dilā ĥāk itseñe
 Ķadrüñi bilseñ yirüñ ġün gibi eflāk itseñe
 Ĥaķķ cemālin yād idüp ĳalbüñi ġam-nāk itseñe
 Gelüñ ey ġāfil³⁶⁷ niçün ĥaķķ olduñ idrāk itseñe
 Ģayr naķřından gönül āyİnesin pāk itseñe
2. Ey gönül sen eyledüñ ‘iřyān çerin şöyle çok
 Keşreti şol ĥaddedür kim geçmeye anlara ok
 Ĥaķķ'a ĳulluķ itmezsın k'eyledüñ ĳarnını tok
 Tañrı'dan ĳorķmak utanmak ĥod senüñ ĳalbinde yok
 Hay taş baġırlu bārİ ölmeden bāk itsene

³⁶⁴ Bu mısra Kemal Ümmİ Divanı'nda şöyledir,

Mecrūh-ı ciger olana merhem urur ol dost

³⁶⁵ “göresin” yerine Kemal Ümmİ Divanı'nda “bulasın” kelimesi vardır.

³⁶⁶ Bu şiir Nihani'nin gazelinı tahmistir. Bkz. Afife Salepçi, a.g.t., s. 203.

³⁶⁷ “Gelüñ ey ġāfil” yerine Nihani Divanı'nda “Gelseñ ey ‘ārİ” ibaresi mevcuttur.

3. Rāh-ı Hakk'da har gibi ger ayağın oldıysa terk
Yükünü yükledüp eyle kār u bār-ı dehri terk
Gayrısın n'eylerseñ it dīnūñ yarağın eyle berk
Hāke şalmadan³⁶⁸ seni bād-ı fenā seylāb-ı merg
Meskenet bābında miskīn³⁶⁹ sen seni hāk itsene
- 65b 4. Okuduñ yazduñ ise ehl-i maḥabbet nāmesin
Pīr-i inşaduñ 'aşā ile elūñde ḥāmesin
Tağıt elden geldügünce nefsūñūñ hengāmesin
Çāk ider dest-i ecel bir gün ḥayātın cāmesin
Başuñā hāk-i siyeh koyup yaķañ çāk itsene
5. Dünyeye mağrūr olup olma iñende kām-rān
'Ālem-i 'uķbāda seyrān eyle bārī bir zamān
Ol yūri 'anķā şıfat Kāf-ı cihānda lā-mekān
İtmedin pervāz bu hākī kafesden murğ-ı cān
Menzilūñ 'İsī-yi Meryem³⁷⁰ gibi eflāk itseñe
6. Tut ki dehrūñ şāhısın hükmūñde oldı baħr u berr
Şarkdan garba degin tīgūñle açduñ ser-be-ser
Aşşı itmez olsa dünyā tulumınca sīm ü zer
Nice bir dünyā ğamın yirsin yir āħir seni yer
Vuşlat-ı dīdār-ile cānuñ ferah-nāk itseñe
7. Her ne kim kısmet olupdur Medḥiyā rūz-ı nuḥust
Eyle şınmış göñlüñi dest-i du'ā birle dūrüst
Ḥidmet-i Hakk'da hemān cehd eyle ol çālāk u cüst
Çün Nihānī rāh-ı Hakk'da merkeb-i nefs oldı süst
Raḥş-vār anı riyāzet birle çālāk itseñe

XXXIX³⁷¹

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- • - - / - • - - / - • -

1. Ehl-i derdūñ hep devāsı dā imiş
İhtiyār-ı dā iden dānā imiş
Şūflnūñ kārı çū hūy-ı hā imiş
Varı bu dünyā-yı dūnuñ vā imiş
Nāle vū feryād-ile eyvā imiş

³⁶⁸ "Hāke şalmadan" yerine Nihānī Dīvanı'nda "Hāk itmedin" ibaresi mevcuttur.

³⁶⁹ "miskīn" yerine Nihānī Dīvanı'nda "bārī" ibaresi mevcuttur.

³⁷⁰ Metinde "'İsī-yi ibn Meryem" yazılmıştır.

³⁷¹ Bu şiir Nihānī'nin gazelini tahmistir. Bkz. Afife Salepçi, a.g.t., s. 103.

2. Gırra olma ʿömre ey gerden-firāz
 Hākka şükr eyle dem-ā-dem çoğ u az
 Tūtalum halk içre bulduñ imtiyāz
 Müddet-i ʿömri şakın şanma dırāz
 Biñ yılı bir hafta vü bir ay imiş
- 66a 3. Ey göñül ʿuqbāya kılmaduñ heves
 Yoluñ bağladı güyā hār u hass
 İrdi gūş-ı cāna çün bang-i ceres
 Hıbb-ı dünyā-yı denī ey bü'l-heves
 Habbe degmez bir kır sevda imiş
4. Terk iderseñ ger bu ʿayş u ʿişreti
 Dār-ı ʿuqbāda bulursın rāhatı
 Yok yire bīhūde çekme zaḥmeti
 Vaḥdet isterseñ dilā қо keşreti
 Devlet anuñ kim tek u tenhā imiş
5. ʿĀrifi bi'l-lāh olan ey nükte-dān
 Fehm ider bākī degüldür cisme cān
 Hāzır ol yola yöneldi kār-bān
 Nesl-i Ādemdür sefer ehli cihān
 Bir ucı dönmez uzak şahrā imiş
6. Yār olur şanma bu çarḥ-ı kīne-dār
 Sāyesinde kimi gördüñ ber-қarār
 Ten bināsın bir gün ider tār-mār
 Merg ider āhir gıdā-yı mūr u mār
 Kim dimez bu mār veyā paşa imiş
7. Medḥiyā kalbüñi gam-nāk eyle kim
 Çeşmüñi her demde nem-nāk eyle kim
 Tīğ-i gamla sīneñi çāk eyle kim
 Ey Nihānī sen seni hāk eyle kim³⁷²
 Her gubāruñ aşlı hāk-i pā imiş

³⁷² Bu mısra Nihānī Divanı'nda şöyledir,
 Sen seni hāk it Nihānī baş çok
 Bkz. Afife Salepçi, a.g.t., s. 103.

XL³⁷³

Fā'ilatün fā'ilatün fā'ilatün fā'ilün
 - • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Oldı dil murğı Hüdāyā küyuñuñ avāresi
 Kaldı ser-gerdān gezer bir ğayrı yir yok varası
 Āh kim oñulmadı gitdi cigerde yarası
 Yā İlāhî hāzretüñdür çāresüzler çāresi
 Ben ğarīb üftādeyem bî-çāreler bî-çāresi
- 66b 2. Āh-ı âteş-bārum itdi āsumānı pür-şerer
 Cism-i zārūm tañ mıdur hākister olsa ser-be-ser
 Dest-i devrān muttaşıl urmaqtadur tğ u teber
 Pāre pāre vaşla vaşla şerha şerhadur ciger
 Senden olmazsa eger dermān oñulmaz yarası
3. Baña beñzer zār u giryān görmedi dünyā dağı
 Hem hārābāt ehli içre ser-hoş u rüsvā dağı
 Var mıdur 'ālemde hıç bir merd-i bî-pervā dağı
 Yokdurur benüm gibi bir vālih ü şeydā dağı
 Vardurur gerçi iñen çok 'aşkunıñ avāresi
4. 'Ārifān bîhūde efgān eylemezler rüz u şeb
 Zāhidā budur bu deñlü hāy u hū renc ü ta'ab
 Ehl-i diller bunı istifsār iderler saña hep
 Şūfiyā saña siyeh-ser olmağa n'oldı sebep³⁷⁴
 Yiter artar yüz senüñ gibiye yüzüñ karası
5. Medhıyā dāyim tazarru' eyle sen Allāh'uña
 Tırma 'arz it vaqtidür ahvālūñi ol şāhuña
 Yā İlāhî toğrulup girdi çü şāh-rāhuña
 Nice sürmesün Nihānî yüzini dergāhuña
 Kim senüñ kapuñdan özge yeri yokdur varası

³⁷³ Bu şiir Nihānî'nin gazelinin tahmistir. Bkz. Afife Salepçi, a.g.t., s. 239.

³⁷⁴ Bu mısra Nihānî Divanı'nda şöyledir,

Şūfiyā bilsem siyeh-ser olduğıña sırr nedür

Bkz. Afife Salepçi, a.g.t., s. 239.

XLI³⁷⁵

Mef'ulü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün

- - • / - • - • / • - - • / - • -

1. Yâ Rabb ne çäre n'eyleyeyin nefis-i zâlimi
Ey ehl-i derd diñle biraz kıll u kâlümü
Bükdi bilümi ma'şiyet aldı mecâlümü
Ey hâtrüm şoran kerem it aña hâlümü
Tağlar büyüklüğince götürmez vebâlümü
2. Yakdı kara yüzümü benüm ma'şiyet odı
Çeşm-i terümde 'ibret için iki göz kodı
'İşyân-ı suyla dest-i hañâ yüzümü yudı
Bende ne Tañrı korkusu var ne Resûl ödi
Beñzer ki âsyâda ağırtıdum şakalımı
- 67a 3. Şer işler işlemek benüm olmışdur 'âdetüm
Gizlü vü aşikâre budur işte şağınım
Hayfâ ki Hakk'a yaramadı gitdi niyyetüm
Hırş u hevâ vü tûl-i emeldür firâsetüm
Aña bunun gibi nice bâtl hayâlümü
4. Vâdî-yi zulme şu gibi gönlün müdâm akup
Cürm iplerini alup ele boynuña takup
Halkı birbirine nifak eyleyüp çakup
Dünyâ yaparsın âhîretünü yıkup yakup
Hey zâlim alma boynuña bunca mezâlimi
5. Ey güçlü kişi kılma şu halka cefaları
Dergâh-ı Hakk'da eyleme sehv ü hañaları
Ey şol beğenmeyen nice şâl u 'abaları
Ey pîre-zen gibi geyen atlas kabâları
Şanma harîrîñüze virem eski şalımı
6. Medhî dem-â-dem eyler ise n'ola âh u zâr
'İşyân yükini çekemeyüp oldu şerm-sâr
Dâr-ı cihân başına tañ mı olursa tar
Yâ Rabb Nihânî bendenem iñen günâh-kâr
Deryâ-yı rahmetünden irişdür nevâlümü

³⁷⁵ Bu şiir Nihânî'nin gazelini tahmistir. Bkz. Afife Salepçi, a.g.t., s. 255.

XLII³⁷⁶

Fā'ilatün fā'ilatün fā'ilatün fā'ilün

- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. İhtiyār it evliyā yanında sen der-bānlığı
Dervīşānuñ üşte böylece olur sultānlığı
Nice biñ yıl saltanat deger anuñ bir anlığı
Geç mey-i ğafletden ey dil var unut hayrānlığı
İçme ol kan olacağı dileme bu kanlığı³⁷⁷
2. Nefs-i zālim tırdı iblīs ile el bir eyledi
‘Aql u cānum kal’asın yıkmağa tedbīr eyledi
Cürm ü ‘işıyān riştesin boynuma zencīr eyledi
Nev-civān iken ğam-ı devrān beni pīr eyledi³⁷⁸
Tırfе budur gönlümün gitmez dahı oğlanlığı
- 67b 3. ‘Ārif iseñ başuña alma cihān ğavgāsını
‘Ālemün seyr eyle dāyim ‘ālem-i bālāsını
Kāndedür fikr eyle dehrün dāver-i dārāsını
Sūd şanma sen sen ol қо saltanat sevdāsını
Pādişāhlar bendedür sürer gedā sultānlığı
4. Sākin ol bir yerde her dem çağlama deryā iseñ
Kuvvet izhār itme halka merd-i bī-pervā iseñ
Kulluk it ma'būduña şāh-ı cihān-fermā iseñ
Yapma dünyā-yı denī kaşrın şeh-i dānā iseñ
Gün gibi rüşendürür yarın anuñ vīrānlığı
5. El çek erkenden yūri cām-ı şarāb-ı nābdan
Var vücūduñ zevrağın kırtaragör girdābdan
Pūr ziyā olsun derūnuñ şubha dek meh-tābdan
Āb u horden vāz gel uyan hayāl-i h'ābdan
Ādemī olmağa sa'y eyle gider hayvānlığı
6. Şol kişi kim Medhiyā fehmi itdi kendi hālını
Evliyānuñ sırrına uydurdu kıl ü kālını

³⁷⁶ Bu şiir aslında 7 beyit olan Nihanî'nin gazelinini tahmistir. Eksik olan beyit Nihanî'nin gazelindeki beyit numarasıyla şudur,

5. Hem-demün zerķ ü riyādur hem-nişnün rüz u şeb
Yiter itdün şūfiyā var epsem ol şeytānlığı

Bkz. Afife Salepçi, a.g.t., s. 240.

³⁷⁷ Bu mısraı Nihanî Divanı'nda şöyledir,

Tepme gel kan olacağı dime gel bu kanlığı

Bkz. Afife Salepçi, a.g.t., s. 240.

³⁷⁸ Bu mısraı Nihanî Divanı'nda şöyledir,

Pīr itdi nev-civān iken ğam-ı devrān beni

Bkz. Afife Salepçi, a.g.t., s. 240.

Habbeye almaz virürseñ aña dünyā mālını
 Şanma zerrīn atlasa vire Nihānī şālını³⁷⁹
 Cāme-i atlas geyen yād eylemez ʿüryanlığı

XLIII³⁸⁰

Feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün
 • • - - / • • - - / • • - - / • • -
 (Fāʿilātün) (fāʿlün)
 - • - - - -

1. Bilmem ey h̄ʿāce senüñ neñe gerek māl ü menāl
 Tūtalum kim şol anañ südi gibi oldı helāl
 Dār-ı ʿuqbāda muḳarrer mi degül aña suʿāl
 Dār-ı dünyā-yı denlñüñ heme evhām u ḫayāl
 Görinen göze hemān³⁸¹ rüz u şeb u mäh-ile sāl
2. Mey-i ḡaflet seni mest eyler aña ḳanma şaḳın
 Bālīg olduñ kiçi oḡlan gibi aldanma şaḳın
 Kūşış it ḫidmet-i Ḥaḳḳ'a yūri aldanma şaḳın
 ʿÖmr ser-māyesi bir demdür iki şanma şaḳın
 Ḳurı efsānedürür māzī vü müstakbel u ḫāl
- 68a 3. Kaʿbe yārüñ yüzidür nūrıdurur dilde ziyā
 Ḥazer it degme dile ḳılma ḫaḳāretle cefā
 Rüz u şeb dilde revādur kim ola mihr ü vefā
 Dile dirsem yaraşur bil ki³⁸² naḫar-ḡāh-ı Ḥüdā
 Pāsdan pāk ü mücellādurur āyīne mişāl
4. ʿĀrif ol kim ḳala senden bu cihān içre eşer
 Eşeri ḳalmayanuñ bil ki yirinde yil eser
 Şaña pendüm budurur cān-ile ey nūr-ı başar
 İtme ḫāk-i siyehe çeşm-i ḫaḳāretle naḫar
 Kimi ʿarızdur anuñ kimi leb ü kimisi ḫāl
5. Görmedi kaʿbe yüzün başına ḳara şarınan
 Eḡnine ḫırḳa alup farkına kisve urınan
 Derviş olur mı ḳamu arkasına şāl bürinen
 Şüret uğrusıdurur ḳande baḳarsañ görinen
 Biñde bir ḳalmadı³⁸³ derdā vü dirliğ ehl-i kemāl

³⁷⁹ Bu musrai Nihānī Divanı'nda şöyledir,

Şālını şanma Nihānī vire zerrīn atlasa

Bkz. Afife Salepçi, a.g.t., s. 240.

³⁸⁰ Bu şiir Nihānī'nin gazelini tahmistir. Bkz. Afife Salepçi, a.g.t., s. 137.

³⁸¹ "hemān" yerine Nihānī Divanı'nda "hemlñ" kelimesi vardır.

³⁸² "bil ki" yerine Nihānī Divanı'nda "n'ola" ibaresi vardır.

³⁸³ "ḳalmadı" yerine Nihānī Divanı'nda "gelmedi" kelimesi vardır.

6. Nice bir baḥş ü cedel yā nice bir kıl-ile kâl
Nice bir bār-i enāniyyet ide kaddūñi dāl
‘Ārif iseñ ola gör mu‘tekif-i künc-i melāl
Kıl ü kâlî қо olayın dir iseñ vākıf-ı hâl
Kıl ü kâl ehli vara vākıf-ı hâl ola muḥāl
7. Medḥiyā göz kulaḳ ur er sözine ger er iseñ
Vire toğrı söze cān u seri server iseñ
Der-i maḳşūda irürsin hele ḥāk-i der iseñ
Pāda iken çıkayın başa Nihānī der iseñ
Bende-vār eyle yūri var yerūñi şaff-ı ni‘āl

XLIV³⁸⁴

Fe‘ilātün mefā‘ilün fe‘ilün

• • – – / • – • – / • • –

(Fā‘ilātün) (fā‘lün)

– • – – – –

1. Hiç bu ḥalkdan bizüm recāmuz yok
Bunlara medḥümüz şenāmuz yok
Hırkamuz tācumuz ridāmuz yok
Şükr kim zerķumuz riyāmuz yok
Ehl-i zerķ olmağa rızāmuz yok
- 68b 2. Ehl-i derdūñ ḳarīn u reh-beriyüz
Hāy u hūdan ne ḥāl ise beriyüz
Cümle ḥalk-ı cihānuñ aḥkānyuz
Fuḳarānuñ kemīne çākeriyüz
Cem‘-i dünyāda dest ü pāmuz yok
3. Şükrümüz var Hūdā'ya şubh u mesā
Kısmete rāzıyuz be-ḥaḳḳ-ı Hūdā
Cānā minnet degül mi faḳr u fenā
Virmişüz şabr-ile bu ḳalbe ğınā
H‘ācegānuz bizüm gedāmuz yok³⁸⁵

³⁸⁴ Bu şiir aslında 7 beyit olan Nihani'nin gazelini tahmistir. Eksik olan beyit Nihani'nin gazelindeki beyit numarasıyla şudur,

5. Hele bir şüret uğrısı degülüz
Tācumuz hırkamuz ridāmuz yok

Bkz. Afife Salepçi, a.g.t., s. 115.

³⁸⁵ Bu beyit Nihani'nin Divanı'nda şöyledir,

İrmişüzdür ğınāya faḳr ile
H‘ācemüzdür ğanī gedāmuz yok

Bkz. Afife Salepçi, a.g.t., s. 115.

4. Olsa dünyā tölisi sîm-ile zer
Dünyenüñ taşları çü la'l u güher
Yokdur aña çü bizde zerre nazar
Yansa 'âlem ocağa ser-tā-ser
Bir tüter eski buriyāmuz yok
5. Pend işitdük cihānda dānādan
Gönlümüz nār-idi temennādan
İstegümüz hep irdi Mevlā'dan
Hamdū li'llāh kim ehl-i dünyādan
Hiç bir vechle recāmuz yok
6. Bundan artuk olur mı mihr ü vefā
Medhiyā bu degül mi cāna şafā
Yār ide her nefesde cevr ü cefā
Dostdan ger Nihānī gelse belā
Çekerüz tā ölünce lāmuz yok

XLV³⁸⁶

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- • - - / - • - - / - • -

69a

1. Nehy-i münkirden bu gönlüm dūrdur
Hakk tarıkenden çıkarsa kürdür
Hakk'ı şol göz kim görür pür nūrdur
Her gönül kim 'aşk-ile ma'mūrdur
Tā ebed gam görmez ol mesrūrdur
2. 'Aşk-ı bārī k'oldı şol dilde konuğ
Olmadı āyīne-i kalbi tutuğ
Hāşılı olmak gerekdür az u çok
Kankı dilde kim şafā-yı 'aşk yok
Fi'l-meşel bir bi-'asel zenbūrdur
3. 'Āşıka bu dār-ı dünyā dārdur
Tarık-i dünyā olan dīn-dārdur
İstegi 'aşk ehlinüñ ol yārdur
'Āşıkuñ maqşūdı bir dīdārdur
Zāhidüñ zāhir kuşūr u hūrdur

³⁸⁶ Bu şiir aslında 7 beyit olan Nihānī'nin gazelini tahmistir. Eksik olan beyit Nihānī'nin gazelindeki beyit numarasıyla şudur,

4. Dār-ı dünyā nārdur ma'nide pür
Dār-ı uqbā nūr üzre nūrdur

Bkz. Afife Salepçi, a.g.t., s. 72.

4. Kalmışuz dünyā evinde bī-maḥall
Kılmaduḡ ammā ki bī-ma'na cedel
Olmaduḡ dünyā evcinden mübtezel
Çekmişüz biz dāmen-i dünyādan el
Dest uran ursun hemān destūrdur
5. Dünye içün oda düşüp yanma kim
Dünyenüñ balına barmaḡ banma kim
Ehl-i dünyāya şaḡın aldanma kim
Gördüğün sālusi 'ārif şanma kim
Şimdi ehl-i ma'rifet mestūrdur
6. Medḥİnüñ her kim ki rüy-ı zerdine
Nāzır oldı bildi anuñ derdi ne
Yüz süregör rāh-ı 'aşḡuñ gerdine
Düşmeyen 'aşḡuñ Nihānī derdine
Bil ki der-gāh-ı Ḥüdā'dan dūrdur

XLVI³⁸⁷

Mefā'İlün mefā'İlün fe'ülün

• - - - / • - - - / • - -

69b

1. EsİR oldum dem-ā-dem āh u zāra
Kimesne düşmesün bir böyle kāra
Vücūdum yār idüpdür yara yara
Nice şabr ideyüm³⁸⁸ ben derd-i yāra
Dil oldı vaşla vaşla pāre pāre
2. Ezelden derd imiş ey dil naşİbüñ
Ne ḡam ger çāre kılmazsa ṭabİbüñ
İşi düşvār olupdur ben ḡarİbüñ
İşidelden fiḡānın 'andellİbüñ
Çemende başladı her lāle zāra
3. Götür yirden göge dest-i du'āyı
Bıraḡ elden ü dilden māsivāyı
Ḳabāyı terk idüp gey bir 'abāyı
N'idersin tāc u destār u ḡabāyı
Olursın 'āḡıbet hem-reh ḡubāra

³⁸⁷ Bu şiir Nihānī'nin gazelini tahmistir. Bkz. Afife Salepçi, a.g.t., s. 215.³⁸⁸ "ideyüm" yerine Nihānī Divanı'nda "eyleyem" kelimesi vardır.

4. Saña kim dir ki göz ü kaşı gözle
Didiler mi içi қо taşы gözle
Yüri ayakda қалма başы gözle
Dilâ var naқşı қо naққашы gözle³⁸⁹
Hey aldanma şaқın naқş u nigāre
5. Ne müşkil ola seng-i hāresine
Bu derdüñ kim bilür kim çāresi ne
Şu Medhî'nüñ dil-i bl-çāresine
Nihānî derd-mendüñ yāresine
Yine senden olur olursa çāre³⁹⁰

XLVII³⁹¹

Mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün

• - - - / • - - - / • - - - / • - - -

1. Hüdāyā mazhar-ı qahr it bugün küffār-ı bed-kārı
Dağı şol çār yārı sevmeyen şāh-ı sitem-kārı
Perişān olduğın göster baña sen ceys-i küffārı
İlāhî cānibeyne şalmışam ben iki ser-dārı
Kerem kıl düşmeni qahr eyle manşūr eyle anları
2. Biri ser-dār-ı ser-bāz ki 'Acem iqlimine irsün
Biri raḥş-ı zafer encāmını küffāre dek sürsün
İki ser-dār iki yüzden 'adūyı yüz-be-yüz görsün
Biri şol çār-ı yārı sevmeyen zalimleri kırsun
Biri varsun helāk itsün senüñ emrūñle küffārı
- 70a 3. Sipāh-ı pür-şükūha teng-destlik virme vüs'at vir
Çü sen rezzāk-ı 'ālemsin olara qut u kuvvet vir
'Adūya āb-ı ḥasret nān-ı fūrkat birle miḥnet vir
Ḥablbūñ ḥürmetine 'asker-i İslāma nuşret vir
Kemāl-i luṭf u cūduñdan ol anlarıñ nigeḥ-dārı
4. Niçe dem künc-i 'uzlet içre cān gibi nihāñ oldum
Resül-i kibriyāya şıdқ-ile medḥ ü senā kıldum
Ṭarīқ-i Ḥaққ'a girdüm ḥamdü li'llāh toğru yol buldum
Tevekkül eyleyüp der-gāhuña çün yüz süre geldüm
Ḥablbūñ yüzi şuyına irişdür 'avnüñ ey Bārī

³⁸⁹ Bu mısraı Nihanî Divanı'nda şöyledir,
Dilâ naққашы gözle 'ākil iseñ

Bkz. Afife Salepçi, a.g.t., s. 215.

³⁹⁰ Bu mısraı Nihanî Divanı'nda şöyledir,
Hüdāyā senden olur yine çāre

Bkz. Afife Salepçi, a.g.t., s. 215.

³⁹¹ Bu muhammes XIV numaralı muhammesle aynıdır.

5. Zebān-ı Medhîyi gūyâ idüp ihsân iden sensin
 Şeh-i ‘ālî-cenāba bendeyi kurbân iden sensin
 O şāh-ı kām-rānı husrev-i devrân iden sensin
 Yoğ-iken var idüp çün Aḥmed’i sulṭân iden sensin
 Yine sen vir anuñ maḳşūdın ey ‘âlemlerüñ varı

XLVIII³⁹²

Fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün
 • • – – / • • – – / • • – – / • • –
 (Fā‘ilâtün) (fā‘lün)
 – • – – – –

1. Var mı bir gül bu gönül murğını zâr eyleyecek
 Kanı bir şahın-ı çemen geşt ü güzâr eyleyecek
 İhtiyâr ile hemân terk-i diyâr eyleyecek
 Yir degüldür bu cihân dâr-ı karar eyleyecek
 Kaşr-ı ma‘mûr idecek naḳş u nigâr eyleyecek
2. Kimseye bâḳî degül çün ki bilürsin bu cihân
 Turmayup sūr‘at-ile geçmededür rûh-ı revân
 Gel e bu pendî kabûl eyle eyâ ‘ârif-i cân
 Bu riyâdan yiter ey dil saña bir hücre hemân
 Taşı dîvân n’ider terk-i diyâr eyleyecek
3. Nice bir ‘ayş u neşât u nice bir zevḳ u sürûr
 Nice bir cân-ı gönül der-geh-i Ḥaḳḳ’dan ola dūr
 Nice bir³⁹³ cürm ü ḥaṭâ vü nice bir ‘acz ü kuşûr
 İçme ḡaflet meyini vü yime esrâr-ı ḡurûr
 Seni ḥayrân idecek mest ü ḥumâr eyleyecek
- 70b 4. Ne kadar güller ile zeyn ola bu şahın-ı çemen
 Ne kadar şîve vü reftâra gele serv-i semen
 Böyledür gülşen-i dünyâya gül ü lâle diken
 Güle bakduḡına gül goncaya açılma iñen
 ‘Âkıbet oldur anı hem-dem-i ḥâr eyleyecek
5. Medḥiyâ sen beni ḳo ṭurma ḥalâş eyle seni
 Seni de aldamasun bencileyin dehr-i denî

³⁹² Bu şiir aslında 6 beyit olan Nihânî’nin gazelinin tahmistir. Eksik olan beyit Nihânî’nin gazelindeki beyit numarasıyla şudur,

5. Zerdürür zehr-i ef‘âl vü semî sîm anuñ
 Nicesi sîm ü zeri var şumâr eyleyecek

Bkz. Afife Salepçi, a.g.t., s. 120.

³⁹³ Metinde yanlışlıkla fazladan “mim” harfi yazılmıştır.

Kıl hâzer saña yakın olmaya şol pîre-zeni
 Ey Nihânî özüñe yâr ideyin Yaradan'ı³⁹⁴
 Yokdan oldur seni âhîr yine var eyleyecek

XLIX

Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün
 - - • / - • - • / • - - • / - • -

1. Göñlüm diler ki³⁹⁵ yümn-ile hâkân-ı 'aşk olam
 Akrân içinde Rüstem-i Destân-ı 'aşk olam
 Bezm-i şafâda server-i rindân-ı 'aşk olam
 Kaşdum budur ki husrev-i devrân-ı 'aşk olam
 Hükm eyleyem gam iline sulţân-ı 'aşk olam
2. Ey cân tabîbi hasteye derdün devâ mıdur
 Merhem yerine verhem idersin şafâ mıdur
 Cânâ cihânda senden ümîdüm cefâ mıdur
 Künc-i murâda ırmeyem andan revâ mıdur
 Ben nice yıllar ola ki vîrân-ı 'aşk olam
3. Dil yandı sûz-ı 'aşk-ile nâr-ı felâkete
 Ten mülkini sipâh-ı gamuñ virdi gârete
 Bunca taḥammül eyleyeyin ben bu hâlete
 Koñ atayın vücûdumı cûy-ı melâmete
 Şâyed ola ki vâşıl-ı 'ummân-ı 'aşk olam
4. Dil- teşnelige cân virene virmedük hayât
 Ey cân tabîbi dime misin irişe memât
 Hecr âteşine yana göñül bulmaya necât
 Nâr-ı firâk-ile küñ ola küñ-i kâ'inât
 Ben daḥı mihr-i yâr-ile sûzân-ı 'aşk olam
- 71a 5. Baḳî degül çü kimseye dünyâ-yı bî-vefâ
 Naḳd-i revânuñ eyleme gel yok yire hebâ
 Ḥaḳḳ'uñ kemâl-i luṭfını fehm eyle Medḥiyâ
 Esrâr-ı Ḥaḳḳ'a vâḳıf olgör 'Ubeydiyâ
 Dirseñ bu ḥanḳâhda ḥayrân-ı 'aşk olam

³⁹⁴ Bu musraî Nihânî Divanı'nda şöyledir,

Degmeye yâr Nihânî dime yâr aña di kim

Bkz. Afife Salepçi, a.g.t., s. 120.

³⁹⁵ Metinde "dirler ki" şeklinde yazılmıştır.

L

Mefā'ülün mefā'ülün fe'ülün

• - - - / • - - - / • - -

1. İştüdük kim şikestlik virmiş Allāh
Vücūd-ı şehriyāre eyledük āh
Bi-ḥamdi'llāh yine böyle dimiş şāh
Ḥüdā'ya şükr idersem n'ola her gāh
İrişdi cismüme şihhat çü nāgāh
2. Felek virmişdi baña derd ü miḥnet
Gözümde uçar idi ḥ'āb-ı rāḥat
Vücūdum var idenden irdi şihhat
Yatup ḡam bisterinde³⁹⁶ niçe müddet
İderken āh u zārı gāh u bī-gāh
3. Odur rūḥ-ı revānı ehl-i dīnün
Yüzi şuyıdurur rüy-ı zemīnün
Şükür Ḥaḫḫ'a kamu ins ü perīnün
Qabül oldu du'ası müslīmīnün
Selāmet irdi Ḥaḫḫ'dan ḥamdü lī'llāh
- 4.³⁹⁷ Du'ā kıldum Resül-i kibriyāya
Daḫı ervāḥ-ı pāk-i evliyāya
Şu demden kim ḳadem başdum şenāya
Şıḡındum tā ezelden ben Ḥüdā'ya
Odur şāh u gedāya çün³⁹⁸ penā-gāh
5. Ḥüdāyā vir o şāha 'ömr-i sermed
Be-ḫaḫḫ-ı hürmet-i āl-i Muḥammed
Gelür Medḥī naşībün nīk eger bed
Tevekkül üzre ol her yirde Aḫmed
Mu'īn ola saña her demde Allāh

³⁹⁶ Bu tahmisteki "döşeginde" kelimesi Sultan I. Ahmed'in divanındaki gazelde "bisterinde" şeklindedir ve vezne daha uygundur. Bkz. İ. Kayaalp, *Sultan Ahmed Divanının Tahlili*, s. 222.

³⁹⁷ Sultan I. Ahmed'in gazelinde 5. beyit olarak

Tevekkel üzre ol her demde Ahmed

Mu'īn ola saña her yirde Allāh

şeklinde olan mısralarda "yirde" ve "demde" kelimeleri anlamı bozmadan yer değiştirmiş olup, ayrıca "tevekkül" kelimesi maddi hata sonucu "tevekkel" şeklinde çıkmıştır. Bkz. İ. Kayaalp, a.g.e., s. 222.

³⁹⁸ A nüshasında "hem" olarak yazılı olan kelime, Sultan I. Ahmed divanında "çün" şeklindedir ve anlamca daha uygundur. Bkz. İ. Kayaalp, a.g.e., s. 222.

71b

LI

Fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlün
 • • - - / • • - - / • • - - / • • -
 (Fā'îlâtün) (fā'îlün)
 - • - - - -

1. Bilmezem 'aşık olan neng-ile 'arı n'eyler
 'Aşk kârını koyup gayr-ile kârı n'eyler
 Kûy-ı dildâre iren özge diyârı n'eyler
 Der-i dilberde olan geşt ü güzârı n'eyler
 Ruḥ-ı gül-fâma baḳan bağ u bahârı n'eyler
2. Güle vormem güle baḳarsa o gül ruḥ-sârı
 Baña sünbül yeter ol kākül-i yârüñ târı
 Baḳmazam gayre koyup gülşen-i rûy-ı yâri
 Var-iken dil-berümün kākül-i 'anber-bârı
 Bâḡ-bân besleyüben zülf-i nigârı n'eyler
3. Vuşlat ümîdin idüp eyleme 'izzet yâre
 'Aşık olmaz ide bu niyyete ḥidmet yâre
 Yok yire sıklet idüp eyleme ḡlzet yâre
 Bü'l-heves olan ider ḡlzet u sıklet yâre
 'Aşık u şādık olan bûs u kinârı n'eyler
4. Haste gördünse beni gülme raḳîbâ luṭf it
 Hâlûmi şorma benüm bilme raḳîbâ luṭf it
 Cân virürken baña bâr olma raḳîbâ luṭf it
 Merḳadüm üzre benüm gelme raḳîbâ luṭf it
 Kuşte-i ḡurbet olan seng-i mezârı n'eyler
5. Medḥiyâ yâr oluruz zecr ü firāk u ḳahre
 Budur 'aşḳ ehline dünyâ-yı denîde behre
 Virmezüz gönlümüzü biz bu ḥarâbe şehre
 İltifât eylemezüz zîb-i 'arûs-ı dehre
 Ḥamdiyâ merd-i cihân naḳş u nigârı n'eyler

LII

Mef'ûlü fā'îlâtü mefā'îlü fā'îlün
 - - • / - • - • / • - - • / - • -

1. Hicrân şebinde ḥücreme ey meh gelür misin
 Zülmet serâma şem'î-i şebistân olur mısın
 Yoḥsa ölünce baña cefâlar ḳılır mısın
 Bîmâr-ı 'aşḳuñ oldı göñül hîç bilür misin
 Cānâ cefāña şabr idemez öldürür misin

72a

2. Dārū'ş-şifāda ḥasteñi görmez gider misin
Öldüm ḡamuñla ḥālūmi şormaz gider misin
Āh u fiḡān u nāleme irmez gider misin
İy ḥoş-ḥurām 'ahdde ṭurmaz gider misin
'Uşşāka nāz u şīveler eyler yürür misin
3. Didüm o yāre gitme beñi koma derd-nāk
Tıḡ-i firākuñ ile tenüm oldu çāk çāk
Kıldum o demde derd-ile bir āh-ı sūz-nāk
Kūyuñda seg rakıbi didüm eylerem helāk
Nāz-ile geldi didi ki daḡı ṭurur mısın
4. Ḥadden aşurma cevri-i firāvānı dil-berā
Aḡyāre kılma luṭf-ile iḥsānı dāyimā
Ben aḡladuḡça düşmeni güldürme gül baña
Açılmaz ise aḡlamadan gözlerüm n'ola
İy tıfl-ı nā-resīde beni güldürür misin
5. Baña dirİḡ zulm-i şarİḡ eyledi o şāh
Āhumdan ızırāba düşer oldu mihr ü māh
Medḡİ ḡarİbe kılmaḡı bir zerrece nigāh
Göstermez oldu gün yüzünü ey Kālender āh
Cevr u cefāya başladı ol meh görür misin

LIII

Mef'ülü mefā'İlün mef'ülü mefā'İlün

— • / • — — — / — — • / • — — —

1. Ben ḥasteye gel rūḡum luṭf eyle meded cān ol
Şol 'İsī-i Meryem-veş dil derdine dermān ol
Mülk-i dile ḡükm eyle bir şāh-ı cihān-bān ol
La'lüñ saña ḡātemdür şevketle Süleymān ol
'Ays ile neşāt-ile çün Āşaf-ı devrān ol
2. Sen şüret-i zİbāsın āyİne dūrür 'ālem
Mir'āta nazar eyle gör kim nedürür ādem
Gülzār-ı cihān içre ey ḡonca-i nāzük-fem
Var mülk-i melāḡatde nice lebi cām-ı Cem
Şİrİn dehenüñ vardur sen ḡusrev-i ḡubān ol
3. Esrārüm söylerem n'ola gice gündüz ben
Şular gibi çağlarsam n'ola gice gündüz ben
Neyler gibi inlersem n'ola gice gündüz ben

Bülbül gibi āğlarsam n'ola gice gündüz ben
Sen gülşen-i hüsn içre güller gibi handān ol

4. Hāk-i rehūñe her dem yüzüm süreyin cānā
Bir kerre ruḥuñ göster cānum vireyin cānā
Hübān-ı cihān içre şalın göreyin cānā
Zerre gibi şevk-ile ben çarḥ urayın cānā
Evc-i felek-i hüsne sen mihr-i dıraḥşān ol
5. Medḥi bu cihān içre ʿārifler olur ʿuryān
ʿĀşık aña dirler kim her laḥza ola giryān
Dünyāda geze ammā ʿuḳbāyı ide seyrān
Bu ʿālem-i fāñiye meyl itme şaḳın Bīcān
Baḳ naḳş u nigārına naḳḳāşına ḥayrān ol

LIV

Mefʿülü mefāʿlū mefāʿlū feʿülün
- - • / • - - • / • - - • / • - -

1. Zannum bu ki sen serv-i ḥurāmān olacaḳsın
Cān gülşenine bir gül-i handān olacaḳsın
Yakmağa beni āteş-i sūzān olacaḳsın
Ey meh bilürem āfet-i devrān olacaḳsın
Çok ḥastelerüñ derdine dermān olacaḳsın
2. Hārc itme dilā ʿārif-iseñ yok yire varuñ
Çıkmaya göge bād-ı şabā birle gubāruñ
Bilsem nice bir olmaya bir yirde ḳarāruñ
Şabr ile gönül kaʿbe-i kūyında o yāruñ
ʿİd olsa gerek sen daḥı ḳurbān olacaḳsın
3. Her dem o mehüñ mihr ü vefāsını cefā bil
Mihr itdi diyü zevḳ ü şafā eyleme ḥāşıl
Ger ʿāḳil iseñ sen daḥı ol bu söze ḳāyıl
Şād ol şaḳın ol şanemüñ vaşlına ey dil
Demler gele kim hecr-ile giryān olacaḳsın
4. Ger renc ü belā refʿ ola dirseñ bedenüñden
Nüş eyle fenā cāmını geç pīrehenüñden
Taḡıt yiridür kevkebe-i ʿāḳlı yanuñdan
Çāk eyle çeküp cāme-i nāmūsı tenüñden
Zirā bilürem āḫiri ʿuryān olacaḳsın

5. Zâ'f irdi diyu fûrkat-ile cism-i nizâra
Dâğ urdı gamuñ nârı diyu başlama zâra
Dâğıñı 'ayân eyleme ol lâle 'izâra
Çok bakma dilâ diğkat-ile 'arız-ı yâre
Hattın göricek vâlih ü hayrân olacağsın
6. Çok 'aşık olup vâdî-yi 'aşk içre yügürdüñ
Şu gibi akup ol şanemuñ pâyine irdüñ
Divâne olup 'aqla hâlel irmeye dirdüñ
Varduñ o şacı leylîye çün göñlüñi virdüñ
Mecnûn gibi 'âlemlere destân olacaksın
7. Keşf eyleyüp 'âlemler[üñ] esrâruñı Medhî
Medhî itdüñ 'aceb la'l-ı leb-i yârüñi Medhî
Rengîn u laḥf eyledüñ eş'âruñı Medhî
Kim gördi ise nazm-ı dürer-bâruñı Medhî
Didi ki suhan gevherine kân olacağsın

LV³⁹⁹

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Çıkmasun eflâke cânâ âh u efğânum yetiş
Hâlûmi ğark itmesün eşk-i firâvânum yetiş
Pây-mâl oldu gamuñdan cism-i 'üryânum yetiş
Kıpdı göñlüm Yûsuf'ın gürg-i belâ cânum⁴⁰⁰ yetiş
Kurtar anı gel 'Alî'lik eyle arslanum yetiş
2. Ehl-i 'aşkuñ tîğ-i fûrkat birle kesdi serlerin
Kırdı geçürdi maḥabbet şehrinüñ serverlerin
Hâşılı râh-ı 'adem kıldı olaruñ yirlerin
Şâh-ı miḥnet her taraftan şaldı ğam leşkerlerin
Cân u dil mülki ḥarâba vardı sulṭânüm yetiş
3. Ey ṭabîbüm hecr çağında seni özler göñül
Lezzet-i vaşluñ dimâğında seni özler göñül
Bend olup zülfüñ ṭuzağında seni özler göñül
Haste yatur ğam bucağında seni özler göñül
İntizâr-ile helâk oldum meded cânum yetiş

73b

³⁹⁹ Bu şiir Usûlî'nin gazelini tahmistir. Bkz. M. İsen, haz., *Usûlî Divanı*, Ankara, Akçağ Yayınları, 1990, s. 148.

⁴⁰⁰ "cânum" yerine Usûlî Divanı'nda "ḥânum" kelimesi vardır.

4. Gerdenümden ideli kaç^c-ı 'alāka kākülün
Gülşen-i cānı mu'at^ttar kılmaz oldu sünbülün
İrmez oldu dil meşammına senün bü-yı gülün
Gül yüzüñsüz gam hazānında kalalı⁴⁰¹ bülbülün
Göñlü açılmaz gel ey taze gülistānum yetiş
5. Görmez oldu ey şeker-leb luṭf-ile bir ḥandeni
Luṭfa lāyık görmedün sen 'aşık-ı cüyendeñi
Ḥākden ref eylesin Medḥī-i efgendeñi
Ayağun toprağı ḥakk-ıçün Uşulī bendeñi
Gamdan āzād eyle gel devletlü sulṭānum⁴⁰² yetiş

LVI

Mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

• - - - / • - - - / • - - - / • - - -

1. Gül-i ruḥ-sāruñ añup bülbül-āsā āh u zār itdüm
Fiğān u nāle vü zārı hezār-ender-hezār itdüm
Nice dem reh-güzāruñda sirışküm cüy-bār itdüm
Seni ağıyar-ile bir kez görüp terk-i diyār itdüm
Eger bir dağı görürsem ölümüm ihtiyār itdüm
2. Şakın ey nūr-ı dīde 'ālemi çeşmüm kılar ḡarḡ-āb
Ḥāzer kıl seyl-i eşkümden benüm ey gevher-i nā-yāb
Ta'accüb itme feryādum görüp ey ruḥları pūr-tāb
Ḥavāle olduğı-çün ḡasruña ey mihr-i 'ālem-tāb
Şipihri şarşar-ı āhumla yaqdum ḡāk-sār itdüm
3. Sa'ādet yoğ-imiş gördüm bu çarḡuñ mihr ü mähında
Ḳadīd-i maḡz olup kaldum anuñ-çün gam bucağında
Düşüp dem-beste kaldum murğ-ı cānum zülfün ağında
Bu oldu fāyidem ancak maḡabbet şayd-gāhında
Ki şehbāz-ı firāḡuñla ecel murğın şikār itdüm
4. Müyesser olmadı gülmek dirİğā bezm-i vuşlatda
Dem-ā-dem kan döker тұrmaz bu cismüm künc-i firḡātde
Çeküp yillerle bār-ı miḡnetün rāh-ı meşakḡatde
Gam-ı 'aşḡa taḡammül itmegi bu dār-ı miḡnetde
Sen öğretdün baña ammā seni ben şīve-kār itdüm
5. İşit kim gör ne dir Medḥī cihānuñ bir suḡandānı
Serīr-i mülk-i nazmuñ oldurur şāh-ı cihān-bānı

74a

⁴⁰¹ "kalalı" yerine Usûlî Divanı'nda müstensih hatası olarak "belālî" yazılmıştır.

⁴⁰² "gel devletlü sulṭānum" yerine Usûlî Divanı'nda "ey serv-i ḡurāmanum" ibaresi vardır.

‘Aceb zîbâ dimiş haqqâ bu beyti ol kerem-kânı
 Selâmet şîşesin benden taleb itmege ben anı
 Melâmet sengine urdum Behiştî târ-mâr itdüm

LVII

Fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün
 • • – – / • • – – / • • – – / • • –
 (Fâ‘ilâtün) (fâ‘lün)
 – • – – – –

1. Vaşf iderken lebüñi ey gül-i nâzûk-bedenüm
 Nâr-ı ‘aşkuñ ‘alevi kapkara yandurdu tenüm
 ‘Ahdüm olsun ne kadar yanar ise yine benüm
 Eger efsûn-ı ecel bağlamaz ise dehenüm
 Cân virürken lebüñüñ zîkri ola her suhanum
2. Beni cellâd-ı kazâ eylese biñ kerre helâk
 Tîğ-i hicrân-ile kılsa siper-i sînemi çäk
 Tañrı'nuñ adı içün ey dür-i yek-dâne-i pāk
 Sen semen-çehre içün ger beni devrân ide hāk
 Yüzinüñ aklığına ide şehâdet kefenüm⁴⁰³
3. Şu kadar hışm-ile çeng urdu havâdiş baña kim
 Şu kadar kahr-ile seng urdu havâdiş baña kim
 Şu kadar tîr-i hadeng urdu havâdiş baña kim
 Şu kadar top u tûfeng urdu havâdiş baña kim
 Rañneden kal’alaruñ burcına döndi bedenüm
4. Ğam degül gürg-i ecel üstüme bir gün gelicek
 Deşt-i miñnetde beni zâr u şikeste göricek
 Bu fenâ terkin urup dâr-ı beķâyâ iricek
 Hâr-ı küyuñ bulunursa ayağumda ölicek
 Hûrlar süzen-i gamze-y-le çıkara dikenüm
5. Tâlib ü râğıb ola şî‘r-i terüm görmeksüz
 İşidüp ‘aşık ola bil ki beni bilmeksüz
 Medhiyâ gevher-i nazmı aña göstermeksüz
 Hüsrev-i Rûm diye baña Mesîhî şekksüz
 Ger ire gûş-ı Kemâl’e kelimât-ı hasenüm

74b

⁴⁰³ Tahmisin bu mısraındaki “yüzinüñ” kelimesi Mesihî Divanı’nda maddî hata sonucu “yüzümüñ” şeklinde çıkmıştır. Yine bu mısra da yer alan “ide” kelimesi “vire” şeklinde olup nüsha farklarında “ide” şeklinin varlığına işaret edilmiştir. Aslında yedi beyitlik olan Mesihî’nin bu gazelinin 3. ve 4. beyitlerinin yerleri değiştirilerek ancak beş beyiti tahmis edilmiştir. Bkz. M. Mengi, haz., *Mesihî Divanı*, Ankara, Atatürk Kültür Merkezi Yayını, 1995, s. 215.

LVIII

Mefā'ılün mefā'ılün fe'ülün

• - - - / • - - - / • - -

1. Dilā çün var imiş başında devlet
Cenāb-ı Hakk'dan irdi 'izz ü rif'at
N'ola yār-ile itsen 'ayş u 'işret
Raķıbüñ olmuş ey dil haķķa minnet
Okı ol Bū-Leheb rühına " *Tebbet*"⁴⁰⁴
2. Yine deryā gibi cüş itdi kanuñ
Vücūduñ şehrine şıgmadı cānuñ
Bugün sūd eyledi dünki ziyānuñ
Sa'adet buldı baht-ı kām-rānuñ
Aradan gitdi çün ol bī-sā'adet
3. Didi dil-ber raķıbüñ oldu bīmār
Didüm ey cān taḫlībi kılma tīmār
Çü gördüm şāyi' oldu işbu iḫbār
Didüm cānāne sağ ol ölmüş aḡyār
Didi bir kelb itdi cāna⁴⁰⁵ la'net
4. Esüp bād-ı seher olmuş hevā-baḫş
Olup güller nücūm-āsā ziyā-baḫş
Çü geldi zāra murgān-ı nevā-baḫş
Getür sāķl yine cām-ı şafā-baḫş
Dem-i şādī gelüp gitdi kaşāvet
5. Gel açıl Medḫiyā ḡam zāyil oldu
Yine zevķ u şafā eyyāmı geldi
Gedālar destine cām-ı Cem aldı
Şükür kıl⁴⁰⁶ Cāmi'i çün rūzi kıldı
Hüdā yār ile bī-aḡyār şoḫbet

75a

⁴⁰⁴ 111 Tebbet 1-5.⁴⁰⁵ Metinde "cānına" şeklinde yazılmıştır.⁴⁰⁶ Metinde "kıldı" olarak yazılmıştır.

LIX⁴⁰⁷

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
 - • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Bir benem ancaḳ cihānda bāde-i ḥamrā-perest
 'Āşık-ı şūrīde-meşreb sāḡar-ı şahbā-perest
 Hem-dem-i pīr-i muḡān rind-i ḳadeh peymā-perest
 Göz yaşı baḥrinde oldum 'āşık-ı sevdā-perest
 Bir nehengem fāriḡ-i dām-ı cihān deryā-perest
2. Küfr-i zülfün görmeyen İmāna gelmez dünyede
 Anuñ-içün aña dil virdüm boyun miḥnet-zede
 Ḳākülüñdür dil-berā sermāye 'ömr-i sermede
 Rüy-i gülgünüñda ḥālün Hindü-yı āteş-gede
 La'l-i cān-baḡşuñda ḥaṭṭuñ kāfir-i 'İsī-perest
3. Zāhidi gördüm bugün mest-i ḥarāb olmuş gibi
 Şol çıkacak gözleri peymāne eylemiş gibi
 Bāde-i gül-reng içüp aḡzın yine silmiş gibi
 Hāy u hūdan geçmedi mey-ḥāneden gelmiş gibi
 Görmedüm şüfl gibi dünyāda⁴⁰⁸ bir ḡavḡā-perest
4. Āsitānuñ taşını ben āsumāna virmezin
 Ḥidmet-i ḥāk-i derüñ kevn ü mekāna virmezin
 Ḳa'be ḥaḳḳı kūyuñı bağ-ı cināna virmezin
 Derdüñüñ bir dāḡını iki cihāna virmezin⁴⁰⁹
 'Aşḳ bāzārında oldum ḥ'āce-i dünyā-perest
5. 'Āşık olmaz şol kişi kim olmaya bed-nām-ı 'aşḳ
 'Aḳlı terk eyle yūri 'ālemde ol ser-sām-ı 'aşḳ
 Medḥiyā 'aşḳ ehline ser-māyedür ālām-ı 'aşḳ
 Ḥūn-ı dil nūş it Ḥayālī elde iken cām-ı 'aşḳ
 Çün ezel bezminde olduñ 'āşık-ı rüsvā-perest⁴¹⁰

⁴⁰⁷ Bu şiir Hayalî'nin gazelini tahmistir. Bkz. A. N. Tarlan, haz., *Hayalî Divanı*, s. 100.

⁴⁰⁸ "dünyāda" yerine Hayalî Divanı'nda "ālemde" kelimesi vardır.

⁴⁰⁹ "virmezin" yerine Hayalî Divanı'nda "virmezem" kelimesi vardır.

⁴¹⁰ Bu mısra Hayalî Divanı'nda şöyledir,

Bu demi hoş gör şaḳın olma ḡam-ı ferdā-perest

LX⁴¹¹

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
 - • - - / - • - - / - • - - / - • -

75b

1. Devr olaldan dīde-i terden cemāl-i dil-rübā
 Țakatüm Țak eyledi hecr-i melāl-i dil-rübā
 Şabrumı yağma ider rüy-ı celāl-i dil-rübā
 Her kaçan kim hāṭıra gelse visāl-i dil-rübā
 'Aqlumı tālān ider fikr-i ḥayāl-i dil-rübā
2. Seyr iden esrār-ı ḥaṭṭın vālih ü ḥayrān ḳalur
 Nice diller zülfinüñ ṭarında ser-gerdān olur
 Țatlu diller birle gāhī ol lebi sükker gelür
 Şan nebāt-ile baña varu virüp 'aqlum olur
 Her ne dem kim rû-be-rû olsam maḳal-i dil-rübā
3. Āh kim hicrān ḡamı-y-la derd-nāk oldum velī
 Tābiş-i nār-ı sitemle sīne-çāk oldum velī
 Rāh-ı 'aşkında ḥabībün ben helāk oldum veli
 Ārzū-yı ḳadd-i mevzūnı-y-la ḥāk oldum velī
 Üstüme bir sāye şalmadı nihāl-i dil-rübā
4. Ḥayl-i 'uşşāk içre ben de bir zamān meşhūr idüm
 Her nefesde fūrḳat ü derd ü belādan dūr idüm
 Yāduma gelmezdi hicrān ḡuşşası mesrūr idüm
 Vuşlat eyyāmında yārün lūṭfuña maḡrūr idüm
 Gözde ḳalsa n'ola şimdi 'aks-i ḥāl-i dil-rübā
5. Evc-i ḥüsn içre ruḥı mihr-i cihān-ārā gibi
 Cennet-i kūyında bālā-ḳāmeti ṭübā gibi
 Seyl-i eşküm pāyine aḳsa n'ola deryā gibi
 Medḥiyā mu'ciz degül mi ḥazret-i 'İsā gibi
 Mürdeler iḥyā ider āb-ı zülāl-i dil-rübā

LXI⁴¹²

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün
 • • - - / • • - - / • • - - / • • -
 (Fā'ilātün) (fā'lün)
 - • - - - -

1. Māsivā cīfedürür bir nazarı pāk olana
 Pāk olan meyl ide mi göz göre nā-pāk olana

⁴¹¹ Şair XXI numaralı kendi gazelini tahmis etmiştir.

⁴¹² Bu şiir Nihānî'nin gazelini tahmistir. Bkz. Afife Salepçi, a.g.t., s. 195.

Ne demek lâzım anı şāhib-i idrāk olana
Yaraşur mı heves-i tāk u kabā hāk olana
Yā düşer mi ki güle āhiri gam-nāk olana

76a

2. Gam degül semmler içüp miñnet ü guşsa yir isem
Nice biñ ehl-i hüner gitdi cihāndan yidi semm
Niye assı durur āyā ya bu dīnār u direm
Yiridür bağına taş göñlüñe āhen dirsem⁴¹³
‘Ākıbet tīg-i ecelden cigeri çāk olana
3. Düşe ger dünya içün āyine-i kalbe melāl
Göñül āyinesi nā-pāk ola kala meh ü sāl
Tek u pū eylemeden kalmaya cisminde mecāl
‘Aybdur hākķı koyup gayrilere ‘arz ide hāl⁴¹⁴
Tālīb-i ma‘rifet ü şāhib-i idrāk olana
4. Bu cihān ni‘metine tālīb olup guşsa yime
Rāzı ol kısmetüñe bakma yūri bīş ü keme
‘Aklunı cem‘ idegör ‘ārif iseñ düşme gama
‘Ālimi ‘ālem-i gaybuñ olımaz kimse dime
Gün gibi zāhir olur āyinesi pāk olana
5. Qalbünı ateş-i ‘aşķ içre yakup kal idegör
Sa’y idüp gūşış ile kālünı hem-hāl idegör
Zerd dībāñı çıkar atlasını şāl idegör
Evc-i rifatde iken sen seni pā-mal idegör
Tā ki kadrün irişe menzili eflāk olana⁴¹⁵
6. Medhiyā yol erisin dār-ı fenādan güzer it
Kıl ticāret yūri var dār-ı beķāya sefer it
Qahbe-zendür bu cihān ‘ārif iseñ gel hāzer it
Zīnet-i dehre göñül virme Nihānı nāzar it
Hākden pīrehen ü bisteri hāşāk olana

⁴¹³ Bentteki Nihanı’ye ait olan bu beyteki her iki mısra da aslında Nihanı Divanı’nda başka mısralarla tamamlanmış olup iki beyit halindedir. Medhı Divanı’nda bulunmayan mısralar şunlardır.

2. Yiridür...
Ölmeden gam yimeyüp fāriğ ü bī-bāk olana

3. Hāy düşmez ferağ u hānde vū şādı vū sürür
‘Ākıbet...

Bkz. Afife Salepçi, a.g.t., s. 195

⁴¹⁴ Bu mısra Nihanı Divanı’nda şöyledir,

‘Aybdur hākķı koyup ‘arz ide gayriye hāl

⁴¹⁵ Metinde “olana” kelimesi yerine yanlışlıkla “idegör” yazılmıştır.

LXII

Mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

• - - - / • - - - / • - - - / • - - -

76b

1. Benüm rûhum nedür sende bu nāzu şîve vü hâlet
Nedür bu zülf-i sünbül-bû nedür bu 'arız u kâmet
Hayâl-i küfr-i zülfün kim kılar dil mülkini gâret
Virelden ey şanem nakşuñ bu deyr-i 'aleme şüret
Nigâristân-ı Çîn'ün aldı her taşvîrini hayret
2. Ele âyîne alup nakşını seyr eyle nakkâşuñ
Şaķın göz yaşın akıtma o nakşı bozmasun yaşuñ
Nice bakşun gözi ruhsârûña bir rind-i kallâşuñ
Atılmış tîr ü tartılmış kılıçdur gamze vü kaşuñ
Helâk itmek midür kasduñ cihân halkuñ be hey âfet
3. Beni öldürseler varmam cehennemdür senün küyuñ
Baña hoş gelmedi bilmem nedür zâhid senün hüyuñ
Koķar ağzuñ yakın gelme helâk eyler beni büyüñ
Şanemlerle mey içmişsin kızarmış düşmeden rüyuñ
Yüzüñ ağ olsun ey şüfi bu yüzden mi yine şüret
4. Alur bü-y-ı vefâsın 'anberîn sünbüllerüñ bir bir
Tağıdur şevķ-ile cem'iyetin kâküllerüñ bir bir
Kelâmın güş ider her demde gonca-femlerüñ bir bir
Tutup meclisde alur büsesin dil-berlerüñ bir bir
Göre bi'l-lâh zevķin meyde şüfi çokdurur şöhet
5. Cemâl-i yâri Medhî ben hemân meh-tâba beñzetsküm
Lebi vaşfinda şî'rüm gevher-i nâ-yâba beñzetsküm
Çü gördüm gayrûñ eş'ârın hayâl-i h'âba beñzetsküm
Belîğî şî'rini ben şol şarâb-ı nâba beñzetsküm
Şafâ vü zevķ u şevķ-ile virür nûş idene hâlet

LXIII⁴¹⁶

Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

• • - - / • • - - / • • - - / • • -

(Fâ'ilâtün)

(fâ'lün)

- • - -

- -

1. Gülşen-i cāna boyuñ serv-i hırāmān olmuş
Çevre yanında şaçuñ sünbül ü reyhān olmuş
Gül ruhuñ yādına dil bûlbûl-i nālān olmuş

⁴¹⁶ Bu şiir Emrî gazelini tahmistir. Bkz. Yekta Saraç, "Emrî ve Divanı" Doktora Tezi. İstanbul Üniversitesi, 1991, s. 307.

Leblerüñ gonca yañağun gül-i handān olmış
Hüsñüñ ey serv-i sehl taze gülistān olmış

2. Bağ-ı hüsñ içre ruhuñ dil güle beñzetdügini
Kend'özin 'aşık olup bülbüle beñzetdügini
Tüg-ı şāhıyı görüp kāküle beñzetdügini
'AnberIn kākülünü sünbüle⁴¹⁷ beñzetdügini
İşidüp ol şanemüñ zülfi perışān olmış
3. Devr-i zülfinde anuñ n'ola perışān ola dil
Görmedi gün yüzini karañuda kaldı hacel
Didi bir pır-i hıred ey dil-i dāna anı bil
Halka halka görinen kākül-i pür-çIn degül
Dİdelerdür kim anuñ hüsñine hayrān olmış
4. Şİvesi nāzük u ter kāmety gāyet mehzūn
Ruḥı gül-berg-i muṭarrā lebi ammā mey-gūn
Beni bu ān u leṭāfetle idüpdür meftūn
Kākülü cīm anuñ kaddi elif kaşları nūn
Ne diyem aña ki başdan ayağa cān olmış
5. Ey ṭabīb eylemedün Medḥİ-yi bīmāra devā
Ser-i küyuñda helāk ola anı görme revā
Merḥamet eyle güzel başuñ içün aña şehā
Ḥasret-i la'lūñ ile cān virür Emrİ şanemā
Gözleri⁴¹⁸ kan akıdur üstine giryān olmış

LXIV

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
— • — — / — • — — / — • — — / — • —

1. Dil-ber-i sīmIn-beden yār-i semen-bersin hele
Yā melāḥat gülşeninde verd-i aḥmersin hele
Bir gönüller alıcı dil-dāra beñzersin hele
Nāz iderseñ yaraşur mümtāz dil-bersin hele
Öldürürseñ gam degül sultān-ı kişversin hele
2. Dürc-i dilde cān deger yektā gühersin dostum
Neylerem ben gayri yāri sen yetersin dostum
Gel gül-i rüyüñ dürüp kaşuñ çatarsın dostum
Ḥande kılşañ vechi var gül-berg-i tersin dostum
'İşveler kılşañ düşer bir nāz-perversin hele

⁴¹⁷ "kākülünü sünbüle" yerine Emrİ Divanı'nda "kākülüñe sünbüli" ibaresi vardır.

⁴¹⁸ "Gözleri" yerine Emrİ Divanı'nda "Gözlerüm" kelimesi vardır.

- 77b
3. Dil saña ʔalib nigārā sen aña maḥlūbsın
Saña dil virmez mi ʔaşıq bir büt-i mergūbsın
Aşınalık kılmaz iseñ ğam degül maḥcūbsın
Gülmez iseñ şiveden bir gonca-i maḥcūbsın⁴¹⁹
Söylemezseñ nāzdan rūḥ-ı muşavversin hele
  4. Nāz-ile reftāre gel göster kıyāmetden nişān
Sen bir āfet serv-ḳadsin fitne-i āḫir-zamān
Mürdeye luḫfūñ Meslḫā gibi virse ʔaṇ mı cān
Rāḫat-ı cānsın otursañ ʔursañ āşūb-ı cihān
Şalınup seyr eylesen nahl-i şanevbersin⁴²⁰ hele
  5. Medḫiyā şād olmadı gitdi dil-i ğam-ḫ̄āre hıç
Zerrece pendūñ senūñ kār itmedi dil-dāre hıç
Fāriğ olmadı varup yār olmadan aġyāre hıç
Nevʔiyā aġyār-ile şoḫbet yaraşmaz yāre hıç
Saña meyl itse ne söz merd-i suḫan-versin hele

LXV

Fāʔilātūñ fāʔilātūñ fāʔilātūñ fāʔilūñ
- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Ğamze-i ḫūñ-rīzūñūñ çokdur efendi azısı
Günde biñ merdūm helāk itmek be-ġāyet az işi
Çeşm-i şehbāzuñdan öğrendi kebūter bāzişi
Ğunc-ı laʔlūñ gonca gördükde unuttı nāzişi
Şīve-kārum sende ḳalmışdur maḫaşşal nāz işi
2. Vażʔ-ı nā-hem-vār idersem şevḳ-ile dīvāne-vār
Baña ʔaʔn itme ʔoḳunma geç yūri dīvāna var
Pendūmi ġuş eylesūñ ger ʔaql olursa aña yār
Kār-ı ʔaşḳ içre beni ḫ̄ār itmesūñ Mecnūn-ı zār
Bir kişi üstādına münkir ola oñmaz işi
3. Şol zamān kim göñlümüz olmuşdı saña mübtelā
Ḳaldı zencir-i ser-i zūlfūñde bulmadı rehā
Gerçi genc-i ḫūsnūñi beklerdi iki ejdehā

⁴¹⁹ Bu tahmisteki “dil-ber-i maḥbūbsın” tamlaması Nevʔi Divanı’nda “gonca-i maḥcūbsın” şeklinde olup anlamca daha uygundur. Bkz. M. Tulum, M. A. Tanyeli, haz., *Nevʔi Divanı*, İstanbul, İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Yayını, 1977, s. 487.

⁴²⁰ A nüshasındaki “serv ü şanevbersin” ifadesi Nevʔi Divanı’nda “nahl-i şanevbersin” şeklinde olup anlamca daha güzeldir. Ayrıca nüsha farklarında “serv ü şanevbersin” şekli de belirtilmiştir. Bkz. M. Tulum, M. A. Tanyeli, haz., *Nevʔi Divanı*, s. 487.

Çekdi dil bir busefi alınca biñ dürlü belā
Dostum hurs u tama^c lābüdd çoğ eyler az işi

4. Gülşene geldi şabā evrāk çıkdı göklere
Al u rengin nice biñ yaprak çıkdı göklere
Hāzret-i 'İsā olup müştāk çıkdı göklere
Zühre-āsā nāle-i 'uşşāk çıkdı göklere
Muṭribā götür kopuzı öldi söz ü sāz işi
5. Medhiyā dönmekdedür dāyım bu çarḥ-ı kīne-dār
Çün bilürsin kimseye bākī degüldür rūzigār
İmdi bir kār eyle kim 'ālemde qala yādigār
Ey Derūnī gerçi çokdur san'atinde pīşe-kār
Pīşe-kār oldur kim anuñ yazıya qalmaz işi

78a

LXVI⁴²¹

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Yār ola dirseñ saña işbu cihānı yaradan
Şerhālar çek şöyle kim tolsun vücūdun yaradan
Cānuñ cānāna teslīm eyle sen çık aradan
Sen saña yār olduñ ise saña nāzır Yaradan
Hāzır ol sen vaktinde her yerde hāzır Yaradan
2. Hākḫ ta'ālādur kimin ḥandān kimin zār eyleyen
Tārī rūşen eyleyen rūşen günü tār eyleyen
Oldurur manşūrī 'ālem içre berdār eyleyen
On sekiz biñ 'ālemi bir nuṭḫ-ile var eyleyen
Bir murākka^c hırka virdi baña biñ bir pāreden
3. Qalbini lāzımdurur 'aşḫ ehli pūr bīm eylemek
Rūy-i zerden zer idüp eşk-i terin sīm eylemek
Mümkün olmaz mest ü bī-hūş-ile terkīm⁴²² eylemek
Baḥr-ı 'aşḫa ḡarḫ olan 'uşşāka ta'līm eylemek
Ālet oñarmaḫ gibidür fi'l-meşel ol qaradan
4. Levḥini pāk eyleyen naḫş u nigārı n'eylesün
Māsivāyı terk iden bu kār u bārı n'eylesün
Kūy-ı dil-dāra iren özge diyārı n'eylesün
Bāde-i 'aşḫı içen nāmūs u 'ārı n'eylesün
Zāhidā 'ār istemezler 'aşḫ-ı mey-ḫāreden

⁴²¹ Bu şiir CCCLXXXI numaralı gazelin tahmisidir.

⁴²² Metinde "terkīm" olarak yazılmıştır.

5. ‘Ārif ol dil bilmeyen dil-dāra virme gönlüñi
Key şaķın bir şāhid-i bāzāra virme gönlüñi
Bülbül-āsā bir gül-i pür-ḥāra virme gönlüñi
Zülf ü rüyi her peri-ruḥsāra virme gönlüñi
İkilikden geçmeyen geçmez bu ağ u қaradan
6. Yoldan azdum toğrı yol göster bu ben güm-rāhuña
Şıdķ-ile başdum қadem girdüm çü şāh-ı rāhuña
Göz diküp қaldum senüñ rüşen münevver māhuña
Yā Muhammed yüz süre geldüm senüñ dergāhuña
Yüz çevürdüm şāhid ol yüz dil-ber-i meh-pāreden
7. Çok zamāndur isterem Hāķķ'dan kerāmet yağmurın
Ebr-i Nisān yağdura her sūya rahmet yağmurın
Teşne-leb bir ḥasteyem görsem ināyet yağmurın
Sīne saḥrāsına yağdursa hidāyet yağmurın
Hāķķ ta‘ālā Medḥiyā tā seb‘a-i seyyāreden

78b

LXVII⁴²³

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün
- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Ḥusrevā şırlın lebün ab-ı zülāl olmuş yine
Hükmin icrā eylemiş sihr-i ḥelāl olmuş yine
Bağ-ı dilde қametün nāzūk nihāl olmuş yine
Tāb-ı mülden ruḥların gül-berg-i al olmuş yine
Bülbül-āsā gönlümüz şūrīde-ḥāl olmuş yine
2. Gülşen-i ḥüsnünde ki sümbülleri cem‘ eyle kim
Bād-ı āhumdan şaķın kākülleri cem‘ eyle kim
Deste deste açılan ter gülleri cem‘ eyle kim
Ey perī-şānum perīşān dilleri cem‘ eyle kim
Kākülün devrinde anlar pāy-māl olmuş yine
3. Bir nemed-püş ‘āşıkam virgil zekāt-ı la‘lünü
Şun dirİğ itme baña āb-ı ḥayāt-ı la‘lünü
Yazdı naķķāş-ı ezel dilde şıfāt-ı la‘lünü
Seyredüp āyīnede қand-ı nebāt-ı la‘lünü
Şā‘irün murğ-ı dili tūtī-maқāl olmuş yine
4. Dilde cilve eyleye Bār-ı tecelli aşlı ne
Ḥāşılı āsān degül kār-ı tecelli aşlı ne

⁴²³ Bu şiir CDXLIII numaralı gazelin tahmisidir.

Ṭūr-ı Mūsā'yı yaqar nār-ı tecelli aşlı ne
Söyle ey Hürşîd envār-ı tecelli aşlı ne
Māh-ı tābān gün yüzüñ kaşuñ hilāl olmuş yine

5. Deyr-i sîne pāk idi bî-gāne şüret yoğ idi
Nār-ı mihrüñ var idi hergiz burûdet yoğ idi
Mum idi yanmağā dil ammā zarûret yoğ idi
Medhîñüñ qalbinde hōd gerd-i küdüret yoğ idi
Yana düşdi püte-i 'aşk içre qal olmuş yine

LXVIII

Mef'ülü fā'ilätü mefā'illü fā'ilün

— • / — • — • / • — — • / — • —

79a

1. Esrār-ı 'aşk-ı Bār'ye herkes irişmeye
Ḥayl-i havāşa zümre-i nādān qarışmaya
Rüstem de olur ise bāke berāber dürişmeye
'Āşıklarūñ odına semender girişmeye
Geçmeye hōra her ki bu od-ile pişmeye
2. 'Āşık midur ki beñzi hāzān gibi şolmaya
Cān gülşeninde büy-ı maḥabbet de bulmaya
Şevk-i İlāhî ile anuñ qalbi tōlmaya
Biñ bir kitāb okursa kişi 'ārif olmaya
'Ārif odur ki ḥaqqı göricek itişmeye
3. 'Ākil midür şu kimse ki dünyā ḡamın yiye
'Uqbāya mālîk olmaya dünyā benüm diye
'Āşık o dur ki ḥ'ān-ı ḡam-ı 'aşkı yermiye
Dervîş odur ki 'ālemi bir loğma eyleye
İki cihānı nūş ide qursağı şişmeye
4. Ey dil naşîḥat eyleme kendüyi bilmeze
Aña naşîḥat eyle ki sende güher seze
Derd ehli oldur ki felek bağrını eze
Abdāl odur ki dīne de lā-qayd olup geze
Dāmānı ḥār-ı gülşen-i dehre ilişmeye
5. Medhî ne deñlü erlik irerse olup dilr
Rüstemler ile qarşu turup qılsa dār u gr
Yāḥūd olursa kūh-ı şecā'atde nerre şır
Ḥaqq'ūñ ināyeti eger olmazsa destgîr
Qala ḥüsn bu yolda murāda⁴²⁴ irişmeye

⁴²⁴ Bu mısradaki "murād" kelimesinin III. Murad'ın mahlası olma ihtimaline karşılık Süleymaniye Kütüphanesi'indeki III. Murad'a ait bütün yazma nüshalar ile bir doktora tezine bakılmış (bkz. Ahmet

LXIX

Fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlün
 • • - - / • • - - / • • - - / • • -
 (Fâ'îlâtün) (fâ'lün)
 - • - - - -

1. Kârî başa çıkamaz kâddini dâl eyleyenüñ
 Zerd olur ruhları hem eşkini al eyleyenüñ
 Ey baña vuşlat-ı dildârı su'âl eyleyenüñ
 Göñli dîvânedür ümîd-i vişâl eyleyenüñ
 'Aklı vardur diyemem fikr-i muhâl eyleyenüñ
2. Çîn seher gün çıkarak kûy-ı nigâra gitdüm
 Cân çıkınca yügürüp cân-ı cihâna yitdüm
 Hele bildüñ mi beni n'eyledüm anda n'itdüm
 La'llerle eşigi taşlarını zeyn itdüm
 Mihr-i ruhsârı ile yaşumı al eyleyenüñ
- 79b 3. N'ola mirât-ı dil-i 'âşıka ger irse gubâr
 Haţt-ı ruhsârını 'arz eyledi ol lâl-e-izâr
 Ser-be-ser çeşmüme zulmet görünür dâr u diyâr
 Zâ'fdan şöyle hayâl oldu ten-i zâr u nizâr
 Göñline gelse olur anca hayâl eyleyenüñ
4. Beni hecr âteşine yakdı o meh ammâ kim
 Baħr-ı Kûlzüm anı teskîn idemez derdâ kim
 Şöyle bil [bunu] ey ferhunde-kadem farzâ kim
 Ğam u endüh ile geçdi günümüz hayfâ kim
 Öldürür reşki bizi def-i melâl eyleyenüñ
5. Eşk-i çeşmüñ demidür Medhî bugün sebîl itsek
 Zevk-i dünyâyı Ğam-ı dil-bere tebdîl itsek
 Şeb-i hicrân şerer-i âhuñı kândîl itsek
 'Aşk fennini 'Ubeydî n'ola tekmîl itsek
 'İzzeti artar imiş kesb-i kemâl eyleyenüñ

LXX⁴²⁵

Mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün

- - • / - • - • / • - - • / - • -

1. Baña ne mülk ü māl ü ne hānmān gerek
Ne iltifāt-ı hālk ne kevn ü mekân gerek
Ne ism ü resm ü ne ten-i na-tüvān gerek
Mülk-i vücūdı n'eyleyeyin baña cān gerek
Dil kişverine bir şeh-i gıfī-sitān gerek
2. 'Āşık hemİşe 'aşk u maḥabbetle hem-reh ol
Derd ü belā vü miḥnet ü firḳātle hem-reh ol
Ümİd-i şihḥat eyleme miḥnetle hem-reh ol
Dāğ-ı firāk u eşk-i nedāmetle hem-reh ol
Saña diyār-ı ḡamda dilā āb u nān gerek
3. Dursun yerinde her güzele virme gönlüñi
Her bed-nijād u bed-'amele virme gönlüñi
Lāyık budur ki bī-maḥale virme gönlüñi
Cehd it cihānda mübtezele virme gönlüñi
Dil-ber efendi ḡāyet-ile kām-rān gerek
- 80a 4. Oldı efendi luṭfuña dil mübtelā didüm
Aña cefāyı terk idüp eyle vefā didüm
Kılsuñ şafā-yı kalb-ile saña du'ā didüm
Rūḥum yoluña sīm ü zerüm hep fedā didüm
Ol cān ṭabībi geldi didi cāna cān gerek
5. 'Āşık odur ki olmaya 'aşk içre münfa'il
'Aşkuñ nişānı uşta budur anı şöyle bil
Güş eyler ise pendümi ger olmaya ḥacīl⁴²⁶
Ḥürşİd-i rüy-i yāre taḳarrüb dilerse dil
Āhı şerārı 'arşa anuñ nerdübān gerek
6. İçdüm firāk-ı la'lüñ ile çok piyāleler
Şahrā-yı dilde gül gibi açıldı lāleler
Yaḥūd sipihr-i sīnemi devr itdi hāleler
Dilden ki çıkdı kāfile-i āh u nāleler
Kemter konağı evvel anuñ āsumān gerek
7. Akrān içinde 'aşk-ile fāyık olanlaruñ
Rüz-i vişāl dil-bere lāyık olanlaruñ
Dā'ım karar u ḳavline şādık olanlaruñ

⁴²⁵ Bu şiir CCLXXXVII. gazelin tahmisidir.⁴²⁶ Metinde "ḥacil" şeklinde yazılmıştır.

Bir gözi kanlu hūnīye ‘āşık olanlaruñ
Her demde Medhī dīdeleri hūnfeşān gerek

LXXI

Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün
• • – – / • • – – / • • – – / • • –
(Fā‘ilātün) (fā‘lün)
– • – – – –

1. Ne çıkar şūfi saña nāle vü efgānumdan
Eşk-i gülgün ile yā dīde-i giryānumdan
Kuliyam dönmezem ol husrev-i hūbānumdan
Beni men‘ eyleme zāhid yūri cānānumdan
Gözgöre ayrılaysın mı varayım cānumdan
2. Ruḥ-ı dil-ber giceler bir meh-i tābānumdur
Çin şehir şāma degin mihr-i dıraḥşānumdur
Niçe terk idem anı sīnede İmānumdur
Hasteyem yār benüm derdüme dermānumdur
Hey meded öldüm ayırmañ beni dermānumdan
- 80b 3. Bir leṭāfet kormış Allāh o mehūñ şānında
İns ü cinn oldu anuñ cān-ile fermānında
Yazın şevk-ile bu mışra‘ı eyvānında
Sāye-veş ḥāk-ile yeksān olayın yanında
Tek cūdā olmayayın serv-i ḥurāmānumdan
4. Gün gibi rāz-ı ḡam-ı ‘aşkı ‘ayān eyleyeyin
Saña keyfiyyet-i esrārı beyān eyleyeyin
Yaşamı çāk ideyin āh u fiḡān eyleyeyin
Mest-i ‘aşk olduğumu niçe nihān eyleyeyin
Görinür dāḡlarum çāk-i girībānumdan
5. Medḥiyā kanlu yaşum şu gibi her sūya akar
Sedd-i İskender'e dūş olsa anı darbı yıkar
Āteş-i ‘aşka bulunmazsa n'ola cāy-i maḡarr
Şem‘iyā dil uzadup her gice eflāki yaḡar
Nār-ı āhum ki çıkar sīne-yi sūzānumdan

LXXII⁴²⁷

Fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlün

• • - - / • • - - / • • - - / • • -

(Fâ'îlâtün)

(fâ'îlün)

- • - -

- -

1. Germ olup döne döne âteş-i 'aşk-ile kebâb
Raķsa girdi çalınup her yañadan ceng ü rebâb
Ref olup gitdi aradan ğam u endüh u hicâb
Sâġâr-ı meyde şişüp çatladı bir demde ħabâb
Lebüñ içün nefse uğradı varısa şarâb
2. Miĥnet ayaġum alur ġurbete gitmek dilesem
Maĥv olur cān u tenüm vaşluña yitmek dilesem
Ter düşersin leb-i cān-baĥşuñı öpmek dilesem
Cām-ı şahbāy⁴²⁸ kaşuñ yāduña çekmek dilesem
Cām olur kâse-i nun noķtası üstinde ħabâb
3. 'Aks-i ĥâl ü ruĥıdur aġ u karada görinen
'Āşıkuñ derdidür reng-i devāda görinen
Dūd-ı dildür kararup rüy-ı semāda görinen
Dehri ġarķ itdi gözüm yaşı hevāda görinen
Pāre pāre kef-i seylidür anuñ şanma seĥâb
- 81a 4. Yaķamı ĥışm-ile muĥkem tıtalı miĥnet eli
Cān-ı ġam-nākümüzüñ gitmedi dilden keseli
Bu imiş 'āşıķa çün kısmet-i rüz-ı ezeli
Ġamzesi ĥançer-ile pāreleyüp⁴²⁹ murġ-ı dili
Ġam ocaġında ider mest gözi pāre⁴³⁰ kebâb
5. Çāha düşdi dil Medĥî görelî ġabġabını
Görmedi zülf ü ruĥın bilmedi rüz u şebini
Devşirür dîdelerümden yaşumuñ kevkebini
Göricek eşk-ile āmiĥte 'aks-i lebini
Düşdi mābeynümüze yār-ile Emrî şeker-âb

⁴²⁷ Bu şiir Emrî gazelinin tahmistir. Bkz. Yekta Saraç, a.g.t., s. 164-65.

⁴²⁸ "Cām-ı şahbāy" yerine Emrî Divanı'nda "Mey-i şahbāy" tamlaması vardır.

⁴²⁹ "ĥançerle pāreleyüp" yerine Emrî Divanı'nda "pāreleyüp ĥançer ile" tamlaması vardır.

⁴³⁰ "pāre" kelimesi Medĥî Divanı'nda "yāre" şeklindedir.

LXXIII⁴³¹

Fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlün
 • • - - / • • - - / • • - - / • • -
 (Fâ'îlâtün) (fâ'îlün)
 - • - - - -

1. Var mı bir gül bu gönül murgını zâr eyleyecek
 Kanı bir şahın-ı çemen geşt ü güzâr eyleyecek
 İhtiyâr ile hemân terk-i diyâr eyleyecek
 Yir degüldür bu cihân dâr-ı karar eyleyecek
 Kaşr-ı ma'mûr idecek nakş u nigâr eyleyecek
2. Kimseye bâkî degül çün ki bilürsin bu cihân
 Turmayup sür'at-ile geçmededür rûh-ı revân
 Gel e bu pendi kabûl eyle eyâ 'ârif-i cân
 Bu riyâdan yiter ey dil saña bir hücre hemân
 Taşı dîvârı n'ider terk-i diyâr eyleyecek
3. Nice bir 'ayş u neşât u nice bir zevk u sürür
 Nice bir cân-ı gönül der-geh-i Hakk'dan ola dūr
 Nice bir cürm ü haṭâ vü nice bir 'acz ü kuşūr
 İçme gaflet meyini vü yime esrâr-ı gurūr
 Seni hayrân idecek mest ü humâr eyleyecek
4. Ne kadar güller ile zeyn ola bu şahın-ı çemen
 Ne kadar şîve vü reftâra gele serv-i semen
 Böyledür gülşen-i dünyâya gül ü lâle diken
 Güle bakduğına gül goncaya açılma iñen
 'Âkıbet oldur anı hem-dem-i hâr eyleyecek
- 81b 5. Medhiyâ sen beni қо турма halâş eyle seni
 Seni de aldamasun bencileyin dehr-i denî
 Kıl hâzer saña yakın olmaya şol pîre-zeni
 Ey Nihânî özüñe yâr ideyin Yaradan'ı
 Yokdan oldur seni âhîr yine var eyleyecek

LXXIV

Fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlün
 - • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Eşk-i hûn-bârumla cismüm al olur
 Bu ne reng ü bu ne dürlü al olur
 Bu ne hikmet bu ne güne hâl olur
 Bâr-ı cürm altında kaddüm dâl olur
 'Ömrümün sermâyesi pâ-mâl olur

⁴³¹ Bu muhammes XLVIII numaralı muhammesle aynıdır.

2. Devr-i gerdün baña çok zür eyledi
Zevk-i dünyādan beni dūr eyledi
Dīdemi bir demde bī-nūr eyledi
H̱āb-ı gāflet gözlerüm kūr eyledi
Yā İlāhī bu ne müşkil hāl olur
3. Tīr-i hecrūn bendi cāna degdügi
Kāmetümi yāya nisbet egdügi
Sırr-ı maḥfi ehli ‘aşkuñ neydügi
Şāh-ı ‘aşkuñ mālīkāne geydügi
Aṭlas u dībā yirine şāl olur
4. Diñle pendüm ğayrisin ğuş itme sen
Bir kemāl ehlinden aldum anı ben
Hoş maḥalldür ‘aşıka dār-ı miḥen
Nār-ı fakre yatmaz ise cān u ten
Püte-i ‘aşk içre niçe ḳal olur
5. Toğru giden ḥaḳkā şaşmaz degmede
Ḥaḳkı bilen oldur ancak dünyede
Bunda hergiz aşşı yok hiç nesnede
Zühd ü takvā yarın anda ey dede
Uçmağ için saña perr ü bāl olur
- 82a 6. İşiden Ḥakk'dur gören Ḥaḳḳ söyleyen
Ḥaḳḳ degül mi ḥaḳkı bilen ḥaḳḳ diyen
Ḥaḳḳ celālin yād idüp ğuşsa yiyen
Dīv-i nefsi dürişüp katl eyleyen
Sām u Neyrem yāḥū Rüstem Zāl olur
7. Şaḳın inkār eyleme birdür Ḥüdā
‘Aḳluña şıĝmaz celāl-i kibriyā
Nefs elinden eyle gel cānı rehā
Kendü zātuñ añlamazsın Medḥiyā
‘Ömrüñüñ eyyāmı altmış sāl olur

LXXV⁴³²

Mefā‘lün mefā‘lün mefā‘lün mefā‘lün

• - - - / • - - - / • - - - / • - - -

1. Tāma‘ bir dām-ı miḥnetdür o dāma dānedür dünyā
Şebātı yokdur aldanma ḳurı efsānedür dünyā

⁴³² Bu şiir IX. gazelin tahmisidir.

Kıyāsuñ bu senüñ kim ‘ayş u ‘işret-ḥānedür dünyā
 Mişāl-i ḥātır-ı ‘āşık dilā vīrānedür dünyā
 Şanursın bir muşavver mu‘teber kāşānedür dünyā

2. Umūr-ı dünyevī yirlü yirinde hep mürettebdür
 Ḥaḳıkatle nazar kılsan görinen rüz-ile şebdür
 Ser-ā-ser kaşr u eyvānlar münakkaşdur müzehhebdür
 Bināsı āb u ḥāk u bād u āteşden mürekkebdür
 Ne bildüñ yā ne añlarsın ne şanduñ yā nedür dünyā
3. İnanma kaḥbe-zen dünyā iderse dil-rubālıklar
 Şanursın terk olunmuş gitmiş andan bī-vefālıklar
 Anuñ devrinde dil-ḥaste olan bulmaz şafālıklar
 Alınca nakd-i cānuñ her dem eyler āşınālıklar
 Dem-i āḥır seni bilmezlenür bīgānedür dünyā
4. Zer ü sīme olursın vālih ü ḥayrān tutup elde
 ‘İnān-ı esb-i dīni tırmaduñ bir ān tutup elde
 Ḥarāma nice şalduñ āteş-i sūzān tutup elde
 Şeni gözler dem-ā-dem sākī-yi devrān tutup elde
 Şarāb-ı zehr-i kātıl bir tolu peymānedür dünyā
5. Fenā-dārın nice Dārālaruñ başına dār itmiş
 Nice İskenderüñ ḥayl ü sipāhın tār-mār itmiş
 Nice Key-Ḥusrev ü Cemşīdi şalmış ḥāke ḥ‘ār itmiş
 Nice Medḥī gibi bāz [u] hümā şaydı şikār itmiş
 Nice murgān uçurmuş bir kebüter-ḥānedür dünyā

LXXVI⁴³³

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün
 - • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Rūzumı kıldı benüm ol gözleri Tātār tār
 İtdi cāna her taraftan nāvek-i efkār kār
 Sīneden eksük degül derd-i firāk u ḥārḥār
 Bağ-ı dehri eyleyelden başuma dil-dār dar
 Kıldı⁴³⁴ bülbul gibi kārüm ol yüzi gülzār zār
2. Dağıdur ‘aqlum benüm zülf-i perīşānuñ senüñ
 Zūlm bī-dād eylemekdür luṭf u iḥsānuñ senüñ
 Nā-tüvān itdi beni cevri-i firāvānuñ senüñ
 Şerha şerha kıldı bağrum tīg-i hicrānuñ senüñ
 Tīg-i bī-dāduñla gel gör sīnemi ey yār yar

⁴³³ Bu şiir CLVI. gazelin tahmisidir.

⁴³⁴ CLVI. Gazelde “kıldı” kelimesi “itdi” şeklindedir.

3. Bilmedi ol gonca-leb berg-i hazān teg şolduğum
Kendi handān olduğın ben zār u giryān olduğum
Acımağ görüp benüm rāh-ı belāda kalduğum
Bār-ı hicrāna bilür dā'īm taḥammül kılduğum
Yükledür baña anuñçün dil-berüm her bār bār
4. Ol perī-veş gözlerüm yaşını 'ummān eyledi
Dürlü dürlü reng virdi la'l u mercān eyledi
Ol sebebdan kārımı feryād u efgān eyledi
Şol siyeh zülfi gibi 'aqlum perīşān eyledi
Gözüme kıldı cihānı ol gözi Tātār tār
5. Ol şeh-i vālā-neseb ben bendeden 'ār eyledi
İşbu dehr-i bī-şebātı başuma dar eyledi
Mihnet u derd ü firākı cānuma kār eyledi
Naqd-i şabrum aldı dil-ber döndi inkār eyledi
Medḥiyā kılsa 'aceb mi cānuma inkār kār

83a

LXXVII⁴³⁵

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. 'Aql umar bilmem niçün ḥalk-ı cihān dīvāneden
Āşināyı ḥod olar fark eylemez bī-gāneden
Çıkmadı ḡam baykuşu hergiz dil-i vīrāneden
Ey 'aceb ben bilmezem kim baña bu sevdā neden
Kim bu gönlüm kuşu uçdı geçdi mülk-i ḥāneden
2. Bilürem şehir-i vücūdum 'ākıbet vīrān olur
Rūz-ı ḥaşr olunca ābād olmayup şöyle kalur
Çok çalışma düzmege bu ten kafesi bozulur
Her nefes cānum hümāsı lā-mekān seyrin kılar
Gerçi nefsum baykuşu geçmedi bu vīrāneden
3. Keşret-i işgāle düşdüm uğradum ḡavgāya ben
Bunuñ içün gönderildüm güyyiā dünyāya ben
Bāl açup uçmağ dilerken 'ālem-i bālāya ben
Düşdüm ol bī-hüş olanlar düşdügi sevdāya ben
İçdüm ol ser-ḥoş olanlar içdügi peymāneden⁴³⁶

⁴³⁵ Bu muhammes XVIII numaralı muhammesle aynıdır, ancak son mısradaki farklar vardır.

⁴³⁶ Metinde "peymāneben" şeklinde yazılmıştır.

4. Gerçi kıldum ʿırz u nāmūsūñ çerisin tār-mār
Çekdüm el cümle cihāndan eyledüm terk-i diyār
Bezmi-i ğamda curʿa teg ayakda kıldum hʿār u zār
İçeli ʿaşkuñ şarābın gāh mestem geh ħumār
Hergiz ayılmağ gelür mi ʿāşık-ı mestāneden
5. ʿĀrifem ben miḥnetüñ hergiz çalışmam menʿine
Zerrece kılmam nazar iki gözümüñ demʿine
Dāhil olsam zevk-ile bir ehl-i ʿirfān cemʿine
Bİ-tekellüf cemʿ içinde ʿaşk-ı maʿnā şemʿine
Zevk u şevki-y-ile tiz-rek düşerem pervāneden
6. Tağıdup cemʿiyyetüm ʿālemde yektā olmuşam
Şüretā mecnūn velī sıretde dānā olmuşam
Pā bürehne baş açık abdāl-ı şeydā olmuşam
Neylerem esbābı çünkim terk-i dünyā olmuşam
Kim şaķalından geçerse fāriğ oldı şāneden
- 83b 7. Tā ezel kim var olupdur Medḥiyā dünyā-yı dūn
Maʿrifet ehlinüñ olmuşdur ser-i baḥtı nigūn
Dāniş ehline ʿadū nādāna ammā reh-nümün
Bu Kemāl Ümmī gibi bİ-çāre āvāre zebūn
ʿĀlem içinde ne toğısar ne toğdı anadan

LXXVIII⁴³⁷

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. İçmişüz ğaflet şarābından ʿaceb sekrānlaruz
Dehri yakup yağmaya biz āteş-i sūzānlaruz
Şūr u şerden menʿ ider yok rāygān sulṭānlaruz
Urma dāniş lāfın ey dil ḥaḳḳ bu kim nādānlaruz
Şüretā insānuz ammā maʿnīde ḥayvānlaruz
2. Çünki ʿuqbāda bu fānī dehre döndürdüñ yüzi
Giceden fark eylemez olduk dirîğā gündüzi
Hİç taʿaccüb eylemeñ bİhūde söylersek sözi
Cām-ı ğaflet şöyle ser-ḥoş eylemişdür kim bizi
Mest ü lā-yaʿķillerüz bİ-ḥodlaruz ḥayrānlaruz
3. Dünyeye ikrār idüp ʿuqbāyı inkār eyleme
Ol diyāruñ yolların şor kimseden ʿār eyleme

⁴³⁷ Bu muhammes LXXXVII. muhammesle aynı olup Nihānī'nin gazelini tahmistir. Bkz. Afife Salepçi, a.g.t., s. 82.

Gâfil olma aç gözün rûşen günün tār eyleme
Yañılup tûl-i emel fikrini zinhâr eyleme
Bir iki günlük veyâ bir gicelik mihmânlaruz

4. Nûş idüp dāyim ğam-ı esrār-ı ‘aşkı sersem ol
Artuğ eksük söyleme ednâdan ednâ vü kem ol
Çoğ açılma gül gibi şol ğonca-mānend ebkem ol
Hālūmi şorma tabībā var a bi'l-lāh epsem ol
‘Āşık-ı dermānde vü derd ehli bī-dermānlaruz
5. Şaç ağardı şüretā olduk nazarda ihtiyār
Eylerüz cürm ü haṭā kılduqça dāyim iftiḥār
Bize her kim pend ider biz eylerüz andan firār
Dilde nice şabr u ārām eylesün bir dem qarār
Deng ü vālih ser-girān u bī-ser ü sāmānlaruz⁴³⁸

84a

6. Yārümüz yokdur fenā rāhında illā sāyemüz
Hāke yeksān olmadur bu yolda ‘ālī pāyemüz
Var-ise mülk-i ‘adem içindedür hem-sāyemüz
Yokdurur yokluqdan özge görünür ser-māyemüz
Kimse bilmez kim ne tācirler ne bāzār-gānlaruz
7. Baḥr iseñ de dilde pinhān idegör emvācuñı
Medḥiyā ağardasın cehd ile rüy-i dācuñı
Gel qadēm baş yokluğa tā bulasın mi‘rācuñı
Qo qabāñı ey⁴³⁹ Nihānī terk idegör tācuñı
Biz qabāyı çāk u tācı terk iden ‘üryanlaruz

LXXIX⁴⁴⁰

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün
— • — — / — • — — / — • — — / — • —

1. ‘Ays u ‘işretten elün çek fāriğ ol ey şūḥ u şeng
Merd-i ḥaqq olmağa cehd it kim bulasın nām u neng
Nice şehler taḥtı oldı taḥta-i tābūt-ı teng
Ey beyābān-ı hevāda vālih ü ḥayrān u deng
Nice ‘ays u nûş u ‘işret nice ḥamr u nice bang
2. Ḥayf kim terk itmedün hiç bir cihān kārını sen
Sīm ü zer la‘l ü güher cem‘ eyledün varını sen

⁴³⁸ Bu mısra Nihānī Divanı'nda şöyledir,

Deng ü vālih nā-ser ü sāmān ser-gerdānlaruz

⁴³⁹ “qabāñı ey” yerine Nihānī Divanı'nda “qabā fikrin” ibaresi yer alır.

⁴⁴⁰ Bu şiir Nihānī'nin gazelini tahmistir. Bkz. Afife Salepçi, a.g.t., s. 127.

Dîn-i İslâm'ıñ yitürdüñ gayret ü 'arını sen
Niçe bir ta'mîr idersin bu fenâ dârını sen
Meskenüñ hõd 'âkıbet taht-ı şerâda gör [ne] teng

3. Râh-ı 'uqbâda saña olmadı hem-pâ hiç kes
Nâle vü zâruñ cihânı tutdı yok feryâd-ves
Nefsüñ el bir itdi iblîs-ile mânend-i 'ases
Merd iken aldar seni nefsüñ zeni ey bü'l-heves
Kanı 'âr u kanı gayret⁴⁴¹ kanı nâm u kanı neng
4. Miñnet u gam çeşmüme târ itdi rûşen rûzumı
Ceyş-i guşşa pây-mâl itdi dil-i plrüzümü
Nice gündür görmedüm mihr-i cihân-efrüzümü
Deldi ney bağrın işidüp nâle-i dil-süzümü
Def döger gögsini vü bükdi belini plr-çeng
- 84b 5. Bu zen-i gerdünü sen mâder şanursın ey gönül
Tıfl-ı mâder gibi tırmaz aldanursın ey gönül
Sen ki bu nağş u nigâra dil virürsın ey gönül
Rûzigâr-ı bî-sebâtı kim görürsın ey gönül
Bir 'arûs-ı bî-vefâdur câmesi⁴⁴² heftâd-reng
6. Hiç küdüret istemez mirât-ı pāküñ zerrece
Ġarq-ı âb oldı cihân toymadı hāküñ zerrece
Kurıdı yeşermedi bu cism-i tāküñ zerrece
Yokdurur hāk olmadan gönlünde bāküñ zerrece
Yüregüñ âhen midür hey taş bağırlı yoğsa seng
7. Cüz' ü külli gider gitsün dilüñden klneñi
Âteşe yandur kül olsun hırqa-i peşmîneñi
Medhîyâ pāk idegör 'ucb u riyâdan slneñi
Câm-ı 'aşk-ile Nihânî şâf kıl âylneñi
Tâ ki⁴⁴³ mirât-ı dile irişmeye âşâr-ı jeng

⁴⁴¹ "gayret" yerine Nihânî Divanı'nda "izzet" kelimesi yer alır.

⁴⁴² "bî-vefâdur câmesi" yerine Nihânî Divanı'nda "bî-vefâ hercâyi" ibaresi yer alır.

⁴⁴³ Metinde "tâ ki" yerine "tāk" yazılmıştır.

LXXX⁴⁴⁴

Mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün

• - - - / • - - - / • - - - / • - - -

1. Ğamından çarh-ı gerdünuñ iki göz toptolu demdür
Bu iki merdüm-i pür-nem 'aceb bilmem benüm nemdür
Fırāk-ı la'l-i yār-ile baña her emsemi semmdür
Göñül hālün nedür bilsem⁴⁴⁵ ki her dem hem-demün ğamdur
Refikün eşk-i çeşmündür harifün āh u nālemdür
2. Vücūdum bī-mecāl itdi bu endişe şu deñlü kim
Urupdur dest-i devrān cānuma tīşe şu deñlü kim
Kavs-i kazā atar tīrin bu dil-rīşe şu deñlü kim
Beni aġlatdı bu çarh-ı cefā-pīşe şu deñlü kim
Gözümden dökülen şanma ki nemdür nem degül demdür
3. Dirīgā görmedüm bir dem gözüm merdümlerin bī-nem
Şikāyet tālī'ümden kim beni dāyim kılar pür ğam
İrişür ğam yime ey dil naşībün saña pīş ü kem
Ğanīmet gözle bu 'ömr-i 'azlüzün varını bir dem
Hakikat gözleseñ 'ālem hemān ma'nīde bir demdür
- 85a 4. Karañu dün de kalduğ biz reh-i 'uqbāda göz görmez
Şu yolları ki göz görmez anı sen bil 'aql irmez
Bu dehr-i dūna dil virme niçün kim saña el virmez
Gelen bunda gider tırmaz huzūr itmez şafā sürmez⁴⁴⁶
'Aceb bilsem bu dünyānuñ nesine şād u hurremdür
5. Ğam u hicrān u miñnet derd ü hasret sende var ey dil
Dağı feryād-ile nāle figān u āh u zār ey dil
Yiridür rāh-ı 'aşk içre olursañ pür-ğubār ey dil
Ne deñlü hāk-i pāy ise ğubāra bakma h'ār ey dil
K'anuñ her zerresi Kisrā veyā Dārā veyā Cem'dür

⁴⁴⁴ Bu şiir aslında 9 beyit olan Nihanî'nin gazelini tahmistir. Eksik olan beyitler Nihanî'nin gazelindeki beyit numaralarıyla şudur,

6. Şu kim gayret ider gayra nazar itmez koyup Hakk'ı
Nazar bābında hakk bu kim naziri yok müsellemdür

9. Göñül ko āh u feryādı bizüm içündür ğam u şādi
Düzed uqbā için zāhid kamudan ol muḳaddemdür

Bkz. Afife Salepçi, a.g.t., s. 64.

⁴⁴⁵ "Göñül hālün nedür bilsem" yerine Nihanî Divanı'nda "Dilā bilsem nedür hālün" ibaresi yer almaktadır.

⁴⁴⁶ Bu mısra Nihanî Divanı'nda şöyledir,

Gelen bunda 'aceb bilsem nesine şād u hurremdür

6. Hüdāyā var-iken zātuñ cihānda kimdürür bī-kes
Kesi bī-keslerüñ sensin āyā sultān-ı pīş ü pes
Cihānuñ varı yoğı baħr-ı cūduñ içre ħār u ħas
‘Aṭā-yı bī-‘aded ‘ālī-cenābuñ ‘ādetidür bes
Ḥaṭādan olımaz ħālī beşer kim nesl-i Ādem'dür
7. Heves kılma şakın ey dil fenā dārında kalmağa
Ayağūñ depredegör bunda geldüñ sen od almağa
Hüdā'nuñ ‘aşkıñı Medhī heves kıl sen de bulmağa
Nihānī kimseye yer yok bu evde rāḥat olmağa
Cefā taşı-y-la yapılmış der ü dīvārı a‘zamdur

LXXXI⁴⁴⁷

Mef‘ülü mefā‘lū mefā‘lū fe‘ülün
— • / • — • / • — • / • — •

1. Ey bār-i Hüdā rāz-ı nihān saña ‘ayāndur
Sūd añladuğı kullaruñun kārı ziyāndur
Dil-teşneleri cümle ḥayāt ābına kındur
Yā Rabb bizi bu gaflet içinden sen uyandur
Hem şunları kim bizcileyin nefse uyandur
2. Bu hastelerüñ derdine luṭfuñla devā kıl
Raḥm eyle cefa-keşlerüñe mihr ü vefā kıl
Bīmār-ı ğam-ı ‘aşk olana luṭf u ‘aṭā kıl
Ḥācetlerümüz gel keremüñ birle revā kıl
Her ne dir iseñ ḥazretüñe cümle ‘ayāndur⁴⁴⁸
- 85b 3. Kalduk ser-i kūyuñda senüñ zār-ı dil-efgār
İkrār iderüz cürmümüzü kılmağuz inkār
Şol yüzi kara kullaruñuz zār u dil-efgār
Fāş itme bizüm ‘aybumızı ey yüce Settār
Ger ḥalka nihān ise saña cümle ‘ayāndur
4. Düşdük işigüñ taşına kalduk ser ü pāsuz
Derdā ki dirüz kim kala ‘ālemde devāsuz
Yā Rabb şu bizüm gönlümüzü koma şafāsuz
Daḥı şu bahādırlaruñ içün ki riyāsuz
Yoluña senüñ māl u ser ü cāna kıyandur

⁴⁴⁷ Bu şiir Kemal Ümmî'nin gazelini tahmis olup Kemal Ümmî'nin gazelindeki dört beyit Medhî tarafından tahmis edilmemiştir. İsmail Çınar, a.g.t., s. 27-28.

⁴⁴⁸ Bu beyit Kemal Ümmî Divanı'nda şöyledir,
Ḥācetlerümüzü keremüñ birle revā kıl
Ne dilerüz çünkü saña bellü beyāndur

5. Dünyāya gelüp toĝru vü egri yola gitdük
Gūyā ki şafā eyleyicek ‘āleme yetdük
Âhîr giderek baĥr-ı ĝam u ĝuşşaya batduk⁴⁴⁹
Sermāyeleri kim bize virdün telef itdük
Hiç aşşı görünmez işimüz küll-i ziyāndur
6. Maĥv oldu o meh zümre-i aĝyāruñ içinde
Bir ĝonca-i ĥamrā gibi yüz ĥāruñ içinde
Dil ĥaldı semender-şifat ol nāruñ içinde
Aşşı şular itdi ki bu bāzāruñ içinde
İĥlāş-ile her varlığını yoĝa şayandur
7. Seyr itdi bizi cān-ile nîmetleri nefsün
Ĥâr itmek imiş âdemi ĝayretleri nefsün
Ĥayfā vü dirîĝ bitmedi istekleri nefsün
Çün bilümüzi bükdi aĝır yükleri nefsün
Tut elümüzi luţfuñ ile bizi şayandur
8. Şol ĥul ki senün luţfuñı ĥılmadı ferāmüş
Âşkuñ meyini şun aña şevküñle ide nüş
Luţf u keremün çokdur eyā şāh-ı ĥatā-püş
Raĥmetlerünün baĥri ide mevc uruban⁴⁵⁰ cüş
Bir ĥatresi yüz biñ yüzi ĥarayı yuyandur
9. Medĥî düşünüp ĥaldı serāsime yabānda
Nādānlıĝ idüp aramadı ‘ışkuñı cānda
Sen ĥandasın ey bār-i Ĥüdā ol delü ĥanda
Ayurma Kemāl Ümmî’yi yā Rabb bu⁴⁵¹ cihānda
Şol ĝerçek erenden ki bu esrārı şuyandur

86a

LXXXII⁴⁵²

Mefā‘lün mefā‘lün fe‘ülün

• - - - / • - - - / • - -

1. Seĥer şāh ol bu şehr-i Çîn içinde
Güneş gibi görün aydın içinde
Ĥomaz deyn āstin-i ĥirkîn içinde
‘Aceb mü’min tutar mı kîn içinde
Ya kibr ü kîn olur mı dîn içinde

⁴⁴⁹ Metinde “batduñ” şeklinde yazılmıştır.⁴⁵⁰ “ide mevc uruban” yerine Kemal Ümmî Divanı’nda “çü mevc ura kıla” ibaresi vardır.⁴⁵¹ “Ümmî’yi yā Rabb bu” yerine Kemal Ümmî Divanı’nda “Ümmî-yi pîri dü” ibaresi vardır.⁴⁵² Bu şiir Kemal Ümmî’nin gazelini tahmis olup Kemal Ümmî’nin gazelindeki altı beyit Medĥî tarafından tahmis edilmemiştir. Şükriye Yurtsever, a.g.t., s. 50-51.

86b

2. Düşen İslâm'a şefkât merhametdür
Bular cân u dile hem 'âfiyetdür
Bulardan gayrısı hod ma'siyetdür
Çü şofılık şafâ vü meskenetdür
Küdûret mi olur⁴⁵³ miskîn içinde
3. Kulağ ol 'ârif ol aña kelâmı
Bu sözi ezber it dilde müdâmı
Şakın bozulmasun dînüñ kıyâmı
Eger dervîş iseñ қо intikâmı
Ki 'âdet budur ol âyın içinde
4. Güle baksun dir iseñ yüzüne yâr
Hazer kıl sırruña irmesün ağıyar
Bu pendî güş-vâr it ey dil-i zâr
Taşı şâfi içi kalb olma zinhâr
Ki şıgmaz karanı aydın içinde
5. Yaraşmaz ehl-i dîne kizb ü bühtân
Bunuñ ehline dirler ehl-i nîrân
Қо 'ucbı hey müselmân ol müselmân
Reflküñ olmasunlar kibr ü 'üvân
Ki İslâm az olur hod-bîn içinde
6. Yeter kibr eyledün 'üvânı terk it
Bırak bu defter ü dîvânı terk it
Saña yâr olmayan yârânı terk it
Dilün tut gıybet ü bühtânı terk it
Uyarma қо yılanı in içinde
7. İçün vîrân idüp taşuñ düzetme
Hazer kıl kimsenün 'aybın gözetme
Dilün tut Medhiyâ artuk söz etme
Kemâl Ümmî di haqq sözi uzatma
Ki kılıç nesne kesmez kın içinde

⁴⁵³ "olur" yerine Kemal Ümmî Divanı'nda "tutar" kelimesi vardır.

LXXXIII⁴⁵⁴

Fā'īlātün fā'īlātün fā'īlātün fā'īlün
 - • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Pendümi güş eyle zinhār itme şekk
 Āsumāna yerden urulmaz direk
 Er sözün fehmi itmege gey er gerek
 Ey gönül olmağ dilerseñ ferd ü tek
 Kim saña yoldaş olayın dirse ek
2. Her şu kim güş itdi pīrūñ pendini
 Māsiva kaydından aldı kendüni
 Rağş-ı tab'ūñ al yūri peyvendini
 Pāy-i dilden kes ta'alluğ bendini
 Hay miskīn kendü ölüñ ağla tek
3. Nic'olur āhīr bileydūñ işbu hāl
 Bār-ı ğamdan kāmētūñ olaydı dal
 Cism-i zāruñ olırdur pāy-māl
 Sen gidersin ğayre qalır mülk ü māl
 Kim saña qalır hemān kuru emek
4. Māyil olma ni'met-i dünyāya çok
 Bunda aç olan olur 'uqbāda tok
 Urdı anlar cān-ı iblīse bir ok
 Qadr-i dünyā her kimūñ katında yok
 Qadrinūñ kim pāyesidür nüh felek
5. 'Aşk-ı Bārī āteş-i sūzān olur
 Cāna düşdükde ciger biryān olur
 Ten serāyı hem o dem vīrān olur
 Yatmasun hāki ki hārīstan olur
 Mezra'-ı dilde maḥabbet toḥmın ek
6. Tūtalum mu'tād olduñ rāḥata
 Şoñra nice şabr idersin miḥnete
 Çünki yandūñ Medḥī nār-ı fūrḳate
 Āteş-i 'aşka Nihānī tākate⁴⁵⁵
 Sīne āhenden gerek taşdan yürek

87a

⁴⁵⁴ Bu şiir aslında 7 beyit olup Nihānī'nin gazelini tahmistir. Eksik olan beyit Nihānī'nin gazelindeki beyit numarasıyla şudur,

6. Bende iseñ sen sen ol қо benligi
 Ben dime şeytān işidür ben dimek

Bkz. Afife Salepçi, a.g.t., s. 126.

⁴⁵⁵ "tākate" yerine Nihānī Divanı'nda "döymeye" kelimesi vardır.

LXXXIV

Fā'īlātün fā'īlātün fā'īlātün fā'īlün

- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Ol gözi cādū cānı geşt idüp seyrān ider
 Hayli 'uṣṣākı ser-ā-ser vālih ü hayrān ider
 Hüsn meydānında esb-i nāz-ile cevlan ider
 Gül yüzi üzre kaçan kim sünbülin çevgān ider
 'Arṣa-i hayretde ben mecnūnı ser-gerdān ider
2. Ol şeh-i hūbān baña didi ki dād itsem gerek
 Dil-rubālar arasında yahşı ad itsem gerek
 Göñlüñi iḥsān-ı luṭfum birle şād itsem gerek
 Didi bayram gün seni ben ber-murād itsem gerek
 Şöyle beñzer ol kemān ebrū beni kurbān ider
3. Rūy-ı yāri pür şafā gördüm dimiş kāfir rakılb
 Hāk-i pāyin tūtiyā gördüm dimiş kāfir rakılb
 Kalb-i pākin pür şafā gördüm dimiş kāfir rakılb
 Ol cefā-ḥūdan vefā gördüm dimiş kāfir rakılb
 İ'timād itmeñ müselmānlar aña bühtān ider
4. Al ede ehl-i kemālün dillerin gül yüzine
 Bir göñül yapmak deger sırça serāyın yüzine
 Şadef-i dil 'aşıklaruñ gir göñline vü gözine
 Ey 'azlüzüm şüfi-i ḥalvet-niṣnün sözine
 Uyma yoḥsa Yūsuf-ı cānuñ yirin zindān ider
5. Nazm-ı pāk öyle gerek kim rūḥ ala andan gıdā
 Gonca-i kalb açıla gül gibi ola pür-şafā
 Kıl terennüm bülbul-āsā gülşen içre Medḥiyā
 Nefḥā-i şī'rūñ Behiştī irse mānend-i şafā
 Gonca gibi göñli tar olanları ḥandān ider

87b

LXXXV

Mef'ülü mefā'ilün mef'ülü mefā'ilün

- - • / • - - - / - - • / • - - -

1. Aldum ele bir cām-ı pür-bāde-i gül-fāmı
 Rām idemedüm ammā sen yār-ı gül-endāmı
 Def' itmege yok çāre gördüm ḡam-ı ālāmı
 Mey-ḥāne-i 'aşkunda biñ şevḳ-ile bir cāmı
 Çekdüm bir ayaḡ üzre bilmem n'ola encāmı

2. Sâkı mey-i vaḥdet çünkim beni mest itmiş
La'li hevesi cānum hoş bāde perest itmiş
Cur'a gibi ayakdan şalmış anı pest itmiş
Ḥammār-ı mey-i keşret⁴⁵⁶ pāyini şikest itmiş
Ḥumḥāne-i vaḥdetde buldum dil-i bed-nāmı
3. Öz başuñ içün cānā yap ḥatır-ı 'uṣṣākı
Cūd u kerem [ü] luṭfuñ dillerde ḳala bākı
Ṭutdı meded it nālem baḥr ü ber ü āfākı
Cur'a gibi pāmālem ṭut destümi ey sākı
Devrān ayağa şaldı ben 'āşık-ı nā-kāmı
4. Ey dil-ber-i pür-işve dil derdine dermān it
Şemşir-i sitem birle yeter cigerüm ḳan it
Ey ḥüsn ilinüñ şāhı Allāh içün iḥsān it
Cünd-i ḡam u hicrānı bir demde perişān it
Öldüm meded ey ḥünı şun bāde-i gül-fāmı
5. Bı-ma'rifet insānı seng ile berāber bil
Ṭutmasun elüñ⁴⁵⁷ hergiz ger ten ola pā-der-gil
Ḥürşid-i cihān olsa dil niçe olur māyıl
Bir ḥabbeye almazam ey Medḥi-i rüşen-dil
Ger pūte-i miḥnetde sım olsa daḥı ḥāmı

88a

LXXXVI⁴⁵⁸

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Puḥte eyle işlerüñ dil āteş-i sūzān iken
Bulmağa cānānı cehd it āşinā-yı cān iken
Bāḡ-ı dehr içre cemālün gül gibi ḥandān iken
Tañrı'ñ zıkr eyle dā'ım dil saña fermān iken
Tevbe ḳıl ḳamu günāhuñ derdine dermān iken
2. Şol ki bātıldır arı bilme dilā var ḥaḳḳı bil
Bātıl işlerden ḥazer ḳılsa yaraşur cān u dil
Fıkr-i 'uḳbā ḳıl göñül dünyā hevāsından kesil
Dostı şād eyle velı ḳıl düşmeni ḥ'ār u ḥacil
'Adl ü dād eyle vücūduñ mülkine sultān iken

⁴⁵⁶ XXVIII. muhammeste "kesret" kelimesi yerine "vaḥdet" kelimesi yazılmıştır.

⁴⁵⁷ XXVIII. muhammeste "Ṭutmasun elüñ" yerine "El şunma aña" yazılmıştır.

⁴⁵⁸ Bu şiir Kemal Ümmî'nin gazelinı tahmis olup Kemal Ümmî'nin gazelindeki dört beyit Medhi tarafından tahmis edilmemiştir. Şükriye Yurtsever, a.g.t., s. 23-25.

3. Hāke yeksān olıcağdur rūzigār-ile tenüñ
Yād idüp ol demleri çāk itseñe pirāhenüñ
Geldi fūrkat demleri eyyāmı gitdi gülmenüñ
Žāyi^c itme her nefes kim çıkar ağzuñdan senüñ
Kıymeti yer gök tolusı lü³lü³ vü mercān iken
4. Bunda şādān olma kim anda figān itmeyesin
Yağşı aḥvālüñ şaḳın şoñra yaman itmeyesin
Pendümi güş idesin yañlış gümān itmeyesin
Nağdüñi dir bir metā^c al kim ziyān itmeyesin
Anda yoḥsul olma bunda bay u bāzargān iken
5. ‘Ākıl iseñ gāfil olma ey gönül diñle beni
Bu naşīḥat birle tā kim şād idem bende seni
İḥtirāz it gey şaḳın aldar seni dehr-i denī
Elde furşat var-iken zinhār fevt itme anı
Gey ġanīmet gör saña her müşklüñ āsān iken
6. Çekme zaḥmet bu geñiş dünyāda düşme tarlığa
Bār-keş ol kıl taḥammül degme bir ağırlığa
Tut kulağüñ bu yaña urma özüñ sağırlığa
Anda varup irmek isterseñ dükenmez varlığa
Bunda al yokluk metā^cın rāygān erzān iken
7. Ey içüp ġaflet şarābın cāme ḥ³āb içre yatan
Āḥiret aşsısını dünyā metā^cına kıtan
Göz göre ey şol metā^c-ı dīni yābāna atan
Ey cevāhir gencini şaksı bahāsına şatan
Kaṭreyye sen niçe muḥtāc olasın ‘ummān iken
8. Añladuñ mı bunda ey ḥ³āce nedür sūd u ziyān
Çünki bildüñ Ḥaḳḳ sözi kıl rūz u şeb vird-i zebān
Aşşı kılmaz şoñ peşīmānlık bilürsin bī-gümān
Bil bu ‘ömrüñ yazını ḳadr-ile olmadan ḥazān
Dir zaḥīre ḳonağüñ pür-mīve-i rummān iken⁴⁵⁹
9. Gey şaḳın kim kıldan incedür Ḥüdā'nun yolları
Ehl-i ‘aşḳuñ şerḥa şerḥadur ser-ā-ser dilleri
Gülşen içre görseñe pejmürde olan gülleri
Söz ne ḥācet çün görürsin kim esen güz yelleri
Niçe bozar tāze vü ter gülşen u bustān iken

⁴⁵⁹ Bu mısra Kemal Ümmî Divanı'nda şöyledir,
Dir zaḥīre ḳorı bağüñ mīve-i rummān iken

10. ‘Âkıl iseñ ehl-i ‘uqbānuñ nedür fikrini bil
Hakk'a zâkir olanuñ tevḥîdini zikrini bil
Pendümi gûş it ma‘ânî fikrinüñ bîkrini bil
Taş u toprak arasına girmedin şükrini bil
Altuña yir döşek ü üstüne gök yorgan⁴⁶⁰ iken
11. Tüt elünden geldügünce Tañrı'nuñ fermânını
Derdi ol virdi dile andan yine dermânını
Mâsivâdan sil süpür pâk it gönül meydânını
Ġâfil olma al elüne himmetün⁴⁶¹ çevgânını
Urıgör devlet topını dört yanuñ meydân iken
12. Niçe bir kendi günāhuñ yādına sen gülesin
Gül gibi ḥandān iken bir gün ola kim şolasın
Teşne-dil bir ‘âşık ol k’âb-ı ḥayâtı bulasın
Ḥayf eger bu zulmet içinde şusuz sen ölesin
‘Ömrün ırmağı revân bir çeşme-i ḥayvân iken
13. Dîn metâ‘ın ala gör nakd-i revānuñ bitmeden
Yetegör sen Tañrı'ya ecel kâfâdan yetmeden
Nefsüne kahr idegör tâ ol saña kahr itmeden
Murğ-ı rûḥı hoş tüt ikrām-ile uçup gitmeden
Bu kafes cismünde bir kaç gün nefes mihmân iken
- 89a
14. Gerçi yokdur bîm-i Hakk'dan nefis-i şûmun āgehi
Rište-i tevḥîd ile bend eyle ol mârı gehi
Olmağ isterseñ tarîk-i Hakk'da merd-i müntehî
Tâ‘ate şarf it kamu a‘zânı olmadan tehî
Gel yola gir menzile ir kâlibuñ pür-cân iken
15. Lâlenün gör kim ecel ḥavfından olmuş bağı ḥûn
Bâde-i ġaflet senün kılmış cemālün lâle-gün
Ayağun alur şaḡın ġafletle eyler ser-nigün
Şağlıguña şâd olup çok gülme kim bu çarḥ-ı dūn⁴⁶²
Niceleri ‘âkıbet giryân ider ḥandān iken
16. Ḥubb-ı dünyâ şem‘e beñzer ḥalk aña pervâneler
Külḥâna eyler maḥabbet lâ-cerem dîvâneler
Gûş-ı hûş ol kim kâla yāduñda bu efsâneler
‘İbret -ile bak cihāna gör ki bu vîrâneler
Ne ḥarâb olmuş yatur her biri ābādān iken

⁴⁶⁰ “yorgan” yerine Kemal Ümmî Divanı'nda “sayvan” kelimesi vardır.

⁴⁶¹ “himmetün” yerine Kemal Ümmî Divanı'nda “furşatuñ” kelimesi vardır.

⁴⁶² Bu mısra Kemal Ümmî Divanı'nda şöyledir,

Şağlıguña gülme çok ağla ki bu çarḥ-ı felek

89b

17. İhtiyârûnla kûl olma sen bu dehrûn şâhına
Yüz süregör şâh-ı aşkuñ dem-be-dem dergâhına
Asumâna yüz tutup göz dikme mihr ü mâhına
Gırre olma bu cihânuñ mülk ü mâl u câhına
Kim nice câh ıssı gördük çâha düşdi hân iken
18. Nâr-ı aşka düş olursa bâl u per yakar melek
Cân u başuñ gey şakın geçmez aña zîrâ dilek
Mezra^c-ı cân-ı dile çalış maḥabbet toḥmın ek
Yirde çok ser-keşleri maḥbûs idüpdür bu felek
Pehlevân Behrâm-ı Gûr u Rüstem-i Destân iken
19. Güşiş it kesb-i kemâl ü ma^c rifet kıl âkıbet
Dâr-ı uqbâda saña uçmağa anlardur kanat
Hâşılı ben bildüğüm budur kemâl ü ma^c rifet
Vus^c-ı tākāt yetdügince aç toyur yalın tonat
Şol Kerîm için ki toylar tonadur üryân iken
20. Şol Sikenderler gibi dünyâyı tutduñ tut tamâm
Ḥaşm-ı dîn ü devlet-i dünyâdan alduñ intikâm
Fâriğ ol her nesneden eyle ibâdet şubḥ u şâm
Ol ğanî Vehhâb'a şükr it kim seni besler müdâm
Rızkuñı kesmez her işüñ zillet ü işyân iken
21. Ey birâder bir naşîhat yâd idem diñle saña
Baña yâ düşnâm idesin âkıbet yâḥûd du^câ
Pür-cefâdur işbu dünyâ-yı denî kılmaz vefâ
Geç bu dünyâ köprüsinden kaçagör Ḥaḳḳ'dan⁴⁶³ yaña
Yoldaşuñ İslâm u İmân tevbe vü Qur'an iken
22. Ey şu rûḥ-ı pâki nefis-i şûm-ile hem-dem kılan
Ey nice âkılleri esrâr-ile sersem kılan
Bûlbûl-i cânuñ mekânın gülşen-i âlem kılan
Ol âdemden âleme iltüp⁴⁶⁴ seni âdem kılan
Şâha kullık kıl ki dâñâ eyledi nâdân iken
23. Tek hemân sen âdem ol Ḥaḳḳ saña ni^cmetler virür
Tâc ü taht u raht u baht u izz ü rifatler virür
Bir nâzar kıl gözüñ aç gör ne kerâmetler virür
Gör bu bol aydın cihânda nice rifatler⁴⁶⁵ virür
Saña ol kârâñu yir içre zevâduñ kan iken

⁴⁶³ "Ḥaḳḳ'dan" yerine Kemal Ümmî Divanı'nda "dostdan" kelimesi vardır.

⁴⁶⁴ "iltüp" yerine Kemal Ümmî Divanı'nda "tartup" kelimesi vardır.

⁴⁶⁵ "rifatler" yerine Kemal Ümmî Divanı'nda "ni^cmetler" kelimesi vardır.

24. Arka vir dehre yüzüñ tüt 'ālī Sübhān'dan yaña
 'Abd iseñ 'azm idegör dergāh-ı sulṭāndan yaña
 'Akla yoldaş ol yürü var küy-ı cānāndan yaña
 Nefse uyma kim dönesin giri ḥayvāndan yaña
 'Akla uy tā kim melekden geçesin insān iken
25. Vir rızā cümle kazāya 'ākil ol çekme emek
 Ḥaqq rızasıyla ṭurur yir devr ider dāyim felek
 Emr-i Ḥaqq'dan bir nefes olmaz ziyāde söz demek
 Öldürüp girü diri kılmağa qādirdür ne şekk
 Ol yoğ-iken var idüp pır eyledi oğlan iken
26. Serverā nefis iklîmine kılmağ isterseñ akın
 Çek şalāhuñ tîğini taqvā silāhını taqın
 Gör kim ardınca ne dirler şağa geh şola bakın
 Yazuğı ḥadden geçürme 'aybuñı bil gey şakın
 Ḥālîk'a dön ḥalka rüsvā olmadan pinhān iken
27. Nār-ı 'işyān cānuña gâfletle urdı bir dögün
 Ne ṭurursın elüñe taşlar alup ṭurma dögün
 'Ayş u nûş-ı rûzigārı şanma ey gâfil dögün
 Acısın yarın ayılıcağ ṭuyasın kim bugün
 Cānuña ne zaḥm urursın serḥoş-ı ḥayrān iken
28. Medḥiyā gel bir du'ā kıl k'irmeye dīne zevāl
 Lezzet-i dünyādan el çek ol yürü şūrîde-ḥāl
 Saña ḥod kār eylemek pendüm muḥāl-ender-muḥāl
 Ah eger bu dirlik içre olasın Ümmi Kemāl
 Gidesin biñde bir işin bitmedin noḳşān iken
29. Luṭf idüp ey 'āşıkān el qaldurup eyleñ du'ā
 Diyelüm bir dilden istiğfār idüp yā Rabbenā
 Tevbe kılduğ fāriğ olduğ ibtid[ā] vü intihā
 Ol ḥabîbüñ Muşṭafā vü müctebā vü muḳtedā
 Ḥürmet-içün 'ākîbet şād it bizi giryān iken

90a

LXXXVII⁴⁶⁶

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
 - • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. İçmişüz gâflet şarābından 'aceb sekrānlaruz
 Dehri yakup yağmaya biz āteş-i sūzānlaruz

⁴⁶⁶ Bu tahmis LXXXVIII numaralı tahmisle aynıdır.

Şūr u şerden men' ider yok rāygān sultānlaruz
Urma dāniş lāfın ey dil haqq bu kim nādānlaruz
Şūretā insānuz ammā ma'nide hayvānlaruz

2. Çünkü 'uqbāda bu fānī dehre döndürdüñ yūzi
Giceden fark eylemez olduḡ dirīgā gündüzi
Hīç ta'accüb eylemeñ bīhūde söylersek sözi
Cām-ı ḡaflet şöyle ser-hoş eylemişdür kim bizi
Mest ü lā-ya'ķillerüz bī-ḡodlaruz ḡayrānlaruz
3. Dünyeye ikrār idüp 'uqbāyı inkār eyleme
Ol diyāruñ yolların şor kimseden 'ār eyleme
Gāfil olma aç gözüñ rūşen günüñ tār eyleme
Yañılup tūl-i emel fikrini zinhār eyleme
Bir iki günlük veyā bir gicelik miḡmānlaruz
4. Nūş idüp dāyim ḡam-ı esrār-ı 'aşkı sersem ol
Artuḡ eksük söyleme ednādan ednā vū kem ol
Çoḡ açılma gül gibi şol ḡonca-mānend ebkem ol
Ḥālūmi şorma ṭabībā vara bi'l-lāh epsem ol
'Aşık-ı dermānde vū derd ehli bī-dermānlaruz
5. Şac ağardı şūretā olduḡ nazarda iḡtiyār
Eylerüz cūrm ü ḡaṭā kılduḡça dāyim iftiḡār
Bize her kim pend ider biz eylerüz andan firār
Dilde nice şabr u ārām eylesün bir dem ḡarār
Deng ü vālih ser-girān u bī-ser ü sāmānlaruz
6. Yārümüz yokdur fenā rāhında illā sāyemüz
Ḥāke yeksān olmadur bu yolda 'ālī pāyemüz
Var-ise mülk-i 'adem içindedür hem-sāyemüz
Yokdurur yokluḡdan özge ḡorinür ser-māyemüz
Kimse bilmez kim ne tācirler ne bāzār-ḡānlaruz
7. Baḡr iseñ de dilde pinhān ideḡör emvācuñı
Medḡiyā ağardasın cehd ile rūy-i dācuñı
Gel ḡadem baş yokluḡa tā bulasın mi'rācuñı
Ḳo ḡabāñı ey Nihānī terk ideḡör tācuñı
Biz ḡabāyı çāk u tācı terk iden 'ūryānlaruz

GAZELLER

Harfû'l-elif

I

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
 - • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Ey halîl-i cân u dil diller çü mihmândur saña
Ol sebebden ehl-i 'aşkuñ varı kırbândur saña
2. Ey şeh-i her dü-serâ ser-dâr-ı hayl-i enbiyâ
Yirde gökde her ne var fi'l-cümle hayrândur saña
3. Tarfetü'l-'ayn içre 'arş-ı kürsî cevân eyledüñ
Hâzret-i Hakk'dan habîbüm bu ne ihsândur saña
4. Fakr-ile fahr eyledüñ ey pâdişâh-ı her dü kevn
'Âlemüñ ma'mûresi bildüm ki vîrândur saña
- 91a 5. Olsa yüz biñ Bû Cehl gibi bed-ahter münkirüñ
Ey güneş-tal'at dimezler zerre noķsândur saña
6. Emr-i Hakk-ile şefâ'at eyle yarın Medhîye
Dâmen-i lutfuñ tutup her dem senâ-h'ândur saña

II [der-kenar]

Mefâ'ilün mefâ'ilün fe'ülün
 • - - - / • - - - / • - -

1. Çü hürşîd-i ruhuñ oldı hüveydâ
'Ayân oldı kamu pinhân u peydâ
2. Yüzüñ mihri zemîne şu'le şaldı
Başın kıldurdı yirden cümle eşyâ
3. Senüñ ol gün yüzüñden nûr urupdur
'Aceb mi mâh-ı tâbân olsa ğarrâ
4. Şu dem baħr-i vücûduñ urdı emvâc
Ol emvâc içre kıldı kûh u şahrâ

5. Bugün vir borcuñı ferdāya şalma
Ki zīrā yokdur ol ferdāda ferdā
6. Resül'ün ümmeti olmağa sa'y it
Anuñ sünnetlerin terk itme kaç'ā
7. Götürmez 'ucb ider cabbār olur nefis
Şaķın mağrūr olursın geyme dībā
8. Çekil halkdan gider sūd u ziyānı
Yiter ey dil saña bu pend-i zībā
9. İki dünyāyı biz bir yāre şatduk
Senüñdür zāhidā dünyā vü 'uķbā
10. Aña dirler ki tecerrüd ehli k'anuñ
Yanında şey degüldür ehl-i dünyā
11. Degüldür Medḥiyā miķdār-ı zerre
Ne dünyā bil ki mülk-i dār-ı 'uķbā

III

Mef'ulü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün
- - • / - • - • / • - - • / - • -

1. Maḥşer güninde cem' ola mecmū'-ı enbiyā
Turdukda ya'nı 'adl ile dīvān-ı kibriyā
2. Arz u semāya nāzır iken halk-ı kāyināt
Gün gibi zāhir ola o dem rūy-i Muştafā
3. Şem'-i cemāli şevķine biñ iştiyāk-ile
Pervāne-vār per yaķa ervāḥ-ı aşfiyā
4. Bu ben zebūn u zār u güneḥ-kār u güm-rehe
Yā Rabb ḥabībün eyle meded anda reh-nümā
5. Añ ol günü ki kādī ola şāh-ı bī-zevāl
Cümle 'uyūb zāhir ola anda Medḥiyā

IV

Mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün
 - - • / • - - • / • - - • / • - -

1. Şānî' ki seni şun'ı ile eyledi peydā
Her rûz gelür ayağuña ni'met-i dünyā
2. Gel imdi eger 'aķil iseñ şükr-i Hüdā kıl
Şol ni'meti kim virdi saña ħazret-i Mevlā
3. Yazdukda ezel kâtibi ser-nāme-i 'aşkı
Meh-veşlerüñ ebrüsünü çekmiş aña tuğrā
4. Āh itme şaķın 'aşķa ziyāndur diyu muħkem
Mihr urdı benüm aғzuma bir mühr-i dil-ārā
5. Gördüm yoğ-imiş zümre-i yārānda ħaķıķat
Medħl n'ola ħurbetde gezersem tek ü tenhā

V

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
 - • - - / - • - - / - • -

1. Ey şanem-i serv-ķadd ü dil-rubā
Ĥāk-i rehüñ 'aynuma kuħl-i cılā
2. 'Aşķ u maħabbetle ħolu sīnemüz
Ĥubb-ı ezel gencidür olmaz bahā
3. Gel berü ey pādişeh-i mülk-i dīn
Gel berü ey nūr-ı cemāl-i Hüdā
4. Rûz-ı ħaşr ey şeh-i cennet-mesīr
Ben ķuluñı itme ķapuñdan cüdā
5. Medħl benüm derd ü ziyānumdurur
Şallî 'alā seyyidine'l-Mušťafā

VI [der-kenar]

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- • - - / - • - - / - • -

1. Varduğumda tapuña rûz-ı cezā
Raḥmet it ben 'aşıye yā Rabbenā
2. Kār-ı 'ișyān cānuma kār eyledi
Kārumuz oldu ḥaṭā-ender-ḥaṭā
3. Gitdi ber-bād oldu āb u ḥāk u nār
Cān u dilden çıkmadı kaldı hevā
4. Nefsümüz her dem ḥarāma meyl ider
Böyle ḳalursa ḳabūl olmaz du'ā
5. Bir nefesde maḥv olur yüz biñ günāh
Tevbe-kār ol tevbe-kār ol Medḥiyā

VII

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Bilmezem ḥālüm ne olur⁴⁶⁷ māh-ı tābāndan cüdā
Olmuşam pervāne-veş şem'-i şeb-istāndan cüdā
2. Ḳan-ile ṭoldı derūnum gonca-i ḥamrā gibi
Eyledi devrān beni bir verd-i ḥandān cüdā
3. 'Aşık-ı bî-çāreyem bir müstemend āvāreyem
Derdmendem ḥasteyem olsam n'ola cāndan [cüdā]
4. Devr irdi Yūsuf'umdan cevri-ile ben ḥasteye
Olmuşam Ya'ḳūb-veş şan māh-ı Ken'ān'dan cüdā
5. Ḳār-ı hicrān Medḥiyā pür-ḥūn idüpdür bağrumı
Bülbül-i şūrlıdeyem oldum gül-istāndan cüdā

⁴⁶⁷ Metinde "ol" kelimesi fazladır. Bilmezem ḥālüm ne olur ol māh-ı tābāndan cüdā

VIII⁴⁶⁸

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
 - • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Ben nice dil vormeyem kim ey melek her ān saña
 Kuṭb-ı 'ālemsin felekde mihr u meh ḥayrān saña
2. Gāh dilde geh gönülde mesken etseñ yaraşur
 Geh gül-istān geh kenār-ı cūylar seyrān saña
3. Sen ḥalīlüm gülşen-i 'ālemde her dem ḥurrem ol
 Biñ benüm gibi kuluñ her laḥzada kurbān saña
- 4.⁴⁶⁹ Kuṭb-ı 'ālem hem 'inān u hem rikāb olsun müdām
 Kānde kim 'azm idesin ey ḥusrev-i devrān saña
5. Cān u başın virmede yoluñda ihmāl eylemez
 Medḥi-yi vaşşāf oldı bende-i fermān saña

IX⁴⁷⁰

Mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün
 • - - - / • - - - / • - - - / • - - -

1. Mişāl-i ḥāṭır-ı 'āşık dilā vīrānedür dünyā
 Şanursın bir muşavver mu'teber kāşānedür dünyā
2. Bināsı ḥāk u bād u āb u āteşden mürekkebdür
 Ne bildüñ yā ne añlarsın ne şanduñ yā nedür dünyā
3. Alınca naḳd-i cānuñ her dem eyler āşinālıklar
 Dem-i āḥir seni bilmezlenür bigānedür dünyā
4. Seni gözler dem-ā-dem sākī-yi devrān tutup elde
 Şarāb-ı zehr-i kātıl bir tolu peymānedür dünyā
5. Nice Medḥī gibi bāz [u] hümā şaydı şikār itmiş
 Nice murgān uçurmuş bir kebūter-ḥānedür dünyā

⁴⁶⁸ Bu şiir M nüshasında I. gazel olarak 11b'den başlamaktadır.

⁴⁶⁹ Bu beyit A nüshasında yoktur.

⁴⁷⁰ Bu gazel şair tarafından tahmis edilmiştir. Bkz. LXXV. Muhammes.

92a

X

Mef'ulü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

- - • / - • - • / • - - • / - • -

1. Vaşf-ı ruḥuñla zülfüñe kim kıldum ibtidā
İtdi ḥuṭūr ḥāṭıra " *ve'l-leyl ve'd-duḥā* "
2. Çeşmüm görince dürc-i lebüñ dürr nişār ider
Ma'lûm olsun iki gözüm saña mâcerā
3. Zülfin tağıtdı ruḥlarına siḥr ider nigār
Her bir kılını ḳatlüm içün ḳıldı ejdehā
4. Kaç başı var ḳanda gider ḳanda ḳurtılur
Bulmaz kemend-i zülfin ucından gönül rehā
5. Ğam-nāk ḳoma söyle dil-i Medḥıyî meded
Saña şafā-yı ḥāṭır ile eylesün du'ā

XI

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Ben miyem ancaḳ cihānda zār u ser-gerdān saña
Mıhr-i 'ālem ṭaña ḳalmışdur olup ḥayrān saña
2. Tağlarca cevır idersün zerre deñlü ğam yimem
Olmuşam cān u gönülden bende-i fermān saña
3. Gördiler dārü's-şifāda didiler ben ḥasteye
Ol ṭabīb-i cān u dilden irişür dermān saña
4. Niçe yüz biñ cānum olsa cism-i zārumda benüm
Kāşki ḳurbān ideyidüm laḫzada biñ cān saña
5. Tır-i hicrān Medḥıyā biñ yara urdı sineñe
Gör ne gūne işler etdi 'āḳibet hicrān saña

XII

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
 - • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Görmemek mihr-i ruḥuñ oldı şehā fūrkat baña
Ayda bir gün görür-isem el virür vuşlat baña
2. Devr-i 'adlünde şehā ḥatır-perişān olmadum
Eyledün ḥāl-i perişānum görüp şefkat baña
3. Ka'be-i kūyuñ ḥaḳı-y-çün ey yüzi mihr-i münîr
Pâyüne yüz sürmek oldı pāye-i rif'at baña
4. Zilletüm yok devletünde şad u ḥandānem bugün
İtleründen 'add olundum bu yeter devlet baña
5. Bu serāy-ı 'ālem içre Ḥān Murād'ın Medḥiyā
Vech-i zılbāsına bakmak bir ulu nîmet baña

92b

XIII

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
 - • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Gelmez oldı giceler şem'î şebistānum baña
Ayda bir gün de görünmez mäh-ı tabānum baña
2. Ğamze-i dildār ucından şerḥa şerḥa sînemüz
Deb-be-dem ḳan ağlasun bu çeşm-i giryānum baña
3. Raḥş-ı ṭab'um 'arşa-i nazm içre cevlan eylesün
Himmet itsün söyleñüz devletlü sulṭānum baña
4. Gerçi ḥāk oldı tenüm rāh-ı maḥabbetde benüm
Sāye salmaz n'eyleyem serv-i ḥurāmānum baña
5. Şif'rümi siḥr-i ḥelāl itmek olurdı Medḥiyā
İltifāt itse eger şāh-ı cihān-bānum baña

XIV

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
 - • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Ğam şebinde iki çeşm-i hūn-feşān ağlar baña
Zahm-ı sīnem acıyup her demde kan ağlar baña
2. Tîğ-i müjgānuñ ucundan bī-nāşīb olduñ diyü
Ey kemān ebrū tenüñde üstüh'ān ağlar baña
3. Şanmañuz bārān yağar gökden mezārum üstine
Küşte-i 'aşk olduğum-çün āsumān ağlar baña
4. Ağladuğum ğam şebinde yana yana gördi şem'
Seyl idüp gözüüm sirişkin her zamān ağlar baña
5. Her zamān ben yār içün bārān iderdüm eşkümi
Medhīyā şimdi nigār-ı dil-sitān ağlar baña

XV

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
 - • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Her seg-i kūyuñ sifāli tāc-ı devletdür baña
İtlerüñ karşıu gelürse hayl-i 'izzetdür baña
2. Ruhlaruñdur verd-i aḥmer kāmetüñ tūba senüñ
Sidre ḥaqqı-y-çün cemālüñ bāğ-ı cennetdür bānā
3. Şol raḳīb-i rū-siyeh kim yār ile şoḥbet ider
Kāse kāse kanın içmek 'iyy u 'işretdür baña
4. İt raḳībüñ dergehüñden dūr olup ḥ'ār olduğı
Tañrı ḥaqqı-y-çün ḥabībüm ol bir 'ibretdür baña
5. 'İd-gāhı seyr ider aḡyār-ile gördüm o yār
Medhīyā ölmek muḳarrer rüz-ı ḡayretdür baña

XVI

Mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün
 - - • / • - - • / • - - • / • - -

93a

1. Ğamzeñ kılıcı bağrumı kan eyledi cānā
Dil anı görüp āh u fiğān eyledi cānā
2. Nakķāş-ı ezel şüret-i zlbāñı kılup nakş
Ol nakşı baña mūnis-i cān eyledi cānā
3. Dil-süz-ı derūnum ne kadar⁴⁷¹ eyledi pinhān
Āhum şereri anı 'ayān eyledi cānā
4. Vaşluñı senüñ āb-ı hayāt eyleyen Allāh
Ben mürde-dile rūḥ-ı revān eyledi cānā
5. Medḥiyyi saña bende kılan ḥazret-i Sübhān
Mihriñi gönül mülkine ḥān eyledi cānā

XVII

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
 - • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Tīrūñi gönder siperdür sīne-i 'üryān aña
Ey kaşı yā Tañrı ḥakķı cānumuz ḳurbān aña
2. Dāğ-ı sīnem ḥaşre dek bitmez oñulmaz yaradan
Şol kadar işler geçüpdür ğamze-i bürrān aña
3. Ca'd-ı zülfüñ ḥüsn meydānında çevgān eyledüñ
Başumuz bu 'arşada bir gūy-ı ser-gerdān aña
4. Ay u gün ḳulluğın itse ol şehüñ olmaz 'aceb
Şevket ü 'izzet virüpdür ḥazret-i Sübhān aña
5. Medḥiyye bir buse virmez yār ider ağıyarı şād
Dem-be-dem kan ağlasun bu dīde-i giryān aña

⁴⁷¹ Metinde "ki" kelimesi fazladır. Dil-süz-ı derūnum ne kadar ki eyledi pinhān

XVIII⁴⁷²

Mef'ülü mefā'Ilü mefā'Ilü fe'ülün
 - - • / • - - • / • - - • / • - -

1. Ey bağ-ı leṭāfetde⁴⁷³ lebün gonca-i ḥamrā
 Gülşende ruḥuñ vaşf ider bülbül-i gūyā
2. Bālā kadüñüñ uydı hevāsına meger kim
 Şalındı çemen seyrine her naḥl-i dil-ārā
3. Cennet görünür baña senüñ kaşr-ı bülendüñ
 Tübā görünür 'aynuma ol kâmet-i bālā
4. Her dem tolaşur zülfüne bu bād-ı şabā gör
 Şol sünbül-i gül-büdan alur 'anber-i sārā
5. Bağ-ı ruḥuña karşı turup ey gül-i ḥandān
 Bülbül gibi gulğuller ider Medḥ-i şeydā

XIX

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
 - • - - / - • - - / - • - - / - • -

93b

1. Göñlümi rüşen kıdur şem'-i cemāl-i dil-rubā
 Cānuma āteş şalur rüy-ı celāl-i dil-rubā
2. Fırkat-i yāre taḥammül kılduğum-çün 'ākıbet
 Ḥamdü li'llāh kim naşlb oldu vişāl-i dil-rubā
3. Yār cevri bir nefes cānumdan eksük olmasun
 'Āşka eglencedür her dem melāl-i dil-rubā
4. Şöyle ḥayrān olmuşam esrār-ı la'l-i yār-ile
 Baña sükkerden leziz oldu maḳāl-i dil-rubā
5. Genc-i 'aşkın zāyif itdüñ sineden ol meh-veşüñ
 Vārid oldu Medḥiyā saña su'āl-i dil-rubā

⁴⁷² Bu şiir M nüshasında II. gazel olarak 11b'den başlamaktadır.

⁴⁷³ Metinde "leṭāfet" kelimesinin hemen üstüne ayrıca "melāḥat" yazılmıştır, ancak M nüshasında da bu kelime "leṭāfet" şeklindedir.

XX

Fā'ilatün fā'ilatün fā'ilatün fā'ilün
 - • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Nāmin ger ben faķirün raḥm idüp sulṭān aña
Raḥmet ide rūz-ı maḥşer ḥazret-i Sübhān aña
2. Hızr-ı devrān reh-nümā ola o şāh-ı 'ādile
Ḳande gitse fetḥ u nuşret yār ola her ān aña
3. Çün Resül'ün tğini aña Hüdā kıldı naşib
Kāfirün kaç başı var kim olmaya fermān aña
4. Bir demürden tağ olursa cism-i ḥasm-ı nā-bekār
Himmetünle pādişahum ilmeye peykān aña
5. Kulluğ-ile iftiḥār eyler şeh-i A'cām anuñ
Yaraşur şāhān-ı 'ālem olsalar der-bān aña
6. Hān Murād'uñ āfitāb-ı ḳadri bulmaya zevāl
Ol sebebdendür dimişler sāye-i Yezdān aña
7. Medḥi-i zār u zebūn itdi firāk u hecr-i yār
Gel ṭablbüm şerbet-i vaşluñla ḳıl dermān aña

XXI⁴⁷⁴

Fā'ilatün fā'ilatün fā'ilatün fā'ilün
 - • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Her kaçan kim ḥātıra gelse vişāl-i dil-rubā
'Aqlumı tālān ider fikr-i ḥayāl-i dil-rubā
2. Şan nebāt-ile baña dārū virüp 'aqlum alur
Her ne dem kim rū-be-rū olsam maḳāl-i dil-rubā
3. Ārzū-yı ḳadd-i mevzūnı-y-la ḥāk oldum velī
Üstüme bir sāye şalmadı nihāl-i dil-rubā
4. Vuşlat eyyāmında yarūñ luṭfına mağrūr idüm
Gözde ḳalsa n'ola şimdi 'aks-i ḥāl-i dil-rubā
5. Medḥiyā mu'ciz degül mi ḥazret-i 'İsī gibi
Mürdeler iḥyā ider āb-ı zülāl-i dil-rubā

⁴⁷⁴ Bu gazel şair tarafından tahmis edilmiştir. Bkz. LX. muhammes.

XXII

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
 - • - - / - • - - / - • -

94a

1. Destüñe bir lāle şundum dil-berā
Dāğ-ı sīnem āşikār etdüm saña
2. Cism-i zerdüm dün gice gördüm hilāl
Ey meh-i nā-mihribān ıalduñ ıaña
3. Yüzüme urduñ melāmet sillesin
Hoş ğarālb reng kılduñ sen baña
4. Kebş-i cānı saña kurbān eyledüm
Dergehüñde hācetüm oldu revā
5. Rāh-ı 'aşka Medhiyā başdum kadem
Hem-demüm miñnet meşakkat reh-nümā

XXIII

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün
 • • - - / • • - - / • • - - / • • -
 (Fā'ilātün) (fā'lün)
 - • - - - -

1. Ğonca-femler görüp açıldı dehān-ı şu'arā
Bülbül-i nağme-serā oldu lisān-ı şu'arā
2. Kaldılar vādī-yi zulmetde Hızır gibi yetiş
Teşnedür cām-ı leb-i la'lüñe cān-ı şu'arā
3. Dehenüñ vaşfın idüp mañv-ı vücūd eylediler
Kalmasa gitse n'ola nām u nişān-ı şu'arā
4. Yoluña çünkü fedā eylediler cān u seri
Leb-i cān bañşuñı şun şād ola cān-ı şu'arā
5. Zerre-veş mihrüñ ile bī-ser ü sāmānlar iken
Gün gibi oldu 'ayān rāz-ı nihān-ı [şu'arā]
6. Yeter Allāh'ı severseñ bize bu cevır ü cefā
Meded öldük meded ey rūh-ı revān-ı [şu'arā]
7. Medhiyā mālİK iseñ sen dağı bir yir tuta gör
Cennet-i kūy-ı nigār oldu mekān-ı [şu'arā]

XXIV

Fā'ilatün fā'ilatün fā'ilatün fā'ilün
 - • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Hecr-i la'lüñ ehl-i derdi kıldı dermāndan cüdā
 Kılmaduñ derd ehlini sen dañı hicrāndan cüdā
2. Gel berü uyma rakıbe gitme yābāna didüm
 Gitdi hayfā ol melek olmadı şeytāndan [cüdā]
3. Seglerüñle hem-sifāl idüm beni ayırdı çarh
 Hakk ta'āla kılmason yārānı yārāndan cüdā
4. Hāline itler gülermiş dār-ı gurbetde anuñ
 Bende-i muqbil ger olsa kurb-ı sulṭāndan [cüdā]
5. Biñ kez öldürdi beni tığ-i firāk-ı hecr-i yār
 Sağ olur mı haste 'āşık olsa cānāndan [cüdā]
6. Bir demürden kal'adur peykān-ı fūrkatle beden
 Tır-i ḥasret eyleyelden cismümi cāndan cüdā
7. Kıl 'ināyet yā İlāhî Medhî-i bl-çāreye
 Luṭf idüp kılma anı şoñ demde İmāndan cüdā

94b

XXV

Fā'ilatün fā'ilatün fā'ilün
 - • - - / - • - - / - • -

1. Kūy-ı yāre yüz sürerseñ ey şabā
 Būy-ı çın-i zülfin al gel bu yaña
2. Kara saçı gerdenümde ol mehüñ
 Fāl-ı iqbāl-i sa'ādetdür baña
3. Dil şabādan şakınur izüñ tozın
 Cān gözine eyleyelden tūtiyā
4. Zehr-i ğamdan cānı eyledüñ ḥalāş
 Eyleseñ tiryāk-i la'lüñden 'aṭā
5. Dūd-ı āhum kākül-i dildār ile
 Eylemiş ser-menzilin evc-i semā

6. Gülşeninde korkarın āh itmege
Hoş degül ol goncaya bārid hevā
7. Yüz tutarsa Medhīyā ol gonca-leb
Tevbe olsun bakmayam gülden yaña

XXVI

Fā'īlātün fā'īlātün fā'īlün
- • - - / - • - - / - • -

1. Mihr umarken kıldı ol meh çok cefā
Bāl-i ümmīd eyledüm irdi belā
2. Hāl-i rüyından ferāgat yüz belā
Çin zülfinden geçerse yüz haṭā
3. Çekdi el çünkim 'ilācumdan ṭabl̄b
Başuma üşdi benüm renc ü 'anā
4. Maḳdem-i yārümden irgür bir haber
Ey berīd-i bād-ı şubḥ-ı dil-küşā
5. Cevr-i yāre Medhīyā şabr itmedüm
Ben baña itdüm dirīgā ben baña

XXVII⁴⁷⁵

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün
• - - - / • - - - / • - - - / • - - -

1. İki zülfin arasından olupdur bir kamer peydā
'Aceb ḥikmetdür ola zülmet içre nūr u fer peydā
2. Cemālin kılsa maşrıḳdan o dil-ber 'āleme 'arṣa
Güneş'dür şan Esed burcundan oldı çin-seher peydā
3. Ezel cām-ı lebūñ yādına kim mey nūş iderdüm ben
O dem ḳalbümde olmazdı ḡamuñdan bir eşer peydā
- 95a 4. Görüp ḥürşīd-i yāri āfitāba secde kılmazdı
Eger Hind ehli içre olsa bir şāḥīb-naṣar peydā

⁴⁷⁵ Bu şiir M nüshasında III. gazel olarak 12a'dan başlamaktadır.

5. Şarāb-ı faẓl-ile bāğ-ı vücūduñ naḥline şu vir
Ma'ārif şāḥ-sārında ola dürlü semer peydā
6. Reh-i 'irfāna yüz urdum ẓarīkat ehline şordum
Dirīgā olmadı gitdi ḥaḳīkatden ḥaber peydā
7. Görenler MedḥInüñ nazm-ı dürrer-bārın dimişler kim
Şadef-veş kalb-i pākinde kıllur dürr ü güher peydā

XXVIII

Mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

• - - - / • - - - / • - - - / • - - -

1. Bugün bu gülşen-i 'ālemde kopdı bir gül-i ra'nā
Şaḥı sünbül 'izārı gül dehānı ḡonca-i zībā
2. Yaḡasın bezm-i gülşende çeküp çāk itmiş o gül-ruḥ
'Aceb mi her yaḡadan olsa yer yer na'ralar peydā
3. Benümle seyr-i bāḡa gitmedi ol ḡonca-leb bir dem
Yeridür nāleler kılsam cemende 'andelīb-āsā
4. Dem-ā-dem ḥārılar-la şalınur gülşende ol ḡonca
Bu ḡamdan ḡançere düşse yaraşur bülbül-i şeydā
5. Şafādur faşl-ı gülde ḡonca-femlerle şarāb içmek
Bu gül-zār-ı cihān içre müdām ey Medḥl-i ḡüyā

XXIX

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Teşne-i cām-ı lebün dārū-yı hūş-perdür baña
Kırpügün 'aksi derün-ı dilde ḡançerdür baña
2. Ey ṭabībüm şerbet-i vaşluñ dilerler özgeler
Fūrḡatün zehri vellı tiryāk-i ekberdür baña
3. Āfitāb-ı tal'atün māha muḡābil görseler
Yoḡ u varı 'ālemün ol gün ber-ā-berdür baña

4. Seng-i kahrũn dişlerũm kırsa dişũm ol taşı hem
Kadr ile kıymet viren ol dürr ü gevherdür baña
5. Sükkeri helvâ dimişdũm la'l-i yâre Medhiyâ
Ol şeker-leb dahı ol demden beri terdür baña

XXX

Mef'ulũ fâ'ilâtũ mefâ'ilũ fâ'ilũn
- - • / - • - • / • - - • / - • -

95b

1. Kılsañ raķıbe dürlũ vefâ vü cefâ baña
Senden efendi her ne gelürse şafâ baña
2. Rûz-ı ezelde her kula bahş etdi haşşasın
Cevr ü cefâ ki kısmet idüpdür Hüdâ baña
3. Çekdün kemân-ı cevruñi tutduñ cefâya yüz
Urduñ firâķuñ oķlarını dil-berâ baña
4. Şabr u karar u can u gönũl gitdi kũyuña
Hoş geldi gitdi her biri senden yaña baña
5. İçsün şarâbı vâde-i vaşl etdügin o yâr
Mest olduĝında yañıla şâyed aña baña
6. Düşdüm işigi taşına bir gice şubha dek
Ol meh görince hâlũmi kaldı taña baña
7. Kimi miyânı vaşfın ider kimisi lebin
Ortada nesne kalmadı Medhî saña baña

XXXI

Fâ'ilâtũn fâ'ilâtũn fâ'ilâtũn fâ'ilũn
- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Ger melek dirsem saña lutf eyle incinme baña
Şüretâ gerçi melek reşk-i melâiksin şehâ
2. Kışver-i aşķuñ nice sultânı isem ben gedâ
Mülk-i hüsnũñ şâhısın Tañrı hâķı-y-ķün serverâ
3. Ten gubâr oldu ser-i kũyuñda cân özler seni
Bir kez aratmaz mısın bu hâķ-i pâyũñden yaña

4. Devr-i hüsnünde senün tûmâr-ı mihri dürdiler
Yâd olunmazsa 'aceb mi kışsa-i Mihr ü Vefâ
5. Sînesin eyler siper tîr-i gam-ı hicrânûña
Ey kaşî yâ Medhîl-yi bîmârî gözle dâyimâ

XXXII

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Haft-ı sebzün seyr idenler didiler reyhân aña
Ben benefşe teg boyun egdüm qalup hayrân aña
2. Biñ kez öldürse beni cânım dirîğ etmem yine
Cân u dilden olmuşam ben bende-i fermân aña
3. Kâdir olmaz çıkmağa burc-ı bedenden cânumuz
Bir demürden kal'adur cismünde ki peykân aña
4. Kaşr-ı hüsnin ol melek söyle çıkarmış 'arşa kim
Yetmedi gitdi kemend-i nâle vü efgân aña
5. Medhiyâ cân vir yûri cânâna ihmâl eyleme
'Âşık u ma'şûk olupdur cân aña cânân aña

XXXIII

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
- • - - / - • - - / - • -

1. Hadden aşdı zulm u cevruñ dil-berâ
Bî-vefâsın bî-vefâsın bî-vefâ
2. Kayd-ı bend-i dâm-ı tenden kurtulup
Murğ-ı cân uçmağ diler senden yaña
3. Vâsıl olmağ dil-bere bâde'l-firâğ
Hoş şafâdur hoş şafâdur hoş şafâ
4. Öldüğümde rûhumı şâd eyle gel
Qabrüm üstinden geçer-ken söğ baña

5. Cān virürken Medhî-i bîmāruña
Gün yüzün göster yetiş ey meh-liķā

XXXIV

Mefāʿlün mefāʿlün feʿülün
• - - - / • - - - / • - -

1. Göñül derde giriftār oldı derdā
Baña yerden göge zūlm oldı hayfā
2. Duḡān [u] dūd-ı āhumdan semāda
ʿAlemler oldı yeryerden hüveydā
3. Ser-efrāz-ı cihān oldur kim ola
Maḡabbet ʿarşasında bî-ser ü pā
4. Eḡerçi ʿırz u nāmūsı yetürdün
Hele kânün-ı ʿaşkı itdün icrā
5. Demün olsun senün ey āh-ı dil-süz
Yerün çarḡ-ı berîn oldı çü ʿİsā
6. Gözüm yaşı firākuñla dem-ā-dem
Yine cūş eyledi mānend-i deryā
7. Tebessüm kıldı ruḡ-sārında yārün
Açıldı Medḡiyā şan verd-i ḡamrā

XXXV

Mefāʿlün mefāʿlün mefāʿlün mefāʿlün
• - - - / • - - - / • - - - / • - - -

1. Bu karn içre zuhūritse olup bir gerçek er peydā
Aña beñzer ki zūlmetden ola nāgeh seher peydā
2. Dünümüzle günümüz fark olunmaz gözümüz görmez
Bir özge ʿāleme irdük ne şems ü ne kamer peydā
3. Ayaklar cümle baş oldı nice başlar ayaḡ oldı
Ne ayak n'eydüḡi bellü ne ten zāhir ne ser peydā
4. Metāʿ-ı dīn ü dünyāyı kılurlar yok yire zāyī
Bu bāzār-ı fenā içre iderler sīm ü zer peydā

96b

5. Zebāniler gibi halkı yıkup yakmakda her zālīm
‘Aceb mi nār-ı dūzaḥdan ola yir yir şerer peydā
6. Vücūdın böyle günlerde ider mi gerçek er zāhīr
Mücāhidler nihān oldu olaldan şūr u şer peydā
7. İştüdüm gerçek erlerden didiler Medḥiyā daḥı
Yalancı koca dünyāda ola çok fitneler peydā

XXXVI

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün
- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Tañ mı ‘ālem gevheri çıksa gözümden dil-berā
Sen dūr-i nā-yāb için ḥarc eyledüm varum saña
2. Gün toḡardı başuma ‘arż-ı cemāl itseñ seḥer
Şevk-ile āyine-i ḳalbüm olurdu pūr-ziyā
3. Her neye ḳılsam nazar hergiz teḥallūf itmeyüp
Ayaḡuñ topraḡı ḥaḳḳı-y-çün olurdu ḳımyā
4. Gözlerüm çıksun eger ey nūr-ı çeşm-i ‘āşıkān
Çeşm-i cāna ḥaḳ-i pāyüñ eylemezsem tūtīyā
5. Ol hümā ṭal‘at yanından geçme dir baña raḳīb
Didi dil-ber luṭf-ile ḥoş geçse n'olur bir gedā
6. Zār-ı ḡamdur yidüğüm nūş itdüğüm ḥūn-ı ciger
Ġam yimezdüm şerbet-i la‘lūñle em ḳılsañ baña
7. On sekiz biñ ‘ālemi gelsün temāşā eyleyen
Oldı ḥūrşīd-i ruḡuñ āyīne-i ḡıtf-nümā
8. Gerd-i rāhın her taraḑdan kuḥl için ḳapışdılar
Yār peygāmın getürdi gördiler peyk-i şabā
9. Dest-i miḥnet Medḥiyā çeksün kemān-ı cismüñi
Menzil-i maḳşūda irsün dir iseñ tīr-i du‘ā

XXXVII

Fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlün
 • • - - / • • - - / • • - - / • • -
 (Fâ'îlâtün) (fâ'îlün)
 - • - - - -

1. Nice bir iki gözüm 'âşıkā bu cev̄r ü cefā
Nice bir yāduña gelmez 'acebā mihr ü vefā
2. Nice bir nār-ı firākuña kebāb ola ciger
Nice bir yār ola ben ḥaste-dile renc ü 'anā
3. Nice bir cām-ı lebūñ yādına ben kan yudayın
Nice bir gayr-ile sen eyleyesin 'ayş u şafā
4. Nice bir şöyle gidüp 'ahde vefā kılmayasın
Zulme meyl eylemegil şānuña düşmez bu şehā
5. Ārzū-yı gül-i rüyuña senüñ Medḥî-i zār
Ser-i küyuñ nice bir geşt ide mānend-i şabā

XXXVIII

Fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlün
 - • - - / - • - - / - • -

1. Yüz günāhuñ ey gönül bir gün aña
Sen de inşāf eyle bir kerre saña
2. Yüzüme yüzüm karasın urma kim
Yönümi tutdum saña yā Rabbenā
3. Karañu dün̄de yitürdüm rāhumı
Sen kulavuz ol baña senden yaña
4. Gice gündüz nālemi gūş itdiler
Ḥayret aldı ay u gün kaldı taña
5. Ğayri terk it Ḥakḫ'a yüz tut Medḥiyā
Budurur pendüm saña öñden soña

XXXIX

Mef'ülü mefā'Ilü mefā'Ilü fe'ülün
 - - • / • - - • / • - - • / • - -

1. Cām-ı lebūñe teşnedürür cümle-i eşyā
Ol cām bugün kıldı bizi 'āleme rüsvā
2. Deryā gibi cūş itdi yine sİnede 'aşkuñ
Vehmüm bu ki ğark-āb ide bu 'ālemi deryā
3. Her kim ki mey-i 'aşk-ile ser-mest-i cihāndur
Huşyār olanuñ vaz'ı gelür aña temāşā
4. Dünyāda nice şād ola 'irfānı olan dil
Hayvān mıdur ol hātırına gelmeye 'uqbā
5. Medhİ nazar it Kāf-ı celālinde Hüdā'nuñ
Serçe diñele per-i meges olmaya 'anķā

XL

Mefā'Ilün mefā'Ilün mefā'Ilün mefā'Ilün
 • - - - / • - - - / • - - - / • - - -

1. Beni çün ümmet itdün Muştafā'ya ey ğanİ Mevlā
Derūnumda anuñ mihrinden özge kalmasun kaţ'ā
2. Anuñ her pāresi yüz biñ şalātı-y-la selām itsün
Şanevber gibi pāre pāre olsun bu dil-i şeydā
3. Cemālün görmek içün cū olup aksen revān eşküm
Ki tā olsun hābābından nice biñ dīdeler peydā
4. Münevver eyle gün gibi gönüller mülküñi dāyim
Senüñ bir zerrece 'ışkuñ olur mihr-i cihān-ārā
5. Dil-i 'uşşākı şevküñdür dem-ā-dem eyleyen pür-cūş
Çü sensin zāhir ü bātin bahāne Vāmık u 'Azrā
6. Senüñ dīvān-ı 'adlünde gedālar şāh ile yeksān
Gerek Cemşīd ü Keyhusrev gerek İskender ü Dārā
7. Hüdāyā kullaruñ içre iñen çok mücrim ü 'aşİ
Velİ Medhİ güneş-kāruñ olupdur cümleden rüsvā

97b

XLI

Mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

• - - - / • - - - / • - - - / • - - -

1. Hüdā'nuñ bād-ı luṭfından şu dem kim cüş ider deryā
Ene'l-Ḥaḫḫ sırrını ızhār ider her 'āşık-ı şeydā
2. Yüri varıñı yoğ it kim varasın dergeh-i Ḥaḫḫ'a
Tecerrüd 'āleminden çıkdı çarḥa Ḥaẓret-i 'İsā
3. Şular kim luṭf-ı Bārī'den dilerler vuşlat-ı bākī
Bu fānī 'āleme anlar 'alāka eylemez kaç'a
4. Karadur pek kara taşdan kararmada benüm gönüm
Kara[ñu]⁴⁷⁶ dünde kaldum kār-ı sahte uğradum hayfā
5. Dil-i Medḥī gibi zārem dem-ā-dem mest u evgārem
Benem ol 'āşık-ı rüsvā benem ol merd-i bī-pervā

Ḥarfü'l-bā

XLII

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- • - - / - • - - / - • -

1. Bir güzel sevdüm lebi mişl-i 'ineb
Bir elā gözlü siyeh-çerde 'Arab
2. Zülf ü rüyı zikrüm oldı rüz u şeb
Dilde geh gāmdur naşībüm geh tarab
3. Türkçe bilmez söyler ammā hoş laṭf
Ben 'Arapça söylerem oldur 'aceb
4. Şİve vü nāzı yaraşur kendüye
Ḥaylice hoşca güzelce bā-edeb
5. Bil ki Medḥī ol 'Arab sulṭānınuñ
Yaraşur ser-'askeri olsa .....

⁴⁷⁶ Metindeki bu eksik hece “Kara [bir]” şeklinde de tamamlanabilir.

XLIII

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- • - - / - • - - / - • -

1. Cāna eylerken gözüñ yüz biñ 'itāb
Ġamze-i mestüñ kılur hālüm harāb
2. Ey cemāli cennetü'l-me'vā olan
Nār-ı hecrüñle yeter kılduñ 'azāb
3. Günde yüz biñ kerre öldürdüñ beni
Hey kıyāmet yok mıdur rüz-ı hisāb
4. Cān virürken baña göster ruhlaruñ
Rūhumı şād eyle isterseñ şevāb
5. Zülf ü rüyuñ her nefes medh itmede
Gice gündüz Medh-i hāzır- cevāb

XLIV⁴⁷⁷

Mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

• - - - / • - - - / • - - - / • - - -

98a

1. Vücūdumda nitekim vardur cāndan eşer yā Rabb
Müyesser kıl baña dīdār-ı yāri bir nazar yā Rabb
2. Ne envār-ı tecellīdür 'aceb ruhsār-ı cānāna
Melek giryān perī hayrān aña mā'l beşer yā Rabb
3. Ölürsem pāy-māl olsun vücūdum rāh-ı 'aşk içre
Kadem başsun yüzüm üzre nice şāhib-hüner yā Rabb
4. Hayātum şem'i şol dem kim söyüne kabrüm it rüşen
Hidāyet şem'ini yandur ola şāmum seher yā Rabb
5. O yārūñ tlr-i müjgānı dil-i Medhīyi hūn itdi
Ucından korkaram anuñ ire cāna zarar yā Rabb

⁴⁷⁷ Bu şiir M nüshasında IV. gazel olarak 12b'den başlamaktadır.

XLV

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
 - • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Mihr-i rūyuñdan alurken mihr-i 'ālem-tāb tāb
 Kōmadı cismümde cānā turre-i pūr-tāb tāb
2. Bād-ı fūrkat kaşr-ı cismüm yakdı vlrān eyledi
 Dest-i lutfuñla nigārā anı yapsañ yap yap
3. Gelmege 'ahd eyleseñ bir şeb benüm gam-hāneme
 Ağzuñ ikrārın alup öpsem tudağuş şap şap
4. 'Āşka cevır eylemezduñ havf idüp Allāh'dan
 Okuyayduñ sen eger 'aşkuñ kitābın bāb bāb
5. Medhiyā tūt pendümi rāh-ı mecāza uğrama
 Pür haşardur 'ākıl iseñ gel bu yoldan sap sap

XLVI

Mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün
 - - • / - • - • / • - - • / - • -

1. Gülşende gayrlarla varup yār içer şarāb
 Bağrum kebāba döndi gözümde uçar şarāb
2. Kānde gezerse yer yüzini lāle-reng ider
 La'lüñ hayāli ile gözüm kim şaşar şarāb
3. Üftāde gibi herkesüñ ayağına düşer
 Ayağın alur al-ile āhır yıkar şarāb
4. Var kuy-ı yāre mest olıcağ eyleme hicāb
 Zāhır budur ki cümle hicābı açar şarāb
5. Bir reng-ile yaķarsa seni Medhī gam degül
 Mekk ü sitemde Rüstem-i Destān geçer şarāb

XLVII

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- • - - / - • - - / - • -

- 98b
1. Çeşm-i giryān tökmese üstine āb
Nār-ı fūrkat bağrumı eylerdi kebāb
  2. Sākī-yi devrān elinden içmişem
Bāde-i gül-reng ü şāf u bī-hisāb
  3. Gül kızarup goncalar olur hacel
Seyr-i gül-zār itseñ ey gül bī-nikāb
  4. Seg rakīb-ile kıtālüm seyr idüñ
Ceng ider Rüstem'le şan Efrāsiyāb
  5. Bu kadar cürme cevābuñ var mıdur
Şorsalar ger Medhīyā rüz-ı hisāb

XLVIII⁴⁷⁸

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Ey cemālün şem'inün pervānesidür āfitāb
Āfitāb tal'atüñden nūr uğurlar mäh-tāb
2. Saña dā'im zevk ü şevk u 'izz ü nāz olsun naşīb
Düşmen-i bed-ḥ'āha renc ü miḥnet ü yüz ıztırāb
3. Hāzret-i İshāk Efendi⁴⁷⁹ menba'-ı luṭf u kerem
Kām-kār u kām-baḥş u kām-bīn ü kām-yāb
4. Ey yüzi şem'-i münevver her gice encüm mişāl⁴⁸⁰
Tañ degüldür şubḥ olunca gözlerüm görmezse ḥ'āb
5. Korkum oldur Medhī-i bīmāra luṭfuñ olmaya⁴⁸¹
Ey ṭabīb-i cān u dil ey server-i 'ālī-cenāb

⁴⁷⁸ Bu şiir M nüshasında V. gazel olarak 12b'den başlamaktadır.

⁴⁷⁹ İshāk Efendi : Sulṭān 'Osmān M. Ayrıca bu beytin ikinci mısraındaki "kām-bīn" ifadesi M nüshasında eksiktir.

⁴⁸⁰ mişāl : şehir M

⁴⁸¹ Bu beytin birinci mısraı M nüshasında tamamen farklı olup şöyledir,
Medhī-i bīmārī iḥyā itdi luṭfuñ şerbeti

XLIX

Müfte'îlün müfte'îlün fâ'îlün

- • • - / - • • - / - • -

1. Pâdişehüm ister iseñ ger sevâb
İtme gönül mülkini hergiz hārāb
2. Meclis-i rindāne zārîfâne gel
Terk-i edeb kılma içerseñ şarāb
3. Āyİne-i kalbūñe toz konmasun
Eyle begüm her lekeden ictināb
4. Şol ki emer sāğar-ı la'îlūñ senūñ
Şanma ki şorulmaya rüz-ı hīsāb
5. Bezm-i mey itdükçe sen ağıār-ile
Nār-ı gamuñ bağrumı eyler kebāb
6. Şanma hatı geldi sen ol meh-veşūñ
Gün yüzine sāye şalupdur seḥāb
7. Medḥīye bir zerre nazar kılmadı
Ḥüsnine mağrur imiş ol āfitāb

99a

L

Mef'ûlû fâ'îlâtü mefâ'îlû fâ'îlün

- - • / - • - • / • - - • / - • -

1. Dil ḥānesini kahr-ile çün eyledūñ hārāb
Gel sen ḥallîlüm anı yine luṭfuñ ile yap
2. Kūyuñdan itme bendeñi gel ey perî ırağ
Ādem cināndan ayrılacak çok çeker 'azāb
3. Bir āfet urdı mülk-i dili yakdı ser-be-ser
Cān-ı za'ife anuñ-içün düşdi ıztırāb
4. Bir zerreyem vücūdum o dem bî-nişān olur
Vaqt-i seḥerde 'arz-ı ruḥ itse ol āfitāb
5. Depret ayağı bezme gel ey sākî ṭurmasun
Çeşmüm kabağı 'aynı ile toptolu şarāb

6. Medhî zemîne şöyle tök eşküñ sitâresin
Görüp teraḥḥum eylesün ol müşterî-cenâb

LI

Fā'ilatün fā'ilatün fā'ilatün fā'ilün
- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. İt rakıbe ḥidmet eyler cān-ile gördüm ḥabīb
Ben daḥı cān-ı 'azîzüñ terkin urdum yā naşīb
2. Dār-ı dünyādan ne yār u ne diyārum var benüm
Gelmedi gelmez cihāna baña beñzer bir ḡarīb
3. Hecr-i la'l-i yār-ile bir derde düşdüm şöyle kim
Derdümüñ dermānına bir çāre kılmaz ol ṭabīb
4. Gün yüzün seyrān iderken kākülin taḡıtdı yār
Rüz-ı vuşlatdan didi şām-ı firāk olur ḡarīb
5. Medḥiyā yārümden ayırdı dirîḡā zulm ile
Göreyin olsun İmānından cüdā kāfir rakīb

LII

Fā'ilatün fā'ilatün fā'ilatün fā'ilün
- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Bir cefā-cū dil-rubā itdi benüm ḥālüm ḥarāb
Nār-ı hicrānı-y-la yakdı baḡrumı kıldı kebāb
2. Her gice tā şubḥ olunca giryeden encüm mişāl
Dīde-i gevher-feşānum tañ degül görmezse ḥ'āb
3. Gice gündüz müşterîlerdür metā'-ı ḥüsnine
Ruhlarından nūr alurlar āfitāb u mäh-tāb
4. Çekmege kâdir degüllerdür kemān-ı 'aşkum
Nice Sām u nice Rüstem nice biñ Efrāsiyāb
5. Päre päre kıl tenüñ taḡıt libās-ı 'āruñı
Medḥiyā lāzım degüldür 'aşıka hergiz ḥicāb

LIII⁴⁸²

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
 - • - - / - • - - / - • -

1. Ruḥlarıñdan nūr uğurlar āfitāb
Olmasun münfekk cemālūñden niḳāb
2. Meh felekden ḳaşruña eyler nigāh
Gün yüzūñ gördükde itmez mi ḥicāb
3. Ey yüzi mihr-i münevverden münîr
Pertev-i ḥüsnūñden irdi māha tāb
4. Açmadı ağızın dirîgā ol ṭabîb
Virmedi ben ḥasteye şāfl cevāb
5. 'Aşk odı yaḳsun vücūduñ Medḥiyā
Söz budur va'l-lāhu a'lem bi's-şavāb

LIV

Müfte'ilün müfte'ilün fā'ilün
 - • • - / - • • - / - • -

1. Şehr-i beden guşşadan oldı ḥarāb
Cān u dile düşse n'ola ıztırāb
2. Sāḳl meded al elümi düşmişem
Başuñ içün vir baña cām-ı şarāb
3. Bār-ı cefā ḳāmetümüz ḳıldı çeng
Nālemüze öyküni bilmez rebāb
4. Şām u seher şu'le virür ruḥlarıñ
Baḥş idemez rüyūñ-ile āfitāb
5. Oldı cihān zūlmet-i şebden beri
Şevḳ-i ruḥuñ ay u güne virdi tāb
6. Şan ki raḳîb-ile bizüm cengümüz
Ma'reke-i Rüstem ü Efrāsiyāb
7. Medḥî şaḳın derd-ile āh itme kim
Zîr ü zeber olmaya bu nüh ḳibāb

100a

⁴⁸² Bu şiir M nüshasında VI. gazel olarak 13a'dan başlamaktadır.

LV⁴⁸³

Müfte'îlün müfte'îlün fâ'îlün

- • • - / - • • - / - • -

1. Bir seheri ol şeh-i 'âlî-cenâb
Zerrete pertev şala çün âfitâb
2. Tâli'ümüz gün gibi mes'ûd olur
Ref olıcağ mâh-ı ruhuñdan niķâb
3. Biri atın biri rıķâbın tutar
Kullarıdur Rüstem ü Efrâsiyâb
4. Aça kılıç ile Firenk illerin
Ola Hüdâdan dilerin feth-i bâb
5. Medhî du'â eyleyelüm Hân Murâd
Taht-ı 'adâletde ola kâm-yâb

LVI⁴⁸⁴

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Hâmdü li'llâh kim Hüdâ kıldı du'âmuz müstecâb
Bir dahı gördük cemâlün ey şeh-i 'âlî-cenâb
2. Muntaẓır üftâdeler göster cemâlün mihrini
Zerrelerden ictinâb itmez bilürsin âfitâb
3. Ka'be-i küyuñda bulmuşdum bihiştün zevķini
Gülşen-i hüsnüñden ayru çekmişem nâr-ı 'azâb
4. Kankı dilde kim hayâlün olmaya vîrânedür
Bir diyâruñ şehriyârı olmasa olur harâb
5. Dilerem kim Medhîyâ Sultân Murâd-ı kâm-rân
Mesned-i 'izzetde ola kâm-bîn u kâm-yâb

⁴⁸³ Bu şiir M nüshasında VII. gazel olarak 13a'dan başlamaktadır.

⁴⁸⁴ Bu şiir M nüshasında VIII. gazel olarak 13b'den başlamaktadır.

LVII⁴⁸⁵

Fā'īlātün fā'īlātün fā'īlātün fā'īlün
 - • - - / - • - - / - • - - / - • -

- 100b
1. 'Aks-i rüyuñ şuya düşmiş bir seher ay āfitāb
Bİ-ķarār olmuş gezer bir yirde ırmaz şimdi āb
  2. ĀteşİN ruḥ-sāruñı gördükde oldı şerm-sār
Derledi dirler tōküp devr-i 'izāruñda gül āb
  3. Nice Ḥusrev nice Cem gördüm nice Dārālaruñ
Bezm-i ğamda üstüḥ'ān-ı kellesin cām-ı şarāb
  4. Vādī-yi miḥnetde gördi ḥāṭırum şordı o yār
Ağlayup didüm nigārā ğuşşadan ḥālüm ḥarāb
  5. Medḥiyā ben 'āşıkam 'aşkuñ kitābın görmişem
Her sözüm bir nüktedür her nüktesi yüz biñ kitāb

LVIII

Mef'ülü fā'īlātü mefā'ilü fā'īlün
 - - • / - • - • / • - - • / - • -

1. Geldüm şu dem ki bezmüñe bağrum kebāb idüp
Göz kasesini eşk-ile cām-ı şarāb idüp
2. Çeng-i ğam-ile kāmētümi çenge döndürüp
Āh u figān u nālemi anda rebāb idüp
3. Urdum eşigi taşına çārüb idüp yüzüm
Vardum ayağı tozına cismüm turāb idüp
4. Yüzden niķābı ref' idüp 'arz itdi ruḥların
Bir nuṭķa kādır olmadum andan ḥicāb idüp
5. Gördi ḥicāba düşdügümi Medḥiyā o māh
Şaldı yüzine zülfini müşğİN niķāb idüp

⁴⁸⁵ Bu şiir M nüshasında IX. gazel olarak 13b'den başlamaktadır.

LIX

Fā'ilatün fā'ilatün fā'ilün
 - • - - / - • - - / - • -

1. Kanum içsün şu gibi ol gonca-leb
Vireyin cān eylesün cānum taleb
2. Berg-i güldür şol dehen yā goncadur
Yā müdevver la'ldür yāḥūd 'ineb
3. Şem'-i rüyın kıldı dīdemden nihān
Şām-ı hicrānında çekdüm çün ta'ab
4. Māl u genci n'eylerem andan ırağ
Eşküm akça rüy-ı zerdümdür zeheb
5. Mey yirine devr-i gülde Medḥiyā
Kanum içsün şu gibi ol gonca-leb

LX

Mefā'ilün mefā'ilün fe'ülün
 • - - - / • - - - / • - -

101a

1. Odur 'ākıl k'ola dīvāne meşreb
Hem 'aql u ḥuş-ile bīgāne meşreb
2. Şarāb-ı 'aşk-ı Bārī'den dem-ā-dem
Gerek 'āşık geze mest-āne meşreb
3. Tecerrüd 'āleminde bī-ser u pāy
Gedālar var yürür şāhāne meşreb
4. Civānān içre ey yār-ı civān-baht
Şeh-i vālā-neseb ferzāne meşreb
5. Kuluñ Medḥī-i zārı bezm-i ğamda
Bilür misin 'aceb cānāne meşreb

LXI

Fā'ilatün fā'ilatün fā'ilatün fā'ilün
 - • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Derd-i hecr-i yār için dermān gerekmez ey ṭabl̄b
 Çün ki elden çıkdı cānān cān gerekmez ey ṭabl̄b
2. Mülk-i ten yeksān olup ḥāke yıkıldı ser-be-ser
 Mülk kim vīrān ola sultān gerekmez ey ṭabl̄b
3. Şem' geçüp karşıma giryān u sūzān ṭurmasun
 Hastenüñ yanında ḥod giryān gerekmez ey ṭabl̄b
4. Cān bedenden çıkdı çün ḡam ḡaldı anda yalıñuz
 Kimse yok ḡam-ḡānede miḡmān gerekmez ey ṭabl̄b
5. Derd ü miḡnet zecr ü ḡam Medḡiden olsunlar ıraḡ
 Yārsuz ḡalmışdur ol yārān gerekmez ey ṭabl̄b

Ḥarfü'l-tā

LXII

Mefā'ilün mefā'ilün fe'ülün
 • - - - / • - - - / • - -

1. Ğubār-ı maḡdeminden ben sa'adet
 Bulam pīrüm baña eylerse himmet
2. Bugün rüz-ı vişāle irmiş-iken
 Yine ferdāya şaldı ol kıyāmet
3. Yolında pīriñün ḡāk olmayınca
 Olur mı sālīke Ḥaḡḡ'dan hidāyet
4. Seg-i kūyuñ sıfālin tāt idindüm
 İderler anuñ-içün baña 'izzet
5. Metā'-ı ḡüsninüñ ser-māyesidür
 Leṭāfetle nezāketle zārāfet
6. Kıya baksa geçer müjḡanı dilden
 Ḳatı ḡünī dil-āverdür ol āfet
7. Nice medḡ itmesün Medḡī o şāḡı
 K'anuñ şānında ḡatm olmuş meḡābet

LXIII⁴⁸⁶

Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün
 - - • / - • - • / • - - • / - • -

1. Āb-ı zülāl-i vaşluñı ey çeşme-i hayāt
Her kim içerse Hızr gibi görmeye memāt
2. Ey mışr-ı hüsne Yūsuf-ı Ken'ān olan 'aceb
Başa çıkar mı yaşum ile Nıl eger Furāt
3. Zülfün gamı-y-la hatt-ı ruñuñ geldi yāduma
Hicrānuñ añup ağlar-iken leyle-i Berāt
4. Kılduñ hadeng-i gamzeñ-ile baña merhabā
İhsānuñ ile haste gönül buldı iltifat
5. Bulmaz cihānda Medhī şu kim bī-vefā sever
Baħr-i belāda⁴⁸⁷ mevc-i gam u guşşadan necāt

LXIV

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün
 • • - - / • • - - / • • - - / • • -
 (Fâ'ilātün) (fâ'lün)
 - • - - - -

1. Döşenüp rüyına ol zülf-i mu'anber kat kat
Miskī came-y-le bezendi meh-i envār kat kat
2. Yağdurur sehm-i kazâyı yire dâ'im gökden
Bize işler geçer ol çarh-ı sitem-ger kat kat
3. Şanuram çarh-ı kebūd içre tülû' itdi kamer
Kaçan ol mäh geyer mâyî kabālar kat kat
4. Hayl-i 'uşşāka vefālar ider ol şüh-ı cihān
Anuñ-içün tolanur küyını anlar kat kat
5. Medhīyā mihr ü vefā fennini bilmez o nigār
Hāşılı cevır ü cefāyı ider ezber kat kat

⁴⁸⁶ Bu şiir M nüshasında X. gazel olarak 14a'dan başlamaktadır.

⁴⁸⁷ Baħr-i belāda : Mevc-i belāda M ve A. "Şu vefasız yāri seven Medhi cihanda bela denizinde gam ve tasa dalgasından kurtuluş bulmaz" şeklinde nesre çevirebileceğimiz beyitte eger bahr kelimesi yerine mevc girse anlamın aksayacağı açıktır. Üstelik M nüshasında ayrıca "mevc-i gam u guşşa" ifadesi yerine "baħr-i gam u guşşa" yazılmıştır ki deniz dalgada değil, dalga denizde olabileceğinden bu da anlam yönünden terstir.

LXV

Mef'ülü mefā'Ilü mefā'Ilü fe'ülün

- - • / • - - • / • - - • / • - -

102a

1. Ey Yūsuf-ı gül-çehre eyā kân-ı melāḥat
Gün gibi 'ayān nūr-ı cebīnūñde sa'adet
2. Nāzūk suḥanuñ gonca dehenūñ daḥı nāzūk
Ḥatm oldı senūñ şān-ı şerīfūñde nezāket
3. Emsem lebūñi şevḳ-ile 'aqlum gider ol dem
Ey sākī nedür bāde-i ḥamrāda bu ḥālet
4. Mihr olmasa ruḥ-sāruñ eyā nūr-ı İlāhī
Virmezdi benüm ḳalbūme çok böyle ḥarāret
5. Müjgān-ı ciger-dūzı anuñ ḳatlūme ḥāzır
Cānum vireyin eylesün ol bir kez işāret
6. Şanmıḣ ki beni ḡayrlara oldı hevā-dār
Ḳopardı gelüp başuma ol serv ḳıyāmet
7. Sen daḥı şaḳın kendūñi ey Medḥī-yi bīmār
Bir ḡamze ile aldı benüm cānum ol āfet

LXVI [der-kenar]

Mefā'Ilün mefā'Ilün fe'ülün

• - - - / • - - - / • - -

1. Dilā hīç eylemezsin meyl-i ṭā'at
Gözūñ aç ḡāfil olma geçdi sā'at
2. Perişān dilleri cem' eyle cānā
Şikāyet ḳılmasun senden cemā'at
3. Nezāketden şaḳın İmān u dīnūñ
Dime nāzūklük itdüm yā ḡarāfet
4. Biri luṭf u biri ḥilm ü biri cūd
Sa'adet sende ger olsa se 'adet

5. Bu üç nesne gerekdür dîn erine
Şalâbetle meḥâbetle şecâ'at
6. Zebûn it merd iseñ Kıtmîr-i nefsi
Kânâ'at kıl kânâ'at kıl kânâ'at
7. Boyun vir Medḥiyâ şer'-i Resûl'e
Nice bir nefsi-i şûma bu iṭâ'at

LXVII

Mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ûlün

• - - - / • - - - / • - -

1. Şalınsa yaraşur ol serv-ķâmet
Kıyâmetdür kıyâmetdür kıyâmet
2. Uyurken büsesin almaķ o yârûñ
Nezâketdür nezâketdür nezâket
3. Vişâlûñ âḥiri dirler meşeldür
Nedâmetdür nedâmetdür nedâmet
4. Bizüm yirde güzel sevmek be şüfi
Zarâfetdür zarâfetdür zarâfet
5. Düşenler vâdî-yi 'aşķa dimişler
Melâmetdür melâmetdür melâmet
6. Ḥalâş iden yaķasın 'aşķ elinden
Selâmetdür selâmetdür selâmet
7. Kıyâmetden o yârûñ ķaddi Medḥî
'Alâmetdür 'alâmetdür 'alâmet

LXVIII⁴⁸⁸Fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlün⁴⁸⁹

- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Kâlb-i pākûñ içün ğonca-veş açsun hevâ-yı salṭanat
Gül gibi gey yaraşur şâhum ķabâ-yı salṭanat

⁴⁸⁸ Bu şiir M nüshasında XI. gazel olarak 14b'den başlamaktadır.

⁴⁸⁹ ķabâ-yı salṭanat : hevâ-yı salṭanat M

2. Nice yıllardur cemālūñ şem'înūñ müştākıdur
Ārzū eyler seni cennet-i serāy-ı salţanat
3. Şeh-suvārum himmetūñ rahşını depret yiridür
El virür cevlan yerinde⁴⁹⁰ saña cāy-ı salţanat
4. Şem'-i ruḥ-sāruñ Ḥüdā bād-ı fenādan şaklasun
Sāye şalsun farḳuña perr-i hümā-yı salţanat
- 102b 5. Umaram Rūm illerin gün gibi açsun ser-be-ser
Tıḡ-i cevher-dār-ile çeksün livā-yı salţanat
6. Ḥān Meḥemmed⁴⁹¹ çün kadem başdı serir-i devlete
Feth olur küffār yek-ser ibtidā-yı salţanat
7. Hızır ola kande giderseñ pādişāhum reh-berūñ
Medḥiye vird-i zebān olsun du'ā-yı salţanat

LXIX⁴⁹²

Mef'ülü fā'ilātün mef'ülü fā'ilātün
— • / — • — — / — — • / — • — —

1. Hicrān ḡamın iderdüm saña bugün ḥikāyet
Sen şāh-ı 'adle ammā lāyık degül şikāyet
2. İḥsān-ı luṭfuñ ben nice ḥikāyet idem
İḥsānuña ne ḥadd var ne luṭfuña nihāyet
3. Yūsuf göreydi rüyuñ ḥaḳḳında böyle dirdi
Nev'-i beşerde olmaz sende olan melāḥat
4. Kimi cemālūñ meh kimisi mihr okurlar
Ḥüsnuñ ḥikāyetinde vardur nice rivāyet
5. Medḥiyā dest-gır ol düşdükçe rāh-ı 'aşka
Ey ma'den-i mürüvvet ey şāhib-i vilāyet

⁴⁹⁰ yerinde : deminde A

⁴⁹¹ Meḥemmed : 'Oşmān M

⁴⁹² Bu şiir M nüshasında XII. gazel olarak 14b'den başlamaktadır.

LXX

Mefāʿlün mefāʿlün mefāʿlün mefāʿlün

• - - - / • - - - / • - - - / • - - -

1. Segān-ı küyüñüñ serde sıfālî efser-i devlet
Ġubār-ı reh-güzāruñ çeşmüme çün sürme-i ʿizzet
2. Ne yaña gitmek isterseñ nigeñ-bānuñ Hüdā olsun
Refiküñ evliya dāʾim delllün āyet-i "nuşret"
3. Murād oldı şehā ism-i şerîfün ber-murad olduñ
Ĥablbüm sendedür kuvvet ĥallüm sendedür kudret
4. Tayanmaz leşker-i aʿdā yer-ile cünd-i İslām'a
Şarāb-ı ʿaşkuñ anlara şu deñlü virdi keyfiyyet
5. Gice gündüz duʿā eyler kuluñ Medĥî velî şāhum
Gerekdür hem cenāb-ı ĥazretüñden anlara himmet

103a

LXXI

Mefʿülü mefāʿlū mefāʿlū feʿülün

- - • / • - - • / • - - • / • - -

1. Dil kişverini cünd- ġam-ı yār ide ġāret
Miʿmār-ı felek kılmaz anı hergiz ʿimāret
2. Mührüñle bugün dehre Süleymān-ı zamānsın
Mihr eyle meded eyleme ben mūra ĥakāret
3. Dil milketine şuʿle şalup meşʿal-i ĥüsnüñ
Yağdı cigerüm ĥānesini tāb-ı ĥarāret
4. Cān naqdini şarf eyle dilā vuşlat-ı yāre
Bāzār-ı maĥabbetde yūri eyle ticāret
5. Hep saña nişār eyler idi cevher-i cānı
Kılsaydı eger Medĥî bīmāra işāret

LXXII

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
 - • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Ka'tre ka'tre derlemiş gül gibi gördüm rûy-ı dost
 Cān dimāgını mu'a'ttar kılsa tañ mı büy-ı dost
2. Vādî-yi hecre şalup fi'l-cümle maħrûm eyledi
 'Aql u fikr ü cān u tenden ğamze-i cādû-yı dost
3. Zāhidā egri hayāl itme burada şöyle bil
 Ka'be haqqı kıblemüzdür ğuşe-i ebrû-yı dost
4. Mestler bezminde ey vā'iz ta'accüb eyleme
 Kubbeye eflāke irse na'ra-i yāhûy-ı dost
5. Rāh-ı aşk içre ğubār oldu vücûdum Medhîyā
 Üstüme bir sāye şalsa kāmets-i dil-cû-yı dost

LXXIII

Mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün
 - - • / • - - • / • - - • / • - -

1. Şîrîn suḥanun 'aqlumı tālān ider ey dost
 Esrār-ı ğamun vālih ü hayrān ider ey dost
2. Hicrānun okı sīnemüzi deldügi yetmez
 Tîĝ-i sitemün baĝrumuzı kan ider ey dost
3. Vaşl olmağa dün etmiş-idük 'ahd-ile peymān
 Kim dir ki yine soñra peşīmān ider ey dost
4. Şahrā-yı dile gelse ne dem cünd-i hayālün
 Fikrüm çerisin anda perişān ider ey dost
5. 'İd oldu bugün Ka'be-i kūyuñda Şafā'dan
 Medhî yoluña cānını kurbān ider ey dost

103b

LXXIV⁴⁹³

Fā'īlātün fā'īlātün fā'īlātün fā'īlün
 - • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Āfitāba pençe şalmışdur yed-i beyzā-yı dost
Rüşen itmiş gökleri mihr-i cihān-ārā-yı dost
2. Gūşına irmez dağı ol meh-liķānuñ āh u vāh⁴⁹⁴
Göklere irgürdi nālem kāmēt-i bālā-yı dost
3. Kaşları yayına kurbān eylerem cān u teni
Kāmēt-i ham-geşte mi ger dāl iderse rā-yı dost⁴⁹⁵
4. Nî'met-i dünyāya toydum toymadum dîdāra ben
Nî'met-i cennet midür bilmem nedür ālāy-ı dost
5. Gezdürüp mevc-i ğam u miḥnetle Medḥī cismümi
Gūyiyā kem-ter giyāh itmiş beni deryā-yı dost

LXXV

Mefā'īlün mefā'īlün fe'ülün
 • - - - / • - - - / • - -

1. Dile senden ne gelse cāna minnet
Dile çüb ur dile seng-i melāmet
2. Fedā olsun saña her lahza biñ cān
Hemān cādū gözün kıl sun işāret
3. Beni biñ kerre öldür rāzıyem ben
Tek ağıyār-ile bir kez itme şöḥbet
4. Yedi deryā 'aceb teskīn ider mi
Beni şol resme yakdı nāz-ı firķāt
5. Seg-i kūyum dimiş Medḥī saña yār
Zihī devlet zihī 'izzet sa'ādet

⁴⁹³ Bu şiir M nüshasında XIII. gazel olarak 15a'dan başlamaktadır.

⁴⁹⁴ vāh : zār M

⁴⁹⁵ M nüshasında "dost" kelimesi eksiktir.

LXXVI

Mef'ülü fâ'ilâtün mef'ülü fâ'ilâtün

- - • / - • - - / - - • / - • - -

1. Fırkat şebinde baña rüyuñı şeb-çerâğ it
Ref it niķāb-ı zülfüñ şubhuñ yüzini ağ it
2. Bağ-ı cünûna düşdi sünbüllerüñ görince
Zincir-i bend-i zülfüñ dil gerdenine bağ it
3. Gül meclisinde lāle elde tutar piyāle
Ey verd-i pür-leṭāfet sen daḥı seyr-i bağ it
4. Hergiz vişāl-i yāre el şunmasun per-ile
Zāğ-ı raķlbi ey gül öldür yāḥūd yasağ it
- 104a 5. Ḥāl-i 'izārını gör odlara yak vücūduñ
Medḥl ten-i nizāruñ başdan ayağa dāğ it

LXXVII⁴⁹⁶

Mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün

- - • / • - - • / • - - • / • - -

1. Yağdı cigerüm āteş-i sūzān-ı maḥabbet
Raḥm eylemedüñ ey meh-i tābān-ı maḥabbet
2. Envār-ı ruḥuñ şem'-i şebistān-ı İlāhī
Zülf-i siyehüñ şām-ı ğarībān-ı maḥabbet
3. Kimdür ki gelüp ḥāneķah-ı 'āleme olmaz
Esrār-ı ğam-ı 'aşķ-ile ḥayrān-ı maḥabbet
- 4.⁴⁹⁷ Giryān gözüme bir nażar it nice tolidur
Yāķūt [u] dür-i nāb-ile dükkān-ı maḥabbet
5. Gir göñlüñe Medḥlñüñ eyā ğonca-i zlbā
Gel gör nic'olur sende gülistān-ı maḥabbet

⁴⁹⁶ Bu şiir M nüshasında XIV. gazel olarak 15a'dan başlamaktadır.

⁴⁹⁷ 4. beyit M nüshasında yoktur.

LXXVIII

Mef'ülü mefā'Ilü mefā'Ilü fe'ülün

- - • / • - - • / • - - • / • - -

1. Çün girdi benüm destüme çevgân-ı maḥabbet
Açıldı o dem şevk-ile meydân-ı maḥabbet
2. Dil şevke gelüp mā-melekin odlara yakdı
Āvāre gezer bî-ser ü sāmān-ı maḥabbet
3. 'Aşkuñ kılıcın çekdi bu dil kişverin açdı
Zabı itdi gönül mülkini sulṭān-ı maḥabbet
4. Ğam hırkasını egnüme vü başuma tâcın
Geydürdi baña sâlik-i erkân-ı maḥabbet
5. Kim kaṭreleri ta'ne urur kulle-i Kāf'a
Yaşum deñizi göstere Ṭūfān-ı maḥabbet
6. Biñ cān-ile kapuñda senüñ derdüñe düşdüm
Bu derde imiş derde çü dermān-ı maḥabbet
7. Bu gonca femüñ gülşen-i küyında o Medḥî
Olsa yeridür bülbül-i nālān-ı maḥabbet

LXXIX

Mef'ülü mefā'Ilü mefā'Ilü fe'ülün

- - • / • - - • / • - - • / • - -

104b

1. Bükdi belümi bār-ı civānān-ı maḥabbet
Pîr itdi beni himmet-i merdān-ı maḥabbet
2. Yerleşdi şehā tîr-i müjeñ kaldı tenümde
Alışdı dil-i zār-ile peykān-ı maḥabbet
3. Zencîr-i ser-i zülfüñ-ile göñlümi bend it
Āvāre gezer zār u perîşān-ı maḥabbet
4. Kan yutdurup öldürdi beni ḥasret-i la'lüñ
Kan agladılar üstüme ihvān-ı maḥabbet
5. Her aḥkeri Medḥî gözine bir gül-i ḥandān
Gülşen görünür âteş-i sūzān-ı maḥabbet

LXXX

Mef'ülü mefā'ülü mefā'ülü fe'ülün

- - • / • - - • / • - - • / • - -

1. Gül-zār-ı cihān içre benüm zār-ı maḥabbet
Feryādum işit ey gül-i gül-zār-ı maḥabbet
2. Feryādumı güş eylemedi ol gül-i zlbā
Deldi cigerüm fūrkat-ile ḥār-ı maḥabbet
3. Yüz şevk-ile yüzden götürüp burka'ın ol mäh
Başş oldu gönül mülkine envār-ı maḥabbet
4. Cān naqdini dil şahneleri eyledi teslīm
Şahrā-yı dile kondı çü serdār-ı maḥabbet
5. Cān virdi şehā aldı senün derdüñi Medḥi
Raḥmet aña kim kılmadı ızḥār-ı maḥabbet

Ḥarfü'l- şā

LXXXI

Mefā'ülün mefā'ülün mefā'ülün mefā'ülün

• - - - / • - - - / • - - - / • - - -

1. Firākuñ olmuş iken zār u giryān olmağa bā'is
Vişālün oldu yine şād u ḥandān olmağa bā'is
2. Benüm bir kaṭre deñlü yoğ-iken 'ālemde miqdārum
Nedür cū-yı sirişküm böyle 'ummān olmağa bā'is
3. Tağıtduñ 'aql u fikrin ben perişān rüzigāruñ hem
'İzāruñda budur zülfün perişān olmağa bā'is
4. Dem-ā-dem bir yalın yüzlü civānuñ ḥasretindendür
Ciger tennür-ı hicrān içre biryān olmağa bā'is
5. Tamāmet devr-i 'adlünde şehā ḥalk-ı cihān ḥurrem
Ne oldu Medḥi-i şeydāya nālān olmağa bā'is

105a

LXXXII

Mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün

- - • / - • - • / • - - • / - • -

1. Her bir deminde eylemek ihsān recā 'abes
'Ömr-i 'azîzi yok yere kılmak hebā 'abes
2. 'Âkil odur ki ehl-i dile hem-nişîn ola
Nādānlar-ile hâşılı 'ayş u şafā 'abes
3. Bezm-i şafāda neyki ol ağıyar-ı bed-zebān
Kılmak hemîşe ehl-i şafāya cefā 'abes
4. Lâ-büdd figānın irgürür 'uşşākuñ ol mehe
İtmez güzār kūy-ı civāndan şabā 'abes
5. Medhî şu yâri sev ki saña mihribān ola
Sevmek cihānda bir kişi bir bî-vefā 'abes

LXXXIII

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- • - - / - • - - / - • -

1. Cevr iden cānān elinden el-ğiyās
Zulm ider sulţān elinden el-ğiyās
2. Yağdı yandurdı vücūdum şehrini
Âteş-i hicrān elinden el-ğiyās
3. Her taraftan urdılar hicrān okın
Leşker-i hūbān elinden el-ğiyās
4. Añlamaz esrārumuz keyfiyyetin
Merdüm-i nādān elinden el-ğiyās
5. Seyle viridi hān-mānum cümleten
Dîde-i giryān elinden el-ğiyās
6. Kaldı dil zülf u zenehdānında āh
Bend ile zindān elinden el-ğiyās
7. Medhiyā nār-ı cehennem kendidür
Sîne-i sūzān elinden el-ğiyās

LXXXIV⁴⁹⁸

Mefāʿlün mefāʿlün mefāʿlün mefāʿlün

• - - - / • - - - / • - - - / • - - -

105b

1. Cemālündür şehā ʿālem gülistān olmağa bāʿiṣ
ʿİzāruñ şevkidür çāk-i girībān olmağa bāʿiṣ
2. Lebün şevki-y-le kan mestem vell ey gözleri sāhir
Ġubār-ı haṭṭ-ı sebzün oldı hayrān olmağa bāʿiṣ
3. Senün gül-zār-ı hüsnüñle cihān bāġı cinān oldı
Fırākuñ oldı ʿālem baña zindān olmağa bāʿiṣ
4. Delüpdür ney gibi baġrum senün peykān-ı hicrānuñ
Budur bezm-i şafā-baḡşuñda nālān olmağa bāʿiṣ
5. Nice demlerdür aġlardı vişālün yādına Medḡl
Bi-ḡamdi'llāh ol oldı yine ḡandān olmağa bāʿiṣ

Ḥarfü'l-cim

LXXXV

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

- • - - / - • - - / - • -

1. Gel eṭibbā şerbetinden içme kaç
Ḥaste-i hicrāna çün olmaz ʿilāc
2. Çeşm-i zāhir beste olsa ġam degül
Ġafleti terk eyle göñlün gözin aç
3. Vādī-yi hicrānda ey kāfir beni
Küfr-i zülfün kıldı sevdāyī mizāc
4. Pire-zen dünyāya kılma ser-fürū
Eyleme nā-merde ʿarż-ı ihtiyāc
5. Dürr-i nazmı kimse almaz ġuşına
Gevher-i şi'r oldı Medḡl bī-revāc

⁴⁹⁸ Bu şiir M nüshasında XV. gazel olarak 15b'den başlamaktadır.

LXXXVI

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- • - - / - • - - / - • -

1. Dil metā'ından gözüñ alduķda bāc
Çin zülfüñ cāna şalmuşdı ħarāc
2. Şām ilinden baña göster gün yüzüñ
Ya'ni ref' olsun ruĥuñdan ħara saç
3. İncinürsin yok yere ben ħasteye
Ķatı nāzūkdür mizācuñ çün gülāc
4. Ħ'ān-ı vaşluñ ben didüm itme dirġ
Didi dil-ber aç atañ olursa kaç⁴⁹⁹
5. Zāl-ı dehrüñ ħilesinden gey şakın
Medĥiyā er gibi depren gözüñ aç

106a

LXXXVII

Mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün

- - • / - • - • / • - - • / - • -

1. Gözden ħayāl-i nokĥa-i ħālūñ gider mi ħıç
Dilden ölince fikr-i vişālūñ gider mi ħıç
2. Mir'āt-ı ħalb-i 'āşıķa ħılsañ şafā-naẓar
Tā ħaşr olunca 'aks-i cemālūñ gider mi ħıç
3. Nakĥāş-ı dest-i ħudret anı yazdı çün ezel
Deyr-i tenümde nakş-ı mişālūñ gider mi ħıç
4. Cān teşne āb-ı vaşluña ey çeşme-i ħayāt
Dil şışesinden āb-ı zülālūñ [gider mi ħıç]
5. Dāğ oldu ħaldı dīde-i Medĥīde dil-berā
Gözden ħayāl-i nokĥa-i ħālūñ gider mi ħıç

⁴⁹⁹ Bu atasözündeki "atañ" kelimesi doğru da yazılmış olabilir veya "nun" harfi yerine yanlışla "t" harfide konulmuş olabilir. Bu atasözüne yakın atasözleri şu şekillerde mevcuttur.

Aç anansa da kaç

Aç yanından kaç.

Bkz. Aydın Oy, *Tarih Boyunca Türk Atasözleri*, s. 246, 247.

LXXXVIII⁵⁰⁰

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Şol dili kim kara zülfün kıldı sevdâyı mizâc
Def'ine cümle eṭibbâ kılsalar olmaz 'ilâc
2. Gözlerün ahû-yı Çîn'i sihr-ile eyler şikâr
Çîn-i zülfün yaraşur dil mülkine şalsa ḥarâc
3. Vaşluñı sūzân gönül cânâ temennâ eylemez
Âb u âteş birbiriyle itmemişdür imtizâc
4. Ben seg-i küyuñ⁵⁰¹ sıfâlin tâc idindüm başuma
Mülk-i 'aşkuñ şâhıyam başumda olduğça bu tâc
5. Nâsihûñ pendî derûn-ı sînede koymaz şafâ
Zehre ṭayanmaz iñen nâzûk olur zîrâ zücâc
6. Ben didüm diş bilerem cânâ vişâlûñ ḥ'ânına
Didi dil-ber bu meşeldür aç atañ olursa kaç
7. Ḥ'ân-ı vaşl-ı dil-beri gördüm müyesser olmadı
Medḥiyâ ḥâlüm mükedder ḳarnumuz ḡâyet de aç

LXXXIX

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

• • - - / • • - - / • • - - / • • -

(Fā'ilātün)

(fā'ilün)

- • - -

- -

1. Derd-i 'aşkuñla gönül şöyle alışdurdı mizâc
Demidür aña ṭabîb-i ecel eylerse 'ilâc
2. Şehr-i ḥüsnünde senûñ ḥâl-i siyâhûñ mergûb
Rûm'da olmaz iken muḳbil-i Hindû'ya revâc
3. Bir yalıñ yüzlü civân oldı gelüp bezmüne şem'
Şu'lesinden urınup başına bir kırmızı tâc
4. Âteş-i ḥasret-ile yaksa derûnum n'ola yâr
N'eyler ol ḳandîli kim olmaya içinde sirâc

106b

⁵⁰⁰ Bu şiir M nüshasında XVI. gazel olarak 16a'dan başlamaktadır.⁵⁰¹ seg-i küyuñ : senûñ küyuñ M

5. 'Arz-ı hāl itme şaķın kimseye ger 'ārif iseñ
Medħiyā ehl-i hūner herkese olmaz muħtāc

XC

Mefā'īlün mefā'īlün fe'ulün

• - - - / • - - - / • - -

1. Kılur çeşmüm göñül mülkini tārāc
Habeş mülkinden alur beglerüñ bāc
2. İki kaşuñ nişān-ı "kābe kavseyn"
Ruħuñ şevķi dell-i leyl-i mi'rāc
3. Ğamuñ pālāsıdur egnüme hil'at
Ğubār-ı ħāk-i pāyüñ başuma tāc
4. Hāllüm baña böyle ni'met olmaz
Cemālüñi görelden olmadum ac
5. Kıl oldum Medħiyā Sultān Murād'a
Ne kimseye zebün oldum ne muħtāc

XCI

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Devlet ehline varup kılmaķdan 'arz-ı ihtiyāc
Künc-i miħnetde baña biñ kerre ölmek yegdür ac
2. Gerçek erler devlet-i dünyāya kılmazlar nāzar
Anlaruñ yanında taħta deñlü yokdur taħt-ı 'āc
3. Bezm-i ğamda cām-ı 'aşķuñ görseler keyfiyyetin
Pādişehler terk iderdi mülk ü māl u taħt u tāc
4. Dāver-i Key Husrev ü Cemşid'e kılmaz iltifāt
Bir gedā keyfiyyet-i bāde-y-le kılsa imtizāc
5. Medħiyā ben derd-i 'aşķ-ı yār ile oldum zebün
Haste-i cānān olan ummaz eṭibbādan 'ilāc

XCII

Mefā'ılün mefā'ılün fe'ülün

• - - - / • - - - / • - -

107a

1. Şu kimse kim ola nā-merde muhtāc
‘Aceb mi olsa ‘ālem çeşmine dāc
2. Metā'-ı hüsne dil virme zinhār
Şu yārūñ k'olmaya zātında ....
3. Cemālūñ her kim aya beñzedürse
Hüdādan dilerem ola yüzi zāc
4. Göñül virme şu yār-ı bî-vefāya
Uya her kişiye her demde çün māc
5. Sözümden dönmezem ok [gibi] Medhī
Benüm meydān-ı ‘aşk içinde omaç

[Harfū'l-ḥa]

XCIII⁵⁰²

Mef'ülü fā'ilātü mefā'ılü fā'ilün

- - • / - • - • / • - - • / - • -

1. Enfās-ı la'l-i dil-ber olupdur şafā-yı rūḥ
Andan irişdi cān-ı ‘azīze ğidā-yı rūḥ
2. Pehlūya çekdüm al-ile ol yār-ı canumı
Dinse ‘aceb mi sīneme cennet-serāy-ı rūḥ
3. Cānum gibi severdüm o rūḥ-ı muşavveri
Ol dem ki oldu Ādem'e Hakk'dan ‘atā-yı rūḥ
4. Şimdi gamuñla ḥaste olan cān-ı nā-tüvān
Rūz-ı ezelde olmuşidi aşinā-yı rūḥ
5. Tāvus-ı kudsı aña ezel hem-cenāh idi
Tañ mı kazā-yı ‘arşa çıkarsa hümā-yı rūḥ
6. Her bir kelāmı mürde-dile taze cān virür
‘İsī nefeslü bir mehe kıldum fedā-yı rūḥ

⁵⁰² Bu şiir M nüshasında XVII. gazel olarak 16a'dan başlamaktadır.

7. Medhî rakîbi yâr-ile görmek belâ imiş
Andan ziyâde 'âşıka olmaz belâ-yı rûh

XCIV

Mef'ulü fâ'ilatü mefâ'ilü fâ'ilün
- - • / - • - • / • - - • / - • -

1. Geldi seherde hâneme ol meh-liķa ferâh
İşte gelince böyle gele dil-rübâ ferâh
2. Ey dil senüñle 'ayş idelüm nev-bahârdur
Virür derün-ı sîneye 'ayş u şafâ ferâh
3. 'Âkıl odur ki vuşlat içün hurrem olmaya
Âdem şöñinda guşşa çeker ibtidâ ferâh
4. Şun sâķl cām-ı la'l-i lebün mübtelâlara
Rindâne meclis içre virür merhabâ ferâh
- 107b 5. Medhî cihânda ağlar iseñ baña ağla kim
Dâr-ı miñende olmaz-imiş çün gedâ ferâh

[Harfû'l-hâ]

XCV

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
- • - - / - • - - / - • -

1. Cām 'ayş kılmanın eyyâm-ı telh
Sâķiyâ şun yine bir kaç cām-ı telh
2. Acıdur cānum hadeng-i çeşm-i yâr
Kim görüpdür sükkerî bādām-ı telh
3. Yâr-ile zehr içsem olur kand-i nâb
Dil-rubâsuz bâde-i gül-fām telh
4. Vaşl-ı dil-ber gerçi sükkerden lezîz
Derd-i hicrân miñnet ü âlām telh
5. Dil virürseñ bî-vefâya Medhiyâ
Zehr ider 'ayşuñ senüñ nâ-kām telh

XCVI

Mefā'ılün mefā'ılün fe'ülün

• - - - / • - - - / • - -

1. Yetiş ey cānumuñ cānānı Ferruḥ
Çü sensin derdümüñ dermānı Ferruḥ
2. Yazılmış şafḥa-i rūyuñda gördüm
Zamānuñ ḥusrev-i devrānı Ferruḥ
3. Didüm kimdür 'aceb serdār-ı ḥübān
Didiler ol melāḥat kânı Ferruḥ
4. Cihān ansuz kuru bir cisme beñzer
Olupdur bu cihānuñ cānı Ferruḥ
5. Dil-i Medḥı'yi cāy itseñ yaraşur
Göñüller taḥtınuñ sultānı Ferruḥ

XCVII⁵⁰³

Mef'ülü fā'ilatü mefā'ılü fā'ilün

- - • / - • - • / • - - • / - • -

1. Baña şeker lebüñsüz olur kand-i nāb telḥ
Şırın lebüñle sükker olur her şarāb-ı telḥ
2. Vuşlat güninde içdüğümüz bādeler leziz
Fırkat şebinde çekdüğümüz ıztırāb telḥ
3. Miskın saçuñ hevāsı dil-i cāna hoş gelür
Mülk-i Hotan'da ḥāşıl olan müşg-i nāb telḥ
4. Dün vā'izüñ kelām-ı dil ü cān-ḥırāşını
Güş eyledükde didi göñül bu cevāb-ı telḥ
5. Nār-ı firāka yakma iñen Medḥıyl şakın
Āteş ziyāde olsa olur çün kebāb telḥ

108a

⁵⁰³ Bu şiir M nüshasında XVIII. gazel olarak 16b'den başlamaktadır.

XCVIII

Mefā'ilün mefā'ilün fe'ülün

• - - - / • - - - / • - -

1. Olupdur ol mehe kaçır-ı felek kâh
Aña bir kimse itmez zerrece râh
2. Dehānuñ sırrını senden şorarsam
Hakikat söyle lutf eyle dime lâh
3. Kara toprağa kardı nakd-i eşküm
O şarrâf oğlu ne eyler baña bah
4. Yüzün görse şu haste bula şıhhat
Cemālinden ırağ olursa dir vâh
5. Cemālün şevkine Medhî virür cān
Gerek öldür gerek dirgür gerek yah

Harfû'l-dāl

XCIX

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

• • - - / • • - - / • • - - / • • -

(Fā'ilātün)

(fā'lün)

- • - -

- -

1. Āh kim olmadı çare dil-i bīmāra meded
Ġam-ı fūrkatle ben öldüm baña bir çare meded
2. Lahzada tîr-i müjeñ sîneme yüz pāre urur
Bunca hicrāna tayanmaz ten-i şad-pāre meded
3. Ağlamakdan ġam-ı hicrān-ile gözden çıkdum
Ayaġuñ tozını çek dîde-i hûn-bāra meded
4. Gözlerüm gülşen-i hüsnuñ ko temāşā kılsun
Arz-ı dîdār idegör aşık-ı dîdāra meded
5. Ser-i zülfüñle dil-i Medhî-yi ber-dār eyle
Beni cānumdan uşandurdu bu āvāre meded

C

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
 - • - - / - • - - / - • - - / - • -

108b

1. Bir şacı leyli beni kıldı esîr ü müstemend
 'Aşk vādîsinde mecnûn gibi oldum behremend
2. Kâra şacı sihr idüp kıldı perîşân gönlümü
 Zülfinüñ her târını cân boynına kıldı kemend
3. Hâk-i pâyüñle müşerref olmak ister haste-dil
 Eşigüñ dârü'ş-şifâsında yatur ol derdmend
4. Ger başum dahı giderse küyüñü terk etmezem
 Baña zencîr-i ser-i zülfüñ olupdur pây-bend
5. Reh-güzârında vücûdum hâk olaldan Medhîyâ
 Üstüme bir sâye şalmadı o nahl-ı ser-bülend

CI

Mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün
 • - - - / • - - - / • - - - / • - - -

1. Hüdâyâ eyle nâmı gibi zâtın ol mehûñ Maḥmûd
 İdüp burc-ı sa'âdet üzre necm-i ṭâlî'in mes'ûd
2. Günin günden yeg it yâ Rabb serîr-i şadr-ı 'izzetde
 Müyesser kıl cenâbından ne kim isterse ol maḥşûd
3. Fütûh ebvâbın aç yâ Rabb aña dâ'im nigeḥ-dâr ol
 İdüp her dem der-i dârü'l-kaẓâyı vechine mesdûd
4. O servi⁵⁰⁴ sâye-i zıll-ı Hüdâ'da ser-firâz eyle
 'Adûsın dergehüñden eyle dâ'im ḥâsir ü merdûd
5. Du'âmuz budurur şubḥ u mesâ dergâh-ı 'izzetden
 Ola sende şehâ ḥallâk-ı âlem râzî vü ḥoşnûd
6. Duḥân-ı âteş ü âh-ı derûnumdan şu'ûd itdi
 Degül ebr-i siyeh rûy-ı hevâyı eyleyen pür-dûd
7. Du'â-yı devlütüñ eyler senüñ bî-ḥaddürür ammâ
 N'ola luṭfuñdan itseñ Medhîyi ol zümreden ma'ḍûd

⁵⁰⁴ Metinde "serviyi" şeklinde yazılmıştır.

CII

Mefāʿlün mefāʿlün feʿülün

• - - - / • - - - / • - -

1. Göñülde derd-i hicrân oldı mevcūd
ʿAceb mi ʿālîʿüm olmazsa mesʿūd
2. Ğarībüñdür dil-i āvāre hoş tut
Hüdā senden dilerseñ ola hoşnüd
3. Çıkarma dūd-ı āhum āsumāna
Beni hecr āteşine yakma çün ʿūd
4. Baña cevır eylemek lāyık degüldür
Senüñ ism-i şerīfün oldı Maḥmūd
5. Elem çekme bugün Medḥī kuluñdan
Ki devrân yādın eyler anı nā-būd

109a

CIII

Mefāʿlün mefāʿlün feʿülün

• - - - / • - - - / • - -

1. Beni bir nāme birle kılmadı yād
Dil-i nā-şādumı yār itmedi şād
2. Cihānda bī-vefā dil-ber sevenler
Zamānuñ ğuşşasından olmaz āzād
3. Kāra tağı koparur bād-ı āhum
Ne var cism-i zaʿīfüm kılsa ber-bād
4. Acı sözlerle alur tatlu cānum
Elinden şol şeker-ci-zādenüñ dād
5. Hālilüm Kaʿbe'yi yapmak dilerseñ
Yıkılmış göñlümi gel eyle ābād
6. Be-ġāyet sevmezem Medḥī rakībi
Gerekse āşinā olsun gerek yād

CIV⁵⁰⁵

Mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün

- - • / - • - • / • - - • / - • -

1. Şol dem ki geldi hâtruma çün hayâl-i 'Id⁵⁰⁶
Gördüm felekde zâhire geldi hilâl-i 'Id
2. Levh-i sipihre eyle nazar gör debîr-i çarh
Ser-nâmesinde yazdı haţ-ı bî-mişâl-i 'Id
3. Gel 'Id-gâha seyre çık ey şehriyâr-ı hüsn
Halk-ı cihâna luţf-ile göster cemâl-i 'Id
4. Kaşuñ hilâle beñzedi hürşide ruĥlaruñ⁵⁰⁷
Bağ-ı şafâda kâmetüñ olmuş nihâl-i 'Id
5. Yüz sürmek ister ayaĥuña ey şeh-i cemâl
Medĥi-i zâr ya'ni ki ol pây-mâl-i 'Id

CV

Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

• • - - / • • - - / • • - - / • • -

(Fā'ilātün)

(fā'lün)

- • - -

- -

109b

1. Sînemi tîĥ-i firâkuñla benüm yar meded
Murĥ-ı cânım talabır ten kafesi şar meded
2. İşigüñ dâr-ı şifâsında yatur haste gönül
Ey tabîbüm aña kıl luţf-ile tîmâr meded
3. Beni yâd eylemeyüp yâd-ile seyrâna giden
Kana ĥarĥ oldu yetiş dîde-i ĥûn-bâr meded
4. Dâm-ı zülf-ile gönül murĥını yâr itdi şikâr
Başuma 'âlemi şar eyledi dildâr meded
5. Medĥi-yi tîĥ-i ĥamuñ aldı helâk itdi yetiş
Meded Allâh'ı severseñ meded ey yâr meded

⁵⁰⁵ Bu şiir M nüshasında XIX. gazel olarak 17a'dan başlamaktadır.

⁵⁰⁶ hayâl-i 'ıyd : hilâl-i 'ıyd M

⁵⁰⁷ benzedi : döndi vü M, ruĥlaruñ : zîr-i ĥâk M

CVI⁵⁰⁸

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
 - • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Dād elinden yıkdı gönlüm şehrin ol bİ-dād dād
 Āşinā vİrān ide eyler mi hİç bünyād yad
2. Bulmadum ben bezm-i ğamda nāleme dem-sāz sāz
 Āşināmuz yok bizüm çün eylemez⁵⁰⁹ feryād yād
3. Ağladukça ben kılur ol dil-ber-i tannāz nāz
 Hāşır olunca olmadum ben 'āşık-ı nā-şād şād
4. Gönlüm aldı göz göre bir gözleri şeh-bāz bāz
 İşidüp geldi didi aña mübārek-bād bād
5. Ser virür dönmez sözinden Medhİ-i ser-bāz bāz
 Toĝrı sözden dād olupdur dönmez ol üstād-dād

[H̱arfü'l-zāl]

CVII⁵¹⁰

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
 - • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Haste-dil 'uşşāka cānā luţf-ı ihsāndur lezİz
 Derdmend olanlaruñ derdine dermāndur lezİz
2. Nite kim tūflere kand-i mükerrer hoş gelür
 Bülbül-i şūrİdeye seyr-i gülistāndur lezİz
3. Nār-ı 'aşka urma kendüñ cehd idüp cānuñ şakın
 Ğāfil olma ey birāder cümleden cāndur lezİz
4. Cāhil ü nādān olan fışk u fücūra meyl ider
 Ehl-i fazl olanlara āyāt-ı Kur'ān'dur lezİz
5. İrmesün yā Rabb be-ḥaqq-ı Muştafa 'ilme⁵¹¹ ziyān
 Medhīyā ben bildüğüm dīn ile İmāndur lezİz

⁵⁰⁸ Bu şiir M nüshasında XX. gazel olarak 17a'dan başlamaktadır.

⁵⁰⁹ eylemez : eyleye M

⁵¹⁰ Bu şiir M nüshasında XXI. gazel olarak 17b'den başlamaktadır.

⁵¹¹ 'ilme : aña M

110a

[Ḥarfü'l-rā]

CVIII

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
 - • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Miḥnet idi āḥir oldı ibtidā nev-rūzdur
İrdi murğāndan yine şlt u şadā nev-rūzdur
2. Ğam libāsı eskidi yeñi yaqası kalmadı
Geydi rengİN cāmeler deşt ü şerā nev-rūzdur
3. Añma geçen günleri hicrān şebi-y-le geçdi hep
Sākīyā gelsün şarāb-ı dīl-küşā nev-rūzdur
4. Evvel ü āḥir bela vü ğuşşanuñ vaḳti degül
Evvelā evvel bahār u şāniyen nev-rūzdur
5. °Ayš u nūşuñ çağıdur hem vuşlatuñ eyyāmıdur
Furşatı fevt itme hergiz ḥusrevā nev-rūzdur
6. Būselikde ḳavl-i °uşşākī muḥayyer eyleme
Rāstī bu mutribā dinsün şabā nev-rūzdur
7. Günde yüz biñ şükr iderseñ yaraşur ey şehriyār
Bize şol rūşen cemālūñ dā'īmā nev-rūzdur
8. Ḥak ta'āla luṭf idüp virüp iki şeh-zādeler
İki vech-ile saña °ālem şehā nev-rūzdur
9. Ḥoş dimiş bu mışra'ı ol şāh-ı °ālem Medḥiyā
İdelüm la'lin bugün rūḥa ğıdā nev-rūzdur
10. °Aleme nev-rūzı rūzī eyleyen Perverdigār
Her dem itsün ḳalb-i pākūñ pūr-şafā nev-rūzdur

CIX

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
 - • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Ey vücūdum şehrine sultān-ı ḥübānum °Ömer
Sevdüğüm rūḥum °azlüzüm hem-demüm cānum °Ömer

2. Derde düşdüm çār yār-ı bā-şafā hāḳḳı yetiş
Ey ṭabīb-i çāre-sāzum derde dermānum °Ömer
3. Bülbul-āsā kārum feryād u efgān eyledün
Bād-ı āhından şaḳın ey verd-i ḥandānum °Ömer
4. Murğ-ı dil pervāne-veş düşdi cemālün nārına
Yaḳdı yandurdu beni şem°-i şebistānum °Ömer
5. Ğam şebinde Medḥī-i bīmāra göster ṭal°atün
Māhtābum devletüm mihr-i dıraḥşānum °Ömer

110b

CX

Fā°ilātün fā°ilātün fā°ilün
- • - - / - • - - / - • -

1. Nice bir sāḡar lebūñden kām alur
Göz göre rūḥ-ı revānum cām alur
2. Tatlu cānum zecr ü ḳahr-ile benüm
°Āḳıbet bu miḥnet u ālām alur
3. Saña taḳrır idemem aḥvālümü
°Aḳl u fikrüm bāde-i gül-fām alur
4. Aḳıdur şu gibi ḥāk-i pāyine
Göñlümi bir serv-i sīm-endām alur
5. Siḥr idüp Medḥī-i zāruñ cümleten
°Aḳl u ḥuşın ol gözi bādām alur

CXI

Fā°ilātün fā°ilātün fā°ilātün fā°ilün
- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Var mıdur cennetde cānā ruḥlarıñ teg verd-i ter
Yā biter mi ḳāmet-i bālāña beñzer ney-şeker
2. Küfr-i zülfin seyr idelden oldu İmānum dürüst
İ°tikāduñ böyle olsun ey mürīd-i der-be-der

3. Genc-i esrār-ı ma'āniye yetürdüm destümi
Tığ-i şab'umdur açan iklim-i nazmı ser-be-ser
4. Pertev-i şem'-i ruḥuñdan bir şererdür cān u dil
İctināb itme şakın anlardan ey nūr-ı başar
5. Çın seher kūy-ı vefāyı geşt ider gördüm o yār
Şöyle beñzer Medḥiyā bir 'āşık-ı şadık arar

CXII

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Nāle vü feryād u zārum ol gül-i gül-zāradur
Ḥār-ı hicrānından anuñ sīne pāre pāredür
2. Pāre pāre cismümüz her dem ḥadeng-i yārdan
Tığ-i fūrkat birle ammā bağırmuz yüz pāredür
3. Çigzinürken murğ-ı dil ger düşse zülfüñ ağına
Ol ğarībi luṭf idüp hoş tut ki bir āvāredür
4. Cevr-i kahr u miḥnetüñ her dem dil-i nā-şādudur
Luṭf-i iḥsānuñ dirīğā muttaşıl ağıyāradur
5. Medḥi-i zār u zebūna leblerüñ emdürmedüñ
Hecr-i la'[l]üñle za'lf olmuş yatur bī-çāredür

111a

CXIII

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Rūy-ı āteş-nāküñ 'aksi-y-ile gülşen nār olur
Naḥl-i ḳaddüñ bu ne ḥikmetdür ki āteş-bār olur
2. Ṭālī'ümdür ol kamer-ruḥ-sāra mā'ıl olalı
Her kimi yār añladumsa ol baña ağıyār olur
3. Ey gül-i tāze 'aceb girmez mi bilsem gūşuña
Gülşen-i kūyuñda her dem bunca āh u zār olur
4. Tolaşur gerçi kemend-i zülf-i yāre muttaşıl
Ḳorkum oldur bu sebebdan düzd-i dil ber-dār olur

5. Çeşm-i yâre Medhîyâ dil vireli oldum zebûn
Hasteye mâ'îl olanlar gâlibâ bîmâr olur

CXIV

Fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlün
- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Mest-i 'aşkam tâ ezelden meskenüm mey-hânedür
İki çeşmüm kan ile tolmış iki peymânedür
2. Gülşen-i 'âlemde hîç bü-yı vefâdan yok eşer
Lâle ruhlardan vefâ ümîd iden dîvânedür
3. Uçmağ ister kûyuña murğ-ı revânum dil-berâ
Bâl ü perr yakmağa şem'-i rûyuña pervânedür
4. Ağladı Âdem cihâna geldi handân olmadı
Bu serây-ı 'âlemi bildüm ki miñnet-hânedür
5. Koma elden dâmen-i pîr-i muğânı Medhîyâ
Söz budur va'l-lâhu a'lem özgesi efsânedür

CXV

Mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ûlün
• - - - / • - - - / • - -

1. Meded öldüm baña dermân gerekdür
Bu mürde cismüme bir cân gerekdür
2. Hâkîkat nâr-ı 'aşka yandun ise
Vücûduñ ser-be-ser 'üryân gerekdür
3. Muhaşşal 'âşık-ı zâr u nizâruñ
Dem-â-dem dîdesi giryân gerekdür
4. Dili dîdâr-ı yâre bakduğınca
Esîr ü vâlih ü hayrân gerekdür
5. Dil-i Medhîye geldi 'aşkı yârün
Didi bu şehre bir sultân gerekdür

111b

CXVI

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. ĀteşİN ruḥ-sāruña karşı yaşum⁵¹² gülnār olur
Gülşen-i 'ālem cemālūñsüz baña pür ḥār olur
2. Mihr ü māhuñ şem'-i pür-dūduñ ziyāsın n'eylerem
Her ne dem kim şol bezimde ol kamer-ruḥ-sār olur
3. Seg raḳīb uyur ser-i kūyuñda hınzİrler gibi
'Āşık-ı bİ-mār-ı vaşluñ şubḥa dek bİdār olur
4. Sünbül alsam destüme bŷ-ı vefā ümmİd idüp
Zülfüñüñ her tārı ḳatlüm ḳasdına bir mār olur
5. Bār-ı hecrüñ çekse Medḥİ ḥaşre dek āsān vell
Ṭā'n-ı aḡyāra taḥammül eylemek düşvār olur

CXVII

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Görmedüm bāḡ-ı cihānda gezdüm ammā biñde bir
Ḳāmet-i dil-dāra beñzer serv-i bālā biñde bir
2. Gülşen içre ben gülüñ gerçi hezārın görmişem
Rŷ-ı yāre beñzemez hİç verd-i ra'na biñde bir
3. Ben senüñ biñ cān-ile ḳurbānuñ olmak isterem
Biñ yıl 'ömrüm olsa gelmez nevbet illā biñde bir
4. Bulmaya biñ yıl gezüp bir saña beñzer meh-liḳā
Çarḥ-ı gerdān muttaşıl devr itse cānā biñde bir
5. Medḥiyā zarıncınup biñ kerre feryād eylesem
Dinlemez feryādumu ol mäh-ı ḡarrā biñde bir

⁵¹² Metinde "yaşum yaşum" olarak iki kere yazılmıştır

CXVIII

Mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün

• - - - / • - - - / • - - - / • - - -

1. Ȧabı̄büm şerbet-i la'lıñ ölümlü şayruya emdür
Leb-i la'l-i şeker-bāruñ meded ben hasteye emdür
2. Senüñ peykān-ı hūn-rızüñ 'adū bağrın ider pür-hūn
Men-i dil-rışüñ ammā cümleten zahmına merhemdür
3. Bugün serdār-ı hūbāna dinilmiş bir gazeldür bu
Başında tuğ-ı şāhıdūr görinen şanma perçemdür
4. Lebüñ hecri-y-le sākı kan olupdur çeşm-i pür-hūnum
Müyesser olmadı cām-ı vişālüñ bir nice demdür
- 112a 5. Raķı̄b-i dı̄vi lutfuñla añarsın ey perı-peyker
Unutduñ Medhı̄-i zārı dimezsün ol da ādemdür

CXIX⁵¹³

Mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün

• - - - / • - - - / • - - - / • - - -

1. Hābı̄büm⁵¹⁴ Ka'be'dür küyuñ yaḥūd Firdevs-i a'lādur
Cemālüñ meş'al-i kudret yaḥūd nūr-ı tecellādur
2. Kelām-ı dil-peziñ mürdeye cānlar virür cānā
Dem-i feyz-i Hūdā'dur ol yaḥūd nuṭk-ı Meslḥā'dur
3. Gözüñ yā vaḥşı āhūdur veyāḥūd⁵¹⁵ mest-i cādūdur
Qadüñ yā serv-i bālādur veyāḥūd şāḥ-ı tūbādur
4. Cefāña şabr ider gönlüm perişāndur velı̄ 'aqlum
Ya Ferhād-ı belā-keşdür yaḥūd Mecnūn-ı şeydādur⁵¹⁶
5. Münevver tal'atüñ ey meh melāḥat āsumānında
Ya mihr-i 'ālem-ārādur veyāḥūd mäh-ı ğarrādur
6. Fiğān u zārı Medhı̄nün eşer itmez ne ḥikmetdür
Nigārā kalbüñ āhendür veyāḥūd seng-i ḥārādur

⁵¹³ Bu şiir M nüshasında XXII. gazel olarak 17b'den başlamaktadır.

⁵¹⁴ Hābı̄büm : Hābı̄büñ M

⁵¹⁵ veyāḥūd : yāḥūd M

⁵¹⁶ yaḥūd Mecnūn-ı şeydādur : veyāḥūd şāḥ-ı tūbādur M

CXX⁵¹⁷

Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün
 - - • / - • - • / • - - • / - • -

1. Sînem benüm ki gevher-i 'aşkuñ hazînedür
Esrâr-ı yâr anuñ içinde defînedür
2. Ol kaşı yâ hadeng-i cefâ çekdi qatlüme
Her dem kazâya karşı tûran işbu sînedür
3. Kimi lebüñe gonca didi kim bilüñe mü
O yok bu yok arada hemân bir karînedür
4. Mevc-i belâ-yı eşkümi gör gezdürür beni
Bahır-i muhlîl içinde tenüm bir seffînedür
5. Medhî şarâb-ı 'aşk-ile rüsvâ-yı 'âlem ol
Nâmûs u 'âr 'âşık olanuñ nesinedür

CXXI⁵¹⁸

Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün
 - - • / - • - • / • - - • / - • -

112b

1. Meydân-ı rezme ol şeh-i Dârâ-nişân çıkar
Şan haşm-ı dîne Hamza-i şâhib-kırân çıkar
2. Mirrîh-i çarh rûyine âhen siper çeküp
Burc-ı felekde 'askerüñe dîde-bân çıkar
3. A'dâya karşı yüz-be-yüz oldukda husrevâ
Bir dem gelür ki yüzine bir pehlevân çıkar
4. Gördükde tîğ-i heybetüñi yüz sürüp kırâl
Pây-i semendüñ öpmege ol qaltabân çıkar
5. Medhî öñince sen dahı sür rahş-ı himmetüñ
Rüstemlik eyle er gibi ol ad u şan çıkar

⁵¹⁷ Bu şiir M nüshasında XXIII. gazel olarak 18a'dan başlamaktadır.

⁵¹⁸ Bu şiir M nüshasında XXIV. gazel olarak 18b'den başlamaktadır.

CXXII

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
 - • - - / - • - - / - • -

1. Sevdügün çün ey gönül mümtāzdur
Günde yüz biñ cevri iderse azdur
2. Rāz-ı pinhānuñ şakın fāş eyleme
Çün o yār ağıyār-ile hem-rāzdur
3. Kūyuñ içre dāmenüm ulur tutar
Seg rakıbi luḡ it ey şeh azdur
4. Murğ-ı dil şaydına pervāz eyleyen
Bir perl-veş gözleri şeh-bāzdur
5. Medḥiyā tıg-i sitemle yār eger
Yaralarsa sīneñi şeh-nāzdur

CXXIII⁵¹⁹

Mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün
 - - • / - • - • / • - - • / - • -

1. Cānā ruḡuñ bihişt ü lebün selsebıldür
Her dem ğubār-ı pâyüne kevşer sebıldür
2. Evc-i ḥasende tal'atün ey mihr-i pür-ziyā
Ḥaqq'ıñ kemāl-i şun'ına rüşen delıldür
3. Didüm yoluña cānı fedā eylesem didi
Añma yanumda anı ki şey²-i kalıldür
4. Ey mısr-ı ḥüsne Yūsuf-ı Ken'ān olan benüm
Eşk-i revānı gözlerümüñ reşk-i Nil'dür
5. Vaşluñ rivāyetini buyur Medḥiye disün
Hicrān ḥikāyetini dimez ol tavıldür

⁵¹⁹ Bu şiir M nüshasında XXV. gazel olarak 18b'den başlamaktadır.

113a

CXXIV⁵²⁰

Mef'ülü mefā'ülü mefā'ülü fe'ülün

- - • / • - - • / • - - • / • - -

1. Cānā naẓarum ka'be-i kūyuñda sañadur
Beñzer ki benüm iki gözüm kıble-nümādur
2. Şād olma eger 'arîf iseñ 'ömr-ile cisme
Ten hāke varur 'ömr-i 'azîz ise hebādur
3. Hārc itme bugün yok yire sen naqd-i revānuñ⁵²¹
Ey h'āce şaķın şanma ki dünyayı beķādur
4. Toğmadı anuñ başına hıç mihr-i sa'adet
Her gördüğünü şol ki şanur māh-liķādur
5. Yıkma kerem it hātırını Medhî-i zāruñ
Ne deñlü hāķır ise naẓar-gāh-ı Hüdā'dur

CXXV

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. 'Āşık-ı dil-hasteye şanmañ şafā gelmekdedür
Her nefes 'aşķ ehline derd ü belā gelmekdedür
2. Yārdan cevır ü cefā eksük degül her gün gelür
Nice yıldur gözlerüz mihr ü vefā gelmekdedür
3. Rızķ içün dünyā ğamın çekme eger 'ākîl iseñ
Rızķ-ı kassām-ı ezel her gün saña gelmekdedür
4. Göñlümüñ zevķ ü sürürü muttaşıl gitmekdedür
Küy-ı dil-dāra raķîb-i bed-liķā gelmekdedür
5. Ger iderlerse benüm derd-i derūnumdan su'āl
Cān bedenden çıķmada renc ü ğınā gelmekdedür
6. Bîsütün-ı 'aşķ ezel Ferhād'ı nālān eyledi
Kim çağırsa dem-be-dem dahı şadā gelmekdedür
7. Medhîyā Dādār-ı dehrüñ bār-gāh-ı 'adline
Pādişehler gitmede bāy u gedā gelmekdedür

⁵²⁰ Bu şiir M nüshasında XXVI. gazel olarak 19a'dan başlamaktadır.

⁵²¹ naqd-i revānuñ : 'ömr-i revānuñ M

CXXVI

Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

- - • / - • - • / • - - • / - • -

1. Qaddüñ nihâl-i bâğ-ı melâhat nişânıdur
Rûyuñ ziyası mihr-i sa'âdet nişânıdur
2. Bâğ-ı cihânda her görinen serv-i sāye-dâr
Erbâb-ı 'ayş u 'işrete şöhet nişânıdur
3. Dâl eyler ise qaddüñi bār-ı cefâ-yı yâr
Ey dil taḥammül eyle ki devlet nişânıdur
4. Tîğüñ olursa n'ola şafaḳ gibi kana ḡarḳ
A'dâ-yı ḡāk-sāra kıyāmet nişânıdur
5. Cevr oklarını tırmaz atar ḳatlüme o şūḡ
Ġālib bu sīne tîr-i melāmet nişânıdur
6. Medḡi-i zār ḡāşılı pîr itdi hecr-i yâr
Qaddi büküldi ḳahr-ile rıḡlet nişânıdur

113b

CXXVII

Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

- - • / - • - • / • - - • / - • -

1. 'Āşık şu dem ki āḡ-ı dil-i pür-şerer çeker
Ehl-i caḡīm def'ine anuñ siper çeker
2. Bozdı ḳabā-yı cismini ḡayyāt-ı rûzigār
Āvāre gibi döndürüp anı iler çeker
3. Nakd-i ḳarār u şabr-ı dili aldı çeşm-i yâr
'Ayyārı gör ki burcı bedenden neler çeker
4. Dil tıflı 'aḳla uymadı cān oldu şerm-sār
Oḡul hevāya uysa hicābı peder çeker
5. Medḡi tutuşdı yandı diyü çāḡ-ı sīneden
Eşḳüm yetîmi aḡlayurak çok şular çeker

CXXVIII

Mefā'Ilün mefā'Ilün mefā'Ilün mefā'Ilün

• - - - / • - - - / • - - - / • - - -

1. Kef-i sâkıî kadehden matla'-ı hürşîd-i rahşândur
Dehân-ı mey-perestân mahzen-i la'l-i Bedahşân'dur
2. Cünûn-ı 'aşk-ile mestem özüm 'âşık mıyam bilmem
Ki dil âşüfte vü ten haste vü hâtır perîşândur
3. 'Îzâruñ görse dil hurrem olur görmezse göz ağlar
Tenüm ol şem'e beñzer gâh handân gâh giryândur
4. Libâsın pâre pâre eyleyüp 'âşık firâkuñdan
Yanup nâr-ı mahabbetle gezer kûyuñda 'üryândur
5. Cemâlüñ şevkine her gün yakasın çâk ider Medhî
Dem-â-dem 'âşıkun cânâ senüñ çâk-i girîbândur

114a

CXXIX

Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

• • - - / • • - - / • • - - / • • -

(Fâ'ilâtün)

(fâ'lün)

- • - -

- -

1. Çekdi ol meh katlûme bir tîg-i 'üryân çin seher
Şu'le şaldı farķuma şan mihr-i rahşân çin seher
2. Gice gördüm vâkı'amda hücreme gelmiş o mäh
Buldum tûrdum yirümden dîde giryân çin seher
3. Cân bedenden haşre dek olmazdı kaţ'â münkaţı
Yanuma haste yaturken gelse cânân çin seher
4. Ey halîlüm kes başum tök kanumı kûyuñda gel
'Îd-ı ağhâda revâdur olsa kurbân [çin seher]
5. Medhîyâ kalbe harâret virdi şevk-i rûy-ı yâr
Gün gibi olsam n'ola çâk-ı girîbân çin seher

CXXX

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
 - • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Her ki vuşlat diler ol terk-i dil ü cān eyler
Cigerin erre-i firķātle diler ķan eyler
2. Dem olur varlığını var olanuñ yoğ eyler
Dem olur varını yoğ idene ihsān eyler
3. Āteş-i 'aşķ yakup nūr ider eczāsın anuñ
Nārınuñ her şereruñ mihr-i dıraḥşān eyler
4. 'Āşık-ı pāk-naẓar ḥūn-sirişk itse revān
Bir ķara taşı hemān la'l-i Bedaḥşān eyler
5. Medḥiyā bir ķulına ķılsa naẓar Rabb-i ğafūr
Ne ķadar cürm ü ḥaṭā ķılsa peşīmān eyler

CXXXI

Me'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün
 - - • / - • - • / • - - • / - • -

1. Yārūñ ḥadeng-i ğamzeleri dil-sitān olur
Cellād-ı çeşmi ķātil olur bī-emān olur
2. 'Ārif gözine yaḥşı görünmez vişāl-i yār
Zirā firāķı soñra anuñ pek yamān olur
3. Bilsem ne 'işve eyler 'aceb ol perī baña
Geh gün gibi zuhūra gelür geh nihān olur
4. Bu 'işvelerle nāz-ile bu tarz-ı ḥāş-ile
Ol meh serīr-i ḥūsne şeh-i kām-rān olur
5. Yārūñ firāķ-ı la'li ile dem-be-dem benüm
Fürķat şebinde dīdelerüm ḥūn-feşān olur
6. Ayāğa şaldı başdı beni küştigīr-i 'aşķ
Medḥī añunla başa çıkan pehlevān olur

CXXXII

Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün
 - - • / - • - • / • - - • / - • -

- 114b
1. Nem gördi yâr bilsem eyâ nemden incinür
Zâhir budur ki dîde-i pür-nemden incinür
  2. Bir dem sirişk-i alumı dîdemde gördi yâr
Bağmaz yüzüme zerrece ol demden incinür
  3. Vir leblerüñi ağzuma kıl derdüme devâ
Şanma ölümlü hasteyi sen emden incinür
  4. Bir gün rak'ib haste görüp eyledi du'â
Medhî-i zâr dahı o verhemden incinür

CXXXIII

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
 - • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Rüstem-i Destân olursa ger şecâ'atde bir er
Anda kim olmaya gayret olur zenden beter
2. Cevher-i rûhuñ şu kim kadrini bilmez er degül
Şanma kim cân-ı 'azîzüñ ot gibi yirden biter
3. Gel kabul it pendümi oldur saña re'y-i şavâb
Bu meşeldür 'ârif olan âdeme bir söz yiter
4. Evvel ü âhîr budur saña sözüm ey nev-civân
Ger er iseñ eyle dâ'im kağbe dünyâdan hâzer
5. Mağzen-i dilden çıkar esrâr-ı ma'nî muttaşıl
Tığ-i tab'um anuñ-içün bir kılı yüz biñ yarar
6. Bu naşîhat kalb-i rüşenden olupdur âşikâr
Nükte-i pendüm çerâğı mihr-i enverden yağar
7. Tut sözüm iki cihânda olmayasın nâ-murâd
Budurur pendî saña Medhî-i zâruñ muhtaşar

CXXXIV⁵²²

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
 - • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Her kaçan kim hâtıra ol zülf-i 'anber-bü gelür
 Çın'den şahrâ-yı Rûm'a şanuram âhû gelür
2. Ol gözi âhû gamından cân virür her 'âşıkun
 Türbesinden dem-be-dem âvâze-i yâ Hû gelür
3. Kibleye tutsam yüzüm gâhî 'ibâdet kılmağa
 Fikrûme ol dem hayâl-i gûşe-i ebrû gelür
4. Cevrden kıddüm büküldi göz yaşı oldu revân
 Her ne yirde kim kemer bağlana lâ-büdd şu gelür
5. Gönlümüz şu gibi aksa tañ degüldür Medhîyâ
 Karşudan biñ nâz-ile ol dil-ber-i dil-cû gelür

CXXXV

Mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün
 • - - - / • - - - / • - - - / • - - -

115a

1. Baña kan ağladan her dem o yârûñ gül-'izâridur
 Benüm eşk-i dem-âlûdum bahâra karşı cārîdür
2. Ten-i şad çâküm üzre dâğlar kim kapkara yanmış
 Hep anlar bir yalñ yüzlü civānuñ yâdigâridur
3. Yaşum seyl-i revân oldu fiğānum ra'd u âhum berk
 Başum miñnet diyârında melâmet kûh-sâridur
4. Ölürsem ol saçı leylî güzâr itdükde kabrûmden
 Selâmın kesmesün disün ki mecnûnum mezâridur
5. Perî-rûlar hayâli-y-le muşavver dîde-i pür-nem
 Şanasın Medhîyâ çeşmüm perîler çeşme-sâridur

⁵²² Bu şiir M nüshasında XXVIII. gazel olarak 19b'den başlamaktadır.

CXXXVI

Mef'ülü mefā'Ilü mefā'Ilü fe'ülün

- - • / • - - • / • - - • / • - -

1. Ey gül ne 'aceb al ruḥuñ gonce-femüñ var
Efḡān-ı hezār-ile senüñ ḡayl-i demüñ var
2. Ben ḡāk-i reh-i cur'a-keş-i pīr-i muḡānem
Gül gibi senüñ elde şehā cām-ı Cem'üñ var
3. 'Älem yıkılup ḡubbe-i gerdün yire geçsün
Şol dem ki senüñ ḡāṭır-ı pāküñde ḡamuñ var
4. Emdür meded it cān virene la'l-i lebüñ sen
Dermān ideḡör ḡastelere çün ki emüñ var
5. Öldür güzelüm tḡ-i firāḡuñla ḡayurmaz
Şol Medḡı-yi bīmārı ki andan elemüñ var

CXXXVII

Fā'ilatün fā'ilatün fā'ilatün fā'ilün

- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. ḡamze-i ḡün-rızüñe bī-dād dirsem yaraşur
Zü'l-ḡumār-ı çeşmüñe cellād dirsem yaraşur
2. Ruḡlaruñ gül leblerüñ mül kākülün sünbül velī
Toḡrusı bu ḡaddüñe şimşād dirsem yaraşur
3. Fenn-i cevri ḡūblar senden ta'allüm itdiler
ḡayl-i ḡübāna seni üstād dirsem yaraşur
4. Bād-ı āhumla vücūdum şöyle çıkdı çarḡa kim
Tā kıyāmet cismümi berbād dirsem yaraşur
5. Kimseden ben böyle bir eş'ār-ı zılbā görmedüm
Medḡiyā bu tarz-ı ḡās-ılcād dirsem yaraşur

115b

CXXXVIII

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Dil haķır oldu-y-sa anuñ bir penāhı yok mıdur
Yohsa iķlīm-i fenānuñ pādişāhı yok mıdur
2. Günde biñ kez öldürür şimşır-i hicrānuñ beni
Zulm-ile kan itmenüñ āyā günāhı yok mıdur
3. Devr-i ruhsāruñda yārūñ ay u gün lāzım degül
Ey felek rūy-ı zemīnūñ mihr ü māhı yok mıdur
4. Ebr-i ğam çigzenmesün bārān-ı miñnet yağmasun
‘Āşıkuñ seyl-i sirişk ü dūd-ı āhı yok mıdur
5. Medhiyā ‘āşık haṭāen bir günāh eylerse ger
Ol günāh içün anuñ hıç bir gün āhı yok mıdur

CXXXIX

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Cevr-i a‘dādan ḥalāş olmak ‘aceb kābil midür
Bī-vefālardan vefā ümmīd iden āķil midür
2. Tīğ-i müjgānın çeküp kırdı cihān ḥalkın tamām
Ya‘ni anuñ ğamze-i cellādı da kātil midür
3. Zāl-ı dehre mihr ü mah olmuş iki çarḥ-ı siper⁵²³
Göreyin tır [ü] ḥadeng-i āhuma ḥāyil midür
4. Cevriñi bī-ḥadd idersin luṭfuñı ğāyetde az
A benüm çok sevdüğüm ‘āşık buña kāyil midür
5. Her nazarda Medhiyā ḥūn-ı ciger eyler taleb
Çeşm-i mesti bilmezem kan içmege māyil midür

⁵²³ Metinde “çarḥı siper” şeklinde yazılmıştır

CXL

Mefā'īlün mefā'īlün fe'ülün

• - - - / • - - - / • - -

1. Şehā kaldur niķābuñ tā görem nūr
Hicāb altında qalmıř řem'-i kāfūr
2. Lebüñdür bir müdevver la'l-sāgar
Şurāhī gerdenüñ ma'nide billür
3. Vişāl-i yār-ile iller şafāda
Benem ancak cihānda zār u mehcūr
4. Murāduñsa hālīlüm Ka'be yapmak
Harābe göñlümi gel eyle ma'mūr
5. Firāķa şabr olunmaz çünki Medhī
Vişāl-i dil-rubāya olma mesrūr

116a

CXLI

Mef'ülü fā'ilatü mefā'īlü fā'ilün

- - • / - • - • / • - - • / - • -

1. Göñlüm cefā-yı dil-beri mihr ü vefā bilür
Bİ-çāre dil ne çekdüğün ol bİ-vefā bilür
2. Ğamdan hilāle döndi tenüm kimse bilmedi
Ancak cihānda derdümi bir meh-liķa bilür
3. Ol cān řabībi şanma ki 'uřşākı bilmeye
Halk-ı cihānı kendüye hep mübtelā bilür
4. Göñlüm hemīşe hāk-i derün kīmyā şanur
Çeşmüm ğubār-ı maķdemüñi tūtiyā bilür
5. Medhī şanur ki sevdüğünü bilmeye o yār
'Aşıklarını cümleten ol dil-rubā bilür

CXLII

Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün
 - - • / - • - • / • - - • / - • -

1. Rindāna sâķī cām-ile ķūt-i revān virür
 Şūfī şanur ki anı mey-i ergāvān virür
2. Yārūñ cefā vü miḥnetinüñ bir zamānı yok
 Ammā vişālin ańsañ aña çok zamān virür
3. Dārā olursa şoñ ucu ber-dār ider anı
 Cellād-ı çarḫ kimseye şanmañ emān virür
4. Ğamzeñ ḥadengi miğfer-i çarḫı deler geçer
 Kaşuñ felekde kavs-i kuzahdan nişān virür
5. Emdür bu demde la'l-i lebün teşne gitmesün
 Medḥi-i zāra yoḥsa firāķuñla cān virür

CXLIII

Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün
 - - • / - • - • / • - - • / - • -

1. Şahrā-yı dilde gül gibi açıldı lāleler
 Bezm-i şafāda destüme geldi piyāleler
2. Dürrler dizildi ḥoķķa-i la'[l]inde dil-berün
 Güyā dehān-ı ğoncada zeyn oldu jāleler
3. Gördüm çemende bülbüli çün gülsitān okur
 Ben de bahār-ı ḥüsnüñe yazdum risāleler
4. Tā kim ḥadeng-i ğamzelerün naķd-i cān ola
 Gönder efendi üstüme keskin ḥavāleler
5. Medḥi ne çāre irmedi ğuş-ı civāna āh
 Eflāke çıķdı gerçi ki feryād u nāleler

CXLIV

Mef'ülü mefā'İlü mefā'İlü fe'ülün

- - • / • - - • / • - - • / • - -

1. Qaddüñ şanemā kâmet-i tûbāya ber-â-ber
Kimdür ki diye serv-i dil-ârāya ber-â-ber
2. Sünbül ne kadar kılsa dil ü cānı mu'aṭṭar
Olmaz yine şol zülf-i semen-sāya ber-â-ber
3. Eşküm güheri ḥāk-ile yeksāndur ammā
Âhum şereri ḳubbe-i mīnāya ber-â-ber
4. Dil murğı 'itāb itdi görüp zāğ-raḳıbe
Görme özüñi bu dil-i şeydāya ber-â-ber
5. Gördükde yüzi kara ola Medḥī anuñ kim
Şol ṭal'at-ı garrāyı göre aya ber-â-ber

CXLV⁵²⁴

Mef'ülü fā'ilatü mefā'İlü fā'ilün

- - • / - • - • / • - - • / - • -

1. Tığüñ şehā 'adūya dilir-âne şarmaşur
Âhen yürekli er gibi merdāne şarmaşur
2. Rüz-ı veğāda bendelerüñ Qahramān olur
Rüstem olursa ḥaşmına ḥaşmāne şarmaşur
3. Tırüñ mekân tutarsa n'ola ḳalb-i deşmeni
Tenden geçer o ḥünİ varur cāna şarmaşur
4. Gözi felekde kelle-i Behrām'ı ḥurd ider
Mār-ı kemendi gerden-i Keyvān'a şarmaşur
5. Medḥī ḳuluña himmet-i 'ālīñ olursa ger
Şİr-i jiyān olur da Nerīmān'a şarmaşur

⁵²⁴ Bu şiir M nüshasında XXIX. gazel olarak 19b'den başlamaktadır.

CXLVI⁵²⁵

Mefā'Ilün mefā'Ilün mefā'Ilün mefā'Ilün

• - - - / • - - - / • - - - / • - - -

- 117a
1. Kaçan kim ol şeh-i 'ādil⁵²⁶ cemālin āşikār eyler
Eger bir kaçreye kılsa nazar anı bihār eyler
  2. Çıkup 'arz-ı cemāl itse felekde mäh u hürşide
Birini h'ār u zār eyler birini şerm-sār eyler
  3. Şeherden 'azm-i bāğ itse Hızır gibi vilāyetle
Ne cānib kim qadem başsa ser-ā-ser lāle-zār eyler
  4. Hilāle dönse za'fından eger bir t̄alibūn cismi
Nazar kılsa zer-i hālīş gibi kāmīl-'ayār eyler
  5. Eger sımurğ olup Kāf'a kaçarsa Medhiyā haşmı
Kemend-i dest-i himmetle anı lā-büdd şikār eyler

CXLVII⁵²⁷

Mefā'Ilün mefā'Ilün mefā'Ilün mefā'Ilün

• - - - / • - - - / • - - - / • - - -

1. Gubār-ı hāk-i pāyūn tūtiyā-yı 'ayn-ı 'izzetdūr
Segān-ı kūyuñuñ serde sıfālī t̄ac-ı devletdūr
2. Erenler hākkı içün ni'met-i dünyā degül lāzım
Senūn dīdāruña bakmak hālīlüm özge ni'metdūr
3. Cemālūn āfitābı şu'le şalsun mäh u hürşide
Girībānuñ ser-ā-ser maṭla'-ı envār-ı kudretdūr
4. Sirişk-i dīdeme 'ayn-ı 'ināyetle nigāh eyle
Şaçılsun reh-güzāruñda yaşum bārān-ı rahmetdūr
5. Ölünce medhūñi dilden komāz virdi-i zebān eyler
Muhaşşal pādīşāhum Medhī-i bīmāra 'ādetdūr

⁵²⁵ Bu şiir M nüshasında XXX. gazel olarak 20a'dan başlamaktadır.

⁵²⁶ 'ādil : 'ālī M

⁵²⁷ Bu şiir M nüshasında XXXI. gazel olarak 20a'dan başlamaktadır.

CXLVIII

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

• - - - / • - - - / • - - - / • - - -

1. Bugün bir meh-liķā sevdüm ineñ nāzūk ineñ dil-ber
Gözi nergis saçı sünbül cemāli mihr-i pür-enver
2. Lebi gūyā Mesīhā'dur kadi mānend-i tūbādur
Ruḥı verd-i muṭarrādur melek-ḥaṣlet perī-peyker
3. Serīr-i ḥüsne sulṭāndur femi mühr-i Süleymān'dur
Olupdur ḥükmine fermān nice dārā nice dāver
4. Meh-i nev görmege çıkmış kenār-ı bāma ol meh-rū
Zihī devlet zihī ṭālī' sevinsün çarḥ-ı pür-aḥter
5. Bahār-ı ḥüsneine karşı yaşum bārāna dönmişdi
Dirīgā şādmān oldu görüp aḡyār-ı bed-gevher
6. O ḥürşid-i münevver çün götürdi burķa'ın yüzden
Anuñçün āyet-i "Nūr"ı dilümde kılmışam ezber
7. Nihāl-i serv-kāmetdür kıyāmetden 'alāmetdür
Görenler Medḥiyā kaddin didiler Sidre'ye hem-ser

117b

CXLIX⁵²⁸

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

• - - - / • - - - / • - - - / • - - -

1. Nişān olmak dilā her dem ḥadeng-i yāre müşkildür
Taḥammül zaḥm-ı tır-i ḡamze-i ḥün-ḡāre müşkildür
2. Derün-ı sīnede derdüm o yāre 'arz idem dirdüm
Ḥaḡır aḡvālini aḡmak velī ḥün-kāre müşkildür
3. Ṭabībā hecr-i yār-ile olan derde devā olmaz
'İlāc itmek anuñçün bu dil-i bīmāra müşkildür
4. Tolaşma bend-i zūlfine ḥazer kıl ey dil-i miskīn
Esīr olmak kemend-i kākül-i dildāre [müşkildür]
5. Gül-i rūyuñdan ayru Medḡī-i bīmārı zār itmek
Saña āsāndur ammā 'aşıķ-ı dīdāra müşkildür

⁵²⁸ Bu şiir M nüshasında XXXII. gazel olarak 20b'den başlamaktadır.

CL

Mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün

• - - - / • - - - / • - - - / • - - -

1. Elüñ çek haste-i 'aşka tablbüm çäre müşkildür
'İlac itmek be-ğayet bu dil-i bīmāra müşkildür
2. Firākuñ tıǵı biñ yara urupdur sneme ammā
Tayanmaq bunca hicrāna ten-i şad-pāre müşkildür
3. Görüp aǵyār-ile her dem seni ey gözleri hūnı
Dem-ā-dem kan aqıtmaq dīde-i hūn-bāra müşkildür
4. Saña āsān cemālūñ çeşm-i 'aşıqdan nihān itmek
Velī ey āfitābum tālib-i dīdāra müşkildür
5. Tenūñ şem' eyledūñ hicrān şebinde gerçi yandurduñ
Taḥammül Medḥiyā dāyim 'azāb-ı nāra müşkildür

CLI

Fe'ılātün fe'ılātün fe'ılātün fe'ılün

• • - - / • • - - / • • - - / • • -

(Fā'ılātün)

(fā'lün)

- • - -

- -

1. Sākī 'aks-i ruḥ-ı alın mey-i gül-fāma koyar
Şūfī tesbiḥ ü 'aşāsını şatup cāma koyar
2. Taǵıdup kākül-i tārını 'izārına o şūḥ
Hecl-ile mihr-i münlri kara aḥşama koyar
3. Bir eşer qor-idi dildāruñ eger bād-ı şabā
Būy-ı zūlfini şu dem kim dil-i nā-kāma koyar
4. Nışf-ı dünyā niye dirler bilür oldum anı
Kim ki bir mīzer ile dil-beri ḥammāma koyar
5. 'Ömrüm oldukça ben elden qomayam Medḥī k'anuñ
Nāmını nāme-i dil-dāra ki şol ḥāme koyar

CLII⁵²⁹

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Zıll-ı Yezdān kuṭb-ı 'ālem şehriyār-ı Cem-vaḳār
'Ömr ü devlet salṭanat olsun hezār-ender-hezār
2. Sağ olaydı Erdeşîr'e göstereydün 'adl ü dād
Luṭf u iḥsān u mürüvvet sendedür ey şehriyār
3. 'Ömrüm oldukça cihān mülkinde ey şāh-ı cihān
Midḥat-ı zātuñdan özge kār olupdur baña 'ār
4. Gülşen-i 'ālemde dāyim gül gibi sen gül şen ol
Ehl-i diller pāyüñe aḳsun mişāl-i cūy-bār
5. Bundan artuḳ medḥ iderdüm Ḥān Murād'ı Medḥiyyā
Bāde-i 'aşḳı eger kılmasa 'aḳlüm tār-mār

CLIII

Mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

• - - - / • - - - / • - - - / • - - -

1. Gülüp her dem açılmaḳ ol gül-i ḥandāna ḳalmışdur
Bahāra ḳarşu zār olmaḳ dil-i nālāna ḳalmışdur
2. Didüm mest-i mey-i 'aşḳam beni mihmān idün⁵³⁰ cānā
Didi dil-ber ser-i kūyumda çok mestāne [ḳalmışdur]
3. Didi ol meh 'izārum şevḳine yaḳ sīneñe yüz dāḡ
Didüm ben nār-ı 'aşḳuñla kül oldum ya ne [ḳalmışdur]
4. Güzeller içre serverdür cemāli mihr-i enverdür
Tamām āyīn-i ḥübānı bugün 'Oşmān'a [ḳalmışdur]
5. Cihān ḥalkı tamāmet ol şacı leylāya meftündür
Hemān dār-ı cihān da Medḥi-i dīvāne ḳalmışdur

⁵²⁹ Bu şiir M nüshasında XXXIII. gazel olarak 20b'den başlamaktadır.

⁵³⁰ Metinde "iden" şeklinde yazılmıştır.

118b

CLIV

Mefā'ilün mefā'ilün fe'ülün

• - - - / • - - - / • - -

1. Cemālünden cihān oldı münevver
Kelāmuñdan dimāğ-ı cān mu'at̃tar
2. CebInüñdür senün mihr-i cihāngır
Bu rüşendür ne minnet günden izhār
3. Müberrāsın habībüm gıl u gışşdan
Derūnuñ şāf u bīrūnuñ muṭahhar
4. Ne deñlü bī-şumār olursa a'dā
Hüdā kılsun seni dāyim muzaffer
5. Sen olduñ devlet ü 'izzetle el-Hak̃k
Ağa-yı şehriyār-ı heft-kışver
6. Hasan şüret 'Alī sīretli ersin
Anuñcün nāmına dirler Ğazanfer
7. Bizüm her rüz u şeb budur du'āmuz
Hüdā maṣṣūduñı kılsun müyesser
8. Bugün sen Medḥīye şefkat idersün
Şeff'ün ola yarın şāh-ı maḥşer

CLV

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Kirpigün hañcer çeküp şol dem ki kaşd-ı cān ider
Ger nıgeh-bān olmasañ bir laḥza yüz biñ kan ider
2. Ğamzesi tīginden ol yārün çevürmem gerdenüm
Ölmeği ben 'āşık-ı bīmārına āsān ider
3. Cām-ı la'[l]ünle ğubār-ı haṭṭ-ı sebzün dil-berā
Ṭalib-i dīdār olanı mest ider ḥayrān ider
4. Ol ṭalīb-i cān u dil geldükçe ben bī-çāreye
'Aḳlumu alur gider bilmem niçe dermān ider

5. Medhî-i zâr u zebûnuñ nâlesin güş eylemez
Murğ-ı dil küyuñda yârüñ yok yire efğân ider

CLVI⁵³¹

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
- • - - / - • - - / - • - - / - • -

- 119a
1. Bağ-ı dehri eyleyelden başuma dildâr dar
İtdi bülbül gibi kârum ol ruḥ-ı gülzâr zâr
  2. Şerḥa şerḥa kıldı bağrum tîr-i hicrânüñ senüñ
Tîğ-i bî-dâduñla gel gör sînemi ey yâr yar
  3. Bâr-ı hicrâna bilür dâyim taḥammül kılduğum
Yükledür baña anuñcün dil-berüm her bâr bar
  4. Şol siyeh zülfi gibi 'aqlum perîşân eyledi
Gözüme kıldı cihânı ol gözi Tâtâr târ
  5. Nakd-i şabrum aldı dil-ber döndi inkâr eyledi
Medḥiyâ kılsa 'aceb mi cānuma inkâr kâr

CLVII

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Şol yaluñ yüzlü civânlar kim cihânı yaqdılar
Mübtelâlar âh idüp kevn ü mekânı yaqdılar
2. Küfr-i zülf-i dil-bere dil secde eyler gördiler
Bu günâh ile tutup ol nâ-tüvânı yaqdılar
3. Ehl-i derdüñ âhın alma ey felek yoḥsa bular
Çenber-i eflâk-ile nüh âsumânı yaqdılar
4. Dâğlarla tenlerin zeyn eyleyen abdâllar
Cübbe vü destârı cümle ḥân-mânı [yaqdılar]
5. Cevher-i 'aşka bedel bir cevher olmaz Medḥiyâ
Bulmadılar arayup âḥir dü-kânı yaqdılar

⁵³¹ Şair bu gazelini tahmis etmiştir. Bkz. LXXVI numaralı muhammes.

CLVIII

Mefāʿlün mefāʿlün mefāʿlün mefāʿlün

• - - - / • - - - / • - - - / • - - -

1. Maḥabbet bûyî virmez gülden ise ḥâr yigrekdür
Vefâsız dil-rubâdan şûret-i dîvâr yigrekdür
2. Vefâsı yok cefâsı çok yâr-ı mâh-peykerden
Vefâ semtin bilür bir şâhid-i bâzâr yigrekdür
3. Hep iller vaşluña tâlib cemâl-i yâre ḥayrânım
Biḥîşt-i câvidândan ʿâşîka dîdâr yigrekdür
4. Vücûdın nâr-ı hicrânunı yakupdur Medḥî-i zârûn
Yine dir her nefesde kâdir-i settâr yigrekdür

119b

CLIX

Mefāʿlün mefāʿlün mefāʿlün mefāʿlün

• - - - / • - - - / • - - - / • - - -

1. Cihânunı dil-berânı ey sehî-kadd pây-mâlûndür
Melâḥat bağına revnaḳ viren tâze nihâlûndür
2. ʿÎzârûn şemʿine gûyâ megesdür bâl u perr yakmış
Görenler verd-i rûyuñda şanurlar anı ḥâlûndür
3. Leṭâfet âsumânında cemâlûnı mihr-i enverdür
Cihâna ferr viren her dem ruḥ-ı ferḥunde-fâlûndür
4. Tecellî nârına yâkan vücûdum şehrini ey meh
Ḥaḳîḳat pertev-i nûr-ı cemâl-i bâ-kemâlûndür
5. Dil-i Medḥîyi her dem mest ü ḥayrân eyleyen cānâ
Leb-i laʿl-i şeker-bârûnla şol şîrîn-maḳâlûndür

CLX

Mefāʿlün mefāʿlün feʿûlün

• - - - / • - - - / • - -

1. Göñül sîmurḡ-ı Kâf-ı lâ-mekândur
Göñül ṭâvus-ı sidre-âşiyândur

2. Nedendür ne şadefden oldı hâşıl
Ne gevherdür 'aceb bilsem ne kândur
3. Hârâb olur ten-i fersûdem ansız
Vücûdum şehrine şâh-ı cihândur
4. Çeker taşlar kadar bâr-ı cefâyı
Egerçi bî-mecâl ü nâ-tüvândur
5. Şorarsañ Medhîyâ şehir-i bedende
Nihânlardan nihâh günden 'ayândur

CLXI

Mef'ulü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün
- - • / - • - • / • - - • / - • -

1. Ey dil cehennem âteşi gurbet degül midür
Bilsem ölüm didükleri furkat degül midür
2. Tübâ degül mi kâmet-i bâlâsı dil-berüñ
Küy-ı nigâr gülşen-i cennet degül midür
3. Bir cur'ası-y-la 'âleme sultân ider seni
Câm-ı şarâb neş'esi devlet [degül midür]
4. Meydân-ı 'aşk içinde fedâ eyle başuñı
Akrân içinde saña bu rif'at degül midür
5. Dünyâya mâyl olmadı 'âlemde merd olan
Meyl eyleyen zamâneye 'avrat degül midür
6. Ey dil hevâ-yı nefse uyup cem'-i mâlı kıo
Dâr-ı bekâya âhiri rihlet degül midür
7. Çekmek hemîşe bâr-ı cefâsını ol mehüñ
Medhî senüñ de cânuña minnet degül midür

CLXII⁵³²

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Sıneme ey kaşı yâ tîrûñ senüñ kandan gelür
Bunca demler kanda idi bilmezem kandan gelür
2. Eşk-i hûn-âlüd-ile şahrâyı pür-hûn eyledüñ
Kimse bilmez başını⁵³³ kandan çıkar kandan gelür
3. Kana ğark etdi sirîşk-i hûn-feşānum yolların
Baña ol serv-i revān şimden gerü kandan [gelür]⁵³⁴
4. Pençe-i mercāna döndürmiş yed-i beyzāsını
‘Āşıkın katl eylemiş kan eyleyüp kandan [gelür]
5. Allar geymiş o meh olmuş şafağ teg kana ğark
Medhîyâ ol gözleri hûñl ‘aceb kandan gelür

CLXIII⁵³⁵

Mefā'ilün mefā'ilün fe'ülün

• - - - / • - - - / • - -

1. Yalan degül sözüm ey gerçek erler
Şakalsuzdur bizüm yerde püserler
2. Güneş toğar şehirden ol diyāra
Gice olduğda ammā mûm yaqarlar
3. ‘Acāyibden bular dağı ‘acebdür
Kedi otluk köpek şaman yimezler
4. Biri dağı ğarāyibden budur kim
Dişi kulun toğurmaz ester-i ner
5. Oruç tutsa o şehriñ halkı cümle
Şehirde şama dek etmek yimezler
6. İnan bu sözüme Tañrı haqıçün
Ölüyi anda toprağa gömerler

⁵³² Bu şiir M nüshasında XXIV. gazel olarak 21a'dan başlamaktadır.

⁵³³ başını : yaşını A

⁵³⁴ revān şimden gerü kandan [gelür] : revānum bilmezsin kandan gelür M

⁵³⁵ Bu şiirdeki “Şi'r-i nefsü'l-emriyyāt” şeklinde okunan başlığa bir anlam verilememiştir.

120b

7. Sitanbulda ben anı görmedüm hıç
O yirde ıarlaya buğday ekerler
8. Dağı sūk ehlinūñ ‘adetlerin gör
Et ü etmegi akça-y-la şatarlar
9. Bu söze i‘timād it Tañrı haqqı
Odunu dağda balta-y-la keserler
10. Senüñ Medhî bu şî‘r-i sūz-nākūñ
Libası yok yetim oğlandur ağlar

CLXIV

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün
- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Baña acı söz virür gayra şeker güftār olur
Şol şeker-ci-zādecik ne hoşca şîrîn-kār olur
2. Kāmeti ney- şekker olmuş lebleri kând-i nebāt
Kanda olur bir nihāl-i tāze sūkker-bār olur
3. ‘Aks-i ruḥ-sarı düşer gāhî leb-i şîrînine
Nārdan şekker olur gāhî şekerden nār olur
4. Ağzına alsa ne dem şekker lebi-y-le zülfini
La‘lden şekker olur dağı şekerden mār olur
5. Cān-ı şîrînüm acıtdı Medḥiyā ol ḥaşılı
Baña acı söz virür gayre şeker güftār olur

CLXV

Mefā‘lün mefā‘lün mefā‘lün mefā‘lün
• - - - / • - - - / • - - - / • - - -

1. Mūdām ey sākî-i gül-ruḥ lebün-den la‘l-i nāb ister
Düşüp mey-ḥāne-i ‘aşka benüm göñlüm şarāb ister
2. Bunı kânun idinmiş ol şeh-i ḥübān-ı devrānum
Kādüm çeng eyleyüp her dem dil-i zārum rebāb [ister]

3. 'İzāruñ göster ey meh-rū kara zülfüñ arasında
Karañu gicede ehl-i ıarıkāt māh-tāb [ister]
4. Lebün dārü's-şifāsında yatur bī-tāb olup gönüm
Cemālün āfitābından meded bir zerre tāb [ister]
5. Mürüvvet kapusın yapduñ unuttuñ Medhī-yi zārı
Niçe yıllardurur luḫfuñ yüzinden fetḫ-i bāb ister

CLXVI

Fe'īlātün fe'īlātün fe'īlātün fe'īlün
 • • - - / • • - - / • • - - / • • -
 (Fā'īlātün) (fā'īlün)
 - • - - - -

121a

1. 'Āleme sencileyin bir gül-i zībā mı gelür
Gülşene bencileyin bülbul-i şeydā mı gelür
2. Bāl açup bülbul-i dil gülşen-i dünyāyı gezer
Saña beñzer göre bir serv-i semen-sā mı gelür
3. O perī ağız açup da'vet-i 'uşşāk idicek
Ḥaste diller didiler kim dem-i 'İsā mı gelür
4. Ḥasret-i la'lün ile kan akıdur dīdelerüm
A benüm iki gözüm saña temāşā mı gelür
5. Gül yüzün gonca-femün medḫine kim kâdir olur
Dehre Medḫī gibi bir bülbul-i güyā mı gelür

CLXVII

Fā'īlātün fā'īlātün fā'īlātün fā'īlün
 - • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Şüfī-i bī-mezhebün zerḫ ü riyāsı özgedür
Ehl-i tecrīdün bilür Ḥaḫḫ būriyāsı özgedür
2. Ey ṭabīb el çek benüm derdüm 'ilācından yūri
Derd-i bīmār-ı ḡam-ı 'aşḫuñ devāsı özgedür
3. Şem'e beñzetme benüm mihr ü ruḫ-ı cānānumı
Şu'le-i nār özgedür nūruñ ziyāsı özgedür

4. Merve haqqı ka'be-i rüyu'nda vardur yüz şafā
Mā'-I Zemzem haqqıçün la'lün şafası özgedür
5. Medhiyā cām-ı mey-i 'aşkun şafası başkadur
Şaḳı-i gül-çehrenün ḥod merhabası özgedür

CLXVIII

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Gonca bitmez bağda şol la'l-i zibālar⁵³⁶ kadar
Sünbül ü reyḥān mı var zülf-i semen-sālar kadar
2. Şöyle saçdum reh-güzārında sirişkümlük nakdini
Ol şeh-i sīmīn-tenüm ḥazḥ itdi dünyālar kadar
3. Bir şeh-i Dārā-ḥaşem Rüstem-neberde mālīküz
Ḳullarınun kem-teri Cemşīd ü Dārālar kadar
4. Bir der-i pākīzeden ayurdı dest-i rüzīgār
Seyl-i eşkümlük ḡam degül cüş itse deryālar kadar
5. Āfitāba yüz tutardum cān u dilden Medhiyā
Rüşen itse çeşmümüz ol rüy-ı zibālar kadar

121b

CLXIX⁵³⁷

Mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün
- - • / - • - • / • - - • / - • -

1. Gül meclisinde la'l-i lebin gösterüp nigār
Gülşende ḥayl-i goncaları kıldı şerm-sār
2. İçdi şarābı ruḥlarının oldı alı al⁵³⁸
Al-ile aldı gönlümü ol şüh-ı şīve-kār
3. Halkı hevā-yı 'aşk-ile rüsvāy idüp gider
Kim gördi böyle fitne-i aşüb-ı rüzīgār
4. Şöyle saçıldı kanlu yaşum meclisinde kim
Ḳandan töküldi didi o şeh dāne-i enar

⁵³⁶ "la'l-i zibālar" tamlamasındaki "la'l" kelimesi zor okunmaktadır.

⁵³⁷ Bu şiir M nüshasında XXXV. gazel olarak 21a'dan başlamaktadır.

⁵³⁸ alı al : tār u mār M

5. Medhî firāk-ı yâr-ile kılsam ʿaceb midür
Derd-i derûn-ı sîne-i süzânum âşikâr

CLXX

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Tıtuşur şemʿ-i ruḥuñ şevkı-y-le dil pervânedür
Sen ḥu-bî-pervâ güzelsin bilmedüñ pervâ nedür
2. Emrimüz var her yaluñ yüzlüyi daʿvet kıлмаға
Her kimüñ destinde hükm-i şâhî var pervânedür
3. Qahramân mı Rüstem-i Destân mı yâ kâhir midür
Kırdı ʿâlem ḥalkını o yâr-i bî-pervâ nedür
4. Şol gözi âhü gönül murğın şikâr itdi velî
Bilmedi murğ-ı dili ol bâz-ı bî-pervâ nedür
5. Medhiyâ kūy-ı ḥarâbatuñ bugün şeh-bâzısın
Mest-i ʿaşk ol dil-beri şayd itmege pervânedür

CLXXI

Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün
• - - - / • - - - / • - - - / • - - -

1. Dem-â-dem âteş-i ʿaşkı gel ey pervâne benden şor
Bir oddan pîrehendür anı başından geçenden şor
2. Belâ kuh-sârın evvel nâhun-ı miḥnetle ben açdum
Benüm ne çekdügüm bilmek dilersen küh-kenden şor
3. Benümle gülşen-i küyuñda nâlân olmayan bilmez
Şadâ-yı bülbüli ey gonca sen murğ-ı çemenden şor
4. Yüri der-bend-i ʿaşkı geçmege kâdir degülsin sen
Bu deşt-i vahşetüñ ḥavfın dilâ var bir bilenden şor
5. Dilerseñ Medhiyâ la'l-i lebi-y-le dürr-i dendânın
Bedaḥşân illerinden geç varup şehir-i ʿAden şor

CLXXII

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
 - • - - / - • - - / - • -

1. Toğrılara eyleme egri nazār
Kİni gider sİneden ey kİne-ver
2. Hakk-ile ol toğrı gözet menzilüñ
Tİr-i du'ā şanma yabāna gider
3. Tİğ urasın haşma döner 'ākıbet
Acısı öz cānuña te'sİr ider
4. Tokıncak başuña ma'lüm olur
Çüb-ı cefā darbı ile derd-i ser
5. Hakk-ile olsa-y-dı eger bir kişi
Düşmen-i dİn aña olur mı zafer
6. Şol dile kim ide tecellİ Hüdā
Kendünüñ öz cānına dir Medhiyā

CLXXIII

Mefā'ilün mefā'ilün fe'ülün
 • - - - / • - - - / • - -

1. Nihāl-i kāmētüñ túbāya beñzer
Dehānuñ gonca-i zİbāya beñzer
2. Şeb-i deycūra beñzer kara saçuñ
Karañuda cemālüñ aya beñzer
3. Femüñ bir hokka-i yāķüt-ı aħmer
Dişüñ yā lü'lü-yi lālāya beñzer
4. Gözüñde kirpigüñ tİr-i kazāya
İki kaşuñ kurulmuş yaya beñzer
5. Ğamuñdan bezm-i fūrkatde dem-ā-dem
Kadüm çeng u figānum nāya beñzer
6. Ya la'lin kāseye beñzer şu ruħ-sār
Lebüñ yā sükkerİ ħalvāya beñzer

7. Gül-i ruḥ-sār-ı yāre karşı Medḥi
Hemān bir bülḥül-i gūyāya beñzer

CLXXIV

Fe'ilatün fe'ilatün fe'ilatün fe'ilün
• • - - / • • - - / • • - - / • • -
(Fā'ilātün) (fā'ilün)
- • - - - -

1. Kāmetinden bilüñüz şive-i reftār nedür
Leblerinden şoriñuz lezzet-i güftār nedür
2. Rūşen eyler gicemüz gün gibi ol şem'-i cemāl
Bir 'alev mi 'aceb ol āteş-i ruḥ-sār nedür
3. Toğrı söyle yüziñün nūrı ḥaḳ içün ey meh
Cigerüm pāresini yanduran ol nār nedür
4. Yıkdı yaqdı dil ü cān mülkini yağmacı gibi
Göriñüz uğrı mıdur ol gözi Tātār nedür
5. Bildiler ḥalḳ-ı cihān mihrüñi ol māha tamām
Medḥiyā zāhir olan nesneye inkār nedür

122b

CLXXV [der-kenār]

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Ey du'ā-gū söyle yā⁵³⁹ bunca münācātuñ nedür
'Arz-ı ḥacāt eyledüñ bilsem ki ḥacātuñ nedür
2. Şüfiyā ḥalvet-güzln olduñ Hüdāyı görmedüñ
Çün fütüvvet ehliyem dirsın fütūḥātun nedür
3. Da'vā-yı 'aşḳ eyledüñ 'uşşāk arasında bugün
Rast-gū şādık iseñ göster ki işbātuñ nedür
4. Nār-ı 'aşḳa yandugum gördükçe urduñ āteşi
Dimedüñ rahm eyleyüp bunca ḥarāretüñ nedür
5. Ḥalvetüñde Tañrı'yı bir kerre yād itmek muḥāl
Ḥalḳ içinde aşikārā bu şalāvātuñ nedür

⁵³⁹ Metinde "söyleye" şeklinde yazılmıştır.

6. Gerçi dirsın kim cenābından vücūdum arıdur
Vir ʔarīkatden ʔaber söyle ʔehārātuñ nedür
7. Çün beşāretden ʔayır dirdüñ muḥaşşal Medḥiyā
Remz-ile göster bize şimdi işāretüñ nedür

CLXXVI⁵⁴⁰

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Dil-berüñ bildüñ mi tlg-i ḥün-feşānı ʔandadur
Ey gönül sen⁵⁴¹ ʔandasın 'aşkuñ nişānı ʔandadur
2. Güyiyā ʔan ʔarpuzı ḥün içre ğaltān kelleler⁵⁴²
Seyr idüñ bu rüzigāruñ būsitanı ʔandadur
3. Cürmi neydi Hābil'üñ bir kerre şorsañ ʔābil'e
ʔanda gitdi iki kardeşler ya ʔanı ʔandadur
4. ʔana ğarḳ olmuş fenā iklīmi cānlar yok velī
Merd ü zen ulu kiçi plr ü civānı ʔandadur
5. Dem-be-dem ʔan ağlayup arar yürür 'aşḳ erleri
Şāh-ı 'aşkuñ söyleşürler kim mekānı ʔandadur
6. ʔanla ʔolsun ciger-i peymāne olsun çeşm ter
Göresin 'aşıklaruñ sūd u ziyānı ʔandadur
7. Erre-i firḳatle yārüm yarım itdi cismümi
Ten ḥarāb oldı anuñ rüḥ-ı revānı [ʔandadur]
8. Hisse-dār ol ʔışşasın güş it geçen serverlerüñ⁵⁴³
Rüstem ü İsfendiyāruñ dāsitanı [ʔandadur]
- 9.⁵⁴⁴ Ḥayl-i ḥübān arasında ʔursa ol sulṭān-ı ḥüsn
Şāh-ı 'ışkuñ söyleşürler kim mekānı ʔandadur
10. Şol ʔadar içmiş o gonca ʔanını 'aşıklaruñ
Kimse görmez Medḥiyā gonca dehānı [ʔandadur]

⁵⁴⁰ Bu şiir M nüshasında XXXVI. gazel olarak 21b'den başlamaktadır.

⁵⁴¹ sen : sende A

⁵⁴² kelleler : geldiler M

⁵⁴³ serverlerüñ : serverleri M

⁵⁴⁴ 9. beyit A nüshasında yoktur.

CLXXVII

Mefā'īlün mefā'īlün fe'ülün

• - - - / • - - - / • - -

1. Göñül gerçi civānuñ tünd-ḥüdur
Cefāsın çek kayırmazsa da rüdur
2. Düşüp dil murğı zülfüñ ağına dir
Murādum gülşen-i ḥüsnüñde budur
3. Leb-i la'l-i dürer-bāruñ ğamı-y-la
Dem-ā-dem kāse-i çeşmüm toludur
4. Raķīb-i dīvi başdum Ḥamza-āsā
Didi anı görenler lendhādur⁵⁴⁵
5. Dil-i Medḥīyi zülfüñ birle bend it
Şaķın dīvānedür bağlamaludur

CLXXVIII

Fā'īlātün fā'īlātün fā'īlātün fā'īlün

- • - - / - • - - / - • - - / - • -

123a

1. Şāhid-i dünyā ne dem rūy-ı sa'adet gösterür
Şoñra yüz biñ cevır ider yüz renc ü miḥnet gösterür
2. Ehl-i 'aşķa gösterür gün başına yüz biñ belā
Şanma ey 'āşık felek cāy-i ferāġat gösterür
3. Gāh mest eyler dilā geh vālih ü ḥayrān ider
Çehre-i dil-ber bize çok dürlü ḥālet gösterür
4. Zāhidā kim kaṭresi sultān-ı dehr eyler seni
Neş'e-i cām-ı şafā gör ne kerāmet gösterür
5. Medḥiyā mirāt-ı rūy-ı dil-rubāya şevķ-ile
Bir nāzar kıl gör Ḥüdā saña ne şüret gösterür

⁵⁴⁵ Metinde "lendhū" şeklinde yazılmıştır.

CLXXIX [der-kenār]

Mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün

- - • / - • - • / • - - • / - • -

1. Ber-bād ider bu taht-ile bu rahtı rüzigār
Ne merzibüm-ı şehir ıalır ne de şehriyār
2. Zālīm gider yerinde ıalır ırkin işleri
‘Ādil giderse nāmı ıalır halka yādigār
3. Cān üstürine zād u zevāduñ götür de gör
Gel gir ıatara niçeye dek seyr-i sebze-zār
4. Ey şol harāma dış bileyen ejdehā gibi
Olmuş mezāruñ ağız açup saña intizār
5. Dil bağlamağda tāt-ı zer ü taht-ı ‘āca sen
Taht-ı serāya gitdi nice nice tāt-dār
6. Kār itmedi naşihatumuz gitdi zerrece
Gönlünde lık ıaldı senüñ kār-ı bî-şumār
7. Dīdār-ı yār gördi dil-i Medhī çün ezel
Ağır şu gibi n'ola müdām olsa bî-ıarār

CLXXX

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

• • - - / • • - - / • • - - / • • -

(Fā'ilātün)

(fā'ilün)

- • - -

- -

1. Hısm-ile ıarşudan ol ğamzesi hūn-h'ār gelür
‘Aqlum ğāret iden gözleri Tātār gelür
2. Seni seyr eylemege kendü gözinden şakınur
Şanma kim bencileyin ‘āşık-ı dīdār gelür
3. Gülşen-i küyuña uçmağ dileyüp şām u şehir
Talabır murğ-ı dile ten ıafesi tar gelür
4. Bilüñüz elde iken cān u tenüñ kıymetini
Şanmañuz ‘āleme ādem yine tekrār gelür
5. Didi bu mışra'ı Medhī bu gice vākı'ada
Hısm-ile ıarşudan ol ğamzesi hūn-h'ār gelür

CLXXXI

Mef'ulü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün
 - - • / - • - • / • - - • / - • -

1. Bülbul hemİşe gül yüzünü vaşf ider yürür
Gonca çemende şerm-ile başın şalup tırur
2. Kâfir rakİbi öldürem diyu muttaşıl
Tırmaz ol kelbi ol gözi âhû dahı sürür
3. Dil murğını görince şikâr itse tañ mıdur
Şehbâz-ı tır-i ğamze seni cāna kondurur
4. Ol serv-i nâz tıfl-ı dili bād-ı kahr ile
Sāye-şıfat ayağa şalup hoş sürür yürür
5. Bir dil-rubā ki māyil-i aġyār-ı dūn ola
Medhİ maĥabbet āteşini ol söyündürür

123b

CLXXXII

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
 - • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Gün yüzün geh maṭla'-ı çāk-i ğırlbāndan çıkar
Geh kâmer gibi şeb-i zülf-i perİşāndan çıkar
2. Gün toġar yārüm gice ḥ'āb içre yaturken meġer
Şem'-i rūy-ı şāhid-i zİbā şebistāndan çıkar
3. Ebr içinde şan güneşdür şu'le şalmış ruĥlaruñ
Yā bir āteşdür ki zülf-i 'anber-efşāndan çıkar
4. Cüş ider deryā-yı dil aķar gözümden kanlı yaş
La'llerdür şanasın kân-ı Bedaḥşān'dan çıkar
5. Dem-be-dem gözden aķan eşk-i dem-ālūdum benüm
Kimse bilmez Medhıyā kandan gelür kandan çıkar

CLXXXIII

Mef'ülü mefā'ilün mef'ülü mefā'ilün
 - - • / • - - - / - - • / • - - -

1. Bu gerdiş-i gerdūnuñ devrinde melālet var
Sīnemde nūcūm-āsā çok dāğ-ı nedāmet var
2. Kavs-ı kadirūñ tīri cānumda karar itdi
Gönlümde ferāgat yok kalbümde cerāhat var
3. Yārān-ı şafā benden yaşum gibi dūr oldı
Çeşmüme cihān zulmet başumda felāket var
4. Cevr ü sitem ü miḥnet 'aşk ehline ādetdür
'Aşıklarūñ ey meh-rū başında sa'ādet var
5. 'Aşkuñ ğamını Medḥī şerḥ itmege kim kādır
Ḥaqqında anuñ zīrā çok dürlü rivāyet var

CLXXXIV

Mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün
 - - • / - • - • / • - - • / - • -

1. Dil gitdi ıztırārı eḥibbādan oldı dūr
Kalmadı cān u tende n'ola zerrece ḥuzūr
2. Baḥtum gibi karardı gözüm şubḥum oldı şām
Kān ağılaram ki kalmadı giryān gözümde nūr
3. Naqd-ı sirīşk-i dīdemi elden çıkardum āh
Şarrāf-ı dehr virdüğini aldı bī-kuşūr
4. Kānı o yār-ı cān-ile nāz u niyāzumuz
Kānı o şevk u zevk u şafā kānı ol sürūr
5. Medḥī ḥayāl-i ḥ'āb imiş ol demlerūñ sentūñ
Neydi vaşf-ı yār-ile ol sendeki ğurūr

CLXXXV

Fā'ilatün fā'ilatün fā'ilatün fā'ilün
 - • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Her ne dem muṭrib senüñ gülşende rūyuñ yād ider
 Gül yaḳalar çāk idüp murğ-ı çemen feryād ider
2. Şan Medāyin'dür ruḥuñ güyā femüñ Nüşîrevān
 Hüsrevā şîrîn lebüñ 'uṣṣāḳa çün kim dād ider
3. Şabr eyvânın yıḳup bir demde eyler târ-mār
 Şehr-i dilde dil-ber ammā şîveler bünyād ider
4. Şarşar-ı āhum şaḳın kim ey ḳamer-ṭal'at esüp
 Ṭāḳ-ı zer-kār-ı zer-endüduñ senüñ berbād ider
5. Āşinalıḳ niçe mümkin Medḥiyā şol meh-liḳā
 Yādı maḥrem maḥrem-i esrār olanı yād ider

CLXXXVI

Mef'ulü fā'ilatü mefā'ilü fā'ilün
 - - • / - • - • / • - - • / - • -

1. Yārüñ kemend-i ṭurresi ejder degül midür
 Bādî nazarda kirpigi ḥançer degül midür
2. Āyā felekde ruḥlarınuñ mişli var mıdur
 Māh-ı münîr ü mihr-i pür-enver [degül midür]
3. Hecr âteşine düşdi çıkup uçmağ istemez
 Bu dil mişāl-i murğ-ı semender degül midür
4. Naḳd-i sirişküme eylemedi zerrece eşer
 Ḳalbüñ efendi söyle ya⁵⁴⁶ mermer [degül midür]
5. Hoş-bü iden meşāmm-ı dil ü cānı Medḥiyā
 Durur ruḥında zülf-i mu'anber degül midür

⁵⁴⁶ Metinde "söyleye" şeklinde yazılmıştır.

CLXXXVII

Mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün

- - • / - • - • / • - - • / - • -

124b

1. La'l-i lebin virürse o meh naqd-i cān alur
Ol gevhere muḳābele genc-i revān alur
2. Bilsem metā'-ı 'aql u dil ü cānı n'eyler ol
Şol kim eline cām-ı mey-i ergavān alur
3. Naqdi-i sirişküm itdi ḡamuñ şāhı pāy-māl
Māl-i yetīme al karup ol rāygān olur
4. Cān oḡ gibi o demde çıkup qarşular anı
Ele ḥadeng-i cevruñ o ḡaşı kemān alur
5. Medḥi-i pīr yā nice dīvāne olmasun
'Aql u qarār u şabrunı bir nev-civān alur

CLXXXVIII

Mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün

- - • / - • - • / • - - • / - • -

1. Cām-ı şarāb keyfini ehl-i mecāza şor
Ḥaḳḳ'uñ kemāl-i luṭfını ehl-i niyāza şor
2. Çāreñ dükendi derdüñe bir çāre kılmaduñ
Bī-çāre ṭurma derdüñi bir çāre-sāza şor
3. Dil mühresini dürc-i dehen içre kıldı kim
Göñlümi aldı n'eyledi ol ḥoḳḳa-bāza şor
4. Cān Yūsuf'ı o çāh-ı zeḳan kışşası bilür
Zemzem ḥikāyesini var ehl-i Ḥicāz'a şor
5. Dil tıflı düşdi sāye-şıfat oldı pāy-māl
Medḥi o ḥāk-sārı var ol serv-i nāza şor

CLXXXIX

Fā'ilatün fā'ilatün fā'ilün

- • - - / - • - - / - • -

1. Luṭf-ı Hakk'ı-y-la sözüm İcāzdur
Her nefes biñ şükr ider ki azdur
2. Oldurur ol bī-naẓır ü bī-vezır
Şāh aña dirler ki bī-enbāzdur
3. Biñ bir esmāsı haqı-y-çün Tañrı'nuñ
Dīn-i Aḥmed cümleden mümtāzdur
4. Şāh-ı 'aşka virdi cān u başını
Sırr-ı Hakk'a her şu kim hem-rāzdur
5. Dir misin cān görmedi cānānı
İrişen ser-menzile ser-bāzdur
6. Lā-mekān seyrin kılan 'anḳalaruñ
Her biri murğ-ı hüma-pervāzdur
7. Cıfedür dünyā didi çün kim Resūl
Çonmayan bu cıfeye şehbāzdur
8. İbtizāle düşme cehd it Medḥiyā
İbtizāl ehli katı yolpazdur

125a

CXC

Fā'ilatün fā'ilatün fā'ilatün fā'ilün

- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Şundılar bezm-i elest içre baña peymāneler
Pür şafā olsun bu günden şoñra hep mey-ḥāneler
2. Bāde-i şevkı-y-le ser-mest oldılar 'aql aldırup
Cümle ḥalkı mest-i müstağrak bilür dīvāneler
3. Āteş-i 'aşka ururlar cānların 'aşk erleri
Bāl ü per yakmağa bī-pervā gerek pervāneler
4. Ğill u ğışşdan ḥaliş olmak isteyenler zer gibi
Püte-i nār-ı maḥabbet içre muḥkem yanalar

5. Mescid ü mihrâb u minberler güzel ma'mûr iken
Göz göre lâıık degül vîrân ola mey-hânele
6. Nakş-ı ğayrı zâhidâ dilden çıkarmazsın 'aceb
Beyt-i Hakk'dan nice fark ola eyâ büt-hânele
7. Nazm-ı pāk oldur kim anuñ Medhiyâ olmağ gerek
Her hurûf-ı cevheri dünyâ deger dürr-dânele

CXCI

Mefâ'ilün mefâ'ilün fe'ülün

• - - - / • - - - / • - -

1. Senüñ acı sözüñ ğayra zarârdur
Baña ger şorsalar şehd ü şekerdür
2. Cefâdan hâşıl olur niçe 'âlem
Bu 'âlemden nice har bî-ğaberdür
3. Cefâya yüz tutarsa yüz gün ol mäh
Benüm 'aşkum aña yüz ol kadardur
4. Taḥammül bâr-ı 'aşka lâzım ammâ
Velî tākāt getürmek gey hünerdür
5. Büküldi kadd gözümde çıkdi şular
Terâzüdür gözüm kaddüm kemerdür
6. Nedür bildüñ mi ey dil 'aşk-ı cânân
Sürür-ı cân u dil nür-ı başardur
7. 'Azîzüm ḥazret-i Hâkî Efendi
Tarîk-i evliyâda gerçek erdür
8. Bi-ḥamdi'llâh añadur intisâbum
Kim ol merd-i Hüdâ vâlâ güherdür
9. Benüm pîrümdür ol kân-ı mürüvvet
Baña hem reh-nümâdur hem pederdür
10. Beşer yokdur aña beñzer beşerde
Egerçi şüretâ nev'-i beşerdür
11. Anuñ şem'-i cemâli şu'lesinden
Revân-ı Medhî şan kim bir şererdür

CXCII [der-kenār]

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Ey kerīm-i lem-yazel ey pādişāh-ı dād-ger
Ni'metün şükrin edā kıhmağa kâdir mi beşer
2. Baħr-ı elţāfuñ senün şol resme tuğyān itdi kim
Merdüm-i çeşmüm gibi yokdur nazarda baħr u berr
3. Her ne kısmet eyledün rüz-ı kasemnāda bugün
Kudretün desti şunar ger nık ü bed ger hayr u şerr
4. Virdün 'ālem halkına izhār-ı kudret eyleyüp
Seng-i hārādan güher hāk-i siyehden verd-i ter
5. Nice Dārā vü Sikender ter-i tāt ü taht ider
Şāh-rāh-ı 'aşkuña bir kerre eylerse güzır
6. 'Ömrüm olsa nice biñ yıllar 'ibādet eylesem
Bir nefes 'ömre bahā olmaz degül kim bir nazar
7. Kanda kaldun kanda sen kanda dilünde 'aşk-ı yār
Kandadır yā 'aşk-ı cānān kandadır yā derd-i ser

CXCIII

Müfte'ilün müfte'ilün fā'ilün

- • • - / - • • - / - • -

1. Kim ki bugün bunda gelür dād ider
Dār-ı bekā menzilin ābād ider
2. Çün yıkılır mülk-i cihān ser-be-ser
Ādem anı turmayup ābād ider
3. Zāl-i felek zehr-i gamuñ keyfine
Cān u dil-i 'āşıkı mu'tad ider
4. Böyle durur kār-ı sipihr-i bülend
Kimini gam-nāk u kimin şād ider
5. Gördüğün ur görmeze gördüm dime
Tut sözi bu söz seni irşād ider

6. Gördi şabā berg-i güli tağıdur
Murğ-ı revān gör nice feryād ider
7. Dāneñi dihkān-ı fenā Medhiyā
Bir gün eser yıl gibi berbād ider

CXCIV⁵⁴⁷

Fā'ilatün fā'ilatün fā'ilatün fā'ilün
- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Düşse hürşid-i ruhuñ şevki dile dil berlenür
Süre-i "ve's-şems" ile "nür" āyeti ezberlenür
2. Sīne-i sūzānuma girdüñ şıkılduñ ter düşüp
Lā-cerem ey gonca-fem hāmmām içinde derlenür
3. Hāyl-i hūbān arasında tursa ol sultān-ı hūsn
Şan melāhat gülşeninde serv olur serverlenür
- 126a 4. Zevrak-ı mey bir delükanlu levend iken görüñ
Meclis içre pāyine hınnā yakup duhterlenür
5. Medhl-i merdi felek yüz kahr ile kıldı helāk
Pīre-zen dünyāyı gör yüz buldı şimdi erlenür

CXCIV⁵⁴⁸ [der-kenār]

Fā'ilatün fā'ilatün fā'ilatün fā'ilün
- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Ğam diyārına giderseñ rāh-ı hecr ü ğuşşadan
Fūrkat u mihnet yiter saña delīl ü rāh-ber
2. 'Āşık olduñ 'aşk meydānına başduñ çün kadem
Yidi iklīmi ayağ altına alsañ ser-be-ser
3. Medhl-i bī-çāre dāyim 'ālemi geşt eyleyüp
Hāzret-i Hākī gibi bir 'āşık-ı şādık arar
4. Yā İlāhī hāk-i pāyinden naşlb it pāyümi
Cān gözün açup anı gözler dem-ā-dem çeşm-i ter

⁵⁴⁷ Bu şiir M nüshasında XXXVII. gazel olarak 22a'dan başlamaktadır.

⁵⁴⁸ Bu gazel bî-matladır.

CXCVI

Mefāʿlün mefāʿlün feʿülün

• - - - / • - - - / • - -

1. İlāhî ʿācizem zār u gūneh-kār
Be-ğāyet eyledi cāna gūneh kār
2. Hüdāya sen beni kılma dil-āzār
Ki varup toğrı yolından dil azar
3. Gözümdə kanlu yaşum dilde hemm var
Vücūdum kapladı her guşşa hem-vār
4. Göñül şehrine gelmez oldu dil-dār
Fırāk u miḥnet-ile oldu dil dar
5. Dil oldu mār-ı zülfün gördi bīmār
Yine ayrıldı kaldı daḡı bī-mār
6. Göñül naḡdin alup yār itdi inkār
Baña Medḡî ʿaceb güc geldi İn kār

CXCVII

Mefʿülü mefāʿlū mefāʿlū feʿülün

- - • / • - - • / • - - • / • - -

1. Gūyā ola bir ḡand-i mükerrer ne dimekdür
Yādında ola sūre-i "Kevşer" ne dimekdür
2. Sükker lebinün üstine yüz vech-ile yārün
Pālūde-şifat ruḡları dītrer ne dimekdür
3. Şevḡ-i ruḡ-ı dildārum-ile tūḡl-yi ṭabʿum
"Nūr" āyetini oḡıya ezber ne dimekdür
4. Sen yatur-iken vāḡt-i seher gün gibi nāḡāh
Teşrīf ide ḡam-ḡāne-i dil-ber ne dimekdür
5. Mecmūʿa-i ʿālemde gülistān-ı cihānda
Şiʿrün oḡıya ḡonca-dehenler ne dimekdür
6. Şaḡrāda perī yüzlülerün cilvelerinden
Uḡmaḡa dōne şahn-ı ḡemenler ne dimekdür

126b

7. Medhî kim ide vaşf-ı leb-i dil-bere âğâz
Güyâ olalar cümle şanemler ne dimekdür

CXC VIII

Mef'ülü mef'âlün mef'ülü mef'âlün
- - • / • - - - / - - • / • - - -

1. Egerçi cümle kârın ehl-i dünyâ ber-kemâl eyler
Hüdâ bir anda ammâ ol kemâli hep zevâl eyler
2. Felekde zâl-i gerdûna berâber olsa ger başuñ
Döner bir la'b-ile alur ayaguñ pây-mâl eyler
3. Dilâ çok çekdüñ ol kaşı kemân cevriñ çekil andan
Şakın kullâb-ı zülf-ile elif kaddiñi dâl eyler
4. 'Arûs-ı dehre dil virme k'anuñ meşşâta-i devrân
Gül-i rûyın kıyardur dürlü dürlü reng ü al eyler
5. Zen-i dünyâya hergiz iltifâtum yokdur ey Medhî
Ne deñlü şîve vü nâz itse baña bî-me'al eyler

CXC IX

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Vaşfa kâbil ey gönül 'âlemde bir dil-ber mi var
Ehl-i dilden hazz ider yâr-ı şafâ-güster mi var
2. Baksa bir dem hışm-ile bağrum deler kanum döker
Yohsa çeşm-i hûn-feşânında anuñ neşter mi var
3. Zâhidâ zâhirde gel var ise vir toğrı haber
Hâzret-i Hâkî gibi bātında gerçek er mi var
4. Luṭf-ile ma'mûr ide her dem harâbe dilleri
Bir 'imâret şâhibi mîr-i suhan-perver mi var
5. Eşk-i çeşmüm rûy-ı zerdüm var nazarda Medhîyâ
Bundan artuk bilmezem dünyâda sîm ü zer mi var

CC

Mefā'īlün mefā'īlün fe'ülün

• - - - / • - - - / • - -

127a

1. Güzeldir hüsn-i va' de dil-sitāndur
Hilāf-ı va' de derd-i merg-i cāndur
2. Şu ten kim tğ-i 'aşka virdi cānın
Aña 'aşıklarun göñli revāndur
3. Be zāhid kūy-ı cānān içre ölmek
Bize yahşı saña gāyet yamandur
4. Nişāndur kalb-i 'aşık tır-i yāre
Şunuñ kim 'aşkı yokdur bī-nişāndur
5. Göñül virdüm kaşı-y-la kirpigine
Dilün maşşūdı çün tır ü kemāndur
6. Güneş nūrına müstağrıkdur ol yir
Göñül gūyā ki mülk-i hāverāndur
7. Silih-dār oldı şāh-ı 'aşka Medhī
Silāhı tāt ü tği zebāndur

[Harfū'l-zā]

CCI [der-kenār]

Mef'ülü fā'ilātün mef'ülü fā'ilātün

- - • / - • - - / - - • / - • - -

1. Da'vī-i 'aşk-ı cānān degme dehāna şıgmaz
Vaşf-ı şifāt-ı Bārī şerh ü beyāna şıgmaz
2. Nūr-ı kemāl-i Hālik her dilde cilve kılmaz
Envār-ı lā-yezāli iki cihāna şıgmaz
3. Cūy-ı sirişk-i 'aşık rüy-ı zemīne şıgdı
Derd ehlinün figānı nüh āsumāna şıgmaz
4. Sīmurğ-ı 'aşk-ı Yezdān Kāf-ı vücūd içinden
Uçmağa bāl açarsa kevn ü mekāna şıgmaz
5. Medhī o yārün 'aşkı mülk-i vücūda şıgdı
Dil bu şafādan ammā iklīm-i cāna şıgmaz

CCII

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
 - • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Evvelâ 'ayş itmege bir nice aḥbâb isterüz
Sâkı-i gül-çehreden cām-ı mey-i nâb isterüz
2. Görmeyelden gün yüzüñ gāyetde bî-tâb olmuşuz
Âfitâb-ı tal'atüñden zerrece tâb isterüz
3. Silk-i nazma muntazam sözler gerek lü'lü⁵⁴⁹ gibi
Neylerüz ḥar mühreyi biz dürr-i nâ-yâb isterüz
4. Ser-bürehne terk-i tecrîdüz kalender-ḥānede
Biz ne taht-ı dāver ü ne tâc-ı Dārâb isterüz
5. Ḥānekāh-ı 'aşka çün geldüñ yüz urduñ Medḥiyâ
Cânı kurbân itmege üstâd-ı kaşşâb isterüz

CCIII⁵⁵⁰

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
 - • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Derd-i 'aşk-ı yâr içün dermāna gelmişlerdenüz
Rāḥat-ı cān isteyü Loḳmān'a gelmişlerdünüz
2. Virmezüz kullıgını iki cihāna zāhidā
Yâ'nî biz bir ḥusrev-i ḥübāna gelmişlerdenüz
3. Şevk-i rûy-ı dil-bere biz yana geldük yanaruz
Ḥāşılı pervâne-veş biz yana gelmişlerdenüz
4. Ser-be-ser feth eylerüz iklîm-i 'aşkı serverâ
Neyrem ü Rüstem gibi merdâne gelmişlerdenüz
5. Mest-i cām-ı 'aşk olup rüsvây-ı 'âlem olmağâ
Devr-i dūnuñ bezmine mestâne gelmişlerdenüz
6. Ḥaḳḳ ta'ālâ Medḥiyâ kılmış bizi rüsvâ-yı 'aşk
Yir ü gögi bilmezüz dīvâne gelmişlerdenüz

127b

⁵⁴⁹ Metinde "lülü" şeklindedir.

⁵⁵⁰ Bu şiir M nüshasında XXXVIII. gazel olarak 22b'den başlamaktadır.

CCIV⁵⁵¹

Fā'ilatün fā'ilatün fā'ilatün fā'ilün
 - • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Bāğ-ı 'ālemde bizüm ol kâmet-i şimşādumuz
Ser-firâz olsun nitekim nâle vü feryādumuz
2. Yād olunmaz âşinā dirler egerçi bilmiş ol
Dār-ı ğurbetde bizüm hep âşinādur yādumuz
3. Gözlerüm yaşı gibi yüz cāriyem var yügrüşür
Ey şeker-leb yok mıdur şandun bizüm de dadumuz
4. Bu binā-yı cismi muhkem şanmañ ey ehl-i ğurūr
Āb u hāk ü ateş ü bād oldı çün bünyādumuz
5. Hākümüz berbād idüp dest-i cefā-yı rüzigār
Bir dem ola Medhiyā dillerde kıala adumuz

CCV

Fā'ilatün fā'ilatün fā'ilatün fā'ilün
 - • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Luţfuñ yād itmese bir dem dil-i nā-şādumuz
Hayr-ile yād olmasun iki cihānda adumuz
2. Zūlm ider dā'ım bize yā Rabb 'adālet vaqtidür
Luţf u ihsān it Şekerci-zāde'den al dādumuz
3. Rāh-ı 'aşkı açmağı Ferhād'a ta'lim eyledük
Bİ-sütün-ı ğamda vardur bir nice İcādumuz
4. Gönlüm alup bir güneş-ţal'at gözümnden oldı dūr
Göklere çıksun fiğān u nâle vü feryādumuz
5. Terk-i cān itdük diyār-ı 'aşka çün olduķ revān
Renc ü miñnet derd ü ğam oldı bu yolda zādumuz
6. Çār yārūñ 'aşkını dilde dem-ā-dem şakıaruz
Çār 'unşurdan mürekkeb olalı bünyādumuz

⁵⁵¹ Bu şiir M nüshasında XXXIX. gazel olarak 22b'den başlamaktadır.

7. Dest ü pāyin öperüz pīr-i muġānuñ Medhiyā
Böyle irşād eylemişdür pīrümüz üstādumuz

CCVI

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- • - - / - • - - / - • - - / - • -

- 128a
1. Āh kim ol husrev-i şīrīn-dehen dād eylemez
Haste-dil Ferhād-veş bīhūde feryād eylemez
  2. Bād-ı āhumdan şikāyet itmezem zīrā benüm
Bir dem olmaz cümleten cezāmı berbād eylemez
  3. Ağladur şol ğonca-leb her dem beni güldür disem
Ol gül-i ħandān beni bilmem n'ichün şād eylemez
  4. Muttaşıl düşnām ider dīv-i rakībe kahr idüp
Bir gün ādemlik idüp ben bendesin yād [eylemez]
  5. Medhi-i zāruñ yıkılmış göñlini ta'mīr idüp
Ol ħallī-i cān u dil bir ka'be bünyād eylemez

CCVII [der-kenār]

Müfte'ilün müfte'ilün fā'ilün

- • • - / - • • - / - • -

1. Merd-i Hüdā dünyede kām istemez
‘Ārif olan neng-ile nām istemez
2. Bağlama dil her şanemüñ zülfine
Haste düşen şubhını şām istemez
3. Sākī-i ‘aşkuñ tolusun nüş iden
Kelle-i key-husrevī cām istemez
4. ‘Aşk erinüñ cigeri biryān olur
Puhte kişi aşını ħām istemez
5. Medhi benüm dağı budur bildüğüm
Merd-i Hüdā dünyede kām istemez

CCVIII⁵⁵²

Fā'īlātūn fā'īlātūn fā'īlātūn fā'īlūn
 - • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Tālī' oldu gün gibi çün ol meh-i tābānumuz
 Hānemüz kılsun müşerref alma yā Rabb cānumuz
2. Dil serā-yı bād-ı āhumdan olurdu pāy-māl
 Dest-i ihsān-ile ta'mīr itmese sulṭānumuz
3. Zerrece mihr ü maḥabbet zāyil olmaz sīneden
 Her ne deñlü cevır iderse cāna ol cānānumuz
4. Yār-ile gördüm şarāb-ı al içer kāfir rakīb
 Kan şaçar peymāne-veş bu dīde-i giryānumuz
5. Medḥiyā odlara yakdı bir yaluñ yüzlü bizi
 Tañ mıdur ḥākister olsa sīne-i sūzānumuz

CCIX⁵⁵³

Mef'ulū fā'īlātū mefā'ilū fā'īlūn
 - - • / - • - • / • - - • / - • -

1. Bīñ yıl yatarsa rāh-ı fenāda ğubārumuz
 Nākış vücūda⁵⁵⁴ zerrece yok i'tibārumuz
2. Kaşr-ı cināna dāhil olur kāfir öldüren
 Oldur rakīb-i kāfir ile kār-zārumuz
3. La'n eylerüz añılsa ol ağıyar-ı ḥile-kār
 Bī-iḥtiyār Zāl de degül iḥtiyārumuz
4. Āhum yeli-y-le cism-i za'īf oldu der-kenār
 Girdāba şaldı fülk-i teni rūzigārumuz
5. Mer'ā-yı dilde Medḥī ol āhūyı şayd idüp
 'Ankā-yı Kāf-ı kudretüz aldık şikārumuz

⁵⁵² Bu şiir M nüshasında XL. gazel olarak 23a'dan başlamaktadır.

⁵⁵³ Bu şiir M nüshasında XLI. gazel olarak 23a'dan başlamaktadır.

⁵⁵⁴ vücūda : yatarsa M

128b

CCX [der-kenār]

Fā'ilatün fā'ilatün fā'ilatün fā'ilün

- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Dil riyāz-ı tende ārām eylemez dil-dārsuz
Cennet olsa düzaḥ-ı pür-mār olur ol yārsuz
2. Yār için aḡyārdan āzurde-ḡāḡır olmazuz
Ḡonca bitmez ḡülşen-i 'ālemde zīrā ḡārsuz
3. Mezra'-ı cāndan dilün maḡşūlin aldı rūzigār
Ḥāl düşvār oldı ḡayfā ḡaldı dil ḡmārsuz
4. Kārı artardı dile ḡır ursa ger ol ḡamze-kār
Nice demdür bī-mecāl āvāre ḡaldı kārsuz
- 5.⁵⁵⁵ .... cān u miḡmān-ı dil pür ḡūn idi
Ḥaste düşdüm yārsuz ol nāvek-i ḡūn-ḡ'ārsuz
6. .... kesdi şabrum riştesin bükdi bilüm
Bu ne cengdür kim yine artar şadāsı tārsuz
7. Nār olur Medḡl ser-ā-ser ḡülşen-i cennet baña
Nūr-ı Aḡmed ḡaḡḡı için ol yüzi ḡül-nārsuz

CCXI

Mefā'ilün mefā'ilün fe'ülün

• - - - / • - - - / • - -

1. Benüm yārüm benüm cānum ḡörinmez
Ṭabībüm derde dermānum ḡörinmez
2. Gözüm yıllardurur yollarda ḡaldum
Şeh-i ḡübān-ı devrānum ḡörinmez
3. Dirḡā vādī-yi zulmetde ḡaldı
Benüm ol māḡ-ı tābānum ḡörinmez
4. Ḡapusından cūdā düşdüm o şāḡuñ
Dimez bir kerre der-bānum ḡörinmez

⁵⁵⁵ 5. ve 6. beyitlerin başındaki kelimeler yazmada kağıdın yanlış kesilmesi sonucunda eksik kalmıştır.

5. 'Aceb bu dîdemi görem mi bî-nem
Yaşumdan çeşm-i giryānum görünmez
6. N'ola bülbül gibi efgān idersem
Bugün ol verd-i ḥandānum görünmez
7. Ben ansuz n'eylerem mülk-i cihānı
Benüm şāh-ı cihān-bānum görünmez
8. Düşüp deryā-yı 'aşkā şöyle taldum
Yir-ile cism-i 'üryānum görünmez
9. Helāk oldu cefā yolında Medḥī
Vefā semtinde sulṭānum görünmez

CCXII⁵⁵⁶

Fe'ilatün fe'ilatün fe'ilatün fe'ilün
 • • - - / • • - - / • • - - / • • -
 (Fā'ilatün) (fā'lün)
 - • - - - -

1. Gāh sāyeñ gibi ey serv-i revān mevcūduz
Gāh dürc-i dehenüñ fikri ile nā-būduz⁵⁵⁷
2. Gāh göz yaşı ile baḥr-ı muḥīte kavuşup
Gāh nāle-y-le varur 'arşa çıkar bir dūduz
- 3.⁵⁵⁸ Gāh bir zerre şerer gibi nümāyan oluruz
Gāh gün gibi ruḥuñ şevki ile mes'ūduz
4. Gāh şu gibi aḳup vāşıl-ı dîdār oluruz
Gāh nār-ı ḡam-ı fūrkatle yanar çün 'ūduz
5. Gāh Medḥī gibi hicrān gicesi zār oluruz
Gāh vuşlat günini yād iderüz ḥoşnūduz

⁵⁵⁶ Bu şiir M nüshasında XLII. gazel olarak 23b'den başlamaktadır.

⁵⁵⁷ nā-būduz : mevcūduz M

⁵⁵⁸ Bu gazelde 3. beytin ikinci mısraı ile 4. beytin birinci mısraı M nüshasında yoktur.

129a

CCXIII [der-kenār]
 Müfte'îlün müfte'îlün fâ'îlün
 - • • - / - • • - / - • -

1. Nakd-i hayât-ile mekân olmuşuz
 Sûd u ziyân ańlamayup qalmışuz
2. Gözlerümüz ağ u kara göremez
 Kûlzüm-i 'ıŷyāna 'aceb talmışuz
3. Üstümüze mest ayak baŷdı yār
 Şöyle şafā eylemişüz k'ölmüşüz
4. İstegümüz ilde degül eldedür
 Biz çü bugün rûh-ı revān olmuşuz
5. Cismümüze ğayr-i Hüdā Medhīyā
 Şıĝmaz anuñ 'aşkı-y-ile talmışuz

CCXIV
 Fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlün
 - • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Baĝ-ı 'ālemde biz ol ğonca dehāna māyilüz
 Ol yüzi gül kāmetsi serv-i revāna māyilüz
2. Kāhramān bakışlu bir kattāl-i dehrüñ kûlyuz
 Ya'nı kim biz Hāmza-i şāhib-kırāna māyilüz
3. Ğamzesi tır ile kaşı yayınuñ kurbānıyuz
 Rüstem-i dehrüz bugün tır ü kemāna māyilüz
4. Cûy-bār-ı vuşlat-ı dil-dāra ğāyet teşneyüz
 Pāk-meşreb 'āşıkuz āb-ı revāna [māyilüz]
5. Tır-i hicrān-ile biñ kez öldürürse dönmezüz
 Medhīyā ol āfet-i devr-i zamāna māyilüz

CCXV

Mef'ulü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

- - • / - • - • / • - - • / - • -

1. Devründe sâkî bâde ile hoş-şafādayuz
Her bir toluda dil-ber ile merhabādayuz
2. 'Aşk āteşine cübbe vü destârı yakmışuz
Tâc u kabâyı n'eylerem biz fenādayuz
3. Toğrusı bu ki bilimüzi bükdi zâl-ı çarh
Devrân elinde bağrı şınık bir kiyādeyüz
4. Binmiş semend-i nāza bugün ol şeh-i cemāl
Atı önince biz de anuñ bir piyādeyüz
5. Dil-ber sögerse Medhî bize biz dahı aña
Tâ haşr olunca cân-ile dāyim du'ādayuz

CCXVI

Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

• • - - / • • - - / • • - - / • • -

(Fâ'ilâtün)

(fâ'lün)

- • - -

- -

1. Bizi şanur o perî kendü gibi nâ-bûduz
Pâyine düşdük anuñ sāye gibi mevcûduz
2. 'Ayn-ı altun iderüz her neye kılsak nazarı
Biz bir iksîr-i vilâyet şeh-i şâhib-cûduz
3. Dem olur 'îd-ı vişâle irişür şād oluruz
Dem olur nâr-ı firâkuñla yanar bir 'ûduz
4. Cennet-i küy-ı nigāra yine mihmân olduk
Yirimüzden şanemā gāyet-ile hoşnûduz
5. Medhîyâ dün bize yâr itmişidi 'ahd u vefā
Yine ol qavl-i yalan-ile bugün ma'hûduz

CCXVII

Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün
 - - • / - • - • / • - - • / - • -

1. Hercâyî oldı gün gibi kaşı hilâlümüz
 Hâzır gamı-y-la artmada her şeb melâlümüz
2. Devr-i lebûñde bâdeye dil şöyle düşdi kim
 Mey-hâne güşesinde yatur köhne şâlumuz
3. Hicrân vilâyetinde belâ vâdisindeyüz
 Evvelki gibi yâr ile yok ittîşâlümüz
4. Tîğ-i sitemle kara yire karma kanımı
 Girme günâha boynuña alma vebâlümüz
5. Vaşf eylerüz o husrev-i hûbânı Medhîyâ
 Şîrîn olursa tañ mı şekerden maķâlümüz

CCXVIII⁵⁵⁹

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
 - • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Hükm ider dil mülkine bir pâdişâha mâliküz
 'Arş haķķı serverâ zıll-ı İlâh'a mâliküz
2. İki ruhsârı anuñ biri birinden pür-zîyâ
 Gündüzin mihre gice rahşende mâha mâliküz
3. Mescide yüz urmasam 'ayb eyleme kıblem beni
 Eşigüñ taşu gibi bir secde-gâha mâliküz
4. Gerçi 'âlemde bizüm cürm ü haķâmuz çokdurur
 Bir haķâ etsek 'aceb mi yüz günâha mâliküz
5. Şehr-i gamdur kişverüm Medhî belâdur leşkerüm
 Mülk-i miñnet şâhıyuz hayl u sipâha mâliküz

⁵⁵⁹ Bu şiir M nüshasında XLVI. gazel olarak 24b'den başlamaktadır.

CCXIX⁵⁶⁰

Fā'īlātün fā'īlātün fā'īlātün fā'īlün
 - • - - / - • - - / - • - - / - • -

- 130a
1. Bağ-ı 'ālem lāle-zār oldı gözüm giryān henüz
Nev-bahār oldı aķar eşk-i revānum ķan henüz
  2. Şaldı girdāba beni rüz-ı ezelde rüzigār
Zevrak-ı dil baķr-ı ğamda zār u ser-gerdān [henüz]
  3. Seyl-i eşküm ğarķa virmişdi ezel bünyādını
Bu vücūdum şehri ol demden berü vīrān⁵⁶¹ [henüz]
  4. Kāyinātuñ māverāsın añladum bildüm velī
Menzil-i 'aşķa dirīġā irmedüm āsān henüz
  5. Şöyle bī-hüş eyledi pīrüm beni esrār-ı 'aşķ
Medħī-i dīvāne gibi ķalmuşam ħayrān henüz

CCXX

Mefā'īlün mefā'īlün fe'ülün
 • - - - / • - - - / • - -

1. Töker tīr-i müjen ķanum yorulmaz
Lebüñ devrinde bu ķanlı şorulmaz
2. Bākılmaz ġün yüzüñe göz ķamaşur
Deħānuñ zerre mīķdārı ġörölmez
3. Gözüm şaşı didüm ķan oldı yāre
Didi şudur bulanmazsa tırulmaz
4. Reh-i kūyuñda gezmekden üşenmem
Meşeldür yolca gidenler yorulmaz
5. Kemend-i 'aşķa çün düşdüñ çekinme
Demür zincīrdür ol Medħī kırılmaz

⁵⁶⁰ Bu şiir M nüshasında XLVII. gazel olarak 24b'den başlamaktadır.

⁵⁶¹ vīrān : giryān M

CCXXI

Mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

• - - - / • - - - / • - - - / • - - -

1. Benem mest-i mey-i engür-ı vaḥdet rind-i şāhid-bāz
Benem bāz-ı sepīd-i mey-kede zāğ-ı siyeh ḡammāz
2. Menem ehl-i ḥarābāt içre ser-ḥoş rind-i dürd-āşām
Benem nāşihler ile eyleyen ḡavḡālara āḡāz
3. Menem kūy-ı melāmet içre düşkün mest u lā-ya'kıl
Benem bir cām için başdan geçen şol 'āşık-ı ser-bāz
4. Menem cur'a şıfat pāy-i kadehden dūr olan mehcūr
Benem pāy-māl-i devr-i çarḥ-ı ser-keş 'ārif-i bī-nāz
5. Benem maḥbūb u mey vaşfın kılan 'ālemlere destān
Menem vaşşāf-ı bī-ḡam Medḥī-i rind suḥan-pervāz

CCXXII⁵⁶²

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- • - - / - • - - / - • - - / - • -

130b

1. Biz bu bezm-i 'āleme mestāne gelmişlerdenüz
Başumuz ayağ idüp meydāna gelmişlerdenüz
2. Biz bihişti ıztırārī bey' idüp bir dāneye
İhtiyārī āteş-i sūzāna gelmişlerdenüz
3. 'Ālemi ma'mūre bir dārü's-şifa kılduk kıyās
Cān-ı bīmār-ile bu vīrāna gelmişlerdenüz
4. Şanma zāhid 'aşka şimdi eyledük ikrār biz
Ḥaḡḡ bilür rüz-ı elest imāna gelmişlerdenüz
5. Gayrı yāri terk idüp yārānı bilmiş 'ārifüz
Sanmañ anı terk idüp yārāna gelmişlerdenüz
6. Cürm ü 'işyān işlemekde hıç nazır olmaz bize
Bī-nazırüz 'āleme bir dāne gelmişlerdenüz
7. Gāh nāşih oluruz pend eylerüz geh bāde-nüş
Gāh olur 'ākil gehī dīvāne gelmişlerdenüz

⁵⁶² Bu şiir M nüshasında XLVIII. gazel olarak 25a'dan başlamaktadır.

8. Kūy-ı yāre karşı dāyim şaf-be-şaf el bağlaruz
Medhîyâ biz dergeh-i sultāna gelmişlerdenüz

CCXXIII⁵⁶³

Fā'ilatün fā'ilatün fā'ilün

- • - - / - • - - / - • -

1. Şu gibi seyr-i cemāle māyilüz
Teşneyüz āb-ı zülāle māyilüz
2. Şehr içinde gün gibi meşhūr olan
Bir güzel kaşı hilāle māyilüz
3. Geh miyānuñ geh lebün yād eylerüz
Dil-berā biz kıl u kâle māyilüz
4. Fırkatünde var bir özge 'ālemi
Gerçi kim zevk-i vişāle māyilüz
5. Ol yüzi gül lutf-ile geldi didi
Bülbül-i şûrde-ḥāle māyilüz
6. Şa'irüz bir tûf-yi gūyā gibi
Dil-ber-i şekker-makāle māyilüz
7. Biz ki Sultān Aḥmed'ün meddāhıyuz
Medhîyâ şāhib-kemāle māyilüz

CCXXIV⁵⁶⁴

Fā'ilatün fā'ilatün fā'ilatün fā'ilün

- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Şanma ey ḥāce bizi māl ü menāle māyilüz
İki 'ālemde hemān seyr-i cemāle māyilüz
- 131a 2. Acı sözle 'ayşumuz telḥ eyleme nāşih bizüm
'Āşıkuz biz dil-ber-i şîrîn-makāle māyilüz
3. Ğam şebinde miḥnet-i hicrūñle miḥmānuz vell
Ey güneş yüzlüm yetiş şubḥ-ı vişāle [māyilüz]

⁵⁶³ Bu şiir M nüshasında XLIII. gazel olarak 23b'den başlamaktadır.

⁵⁶⁴ Bu şiir M nüshasında XLIV. gazel olarak 24a'dan başlamaktadır.

4. Nār-ı fūrkat nice demdür yaqdı yandurdı bizi
Teşnelikden çıqdı cān āb-ı zülāle [māyilüz]
5. Medhīyā bir şehriyār-ı ʿādilūn meddāhıyuz
Menbaʿ-ı faẓl u hūner ehl-i kemāle māyilüz

CCXXV [der-kenār]

Mefāʿlūn mefāʿlūn mefāʿlūn mefāʿlūn

• - - - / • - - - / • - - - / • - - -

1. Dem olmaz cān-ı bīmāra ten-i fersūde bār olmaz
Gönlül haste gözüm beste ayağum pāyidār olmaz
2. Şeb-i fūrkatde qaldum zulmet-i hicrāna gāyet yok
Cemālūn āfitābı şuʿle virmez āşikār olmaz
3. Nazardan düşdi gitdi tıfl-ı eşküm pāy-māl oldı
Felekde yıldızı düşmiş yetīme iʿtibār olmaz
4. El irmez çok çalışma zāhidā gel geç bu sevdādan
Sözüm tut bu tutuşla şāhid-i maʿnā şikār [olmaz]
5. Gözün aç Medhīyā başuñ yarağın gör sefer düşdi
Musāfir-hānedür ʿālem kimesne ber-qarār olmaz

CCXXVI

Fāʿilātūn fāʿilātūn fāʿilātūn fāʿilūn

- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Biz şu şemʿ-i rūy-ı yāre per yağan pervāneyüz
Yana geldük iş bu āteş-dān-ı dehre yanayuz
2. Kākül-i müşğīnini yārūn tağıtmış mū-be-mū
Ol perişānuñ ruḥı devrinde buldı şāne yüz
3. Yüz naşīhat kılsañ ey nāşih taḥammül eylerüz
Bir nice yüz biñ belā-bārın çeken dīvāneyüz
4. Ey delikanlu benüm gönlümi yaqduñ kaçma gel
Genc sensin genc içün bir gūşe-i vlrāneyüz

5. Bir zamān mecnūn idūñ leyli-yi ʿaşka Medhīyā
Şimdi hālkuñ dillerinde söylenür efsāneyüz

CCXXVII⁵⁶⁵

Fāʿilātūn fāʿilātūn fāʿilūn

- • - - / - • - - / - • -

1. Cānumuz Yūsuf beden zindānumuz
Çıksa görsek ʿalʿat-i cānānumuz
2. Ser viren meydāna gelsün serverā
Açılupdur ser-be-ser meydānumuz
3. Rūz-ı haşr olunca maʿmūr olmasun
Koñ harāb olsun dil-i vīrānumuz
4. Baħr-ı Kūlzūm niçe teskīn eylesün
Dehri yakdı āteş-i sūzānumuz
5. Bāl açup bālāda pervāz itmedi
Bir kafesde kaldı murg-ı cānumuz
6. Yūsufın arar gezer Yaʿkūb-veş
Görmez oldı dīde-i giryānumuz
- 131b 7. Yir yüzinde gezmedük yir kalmadı
Çarha çıkdı Medhīyā efgānumuz

CCXXVIII

Fāʿilātūn fāʿilātūn fāʿilūn

- • - - / - • - - / - • -

1. Şüretā deryā-yı ʿaşka ʿalmışuz
Şan yanar āteş içinde ʿalmışuz
2. Āteş içre irmişüz bir bahre kim
Kaṭresinden dürr-i gevher almışuz
3. Ser-be-ser gözden geçürdük ʿālemi
Gūyiyā biz ʿayn-ı ʿālem olmuşuz

⁵⁶⁵ Bu şiir M nüshasında XLV. gazel olarak 24b'den başlamaktadır.

4. Yār içün bu rûzigârı geşt idüp
Âhır anı kendümüzde bulmuşuz
5. Şıgmaz oldu cisme aşla nuş u pend
Medhiyâ 'aşk-ile şöyle tolmışuz

CCXXIX

Fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlün
 • • - - / • • - - / • • - - / • • -
 (Fâ'îlâtün) (fâ'îlün)
 - • - - - -

1. Şûfiyâ bâde içersek n'ola kıan eylemezüz
Mâl ü cāna kıyaruz saña ziyān eylemezüz
2. Halkuñ âzādesiyüz Hālik-i bî-çūna kuluz
Hāşılı sîm ü zeri vird-i zebān eylemezüz
3. Bizi mey içdi didüñ gerçi helāl eylemedüñ
Sözünüñ hākk bilirüz sizi yalan eylemezüz
4. Düşerüz 'aşk odına şevk-ile pervāne-şifat
Gice gündüz yanaruz āh u figān eylemezüz
5. 'Işk-ı dildārı bugün dilde nihān eylemişüz
Medhiyâ cān virürüz sırrı 'ayān eylemezüz

CCXXX⁵⁶⁶

Fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlün
 - • - - / - • - - / - • -

132a

1. Yol bizüz hem dil bizüz hem iz bizüz
Görmege Hākk'uñ cemālin göz bizüz
2. Bāğ-bānı Hākk cihān-bālā dıraht
Berg ü bārı her kim ise öz bizüz
3. Bizi söylerler bu halkuñ dilleri
Kimi ağız kimi dildür söz bizüz
4. Her şeb eylerler bizi vird-i zebān
Gice anlar gālibā gündüz bizüz

⁵⁶⁶ Bu şiir M nüshasında XLIX. gazel olarak 25b'den başlamaktadır.

5. H̱ar raḳı̄bũñ gözi bizde Medḥiyā
Bize dir kimsin dirüz kim biz bizüz

CCXXXI

Fā'īlātün fā'īlātün fā'īlün
- • - - / - • - - / - • -

1. Şāfdur şūfl içimüz taşumuz
Zāhir ü bāṭın H̱üdā yoldaşumuz
2. Ara yirde H̱aḳḳ bilür bī-gāne yok
Cümle mü'minler bizüm kardaşumuz
3. 'Āşıkuz biz gerçi kim bī-pā vü ser
Pāyümüz serde ayakda başumuz
4. İki cārī çeşmelerdür çeşmümüz
İki gözli cisre beñzer kaşumuz
5. Yaşadukça Medḥiyā yaşardı göz
Yüz yaşaduk başdan aşdı yaşumuz

CCXXXII

Fā'īlātün fā'īlātün fā'īlün
- • - - / - • - - / - • -

1. Ger bizümle yār olursa bārımız
Ġam degül olsa cihān aḡyārımız
2. Bükdi ḳaddüm kār u bār-ı rūzigār
Çekduk el ḳalmadı ḳār u bārımız
3. 'Āşık olduk terk-i nām u neng idüp
'Aşḳa düşduk gitdi neng ü 'ārımız
4. Gül yüzine ḳarşu yārũñ bülbulüz
Ġālib olur faşl-ı gülde zārımız
5. Derd-i dil-ber ḳaldı dilde Medḥiyā
Oldurur 'ālemde yār-i ḡārımız

132b

CCXXXIII

Mefāʿlün mefāʿlün mefāʿlün mefāʿlün
 • - - - / • - - - / • - - - / • - - -

1. Sipîhr-i sînede mihr-i dil-ârâ olmasa olmaz
Göñül âyînesi pâk ü mücellâ olmasa olmaz
2. Ağız açsam lebûñ esrârını keşf eylesem halka
Nice biñ mürdeler bir demde ihyâ olmasa olmaz
3. İçen âb-ı hayât-ı vaşl-ı yâri ölmez ammâ kim
Velîkin Hızır-ı zinde anda gûyâ olmasa olmaz
4. Seher olmaz karanu dünde kalur göñlümüz şehri
Güneş teg ʿaks-i rûyuñ şevk-i peydâ olmasa olmaz
5. Gülistân-ı cihânda Medhiyâ ʿâlem olur ammâ
Cemâl-i dil-rubâ seyr ü temâşâ olmasa olmaz

CCXXXIV⁵⁶⁷

Mefʿülü mefāʿlün mefʿülü mefāʿlün
 - - • / • - - - / - - • / • - - -

1. Biz tîr-i ğam-ı ʿaşka biñ cân-ile umacuz
Hamd eylerüz Allâh'a ʿaşk ehline ser-tâcuz
2. Hʿân-ı ğam u miñnetle seyr itdi bizi gerdün
Toqluk bizi öldürdi şanur ki yine acuz
3. Çâr ʿunşurumuz Allâh halk eyleyeli va'llâh
Ne zerre kadar acuz ne kimseye muhtâcuz
4. Bir mûnis u yâri yok bir yerde karârı yok
Baħr-ı ğam u fûrkatde pâyânı yok emvâcuz
5. Hep varlığı terk itdük dil kaʿbesine yetdük
Şûkr eyleyelüm Medhî Allâh'a ki hüccâcuz

⁵⁶⁷ Bu gazel A nüshasında yoktur. M nüshasında L. gazel olarak 26a'da yer almaktadır.

[Harfî'l-sîn]

CCXXXV

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Berķ-i hicrānuñ görüp ger āh idersem bir nefes
Nār-ı āhumdan felek yanar nitekim hār u hāss
2. Zād-ı ğam yüklen metā'-ı renc ü miḥnet cem' idüp
Şehr-i 'aşka gitmege ey 'āşık eylerseñ heves
3. Eşkümüñ kim kaṭresi baḥr-ı muḥīte ta'n ider
'Aynuma bir kaṭrece gelmez benüm Nîl u Aras
4. Rûḥ-ı kuds-ile olur murġ-ı revânı hem-cenāḥ
Fî'l-meşel 'aşk ehlinüñ yanında 'ankā bir meges
5. Mest-i cām-ı 'aşk olup ḥayl-i rak'ibi kır geçür
Karşu ṭurmaz şîr-i 'aşka Medḥiyā yüz biñ 'ases

CCXXXVI⁵⁶⁸

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Murġ-ı cānum dem-be-dem uçmağa eylerdi heves
Tîr-i miḥnet kılmasa cismüm müşebbek bir kafes
2. Seyl-i eşkümden benüm aġyār ğāfil ṭurmasun
Aksa Kûlzüm bir yaña māni' degüldür hār u hāss
3. Gel uzatma pendüñi ṭutmaz dil-i dîvānemüz
Nāşihā luṭf it şudā'a bā'ış olma sözi kes
4. Ol Kerîm'üñ kibriyâsı baḥrine olmaz kenār
Kāf-ı luṭfında anuñ sîmurġ-ı 'ankā bir meges
5. Yâ İlāhî gerçi kim cürm ü ḥaṭā ḥadden füzün
Medḥî-i bî-çāreye iḥsānuñ oldu mültemes

133a

⁵⁶⁸ Bu şiir M nüshasında LI. gazel olarak 26a'dan başlamaktadır.

CCXXXVII⁵⁶⁹

Fā'ilatün fā'ilatün fā'ilatün fā'ilün
 - • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Her gice ey dil leb-i cānāna eylersin heves
Zulmet içre çeşm-i hayvāna eylersin heves
2. Kaşr-ı hüsnine kemend-i 'aql-ile irmek muḥāl
Tā felekde bir meh-i tābāna eylersin heves
3. Mışr-ı dilde şāhid-i maḫşūdı eylersin taleb
Ey birāder Yūsuf-ı Ken'āna eylersin heves
4. Zülf ü la'lin yād idüp 'aqluñ perişān eyledüñ
Şeyr-i dīdār itmege mestāne eylersin heves
5. Ehl-i dillerden kaçarsın gün gibi hercāyısın
Ey kamer-veş şoḥbet-i nādāna eylersin heves
6. Bu ne ḥikmetdür eyā tıfl-ı sirīşk-i dīdemüz
Kaṭre iken muttaşıl 'ummāna eylersin heves
7. Seg raḫībüñ raḡmına şahrā-yı dilde ey gönül
Dil-beri şayd itmege şīrāne eylersin heves
8. Medḥiyā bilsem saña ḥūr-ı bihişti kim şorar
Kūy-ı dil-ber var iken yābāna eylersin heves

CCXXXVIII

Fā'ilatün fā'ilatün fā'ilatün fā'ilün
 - • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Gördiler zehr-i ḡam-ı devrānı içdüm tās tās
Ḥālūme raḥm eyleyüp tutdı melekler baña yas
2. Nice ḥurrem olsun ādem bu fenā dünyāda kim
Cünd-i şādīden eşer yok 'asker-i ḡam bī-kıyās
3. Ḡam beyābānında gezdüm nice yıllar serserī
Şehr-i miḥnet şāhıyam geydüm pelās üzre pelās
4. Zūlm u bī-dād eyleme gel luṭf kıl 'āşıklara
Budurur ey şāh-ı 'ādil senden ancak iltimās

⁵⁶⁹ Bu şiir M nüshasında LII. gazel olarak 26b'den başlamaktadır.

5. ‘Âşık oldum egnüme geydüm melâmet hırkasın
‘Âşık-ı şâhî Medhîyâ virdi baña fâhîr libâs

133b

CCXXXIX⁵⁷⁰

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün
- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Bûlbüle her dem olur seyr-i gülistân mültemes
‘Âşık-ı dil-hasteye dîdâr-ı cānān mültemes
2. Âb-ı vaşluñ ger naşib olmaz ise ben teşneye
Hızır elinden olsa itmeme âb-ı hayvân mültemes
3. Devr-i la‘lünde gubâr-ı hatıñuñ hayrânıyam
Sükkerî pâlûdedür hayrâna her ân mültemes
4. Gülşen-i küyünde görse verd-i rûyuñ murğ-ı dil
Bâğ-ı cennet içre kalmaz verd-i handân [mültemes]
5. Medhîyâ bir pâdişâh-ı hüsne kul olduñ ki sen
İzinüñ tozın ider hûr-ile gilmân mültemes

Harfû‘l-şîn

CCXL⁵⁷¹

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün
- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Kaatre kaatre derlemek ol gül ‘izâra hû imiş
Dil meşâmmını mu‘aţtar eyleyen gül bu imiş
2. Dâne dâne eyleyen dendân-ı ğamla bağrumı
Cānuma işler geçen ol dişleri lû‘lû⁵⁷² imiş
3. Deste deste tókilen ruh-sâr-ı cānān üstine
Sünbül-i gül-bû imiş ol kâkül-i şeb-bû imiş
4. Lahza lahza şüret-i hâlüm diger-gün eyleyüp
Vâlih ü hayrân iden ol ğamzesi cādû imiş

⁵⁷⁰ Metinde “sin” harfinin olduğu yere yanlışlıkla ve üstelik “h” harfiyle “Harfû‘l-şâ” yazılmıştır.

⁵⁷¹ Bu şiir M nüshasında LIII. gazel olarak 27a’dan başlamaktadır.

⁵⁷² Metinde “lülû” şeklinde hemzesiz yazılmıştır.

5. Vara vara vādī-i hicrāna varur ayağı
Seyl-i eşki ʿāşıkuñ taşkın akar bir cū imiş
6. Taşa taş dem-be-dem eşk-i revānı çeşmümün
Ġarķa virdi ʿālemi hayfā ne kanlu ş u imiş
7. Pāre pāre kıldı tıġ-i nār-ı fūrķat sīnesin
Medħiyā kısmet olan rūz-ı ezelde bu imiş

CCXLI

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün
- • - - / - • - - / - • - - / - • -

134a

1. Hāne-i dehr-i denī bir dār-ı bī-bünyād imiş
Rūzigār-ile anuñ her bir taş ber-bād imiş
2. Ey şoran göñli evin ben ʿāşık-ı bī-çārenün
Ġāh ķahr-ile fenā geh luṭf-ile ābād imiş
3. Tālib-i dünyā olanlar nefsi-ş şümā ķul olur
Māsivāyı terk idenler ġuşşadan āzād imiş
4. ʿĀşık-ı bī-dillere derd ü belā-yı hecr-i yār
Rāh-ı ʿaşķa ġitmege hāzır zevād u zād imiş
5. Ādem oldur dünyede adı yaman yād olmaya
Medħiyā bāķī ķalan ʿālemde yaħşı ad imiş

CCXLII

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün
- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Yār olur şandum o yārün ġayr yāri var imiş
Şimdi bildüm ġayrlerle özge ķarı var imiş
2. Geldi ben bīmār-ı ʿaşķı ġörmege didi tabīb
Ġör bu bīmāruñ daħı feryād u zārı var imiş
3. Tālīf u devlet anuñ baħt u saʿadet aña yār
Her kimün kim dünyede ġün yüzlü yāri [var imiş]

4. Aldı mirāt-ı dili dil-ber yine redd eyledi
Didi bu āyinenüñ hod inkisārı var imiş
5. Kākülin dil-ber gösterdi gün yüzi oldı ‘ayān
Ol şeb-i deycūruñ āhırde nehārı var imiş
6. Zülf ü rüyından anuñ oldı mu‘aṭṭar cān u dil
Müşkden zülfi anuñ gülden ‘izārı var imiş
7. İtlerinden ‘add idermiş Medhīyi ol pādişāh
Ḥamdü li’llāh seg kadarca i‘tibārı var imiş

CCXLIII

Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün
 • • – – / • • – – / • • – – / • • –
 (Fā‘ilātün) (fā‘lün)
 – • – – – –

1. Vuşlatuñ āhırı hicrān didiler gerçek imiş
La‘lūñı derdüme dermān didiler gerçek imiş
2. Kūyuña ehl-i nazarlar n'ola cennet diseler
İşigüñ ravza-i rızvān didiler gerçek imiş
3. Devr-i rüyunda ḥaṭun ‘aynuma zulmet görünür
Dehenüñ çeşme-i ḥayvān didiler gerçek imiş
4. Seyr idüp muşḥaf-ı ḥüsnüñ didi bir ehl-i nazar
Ḥaṭṭ-ı yāķūtuña reyḥān didiler gerçek imiş
- 134b 5. Medḥiyā emrine rām olsa o şāhuñ n'ola ḥalk
Andadur mühr-i Süleymān didiler gerçek imiş

CCXLIV

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün
 – • – – / – • – – / – • – – / – • –

1. Dil-berüm ḥayfā dirīgā bī-vefā dil-dār imiş
Şimdi bildüm ol perī-veş māyil-i āgyār imiş
2. Reh-güzārın bağlamış yārüñ sirişk-i çeşm-i ter
Vuşlata māni‘ olan bu dīde-i ḥün-bār imiş

3. Qaddümi yay eyleyen kullâb-ı zülf-i dil-rubâ
Sînemi mecrûh iden her dem hadeng-i yâr [imiş]
4. Şâh-ı gül üzre biten her gonca-i zîbâ için
Nice biñ bûlbûl cihân gül-zârı içre zâr [imiş]
5. Bîl[me]düm tâ şerbetini içmeyince Medhîyâ
Tatlu cânım acıdan ol hançer-i hûn-h'âr imiş

CCXLV⁵⁷³

Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün
- - • / - • - • / • - - • / - • -

1. 'Âşık ki dūd-ı âhı aña sāye-bān imiş
Seyl-i sirişk-i dîdesi taht-ı revān imiş
2. Rāh-ı maḥabbet içre şu kim pāy-māl olur
İklīm-i 'aşka pādişeh-i kām-rān imiş
3. Yahşî şanurdum 'aşkuñı evvel nazarda ben
Evvel kişiye yahşî görinen yaman imiş
4. Başdan ayağā şaldı beni yār-ı hecr-i yār
'Aşk-ile şol ki başa çıkar pehlevān imiş
5. Kaş-ile kirpigine gönül virdüğüm bu kim
Lāzım olan kişiye çü tîr-i kemān imiş
- 6.⁵⁷⁴ Sükker lebini şundi benüm aғzuma o yār
Emdürmedi toyınca meger imtihān imiş
7. Medhî-i zāra kıydı meded virmedi emān
Cānā hadeng-i gamzeñ 'aceb bî-emān imiş

135a

CCXLVI

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Ey melek-şüret cefâ saña ezelden hû imiş
Ben haber aldum sizüñ illerde 'âdet bu imiş

⁵⁷³ Bu şiir M nüshasında LIV. gazel olarak 27b'den başlamaktadır.

⁵⁷⁴ 6. beyit M nüshasında yoktur.

2. Görinen mirât-ı rûyuñda degül hâl-i siyâh
Âfitâba secde eyler bir kıara Hindü imiş
3. Genc-i hüsnüñde tolanup iki ejderhâ yatur
Devr-i ruḥ-sâruñda anlar şüretâ gîsü imiş
4. Seyr-i bâğa gönümi her lahza meyyâl eyleyen
Bir yüzi gül saçı sünbül kâmeti dil-cü imiş
5. İrişür her şeb meşâmm-ı câna bûy-ı zülf-i yâr
Şöyle beñzer zülf-i dil-ber Medḥiyâ şeb-bü imiş

CCXLVII⁵⁷⁵

Mef'ulü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

- - • / - • - • / • - - • / - • -

1. Ol pâdişeh ki Hızır nebî reh-beri imiş
Atı öñince ḥayl-i melâ'ik çeri imiş
2. Nûr istifâde itmek içün rûy-ı şâhidin
Devr-i felekde mihr ile meh serserî imiş
3. Göz yummayup felekde gezer Zühre mâh u sâl
Ḥâk-i cenâb-ı pâdişeh müşterî imiş
4. Her kim ki rûy-ı pâdişeh eyleye nâzar
Derd ü belâ vü miḥnet u ḡamdan berî imiş
- 5.⁵⁷⁶ Her kim iderse kec nâzar ol şâh-ı 'âdile
Çıksun gerekse iki gözünüñ⁵⁷⁷ biri imiş
6. Geh gün gibi zuhûra gelür gâh olur nihân
Zâhir budur ki yâ melek ol yâ perî imiş
7. Sultân Murâd ol⁵⁷⁸ ki şehin-şâh-ı baḥr u berr
Şâhân-ı Türk ü Hind ü Ḥabeş kıulları imiş
8. Medḥî o şehriyâre nice kıul olabilür
Şâh-ı 'Acem o pâdişehüñ çâkeri imiş

⁵⁷⁵ Bu şiir M nüshasında LV. gazel olarak 27b'den başlamaktadır.

⁵⁷⁶ 5. beyit M nüshasında yoktur.

⁵⁷⁷ Metinde "gözümüñ" şeklinde birinci tekil şahıs olarak yazılmıştır.

⁵⁷⁸ M nüshasında ol kelimesi yerine "elif" ve "nun" yazılmıştır.

CCXLVIII

Mefā'ılün mefā'ılün fe'ülün

• - - - / • - - - / • - -

135b

1. Ciger pergālesinde olsa ger baş
Dem-ā-dem dīdeden kanlı çıkar yaş
2. Gözüñden şöyle tök eşk-i dem-ālūd
Demüñden la'l-reng olsun kara taş
3. Şakın seng-i melāmetden geçilmez
Maḥabbet yolları bağlandı yoldaş
4. Reh-i 'aşk içre tenhā gitme zinhār
Kulağuzsuz kuş uçmaz ey karındaş
5. Gerekse Medḥiyā kardaşuñ olsun
Hazer kıl itme sırruñ kimseye fāş

CCXLIX

Mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün

• - - - / • - - - / • - - - / • - - -

1. Benüm teg var mı miḥñetden bükülmiş kaddi dāl olmuş
Maḥabbet reh-güzārında vücūdı pāy-māl olmuş
2. Götürdi yir yüzinden cism-i zerdüm eşk-i ḥūñnüm
Görüp bir aşınā didi buña rengin ḥayāl [olmuş]
3. Görince gün yüzüñ cānum tağıldı zerre-veş varum
Ṭabībüm n'olduğum bilmem baña bir özge ḥāl olmuş
4. Bugün ol server-i ḥübān 'izārı gün gibi rahşān
Melāḥat āsumānında meh-i ferḥunde-fāl olmuş
5. Şorarsañ sīm-i eşkin Medḥi-i zār u dil-efgāruñ
Eriyüp pūte-i mihr ü maḥabbet içere ḳal olmuş

CCL⁵⁷⁹

Mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün
 - - • / - • - • / • - - • / - • -

1. Sen āfitāba kıldı nazar çin seher güneş
 Çāk itdi çekdi yaqasını ser-be-ser güneş
2. Yağdı cihānı āhum odı çıkdı göklere
 Nār-ı dilümden oldı benüm bir şerer güneş
3. Yandı hışār-ı çarh-ı felek odlara diyu
 Aḥşām⁵⁸⁰ olunca burc-ı felekde gezer güneş
4. Odlara yağdı cānını bir meh-likā meger
 Çāk eyleyüp yaqasını her gün yanar güneş
5. Medḥi gibi yüzini sürer ḥāk-i pāyüñe
 Ey meh gulām-ı kem-türüñ olmuş meger güneş

136a

CCLI

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
 - • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Ebruvānın hışm-ile dil-ber ki pür çin eylemiş
 Tır-i müjgānın çeküp 'āşıqlara kın eylemiş
2. Gördi Tātār-ı müjeñ dil mülkini gāret kıur
 Kara zülfüñ Rūm'a düşmiş gāret-i dīn [eylemiş]
3. Kend'özin Yūsuf'dan a'lā görmüş ol şāhib-cemāl
 Göz göre āyīne ol dil-dārı ḥod-bīn [eylemiş]
4. Hoş kebüter-bāz imiş şehbāz-ı çeşm-i dil-bere
 Döne döne bu dil-i āvāre taḥsīn [eylemiş]
5. Ol büt-i Çīn'de kerāmet yok mıdur kim Medḥiyā
 Sāye-i zülfi kara toprağı müşğīn eylemiş

⁵⁷⁹ Bu şiir M nüshasında LVI. gazel olarak 28a'dan başlamaktadır.

⁵⁸⁰ Aḥşām : Akşām M

CCLII

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Acımaz bu sīnemüñ zahmın gören ol bağı taş
Sırr-ı 'aşkı dil bu demlerde diler kim ide fāş
2. Tākatüm yok vuşlat-ı dil-dāra ruhsat bulmağa
Kılmışam cünd-i ğam-ı hicrān-ile şöyle şavaş
3. Haṭṭ u hāl u kākül ü müjgān u çeşm-i pür-sitiz
Şan Celālī leşkeridür Rüm'da kaldurdu baş
4. Biñ yaşasun ol civān ben pīri kıldı yaşa ğark
Māsivāya bakmazam başumdan aşdı kanlı yaş
5. Çün yaraşmaz Hakk'dan ayruya maḥabbet Medḥiyā
Levh-i dilden kıl nukūş-ı ğayrı ser-tā-ser tırāş

CCLIII⁵⁸¹

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Ol büt-i Çīn zülfini ğāret-ger-i dīn eylemiş
Rūyi üzre deste deste çīn-ber-çīn eylemiş
2. Hāṭır-ı 'aşıq mişāl ol gül perīşān sünbūlin⁵⁸²
Ayğa şalmuş kara toprağı miskīn⁵⁸³ eylemiş
3. Katl-i 'uşşāk itmek-içün tīr-i müjgānın çeküp
Ebruvānın çīn idüp 'aşk ehline kīn eylemiş
- 136b 4. Vaşfuñ itmiş ḥusrevā vaşşāf-ı devr-i rūzigār
Kışsa-i ḥüsnūñ senūñ şīrīn ü rengīn eylemiş
5. Medḥiyā sen şī'rūñi sihr-i ḥelāl it kim ḥasūd
Ḥ'āh medḥ ü ḥ'āh zemm ü ḥ'āh taḥsīn eylemiş

⁵⁸¹ Bu şiir M nüshasında LVII. gazel olarak 28a'dan başlamaktadır.

⁵⁸² sünbūlin : eylemiş M

⁵⁸³ miskīn : müşğīn M

CCLIV⁵⁸⁴

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

• - - - / • - - - / • - - - / • - - -

1. O hūnī teşnegāna deşne-i pür-tāb göstermiş
Ölümlü hasteler nüş itmek-içün āb göstermiş
2. Ele şimşīr alup iklim-i cānı çalışup açar
Cigerler pārenlenmiş şerhalar hūn-āb [göstermiş]
- 3.⁵⁸⁵ Şeb-i zūlfini ref itmiş yüzinden ol hilāl-ebrū
Bütün şehre karanu gicede meh-tāb göstermiş
4. Leb-i cān-bağş-ı yāri kudretin izhār idüp Bārī
Gözüm merdümlerine gevher-i nā-yāb göstermiş
5. Demūn olsun dil-i Medhī-i zārı pür-şafā itdūn
O pīri sākiyā 'aşkuñ şarābı şāb göstermiş

[Harfū'l-şād]

CCLV⁵⁸⁶

Fā'īlātün fā'īlātün fā'īlātün fā'īlün

- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Cānuñı kılmađuñ ey dil dil-rubālardan halāş
Olmađuñ gitđuñ dirġā bī-vefālardan halāş
2. Kime feryād eyleyem çarh-ı sitem-gerden 'aceb
Kılmağu bir dem beni derd ü belālardan halāş
3. Āb-ı Hızr'ı nüş idersin vādī-i zulmetde sen
Kevkeb-i bahtuñ olursa meh-liqālardan halāş
4. Tā'at ü zühd ü vera'la iftiḥār itmek neden
Olmađuñ zāhid daḥı sen bu riyālardan halāş
5. Dil rubālar zūlfine dil bağlayanlar Medhiyā
Olımazlar ḥaşre dek cevır ü cefālardan halāş

⁵⁸⁴ Bu şiir M nüshasında LVIII. gazel olarak 26b'den başlamaktadır.

⁵⁸⁵ 3. beyit M nüshasında yoktur.

⁵⁸⁶ Bu şiir M nüshasında LIX. gazel olarak 28b'den başlamaktadır.

137a

[Ḥarfü'l-dād]

CCLVI⁵⁸⁷

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Şāni'ün şun'ını bilmekdür temāşādan ğaraż
Nūr-ı Ḥaqq'ı görmedür bu seyr-i eşyādan ğaraż
2. 'Āleme 'āşık gelüp 'uqbāya 'āşık gitmedür
Budurur ben bildüğüm dünyā vü 'uqbādan ğaraż
3. Mü'minün kalbini yıkma 'arş vīrān olmasun
Ġāfil olma oldurur 'arş-ı mu'allādan ğaraż
4. Nakd-i eşkün harc iderseñ cennet-i a'la senün
Āhirette yir idinmek gibi dünyādan ğaraż
5. Gülşeninde Medhiyi bülbül gibi zār itmedür
Bāğ-ı 'ālemde hemān ol verd-i ra'nādan ğaraż

[Ḥarfü'l-tā]

CCLVII⁵⁸⁸

Mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün

- - • / - • - • / • - - • / - • -

1. Gül şafhasında oldu bugün āşikār ḥaṭṭ
Kimse cihānda görmedi böyle ğubār-ḥaṭṭ
2. Eṭrāf-ı gülşen oldu yine hoş benefşe-zār
Zībā yaraşdı saña eyā gül-'izār ḥaṭṭ
3. Saña mülāzım oldu kamu ḥaṭṭ-ı şināslar
Devr-i ruḥuñda buldı 'aceb i'tibār ḥaṭṭ
4. Gördüm ğubār-ḥaṭṭuñu ey lāle-ruḥ didüm
Yazmuş debīr-i ḥikmet iñen yādigār ḥaṭṭ
5. Būy-ı vefā meşāmm-ı dile irdi Medhiyā
Bād esdügünce virdi şafā müşg-bār-ḥaṭṭ

⁵⁸⁷ Bu şiir M nüshasında LX. gazel olarak 29a'dan başlamaktadır.

⁵⁸⁸ Bu şiir M nüshasında LXI. gazel olarak 29b'den başlamaktadır.

[Ḥarfü'l-ẓā]

CCLVIII⁵⁸⁹

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- • - - / - • - - / - • - - / - • -

- 137b
1. Tökdi⁵⁹⁰ kanunu eyledi dil-ber benüm mestāne ḥazz
Ḥançer-i bürrān ucından irdi cism ü cāna ḥazz
  2. Dil tolaşur turmayup şem' -i cemālün şevkine
Nitekim âteşden eyler dā'imā pervāne ḥazz
  3. Kayd-ı bend oldı gönül yārün kemend-i zülfine
Bend-ile zincİrden eyler görün dīvāne ḥazz
  4. Tār-ı zülfin tār-mār itmiş şabā ol meh-veşün
Bu şafādan tañ mıdur irse meşāmm-ı cāna ḥazz
  5. Leblerümden ḥazz ider misin didi Medḥiye yār
Sükkerī pālūdeden şormak 'aceb ḥayrāna ḥazz

[Ḥarfü'l-'ayn]

CCLIX⁵⁹¹

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Āfitāb-ı tal'atünden almasa bir zerre lem'
Bezmümüz kılmaz münevver mäh-i tabān olsa şem'
2. Şol kara zülfün gibi 'aqlum perişān olmasun
Sen raķib-i rū-siyehle ey kamer-veş olma cem'
3. Zevrak içre yāri gördüm mey içre agyār-ile⁵⁹²
Ġayretümden gözlerümden aķdı deryā gibi dem'
4. Bir demürden kal'a olsa cism-i ḥasm-ı nā-bekār
Ṭab-ı āhum bir nefesde eyler anı kal' u kam'
5. 'Aşķ-ı dil-berden baña vā'iz ferāgat eyle dir
Ṭutmazam başum giderse Medḥiyā pendine sem'

⁵⁸⁹ Bu şiir M nüshasında LXII. gazel olarak 29b'den başlamaktadır.

⁵⁹⁰ Tökdi : Dökdi M

⁵⁹¹ Bu şiir M nüshasında LXIII. gazel olarak 30a'dan başlamaktadır.

⁵⁹² agyār-ile : dil-dār-ile M

[Harfî'l-ğayn]

CCLX⁵⁹³

Mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün

- - • / - • - • / • - - • / - • -

1. Farķına gice ŗubħa dek âteŗ yaķar erâĝ
Ŗanur ki nâ-râh-ile baŗa ıķar erâĝ
2. Sen ĝonca gibi ĝülŗene gel 'ayŗ u nûŗ kıl
Olsun felekde bezmüne ŗems ü ķamer erâĝ
3. Baŗdan ayaĝa ĝün gibi pür nür olursa ger
Sen meh-liķaya beŗzemez ey sîm-ber erâĝ
4. Bezm-i belâda 'üd gibi yandugum ĝörüp
Ĝözden benüm-ün aĝlayup âteŗ ŗaķar erâĝ
5. Medħi bu gice ŗem' -i ruħ -ı dil-rubāya ĝir
Nâzûklük-ile 'âŗıķ olup ĝöz kıpar erâĝ

138a

CCLXI

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Ğarķ -ı ĝün oldı ŗeb-i hicrânda sînem üzre dâĝ
Künc-i miħnetde dil-i bîmâra yandurdum erâĝ
2. Dil kemend-i kâkül-i dil-dâra olmuŗdur esîr
Sünbül-i ĝül-büy -ı cānāndan mu'atťardur dimâĝ
3. Ķayd -ı bend ile ŗehâ zincîr-i zûlfüñle bugün
Lâzım olmuŗdur dil-i dîvāneye zincîr u baĝ
4. Acımaŗ ĝâl-i perîŗānum ĝörüp baña ĝabîb
Pister-i ĝamda ne bilsün ĝastenün ĝâlini saĝ
5. Yâd olunmaz Medħiyâ Ferhâd u Mecnün kıŗŗası
ıķdılar ĝatırđan anlar k'oldılar ĝözden ıraĝ

⁵⁹³ Bu ŗiir M nüŗhasında LXIV. gazel olarak 30b'den baŗlamaktadır.

CCLXII⁵⁹⁴

Fā'ilatün fā'ilatün fā'ilatün fā'ilün
 - • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. 'Aks-i hālün sīne-i sūzāna urdı nice dāğ
 Koydı nār-ı fūrkat-i hicrān-ile dāğ üzre dāğ
2. Şem'-i rūyuñ pertev-i nūr-ı Hüdā'dur gūyiyā
 Rūşen olmuşdur anuñ her zerresinden yüz çerāğ
3. Şubha karşı seg rak'ib uyur ben efgān eylerem
 Bende bildüm bilmezimiş hastenün hālini sağ
4. Bāgsuz ey gonca şanma murğ-ı dil feryād ider
 Bend-i zincir-i ser-i zülfün olupdur aña bağ
5. Bāğ-ı 'ömrün 'ākıbet vardur harābı Medhiyā
 Gülşen-i 'ālemde bir dem koma destünden ayağ

[Harfū'l-fā]

CCLXIII⁵⁹⁵

Fā'ilatün fā'ilatün fā'ilatün fā'ilün
 - • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Deste deste rūyine tökse⁵⁹⁶ kaçan cānāne zülf
 Bāğ-ı cennet içre beñzer deste-i reyhāna zülf
2. Devr ider pervāne-veş şem'-i ruḥ-ı dil-dārı gör
 Bu 'acebdür meyl ider bir āteş-i sūzāna zülf
3. İki ruhsārında zülfeynin görüp yārūñ didüm
 Hakk bu kim zībā yaraşmış ol meh-i tābāna zülf
4. Nice nice derd-mendlerdür kemend olmuş yatur
 Beñzemez mi ey müselmānlar Firengistān'a zülf
- 138b 5. Medhiyā dün gice gördüm pister-i rāhatda ben
 Pāyine düşmüş döşenmiş ol şeh-i hūbāna zülf

⁵⁹⁴ Bu şiir M nüshasında LXV. gazel olarak 30b'den başlamaktadır.

⁵⁹⁵ Bu şiir M nüshasında LXVI. gazel olarak 31a'dan başlamaktadır.

⁵⁹⁶ tökse : dökse M

CCLXIV [der-kenār]

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- • - - / - • - - / - • -

1. Merd odur kim ide cürme i'tirāf
Nefs-ile uğraş ide rûz-ı meşāff
2. Merd-i dānā kābil-i feyz olsa ger
Keşret ü vahdetde kābil i'tikāf
3. Kalbüñi sen püte-i fakre koyup
Ol zer-i hāliş gibi bir kalbi şāf
4. Bār-ı cürm ü ma'siyet bükdi bilüm
Çekdügüm bārı götürmez küh-ı Kāf
5. Çün hatāsın bildi sen eyle 'atā
Medhī-i zārı Hüdāyā kıl mu'āf

CCLXV

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Sākiyā mest olsa muhkem ceng ider ehl-i meşāff
Üstüme gam leşkeri geldi yetişdür cām-ı şāf
2. Kūy-ı yāri devr kılmakdan beni dūr eyledüñ
Vā'izā bilsem hatā mı Ka'be'yi kılmak tavāf
3. 'Arşa-i aşk içre cevlan itmege yok cür'etüñ
Nice bir blhüde eylersin dilā lāf u güzāf
4. Neylesün gönlüm gibi zār u zebün u nā-tüvān
Yār cevrin çekmege kılmaz taḥammül küh-ı Kāf
5. Zü'l-ḥumār-ı çeşm-i cellāduñ bugün Medhīnün āh
Cismini tlg-i sitemle ser-be-ser kıldı şikāf

[Harfî'l-kâf]

CCLXVI⁵⁹⁷

Mefâ'ilün mefâ'ilün fe'ülün

• - - - / • - - - / • - -

1. Du'â mı var Hüdâyâ saña lâıık
Şenâña nice kâdirdür halâyık
2. Bize bir şâh-ı 'âdil kıldıñ ihsân
Derûnı pür-şafâ çün şubh-ı şâdık
3. Be-hakk-ı nûr-ı pāk-i şâh-ı kevneyn
Gözi açık ola bahtı uyanık
4. Zalâm-ı zulmı sürdi bād-ı 'adli
Tulû' itdi güneş gitdi busarık
5. İki yüzden Kızılbaş u kırālun⁵⁹⁸
Karara yüzleri hem-çün münâfık
6. İrişe nām-ı pāki her diyāra
Tola tā kim meğārib-ile maşrık
7. Şarāb-ı 'aşk-ı Bārī'den dem-ā-dem
Dil-i Medhī müdām olmaya ayık

139a

CCLXVII [der-kenār]

Mefâ'ilün mefâ'ilün fe'ülün

• - - - / • - - - / • - -

1. Ne bî-gayretsin ey dil sende ğam yok
Ne taş bağırlısın didükde nem yok
2. Dilinde ehl-i 'aşkuñ miñneti çok
Su'āl itseñ şikāyet yok elem [yok]
3. Ne ihsānuñ var anlara senüñ kim
Benī Ādem'de dirsın kim kerem [yok]
4. Güzel bakdum güzel gördüm bu halkı
Ara yirde özümde özge kem [yok]

⁵⁹⁷ Bu şiir M nüshasında LXVII. gazel olarak 31a'dan başlamaktadır.

⁵⁹⁸ kırālun : münâfık M

5. Yatur ser-hoş kırılmış gibi 'uşşāk
Velī sāķī görünmez cām u Cem [yok]
6. Ne dem vardur 'aceb bilsem ne demsüz
Ne em gördük ser-encām anda semm [yok]
7. Dime her yirde yokdur vardur Allāh
Şanur mısın dil-i Medhī'de hemm yok

CCLXVIII

Mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

• - - - / • - - - / • - - - / • - - -

1. Görinmez oldu cānānum dirīgā yār-ı cānum yok
Ölülere katup ağlañ beni rūḥ-ı revānum yok
2. Senüñ cennet turaḡuñ olsun ey vā'iz ben öldükde
Benüm kūy-ı dil-ārāmumdan özge ḥod mekānum yok
3. Beni pīr eyledi ḳaddüm büküp cevri civānānuñ
Döşege düşdüm ağlaram n'içün bir nev-civānum [yok]
4. Ayaḡına n'ola pīr-i muḡānuñ küp düşürsem ben
İki destüm tehī elde şarāb-ı ergavānum [yok]
5. N'ola dil-beste vü dil-teng olursam her dem ey Medhī
Benüm bu gülşen-i 'ālemde bir ḡonca-dehānum yok

CCLXIX⁵⁹⁹

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Bir devāsuz derde düşdüm kim anuñ pāyānı yok
Bir ḥakīmüñ nabżumı tūtmaḡa aṣlā cānı yok
2. 'Ayşumuz telḥ eyledi devr-i felek ḡayfā bizüm
Sāķī-i dehrüñ elinde cām-ı mey devrānı yok
3. Ol göñülde kim dem-ā-dem 'aşķ-ı cānān olmaya
Bir ḡarābe şehre beñzer kim anuñ sultānı [yok]

⁵⁹⁹ Bu şiir M nüshasında LXVIII. gazel olarak 31b'den başlamaktadır.

4. Vaşl-ı dil-dār ile mesrūr olma ey dil muttaşıl
Bir vişāl ile sevin kim ʿāķibet hicrānı yok
5. Seng-i miħnetdür yağan devrān elinden üstüme
Medħī-i bī-ĉārenüñ başına hīĉ dermānı yok

CCLXX

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün
- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Sīneme yüz yara açar nāvek-i dil-dāra bak
Cānuma işler geçer her dem ĥadeng-i yāre bak
2. Zūlm idüp naķd-i revānum aldı kāfir gözlerüñ
İstedüm inkār kıldı göz göre inkāra bak
3. Göz yumup biñ pāre kılduñ tīg-i cevrüñle beni
N'eyledüñ ben derd-mendüñ aç gözüñ bir pāre bak
4. Bāde-nūş olmuş civānum sīnesin ĉāk eylemiş
Sen daħı ey rind-i ʿārif ģudret-i Settār'a bak
5. Derd-i işķuñla senüñ yıllardurur kim ĥastedür
Ey ṭabībüm raħm idüp gel Medħī-i bīmāra bak

139b

CCLXXI [der-kenār]

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün
- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Şundı baña cām-ı ʿaşķı sāķī-i devrān-ı ʿaşķ
Sözlerümden bildiler keyfiyyetüm ʿirfān-ı ʿaşķ
2. Derd ü miħnet renc ü ģam ĥānemde mihmān oldılar
Ĥamdü li'llāh şemʿine cemʿ oldılar yārān-ı ʿaşķ
3. Ṭañ mıdur ĥākister olsa ser-be-ser şehr-i vücūd
Yaķdı yandurdu derūnum āteş-i sūzān-ı ʿaşķ
4. Dil-rubālar naķd-i cān ister metāʿ-ı vaşlına
Cān alursa cān virür ʿaşķ ehline cānān-ı ʿaşķ

5. Nîl-i eşküm ğark-ı âb itdi cihânı Medhîyâ
 Kaynadı tennûr-ı tende cûş idüp ‘ummân-ı ‘aşk

CCLXXII

Mefâ‘lün mefâ‘lün fe‘ülün

• - - - / • - - - / • - -

1. Benem Mecnûn-şîfat dîvâne-i ‘aşk
 Benem mest-i mey-i ğam-ĥâne-i ‘aşk
2. Ĥarâb-âbâd-ı ‘âlemde şorarsañ
 Mekânumdur benüm vîrâne-i ‘aşk
3. Ezel bezminde içdüm cām-ı ‘aşkı
 Anuñ-çün olmuşam mestâne-i ‘aşk
4. Cemālûndür senüñ şem‘-i şeb-efrûz
 Benüm gönlümdürür pervâne-i ‘aşk
5. Yıkılmaz Medhîyâ dest-i fenâdan
 Kâtı muhkem olupdur ĥâne-i ‘aşk

CCLXXIII

Mef‘ülü fâ‘ilâtü mefâ‘lû fâ‘ilün

- - • / - • - • / • - - • / - • -

1. ‘İbret gözi-y-le ‘âkil iseñ bu cihâna bak
 Encümler ile zînet olan âsumâna bak
2. ‘Ömr-i ‘azîz sür‘at-ile nice geçdügin
 Görmek dilerseñ ey göñül âb-ı revâna [bak]
3. Kûyında yâri vâkı‘ada bir gice gören
 Ğafletde olma aç gözüñi bir uyana bak
4. Virme metâ‘-ı ‘ömrüñi sen māl içün şakın
 Ey ĥ‘âce gitdi nakd-i ĥayātuñ ziyâna [bak]
5. Yârüm gice gelür yine yârüm gice gider
 Ol bî-vefâya ol meh-i nâ-mihribâna bak
6. Bezm-i cihânda görme ğam u ğuşşanuñ yüzün
 Sâķl elinde cām-ı mey-i ergavâna bak

7. Görmek dilerseñ âdeme çarhûn cefâsını
Medhî-i zâra n'eyledi devr-i zamâna bak

CCLXXIV⁶⁰⁰

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
- • - - / - • - - / - • -

- 140a
1. Pertev-i nûr-ı Hüdâ'dur cām-ı 'aşk
Maṭla'-ı "şems-i duḥā" dur cām-ı 'aşk
  2. On sekiz biñ 'âlemi seyr itdürür
Ġalibâ ġlî-nümâdur cām-ı 'aşk
  3. Ayağından çıkdı Hızr'ıñ çeşmesi
Anuñ-içün pür-şafâdur cām-ı 'aşk
  4. Nüş idenler kaṭresin görmez memât
Şanmañuz kim bî-bekâdur cām-ı 'aşk
  5. Medhiyâ gel rāh-ı 'aşka baş kadem
Ehl-i 'aşka reh-nümâdur cām-ı 'aşk

CCLXXV

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Ğoncada ey gül senüñ la'lüñdeki güftâr yok
Serv-i bālâda senüñ kaddüñdeki reftâr yok
2. Serve beñzetdüm boyuñ soñra ḥaṭâsın añladum
Anda bu nâz u girişme anda bu ruḥ-sâr yok
3. La'l-i şekker-bâr-ı yâre ğonca beñzetmiş özin
Bî-ḥayâdur ğam degül 'ırz u vakâr u 'âr yok
4. Şordılar ehl-i cinân böyle dimişler ey melek
Ġülşen-i kūyuñ gibi cennetde bir gül-zâr yok
5. Şol güle beñzer 'izâr-ı dil-rubâ kim Medhiyâ
Ġülşen-i cennetde bitmiş dâmeninde ḥâr yok

⁶⁰⁰ Bu şiir M nüshasında LXIX. gazel olarak 32a'dan başlamaktadır.

CCLXXVI

Mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün

• - - - / • - - - / • - - - / • - - -

1. Bu dehr-i bî-bekānuñ 'izz ü cāhı bî-bekā ancak
Bu gül-zār-ı fenānuñ 'ayş u nüşı hep hebā ancak
2. Ğam-ı hicrānı yirmezler cefādan yüz çevirmezler
Ğam u miḥnet maḥabbet ehline mihr ü vefā ancak
3. Belürdi zulmet-i hicrān yetiş ey şem'-i ruḥ-sārum
Reh-i ğamda ğubāruñ çeşmüme kuḥl-ı cilā ancak
4. Degülsin eh-i 'aşkuñ zāhidā esrārına vākıf
İrişmez herkesüñ 'aklı bu bir sırr-ı Hüdā [ancak]
5. Yüri 'ankā-şıfat Kāf-ı kanā'at bekle ey Medḥi
Murād olan hemān 'ālemde ḳalbe bir ğınā ancak

140b

CCLXXVII

Mef'ülü fā'ilātü mefā'ılü fā'ilün

- - • / - • - • / • - - • / - • -

1. Şol meh-likā ki 'āşıka mihr ü vefası yok
Ka'be de olsa sa'y ḳo zırrā şafası yok
2. Şüretde ger olursa bugün reşk-i āfitāb
Mihr itme şol civāna ki 'ırz u ḥayāsı yok
3. Dil-ber ki ḥüsne mālİK ola ḥulḳı olmaya
Deyr içre beñzer ol şaneme kim edāsı yok
4. Yārüñ vişāli günleri çün irdi ğāyete
Şām-ı firāk derd ü ğamuñ intihāsı yok
5. 'Ömrüm yabāna gitme ḳoyup Medḥıyi didüm
Didi yabāna söyleme 'ömrüñ beḳāsı yok

CCLXXVIII

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Tîğ-i hecrüñ dil-berā kıldı vücūdum iki şakḳ
Çıkdı tenden şu gibi taḥte's-serāya irdi çak
2. Zāl-i gerdün dāmenin ğarḳ itdi aḳan ḳanuma
Āsumānı seyr idenler şandılar anı şafaḳ
3. Didi ol meh nūr-ı Ḥaḳḳ oldı cemālümden 'ayān
Bārek Allāh ol şeh-i ḥübān-ı şehrüñ sözi ḥaḳḳ
4. 'Azm-i dīdār eyleseñ ey dil şafā-yı ḳalb-ile
Cūy-veş her dem aḳup bir yirde bir ān ṭurmasaḳ
5. Ārzü-yı lāl-i cān-baḥşuñ ğamı-y-la cān virür
Ey ṭabībüm cān gözi-y-le Medḥī-i bīmāra baḳ

CCLXXIX⁶⁰¹

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Maşrıḳ-ı dilden⁶⁰² çıkup ḥürşīd-i 'ālem-tāb-ı 'aşḳ
Ḥāver-istān mülki oldı sīne-i erbāb-ı 'aşḳ
2. Kıymetini kim bilür anuñ ki gözler görmedi
Şeb-çerāğ-ı nūr-ı Yezdān gevher-i nā-yāb-ı ['aşḳ]
3. Tā ezel cānān aña bir dem tecellī eyledi
Anı gözler döne döne ḥaşre dek dollāb-ı ['aşḳ]
4. Sīne şahrāsına yağdı dīdeden bārān-ı eşḳ
Yudı pāk itdi gönül meydānını seyl-āb-ı ['aşḳ]
- 141a 5. Ḥāliḳe yüz şükr ü minnet yazdılar 'ünvān ile
Defter-i 'uşşāḳ Medḥī nāmını küttāb-ı 'aşḳ

⁶⁰¹ Bu şiir M nüshasında LXX. gazel olarak 32a'dan başlamaktadır.

⁶⁰² Metinde "dilden dilden" olarak iki defa yazılmıştır.

CCLXXX⁶⁰³

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
 - • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Rāyet-i ikbālî çün merdāne çekdi mîr-i 'aşk
 Merd olan meydāna girsün kim budur tedbîr-i 'aşk
2. Ey dil-i dîvāne çün düşdüñ çekinme fāriğ ol
 Kātı muhkemdür kırılmaz zor-ile zincîr-i 'aşk
3. Kayd-ı 'alemden müberrā başına āzād iken
 Kābz u baş itdi vücūdum pençe-i dil-gîr-i ['aşk]
4. Nice Suhrābı helāk itdi nice biñ Rüstemi
 Nice Şîrū sîne sîne ceng uran şol şîr-i ['aşk]
5. Tā ezel tahmîr olurken hāk-i cismüm Medhîyā
 Atılp kavs-i kâderden kaldı anda tîr-i 'aşk

[Harfû'l-kāf]

CCLXXXI

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
 - • - - / - • - - / - • -

1. Nār-ı 'aşka dil kebāb olmak gerek
 Eşk-i gül-günüm şarāb olmak gerek
2. Genc-i 'aşk-ı yāre mālîk olmağa
 Dil serayı hep harāb olmak gerek
3. Hāşılı nāmūs u 'ārı terk idüp
 'Aşk içinde bî-hicāb olmak gerek
4. Leblerüñ ey meh şafağdur gūyiyā
 Rūy-ı pākūñ āfitāb olmak gerek
5. Sözlerüñ lü'lü'-yi⁶⁰⁴ terdür Medhîyā
 Silk-i nazmuñ dürr-i nāb olmak gerek

⁶⁰³ Bu şiir M nüshasında LXXI. gazel olarak 32b'den başlamaktadır.

⁶⁰⁴ Metinde "lülü" şeklinde hemzesiz yazılmıştır.

CCLXXXII

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Devr ider ruḥ-sāruñi zülf-i semen-būyuñ senüñ
Cezb ider 'uṣṣākı kıblem ka'be-i rūyuñ senüñ
2. Eşk-i çeşmüm akıdur her dem ğubār-ı pāyüñe
Yaşımı seyl-āb ider şol kıdd-i dil-cūyuñ senüñ
3. Günde biñ kez öldürürsin tıĝ-i fūrkatle beni
Muttaşıl kıan eylemekdür ğālibā ḥūyuñ senüñ
- 141b 4. Şol kıadar ğeşt eyledüm bir cāy-ı tehnā ğörmedüm
Ehl-i dillerle pūr olmuş cennet-i kūyuñ senüñ
5. Kışsa-ḥ'ān olmuş cihān ḥalkı derilmiş başına
Vaşf ider ğül ruḥlaruñ Medḥi du'ā-ĝūyuñ senüñ

CCLXXXIII

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- • - - / - • - - / - • -

1. Ey ğözüm kıan dökmedür kārūñ senüñ
Kandasın ya kıandadır 'āruñ senüñ
2. Yaşa ğark itdüñ dil ü cān zevrākın
Ben yoĝ oldum yoĝ ola varuñ senüñ
3. Yār-ile vuşlat ümīdin eyleme
Hecr ü fūrkatdür dilā yārūñ senüñ
4. Yārine vir cānı şalma yarına
Çünki var yārine ikrāruñ senüñ
5. Sebze-zār-ı dehri kıldı lāle-zār
Medḥiyā bu çeşm-i ḥūn-bāruñ senüñ

CCLXXXIV⁶⁰⁵

Fā'ilatün fā'ilatün fā'ilatün fā'ilün

- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Bilmedüm hergiz nedür ey lāle-ruḥ⁶⁰⁶ ḥūyuñ senüñ
Bulmadum bu gülşen içre şemme-i būyuñ senüñ
2. Kaṭre kaṭre saçılan kanlu sirişkünden benüm
Gülşen oldı ey melek-ḥū ser-be-ser kūyuñ senüñ
3. Pāk-meşreb 'āşık-ı dīdār olanlar meyl ider
Bir içim şudur leṭāfetde hemān rūyuñ senüñ
4. Nice biñ cānlar fedā vü kelleler ğaltān olur
Her ne yirde dil-berā⁶⁰⁷ düşse ser-i mūyuñ senüñ
- 5.⁶⁰⁸ Özgeler ey şeh-suvārum dil virürlerse saña
Yoluña cānın virür Medḥī suḥan-gūyuñ senüñ

CCLXXXV

Fe'ülün fe'ülün fe'ülün fe'ül

• - - / • - - / • - - / • -

142a

1. Şehinşāh olanda se 'ādet gerek
'Ādālet mürüvvet şehāvet gerek
2. Yüzün görse a'dā revān cān vire
Mehābet celādet şecā'at gerek
3. 'Adālet-peẓīr ü memālik-sitān
Kerem ıssı şāḥib-velāyet gerek
4. Hem itmeye aşḥāba buğz u ğaraż
Derūnında mihr ü maḥabbet gerek
5. Şu kim çār yāre 'adūdur dilā
Aña cān u dilden 'adāvet gerek
6. Muḥaşşal Müselmānlaruñ üstine
Ḥalīfe olanda diyānet gerek

⁶⁰⁵ Bu şiir M nüshasında LXXII. gazel olarak 32b'den başlamaktadır.

⁶⁰⁶ hergiz nedür ey lāle-ruḥ : ey lāle ruḥ hergiz nedür M

⁶⁰⁷ dil-berā : serverā M

⁶⁰⁸ 5. beyit M nüshasında olmayıp onun yerine ancak A nüshasında olan CCLXXXII. gazelin makta beyti konulmuştur

7. Dil u cāna te'sīr ide sözleri
Bürüdet gerekmez harāret gerek
8. Diye şî'r-i ġarrā çü la'l u güher
Be-ġāyet belāġat feşāhat gerek
9. Bular cümle taḥşīl olur Medḥiyā
Velikin Ḥüdā'dan hidāyet gerek

CCLXXXVI

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
- • - - / - • - - / - • -

1. Ey gönül sen Ḥaḳḳ'ı idrāk itmedün
Çok işitdün Tañrı'dan bāk itmedün
2. Yaḳa'nı dest-i nedāmetle tutup
Derd ü ḥasretle çeküp çāk itmedün
3. Āb u gilden kılmaduñ cānı ḥalāş
Menzilün gün gibi eflāk [itmedün]
4. Rūzigāruñ şiddetinden gey şaḳın
Sen bu cism-i ḥāki nem-nāk [itmedün]
5. Kāpladı gerd u küdüret ser-be-ser
Medḥiyā āyīneñi pāk itmedün

CCLXXXVII⁶⁰⁹

Mef'ulü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün
- - • / - • - • / • - - • / - • -

142b

1. Mülk-i vücūdı n'eyleyeyin baña cān gerek
Dil kişverine bir şeh-i ġitī-sitān gerek
2. Dāġ-ı firāk u eşk-i nedāmetle hem-reh ol
Saña diyār-ı ġamda dilā āb u nān gerek
3. Cehd it cihānda mübtezele virme gönölünü
Dil-ber efendi ġāyet-ile kām-rān gerek

⁶⁰⁹ Bu şiir M nüshasında LXXIII. gazel olarak 33a'dan başlamaktadır. Ayrıca bu gazel şair tarafından tahmis edilmiştir. Bkz. LXX. muhammes.

- 4.⁶¹⁰ Rûhum yoluña sîm ü zerûm hep fedâ didüm
Ol cân ıabîbî geldi dîdî cânâ cân [gerek]
5. Hûrşîd-i rûy-ı yâre takarrüb dilerse dil
Âh [u] şerârî 'arşa anuñ nerdübân [gerek]
6. Dilden ki çıkdı kâfile-i âh u nâleler
Kemter konağı evvel anuñ âsumân gerek
7. Bir gözi kanlu hûnîye 'âşık olanlaruñ
Her demde Medhîl dîdeleri hûn-feşân gerek

CCLXXXVIII⁶¹¹

Fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlün
- • - - / - • - - / - • -

1. 'Aşk-ile uğraş iden server gerek
Girmege meydân-ı 'aşka er gerek
2. 'Âşıkun 'aşk âteşine döymege
Bağrı yâ âhen veyâ mermer gerek
3. Gîll u gışşdan nuţkuñu pāk eyle kim
Tîğ keskin olmağa cevher gerek
4. 'Âşık-ı dîdâr olañuñ hâşılı
Eşki sîm ü rûy-ı zerdi zer gerek
5. 'Âlem-i 'ulvîde pervâz itme kim
Medhîyâ uçmağa bâl ü per gerek

CCLXXXIX⁶¹²

Fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlün
- • - - / - • - - / - • -

1. Merd olan rāh-ı Hüdā'da er gerek
Çekmege dîn gayretin server gerek

⁶¹⁰ 4. beyit M nüshasında yoktur.

⁶¹¹ Bu gazel CCCXVII no'lu gazelin varyantıdır.

⁶¹² Bu şiir M nüshasında LXXIV. gazel olarak 33b'den başlamaktadır.

2. Āşiyānı şāh-bāz-ı himmetüñ
Nüh feleklerden daḥı ber-ter gerek
3. Kıрмаğa⁶¹³ iblīs nefsüñ leşkerin
Tīg ü gürz ü nīze vü ḥaṇçer gerek
- 143a 4. Oldur ‘āşık kim anı ma‘şūk aña
Anuñ ism ü resmi der-defter gerek
5. Kaḥbe zen dünyāya kılma ser-fürü
Ḥāşılı zen zen gerek er er gerek
6. Ḥātırında rüz u şeb ‘aşk ehlinüñ
Āyet-i “Nūr u Duhān” ezber gerek

CCXC

Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün
• • – – / • • – – / • • – – / • • –
(Fā‘ilātün) (fā‘lün)
– • – – – –

1. Var mı bir serv-i sehl-ḳadd-i dil-ārādan yig
Bāğda gül mi biter şol ruḥ-ı zībādan yig
2. Devr-i la‘linde bī-minnet-i mūdām eyler o yār
Neş’e-i cām-ı lebi bāde-i ḥamrādan yig
3. Zāhidā şöyle kıyās eyle ki yanumda benüm
Zikr-i la‘li o mehūñ cām-ı muşaffādan yig
4. Ayuñ on dördi gibi dehre ziyā virdi gice
Dil-berā mihr-i ruḥuñ gurre-i garrādan yig
5. Medḥiyā mülk-i cihān içre şorarlarsa saña
Ser-i kūyı o şehūñ kişver-i Dārā’dan yig

CCXCI

Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün
• • – – / • • – – / • • – – / • • –
(Fā‘ilātün) (fā‘lün)
– • – – – –

1. Ten-i bīmārumı bī-cān ḳomaduñ cān olduñ
Ey ṭabīb dil ü cān-ı derdüme dermān olduñ

⁶¹³ Kıрмаğa : Ḳomağa M

2. Kāl°a-i cismümi feth itdi sipāh-ı °aşkuñ
Ḥamdü li°llāh ki gönül mülkine sulṭān olduñ
3. Kaşr-ı firdevs-i berīn oldu serāyı şāhuñ
Ey melek-çehre bugün sen āña rıdvān olduñ
4. Niçe demdür ki gönül şāh-ı cihān bezminde
Bülbül-i nağme-serā gibi hoş elhān olduñ
5. Medḥiyā derd ü gam-ı devri ferāmūş eyle
Bir şeh-i °ādile çün bende-i fermān olduñ

CCXCII

Mef°ülü fā°ilātü mefā°lū fā°ilün
- - • / - • - • / • - - • / - • -

143b

1. Öldürdi hışm-ile beni şol bī-emān gözün
Kāfir midür ki virmedi bir dem emān gözün
2. Şīr-i jiyān geçürdi gönül deşt-i sīnede
Ḳattālīg-ıla başdı anı Ḳahramān gözün
3. Çīn u Ḥoten memālikinün pādişāhıdur
Miskī sütunlar üzre kırar sāyebān [gözün]
4. Derd-i derūn-ı sīnemüzi āşikār ider
Naqd-i qarār u şabrum alır her zamān [gözün]
5. Medḥī-i zāra virmez emān bir dem öldürür
Cellād gibi hışm-ile ey bī-emān gözün

CCXCIII

Fā°ilātün fā°ilātün fā°ilātün fā°ilün
- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Bāğ-ı ḥüsn içre boyuñ teg serv-ķāmet görmedük
°Ömrümüzde ḥāşılı böyle kıyāmet görmedük
2. Lahzada tīr-i müjen biñ ḥasteye eyler helāk
Ey kaşı yā biz bunuñ gibi bir āfet [görmedük]

3. Merdüm-i çeşmüm benüm âb üzre kılmuşdur karar
Devr içinde böyle bir şāhib-kerāmet [görmedük]
4. Rûy-ı yāri görmeyelden her günüm ahşām olur
Vādî-yi zulmetdeyüz rûz-ı sa'ādet [görmedük]
5. Qadd-i yāri Medhîyā gördüm kıyāmetdür didüm
Ehl-i diller didiler böyle 'alāmet görmedük

CCXCIV⁶¹⁴

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Pîr-i 'aşk-ı şāh Hüseyn'e ben mürîd⁶¹⁵ olsam gerek
Kerbelā-yı kûyına varup şehîd olsam gerek
2. Ol tabîb-i cān u dil irmezse ben bîmārına
Künc-i ğamda intizār-ile kadîd olsam gerek
3. 'Aşk şahrāsında cism-i lāğaram ber-bād olup
Bu hevā-y-ile mişāl-i berg-i bîd olsam gerek
4. Şāhid-i maqşûda irmezse eger dest-i ümîd
'Aql u fikr ü cān u tenden nā-ümîd [olsam] gerek
5. Hāl-i rûy-ı dil-beri bir vech-ile vaşf eyleyüp
Medhîyā vaşşāflar içre ferîd olsam gerek

144a

CCXCV

Mef'ûlû fā'ilātün mef'ûlû fā'ilātün
- - • / - • - - / - - • / - • - -

1. Dār-ı bekādan ey dil biz bunda yana geldük
Yanmağ degül mi maqşûd dünyāya yā ne geldük
2. Ter goncalar saçılmış berg-i semen saçılmış
Nergisleri açılmış bir gülsitāna geldük
3. Şām-ı 'ademde biz de bir kaç ışıklar idük
Şem'-i cemāl-i yāre şevk-ile yana geldük

⁶¹⁴ Bu şiir M nüshasında LXXV. gazel olarak 33b'den başlamaktadır.

⁶¹⁵ mürîd : şehîd M

4. Derd ü belâ inen çok ceṽr ü cefāya ḥadd yok
Mîhr ü vefâ bilinmez özge zamāna geldük
5. Bir Medḥî bir de ṭālî^c bir baḥt u bir sitāre
Ḥayl-i şikāyet-ile şāh-ı cihāna geldük

CCXCVI⁶¹⁶

Fā^cilātün fā^cilātün fā^cilātün fā^cilün
 - • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Kendü ḥüsnüñ ḥūblar rūyında peydā eyledüñ
Anı çeşm-i ‘āşıkān birle temāşā eyledüñ
2. Āb u gilden gösterüp kendü cemālün ‘aksini⁶¹⁷
Şem^c-i gül-ruḥ-sār u māh serv-i bālā eyledüñ
3. Kevkeb-i ḥüsnüñ senüñ arz u semāya şıgmadı
Aña ḥayrānum ḥarīm-i sīnemi cā⁶¹⁸ eyledüñ
4. Gerçi kim ma^cşûksın⁶¹⁹ ‘āşık libāsın örtünüp
Cilve-i ḥüsnüñ yine kendüñ temāşā eyledüñ
5. Medḥiyā güm eylödüñ ‘aşk içre ism ü resmüñi
Āferīn olsun saña bu resmi peydā eyledüñ

CCXCVII

Fā^cilātün fā^cilātün fā^cilātün fā^cilün
 - • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Vuşlat-ı dil-dār içün tağıldı varı ‘ömrümün
Yok yire ḥarc oldı ḥayfā rûzigārı ‘ömrümün
2. Gitdi hengām-ı şafā irişdi eyyām-ı firāk
Muttaşıl eksilmede şabr u qarārı ‘ömrümün
3. Çekdi destin dāmenin silküp ‘alāyıkdan kamu
Tār-mār oldı bu günden kār u bārı [‘ömrümün]

⁶¹⁶ Bu şiir M nüshasında LXXVI. gazel olarak 34a'dan başlamaktadır.

⁶¹⁷ ‘aksini : vaşfını M

⁶¹⁸ cā : çāk M

⁶¹⁹ ma^cşûksın : ma^cşûka sen M

- 144b
4. Ol kamer-veşden beni dūr itdi çün kim rûzigār
Zerrece yokdur yanumda i‘tibārı ‘ömrümün
  5. Bād-ı miḥnet ḥuşm-ile yakdı dıraḥt-ı cismümi
Medḥiyā yābāna gitdi berg ü bārı ‘ömrümün

CCXCVIII⁶²⁰

Mef‘ülü fā‘ilātü mefā‘lū fā‘ilün

- - • / - • - • / • - - • / - • -

1. Ey dil hemîşe vaşf-ı ruḥ-ı yāra başlasañ
‘Uşşāk içinde sen daḥı bir kāra başlasañ
2. Güller açıldı faşl-ı bahār oldu tırmayup
Bülbül-şifat bu demde n'ola zāra başlasañ
3. Bulur ḥayāt ser-be-ser emvāt-ı kāyināt
Açup dehān-ı pāküfi güftāra başlasañ
4. Sürsem yüzümi sāye-şifāt ḥāk-i pāyüne
Ey serv-i nāz nāz-ile reftāra başlasañ
5. Ey cān ṭabībi Medḥī-i bī-çāre ölmesün
Bīmār-ı ‘aşka luṭf-ile tīmāra başlasañ

CCXCIX

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Bende çekdi gönlümi zülf-i perîşānuñ senün
Ḥabse şaldı cānumı çāh-ı zenaḥdānuñ senün
2. Zülf-i şeb-būyuñ gibi sevdāya şaldı gönlümi
Bilmezem cādū mıdur şol çeşm-i fettānuñ senün
3. Nüş idüp cām-ı leb-i la‘lün ezel bezminde ben
Olmuşam tā ḥaşr olunca mest ü ḥayrānuñ senün
4. Aña şādem ḥıfz idüp şehr-i bedende cānumı
Bir demürden kıla bünyād itdi peykānuñ senün

⁶²⁰ Bu şiir M nüshasında LXXVII. gazel olarak 34a'dan başlamaktadır.

5. Sen unutma tek hemân cev̄ ü cefâlar kılduğun
Dil ferâmûş eylemez bu lutf u ihsânun senün
6. Göklere irişdi nâlem gûşunâ irmez henüz
Yine dirsın çıkmasun eflâke efgânun senün
7. Medhiyâ cānum fedâ olsun didüm cānānuma
Didi dağı ölmedün mi var mıdur cānun senün

145a

CCC⁶²¹

Mef'ülü fā'ilätü mefā'ilü fā'ilün
- - • / - • - • / • - - • / - • -

1. Ten cāmesini n'eyleyeyin baña cān gerek
Deyr-i bedende bir şanem-i dil-sitān gerek
2. Vuşlat güninde hātırı mesrūr olanlarun
Fūrkat şebinde dīdeleri hūn-feşān [gerek]
3. 'Āşık odur ki cev̄ ü cefâyı vefā bile
Dil-ber hemîşe 'āşıkına mihribān gerek
4. Bağ-ı cihānda bir yüzi gül kaddi 'ar'aruñ
Eşk-i revān pâyine her dem revān gerek
5. 'Ankā-yı Kāf-ı 'aşk olalı lâ-mekānlaruz
Medhī cihānda 'āşık olan bī-nişān gerek

CCCI

Fā'ilätün fā'ilätün fā'ilätün fā'ilün
- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Bendesiyem Aḥmed-i muḥtār ḥaqqı Aḥmed'ün
Ṭālib-i dīdāryam dīdār ḥaqqı Aḥmed'ün
2. Terk idüp cān u ten u esbāb-ı 'ömri cümleten
'Āşkını terk itmezem Cebbār ḥaqqı Aḥmed'ün
3. Cāy iderse yaraşur her dem serāy-ı dīdemi
Ḥāk-pāy-i dīde-i hūn-bār ḥaqqı Aḥmed'ün

⁶²¹ Bu şiir M nüshasında LXXVIII. gazel olarak 34b'den başlamaktadır.

4. Gül yüzinden ayru efgân eylerem şeb-tâ-seher
Bûlbûl-i nâlâniyam gül-zâr hakkı Aḥmed'ün
5. Göñlümüz âzâdedür ḥübân-ı ʿâlemden vell
Ḳuliyuz ḳurbâniyuz ḥünkâr hakkı Aḥmed'ün
6. Kıble-gâhumdur nazarda şol muḳavves kaşlaruñ
Cebhesinden berḳ uran envâr hakkı Aḥmed'ün
7. Medḥiyâ sevmekden özge yok günâhum Ḥaḳḳ bilür
Vâlih u ḥayrâniyam Ğaffâr hakkı Aḥmed'ün

CCCII

Mefāʿlün mefāʿlün mefāʿlün mefāʿlün
• - - - / • - - - / • - - - / • - - -

1. Ḥabībüm çeşm-i mestüñle beni ḡâyet ḥarâb itdüñ
Bu âteş-dân-ı sînemde yakup baḡrum kebâb itdüñ
2. Döner başum aḳar yaşum döḡüp taşlar ile gendüm
Bu devr-i bî-ḳarâr içre beni sen âsiyâb itdüñ
3. Niçün rüyuñ ziyâsın çeşm-i ʿâşıḳdan nihân itdüñ
Cemâlün üzre ḡlsü-yı girih-ḡlrün niḳâb itdüñ
- 145b 4. Elün iller senün yüz yüz öperler anı saymazsın
Geçende pâyüne düşdüm anı yüz biñ ḥisâb itdüñ
5. Bi-ḥamdiʾllâh ḡarîḳ-i baḥr-ı ʿaşḳa âşinâ ḳılduñ
Ḥüdâyâ Medḥî-i zâruñ duʿâsın müstecâb itdüñ

CCCIII

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün
- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Dâr-ı ḡurbetde muşâhib gibidür yârâna cönk
Nazm-ı gevher-bâr-ile pür bir güzel şâhâne cönk
2. Her kime düş olsa söyler keşf idüp esrârını
Beñzer ol mest ü ḥarâb u vâlih ü ḥayrâna cönk

3. Kışsa-i derd-i derûnın naql ider ʿariflere
Gonca-veş açılmaz ammâ câhil ü nādâna cönk
4. Bâl ü per açmış şehâ bezmünde pervâz itmege
Gâlibâ olmuş cemâlün şemʿine pervâne cönk
5. Açdurup ağzum benüm söyletme hicrân kışşasın
Korkaram âhum şerârından tutuşup yana cönk
6. Medhiyâ eşʿâr-ile ahvâlüm işʿâr itmege
Baña lâzım oldu şunmak husrev-i devrâna cönk

CCCIV

Mefāʿilün mefāʿilün mefāʿilün mefāʿilün

• - - - / • - - - / • - - - / • - - -

1. Hâdeng-i âha biz kıadd-i dü-tâmuz bir kemân itdük
Sipihrüñ çarh-ı kalkanuñ delüp yir yir nişân itdük
2. Gehl ser-hâdd-i Kâf-ı ʿâlem-i ʿaşka idüp pervâz
Gehl murğ-ı dili ʿankâ gibi biz lâ-mekân itdük
3. Bi-hamdi'llâh belâgat mülkine mâlik olup bizde
Semend-i tabʿumuz husrevler-ile hem-ʿinân itdük
4. Gürûh-ı hayl-i aʿdâyı ʿadem şahrâsına şalduğ
Vücûd-ı hasm-ı dîni zîr-i hâk içre nihân itdük
5. Çalışduğ dîn yolında cân u başuñ terkini urduğ
Ne şekvâ eyledük Medhl ne âh u ne figân itdük

146a

CCCV⁶²²

Müfteʿilün müfteʿilün fâʿilün

- • • - / - • • - / - • -

1. Âh gönül bağrumı kan eyledüñ
Kârumı feryâd u figân eyledüñ
2. Nîze-i hicrâna diküp başumı⁶²³
Tîr-i gam-ı ʿaşka nişân eyledüñ

⁶²² Bu şiir M nüshasında LXXIX. gazel olarak 34b'den başlamaktadır.⁶²³ diküp başumı : urup başını M

3. Kellemüzi küh-ı belâ eyleyüp
Âhumuz ol kûha tuman eyledüñ
4. Zâd-ı gam-ı aşkıñı cānānumuñ
Kālib-i fersūdeme cān eyledüñ
5. Medhî-i bîmār-ı gamuñ hâtırın
Yahşî idi haylî yaman eyledüñ

CCCVI

Fā'īlātün fā'īlātün fā'īlātün fā'īlün
- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Yādıñıa gelmez şabībüm derde dermān eylemek
Yā ne zaḥmetdür baña bîhūde efgān eylemek
2. Bî-güneh biñ kez helāk itseñ beni incinmezem
Çünki mu'tāduñdurur nā-ḥaḳḳ yine ḳan [eylemek]
3. Dil-berā düşmez saña hîç kākülün devrinde bu
Hâtırüm zülfün gibi her dem perîşān [eylemek]
4. Bağ-ı hicrānda beni bülbul gibi zār eyleyüp
Yā neden aḡyār-ile seyr-i gülistān [eylemek]
5. Süz-ı aşkı şakladuñ gerçi gönülde Medhiyā
Müşkil işdür āteş-i sūzānı pinhān eylemek

CCCVII

Fā'īlātün fā'īlātün fā'īlātün fā'īlün
- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Dem-be-dem ey gonca kārüm āh u efgān eyledüñ
Bülbul-āsā bağ-ı hicrān içre nālān eyledüñ
2. Hañçer-i hicrān-ile yüz yara urduñ cānuma
Ey gözi kāfir saña n'itdüm ki yüz ḳan [eyledüñ]
3. Seng-i bî-dāduñla ābād eyledüñ dil ka'besin
Ey ḥallî-i cān u dil luṭf itdün iḥsān [eyledüñ]

146b

4. Derd-i 'aşkuñdan ırağ olsam helākümdür yakın
Kālib-i fersüdeme derdünle dermān eyledün
5. Medhī-i zāruñ perīşān gönlini cem' itmedün
Devr-i ruḥ-sāruñda kim zülfün perīşān eyledün

CCCVIII

Fā'ilatün fā'ilatün fā'ilatün fā'ilün
- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Bāna bir gonca-dehen serv-i semen-sīmā gerek
Ruḥları gül-zār-ı cennet kāmēti tūbā gerek
2. Alnı meh kaşı hilāl u beñleri necm-i Hüdā
Evc-i ḥüsne çehresi mihr-i cihān-ārā [gerek]
3. Degme bir tāze civānuñ cevriñi çekmez gönül
Aña 'ālī-kadr bir mümtāz u müsteşnā [gerek]
4. 'Āşık oldur gül gibi çāk-i girībān eyleyüp
Faşl-ı gülde bülbül-āsā vālih ü şeydā [gerek]
5. Dil-ber oldur 'işve vü nāz eylese 'āşıklara
Medḥiyā ve'l-ḥāsılı dil-berde istignā gerek

CCCIX

Mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün
- - • / • - - • / • - - • / • - -

1. Ey bülbül-i şūrīde yeter nāle vü zāruñ
Pejmürde ider güllerini gülşen-i yārūñ
2. Biñ nāle ider vaqt-i seher ey gül-i ra'nā
İrmez mi daḥı gūşuñā gül-bangı hezāruñ
3. 'Arz itme şaḥın kıymeti çün gevher-i nazmuñ
Ḥar-mühre kadar olmaya yanında nigāruñ
4. Ey dost benüm al elümi düşdüm ayakdan
Düşdükçe senün kande ise Hızır ola yārūñ
5. Medhī yüzüne şimdi kadem başmadı ol yār
Bir dem gele kim kuḥl için araya gubāruñ

CCCX

Mef'ulü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

- - • / - • - • / • - - • / - • -

- 147a
1. H'ân-ı vişâle özgeleri hem-dem eyledün
Hecrûn gamı-y-la dîdelerüm pür-nem eyledün
  2. Zahm-ı hadeng-i cevruñ ile cân virem gibi
Merhem yirine baña 'aceb derhem eyledün
  3. Seng-i cefâlaruñla yakup hâne-i tenüm
Taşdan demürden anı hele muhkem eyledün
  4. Ben cevruñ ile ağlamada gülmede rak'ib
Bezm-i belâda düşmenümi hurrem eyledün
  5. Medhî garîbüñ 'aqlın alup bir füsün ile
Gam iklimine⁶²⁴ şalduñ anı sersem eyledün

CCCXI

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

- • - - / - • - - / - • -

1. Yüz şafâ-yı kalb-ile bir şüh-ı şeng
Şişe-i kalb-i nizâra urdı seng
2. Çeşm-i cellâdı çeküp tîğ-i gâzab
Atdı cânâ gamzesi tîr-i hadeng
3. Taralup çıkmak diler tenden revân
Oldı gamdan dil dehânuñ gibi teng
4. Güşiş eyler dil rak'ibüñ katline
Rezme girmiş güşiyâ pür-i Peşeng
5. Şîr-i 'aşka karşı тұrmaz Medhîyâ
Pîl-i nerre ejder ü bebr ü peleng

⁶²⁴ Metinde vezne göre "iklimine" şeklinde yazılmıştır.

CCCXII⁶²⁵

Fā'ilatün fā'ilatün fā'ilün
 - • - - / - • - - / - • -

1. Varduñ ağıyāra vefālar eyledüñ
Cān-ı 'uṣṣāka cefālar eyledüñ
2. Kānın içdüñ kana kana 'āşıkun
Nūş-ı cān olsun şafālar eyledüñ
3. Baña sögdüñ bilmedi ol sırrı halk
Rāzī olsun çok⁶²⁶ du'alar eyledüñ
4. Āşināya göz ucu-y-la bakmaduñ
Ġayre gördüm merhabālar eyledüñ
5. Göñlin alduñ Medhī-i bī-çārenüñ
Cānına dürlü ezālar eyledüñ

147b

CCCXIII⁶²⁷

Fe'ilatün fe'ilatün fe'ilatün fe'ilün
 • • - - / • • - - / • • - - / • • -
 (Fā'ilatün) (fā'lün)
 - • - - - -

1. Şehriyāre ne 'aceb luṭf-ider ol Mevlā'nuñ
Şāh iken kullı olur Ḥazret-i Mevlānā'nuñ
2. Meşnevi gevheri çün gūşına olmuş mengūş
Evliyā nuṭkı kabūlı olup ol şulṭānuñ
3. Şems-i Tebriz ile Sulṭān Veled ü Mevlānā
Saña yārān olıcaḳ çekme ġamın a'dānuñ
4. Mihr ü meh girdi semā'a nitekim Mevlevler
Ṭolaşurlar işigin ol şeh-i dervişānuñ
5. Medhiyā böyle dimiş Ḥazret-i Monlā'ya bu şāh
Taht-ı ma'nide odur pādişehi dünyānuñ

⁶²⁵ Bu şiir M nüshasında LXXX. gazel olarak 35a'dan başlamaktadır.

⁶²⁶ çok : ḥaḳḳ A

⁶²⁷ Bu şiir Sultan Ahmed'in gazeline nazire olup makta beytinin ikinci mısraında Ahmedî'nin mısraı tekrarlanmıştır.. Bkz. İ. Kayaalp, *Sultan Ahmed Divanının Tahlili*, s. 207.

CCCXIV

Mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün

- - • / • - - • / • - - • / • - -

1. Kanlu yaşuñı dökme şarāb olmaya dirsen
Kadd çenge dönüp nāle rebāb olmaya dirseñ
2. Gūş eyle sözüm 'ākil iseñ kimseye ey dost
Zulm itme şaķın şoñra 'azāb olmaya dirseñ
3. Göñli evini yıķma yūri bunda faķırūñ
Ger kabrūñ evin anda ħarāb olmaya dirseñ
4. Zāhir gözini açma uyar dīde-i cānı
Yār ile ara yirde ħicāb olmaya dirseñ
5. Cān Yūsufına ħāne-i dil cılve-geh olsun
Çeşmüñe eger zerrece ħ'āb olmaya dirseñ
6. Zulm āteşini yakma şehā kendü elüñle
Dil-suĥtelerün bağrı kebāb olmaya dirseñ
7. Tut yirden elin Medĥī-i üftādeyi kaldur
Dest-i keremūñ yirde turāb olmaya dirseñ

CCCXV

Fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

• • - - / • - • - / • • -

(Fā'ilātün) (fā'lün)

- • - - - -

1. Başına yazılan çü gelse gerek
Her kişı itdüğini bulsa gerek
2. Çeşmüñi eşküñ ile taldur kim
'Āķibet toprağ-ile talsa gerek
3. Kırmızı gül gibi gülen yüzler
Şararup şoñ nefesde şolsa gerek
4. Yapular yapdurup çekersin emek
Ser-be-ser düzilen bozulsa gerek
5. Medĥī bunda bu demde ağlayu gör
Ağlayan bunda anda gülse gerek

CCCXVI

Mefā'ılün mefā'ılün fe'ülün

• - - - / • - - - / • - -

1. İçüp 'aşkun şarābın kana geldük
Maḥabbet bezmine mestāne geldük
2. Cenāb-ı Ḥazret-i Ḥaḫḫ 'dan Resül'ün
Cemāli şem'ine pervāne geldük
3. Kılup nefsün çerisi birle uğraş
Şeh-i Merdān ḫaḫı merdāne geldük
4. Bizi keşrete şaldı nefs-i zālīm
Bu dehre biz bugün bī-gāne geldük
5. İdüp 'işyān u cürme i'tirāfı
Yüz urduḫ dergeh-i sulṭāna geldük
6. Bugün 'aşḫ āteşine yanaruz biz
Ne için ḫalk olunduk yā ne geldük
7. Neye şād olalum bezm-i fenāda
Dem-ā-dem ney gibi efgāna [geldük]
8. Bilinmez ibtidādan intihāsı
Sebātı yok 'aceb devrāna [geldük]
9. Dirīgā bilmedük sūd u ziyānı
Ḳarañu dün de bir dükkāna geldük
10. Marīz-i derd-i 'aşḫ olduk süründük
Bu derde çāre vü dermāna geldük
11. Men ü ma'den geçüp şu gibi aḫup
Fenā gül-zārına seyrāna geldük
12. Şoyunup ḫān-kāh-ı 'aşḫ içinde
Bugün abdāl olup ḫurbāna [geldük]
13. Tıtuşduḫ Medḫiyā 'aşḫ-ı āteşine
Bu āteş-dān-ı dehre yana geldük

148b

CCCXVII⁶²⁸

Fā'ilatün fā'ilatün fā'ilün
 - • - - / - • - - / - • -

1. 'Aşk-ile yār olmağa server gerek
Girmege meydân-ı 'aşka er gerek
2. 'Āşıkun 'aşk âteşine döymege
Bağrı yā âhen veyā mermer gerek
3. Ğıll u ğışşdan qalbünı sâf eyle kim
Tîğ keskin olmağa cevher gerek
4. 'Āşık-ı dîdâr olañun hâşılı
Eşk-i çeşmi sîm ü rüyı zer gerek
5. 'Ālem-i 'ulvîde pervâz itmege
Medhiyâ uçmağa bâl ü per gerek

CCCXVIII

Fā'ilatün fā'ilatün fā'ilatün fā'ilün
 - • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Hecre şabr itmezse 'âşık 'azm-i rāh itmek gerek
Dūd-ı âhı âsumânı simsiyāh itmek gerek
2. Yüz günāh itdüm qarardı yüz günāhumdan bu yüz
Bir günāh iden kişi hōd yüz gün āh itmek gerek⁶²⁹
3. Dūd-ı āhun gökleri tutsun sirişkūn yirleri
Mülk-i 'aşka şāh olan böyle sipāh itmek gerek

⁶²⁸ Bu gazel CCLXXXVIII no'lu gazelin varyantıdır.

⁶²⁹ Beyt,

Yüz gün āh itdüm qarardı yüz günāhumdan bu yüz
Bir günāh iden kişi hōd yüz gün āh itmek gerek

Yüz gün āh itdüm qarardı yüz gün āhumdan bu yüz
Bir günāh iden kişi hōd yüz gün āh itmek gerek

Yüz gün āh itdüm qarardı yüz gün āhumdan bu yüz
Bir gün āh iden kişi hōd yüz gün āh itmek gerek

şeklinde de okunabilir.

4. Ger dilerseñ ‘ākıbet dīl şehri vīrān olmaya
‘Aşk-ı yāri ol diyāra pādīshāh itmek gerek
5. Haste-i cānān aña dirler haqqat Medhiyā
Cān virince rūy-ı dīl-dāra nigāh itmek gerek

[Ḥarfü’l-lām]

CCCXIX⁶³⁰

Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün
 • • – – / • • – – / • • – – / • • –
 (Fā‘ilātün) (fā‘lün)
 – • – – – –

1. Ey bugün bāde-i ğafletle olan lā-ya‘kīl
Ey düşüp vādī-yi hayretde kalan pā-der-gil
2. Saye-veş hāle düşüp ḥ‘ār u zelīl olmuşsın
Felek-i süfle neden menzīlūñ itdi sāfil
3. Hāşılı bār-ı cefā dāl idüben kāmētūñi
Ne kadar derd ü belā eyledüñ andan hāşıl
4. İriş ol luṭf u kerem şāḥibinūñ ayağına
Düşegör menzīl-i makşūda olursın vāşıl
- 149a 5. Kıl kadar ḥāṭır-ı pākūñde ğubār-ı ğam yok
Yiridür Medhī senūñ ṭab‘uña olsam māyil

CCCXX

Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün
 • • – – / • • – – / • • – – / • • –
 (Fā‘ilātün) (fā‘lün)
 – • – – – –

1. Ḥam-ı ebrūsı hayāli-y-le tenüm olsa hilāl
Kāt‘-ı mihr eylemek andan yine bir emr-i muḥāl
2. Bugün ol Hızr-ı ḥaṭı dīl-ber-i ‘İsī-nefesūñ
Nefesi rūḥa ğıda oldu sözi āb-ı zülāl
3. Beni şol deñlü zebūn kıldı ki cevır ü sitemi
Çekmege bār-ı ğamın kalmadı cismümde mecāl

⁶³⁰ Bu şiir M nüshasında LXXXI. gazel olarak 35b'den başlamaktadır.

4. Ser-i küyında anun it gibi kırdum çoğunu
Dün gice kılmış idüm hayl-i rak'ib-ile kıtāl
5. Nice vaşf eyleye Medhî-i suhan-perver anı
Deheni zerrece yokdur bili bir ince hayāl

CCCXXI

Fā'ilatün fā'ilatün fā'ilatün fā'ilün
- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Göklere ırgürdi nâlem bir kadi bālā güzel
Bir perî-peyker güneş-manzar melek-sîmā güzel
2. Destin öpdüm nergis-i şehlasına kıldum nazar
Bârek Allâh yahşî gördüm haqq bu kim zîbā [güzel]
3. Hayl-i hûbân seyre çıkmışlar temâşâ eyledüm
Anların içinde gördüm bir gözi elâ [güzel]
4. Şordılar baña civânânun kâmusın ben didüm
Cümlesi zîbâdur ammâ cümleden mîrzâ [güzel]
5. Çok nezâyir söylenüp dillerde yâd olsun diyu
Bu zemîni tarh idüpdür Medhî-i şeydâ güzel

CCCXXII

Mef'ûlü mefā'ilü mefā'ilü fe'ûlün
- - • / • - - • / • - - • / • - -

149b

1. Ey aşk yiter sîne-i süzânda nihân ol
Çık nâlem ile göklere gün gibi 'ayân ol
2. Bir serv-kadûn pâyine dil şu gibi ağıdı
Ey eşk-i revân sen dağı cân-ile revân ol
3. Ağyârla mey içdi bugün dil-berûn ey dil
Bu dîde-i gam gibi sen dağı kan ol
4. Cânâne için şaklar idüm çünkü o gitdi
Ey cân yûri sen de yeter bâr-ı girân ol
5. Neydügüñi fehm itdiler ey Medhî-yi nâlân
Ney gibi fenâ bezmine gir beste-miyân ol

CCCXXIII⁶³¹

Fā'īlātūn fā'īlātūn fā'īlātūn fā'īlūn
 - • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Aldı gönlüm al-ile bir cāmesi gül-gün güzel
 'Ömri efzūn⁶³² olası bir kāmēti mevzūn güzel
2. Gül gül olmuş ruḥları bülbül gibi efgān ider
 Kendü gibi bir gül-i nev-resteye meftūn güzel
3. Dem-be-dem mestāne gözler birle alur 'aqlumı
 Bir ruḥı gül saçı sūnbül lebleri mey-gün güzel
4. 'Aql u fikr ü cān u tenden nā-ümīd itdi beni
 Ğamzesi cellāda beñzer bir gözi pür-ḥūn [güzel]
5. Söyleñüz Medḥī-yi zāra nālesin terk eylesün
 Aña şāyed incinür ol ḥāṭırı maḥzūn güzel

CCCXXIV

Fe'īlātūn fe'īlātūn fe'īlātūn fe'īlūn
 • • - - / • • - - / • • - - / • • -
 (Fā'īlātūn) (fā'īlūn)
 - • - - - -

1. Yanmayan şem'-i ruḥuñ şevḳine pervāne degül
 Düşmeyen silsile-i zülfüñe dīvāne degül
2. Virmeyen naḳd-i ḥayātını vişāl-i yāre
 Girmeyen ma'reke-i 'aşḳa o merdāne degül
3. Mest-i cām-ı leb-i cān-baḥşuñ olupdur dil ü cān
 Kātı mest oldu velī sözleri yābāna degül
4. Ḥārlarla şalınup murğ-ı dili zār itdūñ
 Nāzaruñ ey gül-i ter bülbül-i nālān degül
5. Dil-i Medḥī ser-i zülfinde neler çekdüğini
 Yūri ey bād-ı şabā ol şeh-i ḥūbāna degil

⁶³¹ Bu şiir M nüshasında LXXXII. gazel olarak 35b'den başlamaktadır.

⁶³² efzūn : füzūn A

150a

CCCXXV⁶³³

Fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlün
 • • - - / • • - - / • • - - / • • -
 (Fâ'îlâtün) (fâ'îlün)
 - • - - - -

1. Yazarın âh iderek defter ü dîvâna ğazel
 Âh eger âhum odından tûtuşup yana ğazel
2. Ne 'aceb mâyl olup vird-i zebân eyler isem
 Hâlüm iş'âr ider ol husrev-i hûbâna ğazel
3. Mişli yok Türk ü 'Arab Rûm u Habeş'de anuñ
 Hâl-i Hindûsına didüm yine bir dâne ğazel
4. Senden özge güzele dinse⁶³⁴ ğazel bî-mezedür
 Dimedüm 'ömrüm içinde dahı yâbâna ğazel
5. Medhîyâ mest-i mey-i bezm-i ezeldür dil ü cân
 Neş'e virse ne 'aceb zümre-i rindâna ğazel

CCCXXVI

Mef'ûlü fâ'îlâtü mefâ'îlü fâ'îlün
 - - • / - • - • / • - - • / - • -

1. Zülfüñ havâle şol ruḥ-ı zîbâya muttaşıl
 Âyâ olur mı ebr-i siyeh Ay'a muttaşıl
2. Rüşen budur ki her gice hecrüñle ey güneş
 Âhum şerârı 'arşı mu'allâya muttaşıl
3. Tûrmaz gamuñla n'eyleyin seyl-i eşküm
 Bâd-ı firâkuñ eyledi deryâya muttaşıl
4. Göñlüm hemîşe büy-ı vefâ kılmasa ümîd
 Meyl eylemezdi ol şacı leylâya muttaşıl
5. Bilmek gerekdür⁶³⁵ elde iken Medhî kıymetin
 El mi irişür ol kad-i bâlâya muttaşıl

⁶³³ Bu şiir M nüshasında LXXXIII. gazel olarak 36a'dan başlamaktadır.

⁶³⁴ güzele dinse : dönse M

⁶³⁵ Metinde "gerekdük" şeklinde yazılmıştır.

CCCXXVII

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
 - • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Bezm-i dilde dem-be-dem āh u gūdāz eksük degül
Ehl-i 'aşkuñ meclisinde söz ü sâz eksük degül
2. Ben niyâz itmekde dāyim dil-berüm nâz itmede
Ḥamdü li'llāh yār-ile nâz u niyâz eksük degül
3. Geh vefâsı az ider gāhl cefâsı bî-şumār
Geh vefâsı geh cefâsı çoğ u az eksük degül
4. Her gice ey meh siyāh zülfüñden ayru şubḥa dek
'Āşık-ı bîmārdan fikr-i dırâz eksük degül
- 150b 5. Tıtdı āhum gökleri Medḥl sirişküm yirleri
Ebr ü bārān şehrümüzde kış u yaz eksük degül

CCCXXVIII

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
 - • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Gözlerüm yaşı firākuñ birle 'ummān oldı gel
Yādlarla seyr-i şahrā kıлма tūfān oldı gel
2. Ey yüzi gül şacı sünbül kâmeti tūbā senüñ
Şevk-i cismüñle cihān taze gülistān oldı gel
3. Zehr-i hicrānuñ beni bir gün helāk eyler yetiş
Merhem-i vaşluñ senüñ bu derde dermān [oldı gel]
4. Gülşen-i ḥüsnüñden ayru şol kadar kan ağlaram
Eşkümüñ her kaçresi bir verd-i ḥandān [oldı gel]
5. Sînesin peykān-ı fūrkat deldi yir yir Medḥİnüñ
Bezm-i ğamda dem-be-dem ney gibi nālān oldı gel

CCCXXIX

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Hıyır-ı maḳdem şevḳi virdün ḳalbe ey nūr-ı cellī
Ka'be yapduñ ḥayra girdün gözlerüm nūrī ḥalīl
2. Her ḳaçan kim pūr ḥarāret 'azm-i dīdār eylesem
Dūd-ı āh-ı pūr-şerārumdur baña rüşen delīl
3. Ayru düşdüm dostlar ol 'arız-ı ḥūrşīdden
Rāh-ı miḥnet içre ḳaldum sāye-veş ḥ'ār u zelīl
4. Görmek için cennet-i kūyuñda tūbā ḳaddüñi
Şū-be-sū bu çeşmümün yaşı olupdur sel-sebīl
5. Medḥiyā cennet baña düzaḥ gelür bī-iştibāh
Gözlerümden her ne dem dūr olsa ol ḥūr-ı cemīl

CCCXXX⁶³⁶

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- • - - / - • - - / - • - - / - • -

151a

1. Ḳanı bir dil kim senün-çün vālih ü şeydā degül
Var mıdur bir sīne kim pūr āteş ü sevdā⁶³⁷ degül
2. 'Aynına almadı hergiz ḥāk-i pāyün dil-berā
Çeşm-i nergis anuñ-içün bağda bīnā degül
3. Cām-ı 'aşḳı sāḳī-yi devrān elinden içmeyen
Bezm-i 'ālemde muḳarrer 'āḳil u dānā degül
4. Serv-i bāḡı beñzedürdüm ḳāmet-i dil-dāra ben
Līk alçaḳdur nazarda ol ḳadar bālā degül
5. Baḥr-ı eş'āruñda Medḥī dürr-i ma'nā k'olmaya
Ḳatredür ma'nā yüzinde şī'r-i ter deryā degül

⁶³⁶ Bu şiir M nüshasında LXXXIV. gazel olarak 36a'dan başlamaktadır.

⁶³⁷ Āteş ü sevdā : vālih ü şeydā M

CCCXXXI⁶³⁸

Mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün

- - • / - • - • / • - - • / - • -

1. Bitdi ruḥuñda tāze vü ter yādigār gül
Cān gülşeninde bulsa n'ola i'tibār gül
2. Pihhānī irdi gūşuma gülşende güldügüñ
Gül vaḳti oldı pādişehüm āşikār gül
3. Gūyā çemende oldı sipāhı şüküfeler
Ḥayl-i bahāra oldı şeh-i tād-dār gül
4. Devr-i ruḥūnda sāye-i zūlfūñde şād olup
Açıl nesīm-i luṭf-ile leyl ü nehār gül
5. Medḥī yüziñe gül didügin istimā' idüp
Ḥaylī kızardı oldı iñen şerm-sār gül

CCCXXXII⁶³⁹

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Dil-berā Yūsuf disem saña bu ḥüsn-ile maḥall
Ḥayl-i ḥübān içre ḥaḳḳā bī-bedelsin bī-bedel⁶⁴⁰
2. Ölmeyince senden ayrılmam didüñ cānā baña
Ḳorkum oldur ayıra senden beni bir gün ecel
3. Dime yārān-ı şafādur yāḥud ihvān-ı vefā
Okı Yūsuf kışşasın gitme şaḳın yābāna gel
4. Ḥırmēn-i 'ömrüñ hevā yolında berbād itme sen
'Ārif iseñ nefse uyma eyle bir yaḥşı 'amel
5. Boynuma şalmış kemend-i zūlf-i yāri Medḥiyā
Bunı kısmet eylemişdür baña⁶⁴¹ ḳassām-ı ezel

⁶³⁸ Bu şiir M nüshasında LXXXV. gazel olarak 36b'den başlamaktadır.

⁶³⁹ Bu şiir M nüshasında LXXXIX. gazel olarak 36b'den başlamaktadır.

⁶⁴⁰ bī-bedel : sen M

⁶⁴¹ baña : saña M

CCCXXXIII

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Cāhil ü nādān iseñ 'ālemde dāyim hurrem ol
'Ākil ü dānā iseñ kan ağla dem-i pür-gam ol
2. Düşürür bir gün seni çāh-ı belāya rūzigār
Sen gerekse Bījen ol yāhūd dilerseñ Rüstem ol
3. Zāl-i dehrüñ çengine düşmek muḳarrardür dilā
Sen gerekse Gīv-i Destān ol gerekse Neyrem ol
4. Bu cihānuñ māverāsın ańlamak lāzım degül
Ārif iseñ kendü zātuñ ańla tek sen ādem [ol]
5. Kıl zebānuñ gonca-veş her dem dehānuñ içre kim
Medḥiyā ṭa'n itme şaḳın kimseye gel epsem ol

151b

CCCXXXIV⁶⁴²

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Şāh-n-ı gülşende şarāb-ı dil-küşā ister gönül
Şaḳīyā el şun senüñle merḥabā ister gönül
2. Yād-ı la'l-i yār-ile cām-ı şafādan geçmedi
Pāk-meşrebler⁶⁴³ gibi her dem şafā ister gönül
3. Çok zamān seng-i cefā birle anı yād eyledük
Bir zamān ey seng-dil senden vefā [ister gönül]
4. Cām-ı 'aşḳuñ neş'esi dilden müdām eksülmeye
Dostlar pīr-i muḡāndan bir du'ā ister gönül
5. Medḥiyā ben bu fenā bezminde bir cām istemem
Neş'esi biñ cān deger cām-ı beḳā ister gönül

⁶⁴² Bu şiir M nüshasında XC. gazel olarak 38a'dan başlamaktadır.

⁶⁴³ Pāk-meşrebler : Pāk-şerbetler M

CCCXXXV⁶⁴⁴

Fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlün
 • • - - / • • - - / • • - - / • • -
 (Fâ'îlâtün) (fâ'îlün)
 - • - - - -

1. Nedür ol câh u celâl ü nedür ol hüsñ ü cemâl
Bârek Allâh zihî şun^c-ı Hüdâ-yı müte'âl
2. Nedür ol serv-i semen-büy-ı ser-efrâz-ı cihân
Nedür ol kâmet-i bâlâ nedür ol tâze nihâl
- 3.⁶⁴⁵ Ne kamerdür o ki rûşen görünür şâm u seher
Ne güneşdür o ki irmez aña bir zerre zevâl
4. Kaddidür sidre-i tûbâ⁶⁴⁶ lebidür gonca-i ter⁶⁴⁷
Yüzidür gülşen-i cennet sözidür âb-ı zülâl
5. Beni pîr eyledi ol pîr olası ey Medhî
Cevr-ile bükdi bilüm komadı cismümde mecâl

CCCXXXVI⁶⁴⁸

Fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlün
 • • - - / • • - - / • • - - / • • -
 (Fâ'îlâtün) (fâ'îlün)
 - • - - - -

1. 'Âşıka k'ol⁶⁴⁹ dem ola naqd-i mehâşıl hâşıl
'Âkıbet olur aña ehl-i mevâşıl vâşıl
2. N'ola dil gözgisine 'arz-ı cemâl itse o mäh
Ruğları âyİneye olsa muķâbil kâbil
3. Nice biñ yıl dahı devr eylese bu çarh-ı felek
Gelmeye sen şeh-i devrâna mu'âdil 'âdil
4. Ğamze-i tİğle gözi gördüğini kıldı şehİd
Ya'nî mümkün midür olmaya muķâtil kâtil
- 152a 5. Ruğlarıñdur dil-i Medhîyi kılan ğarķa-i nür
Bellî rüşendür olur nür-ı meşâ'il şâ'il

⁶⁴⁴ Bu şiir M nüshasında LXXXVIII. gazel olarak 37a'dan başlamaktadır.

⁶⁴⁵ Bu beytin 2. ve 3. beyitleri M nüshasında yer deĝiştirmiş, yine M nüshasındaki 2. beyit A nüshasında 3. beyit 4. beyit olarak yanlışlıkla tekrar yazılmıştır.

⁶⁴⁶ sidre-i tûbâ : sidre vü tûbâ A

⁶⁴⁷ ter : zİbâ A

⁶⁴⁸ Bu şiir M nüshasında LXXXVII. gazel olarak 37a'dan başlamaktadır.

⁶⁴⁹ k'ol : ki ol A

CCCXXXVII [der-kenār]

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
 - • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Tîğ-i yâre yüz tutup yüz pâre olduñ ey gönül
El çeküp tîmârdan bî-çâre olduñ ey gönül
2. Nâr-ı âhuñla yine yakduñ ser-â-ser 'âlemi
Hayli 'uşşâk içre âteş-pâre olduñ ey gönül
3. Âsitân-ı dil-beri bâlin-i rāhat bilmedüñ
Derdi çok ârāmı yok âvâre olduñ [ey gönül]
4. Şan vücûduñ yaradan halk itdi halkı Yaradan
Ser-be-ser şemsîr ile pür pâre olduñ ey gönül
5. Medhînüñ tîr-i hadeng-i âh u zârından şakın
Tutalum âhen ya seng-i hâra olduñ ey gönül

CCCXXXVIII

Mef'ûlû fā'ilātû mefā'ilû fā'ilün
 - - • / - • - • / • - - • / - • -

1. Gelmez cihāna sencileyin kām-rân güzel
Çok yaşayası pîr olası nev-cihân güzel
2. Derd-i derûñ-ı 'aşk bî-güft ü gû bilür
Sen şûh gibi var mı 'aceb nükte-dân güzel
3. Dil küştigiri cevruñ elinden zebûn oldı
El arkasını yirde kor ey pehlevân güzel
4. Meh-pârelerle gün gibi şahrâya çık seher
Çıkmış kabâ-yı al-ile bir mihrîbân güzel
5. Medhî baña gürûh-ı civânân şorsalar
Dirdüm o mäh-ı hüsn-ile günden 'ayân güzel

CCCXXXIX

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Ey sehî-kadd sāye-veş yoluñda oldum pây-māl
Dāmenüñ elden kıomam düşdükçe sen de destüm al
2. 'Aqlumı her dem perîşān kılma zülfüñ tārı teg
Şānuña düşmez senüñ bu ey şeh-i mülk-i cemāl
3. Cān bedenden ayrıla ben senden ayrılmak muhāl
Bār-ı cevruñ kāmēt-i ham-geştemi ger kılsa dāl
4. Şehd ü sükkerden lezîz olur baña her bir sözüñ
Nuṭka gelseñ nāz-ile ey dil-ber-i tūṭı-maḳāl
5. Her ne deñlü zār u bīmār olsa senden perverā
Yine şekvā eylemez Medḥı-i zār u bî-mecāl

CCCXL

Mefā'ilün mefā'ilün fe'ülün

• - - - / • - - - / • - -

152b

1. Ḥasan Ağa kim ol ferḥunda iḳbāl
'Adū bağrın kıılır peyḳānı ğırbāl
2. Kemān-keşlikde gūyā Sa'd-ı Vaḳḳāş
'Adū-keşlikde gūyā Rüstēm-i Zāl
3. Sinān-ı ḥrı çün elmās-ı rahşān
Zebān-ı ḥaṇçeri ser-tîz ü ḳattāl
4. Yiridür 'arşā irgürse şenāñı
Şehā şehbāz-ı ṭab'um açdı çün bāl
5. Saña ey server-i ser-ḥayl-i merdān
Ḳul oldı Medḥı-i şūrıde-aḥvāl

CCCXLI

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Şanma 'İd-ı vuşlat-ı cānāna geldün ey gönül
Tekye-geh-i dehre sen kurbāna geldün ey gönül
2. 'Abd iseñ turma 'ibādet kıl 'ibādu'llāh ile
Ser-fürü kıl der-geh-i sultāna geldün ey gönül
3. Gel hevāya uyma cūlar gibi olma pür hurūş
Ġafil olma lücce-i 'ummāna geldün ey gönül
4. El çeküp her nesneden mey-hāneye başduñ kadem
Ayağuña bir güzel meydāna geldün ey gönül
5. Nār-ı 'aşka yanduguñ Medhī'ye işrāb eyledün
Sen bu dünyā-yı denīye ya ne geldün ey gönül⁶⁵⁰

CCCXLII

Mefā'ilün mefā'ilün fe'ülün

• - - - / • - - - / • - -

1. Ruḥuñda rüz u şeb peydādur ol ḥāl
Süveydā-yı dil-i şeydādur ol ḥāl
2. Ḥayāli ḥaşr olunca gözde kaldı
Siyāh-ı dīde-i binādur ol ḥāl
3. Düşüpdür 'aksi kanlu dāğum içre
Derün-ı lāle-i ḥamrādur ol ḥāl
4. Mu'aṭṭar eyledi cānlar meşāmmın
Yā misk yā 'anber-i sārādur ol ḥāl
5. Megesdür Medḥiyā yā bir siyeh zāğ
Yāḥūd 'aşk ehline sevdādur ol ḥāl

⁶⁵⁰ Beyt, Nār-ı 'aşka yanduguñ Medhī'ye işrāb eyledün
Sen bu dünyā-yı denīye yana geldün ey gönül
şeklinde de okunabilir.

153a

CCCXLIII

Fe'ülün fe'ülün fe'ülün fe'ül
 • - - / • - - / • - - / • -

1. Sözüme diñle 'âkil iseñ kâ'il ol
Ne Mecnûn'a mef'ül u ne fâ'il ol
2. Yüri yıldırım gibi tırma rak'ib
Yiter ebr-i bârân gibi hâyil ol
3. Kemâl ehli görmez ferâgat yüzün
Huzûr eyleyem dir iseñ câhil ol
4. Kimesne su'âl eylemez hâşılı
Gerek câhil-i dîn gerek fâzıl ol
5. Cihân halkının bir yanında kamu
Gerek Medhî 'âlî gerek sâfil ol

CCCXLIV⁶⁵¹

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
 - • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. N'ola kılsa kalb-i pâküm hurrem ü handân gül
'Andelîb-i gülşen-i 'aşkam ruḥ-ı cānân gül
2. Ney gibi bağı delinsün nâleden bülbüllerün
Gülşen-i 'âlemde sen tek dil-berâ her ân gül
3. Nâlesi bülbüllerün budur ciger-sûz olduğı
Yaşasın yırtup ider çün sînesin 'üryan gül
4. La'l-püş olmuş zümürürd tahta geçmiş Medhiyâ
Ḥayl-i ezhâra olursa yaraşur sulṭân gül

[Ḥarfü'l-mîm]

CCCXLV [der-kenâr]

Mef'ülü mefâ'llü mefâ'llü fe'ülün
 - - • / • - - • / • - - • / • - -

1. Dünyâya gelüp hırş-ile dînâra yapışdum
Ḥayfâ ki koyup yârümi âgyâra yapışdum

⁶⁵¹ Bu gazel A nüshasında yoktur. M nüshasında LXXXVI. gazel olarak 36b'de yer almaktadır.

2. ‘Aşkuñ kuşanup cān-ile zünnārını vardum
Bir deyre girüp bir büt-i ‘ayyāra yapışdum
3. Dil tıflını meftūn idüp efsūn-ile tolmış
‘Aql-ile varup ol gözi sehḥāra yapışdum
4. Bir Ḥaqq'a yarar işümüz olmadı cihānda
Ne fāriḡem ‘ālemde ne bir kāra yapışdum
5. Ferḥād-ı sitem-dīdeyi n'etdüñ diyu Medḥī
Da'vācı düşüp dāmen-i kuh-sāra yapışdum

CCCXLVI

Fe'ülün fe'ülün fe'ülün fe'ül
• - - / • - - / • - - / • -

1. Baña bir civān-ı ḥalīm ü selīm
Müyesser ideydi Kerīm u Raḥīm
2. Dile cīm-i zülfin ḥamāyil kılam
El urmaya tā kim o cīme recīm
3. Beni nār-ı hicrāna yakdı o yār
Ḥarām ola ol yāre nār-ı caḥīm
4. Vişālūñ şonuñda çü vardur firāk
Gönülden çıkar mı şehā ḥavf u bīm
5. Senüñ tıḡ-i hecrüñ ḡamı dil-berā
Ten-i zār-ı Medḥīyi kıldı dü nīm

CCCXLVII

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Söyleme ey meh baña yokdur cevāba kudretüm
Taḡ olupdur bār-ı hicrānuñ çekelden taḡatüm
2. İt rakıbi kılmaduñ bir kerre yanuñdan cüdā
Olmadı bir seg kadar yanuñda ḥayfā raḡbetüm
3. Baña ölmek yegdür aḡyār-ile görmekten seni
Günde biñ kerre helāk eyler beni bu ḡayretüm

153b

4. Şanmañuz bî-keslerle ğurbetde olmaz âşinā
Eşk-i çeşmüm hem-demüm derd ü belā hem-şoĥbetüm
5. Taĥıdup kāküllerüñ kılma perîşān ʿaqlumı
Devr-i zülfüñde perîşān olmasun cemʿiyyetüm
6. Ol kamer-ruĥsāra mührüm bildiler ĥalk-ı cihān
Şehr içinde Medĥiyā olsa ʿaceb mi şöhretüm

CCCXLVIII⁶⁵²

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün
- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Tār-ı zülfin kıldı baña ol gözi bādām dām
Kāmet-i ĥam-geştem itdi miĥnet u ālām lām
2. Kām-rān eyler felek evvel döner nā-kām⁶⁵³ ider
Dünyeden kām almamışdur ey dil-i ser-sām sām
3. Curʿa-veş şalup ayaĥa pāy-māl eyler yine
Şunsa devrān destüñe bir devr-i nā-fercām cām
4. Baña dāyim zılm u cevri u kahr ider ol şİve-kār
Bir gün itmez luĥf u iĥsān u kerem inʿām-ı ʿām
5. Zāl-i gerdün şöyle kattāl-i cihāndur ben degül
Medĥiyā olmuşdur anuñ emrine Behrām rām

CCCXLIX⁶⁵⁴

Mefāʿlün mefāʿlün feʿülün
• - - - / • - - - / • - -

1. Görinmezse ger ol ʿİsī dehānum
Göge çıksa gerek āĥ u figānum
2. Kelāmuñ mürdeye cānlar baĥışlar
Tekellüm kıl benüm rüĥ-ı revānum

⁶⁵² Bu şiir M nüshasında XCI. gazel olarak 38a'dan başlamaktadır.

⁶⁵³ nā-kām : ber-bād M

⁶⁵⁴ Bu şiir M nüshasında XCII. gazel olarak 38b'den başlamaktadır.

154a

3. Seni gözler göz açup nergis-i bāğ
Hırām it nāz-ile serv-i revānum
4. Göricek gülşen-i kūy-ı nigārı
Şafādan uçmağ ister murğ-ı cānum
5. Kuluñ kurbānuñ olsun Medhī-i zār
İcāzet vir aña devletlü hānum

CCCL [der-kenār]

Mef'ulü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün
 - - • / • - - • / • - - • / • - -

1. Mestāne düşüp zülf ü ruḥ-ı yāre yapışdum
Ayak tolaşup 'aql şaşup mārā yapışdum
2. Ayağum alup 'aşk meyi senderedirken
Allāh didüm dāmen-i dil-dāra yapışdum
3. Dil tıflı varup āteş-i ruḥ-sāra el urdı
Ol aña vü ben turre-i tarrāra yapışdum
4. Bî-kār görüp yār baña nāmeler itdi
N'eyler gördüm ben daḥı bir kārā yapışdum
5. Medhīyā bugün irdi hevā-dār olup ol pîr
Mevlā'ya şükür dest-i hevā-dāra yapışdum

CCCLI

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
 - • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Bāğ-ı cennet dostlar kūy-ı civānumdur benüm
Nār-ı dūzaḥ tābiş-i sūz-ı nihānumdur benüm
2. Öldüğümde kabrüm üstünde biterse lāleler
Sīnem üzre kanlu dāğumdan nişānumdur benüm
3. Bu toköz kat kubbe bir tāk-ı mu'allādur baña
Yidi deryā kaṭre-i eşk-i revānumdur benüm
4. İzinüñ tozı cilādur dīde-i ḥūn-bāruma
Ḥāk-i rāh-ı yār kuḥl-ı lışfahān'umdur benüm

5. Devr elinden ben kime feryād idem kim Medḥiyā
Baña dāyim cev̄r iden şāh-ı cihānumdur benüm

CCCLII

Mef'ülü fā'ilātün mef'ülü fā'ilātün
- - • / - • - - / - - • / - • - -

1. Bu bağ-ı dehre ey dil feryād u zāra geldüm
Būy-ı maḥabbet ile gül-zār-ı yāre geldüm
2. Ben bir hümā idüm kim 'arş idi āşiyānum
Āḥir hevāya uydum bu merğ-zāra geldüm
3. Şām-ı 'ademde ey dil bir kār-bāna uydum
Aldum metā'-ı 'aşkı ben bu diyāra geldüm
4. Rūz-ı ezelde gönlüm biñ 'işvelerle el-ān
Ol nāzenIn-i 'ālem ol şive-kāra geldüm
5. Gün günden artdı cāna sīnemde nār-ı 'aşkuñ
Ben Medḥi-i dil-efğār çün rūzigāra geldüm

CCCLIII

Mefā'ilün mefā'ilün fe'ülün
• - - - / • - - - / • - - -

1. Selāmetle şıḥḥatler ey gül-endām
Saña dārü's-selām olsun bu ḥammām
2. 'Araḫ-rız olduḡun gördükde cānā
Dem-ā-dem derleyüp dürrler döker cām
3. Azaldı kendüsin maḥv itdi şābūn
İrince vaşluña çekdi çok ālām
4. Ten-i şad-pārem oldu şekl-i şāne
Ḥam-ı zūlfuñ kılupdur ḳaddümi lām
5. Yanar külḥān gibi Medḥi derūnum
Anuñ-çün eylemez cān tende ārām

CCCLIV

Mef'ülü mefā'lı mefā'lı fe'ülün

- - • / • - - • / • - - • / • - -

1. Ğam bādesinüñ zevkını dünyāya deġışmem
Dünyā nedürür ben anı 'uqbāya deġışmem
2. Eşküm güherin rişte-i müjgānuma dizdüm
Yüz biñ gühere biñ dür-i yektāya deġışmem
3. Ğam hırkasını süzen-i müjgān-ile dikdüm
Ölsem ben anı atlas u dībāya deġışmem
4. Gİsülarını sünbül ü reyhān-ile müşge
Kāküllerini 'anber-i sārāya deġışmem
5. Dostuñ yolına geydücegüm postı çıkarmam
Bir kılcağızın hāşılı dünyāya deġışmem
6. Zehri elemin şerbet-i şİrİn-ile şehde
Acı sözini sükkerİ helvāya deġışmem
7. Eşk-i terinüñ Medhİ-i bİmār u ġarİbüñ
Kim kaçresini bir ulu deryāya deġışmem

CCCLV⁶⁵⁵

Mef'ülü fā'ilātü mefā'lı fā'ilün

- - • / - • - • / • - - • / - • -

1. Kānu o dem ki 'aşkuñ ile kām-rān idüm
Devr-i felekde reşk-i meh-i āsumān idüm
2. Gögsin gerüp tıraydı o dem karşıma rakİb
Ey Yūsuf-ı zamāne aña ben sinān idüm
3. Rüstem gibi zebūnum idi hāşm-ı nā-bekār
Rüz-ı vegāda kāhır-ı devr-i zamān idüm
4. Hāyl-i rakİbe zerre kadar acımaz idüm
İtler gibi kırdum iñen bİ-emān idüm

⁶⁵⁵ Bu şiir M nüshasında XCIII. gazel olarak 38b'den başlamaktadır.

5. Devrân beni şu deñlü zebûn itdi Medhîyâ
Şimdi dimez ki hâste gönül ben fulân idüm

155a

CCCLVI⁶⁵⁶

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Seyr-i dîdâr itmege bir dîde peydâ eyledüm
On sekiz biñ 'âlemi andan temâşâ eyledüm
2. Sa'y idüp idüp ruḥ-sâr-ı yâri görmege her vech-ile
Gözlerüm âyinesin pâk ü mücellâ eyledüm
3. Hakk budur buḡz u 'adâvet n'eydügin bilmez gönül
Gill u gışşdan hâne-i ḳalbüm müberrâ eyledüm
4. Tîrûñi gönder berü⁶⁵⁷ ey ḳaşları yâ togrusu
Ol konuḡa sînem üzre bir güzel câ eyledüm
5. Kışşa-i ḥüsnüñ rivâyet eylerem ben Medhîyem
Vâmıḳ u 'Azrâ gibi bir kışşa peydâ eyledüm

CCCLVII

Mef'ûlü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ûlün
- - • / • - - • / • - - • / • - -

1. Bir bûlbül idüm sen gül-i bî-hâra irişdüm
Yüzüm sürüyüp şu gibi dîdâra irişdüm
2. Bir tûḡl idüm ḳand-i lebûñ şevḳine gûyâ
Sen ruḡları gül la'l-i şeker-bâra irişdüm
3. Şâm illerini seyr iderek gûşe-be-gûşe
Şükrüm bu ki ol zûlf-i siyeh-kâra irişdüm
4. Tîr-i müjesi ḳanum içüp geçdi tenümden
Şol dem ki ben ol ḡamzesi ḥûn-ḡ'âra irişdüm
5. Bir mürde idüm Medhîl ḡayât âbına irdüm
Şâdem ki bugün ḡazret-i ḡünkâra irişdüm

⁶⁵⁶ Bu şiir M nüshasında XCIV. gazel olarak 39a'dan başlamaktadır.

⁶⁵⁷ berü : beri A

CCCLVIII

Mef'ülü mefā'lı mefā'lı fe'ülün

- - • / • - - • / • - - • / • - -

1. Cān oynayarak cān ataraķ cāna irişdüm
Cān terkini urdum daķı cānāna irişdüm
2. Kim ķaķresi hem beñzer anuñ baķr-i muķıķe
şu gibi aķup şöyle bir 'ummāna irişdüm
3. Dıvümü zebün eyleyüben ayaķa şaldum
Ėaķķ tıtdı elüm müķr-i Süleymān'a irişdüm
4. İķvān-ı vefā şaldı beni ķāķ-ı belāya
Ėķir giderek Yūsuf-ı Ken'ān'a iriřdüm
- 155b 5. Her cur'a-ķeři bir Cem-i devrāna mu'ādil
Bir bezm-ķeh-i zümre-i 'irfāna irişdüm
6. Ėāķ olmuş-ıdı rāķ-ı maķabbetde vücüdum
Bād-ile yine maķdem-i sulķāna irişdüm
7. Başa ķıķarın şanur idüm 'ařķ-ile Medķı
Bilmezlik-ile āteř-i sūzāna iriřdüm

CCCLIX

Mefā'lılün mefā'lılün fe'ülün

• - - - / • - - - / • - -

1. Benüm ey Rāziyem gün yüzlü yārüm
Senüñle bu mudur ķavl ü ķarārum
2. řikāyet itmesün göķde melekler
Ėıķarma řāķ-ı 'arşa āķ u zārüm
3. Göñülde fikr-i zülfüñ birle rüyuñ
Gice gündüz sañadur intizārüm
4. Metā'-ı ķüsnüñe dil müşterıdür
Budur bāzār-ı 'ařķuñ iķre ķārüm
5. Eger senden vefā görmezse Medķı
Hemān dünyāda řaķ ol ey nigārüm

CCCLX

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- • - - / - • - - / - • -

1. Rāziyem yārüm nigārum Rāziyem
Nev-bahārum gül-izārum Rāziyem
2. Zār olursam ğam degül dil-dār içün
Çarha çıksa āh u zārum Rāziyem⁶⁵⁸
3. Nāz iderse yaraşur ol nāzenİN
Serv-i nāzum şİve-kārum Rāziyem
4. Sīneme bİN zaĥm urursa dönmezem
İşve-bāzum ğamze-kārum Rāziyem
5. Medĥiyā yanında yārün zerrece
Yoĝ-ise ger i'tibārum rāziyem

156a

CCCLXI

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- • - - / - • - - / - • -

1. Tañla gördüm tañ yüzün tañ tañ didüm
Ürdi göñlüm köpegi fañ fañ didüm
2. Şayru oldum sevdüğüm incinme sen
Türmaz aĝzum yañşarın yañ yañ didüm
3. Hışşe⁶⁵⁹ bıcaĝ-ıla kıyma cānuma
Kara baĝrum doğrama eñ eñ didüm
4. Toñdurur şovuk gelicek⁶⁶⁰ gevdemi
Yatacumda ötmeye toñ tañ didüm
5. Tañla gördüm بغلجده⁶⁶¹ Medĥiyā
Çıkdı me'zin bañladı bañ bañ didüm

⁶⁵⁸ "rāziye" kelimesi 2., 3., ve 4. beyitlerde cinaslı olarak kullanılmıştır.

⁶⁵⁹ Metinde "Hışşe" şeklinde yazılmıştır.

⁶⁶⁰ Metinde "gelecek" olarak yazılmıştır.

⁶⁶¹ Bu kelime "baĝlaĝucda" şeklinde okunmakta, ancak anlam verilememektedir.

CCCLXII

Mefā'ılün mefā'ılün fe'ülün

• - - - / • - - - / • - -

1. Benüm ey kâmeti serv ü çenārum
Gülistān-ı cihānda gül-izārum
2. Bahār-ı hüsnuñe virür hazānı
Şaķın alma benüm sen āh u zārum
3. Raķıb eyler ser-i kūyuñda ārām
Benüm ol segce yok mı i'tibārum
4. Baña pırüm güzel sevme dir ammā
Degül elde dirîgā ihtiyārum
5. Demüñ olsun senüñ ey bād-ı miñnet
Çıkarduñ 'arş-ı a'lāya gubārum
6. Vücüdüm zevrāķın girdāba şaldı
Muḥālif oldı hayfā rüzigārum
7. Benüm ḥalkuñ dilinde şimdi Medḥı
Güzel sevmekde vardur iştiḥārum

CCCLXIII⁶⁶²

Fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

• • - - / • - • - / • • -

(Fā'ilātün) (fā'ilün)

- • - - - -

1. Şanma şufi beni ki bî-kārem
Ben de 'ālemde bir güneḥ-kārem
2. Ḥāne-i şabrumı idüp vîrān
Her gice şubḥ olunca bîdārem
- 3.⁶⁶³ Mār-ı zülfinden ayru cānānuñ⁶⁶⁴
Künc-i ğamda za'if ü bîmārem

⁶⁶² Bu şiir M nüshasında XCV. gazel olarak 39a'dan başlamaktadır.

⁶⁶³ M nüshasında bu gazelin 3. ve 4. beyitleri yer değiştirmiştir.

⁶⁶⁴ cānānuñ : cānānum M

4. Gülşen-i devr-i bî-ķarār içre
Bir yüzi gül-‘izāra hem-zārem
- 156b 5. Medħiyā derd-i ‘aşķ-ı cānāna
Cān-ile baş-ile ħarīdārem

CCCLXIV⁶⁶⁵

Mefā‘lün mefā‘lün mefā‘lün mefā‘lün

• - - - / • - - - / • - - - / • - - -

1. Bihār-ı luṭfuñ emvācı şanurdum ṭaşa sulṭānum
Umardum cūy-ı iḥsānuñ başumdan aşı sulṭānum
2. Senüñ göñlüñe te’sır itmemek bilmem nedendür bu
Benüm naķd-i sirişķüm ħod geçerdı ṭaşa sulṭānum
3. Demüñ olsun beni ṭufān-ı eşķümden ħalāş itdüñ
Eyü ādemlik itdüñ Nūḥ-veş⁶⁶⁶ biñ yaşı sulṭānum
4. Esır-i bend-i hicrānem zeneḥdānuñ hevāsı-y-la
Ser-i sevdā-yı zülfeynüñ düşelden başa sulṭānum⁶⁶⁷
5. İşitdüm Medħl-yi zārı firāķuñ ḥ’ānı⁶⁶⁸ öldürmüş
Çü bildüm zehr-i kātılmış meger ol aşı sulṭānum

CCCLXV

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Burc-ı ḥüsnüñ dostlar bir meh-liķāsın görmedüm
Rūy-ı yārün gün gibi çokdan zıyāsın görmedüm
2. Şaklamışdüm sīnede ḥāl-i izāruñ ‘aksini
Ağlamakla dīdeden çıkđum ķarasın görmedüm
3. Okudum gördüm Şifā‘ilmini Ķānūn öğrenüp
Derd-i ‘aşķuñ zerrece anda devāsın görmedüm

⁶⁶⁵ Bu şiir M nüshasında XCVI. gazel olarak 39b'den başlamaktadır.

⁶⁶⁶ Nūḥ-veş : dünyede A

⁶⁶⁷ M nüshasında “sulṭānum” kelimesi eksiktir

⁶⁶⁸ M nüshasında “ḥ’ān” kelimesinin “elif”i eksiktir.

4. Ğam şebinde hücre-i cismüm çerāğın yakmağa
Tîğ-i dil-ber teg yalñ yüzlü cilāsın görmedüm
5. Medḥiyā mey-ḥānenüñ zevḳın cihāna virmezem
Ben bu dünyāda anuñ āb u hevāsın görmedüm

CCCLXVI

Mefāʿlün mefāʿlün feʿülün

• - - - / • - - - / • - -

157a

1. Ben ol yārüm bütün dünyāya virmem
Vişāli fikrini ʿuqbāya virmem
2. Değişmem gonca-i zılbāya laʿlin
Ḳad-i bālāsını ṭübāya virmem
3. Ser-i kūyı temāşāsın bihişte
İşigin Kaʿbe-i ʿuqbāya virmem
4. Kilāb-ı kūyunuñ şınmış sıfālin
Cihānda efser-i Dārā'ya virmem
5. Civānuñ āşiyān-ı tende ʿaşkıñı
Değişmem Medḥiyā ʿanḳāya virmem

CCCLXVII

Mefʿülü mefāʿlū mefāʿlū feʿülün

- - • / • - - • / • - - • / • - -

1. Şükrüm buña bir mürde idüm cāna irişdüm
Cān ḥayli şafā eyledi cānāna irişdüm
2. Devlet güneşi başumuza toğsa ʿaceb mi
Fürḳat gicesi sen meh-i tābāna irişdüm
3. Şol mūr gibi ḳalmış idüm vādī-yi gamda
Feryādum-ile taḥt-ı Süleymān'a irişdüm
4. Dil murğ-ı uçup irdi lebüñ ḥavzına cānā
Şādem ki bugün çeşme-i ḥayvāna irişdüm
5. Medḥi yiridür kūy-ı ḥarābata düşersem
Bir lebleri mül gözleri mestāne irişdüm

CCCLXVIII

Mefā'īlün mefā'īlün fe'ülün

• - - - / • - - - / • - -

1. Şafā geldüñ benüm serv-i bülendüm
Efendüm sevdüğüm çabük-levendüm
2. Seni ey server ü serdār-ı hūbān
Civānān içre gāyetde begendüm
3. 'Azīzüm Yūsuf'um cān u cihānum
Ġidā-yı rūḥ-ı pāküm dil-pesendüm
4. Maḥabbet toḥmın ekdüm sīnem üzre
Begendüm mezra'ı 'ālemde kendüm
5. Sirişk-i ala ġarḳ itdüm vüçüdüm
Yine gül-gün kabālarla bezendüm
6. Görüp Medḥī-i bīmār-ı didi yār
Esīrüm derd-mendüm müstemendüm

157b

CCCLXIX⁶⁶⁹

Fe'īlātün fe'īlātün fe'īlātün fe'īlün

• • - - / • • - - / • • - - / • • -

(Fā'īlātün)

(fā'lün)

- • - -

- -

1. İşıġın ol şanemüñ 'arş-ı mu'allā gördüm
Sidreden kāmēt-i bālāsını a'lā gördüm
2. Pāyine düşmek-ile pāye-i rif'at buldum
Reh-güzārında yatur bir nice Dārā gördüm
3. Götürüp perde-i pīndārumı açdum gözümü
Ḳalbümüñ āyinesin pāk ü mücellā gördüm
4. Kūyine vardum anuñ Ṭūr'a irişdüm gūyā
'Arz-ı dīdār idicek nūr-ı tecellā gördüm
5. Medḥiyā kādīr iseñ gel baña ta'bir idivir
Vāḳı'amda bu gice bir ulu deryā gördüm

⁶⁶⁹ Bu şiir M nüshasında XCVII. gazel olarak 39b'den başlamaktadır.

CCCLXX

Mefāʿlün mefāʿlün mefāʿlün mefāʿlün

• - - - / • - - - / • - - - / • - - -

1. Benüm hānum benüm cānum ṭablbum derde dermānum
Yüzi gül-berg-i hānānum boyı serv-i hırāmānum
2. Kadi ʿarʿar gözi ʿabher cemāli mihr-i enverdür
Şacı sünbül ʿizārı gül benüm bāğ-ile bustānum
3. Benüm ey çeşm-i mestānum benüm tāze gülistānum
Benüm ey mäh-ı Kenʿān'um yüzi şemʿ-i şebistānum
4. Be hey cānum helāk itdün beni tlg-i firākuñla
Esirge düşmesün lutf it yazuğdur boynuña kanum
5. Dil-i Medhīye rahm eyle esr ü müstemendüñdür
Benüm cānum benüm hānum benüm devletlü sulṭānum

CCCLXXI

Mefāʿlün mefāʿlün feʿülün

• - - - / • - - - / • - - -

1. Ğamuñ murğānını tenden uçurdum
Kamu yārānum ürkütdüm kaçurdum
2. Berīd-i āhum itdüm yāre irsāl
Kara bulut gibi tağlar aşurdum
3. Ciger zahmına merhem kılmağ-içün
Hadeng-i ğamzeñi dilden geçürdüm
4. O yalıñ yüzlüyü kıldum ziyāfet
Cigerüm pāresin biryān bişürdüm
5. N'ola Medhī müdāmī mest olursa
Şarāb-ı aşğdan bir cām içürdüm

CCCLXXII

Mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün

• - - - / • - - - / • - - - / • - - -

1. Yanar āhum odından mihr-i gerdün hayl-i encüm hem
Sitārem yok o meh-ṭal'at baña kılmaz teraḥḥum hem
2. Hevā-yı 'aşk-ile cānā perīşān olduğum gördi
Perīşān oldu 'aqlum teg yüzünde zülf-i pür-ḥam hem
3. Sen ey yār-ı melek-şüret götürseñ burka'ıñ yüzden
Perfler mest olup ḥayrān ola şevķüñle merdüm hem
4. Yatur dār-ı şifā-yı ḡamda ḡāyet ḥastedür gön'lüm
İrişdür şerbet-i la'lüñ ṭabībā eyle emsem hem
5. Anı gözden gönüldeñdür idüp bīmār-ı 'aşk itdüñ
Dil-i Medḥī-yi şeydāya nedür yā bunca verhem hem

CCCLXXIII⁶⁷⁰

Fe'ılātün fe'ılātün fe'ılātün fe'ılün

• • - - / • • - - / • • - - / • • -

(Fā'ılātün)

(fā'lün)

- • - -

- -

1. Tır-i müjgān-ı ciger-düzuñ alursa cānum
Ḳanumı ana helāl eyleyeyin sultānum
2. Bu senüñ şānuña düşmez ki vefā terkin urup
Bendeñe cevır idesin ey şeh-i 'ālī-şānum
3. Bezm-i fūrķatde benem şöyle bil ey maḥrem-i rāz
Hem-demüm āh u⁶⁷¹ fiḡān miḥnet ü ḡam yārānum
4. 'Ays u nüş eyledüğün ḡayr-ile ḡuş eyleyicek
Sīneden cüş u ḥurüş itdi dil-i nālānum
5. Medḥī'yem nār-ı ḡamuñ baḡrumı biryān itdi
Mest olup ḡamzelerün daḡı yidi biryānum

⁶⁷⁰ Bu şiir M nüshasında XCVIII. gazel olarak 40a'dan başlamaktadır.

⁶⁷¹ A nüshasında "vav" eksiktir.

CCCLXXIV

Mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün

• - - - / • - - - / • - - - / • - - -

158b

1. Beni güldür çoğ ağlatduñ gül-i handānum İbrāhīm
Gözüm yaşına rahm eyle benüm sulṭānum İbrāhīm
2. Bugün hayl-i civānāna n'ola serdār olursañ sen
Melāhat tahtına geçdün şeh-i hūbānum İbrāhīm
3. Gül ü sünbül temāşāsın kim eyler bāğ-ı 'ālemde
Ruḥuñla kākülündür bāğ-ile bustānum İbrāhīm
4. Benüm noḡşanuma kalma şehā bedr-i tamām sensin
Cemālün nūrını 'arz it meh-i tābānum İbrāhīm
5. Esİrün müstemendün derdmendündür senün Medḥī
Ṭablüm sevdüğüm rūḥum efendüm cānum İbrāhīm

CCCLXXV [der-kenār]

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

• • - - / • • - - / • • - - / • • -

(Fā'ilātün)

(fā'lün)

- • - -

- -

1. Arı ābdest alalum pāk 'ibādet kılalum
Dergeh-i Ḥaḡḡ'a sücüd itmegi 'ādet kılalum
2. İrdi çün şām-ı kıyāmet turuñ ey ehl-i namāz
Evvelā farz-ı Ḥüdā āhiri sünnet kılalum
3. Pāy-i 'işyānı çeküp rāh-ı ḡaṭādan kesilüp
Dāmen-i şerf-i Nebī ṭutmağa himmet kılalum
4. Düşmenün ṭa'nasına daḡı taḡammül ideyüm
O bize cevr ü cefā biz aña 'izzet kılalum
5. Varalum ḡāk-i reh-i ḡazret-i Ḥākī Dede'ye
Yüz sürüp pāyine teslīm-i irādet kılalum
6. Çār yārün alalum ḡaḡḡını bāṭıllardan
Baş u cān u dil ü şemşīr-ile ḡayret [kılalum]
7. Medḡiyā ḡazret-i Ḥaḡḡ Bārī kılursa varalum
Cān-ile ḡacc-ı şerīf itmege niyyet kılalum

CCCLXXVI

Fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlün
 • • - - / • • - - / • • - - / • • -
 (Fâ'îlâtün) (fâ'îlün)
 - • - - - -

1. Sînede yaralarum gösterüp ol yâre didüm
Meded öldürdi beni yara baña çâre didüm
2. Ey hâlîl-i dil ü cân ni'met-i vaşluñ kerem it
Ölmedin irgüregör 'âşık-ı bîmâra didüm
3. Şâm-ı fûrkatde gönül şubh-ı vişâle tâlib
Göstere gün yüzüñi 'âşık-ı dîdâra didüm
4. Sînemün çâkini pür hûn göricek açdı yara
Cigerüm yarasın ol gamze-i ğaddâra didüm
5. Medhî-i haste-dilün bûlbûl-i zâr olduğunu
Âh u efgân iderek ol gül-i gülzâra didüm

CCCLXXVII

Mef'ûlû mefâ'îlû mefâ'îlû fe'ûlün
 - - • / • - - • / • - - • / • - -

1. Göñlümi yine bir meh-i tâbâna düşürdüm
Pervâne gibi âteş-i sûzâna düşürdüm
2. Ol yâr-ile dün gice olup sîne-be-sîne
Cân câna olup gönülünü yâbâna düşürdüm
3. Dil diler-idi ayağına düşmege yârün
Câm aldı ele al-ile mestâne düşürdüm
4. Kûl olduñ ise ey dil-i âvâre kayurmaz
Gam çekme seni bir şeh-i hûbâna düşürdüm
5. Bilmezlik-ile hâşılı ey Medhî-i gûyâ
Murğ-ı dili bir dil-ber-i nâdâna düşürdüm

159a

CCCLXXVIII⁶⁷²

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
 - • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Kālbümi rūşen kılan hep nār-ı āhumdur benüm
Cāmumı zūlmet kılan dūd-ı siyāhumdur benüm
2. Ey felek mihr ü mehūñden ben senüñ müstağniyem
Şol iki ruh-sār-ı zībā mihr ü māhumdur benüm
3. Ğam degül seylāb-ı miñnet aķsa her dem üstüme
Āsitān-ı dil-rubā cāy-ı penāhumdur benüm
4. Her gice hicrān ğamı-y-la şubħa dek ķan aĝladum
Hep beni güldürmeyen baħt-ı siyāhumdur benüm
5. Yüz çevürmem Medħiyā ol ķaşları mihrābdan
Kıble-ĝāhum secde-ĝāhum dil-penāhumdur benüm

CCCLXXIX⁶⁷³

Fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün
 • • - - / • - • - / • • -
 (Fā'ilātün) (fā'ilün)
 - • - - - -

1. Nice bir ħālümüz ħarāb idelüm
Nice bir yüzümüz tūrāb idelüm
2. Muttaşıl⁶⁷⁴ nefes-i temennāsı-y-ıla
Nice bir rūħa biz ʿazāb idelüm
3. Nice bir yatalum ħuzūr ile biz
Ĥ ʿaceye gitmege şitāb idelüm
4. Nice bir sehv-ile bu cürm ü ħaṭā
Kāşd-ile bāri bir şevāb idelüm
- 5.⁶⁷⁵ Nice bir yār yüzine bī-edebi
Edebi ol yüze nikāb idelüm

⁶⁷² Bu şiir M nüshasında XCIX. gazel olarak 40b'den başlamaktadır.

⁶⁷³ Bu şiir M nüshasında CII. gazel olarak 41a'dan başlamaktadır.

⁶⁷⁴ Muttaşıl : Nice bir M

⁶⁷⁵ 5. beyit M nüshasında eksiktir.

6. Ma'şiyet âteşinde döne döne
Nice bir bağrumuz kebâb idelüm
7. Rûz u şeb baçalum aķarşuya
Şol geçen 'ömri biz hisâb idelüm
8. Nice bir mescidin yolın yitürüp⁶⁷⁶
Tâ'at-i Hakk'dan ictinâb idelüm
9. Cem' idüp Medhiyâ günâhumuzı
Okına vakt ola kitâb idelüm

CCCLXXX⁶⁷⁷

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
- • - - / - • - - / - • - - / - • -

159b

1. Degme bir hâl ehline hâlüm hikâyet itmezem
Râziyam ben rûzigârumdan şikâyet itmezem
2. Mâlikem zîrâ bugün dünyâ tolısı ni'mete
Yine 'uķbâ isterem buña kanâ'at itmezem
3. Pâdişâh-ı mülk-i 'aşkâm beni h'âr itmeñüz
Siz bilürsüz ben size hergiz haķâret [itmezem]
- 4.⁶⁷⁸ Lahzada biñ bir kerâmet görmesem bir kimseden
Tañrı haķķı-y-çün anı bir kez ziyâret itmezem
5. Büt-perestler bütlerin baña emânet virseler
Şol şanemler başı çün⁶⁷⁹ aña ihânet [itmezem]
6. Söyle dirler söylerem bu güne şî'ri Medhiyâ
Şâ'irâne germ olup izhâr-ı kudret itmezem

⁶⁷⁶ Yitürüp : itürüp M

⁶⁷⁷ Bu şiir M nüshasında C. gazel olarak 40b'den başlamaktadır.

⁶⁷⁸ 4. beyit M nüshasında eksiktir.

⁶⁷⁹ A nüshasında vezni bozacak şekilde "başı için" olarak yazılmıştır.

[Ḥarfü'l-nün]

CCCLXXXI⁶⁸⁰ [der-kenār]

Fā'ilatün fā'ilatün fā'ilatün fā'ilün

- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Sen saña yār olduñ ise saña nāzır Yaradan
Ḥāzır ol sen vaqtüñe her yirde ḥāzır Yaradan
2. On sekiz biñ 'ālemi bir nuṭṭ-ile var eyleyen
Bir murakka' hırka viridi baña biñ bir pāreden
3. Baḥr-ı 'aşka ğarḳ olan 'uṣṣāka ta'lim eylemek
Ālet oñarmak gibidir fi'l-meşel ol ḳaradan
4. Bāde-i 'aşkı içen nāmūs u 'arı n'eylesün
Zāhidā 'ār istemezler 'āşık-ı ğam-ḥ'āreden
5. Zülf ü rüy-ı her-peri-ruḥ-sāra virme göñlüñi⁶⁸¹
İkilikden geçmeyen geçmez bu ağ u ḳaradan
6. Yā Muḥammed yüz süre geldüm senüñ dergāhuña
Yüz çevirdüm şāhid ol yüz dil-ber-i meh-pāreden
7. Sīne şahrāsına yağdursa hidāyet yağmurın
Ḥaḳḳ ta'ālā Medḥiyā tā seb'a-i seyyāreden

CCCLXXXII⁶⁸²

Fā'ilatün fā'ilatün fā'ilün

- • - - / - • - - / - • -

1. Biñ bir aduñ ḥaḳḳı-y-içün yā Kerīm
Sen naşlb eyle şırāt-ı müştakım
2. Var çü luṭf ḳahruña ikrārumuz
Luṭfuñ āşarı cinān ḳahruñ caḥīm
3. Zātuñi günehle idrāk itmedi
Nice 'İsā nice Mūsā-yı kelīm
4. Ehl-i derdün dillerinden çıkmadı
Luṭf u ḳahruñ-ile ümmid ḥavf u bīm

⁶⁸⁰ Bu gazel şair tarafından tahmis edilmiştir. Bkz. LXVI. muhammes

⁶⁸¹ Metinde "göñli" şeklinde yazılmıştır.

⁶⁸² Bu şiir M nüshasında CI. gazel olarak 41a'dan başlamaktadır.

5. Medh̄iyem meddāh-ı ʿamm-i Muştafā
Rūhı-çün baña raḥim it yā Raḥīm

CCCLXXXIII⁶⁸³

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

- • - - / - • - - / - • -

1. Tır-i ğamzeñ gönder ey kaşı⁶⁸⁴ kemān
Nāvek-i ḥūn-rızüñe sīnem nişān
2. Yağdı yandurdu derūnum nār-ı ʿaşk
Olmaz imiş penbede āteş nihān
3. Zaḥm-ı sīnemden ḥadeng-i ʿaşk-ı yār
Dil olup dil derdini eyler beyān⁶⁸⁵
4. Rūzigāruñ şiddetinden taş-ile
Dökünüp cūlar ider āh u fiğān
5. Yidi yirden yidiler Medh̄i beni
Yidi başlu⁶⁸⁶ ejdehā gibi cihān

160a

CCCLXXXIV

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Gülşen içre murğ-ı dilden özge şeydā olmasun
Benden artuğ kimse ʿālemlerde rüsvā olmasun
2. Yār cevri sīneden bir laḥza eksük olmasun
Bundan özge ʿāşıka hergiz temennā olmasun
3. Saña beñzer bir şaçı leyli cihāna gelmesün
Baña beñzer ʿāşık-ı dīvāne peydā olmasun
4. Jeng-i ğamdan göñlümün miratı ḥālī olmasun
Ṭalʿatün āyīnesi gibi mücellā olmasun

⁶⁸³ Bu şiir M nüshasında CIII. gazel olarak 41b'den başlamaktadır.

⁶⁸⁴ kaşı : şāḥib M

⁶⁸⁵ beyān : nihān M

⁶⁸⁶ başlu : yaşlu M

5. Cüy-ı eşkin Medhînüñ tut kim cihānı tutmasın
Dil-berā mābeynümüzde böyle deryā olmasun

CCCLXXXV⁶⁸⁷

Fe'īlātün fe'īlātün fe'īlātün fe'īlün
• • - - / • • - - / • • - - / • • -
(Fā'īlātün) (fā'īlün)
- • - - - -

1. Çünkü teskîn idemem sîne-i sūzānumı ben
Nār-ı aşka yakayın bu dil-i biryānumı ben
2. Ol tabīb-i dil ü cān bir nazar itmez yüzüme
Yā kime göstereyin çāk-i gırlbānumı ben
- 3.⁶⁸⁸ Bezm-i gamda baña dem-sāz olımaz çeng ü rebāb
Neye teşbīh ideyin nāle vü efgānumı ben
4. Meş'al-i āhum olursa baña her⁶⁸⁹ gice delīl
Şubḥa dek arayayın şem'-i şebistānumı ben
5. Medḥiyā ol şeh-i ḥübān-ı cihānı baña şor
Kātı a'la bilürem ḥusrev-i ḥübānumı ben

CCCLXXXVI⁶⁹⁰

Fā'īlātün fā'īlātün fā'īlātün fā'īlün
- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Kaşd-ı a'dā eyledük biz āyet-i Kūr'ān için
Bî-garaż ceng eyledük hem Hāzret-i Sübhān için
2. 'Ār u gayret leşkerin çekdük⁶⁹¹ tağıtduk⁶⁹² düşmeni
Cān u başuñ terkin urduk dīn için İmān [içün]
3. Tārik-i dünyā olup abdāl-ı 'üryān gelmişüz
Ey hallūm ḥānḳāh-ı 'āleme kurbān için

⁶⁸⁷ Bu şiir M nüshasında CIV. gazel olarak 42a'dan başlamaktadır.

⁶⁸⁸ 3. beyit M nüshasında eksiktir.

⁶⁸⁹ Her : bir M

⁶⁹⁰ Bu şiir M nüshasında CV. gazel olarak 42a'dan başlamaktadır.

⁶⁹¹ "çekdük" kelimesi M nüshasında eksiktir.

⁶⁹² M ve A nüshalarında kelimenin sonu "kef"le "tağıtduk" şeklinde yazılmıştır.

160b

4. 'Aşk derdine devā olmaz bilürsin fāriğ ol
Zahmete girme tabībā gel baña dermān için
5. Revnağ-ı ser-defter-i dīvānum olsun Medhiyā
Bir nazīre söyledüm Ġazī Giray Hān için⁶⁹³

CCCLXXXVII

Mefā'ilün mefā'ilün fe'ülün

• - - - / • - - - / • - -

1. Kemān ebrūların ol meh idüp çın
Kemend-i zülfin aña kıldı ber-çın
2. Yüzinde dāne dāne hayl-i hāli
Kamer üzre mişāl-i şekl-i Pervīn
3. Ruḥ-ı alı gül-i gül-zār-ı cennet
Kızıl gülden leb-i şırlını rengin
4. Nazar kıl Medhiyā mir'āt-ı kalbe
Görüp ruḥ-sāruñ ammā olma ḥod-bın
5. Ġazel didüm ruḥı vaşfinda yārūñ
Didiler Medhiyā yüz kerre taḥsın

CCCLXXXVIII

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Sūy-ı Mısr'a gitme gel ey Yūsuf-ı gül-pirehen
Baña zindān olmasun Ya'qūb-veş beytü'l-ḥazen
2. Meh gibi burc-ı melāḥatde ziyā-güster iken
Zerrece mihr itmedüñ ey dil-ber-i sīmın beden
3. Bīsütünda nālesi Ferhād'uñ irdi göklere
Gūşuña irmez daḥı ey ḥusrev-i şırlın-dehen
4. 'Aşk meydānında ben ḥod cān u serden geçmişem
Saña 'aşıq olmasun şimden girü cānın seven

⁶⁹³ Veznin son tefilesi bozuktur.

5. Gülşen-i küyuñda Medhî gibi şeydâ var-iken
Ey yüzi gül saña kimdür 'aşık-ı zârın diyen

CCCLXXXIX

Fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlün
• • - - / • • - - / • • - - / • • -
(Fâ'îlâtün) (fâ'lün)
- • - - - -

1. 'Āşık-ı şādık iseñ dünyede 'üryān olasın
Dîdeden kan akıdup hecr-ile giryān olasın
2. Reh-i 'aşk içre çalış terkinu ur cān u serüñ
Varıñı bezl idegör vāşıl-ı cānān olasın
3. Çāk idüp cāme-i nāmūsı çıkar cismüñden
Var gedā şekline gir 'āleme sultān olasın
4. Lebi esrārını gördükçe dilā ol şanemüñ
Nice bir ağzuñ açup vālih ü hayrān olasın
5. Tevbe kılduñ mey ü maḥbūba cihānda ammā
Medḥiyā sen bu işe soñra peşimān olasın

CCCXC⁶⁹⁴

Fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlün
• • - - / • • - - / • • - - / • • -
(Fâ'îlâtün) (fâ'lün)
- • - - - -

161a

1. Varayın gülşene bülbul gibi efgān ideyin
Gül yüzüñ vaşfını 'ālemlere destān ideyin
2. Serv kaddüñle lebüñ goncasını yād ideyin
Āh idüp kan dökerek 'azm-i gülistān ideyin
3. Medḥ-ile ben izinüñ tozını 'arşa çıkarup
Ḥāk-i pāy-i keremüñ efser-i keyvān ideyin
4. Şol kadar ağlayayın ḥasret-i ruḥ-sāruñ-ile
Eşküñüñ kaṭrelerin baḥr-ı firāvān ideyin

⁶⁹⁴ Bu şiir M nüshasında CVI. gazel olarak 42b'den başlamaktadır.

5. Medhiye āb-ı vişālūñ didüm ihsān itseñ
Tığini çekdi didi gel saña ihsān ideyin

CCCXCI

Fā'īlātūn fā'īlātūn fā'īlātūn fā'īlūn
- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Hem-dem olma herkese ey meh-veş-i sīmīn zekān
Pāk-dāmān ol yūri çün Yūsuf-ı gül-pīrehen
2. Tatlu cānum acıdur şīrīn-lebūñ emse raķīb
Buna kim kāyil olur ey husrev-i şīrīn-suḥan
3. Sence gevher görmedi şarrāf-ı dīde gerçi kim
Saña kıymet olmazıdı olmasañ peymān-şiken
4. Anı ğavvāş-ı felek deryāda maḥbūs eyledi
Dürr-i dendānına beñzetdi özin dürr-i 'Aden
5. Saña dil virdi-y-se ey dil-ber güneh-kār olmadı
Medhiye cevır ü cefālar eylemek bilsem neden

CCCXCII⁶⁹⁵

Fe'īlātūn fe'īlātūn fe'īlātūn fe'īlūn
• • - - / • • - - / • • - - / • • -
(Fā'īlātūn) (fā'īlūn)
- • - - - -

1. Sidreden ol şanemūñ qaddini a'la bilürin
Verd-i terden gül-i ruḥ-sārını zibā bilürin
2. Gülşen-i kūyını⁶⁹⁶ cennet bilürin Merve ḥaķı
İşigi taşın anuñ Ka'be-i 'ulyā bilürin
3. Lebi esrārını bilmek hele bir emr-i muḥāl
Baña keşf olmadı ol sırr-ı mu'ammā bilürin
4. Gülşenüñde baña şor murğ-ı dili ey yüzi gül
Ben anı gül ruḥuña bülbul-i şeydā bilürin
5. Medhiyā qadd ü leb ü ṭal'at-i cānānumı ben
Qatı a'la qatı zibā qatı ğarrā bilürin

⁶⁹⁵ Bu şiir M nüshasında CVII. gazel olarak 40b'den başlamaktadır.

⁶⁹⁶ kūyını : rüyını M

161b

CCCXCIII⁶⁹⁷

Fā'ilatün fā'ilatün fā'ilatün fā'ilün
 - • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Hakk seni dergāh-ı 'izzetden şehā dūr itmesün
Seyr-i gül-zār itmedin bir lahza mehcūr itmesün
2. Ney gibi nālān ola bezm-i belāda düşmenüñ
İñledüp Mevlā anı bir demde mesrūr itmesün
3. Ğayret-i Hakk dest-gır olsun saña ey şeh-suvār
Ey kerem kânı Hüdā hergiz seni h'ār itmesün
4. Ol Hasan Ağa⁶⁹⁸ k'anun dāyim vücūd-ı pākini
Hakk ta'ālā dilerem derd-ile rencūr itmesün
5. Medhiyā bir kimseyi hātır perlşān itmedi
Hāne-i qalbüm benüm yā nice ma'mūr itmesün

CCCXCIV

Mefā'ilün mefā'ilün fe'ülün
 • - - - / • - - - / • - -

1. Görüp derdüm terahhum kıldı cānān
Şorup hālüm tebessüm kıldı cānān
2. Şafādan cismüme şıgmadı cānum
Meslḥā-veş tekellüm kıldı cānān
3. Şoyunup rakşa girdi ḥayl-i 'uşşāk
Nevādan kim terennüm kıldı cānān
4. Giderken hāne-i agyāra dönmiş
Belī andan tevehhüm kıldı cānān
5. Bugün Medḥi-i bīmāruñ fenāsın
Görüp ḥayl-i tağannüm kıldı cānān

⁶⁹⁷ Bu şiir M nüshasında CVIII. gazel olarak 43a'dan başlamaktadır.

⁶⁹⁸ Hasan Ağa : şeh-i ekrem M

CCCXCV

Fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlün
 • • — — / • • — — / • • — — / • • —
 (Fâ'îlâtün) (fâ'îlün)
 — • — — — —

1. Ağlayup yollarını kan-ile yaş eyleyeyin
Sırr-ı aşkuñ meydür 'äleme fâş eyleyeyin
2. Nüş idüp bâde-i 'aşkuñ gireyin meydâna
Gam-ı fûrkat çerisi birle şavaş eyleyeyin
3. Baş açup hânkah-ı 'aşka kalender olayın
Kaş-ile kirpigümi pâk-tıraş eyleyeyin
4. Vuşlatuñ h'ânına irmezse elüm gam yimezem
Fûrkatüñ ni'metini kendüme aş eyleyeyin
5. Medhî-yi zârı eger bir dahı güldürmez iseñ
Ağlayup yollarını kan-ile yaş eyleyeyin

162a

CCCXCVI

Fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlün
 — • — — / — • — — / — • — — / — • —

1. Dem-be-dem şeydâ gönül dîvâne olsun ağlasun
Bâde-i 'aşkı içüp mestâne olsun ağlasun
2. Bir şacı leylîye mecnûn olduğın fâş eyleyüp
Vâmık u Ferhâd-veş efsâne olsun ağlasun
3. Bir lebi mey-gün firâkı-y-la dem-â-dem haste-dil
Bezm-i gamda kan yudup peymâne olsun ağlasun
4. Bir yalın yüzlü civâna dil viren 'âşık müdâm
Devr idüp şem'-i ruhuñ pervâne olsun ağlasun
5. 'Aşk-ı yâre Medhiyâ yoldaş olanlar tırmasun
Âşinâlardan kaçup bîgâne olsun ağlasun

CCCXCVII

Mefā'Ilün mefā'Ilün fe'ülün

• - - - / • - - - / • - -

1. Meded öldüm meded hussād elinden
O bed-ḥū seglerüñ feryād elinden
2. İçince sāḳiyā ben cām-ı 'aşkı
Ne kanlar yutmuşam zühhād elinden
3. N'ola def gibi pul pul olsa çehrem
Tapanca yimişem üstād elinden
4. Yed-i beyzāsını öpdürmez ol yār
Elinden dād elinden dād elinden
5. Neler çekdi göreydüñ Medḥi-i zār
Alınca dāmenüñi yād elinden

CCCXCVIII⁶⁹⁹

Mef'ülü mefā'Ilü mefā'Ilü fe'ülün

- - • / • - - • / • - - • / • - -

1. La'lüñ şanemā çeşme-i ḥayvāna muḳārin
Dil olsa 'aceb olmaya ol cāna muḳārin
2. Zülf-i siyehüñ âteş-i ruḥ-sāruña meyyāl
Dürr dişleriñüñ her biri mercāna muḳārin
- 3.⁷⁰⁰ Ben umar idüm neyyir-i maḳşūd ola ṭālī
Oldum giderek âteş-i hicrāna muḳārin
- 162b 4. Bir zerre şerer gāhī olur şem'-i münevver
Bir kaṭre olur sa'y-ile 'ummāna muḳārin
5. Medḥī o şehüñ gitdügi yollara yüzüñ sür
Dervīş olımaz ḥusrev-i devrāna muḳārin

⁶⁹⁹ Bu şiir M nüshasında CIX. gazel olarak 43a'dan başlamaktadır.

⁷⁰⁰ M nüshasında 3. ve 4. beyitler yer değiştirmiştir.

CCCXCIX

Fā'ilatün fā'ilatün fā'ilatün fā'ilün

- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Karşudan biñ nāz-ile serv-i bülendümdür gelen
°Aklumu ğāret kılan çābük-levendümdür gelen
2. Kul anuñ kurbān anuñ ben bendeye fermān anuñ
Hüsn ilinüñ pādişāhı hem efendümdür gelen
3. Bulmadı dīvāne-dil zincir-i zülfinden halāş
Ejdehālar bend iden şaçı kemendümdür gelen
4. Şordılar kūyuñda dil-dāruñ görüp ben hasteyi
Didi dil-ber bir belā-keş derdmendümdür gelen
5. Dide rūşen hāne-i dil nice hurrem olmasun
Medhiyā ol nāzeninüm dil-pesendümdür gelen

CD⁷⁰¹

Mef'ülü fā'ilatü mefā'ilü fā'ilün

- - • / - • - • / • - - • / - • -

1. Ol ğonca-leb ki gelmeye gül-zārı n'eylerin
Ol gül gelürse murğ-ı dil-i zārı n'eylerin
2. °Ömr āhir oldı yār-ile haşr olmaduk bugün
Yarın haşirde bilmezsin ol yāri [n'eylerin]
- 3.⁷⁰² Cellād-ı çarh yüksege assun raķlbi koñ
Dār-ı cihānda ben o hevā-dārı n'eylerin
4. Şimdi firāk-ı yārledür şoĥbetüm benüm
°Ayş u şafā-yı dil-ber-ile yāri n'eylerin
5. Çeşmüm o şāha sırça serāy oldı Medhī gör
Şehr-i bedende şāh-ı cihān-dārı⁷⁰³ n'eylerin

⁷⁰¹ Bu şiir M nüshasında CX. gazel olarak 43b'den başlamaktadır.

⁷⁰² M nüshasında 3. v 4. beyitler yer değiştirmiştir.

⁷⁰³ bedende şāh-ı cihān-dārı : cānda şāh-ı hevādārı M

CDI

Fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlün
 • • - - / • • - - / • • - - / • • -
 (Fâ'îlâtün) (fâ'îlün)
 - • - - - -

163a

1. Diler iseñ iki 'âlemde murâda iresin
 Hayr şan düşmenüñe rūy-i sa'âdet göresin
2. 'Aşk yayından o dem tîr-i maḥabbet ki çıkar
 'Âşık iseñ siper-i sîneñi karşı viresin
3. Saña ey ḥâcî emânet iderüm başuñ içün
 Varıcaḳ ḥâk-i der-i Ka'be'ye yüzler süresin
4. Kûy-ı cānāna düşerse yoluñ ey bād-ı şabā
 Yârdan kışşa-i mihr-ile vefā'yı şorasın
5. Seḥer-i bād-ı şabāya dimiş ol rūḥ-ı revān
 Ḥaber-i şîḥḥatümüz Medḥî-i zâra viresin

CDII⁷⁰⁴

Mefā'îlün mefā'îlün fe'ûlün
 • - - - / • - - - / • - -

1. Vücûdum yoḡ-iken anı yaradan
 Beni var eyleyen oldur şerâdan
2. İkilik perdesinden taşra oldum
 Kavuşdum birliğe çıkdum aradan
3. Kişi ölmezden evvel ölmeyince
 Ḥalâş olmak müyesser mi belâdan
4. Ḥaḳîḳat nefsüñi fehmiyledüñse
 Çerāḡuñ yak Resûl-i kibriyâdan
5. Cihānuñ intihāsın añladuñsa
 Ḥaber vir Medḥiyâ gel ibtidâdan

⁷⁰⁴ Bu şiir M nüshasında CXI. gazel olarak 43b'den başlamaktadır.

CDIII⁷⁰⁵

Mef'ülü mefā'ülü mefā'ülü fe'ülün
 - - • / • - - • / • - - • / • - -

1. Hāk oldı tenüm çekdüm elüm cān-ile serden
 Hāk-i rehūnem iki gözüm sürme nazardan
2. Ger 'ākıl iseñ sille-i üstāda boyun vir
 Üstād elemi yahşı imiş mihr-i pederden
3. Ey kan içici hasret-i la'lüñle dem-ā-dem
 Reng alsa n'ola dīdelerüm hūn-ı cigerden
4. Kaddümi büküp eşk-i firāvānum akıtdum
 Şular getürüp şehr-i vücūd içre kemerden
- 5.⁷⁰⁶ Ey meh hāzer it nāvek-i āhum güzer eyler
 Şanma ki döner ol yidi kat çarh-ı sipihreden
6. Merdümler imiş çok yaşasın dīdelerüm kim
 Pür eylediler dāmenümi la'l ü güherden
7. Medhī bu ğazel husrev-i hūbāna dinildi
 Şīrīn ü laţīf olsa n'ola şehd ü şekerden

163b

CDIV⁷⁰⁷

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün
 • • - - / • • - - / • • - - / • • -
 (Fā'ilātün) (fā'lün)
 - • - - - -

1. Geçemem kesret-i müjgān-ı ruḥ-ı dil-berden⁷⁰⁸
 Nice cān kırtaram āyā bu kadar ḥançerden
2. Düşeyin la'l-i lebūñ yādına mey-ḥānelere
 İçeyin bāde-i 'aşkuñ geçeyin sāğardan
3. Cān u başum vireyin yüzümi döndürmeyeyin
 'Āşık oldur⁷⁰⁹ geçe her vech-ile cān u serden

⁷⁰⁵ Bu şiir M nüshasında CXII. gazel olarak 44a'dan başlamaktadır.

⁷⁰⁶ 5. ve 6. beyit M nüshasında yoktur.

⁷⁰⁷ Bu şiir M nüshasında CXIII. gazel olarak 44a'dan başlamaktadır.

⁷⁰⁸ müjgān-ı ruḥ-ı dil-berden : hūbān-ı ruḥ-ı dil-berden M

⁷⁰⁹ oldur : ol kadar M

4. Yār cevri bize yitmez mi ‘aceb ‘ālemde
Tōqınur çüb-ı cefā başumıza her yirden
5. Ol lebi sükkeri medh itmek-ile MedhInüñ
Sözleri hayli leziz oldu yine sükkerden

CDV

Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün
 • • - - / • • - - / • • - - / • • -
 (Fā‘ilātün) (fā‘lün)
 - • - - - -

1. Varayın hūn dili dīde-i terden şorayın
Mā-cerām yine bir ehl-i nazardan şorayın
2. Kana garķ oldu gözüm bilmedüm ammā sebebin
Ġār-ı sīnemde yatan haste-cigerden şorayın
3. Seyl-i eşküm götürüp gitdi ġubār-ı cismüm
Zāyi‘ itdüm özümü baħr-ile berden şorayın
4. Kalmadı dīdelerüm nūrı çü kan ağlamadan
Yine ol nūrı ben ol nūr-ı başardan şorayın
5. Kan hayrānı olup la‘l-i leb-i dil-berümün
Medhīyā lezzetini şehd ü şekerden şorayın

CDVI

Mef‘ülü mefā‘lū mefā‘lū fe‘ülün
 - - • / • - - • / • - - • / • - -

1. Nūr itdi Hüdā ruhlaruñ ey kāmēt-i mevzūn
Ol nūra niçe nāzır ola dīde-i pūr-hūn
2. Zülfün taġıdup nergis-i şehläñi süzersin
Bu sihr nedür iki gözüm yā ne ol efsūn
3. Vardum ruħ-ı zerdümle aña derdümü şordum
Benden o řabīb-i dil ü cān istedi altun
4. Devletle gelüp şordı benüm hātırum ol şeh
Didüm o şehe dāyim ola devletün efsūn

5. Cān şöhetini kılduğuñ ağıyār-ile tıymış
Cān vırse n'ola hecrüñ ile Medhī-i maḥzūn

CDVII

Fā'īlātūn fā'īlātūn fā'īlātūn fā'īlūn
- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Bir gice ben ol mehūñ mihmānı olmaḵ isterin
Vāḳı'anda 'ālemūñ sultānı olmaḵ isterin
2. 'İd-ı aḍḥā-yı ruḥın yād eyleyüp biñ cān-ile
İşigüñde çin seher kurbānı olmaḵ isterin
3. Mısr'a sultān itseler gerçi 'azİzüm istemem
Dergehinde ol şehūñ der-bānı olmaḵ isterin
4. Tevbe kıldum bādeye la'l-i şeker-bāruñ görüp
Sükkerī pālūdenūñ ḥayrānı [olmaḵ isterin]
5. Bendesiyem gülşen-i ḥüsünde bend-i zülfinūñ
Ben bu bağıñ bülbül-i nālānı [olmaḵ isterin]
6. Rāḥat-ı cān istemem mihr ü vefādan fāriğem
Miḥnet ü derd ü ḡamuñ yārānı [olmaḵ isterin]
7. Medḥiyā şīrīn lebi yādına deste cām alup
Mülk-i 'ayşuñ ḥusrev-i devrānı olmaḵ isterin

CDVIII

Fā'īlātūn fā'īlātūn fā'īlātūn fā'īlūn
- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Dūd-ı āhum zulmet eylerse n'ola dünyā yüzün
Ay olur göstermez ol mihr-i cihān-ārā yüzün
2. Faşl-ı gülde ağlayup bülbül hezār eyler figān
Yılda bir kez gösterür ol ḡonca-i zībā yüzün
3. El bir idüp ser-be-ser dünyāyı zulmet kıldılar
Meh-liḳālar tıtdılar hep nāz u istignā yüzün
4. Ğam ḥumarından helāk olduḵ yitişdür sākiyā
Nice demdür görmedük bir dem mey-i ḥamrā yüzün

5. Ceyş-i miḥnet şāhıyam dirsem ʿaceb mi Medḥiyā
Cünd-i āhum gökleri tıtdı yaşum deryā yüzün

164b

CDIX

Mefāʿlün mefāʿlün mefāʿlün mefāʿlün

• - - - / • - - - / • - - - / • - - -

1. Dem ursam kara zülfünden tolar dünyā duḥānumdan
Ruḥuñ yād eylesem âteş çıkar ol dem dehānumdan
2. Leb-i cān-baḥşuñı gördükde geldi ağzuma cānum
Benüm rûḥum beni luṭf it ayırma tatlu cānumdan
3. Yaḳar bir demde ḳahr-ile bu nüh firûze eyvānı
Nefes tut ey melek-şûret şaḳın āh u fiḡānumdan
4. Degül mûlar ḥaṭ-ı sebzuñ görüp ben ḥaste cān virdüm
Çemenlerdür çıkan yir yir bu cism-i nâ-tüvānumdan
5. ʿAceb mi Rüstem-i Destān gibi ger dāsītān olsam
Beni ḥaḳ-ı cihān Medḥī bilürler dāsītānumdan

CDX

Mefʿülü fāʿilātü mefāʿlū fāʿilün

- - • / - • - • / • - - • / - • -

1. Göster yüzüñi sâḳī bize ʿaks-i cāmdan
Şun cām-ı laʿlūñ ile yine şol müdāmdan
2. Devr-i ruḥuñda zülfüñi ref eyle bir daḥı
Kaʿbe yüzüñi seyr idelüm rāh-ı şamdan
3. Göster yüzüñde ḥālūñi al murḡ-ı cānumı
Bir dāne ile ḳurtar anı ḳayd-ı dāmdan
4. Kūyuñdan ayru ağlar isem baña yaraşur
Âdem güler mi dūr ola dārü's-selāmdan
5. Murḡ-ı dili görince didi Medḥiyā o şāh
Ṭurfe kebûter indi yine ṭarf-ı bāmdan

CDXI

Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

- - • / - • - • / • - - • / - • -

1. Nem var benüm cihānda dahı nemden ağların
Fürkāt şebinde dīde-i pür-nemden ağların
2. Ol meh yüzine zülf-i siyāhın nikāb ider
Ben kara günlü kākül-i pür-ḥamdan ağların
3. Bir dem ḥayāl-i la'l-i lebūñ geldi fikrūme
Ḳan oldu dīde ben dahı ol demden [ağların]
4. Dehrūñ belā vü ḡuşşasını iltizām ider
Dünyāda bir de ḥāṭır-ı pür-ḡamdan ağların
- 165a 5. Medḥī vişāl-i dil-ber ile ḥurrem olmadı
Her dem belā-yı hecr-ile ḡuşşamdan ağların

CDXII⁷¹⁰

Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün

- - • / • - - • / • - - • / • - -

1. Ey meh bilürem āfet-i devrān olacaḡsın
Çok ḥastelerūñ derdine dermān olacaḡsın
2. Şabr ile gönül ka'be-i kūyında o yārūñ
İd olsa gerek sen dahı ḡurbān [olacaḡsın]
3. Şād olma iñen ol şanemūñ vaşlına ey dil
Demlerūñle kim hecr-ile giryān olacaḡsın
- 4.⁷¹¹ Çāk eyle çeküp cāme-i nāmūsı tenūñden
Zirā bilürem āḡiri 'üryān [olacaḡsın]
5. Çok bakma dilā diḡḡat-ile 'arız-ı yāre
Ḥaṭṭın göricek vālih ü ḡayrān [olacaḡsın]
6. Bildüm o şaḡı leyliye çün gönülūñi virdūñ
Mecnūn gibi 'ālemlere destān [olacaḡsın]

⁷¹⁰ Bu şiir M nüshasında CXIV. gazel olarak 44b'den başlamaktadır.

⁷¹¹ 4. ve 6. beyitler M nüshasında yoktur.

7. Kim gördi ise nazm-ı dürer-bāruñı Medhî
Didi ki suhan gevherine kân [olacaksın]

CDXIII

Fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlün
 • • - - / • • - - / • • - - / • • -
 (Fa'îlâtün) (fâ'lün)
 - • - - - -

1. Ey gönül niceye dek 'âşık-ı şeydâ olasın
Dilerem bir gün ola 'âkil u dānā olasın
2. Sāye teg pâyüñe yüz sürsem 'aceb mi şimdi
Umaram kim giderek serv-i dil-ārā olasın
3. Goncalar yādına feryād-ile cānuñ çıksun
Saña kim dirdi gönül bülbül-i gūyā olasın
4. Bilmedüñ kendözüñi vādî-yi 'aşka düşeli
Ben dimezdüm ki seni 'āleme rüsvā [olasın]
5. Medhiyā sür yüzüñi şu gibi hāk-i rehine
'Ākıbet bir gün ola vāşıl-ı deryā olasın

165b

CDXIV

Fā'îlâtün fā'îlâtün fā'îlâtün fā'îlün
 - • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Şöhre-i şehrem cihānda rind-i rüsvāyem bugün
Hamdū li'llāh hem-dem-i cām-ı muşaffāyem bugün
2. Sīnemüz şankim şadefdür sözlerüm dür-dānedür
Āşinālardan şoruñ kim ben ne deryāyem [bugün]
3. Zülfi çevgānına yārūñ bende-i fermān olup
Gūy-veş meydān-ı 'aşka bî-ser ü pāyem [bugün]
4. Ta'n taşı dest-i a'dādan irişmez farkuma
Şahn-ı gül-zār-ı cihānda serv-i bālāyem [bugün]
5. Hān Murād'uñ devletinde her nefesde Medhiyā
Geh Ferīdūn geh Sikender gāh Dārā'yem bugün

CDXV⁷¹²

Mef'ülü fā'ilātün mef'ülü fā'ilātün
 - - • / - • - - / - - • / - • - -

1. Ey şehriyâr-ı 'âdil luṭfuñ ziyâde olsun
Bâb-ı serây-ı 'adlün her dem küşâde olsun
2. Cevr okların 'adûya ur dâyim itme ihmâl
Kavs-i kızaḥ elüñde her dem kebâde⁷¹³ olsun
3. Eşrâf-ı nesl-i âdem şâhân-ı cümle 'âlem
Atı öñince anuñ ḥayl-i piyâde olsun
4. Derd ü belâ vü ḡamdan şaklasun anı Hâfız
Ol pâdişâh-ı 'âlem dâyim şafâda olsun
5. Gül-zâr-ı dehr içinde sultân Murâd-ı 'âdil
Dâyim şafâda olsun Medḥi du'âda olsun

CDXVI⁷¹⁴

Mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün
 • - - - / • - - - / • - - - / • - - -

1. 'Adâlet taḥtın üzre şehriyârum⁷¹⁵ kām-rân olsun
Ayağı başduğı yirler ser-â-ser gülsitân olsun
2. Selâmet bezm-gâhında müdâmî 'ayş u nüş itsün
Melâmet tîrine cism-i 'adû her dem nişân olsun
3. Kı dönsün tîr-i miḥnetden 'adûnuñ cismi ḡırbâle
Şehâ kavs-i kızaḥ destünde bir zerrîn kemân [olsun]⁷¹⁶
4. Taḡıtsun 'asker-i nuşret-penâhı ḥayl-i küffârı
Tamâmet şark u ḡarbı feth idüp şâhib-kırân [olsun]

⁷¹² Bu şiir M nüshasında CXV. gazel olarak 45a'dan başlamaktadır.

⁷¹³ her dem kebâde : saña kepâde A

⁷¹⁴ Bu şiir M nüshasında CXVI. gazel olarak 45a'dan başlamaktadır.

⁷¹⁵ şehriyârum : Şâh 'Oşmân M

⁷¹⁶ "olsun" redifi M nüshasında da eksiktir.

166a

5. Gül-i ruḥ-sārına karşı olup bülbul gibi gūyā
Senā-ḥ'ānı hemişe Medḥī-i şīrīn-zebān olsun

CDXVII

Mefā'ilün mefā'ilün fe'ülün

• - - - / • - - - / • - -

1. İştüdüm bu sözi bir nükte-dāndan
Vefā ummak ḥaṭādur bu cihāndan
2. Dilün tut kimseye ta'n itme zinhār
Ziyān irmez saña illā lisāndan
3. Yiter yürüdüñ ey sākī ayağūñ
Elün şuñ vir şarāb-ı ergāvāndan
4. Baña biñ kerre yegdür künc-i külhan
Vefā büyüñ virmez gül-sitāndan
5. Dem-ādem düşmez ey Medḥī dilüñden
Ne lezzet gördük ol şīrīn-zebāndan

CDXVIII

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Āfitāb-ı ṭal'atün āfākı pür nūr eylesün
Dest-i 'adlün ser-be-ser dünyāyı ma'mūr eylesün
2. Pertev-i envār-ı kudretdür cemālün ka'besi
Ḥaḳḳ ta'ālā çeşm-i a'dādan anı dūr eylesün
3. Ruḥlarıñ gül-zār-ı cennet kāmetün ṭubā senün
Ḥaḳḳ ṭurağūñ cennet itsün hem-demün ḥūr eylesün
4. Gül gibi gülsün özi düşmenleri zār aḡlasun
Ḥayl-i a'dā mātem itsün kendüsi sūr [eylesün]
5. Dilerem ḥaḳḳ-ı Ḥüdā dest-i cefā-yı rüzigār
Saña yavuz şananuñ iki gözin kör [eylesün]
6. Rüz u şeb oldur murādum Ḥān Murād-ı 'ādilün
Ḥālik-i kevn ü mekān a'dāsını ḥor [eylesün]

7. Gülşeninde Medhîyi bülbül gibi şeydâ kılan
Kalb-i pâkin gül gibi handân u mesrûr eylesün

CDXIX

Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

• - - - / • - - - / • - - - / • - - -

166b

1. Yeñilmez gönlümi bekler 'aceb dîvâne gördüm ben
Dem-â-dem nâr-ı 'aşk-ile yanar pervâne gördüm ben
2. Nice dārā nice dāver nice kayzerlerüñ kaşrın
Yıkılmış bî-nişân olmuş yatur vîrâne gördüm ben
3. Düşinde dahı görmezler Cem ü İskender u Hüsrev
Ezel bezminde mest oldum tokuz peymâne [gördüm ben]
4. Vücûdum şem' idüp bezm-i nigāra çok şeref virdüm
Vefâsın görmedüm zerre şu deñlü yana [gördüm ben]
5. Dil-i dîvānemüz yâri şanur ağıyar-ile gezmez
Vefâ semtinde ey Medhî gezer mestâne gördüm ben

CDXX [der-kenār]

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Dest ü dāmen çekdiler mihr ü vefā-yı yārdan
Ehl-i diller hep hālāş oldı ğam-ı ağıyārdan
2. Mihrine dil bağlayanlar gülşen içre güllerüñ
Yüz çevürmezler yine zaḥm-ı cefā-yı hārdan
3. Yok yire harc eyledük toḥm-ı sirişk-i dîdemüz
Ey gözüm nûr ne hāşıl oldı iş bu kārdan
4. Ğarḳ idüp bir dem emān virmez vücûdum zevraḳın
Dem-be-dem ḳan ağların bu çeşm-i deryā-bārdan
5. Günde yüz zaḥm ursa cisme rāzıyam biñ cān-ile
Şanmañuz āzurdeyem zaḥm-ı ḥadeng-i yārdan

6. Yād ider geh zūlf-i rüyın zıkr ider geh leblerin
Şā'irüñ her dem dili hālī degül ezkārdan
7. Gevher-i şî're nazar olmaz diyenler gördiler
Dürlü gevherler yağar [hem ol] leb-i dil-dārdan
8. Şî'rümüz şöhrat bulurdu şehir içinde gün gibi
Zerre deflü iltifāt olsa eger hūnkārdan
9. Pür şafā olsa o şāhuñ kalb-i pāki Medhīyā
Bir cevāb-ı bā-şavāb irse aña serdārdan

CDXXI

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Hāṭırum zūlfı gibi dil-ber perīşān itmesün
Ayāğa düşmişlere cevır-i firāvān itmesün
2. İstermiş öldüre kūyında ağıyānı ḥabīb
Din ḥaṭādur Ka'be'de ḥınzırı kurbān [itmesün]
3. Bir gül-i gül-zār-ı cennetdür cemālūñ dil-berā
Murğ-ı dil gördükde anı nice efgān [itmesün]
4. Lahza lahza ğamzeler üstüme ḥançer çekmesün
Ol elā gözlüm benüm her demde biñ kan [itmesün]
5. Bād-ı āhından şakınsun Medhī-i bī-çārenüñ
Serv-ḳaddüm ğayrlarla seyr-i bustān itmesün

CDXXII

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. 'İd-ı kurbāndur meded ben ḥasteñi öldür bugün
Ḥayra gir bu derd-mendūñ luṭf-ile güldür bugün
2. Çok zamāndur şaklar idüñ sīnede 'aşkın anuñ
Cāna yitdūñ gün gibi 'ālemlere bildür bugün
3. Dil-berüm 'azm-i şikār itdi rakībā n'eyleyem
Uş seni da'vet iderse it gibi yeldür bugün

4. Kanlu yaşumla libāsum gerçi kim gül-gün idi
Dūd-ı āhumdan қарarmış bir.siyeh çuldur bugün
5. Medhīyā gül-zār-ı dehrūñ bülbul-i nālānısın
Şöyle beñzer sevdüğün bir ruḥları güldür bugün

167a

CDXXIII

Mef'ülü mefā'İlü mefā'İlü fe'ülün
- - • / • - - • / • - - • / • - -

1. Hakk hazretinün lutfına ser-dār ṭayansun
Deyr içre olan bütlere küffār ṭayansun
2. Sancağı bugün Rūm iline geçdi Resül'ün
Şimd'en girü ol kavm-i nigün-sār ṭayansun
3. Elbette kırālı düşürür başına bir gün
Hakk'ın kerem ü lutfına ḥünkār ṭayansun
4. Ger tır-i kazā nāzil ola kavı-i kaderden
Gögsini gerüp 'āşık-ı gam-ḥ'ār ṭayansun
5. Medḥı yiridür gönderelüm tır-i du'ayı
Peykânlarımız kâfire yek-bār ṭayansun

CDXXIV

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Mürdeye cānlar virür 'İsī-dehānumdur gelen
Kālib-i bī-rūhuma rūḥ-ı revānumdur gelen
2. Şevkden cānum fedā kıldum görüp ruḥ-sāruñı
Ben bu cānı n'eylerem zīrā ki cānumdur gelen
3. Bār-ı cevı-ile benüm kaddüm büküp pır eyleyen
'Ömri efzün olası tāze civānumdur gelen
4. Sāye teg yüz sürmek ister pāyine üftādeler
Gördiler biñ nāz-ile serv-i revānumdur gelen

5. Hüsni-ile mümtâz olan hübân-ı dehrüñ serveri
Şöyle beñzer Medhiyâ şâh-ı cihānumdur gelen

CDXXV

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Dostlar biñ nâz-ile ol serv-kāmetdür gelen
Ey dirîgā bilmedüm andan kıyāmetdür gelen
2. Cāme-i gül-gün ile şehir içre cevlan eyleyen
Laḥzada biñ kan iden bildüm ol āfetdür gelen
3. Didiler cevr ü cefâyı cümleten terk eylemiş
Ben didüm ḥāşā cefası bî-nihāyetdür gelen
4. Didiler hiç görmedük rûz-ı kıyāmetden nişān
Ben didüm rûz-ı kıyāmetden 'alāmetdür gelen
5. Didiler kim Medhiyâ nâz-ile bir dil-ber gelür
Ben didüm kim āfitāb-ı pür-letāfetdür gelen

167b

CDXXVI

Mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün
- - • / - • - • / • - - • / - • -

1. Ol dem esîr-i cân-ile ol şeh-levende ben
Virdüm görünce göñlümi ol dil-pesende ben
2. Bûy-ı vefā irişmedi cân-dimāğına
Bāğ-ı maḥabbet içre ezel gül dikende ben
3. Odlara yansun ol beni çok yandurupdurur
Acırmıyam varup bu dil-i derd-mende ben
4. Altun iderse ḥāki yaşum cevheri n'ola
Kāmil 'ayār olupdururam işbu fende ben
5. Bir serv-ḳadd [ü] lāle-ḥad ü gül-'izār ile
Şalınmadum şafā-y-ile şahn-ı cemende ben

6. Taḥsīn iderse nazmuma ger Ḥusrev-i suḥan
Baş egmezem cihānda Kemāl-i Ḥocend'e ben
7. Medḥi kemāl-i şî' rûme Selmān reşk ider
Akrān içinde Muḥteşem oldum suḥanda ben

CDXXVII⁷¹⁷

Fe'īlātūn fe'īlātūn fe'īlātūn fe'īlūn
 • • - - / • • - - / • • - - / • • -
 (Fā'īlātūn) (fā'īlūn)
 - • - - - -

1. Dil meşāmmına irüp zülf-i semen bûy-ı ḥasen
Müstemend itdi beni ḥāşılı gīsū-yı ḥasen
2. Tır-i āhum siper-i çarḥa tokunsa ne 'aceb
Kāmetüm kıldı kemān bu ḥam-ı ebrū-yı ḥasen
3. Ḥayl-i ḥübān-ı cihān zerre görünmez gözüme
Mihir-i enver görünür baña hele rûy-ı ḥasen
4. 'Aqlumuz yiller ile yirine gelmezse n'ola
Siḥr ider alur anı gamze-i cādū-yı ḥasen
5. Ḥüsn-i ḥulkun nice vaşf eyleye Medḥi kim anuñ
Cümleten vechi ḥasen ḥulkı ḥasen ḥūyı ḥasen

CDXXVIII

Mefā'īlūn mefā'īlūn mefā'īlūn mefā'īlūn
 • - - - / • - - - / • - - - / • - - -

168a

1. Ḥabībüm nüh felek mihr-i ruḥuñdan pür ziyā olsun
Cemālūñ fi'l-meşel āyīne-i 'ālem-nümā olsun
2. Gırlbān-çāk olup güller açulsun gonca-veş dil-ber
Meded 'uşşāka şeh-nāz itme nev-rüz-ı şabā olsun
3. Didüm kim sa'y idüp ben ka'be-i kūyuñ tavāf itsem
Didi dil-ber yürü sa'y it derūnuñ pür şafā [olsun]
4. Meded kıl baña bir çāre gam-ı hicrān-ile öldüm
Visālūñ 'ıdına irgür senūñle merḥabā olsun

⁷¹⁷ Bu şiirin Hasan adında birisine mi yoksa "güzel" için mi söylendiği kesin değildir.

5. Bugün Medhî'ye şefkat kıl benüm devletlü sulţānum
Şeff'üñ rüz-ı mahşerde Muḥammed Muştafā olsun

CDXXIX [der-kenār]

Fā'īlātün fā'īlātün fā'īlātün fā'īlün
- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Lāle gibi bağırmuz ğamdan 'aceb mi talsa kan
Kimse görmez var derūnumda nice dāğ-ı nihān
2. Sırr-ı 'aşkuñ şaklaram sīnemde a'dādan velī
Vaqt olur cān gibi pinhān gāh olur günden 'ayān
3. Yoqladum ol ğoncada bŷy-ı vefādan yok eser
Sen bu bāğ içre dilā bīhŷde eylersin fiğān
4. Zevrak-ı dil bulmadı girdāb-ı miḥnetden ḥalāş
Raḥmı yok devrān elinden el-ġıyāş u el-emān
5. Görmedüm ğülşende ol serv-i revānı Medḥiyā
Yüz sürüp her sŷya eşküm cŷy-bār oldu revān

CDXXX⁷¹⁸

Fe'īlātün mefā'īlün fe'īlün
• • - - / • - • - / • • -
(Fā'īlātün) (fā'īlün)
- • - - - -

1. Güllerüñ hem-nişini ḥār olsun
Bŷlbŷlŷñ nālesi hezār olsun
2. Şeh-suvārum sŷm-i semendŷñ⁷¹⁹ için
Rāh-ı 'aşkuñda ten ğubār olsun
- 3.⁷²⁰ Ey yŷzi ğŷl sirişk-i alum ile
Reh-ġŷzāruñ ḳo lāle-zāruñ olsun
4. Baña külḥan anuñla ğŷlşen olur
Tek hemān ḥānede nigār olsun

⁷¹⁸ Bu şiir M nüshasında CXVII. gazel olarak 45b'den başlamaktadır.

⁷¹⁹ sŷm-i semendŷñ : senŷñ semendŷñ M

⁷²⁰ 3. beyit M nüshasında eksiktir.

5. Sen hemİşe rakİb-ile gül açıl
Heclre sİne hār hār olsun
6. Medhİyā ol ruḥı bahārum içün
Gözlerüm yaşı cūy-bār olsun

CDXXXI

Fe'īlātün fe'īlātün fe'īlātün fe'īlün
 • • – – / • • – – / • • – – / • • –
 (Fā'īlātün) (fā'īlün)
 – • – – – –

1. Mest olup mey-kededen tāze civānum çıksun
Düşeyin ḥançer-i bürrānına cānum çıksun
2. Gözlerüm çıksun eger ğayra kılursam nazarı
Cigerüm pāresi ol rūḥ-ı revānum [çıksun]
3. Ol kamer ṭal'ati görmezse gözüm kūyuñda
Muttaşıl göklere feryād u fiğānum [çıksun]
4. Yiridür şahñ-ı gülistānda hıram eyler-ise
Seyr-i bāğa meded ol serv-i revānum çıksun
- 168b 5. Nār-ı aşka şu kadar yandırayın cismümi kim
Medhİyā küngüre-i 'arşa duḥānum çıksun

CDXXXII⁷²¹

Fā'īlātün fā'īlātün fā'īlātün fā'īlün
 – • – – / – • – – / – • – – / – • –

1. Her gören nūr-ı tecellİ ol ruḥ-ı meh-tābdan
Eyledi kat'ı nazar ḥürşİd-i 'ālem-tābdan
2. Mest-i cām-ı sākl-yi bezm-i ezeldür cān-ı dil
Anuñ-içün fāriğem cām-ı şerāb-ı nābdan
3. Heşt bābını bihiştüñ gerçi vā'iz vaşf ider
Āsitānuñ baña ammā yegdürür her bābdan
4. Çeşm-i mestüñ 'ālem-i ru'yāda görseydi senüñ
Ḥaşre dek çeşmüm benüm olmazdı ḥālİ ḥ'ābdan

⁷²¹ Bu şiir M nüshasında CXVIII. gazel olarak 45b'den başlamaktadır.

5. Cān dimāğı pūr olur bŷy-ı vefādan Medhīyā
Bād-ı şubḥ urduqça her dem zŷlf-i mŷşg-i nābdan

CDXXXIII⁷²²

Muvaşşah

Her beytinden ki ḥarf-i evvel çıkmagla "*Muḥammed Mümtāz*" nümāyān olur⁷²³

Mef'ülü mefā'İlü mefā'İlü fe'ülün

— — • / • — — • / • — — • / • — —

1. [mim] Mecnŷn idŷben sen beni 'ŷryān ideceksin
Āvāre kılup vālih ŷ ḥayrān ideceksin
2. [ḥa] Ḥaqqā bu ki bir dem gele ey gevher-i nā-yāb
Şol dīdelerŷm yaşını 'ummān ideceksin
3. [mim] Mīhr eylemeyŷp bezm-i firākuñda dem-ā-dem
Bağrumı delŷp ney gibi nālān ideceksin
4. [dal] Dil nār-ı firākuñla yanup kŷlḥan-ı tende
Āḥir yerŷmi āteş-i sŷzān ideceksin
5. [mim] Meh gibi olup burc-ı melāḥatde ziyā-baḥş
Gŷn gibi çıkup 'ālemi seyrān ideceksin
6. [mim] Merdŷmlŷk idŷp ḥāṭır-ı 'uşşākı şorarsañ
Her birisini 'āleme sultān ideceksin
7. [te] Ten hecrŷñ-ile bir kafese dŷndi gamuñdan
Bŷlbŷl gibi murğ-ı dili giryān ideceksin
8. [elif] Ey mŷrdeleri zinde kılan Īsī dehānum
Çok ḥastelerŷñ derdine dermān ideceksin⁷²⁴
- 169a 9. [ze] Zār oldı gŷl-i rŷyuña karşu dil-i Medḥī
Ġālib sen anı murğ-ı ḥoş-elḥān ideceksin

⁷²² Bu şiir M nüshasında CXIX. gazel olarak 46a'dan başlamaktadır.

⁷²³ Gazelin başındaki bu açıklama ile 6. beyit M nüshasında eksiktir.

⁷²⁴ ideceksin : ide M

CDXXXIV⁷²⁵

Muvaşşah

Ki her musra' dan evvelki harf alınsa "*Ḥazret-i Fazlî Efendi kām-yāb*" çıkar⁷²⁶

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
 - • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. [ha] Ḥaḥḥ ta'ālā ḳalbūñi mesrūr [u] ḥandān eylesün
 [dad] Ḍarb-ile düşmenlerüñ giryān u nālān eylesün
2. [re] Rāzıyam Ḥaḥḥ itlerüñle hem-sifāl itsün senüñ
 [te] Tek beni şeb ser-i kūyuñda miḥmān eylesün
3. [fe] Faḥrum olsun reh-güzārında beni ḥāk eylesün
 [dad] Žāyi' itsün cismümi ḥāk içre pinḥān eylesün
4. [lam] Lāyık ise ḥātır-ı maḥzūnumı şād itmesün
 [ye] Yaraşur göñlümi yıksun perişān eylesün
5. [elif] Āfitāb-ı devleti murğ-ı hümā-pervāz olup
 [fe] Farḳına sāye şalup 'arş üzre cevlan eylesün
6. [nun] Nüh felek üzre murāduñ mihri olsun pūr ziyā
 [dal] Devletüñ necmin Ḥüdā bir mäh-ı tābān eylesün
7. [ye] Yā İlāhî dilerem her demde dest-i ḳudretüñ
 [kef] Küre-i elṭafını dāyim fūrüzān eylesün
8. [elif] Ebr-i luṭfı çizginür dāyim felekde⁷²⁷ başuma
 [mim] Muttaşıl aña Ḥüdā luṭf itsün iḥsān eylesün
9. [ye] Yār olur bî-dillere yarına şalmaz anları
 [elif] Ol melekden kim şikāyet itsün efgān eylesün
10. [be] Bir kerem kânıdurur Fazlî Efendi Medḥiyā
 Ḥaḥḥ ta'ālā ma'rifet mülkine sulṭān eylesün

⁷²⁵ Bu şiir M nüshasında CXX. gazel olarak 46b'den başlamaktadır.

⁷²⁶ Gazelin başındaki bu açıklama ile 3., 4., 5. ve 9. beyitlerdeki "eylesün" redifi M nüshasında eksiktir

⁷²⁷ felekde : firüzān M

CDXXXV⁷²⁸

Fā'ilatün fā'ilatün fā'ilatün fā'ilün
 - • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Geh açar geh setr ider göğsin ol āhū nāzdan
Nāfe-i müşğīnini seyr itdürür açmazdan
2. Dil kemend-i zülfine dil-dāruñ olmışdur esīr
Murg-ı āvāre ḥalāş olsun mı çeng-i bāzdan
3. Yüz virürsen gizlü esrārum ider ḥalka 'ayān
Dād u bīdād ey şanem şol ğamze-i ğammāzdan
4. Rāstı bu ḳavl-i uşşāḳa münāsib ڤر⁷²⁹ seçer
Büselik şeklün bize gösterdi ol şeh-nāzdan
- 169b 5. Zağlarla hem-cenāḥ olmaḳ düşer mi şānuña
Ey hümā ṭal'at kaçup Medḥī gibi şehbāzdan

[Ḥarfü'l-vāv]

CDXXXVI⁷³⁰

Mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün
 • - - - / • - - - / • - - - / • - - -

1. Alurlar 'aql-ile fikrüm benüm şol çeşm ü şol ebrū
Ne sihr eyler Müselmānlar görinüz⁷³¹ şol iki cādū
2. Benüm göñlüm gözüm bir dem açılmaz eşk-i çeşmümden
Melālet def' ider dirler meşeldür gerçi aḳar şu
3. İki çeşmün göz açdurmaz ururlar tīr-i müjgānı
Alurlar göz göre cān-ı 'azīzüm şol iki ḳanlı⁷³²
4. Didüm cānā cemālünden şeb-i zülfün niçün gitmez
Didi miskīn senün her rūzuñu aḥşām idendür bu

⁷²⁸ Bu şiir M nüshasında CXXI. gazel olarak 47a'dan başlamaktadır.

⁷²⁹ Dr. Murat Bardakçı'nın şifaen bildirdiğine göre "don" kelimesi, sözlüklerdeki diğer anlamlarının dışında musıkî terimi olarak "makamdan makama geçiş; makama yeni bir biçim vermek" anlamına gelebilir. Kelime "dün" aşağı, aşağılık, altta olarak okunduğunda bir musiki terimi olarak karşılığı bulunamamıştır.

⁷³⁰ Bu şiir M nüshasında CXXII. gazel olarak 47a'dan başlamaktadır.

⁷³¹ görinüz : görüñ M

⁷³² ḳanlı : ḳaşu M

5. O yārūñ hañçerine cān virüp düşse n'ola göñlüm
Şuya perhîz ider mi Medhiyā 'ālemde hîç şayru

CDXXXVII⁷³³

Fā'ilatūn fā'ilatūn fā'ilatūn fā'ilūn
- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Dideden bārān olup yağar sirişküm sū-be-sū
Ol boyı servi arar gülşende tırmaz cū-be-cū
2. Var ise bir itçe rağbet kılmamış aña ḥabīb
Seg raḳībı gördüm āvāre gezerdi kū-be-kū
3. Cān dimāğı bu imiş böyle mu'aṭṭar olduğı
Zūlf-i müşğīnin şabā yārūñ tağıtmış mū-be-mū
4. Yüzini dūd-ı siyāhum kıldı mir'ātuñ⁷³⁴ siyāh
Olduğıçün ol kamer ruḥ-sāra her dem rū-be-rū
5. Medhiyā tūfān olup 'ālem ḥarāba tutdı yüz
Dideden bārān olup yağar sirişküm sū-be-sū

CDXXXVIII⁷³⁵

Fā'ilatūn fā'ilatūn fā'ilatūn fā'ilūn
- • - - / - • - - / - • - - / - • -

170a

1. Eşk-i çeşmüm şu gibi dīdārı eyler ārzū
Tā ezel göñlüm alan dil-dārı eyler ārzū
- 2.⁷³⁶ Gözlerüm bīdār olur tā şubḥa dek encüm mişāl
Ol melek-ḥaşlet kamer-ruḥ-sārı eyler ārzū
3. Gül-ruḥuñ ḡonca-femūñ yād eyledükçe dil-berā
Būlbūl-i dil dem-be-dem gül-zārı eyler ārzū
4. Kaṭre kaṭre dem-be-dem akar cigerden ḥūn-ı ḡam
Çağlayup şol dīde-i ḥūn-bārı eyler ārzū⁷³⁷

⁷³³ Bu şiir M nüshasında CXXIII. gazel olarak 47b'den başlamaktadır.

⁷³⁴ Metinde "mirātuñ" şeklinde yazılmıştır.

⁷³⁵ Bu şiir M nüshasında CXXIV. gazel olarak 48a'dan başlamaktadır.

⁷³⁶ 2. ve 3. beyitler M nüshasında yer değiştirmiştir.

⁷³⁷ "ārzū" redifi M nüshasında eksiktir.

5. Kûze-i çeşmüm tehl kılsa 'aceb mi Medhîyâ
Eşk-i çeşmüm şu gibi didânı eyler ârzû

CDXXXIX [der-kenâr]

Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

• - - - / • - - - / • - - - / • - - -

1. Hüm-ı dilden taşar kan yaş gözümdür kim ne kandur bu
Göñül didi saña hün-ı cigerden armağandır bu
2. Göñülde şakla peykân-ı ciger-düzüm didi gamzeñ
Bize müştâk olan 'âşıklara bizden nişandır bu
3. Dile tîr urdı dil-ber cāna yitdi nevk-i peykânı
Didi kim kıymetin bilmek gereksin cāna cāndur bu
4. Tutuşma küştigîr-i 'aşk-ile benden vaşıyyet kim
Nice Rüstemleri pâ-māl ider bir pehlevāndur bu
5. Şakın Medhîyâ zâruñ ah-ı dil-süzından ey meh-rû
Tokuz kat âsumānı zulmet eyler bir duhandur bu

CDXL

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Göñlümüz biñ cān-ile cānānı eyler ârzû
Hûr u gılmān istemez cānānı eyler ârzû
2. Kara zülfüñden geçüp la'l-i lebüñ eyler taleb
Teşne göñlüm çeşme-i hayvānı [eyler ârzû]
3. Bir yalıñ yüzlüye düşdi murg-ı dil pervāne-veş
Cān atup ol âteş-i sūzānı eyler ârzû
4. Bu ne hikmetdür 'aceb cān-ı 'azîzüm muttaşıl
Mısr-ı dilde Yūsuf-ı Ken'ān'ı eyler ârzû
5. Künc-i miñnet içre kaldı Medhî-i şeydā dirîğ
Nice yildur ol şeh-i hūbānı eyler ârzû

CDXLI

Mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün

• - - - / • - - - / • - - - / • - - -

1. Şorup la'lin görüp dendânını didüm nedendür bu
Didi dürc-i dehānumda nihān dürr-i 'Aden'dür bu
2. Nice Ya'küb'ı giryān eyleyüp gözden çıkarmuşdur
Gözün aç ey gönül ol Yūsuf-ı gül-pİrehendür bu
3. Görüp kākülleri tārın didüm per-i hümā ancak
Didi miskIn haṭa itme şakın misk-i Ḥotan'dur bu
4. Ḥadeng-i ğamzesin gördükde didi merdüm-i dİdem
Benüm cānum alup kanum döküp baġrum delendür bu
5. Beyāz-ı şafḥa-i rüyın görüp yārūn didi Medḥİ
Ya berg-i lāledür yā gül ya sīm ü yāsemendür bu

CDXLII⁷³⁸

Mef'ülü mefā'ılün mef'ülü mefā'ılün

- - • / • - - - / - - • / • - - -

1. Şordum dehenün yārūn dir çeşme-i femdür bu
Bİmār-ı ğam-ı 'aşkuñ her derdine emdür bu
2. La'l-i leb-i devrinde bir dāne görüp şordum
Dir ḥırmen-i ḥüsnümde dil murgına yemdür bu
3. Didüm ki siyeh zülfün ref' eyle cemālünden
Cān u dil-i 'uşşāka zİrā ki elemdür bu
4. Gözden güher-i eşküm harc eyledüm ol yāre
Ol meh yüzüme karşı tırdı didi nemdür bu
5. Ey meh dil-i Medḥİ'ye yüz dürlü cefā itdün
Ḥavf eylemedün Ḥakk'dan itme bunu kemdür bu

⁷³⁸ Bu gazel A nüshasında yoktur. M nüshasında CXXV. gazel olarak 48a'da yer almaktadır.

[Ḥarfü'l-hā]

170b

CDXLIII⁷³⁹

Fā'ilatün fā'ilatün fā'ilatün fā'ilün
 - • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Tāb-ı mülden ruḥlaruñ gül-berg-i al olmuş yine
Bülbül-āsā gönümüz şūrde ḥāl olmuş yine
2. Ey perī şānum perīşān dilleri cem' eyle kim
Kākülün devrinde anlar pāy-māl olmuş yine
3. Seyr idüp āyīnede kand-i nebāt-ı la'lüñi
Şā'irün murğ-ı dili tūṭl-maḳāl olmuş yine
4. Söyle ey ḥūrşid-i envār-ı tecellī aşlı ne
Māh-ı tābān gün yüzün ḳaşuñ hilāl olmuş yine⁷⁴⁰
5. Medḥinün ḳalbinde ḥod gerd-i küdüret yoğ idi
Yana düşdi püte-i 'aşḳ içre ḳal olmuş yine

CDXLIV⁷⁴¹

Fe'ilatün fe'ilatün fe'ilatün fe'ilün
 • • - - / • • - - / • • - - / • • -
 (Fā'ilatün) (fā'ilün)
 - • - - - -

1. Yiter ey dost baña cevri firāvān eyle
Yiter Allāh'ı severseñ yiter iḥsān eyle
2. Zaḥm-ı tırün beni bī-ṭāḳat idüpdür cānā
Merhem-i la'lüñ-ile gel aña dermān eyle
3. Bī-güneh aldı benüm cānumı cellād-ı müjen
Ḳanḳı zālīm dir aña yok yire var ḳan eyle
4. Nāleñ itmez eşer ey dil o gül-i ra'nāya
Gerek ağla gerek iñle gerek efğān eyle
5. Berg-i cismin götür ey bād-ı şabā Medḥinün
Anı bir demde çıkar 'arşa Süleymān eyle

⁷³⁹ Bu şiir M nüshasında CXXVI. gazel olarak 48b'den başlamaktadır. Ayrıca şair bu gazelini tahmis etmiştir. Bkz. LXVII numaralı muhammes.

⁷⁴⁰ "yine" redifi M nüshasında eksiktir.

⁷⁴¹ Bu şiir M nüshasında CXXVII. gazel olarak 48b'den başlamaktadır.

CDXLV

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Bir dağı ey meh görürsem ben seni ağyār-ile
Yağaram kūyuñ senüñ āh-ı āteş-bār-ile
2. Hiç dimezsın 'andelīb-i dil ider āh u figān
Şalınursun gülşen içre muttaşıl sen hār-ile
3. Dem-be-dem hecr-i leb-i la'lün kan oldu ciger
Baña emsem kılmaduñ şol la'l-i şekker-bār-ile
4. Yār kıaddın serve beñzetmek neden ey bāğ-bān
Bu aña ġālib degül mi şive-i reftār-ile
5. Saña müjde kim bugün ağyārı şatmış ol melek
Şād ol ey Medhī müşerreftin yine dil-dār-ile

171a

CDXLVI

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Bilmezem hālüm n'olur ol dil-ber-i şannāz-ile
'Aql u fikrüm ġāret eyler 'işvelerle nāz-ile
2. Vākıf-ı esrār olup derd-i derūnum keşf ider
Kimse bilmez hālümü ol ġamze-i ġammāz-ile
3. Göz göz oldu nāleden cismüm açılmaz gözlerüm
Uyhusı ġālib olurmış ehl-i 'aşkuñ sāz-ile
4. Hem-cenāh olmak müyesser olmadı bir dem baña
Gülsitān-ı 'ālem içre ol gözi şehbāz-ile
5. Okıyup hayl-i melā'ik rūhuñı şād ideler
Bu ġazel tā Medhiyā saķf-ı semāya yazıla

CDXLVII

Fā'ilatün fā'ilatün fā'ilatün fā'ilün
 - • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Feth it ey plr-i muğān luṭf it der-i mey-ḥāneyi
Himmet eyle sāḳīyā şun destüme peymāneyi
2. Ruḥlarıñla al idüp göñlüm şikār itdün yine
Şem'e yandurmak dilerdin⁷⁴² gālibā pervāneyi
3. Ḥacletinden ḳa'r-ı deryāda nihān itmiş özin
Şerm-sār itdi senün lü'lü' dişün dürr dāneyi
4. Şimdi bildüm ḳanum içmedi mey-i ḥamrā gibi
Ḳande gördüm der idüm ol gözleri mestāneyi
5. Gün toğardı başına Medḥi-i zāruñ fi'l-meşel
Bir gice ey meh müşerref eyleseñ ḡam-ḥāneyi

CDXLVIII

Fā'ilatün fā'ilatün fā'ilatün fā'ilün
 - • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Ruḥlarıñ kim dil-berā berg-i gül-i ḥandān ola
Gülşenünde murğ-ı dil bülbül gibi nālān ola
2. Ārzü-yı zülf ü ḥaṭṭuñla ölen 'aşıklaruñ
Ser-be-ser ḥāk-i mezārı sünbül ü reyḥān ola
3. Dürr-i dendānuñla la'lüñ yād idüp ḳan ağlasam
Dāne dāne eşk-i çeşmüm dürr ile mercān ola
- 171b 4. Ḥüsn meydānında çevgān eylese zülfin o māh
Aña ḥürşid-i felek bir güy-ı ser-gerdān ola
5. Çin-i zülfünden senün dem ursa Medḥi çin seḥer
Ol nefes enfās-ı bād-ı şubḥ müşg-efşān ola

⁷⁴² Metinde "dilerseñ" şeklinde yazılmıştır.

CDXLIX

Fā'īlātūn fā'īlātūn fā'īlātūn fā'īlūn
 - • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. 'Azm-i ğurbet eyledüm hecr-i ğam-ı dīl-dār ile
Hem-dem oldum nāle vü feryād u āh-ı zār ile
2. Yağdı yıkdı hāne-i şabr u sükūnum ser-be-ser
Bilmezem hālüm n'olur bu āh-ı āteş-bār ile
3. Berg-i cismüm 'aşk şahrāsına şaldı rūzigār
Seyr-i bāğa gitmedüm ol ruḥları gül-zār ile
4. Maḥremümdür derd ü miḥnet hem-demümdür eşk-i ter
Yār olan bunlardurur ben 'āşık-ı ğam-ı ħ'ār ile
5. Şabr u tākat kalmadı ol dem dirildüm Medḥiyā
'Azm-i ğurbet eyledüm hecr-i ğam-ı dīl-dār ile

CDL

Fā'īlātūn fā'īlātūn fā'īlātūn fā'īlūn
 - • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Cānumı kurbān kılsam n'ola kaşuñ yayına
Ḥamdü li'llah kim irişdük yine kurbān ayına
2. Kullaruñ dirler görüp āyine-i ruḥ-sāruñı
Çeşmümüz çaķ böyle pür-nūr eylemez bir āyine
3. Kısmet etdükde ezel tā kim debīr-i lem-yezel
Salṭanat seccādesi düşmiş o şahuñ pāyine
4. İltifakı i'tidāl üzre o şāh-ı 'ādilūñ
Kullarınñ birdür iḥsānı faķır ü bayına
5. Ni'met-i luṭfın görenler didiler kim Medḥiyā
Ḥān Murād'uñ sofrasında ḥaşre dek ālā yine

CDLI

Mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün
 - - • / - • - • / • - - • / - • -

- 172a
1. 'Ömr āhîr oldı geçdi günüm āh u zār-ile
 Bir dem muşāhib olmadum ol gül-izār-ile
  2. Geh 'işvelerle gönlüm alur gāh hışm ider
 Hālüm n'olur 'aceb benüm ol şîve-kār-ile
  3. Dünyādan el çeküp baña ölmek şafā gelür
 Görmekden ise muttaşıl ağyārı yār-ile
  4. Bāğ-ı cihānda serv-i sehî gibi bir nefes
 Şalınmadum hevāya uyup bir nigār-ile
  5. Medhî cemende ol yüzi gül-zārı görmedüm
 Toldı derün-ı sîne bugün hār hār-ile

CDLII⁷⁴³

Mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün
 - - • / - • - • / • - - • / - • -

1. Tîr-i müjen tokundı dil-i nā-tüvānuma
 Ey kaşı yā vebāle girüp girme kanuma
2. Lü'lü⁷⁴⁴ dişün görince gözüm dürrler ağıdur
 İnşāf efendi dîde-i gevher feşānuma
3. Cānān gamı-y-la eglenürem gice şubha dek
 Gel gör firākı ol dağı gelmezse yanuma
4. Yārüm görünmez eglenimez tende cānumuz
 Kimden şikāyet eyleyeyin yār-i cānuma
5. Medhî gibi nice kulu var bir de bendesi
 Kimler kul olmaz ol şeh-i Dārā-nişānuma

⁷⁴³ Bu şiir M nüshasında CXXVIII. gazel olarak 49a'dan başlamaktadır.

⁷⁴⁴ Metinde "lulu" şeklinde yazılmıştır.

CDLIII⁷⁴⁵

Fe'ilatün fe'ilatün fe'ilatün fe'ilün
 • • - - / • • - - / • • - - / • • -
 (Fa'ilatün) (fā'lün)
 - • - - - -

1. Varur ağyār senüñ hāneñe mahremcesine
Heves-i cennet-i küyuñ ider ādemcesine
2. Şevk-i hālünle senüñ ey dūr-i yek-dāne-i Çîn
Merdüm-i dīde döker eşkini dirhemcesine
3. Çarh-ı ğaddāruñ iñen mekrine aldanma dilā
Nice Suhrāb'ı helāk eyledi Rüstemcesine
4. Girelüm ma'reke-i 'aşka dil-āverlik idüp
Raşş-ı tab'ı sürelüm her yaña Neyremcesine
5. Va'izā bir nazar it ehl-i harābāt içre
Eñ gedası görünür bir şeh-i ekremcesine
- 6.⁷⁴⁶ Dem olur elden ayakdan düşürür cur'a-mişāl
Dem olur 'ayş u şafalar iderüz Cemcesine
7. Medhīyā pīre-zen-i dehre gönül virme şakın
Terk-i dünyā idegör sen dağı Edhemcesine

172b

CDLIV

Mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün
 • - - - / • - - - / • - - - / • - - -

1. Gönül mey-hāne-i 'aşkun meyinden pür şafā olsa
Maḥabbet bezmine irsek bize bir reh-nümā olsa
2. Tecerrüd mülkine irsek bu kār u bārı terk itsek
Bize bu yolda reh-ber tālib-i fakr u fenā [olsa]
3. Bugün dünyā ğamın çeksek ğam-ı hicrāna şabr itsek
Hemān yarın Hüdā'dan lutf u ihsān u 'atā [olsa]
4. Delllüm evliyā dāyim reflküm āyet-i "nuşret"
Şeff'üm rüz-ı mahşerde Muḥammed Muştafā [olsa]

⁷⁴⁵ Bu şiir M nüshasında CXXIX. gazel olarak 49a'dan başlamaktadır.

⁷⁴⁶ 6. beyit M nüshasında eksiktir.

5. Oğuyup muttaşıl kavm-i şeyâfîni zebûn itsek
Muhaşşal Medhîyâ dilde şu resme bir du'â olsa

CDLV

Fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlün
• • - - / • • - - / • • - - / • • -
(Fâ'îlâtün) (fâ'îlün)
- • - - - -

1. Derd-i dil-dârı disem baña bir âdem olsa
Hâlüm ağlasam aña yaşuma hem-dem olsa
2. Ğîd-ı kurbân irişüp guşşadan âzâd olsam
Cânumı yâre fedâ eyleyecek dem olsa
3. Hâk-i râh olsam o yolda nice yıllar yatsam
Tâ ki bârân-ile ten kaatre-i şebnem olsa
4. Bârl bir encümen-i bezm-i şafâya irsem
Cur'a-nüşânı anuñ Sa'dî vü Edhem [olsa]
5. Rûzigârı-y-la ğubârüm dağı eflâke çıkup
Medhîyâ hâne-i dil gün gibi hurrem olsa

CDLVI

Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün
- - • / • - - • / • - - • / • - -

173a

1. Bir ğonca-femûñ tıldı ğoñûl derd ü ğamı-y-la
Cân çıkdı revân oldı ğoñûl kaldı ğamı-y-la
2. Çün gördi gözüm mey içer ağıâr-ile yâr
Kân oldı ciger gözlerümün ağıdı demi-y-le
3. Ğîd oldı o şeh bir ğanemi eyledi kurbân
Kurbân olayın ben de anuñ ol ğanemi-y-le
4. Herkes çekemez yayını ol kaşı kemānuñ
Dâl oldı kadüm çeke çeke zülf-i hamı-y-la
5. Medhî'yi 'aceb mest-i harâb eyledi ol yâr
Şol gözler ile ruğlar-ile ğonca-femi-y-le

CDLVII

Fā'ilatün fā'ilatün fā'ilatün fā'ilün

- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Ol civānuñ rahmı yokdur ʿaşıq-ı şeydāsına
Tayanursun ey gönül sen hançer-i elmāsına
2. Şöyle taşvır eylemiş nakķāş-ı kudret anı kim
Cümle nakķāşān-ı ʿālem düşdiler sevdāsına
3. Bir boyı serv-i revānuñ bāğ-ı ʿālemde dirİğ
Dil giriftār oldı gitdi kāmēt-i bālāsına
4. Yā neden ʿaşka giriftār itdüñ ey dil kendüni
Hāıruñda yoğ-iken düşdüñ cihān gavğāsına
5. Cān u başum yolına virmekde ihmāl itmedüm
Bilmezem neydi sebep dil-dāruñ istİgnāsına
6. Yanduran dāyim tenüm mihr ü maḥabbetdür benüm
Āsumānuñ bakmazam mihr-i cihān-ārāsına
7. Kār u bārı terk idüp geçdüm libās-ı ʿārdan
Baş açık yalıñ ayak düşdüm ʿadem şahrāsına
8. Her ne isterseñ Hüdā'dan kıl temennā ey gönül
ʿĀlemüñ baş egme şakın dāver-i devrānına
9. Bir ʿamel kılmak gerek dünyāda ādem Medḥiyā
Ol ʿamel lā-büdd gerekdür dīnine dünyāsına

CDLVIII

Fā'ilatün fā'ilatün fā'ilatün fā'ilün

- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Ağlamakdan dīdeden çıkdum ğam-ı hicrān-ile
Bilmezem ḥālüm n'olur bu dīde-i giryān-ile
2. Bezm-i ğamda giryeden ağardı ḥayfā çeşm-i ter
Olmadum bir dem müşerref sohbet-i cānān-ile

- 173b
3. Lahzada yüz cevri idersin ʿāşık-ı ğam-nākūne
Gönlünü şād itmedüñ bir kerre bir ihsân-ile
  4. Curʿa-veş kaldum ayakda haq-ı reh oldum vell
Mey-fürüşüñ yanına düşdüm yine devrân-ile
  5. Aylar-ile vādî-yi zülmetde kaldum serserî
Olmadum bir gün muķārîn ol meh-i tábân-ile
  6. Dir dimez bir mäh-ı tábāndan cüdā kıldı beni
Āsumānuñ çarhını bozsam n'ola efgān-ile
  7. Medhî'yi kūyuñda mihmān eyle cān virsün saña
Haccı maķbūl olsun ey kıblem anuñ ķurbān-ile

CDLIX

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün
- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Nālelerden sīnemüz ney gibi nālān olmada
Dīde-i ğam-dīdemüz her demde giryān olmada
2. Dil vişāl-i yār-ile bir lahza ḥandān olmadı
Gitdüğince ḥüzn-ile muʿtād-ı hicrān olmada
3. Bahre döndi şehir içinde kanları ʿāşıkıların
Her tarafda yār içün her demde biñ kan olmada
4. Leblerüñ yādına iller bādeler nüş itmede
Ben müdāmî laʿlün esrārı-y-la ḥayrān olmada
5. Ḥʿān-ı ğamdur bezm-i fırkatde ğıdāsı Medhīnün
Ey ḥalīlüm özgeler kūyuñda mihmān olmada

CDLX⁷⁴⁷

Mefāʿlün mefāʿlün mefāʿlün mefāʿlün
• - - - / • - - - / • - - - / • - - -

1. Döşenmiş kākülün cānā cemāl-i dil-sitān üzre
Ya miskî sāye-bāndur kim ķurılmış ğülsitān üzre

⁷⁴⁷ Bu şiir M nüshasında CXXX. gazel olarak 49b'den başlamaktadır.

2. Ser-â-ser la'l-i nâb olur çiçekler şâh-sâr üzre
Döşerse pertev-i la'lüñ dıraht-ı ergavân üzre
3. Anı kavs-i kuzah şanma görüp bu çarh-ı mînâda
Şerâr-ı nâr-ı âhumdur çekilmiş âsumân üzre
4. Didi cânân seg-i kûyum sıfâlin başuña tâc it
Didüm va'llâh bi'llâh n'ola baş üzre cân üzre
- 5.⁷⁴⁸ Belâğat tîğini çekdüm semend-i tab'umı şaldum
Tayansun Medhîyâ vardum 'adû-yı bed-zebân üzre

174a

CDLXI⁷⁴⁹

Fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlün
 • • — — / • • — — / • • — — / • • —
 (Fa'îlâtün) (fa'îlün)
 — • — — — —

1. Tolaşup kâkül-i dil-dâre mişâl-i şâne
Kayd-ı bend oldu gönül zülf-i 'abîr-efşâna
2. Gelse bir gice benüm hâneme ol mihr-i münîr
Gün toğar başuma hem rûşen ola kâşâne
3. Ser-fürû kılmaz idi dâver ü dârâya ezel
Şimdi meyl eyledi dil dil-ber-i 'âlî-şâna
4. Gözlerüm kan akıdur la'l-i lebûñ görmeyeli
Merhamet kıl demidür dîde-i hûn-efşâna
5. Yakdı hecr âteşi 'uşşâkı Hızır gibi yetiş
Demidür hayra girüp şu viresin 'aştâna
6. Vâ'îze mey-kedede⁷⁵⁰ cām-ı muşaffâ şunıcak
Götürüp ayağı yâ Hû didi mey-nûşâna
7. Medhîyâ bir şeh-i devrâna düşürdün dili kim
Tarzı şâhâne anuñ sözleri dervîşâne

⁷⁴⁸ 5. beyit M nüshasında eksiktir.

⁷⁴⁹ Bu şiir M nüshasında CXXXI. gazel olarak 49b'den başlamaktadır.

⁷⁵⁰ mey-kedede : mey-kedeye M

Mef'ülü fâ'ilâtün mef'ülü fâ'ilâtün
 - - • / - • - - / - - • / - • - -

1. Seyl-i sirişk-i çeşmüm kavuşdı cüy-bāra
Bād-ı şabā selāmum irgürse şehriyāra
2. Eşkümle zevrak-ı ten bir yirde kılmaz ārām
Baħr-ı belā vü miħnet şaldı beni kenāra
3. Rāh-ı maħabbet içre kaldum mişāl-i sāye
Kendi elüm irişmez ol kāmēt-i çenāra
4. Bir şemme bûy-ı zülfüñ irdi meşāmm-ı cāna
Kıldum libās-ı 'arī gül gibi pāre pāre
5. Hālını kimse bilmez Medħī-i zāruñ aşlā
Bād-ı şabā selāmum irgürse şehriyāra

CDLXIII⁷⁵²

Muvaşşah

Ki her beytüñ evvelki ħarfi alına nām-ı "*Muħteşem*" nümāyān olur.⁷⁵³

Fā'ilâtün fā'ilâtün fā'ilâtün fā'ilün
 - • - - / - • - - / - • - - / - • - -

1. [mim] Meh-liķālar başlasa mihr ü vefālar kılmağa
Çarħ-ı zālīm de döner başlar cefālar kılmağa
2. [ħa] Ĥasret-i la'lüñden ayru cān viren 'aşıqlara
Ey taḃīb-i cān u dil sa'y it devālar kılmağa
- 174b 3. [te] Tīr-i miħnet atılır kavs-i kazādan muttaşıl
Tīg-i fūrkat çalışur cāna ezālar kılmağa
4. [şın] Şāh-ı ħübānsın çıkup 'uşşāka 'arz it ṭal'atüñ
Başlasunlar cān-ile saña du'ālar kılmağa
5. [mim] Medħī-i bī-çāreyem Merve ħakı-y-çün dil-berā
Ka'be-i kūyuñ yiter baña şafālar⁷⁵⁴ kılmağa

⁷⁵¹ Bu şiir M nüshasında CXXXII. gazel olarak 50a'dan başlamaktadır.

⁷⁵² Bu şiir M nüshasında CXXXIII. gazel olarak 50b'den başlamaktadır.

⁷⁵³ Bu açıklama M nüshasında yoktur.

⁷⁵⁴ şafālar : cefālar M

CDLXIV

Fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlün
 • • - - / • • - - / • • - - / • • -
 (Fâ'îlâtün) (fâ'îlün)
 - • - - - -

1. 'Âşık oldur gele dehre budalâ şeklinde
 'Ârif oldur geze 'âlemde gedâ şeklinde
2. Çeşm zâhir göremez her ne kadar olsa yakın
 Pâdişehler görürüz biz fuķarâ şeklinde
3. İrişen çüb-ı cefâ düşmen elinden nice bir
 Tökunur sînemüze tîr-i kaçâ şeklinde
4. Zûlm-ile töldi cihân cevır ü sitem oldı 'ayân
 Ehrimenler görünür halka vebâ şeklinde
5. Medhîyâ bir gün ola tal'at-i yâr ola be-dîd
 'Âleme şu'le şala "şems-i duhâ" şeklinde

CDLXV⁷⁵⁵

Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün
 • - - - / • - - - / • - - - / • - - -

1. Leb-i cân-baḥşuñ olmuş güm miyân-ı zülf-i şeb-bûda
 Ḥayât ırmaḡınuñ 'aynı nihân olmuş karañuda
2. Şehâ mārân-ı âbî ḥaylini seyr itmek isterseñ
 Kara saçuñ perîşân kıl muşaffâ bir aķar şuda
3. Ḥotan âhûsıdur dirsem ḥaṭâdur çeşmüñe cânâ
 Bu 'işve bu girişme bu leṭâfet yokdur âhûda
4. Kemân-ı 'aşkı ben kullâb urup çekdüm şikest itdüm
 Benümle Rüstem-i Zâle ne nisbet zûr-ı bâzûda
5. Nice Medḥî gibi 'âķılleri mecnûn ider baksa
 Ne ḥâletler kômuş âyâ Ḥüdâ ol çeşm-i cādûda

⁷⁵⁵ Bu şiir M nüshasında CXXXIV. gazel olarak 50b'den başlamaktadır.

175a

CDLXVI

Mefāʿlün mefāʿlün mefāʿlün mefāʿlün

• - - - / • - - - / • - - - / • - - -

1. Anuñ ʿaks-i cemālidür güneş ʿarş-ı muʿallāda
ʿĀceb mi nūr-ı maḥẓ olsa leṭāfetle Çavuş-zāde
2. Melek ḥüsnine ḥayrāndur beşer mihr-ile ser-gerdān
Nazırın görmedük dirler anuñ dünyāda ʿuḳbāda
3. Ḥalāş itmek içün murğ-ı revānum bu keş-ā-keşden
Dil-i āvāremüz ḳaldı gidüp zülf-i semen-sāda
4. Maḥabbet baḥrine düşdüñ göñül vehm itmedük ammā
Vücūduñ zevraḳın ğarḳa virürsin sen bu deryāda
5. Ḳulumdur Medḥī-i şeydā diyü luṭfuñla yād itseñ
Bir eyü ad iderdüñ ay efendüm sen bu dünyāda

CDLXVII

Feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

• • - - / • • - - / • • - - / • • -

(Fāʿilātün)

(fāʿlün)

- • - -

- -

1. Bizi her demde geçermiş o sitem-kāra hele
Biz de bir tokunalum ḥançer-i dil-dāra hele
2. Tīr-i müjgānı gelüp geçdi cigerden ammā
Şabr yayın çekelüm biz daḥı bir pāre hele
3. Sen de inşāf ide ey ğamzesi ḳanlar dökici
Acıya zerre ḳadar bu dil-i bīmāra hele
4. Zahmete girme benüm ḳatlüm içün çekme emek
Cevr ü ḳahrıñ yetüre ʿāşık-ı ğam-ḥ ʿāra hele
5. Yaralarla yiremez kimseler ol yāre velī
Dil-i mecrūḥuñı göster yūri ol yāre hele
6. Dil-berā luṭf-ile güldürmez iseñ bārī gehī
Ḥışm-ile bir nazar it dīde-i ḥūn-bāra gele
7. Ne ḳadar mest-i mey-i ğaflet olursañ Medḥī
Dildeki rāzuñı şaḳla dime aġyāra hele

CDLXVIII

Fā'ilatün fā'ilatün fā'ilatün fā'ilün

- • - - / - • - - / - • - - / - • -

- 175b
1. Kimseye yā Rabb belā-yı 'aşk-ile bār eyleme
Kimsenün⁷⁵⁶ dil-dārını ağıār-ile yār eyleme
  2. Çār yār-i bā-şafā haqqı lâhî dünyede
Kimse[yi] bīmār idüp çaķ böyle nā-çār eyleme
  3. Göz göz idüp cimini dāğ-ı firāk-ı yār-ile
Nerd-i miḥnetde benüm göñlüm gibi zār eyleme
  4. Zūlf-i dil-berde esīr ü vālih ü ḥayrān iken
Murğ-ı cānı luṭf-ı ihsān ile ber-dār eyleme
  5. Medḥi-i şeydāyı güller şevķine zār eyleyüp
Būlbūl-i şeydā gibi her laḥzayı zār eyleme

CDLXIX⁷⁵⁷

Fe'ilatün fe'ilatün fe'ilatün fe'ilün

• • - - / • • - - / • • - - / • • -

(Fā'ilatün)

(fā'lün)

- • - -

- -

1. Geldi çün nāz idüp ol lebleri aḥmer gonca
Güle düşse n'ola gülşende bugün her gonca
2. Ḥüsn-ile çekse 'alem bāğ-ı melāḥatde n'ola
Şimdi mi oldu çemen ḥayline server gonca
3. Ḥayl-i 'uşşāk-ile çıkdı yine seyr-i çemene
Ceyş-i ezḥāra çeküp şevķ-ile leşker gonca
4. Nice çāk eylesenün şevķ-ile güller yakasın
Mest olup aldı ele nāz-ile sāğar gonca
5. And içersem yiridür gülşen-i 'ālemde daḥı
Medḥiyā bitmedi hergiz buña beñzer gonca

⁷⁵⁶ Metinde "kimsenenün" şeklinde yazılmıştır.

⁷⁵⁷ Bu şiir M nüshasında CXXXV. gazel olarak 51a'dan başlamaktadır.

CDLXX

Fā'ilatün fā'ilatün fā'ilatün fā'ilün

- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Sîne-i süzândan eflâke çekdüm dūd-ı âh
Gördüm ol gün yüzlü yakmış gögsine dâğ-ı siyâh
2. Vaşf-ı ruḥ-sāruñ anuñ şöyle çıkardum 'arşa kim
Tâcını eflâke atdı ol meh-i zerrîn külâh
3. Ka'be ḥaḳı-y-çün benüm kıblem cihānda şöyle bil
Âsitānuñ ḥâkidür her yirde baña secde-gâh
4. Yañulur görse yüzüm yoldan çıkar aḡyâr-ı dūn
Şîr-i 'aşka karşı tırmaz rûbeh-i güm-kerde-râh
5. Medḥiyâ cevrenden ol yârūñ şikâyet eyleme
Şâkir olsa ḳulına ḳulm eylemez bir pâdişâh

CDLXXI

Fā'ilatün fā'ilatün fā'ilatün fā'ilün

- • - - / - • - - / - • - - / - • -

176a

1. Ğarḳ olurdum eşke âhum âteş-efşân olmasa
Yanar idüm odlara ger dîde giryân olmasa
2. Neydügüm bilmezdi kimse bezm-i şevḳüñde şehâ
Dil firâḳuñ yādına ney gibi nālân olmasa
3. Ka'be ḥaḳḳı ḳüyuñuñ terkinuñdum eger
Ey perî zülfüñ gibi 'aḳlum perîşân olmasa
4. Yâr cevrenden gönül derdi füzûn olsa ne ḡam
Kâşḳı tâ ḥaşre dek bu derde dermân olmasa
5. Ey yüzi gün göklere çıkmazdı dūd-ı âhumuz
Dil yanup tennûr-ı hicrānuñda biryân olmasa
6. Kebş-i cānum saña ḳurbân eylesem şol şart-ile
Ka'be-i küyuñda benden özge mihmân olmasa
7. Medḥiyi ḳatı itmege 'ahd eylemişsin dil-berâ
Va' de-i vaşluñ gibi ol daḡı yalan olmasa

CDLXXII

Fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlün
 • • - - / • • - - / • • - - / • • -
 (Fa'îlâtün) (fâ'lün)
 - • - - - -

1. Hâl bilse bize ehl-i dil-i âdem olsa
Şahîb-i 'ilm ü hüner fâzıl-ı 'âlem olsa
2. Añlasa künhi ile fenn-i rumûz-ı 'aşkı
Şems-i Tebrîz yâhûd Hâzret-i Edhem [olsa]
3. Mey gibi bahri koyup kâse-i dehre ide nûş
Tınmayup cûş u hurûş itmeyüp epsem [olsa]
4. Cürm ü 'işyânını fehmi eylese zâhir bâtın
Dil[i] pür-guşşa vü gam dîdesi pür nem [olsa]
5. Bir nazarda göz açup görse iki dünyâyı
Medhiyâ üste bize şöylece âdem olsa

CDLXXIII

Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün
 • - - - / • - - - / • - - - / • - - -

1. Dil-i divânemüz zülfün gamı-y-la ey cefâ-pîşe
Ne sihri oldı aña bilmem ki düşdi hayl-i teşvîşe
2. Hâdeng-i çeşm-i hûn-rlzün baña kan ağladur her dem
Terahhüm kılmadı hayfâ men dervîş-i dil-rîşe
3. Perîşân eyledün 'aqlum beni sevdalara şalduñ
Şaçuñ zincîridür cânâ ölince baña endîşe
4. 'Âceb mi vâ'izün pendî yakarsa hâne-i kalbüm
Göñül bir şırçadur gûyâ tahammül eylemez nîşe
5. N'ola şırça kadehden bâde çeksem Medhiyâ her dem
Hevâ-yı 'aşk-ile ol dem devâdur didiler şîşe

CDLXXIV

Mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün
 - - • / - • - • / • - - • / - • -

1. Ten hāke vara qahr-ile bir rūzigār [o]la
 Şahrā-yı ğamda rāksa girüp bl-qarār ola
2. Dār-ı cihān başuma dar olsa ğam degül
 Hāvfum budur ki qabrüm içi⁷⁵⁸ teng ü tār ola
3. Sen şanma kimse bilmeye bu gizlü işlerün
 Bir gün ola ki gün gibi hep āşikār ola
4. Müşkil budur ki ol gül-i hāndānı görmeye
 Ten maḥbesinde murğ-ı revān zār zār ola
5. Nüş eyleyüp şol āb-ı şafā şandugūn müdām
 Āhır nefesde bil ki saña zehr-i mār ola
6. 'Ucb u gurūr u kibr-ile dünyāya sıgmayan
 Dārā olursa āhır anuñ yiri dar ola
7. Medhī şu dem ki murğ-ı revān çıkmak isteye
 Deşt-i fenāda ten kafesi tār-mār ola

CDLXXV

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün
 • • - - / • • - - / • • - - / • • -
 (Fā'ilātün) (fā'lün)
 - • - - - -

1. Er odur ğayret-ile rahş-ı ḥamiyyet qopara
 Düşmeni tağ ise de nīze-i ğayret qopara
2. Luṭf-ile ḥānemüze ol şanem-i lāle-'izār
 Gelse merdümlik ider gitmese kāmēt qopara
3. Giceler zār oluram anuñ-içün çarḥ-ı felek
 Beni öldürmek içün irte bir āfet qopara
4. Alma āhum hāzer it bağ-ı ruḥuñdan şāyed
 Bād-ı fūrkat esicek sīb-i melāḥat qopara

⁷⁵⁸ Metinde "içici" şeklinde yazılmıştır.

5. Medhî bir şâhid-i meh-peykere vir gönîlüni kim
‘Arz-ı dîdâr idicek dilde maḥabbet kôpara

CDLXXVI

Mefā‘lün mefā‘lün mefā‘lün mefā‘lün
• - - - / • - - - / • - - - / • - - -

177a

1. Nazardan dūr olup kaldum dirîgâ dâr-ı ḡurbetde
Hep iller ‘ayş u ‘işretde dil-i âvâre miḥnetde
2. Vücūdum şüret-i dîvâra dönmişdür düşünmekden
Beni ol büt görüp âdem ḥayâl eyler bu şüretde
3. Dem-â-dem tîg-i ḳahruñ baḡrumı yüz pâre eylerken
Yakup yandurmaḳ ister bir yañadan nâr-ı fûrḳatde
4. Gönül râh-ı maḥabbetde ḡubâr-âlûde olmuşsın
Bi-ḥamdi’llâh yine gördüm seni ‘izzetde rif‘atde
5. Bugün Medhîyi ferdâya şalarsın gerçi ey servüm
Dimezsın kim ḡirbānum tutar yarın kıyāmetde

CDLXXVII

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün
- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Cân gözi-y-le ol mehûñ baḳdum gözine ḳaşına
Âferîn olsun anuñ naḳşına vü naḳḳâşına
2. Gel baña ḳan aḡladup gitme gözüm cānum didüm
Dil-berā gitdün teraḥḥum itmedün göz yaşına
3. Elümüz bir şofraya şunsun didüm çekdün ayaḡ
Aḡu ḳatduñ göz göre ben mübtelānuñ aşına
4. İrmesün başına yol taşı şaḳınsun merd olan
Ne şanursa başına şansun anı yoldaşına
5. Tıfl iken pend almayan pîr ü civāndan ḥâşılı
Bâliḡ olup âdem olmaz irse ger biñ yaşına⁷⁵⁹

⁷⁵⁹ Bu beyitin musraları diğér beyitlerinki gibi sayfa üzerine yan yana deḡil, makta beyti gibi alt alta yazılmış ve bunun üzerine yan tarafına “*Miyan beytdür sehve böyle yazıldı*” notu düşülmüştür.

6. Dest-gîr ola kamu pîr-i muğân mey-hânenüñ
Rind-i dîrd-âşâmına qallâşına evbâşına
7. Sām u Zāl u Rüstem u kâhır mîdur Medhî ‘aceb
Âferîñ diyü rakîbî-y-le anuñ uğraşına

CDLXXVIII

Fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün
 • • – – / • • – – / • • – – / • • –
 (Fā‘ilâtün) (fā‘lün)
 – • – – – –

1. Baña bir derd-i derûnum bilici yâr olsa
‘Ârif-i rind-i cihân vâkıf-ı esrâr olsa
2. Dâmeni hârla pür gülleri ben n'eyleyeyin
Pâk-dâmen baña bir gonca-i bî-hâr olsa
3. Görmese bencileyin her gice uyhu yüzini
Şubha dek dîde-i encüm gibi bîdâr olsa
4. Yârdan şıklet idüp bûs u kenâr istemeye
‘Âşık-ı şâdık olan kâni‘-i dîdâr olsa
- 177b 5. Dürç-i dilden dür-i nâ-süfte iderdüm zâhir
Medhiyâ gevher-i eş‘âra harîdâr olsa

CDLXXIX [der-kenâr]

Fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün
 • • – – / • • – – / • • – – / • • –
 (Fā‘ilâtün) (fā‘lün)
 – • – – – –

1. Bengîyüz girse ele bir kaşıcık ter zerde
Ağzumuz kaldı açık haşre dek ister zerde
2. Sözi tatsuz yüzi kıtsuz kızuñ ‘ayşî ekşi
Tatlu dillü şaruşun dil-bere beñzer zerde
3. Elümüzden ne gelür bengîlerüz ağzımuza
Kâni‘-i nân olur girmez ise ger zerde
4. Sîm ü zer rağbetini cân-ile dilden sürdük
Sîm-ber yağlı pilāv oldu bize zer zerde

5. Medhîyâ ağzumuzun şuyın akıtsa ne ʿaceb
Bişîrür bir eyi şîrîn bize şekker zerde

CDLXXX⁷⁶⁰

Mefʿülü fāʿilātü mefāʿilü fāʿilün
- - • / - • - • / • - - • / - • -

1. Şubh-ı saʿâdet-i ebedî saña yâr ola
Mihr-i ruhuñla kalb-i cihân tâb-dâr ola
2. İçsek şarâb-ı alı çıkup şahın-ı gülşene
ʿAks-i ʿizârun ile çemen lâle-zâr ola
3. Devr-i felekde meh gibi tâbân ola ruhuñ
Gün gibi dehre şuʿle şalup aşîkâr ola
4. Koluñ efendi boynuma şalup hamâyil it
Başum ber-â-beri götürüp yâdigâr ola
5. Bezm-i çemende böyle şafâ var mı Medhîyâ
Câm-ı şarâb u sâkı-i lâle-ʿizâr ola

CDLXXXI

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün
- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Gonca-veş dil-teng olup cânım be-ğâyet tarala
Gülşen içre sen gül-i raʿnâyı gördüm hâr-ile
2. Biñ kez ölmekdür baña bir kerre senden ayrılık
N'eyleyem dest-i kazâ ayırdı zûr u zâr-ile
3. Gülşen-i küyuñda gördüm ağlamakdur hâşilum
ʿAzm-i ğurbet eyledüm bu çeşm-i gevher-bâr-ile
4. Ben didüm cevruñ füzündür sen didüñ luţfum ziyâd
Bir gedâ mâlik midür bahş eyleye hûnkâr-ile
5. Medhîyi dür eyledüñ pây-i kadehden curʿâ-veş
Gitdi hem-dem olmaduñ ol ʿâşık-ı ğam-hʿâr-ile

⁷⁶⁰ Bu şiir M nüshasında CXXXVI. gazel olarak 51a'dan başlamaktadır.

CDLXXXII

Mef'ülü fâ'ilâtün mef'ülü fâ'ilâtün
 -- • / -- • -- / -- • / -- • --

- 178a
1. Ey bād eger giderseñ sen kūy-ı dil-rubāya
Luṭf it selāmum irgür ol şūḥ-ı bİ-vefāya
  2. Ben zerreye cemālin göstermez ol kamer-veş
Tākat getürmek olmaz bir zerre bu cefāya
  3. Bezm-i belāda döndi ben ḥastenüñ şorarsañ
Cism-i za'ifi nāle şavt-i ḥazini nāye
  4. Luṭf u sitem metā'ın baña su'āl iderseñ
Birisi zerreden kem birisi bİ-nihāye
  5. Ni'met gerekmez ölse acından ey ṭabībüm
Zehr-i ḡamuñdan özge Medḥi-i bİ-nevāya

CDLXXXIII⁷⁶¹

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
 -- • -- / -- • -- / -- • --

1. Mihr-i raḥşāndur dimişler alnuña
Burc-ı mizāndur dimişler alnuña
2. Mülk-i Rūmuñ ḥalkı bir dilden tamām
Çin'e ḥākāndur dimişler alnuña
3. Zülf-i şeb-gün içre kara gicede
Māh-ı tābāndur dimişler alnuña
4. İki ḥāciblerdürür rā kaşlaruñ
Rūm'a sulṭāndur dimişler alnuña
5. Ṭab'ı Medḥi anda cevlan itmege⁷⁶²
Yaḥşı meydāndur dimişler alnuña

⁷⁶¹ Bu şiir M nüshasında CXXXVII. gazel olarak 51b'den başlamaktadır.

⁷⁶² "itmege" kelimesi M nüshasında "gayn" ile yazılmıştır.

CDLXXXIV⁷⁶³

Fā'ilatün fā'ilatün fā'ilatün fā'ilün
 - • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Hiç kim mālîk degüldür böyle bir cānāneye
 Serv-қadd meh-veş şeker-leb dişleri dürr-dāneye
2. Ben anuñ ol mest-i kāfir gözlerine 'āşıkam
 Kimdür 'āşık olmayan ol gözleri mestāneye
3. Ol meh-i nā-mihr ider mihr ü vefālar gayra çün
 Zerre deñlü mihri yok ammā dil-i dīvāneye
4. Yıkdı göñlüm şehrini hayl-i sipāh-ı hecr-i yār
 Kār-bān қonmaz dağı bu hāne-i vīrāneye
- 178b 5. Varmağı kādîr degül pîr oldu dil mey-hāneye
 Dest-gîr olsa baña gelse n'ola mey hāneye⁷⁶⁴
6. İstimā' eyler sözüñ dil tıflı illā añlamaz
 'Ākil iseñ vā'izā pend eyleme dīvāneye
7. Nev-civānum göñlümi yıkduñ dönüp bir bakmaduñ
 Genc iseñ lā-büdd gelürsin bir gün ol vīrāneye
8. Āteş-i 'aşka dem-ā-dem cān yanar yanmaz mı dil
 Bāl ü per yakmağı pervā yok dilā pervāneye
9. 'Aşk-ı dil-ber Medhiyā dilden çıkaldan beñzer ol
 Bādeden hergiz eşer yok bir tehî peymāneye

CDLXXXV⁷⁶⁵

Fā'ilatün fā'ilatün fā'ilün
 - • - - / - • - - / - • -

1. Nā-murād olsañ murāda irseñe
 Hāğğ cemālin āşikāre görseñe⁷⁶⁶
2. Dāmenüñ dest-i ta'alluğdan çeküp
 Göñlüñi bi'z-zāt Hāğğ'a virseñe

⁷⁶³ Bu gazelin 5., 6., 7., 8., ve 9. beyitlerinin tekrarıyla DVIII. gazel meydana getirilmiştir.

⁷⁶⁴ Bu beyitte matla yenilenmiştir.

⁷⁶⁵ Bu şiir M nüshasında CXXXVIII. gazel olarak 51b'den başlamaktadır.

⁷⁶⁶ āşikāre görseñe : āşikārā dirseñe M

3. Bir velāyet issinüñ pāyin öpüp
Rūyufı iksır-i ʿaşka sürseñe
4. Benligüñ şehrin ser-ā-ser yıksañ
Başı taşta taş başa ursañ
5. Māsivādan Medhiyā göz yumsañ
Hakḳ cemālin āşikāre⁷⁶⁷ görseñe

CDLXXXVI

Feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün
 • • – – / • • – – / • • – – / • • –
 (Fāʿilātün) (fāʿlün)
 – • – – – –

1. Bunda her şol kişi kim girmeye Hakḳ'ıñ yolına
Gözleri görmez ola gide maḳāli yolına
2. Kanı bir merd-i Hüdā rāh-ı maḥabbetde bugün
Toḡrulup Hakḳ'a vara çıkmaya sağ u şolına
3. Her ki aşḥāba ġaraḫ ideni katl ide dilā
Āferīn ġayret-i pākine vü kuvvet kolına
4. Ey olan⁷⁶⁸ tālib-i Hakḳ gezme beyābānda yūri
Bil ki şol aradıḡuñ rūḫ-ı revānda buluna
5. Medhiyā şöyle dirilmek gerek ʿālemde kişi
Öliceḳ rūḫ-ı revānına duʿālar olına

179a

CDLXXXVII [der-kenār]

Mefāʿlün mefāʿlün mefāʿlün mefāʿlün
 • – – – / • – – – / • – – – / • – – –

1. Hüdāya şükr idersem tañ midur yüzler sürüp ḥāke
Düşüpdür nār-ı ʿaşkuñ bir şerārı cān-ı ġam-nāke
2. Ne deñlü taʿna kılsa ehl-i ʿaşka merdüm-i nā-pāk
Televvüş ḥāşıl olmaḳ mümkün olmaz ʿāşık-ı pāke

⁷⁶⁷ āşikāre : āşikārā M

⁷⁶⁸ “olan” kelimesi mısra içinde unutulmuş, yan tarafa yazılmıştır.

3. Dilinde ehl-i derdün şem^c olupdur şevk-i Yezdānı
Güneşden ezher u rüşendürür ol ehl-i idrāke
4. Didi dil-ber gözüñ çok yüz görüpdür yüz çevürdüm ben
N'ola hūn-ı cigerden perde çeksem çeşm-i nem-nāke
5. El üzre gezdürür berg-i vücūdın Medhī-yi zāruñ
Tenezzül eyledi seyl-i sirişküm hār u hāşāke

CDLXXXVIII

Fā^cilātün fā^cilātün fā^cilün

- • - - / - • - - / - • -

1. ‘Aql u fikrūñ bāliş-i zer-kārda
Bir gönül var sende yok hünkārda
2. İrdiler ikrār idenler Tañn'ya
Gaflet itme kalma gel inkārda
3. Gülşen içre gonceler handān u şād
Bülbül-i bī-çāre āh u zārda
4. Güller açıldı vü bitdi gitdi hep
Kalduñ ey bülbül miyān-ı hārda
5. Şöyle gez kim görmeye kimse izüñ
Issıda yağmurda kışda kārda
6. Nice Āşaf nice Loqmānlar dilā
Deng olurlar kudret-i Settār'da
7. Nakş-ı gayri Medhiyā dilden çıkar
Yār ile yār ol ne var ağıyārda

CDLXXXIX

Fā^cilātün fā^cilātün fā^cilün

- • - - / - • - - / - • -

1. Ey gönül bir gice bīdār olsaña
Çin şehir tursañ sebük-bār olsaña
2. Hāk-i pāy-i yāre yüzüñ sürseñe
Cevher olmağa sezā-vār olsaña

3. Ta'n-ı a'dāya taḥammül itseñe
Gel dilerseñ hem-dem-i ḥār [olsaña]
4. Gülşen-i kūyuñda yārūñ dem-be-dem
ʿAndelīb-āsā dilā zār [olsaña]
5. Sāyesinde Medḥiyā hoş geçseñe
Bir ḳadi serve hevā-dār olsaña

CDXC

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
- • - - / - • - - / - • - - / - • -

179b

1. Gelseñ ey ʿāşık bugün ḳavlüñde şādık olsaña
ʿAḳla uysañ bir nefes yār-ı muvāfık olsaña
2. Jengden āyİne-i ḳalbüñ mücellā ḳılsaña
Pāk olup her vech-ile dīdāra lāyık olsaña
3. ʿAḳl u fikri ey göñül zerḳ u riyādan ḳurtarup
Terk-i nām u neng idüp ʿaşḳ içre fāyık olsaña
4. Nice bir ḡaflet mey[i] mest u ḥarāb eyler seni
Fikr-i ʿuḳbā ḳılsaña bir laḫza ayık olsaña
5. Cān fedā ḳılsam gerek cānāne dirsın Medḥiyā
Gelseñ ey ʿāşık bugün ḳavlüñde şādık olsaña

CDXCI

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Ey dil öldürdüñ beni ben ḥasteye cān olsaña
Çün elüñden iş gelür bir derde dermān olsaña
2. Ṭalbınursın⁷⁶⁹ irmedin ʿummān-ı ʿaşḳuñ ḳaʿrına
Ḳatre iken saʿy idüp deryā-yı ʿummān [olsaña]
3. Āşınalık ḳılsaña ḥayl-i segān-ı dil-bere
Çünki merdüm-zādesin anlara yārān [olsaña]

⁷⁶⁹ Metinde "ṭalcınursın" şeklinde yazılmıştır.

4. Tîğ-i fûrkât pâre pâre kıldı⁷⁷⁰ bağrum başını
Sende gayret yok mıdur ey haste-dil kan [olsaňa]
5. Mülk-i nazma çalışup tîğ-i belâgat çekseñe
Mâlikâne mülk idüp mîr-i suhan-dân [olsaňa]
6. Âh-ı serdüñ nice bir vire burüdet ‘âleme
Kâyinâtı yakmağa bir nâr-ı süzân [olsaňa]
7. Nice bir bu halka meddâh olasın sen Medhiyâ
Haḵk Resûl'in medh idüp Hassân-ı devrân olsaňa

CDXCII

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün
- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Matlebün ger Haḵk ise sen talib-i Haḵk olsaňa
Gafleti terk eyleyüp kendüñde anı bulsaňa
2. Bûsitân-ı dînüñe reyhân-ile güller diküp
Dest-i istigfârla ayruqları hep yolsaňa
3. Gülşeninden ol gülün devr itdi çünkim rûzigâr
Şol hazân bergi gibi her-dem şararup şolsaňa
4. Çün ma‘ârif dürrine talib geçersin ey gönül
Şoyunup gavvâş olup ‘ummân-ı aşka talsaňa
- 180a 5. Halka karşı nice bir bu hây u hûyı bî-me’âl
Bârl benden Medhiyâ gelseñ naşîhat alsaňa

CDXCIII⁷⁷¹

Mefâ‘lün mefâ‘lün mefâ‘lün mefâ‘lün
• - - - / • - - - / • - - - / • - - -

1. ‘İbâdet kıl yûri Haḵk'a saňa emr olanı işle
Yabânda kalma ey gâfil bu iz‘ân u bu dânişle
2. Şu mîve kim elün irmez koparmağa gücün yitmez
Saňa kim dir be hey nâ-dân anı var yok yire taşla

⁷⁷⁰ Metinde “kıldı” kelimesinden sonra fazladan bir “mim” mevcuttur.

⁷⁷¹ Bu şiir M nüshasında CXXXIX. gazel olarak 52a'dan başlamaktadır.

3. Vücūduñ naḥline cūy-ı ma'ānı birle şular vir
Acı bādām ağacına şulu şeftālüler aşla
4. Kişinüñ zāhirā 'aybın görüp bāṭıl ḥayāl itme
Var anuñ bāṭının yokla hele bir kerre qarçaşla
5. Yüri Medḥı gibi sen de yiter kadḥ eyledüñ ḥalkı
Ḥüdā'nuñ vaşfına daḥı Resūl'üñ medḥine başla

CDXCIV

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Uyanup uyḥudan ey dil āḥ u efgān itseñe
Çünki gurbet içresin şām-ı garībān itseñe
2. Genc-i esrār-ı Ḥüdā dil maḥzeninde gizlūdūr
Varup ol genc üstine 'aqlı nigeḥ-bān itseñe
3. Leşker-i 'aqlı çeküp nefis iklîmine varsaña
Kāfiristān illerin cehd ile vırān [itseñe]
4. Āteşin ruḥ-sāra secde kıldı gördüñ çünki dil
Ol Mecūsınüñ ṭurağın nār-ı sūzān [itseñe]
5. Ādem iseñ Medḥiyā işbu enāniyyet nedür
Benligüñ şehrin yıkup alan u tālān itseñe

CDXCV

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Ey dil-i āvāre gelseñ sen baña yār olsaña
Hem-dem olsañ āhuma yār-ı hevā-dār olsaña
2. Ey sipāh-ı 'aşk olup derdine tımār isteyen
Her şafādan el çeküp derd ile bīmār olsaña
3. Cünd-i işyān dögüne gördük zebün itdi seni
Tıḡ-i istiḡnā ile sen daḥı der-kār olsaña

4. Māsivādan merd iseñ kat^c-ı ‘alāka kılsaña
‘Abd-i bī-mikdār iken ‘ālemde hūnkār [olsaña]
5. Medhiyā ko ‘aybuñı görsün senüñ halk-ı cihān
Sen Hüdā’nuñ kulları ‘aybına settār olsaña

CDXCVI

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün⁷⁷²

- • - - / - • - - / - • -

1. Urmışam dergāhında yüz yāre
Çok mıdur tende olsa yüz yara
2. Tolanurken kūyın şol kebüter-veş
Yüz benüm gibi düşkün āvāre
3. Katlüme tırmuş ider şehādet
Zülf-i müşğīnün ol yüzi kıra
4. Fırkat u miḥnet baña yār oldı
İrmedüm ḥayfā vuşlat-ı yāre
5. Yüz gün oldı gün yüzüñi göremez
Kendi özin ursa tañ mı dīvāra
6. Ol taḫlīb-i cān benden el çekdi
Olmadı çāre cān-ı bīmāra
7. Yār olur ḥāra ol gül-i ra‘nā
Raḥmı yok Medhī-yi ‘āşık-ı zāra

CDXCVII⁷⁷³

Fe‘ülün fe‘ülün fe‘ülün fe‘ül

• - - / • - - / • - - / • -

1. Ne gündür o gün ol gün āh olmaya
Ola yüz günāh ol gün āh olmaya
2. Güneş gibi bunda yüzün ağ iken
Bir iş işle k’anda siyāh olmaya

⁷⁷² Bu şiir en çok bu vezne uymakla beraber bir çok mısra vezne uymamaktadır. Aynı şekilde on’lu hece veznine göre de bazı mısralar uygun düşmemektedir.

⁷⁷³ Bu şiir M nüshasında CXL. gazel olarak 52a’dan başlamaktadır.

3. Sevābın görine gözüñe çü Qāf
O der-gāha vardukda kāh olmaya
4. Senüñ kaldı gönüñ gözün dünyede
Beḳāya n'icün bir nigāh olmaya
5. N'icün 'aşka ikrār idersin⁷⁷⁴ saña
Der-i mey-kede secde-gāh olmaya
- 181a 6. Kanı Hakk'a 'aşık bir ehl-i fenā
Başında fenā bir külāh olmaya
7. Dilā şol ki şer'ün yolın bağladı
Aña Hakk'a varmağa rāh olmaya
8. Şakın manşibuñdan düşersin şakın
Bu cāhuñ saña soñra çāh olmaya
9. Çalış Medhī zerḳuñ sipāhın tağıt
Ki tā 'aşk-ı cānān tebāh olmaya

CDXCVIII⁷⁷⁵

Mef'ülü fā'ilätü mefā'ilü fā'ilün
- - • / - • - • / • - - • / - • -

1. 'Ārif odur ki yār ola bir pāk zāt-ile
Zāt-ı şerīf gösteriş itmez şifāt-ile
2. Külli bahāne eyleme cüz'vī olanlara
Dirle kelāmum aña benüm külliyāt-ile
3. Hergiz mürīd kalmaz idi şeyḥ olurdu hep
Kābil olaydı hüccet ü emr ü berāt-ile
- 4.⁷⁷⁶ Baykuş gibi kılup seheri bir ḥarābede
Kuşluk degül mi kuşluğa dek böyle yatıla
5. Yerme ḥelāli 'ākil iseñ var ḥarāmı yer
Fark eyle zehr-i kātili kand-i nebāt-ile

⁷⁷⁴ Metinde "iderseñ" şeklinde yazılmıştır.

⁷⁷⁵ Bu şiir M nüshasında CXLI. gazel olarak 52b'den başlamaktadır.

⁷⁷⁶ 4. ve 5. beyitler M nüshasında eksiktir.

6. Teskîn olur mı dilde ‘aevlense nâr-ı ‘aşk
Bahır-ı muhîl u Kûlzüm ü Nîl ü Furât-ile
7. Kardaşuñ olsa Medhî yûri eyleme nazar
Âdem cihânda meyl ide kâbil⁷⁷⁷ mi kâtîle

CDXCIX

Mef’ulü fâ’ilâtü mef’âlü fâ’ilün
 – – • / – • – • / • – – • / – • –

1. Ey dil çü râzı olmayasın sen şer’ate
Yoluñ tütildi nice girersin tarîkate
2. ‘Aşk-ı mecâzı bârî getür ey fakîr ele
Andan irişdi hayl-i erenler hâkîkate
3. Bâd-ı maḥabbet anda ki var mevc urur gezer
Kâlur kimine katre düşüp bahır-ı hayrete
4. İrmek gerek velâyet-ile nüh feleklere
Desti kimüñ ki lâıık ola dest-i bî’ate
- 181b 5. Kimse huzûr-ı Hakk’a varup eylemez huzûr
Râhat mübeddel olmaz ise bunda miḥnete
6. Şahn-ı cemende görseñe her lâle kim biter
Cây oldı cismi her birinüñ dâğ-ı fûrkate
7. Medhî-i zâr keşret-i dünyâda kaldı âh
‘Âlemde mâlik olmadı keşretde vahdete⁷⁷⁸

D

Fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilün
 – • – – / – • – – / – • – – / – • –

1. Düşmen oldum ol kemân ebrû için dünyâ-y-ile
Ol sebebdan hışm idüp yardı başum dün yâ-y-ile
2. Dest-i dünyâ ağzına bal çaldı nefsi kıldı râm
Aldamak âsân imiş gör bengî[yi] helvâ ile

⁷⁷⁷ kâbil : kâvil M

⁷⁷⁸ Metinde “vahdetde” şeklinde yazılmıştır.

3. Hāyf kim bitdi işüm bitmez murādum mīvesi
Hey dirîgā geçdi °ömrüm haşre dek eyvā-y-ile
4. Sālikān-ı rāh-ı Hākķ cümle merātib üzredür
Bir midür her Mevlevî bu yolda Mevlānā-y-ile
5. Ağlaruz dünyā belāsı-y-la döküp bîhūde yaş
Medhīyā örtildi gözler keşret-i dünyā-y-ile

DI⁷⁷⁹

Mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

• - - - / • - - - / • - - - / • - - -

1. Olup bātında Hākķ'a āşinā zāhırde bîgāne
Mey-i °aşķ-ile mest ol kim disünler saña dīvāne
2. Dilā da°vā-yı °aşķ itme nişān isterler °aşıklar
Odur °aşķ dem-i vuşlatda qalmaz baş-ile cāna
3. Nice bir cān u başuñ lezzetinden geçmedün ey dil
Hele pervāne-veş bir dem maḥabbet nārına yana
4. Seriñe kara şarma destüñe rengin °aşā alma
Toķunma °aşķ erine ta°na kılma ehl-i °irfāna
5. Ḥarābāt ehli içre Medhīyi yād itmedün vā°ız
Cevāhir zāyi° itdün sözlerün hep gitdi yābāna

182a

DII

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Cān kulağın tıtmadum ey dil çü kendi pendüme
Ben hele zūlm itmedüm ağıyāra illā kendüme
2. Şüretā bir bendeyem sîretde sulṭān-ı cihān
Bende qalır haşre dek her kim düşerse bendüme
3. And içüp hergiz ihānet itmedüm dirsem dilā
Sāde-dilsin gerçi ammā kim inanma anduma

⁷⁷⁹ Bu gazel DXI. gazelle aynıdır.

4. Gönderişdür aña meftûn olma 'avratlar gibi
Kara çenber bağlaram dime şakın ser-bendüme
5. Hep bu pend u bu naşihatler ser-â-ser Medhiyâ
Hakq bilür gayre degül illâ ki kendi kendüme

DIII⁷⁸⁰

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Kışsa kim nakl eylerem pür hisşedür her 'âkile
Âkil iseñ cân kulağın tut kelâm-ı nâkile
2. Merd-i 'âkil hisşe-dâr olsun bu şîrîn kışsadan
Hisşe yokdur gelmesün bu bezme her bir bâtıla
3. Nazm u neşr ü şî'r ü inşâ vü kışaşdur naklümüz⁷⁸¹
Ehl-i diller hem-nişînüm şohbetüm 'uşşâk-ile
4. Esb-i tab'um çâbük u tîğ-i zebânum mû-şikâf
Rezme girsem tañ mıdur at u yarağ u yat-ıla
5. Eylemez buğz u hased bu şî're 'ârif Medhiyâ
Şol ki hâsiddür dili nâr-ı hasedle yakıla

DIV

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
- • - - / - • - - / - • -

1. Biñ göz olsa bir cemâlün görmege
Lâyık olsak 'îd-ı vaşla irmege
2. Gice gündüz şu gibi olsak revân
Hâk-i pây-i yâre yüzler sürmege
3. Ol tabîbe vâşıl olsak çin seher
Kâdir olsak biz bu cânı virmege
4. Kûy-ı Leylâ'ya irem dir Kays'ı gör
Cehd ider uçmağa varup girmege

⁷⁸⁰ Bu şiir M nüshasında CXLII. gazel olarak 53a'dan başlamaktadır.

⁷⁸¹ naklümüz : şî'rümüz M

- 182b 5. Bitdi Medhî kıssa-i Mihr ü Vefâ
Hâzır ol tûmâr-ı 'aşkı dürmege

DV⁷⁸²

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
- • - - / - • - - / - • -

1. Şalma halkuñ haqqını sen yarına
Var-ise ikrāruñ ey dil yārine
2. Varı yokdur işbu dehrüñ yoğı var
Yoğ ola her kim bakarsa varına⁷⁸³
3. Arıdur 'aşk erleri her nesneden
Bir nazar kıl kim vücūduñ arına
4. Ehl-i dünyā māsivā kaydındadur
Bağ bu halkuñ 'aqlına efkārına
5. Kār-ı 'uqbā idegör 'ālemde sen
Nesne yok dil virme dünyā kārına
6. Cem' itme Medhî sen māl [ü] menāl
'Āşıkuñ māl u menālî kārı ne⁷⁸⁴
7. Yıkma 'ırzın Medhîñüñ didüm didi⁷⁸⁵
'Āşıkuñ 'ırz u vaqār u 'ārı ne

DVI

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün
• • - - / • • - - / • • - - / • • -
(Fā'ilātün) (fā'lün)
- • - - - -

1. Didede 'aks-i ruhuñ naqş-ı mişālüñ dilde
Gözde eşküm güheri zevk-i vişālüñ dilde

⁷⁸² Bu şiir M nüshasında CXLIII. gazel olarak 53a'dan başlamaktadır.

⁷⁸³ varına : yarına M

⁷⁸⁴ Bu beyit der-kenar olup 6. beyit olarak araya girmesi gerektiğine işaret edilmiş, ancak bu şekilde gazelin iki mahlas beyti olmuştur. Bu beyit M nüshasında yoktur.

⁷⁸⁵ Metinde der-kenar olarak "dir her zamān" ibaresi yazılı olup, bu mısradaki "didüm didi" ibaresiyle yer değiştireceği işaret olunmuştur. Ancak bu yapıldığında anlam güçlüğü ortaya çıktığından ve M nüshasında da bu kısım "didüm didi" şeklinde olduğundan olduğu gibi bırakılmıştır.

2. Hāl-i rüyuñ gözümüñ merdümüdür bir nazar it
Çeşm-i terde o siyeh mühr cemālūñ dilde
3. Gözde naqş olsa senūñ hüsn ü cemālūñ baña ne
Seyr-i dīdāra kıomaz rüy-ı celālūñ dilde
4. Nice bir kıan akıdur dīde-i ğam-dīde dilā
Kıalmadı ağılamadan şabr u mecālūñ dilde
5. Göz yaşı gitdi revān oldu gözüñden Medhī
Hakķ'a şükr eyleseñe kıaldı kemālūñ dilde

DVII⁷⁸⁶

Mef'ülü fā'ilātün mef'ülü fā'ilātün

- - • / - • - - / - - • / - • - -

183a

1. Bir bī-nevādurur dil 'aşķuñ vilāyetinde
İklīm ü cān ser-ā-ser 'aşķuñ himāyetinde
2. Her demde iki gözler dīdār hakķı gözler
Mirāt-ı pür-şafādur 'aşķuñ ināyetinde
3. Dirler ki murğ-ı 'ankā Kıaf içlerinde pinhān
Sīmurğ-ı 'aşķ-ı cānān 'aşķuñ nihāyetinde
4. Ferhād u Kıays u Vāmıķ bir dāsītān mıdur kim
Efsānedür kıamusı 'aşķuñ hikāyetinde
5. Medhī bu kıışşalardan bildüm ki bī-ķabersin
Rāvīler ağız açmaz 'aşķuñ rivāyetinde

DVIII⁷⁸⁷

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Varmağa kıadir degül pīr oldu dil mey-ķāneye
Dest-ġīr olsa baña gelse n'ola mey ķāneye

⁷⁸⁶ Bu şiir M nüshasında CXLIV. gazel olarak 53b'den başlamaktadır.

⁷⁸⁷ Bu gazel dokuz beyitlik CDLXXXIV. gazelin 5., 6., 7., 8., ve 9. beyitlerinin tekrarıyla meydana getirilmiştir

2. İstimâ^c eyler sözüñ dil tıflı illā añlamaz
‘Ākil iseñ vā‘izā pend eyleme dīvāneye
3. Nev-civānum göñlümi yıķduñ dönüp bir baķmaduñ
Genc iseñ lā-büdd gelürsin bir gün ol vīrāneye
4. Āteş-i ‘aşķa dem-ā-dem cān yanar yanmaz mı dil
Bāl ü per yakmaķa pervā yok dilā pervāneye
5. ‘Aşķ-ı dil-ber Medħiyā dilden çıķaldan beñzer ol
Bādeden herģiz eşer yok bir tehī peymāneye

DIX

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün
- • - - / - • - - / - • -

1. Ey göñül her bī-vefāya baķmaya
Şu gibi her sūya her dem aķmaya
2. Āteş-i sūz-ı derūnum var dime
Nice āteşdür ki dehri yakmaya
3. Mü’min oldur kim nifāķı terk ide
Ehl-i dīni bir birine çaķmaya
4. Olmaya herģiz hem anda dest ü pā
Tā ki bir mü’min ķapusın çaķmaya
5. Medħiyā olmaz ķalender ol ķişi
Gevher-i pendi ķulaķa ıaķmaya

183b

DX [der-kenār]

Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün
• • - - / • • - - / • • - - / • • -
(Fā‘ilātün) (fā‘lün)
- • - - - -

1. Bozdı ğün ‘ahd-i ķadīmini o şāh-ı güm-rāh
Boza mülķini ala taķtını tīz günde īlāh
2. Baķr ü berrde añılan merd Sinān Paşa’nuñ
Kılıcı keskin ola surķ-seri ķıla tebāh

3. Her ʔarafdan süñüler erbaʔatın miḥnet-ile
Çār-yār ʔaşkına şemşir uralar aña sipāh
4. Devr-i Ādem'den eyā şāh-ı cihān bu deme dek
Şeh ki bī-mezheb ola bāḳı degüldür aña cāh
5. Her şu nādān ki işüñ soñuñı fikr eylemeye
Başına çüb-ı cefā ʔokunıcaḳ eyleye āh
6. İşi şol demde ire başa Kızılbaşuñ kim
Pāy-i ḥünkāra gele himmet-ile efser-i şāh
7. Medḥiyā el götürüp biz de duʔā eyleyelüm
Pİş-i ḥünkāra ire şāh-ı ʔAcem rūy-i siyāh

DXI⁷⁸⁸

Mefāʔlün mefāʔlün mefāʔlün mefāʔlün

• - - - / • - - - / • - - - / • - - -

1. Olup bātında Ḥaḳḳ'a āşinā zāhirde bİgāne
Mey-i ʔaşḳ-ile mest ol kim disünler saña dİvāne
2. Dilā daʔvā-yı ʔaşḳ itme nişān isterler ʔāşıḳlar⁷⁸⁹
Odur ʔāşıḳ dem-i vuşlatda ḳalmaz baş-ile cāna
3. Nice bir cān u başuñ lezzetinden geçmedün ey dil
Hele pervāne-veş bir dem maḥabbet nārına yana
4. Seriñe ḳara şarma destüñe rengİN ʔaşā alma
ʔokunma ʔaşḳ erine ʔaʔna ḳılma ehl-i ʔirfāna
5. Ḥarābāt ehli içre Medḥiyi yād itmedün vāʔiz
Cevāhir zāyiʔ itdün sözlerün hep gitdi yābāna

⁷⁸⁸ Bu gazel DL gazelle aynıdır.

⁷⁸⁹ Metinde mısraın sonunda "her de" şeklinde bir fazlalık mevcuttur.

DXII⁷⁹⁰

Fā'ilatün fā'ilatün fā'ilün

- • - - / - • - - / - • -

1. Cāmı sen cānān elinden içseñe
Mest olup cām-ı şafādan geçseñe
2. Kūy-ı yāre uçmağ isterseñ dilā
Himmet itseñ per ü bālūñ açsaña
3. Çin seher kalkup yirūñden tursaña
Gül yüziñe āb-ı rahmet şaçsaña
4. Cāme-ḥ'āb içre nice bir ḥurd u ḥ'āb
Ḥ'āb-ı ğafletden gözüñi açsaña
5. Medḥiyā iblis-i nefsi sürseñe
Toğrulup der-gāh-ı Hakk'a kaçsaña

DXIII

Mef'ülü fā'ilatü mefā'ilü fā'ilün

- - • / - • - • / • - - • / - • -

1. Dil-ber odur ki ğāyet-ile bi-naẓır ola
Kaşı hilāl u 'arızı mihr-i münır ola
2. Kaddi bülend ü himmeti 'ālī cemālī ḥūb
Dil kişverine ḥükmi idici bir emır ola
3. Hāl-i derūn-ı 'āşıkı bi'l-cümle ańlaya
Tab'ı küşāde gün gibi rüşen-zamır ola
4. 'Āşıklarına rahm idüp anları yād ide
Düşdükçe ehl-i dillere ol dest-ğır ola
5. Medḥī tağıtma 'aqluñı cem' eyle göñlüñi
İki cihāna 'āşıka ma'şuk bir ola

184a

⁷⁹⁰ Bu şiir M nüshasında CXLV. gazel olarak 54a'dan başlamakta ve yalnızca 1., 2. beyitleri mevcut olup 3, 4, ve 5. beyitleri eksiktir.

[Ḥarfü'l-yā]

DXIV

Fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlün
 • • — — / • • — — / • • — — / • • —
 (Fā'îlâtün) (fā'îlün)
 — • — — — —

1. Yanayın şem'î ruḥuñ şevkine pervâne gibi
Düşeyin silsile-i zülfüñe dîvâne gibi
2. Vireyin naqd-i ḥayâtumı vişâl-i yâre
Gireyin ma'reke-i 'aşkına merdâne gibi
3. Bir yalıñ yüzlü civānuñ ğam-ı hicrânı ile
Ser-be-ser mülk-i vücūdum tutuşup yana gibi
4. Devr-i la'linde baña bir tolu şundı cānān
'Aqlumı zāyi' idersem n'ola mestâne gibi
5. Medḥiyā ehl-i nazarlar göricek şî'r-i terüñ
Didiler bu ğazelüñ ol şeh-i ḥübâne gibi

DXV

Fā'îlâtün fā'îlâtün fā'îlâtün fā'îlün
 — • — — / — • — — / — • — — / — • —

1. Nice bir ey dil cihānı geşt idersin serseri
Mesken it künc-i ḥarābatı bizümle gel beri
2. Hem-cenāh olmak olurdı rûḥ-ı kıuds-ile müdām
Murğ-ı dil olsa eger dām-ı ta'allukdan beri
3. Āteş-i āhı yakardı kāyinātı ser-be-ser
Şî'r-i āteş-bārumı görseydi bir dem Āzerî⁷⁹¹
4. Menzil-i maḫşūduma 'aşk ehli irgürdi beni
Yolda kıalmaz her kimüñ kim evliyādur reh-beri
5. Çevre yanum aldılar Medḥî ḥalāşa yok mecāl
Yıkdı şabrum kıal'asın hicrān u miḥnet 'askeri

⁷⁹¹ Metinde "Āzerî" şeklinde yazılmıştır.

DXVI⁷⁹²

Fā'ilatün fā'ilatün fā'ilatün fā'ilün
 - • - - / - • - - / - • - - / - • -

184b

1. 'Arz-ı hüsn itdi civānum mihr-i pür enver gibi
Tāb düşdi cismüme oldı vücūdum zer gibi
2. Her ne deflü aķa seyl-i ķahr u miķnet üstüme
Tırmışam 'ařķuñ yolında sedd-i İskender gibi
3. Ol ķamer-veş bu gice ğam-ķāneme gelmek diler
řubķa dek bīdār olursam řañ degül aķter gibi
4. Boynına çakup ridāsın yāre dimiş seg rakıb
Bende-i fermānuñam boğazı iplü ķar gibi
5. Bu cihānuñ māverāsın añlamazsın Medķiyā
'Āleme ķükmüñ geķerse ser-be-ser Sencer gibi

DXVII

Fā'ilatün fā'ilatün fā'ilatün fā'ilün
 - • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Bir zamān-ile benüm bir ķořca ķālüm varidi
Bir ğoñül eglencesi řuř-ımaķālüm varidi
2. Sāyesinde ķoř geķürdüm bülbul-i řeydā gibi
Gülşen-i 'ālemde bir tāze niķālüm varidi
3. Rūze-i hicrāndayam 'İd-ı viřāle ķāre yok
Bir zamān ol māk ile ķoř ittiřālüm [varidi]
4. Mihr ü māha şa'ñ iderdi āfitāb-ı řal'ati
şems-i enver ruķları ķařı hilālüm [varidi]
5. Medķiyā ve'l-ķāřılı yārüm benümle yār iken
Ne ğoñülde ğuşşa ne cānda melālüm varidi

⁷⁹² Bu şiir M nüshasında CXLVI. gazel olarak 54a'dan başlamaktadır.

DXVIII

Fā'ilatün fā'ilatün fā'ilatün fā'ilün
 - • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Karalar geymiş bugün gördüm ser-â-pâ ol perî
Kim kârânu gicede seyr itdi şems-i hâveri
2. Ayağın başmağa üstine nigârum 'âr ider
Şol kadar bî-kıymet olmuşdur sirîşküm gevheri
3. Bağ-bānuñ 'ömri olsun kâmeti gibi kaşır
Şol kad-i mevzūnuña beñzetdüg-içün 'ar'arı
4. Şu gibi ak pâyine yüz sür o serv-kâmetün
Nice bir gül-zâr-ı dehri geşt idersin serserî
5. Medhiyâ bu şî'r-i dil-sūzuñ görürlerse revân
Defterin odlara yaqar Hâver-ile Âzerî⁷⁹³

185a

DXIX⁷⁹⁴

Müfte'ilün müfte'ilün fā'ilün
 - • • - / - • • - / - • -

1. Gamzelerün bağrumı kan eyledi
Tîr-i gam-ı 'aşka nişân eyledi
2. Hoqqa-i yâkûta koyup dürr dişin
Ağzı gibi anı nihân eyledi
3. Ay gibi çehre[si]⁷⁹⁵ nümâyân olup
Gün gibi sırrumı 'ayân eyledi
4. Derdiñi cân derdine dermân bilüp
Anı gönül şehrine hân eyledi
5. Ol kaşı yâ kâmetümüz Medhiyâ
Toğrusı bu bükdi kemân eyledi

⁷⁹³ Metinde "Âzerî" şeklinde yazılmıştır

⁷⁹⁴ Bu şiir M nüshasında CXLVII. gazel olarak 54a'dan başlamaktadır.

⁷⁹⁵ M nüshasında da "çehre" şeklinde yazılmış olup yine vezin eksik kalmaktadır.

DXX

Mefā'ülün mefā'ülün fe'ülün

• - - - / • - - - / • - -

1. Perîşân eyle 'aqluñ iç şarābı
Sen ol mey-ḥānenüñ mest-i ḥarābı
2. Baña 'aşkuñ meyinden şundılar pāy
Ḥarābāt erlerinüñ Şeyḥ Sinān'ı⁷⁹⁶
3. Görüp cur'a-şifat ḥāk olduğum yār
Didi kimsin didüm ayak türābı
4. Güneş yüzlü yetiş aḥşama kaldum
Ziyā-baḥş ol götür yüzden niḳābı
5. Ḥicāb itme giderseñ kūy-ı yāre
Şarāb iç Medḥiyā ref' it hicābı

DXXI⁷⁹⁷

Mef'ülü fā'ilātü mefā'ülü fā'ilün

- - • / - • - • / • - - • / - • -

1. Ey vaşl-ı yāre ṭālib olan gezme serserî
Güldürme kendi kārūña çarḥ-ı sitem-geri
2. Āteş içinde penbe nihān olsa fi'l-meşel
'Āşık dilinde şaklar idi 'aşk-ı dil-beri
3. Demlerdürür ki gözler anı göz yaşın döküp
Bu çeşme-sāra gelmeye mi bir dem ol perî
4. Cellād-ı çeşmi ol gözi kanlu dil-āverüñ
'Uşşāka çekdi ḥışm-ile şemşîr ü ḥançeri
5. Göz çeşmesine kanlu şular geldi Medḥiyā
Ḥūn-ı cigerle tıldı çü kalb-i şanevberi

185b

⁷⁹⁶ Metinde "Şeyḥ ü Sinān" şeklinde yazılmıştır.

⁷⁹⁷ Bu gazelin aynısı değişik beyit sıralamasıyla 1, 4, 2, 3, 5 DLXVII numaralı gazelde tekrar edilmiştir. Yine bu şiirdeki beyit sıralamasıyla CXLVIII. gazel olarak M nüshasında 54b'den başlamaktadır.

DXXII

Mefā'īlün mefā'īlün fe'ülün

• - - - / • - - - / • - -

1. Şırāṭum çün reh-i mey-ḥāne oldu
Delīlüm şu'le-i peymāne oldu
2. Yidi ṭamu 'azābı nār-ı fūrkat
Bihiştüm vuşlat-ı cānāne oldu
3. Benüm rūḥ-ı revānum murğ-ı cānum
Cemālün şem'ine pervāne oldu⁷⁹⁸
4. Nazar kılmayalı ol şāh-ı ḥübān
Ser-ā-ser mülk-i dil vīrāne oldu
5. Nigārā tār-ı zūlfün ḥasretinden
Dil-i şad-pāre şekl-i şāne oldu
6. Düşüp kūy-ı ḥarābāt içre gönlüm
Yitürdi kendüsin mestāne oldu
7. Ne siḥr itdi 'aceb ol çeşmi cādū
Dil-i Medḥi ḳatı dīvāne oldu

DXXIII

Fe'īlātün fe'īlātün fe'īlātün fe'īlün

• • - - / • • - - / • • - - / • • -

(Fā'īlātün)

(fā'lün)

- • - -

- -

1. Ol şeh-i mülk-i cefā ḳullara ḳılsa nazarı
Yolına biz de fedā eyler idük cān u seri
2. Aşşı yitmez mi bu kim cenneti tīg-ile alır
Dīn yolında çalışan gör ki görür mi zararı
3. Baḥr-ı āhen gibi cūşitse n'idem ḥayl-i 'adū
Er aña dirler o dem ola demürden cigeri
4. Girüde ḳalmayalım dīn yolına ḡayret idüp
Yiridür pāy-i ṭaleb her dem olursa ileri
5. Medḥiyā dīn yolına cān ile serden geçelüm
Dīne nokşān iricek n'eyleyelüm cān u seri

⁷⁹⁸ Metinde "oldı" redifi yerine yanlışlıkla "geldi" yazılmıştır.

DXXIV

Mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün

• - - - / • - - - / • - - - / • - - -

186a

1. Göñül bir küştigİr idi o çeşm-i bİ-emān başdı
Nerİmān-ı cihān-süzı şanasun Qahramān başdı
2. Beni şanmañ raķİb-i dİv-i bİ-dİne zebūn oldum
Ayağum aldı al-ile şarāb-ı ergavān başdı
3. Hāzer kıl Zāl-ı gerdūndan seni pāy-māl ider āhir
Kemend-i dest-i qahr-ile nice şāhib-kırān [başdı]
4. Ten-i şad-pāreme kat'ā terahhūm kılmayup cānān
Kaşuñ yayın qurup gamzeñ hadeng-i cān-sitān [başdı]
5. Ururken tİr-i müjgānı dil-i pür-hūna yüz yara
Şokulup hañçeri araya girdi yāre yan [başdı]
6. Şebİhūn eyleyüp diller metā'ın tār-mār eyler
Harāmİler gibi zülfūñ gice-y-le kār-bān [başdı]
7. 'Adū-yı zāğa dik gelse n'ola Medhİ horūs-āsā
Ayağı altına alup mişāl-i mākiyān başdı

DXXV⁷⁹⁹

Fā'ılātün fā'ılātün fā'ılātün fā'ılün

- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Hasretūñle dāğ-ı fūrkat derd-nāk eyler beni
Haste görsem ben seni miñnet helāk eyler beni
2. Serv qaddūñ sāye şalmaz ben gubārum üstine
Arzū-yı kāmētūñ bu yolda hāk eyler beni
3. Hırmen-i 'ömrüm yaqar nār-ı firāk-ı ruħlaruñ
Āteş-i mihrūñ ser-ā-ser sİne-çāk eyler beni

⁷⁹⁹ Bu şiir M nüshasında CXLIX. gazel olarak 54b'den başlamaktadır.

4. Kaldı gerd-i küdüretten vücudumda eser
Aña şadem göz yaşı her demde pāk eyler beni
5. Medhî-i bî-çâre kim Tañrı haqı-çün dil-berâ⁸⁰⁰
Haste görsem ben seni miñnet helāk eyler beni

DXXVI

Fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlün
 • • - - / • • - - / • • - - / • • -
 (Fâ'îlâtün) (fâ'lün)
 - • - - - -

1. Leb-i la'lün hevesi dîdemi pür hûn itdi
Eşkümüñ kañrelerin Dicle vü Ceyhûn itdi
2. Yüzüme perde-i idbâr çeküp dest-i kazâ
Göz yaşı şüret-i ikbâli diger-gün itdi
3. Zâyi' itsem özümü vâdî-yi zulmetde ne tañ
Bir saçı leylî alup 'aqlumı mecnûn itdi
4. Murğ-ı dil yüksek uçardı nitekim murğ-ı hüma
O perî zülfi kemendi ile meftûn itdi
- 186b 5. Rañm idüp hastesine bir nazar itmez o tabîb
Medhî-i zâr u zebûnı katı mañzûn itdi

DXXVII

Fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlün
 • • - - / • • - - / • • - - / • • -
 (Fâ'îlâtün) (fâ'lün)
 - • - - - -

1. O güneş yüzlüye diğkatle kim itse nazarı
Nazar-ı nûr-ı Hüdâ birle pür olsun başarı
2. Başarı nûrı gibi kalbi ziyâ-güster olup
Şemsden rûşen ola tâ ki vücûd-ı kameri
3. Kameri şu'lesi gün gibi virür dehre ziyâ
Müşterîdür aña her talib-i dünyâ seheri

⁸⁰⁰ dil-berâ : Medhiyâ M

4. Seheri gün çıkıcak kūy-ı nigāra düşegör
Gide tā āyİne-i ƙalbūñūñ anda kederi
5. Kederi def ola dirseñ dilūñ ey Medhİ-i zār
Yūri bir dil-bere ƙurbān idegör cān u seri

DXXVIII

Mefāʿlūn mefāʿlūn mefāʿlūn mefāʿlūn

• - - - / • - - - / • - - - / • - - -

1. Egerçi nār-ı āhum dem-be-dem ey meh füzūn oldu
Aña şādem baña hicrān şebinde reh-nümūn oldu
2. Dem-ā-dem ƙanlı yaşımdan benüm ey lāle ruḥ-sārum
Yaƙalar ğarḳ-ı ḥūn oldu çemenler lāle-gūn oldu
3. Ƙad-i bālāna öykünmiş işitdüm ben bir āh itdüm
Buñaldı ƙāmet-i tūbā anuñ-çün ser-nigūn oldu
4. Nice şİr-i jiyān deşt-i fenānuñ pāy-mālidür
Nice Rüstem cihānuñ dest-i ƙahrından zebūn [oldı]
5. Ruḥında ƙatre ƙatre dir gören yaşını Medhİñūñ
Anuñ kim ƙatresi şahrā yüzinde yüz ʿuyūn oldu

DXXIX

Mefʿülü mefāʿlū mefāʿlū feʿülün

- - • / • - - • / • - - • / • - -

187a

1. Serv-i çemenūñ şevke gelüp otı yetişdi
Gördükde anı ol gül-i raʿna güle düşdi
2. İrmez mi daḥı nālelerüm gūşuña ey māh
Āhum şereri ʿarş-ı muʿallāya irişdi
3. Şol dem ki senūñ maʿreke-i ʿaşkuña girdüm
Hicrān sitemi ḥayli benüm başuma üşdi
4. Dür olmuş idi bir nice dem ḥāk-i derūñden
Bīmār gönül ḥasretine irdi ƙavuşdı
5. Yeksān görünür aña visālūñle firāƙuñ
Medhİ elem-i hicrūñ-ile şöyle alışdı

DXXX

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
 - • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Ey perî yüzden götür şol turre-i tarrāruñ
Kāfir olma Muşhaf üstine kıma zünnāruñ
2. Derd-i 'aşkuñ çāresin kıldum eṭibbādan su'al
Derdüme em didiler la'l-i şeker-güftāruñ
3. Cennete ṭālib olanlar vuşlatuñ eyler ṭaleb
'Āşık-ı dīdār olanlar seyr ider dīdāruñ
4. Böyle midür ey ṭālibüm sizde *Ḳānūn [u] Şifā*
Añmaduñ hıç pister-i ğamda yatan bī-māruñ
5. Bülbül-āsā gülşen-i kūyuñda Medḥī zār olur
Kılma pinhān dīdeden her dem gül-i ruḥ-sāruñ

DXXXI

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün
 • • - - / • • - - / • • - - / • • -
 (Fā'ilātün) (fā'lün)
 - • - - - -

1. Fūrḳat-i la'l-i nigārumla ciger ḥūn oldı
Eşkümuñ kaṭreleri Dicle vü Ceyḥūn oldı
2. Pāy-māl olsa n'ola sāye gibi cismüm za'if
Baña cevri o sehl-ḳāmetüñ efzūn oldı
3. Ey şaçı leylī ser-i zülfüñe meftūn olalı
Dil-i āvāre şorarsañ kaṭı mecnūn oldı
4. Görüp aġyār-ile 'ayş eyledüġin dil-dāruñ
Reşkden çeşm-i terüm sāġar-ı pür-ḥūn oldı
5. Medḥiyā ḳana yudı aġzını aġyāruñ yār
Ol segūñ ḥālī bugūn ḥayli diger-gūn oldı

187b

DXXXII [der-kenār]

Mefāʿilün mefāʿilün mefāʿilün mefāʿilün

• - - - / • - - - / • - - - / • - - -

1. Şehā mihr-i ruḥuñdan aldı pertev şemʿi-kāfūrī
Ser-ā-ser tıtdı nūrı mülk-i Rūmı Çın u Fağfūrı
2. Görüp cām-ı lebün tābān u raḥşān germ olup şūfī
Harāretle girüp ḥalvetde şıkdı āb-ı engūrı
3. Bu şehir içre ziyāde bulsa şöhret tañ mıdur meh-tāb
Senün şol āfitāb-ı talʿatüñden aldı ol nūrı
4. Göreydi gülşen-i kūyuñ şafāsın ey melek-şūret
Cinānı terk idüp uçmak dilerdi kūyuña ḥūrī
5. Hazer kıl Zāl-ı dehrün mekrine aldanma ey Medḥī
Nice Behrām-ı Gūrʼı gūra koymışdur anuñ Gūrʼı

DXXXIII

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Pister-i miḥnetde kaldum yār-ı cānum gelmedi
Başın alup göklere gitdi fiğānum gelmedi
2. Künc-i fūrkatde dirīgā her günüm aḥşām olur
Aylar geçdi benüm ol mihribānum gelmedi
3. Göñlümün şehri dem-ā-dem hecr-ile vīrān olur
Devlet-ile şehre ol devletlü ḥānum gelmedi
4. İntizār-ı yārla bir kılca kaldı tende cān
Bezmüme bir şeb benüm ol mū-miyānum gelmedi
5. Serv-ḳaddler lāle-ḥaddler ʿazm-i gül-zār itdiler
Seyr-i bāga Medḥiyā gonca-dehānum gelmedi

DXXXIV⁸⁰¹

Mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün
 - - • / - • - • / • - - • / - • -

1. Dil-ber degüldür añma baña ol⁸⁰² sitem-geri
 Dil-ber odur ki tā bile āyīn-i dil-beri
2. Medh itme ol civānı k'anuñ cevri çoğ ola
 Yābāna atma 'ārif⁸⁰³ iseñ nazm-ı gevheri
3. Ruḥ-sār-ı yāre māyil idüm gör sitāremi
 Çıkdı felekde mihrle meh aña müşterī
4. Hāk-i derine ol şanemüñ gün-be-gün düşer
 Üftāde gibi bencileyin şems-i ḥāveri⁸⁰⁴
5. Deyr-i cihānda bir saneme bağla göñlüñi
 Medhī eger ki 'ākıl isen gezme serserī

DXXXV

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
 - • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Göñlümi biñ nāz-ile alsa civānānuñ biri
 Emrine rām eylese [hem] ser-i ḥübānuñ biri
2. Derd-i 'aşka düşeli ḥālī yaman oldı dilüñ
 Aña bir yaḥşı naşīhat kılsa yārānuñ biri
- 188a 3. Yok yire ḥarc eyledüm gözden sirişküm gevherin
 Zāyi' itdüm ḳalmadı biñ dürr-i yektānuñ biri
4. Hüküm ider dil mülkine bir dil-ber-i Yūsuf-cemāl
 Kim aña mālīk degül şāhān-ı devrānuñ biri
5. Medḥiyā Yūsuf gibi çaḥ-ı belāya düşdüm āh
 Dest-gīr olmadı gitdi baña iḥvānuñ biri

⁸⁰¹ Bu şiir M nüshasında CL. gazel olarak 55a'dan başlamaktadır. Bu gazel şair tarafından tahmis edilmiştir. Bkz. XXXI. muhammes

⁸⁰² XXXI. muhammeste 1. ve 2. beyitteki "ol" kelimesi "şol" şeklindedir.

⁸⁰³ XXXI. muhammeste 2. beyitte "'ārif" kelimesinin yerinde "'ākıl", 5. beyitteki "'ccākıl" kelimesinin yerinde ise "'ārīf" kelimeleri bulunmakta ve yer değiştirdiği anlaşılmaktadır.

⁸⁰⁴ XXXI. muhammeste "şems-i ḥāveri" tamlaması yerinde "mihr-i ḥāveri" tamlaması bulunmaktadır.

DXXXVI

Fā'ilatün fā'ilatün fā'ilatün fā'ilün
 - • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Görmeyen esrār-ı la'lün mest ü hayrân olmadı
Bilmeyen keyfiyyet-i esrāruñ insān olmadı
2. Pāye-i maḫsūda irmez gün gibi bulmaz şeref
Şol gönül kim zerre-veş ḥāk-ile yeksān [olmadı]
3. Derd-i hecr-i yār-ile yıllardurur kim ḥasteyem
‘Aşk derdine dirîğā yitdi dermān olmadı
4. Tîğ-i bî-dād-ile sînem şerḥa şerḥa kıldı yār
Ol kadar yalvarı gördüm yāre imkān olmadı
5. Medḥiyā dîdār-ı yāri görmege lâıyık degül
Dîdeler kim ebr-veş her laḥza giryān olmadı

DXXXVII

Fā'ilatün fā'ilatün fā'ilatün fā'ilün
 - • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Yār için ağyārla ben yār olaydum kâşki
Bir gül için ḥār-ı ğamda zār olaydum kâşki
2. Sāye şalmaz ben ğubārı üstine ol āfitāb
Sāyesi düşdügi yir dîvār olaydum [kâşki]
3. Çār-sū-yı dehr içinde kārūm oldı āh u zār
Böyle kārūm olmasa bî-kār olaydum kâşki
4. Tūr-ı Mūsî-veş yanup her dem tecellî nārına
Tā kıyāmet ṭalib-i dîdār olaydum [kâşki]
5. Tîr-i müjgānı-y-la her laḥza ciger kan olmadan
Zülf-i yāre Medḥiyā ber-dār olaydum kâşki

DXXXVIII

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

• - - - / • - - - / • - - - / • - - -

1. Bugün 'azm-i sefer kıldı yine ol Yūsuf-ı şānı
Felek dūr eyledi gözden dirîğ ol mäh-ı tībānı
2. Sūy-ı Mısr'a revān olduñ velī ey serv-i āzādem
Esīr-i bend-i ğam kılduñ dil-i Ya'qūb-ı nālānı
3. Yoluña bunca gevherler nişār eyler dirîğ itmez
Esirge ey gözüm nūrı kerem kıl çeşm-i giryānı
4. Bir 'İsī-leb güneş-ıal'at meh-i tībāndan ayrıldum
Çıkarısam göklere tañ mı bu günden āh u efğānı
5. Şeb-i vaşlın temennā kıl Hūdā'dan yoħsa ey Medħı
Seni bir gün helāk eyler o yārūñ rūz-ı hicrānı

DXXXIX

Fe'īlātün fe'īlātün fe'īlātün fe'īlün

• • - - / • • - - / • • - - / • • -

(Fā'īlātün)

(fā'īlün)

- • - -

- -

1. Ben umardum kıala yār-ile bu 'işret bākı
Götürüp ayağı dil-ber didi şöhet bākı
2. Şöyle yandurdu beni nār-ı firākı-y-la o yār
Haşre dek kıaldı ten u cānda harāret [bākı]
3. Ğayriden zāyil olur tīb u tarāvet ammā
Sende ey Yūsuf-ı gül-çehre melāhat bākı
4. Dār-ı dünyāyı şakın cāy-ı huzūr ańlama sen
Bunda miħnet çekeğör andaki rāhat [bākı]
5. Medħiyā irmez iseñ rūz-ı vişāl-i yāre
Şeb-i fūrkatde saña derd-ile miħnet bākı

DXL

Fā'īlātūn fā'īlātūn fā'īlātūn fā'īlūn
 - • - - / - • - - / - • - - / - • -

189a

1. Ey gözi mest eyledüñ çün vālih ü hayrān beni
Vādī-i hayretde qaldum koma ser-gerdān beni
2. Gülleri handān idüp bülbülleri nālān iden
Eylemiş rüz-ı ezel handān seni giryān beni
3. Her yiten kaşı kemānuñ tırine sīnem siper
Bir bölük hūniler içre şaklamış devrān beni
4. Āteş-i şevk u maḥabbetle libāsum yandurup
Ḥānḳāh-ı aşk içinde eyledüñ üryān beni
5. Dergehinden Medḥiyā sürmiş raḳıbi ol melek
Ḥānesine da'vet eyler gālibā sulṭān beni

DXLI

Mef'ülü fā'īlātü mefā'ilü fā'īlūn
 - - • / - • - • / • - - • / - • -

1. Var mı helākın isteye bir cān benüm gibi
Ġamzeñ okına yüz tuta her ān benüm gibi
2. Gülşende var mı bilsem eyā serv-i ser-firāz
Reftār-ı serv-ḳaddüñe hayrān benüm gibi
3. Hicrān şebinde ağladuğum gördi yāre şem'
Ol demde ol daḥı giryān benüm [gibi]
4. Çeşmüm evinde ḳaynadı tūfān-ı eşk-i ter
Kimse cihānda görmedi tūfān benüm [gibi]
5. Yārūñ ḥadeng-i ḡamzesine Medḥiyā 'aceb
Kimse olur mı cān-ile ḳurbān benüm gibi

DXLII

Mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

• - - - / • - - - / • - - - / • - - -

1. Maḥabbet bezminüñ zevk u şafası hep yalan oldu
Eḥibbā bir birine bir 'adū-yı bī-emān oldu
2. Muḳallidler çoğaldı gördiler rāh-ı ḥaḳıḳatde
Erenler kendözin pinhān idüp 'ārif nihān [oldı]
3. Dıraḫt-istān-ı 'ālem zāğlar-ile gördi zeyn olmuş
Bu bāğūñ āşiyānından gönül murgı revān [oldı]
4. Bu gül-zār içre ḳalmadı eşer bûy-ı maḥabbetde
Zemīnün ziyneti gitdi cihān ṭurfe cihān oldu
- 189b 5. Efāzıl ḥāk-sār oldu erāzil ṭutdı dünyāyı
'Alāmetler görindi Medḥiyā āḫir zamān oldu

DXLIII⁸⁰⁵

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- • - - / - • - - / - • -

1. Ey ma'ārif kişverinüñ serveri
V'ey feżāyil bāğınūñ verd-i teri
2. Faḫr ider nām-ı şerīfūñle senüñ
Ehl-i 'irfānuñ dīvān u defteri
3. Nāzır olan āfitāb-ı ḥüsnüñe
'Aynına almadı şems-i enveri
4. Dāyima gelsün ḥayālūñ gönülüne
Oldurur sulṭān-ı 'aşḳuñ kişveri
5. Bağla dil zülf-i kemend-i dil-bere
Medḥiyā 'ālemde gezme serserī

⁸⁰⁵ Bu şiir M nüshasında CLI. gazel olarak 55b'den başlamaktadır.

DXLIV

Mef'ülü mefā'ülü mefā'ülü fe'ülün

- - • / • - - • / • - - • / • - -

1. Şāh oldı gönül Mısr'ına bir Yūsuf-ı şānī
Şahrā-yı dile kondı gelüp dikdi sinānı
2. Tır-i müjesi toğrunayam sīneme gelsün
Yolına revān eyleyeyin rūh-ı revānı
3. Tahırır idemez lerze ider cismi ser-ā-pāy
Taşvır idemez şüret-i zılbāsını Mānī
4. Şem'i ruhunu görmeyem 'ālemde ben anuñ
Yansun n'ideyin odlara bu 'ālem-i fānī
5. Gün gibi şalup şa'şā'sın 'āleme ol mäh
Envār-ile garķ eyledi bu kevn ü mekānı
6. Hakk kılmuş anı gāyet-ile kān-ı melāhat
Yūsuf ger anuñ rüyını görse ola şānī
7. Çün irdi ecel Medhī-i bīmāra tabībüm
Gel sen de yetiş hasret-ile çıkmaya cānı

190a

DXLV

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. 'Aşıkam bir dil-bere şabr u qarārum qalmadı
Gitdi elden çün 'inān-ı ihtiyārum qalmadı
2. Bī-kesem bī-çāreyem bī-aķrabāyem hāşılı
Dār-ı dünyāda benüm bir yār-i gārum qalmadı
3. Terk-i tecrīdem libās-ı 'āriyetden 'āriyem
Çār-sū-yı dehr içinde kār-bārum qalmadı
4. Kāküli devrinde bir mūya dönüpdür cismümüz
Kıl kadar yanında yārūñ i'tibārum qalmadı
5. Rāh-ı 'aşk içre ğubār olmuşdı cismüm Medhīyā
Seyl-i eşküm şöyle aķdı kim ğubārum qalmadı

DXLVI

Mefāʿlün mefāʿlün mefāʿlün mefāʿlün

• - - - / • - - - / • - - - / • - - -

1. Hâbîbüm dâmen-i vaşluñla yaşum silsem olmaz mı
Lebûñ hecri-y-le kan oldu ciger bir emsem olmaz mı
2. ʿÎzâruñla baña gülşen görünür ey melek külhan
Fırâkuñ nârına yandum cemâlûñ görsem olmaz mı
3. Nice demlerdürür hecrûñ gamı-y-la zâr-ı giryânem
Vişâlûñ ʿİdına irsem sevinsem gülsem olmaz mı
4. Benüm sen derdüme ey cân tablbi çäre kılmazsın
Derûnum derdini dârüʿ-şifâda şorsam olmaz mı
5. Hep iller saʿy idüp ʿazm-i tavâf-ı Kaʿbe eylerler
ʿAceb ben cehd idüp kûy-ı nigâra irsem [olmaz mı]
6. Çü gördüm câme-ḥʿâbında o yâri mest-i ḥʿâb olmuş
Uyurken koyunına âyâ şoyunsam girsem olmaz mı
7. Naşlb olsa vişâl-i yâre irsem dir imiş ağıyâr
Raḳıb-i kâfire Medḥî naşlbin virsem olmaz mı

190b

DXLVII

Feʿilâtün feʿilâtün feʿilâtün feʿilün

• • - - / • • - - / • • - - / • • -

(Fâʿilâtün)

(fâʿlün)

- • - -

- -

1. Gülmenüñ vaḳti gidüp ağlayacak dem geldi
Demidür ağlayalüm mäh-ı Muḥarrem geldi
2. Ağlayup ebr-i siyehe baḥr-i firāvân acıdı
Biz de giryân olalum hecr-ile mâtem geldi
3. Dest-i aʿdâdan iki âl-i Resûluʿllâh'un
Birine tîğ-i sitem birisine semm geldi
4. Dostlar biz bu cihânda nice ḥandân olalum
Ağladı çün ki cihân mülkine Âdem geldi

5. Kerbelā hākine akmışdı bugün hūn-ı Hüseyn
Ol günü yād idicek hātra bir ğam geldi
6. Medhīyā gör ne dimiş pādīseh-i heft-ıklīm
Kim ola kim bu cihān mülkine hurrem geldi

DXLVIII

Mef'ulü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün

- - • / - • - • / • - - • / - • -

1. Bezm-i cihānda cāy-ı ferāgat de kalmadı
Cām-ı şafāda bāde-i rāhat da kalmadı
2. Rāh-ı mecāza gitdi vü güm oldu 'āşıkān
Nām u nişān-ı mihr ü maḥabbet de kalmadı
3. Qalbümde şūfī saña maḥabbet de yoğ ise
Buğz-ı ḥasedle kīn ü 'adāvet de [kalmadı]
4. Gülşende būy-ı ğonca-i terden eşer de yok
Ḥayfā çemen de gitdi tarāvet de kalmadı
5. Bāb-ı seḥā vü luṭf u kerem bestedür kamu
'Ālem yıkıldı kimsede himmet de kalmadı
6. Evvelki gibi mey-kedenün hīç şafası yok
Rindān ayağa düşdi vü hürmet de kalmadı
7. Ol dem firāk u ḥasret-ile vaşla çāre yok
Medhī bedende kuvvet ü kudret de kalmadı

191a

DXLIX

Mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

• - - - / • - - - / • - - - / • - - -

1. Elā ey şehriyār-ı āb-ı rüy-ı mülk-i 'Osmānī
'Adālet kişverinün şimdi sensin şāh-ı devrānı
2. Cemālün āfitābı-y-la müşerrefdür bütün dünyā
Ḥüdā birdür anuñ ḥaqqı içün ey Yūsuf-ı şānī
3. Anuñ-çün Yūsuf-ı şānī didüm dīdāruña cānā
Güzellik āsumānında ruḥuñdur mäh-ı Ken'ānī

4. Bugün şem^c-i cemālūñ şu^clesinden nüh felek rūşen
Görenler rüyūñı dirler çerāğ-ı nūr-ı Yezdāñı
5. Düşerler halk-ı ^cālem luṭfına ihsānına mazhar
Dinilmez Hān Murāduñ Medḥiyā in^cām u ihsānı

DL

Mefā^clūn mefā^clūn mefā^clūn mefā^clūn

• - - - / • - - - / • - - - / • - - -

1. Firākuñla derūnumdan ^calev çıkdı cihān yandı
Şerār-ı nār-ı āhumla zemīn u āsumān yandı
2. Hāllūm nār-ı hicrāna ṭayanmaz kalb-i sūzānum
Ṭutuşdı cümleten a^czā tenümde üstühān [yandı]
3. Saña karşı varup hicrān şebinde ey kamer-ṭal^cat
Ġamum şerh eyleyem dirdüm dehānumda zebān [yandı]
4. Tecellā-yı cemālūñ şevkine pervāne-veş cānā
Taḥammül kalmadı bir dem bu cism-i nā-tüvān [yandı]
5. Şafaḳ şanma anı Medḥī şerārı çarḥa çıkmışdur
Bir āh itdüm ki āhum odına kevn ü mekān yandı

DLI

Fā^cilātūn fā^cilātūn fā^cilātūn fā^cilūn

- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Sīneden ^caks-i müjeñ ey mäh-peyker çıkmadı
Paslanup kaldı niyām içre o ḥançer çıkmadı
2. Ebr-i āhumla cihān zulmetde kaldı ser-be-ser
Ṭālī^cümde gitdi ol mihr-i pür-enver çıkmadı
3. Cān bedenden çıkdı tende oklarıñ cem^cin görüp
Tirūñūñ peykānları şaklandı yir yir çıkmadı
4. Mihr-i rüyūñ dün gice eflāke şaldı şu^cleler
Tire-ṭāb^c oldu kamer aña ber-ā-ber çıkmadı

5. Āh-ı pür-dūdum görüp didi melekler Medhîyâ
Hây-l-i demdür göklere bir böyle ejder çıkmadı

DLII

Mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün
- - • / - • - • / • - - • / - • -

1. Bāzār-ı dehri geşt ü güzār itdi serserî
Şarrāf-ı dīde görmedi bir sence gevheri
2. Hacetden oldı rûyuñı gördükde rû-siyāh
Beñzer diyen cemāline hûrşid-i enveri
3. Her dil-bere iderdi ezel biñ maḥabbeti
Ġayrı güzelden oldı hele şimdi dil beri
4. İster Hicāz-ı küyuña varup qarār ide
Dāyire gibi devr iderek çarḥ çenberi
5. Medhî çemende seyr ideli kâmetüñ senüñ
Gözden bıraḳdı 'ar'ar u serv ü şanevberi

DLIII

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün
• • - - / • • - - / • • - - / • • -
(Fā'ilātün) (fā'lün)
- • - - - -

1. Tolanur şem'-i ruḥuñ şevḳine pervāne gibi
Tutuşup âteş-i mihruñle göñül yana gibi
2. Yirlere ḳonmaz iken murğ-ı hümā gibi dirîğ
Düşdi dil silsile-i zülfüñe dīvāne gibi
3. Cām-ı la'lin içirüp 'aqlumı yağmaladı yār
Yaḳdı bezminde beni al-ile mestāne gibi
4. Nice bir ağlayalum derd ü ḡam-ı fūrḳat-ile
Cāy-ı ḥurrem var iken gûşe-i mey-ḥāne gibi
5. Medhîyā şayraff-i şehr-i vücūd olduñ sen
Nazm-ı pāküñ şadef-i sīnede dürr-dāne gibi

192a

DLIV

Mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

• - - - / • - - - / • - - - / • - - -

1. Toğup burc-ı sa'adetden güneş teg âşikâr oldı
Bugün Sultân Mehemmed kim şeh-i gerdün-medâr oldı
2. Hüdâ'nuñ fazlını gör kim ser-i Dārâ-yı devrâne
O gün bārân-ı rahmet evc-i a'lâdan nişâr [oldı]
3. Hayât-ı nev bulup 'âlem yine gül-zâr-ı 'âlemde
Açıldı gonca-i bağ-ı 'adâlet nev-bahâr [oldı]
4. Ehibbâ şad-kâm oldı küdüret kalmadı hergiz
Dil-i 'adâ-yı bed-sîret velikîn hâk-sâr [oldı]
5. Görince verd-i ruḥ-sâruñ senüñ bülbül gibi Medḥî
Du'â-yı devletüñ her dem dilinde şad-hezâr oldı

DLV

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Kākül-i pür-çini birdür zülf-i 'anber-bü iki
Genc-i ḥüsnüñ birdür ammâ ejder-i gîsü iki
2. Düşmeyince ḥançere hergiz ḥalâşa çâre yok
'Âşık-ı bî-çâre birdür gamze-i cādū iki
3. İki çeşmüñ arasında oldı ser-gerdân gönül
N'eylesün âvâre-dil şayyâd bir âhū iki
4. Hû didükçe nâleme dem-sâz olurlar tağlar
Mest-i cām-ı 'aşk birdür na'ra-i yâ Hû iki
5. Fūrkat-i hecr-i nigâr u vuşlat-ı dil-dâr-ile
Medḥiyâ dāyim gönülde şadı bir kayḡu iki

DLVI⁸⁰⁶

Mefā'ılün mefā'ılün fe'ülün

• - - - / • - - - / • - -

192b

1. Sever dil bir nigār-ı gül-izārı
N'ola bülbul gibi artarsa zārı
2. Didüm ey gül senünçün bülbul oldum
Didi miskün senün gibi hezārı
3. İrerler menzil-i maqşūda āhır
Çekenler bu cefā-yı rūzigārı
4. Cefā vü şiveden uşanmaz ol yār
Cefā mu'tādıdur hem şive kārı
5. Benüm her dem bahār-ı hüsne karşı⁸⁰⁷
Akar iki gözümün⁸⁰⁸ cüy-bārı
6. Ciger zahmına çün kim merhemün yok
Dem-ā-dem tığ-i cevruñ çekme bārı
7. Severseñ ol saçı leylāyı Medhī
Yürü mecnūn-şıfat terk eyle 'ārı

DLVII

Mef'ülü fā'ilätü mefā'ilü fā'ilün

- - • / - • - • / • - - • / - • -

1. Rā kaşlaruñ ki oldı nazarda hilāl iki
Olmaz felekde böyle meh-i bī-mişāl iki
2. Dil düşdi hāk-i pâyine ten oldı hāk-sār
Rāh-ı maḥabbet içre yatur pāy-māl iki
3. Kim la'lüñi tezekkür ider kim miyānuñı
'Uşşāk içinde oldı bugün kıll u kāl iki
4. Sükker lebüñle tatlu dilüñ bir midür şehā
Şordum maḳāl bir imiş ammā me'al iki

⁸⁰⁶ Bu şiir M nüshasında CLII. gazel olarak 55b'den başlamakta olup 2. ve 7. beyitleri eksiktir.

⁸⁰⁷ karşı : ol yār M

⁸⁰⁸ gözümün : gözünüñ A

5. Glsülaruñ hevāsı ile lā-mekān gezer
‘Ankā-yı dil ki olmış aña per ü bāl iki
6. Hod-bın olur ‘izāruña kim kılsa bir nazar
Mir’āt-ı pür-şafāda olur bir cemāl iki
7. Yaşum görince hayrete talmış iki civān
Güyā miyān-ı cūda yetişmiş nihāl iki
8. Żabı it efendi gözlerüñüñ zu’l-ḥumārını
Halk-ı cihānı kırdı geçürdi celāl iki
9. Sevdā-yı zülf ü hecr-i leb-i la’l-i yār-ile
Medḥī gönülde olsa ‘aceb mi melāl iki

193a

DLVIII

Fā’ilātün fā’ilātün fā’ilātün fā’ilün
- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Dūd-ı āhum tıre kılmış āfitābuñ şeklini
Gösterür rüy-ı felek üzre seḥābuñ şeklini
2. Na’ra-i dil-süz-ile āhum şerārın şandılar
Çarḥ-ı mīnāda görüp berķ u şihābuñ şeklini
3. Mihr-i rüyüñ şu’le şalsa rüy-ı arza fi’l-meşel
Āfitāba döndürür yirde turābuñ şeklini
4. Şan ki naḳkāş-ı ezel izhār-ı kudret eyleyüp
Bir dürr-i yektāda yazmış la’l-i nābuñ şeklini
5. Efser-i Key-ḥusrev ü Dārā’yı Medḥī görmeyen
Bāde-i nāb üzre seyr itsün ḥabābuñ şeklini

DLIX⁸⁰⁹

Mef’ülü fā’ilātü mefā’ilü fā’ilün
- - • / - • - • / • - - • / - • -

1. Bir serverüñ ki mihr-i felek ola aḥteri
Anuñ felekde ṭālī’idür māh u müşterī

⁸⁰⁹ Bu şiir M nüshasında CLIII. ve son gazel olarak 56a’dan başlamaktadır.

2. Her gün eşigi taşına cārüb ider yüzün
Beñzer gulām-ı kem-teridür şems-i hāveri⁸¹⁰
3. Anuñ cemāli şu'lesi her şubḥ u şām ola
Kim beñzedür 'izārına ḥūrşid-i enveri
4. Şöyle çıkardı ḥāk-i rehin 'arşa kim şabā
Oldı ḡubār-ı maḡdemi keyvānuñ efseri
5. Evvel nazarda anı gören mäh-ı nev şanur
Mirrīḥ-i çarḥ düşmenine çekdi ḥançeri
6. Dārā-yı rūzigār Ferīdūn-ı Cem-tebār
Key-ḡusrev-i zamāne cihānuñ Sikenderi
7. Bebr-i yabānı oldı seḡā kūh-sārınuñ
Olşa 'aceb mi bīşe-i luṭfuñ ḡazanferi
8. Ya'nī Ḡazanfer Aḡa o kim bŷy-ı ḡulḡ-ile
Bezm-i cihāna virdi bugün zīb ü zīveri
- 193b 9. Yād eyledükçe luṭfuñ eyā kân-ı ma' delet
Medḡī devām-ı devletüñi itmiş ezberi
10. Düşdi ayakdan al elini gel 'allik it
Deşt-i belāda gezmeye bī-çāre serseri
11. Devlet hümāsı sāye şala farḡuña müdām
Ḳuṭb-ı murāduñ üzre döne çarḡ çenberi

DLX [der-kenār]

Mef'ülü mefā'lı mefā'lı fe'ülün

— • / • — • / • — • / • — • —

1. İḡlīm-i dile zevḡ u şafā geldi vü gitdi
Hem nice nice mihr ü vefā geldi vü gitdi
2. Geldi ḡocalıḡ bŷkdi bilüm gitdi yigitlik
Ḡafletde iken şubḡ u mesā geldi vü gitdi
3. Olduḡ gice ser-mest vell irtesi mecnūn
Devr āḡir olup zevḡ u 'anā geldi vü gitdi

⁸¹⁰ Şems-i hāveri : şāḡ-ı hāveri M

4. Dil haste düşüp yatur iken pister-i gamda
Yārān-ile ihvān-ı vefā geldi vü gitdi
5. Geldük giderüz biz de götür rahtuñı Medhî
Çün sencileyin merd-i Hüdā geldi vü gitdi

DLXI

Mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün
- - • / - • - • / • - - • / - • -

1. Rūyuñ yanında añma baña mihr-i enveri
La'lüñle nisbet eyleme yâkût-ı ahmeri
2. Gâlib şu kanlu hançeri yanuñda gördiler
Allāh ki düşdi hançere şehriñ güzelleri
3. Hecr âteşine döymeye pülād olursa dil
Nice taḥammül eyleye kalb-i şanevberi
4. Gül-zār içinde servle şimşād-ı hoş-hıram
Reftār-ı serv-kaddüñe üftāde her biri
5. Medhî kapuña geldi bu eş'ār-ı pāk-ile
‘Arz eyledi cenābına bu nazm-ı gevheri

DLXII

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
- • - - / - • - - / - • -

1. Ehl-i dünyāda mürüvvet kalmadı
Zāf irişdi dīne kuvvet kalmadı
2. Ser-be-ser tūmār-ı⁸¹¹ aşkı dürdiler
Kimsede mihr ü maḥabbet kalmadı
3. Gördiler bīmār-ı aşka çāre yok
Hastede ümīd-i şihḥat kalmadı
4. Bıkr imiş evvel bu dünyā qaradı
Zevki çıkmaz oldu lezzet kalmadı

⁸¹¹ Metinde “turmār” şeklinde yazılmıştır.

194a

5. Țtotalum Selmān imişsin Medhīyā
Maʿrifet ehline raġbet Țalmadı

DLXIII

Mefāʿlün mefāʿlün mefāʿlün mefāʿlün

• - - - / • - - - / • - - - / • - - -

1. Țalilüm kaʿbe-i kūyuñ baña ġāyet ıraġ oldu
Țavāf itmek anı bu ben ġüneh-kāra yasaġ oldu
2. Țokuz ay oldu ben bu nüh sipihre baġmadum bir ġün
Bükādan çeşm-i giryānum mişāl-i penbe aġ oldu
3. Vişālün ābı irmezse belā deştinde cān virdüm
Fırākuñ nārına yandı Țutuşdı sīne dāġ oldu
4. Şeb-i fırkatde ey mihr ü cemālün ʿaksidür şemʿüm
Țayāl-i pertev-i rūyuñ baña rūşen çerāġ oldu
5. Şehā Medhī-i bīmāra vefālar kılduġuñ demler
Țayāl-i ħ̣āba döndi görmez oldu gitdi lāġ oldu

DLXIV

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Aġlasun şol dil ki zülfün tārına bend olmadı
Devr içinde kimseye hıç böyle pā-bend olmadı
2. Ol kamer-veş cevriñi ġün ġünden efzūn eyledi
Mihribān ol ʿāşıkā didükçe her çend olmadı
3. Sen bilürsin söyleye ey ġusrev-i şīrīn-suġan
Țankı mecnūndur ki leyli zülfüne bend olmadı
4. Bār-ı cevruñ çekmege bir zerre tākāt Țalmadı
Cism-i ġākī nice döysün kūh-ı Elvend olmadı
5. Hecr ü qahr u fırkat-ı miġnetle geçdi ġünleri
Vuşlatuñla Medhī-i bī-çāre ġürsend olmadı

DLXV

Mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

• - - - / • - - - / • - - - / • - - -

194b

1. Dil-i şad-pāremüñ derdin 'aceb dil-dāre dirler mi
Helāk oldu ğamuñdan 'āşık-ı bī-çāre dirler mi
2. Dile ilmez geçer her dem o yārüñ tır-i müjgānı
Ne işler geçdügin ol ğamze-i hūn-h̃ āre dirler mi
3. Güle kan mest olup ğonca açılmış keşf-i rāz itmiş
Bu gülşende bu rāzı 'andelīb-i zāra dirler mi
4. Düşüp peygüle-i gamda za'if ü bī-mecāl oldum
Göre bu 'āşık-ı bī-çāreye bir çāre dirler mi
5. Olanlar şeş cihātuñ sırrına vākıf yine Medhī
Yidi iklīm harāb oldu varup hūnkāra dirler mi

DLXVI

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Serverā terk eyledüm yoluñda cism ü cānumı
N'eyleyem maqbūl-i dergāh olmayan kurbānumı
2. Al elüm şor hātırım rahm it şikeste gönlüm
Nālemi diñdür söyündür āteş-i sūzānumı
3. Biñ bir adı 'aşkına düşmez saña Allāh için
İşigüñ taşından ırmağ eşk-i bī-pāyānumı
4. Şerbet-i la'lüñ beni şol resme hayrān itdi kim
Alsa ğamzeñ duymazam cānā bedenden cānumı
5. Yirlere çaldı beni sāyem gibi gerdün-ı dūn
Dir dimez irgürdi 'arşa nāle vü efgānumı
6. Lerze eyler dem-be-dem bād-ı firākuñla tenüm
Yıkdı bād-ı fūrkat ü hecrüñ ten-i 'üryānumı
7. Rāzıyam her ne cefā kılsañ bu ben bī-çāreye
Hançerüñden dönmezem ger dökse yüz kez kanımı

8. Nâdir-i devrân Cağaloğlu Sinân Paşa benüm
Cânımı şâd eyleyüp yaptı dil-i vîrânımı
9. Medhîyâ şimd'en girü Hakk cānum almazsa benüm
Hayr ile yâd eyleyem ol şâh-ı 'âlî-şānumı

195a

DLXVII⁸¹²

Mef'ulü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün
- - • / - • - • / • - - • / - • -

1. Ey vaşl-ı yâre tâlib olan gezme serserî
Güldürme kendi kâruña çarh-ı sitem-geri
2. Cellâd-ı çeşmi ol gözi kanlu dil-âverüñ
'Uşşâka çekdi hışm-ile şemşîr ü hançeri
3. Âteş içinde penbe nihân olsa fi'l-meşel
'Âşık dilinde şaklar idi 'aşk-ı dil-beri
4. Demlerdürür ki gözler anı göz yaşın döküp
Bu çeşme-sâra gelmeye mi bir dem ol perî
5. Göz çeşmesine kanlu şular geldi Medhîyâ
Hûn-ı cigerle tıldı çü kalb-i şanevberi

DLXVIII

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
- • - - / - • - - / - • - - / - • -

1. Bir gözi âhû saçı miskîn kemendüm var idi
Gayra nice kul olam boynumda bendüm var idi
2. Yüz sürerdi şu gibi dil ayağı toprağına
Gülşen-i dünyâda bir serv-i bülendüm var idi
3. Eşk-i ter dirler aña sūy-ı sevâd-ı dîdede
Bir delûkanlu çeri çâbükle-levendüm var idi

⁸¹² Bu gazel DXXI numaralı gazelle aynıdır. Ancak beyit sıralaması diğer gazele göre 1, 4, 2, 3, 5 şeklindedir.

4. Yār cevrin arturursa yaraşur zîrâ benüm
Hâkķ bilür kim bî-vefâ sevmege andum var idi
5. Medhîyâ bu deyr-i âlemde benüm de bir zamân
Bir büt-i şîrîn-zebân u dil-pesendüm var idi

DLXIX

Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

• - - - / • - - - / • - - - / • - - -

195b

1. Göñül pervâne-veş şem^c-i ruḥ-ı cānāna yüz tıtdı
‘Aceb germiyyet itdi âteş-i sūzāna yüz tıtdı
2. Sırışk-i dîdemüz ırmağa döndi çağlayup taşdı
Fîrāvān oldı gitdi lücce-i ‘ummāna [yüz tıtdı]
3. Şurāḥî-veş döküp kanum vebālüm boynuña alma
Şakın ey dil o ḥūnî ser-ḥoş oldı kana [yüz tıtdı]
4. Ruḥ-ı dil-dārî ögüp ḥayli rengîn nağmeler kıldı
Bugün meslisde muṭrib nāle vü efgāna [yüz tıtdı]
5. Kemend-i zülfüñ-ile bend it anı ey şacı leyli
Dil-i Medḥî varup Mecnūn gibi yābāna yüz tıtdı

DLXX [der-kenār]

Mef'ülü fā'ilätü mefâ'ilü fā'ilün

- - • / - • - • / • - - • / - • -

1. Kim gördi söyle böylece fāris dil-āveri
Hiç medḥe kâdir olmaya kes böyle serveri
2. Aldı görince göñlümüzi virmedi baña
Böyle güzelden olsa revā şimdi dil beri
3. İtūñ köpegūñ oldı senūñ ey perî rakîb
Gezme cihānda sen de köpek birle serserî
4. Nā-merdlik itme vir zen-i dünyāya yüz talāk
Er gibi depren erlik it ey kâhbenūñ eri
5. Medḥî o yāre saña gice varurın didüm
Didi nice senūñ gibi var sen de gel beri

DLXXI

Mefā'ılün mefā'ılün fe'ülün

• - - - / • - - - / • - -

1. Hüdā rūzı kılardı vaşl-ı yâri
Olurdum mülk-i 'aşkun şehriyârı
2. Haţ-ı sebzün görelden eyler efgân
Bahâr irse kılur dil murğı zârı
3. Raķıbi luţf-ile biñ kez añar yâr
Baña bir qahr u düşnâm itse bârı
4. Ölürsem kabrûme gelme raķıbâ
'Alâmet istemez 'aşık mezârı
5. Urursın taşu mir'ât-i dile sen
Yine dirsın nedendir inkisârı
6. Zen-i dünyâ dirîğâ bükdi qaddüm
Beni gâyet qocatdı işbu qarı
7. Tenezzül eyledükçe aña Medhî
Belâ bu kim yükin yığar yukarı⁸¹³

DLXXII

Fe'ılâtün fe'ılâtün fe'ılâtün fe'ılün

• • - - / • • - - / • • - - / • • -

(Fā'ılâtün)

(fā'lün)

- • - -

- -

1. Hamdü li'llâh ki şehâ geldi bu nuşret haberi
Toldı hep dâr u diyâr içre meserret haberi
2. Hakk'a minnet ki yine şâh-ı Sikender-râyı
Şâd-mân itdi bugün düşmene fırsat haberi
3. Umaruz Peşte gibi Pîç'i dağı ala sipâh
Güş-ı hünkâra ire mâl-ı ganîmet haberi

⁸¹³ "yukarı" kelimesi metinde herhalde yanlışlıkla "be" ile yazıldığından "bu qarı" şeklinde de okunabilir. Ancak 6. beyitte aynı kelime olduğundan kafiye düzeni ve anlam bakımından kelimenin böyle okunması uygun görünmektedir.

190a

4. Dîn-i İslâm'a şeref virdüñ eyâ şâh-ı cihân
Tutdı dünyâ yüzini dîn ü diyânet haberi
5. Münhezim ola hele cümleden evvel küffâr
Râfızîler şehine ire hezîmet haberi
6. Hakk vire şâh-ı Kızılbaş muşîbetle belâ
Vara Efrenc içine şöñr[a] muşîbet haberi
7. Dilerüz gâlib ola haşmına sulţân-ı güzîn
İki cânibden ire kuvvet ü kudret haberi
8. Medhiyâ gör ne dimiş şâh-ı Ferîdün-fermân
Minnet Allâh'a ki irişdi beşâret haberi
9. Yâ İlâhî bu şehe baht u sa'âdet ola yâr
Yidi iklîme yite baht u sa'âdet haberi

[Kıt'a]

Fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlün
 • • - - / • • - - / • • - - / • • -
 (Fâ'îlâtün) (fâ'lün)
 - • - - - -

1. Bir gice h̃âba varup yummuş idüm dîdelerüm
Öñüme perde-i şâm oldu hemân-dem hayîl
2. Vâkı'anda baña bir plr-i münevver-dîdâr
Didi ey râh-ı meşakkatde olan pâ-der-gil
3. Gün gibi mertebetüñ zirve-i 'alâda iken
Sâye-veş şimdi neden menzilüñ oldu sâfil
4. Didüm ey pâdişeh-i şüret-i ma'nî-i cemâl
Cümle derdüm dir idüm saña dükenmez biñ yıl
5. İhtisâr üzre saña hâlümü i'lâm ideyin
Bilmesün kimse benüm hâlümü illâ sen bil
6. Bir yetim inci gibi kiçi karındaşum var
Menzili lik şadef gibi olupdur sâhil
7. Şükrüm oldur ki hele terbiyete kabildür
Nice yıl kesb-i kemâl ü hüner itdi hâşıl

8. Gün gibi bil ki cihān içre bulurdu şöhet
İ'tibār eylese ger zerrece şāh-ı 'ādil
9. İşidüp sözlerüm ol pîr-i suhan-dān didi
Yüri ey h'āb-ı hayāl içre olan lā-ya'kıl
10. Söyle var hālūñi Ağa-yı kerîmü's-şāna
Seni çün menzil-i maḵsūda ol eyler vāşıl
- 196b 11. İmdi ey şayraff-i cevher-i manzūm-kelām
Yiridür nazm-ı dürer-bāruma olsañ māyil
12. Güş kıl cān-ile eş'ār-ı güher-pāşumı kim
Gevherüñ ḳadrini bilmez yine illā kāmil
13. Ben saña hālūmi eş'ār-ile iş'ār itdüm
Nā-murādum kerem it eyle murādum ḥāşıl
14. Rūz u şeb ben de du'ā-gūy u senā-h'ānuñ olup
'Ömrüm oldukça senüñ medḥüñ okursam ḳābil
15. Baña bir eylik iderseñ saña biñ ider İlāh
Dilerem ḥaḳḳ-ı Hüdā olmaya eylik zāyil

Rubā'ıyyāt

I

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
- • - - / - • - - / - • - - / - •

Her ḥabāb-ı cām-ı mey bir mihr-i pür-enver olur
Āfitāb-ı ḥüsnüñüñ 'aksi düşende bādeye
Cur'a-i cām-ı leb-i cān-baḥşuñı şunmaz mısın
Payumı virmez misin ben 'āşık-ı üftādeye

II

Fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlün
 • • — — / • • — — / • • — — / • • —
 (Fâ'îlâtün) (fâ'îlün)
 — • — — — —

Merhemüñ var-ise zaḥm-ı dil-i Medḥİye eger
 Ey ṭabīb-i dil ü cān başuñ içün anı yetür
 Ağlamakdan gözümüñ yaşı 'aḳıke döndi
 Merḥamet kıl meded ol lebleri mercānı yetür

III

Fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlün
 • • — — / • • — — / • • — — / • • —
 (Fâ'îlâtün) (fâ'îlün)
 — • — — — —

Ġam ḥumārı beni öldürdi yetiş ey sâḳı
 Kanı şol kan olacaḳ bâde-i gül-fâmı getür
 Nice bir nûş ideyin zehr-i ğam-ı devrânı
 Çekerin n'ola gerek cām-ı ser-encāmı getür

IV

Fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlün
 • • — — / • • — — / • • — — / • • —
 (Fâ'îlâtün) (fâ'îlün)
 — • — — — —

Cān dimāğına irer bûy-ı gül-i cānān meger
 Âfitāba karşı yatup derlemiş rûy-ı ḥabīb
 Şordum anda lāle ruḥlardan birine didi kim
 Ġonca femler arasında budurur ḥûy-i ḥabīb

197a

V

Mefā'îlün mefā'îlün fe'ûlün
 • — — — / • — — — / • — —
 Dilinde ehl-i 'aşḳuñ bâde-i şevḳ
 Dem-â-demdür dem-â-demdür dem-â-dem
 Şorarsañ zāhida zünnār-ı 'aşḳı
 Muḳaddemdür muḳaddemdür muḳaddem

VI

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
 - • - - / - • - - / - • - - / - • -

Devlet-i dünyā bilürsin pāyidār olmaz dilā
 Mülk ü mālā meyli қо bunlar hayāl-i hū imiş
 Kıymetini bilmedüm elden çıkardum hey dirîğ
 Derd-i aşk-ı dil-rubā bir gevher-i nā-yāb imiş

VII

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
 - • - - / - • - - / - • - - / - • -

Dīde-i gam-dīde-i emvāc-ı baḥr-i eşküme
 Ben deñiz deryā didüm yā sen ne dirsın dil-berā
 Nice biñ Tūfān'a irdüm nice dem kan aḡladum
 Nā-tüvān oldum didüm yā sen ne dirsın dil-berā

VIII

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
 - • - - / - • - - / - • - - / - • -

Şanma kim aşık senüñ rāz-ı nihānuñ bilmeye
 Añladum bildüm ḥabībüm ben senüñ hep niyyetüñ
 Dün gice bezm-i rakıbe şeb-çerāğ olmuş ruḥuñ
 Ey kamer-veş gün gibi rüşen senüñ māhiyyetüñ

IX

Mefā'ilün mefā'ilün fe'ülün
 • - - - / • - - - / • - -

N'içün bu derd-i aşkuñ yok devāsı
 Ne var ey cān ṭabībi çāre kılsañ
 İdersin āb-ı vaşluñ ḡayre iḥsān
 Ol iḥsānı bu ben bīmāra kılsañ

197b

X

Mefāʿlün mefāʿlün mefāʿlün mefāʿlün

• - - - / • - - - / • - - - / • - - -

Didi dil-ber kaçan kopar kıyāmet söyle ey ʿāşık
 Didüm serv-i hırāmānuñ yirinden kopduğı sāʿat
 Didüm enfās-ı laʿlünden muʿaṭṭardur meşāmm-ı dil
 Didi ol gonca-leb vardur ağız mimüñde bu hālet

XI

Mefāʿlün mefāʿlün feʿülün

• - - - / • - - - / • - -

Sikender gibi zulmet vādisinde
 Ararsın yok yire āb-ı hayātı
 Bugün hikmetde ger Lokmān olursañ
 İçersin ʿākıbet cām-ı memātı

XII

Mefāʿlün mefāʿlün feʿülün

• - - - / • - - - / • - -

Kināyemden benüm dil-ber alınmaz
 Raķlb alınsa ammā kim yaraşur
 Hırām it dār-ı dünyāda raķlbā
 Yigitsin nice şalınsañ yaraşur

XIII

Feʿilātün mefāʿilün feʿilün

• • - - / • - • - / • • -

(Fāʿilātün) (fāʿlün)

- • - - - -

Dilegüm budurur be-ḥaḳḳ-ı Hüdā
 Maʿrifet milketine mīr olasın
 ʿÖmrüñ efzün ide Hüdā-yı celīl
 Devlet-ile kemāl-i pīr olasın

XIV

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- • - - / - • - - / - • - - / - • -

Ol Kul oğlu kapuya çıkmaz görünmez n'eyleyem
 Tāli'üm de olmadı gitdi dirîğā feth-i bāb
 İntizār-ile kara şular inüpdür pâyüme
 Gözlerüm kapuda kaldı halka-veş der-iztırāb

XV

Mefā'ilün mefā'ilün fe'ülün

• - - - / • - - - / • - -

Benüm şî'rüme anlar kim inanmaz
 Olur bir mışra' ile imtihānı
 Ğazel olsa o mışra' ol bahırde
 Gidiser añlaruñ zann-ı gümānı

198a

XVI

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

• • - - / • • - - / • • - - / • • -

(Fā'ilātün)

(fā'ilün)

- • - -

- -

Şubha dek hāne-be-hāne tolaşup şehri tamām
 Götürüp cānumı cānānuma mihmān itdüm
 Dem-i şubh irdi anuñ ka'be-i kūyuñda turup
 İd-ı vaşluña gönül kebşini kurbān itdüm

XVII

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- • - - / - • - - / - • - - / - • -

Tıfl-ı eşküm reh-güzārında ğubār-ālūdedür
 Ol sehî-kadd bir nazar kılmaz o merdüm-zādeye
 Kanum içsün tek varup ağıyārla mey içmesün
 Dostlar kanum helāl olsun Bıçaqçı-zāde'ye

XVIII

Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün
 - - • / - • - • / • - - • / - • -

‘Aks-i cemâlün-ile felek oldu nûra ğarķ
 Mîhr-i münîre kıl nazar ey şâh-ı nîk-nâm
 Nûr istifâde itmek-içün gökde mâhı gör
 Eyler ħapuna secde kılup ‘izzet-iĥtirâm
 Başdan ayaĝa cismün eger olmasaydı nûr
 Rûy-ı cihânı ħaplar idi ser-be-ser zâlâm
 Olsun hemîşe pâdişehüm lutfuñuz mezîd
 Eksüklünüñ murâdını siz virdüñüz tamâm

XIX

Mefâ'ilün mefâ'ilün fe'ülün
 • - - - / • - - - / • - -

Toyunca kuçmaĝa ħâdir degül dil
 Çalışdı tâ bedenden cân çıkınca
 Miyân-ı yâri dirler müya beñzer
 Gözüm nûrını ħarc itdüm görince

XX

Mefâ'ilün mefâ'ilün fe'ülün
 • - - - / • - - - / • - -

Göñül senden cüdâ olmaz ħabîbüm
 Cefâ baña vefâ aĝyâra kılsañ
 Cefâ tĝin çeküp ben mübtelânüñ
 Vücüdın ħıřm-ile biñ pâre kılsañ

198b

XXI

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
 - • - - / - • - - / - • -

Kimsenün ‘aybına nazar eyleme
 Tâ göresin nûr-ı cemâl-i Ĥüdâ
 Kim ki saña ħahr-ile düşnâm ider
 Luţf idüben sen aña eyle du‘â
 Ĥaħķ saña rahmet ide ey nîk-ĥü

Şoñra olur her işi anuñ hebā
 Ƙanlu yaşuñ her dem aƙıt dīdeden
 Ƙabrüñ içi ƙırmızı güller ola

XXII

Mefāʿlün mefāʿlün feʿülün
 • - - - / • - - - / • - -

ʿAdūmı sevmezem it gibi aşlā
 Aña hep sözlerüm tevbīḥ olupdur
 Elifle ḥarf-i ḡaynuñ⁸¹⁴ noktasın gör
 Ol kelbūñ ʿaynına şan mīḥ olupdur
 Şorarsa ƙārḥın dīñ bu kitābuñ
 Elifle ḡayn aña tāriḥ olupdur (1001)

XXIII

Fāʿilatün fāʿilatün fāʿilün
 - • - - / - • - - / - • -

Gonca-veş dem-beste olma dāyimā
 Şöyle gel ey bülbul-i şūrīde-ḥāl
 Ḥamdü liʿllāh irdi eyyām-ı şafā
 Ref olursa yiridür dilden melāl
 Vaşf idüp erbāb-ı ʿirfānuñ birin
 Şüret-i medḥinde eyle ƙıl u ƙāl
 Ḥazret-i Fazlī Efendi ḥaƙƙına
 Yaʿnī Medḥī-yi zebūn u bī-mecāl
 Eyledi bu mışraʿı tāriḥ-i ḥūb
 Baş ƙatib oldu ol şāḥib-kemāl (1006)

199a

XXIV

Mefʿülü fāʿilatün mefʿülü fāʿilatün
 - - • / - • - - / - - • / - • - -

Şol oğlanı efendi g.tiñe ƙaƙma her dem
 S... elinde ḥaƙƙa cevır ü cefā idersin
 Ḥaƙƙa şatarsın anı yā bize ḥaƙƙa yok mı
 Biz ƙışsa eyler iken g.tüñ alup gidersin

⁸¹⁴ Metinde “aynuñ” şeklinde yazılmıştır.

XXV

Mef'ülü fā'ilätü mefā'ilü fā'ilün
 - - • / - • - • / • - - • / - • -

Ey aşıkına nāz idici şūh u şive-kār
 Vey hüsni-i hülka mālīk olan yār-i gül-izār
 Bulmaz felekde sencileyin bir melek-izār
 Biri yıl gezerse sür'at-ile çarh-ı bî-ķarār

XXVI⁸¹⁵

Mefā'ilün fe'ilätün mefā'ilün feilün
 • - • - / • • - - / • - • - / • • -

N'içün güneş yüzine beni müşteri bilmez
 Görür yüzümdeki necm-i sirışkümüñ cem'in

XXVII

Fe'ilätün fe'ilätün fe'ilätün fe'ilün
 • • - - / • • - - / • • - - / • • -
 (Fā'ilätün) (fā'ilün)
 - • - - - -

Âşk gālīb olıcaķ hālī dilüñ müşkildür
 Ne ķadar fikr-i muhāl eyler ise bāıldur
 Âşk-ile hāşıl olur renc ü belā vü miñnet
 Bu söze zümre-i erbāb-ı suhān ķāyildür

XXVIII

Mefā'ilün mefā'ilün fe'ülün
 • - - - / • - - - / • - -

Maħabbet sākısidür Hızır-ı devrān
 Şarāb-ı aşķ olupdur āb-ı hayvān
 Şarāb-ı aşķ-ile ser-mest olanlar
 Gice gündüz gezerler mest ü hayrān

⁸¹⁵ Metinde birinci ve dördüncü mısralar boş bırakılmıştır.

XXIX

Fā'īlātün fā'īlātün fā'īlātün fā'īlün
 - • - - / - • - - / - • - - / - • -

Sîne sūzān olalıdan maḥzen-i esrār-ı 'aşk
 Yağdı yandurdu vücūdum ser-be-ser envār-ı 'aşk
 Tūr-ı Mūsī-veş n'ola yansam yakılsam ḥaşre dek
 Maṭla'-ı dilden tecellī eyledi dīdār-ı 'aşk

199b

XXX

Mefā'īlün mefā'īlün fe'ülün
 • - - - / • - - - / • - -

Ṭablüm bendeñi öldürdi 'aşkuñ
 Raḳıbi şād idüp güldürdi 'aşkuñ
 Beni rüsvāy idüp bāzār-ı ğamda
 Melāmet ṭablını çaldurdi 'aşkuñ

XXXI

Fā'īlātün fā'īlātün fā'īlün
 - • - - / - • - - / - • -

Var ise bir zerrece 'āruñ senüñ
 Yokdur ey dil 'aşk-ile kārūñ senüñ
 Şöyle zār ol 'aşk bāzārında kim
 Halkı bızār eylesün zārūñ senüñ

XXXII

Mefā'īlün mefā'īlün fe'ülün
 • - - - / • - - - / • - -

Cihānda şu kişinüñdür sa'adet
 Özinde münderic ola se 'adet
 Biri luṭf u biri cūd u biri ḥulḳ
 Bular kimde bulnursa sa'adet

XXXIII

Mef'ülü fâ'ilätü mefâ'ilü fâ'ilün
 - - • / - • - • / • - - • / - • -

Hatt-ı 'izâr-ı yâr ne hoş sebze-zâr olur
 Faşl-ı şitâda gül bitürür nev-bahâr olur
 Gitse rak'ib-i dîv-ile seyrâna ol perî
 Eşk-i revânı çeşm-i terûn çeşme-sâr olur

XXXIV

Fe'ilätün fe'ilätün fe'ilätün fe'ilün
 • • - - / • • - - / • • - - / • • -
 (Fâ'ilätün) (fâ'ilün)
 - • - - - -

Şûfi yeyinlet yüküñi rıtl-ı girâna gidelüm
 Câme-i zühdi çıkar pîr-i muğâna gidelüm
 Baş u tenden çıkaralum cân u cihânı n'idelüm
 Bu cihânı kıyalum şâh-ı cihâna gidelüm

XXXV

Fe'ilätün fe'ilätün fe'ilätün fe'ilün
 • • - - / • • - - / • • - - / • • -
 (Fâ'ilätün) (fâ'ilün)
 - • - - - -

Zîkr-i la'lünle senün mest ü ser-efgende benem
 Gül gibi şevküñ-ile câme perâkende benem
 Sensin ağyar-ile gülşende kılan 'ayş u şafâ
 Nâr-ı fûrkatle yanan gûşe-i külhanda benem

200a

Müfredler

I

Fâ'ilätün fâ'ilätün fâ'ilün
 - • - - / - • - - / - • -

Mağlaşum Medhîdürür ey sîm-ten
 Kışsa-ı ânem şâ'irem nâmum Hasan

II

Fā'ilatün fā'ilatün fā'ilatün fā'ilün
 - • - - / - • - - / - • - - / - • -

Pertev-i nūr-ı Hüdā'dur cezbe-i rüy-ı habîb
 Merve hâkkı Ka'be-i 'ulyâdurur küy-ı habîb

III

Fe'ilatün fe'ilatün fe'ilatün fe'ilün
 • • - - / • • - - / • • - - / • • -
 (Fā'ilatün) (fā'lün)
 - • - - - -

Mey içüp ol şanemün ruhları kim gül gül olur
 Murg-ı dil gül-ruhuna karşı anuñ bülbül olur

IV

Fe'ilatün fe'ilatün fe'ilatün fe'ilün
 • • - - / • • - - / • • - - / • • -
 (Fā'ilatün) (fā'lün)
 - • - - - -

Her kaçan kim gözi ahûlara dil mâyl olur
 Perde-i eşk-i terüm gözlerüme hâyil olur

V

Fe'ilatün fe'ilatün fe'ilatün fe'ilün
 • • - - / • • - - / • • - - / • • -
 (Fā'ilatün) (fā'lün)
 - • - - - -

Teşnedür cām-ı leb-i la'lüne cān-ı şu'arā
 Meded öldük meded ey rûh-ı revân-ı şu'arā

VI

Fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlün
 • • – – / • • – – / • • – – / • • –

Leb-i cân-baḥşu'nı şun şād ola cân-ı şu'āra
 Nefesüm tūt gele ey rûh-ı revān-ı şu'arā

VII⁸¹⁶

Mefā'îlün mefā'îlün mefā'îlün mefā'îlün
 • – – – / • – – – / • – – – / • – – –

Vefā bûyını virmez gülden ise ḥār hem yigdür
 Vefāsuz dil-rubādan şüret-i dîvār hem yigdür

Temmet
 1001 (1592-93)
 es-sene

⁸¹⁶ Bu müfred,
 . Muḥabbet bûyı virmez gülden ise ḥār yigrekdür
 Vefāsız dil-rubādan şüret-i dîvār yigrekdür
 şeklindeki CLVIII no'lu gazelin 1. beyitine çok benzemektedir.

VIII. İNDEKSLER

1. Metnin İndeksi

A

Âdem · 78, 142, 145, 149, 150, 156, 242,
 261, 267, 272, 311, 370, 381, 459, 583
 Aḥmed (Hz. Muhammed) · 261, 419,
 430, 476
 Aḥmed (I.) · 12, 147, 182, 183, 244, 281,
 283, 437, 476, 477
 Aḥmed Ağa · 52, 174
 Aḥmed-i Muḥtār · 52, 174
 âl-i ʿabā · 203
 âl-i ʿOsmān · 142, 168
 Allāh · 112, 162, 182, 195, 230, 235, 248,
 251, 259, 264, 273, 283, 302, 317, 331,
 334, 346, 376, 442, 459, 465, 487, 493,
 501, 549, 610, 612, 616
 Anûş · 145
 Aras · 443
 Âşaf · 79, 81, 142, 150, 224, 285, 572
 Âzerî · 80, 586, 588

B

Baḥr-ı Kūlzum · 176
 Bâkî (Allah) · 245
 Bār · 298
 Bārî · 20, 40, 239, 244, 280, 299, 315, 344,
 353, 425, 453, 459, 555, 574
 Başar · 153, 228
 Bedaḥşān · 389, 409, 415
 Bedî · 151
 Behiştî · 289, 316
 Behrām · 320, 396, 500, 595
 Behrām-ı Gūr · 320

Belîğî · 294
 Berāt · 185
 Bercîs · 146
 Beyt-i Ḥakk (Kabe) · 419
 Bıcaḳçı-zāde · 621
 Bîcān · 286
 Bîjen · 492
 Bū ʿAlî Sînā · 81, 197
 Bū Cehl · 323

C

Cağaloğlu Sinān Paşa · 26, 49, 161, 612
 Cāmasb · 81, 197
 Cāmiʿi · 290
 Cebbār · 476
 Celālî · 452
 Cem · 79, 155, 168, 224, 243, 262, 277,
 285, 290, 311, 352, 392, 399, 459, 505,
 516, 536, 554, 581, 609
 Cemşîd · 79, 184, 224, 343, 369, 408
 Ceyhūn · 187, 207, 208, 592, 594
 Circîs · 142, 145

Ç

çār yār · 143, 243, 280, 378, 427, 468, 513,
 562
 Çavuş-zāde · 560
 Çîn · 159, 294, 313, 368, 390, 452, 472,
 553

D

Dārā · 65, 79, 102, 136, 163, 165, 168, 182,
196, 202, 206, 209, 224, 306, 311, 343,
352, 384, 395, 408, 421, 471, 509, 510,
533, 553, 565, 605, 609
Dārāb · 21, 426
Dāver · 147, 224
Derūnī · 297
Derviş İbrāhīm Vaşfī · 148
Dicle · 592, 594

E

Edhem · 554, 555, 564
Edhem (İbrahim) · 248
Edirne · 148
Efrāsiyāb · 134, 347, 349, 350, 351
Efrenç · 66, 615
Ehrimān · 157
Elvend · 611
Emrī · 295, 303
Erdeşir · 400
Erdevān · 157, 184

F

Fa^{cc}āl-i muhtār (Allah) · 228
Fazlī Efendi · 70, 543, 544, 623
Ferhād · 14, 91, 94, 218, 383, 386, 427,
428, 456, 499, 520, 524, 582
Ferīdūn · 65, 112, 147, 163, 206, 533, 609,
616
Firdevsī · 15, 78, 149, 184
Firengī (atlas) · 255
Firengistān · 457
Firenk · 351
Furāt · 213, 355, 577

G

Gerşasb · 149, 150, 152
Gerşasb · 142
Gīv · 493

Ġ

Ġazanfer (Ağa) · 401
Ġazanfer Ağa · 609
Ġaffār · 477
Ġāzī Giray Hān · 41, 519

H

Hābil · 149, 412
Hāşim · 151
Hind · 65, 336, 449
Hindū · 104, 291, 368, 448
Hindūstān · 164
Hū · 391, 606
Hürmüz · 152

Ḥ

Ḥaḳḳ · 12, 19, 20, 22, 25, 56, 66, 70, 72,
75, 77, 81, 82, 90, 91, 96, 108, 118, 133,
134, 138, 139, 142, 144, 148, 153, 158,
163, 172, 175, 176, 180, 181, 182, 185,
186, 187, 188, 189, 193, 196, 215, 216,
226, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 235,
237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244,
245, 250, 251, 253, 254, 256, 260, 261,
264, 265, 268, 269, 270, 271, 274, 276,
278, 280, 281, 282, 283, 288, 290, 297,
298, 299, 304, 305, 310, 318, 319, 320,
321, 323, 335, 342, 344, 354, 370, 385,
401, 407, 410, 418, 419, 426, 436, 440,
441, 452, 453, 457, 465, 469, 476, 483,
498, 504, 505, 513, 515, 517, 522, 523,
535, 538, 543, 544, 570, 571, 574, 577,
578, 579, 582, 584, 585, 601, 612, 613,
615, 622
Ḥabeş · 65, 369, 449, 489
Ḥabīb (Hz. Muhammed) · 280
Ḥabīb-i Ḥaḳḳ · 142
Ḥāfī · 534
Ḥakīm · 242
Ḥallī (Hz. H. İbrahim) · 237
Ḥamdi · 284
Ḥamza · 16, 142, 150, 168, 384, 413, 432
Ḥasan (Hz.) · 401

Hasan Ağa · 496, 523
 Hassân (meddah) · 12, 81, 574
 Havvâ · 142, 145, 267
 Hâzır · 35, 253, 272, 297, 516, 580
 Hazret-i Monlâ · 22, 66, 482
 Hızır · 136, 202, 624
 Hicâz · 418, 605
 Hüdâ · 458, 477
 Hüseyin · 222, 473, 602

H

Hâkî · 17, 72, 132, 420, 422, 424
 Hâkî Dede · 17, 72, 132, 513
 Hâlik · 153, 154, 168, 183, 229, 321, 425, 440, 535
 Halil Paşa · 49, 163
 Halîlî · 262
 Hallak · 162, 183, 229, 234
 Hâver · 80, 465, 588
 Hayâlî · 291
 Hızır · 334, 397
 Hızır · 79, 148, 168, 177, 178, 181, 206, 213, 215, 216, 224, 333, 355, 358, 442, 445, 449, 453, 463, 480, 486, 558
 Hotan · 159, 372, 472, 548, 560
 Husrev · 79, 136, 154, 155, 174, 185, 196, 224, 289, 306, 352, 369, 536
 Husrev (Emir Husrev-i Dihlevî) · 80, 107, 539
 Hüdâ · 16, 17, 20, 26, 27, 39, 75, 76, 79, 82, 118, 132, 133, 144, 145, 148, 151, 158, 160, 170, 173, 175, 180, 181, 182, 184, 193, 203, 206, 215, 216, 222, 224, 225, 226, 239, 253, 260, 268, 269, 276, 277, 279, 283, 290, 305, 312, 313, 325, 333, 338, 343, 344, 351, 358, 359, 374, 375, 383, 386, 401, 410, 413, 420, 424, 428, 432, 441, 456, 458, 463, 464, 468, 470, 480, 493, 513, 523, 529, 535, 544, 554, 556, 560, 571, 574, 575, 592, 598, 603, 605, 609, 614, 617, 620, 622, 626
 Hüdâvend · 123, 131
 Hüdâyâ · 311

I

Işfahân · 183, 501
 Ishâk · 142
 İbrâhîm · 142, 512, 513
 İbrâhîm (derya emini) · 50, 170
 İdrîs · 142, 145
 İlâh · 74, 135, 157, 168, 193, 262, 434, 583, 617
 İlâhî · 17, 102, 103, 132, 143, 165, 179, 237, 243, 266, 273, 280, 299, 305, 335, 356, 362, 422, 443, 544, 562, 616
 Īrân · 79, 152, 224
 Īrâniyân · 172
 İrec · 150, 151
 İrec-nâme · 150
 İslî · 206, 543
 İskender · 142, 152, 182, 302, 306, 343, 536, 587
 İslâm · 231, 243, 254, 309, 313, 314, 320, 359, 615
 İsrâfil · 145
 İşârât · 81, 253

K

Ka'be · 156, 161, 162, 173, 199, 204, 215, 216, 270, 276, 286, 329, 351, 360, 375, 383, 385, 394, 407, 428, 458, 464, 466, 490, 509, 522, 527, 531, 532, 537, 540, 559, 563, 602, 610, 621, 626
 Kâf · 271
 Kâhkeşân · 146
 Kârûn · 142, 200
 Kehkeşân · 184
 Kemâl · 289
 Kemâl Ümmî · 231, 240, 242, 245, 246, 248, 249, 251, 255, 268, 270, 308, 313, 314
 Kemâl-i Hocend · 80, 107, 539
 Ken'ân · 162, 326, 355, 385, 505, 511, 547
 Kербелâ · 83, 203, 222, 473, 602
 Kerîm · 320, 443, 499, 517
 Key-şusrev · 182, 209, 608, 609
 Key-şubâd · 185, 238
 Keyûmers · 78, 149

Keyvân · 146, 396
 Kirdigâr · 229
 Kisrâ · 311
 Kisriyy · 183
 Kitâb-ı Uşûl · 80, 190
 Kurʼân · 132, 182, 236

K

Ķâbil · 149, 412
 Ķâdir · 183, 186, 232, 339, 580
 Ķadr · 185
 Ķâf · 150, 152, 196, 343, 363, 397, 403,
 425, 429, 443, 458, 464, 476, 478, 576,
 582
 Ķahhâr · 228
 Ķahramân · 103, 157, 181, 185, 396, 409,
 432, 472, 591
 Ķalender · 285
 Ķânûn (*İbn-i Sina'nın eseri*) · 32, 81, 508
 Ķânûn [*u*] *Şifâ* · 81, 253, 594
 Ķâren · 149, 150
 Ķârûn · 251, 254
 Ķâsım · 151
 Ķaydâr · 142
 Ķays · 14, 79, 580, 582
 Ķıtmır · 100, 356
 Ķoştantiniyye · 148
 Ķul oğlu · 620
 Ķulzüm · 181, 187, 300, 431, 439, 443,
 577
 Ķurʼân · 320, 519

L

Leylâ · 79, 580
 Leylî · 187
 LoĶmân · 136, 142, 169, 183, 197, 426,
 572, 620

M

Maĥmûd · 51, 177, 374, 375
 Maĥmûd Paşa · 51, 177
 Maşşûr · 189
 Mânî · 601

Meĥemmed (III) · 206, 358, 605
 Mecnûn · 94, 106, 187, 218, 287, 296,
 383, 456, 461, 497, 532, 614
 Medâyin · 416
 Merve · 407, 522, 559
 Meryem · 248, 271, 285
 Mesîĥ · 247
 Mesîĥâ · 221, 296, 383, 398, 523
 Mesîĥî · 289
 Mevlâ · 22, 112, 118, 151, 182, 248, 255,
 278, 325, 343, 482, 501, 523
 Mevlânâ · 22, 80, 106, 112, 137, 482, 578
 Mısr · 41, 444, 520, 530, 547, 597
 Mirrîĥ · 384, 609
 Muĥammed · 517, 542
 Muĥammed (Hz.) · 97, 283, 298
 Muĥammed Muştafâ · 76, 540, 554
 Muĥteşem · 80, 107, 539
 Muştafâ (Hz. Muhammed) · 16, 77, 78,
 118, 131, 139, 151, 229, 321, 324, 343,
 377, 517
 Muştafâ Paşa · 51, 179
 Muşhaf · 593
 Murâd (III) · 12, 25, 46, 65, 79, 157, 158,
 159, 160, 168, 224, 225, 299, 329, 333,
 351, 359, 369, 400, 449, 533, 534, 535,
 552
 Mûsâ · 298, 517
 Mûsî · 142, 597, 624

N

Nâĥitî · 52, 174
 Nâĥîd · 146
 Nâzır · 76, 253, 255, 279, 600
 Nebî (Hz. Muhammed) · 513
 Nerîmân · 142, 152, 172, 206, 396, 591
 Nevʼî · 296
 Neyrem · 134, 305, 426, 493, 554
 Nihânî · 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239,
 241, 252, 253, 254, 256, 264, 265, 266,
 267, 271, 272, 273, 274, 276, 277, 278,
 279, 280, 282, 293, 304, 309, 310, 312,
 315, 322
 Nîl · 355, 385, 443, 461, 577
 Nûĥ · 136, 142, 508

Nüşîrevân · 416

P

Perverdigâr · 378

Pervîn · 520

Peşeng · 481

Peşte · 66, 615

Plç · 66, 615

R

Rahîm · 78, 245, 499, 517

Râziye · 63, 505, 506

Rabb · 68, 164, 170, 178, 229, 231, 236,
237, 252, 263, 266, 274, 312, 313, 324,
345, 374, 377, 389, 427, 429, 561

Rabbânî · 153

Rabbenâ · 17, 27, 131, 321, 325, 342

Rabbü'l-ibād · 224

Rabbü'l-erbâb · 167

Rahmân · 170

Rây · 155

Râzık · 154

Resûl · 12, 16, 62, 76, 81, 82, 142, 143,
152, 158, 203, 222, 230, 240, 248, 274,
280, 283, 323, 333, 357, 419, 483, 527,
538, 574

Rezzâk · 183, 196, 229

Rûm · 65, 169, 183, 224, 289, 358, 368,
390, 451, 452, 489, 538, 569

Rûyîn-ten · 152

Rüstem · 103, 134, 152, 157, 163, 168,
171, 177, 184, 185, 282, 299, 305, 320,
346, 347, 349, 350, 351, 384, 390, 396,
408, 409, 412, 426, 432, 466, 492, 496,
503, 531, 547, 554, 560, 566, 593

S

Sa'd-ı Vakkaş · 142, 496

Sa'dî · 555

Sâm · 134, 142, 152, 185, 305, 349, 566

Samî · 228

Selçûkiyân · 224

Selmân · 80, 107, 108, 164, 539, 610

Sencer · 79, 168, 177, 224, 587

Server-i 'âlem · 135

Settâr · 232, 269, 312, 461

Sidre · 330, 398

Sikender · 65, 79, 155, 163, 177, 181, 206,
224, 238, 262, 320, 421, 533, 609, 615,
620

Sinân Paşa · 583

Sind · 164

Sitanbul · 25, 82, 147, 180

Suhrâb · 206, 466, 554

Sultân Veled · 22, 80, 482

Sultân-ı kevneyn · 142

Sübhan · 119, 163, 320, 331, 332, 519

Süleymân · 81, 142, 150, 285, 359, 398,
447, 505, 509, 549

Süleymân-nâme · 149, 150

Ş

Şâni · 324, 453

Şübhan · 146

Ş

Şah-ı Ken'ân (Hz. Yusuf) · 142

Şâm · 21, 25, 87, 166, 217, 350, 353, 367,
464, 473, 502, 504, 514

Şeh-nâme · 15, 78, 149, 151

Şekerci-zâde · 427

Şem'î · 302

Şems-i Tebrîz · 22, 80, 482, 564

Şevkî · 81, 150

Şeyh Sinân · 588

Şeytân · 96, 235, 237, 239, 261

Şifâ (İbn-i Sina'nın eseri) · 32, 81, 508

Şîrîn · 79, 154, 360, 372, 434, 528

Şîrû · 466

Şît · 142, 145

T

Taîrî · 114, 119, 131, 225, 228, 253, 270,
274, 289, 317, 319, 330, 331, 338, 405,
411, 419, 469, 516, 572, 591

Tâtâr · 155, 307, 402, 411, 414, 451

Tür · 151
 Tūrān · 79, 224
 Türk · 65, 94, 262, 367, 449, 489

T

Ṭāhā vü Yāsīn · 145
 Ṭalḥa · 142
 Ṭūfān · 363, 619
 Ṭūr · 298, 510, 597, 624

U

Uşūlī · 288

V

Vāmıḳ · 13, 14, 35, 79, 154, 343, 504, 524, 582
 Vehhāb · 320

Y

Yaʿqūb · 41, 138, 142, 162, 189, 326, 439, 520, 547, 597
 Yaḥyā · 80, 142, 190
 Yaḥyā (reisü'l-küttap) · 167
 Yaḥyā (Taşlıcalı) · 80, 190
 Yaradan · 282, 297, 304, 495, 516
 Yezdān · 50, 79, 156, 168, 170, 182, 206, 224, 333, 399, 425, 465
 Yūsuf · 158, 161, 162, 191, 194, 206, 217, 287, 316, 326, 355, 356, 358, 385, 418, 439, 444, 451, 492, 503, 505, 510, 520, 522, 547, 596, 597, 598, 600, 601, 603

Z

Zāl · 161, 163, 171, 177, 185, 227, 305, 367, 393, 421, 429, 464, 496, 500, 566, 591, 595
 Zemzem · 407, 418
 Zübeyr · 142
 Zühre · 297

Z

Zāṭī · 259

ʿ

ʿAzrā · 13, 35, 79, 154, 343, 504
 ʿAbbās · 142
 ʿAbd-ı Rahmān · 142
 ʿAcem · 46, 65, 160, 168, 181, 243, 280, 449, 584
 ʿAden · 85, 409, 522, 547
 ʿĀlemşāh · 151
 ʿAlī (Hz.) · 287
 ʿĀlī (Hz.) · 401
 ʿAliyyü'l-Murtaẓā · 83, 99, 203, 222
 ʿArab · 344, 489
 ʿAzrāʾīl · 229
 ʿİsā · 142, 150, 292, 297, 340, 344, 407, 517
 ʿİsī · 104, 154, 173, 179, 203, 212, 247, 248, 271, 285, 291, 333, 370, 486, 500, 538, 598
 ʿOsmān (II) · 182, 400
 ʿOsmān [halife ve Osman (II)] · 182
 ʿOsmāniyān · 168, 180, 224
 ʿÖmer · 142, 378, 379
 ʿUbeydī · 282, 300

2. Vezin İndeksi

I. MU'TELİFE DAİRESİ

A. Bahr-i Remel

a. Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- Kaside: II, XIII, XIX, XXIII, XXVII, XXX
 Müseddes: VI, VII, IX, X, XIV, XIX, XXX, XXXI, XLI
 Muhammes: I, IV, VIII, XI, XII, XV, XVIII, XIX, XXIV, XXX, XXXIII, XXXIV, XXXVIII, XL, XLII, LV, LIX, LX, LXIV, LXV, LXVI, LXVII, LXXIV, LXXVI, LXXVII, LXXVIII, LXXIX, LXXXIII, LXXXIV, LXXXVI, LXXXVII
 Gazel: I, VII, VIII, XI, XII, XIII, XIV, XV, XVII, XIX, XX, XXI, XXIV, XXIX, XXXI, XXXII, XXXVI, XLV, XLVIII, LI, LII, LVI, LVII, LXI, LXVIII, LXXII, LXXIV, LXXXVIII, XCI, C, CVI, CVII, CVIII, CIX, CXI, CXII, CXIII, CXIV, CXVI, CXVII, CXXV, CXXX, CXXXIII, CXXXIV, CXXXVII, CXXXVIII, CXXXIX, CLII, CLV, CLVI, CLVII, CLXII, CLXIV, CLXVII, CLXVIII, CLXX, CLXXV, CLXXVI, CLXXVIII, CLXXXII, CLXXXV, CXC, CXCII, CXCIV, CXCV, CXCIX, CCII, CCIII, CCIV, CCV, CCVI, CCVIII, CCX, CCXIV, CCXVIII, CCXIX, CCXXII, CCXXIV, CCXXVI, CCXXXV, CCXXXVI, CCXXXVII, CCXXXVIII, CCXXXIX, CCXL, CCXLI, CCXLII, CCXLVI, CCLI, CCLII, CCLIII, CCLV, CCLVI, CCLVIII, CCLIX, CCLXI, CCLXII, CCLXIII, CCLXV, CCLXIX, CCLXX, CCLXXI, CCLXXV, CCLXXVIII, CCLXXIX, CCLXXX, CCLXXXII, CCLXXXIV, CCXCIII, CCXCIV, CCXCVI, CCXCVII, CCXCIX, CCCI, CCCIII, CCCVI, CCCVII, CCCVIII, CCCXVIII, CCCXXI, CCCXXIII, CCCXXVII, CCCXXVIII, CCCXXIX, CCCXXX, CCCXXXII, CCCXXXIII, CCCXXXIV, CCCXXXVII, CCCXXXIX, CCCXLI, CCCXLI, CCCXLIV, CCCXLVII, CCCXLVIII, CCCLI, CCCLVI, CCCLXV, CCCLXXVIII, CCCLXXX, CCCLXXXI, CCCLXXXIV, CCCLXXXVI, CCCLXXXVIII, CCCXCI, CCCXCIII, CCCXCVI, CCCXCIX, CDVII, CDVIII, CDXIV, CDXVIII, CDXX, CDXXI, CDXXII, CDXXIV, CDXXV, CDXXIX, CDXXXII, CDXXXIV, CDXXXV, CDXXXVII, CDXXXVIII, CDXL, CDXLIII, CDXLV, CDXLVI, CDXLVII, CDXLVIII, CDXLIX, CDL, CDLVII, CDLVIII, CDLIX, CDLXIII, CDLXVIII, CDLXX, CDLXXI, CDLXXVII, CDLXXXI, CDLXXXIV, CDXC, CDXCI, CDXCII, CDXCIV, CDXCV, D, DII, DIII, DVIII, DXV,

DXVI, DXVII, DXVIII, DXXV, DXXX, DXXXIII, DXXXV,
 DXXXVI, DXXXVII, DXL, DXLV, DLI, DLV, DLVIII,
 DLXIV, DLXVI, DLXVIII
 Rubaî: I, VI, VII, VIII, XIV, XVII, XXIX
 Müfred: II

b. Fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlün

Kaside: IX, XX, XXII
 Müseddes XIII, XXI, XXII, XXIII, XXV, XXIX, XXXIII, XXXIX
 Muhammes: V, XLIII, XLVIII, LI, LVII, LXI, LXIII, LXIX, LXXI, LXXII,
 LXXIII
 Gazel: XXIII, XXXVII, LXIV, LXXXIX, XCIX, CV, CXXIX, CLI,
 CLXVI, CLXXIV, CLXXX, CCXII, CCXVI, CCXXIX,
 CCXLIII, CCXLIV, CCXC, CCXCI, CCCXIII, CCCXIX,
 CCCXX, CCCXXIV, CCCXXV, CCCXXXV, CCCXXXVI,
 CCCLXIX, CCCLXXIII, CCCLXXV, CCCLXXVI,
 CCCLXXXV, CCCLXXXIX, CCCXC, CCCXCII, CCCXCV,
 CDI, CDIV, CDV, CDXIII, CDXXVII, CDXXXI, CDXLIV,
 CDLIII, CDLV, CDLXI, CDLXIV, CDLXVII, CDLXIX,
 CDLXXII, CDLXXV, CDLXXVIII, CDLXXIX, CDLXXXVI,
 DVI, DX, DXIV, DXXIII, DXXVI, DXXVII, DXXXI, DXXXIX,
 DXLVII, DLIII, DLXXII
 Kıta-i kebire: I
 Rubaî: II, III, IV, XVI, XXVII, XXXIV, XXXV
 Müfred: III, IV, V, VI

c. Fā'îlâtün fā'îlâtün fā'îlün

Kaside: III, IV, V, XIV
 Müseddes: I, III, XX, XXXVIII
 Muhemmes: XXIII, XXVI, XXVII, XXIX, XXXIX, XLV
 Gazel: V, VI, XXII, XXV, XXVI, XXXIII, XXXVIII, XLII, XLIII,
 XLVII, LIII, LIX, LXXXIII, LXXXV, LXXXVI, XCV, CX,
 CXXII, CLXXII, CLXXXIX, CCXXIII, CCXXVII, CCXXVIII,
 CCXXX, CCXXXI, CCXXXII, CCLXIV, CCLXXIV,
 CCLXXXI, CCLXXXIII, CCLXXXV, CCLXXXVI,
 CCLXXXVIII, CCLXXXIX, CCCXI, CCCXII, CCCXVII,
 CCCLX, CCCLXI, CCCLXXXII, CCCLXXXII, CDLXXXIII,
 CDLXXXV, CDLXXXVIII, CDLXXXIX, CDXCVI, CDXCVII,
 DIV, DV, DIX, DXII, DXLIII, DLXII
 Rubaî: XXI, XXIII, XXXI
 Müfred: I

B. Bahr-i Hezec

a. Mefāʿlün mefāʿlün mefāʿlün mefāʿlün

Kaside:	X, XI, XXXII
Müseddes:	V, XI, XVI, XVII, XXIV, XXXII, XXXVI, XXXVII
Muhammes:	II, XIII, XIV, XXII, XLVII, LVI, LXII, LXXV, LXXX
Gazel:	IX, XXVII, XXVIII, XXXV, XL, XLI, XLIV, LXX, LXXXI, LXXXIV, CI, CXVIII, CXIX, CXXVIII, CXXXV, CXLVI, CXLVII, CXLVIII, CXLIX, CL, CLIII, CLVIII, CLIX, CLXV, CLXXI, CCXXI, CCXXV, CCXXXIII, CCXLIX, CCLIV, CCLXVIII, CCLXXVI, CCCII, CCCIV, CCCLXIV, CCCLXX, CCCLXXII, CCCLXXIV, CDIX, CDXVI, CDXIX, CDXXVIII, CDXXXVI, CDXXXIX, CDXLI, CDLIV, CDLX, CDLXV, CDLXVI, CDLXXIII, CDLXXVI, CDLXXXVII, CDXCIII, DI, DXI, DXXIV, DXXVIII, DXXXII, DXXXVIII, DXLII, DXLVI, DXLIX, DL, DLIV, DLXIII, DLXV, DLXIX
Rubaî:	X
Müfred:	VII

b. Mefāʿlün mefāʿlün feʿülün

Kaside:	VI, VII, VIII
Müseddes:	II, XXVI, XL
Muhammes:	VII, XVI, XVII, XXXII, XXXVI, XLVI, L, LVIII, LXXXII
Gazel:	II, XXXIV, LX, LXII, LXVI, LXVII, LXXV, XC, XCII, XCVI, XCVIII, CII, CIII, CXV, CXL, CLIV, CLX, CLXIII, CLXXIII, CLXXVII, CXCI, CXCVI, CC, CCXI, CCXX, CCXLVIII, CCLXVI, CCLXVII, CCLXXII, CCCXVI, CCCXL, CCCXLII, CCCXLIX, CCCLIII, CCCLIX, CCCLXII, CCCLXVI, CCCLXVIII, CCCLXXI, CCCLXXXVII, CCCXCIV, CCCXCVII, CDII, CDXVII, DXX, DXXII, DLVI, DLXXI
Rubaî:	V, IX, XI, XII, XV, XIX, XX, XXII, XXVIII, XXX, XXXII

c. Mefʿülü mefāʿlū mefāʿlū feʿülün

Kaside:	XVIII
Müseddes:	VIII, XV, XVIII
Muhammes:	XXXVII, LIV, LXXXI
Gazel:	IV, XVI, XVIII, XXXIX, LXV, LXXI, LXXIII, LXXVII, LXXVIII, LXXIX, LXXX, CXXIV, CXXXVI, CXLIV, CXC VII, CCCIX, CCCXIV, CCCXXII, CCCXLV, CCCL, CCCLIV, CCCLVII, CCCLVIII, CCCLXVII, CCCLXXVII, CCCXCVIII, CDIII, CDVI, CDXII, CDXXIII, CDXXXIII, CDLVI, DXXIX, DXLIV, DLX

d. Mef'ülü mefā'ilün mef'ülü mefā'ilün

Muhammes: XXVIII, XXXV, LIII, LXXXV

Gazel: CLXXXIII, CXCVIII, CCXXXIV, CDXLII

e. Mef'ülü mefā'ilün fe'ülün

Kaside: XXVI

C. Bahr-i Recez

a. Müstefilātün müstefilātün

Müseddes: XXXIV

II. MUHTELİFE DAİRESİ

A. Bahr-i Muzari

a. Mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün

Kaside: XVI, XVII, XXI, XXV, XXVIII, XXIX, XXXIII

Müseddes: XII, XXVII, XXVIII, XXXV

Muhammes: III, VI, XX, XXI, XXXI, XLI, XLIX, LII, LXVIII, LXX

Gazel: III, X, XXX, XLVI, L, LVIII, LXIII, LXXXII, LXXXVII, XCIII, XCIV, XCVII, CIV, CXX, CXXI, CXXIII, CXXVI, CXXVII, CXXXI, CXXXII, CXLI, CXLII, CXLIII, CXLV, CLXI, CLXIX, CLXXIX, CLXXXI, CLXXXIV, CLXXXVI, CLXXXVII, CLXXXVIII, CCIX, CCXV, CCXVII, CCXLV, CCXLVII, CCL, CCLVII, CCLX, CCLXXIII, CCLXXVII, CCLXXXVII, CCXCII, CCXCVIII, CCC, CCCX, CCCXXVI, CCCXXXI, CCCXXXVIII, CCCLV, CD, CDX, CDXI, CDXXVI, CDLI, CDLII, CDLXXIV, CDLXXX, CDXCVIII, CDXCIX, DXIII, DXXI, DXXXIV, DXLI, DXLVIII, DLII, DLVII, DLIX, DLXI, DLXVII, DLXX

Rubaî: XVIII, XXV, XXXIII

b. Mef'ülü fā'ilātün mef'ülü fā'ilātün

Kaside: XXIV

Muhammes: IX

Gazel: LXIX, LXXVI, CCI, CCXCV, CCCLII, CDXV, CDLXII, CDLXXXII, DVII

Rubaî: XXIV

B. Bahr-i Müctes

a. Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

Rubaî: XXVI

III. MÜTENEVVİ'A DAİRESİ

A. Bahr-i Cedid (Bahr-i Hafif)

a. Fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

Muhammes: XLIV

Gazel: CCCXV, CCCLXIII, CCCLXXIX, CDXXX

Rubaî: XIII

B. Bahr-i Seri'

a. Müfte'ilün müfte'ilün fā'ilün

Kaside: XXXI

Muhammes: X

Gazel: XLIX, LIV, LV, CXCIII, CCVII, CCXIII, CCCV, DXIX

IV. MÜTTEFİKA DAİRESİ

A. Mütakarib

a. Fe'ülün fe'ülün fe'ülün fe'ülün

Kaside: XII

b. Fe'ülün fe'ülün fe'ülün fe'ül

Kaside: I, XV

Müseddes: IV

Muhammes: XXV

Gazel: CCCXLIII, CCCXLVI

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
ESKİ TÜRK EDEBİYATI BİLİM DALI

MEDHÎ DİVANI
(METİN)

102227

Doktora Tezi

Nezihe SEYHAN

Danışman

Prof. Dr. Orhan BİLGİN

İSTANBUL 2000

102227
2.cilt

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

İÇİNDEKİLER

KASİDELER

I.	Meded ey Hüdāvend-i arz u semā.....	1b
II.	Cāhil ü dūn denī mağlūb-ı h̄'āb.....	2a
III.	Ṭurdı 'āşıklar bugün dīvān-ı 'aşk	3a
IV.	'Āleme hüküm eyledi Dārā-yı 'aşk.....	4a
V.	Halk-ı 'ālem ser-be-ser ağıyār-ı 'aşk.....	4b
VI.	Bu yurda nice kārvān kondı göçdi.....	5b
VII.	Bu dil kim bende var mıkdārı yokdur.....	6a
VIII.	Gel ey sākī irüşdür cām-ı yākūt.....	7a
IX.	İktizā eyledi nāgāh be-emr-i şübḥān.....	7b
X.	İşit meddah-ı 'ālemden sözi ey ṭalib-i ma'nā.....	8b
XI.	Gerek meddāh-ı 'ālem ol gerek dehrüñ suḥān-dānı.....	9b
XII.	Zihl rūy-ı zibā zihl şun'-ı Hālik.....	10b
XIII.	Ehl-i diller maqdemüñ şevk ile ḥandān oldılar.....	11a
XIV.	Cism içinde baña 'aşkuñ cān ola.....	11b
XV.	Eger tağ olursa yıkar düşmeni.....	12a
XVII.	Gül-zāre gelse ol yüzi gül nev-bahār ider.....	13a
XVIII.	Rūyuñ güneşi āyine-i nūr-ı Hüdā'dur.....	13a
XIX.	Bülbül itdi gülşeninde bir gül-i ḥandān beni.....	14a
XX.	Niçe ta'rif ideyin tīg-i şeh-i devrānı.....	14b
XXI.	Rāh-ı belāda 'āşık olan pāy-māl imiş.....	15a
XXII.	Bir gice yakdı ciger pāresini nār-ı 'azāb.....	16a
XXIII.	Şubḥ dem maşrıktan oldu ḥusrev-i ḥāver 'ayān.....	16b
XXIV.	Ol dem serā-yı gamda bir gice dīde giryān.....	17a
XXV.	Şāhā elüñde ḥāzır ola her zamān kılıc.....	17b
XXVI.	Senüñ ey pādīşāh-ı heft kişver.....	18b
XXVII.	Ṭoğdı maşrıktan şehir çün āfitāb-ı ḥāverī.....	19a
XXVIII.	Aşḥāb-ı şıdk ehl-i dil ü pür şafā gerek.....	19b
XXIX.	Bir şubḥ-dem ki ḥusrev-i ḥürşīd-i ḥāveri.....	20a
XXX.	Yel gibi yeldüm bütün dünyāyı gezdüm ser-be-ser.....	21a
XXXI.	Rāyet-i şubḥ oldu şehir zer-feşān.....	[M nüshası 1b]
XXXII.	Şehā bu devr içinde fāris-i meydān olan sensin.....	[M nüshası 3a]
XXXIII.	Bādā hezār ḥamd-i hüdāvend-i āsumān.....	[M nüshası 3b]

MÜSEDDESLER

I.	Güşuñ bu ḥaqq söz olsun güş-vār	21b
II.	Metā'-ı pendümi virme kesāda	22b
III.	'Aşk imiş gül goncasın ḥandān iden	23a
IV.	Dilerseñ ki irmeye 'akla ḥalel	24a
V.	Çü gördüm dil-rübālardan dilā hergiz vefā gelmez	24b
VI.	Ehl-i 'aşka zāhidā sende niçün ikrār yok	25a
VII.	Yādumuzda yok hevā-yı menzīl-i mülk-i beḳā	25b

VIII.	Sinemde olan dāğlarum kana boyanık	26a
IX.	‘Aşık oldur bezm-i ğamda ney gibi nālān ola	26b
X.	Çübça gelmez ‘aynıma bu devlet-i dünyā benüm	27b
XI.	Bu ben dil-ḥastenüñ derdin dil-efgār olmayan bilmez	27b
XII.	Dil şışesine seng-i ğamuñ virdi inkisār.....	28b
XIII.	Kana ğark itdi tenüm dide-i ḥün-efşānum.....	29a
XIV.	Olma meftuñ-ı zen-i dünyā özüñ şīrāne tut.....	29b
XV.	Ten murğ-ı dil-i zāruma muḥkem kafesümdür.....	30a
XVI.	Bugün rûḥ-ı mükerrersin bu cism-i nā-tüvān içre.....	30b
XVII.	Marîz-i derd-i ‘aşk oldum ṭabībüm ben Hüdā ḥaqqı.....	31a
XVIII.	Nāşih bize gel eyleme ibrāmı ko şimdi.....	31b
XIX.	Bir yañadan zulm ider dā’ım bu çarḥ-ı kīne-dār.....	32a
XX.	Bir seher ki vāriş-i mülk-i cihān.....	32b
XXI.	Benem āşüfte-i sevdā-zede zülf ü ‘izār.....	33b
XXII.	Sırr-ı pinhānumı fāş eyledi esrār-ı femüñ.....	34a
XXIII.	Dem-be-dem ehl-i dilüñ ḥatırı ğam-nāk ancak.....	34b
XXIV.	Benüm dār-ı cihānı başuma ṭar eyleyen ṭālîf	35a
XXV.	Nice demdür göremem Hüsrev ü Şīrīn deheni.....	35b
XXVI.	Baña cevritme luṭf it ey perî-zād.....	36a
XXVII.	Zulmetde kaldum al elüm ey meh-liḳā yetiş.....	36b
XXVIII.	Bezm-i ezelde yār idüm ol yār-ı cān-ile.....	37b
XXIX.	Murğ-ı dil gülşen-i kūyuñda şehā zārūn ola.....	38a
XXX.	Ey ruḥuñ şehir-i leṭāfetde melāḥat gülşeni.....	38b
XXXI.	Görmez isem gün yüzüñ ey meh şeb-i hengāma dek.....	39a
XXXII.	Gönül virdüm kemend-i zülf-i dil-dāre esîr oldum.....	39b
XXXIII.	Dar ider başumı bu dār-ı cihānı dil-dār.....	40a
XXXIV.	Ey şüh-ı zîbā ey şāḥ-ı ṭubā.....	40b
XXXV.	Gül-zār-ı dehri seyr ü temāşāya başladıñ.....	41b
XXXVI.	Sözin güş itme a’dānuñ ḥabībüm gel Hüdā ḥaqqı.....	42a
XXXVII.	Şehā rahm eylemezsin güşuñā efgānum almazsın.....	42b
XXXVIII.	Dilegüm budur ki yā Rabbü’l-‘ibād.....	43a
XXXIX.	Ṭaṇ mı göz yummasalar her gice efgānumdan.....	44a
XL	Hüdāyā sırr-ı pāküñ sırrı muğlak.....[M nüshası 5b]	
XLI	Dil ḥalāş olmadı gitdi miḥnet ü ālāmdan.....[M nüshası 9a]	

MUHAMMESLER

I.	İ’tibār ehline hergiz i’tibār olmaz kişi.....	44b
II.	Dirîğā bitmedi yārem dükendi kalmadı çārem.....	46a
III.	‘Aşık hemîşe Ḥaqq yolına yürümek gerek.....	46b
IV.	Cümleden geçdi gönül bir māsivādan geçmedi.....	47a
V.	Āḥiret fikri gibi gitdi gönülden keselüm.....	47b
VI.	Allāh seni ‘ibādet için eyledi çü ḥalk.....	48a
VII.	Derūnum nār-ı sūzān eyle yā Rabb.....	48b

VIII.	Bu ‘acebdür kendüye dil bir eyü fâl eylemez.....	49a
IX.	Diñle benüm kelāmum kılma şakın bahāne.....	49b
X.	Ey dil-i bî-çāre belādan şakın.....	50a
XI.	Ḥaḳḳ yolında ey gönül bir kerre der-kār olmaduñ.....	50b
XII.	Dime derviş aña kim ğamdan ruḥı zerd olmaya	51a
XIII.	‘İzāruñ şem‘inüñ biz ‘aşıḳ-ı giryānıyuz cānā.....	51b
XIV.	Ḥüdāyā mazhar-ı ḳahr it bugün küffār-ı bed-kārı	52a
XV.	Bār-ı miḥnet ḳāmetüm bükdi beni pîr eyledi.....	52b
XVI.	Nice bir Ḥaḳḳ ḳapusını yaparsın.....	53a
XVII.	Gözüm yaşı revān olmaz dem olmaz.....	53b
XVIII.	‘Aḳl umar bilmem niçün ḥaḳḳ-ı cihān dīvāneden.....	54b
XIX.	Żulmet-i hicrānda ḳaldum ol yüzi māhum ḳanı.....	55a
XX.	Mihr ü vefāsını bu cihānuñ cefā bilüñ.....	55b
XXI.	Kimdür ki luṭfuñ añmaya ey pādīşā senüñ.....	56a
XXII.	Şu dem kim ḥāşıl itdüm nār-ı ḥikmetle ḥarārātı.....	56b
XXIII.	Ey gönül sen bāṭıl işden geçmedüñ.....	57a
XXIV.	Sen bir ‘anḳāsın dilā beñzetme zātuñ kerkese.....	57b
XXV.	Niçün luṭf-ı Ḥaḳḳ’ı penāh itmedüñ.....	58a
XXVI.	Biz ki iḳlīm-i ğamuñ sultānıyuz.....	58b
XXVII.	Dil-berüñ ‘uşşāḳa kārı dem-be-dem şeh-nāz olur.....	59a
XXVIII.	Aldum ele bir cām-ı pür-bāde-i gül-fāmı.....	59b
XXIX.	Girdi bezm-i çengümüze çeng ü def.....	60a
XXX.	Şol ki il ‘aybın görür kendi günāhın gözlemez	61a
XXXI.	Dil virme mübtezel gözle gezme serserî.....	61b
XXXII.	Şu kim ‘aḳıldür ‘ālemde şen olmaz.....	62a
XXXIII.	‘Aşıḳuñ iki gözi her dem gerekdür ḥūn-feşān.....	62a
XXXIV.	Ḳanlar ağla ey gönül gel taşra çık ğam-ḥāneden.....	63a
XXXV.	Seg nefsinı ḳatlı iden insāna nazır olmaz.....	63b
XXXVI.	Eyā şol ḥidmet-i Ḥaḳḳ’dan ḳaçanlar.....	63b
XXXVII.	‘Aşıḳ firāk-ı yār-ile bīmār gerekdür.....	64b
XXXVIII.	Cismüñi rāḥ-ı melāmetde dilā ḥaḳ itseñe.....	65a
XXXIX.	Ehl-i derdüñ hep devāsı dā imiş.....	65b
XL.	Oldı dil murğı Ḥüdāyā küyuñuñ āvāresi.....	66a
XLI.	Yā Rabb ne çāre n’eyleyeyin nefsi-ı zālīmı	66b
XLII.	İhtiyār it evliyā yanında sen der-bānlığı	67a
XLIII.	Bilmem ey ḥ’āce senüñ neñe gerek māl ü menāl	67b
XLIV.	Hıç bu ḥaḳḳdan bizüm ricāmuz yok	68a
XLV.	Nehy-i münkirden bu gönülüm dūrdur	68b
XLVI.	Esîr oldum dem-ā-dem āḥ u zāra	69a
XLVII.	Ḥüdāyā mazhar-ı ḳahr it bugün küffār-ı bed-kārı	69b
XLVIII.	Var mı bir gül bu gönül murğını zār eyleyecek	70a
XLIX.	Gönülüm diler ki yümn ile ḥaḳān-ı ‘aşḳ olam.....	70b
L.	İşitdük kim şikestlik virmiş Allāh.....	71a

LI.	Bilmezem ‘aşık olan neng-ile ‘arı n'eyler.....	71b
LII.	Hicrân şebinde hücreme ey meh gelür misin.....	71b
LIII.	Ben hasteye gel rûhum lutf eyle meded cân ol.....	72a
LIV.	Zannum bu ki sen serv-i hırāmān olacaksın.....	72b
LV.	Çıkmasun eflāke cânā āh u efgānum yetiş.....	73a
LVI.	Gül-i ruḥ-sāruñ añup bülbül-āsā āh u zār itdüm.....	73b
LVII.	Vaşf ider-ken lebūñi ey gül-i nāzük-bedenüm	74a
LVIII.	Dilā çün var imiş başında devlet	74b
LIX.	Bir benem ancak cihānda bāde-i ḥamrā-perest.....	75a
LX.	Devr olaldan dīde-i terden cemāl-i dil-rübā.....	75a
LXI.	Māsivā cīfedürür bir nazarı pāk olana.....	75b
LXII.	Benüm rûhum nedür sende bu nāzu şīve vü ḥālet	76a
LXIII.	Gülşen-i cânā boyuñ serv-i hırāmān olmuş	76b
LXIV.	Dil-ber-i sīmīn-beden yār-i semen-bersin hele	77a
LXV.	Ġamze-i ḥün-rīzūñüñ çokdur efendi azısı	77b
LXVI.	Yār ola dirseñ saña uşbu cihānı yaradan	78a
LXVII.	Ḥüsrevā şīrīn lebūñ ab-ı zülāl olmuş yine	78b
LXVIII.	Esrār-ı ‘aşk-ı Bārī’ye herkes irişmeye.....	78b
LXIX.	Kārı başa çıkamaz kaddini dāl eyleyenüñ	79a
LXX.	Baña ne mülk ü māl ü ne ḥānmān gerek	79b
LXXI.	Ne çıkar şūfī saña nāle vü efgānumdan	80a
LXXII.	Germ olup döne döne āteş-i ‘aşk ile kebāb.....	80b
LXXIII.	Var mı bir gül bu gönül murgını zār eyleyecek.....	81a
LXXIV.	Eşk-i ḥün-bārumla cismüm al olur.....	81b
LXXV.	Ṭama‘ bir dām-ı miḥnetdür o dāma dānedür dünyā.....	82a
LXXVI.	Rūzumı kıldı benüm ol gözleri Ṭātār tār.....	82b
LXXVII.	‘Aql umar bilmem niçün ḥalk-ı cihān dīvāneden.....	83a
LXXVIII.	İçmişüz ḡaflet şarābından ‘aceb sekrānlaruz	83b
LXXIX.	‘İyş u ‘işretten elüñ çek fāriḡ ol ey şūḥ u şeng	84a
LXXX.	Ġamından çarḥ-ı gerdüñüñ iki göz toptolu demdür	84b
LXXXI.	Ey bār-i Ḥüdā rāz-ı nihān saña ‘ayāndur	85a
LXXXII.	Seḥer şāḥ ol bu şehr-i Çīn içinde	86a
LXXXIII.	Pendümi güş eyle zinhār itme şekk	86b
LXXXIV.	Ol gözi cādū cânı geşt idüp seyrān ider.....	87a
LXXXV.	Aldum ele bir cām-ı pür-bāde-i gül-fāmı.....	87b
LXXXVI.	Puḥte eyle işlerüñ dil āteş-i sūzān iken	88a
LXXXVII.	İçmişüz ḡaflet şarābından ‘aceb sekrānlaruz	90a

GAZELLER

Ḥarfü’l-elif

I.	Ey ḥalīl-i cân u dil diller çü mihmāndur saña	90b
II.	Çü ḥürşīd-i ruḥuñ oldı hüveydā.....	91a
III.	Maḥşer güninde cem‘ ola mecmū‘-ı enbiyā	91a

IV.	Şānī ^c ki seni şun ^c ile eyledi peydā	91a
V.	Ey şanem-i serv-ḳadd ü dil-rubā	91a
VI.	Vardugumda ṭapuña rūz-ı cezā.....	91b
VII.	Bilmezem ḥālüm ne olur mäh-ı tabāndan cüdā	91b
VIII.	Ben nice dil vormeyem kim ey melek her ān saña	91b
IX.	Mişāl-i ḥāṭır-ı ‘āşık dilā vİrānedür dünyā	91b
X.	Vaşf-ı ruḥuñ-la zülfüñe kim ḳıldum ibtidā	92a
XI.	Ben miyem ancak cihānda zār u ser-gerdān saña	92a
XII.	Görmemek mihr-i ruḥuñ oldı şehā firḳat baña	92a
XIII.	Gelmez oldı giceler şem ^c -i şebistānum baña	92b
XIV.	Ġam şebinde iki çeşm-i ḥūn-feşān ağlar baña	92b
XV.	Her seg-i kūyuñ sıfālī tāt-ı devletdür baña	92b
XVI.	Ġamzeñ ḳılıcı bağrumı ḳan eyledi cānā	92b
XXVII.	Tİrūñi gönder siperdür sİne-i ‘üryān aña	93a
XVIII.	Ey bāğ-ı leṭāfetde lebūñ ḡonca-i ḥamrā	93a
XIX.	Göñlümi rūşen ḳılır şem ^c -i cemāl-i dil-rubā	93a
XX.	Nāmın ger ben fakİrūñ rahm idüp sultān aña	93b
XXI.	Her ḳaçan kim ḥātıra gelse vişāl-i dil-rubā	93b
XXII.	Destūñe bir lāle şundum dil-berā	93b
XXIII.	Ġonca-femler görüp açıldı dehān-ı şu‘arā.....	94a
XXIV.	Hecr-i la‘lūñ ehl-i derdi ḳıldı dermāndan cüdā	94a
XXV.	Kūy-ı yāre yüz sürerseñ ey şabā	94b
XXVI.	Mihr umar-ken ḳıldı ol meh çok cefā	94b
XXVII.	İki zülfin arasından olupdur bir ḳamer peydā	94b
XXVIII.	Bugün bu ḡülşen-i ‘ālemde ḳopdı bir ḡül-i ra‘nā	95a
XXIX.	Teşne-i cām-ı lebūñ dārū-yı ḥuş-perdür baña	95a
XXX.	Ḳılsañ rakİbe dürlü vefā vü cefā baña	95a
XXXI.	Ger melek dirsem saña luṭf eyle incinme baña.....	95b
XXXII.	Ḥaṭṭ-ı sebzūñ seyr idenler didiler reyḥān aña	95b
XXXIII.	Ḥadden aşdı zūlm u cevruñ dil-berā	95b
XXXIV.	Göñül derde giriftār oldı derdā	96a
XXXV.	Bu ḳarn içre zuhūr itse olup bir gerḳek er peydā	96a
XXXVI.	Ṭañ mı ‘ālem gevheri ḳıkşa gözümnden dil-berā	96b
XXXVII.	Nice bir iki gözüm ‘āşıkā bu cevır ü cefā	96b
XXXVIII.	Yüz ḡünāhuñ ey ḡöñül bir ḡün aña	96b
XXXIX.	Cām-ı lebūñe teşnedürür cümle-i eşyā	97a
XL.	Berī ḡün ümmet itdūñ Muşṭafāya ey ḡanİ Mevlā	97a
XLI.	Ḥüdānuñ bād-ı luṭfından şu dem kim cūş ider deryā	97b
Ḥarfū‘l-bā		
XLII.	Bir ḡüzel sevdüm lebi mişl-i ‘ineb	97b
XLIII.	Cāna eylerken ḡözüñ yüz biñ ‘itāb	97b
XLIV.	Vücūdumda nitekim vardur cāndan eşer yā Rabb	97b
XLV.	Mihr-i rüyuñdan alurken mihr-i ‘ālem-tāb tāb	98a

XLVI.	Gülşende gayrlarla varup yâr içer şarâb	98a
XLVII.	Çeşm-i giryân tökmese üstine âb	98a
XLVIII.	Ey cemâlûn şem'inûn pervânesidür âfitâb	98b
XLIX.	Pâdişehüm ister iseñ ger şevâb	98b
L.	Dil hânesini kahr-ile çün eyledûn harâb	99a
LI.	Ît rakıbe hîdmet eyler cân-ile gördüm habîb	99a
LII.	Bir cefâ-cû dil-rubâ itdi benüm hâlüm harâb	99a
LIII.	Ruhlaruñdan nûr uğurlar âfitâb	99b
LIV.	Şehr-i beden guşşadan oldı harâb	99b
LV.	Bir seheri ol şeh-i 'âlî-cenâb	100a
LVI.	Hamdû li'llâh kim Hüdâ kıldı du'âmuz müstecâb	100a
LVII.	'Aks-i rûyuñ şuya düşmiş bir seher ay âfitâb	100a
LVIII.	Geldüm şu dem ki bezmüne bağrum kebâb idüp.....	100b
LIX.	Çanum içsün şu gibi ol gonca-leb	100b
LX.	Odur 'âkil k'ola dîvâne meşreb	100b
LXI.	Derd-i hecr-i yâr içün dermân gerekmez ey tabîb	101a
Harfû'l-tâ		
LXII.	Ğubâr-ı maqdeminden ben sa'âdet	101a
LXIII.	Âb-ı zülâl-i vaşluñu ey çeşme-i hayât.....	101b
LXIV.	Döşenüp rûyına ol zülf-i mu'anber kat kat	101b
LXV.	Ey Yûsuf-ı gül-çehre eyâ kân-ı melâhat	101b
LXVI.	Dilâ hîç eylemezsin meyl-i tâ'at	102a
LXVII.	Şalınsa yaraşur ol serv-kâmet	102a
LXVIII.	Çalb-i pâküñ içün gonca-veş açsun hevâ-yı salţanat	102a
LXIX.	Hicrân ğamın iderdüm saña bugün hikâyet	102b
LXX.	Segân-ı küyuñuñ serde sıfâli efser-i devlet	102b
LXXI.	Dil kişverini cünd- ğam-ı yâr ide ğâret	103a
LXXII.	Çatre çatre derlemiş gül gibi gördüm rûy-ı dost	103a
LXXIII.	Şîrîn suhanuñ 'aqlumu tâlân ider ey dost	103a
LXXIV.	Âfitâba pençe şalmışdur yed-i beyzâ-yı dost	103b
LXXV.	Dile senden ne gelse câna minnet	103b
LXXVI.	Fırkat şebinde baña rûyuñu şeb-çerâğ it	103b
LXXVII.	Yakdı cigerüm âteş-i süzân-ı maħabbet	104a
LXXVIII.	Çün girdi benüm destüme çevġân-ı maħabbet	104a
LXXIX.	Bükdi belümi bâr-ı civânân-ı maħabbet	104a
LXXX.	Gül-zâr-ı cihân içre benüm zâr-ı maħabbet	104b
Harfû'l-şâ		
LXXXI.	Firâkuñ olmuş iken zâr u giryân olmağa bâ'is	104b
LXXXII.	Her bir deminde eylemek ihsân recâ 'abeş	105a
LXXXIII.	Cevr iden cânân elinden el-ğıyâş	105a
LXXXIV.	Cemâlüñdür şehâ 'âlem gülistân olmağa bâ'is	105a
Harfû'l-cîm		
LXXXV.	Gel eñibbâ şerbetinden içme kaç	105b

LXXXVI.	Dil metâ'ından gözün alduğda bâc	105b
LXXXVII.	Gözden hayâl-i nokta-i hâlün gider mi hiç	106a
LXXXVIII.	Şol dili kim kara zülfün kıldı sevdâ-yı mizâc	106a
LXXXIX.	Derd-i 'aşkuñla gönül şöyle alısdırdı mizâc	106a
XC.	Kılır çeşmüm gönül mülkini tārâc	106b
XCI.	Devlet ehline varup kılmakdan 'arz-ı ihtiyâc	106b
XCII.	Şu kimse kim ola nâ-merde muhtâc	106b
Harfû'l-hâ		
XCIII.	Enfâs-ı la'l-i dil-ber olupdur şafâ-yı rûh	107a
XCIV.	Geldi seherde hâneme ol meh-likâ ferâh	107a
Harfû'l-hâ		
XCV.	Câm 'ıyşı kılmadın eyyâm-ı telh	107b
XCVI.	Baňa şeker lebûnsüz olur kâd-i nâb telh	107b
XCVIII.	Olupdur ol mehe kaşr-ı felek kâh	108a
Harfû'l-dâl		
XCIX.	Âh kim olmadı çâre dil-i bîmâra meded	108a
C.	Bir saçı leyli beni kıldı esîr ü müstemend	108a
CI.	Hüdâyâ eyle nâmı gibi zâtın ol mehûn Maḥmûd	108b
CII.	Gönülde derd-i hicrân oldu mevcûd	108b
CIII.	Beni bir nâme birle kılmadı yâd	109a
CIV.	Şol dem ki geldi hâtruma çün hayâl-i 'Id	109a
CV.	Sînemi tîğ-i firâkuñla benüm yar meded	109a
CVI.	Dâd elinden yıkdı gönüm şehrin ol bî-dâd dâd	109b
Harfû'l-zâl		
CVII.	Haste-dil 'uşşâka cânâ luṭf-ı iḥsândur lezîz	109b
Harfû'l-râ		
CVIII.	Mihnet idi âhir oldu ibtidâ nev-rûzdur	110a
CIX.	Ey vücûdum şehrine sultân-ı hûbânüm 'Ömer	110a
CX.	Nice bir sāğar lebûñden kâm alır	110b
CXI.	Var mıdur cennetde cânâ ruhlarıñ teg verd-i ter	110b
CXII.	Nâle vü feryâd u zârûm ol gül-i gül-zâradur	110b
CXIII.	Rûy-ı âteş-nâkûñ 'aksi-y-ile gülşen nâr olur	111a
CXIV.	Mest-i 'aşkam tâ ezelden meskenüm mey-hânedür	111a
CXV.	Meded öldüm baňa dermân gerekdür	111a
CXVI.	Âteşin ruh-sârufâ karşı yaşum gülnâr olur	111b
CXVII.	Görmedüm bağ-ı cihânda gezdüm ammâ biñde bir	111b
CXVIII.	Ṭabîbüm şerbet-i la'lûñ ölümlü şayruya emdür	111b
CXIX.	Ḥabîbüm Ka'bedür küyuñ yaḥûd Firdevs-i a'lâdur	112a
CXX.	Sînem benüm ki gevher-i 'aşkuñ ḥazînedür	112a
CXXI.	Meydân-ı rezme ol şeh-i Dārâ-nişân çıkar	112a
CXXII.	Sevdüğün çün ey gönül mümtâzdur	112b
CXXIII.	Cânâ ruḥuñ bihişt ü lebûñ selsebîldür	112b
CXXIV.	Cânâ nazârum ka'be-i küyuñda sañadur	113a

CXXV.	‘Āşık-ı dil-ḥasteye şanmañ şafā gelmekdedür	113a
CXXVI	Ḳaddūñ nihāl-i bağ-ı melāḥat nişānıdır	113a
CXXVII.	‘Āşık şu dem ki āh-ı dil-i pür-şerer çeker	113b
CXXVIII.	Kef-i sāķī ḳadeḥden maṭla‘-ı ḥürşid-i raḥşāndur	113b
CXXIX.	Çekdi ol meh ḳatlıme bir tiğ-i ‘üryān çin seher	114a
CXXX.	Her ki vuşlat diler ol terk-i dil ü cān eyler	114a
CXXXI.	Yārūñ ḥadeng-i ḡamzeleri dil-sitān olur	114a
CXXXII.	Nem gördi yār bilsem eyā nemden incinür	114a
CXXXIII.	Rüstem-i Destān olursa ger şecā‘atde bir er	114b
CXXXIV.	Her ḳaçan kim ḥatıra ol zülf-i ‘anber-bū gelür	114b
CXXXV.	Baña ḳan ağladan her dem o yārūñ gül-‘izāridur	114b
CXXXVI.	Ey gül ne ‘aceb al ruḥuñ ḡonce-femūñ var	115a
CXXXVII.	Ḡamze-i ḥün-rîzūñe bî-dād dirsem yaraşur	115a
CXXXVIII.	Dil ḥaḳır oldı-y-sa anuñ bir penāhı yok mıdır	115b
CXXXIX.	Cevr-i a‘dādan ḥalāş olmak ‘aceb ḳābil midür	115b
CXL.	Şehā ḳaldur niḳābuñ tā görem nūr	115b
CXLI.	Göñlüm cefā-yı dil-beri mihr ü vefā bilür	116a
CXLII.	Rindāna sāķī cām-ile ḳūt-i revān virür	116a
CXLIII.	Şahrā-yı dilde gül gibi açıldı lāleler	116a
CXLIV.	Ḳaddūñ şanemā ḳāmet-i tûbāya ber-ā-ber	116b
CXLV.	Tiğün şehā ‘adūya dilir-āne şarmaşur	116b
CXLVI.	Ḳaçan kim ol şeh-i ‘ādil cemālin āşikār eyler	116b
CXLVII.	Ḡubār-ı ḥāk-i pāyūñ tütüya-yı ‘ayn-ı ‘izzetdür	117a
CXLVIII.	Bugün bir meh-liḳā sevdüm ineñ nāzük ineñ dil-ber	117a
CXLIX.	Nişān olmak dilā her dem ḥadeng-i yāre müşkildür	117b
CL.	Elūñ çek ḥaste-i ‘aşḳa ṭabībüm çāre müşkildür	117b
CLI.	Sāķī ‘aks-i ruḥ-ı alın mey-i gül-fāma ḳoyar	117b
CLII.	Zıll-ı Yezdān ḳuṭb-ı ‘ālem şehriyār-ı Cem-vaḳār	118a
CLIII.	Gülüp her dem açılmaḳ ol gül-i ḥandāna ḳalmışdur	118a
CLIV.	Cemālūñden cihān oldı münevver	118b
CLV.	Kirpigūñ ḥançer çeküp şol dem ki ḳaşd-ı cān ider	118b
CLVI.	Bağ-ı dehri eyleyelden başuma dildār dar	118b
CLVII.	Şol yaluñ yüzlü civānlar kim cihānı yaḳdılar	119a
CLVIII.	Maḥabbet būyı virmez gülden ise ḥār yigrekdür	119a
CLIX.	Cihānuñ dil-berānı ey sehî-ḳadd pāy-mālūñdür	119b
CLX.	Göñül sîmurğ-ı Ḳāf-ı lā-mekāndur	119b
CLXI.	Ey dil cehennem āteşi ḡurbet degül midür	119b
CLXII.	Sîneme ey ḳaşı yā tîrūñ senūñ ḳandan gelür	120a
CLXIII.	Yalan degül sözüm ey gerçec erler	120a
CLXIV.	Baña acı söz virür ḡayra şeker ḡüftār olur	120b
CLXV.	Müdām ey sāķī-i gül-ruḥ lebūñden la‘l-i nāb ister	120b
CLXVI.	‘Āleme sencileyin bir gül-i zîbā mı gelür	120b
CLXVII.	Şüff-i bî-mezhebūñ zerḳ ü riyāsı özgedür	121a

CLXVIII.	Ġonca bitmez bağda şol la'l-i zîbâlar kadar	121a
CLXIX.	Gül meclisinde la'l-i lebin gösterüp nigâr	121b
CLXX.	Țutuşur şem'î ruġuñ şevkı-y-le dil pervânedür	121b
CLXXI.	Dem-â-dem âteş-i 'aşkı gel ey pervâne benden şor	121b
CLXXII.	Țoġrılara eyleme egri nazar	122a
CLXXIII.	Nihâl-i kâmetüñ tûbâya beñzer	122a
CLXXIV.	Kâmetinden bilünüz şîve-i reftâr nedür	122a
CLXXV.	Ey du'â-gü söyle yâ bunca münâcâtüñ nedür	122b
CLXXVI.	Dil-berüñ bildüñ mi tîġ-i ġün-feşânı kâdadur	122b
CLXXVII.	Göñül gerçi civânuñ tünd-ġüdür	122b
CLXXVIII.	Şâhid-i dünyâ ne dem rûy-ı sa'âdet gösterür	122b
CLXXIX.	Ber-bâd ider bu taġt-ile bu raġtı rûzigâr	123a
CLXXX.	Ĥışm-ile qarşudan ol ġamzesi ġün-ġ'âr gelür	123a
CLXXXI.	Bûlbûl hemîşe gül yüzüñi vaşf ider yürür	123a
CLXXXII.	Gün yüzüñ geh maţla'î çâk-i ġirîbândan çıkar	123b
CLXXXIII.	Bu gerdiş-i gerdüñüñ devrinde melâlet var	123b
CLXXXIV.	Dil gitdi izîrârî eġibbâdan oldı dūr	123b
CLXXXV.	Her ne dem muţrib senüñ ġülşende rûyuñ yâd ider	124a
CLXXXVI.	Yârüñ kemend-i ġurresi ejder degül midür	124a
CLXXXVII.	La'l-i lebin virürse o meh nakd-i cân alur	124a
CLXXXVIII.	Câm-ı şarâb keyfini ehl-i mecâza şor	124b
CLXXXIX.	Luţf-ı ġaġkı-y-la sözüm İcâzdur	124b
CXC.	Şundılar bezm-i elest içre baña peymâneler	125a
CXCI.	Senüñ acı sözüñ ġayra żarârdur	125a
CXCII.	Ey kerîm-i lem-yezel ey pâdişâġ-ı dâd-ger	125b
CXCIII.	Kim ki bugün bunda gelür dâd ider	125b
CXCIV.	Düşse ġürşîd-i ruġuñ şevkı dile dil-berlenür	125b
CXCV.	Ġam diyârına giderseñ râġ-ı hecr ü ġuşşadan (bî-maţla')	126a
CXCVI.	İlâġi 'âcizem zâr u ġüneġ-kâr	126a
CXCVII.	Güyâ ola bir kând-i mükerrer ne dimekdür	126a
CXCVIII.	Egerçi cümle kârın ehl-i dünyâ ber-kemâl eyler	126b
CXCIX.	Vaşfa kâbil ey göñül 'âlemde bir dil-ber mi var	126b
CC.	Güzeldür ġüsn-i va'de dil-sitândur	126b
Ĥarfü'l-zâ		
CCI.	Da'vî-i 'aşkı-ı cânân degme dehâna şıġmaz	127a
CCII.	Evvelâ 'ıyş itmege bir nice aġbâb isterüz	127a
CCIII.	Derd-i 'aşkı-ı yâr için dermâna gelmişlerdenüz	127a
CCIV.	Bâġ-ı 'âlemde bizüm ol kâmet-i şîmşâdumuz	127b
CCV.	Luţfuñı yâd itmese bir dem dil-i nâ-şâdumuz	127b
CCVI.	Âġ kim ol ġusrev-i şîrîn-dehen dâd eylemez	127b
CCVII.	Merd-i Ĥüdâ dünyede kâim istemez	128a
CCVIII.	Țâlî' oldı ġün gibi çün ol meh-i tâbânımız	128a
CCIX.	Bîñ yıl bitürse râġ-ı fenâda ġubârumuz	128a

CCX.	Dil riyâz-ı tende ârâm eylemez dil-dârsuz	128b
CCXI.	Benüm yârüm benüm cânüm görünmez	128b
CCXII.	Gâh sâyeñ gibi ey serv-i revân mevcûdüz	128b
CCXIII.	Nağd-i hayât-ile mekân olmuşuz	129a
CCXIV.	Bâğ-ı 'âlemde biz ol gonca dehâna mâylüz	129a
CCXV.	Devründe sâkıf bâde ile hoş-şafadayuz	129a
CCXVI.	Bizi şanur o perî kendü gibi nâ-bûdüz	129a
CCXVII.	Hercâyî oldı gün gibi kaşı hilâlümüz	129b
CCXVIII.	Hükm ider dil mülkine bir pâdişâha mâliküz	129b
CCXIX.	Bâğ-ı 'âlem lâle-zâr oldı gözüm giryân henüz	129b
CCXX.	Töker tîr-i müjen kanum yorulmaz	130a
CCXXI.	Benem mest-i mey-i engür-ı vahdet rind-i şâhid-bâz	130a
CCXXII.	Biz bu bezm-i 'âleme mestâne gelmişlerdünüz	130a
CCXXIII.	Şu gibi seyr-i cemâle mâylüz	130b
CCXXIV.	Şanma ey h'âce bizi mâl ü menâle mâylüz	130b
CCXXV.	Dem olmaz cân-ı bîmâra ten-i fersûde bâr olmaz	131a
CCXXVI.	Biz şu şem'î rüy-ı yâre per yağan pervâne yüz	131a
CCXXVII.	Cânumuz Yûsuf beden zindânımız	131a
CCXXVIII.	Şûretâ deryâ-yı 'aşka talmışuz	131b
CCXXIX.	Şüfîyâ bâde içerse n'ola kan eylemezüz	131b
CCXXX.	Yol bizüz hem dil bizüz hem iz bizüz	131b
CCXXXI.	Şâfdur şüfî içimüz taşımız	132a
CCXXXII.	Ger bizümle yâr olursa bârumuz	132a
CCXXXIII.	Sipîhr-i sînede mihr-i dil-ârâ olmasa olmaz	132b
CCXXXIV.	Biz tîr-i gam-ı 'aşka biñ cân-ile umacuz .....[M nüshası 26a]	
Harfû'l-sîn		
CCXXXV.	Berğ-i hicrânıñ görüp ger âh idersem bir nefes	132b
CCXXXVI.	Murğ-ı cânüm dem-be-dem uçmağa eylerdi heves	132b
CCXXXVII.	Her gice ey dil leb-i cânâna eylersin heves	133a
CCXXXVIII.	Gördiler zehr-i gam-ı devrânı içdüm taş taş	133a
CCXXXIX.	Bülbüle her dem olur seyr-i gülistân mültemes	133b
Harfû'l-şîn		
CCXL.	Kaatre kaatre derlemek ol gül 'izâra hû imiş	133b
CCXLI.	Hâne-i dehr-i denî bir dâr-ı bî-bünyâd imiş	133b
CCXLII.	Yâr olur şandum o yârün gayr yâri var imiş	134a
CCXLIII.	Vuşlatuñ âhîri hicrân didiler gerçek imiş	134a
CCXLIV.	Dil-berüm hayfâ dirîğâ bî-vefâ dil-dâr imiş	134b
CCXLV.	'Âşık ki dūd-ı âhî aña sâye-bân imiş	134b
CCXLVI.	Ey melek-şûret cefâ saña ezelden hû imiş	135a
CCXLVII.	Ol pâdişeh ki Hızır nebî reh-beri imiş	135a
CCXLVIII.	Ciger pergâlesinde olsa ger baş	135a
CCXLIX.	Benüm teg var mı miñnetden bükülmüş kaddi dâl olmuş	135b
CCL.	Sen âfitâba kıldı nazar çîn şehir güneş	135b

CCLI.	Ebruvânın hışm-ile dil-ber ki pür çîn eylemiş	136a
CCLII.	Acımaz bu sînemün zahmın gören ol bağı taş	136a
CCLIII.	Ol büt-i Çîn zülfini gâret-ger-i dîn eylemiş	136a
CCLIV.	O hûnî teşnegâna deşne-i pür-tâb göstermiş	136b
Harfû'l-şâd		
CCLV.	Cânuñı kılmađuñ ey dil dil-rubâlardan halâş	136b
Harfû'l-dâd		
CCLVI.	Şâni'ün şun'ını bilmekdür temâşâdan garaz	137a
Harfû'l-â		
CCLVII.	Gül şafhasında oldu bugün âşikâr haft	137a
Harfû'l-zâ		
CCLVIII.	Tökdi kanunı eyledi dil-ber benüm mestâne hazz	137a
Harfû'l-ayn		
CCLIX.	Âfitâb-ı tal'atünden almasa bir zerre lem'	137b
Harfû'l-gayn		
CCLX.	Farqına gice şubha dek âteş yakar çerâğ	137b
CCLXI.	Garğ-ı hûn oldu şeb-i hicrânda sînem üzre dâğ	138a
CCLXII.	'Aks-i hâlün sîne-i süzâna urdı nice dâğ	138a
Harfû'l-fâ		
CCLXIII.	Deste deste rüyine tökse kaçan cânâne zülf	138a
CCLXIV.	Merd odur kim ide cürme i'tirâf	138b
CCLXV.	Sâkiyâ mest olsa muhkem ceng ider ehl-i meşaff	138b
Harfû'l-kâf		
CCLXVI.	Du'â mı var Hüdâyâ saña lâayk	138b
CCLXVII.	Ne bî-gayretsin ey dil sende gam yok	139a
CCLXVIII.	Görinmez oldu cânânım dirîğâ yâr-ı cânım yok	139a
CCLXIX.	Bir devâsuz derde düşdüm kim anuñ pâyânı yok	139a
CCLXX.	Sîneme yüz yara açar nâvek-i dil-dâra bak	139a
CCLXXI.	Şundı baña câm-ı 'aşkı sâkı-i devrân-ı 'aşk	139b
CCLXXII.	Benem Mecnûn-şîfat dîvâne-i 'aşk	139b
CCLXXIII.	'İbret gözi-y-le 'âkil iseñ bu cihâna bak	139b
CCLXXIV.	Pertev-i nûr-ı Hüdâ'dur câm-ı 'aşk	139b
CCLXXV.	Goncada ey gül senün la'lündeki güftâr yok	140a
CCLXXVI.	Bu dehr-i bî-bekânun 'izz ü câhı bî-bekâ ancak	140a
CCLXXVII.	Şol meh-liķa ki 'âşika mihr ü vefâsı yok	140b
CCLXXVIII.	Tîğ-i hecrün dil-berâ kıldı vücûdum iki şakķ	140b
CCLXXIX.	Maşrıķ-ı dilden çıkup hûrşîd-i 'âlem-tâb-ı 'aşk	140b
CCLXXX.	Râyet-i iķbâli çün merdâne çekdi mîr-i 'aşk	141a
Harfû'l-kâf		
CCLXXXI.	Nâr-ı 'aşka dil kebâb olmak gerek	141a
CCLXXXII.	Devr ider ruķ-sâruñı zülf-i semen-büyün senün	141a
CCLXXXIII.	Ey gözüm kan dökmedür kârün senün	141b
CCLXXXIV.	Bilmedüm hergiz nedür ey lâlê-ruķ hüyün senün	141b

CCLXXXV.	Şehinşâh olanda se 'âdet gerek	141b
CCLXXXVI.	Ey gönül sen Hakk'ı idrâk itmedün	142a
CCLXXXVII.	Mülk-i vücûdî n'eyleyeyin bânâ cân gerek	142a
CCLXXXVIII.	'Aşk-ile uğraş iden server gerek	142b
CCLXXXIX.	Merd olan râh-ı Hüdâ'da er gerek	142b
CCXC.	Var mı bir serv-i sehî-şâd-i dil-ârâdan yig	143a
CCXCI.	Ten-i bîmârumı bî-cân komaduñ cân olduñ	143a
CCXCII.	Öldürdi hışm-ile beni şol bî-emân gözün	143a
CCXCIII.	Bâğ-ı hüsn içre boyuñ teg serv-kâmet görmedük	143b
CCXCIV.	Pîr-i 'aşk-ı şâh Hüseyn'e ben mürîd olsam gerek	143b
CCXCV.	Dâr-ı bekâdan ey dil biz bunda yana geldük	144a
CCXCVI.	Kendü hüsnün hûblar rûyında peydâ eyledün	144a
CCXCVII.	Vuşlat-ı dil-dâr için tağıldı varı 'ömrümün	144a
CCXCVIII.	Ey dil hemîşe vaşf-ı ruḥ-ı yâra başlasañ	144b
CCXCIX.	Bende çekdi gönlümü zülf-i perîşânun senün	144b
CCC.	Ten câmesini n'eyleyeyin bânâ cân gerek	145a
CCCI.	Bendesiyem Ahmed-i muhtâr hakkı Ahmed'ün	145a
CCCII.	Hâblbüm çeşm-i mestûnle beni gâyet harâb itdün	145a
CCCIII.	Dâr-ı gurbetde muşâhib gibidür yârâna cönk	145b
CCCIV.	Ḥadeng-i âha biz şâd-i dü-tâmuz bir kemân itdük	145b
CCCV.	Âh gönül bağrumı kan eyledün	146a
CCCVI.	Yadıña gelmez tabîbüm derde dermân eylemek	146a
CCCVII.	Dem-be-dem ey gonca kârum âh u efgân eyledün	146a
CCCVIII.	Bâna bir gonca-dehen serv-i semen-sîmâ gerek	146b
CCCIX.	Ey bülbül-i şûrîde yeter nâle vü zârûn	146b
CCCX.	H'ân-ı vişâle özgeleri hem-dem eyledün.....	146b
CCCXI.	Yüz şafâ-yı kalb-ile bir şûḥ-ı şeng	147a
CCCXII.	Vardun ağyâra vefâlar eyledün	147a
CCCXIII.	Şehriyâre ne 'aceb lutf-ider ol Mevlâ'nun	147b
CCCXIV.	Ḳanlı yaşunı dökme şarâb olmaya dirsen	147b
CCCXV.	Başına yazılan çü gelse gerek	147b
CCCXVI.	İçüp 'aşkun şarâbın kana geldük	148a
CCCXVII.	'Aşk-ile yâr olmaga server gerek	148b
CCCXVIII.	Hece şabr itmezse 'aşık 'azm-i râh itmek gerek	148b
Ḥarfü'l-lâm		
CCCXIX.	Ey bugün bâde-i gâfletle olan lâ-ya'kil	148b
CCCXX.	Ḥam-ı ebrûsı ḥayâli-y-le tenüm olsa hilâl	149a
CCCXXI.	Göklere ırgürdi nâlem bir ḳadi bâlâ güzel	149a
CCCXXII.	Ey 'aşk-ı tîr sîne-i süzânda nihân ol	149a
CCCXXIII.	Aldı gönlüm al-ile bir câmesi gül-gün güzel	149b
CCCXXIV.	Yanmayan şem'-i ruḥun şevḳine pervâne degil	149b
CCCXXV.	Yazarın âh iderek defter ü dîvâna ḡazel	150a
CCCXXVI.	Zülfün ḥavâle şol ruḥ-ı zîbâya muttaşıl	150a

CCCXXVII.	Bezm-i dilde dem-bedem āh u güdāz eksük degül	150a
CCCXXVIII.	Gözlerüm yaşı firākuñ birle ʿummān oldı gel	150b
CCCXXIX.	Hayr-ı maḳdem şevki virdüñ ḳalbe ey nūr-ı celīl	150b
CCCXXX.	Ḳanı bir dil kim senüñ-çün vālih ü şeydā degül	150b
CCCXXXI.	Bitdi ruḥuñda tāze vü ter yādigār gül	151a
CCCXXXII.	Dil-berā Yūsuf disem saña bu ḥüsn-ile maḥall	151a
CCCXXXIII.	Cāhil ü nādān iseñ ʿālemde dāyim ḥurrem ol	151a
CCCXXXIV.	Şahn-ı gülşende şarāb-ı dil-küşā ister göñül	151b
CCCXXXV.	Nedür ol cāh u celāl ü nedür ol ḥüsn ü cemāl	151b
CCCXXXVI.	ʿĀşıka k'ol dem ola naḳd-i meḥāşıl ḥāşıl	151b
CCCXXXVII.	Tiğ-i yāre yüz tutup yüz pāre olduñ ey göñül	152a
CCCXXXVIII.	Gelmez cihāna sencileyin kām-rān güzel	152a
CCCXXXIX.	Ey sehī-ḳadd sāye-veş yoluñda oldum pāy-māl	152a
CCCXL.	Ḥasan Ağa kim ol ferḥunda iḳbāl	152a
CCCXLI.	Şanma ʿId-ı vuşlat-ı cānāna geldüñ ey göñül	152b
CCCXLII.	Ruḥuñda rüz u şeb peydādur ol ḥāl	152b
CCCXLIII.	Sözüm diñle ʿāḳıl iseñ ḳāʿil ol	153a
CCCXLIV.	N'ola ḳılsa ḳalb-i pāküm ḥurrem ü ḥandān gül	[M nüshası 36b]
Harfūʿl-mīm		
CCCXLV.	Dünyāya gelüp ḥırş-ile dīnāra yapışdum	153a
CCCXLVI.	Baña bir civān-ı ḥalīm ü selīm	153a
CCCXLVII.	Söyleme ey meh baña yokdur cevāba ḳudretüm	153a
CCCXLVIII.	Tār-ı zülfin ḳıldı baña ol gözi bādām dām	153b
CCCXLIX.	Görinmezse ger ol ʿİsī dehānum	153b
CCCL.	Mestāne düşüp zülf ü ruḥ-ı yāre yapışdum	154a
CCCLI.	Bāğ-ı cennet dostlar kūy-ı civānumdur benüm	154a
CCCLII.	Bu bāğ-ı dehre ey dil feryād u zāra geldüm	154a
CCCLIII.	Selāmetle şihḥatler ey gül-endām	154a
CCCLIV.	Ġam bādesinüñ zevḳini dünyāya deġişmem	154b
CCCLV.	Ḳanı o dem ki ʿaşḳuñ ile kām-rān idüm	154b
CCCLVI.	Seyr-i dīdār itmege bir dīde peydā eyledüm	155a
CCCLVII.	Bir bülbul idüm sen gül-i bī-ḥāra irişdüm	155a
CCCLVIII.	Cān oynayarak cān atarak cāna irişdüm	155a
CCCLIX.	Benüm ey Rāziye'm gün yüzlü yārüm	155b
CCCLX.	Rāziye'm yārüm nigārum Rāziye'm	155b
CCCLXI.	Ṭañla gördüm ṭan yüzüñ ṭañ ṭañ didüm	156a
CCCLXII.	Benüm ey ḳāmeti serv ü çenārum	156a
CCCLXIII.	Şanma şuffi beni ki bī-kārem	156a
CCCLXIV.	Biḥār-ı luṭfuñ emvāci şanurdum ṭaşa sultānum	156b
CCCLXV.	Burc-ı ḥüsnüñ dostlar bir meh-liḳāsın görmedüm.....	156b
CCCLXVI.	Ben ol yārüm bütün dünyāya virmem	156b
CCCLXVII.	Şükrüm buña bir mürde idüm cāna irişdüm	157a
CCCLXVIII.	Şafā geldüñ benüm serv-i bülendüm	157a

CCCLXIX.	İşigin ol şanemüñ 'arş-ı mu'allâ gördüm	157b
CCCLXX.	Benüm hânım benüm cânım ta'libüm derde dermânım	157b
CCCLXXI.	Ġamuñ murgânını tenden uçurdum	157b
CCCLXXII.	Yanar âhum odından mihr-i gerdün hayl-i encüm hem	158a
CCCLXXIII.	Tîr-i müjgân-ı ciger-dûzuñ alursa cânım	158a
CCCLXXIV.	Beni güldür çoğ ağlatduñ gül-i handânım İbrâhîm	158a
CCCLXXV.	Arı âbdest alalum pâk 'ibâdet kılalum	158b
CCCLXXVI.	Sînede yaralarum gösterüp ol yâre didüm	158b
CCCLXXVII.	Gönlümi yine bir meh-i tâbâna düşürdüm	158b
CCCLXXVIII.	Ġalbümi rûşen kılan hep nâr-ı âhumdur benüm	159a
CCCLXXIX.	Nice bir hâlümüz harâb idelüm	159a
CCCLXXX.	Degme bir hâl ehline hâlüm hikâyet itmezem	159a
Harfû'l-nûn		
CCCLXXXI.	Sen saña yâr olduñ ise saña nâzır Yaradan	159b
CCCLXXXII.	Biñ bir aduñ hâkkı-y-içün yâ Kerîm	159b
CCCLXXXIII.	Tîr-i ġamzeñ gönder ey kaşı kemân	159b
CCCLXXXIV.	Gülşen içre murg-ı dilden özge şeydâ olmasun	160a
CCCLXXXV.	Çünkü teskîn idemem sîne-i süzânımı ben	160a
CCCLXXXVI.	Ġaşd-ı a'dâ eyledük biz âyet-i Kurân için	160a
CCCLXXXVII.	Kemân ebrûların ol meh idüp çîn	160b
CCCLXXXVIII.	Sûy-ı Mısrâ gitme gel ey Yûsuf-ı gül-pîrehen	160b
CCCLXXXIX.	'Âşık-ı şâdık iseñ dünyede 'üryân olasın	160b
CCCXC.	Varayın gülşene bülbül gibi efgân ideyin	160b
CCCXCI.	Hem-dem olma herkese ey meh-veş-i sîmîn zeķan	161a
CCCXCII.	Sidreden ol şanemüñ kâddini a'lâ bilürin	161a
CCCXCIII.	Hâkk seni dergâh-ı 'izzetden şehâ dūr itmesün	161b
CCCXCIV.	Görüp derdüm terahhüm kıldı cânân	161b
CCCXCV.	Ağlayup yollarıñı kan-ile yaş eyleyeyin	161b
CCCXCVI.	Dem-be-dem şeydâ gönül dîvâne olsun ağlasun	162a
CCCXCVII.	Meded öldüm meded hussâd elinden	162a
CCCXCVIII.	La'lûñ şanemâ çeşme-i hayvâna mukârin	162a
CCCXCIX.	Ġarşudan biñ nâz-ile serv-i bülendümdür gelen	162b
CD.	Ol ġonca-leb ki gelmeye gül-zârı n'eylerin	162b
CDI.	Diler iseñ iki 'âlemde murâda iresin	162b
CDII.	Vücûdum yoğ-iken anı yaradan	163a
CDIII.	Hâk oldu tenüm çekdüm elüm cân-ile serden	163a
CDIV.	Geçemem kesret-i müjgân-ı ruḥ-ı dil-berden	163b
CDV.	Varayın hûn dili dîde-i terden şorayın	163b
CDVI.	Nûr itdi Hüdâ ruḥlarıñ ey kâmet-i mevzûn	163b
CDVII.	Bir gice ben ol mehûñ mihmânı olmak isterin	164a
CDVIII.	Dûd-ı âhum zulmet eyleyse n'ola dünyâ yüzün	164a
CDIX.	Dem ursam kara zülfünden tolar dünyâ duḥânımdan	164b
CDX.	Göster yüziñi sâķl bize 'aks-i câmıdan	164b

CDXI.	Nem var benüm cihānda daḡı nemden aḡların	164b
CDXII.	Ey meh bilürem āfet-i devrān olacaḡsın	165a
CDXIII.	Ey gönül niceye dek ‘āşık-ı şeydā olasın	165a
CDXIV.	Şöhre-i şehrem cihānda rind-i rüsvāyem bugün	165b
CDXV.	Ey şehriyār-ı ‘ādil luṭfuñ ziyāde olsun	165b
CDXVI..	‘Adālet taḡtın üzre şehriyārum kām-rān olsun	165b
CDXVII.	İşitdüm bu sözi bir nükte-dāndan	166a
CDXVIII.	Āfitāb-ı ṭal‘atüñ āfākı pür nūr eylesün	166a
CDXIX.	Yeñilmez gönlümi bekler ‘aceb dīvāne gördüm ben	166a
CDXX.	Dest ü dāmen çekdiler mihr ü vefā-yı yārdan	166b
CDXXI.	Hāṭırum zülfi gibi dil-ber perişān itmesün	166b
CDXXII.	‘İd-ı kurbāndur meded ben ḡasteñi öldür bugün	166b
CDXXIII.	Hāḡḡ hazretinüñ luṭfına ser-dār ṭayansun	167a
CDXXIV.	Mürdeye cānlar virür ‘İsī-dehānumdur gelen	167a
CDXXV.	Dostlar biñ nāz-ile ol serv-kāmetdür gelen	167a
CDXXVI.	Ol dem esīr-i cān-ile ol şeh-levnede ben	167b
CDXXVII.	Dil meşāmmına irüp zülfi-i semen bûy-ı ḡasen	167b
CDXXVIII.	Hābībüm nüh felek mihr-i ruḡuñdan pür ziyā olsun	167b
CDXXIX.	Lāle gibi baḡrumuz ḡamdan ‘aceb mi ṭolsa ḡan	168a
CDXXX.	Güllerüñ hem-nişini ḡār olsun	168a
CDXXXI.	Mest olup mey-kededen tāze civānum çıḡsun	168a
CDXXXII.	Her gören nūr-ı tecellī ol ruḡ-ı meh-tābdan	168b
CDXXXIII.	[mim] Mecnūn idüben sen beni ‘üryān ideceksin	168b
CDXXXIV.	[ḡa] Hāḡḡ ta‘ālā ḡalbüñi mesrūr [u] ḡandān eylesün	169a
CDXXXV.	Geh açar geh setr ider göḡsin ol āhū nāzdan	169a
Ḥarfü’l-vāv		
CDXXXVI.	Alurlar ‘aḡl-ile fikrüm benüm şol çeşm ü şol ebrü	169b
CDXXXVII.	Dideden bārān olup yaḡar sirişküñ sū-be-sū	169b
CDXXXVIII.	Eşḡ-i çeşmüm şu gibi dīdāri eyler ārzü	169b
CDXXXIX.	Ḥum-ı dilden ṭaşar ḡan yaş gözümdür kim ne ḡandur bu	170a
CDXL.	Gönlümüz biñ cān-ile cānānı eyler ārzü	170a
CDXLI.	Şorup la‘lin görüp dendānını didüm nedendür bu	170a
CDXLII.	Şordum dehenüñ yārüñ dir çeşme-i femdür bu	[M nüshası 48a]
Ḥarfü’l-hā		
CDXLIII.	Tāb-ı mülden ruḡların ḡül-berg-i al olmuş yine	170b
CDXLIV.	Yiter ey dost baña cevri-i firāvān eyle	170b
CDXLV.	Bir daḡı ey meh görürsem ben seni aḡyār-ile	170b
CDXLVI.	Bilmezem ḡālüm n'olur ol dil-ber-i ṭannāz-ile	171a
CDXLVII.	Feth it ey pīr-i muḡān luṭf it der-i mey-ḡāneyi	171a
CDXLVIII.	Ruḡların kim dil-berā berg-i ḡül-i ḡandān ola	171b
CDXLIX.	‘Azm-i ḡurbet eyledüm hecr-i ḡam-ı dil-dār ile	171b
CDL.	Cānumı ḡurbān ḡılsam n'ola ḡaşuñ yāyına	171b
CDLI.	‘Ömr āḡir oldı geḡdi günüm āḡ u zār-ile	171b

CDLII.	Tır-i müjen tokundi dil-i nâ-tüvânuma	172a
CDLIII.	Varur ağıyâr senüñ hâneñe mahremcesine	172a
CDLIV.	Göñül mey-hâne-i 'aşkun meyinden pür şafâ olsa	172b
CDLV.	Derd-i dil-dârı disem baña bir âdem olsa	172b
CDLVI.	Bir gonca-femüñ tıldı göñül derd ü gamı-y-la	172b
CDLVII.	Ol civânuñ rahmı yokdur 'aşık-ı şeydâsına	173a
CDLVIII.	Ağlamakdan dîdeden çıkdum gam-ı hicrân-ile	173a
CDLIX.	Nâlelerden sînemüz ney gibi nâlân olmada	173b
CDLX.	Döşenmiş kâkülüñ cânâ cemâl-i dil-sitân üzre	173b
CDLXI.	Țolaşup kâkül-i dil-dâre mişâl-i şâne	174a
CDLXII.	Seyl-i sirîşk-i çeşmüm kavuşdı cüy-bâra	174a
CDLXIII.	[mim] Meh-liqâlar başlasa mihr ü vefâlar kılmağa	174a
CDLXIV.	'Aşık oldur gele dehre budalâ şeklinde	174b
CDLXV.	Leb-i cân-bahşuñ olmuş güm miyân-ı zülf-i şeb-bûda	174b
CDLXVI.	Anuñ 'aks-i cemâlidür güneş 'arş-ı mu'allâda	175a
CDLXVII.	Bizi her demde geçermiş o sitem-kâra hele	175a
CDLXVIII.	Kimseyi yâ Râb belâ-yı 'aşk-ile bâr eyleme	175a
CDLXIX.	Geldi çün nâz idüp ol lebleri aħmer gonca	175b
CDLXX.	Sîne-i süzândan eflâke çekdüm dūd-ı âh	175b
CDLXXI.	Ėark olurdum eşke âhum âteş-efşân olmasa	175b
CDLXXII.	Hâl bilse bize ehl-i dil-i âdem olsa	176a
CDLXXIII.	Dil-i dîvânemüz zülfüñ gamı-y-la ey cefâ-plşe	176a
CDLXXIV.	Ten hâke vara kahr-ile bir rüzigâr [o]lla	176b
CDLXXV.	Er odur gayret-ile rahş-ı hamıyyet kopara	176b
CDLXXVI.	Nâzardan dūr olup kaldum dirîğâ dâr-ı Ėurbetde	176b
CDLXXVII.	Cân gözi-y-le ol mehüñ bakdum gözine kaşına	177a
CDLXXVIII.	Baña bir derd-i derûnum bilici yâr olsa	177a
CDLXXIX.	Bengîyüz girse ele bir kaşıcık ter zerde	177b
CDLXXX.	Şubh-ı sa'âdet-i ebedî saña yâr ola	177b
CDLXXXI.	Ėonca-veş dil-teng olup cânım be-Ėâyet tarala	177b
CDLXXXII.	Ey bād eger giderseñ sen kûy-ı dil-rubâya	177b
CDLXXXIII.	Mihr-i rahşândur dimişler alnuña	178a
CDLXXXIV.	Hîç kim mâlik degüldür böyle bir cânâneye	178a
CDLXXXV.	Nâ-murâd olsañ murâda irseñe	178b
CDLXXXVI.	Bunda her şol kişi kim girmeye Hâkķ'uñ yolına	178b
CDLXXXVII.	Hüdâya şükr idersem tañ mıdur yüzler sürüp hâke	179a
CDLXXXVIII.	'Akl u fikrûñ bâliş-i zer-kârda	179a
CDLXXXIX.	Ey göñül bir gice bîdâr olsaña	179a
CDXC.	Gelseñ ey 'aşık bugün kavlüñde şadık olsaña	179a
CDXCI.	Ey dil öldürdüñ beni ben hasteye cân olsaña	179b
CDXCII.	Mañlebüñ ger Hâkķ ise sen tâlib-i Hâkķ olsaña	179b
CDXCIII.	'İbâdet kıl yûri Hâkķ'a saña emr olanı işle	180a
CDXCIV.	Uyanup uyħudan ey dil âh u eĖĖân itseñe	180a

CDXCV.	Ey dil-i āvāre gelseñ sen baña yār olsaña	180a
CDXCVI.	Urmışam dergāhında yüz yāra	180b
CDXCVII.	Ne gündür o gün ol gün āh olmaya	180b
CDXCVIII.	‘Ārif odur ki yār ola bir pāk zāt-ile	181a
CDXCIX.	Ey dil çü rāzı olmayasın sen şerf’ate	181a
D.	Düşmen oldum ol kemān ebrū içün dünyā-y-ile	181b
DI.	Olup bātında Hakk’a āšinā zāhirde bīgāne	181b
DII.	Cān kulağın tutmadum ey dil çü kendi pendüme	182a
DIII.	Kışsa kim nakl eylerem pür hisşedür her ‘ākile	182a
DIV.	Biñ göz olsa bir cemālūñ görmege	182a
DV.	Şalma halkuñ haqqını sen yarına	182b
DVI.	Didede ‘aks-i ruhuñ naqş-ı mişālūñ dilde	182b
DVII.	Bir bī-nevādurur dil ‘aşkuñ vilāyetinde	182b
DVIII.	Varmağa kâdir degül pîr oldu dil mey-hāneye	183a
DIX.	Ey gönül her bī-vefāya bakmaya	183a
DX.	Bozdı çün ‘ahd-i kadîmini o şāh-ı güm-rāh	183b
DXI.	Olup bātında Hakk’a āšinā zāhirde bīgāne	183b
DXII.	Cāmı sen cānān elinden içseñe	183b
DXIII.	Dil-ber odur ki gāyet-ile bī-nazîr ola	183b
Harfû’l-yā		
DXIV.	Yanayın şem‘-i ruhuñ şevkine pervāne gibi	184a
DXV.	Nice bir ey dil cihānı geşt idersin ser-serî	184a
DXVI.	‘Arz-ı hüsn itdi civānum mihr-i pür enver gibi	184a
DXVII.	Bir zamān-ile benüm bir hoşca hālüm varidi	184b
DXVIII.	Qaralar geymiş bugün gördüm ser-ā-pā ol perî	184b
DXIX.	Çamzelerūñ bağrumı kan eyledi	185a
DXX.	Perişān eyle ‘akluñ iç şarābı	185a
DXXI.	Ey vaşl-ı yāre tālîb olan gezme serserî	185a
DXXII.	Şirātum çün reh-i mey-hāne oldu	185b
DXXIII.	Ol şeh-i mülk-i cefā kullara kılsa nazarı	185b
DXXIV.	Gönül bir küştigîr idi o çeşm-i bī-emān başdı	185b
DXXV.	Hasretüñle dāğ-ı firqat derd-nāk eyler beni	186a
DXXVI.	Leb-i la’lūñ hevesi dîdemi pür hūn itdi	186a
DXXVII.	O güneş yüzlüye diqqatle kim itse nazarı	186b
DXXVIII.	Egerçi nār-ı āhum dem-be-dem ey meh füzūn oldu	186b
DXXIX.	Serv-i çemenūñ şevke gelüp otı yetişdi	186b
DXXX.	Ey perî yüzden götür şol turre-i tarrāruñı	187a
DXXXI.	Firqat-i la’l-i nigārumla ciger hūn oldu	187a
DXXXII.	Şehā mihr-i ruhuñdan aldı pertev şem‘i-kāfurî	187b
DXXXIII.	Pister-i mihnetde kaldum yār-ı cānum gelmedi	187b
DXXXIV.	Dil-ber degüldür aîma baña ol sitem-geri	187b
DXXXV.	Gönlümi biñ nāz-ile alsa civānānuñ biri	187b
DXXXVI.	Görmeyen esrār-ı la’lūñ mest ü hayrān olmadı	188a

DXXXVII.	Yâr için ağyârla ben yâr olaydum kâşki	188a
DXXXVIII.	Bugün ‘azm-i sefer kıldı yine ol Yûsuf-ı şânî	188b
DXXXIX.	Ben umardum kıla yâr-ile bu ‘işret bâkî	188b
DXL.	Ey gözi mest eyledüñ çün vâlih ü hayrân beni	188b
DXLI.	Var mı helâkın isteye bir cân benüm gibi	189a
DXLII.	Maḥabbet bezminüñ zevk u şafâsı hep yalan oldı	189a
DXLIII.	Ey ma‘ârif kişverinüñ serveri	189b
DXLIV.	Şâh oldı gönül Mısır’ına bir Yûsuf-ı şânî	189b
DXLV.	‘Âşıkam bir dil-bere şabr u qarârüm kalmadı	190a
DXLVI.	Ḥabîbüm dâmen-i vaşluñla yaşum silsem olmaz mı	190a
DXLVII.	Gülmenüñ vakti gidüp ağlayacak dem geldi	190b
DXLVIII.	Bezm-i cihânda cây-ı ferâgat de kalmadı	190b
DXLIX.	Elâ ey şehriyâr-ı âb-ı rûy-ı mülk-i ‘Osmânî	191a
DL.	Firâkuñla derûnumdan ‘alev çıktı cihân yandı	191a
DLI.	Sînenen ‘aks-i müjeñ ey mâh-peyker çıkmadı	191a
DLII.	Bâzâr-ı dehri geşt ü güzâr itdi serserî	191b
DLIII.	Ṭolanur şem‘-i ruḥuñ şevkine pervâne gibi	191b
DLIV.	Ṭoḡup burc-ı sa‘âdetden güneş teg âşikâr oldı	192a
DLV.	Kâkûl-i pür çîni birdür zülf-i ‘anber-bü iki	192a
DLVI.	Sever dil bir nigâr-ı gül-‘izârı	192a
DLVII.	Râ kaşlaruñ ki oldı nazarda hilâl iki	192b
DLVIII.	Dûd-ı âhum tîre kılmış âfitâbuñ şeklini	193a
DLIX.	Bir serverüñ ki mihr-i felek ola aḥteri	193a
DLX.	İklîm-i dile zevk u şafâ geldi vü gitdi	193b
DLXI.	Rûyuñ yanında aḥma baña mihr-i enveri	193b
DLXII.	Ehl-i dünyâda mürüvvet kalmadı	193b
DLXIII.	Ḥalîlüm ka‘be- küyuñ baña ḡayet ıraḡ oldı	194a
DLXIV.	Aḡlasun şol dil ki zülfüñ tārına bend olmadı	194a
DLXV.	Dil-i şad-pâremüñ derdin ‘aceb dil-dâre dirler mi	194a
DLXVI.	Serverâ terk eyledüm yoluñda cism ü cānumı	194b
DLXVII.	Ey vaşl-ı yâre t̄alib olan gezme serserî	195a
DLXVIII.	Bir gözi âhû saçı miskîn kemendüm var idi	195a
DLXIX.	Gönül pervâne-veş şem‘-i ruḥ-ı cānâna yüz tutdı	195a
DLXX.	Kim gördi söyle böylece fâris dil-âveri	195b
DLXXI.	Ḥüdâ rûzî kılaydı vaşl-ı yâri	195b
DLXXII.	Ḥamdü li‘llâh ki şehâ geldi bu nuşret ḡaberi	195b
KİTA	Bir gice ḡ‘âba varup yummuş idüm dîdelerüm	196a
RUBAİYYAT		
I.	Her ḡabâb-ı cām-ı mey bir mihr-i pür-enver olur	196b
II.	Merhemüñ var-ise zaḡm-ı dil-i Medḡıye eger	196b

III.	Ėam ĥumārı beni öldürdi yetiş ey sākı 196b
IV.	Cān dimāğına irer bŷy-ı gŷl-i cānān meger 196b
V.	Dilinde ehl-i ‘ařkuñ bāde-i şevk 197a
VI.	Devlet-i dŷnyā bilŷrsin pāyidār olmaz dilā 197a
VII.	Dīde-i ġam-dīde-i emvāc-ı baħr-i eřkŷme 197a
VIII.	şanma kim ‘aşık senŷñ rāz-ı nihānuñ bilmeye 197a
IX.	N’içŷn bu derd-i ‘ařkuñ yok devāsı 197a
X.	Didi dil-ber kaçan kıpar kıyāmet söyle ey ‘aşık 197b
XI.	Sikender gibi şulmet vādīsinde 197b
XII.	Kināyemden benŷm dil-ber alınmaz 197b
XIII.	Dileğŷm budurur be-ħakķ-ı Ĥŷdā 197b
XIV.	Ol Ėul oğlı kıpuya kıkmaz gŷrinmez n’eyleyem 197b
XV.	Benŷm şi‘rŷme anlar kim inanmaz 197b
XVI.	řubħa dek ĥāne-be-ħāne şolaşup şehri tamām 198a
XVII.	şıfl-ı eřkŷm reh-gŷzārında ġubār-ālŷdedŷr 198a
XVIII.	‘Aks-i cemālŷñ-ile felek oldu nŷra ġarķ 198a
XIX.	şoyunca kıçmağā kıdır degŷl dil 198a
XX.	Gŷñŷl senden cŷdā olmaz ĥabībŷm 198a
XXI.	Kimsenŷñ ‘aybına naşar eyleme 198b
XXII.	‘Adŷ mı sevmezem it gibi ařlā 198b
XXIII.	Ėonca-veş dem-beste olma dāyımā 198b
XXIV.	şol oğlanı efendi g.tiñe şakma her dem 199a
XXV.	Ey ‘aşıkına nāz idici řŷħ u şıve-kār 199a
XXVI.	N’içŷn gŷneř yŷzine beni mŷřteri bilmez 199a
XXVII.	‘Ařķ ġālīb olıcaķ ĥālī dilŷñ mŷřkildŷr 199a
XXVIII.	Maħabbet sākīsīdŷr Ĥıżr-ı devrān 199a
XXIX.	Sīne sŷzān olalıdan maħzen-i esrār-ı ‘ařķ 199a
XXX.	řabībŷm bendeñi öldŷrdi ‘ařkuñ 199b
XXXI.	Var ise bir zerrece ‘āruñ senŷñ 199b
XXXII.	Cihānda şu kıřinŷñdŷr sa‘ādet 199b
XXXIII.	Ĥařķ-ı ‘izār-ı yār ne ĥoř sebze-zār olur 199b
XXXIV.	řŷfi yeyinlet yŷkŷñi rışl-ı ġirāna ġidelŷm 199b
XXXV.	şıkr-i la‘lŷñle senŷñ mest ŷ ser-efgende benem 199b

MŪFREDLER

I.	Maħlařum Medħīdŷrŷr ey sīm-ten 200a
II.	Pertev-i nŷr-ı Ĥŷdā’dur cezbe-i rŷy-ı ĥabīb 200a
III.	Mey içŷp ol řanemŷñ ruħları kim gŷl gŷl olur 200a
IV.	Her kaçan kim ġŷzi āħŷlara dil māyil olur 200a
V.	Teřnedŷr cām-ı leb-i la‘lŷñe cān-ı şu‘ārā 200a
VI.	Leb-i cān-baħřuñı şun řād ola cān-ı şu‘ārā 200a
VII.	Vefā bŷyını virmez ġŷlden ise ĥār hem yīġdŷr 200a

معده ای خداوند از نفس سما
 بجا ز جز: قصه کمره ایلدو
 نتیجه شرح ایدم در دمی طایر که
 کنه کار و عاصی و مجرم تو لم
 ایشم کورسه لر خلق دیر لردیم
 شوکم خلقه یار زرار نکره
 ولی نور فرم بونشان ایشم
 بینه روز محشر بوعصیانم
 سپید لدی ریشم سینه درم
 چون آغردی ریشم قرار دی نیم
 بود در دلیله اخیره بکلدی علم
 یکمک ایشم بینه سورم یورمی
 یاکمه وار ب عرض حاجات ایدم
 شفیعم رفیقم دلایل اول
 الم طوئه دست ولایت ایلد

بنی در دست کله دل مستلا
 حکیمک دوا سی کر کمز بکا
 تمور از پنهان عیاندر کما
 ایشم بکده ایشم دما دخط
 بوا بشرد و شرمی مسلمان یا
 بنم خلقه یار ر ایشم بوق نشا
 عیان اوله خلق ابحره روز خوا
 ادمارم شفیع اوله مصطفی
 ایشم لطفک فاکدی بار نب
 فیکورمی اطلت بود در ده دوا
 سر انجام اگر جان دیرم بود
 سپید اوله روم چو شمس منجا
 این نامرادک مرادین اوا
 قنی بر کرم استی مرد خدا
 قلده جانی نولفس السندن ثا

<p> حدیث اوله قرآن اوله سور یحیی و مریم و عیسی و یسای شریعت اچمده اوله نوکانه تونک کبسی بیرک طونم دامن برابر اوله در کجه زده انکه کوزمه عباس قبا سن ایلد عبا ایلد فخر الیمه عاز اول کل امدی قلای مدخی مستمند کوزم نوری یعنی که خاک دده الهی مهشت برین اچمده اول اوغش یک مدامی روانی اچون اوله دار عبا ده با که انیس خدا یا بحق رسول کریم بکا فضل و توفیق ایلد رفیق </p>	<p> کرک ایتد او کرک انست شریعتده نمایت اوله زایا طریقتده انا کرک بی زما کرک جانم جوز ایده کرک جفا شه کاتر ان ایلد باسی زکدا عبا کیسون اول باغی پزینت دکلن بلور سن چو آل عبا روانینه بیرک دما دم دعا اوله مرقدی نور ایلد برضیا اوله سسم جوار شه انبیا بزه فرض اولو بدرد عاوش مرادم خداین بود در حیا اوله حاجتم در کجکده روا شد دلم اوله جان بدندن جدا </p>
--	--

یارب حق حبس الین کوره لر بکون
 یو حاجات اچون بیرکم ایلر دعا

تفسیره دریا ۸ احوال عالم و اوم

<p> عالمک پندندن اولمز کامیا بر عمارت ابدیه سن محکم براب </p>	<p> جاهل و دون و ذلی مغلوب اکر بکرز جا پله پند ایلمک </p>
--	--

بجا بل المز کوشنه سوز کومرین
 عاقل و دانا سوزندن فی الشل
 هر اوقون کیشی به عالم دیسه
 داد الذن اجهل و نادانک
 حق پوسن باید بکندی تمام
 راه حقن کس میرا بقرین
 کندی داد و عدل لطف و رحمت
 اجتناب را از کار بی معنای
 اولدیر قوم شباطند قسوس
 یار او نمز کار بنوب باز اطل
 روی ارضی طوندی غول اهرمن
 بشری عرشه ایرن عارفانک
 مرحمت شفقت مروت قائمک
 بز دخی اولدق اولارک بربری
 راه حق بز دخی کم ایلدک
 چکنز الا کو کلنمنجی سیه
 بر بایک یوزلوی کورسم در کنار
 مرغ جام کوبیه او چحق دیر
 شویمه در دم غیذه نشی کل

خرقو لا غننده یراشمز دزنا
 جابل و نادان اولور پانده طرب
 عالم اولدر کیم ایدیه حقن مجاب
 ملک دینی فیلد ملر فراب
 روز حشر اولنجیه اولر فتح باب
 اولمه طکر و عالم استجاب
 کیمسه یوقدر کم ایدیه حقن مجاب
 حاشه نند منومن ایدیه ازنگاب
 بهکروه و بهمعان و بهمرکاب
 مرغ جانی قاپه مانند عقاب
 خلق عالم جمله سی پرانقلاب
 یوزلری یوده یا تو رمنش تراب
 بی مروت اولدی حکم شنج و سب
 ایلدک جوم و خطا لانی حساب
 امر حقه قلمز اولدق انتساب
 طومز الا دستمز جام سرب
 ناز شوقن اولور یوزم کباب
 بر ملک صورت کورس بی نقاب
 سم و نیرم رستم و از اسباب

ایردی عمرم غایت یازد لیک	یاد مکرز وخی روز حساب
کریم اعمال جرمم یازد لر	یوز قراسی یازد یوز یک کشت
بار جرمی شوید یوکلندم که بن	بی محال اولدم تنه ن کشته تاب
یوز فراتسن یوزمه هر کیم اورر	چهره سے روشن اوله چون آفتاب
کیم خطای بلدر رس یازد	دست اعماله یوز یک لواب
سرو عالم حسن یازد	جرمی عنوایت نیم غلّه عهاب
لطف وجودک اینه دل نشیم	کوزارم صواو زره در کو با حباب
یوز قرش یوز می آغایت نیم	نینه کم ظلمت شبنده ماهتاب
رهمک در یازد غرافایت سی	لیک فاکورن قلو سیکده عذاب
مدحی پچاره کم زار و زبون	خانه و تسلیم خراب اندر خراب
سن عالم بیفد و غن میخور	سین اول بنا حی خرج نه قبا
جرم اولدی ار معانم حضرت	ای کریم لم یزل عالیجناب
منفس ظالم بنی سن اولد حکم	سوز بودر و آتیه اعلم بصواب

نصیده برای عشق

طور دیبا شغلر بو کون دیوان عشق	عالمه حکم ایلدی سلطان عشق
یازد بیلر شولدمه عشقک ناس	چکدی قدرت کاتب عشق
کیش جاسه آک فرابان ایلیم	کلدی چون دل شهر میمان عشق
تیر محنت کر طوقه جاننه	اهل دروه اولدر در درمان عشق
خضر کیسه وادی ظلم شده کر	تا بولکسن چشمه سیور عشق

طالب دیدار اوله کوز عجب
جان و باطن ترک ایدنر طور
بشعاع صالیدی اوین کونیک عالمه
نی یوز بیک خسر و دوار کلور
کشتی نوح اولسه کربوزنج
جسمه قوس متزن عشق
زلکله یوز ویرم ای کافر صفت
تیر عشقه قوش طور عاشق
درو عشقه دوش کس تر چارس
باد شهلر که محتاج اولدیر
بحر عشق ابحره خلاصه پاره یوق
ساقی عشقک الندن برقدح
بوته عشق ابحره قال اولمز
ساک بر ویرم نهال منت
کلن ابحره دمدم بلبلی
راه عشق ابحره جور دم عمری
شاه شقه عالم اعلام الیس

کورینور بر کون رخ جانان
اچلو بدر بر سر میدان عشق
طوغد و عنسته اول مایه عشق
خوش عجب قیسه دریاوین عشق
جوش کلسه هرزه دم طوفان عشق
یر لشو بدرتنازل بیجان
کفره یاقین اولمسون ایمان عشق
بودر بر بن بلده و کم فرمان عشق
طور میوبه در مان ار رلقمان
هر کیمیک و تنزه وار دربان
چوره یاغم قابلدی عمان
نوش ابدیه کور کم کچر دوران
یقین عشق آتش سوزان
یا عمرزانی او کس کوبارن
نال ایلر مدیه حیه نالان
ملجدم اماند ریاپان
آه بلبلم کیمدر دربان

عشق

جاسم ایتدند قیل خلاص
ایله یارب جنده کی قریان عشق

عشق

عالم حکم ایلدی دارای عشق
 عالم علویده پروانه ایست
 عود ویردی اون سکر نیک عالم
 ناتوان قدم بوکوب پیر ایلدی
 دل دلر راوی عالم از لطف
 آه او لوخستناج اولوریا دورون
 سکت نظم بر نظر قل سوا
 کل بر دو همق در سکت ای سکت
 پیر کردون متصل پیر ساع
 کور سکت آنی بکر منیر عالمه
 طوع عتق عشق اقبال طوعش یون
 یاند رو بک شتر ایلر حبیبی
 لذتدن سنه جبرن زاهد
 بزمه کلدی سواقه رز و سوری
 دشمن اولسون خلق عالم کما
 ماسوا عشق کیدر غم کوکل
 پادشاه عشق فیل اولدکون
 ساقی عشق تمنا ایلکوز

چون وزیر اولدی اکادانی عشق
 اجدی بال و پر تینی عشق
 کج کلدی بر منقش دریا عشق
 آینه صالدی بته بر نای عشق
 غالب اولدی نایا سحر بالشت
 سیر ایدر عاشق لای
 نیچ اولور کور لوی لای عشق
 اولدی کوکام حبت الماوی
 وجده کلمت کما کد مولانی
 اوز که عالمدر شهادتینای
 طولدی عالم سیر عوغای
 حرمت اینتریمیه کرمای
 زحر قاتل عاشق حلوای
 پائینه بقدر کوزل حنا عشق
 مائل اولسون شاه معنای
 بر دوام اولسون همان عیبای
 اکینه آن نوله و پای عشق
 قلمسون لطف ایلسون فردای

<p>روشن اولسون چشم نابینای عشق جان پاکه بیکه ل بهای عشق اولد رور و دایه لکن استغنا چشمون مردم کوکلدن رای قلدی دوشندی جانده سووی یار اولیدی ساکه یولوی آدمی چو نچار ایدر اونای کلدی ایشا دتدی برونا ایردی ناکه کوشه آوای تکریبه ساکر ایلدی اولد کبا همیشه حاصل اولد عیای نصرت اتشوا عالم بالای عالم مظهر جهان رای</p>	<p>یوسین سیر ایلین یوقوب دل کلدی ویردی وصل فایانندن خبر حق پناه قوتلرین دوشل قسونا عشق رام اول فکر کی فام ایلدی طعن ایدر کن ایشا دتدی ناله می عیب ایتیر ایدک کیم لر عشق اعلا بر لک ایشا دتدی همدیده بن مرید و جاگری واروم انک د رکنه کور کور حدکی بل دایوک کوزله یور بکلام اول مننزی اریکانده حق میت ایلین عاتلکده نور پاک مصطفی در جفا</p>
--	---

عشق اکار ایلین منکر لر
کر میس کوشیده گزنا ی عشق

بلبروم عاتله کسیدر یار عشق
جسم زروم حشایدت یار

خلق عالم سیر ایلین عشق
وال قلدی قامت جسم می

با که عوض ایاز مستعوض
 طالب ایک روز و نوبت انجمن
 جوی صلت را که تکلیف است شما
 دو غمزم عمده مدنی را بدیوی
 عشقه افرا را بیزنک قل مذر
 شه دکل انگر که درد عشقی بوق
 نفسه او یوب عاشق اولدم میم
 سرکش اولمه خود نمالقی ایلمه
 غفلت اتمه طالب دیدار ایک
 سوزمی فکرات دوشون معین
 کلمسون دنیا به بدنام اولسون
 فوتم اولسون نوبهار معرفت
 قالمدی بر شکل ایش حال اولمه
 در دیو قدر کم دولسی اولمه
 زینت افزای سربویان اولمه
 بقیمه دست بجای روزگار
 وادی حیرتده قالدق حشره دکل
 شوقله بارک جمالن کورمه
 عشق امانی جسمون خدو

حسد قد حواجه بارار عشق
 کورینور بر کون سکا دیدار عشق
 یاقدی باندردی موجودم نار عشق
 تا از لدن قلمش افرا عشق
 کافرا یلر ادمی انکار عشق
 جوق کدار و ار کاو کوار عشق
 اخسرتده خوار اولور مردار عشق
 بانک الورد بر دیز سر دار عشق
 عاشق اولدر کم اولمه بیدار عشق
 جان و دلدن کیمسون انکار عشق
 با که بکزر بردخی غمخوار عشق
 حشر اولنجبه صولسون کلر عشق
 کندی قل اولما دی انا کار عشق
 قالمدی صحت بولمدی بهار عشق
 اشتبو ظلم لولوی نهوار عشق
 شوقله مستی کم در دیو عشق
 اولمه حیران ایلدی سزار عشق
 روشن اولدی دیده غبار عشق
 دور اندرا طرا افنی بر کار عشق

گفتند که مردم یک اولسون
مدی که بی عشق زار عشق

بویورده بنجه کاروان قوندی کوی
جهان بر قالب فرسوده بنج
قودق اولدین اول برغ ایت
بنجه خواجه بنجه بر خول بنجه مای
کمی عیش و صفاده شادونندان
طریقت نمرنگه قودیار باش
ولی مله یار سود و زیان
بنجه شهباز اوجورث ایشیاند
بنجه قویون قودق قودق کوی
قویوب نوغ و اوغان و طبل کوی
قنی قارون قنی کزغاس بر زور
قنی ادم قنی حواجان

بنجه شهر نلوفاقان قوندی کوی
سبانی بوق بنجه جان قوندی کوی
بوخانه بنجه مهران قوندی کوی
بنجه غلامو سلطان قوندی کوی
کمی کریان و نالان قوندی کوی
بنجه بکامل ارکان قوندی کوی
بو شهر بنجه اعیان قوندی کوی
کرده چیل خان قوندی کوی
بو منتر لیه بر پاش قوندی کوی
بنجه صاحب قرانان قوندی کوی
بنجه سام و تربسان قوندی کوی
بو ملکه زار و کریان قوندی کوی

مانی شیت و قتی اوریس ایدر
 قتی اسحاق و ابراهیم و یعقوب
 قتی اسکندر و لقمان و صفت
 قتی جرج و عیسا برله یجا
 حبیب حق قتی سلطان کونین
 قتی اول چار یار پال کو هر
 قتی عباس و حمزه قانی قیدار
 عمر و قانی قتی یاسود و قاص
 رسو کل اهل و اصحاب آل
 بنده کلدی بولون صکره نوبت
 کو چرسن چونکه قوندک سنده مدی
 بولار قصه سندن حقه آل کم
 صلا بله بساط ملک رومه
 بحمد الله وجود کم کشورین

و فی موسی عمران قوندکی چدی
 بولر له شاه کونما قوندکی کو چدی
 بولر برله سیدنا قوندکی کو چدی
 ایلان کبی قناروان قوندکی کو چدی
 قنوا اصحاب و اخوان قوندکی کو چدی
 زبیر و طلحه عمران قوندکی کو چدی
 کلوب بود کلومردان قوندکی کو چدی
 بولر له عبد الرحمن قوندکی کو چدی
 جهانن جلد یکنسان قوندکی کو چدی
 بزم حکیم نزاران قوندکی کو چدی
 که زید اچوق حرمیان قوندکی کو چدی
 نی قصه کزاران قوندکی کو چدی
 نکا یک آل عثمان قوندکی کو چدی
 سبها عشق قانات قوندکی کو چدی

کو زکل اوکنده در سیرن ایدر سک

قنوا اصحاب الی الان قوندکی کو چدی

بتون دنیاوه آنک یاری یوقدر

بود کم بنده وار مکتد ایدر یوقدر

فنا با غنچه کور ای طبع زار
 سنو لار لکم کچو بدر ما سودن
 شاعر عشق یوق انکاره ایمان
 نچه نادره ز زایل دول آزار
 چو چار یار اولوبدر هار دیوار
 رسوب وینش اقرار ای یار
 نه بلسونکم ندر شوق سیه
 وجودم کلکنی غارت قلوب لر
 دیدیلر لید قدری کور نمر
 بو عالمده دقایق واری طبعم
 سبکبار اولمیز منزل المز
 کور رایکی حجب انده حق جانی
 شوعا شفقلم دلی عقیایه نری
 گوکلدن عالمک واری نی سودم
 قنوجار و اشجار کجه باند
 وجودم چنک ایدوبد چنک محنت

عجب بر کل بیری قاری یوقدر
 اولار ک خلعت بازار یوقدر
 ولسه کافور ک اقرار یوقدر
 زری اولما نیک زار یوقدر
 او اولما زکیم انک دیواری یوقدر
 انک اصحابه انکار یوقدر
 شونک کلیمینه سنده یوقدر
 سپاه عشق انک سوار یوقدر
 شبی وار انک امارت یوقدر
 کم انک چور سنده ساری
 ز نهی مرد خدالم باری یوقدر
 شو کوز کم میده پنداری یوقدر
 انک دنیا اچون بازار یوقدر
 خد اوند غیر سنک واری یوقدر
 قیاس ایلر من کاؤکاری یوقدر
 اینی وار او چنک تار یوقدر

قنوجارینه وار وراعترا فی
 شومد چنک بیل انکار یوقدر

کل ای ساقی ایرشد رجام باو
 بز اول نمود عشق تو بی سرو پای
 مدد ای می فروش جام و شد
 بچه دریا کبی بن فکیم جویش
 صنق ساعز مناسی پایالم
 طو تو بستم صورت گل گزایا غی
 سنگد شیره دکن با شجره غک
 بکاشول میلا احسان ایتکه ساقی
 حماری او همیشه کز او جامک
 اچنزه اول آتش نهانی
 اچوب اول میدان اول شویو پیش
 وایوب ساقی کو زدن ایدم
 خدا ندن دخی ویر نصیبم
 طو تم سرستلر اچره انده مسکن
 الهی باو ده عشق از لدن
 بختی سوره طے ویسر
 بختی حضرت آدم و حوا
 بختی حضرت سلیمان ابن ادم

بزده قوت کز کز می ویا قوت
 بز عشقک میسند بو مقدرهای
 اتم طوت کم ایانم الدی کحت
 بنی عشقک شرابی قلدی سزخو
 شکسته خاطر م هم بی جام
 یا قوت سن اوز الکله بر جرایا غی
 بسم سن اول سنک جنت طو رنگ
 صفا و ذوقی قالد دلده باقی
 و قوتی اولی اندن عوامک
 یغابر جرع سی ایکی حمانی
 طو روب روز قیامده ایدم
 او دور ساقی او کنده ایندیرم
 یوزومه لطفله باق طیبم
 کورم لطف و کرم اول تو اکرم
 نصیبیت دل خلاص اولسون کسیدن
 بختی عرش و محرم و ماه و نیر
 بختی آیت السماء حسنا
 شراب عشق قوت باک و مادام

انوش و حضرت اوریس حتی
محبت بادہ سندن ایلہ دور
ایرہ مدحیجے دیوان لرون

نیچہ پنچ اولین جرجیس حتی
اولہ دل جام سٹو ملک برک
سٹراب عشتقہ مستان لرون

سور سہ قل منہ ایامست و محمود
کہ طویا یم کر اسرافیل اورہ صور

اقدضا الیدی ناکاہ بامر سجا
سرافند ن غریب کینی زلف لہ زوین
نوع و حسن پست زبیدہ فروزیک اچان
اچنی شمع جمیع الیہ ناهید فلک
اولہ اول اچنہ زنت یوان کیوان
امثال اولدی جو یوامر خلیل القدر
انور و برینہ یوزنوک لیلہ شاه جوم
مک و قلمغہ باشلا دی جهان بیک سر
تیر کردون اودوم نردی عدالت
ایلمو شاه ملک اچنہ حکم اچا
هر خاک اول حاله رشک ایلمون ایل
یامند لیل حیرتہ هر کسی شمع فانی
شمع برینہ کوکل یا قمر قندیل

سیر زین اولہ سیر ایلہ ایل
لشکنا بدہ سیر ایلہ اولہ عالی
شمع فانی ویرہ هر یکہ نجم رخشان
کحت فیروزہ سنہ انورہ شاه جوم
بغلیہ برکمر زربینہ کاهکشان
کوردیلر برکادون برلورینده ارکان
اولدی سیر عتله خیل کوکوب یان
قلدی غم کند و پی پی پیو لہ خیرتہ نهان
مه نوون اک بر جیس فلک جلدی نشان
اولدی شاه کوکوت حشم ملکستان
اولدی سیر نجم دوم اول حاله جلہ کران
تیر بجنی اودوم هر کسک لہ نیان
رشته جانی کینل اتدی او شوقید

سوله زین اولدی منشی قضاوی
 صاندیلر و سدی بر خیل کوکلوچی
 بر خیل اولدی منشی کیشی شهر بازار
 دیدم اولد که مذربوچ بود از آن
 کوشش هوش بوند اردی او دم بندن
 نین بلیمک اولد او رد ارانی
 مه کرد و بی عظام هر عظیمت

یاندی سگ تشنه جرف ز برعد
 قالدی تله طکا حاصلی ما و تابا
 صایه سن ز سگ سپهر پی بول اول
 یاندی لای عجب کل کی عالم خندان
 دیدی ای صاحب عقل و خرد و نظریه
 ایده بن سا که بو شعر لای نه پدی سان
 سرشایان همان شاه مزیدون فرما

صاحب شیخ و قلم حضرت سلطان احمد
 سایه عدلی اید بولدی جهان منی اما

حامی دین و ذوالعارف پاکر تکر
 کور و یکتا معاد و تدوید تاریخ
 اقیصد و جیمه احسانی او کان نیجا
 اولیا سورتی برله او کو بد سلطان
 جعدی و لک فرار اید کی کشنده شاه
 او شمس بر کدن بارقه شمشیری
 طالعک مهر بر اولدی ایچون اولمز
 داور طالع فرخنده که وار درنده
 نبلیو بلبلی بر حمت و غیرت مکرین
 ایر شوب هر طرفه صید و صیدی لک

حافط ملک جهان زبده اهل عرفان
 نجه عطشایم لطفه قلدی ریان
 بنجا بر سر خرد ابدی بور مزی عیان
 اولدی فاک قدمی برله مشرق ایوان
 شعله مهر جفا کی اولد بر ملکان
 پادشاهان جهان سا که نظیر و افوان
 سنده در تیغ و تبر سوز کمان کز کرا
 شرق و غرب سپاه امر که اولدی دیوان
 طوبی طلو اولدی سنک عدلک ایله کون و

ملی خاص و عالم ولد سیکی طاشی
 رفتک ستمی کنش کی منور اولسون
 او زرم حشر محمدی سنک ای شاه کرم
 مدحی هم پادشاه مدح و ثناء در کارم
 نه کم شرف و شرف از به یار شمع بخورم

طلعک شیری کنش کی غروران اولسون
 ایزون کون یوز که ذره به نقصان و زیان

که از محروم و در نه معموره
 اینستاده عالمی نوی ای طالب
 شوکله لنده بوجوانی و یکس این
 اگر چه خاک و باد و آب آتش مر کبر
 یارتی یونکن قدرت الیه قادر مطلق
 اکابر دم بخانی قلدی اولدم شوکی قدی
 یرتدی بر دو کون عرش و کرسی بر لب بحر
 کیو مرث ابن آدم تبدی در بر لوت کی
 بودی شهنشاه سنولد روایت کنس و دم
 ویش کنیم بیک یار و که عمر حضرت دم
 بر او غنی ولد ی اندر اچره باشی ایدی افلاک
 اکه ویدی برینی صاعقه حضرت آدم

مستطیبه نرساده بر دند
 نیم یازدی جوان بوشو که مدخی کویا
 ویش کنیم نند راق و لا بو خلق دنیا
 ولی بونلر مدخی عالم چنده اولمذین
 بجایا و مدور برسیا بر کو هر یکتا
 نیشبیه بدم آنی که او سحره کوید که در
 او کو هر دن ظهور رتدی محصل جمله این
 ولی اسل ربوت قایل او یز سو اولم
 عیش مکنه لک اولام و سوسی و انا
 انک اولادی مرق بیکه لدی بر اولم
 و جودی بر لب پر اولدی سون عالم
 صلحی ل و اولدن پر اولدی قبیله

عزانی نشسته اول اول ای ویدر اول
 ویدر ک ظالم الذن کید اولن کی کله
 بر عظمی قابل تری تا تک دو کدی برین
 ویدر کیم کیدی این جابه اول پهلوان
 کله بر قابل قاتل ملدن اول شه عال
 ولی کر شصت سن دست الله اولدی طاق
 یکمک ایجا دیر نیره دیو چونک اول انک
 مکر بر جفتی صحرا و بحر جفت مور
 صبا نی نیره پیکان بدو یک شصت سن
 قول اندی کند ویه قارن دیدم کور
 ویدر کم ایکی فرقه کلدی دهر پهلوان
 بری کر شصت سن دست ملدن کلدی انارک
 قاپوب قارنی دیو رفته قافه ایتدی
 سمنه پیر یک دست کر شصت سن
 صابو بر حکم سن اول سمنه ویک اول سن
 تواج اینه صور کم بلور نجه اولشد
 سیما نیه با یکا بر آصفیه کیفی اندی
 ایچند بیک بدی یوز سندی اردی انک اول
 ایچ نام تمام اولد قده لدر شویله مال

بر سوز د بکده شنه اولو بد حجت ربا
 کلام جان قولا غمده ایچ کل اصفا
 اک اول نابل اولشد ویدر اول صفا
 انک اسمیکه رسن ایدم سا که نیفا
 او هر دک قارن دیو بند بر لر ناختا
 سلیمان نامه کتابل جزنده قلندر طاق
 انی کر شصت سن دست ایدر رابند
 اندن جابه جسمی سر جاک اید مصر
 کونور دی رزم قارنده انی اول مردم
 سلیمان نامه بجره بویه تحقیق اولدی
 دیران زمان صاحبان فواج
 بری اولاد قارند یولارک شویله مال
 انک دینج کندی قافه کر شصت سن
 نجه رزم ایتدی انی دخی ملدور جسم
 و د نوب بر شصت دیو نیم بقی اول ربا
 مبوط اوسله مم معود حضرت عیسا
 سلیمان نامه ده یازدی انی چون شوقی
 طغوز بیک لطفوز یوز دفر اولدی
 بره انک براتک دوشمزه بر اول بل سن

زمان حمزه و کیمیل قرار اند و گویی در دم
 یکرمی دورت اولو بدر حمزه یک لادنی
 انکه این سگیری بمنکه صاحب غوغا و لای
 بولارک اسمنی دیکت لادنی اندی اولر
 مراتب اوزره بونلاری سوال انکه نودن
 صلیحه و بیج و قاسم باشد در الحوت
 بدیع اندی و انکیم غوغا ل کوه بجه
 پیر برینه فصله دوب تجا و زانندی کز
 ارجله نور دهرک قصه سی کرچه مفضل
 ذبی شمس ده قاجدر دیک سر حلقه دانی
 شد کم شش ماه بچند قصه بی جو نگم تمام آید
 سوا که بر جاب چون دیم بونلاری بیج
 بونظم بن کیمیکه بچند امیدم تحسیر
 نصیحت کردن
 کرک مداح عالم اول کیم سرک سخندان
 خصوصاً کم عمومی مصطفی بنف خدای
 سر ضربت شمشیر ایلد امشدی دنیایی
 بنجه یک شکر کافله مردم وین خاکله کین
 او کور دبنده سی دوزن کیم کیم

بلورسن و نترود یوانه مسخر ایلیم
 بری تزدور یکرمی اوچی اولو بد زره سیر
 بشی ایلارک ایلمشدر بولاردن سئل
 دیر زانند ام اولور سر رضیافت اسر زان
 دیم تکمیل عرفان نکرک نامن لوب کوبا
 کوه سیل دانی بجه وین بونلاردن
 اناسی برین انکه دیردی آخر حضرت ملا
 مراتب قطع ایدوب اقران بچند اولدی
 بدیع ایلدینه ششم بونلاری و صا
 بونلاری بحث اخذ در بولارک زکیر اولا
 انکه بحث ایدرسن بونلاری بونلاری
 کیمور مک فایلی شایسته بجه دین
 دیم مدحی کلامی اینشده صیقین
 قصه خوانان

مراتب اوزن مدح ایلد قو صاحب فرانی
 کیم شمس شعاع بتنی قلدی دهری نور
 خواج کیم ایلدی بفر و غوغا و حاکم
 صاکند شرف و غوغا اول شکر شمشیر زانی
 بفردی طعن نیز بجه نام و نوبانی

قیوسی تو لغن منت بلور دی جانیه مرمر
 فلور دی تیغ قهری سینه اربین منی صید
 اول تدی قلعه قانک نخت عسقلان
 پیدی لشکر انجم سارین بزله بحر
 پنجه شیر زبان پنجه صالشن پایانش
 ندکلو مدح ایدر لره محصل اندن اولور
 بن اول شجی استا دشمنم که عالمه
 هزاران مدح ملر وار در اول شجر جانگیر
 اگر چه بن دخی در اجم اول مدیدانک
 انک انجی اولق خلی شکدر دید می ستا
 زبون انک که کدر دیونفسی اولور
 طبع ترکین اورب لذن غمای قلبیه حال
 دیشلر کله کله دونه دونه بر مشد رجو
 نهاد که بسک و بشک و ارب کم شکر
 قیاحت فهم اولن آدم جهانده بار غم کلن
 چو می کند و کنا یک ایه غم همه مرکز
 سکاندن نصیحت بویر عالمه و الحال
 پنجه لقطره دکلو غمیکلن ایشدی غما
 مرمر یک شعله بابینی فهم ایلر که

رکابنده یور و دردی پنجه کر نصیب
 بلور دی حله اولی ده چاله پنجه سدا
 عجمی کند و یه بنده فلور سنا پانی
 انی اسلند او قور دی جهان سکدی تانی
 عجب بینه زار عالم ابحره وار غم تانی
 پنجه کهنه مدح انک لور اول شجر غما
 کسه ویریدی غم رسوله دیر دوشمن
 کشته ذره دکلو مدحه قار وار سدا
 و لیکن وصفه قار اولمد ایشا مردی
 اکامه اولن کسه کوزنسون عجمی
 حلیم الطبع اولوب ایل اول کبر و عظمی
 محلی دوشد کی ریده بده مرمر و احسان
 ولی دونه بومیدانده پاملر کوی غما
 نه اکر یه آنی حال ایدر مرمر و دستنی
 سور جانی کبی آدم قیاحت فهم اولن جانی
 کم اولر جرمه قائل ایشور لطف زبانی
 علی دسوب بلا حکیم در ایاک غیر تنک قلی
 بولاق صوبی تیر دشت و بیابانی
 پنجه غلر اولور بنور مسنور ایش و ارکانی

شوگیم پیری کلام گشته شکویند بر آینه
بهر بفرینه آنکس نار محنت و غم حرامی
شفاعت کفر در آنی بپوسد خود و طغیانه
بو معنایی بلین فارسلک اندی الکوی
رضای کون ملک استرسه قفلت بر کنی دایم
رضای پرده بویین بودی آنک اولدی نوبانی
دیشدر مدحی از حبیب رخ نندی جمله دن ستاد

اولور بوبله کور مشدر از لدن رسم دار کالی
نخن غیم اولنه بسدر بوبند و بوییدر
بوسوز لدن الو حقه انکم اولد اولد
برای انخی زاده

زهی روی زیبا زهی صانع خالق
زهی مهر روشن زهی صبح صادق
زهی خشن بالا زهی قند و لکشم
زهی سایه کستر جو نخل حدایت
خط و روی بویینه اولر منشا
نه ریحان و لاله نه ورد و شقایق
نددم آغز اچسه اول عیسی تکلم
کلامی محکم مناسب موافق
در فوسنده با صیر سیرنده طاهر
کنوز حق بایق رموز دقایق
او ذات شریفه عاده ثناده
سجاد و ملائیک ثراده خلایق
آنک علم و حکمید مملو سر
بلاد معارب دیار منار
طلوع اندی اولم جو مهر منور
چکله ی حباندن ظلام تاری
اکا ذره چه عین بهتان اید نیک
قراره یوزی سمج و قلب منافق
دیر نه مهر شمعیت جو حورشید تابان
او فرخنده طالع او بختی او باغ
بوزین کور سه چشم طور قالمو پائلر
بهار اولد مولا اولور رب لایق
قلوب خلایق بو معنایه طائف

اخچ زاده روم ایل صدری که ایش
 او فوالتی کورو بصدرد وینده
 اولور ری انکسیر حردی چه فادر
 اومرم اوله و صغی دلدرد وینده
 نیا که کیدرس اوله سیبانی
 کنش کی برتراید بهای سینی
 دعارش نایسترا وارو لایقی
 نه رعنا نه زبانه نغیر استی
 ندکلوا و لکر سختندان و فایقی
 چو شیرینی حنرد و چو عذر او و امی
 بودور فلکده پهر سرادق
 جھاندار خالوت اخدا و ندرافق

اهل دلدرد متیک شوقیه خندان اولد
 اوتی کبی طوغر لیلر میدن غنچه کزید
 او قلکله تیغ ترانک سنان و خنجر ک
 نغره سرستله تاتار جهنگ سرور
 نیمه و نیمه هم نی سکندرنجه برای
 فتح ایدوب لملک خیل سپاه و در عجم
 روی کلفا ملک کو رب سرمنده اوید
 ناریج برکله یانوب تنو عمده جان فتن
 اغلتن سرور اسن کونایا اچون
 سناکه جان ویرزد یونن توانی کچیلر
 محنت بجرک کاجا ویردی اولمکنینه
 سن کیدردن ایروش کویک طوطی لاور
 کوردیلر دیدار کی مست حیران اولد
 برادر غودر نشول کجان ابرو که قربان
 خاطر کبر و حکم دینده و زمان
 دولت اقباله ملک دله خان
 ترکنج تخت ایدوب کجکده دریا
 حاصلی سیکه هاند اول ملک سلطان
 سنبک اسیر یونوب خیل پریشان
 خان واپس نه ترک ایدوب غیبان بریا
 کوز کوره کوز یا شکری لولوی مرها
 بن هلاک اولدم اولر قوننده یا لایان
 قانس نه روک هر و حله جان
 کون یوزک طابردی هپدی کزیا

حمد لله ای طهرت جاکم رویه
 قدرین چوکان اید و میدان عشقیک
 غدن آزاد اولدیک سرور و شاد اولدیک
 باشلر طوبی باطوب جان کاوز غلطان
 تو شوب تنور بجران اچره بریا
 ای حلیم حلت و بحر و فراق دن کچه
 مدحی بیمار ایلد کویکده مهنا اولدیک
 کعبه کویک کور و ب لدر صفاد چمن سحر
 عید صحای و شک شوق و دیان اولدیک

جسم چیده باک عشقک جان اوله
 شوید یا قسونا کم سنی عشق آتشی
 جان و باشم جمله قربان اوله
 دل نورنده جگر بریان اوله
 خلق عالم دشمن اولم نعم میز
 هر شونکم باوری یزدان اوله
 بنو معز و اولسون عاقل اگر کیم
 بیک یل عمری آومک بر آن اوله
 جان شود کم ترک جانان ایلد
 ادم اولدم و اله و حیران اوله
 کج شو جان دن ترک جانان ایلد
 ناکه جانان در و در در مان اوله
 سور کو کلدن ماسونک سید
 کو هر عشقه در و نمک کن اوله
 هر کیم اولور کدی کوی عشق
 لاجرم عقبا ده اول سلطان اوله
 عشق او دندن و دوشد خاک بر شرر
 یدی قات رینه ملک سوزان اوله
 کیدرسن جسم ز زین جامه لر
 هیچ دیر سنس که عاقبت عریان اوله
 بیکل اچیکل یا تیکل اویدک دیدک
 بیدگن سلم چکد کج حقایق اوله
 کل شیخه پاک ویر اوله
 فهم این اسل نه خندان اوله

اگر طاع اولور سیتود شمنه دلی فایق اولکیم جهان بهلوان
 نبرد اچره شاپا یکی غایز بری رستم اولور بری قوت
 اتوب قاییده و اولور بری قوت
 محل رستم اولور بری قوت
 کیمی نیشده و کیمی بر میده کیمی قاهر اولور بری قوت
 کیمی الده نیشده و کیمی بر میده کیمی قاهر اولور بری قوت
 مقابل اولور می بولاره عدد چن بولدی و شمن بولردن امان
 بود کلو جهان کیم مدحی نیب ما کیم بن که ایدم بیان
 مرادم مراد فاسنه مدح ایتیم در

دله مدح قاور دکلدر لسان

نجه وصف ایدم بن انک خلین بوروشن جالے که کونیدین
 دخی مدح ما کلددر نجه اوله برد هنده نجه بکنه بان

مراد اولدر ای مدحی سلف مراد

جالیله عالم اوله کلستان

اوله هم بلادن قضا دین بودر رد عامر بزم هر زمان

خدا یا بختی رسول کنز بن

اوله کامبین و اوله کامران

کلدی ایرشدی یارده خیر حیاتی ایردی دماغ عاقله بوئی قای عید

کلزار دھار چنڈہ کلوشو ^{بلبلان}
 بیل ترقم ایلاپ خوش زمانیدر
 بنبلر کن تہندہ کوروب بولہ شوق
 کوکلم دلر کشفہ کلوسینہ چاک اولم
 عریان قومندی ہر شجری کرچکم
 کلدی نوکلدی بیغہ دور لوموہ
 عارف او در کہ خوش کورہ بودماری
 بزده دعایہ بایلم اتف قد
 بر شہر یار عادل دیوسف جمال
 ویرش کمال و فضل حسن بہای

سدا مراد صاحب دیوان سلطنت

کوردوم سدا سقنہ قونش عہد
 براہل دل بوشو کوریک سرور
 ویش بولیت لکسی اولم برای عہد

بیل چنڈہ طور یوب ایلا صلاای عہد

طولدی تھب نشوق صیت قصدی عہد

اوردم بوزمی فاک درخان مرادہ روی ریشی کشت ایدر کہ چوکلای عہد

مدجی عبار رکذر شہریاری بن

ایکلی کوزوم چکم اولور توئی عہد

اولم ملکہ حال دلم کیمہ دیم
 بر باد شاہہ حال دلم سو بلم کہ ہب
 کلر خبانہ بجلین فی نوای عہد
 خلق جبانہ اندن ایریشور غداای عہد

خورشید کمی عرض جمال این عجب
تا که متور اوله جمال کله عجب
عمر کز فزون و کون کمی تابان اوله فلک
تا که اوله پوزیره جمال کله عجب

طرز آره کلون بوزی کل تو بهار ^{ایدر}
چین خوشن لایت نیره بو همسک
اعل لب کور کوزم در لر اقدر
عین ایلد و بیه یاد کل فراق یار
هر کم اچیر باد و جام میجی
یار کلمه زلفند و لک شکار اولو
لطفی یقین کو کلدی آباد ایدر
ادنا قوی لطف ایدر چک مهره ایدر
کفار فاکساره چکوب شیخ نشان
سلا مراد یعنی سزاوارت باج و بخت

قو لئو غی ایلد شاه بجم استخرا ایدر
مدی چیه زار یلکریله قصه جوان
مدح و شنای پادشاه کامکار ایدر

رویک کنشی این نور خد در
اول نور و لعل قلیه ر و خد
لعل کله شک و دیشک ای کامت
هرسته یامدر دخی هر درده دودر

شول سنده اولان مردمک ای ذبیحه
 راقشدر کی صبح چیمه کده کورن بر
 کوهلمی قبر طوطی و خجسته کوهر جسمک
 ابرو لریکی قوس قزح دیدی کورن
 ماهک یوزم مهر جلالک ایدر آنون
 بالاقه کی دیر سیم کرسیده و اعلی
 جورک کویک شاد او لورم جان کوهلم
 دوشد بوشا طفل دل بر منظر اید
 دل طالب دلوب کویک ای قبله حاجا
 مرات دل بر منظر ایت شوقک اید کور
 بر خنده ایلد بیک دل و جان تقدیرین
 یوسف گیسن شاه عزیز ایلین ایه
 رنبار شور شانه و ستار عدل
 دیدار صفایکشی ایدر و لکری رو
 بکنر که نیم ایلکی کوزم قبله غادر
 عاشق لری قربان اید چاک شنه بورا
 اولما سیر و یردم اک کاه ربا
 کر بکلر بکل هر بری بر سیر قصا
 آیات رخ طالع کسیر و عا
 طوباست جان طوغ و دیریم ریا ادا
 زیر ابلورم واسطه مهر و غا
 کویکده یا نور یلدر ایلکی سرو پا
 کویک یوز بیک کورمک سنی است صفادر
 فیض نظرک آیت قلبه جلا
 ای روح روان بوجع عمل و ذکا
 اخلاق پسندیده ایل حسن و نهجا
 اندک ایلک باشنه هر کیمیه سزا
 خاک قدمی دیده ره کل جلا

یعنی که جمال او غلی سنان باشا کیم انگ

تیغ و تیری ملک افروز و باور
 قدح استانی مردم نادان کیم اورا
 اول مرد دنی لایق شیر صفادر
 تب و دشت نوره جانزه تاب خیز
 عالم یوزینه شعله صلی ماه لغا
 کورن یوزنه زیندر انگ جان و نهجا
 بیک شوقه بوجان و اک فنا

دکل کورینن نوس قنوج اوج سما
 زال فلک مھر کله قندی دوتا در
 طاس فلکی کوکده شفق برله کورن
 بنمکده طولوباده ایلد جام صفا در
 صوت کریم اولدی سنک غلغلہ انداز
 کوش فلکی چکلدا اول صیت و صدا در
 دل مرغی نوله فرقله کرسایه صا
 سشاه جہا ایسک اوده مرغ ہما در
 دور ایتیم و تہوکن دل آوارہ نرا
 ہر چہ حقیر ایستہ نظر گاہ خدا در
 ز اوجم محب اکمل ایلد قلدی قناعت
 بکر ز کر غمک و اخی سنک قلب غنا در
 بیغولہ و بجران و ستم اولدی طور غنی
 عریان انور ریا لک ابق باشی قبا در
 ہر شام و سحر شوکت ایکہ مدع کوبا
 باغ زخکہ و رشوشک مغنہ سرا در

بو منظرہ کرچہ دکل اول محکمہ تار
 ابلیغ غرضی حضرت پاشایہ و عمار
 بو شغری کہ سویلہ دیوب سویلہ ناکہ
 خلایق حجان قاور و رچون و چہرہ

بیل اتدی کلشنده برکل خندان
 نو بہار حسنہ قرشو قلو نالان
 فرقت نندہ ذرہ جہ فضل ہمار کنیم
 شاد ایدم بدر و صلیت بوی کل جانانی
 ساقیا صونہ بکا جام شراب از عنوان
 مست و مدہوش الیوب بدر فی دورانی
 مطربا چنک و نیک ہرگز صد سی حققتان
 بنم نمندہ اکمل اولدی نالہ واقفان
 حزنہ معنا و ایلشدی ہر مغتوب غم
 شاد و خندان ایلدی اول یوسف کنتان
 خاطر مہر الواب بر کعبہ نبیا و ایلدی
 اول خلیل جان و دل کیم ایلدی مہمانی

اول فریدون فرسکندز اول در چشم
 روزگار ایلدنی ایرکوردی خرمتر
 ابرجودی تو بهی اقلیم خند ایلدی
 جهر و کبی سکیم خاک ایلدین روز
 شول قدر یانغردی با اینجا پیوسته
 آب حانیه تسکین سید فی الملک
 کشت ایدر کن عالمی اوزر یا نسیم دین
 روز و شب لعل که مبعث شینا قلمش
 تیغ نظم بر لبه قلعه سی رسم و ستان بنی
 زال کردون ایلدین کن زار و سرگردانی
 ایلشدی عصمت فصل شتایان بنی
 شعلی ال اوزره طوثر لر زمره غنای
 عوده و بردی حاصلی اول کبری پلای بنی
 یانغردی بر بوسینه شوران بنی
 عاقبت سن شایسته نون ایلدی دوان بنی
 سا که مداح ایلشدی حضرت نجای بنی

مدحیاء الحاصلی بر مردیمقدار ایلدی

التفاتیه قلوب در عالمه سلطان بنی

اول مجلس با شاکانک سر از ابر عینول
 حق تعالی اول کرم کافی سنی و استینه
 جان و دلدن ایلشدی بنده فرمان بنی
 جان و بر درم عید انجالی عیالی بنی
 آستانیک عباریدر فلکین کین
 کعبه کو چلبه سه چین سحر قربان بنی

یا الهی عسرم اولد و تو بکام مداح دم
 کل رخندن ایرد و قلعه بر نفس بران بنی

نچه تعریف ایدیه بن تیغ شده دور
 جرح فایله بودی دام صبا مستغرق
 برق قاطف کبی طوق بر بوسه
 شول قدر تو کدی عددون قلمی شایسته
 قلمی بنده بی واجی عین التیم اولور
 حبه شایان حبا اولدی ایلد فرمان

تشنه در خون عدویه چرخ کارگاه
 خشم احوال لشکر اعدا کسانند کوندر
 و شمشیر ز مکره دار سپهر جانی
 ضربت تیغ اید قهر اید به بردمانی
 نه قدر لایعید و جید او کور اعدا
 و مدبر بشیلم بزده و عا سیف
 شرق و غربی طوایف ستمشیر جهانگیری
 قلمی اوستون اوله قنده کدره بار
 طبع نه قدر پاک و محلا ایسه
 قلمی حقیق احوال ای شایسته باجه
 تیغ مظهر شهاب شویله و لاور کلیم
 جوهر محمد تیغنی تر زین ادم
 او مرمر باد شهاب که اوله احسان

تیغنی و صف اید نهک هر برین اید قنده شهاب

لطفاییت او نمده مد و مدی قصه خوانی

دولت و بختی فزون اوله قلمی کلیم
 یا الهی دیرم باب هما یونده
 قنده عزم ایلر به بو کرک اوله بیکرانی
 قلمی کلیم و آراهی قنده در بانه
 دیرم تیغ طغز و دسمیه و ستمدن انک
 حشره و ک قایم اوله بار که دیوانه

راه بلاوه عاشق اولن با تالیش
 هر کیمکه چکدی کند و زنی به معاشد
 بار حفا و محنت قدی و الیش
 انسا کامل اول کسید خوش نصالیش

ستم زنده فانی که مال مالد
 ویر جہانده پیرزن دہرہ کوکلی
 بر بارہ انگ ایہ سنایہ و حرقہ
 عاقل او در کہ دیہیہ ایدم کمار بن
 مال حلالی کند بلہ ہم ایہ حرام
 یومدی دین کوز ریشی خلعت او خوش
 کل آمدی بوندہ زینت یون و مخری قو
 ای بوندہ مالک اولان خواہ جہان
 عیش و صفا و ذوق اسبج او زنی
 عشقک بلای زہدہ و وزخ غلبہ
 بار فراق و زجر الم بوکدی قائم
 جو روحنا محنت و غم تجلیات
 کل کل و بار غمہ بنم فاطمہ صور
 ستمی و یار محنت اول یار شاہید
 بر بار محرم بندن ایرش ملکانی
 ستم زرد جو بہرہ زہد بودا

سا کہ صوکنده مال مناکہ ملال
 طالب سمرنہ کاری انک مکر و آل
 ہر کجکہ فانی اولدی او خود اہل
 بلکہ کما کت عاقبتی ہم زوال
 مال حلالہ واردا اولی خود سوال
 غفلت زیادہ اولے او سمنی مال
 وار بقایہ آخری چون انتقال
 عالی مقامک اندہ جو صفت بغال
 ایکن جہانده باقی فلکبار کمال
 معنی بوزندہ عاشقہ جنت مثال
 کما محنت عاشقہ بدو زک حال
 محرو و فاکہ دیر لرا و خود قبل و قال
 اسبج صمدیہ مدحہ بر حال
 و بیار سب کمدکی بر قارہ شال
 انک بوزنی کور میلی نیچہ سال
 یا نندہ عاشقہ متوسلک سوال

بو مصرعی کور بجز صفا بولد جان اول
 شام فزانت آخری صبح وصال امیش

بر کج عیدی جگر باره سنی ناز غذا
 صبحی دکل دونه خورد سر می کشد کینا
 به محمد کیم که لرمی او کی چو سبزه کوی
 کیمدی دیره لرمی که دکل او بخونوزنی
 باوه غفلت البوب عظمی مست الله می نجا
 ساغر ویده لرمی تو کلور سیر شتاب
 ناکما با طبرقم فایله دی بجران جریس
 پروده جبرت ان کیم که لرمی اولدی عجب
 ویدی ای باوه غفلت اولدی مستجاب
 واقعده بجابر ناصح پاکیر سخن
 بیره طبع اولم ایکنی قهر طبع مانده تراب
 جگر باره ستم و جو رو جفا کن و هر ک
 کو شوار اولم نو که کوشک در کیمی جوا
 جان ایله پند می کوش ایله سکا لازم لور
 باد آه سکه و جو دکل گزه مانند حنا
 پنج بر کیم و فو قه صالوب اوزلی
 یوری سنول لطف و کرم صلح کنک پاید
 رکندارنده عبا راول بودور سا که صواب

کیمدر در یرسک اگر اولش رباب سخن

استیمی کیمی در انک یعنی ریش الکتاب

اک و ارعاکلی اشعار له اشعار
 حکمت چک شایه معنی یوزینه حکمت نقا
 کلیمه الجلیین عالمه بذات ثیف
 واریمدر روپی کیمی بر سبزه کوی
 دیلم فو قه قضا زمره اعدا کشا
 یا غدره سیم غم و فحنتی مانند سکا
 بار خسته غم اولسون قدی و شمنه نیک
 مدحیا خرم ایده قلبی رب الارباب

صبح شد رفت اولد خضر فارغان
شاه خاور کرم دلوبه تنگ آستان
ترشوار و جبکه طور دی عسکر طمان
چند شامی بوم ابرو مارا رادی بهمان
شرق و غربی اجداد خضر خیمه خیمه
کو یکجای بوم بخت نایبی نسو جان
دید یکجای بخت صلیبی کیم روز
کو یکجای بخت نایبی نسو جان

دید ی باقی ظل نیروان حضرت سلطان مراد

کاش خورشید کاکهار بسا مبین کاکمران

شهر یارجم و قار و داور و ارباب
خردوران همغنا و فتح و نصرت هم
پادشاه دین و ایمان زبده علمای دین
رستم و قاصدات حمزه صاحبان
منبع حلم و جفا و عهد صدق و صفا
مهدی دینا و دین ظل آل مستعان
انتخابات اعیان و استخار خالص عام
قلب یاسر مخزن اسرار غیب و اطلال
سرور شایان عالم بجز و وارانشان
کوشی اربوب بوکت اسرار غیبی غلبه
نور صرف اتمش وجودن خالق کون و مکان
اولد یلر اول مرده دن جمله حلال
گوشتی اربوب بوکت اسرار غیبی غلبه
دید یلر کلر ارعالمده لوی دوست
با و خرد صا لنسوا سینه کیم سروران
هر نهال تازه سی و نسو برابر و مرتبه
کلیتند اسمنو تا هنر و دل با و خرد
کلیمسون کلز ار سنی ابرسون اکر زیا
امریز و زمان پند یلر اول قرال ملکبان
لطف وجودن اول شهرک و اول زبان
خلق و سنی مقصود لدره اول سو و استان
کون کون بایان اولد خورشید خوار کون شما
دور اید قیلب مراد کون اوزره و دم
دوید کله جلیو مبر سر و املک
فلج کسکین اولد اسی سر و کسکین استکان

داد و عدل بشو کنگ کونند کونند افزون افور
عیش و نوشک بردوام و عمر و دولت جان

اولدم ساری غمده برچیده کریا
دود و دغان اهرم برسیا پندندی
فتح اندی لشکر غم گشته بدن حصار
یا قدی برسی جانم دلدی برسی مغرم
تبع و ذاق و حسرت زخمی از سبب جان
بود کلو درد و غمده دوزخ خواب و ارم
سبح رخسار آنک عالم منور اولدی
اول بحر جودی کوردوم صیوسی که ارم
زخم خدنگ جوی کوسستم که فوزی
احوال ملالم اگر حکایت اتم
کوش ایوب کلام احوال بر ملا لم
اول حکم اندی صکوفت اتم اندی
دیدیکه ای سخن زایه کلام ازور
خسته نبیسی کیمیش جیبی

نار فزانه با نوب اولمشدی سینه بریا
تو کلدی قطره قطره یا نیم مثال بار
خاطر مشوش ابدی افانده برسیان
بریا که نار فزوت بریا که فارحجران
مرهم دکلدر اگر اما که لعل جانان
رؤیا ده آنی کوردوم ایشید شایه مردان
اطرافه شعاع صالده صاندم که مهران
ایمنه سوب یوزقان غلدم قروان
دیدم بور غمده جان کین ارشد در مان
خیلی شکایت اتم قدم اولمده انجان
غم اندی قیل و قال کل کیمی اولمده ان
بلدم زخم اندی برسیستنه لعلان
زخم دکلعلاجی استر سکه اوله آسان
اولم منیع معافی اول عارف سخندان

ابراهیم اولدی نامی اول بحر لطف و جود کل
اولد ارمین دریا بر حکم غل نبدان

واریه اتحاد که حاصل اولور مراد که   واریش کند اینک ها کیشن ایلد قریبا
 پیردرسک آخر کون کپی اوله ظاهر   ایر مراده لابد اولان خلیله مهمان
 جو علم ایشتندی اتی مدحی بر ملائت
 دفع اولدی رنج و محنت غایبده اولدی شادان
 فی عصر و طاق اولدی صبر که دمه زاری   کوی طوع و غریب کوی اولدی بویان
 ال قالد رب دعا یوزیز طو تو سبایه   مقبول ایدیه و سخا اینک فدا ای رحمان
 ترکس کپی جلیس کل کسبی خرم اولسون   یارب قلب یاکن قلعه انک پریشان
 دستنده جام با عیش و شفا ده اولسون   فی کبی بزم غمده اعدای اوله نالان
 عز و جلال حقیقت کون کوندن اوله افزون
 طوع و غریب مهر خشان دوند که خرج کردان

شایا الکده جنت اوله هر زمان   بکوز اجنبی و بر خصم ایمان قلع
 لیل و نهار خد منک بغلیه بیلن   کوند ز صوباشک اوله کپی سبایه قلع
 جسم عمده قلمیج خیره بر قرار   کسب کس حرامی اوله لامکان قلع
 که جان اوند سناکن اولو فکان ایا مدام   کاهن نهان اولور اوله کر عین قلع
 صاحب قرآن موکر آرای رزم اولوب   روز و غاده اوله نوله خوشن قلع
 حنزه وار اولدی اینک حسن عیالی   فتح آیتینی بر او قور بی زبان قلع
 اعدای غنی قردی نظام بر دی قلع   اوله چخانه خد و صاحب قرآن قلع
 خصم کدو کندی و انکشی انشیای   اسباحت اقمده اکانا و دان قلع

جان عدوی تندن الوری کبریا کی
 صالده میام منفیاتی آینه
 کلزاره دوندی روزوغا صحنه
 و آتند بهیو المظله بولدی ریختی
 اعدای غنی قریه قلدی قفا کسار
 روزوغا ده رستم و رال زمان دیو
 سؤل دکلوتو کدی ریورینه خون
 جان مرغی اوچدی کندی تخیالده جسم
 برپهلوان که اندی دمردن یورک اوله
 روزوغا ده کورس زیمانی نرم لیدر
 قاج باشی وار که قوشو طوره خشم ناچار
 شمشک شوقر صنودی کورن آفی فی الشل
 مردم برسی جان بری باش قهقهه
 زخم عدوی خشمه فان اغلدر روان
 جرسده قول آندی بکون پنجه شمشک
 سلاطه اولکه میا منده یار سؤر

ز زین بنام خنجر ایلد زرنشان طاج
 نرسخ اوردی دشمن کم مدحیا او
 کون کبر طولدی برتو عدل ایلد کاینا
 کوباک جلدی مهدی صاحب زمان طاج

حدن مرادم اولدر رای شاه کامکا اعدای پنه نازل اوله هر زمان
 بجنگ کشاده سلطنتک باید ار اوله
 دوره عدد که هر کجا دن غارتیا قلع

سنگ ای بادشاه هفت کسور لبک قند مکر در مکر
 طپکده ای شاه عادل ستون ایدر خدمت پخوان اولور
 جیسیم قناب رویک اطاع مه غنادر دریا محصر انور
 دوشده آیشک طاشینه دوشیم بنم کعبه سیم اوله بکر
 نه بر حاکم آفتابیدر عذارک سر اسکنان فانی منور
 لذت اچای شکردن جوئی صلاب طبیبیم اوله کمالی آکوثر
 آیت شاه جهان دوم خدا نه مقصود ایلک اوله میسر
 محصل شد به یاکرم ایدر رکابیکه یوز اورسون پنجه قیصر
 اکده یینه زه زهره شکفته دم اعدایه عرق اولسون سر
 معاشیر سر آتی سنی در نظم کلامک اولدی کوهر
 حرام اولسون بجای سنس همیشه چشم کلکشت اولسون سیر
 جهان کلسه زیدر جانانک لب کجاینگ اولدی حوض کوثر

بکون مدعی قوکل سوز قیو کردن
 یر اسور خد متکده اول سخنو

مکرم سلطان باکک
 حدن اولدی بنم عیسی دیاغ

طوغندی شرفی سحر حیات جاری
 کل نادهره سروریدی زین پوری
 منکر کله اهره کله ابر کوردی معاین
 ویکیم عیش ایلکوز کله صفا کله ملکی
 شاه کل تپون ایدوقتی او تاملال
 نکس ایا طوری باشنده زین پوری
 لاله کیمیشی لعلین جامه سر تاردم
 صالمش شمس وریک قمری غری
 کوردیکیم شاه کل کله یی لباس لک
 غنچه کله یی باغ وهر کل کله یی
 خسر کل سقونه سوسن شمس صانع وون
 شمشاک چل از ناره اولوبد زرع
 سؤل زمره دؤن نیام خیره مسکین
 باد او کیم یوسنور مسکین لر بیان
 صاندیلر کوندره ایشیدیلر مهوری
 دل مشایینی معطر قلدی چون زلفکار
 خدمت بل غلبه مسکینک ایلر هرری
 بد صفتان کلشن دهر کور قلدی سؤل
 دل مشایینی معطر لطف و کرم
 کیمدر دردم بوبیگاهک روری
 دیکر کان سجا اول لطف و کرم
 اول معارف کلشنک غنچه نازکتری
 برسی قلدی خد برجه ریشو کیم
 شکل انسانده کورشن ایلکله یاری

ناخن در خلصی اهدا عا در نامی هم

احمد شارا اوله روز هزاره یاری

مدحیا قالد اکب باشلد دعایه نیا
 ایغنه دوش پوری کوفه جهانده سری
 جان قلاغنه ناز و کهر در شور
 خاک پای فی المثل اک عشیق جوهری
 بن عیار ک و توتک بر قدم حبسون ولا
 مسکن اولسونیم شکر و فال دریا

یا مال اندی بنی دست جغای روزگار
 او مرهم و تم طوته میدان لطف و اوری

اصحاب صدق اهل دل پر صفا کرک

ارباب عشق سا لکر راہ خدا کرک

اهل جہانہ عبس و صفایہ ملک	درویش اولاد کو شہ کج عناق کرک
کون و مکانی ویرا لہایہ حبیب	شول عارف جہانہ دار بفا کرک
نادان او در کہ جمع آیدہ دنیا و دہیم	عافل سمیت طالب فقر و فنا کرک
ہر کم او کورس راہ بحر دودہ و حرم	اول دہہ بویولہہ بنجلین بنو کرک
طوطی قدس بوقفس تندہ زار و لہ	اکہ مدام سکر و برک و نوا کرک
کوس ظہور عشق و لار اسی جامفہ	سلطان عشق مالک ملک تھا
ہمت او در کہ شعلہ سالہ افشا عشق	بو ظلمت جودہ چو نور و صبا کرک
یا دلہہ پسر التبت برہہ تکم	ولدن ہزار خانہ فالو ملی کرک
خون عطا و لطف کرم خدا ایدہ ی جون	اسبو عطا و نعمہ سکر و شاکر کرک
سیرغ عشق حقیقی شود مغم غار سینہ دن	او چہ مانع او کورس منترلی عرش علا کرک
برقل شرب عشقہ پیمائہ دہ	عشق اہلک و راون ولی پر صفا کرک
الہن ایدہ بخا سہ او جلف دہ ہما	عاشق او در کہ کم نظری کیمیا کرک
ہر کیمکہ راہ شوق و دہ شرحی استیو	عشقک بوندہ مدح کی بی ریا کرک
زہد و یاسی ترک ایدہ چو عاقبت اکا	لابد طریق حقتہ پنے زہما کرک

صبر بستم که خست و خستید خاوری
 چندی سحر و شوق به تیغ شعله‌ار
 جز ظلامی بلبلی بود مد منجم
 محرم صیاسی چونکه حق و طوطی سحر
 سوز جزا رسید بکون تاب و تاب
 روی سجاد با دلباشی و فزونیم
 روشی مین شلیم کیده انکس
 دوزخ کورندی تابش مهریله کاس
 محرم چراغی مغرب و اردقده اولدی کم
 صبحی حصارین لای سببش زنگار
 بیغول غناده یا توردوم چون زبون
 او کج کیر کج دبدبه غم دیده مد روان
 و شمع کانه حاصلی نکیر و سیم لا
 طوشتش انده هر بری بر در لولعلا
 قلم او دوده فکیر و چیران و مستلوب
 بر مرد پاک کوردوم و خیل اچر کفر از
 اول شمسور معرکه آرای کارزار
 ابر مزغبان پای سمندینه رگزار
 فز سحر و بیکدی لای منظری
 طوطی صیاسی و شوق سی و شوق کثوری
 شوق ملکه بکدی بر علم شیر سبکی
 محرم کندی کندی شعله و ماه منوری
 هالیدی انشاه استایم بری
 جوشه کوردی کوردی لولعلا حنری
 جلا و جرح باشنه بر طاس زری
 آتش هانوردی مهرش صرخ مدوری
 عرق اولدی کبر قلعه فی الجمله لکری
 شاه ظلام صالیدی چو مهر جانب جری
 بالین ریح و خسته قومس ابدی سری
 کوردوم و دوشده صیبت اید بخار لری
 زال زمانه رستم و ستانه هر بری
 کز زکیران و نیزه و شمشیر حنری
 کوردوم و جوشه بری دارق اوری
 هر سوسور روی و هر دو اسب بخاوری
 گوشتی با که جاه و جلال کندری
 کشته قلدی سر عتله با و مصری

برون جهان غبارنی فایده و تو چو ماه صبح
 کوردم فلکده مهر و مهرک اولدی افندی
 کورده شده اول شمی یک شمع و یکم
 قنده کیده حضرت خضر اوله صبری
 صابره و فایده مردم و انا و پیر خرد
 قول ایلد اوز نینوایچه سجری
 عشق ایلد و کورده عکده روز کارده
 لایق طوستره الله او منده ساغوری
 بیر بیان دو عیب بر طرب کز نه
 روز و غانک اولدیم غمغری

محمود پاشا سیاهی

های بنزدک اولدی

شاه پادشاه مدح فایده و مدح
 زار دوزبون و یکس لایق مرد سرری
 کلمه ی شعر غرض ابدیه پشای عاقل
 مدح و دهر غنی بود و رک سخوری
 برین عروس یکزودی بود و غریب
 مدح و طعنه انک زب زبوری
 مدح سما یغنی و چقدر که مزخمل
 گندی فلکده فایده ی بود و شجری
 مزخمل روان شسته و دست و یکدی که پاکد
 دار الشفای عالمی کشت اندی سرری
 وصف حبیبیک تمیکه دل بود و عفا
 سون شاه عدل و لسم عجیبی شاکری
 خاک جباب حضرت با شاه با و کل
 جندی فلکده مهر لیه مدح شتری

کلمه قبو که مدحیم ای شاه به کرم

عرض ایلدیم جا که دیوان و دفتری

هر سو شعر طویر و تورو صوکی انرا
 کوردم صفای خاطر ایلد بر قلندری
 اولد جبابده خضر غنی یار و صبری
 روز جزا ده حضرت خضر اول با و کبری
 علامت یسند باد اجل کونیه کدر
 باغ جبابده صولیه کل کی خلری

یارب بحق ارض و سما اول شهنشاه
تا حشر او بجز شعله ویره گوکده حسری

یل کی بیدم تنو دنیا بی کزدم سسر
 جگدم سنول دردی ناکم دل نقریز
 در بد گزدم که دیردم دینم بولم
 بولدم بود روی بوق آدم که دردم باو
 ورده درمان اسکنان جگدم ال ناچار او
 شوی صالده بیغی دست جنای روکار
 نالون بر کیم کلکینه اولدی هرگز پانه
 نیچر فریادی کوش المیوب اغلرون
 کوردی با بال طیش بن زار و بیماری
 درد و غصه رخ غم رفیع اولدی دینم
 جسم جانده رخت و صحت چون اندن ایردی
 بلک اکثر سکا و ذات با گل اسم درمنی
 مجلسند فکرا و لا ایات و تفسیر حدیث
 نطق باکی مرده به جانده غش کو با
 یرو کوکی روز و شب روشن قلو غار
 یافتی صبرم غرمنن خاکستر ابدی

بولدم بوی فادون باغ و بهر کجانه
 جگدم کم بارغنی جگمش و کل نوع ستر
 طیب سیه نیمی دم کم کوریم اندن هر
 طوطش اهل درد ایلد سحر و سما کجانه
 چارنا چار ایلدی دوران بنی زبیر و بیره
 نه قراره فادرم نه ابرم غزم سفر
 کنج محنت ایلد یاتو اکلرم شام و صبح
 نیچر لر بنده بی اولدی مکه و میان از
 خاکدن رفیع ایلدی بر مردم صاحب نظر
 باوخت حشره و کل فلک کوبیدن کذر
 یا آتلی کوریه اول دانی هرگز در و سر
 مصطفی پاشاکم اولد رنج فضل و هنر
 اوسونمی بولدی اراکی جهانده معتبر
 هر کلامی دمدم انفس عیسی و مکر
 ای ایلکون زلزله نیک شعله سندن الدی
 دوشد جی جانده مستعل رویندن ایلک برادر

فهم اید رفتی ات باکی کو هر یک فتمین
 ای دین مرا قسم هر که کال عطله
 یعنی بگویم صفت اول ذات باکی هر
 عسکت ماوراسن کور من هر بی صر
 باک سوله بریدر فتمینده اما سن هر
 ابرسون و بریک صر را یا نکه اید حذر

مد جیاسند نکر و سنده دعا یا مثلیم
 طوطی طبعک سوز سده اولدی حویم حلو
 قل در ام لیت پاشای عادل حقیقت
 سنول دعا یا ای کم اید که زن کردن
 چون بکون دستک طوطی بدن کو تو روی اولی
 و سکی اولسون اکا یارین خدای دادگر

کوشک بوجی سوز اولسون کوشور
 آب آتش بر رخاک و روکار
 حق متعالی اول ویدکده اولدی وار
 ستر پنجهان هپ کورندی آشکار

مرغ بران مور و مار و سن و جان
 کوه و دشت و بر و بحر و آسمان
 حق متعالی اول ویدکده اولدی وار
 ستر پنجهان هپ کورندی آشکار

بوطاف بوطاف بوطاف
 باغ و حصار بطن هر بنال
 بومعارف بومعارف بومعارف
 کلشن عالمده بوج و زوال

حق تعالی اول دید و کده اولدی وار
 ستر بهنسان هپ کورندی آشکار
 قادی و قیوم در اول طوطی زد سنگ بر کین طوری شاهد است سنگ
 سبوتی آره بر لاله ملک ز ابد صانع کلیم ملک
 حق تعالی اول دید و کده اولدی وار
 ستر بهنسان هپ کورندی آشکار
 بودی تزیین اولمشدی آسمان بی نشان ایدی هنوز انسید جان
 کیم یغزوی ندر روح روان کلیم شدی ظاهره بوکن فکان
 حق تعالی اول دید و کده اولدی وار
 ستر بهنسان هپ کورندی آشکار
 دور لوان مار ایلد طولدی کاینا ابروی جسم خاکه صور و نجا
 تو امان اولدی حیاتیله ممت حاصلی عالمده بوخه ممکنات
 حق تعالی اول دید و کده اولدی وار
 ستر بهنسان هپ کورندی آشکار
 حق جو بر کوه یارنده تی تابد عقل دوانش کرسکا او کور یار
 اول کله بند و کن در اکل ایدار اول کله دن در قنوقش و کار
 حق تعالی اول دید و کده اولدی وار
 ستر بهنسان هپ کورندی آشکار

شول نیاکم اولدی غلامی هر جگر ویر بو ایکی دندر قمو لعل و کهر
 جگر اچده در و برده سیم دزر بوخا اشجار و نباتات و حجر
 حق تعالی اول دید و کده اولدی وار

سر بهمان هب کورندی آشکار
 نه ازل بو بصره کردون وارید و نه قلزم و نه شیخون وارید
 و نه لیلی و نه محبت وارید نه کچه کوندنه ای وارید
 حق تعالی اول دید و کده اولدی وار

سر بهمان هب کورندی آشکار
 بوید معمور اولمشدی بوسری یو عیندی بو بای هوی و وفای
 فرق اولمزدی و خی بکنول بای جمله مشکل اولدی تار سر قولای
 حق تعالی اول دید و کده اولدی وار

سر بهمان هب کورندی آشکار
 هم تدم کم لبندی صبح و شام لطیف منظر اولدی خاص و عام
 مدحیا سوز آخر اولدی السلام اون سکر بیک عالم و آدم تمام
 حق تعالی اول دید و کده اولدی وار
 سر بهمان هب کورندی آشکار

متاع بندی ویرمه کاده بشیما اوکن یارینی زیاده
 نه ایشلا ییشلر بیک بو شاد کورکن انری دار بقاوه

شوگیم بزم جهانده ایلدی دم   ولی ویرمدی حق بوسینه درهم
ویرر محکم رجایه در هم   یغز بر گره جرمین یادی و غم
شوگیم بیدی و اچدی بنک و باوه

ویرر محصل عسکری صکره باوه
کیمینه اولسون عالمده بدکار   قتلور و ارفاده کند دینار
بودد ایستدن ایدر عاقل اولی غار   یار شهنشاه مملکت فیلده مروار

شوگیم بیدی و اچدی بنک و باوه
ویرر محصل عسکری صکره باوه
بولاری خوش کورنلر کور کور   برید خیر و شرورن پیچرور
قتول ایدد بو بیدی سوز کورور   بولر خود عقده جان ضرورور

شوگیم بیدی و اچدی بنک و باوه
ویرر محصل عسکری صکره باوه
بوننی بن مدحیایم اوزمندن   طویر عارف اولنی آتور سوزندن
بلور اسرار مک کیمین بوزمندن   صفا و لدن ضعیف کیمین کوزمندن

شوگیم بیدی و اچدی بنک و باوه
ویرر محصل عسکری صکره باوه

عشق ایش کلن حسن خندان اید   عشق ایش بلبلی نالان اید
عشق ایش عاشق کریان اید   عشق ایش صاف قلی حیران اید

عشق همیشه هر بنده سلطان ایدین
 عشق همیشه سلطان لری عریان ایدین
 عشق قائم در در ملک جهان عشقده وایم دور زنده آسمان
 عشقده حقیق بر بشوور عاشقده عشقده آباد اولور کون و مکان
 عشق همیشه هر بنده سلطان ایدین
 عشق همیشه سلطان لری عریان ایدین
 عشق همیشه بود کل دولت آدم عشق همیشه بود وفوت آدم
 عشق همیشه نجات سعاد آدم عشق همیشه تاج کرامت آدم
 عشق همیشه هر بنده سلطان ایدین
 عشق همیشه سلطان لری عریان ایدین
 عشق همیشه بود کوز لری کرمان ایدین عشق همیشه رسول لری بریان ایدین
 عشق همیشه بود عالمی سیران ایدین عشق همیشه سیمغ لری پیران ایدین
 عشق همیشه هر بنده سلطان ایدین
 عشق همیشه سلطان لری عریان ایدین
 عشق همیشه عاشق لری نایم ایدین عشق همیشه عاشق قفس جانم ایدین
 عشق همیشه هر بشوور اقدام ایدین عشق همیشه هر بنده انعام ایدین
 عشق همیشه هر بنده سلطان ایدین
 عشق همیشه سلطان لری عریان ایدین
 عشق همیشه بود قلمی وایلمین عشق همیشه منصور ی بر وایلمین

عشق همیشه عاشقنری زار ایلمی عشق همیشه عاشقنری خوار ایلمی
 عشق همیشه هر نیده سلطان ایلمی
 عشق همیشه سلطاننری عریان ایلمی
 عشق همیشه بغوبی کریان ایلمی عشق همیشه آخوده شادان ایلمی
 عشق همیشه دمنواری آسان ایلمی عشق همیشه مدحی انسان ایلمی
 عشق همیشه هر نیده سلطان ایلمی
 عشق همیشه سلطاننری عریان ایلمی

ویدر سک که ابریمه عمل سنی دور و دوری مبتدل
 کرک و لده از بر اوله بو مثل نزع ایتمه ناوله هر محل
 نه لازم نزاع و نه حاجت جدل
 کتاب اصول ایله اید عمل
 ایست بزمی مرد قریخ لفا یادشنام ابدین بجایا دعا
 عنا و اهل اولیه حکیم حفا قبول اید بو قوسله قلم حفا
 نه لازم نزاع و نه حاجت جدل
 کتاب اصول ایله اید عمل
 اوزور مرد و ناک و ناوله ان فضول سوزک کو هر او کور بفر قبول
 قایر مزالم حکیم اوله ملول همان دایره ک کوزله بکله اصول
 نه لازم نزاع و نه حاجت جدل

کتاب اصول الیه الیه عمل
نه غم ساز ناوان ایدر سه عتاب چکر اصل دانش عتاب عتاب
انرا اچو فاموش اول ایتیم خطا تیر عارف ایسکه سکا بوجوب
نه لازم نزاع و نه حاجت عدل

کتاب اصول الیه الیه عمل
مدام الیه بوسندی دلده ریا حسن ای مدحی عارف نکته و
استدیکه بویله و کمیشن فی کمان اصولنده یکای سیرین ریا
نه لازم نزاع و نه حاجت عدل
کتاب اصول الیه الیه عمل

چو کوردم دلریا برون دلا سر زوفا کلیمز
بو قه کی کویش اید و اناره و رد و بلا کلیمز
و فارسی من مجر و فتم اید برون حب کلیمز

اصل از منجه ساند مرد کاملدن خطا کلیمز
شو کیم یارقده یکد عدوسی امان کلیمز
مسکد یا اندمده بوسوز سر کلا اولمز
و فارسی من مجر و فتم اید برون حب کلیمز

اصل از منجه ساند مرد کاملدن خطا کلیمز
مریض در عیش اولی کیشی ستر می
نوب و صلاک صوکنده بوجود ریا و ربح

جناب بریدر مردم نگار او را و غنا او تو را مطلعی مردم تو هر که بر سینه
 و فارسی من مجرب و فهمیدند و ن جان کلمه
 اصل از من حبانده مرد کا مالدن خطا کلمه
 کر که مصدق حسن بها او گران و زمره پتوز برینا او لیسون
 کر که با و شا او گران و لیسون کر که پکا پا حاصل کر که لیسون او لیسون
 و فارسی من مجرب و فهمیدند و ن جان کلمه
 اصل از من حبانده مرد کا مالدن خطا کلمه
 کر که قلمی طوبی کر که بر من بود به خود باغ ملا حظه کر که سرود بود
 کر که علی کر که او را کر که بر ملک خود به ای مدی شید ای حظه بود و کم بود
 و فارسی من مجرب و فهمیدند و ن جان کلمه
 اصل از من حبانده مرد کا مالدن خطا کلمه

اهل شمع زاهد سنده چون افوار بر مرید عاقلان زبده خود افکار بوق
 مانع بزم وصال او لکاح و یار جان کوزی روشن منظره پرده پندار
 باغ و بهر طوع و با قدم کل قنور غار بوق
 بر منظر قلمم حبانده جمد یا رعنا بوق
 قصه کردی ذره و شریک او را در کل کی کلشنده حرم اولد یا میر مبارک
 اسبید کای تیغ فرق بر بغیر یار مراد او لیسون او لکای عاشق پکار
 باغ و بهر طوع و با قدم کل قنور غار بوق

برنظم قلمم جهان جلد یار غبار یوق
 خاک پای یاره کوزد یکیم جسمی دایما
 برایشی بن کند به عادت ای نیم سرور
 جان کوزد به خاک پای یاری قلمم تو
 باغ دهر طوغ و با قدم کل مو بر غبار یوق

برنظم قلمم جهان جلد یار غبار یوق
 کافر که نیست با تو کوزم اندن
 با که ز یکم ای سر کوزم اندن
 راست بین و لما اقدم ای نور
 حاصلی کوزد و ن کوزم کاین
 باغ دهر طوغ و با قدم کل مو بر غبار یوق

برنظم قلمم جهان جلد یار غبار یوق
 مدحیا اولدم طندن ابرو و نمندم غر
 خاکه کیسا اولد و غم مدحیا اولدم
 برنج و ملو جودم و مسمی ایکن کشته
 بزم کشته تن ایق چکدم ای بجه و حده
 باغ دهر طوغ و با قدم کل مو بر غبار یوق
 برنظم قلمم جهان جلد یار غبار یوق

یا دوزده یوق یوقی سزل ملک یفا
 صانور ز کم ملک با قید روزه و افنا
 ایلدک اعلیس و غنسی قنده کشتک یسینا
 ایکی دشمن روزه ز ملک ایدر لریا فدا
 نقد سمری طاعنه یوق یر لره قلدق حبا

بویست زنده عجب و احسرتا و افوقتا
 اکوتی که کیده ز کوزه کوز شاه راه
 اوستمونه سغله صاکر عجم مهر و ماه

استر ز قلعہ نہ کی جہانزدہ عمر قجاء فضلكين مستند عتقا يا الہ

نفی عمری غدوب یوق بیرره قلدق نهیا

بوند حسرت و غیب و احسرتا و افرقنا

بہ جو رحم و غلام اتے عجیبی دور دوری
نہیں ایساں سیریدو جانے تو توبہ کی

نہیں! امور مزقلے و اور سنگین
جدیدہ بازارندہ اپنے کی بجائے حق دینا

نقد عمری طاعنوب بوق پر از قلند قبا

بہرہ حیرت و عجب و احسنا و افرقا

بوی حسرت و حجب و احسرا و افرقا
خدمت معصومه و پناه جانم در کار یوق
خشم خد خفا و پیر بردیده سی خوشبار
کویا و نیاتنی قالمش در دیار یوق
خلق عالمه او بخوده عالمه بر بید یوق

نقد عمری طاعنہ و یوق میرزا قلعہ فیہا

بوجہ شریعت و احسان و افروغی

مصلحت پر کثرتِ فکرات بنویشت و عمار
 بسط شوق جمعی کہ فہر کی کج خواہد
 ہرچ میرسن با سکہ بودار دنیا طار
 ہی در بغار و زرشن اول محلہ

نقد عمری طاعنوں کو بوق سرور ملکہ

بہشتیہ عجب و احسن تہ و ارفقا

سینہ اولیٰ ظالم تانہ بویاتی
دیدار کے سیریمیکہ کو زلزلہ دروایتی

وصلک کچھ سی کو زمی میر عاشقی
ای روح روانم سکا تیرمی بویاتی

صوکر دمہ نئی کو رمل امیدت عاشقی

اولدکده انک قالمزایدی کوز لری اچق
 کتدم جو عدم ملکن بن زار و فاده ایله چکرم قالمدی بودار فساد
 چون جند اهل باله تجوم اندی زباده جان چندی روان اولدی کوزم کوشاؤ
 صوک و مدد سنی کورمک امید است عاشق

اولدکده انک قالمزایدی کوز لری اچق
 بن خسته دل کوته کلزار کی کوستر جان بلبه سن کل بخاری کی کوستر
 جانم دینه بی سیه قلده حصار کی کوستر آخر نفس در بجا دیدار کی کوستر
 صوک و مدد سنی کورمک امید است عاشق

اولدکده انک قالمزایدی کوز لری اچق
 شول و مکه حکم دتمی جانم سرون دل غایغ اولد جانم فرزند و پدر
 دم بسته اولوب سویم خیره شرد اول دم کرم بیت ایکی کوزم کتیمه نظر

صوک و مدد سنی کورمک امید است عاشق
 اولدکده انک قالمزایدی کوز لری اچق
 چکدرم دل مدحی به کل آه و فغان باقر شر راهی بله کون و محاسن
 اول خسته لب کوته تسلیم ایده جان کوسر یوز و کی صوک نفس ای یوسفانی
 صوک و مدد سنی کورمک امید است عاشق
 اولدکده انک قالمزایدی کوز لری اچق

عاشق اولد زرم عنده غی کتیلان سینه کی کلجی و پرده آتش سوزان اولد

جامہ صبر سحر چاک ایدوب عریان اولہ دمدم تنور عشق اچھو یا نوبت یان اولہ
 اغلہ کوز سول عاشقی کم دیدہ سی کرمان اولہ
 کند و برد انانی عالم سودو کے ناوان اولہ
 وردہ دویم بولہم بودردہ درمانہ برنشد جد او لہادی افغان لہ مردو
 یا و لہمزا اولہ کی کندی لطف اچھا کر رحم ایدو کل اللہ اچھو کہ مسلمان لہ مرد
 اغلہ کوز سول عاشقی کم دیدہ سی کرمان اولہ
 کند و برد انانی عالم سودو کی ناوان اولہ
 غنن آرا اولہم مرغ دل کشید ایسی بن بال اچھو سب و از ایدوب کز دم تنو بن
 اسکی باریان ایدو کور دم بنچ و نانی او قوم خان اعلیوب بو مطلع غراپی
 اغلہ کوز سول عاشقی کم دیدہ سی کرمان اولہ
 کند و برد انانی عالم سودو کی ناوان اولہ
 دستلہر جایی د بھر نہ ذل ملک دمدم نافر اقد حکم لطف ملک
 دیدہ دن یا شلہر دو کو بیل زوان عاشق مہر و وفا ملہر دیوان ملک
 اغلہ کوز سول عاشقی کم دیدہ سی کرمان اولہ
 کند و برد انانی عالم سودو کے ناوان اولہ
 اولہ نامہ بیا جو روح جادہ دمدم مدھی محبت زدہ رنج و عنادہ دمدم
 اوز کہ لراول یا رلہ دوزی و صفادہ دمدم طو رنگز اعلی ستان دار فسادہ دمدم
 اغلہ کوز سول عاشقی کم دیدہ سی کرمان اولہ
 کند و برد انانی عالم سودو کے ناوان اولہ

چو بچه گلزار عینمه بود دولت دنیا بنم
سوی وکل باغده هیچ دنیا و مافیها بنم
شاه ششم تو لرد در حشر و دارالم
قاف عالمه منام و اریه عتقا بنم

بکلیدن یاغی شمشیر استغنا بنم

دو که مشد راب رویم بریره قطعا بنم

ساقی دوزن آینه رخسار
نینه کی منت او کور دل و بر جان
منتی به بجز غنایم هرگز نجا
دزدی چون و حاصلی نامروده قلم التنا

بکلیدن یاغی شمشیر استغنا بنم

دو که مشد راب رویم بریره قطعا بنم

در باران کس قطع عطا قلند دل
حسن نور ستم فراغت ایکن اسان
اند بجز رسم باریشورای یار جان منوید
نفسه ادب و عزم بجز اولدم خوار و جل

بکلیدن یاغی شمشیر استغنا بنم

دو که مشد راب رویم بریره قطعا بنم

مرد با پاک بنم بود در عین
با کمازم با کمازم بریره در عین
اکسکالین بر نفس ز راق عالم بنم
حدان او ز کمره بر دوزره یو قدیم

بکلیدن یاغی شمشیر استغنا بنم

دو که مشد راب رویم بریره قطعا بنم

بوین دشته نک در دین افکار اولمین
کجه تیاج و بجه زار و بیمار اولمین

لوحه مخرمه
لوحه بنمیرا

نیزه ایستاده
نیزه ایستاده

نیزه ایستاده
نیزه ایستاده

دل شیشه سنگ ننگ بردی انگسار   اقدی سر کم اولدی فیما قلمه جوبار
 بود درین اهل حال روزگار   طور ز جبار اگر ایدر دور بیتار
 یازق و کلمی پنج برای چرخ کینه دار
 درد و غمیده ایگله سن بنی زار زار
 پنج خند کز سر کسینم نشان اولور   هر دم غمکده چشم ترم خوش نشان اولور
 یا نسیم اقصو کز کبی سیل روان اولور   رحم ایت سر شکیده مه وانه قان اولور
 یازق و کلمی پنج برای جرخ کینه دار
 درد و غمیده ایگله سن بنی زار زار
 راه بلاده پنج یه دکن بویله خاک اولم   جور و جفا و خستد و روانک اولم
 تیغ فراق و حسرت سینه جاک اولم   لای غمیده که جگر کایله بن مهلاک اولم
 یازق و کلمی پنج برای جرخ کینه دار
 درد و غمیده ایگله سن بنی زار زار
 تن خاک و اودی درد نیم به یار یار   کوی نخاره واریم روزگار یار
 طولدی درون بنه دخی قمار خار یار   عمر آخر اولدی کجی کونم آه و زار
 مار و کلمی کجی سرای حسرت کینه دار
 درد و غمیده ایگله سن بنی زار زار
 مدحی حجاب انده بیلم و هر دوز   اول جبهه کاره حاصلی اول پر شور
 زنگی همیشه اهل دل کونه کونه در   هر دم جفا عسی سیره دکل بنی زبون

یازق و کلمی پنج به برای صرخ کینه دار
ورد و غمیده ایگده سن بزی زار زار

مانه غرق اندی تم ویده خون افشانم
سینه ده درد و غم عشق کدو بمانم
بی کنه ی پنج برافده تنگ قائم
کعبه چن آیا پاوشه دورانم

راه عشقده سنک ذره جویق نقصانم

یا نذر چاق بو قدر جور سبب سلطانم

خدمت خاک در که انخی او ایلمین
باششی شده دورانه فدا ایلمین
ایکی و تم کو تور سا که دعا ایلمین
اغلیوب درد یله کویکده نذا ایلمین

راه عشقده سنک ذره جویق نقصانم

یا نذر چاق بو قدر جور سبب سلطانم

فانم بار خفا نی روک ایلمین
لاله و شش بخرنی خفته ایتم اولم
داغله تنخی برقله رویکده کی خال
سوز می و کلمه نیم ای شایقلم جمال

راه عشقده سنک ذره جویق نقصانم

یا نذر چاق بو قدر جور سبب سلطانم

دعج باشم و ار اولم نیم دارفنا
عادتکده سنک اعتباره وفا با که جفا
یا قدی یا نذر دی بنی اتش بحال بلا
بو که کیم به تحمل اید و بلم جانا

راه عشقده سنک ذره جویق نقصانم

یا نذر چاق بو قدر جور سبب سلطانم

دزد جای بوزی کوی سوز غمت کرد / شاهد فر لایه احسان مروت کرد
 معرفت اهل نهرو جهل غمت کرد / مدحی خسته حاله شفقت کرد
 راه عشقه سنگ دزد جویو نقصانم
 یا ندر حق بود روبرو سبب خفانم

اوله شورت وینا اوزر شیر طوط / مرد ایسکا رکی پنا ایسکی مردان طوط
 کج قرار اید غمت حکمت میرانه طوط / مال قارون استرایسک فلیکی و برانه طوط

ای سیر ارم غم بر کوشه میانه طوط
 طوطه ز تاوکل مخالف پندنی بیما طوط
 یار چون اغیاره چاکل سنی یار ایلد / بر کل چون باغ عنده همه مکفار ایلد
 حکم ورنک جناسن کجای زار ایلد / کل خرابانه قدم بص کیمین عار ایلد
 ای سیر ارم غم بر کوشه میانه طوط

مال طوطه ز تاوکل مخالف سعدی سما طوط
 شول غنی کم ملک دولت مغور اولد / شولیه صانور کم بولر اخوت محمول
 مجلسین صفاسی بوتی انچون اولور / خانه پیرانه هر کلن سرور اولور
 ای سیر ارم غم بر کوشه میانه طوط

طوطه ز تاوکل مخالف پندنی بیما طوط
 لعل شیرین حبیبک در دام طوطیلر / تلخ کفایین مسک قلم سیم طوطیلر
 نه نفس کم یار کجای افی و طوطیلر / عیسن نهر بر کجای خرم طوطیلر

ای سیردام غم بر کوشه یمنی نه طوت
 طوت نه ز یاد دل کجای لطف پندنی بهیانه طوت
 باغ غده بلیل آساکارگاه وزیر کار
 اختط و در کوزه چوبی ایم سکاوندار
 ای سیردام غم نه طوت
 طوت نه ز یاد دل کجای لطف پندنی بهیانه طوت

تن مرغ دل زارم محکم فغمد
 کوه کلم که کیدر کویک چایک و نمند
 کوزمک یوزکی خیل زمان ملتسمند
 طوت آینه رویکی آخر فغمد

افلا که چهره سیرید راه و فغام
 آرام ایده مرسته ده سنسندول معام
 کوزمک یوزکی خیل زمان ملتسمند
 طوت آینه رویکی آخر فغمد

جانان ایوان وانی دیرین جان ایشدم
 بر کوه تاننده ایدم کانه ایشدم
 کوزمک یوزکی خیل زمان ملتسمند
 طوت آینه رویکی آخر فغمد

عسکده سنگ نایب شاه سوارم چکنده جارشنه بوجیم نزارم
بازار جهان اچره نیم قالمده کارم برقله فالو بدرتن زارنده وارم

کورمک یوزکی خیل زمان ملتهدر
طوت آیت زدیکی آخر فسمدر

قاناره مومن دیده خونباری سرکه دمدر کرم آیت عاشق و دیار ای سرکه
رحم الیه مدد و مدد جی باری سرکه اولدرانی اولدر ضرابی باری سرکه

کورمک یوزکی خیل میان ملتهدر
طوت آیت زدیکی آخر فسمدر

بو کون روح مکریم بوجیم نایب اچره خیالک شایسته سکنی قلمرم نواز اچره
قدک تک بر نهال تازه تهنه بوشا اچره دهاک کپی برنجی بونزه بوشا اچره

کوز تک سنده ختم اولمش نیم جانم جی اچره
ملک سن یار شور اولسه طور انک کر جی اچره

ربعلک سنگ هانا اولمونه امد مدد اولدم فراقکله انی بنی ستمه امد
جی اکر آفتابند نیم کلزار ی خرمده مدد خورشیدی اعلانک یا مکده ذره دین

کوز تک سنده ختم اولمش نیم جانم جی اچره
ملک سن یار شور اولسه طور انک کر جی اچره

سنگ زلف کر میگردن عشاقه بند اولمش نیم کو طم اسیر کاکل مستکین کمنده اولمش
تجصد پاره مزبجر کمنده در و منمش جوکده بن لی یوز بیک اسیر مستکین اولمش

کوز لک سنده ختم اولمش نیم جانم چها ابرو
 ملک سن یار سورا و سورا نیک کر چها ابرو
 حکم فصل خود بان ابرو چها سوره چها
 سریر سینه لایق بر سر و آرمه چها
 کوز لک سنده ختم اولمش نیم جانم چها ابرو
 ملک سن یار سورا و سورا نیک کر چها ابرو
 قند که طوبی جنتی در افرازد دل اگر
 لک عشاق جان و یک صبا خنجر می
 کوز لک سنده ختم اولمش نیم جانم چها ابرو
 ملک سن یار سورا و سورا نیک کر چها ابرو

در بر سر
 مرض و در غم پیسم بن خدا حق
 جاک افانند عیا اولن ضیا حق
 یو کو که سر خدا اولسون
 سوز مدن و دوزخ هم هرگز علی المرتضی حق
 کوز لک سنده ختم اولمش نیم جانم چها ابرو
 او شید جان را با تنو اگر بنی و بر سر
 یو کو که سر خدا اولسون
 سوز مدن و دوزخ هم هرگز علی المرتضی حق

بایم که علامت فغانم رعد و آسمانی
دم دلواری کشتش یوزم طور انهد
سنگ خط غبار کرد رخی جبران ایمن
بو بیچی ورد آید شد رچکوبت از جانی

یو لو که سرفدا اولسون حسینم کر ملاحتی

سوزنده و منظم هرگز علی المرتضای

بته قلات لعلک مدد چاه ملاحتی
تعلق طلیس جانا کو کل سوزند و کل منک

سوزنده و منظم کریم افتمه شیل شلم لب
افتمه بخا درینم سوزنده و کل منک

یو لو که سرفدا اولسون حسینم کر ملاحتی

سوزنده و منظم هرگز علی المرتضای

کوزم کرنا یو و جابا و اغباشا
سکالای و کله ریون طلیس او ایست

کلام مدنی گوش ایست و پندنی یادیم
سکالای و پندنی یادیم سوزنده و کل منک

یو لو که سرفدا اولسون حسینم کر ملاحتی

سوزنده و منظم هرگز علی المرتضای

ناصح بزه کل ایله ابرامی قوسندی
خروج ایست سوزند بوق بره ایست سوزندی

ایردی چو صفا و ملری انکای قوسندی
کل سن فند و باوه کلنای قوسندی

صوفی کرم اب نشن اید لوم جایی قوسندی

کل دوری و در فکر سراجایی قوسندی

لطفات بزی بانه کل اول ماها
دل کشتو حکم اید ناول شاهی

کعبه حقن اول اولود کاهن سوز
یو قد سن و ارا یلین الیه سوز

صوفی کرم ایست نوش ایدم جامی تو شمدی
 کل دور بدرد فکر سراجای تو شمدی
 باشینه کیوتنج زربین ترکس شمدی کل زبانه کلدی نه کم سنج ز پیا
 بشنادی سحر خنده لره بیل شمدی صالندی چمن سیرینه هرخل دلارا

صوفی کرم ایست نوش ایدم جامی تو شمدی
 کل دور بدرد فکر سراجای تو شمدی
 ان جگهی جبار بر پنجه دم بزم و فغان زار اولمشید حسته گوکل جور و جفا
 دور اولمشید چمن زمان جام صفا تور بار کرم ایست ساقی بزنی درد و ملاو

صوفی کرم ایست نوش ایدم جامی تو شمدی
 کل دور بدرد فکر سراجای تو شمدی
 کلشنده که ز سم نوله مددی کنی لان مچگر نشنه بافتی نمی بر کل خندان
 کار اتمیشیدی جان و دله فوق قبا کزاره چو بدربگون اول خسر و خوبا

صوفی کرم ایست نوش ایدم جامی تو شمدی
 کل دور بدرد فکر سراجای تو شمدی

بر کجا و ظلم ایدر دایم بوجرخ کنی دار بر کجا طور من خفا و ملقه ذوق سر
 فرقت ایلر بر کجا دان شکستیم جو بار رخت و بختم سیل غم بر یا که ایلر بار
 جو نظام ظلم خاکم فقر و دشمنی جبار
 خانه بیدی هار و ناچار ایدم ترک بار

بر کجایان سوزانده و سندی مضطرب
بر کجایان ناز غریب بغوی ایلر کرب
بر کجایان مردم دیده اولوب در غرق
چرخین بر کجای اولدی خراب اندر خراب

جو ظالم ظلم حاکم قهر و دشمنی هجر بار

جانہ یقینی چار و ناچار ایلیم ترک دبار

بر کجایان خدای قهر محنت جان
بینج حسرت دیدنیز بر کجای کبودی قان
اشنادن بر کجای کرب و غم یار
بر کجایان رحم فلک کیم لرافعا من

جو ظالم ظلم حاکم قهر و دشمنی هجر بار

جانہ یقینی چار و ناچار ایلیم ترک دبار

حرم غم بر کجایان بنی یقید
نارفت بر کجایان صبرم لسان یاقید
جو نیار ششم تر مردم یبانه اقد
بر کجایان کوب کجاستم مخالف یقید

جو ظالم ظلم حاکم قهر و دشمنی هجر بار

جانہ یقینی چار و ناچار ایلیم ترک دبار

بر کجایان نظم ایلنه بر ذره غیبت قالمی
بر کجایان جام می بر سینه حسرت قالمی
بر کجایان اوده غرت قالمی
مدح باد الحاصلی عالمده لذت قالمی

جو ظالم ظلم حاکم قهر و دشمنی هجر بار

جانہ یقینی چار و ناچار ایلیم ترک دبار

بر کجایان وارث ملک جهان
حسن و خاوری کبی اولدی عیان
دیده لیکور دیکه لانی انس و جان
کجاست کجای دولستید کامران

سایه یزدوان شاه کشورستان

حضرت سلطان محمد کاروان

اول مکندر شوکت دواران اول یزدیان هیبت و سحر کار
اول مبرج شرف کرد و فلز اول سعادت اقلیم شهریار

سایه یزدوان شاه کشورستان

حضرت سلطان محمد کاروان

قلندر راج حسن ایچره هلا قاسمیدر عدل باغ غده نهال
اول شاه عینقی طوطی مال کیمدر رو یواید کر سوال

سایه یزدوان شاه کشورستان

حضرت سلطان محمد کاروان

اول حسیل مرغ پر تو نور خدا اول یزدیون معدلت یوسف
بودر اگر دعا مرز و ایسا خزا اول قنده کیدر رهنما

سایه یزدوان شاه کشورستان

حضرت سلطان محمد کاروان

مدح باد و ند کج صرخ بقرار اوله کون کیبی چایه تیار
هرند کلو اولسه اعدا بشمار تیغ نصرت بره قلسو آمار

سایه یزدوان شاه کشورستان

حضرت سلطان محمد کاروان

الم حبر و فزاید چهره جانک مدعیانام شریفین دیده ز نهانک
 بر سپه چشم و سپه پوش و سپه چرده نگار
 وون بولم سبیدی نیم نیلندی مهره کور

ستر نهانی فاش ابدی سرازند مرغ خانم قفسش نا و جوردی ملک
 کور مردم کندی شهادت در لطف کر ملک و یک اسونک ای غره نمی و نیر
 بغری باره لدی خنجر خور و ستمک
 صبر ملک عامه سنی طوغودی مفرغ نمک

بند ز لعلک دل یواز به ز بیکر ایده بن باش تو شوب کل بر چیده ال ایده بن
 بلزن بلین یا بختد بید ایده بن سکا دل درونی بختد تر ایده بن
 بغری باره لدی خنجر خور و ستمک
 صبر ملک عامه سنی طوغودی مفرغ نمک

اقید و کج ز لعلک با شنی حیاتد و کج چهره زردی اسکند و کون ادک
 بنای کوزری خونی قتی مغنون اندک جگرم و شنه بختد بختد اندک
 بغری باره لدی خنجر خور و ستمک
 صبر ملک عامه سنی طوغودی مفرغ نمک

یتغ مجرانی جگوب سینه صد باره مره اجز سن کوزلم بدین بچاره مره

مرحمت ایلدیک سحر دل آواره مزه
 مرغم ایستد بیدار لعل لبت یار مزه
 بغری باره لدی خنجر جور و ستمک
 صبرمک جامه سنی طوع و نفاق غمک
 مدحی زار و زبون ایلدیک ای عشق تر
 مرغم سن یو غمیش دونه چو فلک مژده
 نظر کینا بنی دور آید ای نوزیر
 صحرور رنگ بنم حوال پریشانم
 بغری باره لدی خنجر جور و ستمک
 صبرمک جامه سنی طوع و نفاق غمک

و مبدم اهل دل خاطر غمناک ایچ
 تیغ غمناک جگری باره سی صد خاک
 اش عشق کبر نفرتی بی باک ایچ
 صاقین کندوزنی صاحب دراک ایچ
 ای کوکل معرکه عشق خطرناک ایچ
 دشمنکدن حذر ایت جاک و جالاک ایچ
 جعدی سرون ره عشق اجره نه سروک
 پنجه نیخ و دو آراچا اسکندر
 زمرغم برله هلاک اولدی کچا ازورلر
 توکلور بر بوز بنیغ ستمه سرلر
 ای کوکل معرکه عشق خطرناک ایچ
 دشمنکدن حذر ایت جاک و جالاک ایچ
 مایه عشق و لاسوق کله رنجه شایله
 نسا سندن او میک جگری جوشایله

الم دهری غم دوری فراموشی بله
 ای کوکل معرکه عشق خطرناک ای
 دشمن کن حذر است چاکد جالاک ای
 واریه برشیده مهر و محبت ازنی عشق میدانند کیمکر راکت سهری
 سیم پی بخت نو میدان ویر عابد و سحر شیع عشق ادبی باغ ابرو و ناموسی
 ای کوکل معرکه عشق خطرناک ای
 دشمن کن حذر است چاکد جالاک ای
 چاکد افلاک ایکن اه فوزانے صحتین یاقه آنانی مدد اول مستاف صحتین
 مدحیا باشکی ویر ویر او جانانی صحتین جان و باشک سکار لازم ای صحتین
 ای کوکل معرکه عشق خطرناک ای
 دشمن کن حذر است چاکد جالاک ای

نیم دایره با شیطانی طالع نه کند و وجود کند و به بار این طالع
 کچه تاج سلجوقی کار می زار این طالع بنی کالای سحرانه خریدار این طالع
 یوری هی یوری شمع نرم اغیار این طالع
 قرآن ششم کی ورم سب تار این طالع
 یعنی کچه بلا و زار و کرمان آید که کند وجودم ناز بجز ایند بریان آید که کند
 صراحی و شمع بفرمی فان آید که کند درغاشنه دکل عالم پریشان آید که کند
 نورس هدایر است

بنی حردیم لایردن دور ایلیسن
 وصال یار له اعتباری مسرور ایلیسن
 دلم کج عناده زار و مجور ایلیسن
 کچه لر خایه اعتباری بر نور ایلیسن
 یوری هی یاری شمع بزم اعتباری طلوع

قراچتم کبی روزم سب تا ایلیسن طلوع
 ندن ناز و مکتله نیم بغوم کبایک
 سر سیم می فغانم فی دل زارم رباب
 سکای قالدی عالمه نیم عالم خراب
 یوری هی یاری شمع بزم اعتباری طلوع

قراچتم کبی روزم سب تا ایلیسن طلوع
 دیار سر به کتدم ملامت اختیاریم
 چکوب لایق قند درد و محنت اختیاریم
 دل مدحی کبی درد و قناعت اختیاریم
 یوری هی یاری شمع بزم اعتباری طلوع
 قراچتم کبی روزم سب تا ایلیسن طلوع

چو دمد کوره هم خسر و شیر و مینی
 رهنه وقت غم بخراند اولد روی
 بلغم نیلیم ای طلوع کم شسته
 بامه فخر و فنا صدق لغایت بد
 قتی تنک اولدی بنم با شمه وینای و

به یوری آوین اکوب بروخی بونده کلنی
 چکمه بار غن بونک طاق یوق
 بونفا وینده بر خط بنه راحت یوق

سیر باغ است که بر سر مقامت یوق و مع غم قلعه برو جلد بر حالت یوق

قش تنک اولدی بنم باشمه دنیای دنی

به یوری آدین اکوب بروخی بونده کلنی

اره دم بولیم اول کل کلزار کون نوله بلبل کی ارستم کوکل زار بکون
عجباییم اول یار دلازار ی بکون نینه اخیار له کور دم او سملکاری

قش تنک اولدی بنم باشمه دنیای دنی

به یوری آدین اکوب بروخی بونده کلنی

ارده دم بولیم یوق مهر و ناسی عجب بولان دینه نکله لمرنه بقاشی نه عجب
عجب دکنر میش و ذوق صفاسی عجب بزه بود کلوانک جو رو جفا سی نه عجب

قش تنک اولدی بنم باشمه دنیای دنی

به یوری آدین اکوب بروخی بونده کلنی

که چه کم درود بلا عاشق غم ازه کرک تیغ فرقله انک سینه صمد پاره کرک
سربت وصل طیبکن ل بیمار کرک مدحی خروکست درونه بر جاره کرک

قش تنک اولدی بنم باشمه دنیای دنی

به یوری آدین اکوب بروخی بونده کلنی

بجایه انچه لطف است ای پری زاده سکا خیر ایلیمز بواه و فریاد
اکدن کیم واروب ایلیم واد وجودم با و حقیر کل قلدی برف
وید که ایتیم ایرق سا که پیدا

مبارک اولدی اندن قلدک ازاد

مژکله بصری نی کچی دلدرک تن پر یاره می صد پاره قلدک
ولم منشار وقت برله دلدرک کورتور وک میستم یا باضا دلدرک

دیدک ایتمایم ایرق سا که بیداد

مبارک اولدی اندن قلدک ازاد

جوسرین خنده و خوابا فی شمرکن مه تابانی سن که چه سبهرک
دل افنا و دیه یوق ذره مهرک بنی اولدر وی کوردک بیخ مهرک

دیدک ایتمایم ایرق سا که بیداد

مبارک اولدی اندن قلدک ازاد

بنم ای غنچ لب عیسی ما بنم یوتور وک کوکلر واه و قعنا غم
عیان ایدوک قوتور از نهام و دواج ایدوب تخدن جغتبی عالم

دیدک ایتمایم ایرق سا که بیداد

مبارک اولدی اندن قلدک ازاد

کرک با و بلا کرو ایه ضالسون کرک بیخ کستم پیکاره علون
دل مدحی بو یولده ضایع اولسون حبیبیم تنگ یانکده فالسون

دیدک ایتمایم ایرق سا که بیداد

مبارک اولدی اندن ایدک ازاد

ظلمتده قالدیم آلالم ای مملقانش دوستدم ایانده حضرت کل بجا تیش

تسلی
ظار اولدی جسم و جانم دارقنا غم بسترندہ باندہ کل دلبرائیش

قانلارہ دوندی کوزیشی ای پویش

بر دور لوداخنی اولدی کچن ماجرائیش

بن ماتہ از ایلدک هرگز ایست
برہ زانو و شادی گوکل بولمندی
خون جگرہ سل سرسک اولدی چون
مرد ملک ایلد ایکی کوزم ایرمیدین نما

قانلارہ دوندی کوزیشی ای پویش

بر دور لوداخنی اولدی کچن ماجرائیش

دوشدم بلای بحره خلاص اولدم دریغ
فوت شبنده نولدوغنی بلدم دریغ
ہرم سرشک دیدہ لرم سلم دریغ
کلدم حجاب اعلی ورق کلدم دریغ

قانلارہ دوندی کوزیشی ای پویش

بر دور لوداخنی اولدی دل مبتلایش

اچی جان بیسیستمه قودک جانلے
اہ وقعان مالہ لرم قورمی چینی
بن اغلہ قجہ کل کجا کلدرمہ دشمنی
کوزون بر اقمہ باشک چون لطیفی

قانلارہ دوندی کوزیشی ای پویش

بر دور لوداخنی اولدی دل مبتلایش

جانا اونتمہ مدجی کبی بار غار کی
ہجران دمنده ہمدم اولن غمکسار
جگرہ میللہ ایلد اکا انتظار کے
کل کل کوز نیسورہ اینسون عیار کے

قانلارہ دوندی کوزیشی ای پویش

بر دور لوداخنی اولدی دل مبتلایش

نرم از لده یار ایدم اول بار جانم
دل شیشه سی طو لرسه نوله شندی

کندم دیار غربت آه و فغانم

سپیل سر شک دیدم کوهر فشانم

جاء چرخ کینه سی فغانم ایام
عکسینه زندی آد نرفه دور بقصر
یا در خط اولدی کوزم باش جو بار غم اقلیمین صالدی بنی سندی رو کار

کندم دیار غربت آه و فغانم

سپیل سر شک دیدم کوهر فشانم

اول مسمیت عاشقانه بانی اکی
کو کلم و صا بره اسنک شاد و سان اکی
ولده صفا ولده می ارغوان اکی
اقلیم عشقه باوشه کاران اکی

کندم دیار غربت آه و فغانم

سپیل سر شک دیدم کوهر فشانم

صاندم دیار می عاشقی عنجره میل
اول جان طبعی بغی بیاره
بیک یاره اور سینه بر پاره میل
کودم اوخو متفصل ریل

کندم دیار غربت آه و فغانم

سپیل سر شک دیدم کوهر فشانم

ملک در رخسار زخوبانی کوردم
دل کشورت حاکم اولان فاکوردم
باع جهانده اول کل خدای کوردم
مدح چاره چونکه او جانانی کوردم

کودم دیار عشق آه و فغانه
سبیل سرشک دیده کوهر فغانه

مرغ دل کلشن گوید پنهان زار اوله
زمره اهل نظر طالب دیدار کا اوله
نرم عالمه شک عیش و کار کا اوله
مشعل بیگ طغریار بهودار کا اوله

قنده غم ایلر اسیک لطف خدا یار کا اوله

حضرت خضر بنی قافله سالار کا اوله

گوید کویشک سیک ارباب نظر قاشکی مبدل اید نسیم ای تو بصر
سنی مدح الیه شمدی بریدر اهل نظر او قوسه هر بری مطلع غریب سحر

قنده غم ایلر اسیک لطف خدا یار کا اوله

حضرت خضر بنی قافله سالار کا اوله

علی اکبر استون اوله خضر خنده دم سکا ارنا اوله گیت مروان قدم
ایرب ذره قد طبع صفا جگه غم بودر و روز بایتم نیم ای کان کرم

قنده غم ایلر اسیک لطف خدا یار کا اوله

حضرت خضر بنی قافله سالار کا اوله

دشمنک زار و دل افغان آتسون تیغ خشمک یلر مکیم حکمرن قان آتسون
بادی هتک پنجه کفاری پریشان آتسون قوتلرک مال فراوانی تالان آتسون

قنده غم ایلر اسیک لطف خدا یار کا اوله

حضرت خضر بنی قافله سالار کا اوله

و بیدم حضرت حق ایدیه بلارون منی مرد صیغالب او گنمت اول شاه کرنا
 هر کسک سندی عابسی بود در کاهین او ستمه قنطیر او بود و نه جرم برین
 قنده غزم ایدیه سبک لطف خدا یارک اوله
 حضرت خضر بنی قافله سالارک اوله

کلشنی ای رفک شکر لطافته ملاحت
 برج سنک ماه تابانی و شمس روشنی
 سایه سر بلند کاهل عسک مسکنی جوق زما اند جلاقلدی فلک طان دینی
 کونده بیک کره هلاک ایلر دی حیرانک بنی
 حقه یوز بیک شکر مینت صاع اس کوردم
 قائم وال اللهی بار فز کار کشیدی طاسیم طانی ایلدی چرخک ملاو
 سندی ایرد کوردم خطه خوابی روز بجز این کجا بیک یوز بر ساعنی
 کونده بیک کره هلاک ایلر دی حیرانک بنی
 حقه یوز بیک شکر مینت صاع اس کوردم

نچو دمد آرسا کد خدمت دوردیم صلت ایامده کوما لطیفه مغور ایدیم
 صورتا اغیار بدخون منسیر و ایدیم و شتم خندان ایدی هر خطه بن مجور ایدیم
 کونده بیک کره هلاک ایلر دی حیرانک بنی
 حقه یوز بیک شکر مینت صاع اس کوردم
 کشت ایدرین عالمی کشتیما بولدم کلشنی و نیاده بر روان بولدم
 یعنی بنورس نال و کشتیما بولدم قابله سوده روح روان بولدم

کونده بیک سزه مملاک ایلر دی سحر لیکت بسن
 حقه یوز بیک شکر منیت صانع اسن کورم
 مدتی حجاز نیک کلن بکون ایلدک خاطر اینجالت بر کعبه بنیاد ایلدک
 دست لطفک خلایق آباء ایلدک شیر کبریا عالم بحیره بر ایلدک
 کونده بیک سزه مملاک ایلر دی سحر لیکت کور
 حقه یوز بیک شکر منیت صانع اسن بولکم کنی

کور مزایم کون یوز کامی شکر کور
 یانه نین قرائتک چه آیامه دک جان اتوب عظم امین سنول زکریا
 کیدین سو دای زلفک دیار شامه دک
 طور صوب آه ایدیه بی هر کون قرائتک
 برنم عدایه زلفک سحر فرزان ایلدک شیر کبریا حنی کم لطفک احسان ایلدک
 بن سکا ندم کجا جور فرزان ایلدک دوز زلفکده بنی خاطر پریشان ایلدک
 کیدین سو دای زلفک دیار شامه دک
 طور صوب آه ایدیه بی هر کون قرائتک
 باد کویکده شهاب سحر منیت قالمدی انده بنی او آره جای زلفک قالمدی
 او کج کبریا حنی صمدیه راحت قالمدی بنیم سحر شکر بر زلفک قالمدی
 کیدین سو دای زلفک دیار شامه دک
 طور صوب آه ایدیه بی هر کون قرائتک

رفت و بخت طاعت و بکار و باری ایستد جانکسرون کجاست و باری ایستد
 باشم آتوب کجاست و باری ایستد غم غریب ایستد و باری ایستد
 کینه ایستد و باری ایستد و باری ایستد
 طوبی ایستد و باری ایستد و باری ایستد

مدحها اول طوبی ایستد و باری ایستد
 غم غریب و باری ایستد و باری ایستد
 کینه ایستد و باری ایستد و باری ایستد
 طوبی ایستد و باری ایستد و باری ایستد

کوکل و باری ایستد و باری ایستد
 صفا و باری ایستد و باری ایستد
 تو کندی و باری ایستد و باری ایستد

جو انم باکر و باری ایستد و باری ایستد
 شو و باری ایستد و باری ایستد
 جنت و باری ایستد و باری ایستد
 تو کندی و باری ایستد و باری ایستد

جو انم باکر و باری ایستد و باری ایستد
 دو و باری ایستد و باری ایستد
 جفا و باری ایستد و باری ایستد

تو کندهی نغدا شکم کوز لرم آغزوی پیر اولدم
 جو انم با که رحم اتمیزی پیر اولدم فقیر اولدم
 شربت شقی اول نوش قلندرم و اولوبم ایانده و شدم آخر جبر عجبی با پال اولدم
 املیه دغاری کونوردم برده حالدم محبت شاهرا سندنه کچند کجی بن فالدم
 تو کندهی نغدا شکم کوز لرم آغزوی پیر اولدم
 جو انم با که رحم اتمیزی پیر اولدم فقیر اولدم
 بلا محبت و در محبت آیتیم خیمیل ره عشق کجوه وجودم خاکسار اتم
 چورتم واری مدعی بو بولده یا مار اتم سرشک دیده می سونت فنا و جو بیا اتم
 تو کندهی نغدا شکم کوز لرم آغزوی پیر اولدم
 جو انم با که رحم اتمیزی پیر اولدم فقیر اولدم

دار اید یا غم بودا جهشتا دلدار روز روشن کور بنور چشم جهان بنیزار
 عالمی غرقه ویریل سرنگم هر بار طوفان باد و فغانه نوله دار و دیار
 آه اید رسم بد آه ایتمک باشکر کھسار
 آه اید راه ایشیدر سندی محصل دلزار
 ایلر کورم کندهی یوزی ما همی بن بر سر ملک و حاکم اولن شانی
 بلزم نیلیمین بودل کمر آسمی بن پنجه ضبط ایلیمین آه سرکاه همی بن
 آه اید رسم بد آه ایتمک باشکر کھسار

آه ایدر آه ایشیدر سمدی محصل دل زار
 دهمدم ناله و فشر با و ایدرم عارم بوندن او ز که بوجها اهریم کارم یوق
 بوجها ایدر بوجون ایشیدر سمدی محصل دل زار صانه عالمه بنیم یار به و ایدرم یوق
 آه ایدر سمدی محصل دل زار
 آه ایدر آه ایشیدر سمدی محصل دل زار
 وار غریبه بنی یکس و تحف سا و یار فنی سکه اولدی یجا کینه حرم و دار
 بلز بن نیلیه بن یار اولور افرکار اهدم همسقم اولدی بنم لیل و نهار
 آه ایدر سمدی محصل دل زار
 آه ایدر آه ایشیدر سمدی محصل دل زار
 مد حیا و در موزه کا و در مان ایچی شیر سهره یله بریم بغریمز قانی ایچی
 حکم نارغم می ایدر بریان ایچی ناله می دیکلر اول عاشقی کرمان ایچی
 آه ایدر سمدی محصل دل زار
 آه ایدر آه ایشیدر سمدی محصل دل زار

ای شوخ زبانا ای شایخ طربا سن و در عیان مرغ شیدا
 سؤل چشم ستملا الیدی یغما هم قلدی حیف حشمتن سویدا
 رحمتک یوغ اصلا ای ماه غرا
 ای کله جانابن اولدم ما

بن خوار دارم بر خاکسارم   بی اعتبارم کمتر عبادم
 خاطر فکارم رسوا دارم   بی کار و بارم بی اعتبارم
 رحمت یونع اصلا ای ماه غرا

بحر کله جانان بن اولدم اما
 کوزنده خاک و لده نیلک   نذر بود آک بوقی و خاک
 رفع ایت جلاک کو بیگلرک   اکله ما لک بوقیل و خاک
 رحمت یونع اصلا ای ماه غرا

بحر کله جانان بن اولدم اما
 ای کلیمه دارم ای جو بیارم   تاز و محبارم ار تورم دارم
 یار کارم بی کندی وارم   دار و دیارم ای بیوه کارم
 رحمت یونع اصلا ای ماه غرا

بحر کله جانان بن اولدم اما
 ای دستام ای بوسانم   تاز و جوانم روح روانم
 طاریدی جانم دولتو فانم   بو بنو که فانم کو شایب فغانم
 رحمت یونع اصلا ای ماه غرا

بحر کله جانان بن اولدم اما
 مدحی زاره زار و نزاره   اول پرکاره اول خواره
 قل برایشاره اول بی دباره   اولما دی چاره اولدو که چواره

بهر کسک یوغ اصلا ای ماسترا
بهر کله جانان بن اولدم اما

کلزاره دهری شیر تاشایه باشلدا
عیش و صفای عرصه بایا باشلدا
مست اولدو غمکی عقلی بنمایا باشلدا
اچدو کسک شربی نعمت زینا باشلدا
بوسه ایدم مرده دلتی احیا باشلدا

احیای معجزات مسجایه باشلدا
ویردو کجیات لطفه عشاقه ویر
لطفک مزید ایلدیک عشق اهلندو
فرض اولدی کله ایلدیر جانده
جان ویرشیدی مجرای عاشقانه
بوسه ایدم مرده دلتی احیا باشلدا

احیای معجزات مسجایه باشلدا
عوض ایلدیک کمالی مهر بر کمال
دلدریو لکده کتی اولدی پایا
خاطر شکسته هم نزارانده می
جاندن امید کسکش ایدیکای شحال
بوسه ایدم مرده دلتی احیا باشلدا

احیای معجزات مسجایه باشلدا
هر کسک غمده کیشی کله فغان
قان اغلا ایدی برینچو دم چشم خونتشان
اوشندی زهر قهر فغانه فغان
ای مرده سجد روح روان یار مهربان
بوسه ایدم مرده دلتی احیا باشلدا

احبای معجزات سبحایه باشند که
 یامندی ناز بجزله مدحی سجاک جور دستها اولش اندی می دانا
 از قالمش ایدری سر نمکدن له بلال ای جان طبعی روح مکرم غذای پاک
 بوسیده مرده دلری احیایه باشند که
 احبای معجزات سبحایه باشند که

سوز کوشش اتمه اندک صمیم کل خدای بکا بهتان ایدر اندر رسول کبریا حق
 بویونده یکبار هم بن جمیع انبیا حق بکا ظلم ایلیمه لطیف است سر که او با حق
 کنا نم نید و کن علم شهب کربلا حق
 حسینم و ارا به عفو اب علی المرتضی حق
 بنی قهر که زبون آمد کلاه اقتدا هم بنی سید شکایت انرم فریاد زار هم بن
 سر کوکیدن اوز که هیچ بنم جای فرار هم سنی سو مک خطا ارا به المده اختیار هم بن
 کنا نم نید و کن علم شهب کربلا حق
 حسینم و ارا به عفو اب علی المرتضی حق
 بوین بنه کور و کد به نری جواب ایلیم خوشم و کین قهر یله تبر با که عتاب ایلیم
 بوین بنی نظیری عانده کوشش است با صواب ایلیم خطای ایلیم در اول بعد یله یک عتاب ایلیم
 کنا نم نید و کن علم شهب کربلا حق
 حسینم و ارا به عفو اب علی المرتضی حق
 فراتک و حسن عجم عیب شور به حال اولم جگدم شناسد کله مسفال لدم

طغندی عقلی جرت دلم طوند کلال اولم کچه کو نذر دوشن کدن ضعیف بحال اولم
 کنا هم نید و کن بلم شهبدر کربلا حق
 حسینم و ارا به لطافت علی المرتضی
 دلدی خنجر عمده دل ریبار سلطانم دما دم خانه غرقا ولدی بن صید سلطانم
 زرم ابله لطافت عاشق عجزه سلطانم چون رحم الیم برین می بیاره سلطانم
 کنا هم نید و کن بلم شهبدر کربلا حق
 حسینم و ارا به لطافت علی المرتضی

شاهرخ الیمز کون شاه افغان المرس سرنگ دیده می دست مروت بر کلمرس
 حایل الیمز بر دم فولک بونوه صاکرین سکالایمید عابوفا سجنه کلمرس
 نجه یلدر در بر کون قدم رنجیده قلمرس
 قویه ای افتابم دزه چه سبج حال المرس
 تعجب ایبه عابو غمکه در ذماک اوسم قهر فرست حسرت دما دسینه جاک اوسم
 نوله ای سر و قدم بکند ارک دزه خاک عجبی نظار یله بویوله بن بکاک اوسم
 نجه یلدر در بر کون قدم رنجیده قلمرس
 قویه ای افتابم دزه چه سبج حال المرس
 کوزم بشن ذراک بر له عثمان ایلدک کند بنیانی کبی زرم غده نالان ایلدک کند
 نور سینه مک نارسن فرزان ایلدک اوندک عهده کی عقلم بر نشان ایلدک
 نجه یلدر در بر کون قدم رنجیده قلمرس

تو یای آفتابم دژده چه حال بزمین
 منار احمد باندی لکسر احترام از ابد
 ملک و دن حاجت و حیا کی باکر از ابد
 سکاکم در محبت ابدی جو کن از ابد
 بنی اولد رکن ای ظالم تیر شیشه از ابد
 نجه یلدر در بر کون قدم بچیده قلن سن
 تو یای آفتابم دژده چه حال بزمین
 زنجیر تن زلفک مثالی تار مار لکدر
 تن و سوده می شست بلا و خاکسار لکدر
 دل مدحی میان بی هم خوار و زار لکدر
 ملک و رکن از ابد سرکن جو پیکار
 نجه یلدر در بر کون قدم بچیده قلن سن
 تو یای آفتابم دژده چه حال بزمین

دیکم بود که یارب العباد
 شهر یارک عمری سن قل زیا
 قلمسون و ورند بر اهل فساد
 بر روم ایلدر بن قلمسون

پادشاه هفت کشور خان مراد

دنی و عقباده اولسون بر مراد

خرد و ایران و توران اولدر
 داور و دارای دوران اولدر
 بر و بحر و شمدی سلطان اولدر
 سایه یزدان الان اولدر

پادشاه هفت کشور خان مراد

دنی و عقباده اولسون بر مراد

جر سنج و نشان و جم و قار
 هم کند شوکت و درانبار

یَبَّج و قیصر کی پوچھ رہا ہوں اے دیکھنے یوز سوریل و نھا

بادشاہ ہفت کشور خان مراد

دنیہ و عقباوہ ولسون بر مراد

استخار زمرہ سلجوقیان انتخاب زبدہ عثمانیان

خسر و ہر چند دشمن نشان داور حسن داور کشتی کستان

بادشاہ ہفت کشور خان مراد

دنیہ و عقباوہ ولسون بر مراد

راہب اقبال غنویں جمال نامہ اعمال برہان کمال

قتلی عکسیدر کوکہ ہلا دولتی افزون قلندر ذوالجلال

بادشاہ ہفت کشور خان مراد

دنیہ و عقباوہ ولسون بر مراد

اول شہیدیم خورشید فر شمعہ آصف صف شہیدور

دیرم ویرہ خدایہ ظفر خزاوہ ہر قندہ کت راہبر

بادشاہ ہفت کشور خان مراد

دنیہ و عقباوہ ولسون بر مراد

کون یوزندن عالم اولدی بریا رویدر آیینہ کیستی نما

مدحیا سوز بوندہ بولسا انہما افتاب سلطنت ظل خدا

بادشاہ ہفت کشور خان مراد

دنیہ و عقباوہ ولسون بر مراد

بن دخی فارغ اولوب باشماق

هکمی کوزیمسه لر هر کجی افغاندن کسه یاران صنایع جزاوتوبندن
بن دخی فارغ اولوب باشماق

شمع ویش باشمی کسک تن سوزاندن

ینه بر باش چقه شوقله کر یاماندن

صبر کشت و بجران و ستمه یقلم ارمیه فایده نیت و تیره قدر روز اولم
مکری حجتون ایاد بر خنده قدم طوقه شوقله کر یاماندن

شمع ویش باشمی کسک تن سوزاندن

ینه بر باش چقه شوقله کر یاماندن

قدر باشمی و اوله نیم وارفا غدر زار و زبون تنی نه پنج و عشا
قدر یوسته تنم آتش بجران جفا دایم مقراض جفا ایله سلسل جانا

شمع ویش باشمی کسک تن سوزاندن

ینه بر باش چقه شوقله کر یاماندن

ایلسک جور و جفا لوله هر کجی ایلک بوش چقه کجاست اولن روز
سکا ایشا سهرن ییاد وین میل شیخ بید اوکی چکسک بنم ای خون

شمع ویش باشمی کسک تن سوزاندن

ینه بر باش چقه شوقله کر یاماندن

نوا ییادی بو کله جان و بیره یان سکا هر جبهه المیدی کوی دل و نجا
طوقه بطلو اولدی سوزمکله کون مکان کون بیکه حق یون اسرخی خوشید جانا

شمع ویش با ستمی کسکست سوزانند
بین بر باش جفت سو قد کر بازند

عبارت اولی هرگز اعتبار اولی کنی
اعتبار اولی جهاند بهشت یار اولی کنی
باشند هر پنج اورنگ با جدار اولی کنی
احتمالی تو پنج اختیار اولی کنی
اضطرار بدید که قود اختیار اولی کنی
صانع او کارگشای غنچه از کار کرد
استکار او نهان استوار کرد
هرگز ایس کم استیل که امر اول جهاند
اختیار کلی اول فعال کار کرد
خود و نده جز قصور و اضطرار اولی کنی
هم سیم و هم صبر اولی کنی
اگر و بریر باو ستم و ایلم نایم دور
و بریر باو ستم و ایلم نایم دور
بخت و دولت بگزیند و بگزیند
کنند می جندی بر اولی اختیار اولی کنی
مرد حق اولی کنی با لاکر
هم طریق حق سزاگانه مژده و ناکر
هر گم کم آخرت جنت امارا کر
وسع و طاقت به دگر طاعت و تنویر
فایز و بطل اولی کنی ز بهار اولی کنی
چونم استعدای بوق که نه لازم
و کم بر کوشش ایستاد و نمر بوند
حقه و اول بسوزی کوشش ایستاد
عاشق اولی کنی این معصوم و صبر رفته
بویغ و فانی اولی کنی باقی دار اولی کنی
در عشق که دیر کم دینده و فانی کنی
بویغ و فانی اولی کنی باقی دار اولی کنی

مخت و بجز و زانی غنچه یک اور آید
بجز و حدیده کوثرت موجب پایا

عزق اولور بجز طراندہ کم کنار اولر کشتی

عالم کثرندہ بزم وحدت اچره ساقی بر
بزم غانی پنجہ بوز بیکے اردو زما باغ
اومک ہم اون سکنز بیک عالمک خلاقی
بیرونه کوکده نامو خلعت خالق در زان

کم اولر کم رب وید اول کر دکار اولر کشتی

عاشق اولر کم اولر صوکی اچ طالع
همتی عرشه بود اولر و جودی ز فاک
جو که بیلد حق طامن اولر جسمی جا که جا
کلشی بالک یرجی بو بھرنه هلاک

اولر لاهمان اول کر دکار اولر کشتی

حق تعالی باک طالع غریه طالع دیدی
طوغر و بولی قوبوب اگر یو صبا یک دی
کیمیک غرنده اولان تو سین یک دیدی
مصطفی دینا کو پریدر چو ک با یک دیدی

کو پری و سئونده عمارت باید اولر کشتی

سبح مهری باقی صانده کم افغانی اولر
کوزر که تور طوطی ابد طالع
بوقای جسمی اولر ویری سکا اولر
عشور عقل و جان و دل بنیادی باقی

بوسه محکم باد و خاک و آب نار اولر کشتی

اشتبو نیایی ذوق تیرہ جگہ کل
دنیا یک عیش و صفا سنده قان و کل
قنقی میز یک کل کم هم کل با ویم کل
قنقی عیش و نوش شادی صوکی غنیم کل

قنقی وز یک طالعون نار مار اولر کشتی

قنقی یکسده مؤبد قالی عیش و صفا
قنقی سدر و جگر یی بود و کر و فندان
قنقی اوم بولید و هر کار زهر و قهریدن
قنقی نعلو باله بود و آغوبلا

معنی فلک چو رسنده بویخه فار و مزرگشی
 دارمید بر جانور کم جان و میرفت
 چشم عزرائیل صاکنین کانی کور مرفت
 دارمید بر سر کم بابانه ایر مرفت
 قفسی جا به خوب اهل جا به میرفت
 قفسی شاه دهنده کفای کی غبار و مزرگشی
 چرخ کردانی بکوشن خود و کله بر قرار
 دور بچند برقرار اوزره اسمی روز
 عالمه شعله سرده چو سر مایه
 چون بوقاموسنه مکلا بد زوالی صد می
 حجم لبالی دارمیدر کاهنار و مزرگشی
 بنده بوگون کومین باینی زین کور
 جانی جانانه فرصت دهنده ویره مزر
 کشتی بار جان ویرینه ابره مزر
 سیرینه دیکنی و دیکنی و شنده حاصل دیوه
 آسمی اغوا عجزن طستیه بار و مزرگشی
 شوکه شیر شلر و ماد خرابه ابر مزر
 خلقی جوق جوق ایدر برحق یا دایم مزر
 آخر میسلی الی چون بویله کجای اولی
 شور و دیکلویری قور مرقه اوردی
 قافی طاش صو و ارغبله لاله زار و مزرگشی
 شول جبال اتی کرسنی بکایه کرمایه
 کند وز بی کینا بله بر شاه عالی
 ذره به ذره نظر بکده و کورس جابه
 جابه نه خبر اوله بو ملکه و مال جابه
 زیره عجب کبر حله
 و احسن اوله بر اسی طوع و یارب
 امر بر عکس اوله انا کنز کرمایه
 و و نه بیز سنی بر ناسر کفای
 اهل معنی معبر و رایت و جبار
 جملله دعوی قلانه اعتبار و مزرگشی

جمله من جمله ای تا آنکه لور بودم که عاقل و خیر فتنه نایاب لور
بودم که مدح مناسبتش را به پر خواب نامش جهان بحکایت حاجی کند اولور

عشق و جمل و جمل مدح برار اولور کشی
یا وای به حق رسو و فله سوز ایلین اغرا به نجه صفای قلبه الله دین
و عشتبا با دونه نهمده بیک غصه بین قال اچنزه سیر دین حاله فی ایلین

عاقبت حتراف او کنده کم عبار اولور کشی
ای کوکل جرمک کوکل تو با با دایما توبه با پوری ~~صفت~~ ایرغ آیت ای قنا
توبه کیم ایلین توبه دیمه سکرز اکا توبه کار اصغیا در توبه کار تقیا
توبه کاران محرمی مهربانکار اولور کشی

روز کار کار مدحی عاشق جوزو عارف ولان عمر فی یوق برره قلندر
دور کرد و دنیا و فانا و فاما خطا اند خطا حقدن ابر و کیمیدن او مده کمال ای وفا

چون نسیره دنیه ملقی ساز کار اولور کشی
سوی آینه عالم مرعنا را اولور غم سپاهیه تار مار اولور
اول نایان جمله خلایق ساکیار اولور نعمت و شادی و منده هزار اولور
عصه و فتنه بریسی عکسار اولور کشی

نور میا بتدی بازم در کندی عالمی حرام
نیمه و توبه بیکارم و کی سیرته و کارم
نیمه قلم بیلیم یارب کنه کارم
نیمه شسته بیمارم چه لریجه و کارم
نیمه غلام غلظه ن خرام مست افکارم

ولایت اقلیمتک بادشاهم سن امیری
کرامت کوکلر نیک حق بوکم مهرنیری
شریعت سند نیک سرور صاحب بویی
قودوشملر کبشت پناه و دوسگیر

سنگ پاوک قویوشم یوزا و رب کیم یلوارم
شود کلوشم خلق جهان نی ملکیم
شود کلوشم سلام جند هم شادیم
شود کلوشم جرم و گناه بی نهایتیم

قرودی قلمدی غم اخر مزاه یلم قارم
عجب کم کوردی نیکم قلور ریاکه دریم
بود ده بوکدم برام حجاجده کلیم نریم
نیم بر آفتم هر دم کورننم بر میبدم

نیم بر جاک ایدم نیم پنج بر پوره کم یارم
نیم اول مدحی بید بیکم صلح دی زار
قلورنم ناله هر بار مددای قادر و
سن ایله چاره ای غفار دد کندی قالمدم چارم

عاشق محبت حق بولنه یورد ملک کرک
قنده بقدر حق کورب حق دیمک کرک
درده تحمل ایله کوکلی برک کرک
دو یکا تا عیشت دردن یورن کرک

سملر اچوب طوطو لوطو غلر یک کرک

عارف صفایه و برمدی فروغ جانی
عاقلی او در که انجیه و سلطت رجاسی
در دیش کرک که تکی ابد کسرت کونی
کسرتده کسه کورمدی وحدت صفاسی
هر که بساط قدرت مله فرد و تک کرک

ایبارہ بارہ می دیوب یار اولم
 ہر غنچ لب ہو اسید زار اولم
 یوغ ایتمین وار کی ہموار اولم
 جان ویرینچہ لایق ویدار اولم
 ابریکہ واصل ولسرہ چیلی املک کرک

کوزک یا شینہ غرق اولم سولہ کیکہ باغ وراغ
 سینگ سیر اولور ایلدہ کی داغ
 باغ اچر پورہ سر ویت کور بند و باغ
 کیریکہ دست باغہ صوبہ کی جان باغ
 دولاب کپی وونہ وونہ اکلک کرک

مدح کریمہ اکلک وک میچ عاسنی
 اولدہ چکن ہمیشہ بوجر تک جفاسنی
 برورہ وکلک کور مدی مہر و فاسنی
 یار ک نہاسنے چکلک بار جفاسنی
 بریلاش بغرلو کوکلی قتی جانی برک کرک

جبلہ دن کجہی کوکل بیا سون کجہی
 برککہ دل ویدہ می بوجر دن کجہی
 بنم غنہ کی کجہی صید و صید دن کجہی
 اہلکم اشبول شیدہ ہون کجہی
 عشتہ ترکایتی تو ق و صفادن کجہی

امدی ایل فارغ اول کل سون کجہی
 باش حق ابدال اولوب تاج و قیون کجہی
 یوزکر اول بکٹ شیدہ بوجر جادون کجہی
 درہ دوش واری کوکل فکر وادون کجہی
 عاسنی بی در و در کرم دواون کجہی

کرچک عاسنی بوجر و فراق یار اولور
 کاه اولور کم نہ فلک شینہ اکلک اولور
 دم کلور کم چمنہ عالم سیر تار اولور
 زاپہند لوس قاجن واقف سیر اولور
 زہد شکی قومدی نیز قوج ربا دجھنا

کوزن کون قومک صفایند و ذکر حق اکر رک فمزد و بنا پند و
 بولام مؤمنان کجمله حبیبند و لاوالا دن غرض تو حید و امید و
 اهل جنت اولی و حبیبی که یک لایحه
 شکوه غفلت با پسند و نیده این کل مجلس عشق و محبت ابرو اول فانی کل
 بسوز و خن و شوره وارید طایق کل بنده طاق چون اولمغه لایق و کل
 سولکه نلک ترک ابد و ب چون جردن کجندی
 مدحیا علی شنگ کو کلند بر سر و در کیمینک مال و منال و کیمینک و لدار و
 کیمینک کلنجه سیاه و قفان و زار بر نفس را پی نهانینک وصال یار و
 کجندی جمله رایدن اما بورا دن کجندی

آخرت فکر کجی کندی کو کلدن کسلم چون غفلت بزه کیف اولدنی کو کسلم
 و نیرم طوطی که بیانی بر کون اجلم آه کم معصیت و جرم و خطا در علم
 بلنزم و انی سینا بر لب طول العلم
 کیمیا عقیایه یار پنداید که سا که دلا یار او در ایکی کوزم و سببه عقیایه
 هوسا ببول ایند کم لایق و لایق بولدم دنیاه بر یار و صافی که بجا
 و به کل و امن و بیاد و الومر کسلم
 جگریم بر چه دنیاه بن تیغ و تبر ابریم کندی و خست تمی نه بر و زبر
 کند علی بسم کورم کوزنی ای نور بر نویسه فانی و برم اما در رم سید زبر
 بکنه اول بونی و قره شاهد زور و مسلم

شوقد را بیداری عشق تشنه عریان نیستم
 وصل و لب شوقد را بیداری حسرتی نیستم
 کز سینه کوز و ناله و کوه و دشت سر اوجم
 شوقد جوش و خروش ابدی بو کوز باغی
 مد جفا سنگل ابله در دجست ایشی کم
 طو شور شمع کبی هر کیم اشتیغز لم

ایستنی عباد و پیر ابدی جو خانی
 عارف سویشنی مافل اسبک کله او ترقی
 اسبک کله او ترقی
 اسبک کله او ترقی

نیلر سکا ایل طالب دنیا دن اول ابرق
 درگاه حقه ابرو کین حسمونی قو
 دکلده بو بند ی خانه وارانی بو قو
 دانه بود و حصر در دنیه برد و قو

جان قولغیده دیکه دیم ساکه بر جواب
 یاد کده اوله حاصلی بو قول خطاب
 علامه ایسم افی دکل قابل خطاب

عشق کتا بنا و قومدی کم ورق و قو
 حال دروچ دردی کیم سویم
 دیون اولدی لیلی بیخیم
 کز دم جهان کوشه بکوشه بوجی بوجی

مندی نیم ایسرم و زار و ستمند دلم بلاوه درد کند یله قید بند
 یاد کده اوله حاصی بقول بولند ناصح نهانی یکرلم بیانیته نصیح و نپند
 حال زمانه عاقل اولانه سیرت سربق

دروغ مار سوزانا اید یار سویوندرمه سوزانا اید یار
 جیک حقه احسان اید یار بنم وروم درمان اید یار
 رفیق هم مردم ایان اید یار
 وجودم بسروغ زیت دروغم طوبی بطلونار حراش
 خدا یا اوشم خلقه ملا می عشقیده نار و زقیات

بنی سیرت حیران اید یار
 بنی دست ملامت قلدی بته نیم بودار محنت ایچره بسته
 سکا بوز سوره کلهشمش کبته نهی دستم فقیرم دل بسته
 بکاتقام و احسان اید یار

نیم کنج عناده زار و مجبور هیچ اولمز بودل عمدتیه مسرور
 خراب اتدی وجودم حرنج برزور کوکل اولمادی عشقک برله معرور
 عمارت ائمه ویران اید یار

الهی بن تو که قلم دل زار کز بریا طوع و نودن دل زار
 مزارم روشن ای قلم شب تار خلیک حق کاتدکل نار کطزار
 نیم قبرم کستان اید یار

شهر را سحر زدن باندی طاعن ز طاعن قادی مدحی و نه بغل
 اتوب کوز باشی دریا کی جعفر نهاسی جرمی اکوب قاندر اعلم
 سحر آنی ساد و خندان اید بار

بوجید کند و دل بر او فال الیز جرم غصیا و ارمید کم آنی در حال
 شانی اطلال و اطلال سنی شال الیز ای کوکل آنه و کاک افغان اطفال الیز

مست و حیران والد و شیدا بر بدل الیز
 دفتر اعلال که باقی کیم باز نمیش هرگاه بی کس کس بیایم اندک صبح برون
 نفسک الیز ای سبطا اید ای چاره در سبک سهو خطا و جرم و غصیا کناه
 لمای و تنز نده بودک اطفال الیز

عاقبت خیر و چون ایشنه بر منجم حتی ملک صدقه اولی کوک ایشنه کم
 جانم و زبان اول عارفه لرشم صد هزاران افزونی حسنت اول درو کم
 باد شاه عالمه باس اکر اقبال الیز

سرد میدان اول بوری مردان چیده اکی سمد دل اول صدق الیز مرمر کبی
 عشق و خواست این یامق کر اکر کبی خالص الیز غل و غشند اهل او کنه بر کبی

بوت عشق اچره هر کم قلبی قال الیز
 کی شوز بهد جا سرتوی سلهنی طاقن یک صلاک لشکر بنی نفسی فکینه قل
 مدحیا و فکر الیز حکو قیما را وقتا کور و کک صنف نهانی اهل کی صفتن

حسرتی اولمغند پرور هر مکنس بالین

دیگر بنم کلام فکرم صفتین بهانه
چو طریق حقدن کتم تو زین
لطیف اولمغور الکرستی مانده
الدغه عاقل ایسک بانه بوجها
کم مرغ آویدر دینا بر آشیانه

ینور حسرتی غم درد اکه غصه نین
دیور چو کدب و سبنا حقدن ضایع
هه بورمانه خلقی دیور نوز وید
هر کجک بونده کلدی کتمک مرادین
کویا که مالک اولدی بر ملک مالکانه

کر مهر عالم اولسک کند کی کورم ذوق
کرک اجل و کنده سنن مثال بر
مغور اولوری آدم بر ایکی کونک غم
اول بار عمر اولمغیکنده غره
کاتک بهاری آخرب کون ایرین سحرانه

چرخ بریند باشک اولس کر برابر
کر اولمغ کر اولور شک جهان سوره
کرک کیمتبا اولد هر کرک سکندر
زنی امان درر بو کردون خون
صوکبی قانک اچر خشمده قان قان

سکندر اچت مدحی کاندن ایریندی یان
چون قلدی لطف باری جان عزیزه
عشق شربتانه نیرکده نکلن کران
عارفان ای نهانی چوقدر جانده نادان
هر بری بری بودی مدح حقا که بوستانه

ای دل پیاره بلاد ن صفتین راه مجستده خطا دین
 قائم ایکی کده بورون صفتین ای یول ارمقش و هون صفتین
 یول او بیجی برور یاد ن صفتین

ایشله شول ایشی کم اولدی یا عارفه لازم دکلر بور یا
 ترک قبا ایله دکلر قبا چونکه قبا طو کنی قلدر عبا
 کیسه قبا یه بو عبا و ن صفتین
 نهمه صفتین نفس تنه یو کور و صاغ و صول ایس کتکاور سور و
 کند و کی شیطانی اعلا کور و علمک و ز بهد و ک تیکه لوب
 اوله امین مکر خدا دین صفتین

دار فاعارفه اولمز طو رقی قلدری چوغن جتن ایری طو رقی
 اکسینه چوب خبا اوررق چو قلدری بود اری بقا و ن
 قلدری بو مکاره فنا و ن صفتین

او کجه کلن دهره کیت کین اولور اخرا و ده بار بلا سنج اولور
 صنم انک رور شنی بیج اولور چونکم او کی کین دھو کی رنج اولور
 طاسنی ضیا ایچی حفا و ن صفتین

نویا وی عارفه اولمز حرام عارف ایسک امدی پوری الکام
 کوشش اریب جفا اول صبح شام طاعتی طاعة صرف ایت مدام

قلمتف عمری هباً دن صفتین
 نچ دوستر عجب و تکبر قول قلم نظر عجب صانع و صول
 مدحی اوز که ضایع اوله کم بله کبره کمال حق دلیل سر بول
 طوغری یوری سهو و خطا دن صفتین
 دیر اسکجه بولاسن وصول طوغری یوری بقصص صانع و صول
 کل بوسوزی از برتسای پره صول هرزه دن کم کسنی مغدی رسول
 او عسره نه نهار اوارا و صفتین

حق یولنده های کو کل بکره و کار اولد
 برکجه حق قوروشند دبد و خوار اولد
 خوار غفلت دن ولا حیف که بیدار اولد

بولده قالماز سک عجید رکم سبکبار اولد
 زهد به صوفی بیت عالمده و ایم در اتم
 بای و هو دن وار کل سول چه مایه کرم
 زاهد از هدر یادن فارغ اولد و ابراهیم

ساکه بود دولت بترکم اهل زنا را اولد
 خیال اولمشد سکا و بنا هوایه پس
 عارفان سکا و اصد به باغ افکند کسری
 طوقه بوم کندنی کفایت خیر اوار اولد

کند و ذات کند اید و یکدیگر که چک
 که چک از حق قویوب ای یزدی لبرزه

بلید که حدکی بهمان ایلیوب سرور نقدی مرک و ارنی اندک تلفیق برده
 درده اهدم بنف عشق کفرنا را و کد
 باوه شوخت کمتن و لدن مدام مدحیا عشق اولنوصفا بیروم
 نوک کز سک است عشقید عین صبح شام ساقی باقرین اجد ک چون نانی طولو جام
 مست بخود انگیز چون حش بشیار و لک

اولیه
 دید و پیش که کم غن رخ زرد او سوزده چوق کرم اولبه حدون فروز
 محبت و غم چکده اقرانی بر فردا یو شول کوکلدن بیز روز کم اند و برورد
 هر کس نه کم بلادن اکلر اول مرد اولیه
 یار ایکنده که اولن جهایش اوله تا به معرفت او سنده بهر و ماه اولیه
 غصه و درد و بلا محنت که راه اوله آدمی و لدر که انده درد عشق و آو اولیه
 لیک حیواند رشوم تر چشم و زرد اولیه
 شول کسک قلبینه کم ناظر اوله برور یقینک کلنی دست جفای روت کار
 جوشا بر در یکبی اولور دنیا و غم هر کس که کلند کم بر دزه درد عشق و غم
 بهم روزی و هم سوزی کرم اوله و سر د اولیه
 اوز که یار استانی کم اول کما هم اوله زمره اهل معرفت اچره اول متار اوله
 نیلر زبانه کم و تمام اوله غماز اوله بولدش اولدر کم نبله محرم و شاز
 او شمن اول و سندن دلیم بکدر که اهدر و آو
 افتخار ایلر شوم عالمده تاج و تختی وار آخرت و لدر که غایبه کار شوم وار

نیلسون دنیاونده بوج زنت بختی دار عاشق صادق کا دیر که ترک زنجیری

حقت و دبدار او مانگر نیست جو مرد اولی

خلق عالم زندیات عالم احسان دیر زنده قلما چون اندن چشمه حیوان دیر
کیمی قابوسنده سایل کیمی طومش نایر اول حکیمک حضرت قدن قامور ویران دیر

بو کمال اتی دس لے دیر که فی ورد اولی

عذار که شمعک ز عاشق کرایه یوز جان صبحی سودا شک مجنون سرگردان یوز جان

طریق عشق با ملک بی سرو سامان یوز جان محبت شاهنک بزنده فرمان یوز جان

کدی کوشی قمر عالمک سلطان یوز جان

حکمت یاد بنکوزون نولاسکی روان سرشک لاله زبکد ز میشتا اشک

بویزدون ماجر مرطک سارک میان اشک رخک کونک کویک و فزاد و فغان

جهان کلزار نیک ز بیل نالان یوز جان

مجدد خلاص و لدق جهانده غم کو نور و ک آغی بر دم حطیکه بریم ملدن

میگت کینتن بلزدی کیمیشل آوند عددن کلید بی بزم وجوده باده اولدن

بلک سزار نک بزواله حیران یوز جان

بزه صو ساقا عشق منکم بزغم عشق بزای روح مصورتا از لدن همد عشق

بزی بکایظن اینه صعبین بزغم عشق بزای روح مصورتا از لدن همد عشق

سرکوی و فغانک صانع که مهمان یوز جان

بزی زاهد تپید در صورت عین مبله   دکل پرورده جسم حق بوزن آ
 نوله مدحی کجی مشهور و لورسم نکند مبله   سلیم دیش لبک و صندلی ابد و پیر طایفه
 زمانک همکله حسد و دور اینوز جانان

خدا یا منظر قهر زین کون کفار کجاری   دخی سنوئل باری سومین شاه ستمکاری
 پریشان اولد وین کو تیر کجای حسین کجاری   الهی جان بیست ساله شیم بن اکلی سرداری

کرم قل و تلمنی قهر اید منصور اید انلاری   حسن ظفر ایا منی کفار و کسور
 بری خراب بر باز عجم اقلیم اید بر نسو   بری سنوئل جبار باری سومین ظالم لری
 اکی سردار اکی بوزون عجمی بوز بوز   بری سنوئل جبار باری سومین ظالم لری
 بری دار سنوئل اکی استون ستمکار کفار

سپاه کونکونک ستمکار و بر و سعت دیر   چو حسن رزاقی عالم اولاره قوت
 عدو ایست بران فرق بر له محنت دیر   جبیک حر متبته عسکر اسلامه نصرت دیر
 کمال لطف وجود کدن اول انار کونک لری

نجم کونک عزت ایزد جهان کبی نهان اولم   رسول کبریا به صلیه مدح و ثنا قدیم
 طریق حق کورم محمد بنده طوغر توکل اولم   توکل ایلد و رب کاهک چون بوز سوره
 جبیک کونک یون ی صوبیت ایزد عظمی باری

زبان خجی کویا اید و لسان اید حسن   ربه عالی جیا به بنده فرما اید حسن
 او شاه کارانی خسرو و در این اید حسن   یو عظمی و ارا اید و چون احمدی اید حسن
 بنسن و برانک معصود بن اعی ملکر واری

بار خست فاسم بودی بنی پیر الیدی رنگ ویم تا تو املی بر لبه مغیر الیدی
 جرم عصیان پیرن بو نمیزد بخیر الیدی ای درینا خشم بدین الیال پیر الیدی
 عقل و جانم قلعه سن بیا غده تیر الیدی
 اهل سنگ تیغ فرقت بر که کسدی سر این بار مارا تندی خست شوی یک سر و زر
 سر راه عدم قلدی اولار کیر چالی خشم جریسی هر بو عقال کس کیر
 نخل اولدر که عقلی شکر کیر الیدی
 دور کردن کم بنی ایتار صیالمشدر جسم زارم راه غده پایال او
 کشیک در دوش آبغالمشدر دو سکر بو عالم اچره کم کیرالمشدر
 سؤل خفا لکم بجا بو غش شیر الیدی
 کندی پیر الیدی بودل آغی قراچون کیدی راحت جاسن محنت قبا سن چدی
 طاعت حقن قاجردایم حرامد چدی نه کم و یوردم نصیحت باطل بسید چدی
 او شیه بو کون او شیه یارین دیتا بخیر الیدی
 کوز کوره حیلکمندیل طوزوب لری خونس ملایم آتشیله دمدم و اغندر
 بی قرار اولدو نمیزد بکوز طکلری هر حق بول عرنی اتم کملک اکلری
 حرص دنیا پی طاقوب بو نیوم ز بخیر الیدی
 حشر دیداری بار کوز لرم کرا قلوب بغری نار و آقی و سدم بران قلوب
 حرص محنت و جودم شهرنی ویرن قلوب نه اطلای و نیوه بود و در و مان قلوب
 نه معترا سبود و شی و نم و بخیر الیدی

مستی بیش بیدی جهانده آلت تر بر اید اهل اولمق اولوری بالوز جزیری
 بوسوزن معینستی فهم اید بو نظر بر اید بوسوزن بیک سلطان لشکری بید
 حق تعالی برایشی کم امر وقت بر اید
 میهنک عصیا کنده اولدی کن کندل زهده تو اسینی کم عله قهرم اولدی بید
 اولدی کج فرفه انظار اید قدید اولرک رختند کسیدی هرگز امید
 بو کمال امی نیست کم جرم و تعقیس بر اید

سن
 نیج برحق قوسینی یا پرسن واروب دولتور بانی قاق
 عبت بولره صوبکی او پرسن آبا غافل چون بو لدن صبر
 که بنوب غفلت آیت چا پرسن
 چون بوق سنده بر ذره عشت او ظالم نفس الکرن اطا
 او بوسن غفلت الیکدی ستا او باقی شاه قلمر سن عباد
 بو غانی قوللرک الین او پرسن
 جفا کلزار نی صوبکی افدک سکا یوز ویر ویر سبب جتدک
 بساط عدل داوی او ده یاقدک او واروب طوره سی ملک کی تدی
 بو قویوب کیده سی ملک کی یا پرسن
 حرامی میوب ب پرسن و ما دم ویر سن مرهم استینه و رحم
 صونر سن شهید و شکاری نه سم اشک مظلومه ظلم اینکدر رهم
 واروب ظالمه رات سن یبرسن

عمر بر صوبه کی افتاده در چون   به بر جوش و خروش ایگانه اچو
ایر سندی سمیع بود مده بر اون   د مردن طاع اولور سکت دخی برکونا

اجل کلد کده بر کدن قوبرسن

جهاک الکلاک ماوراسن   دخی هم بیر ایله کوکلوراسن
سنی شولدمکه عزراشل اسن   اولو مدن قوتلو بقیقه داراسن
چو جریخ او قلا رین فرشو پیرسن

اولوق دعوسین ایلمی نده   بود عوی مدتی اولمز ارنده
نذکلو قوتلک ارسه بدنده   عمل بوق او چمنه او چمانه
کمال امی کبی سنه بال و پیرسن

کوزم باشی روان اولمز دم اولمز   کوکل بود مده نچون دریم اولمز
انچون با که کیمیم بهمد اولمز   نه دمکم حیر بو کوکلیم خرم اولمز
یا نذر دلدیه هر دم فی غم اولمز

هر عاشق دل آواره سی وار   صنوبر کی بوز بیک باره سی وار
کیملک سینه سنده باره سی وار   قولر یاره سینک چاره سی وار

بنم بوز غم به مرهم بو لیمز
بولمز آره سکت انسیده چا   که غم ستر کمنه کون رسیده
گرک روی زمیسنده آسمانه   از لدن تا قیامت بو بهانده
کمنه راحت اولما دی مهر اولمز

بود و ربه و فادن داد و بی داد   بزی بر خط قلمنر عمنن از ادا
 عیند اولدی بوکل شهر آباد   مکر بود من لرا و چقد اولیاد
 که زندان اچره قیغونم اولمیز
 در پایسته کویا بوسوزلر   بلور صراف اولن بوسوزلر
 سنی خردم ایدر یوزدن بویوزلر   بقا بیلن بقا بست پادین اوزلر
 قنایمکک بناسی محکم اولمیز
 نیچم ایدر جان بدست   نیکن انشرد لورن نه دست
 نه پرست مرغ و لور نه پرست   نه بال و کل و ار آر دست و دین
 نه دو کوف دار که آه خرم اولمیز
 سئو کم صورتده قالدی اولدی حیوان   رن صورت کز لر نه حیوان
 قولق اور سوزمه ای اهل غنا   اول صورتده یوز پیک آدم انسان
 اولارک بکیده بری آدم اولمیز
 چو عیسی دین انندی و اف   شود کلوم دخی قالمادی کافر
 اولور می غیر آدم بو کافار   مسیح لور می هر یاق مسافر
 قنوی عیسی اناسی حرم اولمیز
 شولر گیم کلن مولایه دیر   اول الهی و الله آنی کور
 بو وار کتد چو بوقلو فیکر   قنوی بکسول مقام فقره دیر
 دخی حرقه کین ادهم اولمیز
 اولور می سوزده بکزر سیدلر   دکر دنیا طولوسی درو کوملر

یه قافه کوهر کفدرین بلور مثل یوزندن اولور می ایز

موا احمد رسول اکرم

دخی سوز چوقدر اما کیست سوز ار اولوب منزه شوبه
بو کوز نوری کهر واردر که کوز نیچ ایش وارو کی که ال ایز

دخی سوز وار کم آنی دیسم

دل مدحی جهانده کلمه بر سرور ذوق و سوبه
الم دنیا ایشینه صومعه بر کمال امی نیچ کم طمنم دیگر
بین سوبه بود لی ایزسم

عمل و برلم چون خلق جهان دیندن استنای خود و لفرق ایلر نیجانه

چمدی غم بنو نیکی هرگز دل دیندن اعی بن بلرکم یا که بسودا دین

کم بو کو کلم قوشی اوچدی کجی ملک خانه دن

بلورم شهر خودم عاقبت و برن اولور رور تیردنی آباد و ملبوس قلوب

چوق چالشم و نیک بو قوشی بوز لور هر نفس عالم هماسی کان شیر قلوب

کرچه نفسم بنو نیکی کجی ی بودیرانه دن

کثرت اشغال دوشم او غلام غلانی بونک چون کوندر لدم کویا دین

بالا جواب حق دیگر کن عالم بالایی دوشدم اول برش اولند و سندی نیچ

ایچدم اول سرخوش اولند ایچدی کی بیانه دن

کرچه قلم عرض ناموسک جریسین تار جکدم ال جمله جهانده الیدم سرک دیار

بزم عذبه جردنگ اید قالدیم خوارو - ایچدی عشق منرا بن گاه ستم که خجاء
 هرگز ایلمق کلور می عاشق ستانه دن
 عارفم بن محبت هرگز نالشم معذنه - دزه جلم نظر انکی کوز مک معذنه
 داخل اولشم فوله بر اهل عرفان کجونه - بی تکلف جمع ایدنه عشق معنی شمعونه
 دوزی شو قیله تیز رک دوشم بر وایدن
 طاعت دوشتم عالمده بیگنا اولشم - صور تاجخون وی سیرتده دانا اولشم
 بایرینه بایس احوق ابدل شیدا اولشم - نبلرم آبیانی چونم ترک دینا اولشم
 که صفالندن کجمرسه فارغ اولد شانه دن
 تا ازل کیم وار اولور مدحیا دنیا دن - معرفت اهلنک اشد بر بختی کنون
 دانش اهلکینه عدونا دانه امارت منون - بکمال می کسی بچاره آواره دنون
 عالم اچره نه طوعی سرور نه طوعی آندون

خلعت عجب اید قالدیم اول یوز می ساقی - ضایع شدم کونی چاری کذر کاهیم قتی
 دوستلر گاه ایدک اول اولور کاهیم - ای در میغا بلرم کم منزل راحیم قتی
 کارباندن ایرد قالدیم زاده سهر اهریم قتی
 غفلتله راه عشق اچره بتور دم کور - یول یا کلدیم کچه صاندیم کوز کور کونور
 صدقه در کاه حق قوت شو طوتدم یوز می - مرشم اویم کیدرکن المش او کور
 حتمی او غری ابارشیل رو بکاهیم قتی
 چو که دروش اولد کز او را ایدک کور - حقه فربو بخلق لهار ایمکور

یو خلق اولسون آج وخت بجزه ملک و ملک
 ترا کو اولدی قیو عالم جاوش یا کنز
 یو کچ کوندن اکلمه کیم کو نشم ماهم قتی
 یا و مه کلد کچ عصیانم قیو علق شکر
 قلد و غم عصیانم هرز قلند یا نوح
 معصیت یا شکر اموالی با شکر انتر
 در دله آه اندو کچ یور کم قینر طمشر
 اغلیم خعلر کوز مدن یا شکر اهرم قتی
 مال ایل اولدم غمی فخر ایل اولدم فقیر
 عالمک اندیشه سی کو کلد اولدی جاتی
 نفس ظالم دیر ویر طوطی بنی قلدی ایه
 بن بوزندان ایلره مجوس غریب کی حقیر
 اول و کمنز فامان و ملک و جاهیم قتی
 غریب و شکر فکرت دیده ییم با شکر قتی
 اهل عرفان ارسنده کند قیو شکر قتی
 دعوی باطل قیو رم اهل معنی ییم دیو
 بی خبر غافل یور ورم حقندن آکا هم قتی
 دوستلر معنی امدی بر کزده عالم صوره
 نوله بکر نه کوزم بایشی نظر وده
 حد تر نو قدر جمال یاره قرش و طو معنه
 عاجرم بول و ارسنه قالدی ایتم
 فضلی قیو لا غوز با که الله هم قتی
 میسایلوار معنه قالمادی اول تاریم
 بکیر اول سبار نک یاتنده دوستی یلدنم
 اکلد کسکلم چون احضار اولدی شکر
 کرچه آو مدر کمال امی ولی نقصان
 آد و قالد کور حال کاه و بی کاهیم قتی

مهر و وفا سی بوجها کج حفا ملک
 هر دم سرور و ذوق قیو رجا ذوق ملک

گلزار دهر که آخر نمی چسب بملایک ای کلین سحرده فغانی بملایک
 بالی بود هر که کهنه نک اکلک بملایک
 بچه جانده بمر که کر خشی حاله جان و گوکل صفا ایدیه مال و مثالده اگر
 دهر دنی یه صغیر ایسکیال و باله فاردن و جی اولور ایسکیج و مالده اگر
 بس بر کفند آخ ری دنیا ده جاصلک
 ایش بوزمانه آوید جوق دور بواشید بغیرین شمع برله ریش ایدر
 بزم جانده کیمیکه بگوگل غیش ایدر کیم صویرنه جاسی بوشیش ایدر
 دنیای دونکه کاسه ایدر زهر قاتلک
 باشی بر ابرو لاله کوکده ماهله جاهل کیمیری کچر فقر جاهله
 عارف بلای فقره دوش راه و واهله ویرریش غرتله جاه جاهله
 عسیر کچر فلا کتله مرد کاملک
 رستمک ایلد اکیبی بنایت میای جانانه یرویر ورسک ارباش و جانکی
 مدح بزمده دیره دی کورسن زبانی بغلر نهانی دهرلی برکون دمانکی
 حقی سمیت نیاید ایده کورواریکین لک

کیمیر که لطفک اکلای پادشاه مدح ثنای ایلدیه ریاسنک
 استک قهوکده بنده لکه ریجاشک یارب کیمینه جاکر بکیم کدشک
 جرم و خطا همیشه بنم و عطا شک
 سر آتس اولدی یافا کوردرز شک فنا و قنقی اولمایه یار مار

خوشید و کزده ذریه او بوم می اعتبار بر بر او بج غبار سیرم قلیل و خوار

الا و نعمت و عظمت کبریا شک

و بزرگ کنیه طبرخ ابکی چونکه جان بجا کور و ب لطف وجود کی بن قائم شوم
حیرت نه یم که بیلم ای معد بن و فنا بن کم اولم که مدح ثنا ایلیم سکام

شکر و سپاس منت و حمد و ثنا شک

هر شو که از غله ی شک عشق که بهوس شود و کله سوری هر کجا جولان اید و بر

اولدی محبط عشق که دوست که خار و سن همه مال که مالک همین بس

و زمان شکدر امر شکدر رها شک

تقوا سلاجینی کی تیغ خلف طاقن اقلیم نفی ایلیم کوز جعد به و باقن
مدحی نه پیش بویسته نه صاع و صول یوقدر نهانی پشت و پناهیم و صیقن
دینا ده آخرت نه پناهیم خدا شک

شودم حاصل اتم نار حکمت حرارا او قودم حمد قانو شفا برله اشارا
دار و منجا نه کجده کچوردم بچ اوقا شرب جام عشق که نیم مست و خرابا

حرابا تا اچره عرض ایتیم نوله بوم منا عالی
سنگ عشق یوغای زاهدان معینده طریقی کیر مرزن نه بن آدم و بر سن
زن دینا یل ایزد ک صوسن کند و کی ارش محب و عاشق دیرین نه دینا غم ییر

یوری و از علیکی صاف ایت قوبو باطل خیال
کور بر اهل درد و غم طاهران اولدی نمازی می خله که شتر اید و قلور

کور و زبیرم عساکر سکوبه کلوژت بهما زرق را بید باشن صالمتی نور

به بسوی صفای سماع و وجد و حال

هر سنی کز نو اسکن دینم خدا صبر سنی و ایلین تگشی یونع ایتکه فادر
خدا بر در نظر اولمزا کا چون طاهر باطن چون سن آتی نیکر سن کم اولد ضرور

جمیع فزده دن ظاهر کورینور کون کبی دانسته کویا
نظر قل جمله اشیا ده کونین حق در حق بوموزی حق بلوب سویله یوری ای

کونمتر حقد ایر و قنده بقسم کوز و جهانا سنای حسن احد در عبار مختلف اما
حقیقته اشارت بل کاسن بوعبارت

ای کو کل سن باطل ایند کچدک جرم عصیان و خطا دن فاجدک

او جمع اچون پرو بالک اچدک بهی در بغا خیری شردن سجد

بوستان مز بدون کو چدک

صانع اولدک بحر عصیان طاکو حق طالب اولدک گریان اولو

حق متنده کندکی رسولوب تن طاوعی برله چوبلکده فالوب

جان هماسی برله گوکه او چدک

هر تعالی خوش بلورسن کور مدین واقف اسرار او کورسن صومردین

خواج اولورسن جواهر در مدین سر طعای خود بیز سن یر مدین

یا حرامی بنجیر و بتهجک

طالب و ناب زاده آواسن آه نه بنیاد بر مار سن

ہی مدد ہو درود و زمان آرسن   حق پشیمان برسن ای پچار
چون قناعت شربت بندن اچھدک

مال فارون چون سنگد ریند بسن   عاقبت جو کلم فی ترک ایس
برایکی کون صکرہ قویو بکید بسا   حق باطل دن چنی فرق ایس

عمل الہ کو کل کو زینہ اچھدک
معبود سلام وار قوم مطہر   جانی ترک ایستای مسلمان اول بھی
کچھ مرز بس کی صفین بو برز   شہر ن ارنوق نسبتہ چمر بس
طار کہ چون حین سخن صا جھدک

میا عینب سینہ بقہ کینک   خلقہ دوران کو ستر عینک
کو زیک کی آج تر کن اور کم پیشہ نک   غفلت ایہ ای کمال حق سنک
بکدی عمر کس جھان کچھدک

سن برعنا سن لاکر نہ ذاکر کرسہ   شاہباز چیت قوغدی غار نہ
ناظر او حیفہ دینا ایچون پیشہ   اتمہ عرض احتیاج ای دل صفت ہر نہا
پاؤ شاہکے اراکین رزقن ویرچی ہر
عالمکے عارف اولان نیلر بو ملک والی   اکھدی بلدی سیر و نیلک ایوالی
زہر حاتل بلدی عاتقنر و دہرک بالی   شول کہ ایدیندہ یم کم و میرزا اسکی شالی
صدزاران التون اشلمنن فونکی اطلسم
کوشوار شک نیم بند دم کو شکد محل   کتہ یابانہ ولا تو پیری بندہ کل کل

اهل دنیا و نیا و نسل کید زلدن کسل
 چینه در دنیا می دون عارف قند فی مثل
 طالبی نکستان معنده بکر کرگ
 میسر نی سوز لر نی کوشورایت کور
 قلم بر فنی صنایع عقلگی باشکد وز
 کو کلکی دنیا هوانا لب مولایه وز
 بر دل ویران عمارت ایتمکد سعی اید کور
 ایلمه فاست و کل بنیاد مسجد مدر
 اکلدی می نینه یه کلدک نذر نفع و نزر
 قور کیدرس عاقبت قالمز نایمده سیم وز
 دار دنیا مدیجا جوکم و کل جای مقرر
 ز اوک ایت حاضر نهانی بر کواپلر کمن
 هر کلن بونده کیدر قلمز نظر پیش و پس

بچون لطف حق پناه ایتمکد
 یه کون واری یوزک سیاه ایتمکد
 چو دست ایتمکد بجه ماه
 سن ای خواجه بکر کناه ایتمکد
 ایدوب توبه بر کونده آه ایتمکد
 کیم تاسی لر فغانک قنی
 درونکده کنج نهانک قنی
 کوز کده سر شک و انک قنی
 اگر قول ایتمکد سن نشانک قنی
 کسن خدمت پادشاه ایتمکد
 ز بانکد سلم سخنان کی تیز
 فلور سن مسلمانلر کی تیز
 ایدرسن نه لطف حق امیز
 سوزک آدم اما اوزک بی تیز
 بچون فرق ماهی و ماه ایتمکد
 یئورسن ملایم ووشک ووشوب
 ره حق بوز طومغه او شوب

طوب بنداماره دن بو پوب بیلوکه عمل قوشاغی و پوب
باشوکه رضایه سی کلاه ایتمک

چو بوند خطاصو پی جی بیکدی یاقو جانک انده بو عصیان او دخی
قنی خوف دین و پی ایمان او دخی سنی شک و الحار بولد قودکی
که گاه ایندوک اقرار دکاه ایندک

ره معصیتده اولور سن دلیر کور سن کو بیک نفسی چون نره شیر
نچه جان ظلم اید سن ای امیر نچه عقلی نفس اید سن اسیر
نچون عقلی نفس او زره شاه ایندک

جهمانده نه دکلوصفا سوز دل اولور دار عقاده خوار و خجل
نم بندی کوش ایدوب شو بلبل سکا صوک لشیچانلق انشی کل
براعک کوروب عزم راه ایندک

چو تاور دکل سن اتوب اوغنه و نه سنز لک بخلیوب طور
دور شوب مدام ایلر و اوغنه تنه و شهنو تک لشکر قرمغه
دل و جان میرد سپاه ایندک

ایشت کورنه ویر مدخی با جمال قلدر اول براهل کمال سوال
سوالک جوانده بودر مال نه هر جایی صوفی سناقی کمال
که عالمده بر خافت اهیمد

بز که اقلر نمک سلطانوز کر که گیز کر شاه و اموز

عشق بزمه جسمک جانور اهل عشق قویوز قربانور

اهل دردک آتش سوزانور

آره دم بردر لودره چاره یوز دید یکر کم بولیمز سن آره یوز

منت اندم آخر اول دلدار یوز کون یوز بد بر کون اولدی یوز یوز

یوز کون اولدی اول یوزک حسیه یوز

ایون صالیدی بنی کردون دون بخت نامورم اندی سکنون

حمد بد آخر اولدی ذوق سنون دیو منفی ایلک چو کم زبون

یتیمش یکی ملک سلطانور

بغرمی تیج ستمله یاردی یار کویا فتح اولدی با که برد یار

چهره جانان کوردی استار درد عشق ایلر کشی یار یار

اهل عشقک دردی بردر یارور

عزوت واردق دیدیه پرنده بند ترکن اوروق عالمک برنده

بولمدق بر یاری بیک آوده بند ملک فقرک مدحیا عالمده بند

تاج و تختن ترک اینا سلطانور

دیرک عشاق کاری دهم سنار اولور هرند کلوانی ارسته دخی مساز اولور

بستلاندی بر ارامی بغایت آزار اولور عاشقک ای فکرده زهره یه مساز اولور

قدی چیک جسم قیلدن اینی بکندی مساز اولور

وصلکده جان دیریم ای کوزی استیک حکیم بویجه خورکای کمان ابرو

صبر ایدردم جور که اقامت دجو
 آشکارا یلزدم مهر کای مهر و سنک
 عاشق که در دین آه کم نماز اولور
 غنچه قلعه کار عیشی رقی بیل ایلمک
 صحرای سنبل بوین گل بلبین گل نمک
 خویشی در عشق اهلنک یار تنزل ایلمک
 عادی عاشق که جور و تحمل ایلمک
 صنعتی و لبر لرک جور و جفا و ناز اولور
 سن نوزائیک بکاکم بن تحمل ایتمدم
 سایه سرو قد ک قویو سیاه کیتدم
 قامت بالا که چوق الله اوز تدم ایتمدم
 از دلبرسو دم از مملکت سیر ایتمدم
 سن قدر چوق جور ایدر جاناهانده آزا اولور
 وایم الله لر بنم ایلر هویشی کو کلی
 مد حیا دل بلجین دیلر هویشی کو کلی
 سمت یار روز کار ایلر هویشی کو کلی
 دونه دونه اوینا در دلبرسو کو کلی
 دلمار و ایتا اکثر کبوتر باز اولور

الدم الی برهام بر باد کلف ساهی
 رام ایدر دم اما اول یار کل آنا
 رفیع ایلمک بوق چاره کوردم غم الای
 میخانه عشق که بیک شوقه جراحی
 چکدم بر باغ اوزره بلبل نولانی
 ساقی نمی دخت چو نم بنی مست ایتمش
 لعلی هویشی کو کلیم خوس باد پرست ایتمش
 بر آید آیتدن سالمتی بنی مست ایتمش
 قمار می دخت با بنی شکست ایتمش
 غمخانه دختده بولدم دل بدنامی
 اوز با سنک بون جانایا یاطر عشاقی
 جود و کرم و لطفک لدرده ناله باقی

طوتی مددایت نام مجرب و افات
دوران این صالیدی بن عاشق ناکامی

ای دلبر پیشوای دل در دین و دستان
حی حسن اینک شایسته ای چون احسان
اولدم مددای خونی صواب داده کلفای

بی معرفت انسانی نسکیده برابر بل
خورشید جهان اولی لایحه اول و زایل
کربوتی محنته سیم اول و خفای

کردی بزم چنگ و کوف هم اورور ز چرخ کرب
ایلمشوز بزبویول جانی صرف آه عمر لغتی فلذق تلف
کنج جواهر و بروب الدق خرف
سجوازل خوابه ایدوک بای ایدوک قاتل ایدوک بهریش اعلی ایدوک
قیمتی یوق بر در یکتا ایدوک قدر کی بلسک کنه دریا ایدوک
هر نفسک و زود هتک هر صفت

دیگه سوزم سگایه پیر و سرور
راضی اوله حاصلی سندن خدا
ازم او یوب نفسک از ویر علف

حق اول ظاهر و باطن کم کز صفتن دو صفا تنده کم

60b اوله قوی دنیجه ساتده کم قالمه جهات ثلثا تنده کم

علمله اولور کشیده هر شرف
قلمر نظر صانع و صوره طوغر و کسب
تا که سکا حاصل اوله معرفت
حفظه اول حق کورت حقیقت
اتکه اوی یاده که اینده کنایت

یاده او یوب اوله صقن ناخلف

بوسوزی بر خویشتن ایشک
مرد زن خود پدرک والدک
سز بوسوزک معنستی شویله دک
احمد و اقدم در را اکت دک
یاد ویدوکم در او شیطان خرف

عاشق اوله هر شوکه کم خورده و خواب
جسم اولور محضه چ و تاب
بایسته جنت کورینور هر خراب
جیف سور جمله غرابه کلاب
طولی سکر استر و لیل کلف

حیله الیه شو لکه کیدریار نه
طوغری دارم دیرینه دلداره
بق بونیم کو کلک افکار نه
جرخ فلک یاسنک قلاز
قانی سیر چون سن اولان همد

پنجیه دک عالم اولسون خراب
پنجیه دک جان و تنه اضطرار
پنجیه دک حاله چنک و رباب
پنجیه دک بند کشتی کباب
پنجیه چنک و قوپوز نای و ف

پنجیه دک دوق و صفای سرور
پنجیه دک اولمیه سن بجهوز
ایلمک دوق و صفاده قصور
پنجیه جرم و خطای و غرور

نچہ پنج مسبق و مجبور و مسرف
 حق دل و جانہ و اطال اول قول کہی کہہ ہر طرف صیلا قول
 کوزلمہ نادان لغ ابداً و صلی و صول جورہ بجا بقیت نوری از مہ یول
 ایک کی کہی ترک اید و طوت بطرف
 مدحی بیمار و مستیرہ با قوک راہ ضلالت و قلوب پر قوک
 شاہ ایلدہ اوینی واریدہ قوک فضلن او مرا می کمال او حق ک
 قور قو کو غنہ و دیہ کم لا تحف

بشو کہی ای عجبین کور کندی کنا کوزلر بیک کنا ہی اراکین ہیج برکون ہیج کوزلر
 قولمیدر لکم ضای باوشا ہی کوزلر ہر کم اوز حدی ہی بلر طوغر اراکین کوزلر
 مسرک راہ حقیقت در الھن کوزلر
 نفس شوم لصلہ او صابر نہ جملہ عالمی بغش برکندہ او نہ جھانہ ہمیدی
 استر ایدون قومہ حشر و کجا ہم حمی نفس غورن بہ جیک کور کہ مسکین اومی
 حمدہ افعالن ثواب کار کنا ہی کوزلر
 شاہ شقہ قول اولو سیک کل بر و اچلدی قل نظر رین دیلکدہ فلکدہ مہر و باہ
 قلم کر مہنہ دنیا ہی و ان چون تباه بندہ سلطہ عشق اولن اولور معنیہ شاہ
 صورتا کر جہ بود دنیا تحکا ہی کوزلر

ای ظلمت عالمندہ استین آب چا ساقی دوران مسکا صوغنی و بر جام معات
 اچ کوزلر کم سر بر طوفان اولو بدرد کند و زین ترک ایلین عار بو کوزلر جات

عالمک بی رنگا دلوب سرخ ویاپن زلمز
 بسره دهر سکندر کی طوطی کلمتک
 عارف اولان مدحیا قلم نوکار احتمام
 ای خلیلی روز کارک سالن و ماهین کوزلمز

دل دیر مبتذل کوزل کریمه سیری
 بزی دفاون اوله نوجان و دل بزی
 دلبز و درک تابد این دلبیری
 ترکا بتانی که هر سوزی لغو و دروغ
 عشق اهلنه جفا لایده مهری یوغ اوله
 یا بانه اتمه عاقل ایسک نظم کوهری
 عرض ایدم بکون وارو ایله یاره یاره
 یارب چاره نیلیم اول ماه یاره می
 چقدی ملکه مهر ایدم که مشتری

اول شاه سی کورسم اگر عقله بنیاد
 بن ننه اسکی اگر فایز بنیاد
 افاده کی بچلین مهر خاوری
 ریز فراغت تشینه طغله کوکلکی
 اوز کند ی باسک غله سن اغد کوکلکی
 دوشد کدبار سربته چون کله کوکلکی
 دهر بانه صحنه بر غله کوکلکی

مدحی اگر که عارف ایسک کز مدح سیری

شوکم عاقل در عالمه بن اولمز   چنان کلین در اک کلین اولمز
 محبت اهل جان اولورن اولمز   محبت اولاند حسن بن اولمز
 اسیران فوزندوزن اولمز
 واروب بر کرچک از پتینه   طریق حق طوغ و کتینه
 قمو دارغی هجرت صابنه   دو عالم دن فراغت ایتینه
 کماهی جمله اسرارشن اولمز
 شوکم کرچک اولور سوزی کرچک   بوسوز قالسوق لاندکده کهرنگ
 اول الله ابرم دیر سیکلنگ   اگر دانا ایسک نیادن ال چک
 طریق حق تعده اندن رهن اولمز
 عدوسنن شواریکم اولدی رهم   زبان زحمینه دوش اولدی رهم
 اکامرهم اولور جالیم بزم   اچیلور یاره سی اوردوچه مرهم
 سوز نمک کم دوسی حدن اولمز
 دل مدحی صفا بولس عجبی   شراب عشق ازل فلسه عجبی
 او در یادن کهر ال عجبی   نهان فی دوزنون اولس عجبی
 بلن عشقک رموزین بکنت اولمز

عاشق ایکی کوزی بزم کز کدر خون   فشان
 جوی کورسن کم نیر و صا دهر اکان

جوری ترک ابد و استعشق اول با
 دانه کم نوز یارک بوند تر جا
 دانه جگر کورنه آفتاب جهان

صورتا و باره تبدیل ایدم اقبال
 دیر نرم دیبلسنه و هرک کجمنه شای
 تار مار اندم فنا و شستنه ملک
 دینه و دیام یوق غتیاده بلیم حاجی
 او که عالم اهرم قالم بن او کما دق بهمان

طو تنور اهرم او دین جرج مینا جگر
 کاینانی قایل دی دودیا هم
 بر اید کول آره سی اول غلبه سیمی پر
 اسماء آه التبارم ایرنگدی مگر
 اسما نیلر دست را نجم بر نه آسمان

نیز دن کام الدیم بر بی رجب
 و اصل نرم وصال او مغانه بونلر
 جوق کور بر بزم سال و ماه روز
 چنگ سیر و دل و چون گلده و گز
 فی نیلر صیانتیکم طور مرزاید راه و فغان

مرد اولن قانع اولور دنیا و آج اولم
 مستقیمه راضی در کراچی طلو آرزو جوق
 سوز یوق هم سوز رنده و غلک قلی
 زاهد رانی یا صوفیه صافی قلب
 فتنه آخر دنیا کون کبی و لشدر عینا

آه کم شید کول جور و جفا ایلر با
 نقد عمری کم یوق بر لره قلم حبا
 ای کویکن اند و کملی انیمیرینوا
 نیجه بر حص و هوا طول امل ای دل
 فرصتی فوت ایلدی خواب غفلتدن اوینا

کونزل من جیبا عالمه نکر سن کونزل
 حق تعالی کند ی لطیفدن سکاو بر سن
 حق بد حق اوین با کولاه و نر و محل
 جک نهانی عاقله کسک سو سو سنند ال

عاشق باز از عشق بچند سودا و غمزن دنیا

فامد اعلا ی کو کل طشده چو غمناز ^د نه کو رس کا علیو اعلا ی طوغد ک ^د ^ن
 شمدی عشقک تشین کور چو پیرین ^د یا منو ای دل سکا عشق او دیز پروانه ^د
 بال و بریا فمده سن او ستاوس پروانه ^د
 بر اوج طبر اعلا ی بر قطره سودا و غم ^د بویکی پیشو که عارفد را دید برمی ^{نظر}
 دارکی یوانیه سن کور رسن عالمده ^د صوفی صورت پرسته چو بوقلمون ^د
 یوزی طیر افستده صورتش کور میخانه ^د
 سرکشتم دیدین کو تشاید بر بر ساکم ^د استماع ایدوب نیم نظم تلاسن طاکر کم ^د
 بن داخی بواند دکن حیران دستم اکرم ^د ساقی بزم زل بر جرعه صومندی باکم ^د
 واز کلد م جام صیدن ال بودم پیمانه ^د
 رختید که بونون مهر جفا ارایسک ^د خاکه یوز اورتق مقرر هر بنجه اعلا یسک ^د
 کل قناعت قافنی بجلا اگر غمنا یسک ^د دانه صحر مستمید او کمه کرد انا یسک ^د
 بو بچ ذرات او میرا شدی حرصانه ^د
 ناز عشقک چون فروزانانده ی سوزان کلمی ^د جزئی جمع ایتیم بنم کلی بریشان کلمی ^د
 شاد با ایتیم بکنده نا لان کولم ^د تو خراب ولسو عمارت ایتیم ویران کولم ^د
 کج کج کسک و کل کج دل ویرانه ^د
 یا آنی عشقه یارایت مدحی افکنده ^د عشق ایندن چه قرمه عاشق جو نیده کی ^د
 بجهر مندا بت وصفکه آغاز ایند خواندگی ^د استخوان ایل یارب نهانی نبوده کی ^د

ذات پاک و حق چون عدایله بجان و دن

سنگ سنی قتل اید نشانہ نظر اولمز میدان مجستده انکبکی شیر اولمز
عالمده بجا بکر ز بر مرد و دیس اولمز برزند غلام کم نفسینه اسیر اولمز

نفسینه اسیر اولمز عبد اولور امیر اولمز
عشق آتشی او کمر بر دوزخ قدر تده دم اورده مجتدهن آتش یوبه سنده
ستو قیمی کور و بیا که بچه لر اید رخنده دیر لر بجا پیر اولدوک عشقی تو درم
عشق اعلی جوان اولور پیکر یاسه شیر اولمز

حوایه کوکل ویردی جنتی تو یوبه دم اول عالمی ترک الله عشقی تو مندی دم
عالمده همان صنمک بن عاشقی و شام بر سوب ز بیا نیک افنا و سید عالم

حسینده اکا هرگز همتا و نظر اولمز
سوز قدرنی مهم ایلر سؤل و کهر املی بو علمی بلن کیشی دلدن کیده در جملی
فائیده نه توان نه بیک یل ویردن مملی اول دکده بو کون بونده اولمز چو نظر املی
شک طومنه کم اول یارین بیستایه شیر اولمز

زن لر لمی مدحی بال ایتمک سعه ایلد بار غلمه قدک وال ایتمک سعه ایلد
عارفک ابدو فانی حال ایتمک سعه ایلد دیباکی نهایی سن شال ایتمک سعه ایلد
کم خاک اولنک آحر و بیاسی حریر اولمز

ایا سؤل خدمت حقت دن قیلمر و ما دم بال جو یو کسک او جانلر

قنی سزدن قمو او کدین کو چنلر بئو کای جان دول کوزین اچا

بقا ملکین فنا و دن یچنلر

قنی سئول امر حعدن دور اوللر قنی عصیان ایدوب سرور اوللر

قنی سئول کرم اولوب بر زور اوللر قنی سئول دنیسه میغور اوللر

قنی سئول مندره قونوب کو چنلر

قنی سئول مال ایتمی میسندر حرام اکل ایچکه معنی میسندر

خدا ملکینه قانی ال تو یانلر قنی سئول ایللر بزم و نلر

قنی سئول یوللره کلوب یچنلر

قنی مظلوملره بیدا و ایدلر قنی مخس آتیه بینوب یدلر

قنی سئول کلشنه کللر دیکلر قنی سئول باغلی ویکوب کدلر

قنی سئول یرلری اکوب یچنلر

قنی دیره کیرب بوته طینلر قنی کمره اولوب یولدن صیانلر

بنوب سئول دولت آیتنه چپنلر قنی سئول قلو لر بر جلیر یانلر

قنی انده طور وب یوب یچنلر

قنی سئول دنیسه کو کل و یدلر قنی معن دور اولوب کندی کو نلر

صراحیکنک قنی قان صحرانلر قنی سئول عیشلر یدوب قنلر

قنی سئول باشلره صابجی یچنلر

اویان او یخودن ای مدحی کوزاچ و ضوایت یوزکره عیصی صابج

سستی قلمر خدا جون غیره محتاج کمال اتمی سن اول حعدن بکاتاج

عاشق شوق یار له بیمار کر کرد
بر دم بای بر یله عجب ار کر کرد
ویداره قار شود به سی خونبار کر کرد
ای سر کیم که رؤیت دیدار کر کرد
هر خطه انک کون بیری بیدار کر کرد
غفلتده اولور کوز لری هر مر و
او غرام صغین یاننه سن لک
صحت یوزنی کور مرزا لوب جان صغینک
او یونمی او یور عاشقی او لک
دون و کون ایشکنده ایشی زار کر کرد
حق استر ایشکی یولاری کر پیانده
تنده ارمه سنده اردو روح بر و
هر کورد کوک ویرمه کوکل کون بکا
اغبار دورر غیر خدایکی جهانده
ستار یتر کیم که بر یار کر کرد
منو است چون جان قین مرد فدا می
الدن قوم سن حاصلی تسلیم
کرسون بو جها ملکنی اول حق اری می
کم جان و کوکل بر ل سور او خدای
اوز کاری انک جانده اوز کار کر کرد
نیغ ستم بار یار بهر یاره دوشلر
درو ایلده واروب کویینه بچاره
زخم آجی سینه آواره دوشلر
انکار فی الدن قویه انکاره دوشلر
انکار کر کمرزاکه کافترار کر کرد
یار اولده دلاعارف اسکده کیم
بر ذات شریفه لازم اولور
هر کسی به مقداری قدر اوله وظیفه
بیو سله ویرانه کرک و غنیمت
طوطی به سکر بلبله کلزار کر کرد

چاک ابله چلوب جابه ناموسکی هر بار   پنج ستم باره وار سینه کی سن بار
 بوز نر صه چلوب کو کسکه اول شمره باره   مجروح جگر سینه مریم اور بار
 بهمار کرک کیمه که میسار کر کرد
 عشق ازلنک کوکل اولور کوشه دشت   وصدت کم الہ کیردی اولو جانی فرشت
 کوکلکی غنی طوت بوری ایکن جوت   دل دار کرکمر که صفه سحرخت
 کوکلن کیک اوله کیمه که دلدار کر کرد
 مدعی نوله سکن کعبه معصوده در اس   بار ایشکنه سعی ایدین کر بوز اور اس
 ال بغلبوس قر نوسنه شوبله طور اس   معشوقی کمال نمی دیر سیک که کور اس
 کوکلک او ی عشقی اید انوار لمر کرد

جسمی راد ملامتده لاناک اتیکه   قدر کی ملک یک کون کسی افلاک اتیکه
 حق تالین ایدوب سکی غناک اتیکه   کلک ای غافل بخون حق اولور کدر اتیکه
 غیر نقشدن کوکل اینیسه سیم پاک اتیکه
 ای کوکل سن بلرک شیشا چوین شوبله جوت   کزنی نول صده در کم کجه انار اوت
 مقه قولتی اینر سن کابلرک قزلی طوق   تکریم قوتوق اونمن خود ملک تکریم جوت
 نای طاشس بغر لو باری اولدن پاک اتیکه
 راه قده غولکی کرا بقدا اولدیه ترک   بو کوکی بوکلده بایلر کار و بار ترک
 غیر رنج رکت ایدنک یرغن ایدرک   خاکه صلا دیر سنی اذنا سبلا جک
 مسکت بینه مسکن سن سنی ناک اتیکه

از تو دوک باز دوک ایسه اهل محبت نایه سن   بر ارشاد ک عضا اید الکرده حسن
 طاقت الدن کلد و گنجی نفس گشت بنگارین   چاک اید در دست اجل بر کون جاپا گشت
 باشک خاک سپه قویوب بپاک چاک اتکه
 دنیه میغرورد لوب اوله اکنده کامران   عالم تقبالتیران ایلد باری بر زمان
 اول یوری عنقا صفت قاف جاپانده   ایندین پرواز بو خاک قفسه مرغیان
 منزله عیسی بن حریم کیسه افلاک اتکه
 طوتمکه زهرک شایه بکشد ذاولدی جردور   شرفدن غریبه کین تنعلکله ایدک سربر
 اقصی انیز اولره ذیاطو کو خسته بیم نور   پنجه بر دنیا غمین بر سن بر آخر سنی پر
 وصلت دمدارله جانب فرحاک اتکه
 هر نه کم قشرب اولو بذر مدحیا روز تخت   ایندیش کو کلکی دست دعا برله دست
 ندرت حقه هانچند اید اول جالاک دست   چون فی راه حقه مرکب نفس اوله دست
 رخس دارانی ریاضت برله یالاک اتکه

ابل دردک ب دوسه دایش   اعت یار دایدن دینا دایش
 صوفیک کاری چو بهوی دایش   واری بودنیای دژنگ دایش
 ناله و فله باذله ای وای دایش
 غره اوله عمرای کردن سران   حقه شکر ایلد دما دم بونج و آزار
 طوتم خلق اچره بولدک است یاز   مدت عمری سقین مسخره دراز
 بیک پالی بر سفته و برای دایش

ای کو کل عقیقہ قیامادک موس   بولکی بغلادی کو بافاروس
ایردی کوشن چانه چون بانگوس   حب دنیای دنی ای بولوس
حب دکنز بر قورس سودا ایش

ترک ایدر سک کر بویش عشق   دار عقبا ده بولور سن راحتی
یونق یرده بهوده چکه رحتی   وعدت استر سک دلاقو کثرتی
دولت انک کم تک و تنها ایش

عارف مابند اولان انی تہ دان   فہم ایدر باقی دکلدر حبیبان
حاضر اول یولہ یوندی کاربان   نسل ادمدر شغرائی خبان
بر او نیچے دوغز اوزاق بحر ایش

یار اولور منہم بوجج کینہ دار   سایہ سندی کمی کوزدک برقرار
تنہم ناس بر کون ایدر تار مار   حرک ایدر اخو غنڈای در و مار
کیم دیند بومیر و یا پاش ایش

حب قبلی غناک ابلد کیم   جشکی سردمدہ نساک ابلد کیم
تیغ نمدہ سبہ کی پاک ابلد کیم   ای نساکی سنہنی خاک ابلد کیم
بر غب رک اسلانی خاک با ایش

اوسک دل مرغی ہد با کوکب اوار سی   قالدی سر کردان کز بر غری بر واری
آکم اوکلدی کندی بکدرہ یار سی   یا الہی غمگنہ چارہ سر چارہ سی
بن غریب انت دم بچارہ در چارہ سی

آتش بادم اندی آسمانی بر شد
جسم زارم طمبه خاکستر در سر
دست دوران متصل اور مقده در پنج دهر
پاره پاره وصله وصله شمرده در سر
سندن اولم سره اگر درمان او کلن یاره سی

با که بکر زار و کرین کور مدی نیادنی
هم خرابات ابله اچره سر خوش در سوختنی
وارید عالمه و هیچ بر مردنی پروا دخت
بود قدر بنیم کسی بر داله و شب دخت
وارد در کرچه ایمن چوق شنگ او اوردی

عارفان سپیده افغان اکر در روز شب
زاهد بود بود دکلای و مورخ و شب
ایل دلربوی استفسار ایدر لاسا که ب
فتویه سا که سیه سر اولونه نوکدی ب

به ستر از تر یوز سنک کبی به یوزک قاره سی
مدیا دایم تفرع ایله سن اللمه
یا الهی طوغلوب کردی چو شاه راه که
بنجه سور ماسون نهانی یوزینی درگاه که
کم شنگ قاپکمدن اوز که سری یوقدر وارهی

بارب نه چاره بلیه بن نف ظالمی
ای ابل در دد کله براز قبل و تلمک
بولدی بادمی معصیت الدی محاللی
ای ناظم صور کرم ایت که عالمی
طاعنر بیو کلک بخت که نور مزد بالمی

یا قدسی ترا یوز و من بنم معصیت اودی
چشم ترده عبرت کون ایلی کو قودی
عصا صوبله دست خطا یوزی بودی
بنده نگرانی نور قوی دارنده رسول اودی
بکر ز که اسباده اغرندم صفا لمی

شتر اشک بزم اولم عاردم   کز لو و اشکاره بود فرسخم
 حیفا که حقه یاره مدی کندی نیتم   حص و هوا و طول املد فراسم
 اکمه بونک کبی پنجه بسل خیالی
 وادی ظلمه صوب کوی کلک نام اتوب   جرم ایلرینی الوباله بونک طوب
 خلقی بی برینه نفاق ایلر طوب   دنیا یارسن افونکی یقوتوب
 سی ظالم المه بونک بو پنجه مطالی
 ای کوی کیشی فکره خلقه جفا کر   درگاه حقه ایلمه سوز خط کر
 ای نول کیمین پنجه شال و عبا کر   ای سره زن کبی کین ایلد قبا کر
 صمنه حریر بکوزده و برم اسکی شالی
 مدحی دادم ایلر ایه نوله اه درار   عصیان بو کینی چکه مویلی شرا
 داجهان باشه طکم اولور سه طار   یارب نهانی بنده کم ایکن کفاکار
 دریای رحمتکدن ابرشدر نوالی

انجارت اولیا باند حسن در باغی   درویشا کاشنه بویله اولور سلطه
 پنجه بکبل سلطنت دکر انک برالغی   کج خلقی عقلت ای دل ارادتون خیر لغی
 انچه اول قان اولاجاغی دلمه بوقا نغی
 نفس طم طور دی ایلر ایلر   عقل دجانم قلعوسن بقا یغنه غیر ایلد
 جرم عصیان شنه سن بونوم زغیر ایلد   نوجوان ایکن غم دوران نبی بر ایلد
 طرفه بودر کو کلک کتمزدخی او غلا نغی

عارف یک باشد که جهان غوغا
عالمک سیرالیه دایم عالم بالا
تقدیر کنز الیه دهر کد اور دارا
سودنمه رسن اول فوسطت سودا
بادشمار سنده در سورر که اسطفا نفعی

ساکن اول برده هر دم چه در با یک
قوت اطهار اتمه خلقه مردی بر دایک
تولای ایت معبود که شاه جهان فرمایک
پایه دنیای فنی قهر بن نه دانا ایت
کون کبی روشندل در بابرین ایت ویرا نفعی

ال جک ارکدن یوری نام شراب بدن
دار وجود ک زورن قورناره کور زدن
چربا اولسون در زویم صبحه ک متشابه
آب خوردن داز کل اویان خیال خوادین
ادم اولماغه سعی ایلد کیدر حسیو نفعی

شرل کشی کم مدحیا فهم اتری کنه ی کجا
اویانک سر نه اویدر قشیرین دینا
جبهه المرو بر رساک که دنیا مایه
صنمه زرتین اطاسه برده نهانی تیشه
جابه اطلس کین یاد اینم عمر یان نفعی

علم ای خواب سنک که کرک مال مال
طوتم کم شوال ایت سودی کسی اولد بی
دار عیقا ده قوررمی کل که سوال
واری دنیای دینک نه اویانک ویا
کورین کوزه سمان روز و شب و ماه سال

می غطت سنه ست ابراکه قانده صقین
بالغ اولد ک کچی اولد ک کبی اولد ک صقین
کوشش ایت فذت حق یوری اولد ک صقین
عمر سر مایه سی برودر ایت صقین
قوری ان نه دررمانی مستقبل حال

کعبه یارک بوزید تو در در دلفریا   خدایت دکه دله قلمه حق رتکه جفا
 روز دشت لده رود در کم اوله مهر وفا   دله دیر رسم را شور بکله نظر کا دفا
 باسدن پاک و مجدا در را بین مثال
 عارف اولکم قالمه سندن جانچ دافر   اثری قالمه یک بلکه برنده یل اسر
 سکا پندم بود در با بکله ای نورش   ایتمه خاک سپه چشم حقارت به نظر
 یکیمی عارض در اینک یکیمی لب و یکیمی خال
 کور یکی کعبه یوزن باشد تار چهارین   اکنته فوکه الوب فرقه کسوفه اورین
 در پیش اولور می تمواته نشانی وین   صورت او غوغا سپیده زره بفرک کورین
 سیکده بر قالمه دی در داود در نج اهل کمال
 پنجه زحمت و جدل یا پنجه بر شیلکمال   پنجه بر بارانایت ایدره قدر کی دال
 عارف ایک اوله کور متکلف کنج کمال   قیل و قالی قوا اولان در ایدر کف مال
 متیل و قال ایل واره واقف حال اوله محال
 حیا کور فوکه لایق اورا سوزنه کور ایک   دیره طوغری سوزنه جان و سر ایسک
 و مقصوده ابر رسم بله خاک در ایک   با دله این چاقم با نشه نهانی در ایک
 بسنده وار ایل بوری واریر کی صف نعال

سبج بطلعتن بزم رجا بوق   بونوره حد سنه شاعر بوق
 نه قه عزت سنه رواج بوق   شارم زر قسنه راج بوق
 ایل زرق اولمغه رفس بوق

اهل درد کفرین در بهر پور   نای و سودن نه حال ابروی پوز
 جمله خلق جهانک احتوی پوز   سفر انک مکینه جاگری پوز
 جسع دنیاوه دست و پا مز یوق

شکر مزوار فدای صبح و مسا   شمره راضی پوز بحق خدا
 جان منت و کلمی شکر و ثنا   ویر مشور صبر له بوقایه غنا
 خوابه گانز بزم کد امز یوق

اوله دنیا طلوسی سیمه زار   دینه ملک تخلصی چوسل و کمر
 یوقدر که چو بزده دزد نظر   یانه عالم او جاغنه تر ناسر
 بر تو ترا سکی بور یا مز یوق

بنداشته که جهانده دانادن   کو کلمه فاریدی متنادن
 استکومز بب ایدی مولادن   حمد و تقدیم اهل دین دن
 مسج بر دجهله رجا مز یوق

بوذن ارتق اولور می محض و وفا   مدح بود کلمی جانیه صفا
 یار ایده هر نفده جور و جفا   دوستدن کرمانی کلمه بلا
 چکرز نانا و نجه لاهر یوق

نهی نکردن بو کو کلمه دور در   حق طریق بندن جوتنه کور در
 خفی شول کوز کم کورر بر پوز در   هر کو کل کم عشقه معسور در
 تا ابد غم کور مز اول مسور در

عشق باری کمالی شول دلد فونق اولدی اینه تبلی طونوق
 محاسنی اولتی کر کور ازو جوق نغنی دلد کم صغای عشق بونق
 فی المشعل ربی عمل زنبور در

عاشقه بودار دنیا دار در تارک دنیا اولن دین دار در
 استکی عشق اینک اول بار در عاشقک مقصودی بریدار در
 راه رک خط هر قصور و جور در

قلمشوز دنیا او نده بی محل نایق اما که بی معنی بدل
 اولدی دنیا او جندین سبدل حکمشوز بزدامن دنیا دن ال
 دست اوران اورسون همان شور در

دنیه ایچون اوده دوشوب باینه کم دنیه نیک بالینه برمتی باینه کم
 اهل دنیا به صقین لدا نه کم کور دگلک سالوسی عارف صانه کم
 شادی اهل معرفت مستی در در

مدخی یک سر کیمکه روی زرد نه ناظر اولدی بلدی انک در دنی
 یوز سوره کور راه عشقک کردنه دو نیمین عشقک نهانی زرد
 بلکه درگاه خدادن دور در

ایسر اولدم دما دم آه و زار کینه دو شمسون بر بویله کاره
 وجودم یار ایدیدر یاره یاره بنه صبر ایلمیم بن درد یاره
 دل اولدی وصله وصله یاره یاره

از لدن در دیش ای نصیب   ز غم کرباره قلم نه طبیب
ایشی دشوار اولو پدر بن غریب   اسبید لک نقش انجمن غنبد لیب
به چمنده باشلادی هر لاله زاره

کو توریدن کو که دست دعایی   بران الدن و ولدن ماسوایی
قبایی ترک ایدوب کی برعبایی   بندرسن قنج و دستار قبایی
اولورسن عاقبت ممره غبار

سگام دیر که کوز دقاشی کوزله   دبد برمی ایچی قوطاشی کوزله
یوری ایقده قالمه باشی کوزله   دلا وار نقش قونقاشی کوزله
سی الدانم ~~صحنه~~ ~~نقش~~ ~~و~~ ~~نقشه~~

ز مشکلی اوله شیک فاره سینه   بر در دک کم باور کم چاره پی نه
نور مد جات دل ~~طالع~~ ~~هسته~~   زمانه دیر دمنک یاره سینه
سینه سندن اولور اولور سه چاره

خدا مظهر قمرات بکون کفار بدکار   دخی نول عابری سوسن شاه ستمکار
برین اوله دغین کو ستر کاجن کفار   الهی جانینه ~~صحنه~~ ~~نقش~~ ~~و~~ ~~نقشه~~ ایلی سردار
کرم قل دشمنی قمر ایله منصور ایله املا دی

سکر دار سر بازک بیج اقلیننه اریسون   بر نقش ظفر انجمنی کفار دک سوسون
ایکی سردار ایکی یوزدن عدولی یوز یوز کورسون   بری نول عابری سوسن ظالم قریسون
بری وار سون هلاک انون مشک امر کله کفاری

سپا پر گوننه گند سگدا برده دست در
چو حسن زبانی عالم را بخت فوت در
عدو و پادشاهت مان زلفت بر تخت در
جیبک عینت عکرا سلاصت در
کمال لطف و جو د کردن اول انوار کیمیا داری

بخه دم کنج غزل ابرو جان کسی نشانم
رسول کبریا صد قلعه و شانه ندیم
طریق حقه کبردم که نه طوغی بول بولم
تو کل ابدیو در کاهه بون بوز سورم
جیبک یوزی صوبت ایر شد رعنای ماری

زبان مری کو یا اید و احسان کین
شاه عابجی به بنده فرمان ایدین
اوشاه کامرانی خسرو دوران کین
بویکین و اراید چون جوی کین
بینه سن ویرانیک مقصودین عالمی داری

دارم بر کن بو کو کل مرغنی را ایلر جیبک
فنی برین جینت و کذا را ایلر جیبک
اختیار ایلر همان ترک و بار ایلر جیبک
بر و کله ر و همان و اتر ایلر جیبک
قصه معمور ایلر و کله نقش و نگار ایلر جیبک

کسه یه بانی دکل چونکه بلورسن بو جهان
طور میوب سر عشقه کجه در روح دردا
کله بو بندی قبول ایلر یا عارفان
بور یادن نیزای دل سکار جره همان
طاشی دیواری نیدر ترک و بار ایلر جیبک

بخه برینش و نشانه و نیمه بر دو میور
بخه بر جان کو کل در که حقدن ایلر دور
بخه بر جم و نط و نیمه بر عجز و قصور
اچمه غفلت مینی دیه سر ایلر دور
سنی خیران ابد و کب مست و غار ایلر جیبک

نقد کلکرایله زین اوله بوجمن
نقد سئو رفته کله سر سمن
بو یله در کشت دنیا یه کال اولادکن
کله بقدر غنه کل غنچه یه اچایکن
عاقبت اولدرانی مدم غارایله جاب
سده الدامون بنجلین مبرونی
مدحیسن نبی قوطیور فلاطین سنی
ای نهانی اوز که یار ایدین بارونی
قل خدر سا که یقین اولدین اوله زنی
یوقدن اولدر سنی اغرینه وارایله جاب

کوکلم دیر لر که میلک غانا عشق اولم
اتوان اچنه رستم دسان عشق اولم
بزم صفاده سرور زدن عشق اولم
قصدم بود که خسر و دوران عشق اولم
حکم ایدیم غم
ای جان بیخی شنه یه درد دوزا
مرسم بر نه ورسم ابرسم صفید
کینج مراده ابریم اندن رو امید
جانا جانده سندن امیدم جفا مید
بس بنجه بلور اوله که ویران عشق اولم
دل بادی سوز عشقه مار فلا کنه
تن ملکنی سپاه غمک پردی غارت
بنجه تحمل ایلیم بر بن بو حالت
نوک آت بن وجودم جوی ملائنه
شاید اولاک واصل عثمان عشق اولم
دلتشنه کله جان مینه ویرمدر کشت
ای جان طیبی دیرمیل بر لبه ممت
جوان شینه نایه کوکل بولمدر نجات
نماز فاقه کل اوله کل کایات
بن داخی مهر مار به سوزان عشق اولم

باقی وکل چو کم دینبای بیرون   نقد روانک ایلمه کل بوق بره سبا
 حلق کمال لطفنی فهم ایلمه چیا   اسرار حق واقف اولیکو عیبید یا
 دیر سبک بوفانقا بهره حیران عشق اولم

اشندک کم شکرک در پیش افتد   وجود شخص یاره ایلمه ک آه
 بجد اندینه بویله دیش شاه   فدایه شکر اید رسم نوله هرگاه
 ابر شدی جسمه صحت چوناگاه

نیک ویر شدی با که در در محنت   کوزنده اوچر ایدی خواب احت
 وجودم وار ایدندن ابردی صحت   یا تو بغم دوشکنده بنجده صحت
 ایدر کن آه وزاری کاه و بیگاه

او در روح روانی ایل دینک   یوزی صوی در روی زینک
 شکر حقه قنواش و پر نیک   قبول اولدی دعای سبیلک
 سلامت ایدی مقصدن محمد

دعا قدم رسول کبیر   دخی ارواح پاک اولبیه
 شود ندکم قدم با جدم نشایه   صغندم تا از کدن بن فدایه
 او در شاه و کدایه رسم نیاگاه

فدایا ویراد نشایه عمر سید   بحق حرمت آل محمد
 کلور مدی نصیب نیک اگر بد   تو کل از زره اول هر برده
 معین اوله سکا هر دمه الله

بلمزم عاشق اولان شکله عاری نیلر
عشق کارینی فو یوب غمزه کار نیلر
کونی دلماره ایرن اوز که دیاری نیلر
در دلبرده اولن کشت و کنز نیلر

رخ کلف نه باقن باغ و بهاری نیلر
کله ویرم کله بافرسه اوکل زحسار
بکاسنیل تر اول کاکل یارک نیلر
بغمزم غمزه فو یوب کشتن روی یار
وار ایکن دلبرک کاکل غمزه یار
باغبان بسیوبن زلف نگاری نیلر

وصلت امیدین پرویا غمزه یار
عاشق اولمزاید بو نیت قدرت یار
یوق بره نفقت ابد و با غمزه یار
بو الهوس اولن ایدر غمزه یار

عاشق و صادق اولن بوس نخاری نیلر
خسته کورد که نبی کله رقیبا لطف است
عالمی صورده بنم بلمه رقیبا لطف است
جان ویرکن بجا بار اولمه رقیبا لطف است
مر قدم اوزره بنم کله رقیبا لطف است
کشته غمزه اولان منک فراری نیلر

مد جی یار اولور زرب و زرق و مهره
بودر عشق ایلنه دنیای بنده مهره
دیر فرز کو کلمی بر بو خوا به شهره
اتفاقات ایلمز زرب و زرق مهره
حمد یا مرد جهان نقش نگاری نیلر

جوان شبنده حرمه ای کلور سین
طلعت سر اتمع شبنان اوکلور سین
یوسفه اولنجی باله بنا لکلور سین
بیمار عشق اولدی کوکلنج کلور سین

جاننا جفا که صبر اید و مراد لدر برین
 و از آتش دهشتی که کور میگردین
 اولدم غمگینه عالمی صور میگردین
 آه و نغان و ناله مه ابر میگردین
 ای خوش فرام همده طوز میگردین
 عشت نه ناز و شوبه لرا ابر میگردین
 دیدم او یاره کتبه بنی قومه دردناک
 تیغ فراغت ایلمه تنم اولدی چاک چاک
 قلمم او دمه درد له براه سوزناک
 کوبیده سک قبی دیدم ابرم طناک
 نازیکه کلدی دیدی که دافنی طور برین
 صد دن استوره جور فراوانی دلبر
 اغیار فیکه لطفه احسانی دایما
 بن اغله تچه دشمنی کلدره کل بجای
 ای طفل مار سیده بنی کلدر برین
 با که در بنج ظلم صیرج ایلدی اوشاه
 احمدن اضطراره دوشه اولدی مهر و ماه
 مدح غریبه فکدی بر ذره به نگاه
 کوستر غزل اولدی کون یوزنی ایلنیزه
 جور و جفا به باشدی اول مه کور برین

اول
 بن خسته کل روحم لطف ایلد مدد جان
 شول عیسی مریم و شول درد نه در جان
 ملک دل حکم ایلد بر شاه جهان
 لعلک سکا فاعدر سوخته سیاهان
 عیسی ایلمه نطفه چون اصف دوران اول
 مسورت ز باسن بنیه درر عالم
 مرآتة نطفه ایلد کور کم ندرر آدم
 کلزار جهان ابحره ای غنچه نازک نم
 وار ملک ملاحتده نجه ای جام جم

شیرین و هنک وار در سن خبر و غوایل

اسرار می سوید رسم نو که کجی کونند زین   صواری کبی چکر رسم نو که کجی کونند زین

بیل کبی اکلر رسم نو که کجی کونند زین   بیل کبی اکلر رسم نو که کجی کونند زین

سن کشتن حسن حرم کلار کبی خندان ل

خاک ر که هر دم یوزم سوره یین جان   بر کره ز ملک کوستر جانم دهر یین جان

خوبان جهان اچره صالین کوره یین جان   دزه کبی شو تکلیم یین جانم اوره یین جان

اوج خلک حسن سن مهر در خان اول

سج جو جهان اچره عارف اولو عریان   عاشق اکا در لکم سر خط اولو کر بان

دنیا ده کره اما عقبا یی اید سیران   بو عالم فانی یه میل اتمه صقسن تیران

بق نقش و نگار یین نقاشنه حیران اول

ظنم بو که سن خبر و غوایل ادب یین سن   جان کلشننه بر کل خندان اولو لاجی سن

یتعانه بنی اتش سوزان اولو لاجی سن   ای مریلورم افت دوران اولو لاجی سن

بقو خشنه لک دردنه در مان اولو لاجی سن

فوج اتمه دلا عارف بقو یز اراک   چقایه کو که باد صبار له غبار ک

بسم خیم بر اولیه بریده قراک   صبر ابله کو کل کجه کوبنده اولو اراک

عید اولو لک سن خدی قربان اولو لاجی سن

هر دم او هنک مهر و وفا یی خیالی   مهر اتدی دیو ذوق صفای اتمه عالی

کر عاتق ای کسن خدی اولو سوزا   شاد اولو صقسن اولو سنمک و سانه ای

دملر کلمه کم مجسره کرمان اولافس
 کرینج و بلا زنع اوله دریک بنکدن
 نوشتن ایلده فنا جانی کج سر بنکدن
 طاغوت بریدر کوبه عشق نیکندن
 چاک ایلده چکوب جانده ناموسی شکدن
 زیر اسبورم افوی عربان اولافس
 ضعف ایردی یوز قتلده جسم نزاره
 داغ اوردی غمک ناری دیوانه زاره
 دایمکی عیان ایلده اول لاله غداره
 جوق بجه دلا دقتله عارض یاره
 نطق کورنجک واله ویران اولافس
 چون عاشق اولوب ادی حلاجی بوردک
 صوکیبی اقوب اول ضحاک نانه اوردک
 دیوانه اولوب عهقه خلل اهرمه بوردک
 وار دیک او بچی لبلیه چون کی بوردک
 مجنون کبی عالمده دستان اولافس
 کشف ایوب عالمده اسرار کی مد
 مدح اندک عجب لعل لب یار کی مد
 زکیم لطیف ایلدک اشعار کی مد
 کم کوردی ایسه نظم درر بار کی مد
 دیدی که سخن کورنه کان او بخی سن

جعفری املاکه جان آه دانه نیش
 عالمی غرق اتمش اولش فراوانیش
 بایمال اولدی نمکدن جسم عریانیش
 قایدی کوکلم بوسف کلمک بلا جانیش
 قیام رانی کل علیک ایلده اسلام نیش
 اهل عشق تیغ فزت برکه کسری نیش
 قردی کوردی محبت شهر نیک سرور نیش
 مصلی راه عدم قندی دلارک بر نیش
 شامحت بر طرندن صالحی خم نیش

جان و دل ملکی خسر به داردی سلطانم تبش
 ای طیبم سحر چاغنده سنی اوزلر کوکل
 لذت و صلیک دماغنده سنی اوزلر کوکل
 بند اولوب زلف طوزاغنده سنی اوزلر
 خسته یونغم بوجاغنده سنی اوزلر کوکل
 انتظاریله هلاک اولدم مدد جانم تبش
 کردن ایدیه لی قطع علاه کلاک
 کاش جان منی معطر اولدی
 ایرمز اولدی لاشینه سنگ بوی
 کل یوز کمر غم خواننده قلالی سنگ
 کوکل اچیز کل ای تازه کل تاغم تبش
 کورمز اولدی ای شکر لب لطفله خنده کی
 لطفه لابن کورمدن سن عاشق جویده کی
 خاکدن نزع ایلمن مدحی افکنده
 اینک لهر نغمی حیف چون اصولی بنده کی
 غمدن ازاد اید کل دولوسا طایم تبش

کل خسار کونیل آساه ذرار اتم
 فغانا ذرار نذر اندر نذر اتم
 پنجه دم ایلکد ارکه هر شکم جو بیار اتم
 سنی اغیار له برکز کورب ترک دیار اتم
 اگر برداشی کور رسم اولومم اخت بار اتم
 صفین جانور دید عالمی چشم تلوز غرق آب
 خدر قیل اشک بنم ای کور نایاب
 تعجب اتم فرماید کور بی زطری ایتاب
 حواله اولد دین چون قصر که ای مهر عالما
 سهری صرصر امله بقدم خاک راتم
 سعادت یوغمش کوردم چون مهر و ناز
 قدیر محض اولوب قالدیم چون غم بوجاغنده
 دوسه دهنه قالدیم مرغ جانم زلفاغنده
 بوا کلد مایدیم اینجی محبت صید کاند

که شهباز فراق کله ابل مرغین شکار اندم
 بنیر اولدی کلک دریغ بزم صلته دادم فان دو کر طور مر بوسم کیم
 بکوب بلبله بار محنتک راه مشقده غم عشقه تحمل ایملی بودار محنتده
 سن او کر تذک بکا آمانی بن بشود کار اندم
 ایشتم کورنه در مدحی جهانک بر خندانی سر ملک نظمک اولدر رش جهانک
 عجب زیاده دیش حقاً بو بیتی اول کر گمان سلامت یث سن بن برن طبع که برانی
 ملامت سنگه اوردم بیتی تار مار اندم

وصف ای رکن بکلی ای کل نازک بزم نمار عشق علوی بقرة بذر وی تم
 خیم اولسون نقدر باز ایسه مینه بنم اگر انو اطل بعلمز اب دهنم
 بان و بر رکن لبک ذکر ای اوله سر خیم
 بنی جلا دقتا ایلد بیک کوه ملاک تیغ بجز اندکله سپرینه می جایک
 بکرنیک ای بچون ای در یکده پاک سن بمن چهره بچون کوبی دوران غایک
 یوز ملک افکغه ایده شهادت کفتم
 شو قدر شکله چک اوردمی حوا ذنکم شو قدر قهرله سنک دی حوا ذنکم
 شو قدر تیر فدنک اوردمی حوا ذنکم شو قدر طوط نقک اوردمی حوا ذنکم
 رخنه دن قلعه رک برجه دوندی بدغم
 غم دکل کرک ابل اوستمه بکون کلجک دشت محنته بنی زار شکسته کورایک
 بوننا تر کن اورب دار بجا یه ایرجک غار کوبک بولنور سه اهنه دایجک

حور ر سوزن غم سزده پیه جبارده دیکیم
 طاب راغب اوله شعر نرم کور مکسز
 مدیا کویر نظمی اکا کوسر مکسز
 خسر و روم دیه باکه مسیحی شکر سز
 کرا بره کوسر کماله کلمات حسنم

دلا چون وار املت با شکله دوت
 جناب صفدن پردی غزو رفعت
 نوله یار یله اتک عبش عشرت
 رقیبک اولمش ای دل حق منت
 اوقی اول بو طوب روحینه تبت

ینه در باکی جوش اتدی قاناک
 وجودک شتره صغمدی جانک
 بکون سودا یلندی دؤلمی زبانیک
 سعادت بولدی بخت کام انک
 ارادون کتدی چون اول بی سعادت

دیدی دلبر رقیبک اولدی همیار
 دیدیم ای جان طیبی قلعه تیار
 چو کورد دم شایع اولدی ایشه اخبار
 دیدیم جانانه صانع اولدش انبار
 دیدی بر کلب اتدی جانینه لعنت

اسوب باد سحر اولمش هو بخش
 اولوب کلدر نوم اسنی بخش
 چو کلدی زاره مرغان نوا بخش
 کتور ساقی ینه جام صفا بخش
 دم شادی کلوب کتدی قوت

کل اجل مدیا غم زایل اولدک
 ینه ذوق وصف ایام کلدک
 کدر دستنه جام جم الدک
 شکر قلدی جام معی چون روزی قلدک

خدایا رایه ست در اغیار محبت

بر نیم آغی جهانده باوه حرابت عاشق شوریده شربت غرمه با بر
 همدم بهر مغان رند قدم بهیا برست کوزایشی بگزیده اولدم عاشق سودا بر
 بر خشم فارغ دام حجاب دریا برست
 کفر ز ملک کومین ایما نه کلر و نه ده ایکن ن اگر دل و یردم بون محبت زده
 کاکلکد لبر اسر مایه سر مرده روی کلک و کده خاک مندی آتشکده
 لعل جان بخش خطک کافر عیسی برست
 زاهدی کوردم بو کون مست خراب وطن شول چقاچی کوز لری بهیا نیه عشق کبی
 باوه کلر نیک چون آغزین به شمش کبی بای و هودن کله میانه و کلک شمش کبی
 کوردم صوفی کبی دنیا ده بر غوغا برست
 استانک طاشتی بن آسمانه و یریز خدمت خاک درک کون مکانه و یریز
 کعبه حقی گو کبی باغ جهانده و یریز درد گل برده اغنی یکی جهانده و یریز
 عشق بازارنده اولدم خواجه دنیا برست
 عاشق و شول شیکم اولیده دنیا عشق عقلی شرکاید بوری عالمده اولدم
 مدحیا عشق اهلنه سر مایه در آلام عشق خون دل نوش ایبت نیالی الله ایچام
 چون زل بر منده اولدک عاشق سو برست

دور آمدن دیده نزون جمال دریا طاسم طاق ایله جبر ممال دریا

صبری بنماید روی جلال دریا هر چنگلم خاطره کلمه وصال دریا

عظمی تالان ایدر فکر خیال دریا
سیرین اسرار خطن والد حیران
طغلو دلبر له کا هی لبی سکر کلور
صان نباتید بکا وار ویر و ب عظم الور

هر نه دم کم رو برو اولسم مقال دریا
اھکم بجران غمیله دردناک اولدم لی
رہ غمیله حبیبک بن هلاک اولدم لی
ارزوی قد موز و نیله خاک اولدم لی
اوستم بر سایه صامادی نهال دریا

خیل عشاق اچره بنده بر زمان میشلوریم
یادمه کلردی بجران غصه سی مسروریم
هر فشنه وقت ورد و بلاون دوریم
وصلت یا منده یارک لطفنه مغروریم

کوزده فالسم نوله شمدی عکس خیال دریا
اوج حسن اچره رخ مهر جهان اریکی
سپیل شکم پانیه افته نوله دریا کی
مد جیا معجزه کلیم حضرت عیسا کی
مرده لرا حیا ایدر آب زلال دریا

اولت
ماسو حیفه در بر نظری پاک اولت
نه دما لازم انی صاحب لطف اوراک اولت
پاک اولان میل ایدیه می کوز کوره ناباک
یار سوری هوس تاج و قبا خاک اولت
یاد و شرمی که کلمه آخری غمناک اولت

غیر دما سملر احوال غصه بر ایسم
نیته ایتا هضر کندی جهان ندی سم

نیستی در ایام بویار و درم بریدر بستر طاش کوکله آهن دریم

عاقبت تیغ اجلدن جگری چاک اولنه

دوشه کوفتیه یون آینه قلبه ملال کوکل آینه سی ناباک اوله قالدیه بیال

مکت بولمیدن قالمیه سمندره مجال عیدر حتی قویوب غیر طره عرض ایدیه

طالب معرفت و صاحب دراک اولنه

بوجهان نعمته طالبه لوغضه به راضی اول قسمنکه بقیه بوری بیش دلم

عملکی جمع ایدیه کور عارفاسیکه و شمعنه عالمی غمبیکه ایلیمز کیم دیم

کون کبی ظاهرا و لور آینه سی باک اولنه

فلکی آتش عشق اچره قویوب قال ایدیه کور سعی ایدیه کوشش ایدیه قالمی هم

زرد و پاکلی حجر اطلسکی شال ایدیه اوج رعدیه ایلیمز کیم پامال ایدیه

تا که قدر که ایریشه منزلی افلاک ایدیه کور

مدحیا یول ارسین ارغماندن گذرت قل تجارت بوری وارد ارباعیه سقر

خجیه زبدر بوجها عارف ایسککل عذرت لاینت دهره کوکل و بر نهانی منظر است

خاکدن پیرهن و بستی خاشاک اولنه

بنم روم ندر سنده بوز و شوهر است ندر بوز لک سنبل بوز و شوهر است

خیال کفر زلفک کم تلور و لملکنی غار و لیدن ای حسم نوسک و بر عالمه صورت

نکارستان چنیک الدی هر تصویر فی صبر است

ال آینه الوتشی سیر ایدیه نفاشک صفت کوز باسن افند و نقتی بوسنون یا

قاشد

پنج بخت کوزی خسار که بر فلک
 اتمش بر تار ملش قاشد غمزد
 هلاک اینک میسر شد کجا خلق بهی
 بنی اولدر ارم جغتد سنگ کویک
 قورغزک یقین کلمه هلاک ایلر بی یوک
 بوزک اغ اولسون ای صوفی بو یوز دمی نیه صورت
 اور بوی فاشن کلکی سنلر کبر
 کلام کوش ایدر هر مد غم فملر کبر
 کوره بانه ذوقن میده صوفی جو قدر صحت
 جمال یاری مدحی بن بهما متا یکرتم
 چو کوردم غیر ک اشعارین خیال خواب یکرتم
 صفا و ذوق و شوقند و بر نوشتن ایدر به جا

کلشن جان بویک سرد خلمان اوش
 کل رخک یازنه دل ملی نالان اوش
 حسنک ای سرو سهی تاز کلشن اوش
 باغ حسن اچره رخک دل کلمه بکزند و کنی
 نوح سناهی کور و کلمه بکزند و کنی
 ایشد و ب اول صمک زلفی پریشان اوش
 دوز لوند و انک نوز پریشان اولد

دید ی بر سر خردای دل و امانی بل حلقه حلقه کور بن کاکل بر چین و گل

دیدم لردم کم اینک حسن خیران اولمش

شیره نازک در قافیه غایت رخ کلبرک مطرا لپی اما مینکون

بنی بو آن ولطافتد اید و بدستون کاکلی جیم اینک قدی الف قشدر نون

ز دیم اگر که باشند اینو جان اولمش

طیب ای طبع که مدحی ببارد دوا سر کو یکده هلاک اوله افی کورمه

رحمت ایله کوزل باشکایون اگر شما حسرت لعلک ایله جان و بر امری

کوزلی قان اقدیر اوسته کرمان اولمش

و کبرین بن بیا کبرین هلد یا ملاح کلشنده درواجر سن هلد

بر کو کلبر آچی دلداره بکزر سن هلد ناز ایدر کل یار سنور ممتاز و کبر سن هلد

اولدر رسکین غم و کل سلک کشتور سن هلد

درج و لده جان و کربنا کهر سن و دیم نبلرم بن غیری یاری سن بیر سن و دیم

که کل رو یکده و رب شک جبر سن و دیم خنده فلسک جهی و ار کلبرک سن و دیم

عشوهر فلسک دوشن بر ناز پر و کین هلد

و کل کا طالب کار سن اکا مطلق سن سا که دل و بر زمی عا شنی بر بیت فرعون

اشنانق قلزم ایسک غم و کل محو سن ایسک کلزم ایسک شوه دن بر و بر محو سن

مسو کلزم سن ناز و دن روح مشهور سن هلد

نازل و رفاره کل کو ستر قبا مینا سن راف ستر و دین فیه آخز ناز

مرد به نطق سجایای دیر طبعی جان را حقان او تو رسک طور رسک انجیا
 صالونوب سیر ایلک سرود و سوزین هله
 مدحیا ساد و ممدی کندی دل غنچه خوار هج فوره جه بندک سنگ کار ایتدی ایداره هج
 فارغ او مادی وارو بیا رومند اغیاره نوعیا اغیاره کتیا رنخربا ر هج
 ساک میل است نه سوز مرد سحرین هله

غمره خورنگ جو قدر فندی ارشی کونده بیکم و دم هلاک ایتمک بغایت ارشی
 چشم شهباز کده او کندی کورتان ششی غنچه لعلک بنجر کور کده او کندی نایب ششی
 شیوه کارم نده و قالمشدر محصل نایب ششی
 وضع ناسور ایدرم شوقله دیوانه وار باک طعن ایتیم طوقتمه کج بوری دیوانه وار
 بندی کوش ایلشور کر عقل او کور اگه یار کار عشق اچره بنی خوار ایتمشور مجنون زار
 برکشی استا و شکر اوله او کار پشته
 شول زمانم کوکلمز او شندی ساک مبتلا قالدی رنجیر سز لکده بولما دی رما
 کرچه کنج حسنای کلردی ایکی اولما چکدی دل بریو کی آنجه بیکر ر لولما
 دوستم حرص و طمع لایب جوغ ایلر از ایشنی
 کلش کلیدی سبا اورا چندی کوکلمز آل و رکیکن پنجه بیکه برقی چندی کوکلمز
 حضرت عیسا اولوب شتاق چندی کوکلمز زهر آسانا، عشاق چندی کوکلمز
 مطهر باکو تو رفیقوزی اولدی سوز سار ایشنی
 مدحیا و نمکده دروازه کندن دار حن یکسما کیم مایه وکل کار

امدی بر کار ایله کم عالمده قایل یا کوار ای درونی کرچه چوقدر صنعتند بهر بکار
پیشہ کار اولد ر کم انک یاز قایل یاریشی

یار اور دیر سک سکا ابو جہانی یارو
جانی جانانہ تسلیم ایس جتو رہو دن
حاضر اول سن و تمک ہر پردہ حاضر یارو دن

حق سعادتمند کیمین خندان کیمین زار ایلین
اولاد منصور ی عالم اچره بردار ایلین
ناری روشن ایلین روشن کونین
اوشکنز بیگ عالمی بر نطقه وار ایلین
بر مرقع خرقه ویردی باک بیگ بر باره دن

قلب منی لازم در عشق اهل بیستم املک
روی زبون ز راید و آنکه تنم املک
ممکن او محبت و به سوسید بزم املک
بحر عشق غرق اولی عشاق و تعلیم املک
آلت او که می خور و فی المشل اول قارون

لوحی پاک ایلمن نقش و نگار نیلیسون
ماسوایی ترک ایدن بوکارو باز نیلیسون
نوی دلداره ایرن او زک و یار نیلیسون
باوه عشقی اچن ناموس و عاری نیلیسون
زاهد عار استمزلر عاشق میخوارودن

عافا و ابلیس و ایزد و میر کوکلی کی صغین بر شاہد باز و میر کوکلی
بیل سا بر کل بر فاد و میر کوکلی زلف روی سر بری رخسار و میر
ایکی کند چمین کج بنز بوغ و قارون

بولد اندوم طوع غری یویل کو شتر نو نکر اهرکه صدقہ بعدم قدم کبروم جو شاه راهکه

[illegible]

حسین بن ابی طالب آتش سبک حکم اجرا میس بحر حلال آتش نه
باغ دلد و قنک نازک نهال آتش نه باب ملدن رخلر کلک کر آل آتش نه

بیل آسا کو کلر شوریده حال آتش نه

کلر شنگده کی سنبلیلی جمیع ایلم باو آهنگ صفتن کا کللی جمیع ایلم
دسته دسته اجلن تر کللی جمیع ایلم ای پشیم بریشیان دلی جمیع ایلم

کا کلک و درنده اندر پایال آتش نه

بر غده پوش عاشقم ویر کل زکوة لعلی صندور مرغ بجه کجا آب حیات لعلی
یازوی نقاش ازل دلد صفا لعلی سبیر و بآینه ده قند نبات لعلی
شاعرک مرغ ولی طوطی مقال آتش نه

دلد جلوه یلیه بار تجلی اصلی نه حاصلی آسان و کل کار تجلی اصلی
طور موسایی بقرنار تجلی اصلی نه سوبلی ای خورشید انوار تجلی اصلی
ماه تابان کون بوزک قاشک هلال آتش نه

دیرینه پاک ایدی بیجان صورت غنبدی ماه مهرک و ایدی هرگز برودت غنبدی
موم ایدی باغاف دل اما ضرورت غنبدی مدحیک قلمبده خود کرد و در غنبدی
یانه دوشدی به به عشقی چهره قال آتش نه

اسرار عشق بار به هر کس استغیبه خیل خواصه زمره نادان فارغیبه
رستم ده اولور ایلیکه برابر دور غنبدی عاشق کرا وینه سمندر استغیبه
کجیم خوره مبرکه باو د یله بنشیم

79a عاشقید که بگریزان کمی صلیبیه جان شننده بوی مجتهد بولیه

مشوق الهی ابدانک قلبی طولیه سبک بر کتاب و قورسه کشی عارف اولیه

عارف او در که حقی کور چک ایش شمیمه

عالمی شمیمه که دنیا بمن یسیه عقبا یاک اولیه دنیا بنم دیه

عاشق او در که خوان غم عشقی میریه دژ و نسل او در که عالمی بر بقعه ایلیه

ایکی جهانی نوسن ابد قورساغی ششیمه

ای دل نصیحت ایلکه کند و پی بلبره اک نصیحت ایلکه کند کهر سر زده

درد اهل اولی او در که فلک بغیر نیازه ابدال او در که نویسه لاقید اولوب

دامانی خار کشن دهره ایش شمیمه

مدحی ند کلوار یک ایدر اولوب دلیبر رستم ایل قورس و روبر قلب دایر کبر

یا خود او کور کوه شجاعته نزهتیه حاکم عنایتی اکرا اولوب نرسد دستگیر

قاله حسن بویولده مراده ایر شمیمه

کاری مابنه حقه مرقه نی دال ایلینک زرد اولور رخلری هم کنی آل ایلینک

ای بجا وصلت و لداری سول ایلینک کوکلی دیوانه در امید وصال ایلینک

عقلی وار در دیه مم فکر محال ایلینک

چین سحر کون جعفر کوی بخاره کتم جان چمنچو یو کورد جان جهان بتیم

هله بلد کی بنی نیلدم انده نستم لعلله اشکی طسلیت زین اتم

مهر خناری ابد یا شمی آل ایلینک

ناله مرآت دل عاشق گریه غبار خط سارینی عرصه ایلدی اول لاله
 بسر چشمه ظلمت کو بنور دایره صنعتن شیوه خیال اولدی تنی زار

کو کلنه کلک اولور اینجه خیال ایلینک

بنی بحر آتشه باقدی اوده نامکم بحر قلزم انی تسکین ایدیه مزد داکم
 شعله بلای فرخنده قدم فرضاکم غم وانده ایلدیکدی کونمز حیفناکم

اولدر رر سکی بنی دفع ملال ایلینک

اشک چشمک میدمدی بو کون ایشک ذوق دنیا پیغم دلبره تبدیل ایشک
 شب بحر انشیر ایلکی قندیل ایشک عشق فتنینی عبیدیه نوله تکمیل ایشک
 غرقی ارترا میس کسب کمال ایلینک

بچه که ملک و مال و نه خانان کرک نه السفات خلق نه کون و مکان کرک
 نه اسم رسم و نه تن ناتوان کرک ملکه جودی نیلین با که جان کرک
 دل کسورینه بره کینی سنان کرک

عاشق همیشه عشق و محبتله همراه اول درد و بلا محنت و فراقله همراه اول
 امید صحت ایلدیک محنتله همراه اول داغ فراق و اشک ندامتله همراه اول
 سا که دیار عنده و لا آسب و نایان کرک

دور سون یوخنجه هر کوزله ویر کو کلکی هر بد نژاد و بد عملد ویرمه کو کلکی
 لایق بودر که بی محله ویرمه کو کلکی جھالت جهانه مبتذل ویرمه کو کلکی
 دلبر فندی غایتله کامران کرک

اولدی افندی لطفکده دل مبلکله دیدیم   اگر جناب بی ترکا سید و بابا دیدیم
 فلسون صفای قلبه ساکده عبادیم   روحم یولوکده سیم و زرم صبت دیدیم
 اول جان طیبی کلدی و یو جانی جان کرک
 عاشق اودر که اولمیه عشق ایلر منفعیل   غشک نشانی او شسته بودر آنی شویبل
 کوش ایلر اسیه بند می کراولمیه غجل   خورشید روی یاره تقرب رسد دل
 آهی شری عرشه انک نرد بان کرک
 اچدم ایلر ایلر ایلر ایلر ایلر ایلر   صحرای دله کل کبی آجلدی لال لر
 باخود پسرینه می دوراندی لال لر   دلدن کر جلدی قافله آه و نال لر
 مکر قوناغی اول انک آسمان کرک
 اقران ایلر عیشه شفا فایق اولنلرک   روز وصال دلبره لایق اولنلرک
 وایم فرار و قولن صادق اولنلرک   برکوزی قانلو خونیه عاشق اولنلرک
 هر دمه مدحی دیده لری خون نشان کرک

نه چهره سونی سکانه لاله افغان   غندن
 قویم دو غنیم اول حسنه و غنیم   غندن
 کوز کوره ایلر لایم وایم جانم   غندن
 رخ دلبر کچی لر برمه تابانم   خشانم
 نچه ترک ایدیم انی سینه ده ایم   خشانم
 هی مدد اولدم ایرمک بنی در مانم

بر لطف قومش است او مهرش است / استن جن اولدی انک جانده فرما
یا زین سوله بومهری ایوانده / سایه شش خاکله یکسان اولین بنده

تک جدا اولماه بن سر و خرامانده
کون کبی راز غم عشقه عیا ایلیمه / سکه کیفیت اسرار بی ایلیمه
باو می جا ک ایلمه آه و فغان ایلیمه / مست عشق اولدوغی پنه ناله ایلیمه
کود بنورد اغلرم جا ک کس بیاندن
مدح قانلو باشم سو کبی مهر سو قیر / سدا اسکندره دوش اولمه فیضی
اتش عشقه بوغمر نه غول جای معتر / شمعیا دل اوزا دوت هر کچه افلاک قیر
نار آهم که جهر سینه سوزا مندن

کرم اولوب دوز و آتش عشقه کتبا / قصه کبری چالوب هر کچه دن عجب کتبا
رفع اولوب کندی ارون غم و اندوه / ساعه مید شیشوب چالمدی بر دنده
بلک چون لغزه او غراوی اریه شراب
محنت ایانم الور غریب کیمک دلم / می اولور جان و تنم و سکه تنیم
تردوشن لب غننگی او بیک دلم / جام مهربانی قشنگ یارونه جلک دلم
جام اولور کاسه نون نقطه اسمی ستمه حجاب
عکس غان و خمد آغ و فراوه کورین / عاشق و دیدر زکامه اولوب کورین
دود و لدر قرار و بی هماده کورین / وهری غرق اندی کوزم یانی هوا کورین
پاره پاره کف سبلی در انک ستمه حجاب

یاقوی خشمه حکم طوطی محنت الی جان غنا گز که تندی دلن کسلی
 بولمیش عاشقه چون متمب تم زاری عمره سی بخورله باره یوب مرغ
 غم او جاغنده ایدرست کوزی یار و کباب
 جاپه دوشدی دل مدح کورده ای غنچه کورده زلف درخت بلبلدی روز و
 ووشور رودیده رمد یا شک کونشی کورچکاسه شکله ایچنه عکس لیلی
 دوشدی ما بیسنره یار له امری شکراب

دارمی برکل بو کوکل معنی زار ایچک قانی برکل چمن کشت و کذا ایچک
 اختیار ایلده همان ترک یار ایچک یرد کلدر بو جهان دار قار ایچک
 قصر معهور ایدر جک نقش و نگار ایچک
 کشته باقی دکل چونکه بکورن جهان طویر سیر عتله کتمده در روح
 کله بوسندی قبول ایلده ایا غارت بورا و دن سکا بر جره همان
 طاشی دیواری ندر ترک یار ایچک
 نچه عینیش و نشاط و نچه بزدق و سرور نچه بر جان کوکل در که حقد اولدور
 نچه خیرم و خطا و نچه بر عجز و مقصود اچمه غفلت مینی دیمه اسرار غرور
 سنی حیران ایدر جک مست و غمار ایچک
 نذر کلله ایلد رین اوله بو صحن چمن نذر شیوه رفتار کله سر و سمن
 بولیدر کلشن دنیا یه کل لاله دیکنی کله باقدیونسه کل غنچه یه جله ایکن
 عاقبت اولدرانی همدم خار ایچک چک

مدح با سن بنی قوی طور مد خلاص آید سنی مد اله مسون بخلین دهر دنی
 قل حذر سا که بعین اولی سئول پیر زنی ای نهانی بار قل دار اوز که باره دنی
 بودن اولدر سنی اخرونه دار ایلچک

اشک خون بار مله جسم آل اولور بونه رنگ و بونه ور لوال اولور
 بونه حکمت بونه کونه حال اولور بار جرم استنده قدم دال اولور

عمر مکسر ما بهی با مال اولور

دور کردون با که چو زور ایلدی دوق و نیادون بنی دور ایلدی
 دیر که بر دمه بنی نور ایلدی خواب غفلت کوز نرم کور ایلدی

یا الهی بونه مشکل حال اولور

تیر حیرت کندی جان و کدکی قاسمی با پستت ادد کی
 ستر مخفی اهل عشق نبد کی شاه عشق مالکانه کید کی

اطلس و بیایرینه مال اولور

دکله بندم غیر کیش اتمه سن بر کال ایلدن الدم آفنه بن
 خوش فکدر عا شنه دار محن نار غره با نمر ایسه جان و تن

بونه عشق اچره نیچو قال اولور

طوغه کیننه شانه سنر دکنده حقی بیلن اولدر ایلخی و نیده
 بونده هرگز اقصی یوقا هیچ سنده زهد و تقوی بارین انده ای دمه

او چمن سن سا که پیر و بال اولور

82a
ایشید حذر کورن حق سولین حق و کلمی حتی بیلن حق و بن
حق جلالتی یاداید و بعتنه بین و بو نفسی دور سئوب قتل البین

سام و نیرم یا خورستم زال اولور
صافق انکار ایل بر دور خدا عتله صوغنر حلال کبریا
نفس لندن ایل کل جانی ربا کند و ذاکم کلر سن مدحیا
عمرک آیا می الشمس سال اولور

طبع بر دلم حذر او دام وانه در دنیا ثباتی یوقدر ادمه قوری افسانه در دنیا
وینا سک بو سنک کم عیش و عشرتخانه در دنیا مثال خاطر عاشقی فلا ویرانه در دنیا
صوغنر بر مصور معتبر کاشانه در دنیا

امور دنیوی بر لورنده پیر مرشد حقیقت نظر فلسک کورین روزگار
سر و قروایو اندر منقش مذمدر بناسی ب خاک و باد و آتشدن مرکب
نه بلدک بانه الکرس نه صاندک بایه در دنیا

اینا نه قبح زن دنیا ایسه در لکله صوغنر ترک اولمشن کمتشن اند نیوالقتر
انک ورنده وخته اولن بو ملز صفایر الچه نند جانک مردم ایدر آتشنا لکتر
و دم خرسنی بلنر نور پیکانه در دنیا

زر و سیمه کورسن واده و حیران طوبی عنان اسب بی طور مدک برن طوبی
حرام نه صالد کاتش سوزان طوبی سنک کوزر و مادام ساقی دوران طوبی
شترابی زهر قاتل بر طوبی پیمانه در دنیا

82b
 فنا دارین پنجه دارا که باشی از امش پنجه اسکندر که جین باهن تار مار امش
 پنجه کینه و چشمه صا امش که خوار امش پنجه مدحی که بازها صیدی شکار امش
 پنجه مرغیان او چورش برکتی تر خانه زرد نیا

روزی قلدی نیم اول کوزری تا آزار اندی جان طهر فدن ناوکا افکار کار
 سینه دن اسکندر کل درد و فراق مناجار باغ و هری ابلیدن با سینه دلدار و

قلدی بلبل کسی کارم اول یوزی کلزار زار
 داغید عقلم نیم زلف پریشانک سنگ نظم پیدا و ایلمکد لطف احسانک سنگ
 ناتوان اندی بنی جور فر و انک سنگ شمره شمره قلدی بغرم تنغی جبر انک سنگ
 تنغ پیدا و کله کل کور سینه می ای یار یار

بلمدی اول بخواب بر که خزان کله و غم کندی خندان اولد و غنیم من زار و گریان اولد غم
 آجیز کورب نیم راه بلاده قالد غم بار بجزانه بلور و اینم تحشل قلد غم
 یو کله در بار که انکون لبم هر بار بار

اول پری شوش ز لرم یا شیم عیان ایدی در لود و لود و سنگ کقل و مرجان ایدی
 اول سینه کاری فریاد و افغان ایدی شول سینه لغی که بی عقلم پریشان ایدی
 کوزمه قلدی ججهبانی اول کوزی تا آزار

اول شول آلا سینه بنده وین عار ایدی اینش بود و نهی نیاتی با سینه دار ایدی
 محنت و درد و فراقی جانم کار ایدی نقد صبرم ایدی و سهر دوندی بخار ایدی
 مدحیا قلده عجمی جانم بخار کار

عقل او بر علم چون خلق جهان دیوانه‌ون استنای پی خود او رزق الیمیز بکار و ن
 جمدی غم بی‌قوسی سرگزول ویرانه‌ون ای عجب بن بلبرمکم با که بود ویرانه‌ون
 کم بو کو کلم قوسی او جدی کجی ملک خانه‌ون
 بیلورم مهر وجودم عاقبت ویرانه‌ون روزگار این آبا و ایمیوسن بیلور
 جوق جالنده دوزمکه بو تنی فغنی بیلور بغنسن جانم همایسی مکان سیرین
 کر چه بغنسن بی‌قوسی کجی بو ویرانه‌ون
 کز استغفار و دوشدم او غلام غم غایب بونک چون کوند رادم کویا و دنیا
 بال اچوب چمنی دیگرین عالم بالا این دوشدم اول بهوش اولند و دوشدی شویا
 اچدم اول سرخوش اولند اچدم کی سیمارین
 کر چه قلمم عرفی و ناموسه چرین تارین چکدم ال جمله جهان دن ایلمم ترک بایر
 بزم عذبه جرحه تک بعدده قالدیم خوارو اچدی عشق شربن کاه کسم که خوار
 هرگز آیتلی کلور می عاشق ستانه‌ون
 عار غم بن محنتک هرگز جالنده منعنه ذره قلم نظر ایکی کوزمک معنه
 داخل اوسم ذوقم بر اهل عرفان جمعنه بی تکلف جمع اچده عشق معنی شمعنه
 ذوق و شوق قید تیزرک دوشدم پروانه‌ون
 طاعه و بیستم عالمده بکیا اوسم صورتیا مجنون ولی سیرنده دانا اوسم
 بایر نه باش اچدی ابدل شید اوسم نیلدم اسبابی چو نکم ترک دنیا اوسم
 کیم صفالندن کچر فارغ اولد شانه‌ون

تا زل کم وار اولوب درمد جیادنی دن معرفت ایلینک اولمشدر سر بختی کنون
 دانش ایلینده عدوانه اما رهنمون بوکمال اقمی کبی سچاره آواره رهنون
 عالم اچنجه نه طوعی سر نه طوعی آینه دن

اچکشنو غفلت سر بختی سکرانلر دهری باو بوغنه برکتش سوزانلر
 شور و درون منع ایدر بوق سلاخانلر اورموش لافن ای دل حق بوکم نادان
 صورتا انسانوز اما معینده حیوانلر

چو کیم عقباون بوفانی دهره دورن درون بکون فوقی ایلر اولدق درینا کوندری
 هیچ تلج آیلک بیوده سولر سکرانلر جام غفلت سولر سرخوش ایلشد کرم بزی

مست اولاجک لرن بچو دوز حیرانلر
 دینییه قرار ایدر عیبایی انکار اولدق دیار کیم کورین صورت کیم دن عیار
 عاف اولدج کوز ک روشن کونک مارا بله بالکوب طول اسل مکرسی زههاره

برایلی کونک و یا بر کیم لک مهمانلر
 نوش ایدر دایم غم اسرار عشق سر کیم ارتوغ کیم سولر اونا و اونا اول
 چوغ چلم کل کبی سول بچو مانند بکم اول عالمی صورت سببا واره بانه ایلیم

عاشق و ماننده و دور اسلی بی و مانلر
 صاج غرضی صورتا اولدق منظره اختیار ایلر زهرم و خطا ملد قه و ایم افتخار
 بزه هر کیم پند ایدر زهر ایلر ز آندن فرار ولده نه صبر و ارام ایلین بوم قرار
 و نک و له سکران و کی سر و مانلر

یار من یو قدر فراق بده آسایز   خاکه یکسای اوله در بو بولده عالی بایز
 وار منک عدم بجه در محسایز   یو قدر ریو قلعه اوز که کور یور مایز
 کسه بلز کم نه ناجر لره باز رکانه لرز
 بحر اسکده ولده نهان اید کور امو جکی   مد جیا آغزده سن ججه یلیر روی جکی
 کل قدم باص یو قلعه نابو کسن معر جکی   قوتبا کی ای نهانی ترک اید کور تا جکی
 بز قبا پی چاک و تاجی ترک ایند عر بانه لرز

عیش و عشرت اوجک فایز اولای شوق و   شنگ
 نچه شملر تختی اولدی تخت تا بو تنک   مرد حق و مانده جیت کم بوسن نام و
 نچه عیش و نوش و عشرت نچه خمر و نچه شنگ   ای بیابان نهوده واله وحیران و تنک
 حیفکم ترک ایتمک جمع جهنم کار ییسن   و نیم زلعل کهر جمع ابدک واری ییسن
 دین اسلامک یزدک غیرت عاری ییسن   نچه بر تعمیر ایدرسن بوفنا واری ییسن
 مسکک خود عاقبت کحت تراوده کور تنک
 راه عقبا ده سکا اولما دی بیچاره کس   ناله و زار که جهانی طوتدی یوق فریاد
 نفسک لایتنده ایلبیله مانتد عسکس   مروا یکن اکر سن نفسک نه ای لبوس
 قافی عار و قافی غیرت قافی نام و قافی تنک
 محنت و غم چشمه ناراندی رشتن روزی   جیغش غصه با بال اندی دل برونوی
 نچه کوند کور مدد مهر جهان افوزی   دلای فی بغرنی اشید و ناله کسونوی
 وف دوگر کو کسینی و بوکدی بلینی بیز حیک

بوزن کرد و من ماد و صبورن ای کل
 سنگ بوشن کاره دل و پیرن ای کل
 روز کاری ثباتی کم کورسن ای کل

بر عروس بی وفادری جامه سی سختی و رنگ

بج که تورا استم فرات پاک دوره ج
 قوریدی با شرمی جویم تا ک دوره ج
 عرق آب لدی جها طویادی خاک

بورگک آهین میدر هی طاس بغری خوشه سنگ
 جزو کلی کیدر شود کدن کینه ک
 مدیا پاک ایده کور بیون سیک
 تا کمرات دلا بر شمع آتار رنگ

غمن چرخ کز ونگ ایکی کو طرطلو مدد
 فراق لعل یاریده کجا هر مسمی سمد
 رنقک شک چشمکد حر میفک آه و نامدر

وجودم به حال اندی بوندیشه شود کلوم
 اثر تیرمین بود لریشه شود کلوم
 کوزمدن دو کلس صاند که نم در عم کل و مدد

در نیا کوردم بر دم کورم در ملن بی غم
 ایر شور غم یادی دل غصه کساکه پیش کم
 حقیقت کوزله سک عالم بهما معنیده بر مدد

توس قضا

ترا کو دنده قالدق بزره عیبایم کو بکوز
 سئو پلار می گنگوز کوز می زانی سن بل که عقل
 بود مهر و نه دل و بیه چرخن کم سا که ال و بیز
 کلن بونده کیدر طور مرصحنه را ترضا سور

عجب ملسم بود میانک سینه شاد و خرمدر

نیم جهان و خست و در و خست سنده و ارا دل
 دخی فریاد و ناله افغان و آه و زاری دل
 بریدر راه عشق اچره او بوسک عینا دل
 ند کلوه خاکهای ای عینا به باغ و خوار دل

کاکم هر زره سی کسری یاد ارا و یا جدر

خدا یا و اریکین انج جهانده کیمدر ربی
 کشتی بیکسدر کسین آیا سلطان پیش
 جهانده اری بی بیکر جو دک اچره فاروس
 عطای می عده عالیجا بیک عا و نیز بس

خطا دن او بیز خالی بشکر کم نسل آو مدر

سوس قلمه صفتن ای دل فدا و اریده قالم
 ایانک پرده کور بونده کلده کسین آو
 خدا نک عشق مندی سوس قل سنده بوغما
 نهانی کیمسه بی رویی بواده راحت او

جفا کا شیلده یا بلمش ورو دیواری اعظمدر

ای بار خدا را از زمان سا که عینا
 سودا کلده و غی قولر کلک کالی زیاندر
 و لست نه لر جملة حیات آینه فاند
 یارب بنی بو غفلت اچند سن او یا

هم شوندری کم بن جلیس عینا او یا

بوخته لک دریده لطف و اقل
 رحم الی جفا کس که معرو و فاعل
 بیمار غم عشق و نه لطف و عفا
 حاجت مرز کل کر مک بره و اقل

هر نه ویرا بیک حضرت که جمله عینا

قاله کس کو یکسنگ زار و دل افکا
شول بوزی قزو تو لکر زار و دل افکا

کرفله نهان ایسه سکا جمله عیا ندر

دو سنه کاینگه کشته قاله کس و پند
یار سنو بزم کو کلمزی قوم صناسد

یو لکه سنک مال و سر و جان قیا ندر

و بنا بکوب طو غزو اگری بول کتدک
آخر کیدر کج غم و غصه بی با تیک

هج اصی کور نر اسیمز کلن یاندر

محو لدی اومه زمره اغیار کچنده
دل قاله می سمند اول نار کچنده

اخلاصله هر وار لغنی بو غه صیا ندر

سیرتی بزی جانده عسکر فسیک
حیفا و دریغ سیدی اسکر فسیک

طوت الومزی لطفک اید بزی طیا ندر

سنول تو لکه سنک لطفکی ملا دی فریو
لطف کر مکه چو قدر آبا شاه خطا پو

بر قطرسی یوز بیک یوزی قاری بی یو یاندر

مدحی و سنو بقاله کس سیمه نیبه
نا و انغ اید و بار مدحی عسکر جانده

86a قندیس ای بار خدا اول دلقندده آیرد کمال آئی یارب بوجبانه
سؤل کرچک ایدن که بوا سراسر طی یاندر

سحر شاه اول بوشهر چین اچنده کنش گورین ایدین اچنده
قوزدین استین چو کین اچنده عجب مؤمن طوتمی کین اچنده
یکبر دکن اولور می دین اچنده
دوشن اسلام شفقت مرحمتدر بولر جان دول هم عا شدر
بولاردن غیر یسی خود معصیتدر چو صوبلیق صفا و کسدر
کدورتی اولور مسکین اچنده

قولق اول عارف اول کلمه کلامی بوسوزی از برای جلد و مدی
صفتین بوز لمسون دنیای قیامی اگر دوشن اسیک قوت انتقامی
که عاوت بود اول این اچنده
کلمه بوشهر دیر اسیک یوز که یار عذر قل سر که ایز سو غیار
پوبند می کو شواریت ای دل زار طاشی صافه ای قلابلم زهار
که صغیر فار کو ایدین اچنده

یار شمر اهل دین کذب بهتان بونک اهلین دیر اهل نیران
قو عی می سنان اولمان رشک اولسونکر بر عنوان
که اسلام آن اولور خود اچنده
بیر کر بلدی کل عنوانی ترک است براق بود و فرود بوانی ترک است

86b سنگا بار اولہیں بارانی ترکا بت دلک طوت عنیت بہت ترکت

او پر مہ قویلا نے این اچندہ
اچک وینا بدو طلب شک و زنتہ حدز قل مکہ عیدین کوزمت
دلک طوت مدھیا ارتوق سوزمت کمال اتی وی ہی سوزی اوزامت
کہ فلیچ لندہ کسمر قین پچندہ

ہند می کوشن ایلہ زمینار ایتہ شک اسماہ بردن اور کمز درک
ار سوزین ہنم ایتہ کی ارترک ای کوکل اولمق در سکت و تیک
کم سنگا یولداش اولاین دررک

ہر شوکم کوشن ایتہ ی ہرک ہرنی ماسواقتہ ندن الدی کندنی
خوش طعلک آل یوری ہرک ہرنی بای دلدن کس تعلق ہرنی
ہامی سکین کندو دلک اغلہ تک

نچ اولور آخر ملک اشجو حال بار غدن قاتک اولید و ال
جسم زارک اولید و ربا مال سن کیدرسن غیرہ قالو ملک مال
کم سنگا قالور همان قور و امک

مایل اولہ نعمت دنیا ہر جوق بوندہ آج اولن اولور بادہ طوق
اور دی انلر جان ابلہ بر اوق قدر دنیا ہر ملک قاتندہ یوق
قدر شک کم بایہ سیدر فلک
عشق باری تش سوزان اولور جانہ دوشد کدہ جگر بیا اولور

نن سراسیم هم اودم ویران دلو ^{یا تمشو خانی که خاسته اودلو}
 مرز و دله محبت چمن اک
 طوتم محتا و اولدک راحت ^{صکوه بخا صبره سین محبت}
 چونکه باندک مدحی ناز و نیت ^{آتش عشقه نهانی طاعت}
 سینه آهندن بیکرک طشتن بورک

اول کوزی جادو و جادو کشت ^{ان ایدر} نخیلی عشاقی ^{سیر و اده و حیران ایدر}
 حیدر بنده سنان له جولان ایدر ^{کل بوزی و نزه چنگم سبیلن جوجا ایدر}
 عرصه حیرتده بن مجنون ^{سکر دان ایدر}
 اول ^{خوبان} بجا دیکه و اکر ^{دولر با آره سنده چینی آوا قسم کر}
 کوکلکی احسان لطف بر نشا و نشم کر ^{دید ی بر ارم کون سی بن بر مراد اشم کر}
 شو یلک بوز اول کمان ^{ابرو بنی قربان ایدر}
 روی یاری صفا کوردم و پیش کافرت ^{خاکبان تو بتا کوردم و پیش کافرت}
 قلب بکن صفا کوردم و پیش کافرت ^{اول جفا خون و فاکوردم و پیش کافرت}
 اعتقاد ایتک مسلمانرا کاهتانا ایدر
 آل ال اهل کیم لک تدین کل بوز ^{بر کوکل با بقی و کر صراجه سرامیک بوز}
 بیاف دل عاشق کیر کوکل و کون ^{ای عزیزم صوفی خلوت شینگ سوز}
 اودیم خوشه یوسف ^{چاکت برین زندان ایدر}
 نغمه بکل اویله کر کم ^{روح اندن خدا} غم ^{قلب امله کل کبی اوله هر} صفا

قل ترتم بیل اس کلشن اچره حیا نفخه شعر کبشتی ابره ما صبا
غنچه کبی کوکلی طار اولندی حنن ان میر

الدم الله بر جام بر بادده کلغای می
رام اید مدم اما سن یار کل می
دفع ایتمک یوق چار کوردم کلغای می
منجانه عیالکده بیک شو قله بر جامی
چکدم بر ایغ اور ز بلم نوله انجاسی
ساقی می وحدت چو نمک میست ایتمش
لعلی هوسی جانم خوش باوده بر ایتمش
جوهر کبی آقیدن صامش انی ایتمش
نخامی کثرت یابینی سکست ایتمش

عجی نه وحدتده بولدم دل بندای می
اوز باشک چون یاب خاطر عشاقی
جو دو کرم لطفک لکده قاله باقی
طوندی مددیت نام کبر و وفا
جرعه کبی باهام طوق ستمی ایتمش

دوران ایغه صالیدی بن عاشق کامی

انجی لبر عشوه دل در دوز و سنانیت
شتم ستم بر لبر حکرم قات
ای حسن ایلک شایسته چون
جند غم و تیرانی بر دمه بر شانیت

اولدم مدد ای حوسنه صوبانده کلغای می

بی معرفت انسان شکر الیه برابر بل
طو تماشوا الک سرگز کترین اوله باور کل
خوشید جنبه اوله نه اولور
بر حبسه ایلازم ای مدخی روشن دل

کرپوت محنتده سیم اولسه دخی خامی

بخت اید اسلک دل آتش سوزان ^{این} بلوغ جانانی حجاب آشنای جان ^{این}
 باغ دهر چرخه جالک کل کی خندان ^{این} مکر کی فکر اید و ایم دل سکا و مال ^{این}
 تو به قل فاسو کما ^{این} در دوزخ در مان ^{این}
 شو که باطل درانی بیدار حقی ^{بل} باطل اسلک در حد قله بر شور جان ^{دل}
 مکر عیال کو کل دنیا هو اسلک ^{کسل} دوستی بنا و اید ولی قل دشمنی خوار ^{چل}
 عدل و داد اید وجود ک ملکه سلطان ^{این}
 خاک یکس او بخت روزگار ^{یک} یاد اید واک ^ل دملری جا ک اسلک ^{بر}
 کله بی فرقت دملری اید کندی کل ^{منک} ضایع بجه هر نفس کم جگر آخر ^{کدن}
 قیمتی سیکو کل طولی سوس ^{لونی} و مر جان ^{این}
 بوند بنا و ان اوله کم انده فغان ^{ایمن} بخشی احوال صفتن مسکده میان ^{ایمن}
 بندی کوش ایسه یکلش کان ^{ایمن} نند کی بر متاع آل کم زبان ^{ایمن}
 انده یو خسول اوله بوند ^{بانی} باز رکان ^{این}
 عاقل سیک غافل اوله ای کو کل و یک ^{بانی} بوضیحت بر تالم شاد ایدم بند ^{بانی}
 احتراز ایت کی صفتن کورنی و برنی ^{ایمن} الوده فرصت و اریمن ز نماز نوت ^{ایمن}
 کینیمت کور سکا هر شکک ^{اسان} ^{این}
 چکر جمعت بو کلش دینا و دشم طالع ^{ایمن} با کیش اول قل قتل دکر بر عز ^{ایمن}
 طوت تو لا غایت کما اورم اوزک ^{ایمن} انده واروب بر مک تر سک و کمر ^{ایمن}
 بوند آل یو قلیق متاعن رایگان ^{ایمن} ارزان ^{ایمن}
 ای چو غلبت شربن جامه خواب چرخه ^{ایمن} آخرت آتجی ^{ایمن} دنیا متاعین ^{ایمن} قاتن ^{ایمن}

گو ز کوره ای شول متاع دینی بابا ز اتن ای جا هر کجنی صفتی بهاسینه صفا

قطره یسن پنج محتاج اوله سن عمان ایکن
اکله کی بونده ای خواجه ندر سود و زیا چونکه بلد ک حق سوزی قلی روز و شب
اصی قلزم صوک پشیمانلق بلورین کمان بل بو عمر ک یازنی قدر یله اولما و خزان

در ز خیره قونا غلک بر میوه رمان ایکن
کی صفتن کم قلدن اینچه و ز غدا نک یولری اهل عشقک سره سره در سر و لری
کلشن ایچره کورسکه بنز مرده اولن کلری سوزنه حاجت چون کورسین کله سن کورسین
پنج بوز تازه و تر کلشن و بستان ایکن

عاقل ایکن اهل عقابتک ندر سکری نیل حقه ذاکر اولنک توجیدنی ذکرینی بل
هندی کوشن است معانی فکرینک بکری نیل طاش طاش اراق آرسینه کیر مدین سکری نیل
آلتو کیرد و شک و استو که کوک بورغان ایکن

طلو ایکن نکلده پنج مکرینک فرما تی و روی اول و روی اوله اذن نیه و زانی
ماسودن سیل جو پاک است کلل مدینی غافل اوله آل الو که ستمک چو کاسنه
اوری کور دولت طو پینی دوست یا نکل مدین ایکن

پنج کیرندی کما حک یا و سن کله سن کل کی خلدن ایکن بر کون اولام کور سن
تشد دل بر عاشق اول کما حیاتی بو کله حیف اگر بولمت اچنده صومرا و کور سن
عمر کما را غنی روان بر چشمه حیوان ایکن

دین متاعن له کور ندر روانک بیتدن بیت کور سن مکر به اجل قفا و ندر بیتدن
غشکه قهرابه کور تا اول کما قهر کما بیتدن مرغ روح خوش طو است اگر امید او چو بیتدن

کلیه این کتب را در
کتابخانه جامع دهم

کتابخانه جامع دهم
کتابخانه جامع دهم

بوقش جسمکده بر قاج کون نفس مٹھا ایکن
کرج بود نفس شومک آسکی رسته توحید بد بند ایل اول ماری
اولمخ استر سیکه طریقی جده مرد مستی طاعت صرفایت قنوا غصای اولمخ

کل یولکیر منزل ایر قالبک پڑھا ایکن
لالنک کور کم اجل خوقن اولمش خونی باد غفلت شک قلمش جا کلا کون
ایکن اولمش غفلت ایلر سز کون صاع غفلت که شاد اولوب چوق کلر کم چوق

نچری عاقبت کرمان ایدر خندان ایکن
کوشی هوش اکلیم قال باد که بوفسانه لبر عبرت یاق جهان کور که بودیرانه ل
نه خراب اولمش سوز هر سبی آباوان ایکن

اختیار کله قول اوکین بود هر شاهنه یوز سوز شایه غفلت مبدم در کانه
اسمانه یوز طوبی کوز که مهر و مانه غرة اولم بوجها ک ملک و سال و جانه
کم نچر جاداتی کور وک چاهه دوشی غان ایکن

نارسته دوش اولور سبال دیر اتمک جان و باشک کی صفت کچر اکا زبرا
منزع جان و در جاش محبت تخن اکا بر دچوق کشر کشری مجوس ایدر دیر بو

بهلوان بهرام کور و رستم دستان ایکن
کوشش است کسب کمال معرفت قل قضا دار عباده کما او چغانه المور قننت
حاصلی بن بیدم بودر کمال و معرفت وسیع طاقت سید کچر آج طوبی طوبی

سؤل کریم چون که طوطی طوطی در عریان ایکن
سؤل کسدر کسب دنیا طوطی کس طوطی ختم دینم دوست دیندن الدک انتقام

نارغ اول هر سنده دن اید عبا و صبح شام اول غمی دما به سکریت کم سنی سبیل مدام

روز فکی کسز هر ایشک ذلت و عصیان ایکن

ای برادر برصیحت با و ایدم دکه سکا باکیا و شنام اید حسن عاقبت یخه دو عا

پر جفا در شهودینای دنی قلمز و فا کج بودینا کو بر و سندن فاجه کور حقدن یکا

یو لاله شک اسلام و ایمان نوبه و قرآن ایکن

ای شور و روح باکی نفس شومله همد قلمن ای نچه عا قللری اسرار سرسم قلمن

بلبل جانک مکان کلشن عالم قلمن اول عدودن عالم التوب سنی آدم قلمن

شاهه قولاق قل که دانا ایلدی نادان ایکن

مکب همان سن دم اول حق سکا که غمقیر یاج و کشت رخت و بخت و غمقیر و بر

بر نظر قل کوز کج آج کوز کرا مستر و بریر کور بوبول آیدین جهانده نچه رخت و بریر

ساکه اول قارا کو بر بکره ز وادک فان ایکن

ارقه و بر دهره یوزک طوت عاکی جانده عید سیک عزم اید کور درگاه سلطان

عقله بوکدش اول یوری و ارکونی نیدن نفس اویجه کم دوسن گیری حیواندن یکا

عقله اوی تا کم ملکدن کچو سن انسان ایکن

ویر رضا جلد قننا قتل اول جلد ملک حق رضا سلیله طور برید و ایدر دایم فلک

امر حقدن بر نفس اولمز زیاده سوز و شک اولدر بکیر و دری قلماغه قاور و دره

اول یزغیکن و اراید و بپر لیدی اوغلا ایکن

سرو انفس قلیمینه قلمغ استر سگ اقن جک صلاکک تیغنی تنوا سلا حسنی طعن

کور کم ارد کونه ویر رضا غه که صولان باقی یاز غی حدون کچو عیسیکی بل کی صفتن

خالقه دون خلقه رسوا اولدن پنهان ایکن
 ناز عین جانک خفته اوردی بردوگون ^{نه طور رسن} الکر طاشلر الی طوبی و دوگون
 عیش و نه شهید و زکار ^{دوگون} ایستین یارین ایسیلجی طوکیانکم جوگون
 جاکنه زخم اور رسن سرخوش و حیران ایکن
 مدحیا کل برد عاقل کر ابر صبره زیند ^{حال} لذت دنیا دن ال چک اول پوری شوید
 سا که خود کار ملک پندم محال انحال ^{آو} اگر بودیر کک اچره اوکسن اتمی کمال
 کیده سن بیکه بر لبیک ^{بندی} نقصان ایکن
 لطف ایدوبی عیاشقان ^{الک} ال قالدرب ^{دیسلم} بردلن استغفار ایدوبی اربنا
 توبه قلدق فانغ اولدق ابد و انحقا ^{اول} حبیبک مصطفی و حبیبی معصدا
 حرمت چون عاقبت شادایت بزنی کر بان ایکن

اچ غنلت شازنده عجب کمر المرنه ^{وهری} یا قوتی غنجه بزنش سوزانلرن
 شور و شردن منع ایدریوق ^{سلطان} رایگان ^{اوره} ویش لافن ای دل حق بونما و انلرن
 (عقبایدن بو صورتانسانوز اما معینده جوانلرن
 چو که فانی و حیره دوندر دک یوزی ^{که دن} فرق الیز اولدق درینا کوندر
 نه چچ بایلیک بهوده سولر سک سوز ^{جام} غنلت شوبله سرخوش ایلمشد کرم بز
 مست لایققلرنه چو دلرز حیرانلرن
 دنییه اقرار ایدوبی عقیابی انکار الیمه ^{اول} دیارک بولدن صورتون عار
 غافل اولیمه اچ کوزک روشن کونک نالیمه ^{یا} کلوب طول اس فکرینی ز بهار الیمه

برای کی کو شک و یارب کج لک مهمان نواز
 خوش ابرو و ایم غم اسرار عشق میسریم اول
 چون چله کل کی بنول غنچه مانند اکبر اول
 عاشق در مایه و در دایه می در مایه نواز

صباح غدی صورت اولد فی نظر و اختیار
 ایلر جرم خطا قلده و ایم افتخار
 بزه هر کم بنیادیر بر ایلر زانند فرار
 دنگ و داله سر کران و بی سر و سامان نواز

یار مز یوقد فنا را بنده آسایمیز
 خاک کیسنا اولمه در بو یولده عالی پایمیز
 وار ملک عدم اچیزه در همسایمیز
 یوقد ر یوقلده اوز که کور نور سیریمیز
 کمینه بلیمز کم نه تا جبر نواز

جبر سیکده ولده پنهان اید کور مو اچکی
 مدحیا آنور دین حیدر یلده روی و اچکی
 کل قدم باص یوقلونه تا بو کسین معراجکی
 قوقبا کی ای نهانی ترک اید کور تا اچکی
 نر قبا پی چاک و تاجی ترک اید عریان نواز

حرف الف

اول سید اسل عشق داری قربان سکا	ای خلیل جان و دل دلجو مهمان سکا
برده گونده بهر و از کل جلد حیران سکا	این شهر دوسر دار خیل انبیا
حضرت حقدن حبیبم نه احساند سکا	طرفه العین چهره عرس کرسی جولان سکا
عالمک معوره سی بلدی که دیران سکا	فقر این شهر لیک کای با و شاه هر دو کون

اول بوزیک بوجیل کجی بدشترنگی
ای کوش طاعت و غیر مروره به نماند
امر حقیقه شفاعت الیه یارین مدحیه
وامن لطفک طوب هر دم شادودر

حکمت کو نژاد جمع اولہ مجموع انجیبا
ارمن و سسایہ ناظر اکین خلق فانیات
شمع جمالی شوق منہ بیک اشتیاق
بوین زبون و زار و کنکار و کمریز
اک اول کوئی کہ قاضی اول شاید بی زوال

صانع کسنی صنعی ایله ایلدی بیدا
کل امدی اگر عاقل ایسک سکر فداقل
یا زنده ازل کا بتی سرانه عشقی
آه ایته صنفی عشق زباندو بو حکم
کودوم بو غمیش زمره یاراند جنت

احمی نسیم سمرقند و لربا
 عشق و محبت طرلو سینه
 کل پروای پاوشه ملک دین
 روز حشر ای شهر محبت مسیر
 خاک رنگ سیمه کل جلا
 حبیب ازل کجند را و لمرها
 کل پروای نور جمال خدا
 بن قوکی امت فیکدن جدا

عبدالله بن محمد بن عبدالمطلب

ملک کو نیا پورا کر کے
 ماہ تابان اور
 سکندر اُپھرنے لگا
 دنیا ملک دعا عطا
 اک دیور پیر و اہلی

[illegible]

تصفین مغرور را در کسب چشم بیدار
چو کل خلد نکند سر دورانی

مدحی نیم و رو را با مندر ر
صلی علی سیدنا المصطفی

بلنرم عالم را اول و اول ماه تابان
او نیم بر دانه و سیم شمع تابان

فانرا طولدی و رونم غنچه حرا کبی
الیدی دوران بنی پرور و خندان

عاشق بچاریم بر ستمند او آره یلم
درو ستم حنتم یلم اول غم جان

دورای روی بو ستمند جورلم بر حنتم
او ستم یعقوب شش همان ماه کفایت

همار بچران مدحی پر خندان و بدر بغری
بیل سوره ید یلم اولدم کستان

بنا بخول و بریم کم اسکاس هر آن سکا
قطب عالم فلکده مهر و میران سکا

گاه ولده که کوکله مسکن استک با نور
که کستان که کنار جو کیران سکا

سن خلیل ملکست عالمده هر دم خرم اول
بیک نیم که توکله هر خطه و زبان سکا

جهان و باسنی کویر مده بود کده اسما یلم
مدحی و صاف اولدی بنده و زمان سکا

منا خاطر عاشق و لا ویرانه و روینا
صا کوزن بر مصور معبر کاشانه

بناسی خاک و با و آب آتشند مرکبدر
نه بلد که با نه الکسن نه صاند که با ندر

الچی نند جانای هر دم ایله آستانه
دم آخر سنی بلنر نور بیکانه و روینا

سنی کوزلو و ما دم ساقی دوران طلوع نور
سزانی زهر قائل بر طولو پیا و روینا

نچه مدحی کبی بازها صیدی شکار غم
پنج مرغان ام جوش بر کور فانه و روینا

دور و غنچه کاشانه و روینا
بنا بخول و بریم کم اسکاس هر آن سکا
قطب عالم فلکده مهر و میران سکا
گاه ولده که کوکله مسکن استک با نور
که کستان که کنار جو کیران سکا
سن خلیل ملکست عالمده هر دم خرم اول
بیک نیم که توکله هر خطه و زبان سکا
جهان و باسنی کویر مده بود کده اسما یلم
مدحی و صاف اولدی بنده و زمان سکا
صا کوزن بر مصور معبر کاشانه
نه بلد که با نه الکسن نه صاند که با ندر
دم آخر سنی بلنر نور بیکانه و روینا
سنی کوزلو و ما دم ساقی دوران طلوع نور
سزانی زهر قائل بر طولو پیا و روینا
نچه مدحی کبی بازها صیدی شکار غم
پنج مرغان ام جوش بر کور فانه و روینا

وصف رحله ز لعل کم قلم و ابتدا
 چشم کور بجو درج لبک و زنا ریدر
 زلفن طعن ذی رطله سحر ایدر کار
 قاج باشی وار قنده کبد رنده قورقور
 غمناک قومه شویله دل مدحی مدد
 سکه صفا ی خاطر اید اطمینان و علا

بن میلم جان جهانده زار و سرگردان
 طاعنه جوری ایدر سیک ذره و کلونم لم
 کور دیلر دار الشفاوه ویدیلر بیستیه
 پنج بوز بیک عالم او جسم زار مد بنم
 تیر سحران مدحیا بیک باره اوردی سینه که
 مهر عالم طاکه تمام شد اوتو سحران سکا
 او ششم جان و کولدن بنده و فغان سکا
 اول طبیب جان و دلدن ایر سبور دیران سکا
 کاشکی قربان ایدیریم طعه ده بیک جان سکا
 کورنه کورنه اسلر ایدی عاقبت سحران سکا

کور مهر زنگ اولدی شها وقت بجا
 دور عده کده شها خاطر بریشان اولدم
 کعبه کو یک حقت سحران ای بوزی مهر منیر
 ذلیم یوق دولکده شاد و خند انم بو کون
 بوسرای عالم اچره خان مراوکی مدحیا
 آیدیه بر کون کور رسم ال ویر صلیت بجا
 ایلک حال پرشانم کور شفق بجا
 پاک بوز سور مک اولدی پایه رفعت بجا
 ایلکدن عدا اولدم بو سیر دولت بجا
 و زیبا سینه یمنی براد بوخت بجا

کلر اولدی کچر شمع شبنم بجا
نغمه دلدرا و جندن شمره شمره
چرخ طبع حرمه نغمه بجزه جولان
کرچه خاک اولدی تنم راه مجتده بنم
شعر سحر حلال اینک اولور مدحیا
آید بر کون کور نغمه ماه تابانم بجا
و مبدم قان اغلسون بوجیم کریم بجا
هممت اینسون سولیکز دولسون غلام بجا
سایه صائمز نبیکم سر و خرامانم بجا
التفات استه کر شاه جهان باغم بجا

نغم شبنمه ایکی چشم خون فشان اغلر بجا
تیغ مزکا نک او جندن فی نصیب لدرک دیو
صانع باران یاغ کور کون مزارم او شبنم
اغله نغم شبنم یان یاغ کور دی شمع
سر زمان بن یار چون باران ایدر دم می
زخم سینم اجیوب هر دمده قان اغلر بجا
ای کان ابرو شبنم استخوان اغلر بجا
کشته عشق اهلد عجزن آسمان اغلر بجا
سپیل ایدر ب کوزن سر شکن هر شان اغلر بجا
مدحیا سندی بخار دستان اغلر بجا

هر سک کو یک سنالی تاج دولتر بجا
رخ کدر و رد احمر قاتمک طبع اسک
سوال ریت روسیه کم بار ایدر صحت ایدر
ایت قیسکدر ککله دور اولوب خوار
عینکده بی سیر بر عیار کور دم اولار
انبلر کور سولور حیل عزتر بجا
سدره چو نجهانک باغ خشنود بجا
کاسه کاسه قانن اچمک عیش عزتر بجا
نکری چو جیم اول بر عزتر بجا
مدحیا اولمک مقرر روز عزتر بجا

عشکر قلبی بعشقم قان ایلدی جاننا
ول اسف کور و باغ و فغان ایلدی جاننا

نقاش از دل صورت ز پیاکی قلوب نقش
اول نقش بجای موی جان ایدی جان
دل سوز در دلم نغز که ایلدی بهمان
اهم شریانی عیان ایلدی جان
وصلو کی سنگ حیات ایلین الله
بن مرده دله روح روان ایلدی جان
مدحی سکا بنده قلن حضرت سجا
مهر کی کوکل ملک فغان ایلدی جان

تیر کی کوند رسپر در سینه عریان اکا
ای قشقی یا لکری حتی جان قربان اکا
داع نسیم حسره دکن بهتر او گلزاره
شولقدرا شکر کجود عمره بر آن اکا
بعد زلفک حسن میدانده چو کان ایلدک
باشنر پور صده بر کوی سرگردان اکا
آی کون قوللغن اشته اول شک او ز عجب
شوک و عزت ویر پدر حضرت سجا اکا
مدحیه بر بسویر میز یار ایدر غبار شادی
دمیدم قان غلشور بودیده کریان اکا

ای باغ لطافته لبک عشق حرا
کاشنده رخک و صغن ایدر بلبل کویا
بالا قد گل ایدی هواسینه مکرم
صالندی چمن سیرینه هرخل دل آرا
جنت کورینور باک سنگ قصر طبع
طوباکورینور عینه اول قامت بالا
هر دم طولشور ز لعلکده بو با و صبا کور
شولک نبل کلبودن الور عمره سارا
باغ رخک فر شو طور و بای کل خندان
بلبل کبی غلغلدر ایدر مدحی شیدا

کو کلمی روشن قلور سمنج جمال در با
جانم اتشن صالر روی حلال در با
فرقت یاره تحمل قلده و غمی عاقبت
حمد لله کم نصیب ایدی وصال در با

یا رجوری بر نفس جانندن انکسک اوست
 عاشق کلجی دور هر دم ملال دلزبا
 شویب حیدر ان اولسم اسرار لعل
 با که سکر دوزن لذت اولدی معال دریا
 کنج عشق ضایع است که سبزه اول مهر
 وارد اولدی مدحیاسا که سوال دریا

دل

فامنی کرن فیکر رحم ایدوب سلطان اکا
 رحمت ابد رز مجتهد حضرت سنجی اکا
 خضر دوران رسنا اول او شاه عادل
 قند کیمت منج و حضرت یا راوله هر اکا
 چون رسوکت یغنی که خدا ملدی نصیب
 کافر ک قاج باشی وار کم اولمیر زمان اکا
 بر دموردن طاع او کور جسم ختم نا کجا
 همسکه بادشا هم بلجیه بیجان اکا
 قوللغیه استخرا یکرا عجم انک
 یا شور شاهان عالم اوله زور بان اکا
 خان مراد که آفتاب قمری بولار زوا
 اول سبیدر دیشلر سایه یزدان اکا
 موخ زار و زبون اندی محراب
 کل بیستم بت وصلک قتل و زنا اکا

هر چشکم خاطره کلام وصال دریا
 عظمی تالان ایدر شکر خیال دریا
 صان بناسید کجا دار و زور و عظمی لور
 هر نه دمکم رو برو اولسم معال دریا
 آرزوی قد موز و نبله خاک اولدم وکی
 اوسته بر سایه صامادی نهال دریا
 وصلت آبا منده یار که لطفه مغز ایدیم
 کوزده قاله نوله شمدی عکس قال دریا
 مدحیا معجزه کیمت عیسی کیمی
 مرده لاجیا ایدر آب زلال دریا

دل

دوست که بر لاله صوندم و سب
 و انج سیم شکار اندم سکا

جسم زردم دون کچ کوردم سلا
ای نه نامهربان قالدک طکا
بور زورم اوروک ملامت سکن
خو غزایب نک قلدک سن بجا
کبش عانی سا که قربان ابلدم
در کسکه حاجتم اولدی روا
راه غش مد حیا بصد م قدم
همدم محنت مشقت رسما

عنه فکرم کوروب ابلدی دایب شورا
بیلش اولدی لسان شورا
قالدیلر وادی متمدنه خضر کبی تیش
تشنه در جام لب لعلک جان شورا
دینک صغن اید و محو وجود ایلدیلر
قالکست نوله نام و نشان شورا
یوکه چو نکه فدا ایلدیلر جان و سری
لب جانجشکی صون شاد اولد جان
زوروش محرم ایلدی سر و سامان یکن
کون کبی اولدی عیان راز نهان
یتر اللهی سور سکنه بوجور و جفا
مدد اولدک مددای روح روان
مد حیا مالک اسکسندخی بر طوط کور
جنت کوی بخار اولدی مکان

بهر لعلک اسل دردی قلدی در ماندن جدا
فکرم کرد اهلین سندی سحران جدا
کل برد او یتر بیه کتمه یا بانه دیدم
کتمه حیفا اول ملک او مادی شیطان جدا
سکله کله همسال ایم نی ایدی خرج
حق تعالی قلمسوی یارانی باراندن جدا
حاله ایتد کورکش دانه نرنده انک
نبد و قبل کراوسه قرب سلطان جدا
سیک کز اولد روی بنی تیغ فراق صحر بار
صانع اولور می حسته عاشق اولد جان جدا
بردمردن قلو در پیکان فرقه بدن
تیر حسرت ایلدن جسمی جان جدا

قل عنایت یا الهی مدحی بچاره یہ لطف ابد و قلبی فی صوکر و انما ندی

و

کوی باره بوز سور رسکا چسبا	بوی چین زلفن آل کل بوجا
فادر صابجی کردنده اول مهک	فال اقبال سبعا و نذر بجا
دل صبا و صاقنور اینک توزین	جان کوز مینہ المیلدن تو بتا
زهر عمدن جان فی المروک خلاص	ایسک تر باک لعلکدن عطا
دود آہم کا کل دلدار ابد	ایلمش سر منزلن اوج سما
کلشنده نور قرین آہ اتیکه	خوش و کل اول غنچہ بار دلو
یوز طوتر سمدجیا اول غنچلب	توبہ و سون باقیم کلدن یجا

و

محروم کن ملدی اول مہوق جفا	بال امید ایدم ایردی بلا
خال رویندن فراغت یوز بلا	چین زلفن کچرسم یوز خطا
جکدی ال جوکم علا محمد طیب	باستہ او شدی بنم رنج و عنا
مقدم بارمدن ایرکور جنسہ	ای برید با و صبح و ککسا
جور بارہ مدحیا سمد ایتدم	بن بجا ایتدم و ریغا بن بجا

و

ایکی نسک استند اولوبد بر قمر سید	عجب حکمت را اول ظلمت اچره نور و قمر
جمالن قلمشہ رفتن او دیر عالمہ	کنشد صبا ناسد جہنم ناولہ ہی سہ سید
ازل جام لیک یادینکم می نوش ایردوم	اودم قلمده و لمزدی عککدن برار سید

کور و خورشیدی افق سجد مکنوی
 اگر بند صلی بچهره اوله بر صاحب نظر بید
 شراب فضل باغ وجود کل نخله صوبه
 معارف شاخسار زنده اوله در لوغمه
 ره عرفانه یوز اورد طریقت اهل خودم
 دنیا اولمدی کندی حقیقتن خبر بید
 کوزله حریفک نظم در بارن و میسرکم
 صد و شش قلب پاک زده قلور در و کهر

رعنای
 بکون بوکون عالمه قوبه بی بر کل
 صبحی سبیل غداری کل دانی غنچه زیبا
 یقین بزم کلشنده حکو چاک انیس کل رخ
 عجب هر تیاد ناول بر بر غرور لربید
 بنمکه سیر کندی اول غنچه لب بزم
 دما دم خار لر لصال نور کلشنده اول غنچه
 صفا و فضل کلمه غنچه قلور شراب چک
 بجز می برینا ز قلسم حمیده عند لب آسا
 بو غنچه خنجره دوله نیر اسور سبیل
 بو کلزار حبان اچره مدام ای مدحی کوا

تشنه جام لبک اروی هوشیور در بکا
 کر کلک عکسی مردن دلد ه خنجر در بکا
 ای طیبم شربت و صلاک لر اوز کدر
 فزونک زهری ولی تر یاک اکبر در بکا
 افتا طلعتک ماهه مقابل کور سار
 یوغ و داری عالمک کون برابر در بکا
 سنگ و نرنگه یسلم و رسته دیشم اول طاشیم
 قدر ایدیمیت ویرن اول در و کوهر در بکا
 سگری جلو اولیدم لعل بابر مدجیا
 اول کلر لب اخی اولیدن بری تر در بکا

فلک متبیه در لو فوا و جفا بکا
 سنند افندی شهر کلور صفا بکا
 روز از لده هر قول بخش اتدی حسن
 جور و جفا کی قسمت اید و بدر خد بکا

چنگاں جو رکی طو تہ ک جفا یہ یوز
 اور روک فرا تگ او قلمی دلبر بجا
 صبر و قرار د جان و کوکل کندی کو بک
 خوش گلدی کندی ہر بری سندن بجا
 اچسو سترابی وعدہ وصل اندیکر یار
 مست اولد و غنڈہ یا کھٹہ ساید کاجا
 دو مشدم ایسکی طاشنہ بر کچھ بیک
 اول یہ کور بچہ عالمی قالدی طکاجا
 کیم میانی و صفن ایدر کیمسی لبس
 اور تادہ سنہ قالدی مدح سکا بجا

کر ملک و رسم سکا لطف بلدی بجا
 صورتا کر چ ملک شیک ملا یک سن شہا
 کشور عشق نہ سلطانی ایسین بک
 ملک شیک شہن تگری جعتون سرور
 تن بخار اولدی شکر کو یک جان او زری
 بر کنڈا ار ترمیسین بو فاک پاکدن کجا
 دور سنکدہ شک طومار مہری در بیلر
 باد و لہر نہ عجمی قصہ محصور و فا
 سسین ایکر بر تر غم بحر انک
 ای قس یامد جی ہباری کوزلہ لویا

خط تہ کس میرا بدیلر دیکان
 بن غنٹہ تک بن اکدم قالب جیران کا
 بیک کر او کدر بنی جانم در نہ تم نہ
 جان و دلن اولمشم بن بندہ زمان کا
 تادرا و نہ غنٹہ برج بد نہ جان
 بر و مردن قلندہ در حبکہ کی ہجان کا
 قمر حسن دل ملک سوا پلہ جفر مشعر کم
 بنمندی کندی کند ناز و افغان کا
 مدحیا جان ویر بوری جانانہ اہمال
 عاشق و معشوق اولدیر جان اکا بان کا

حد دن اسد ہی ظلم و جور ک لبر
 دل و فاسنی و فاسنی بی و فا

قید بند دام تندن تور ملوب مرغ جان او چمن و گرسندگی
 و اصل اولی بایسته بعد الفراق خوش صفا در خوش صفا در خوش
 اولد و مکده روحی شاداید کل قهرم او سندن کچر کن سوک بجا
 جان و بر رکن مدحی سببار کون بوزک کو ستر تیش ای مهلقا

کوکل درده گرفتار اولدی دردا بجایون کو که ظلم اولدی حیف
 دغان دو دانه دن سواده علم اولدی بر بردن هوید
 سرفراز جهان اولد کرم اولد محبت عرصه سنده بی سرو پا
 اگر چه عرض و ناموسی نیوردک سله قانون عشقی ایتدک اجرا
 و مکلا و لسنک ای و لسنک برک جریغ برین اولدی چو عسبا
 کورم بایستی و لسنک و مادام نیه جوش المیدی مانند دریا
 تبسم قلدی رحسانده یارک اچلدی مدحی صان درد همرا

بوقرن اچر ظهور است اولد کچکار اگاه بکر زک ظلمتدن اولد که سحر پیدا
 و دغز که کوغز فرقی و نغز کوغز کورز بر روز که عالم ایدک کچر و نش قمر پیدا
 ایاق و جمل با شاولدی نیجه با شلیک باغ ایدی نه آیین نیدکی ملکوت تن ظاهر سحر پیدا
 متاع دینی و دنیا سی قلو ر لوقی بره صانع بو باز ارفا اچره ایدر کرم و زردا
 زبانی که خلقی تو یو یا ممتعه و ظالم عجبی نارد و زفدن اولد بریر شر پیدا
 وجود من بوی که کوغز ایدری که حکما نظر بجایه لر نمان اولدی اولد شور و شر پیدا

ایستادم که چک از رون دید پرید جان ^{دانه}
یلاخی قچه دینا دله چون نشه لرید

وله

ملکمی عالم کوهری چو کوزمدن و لبر
کون طوعزوی باینه عرض جمال استک سحر
هر نسیم نظر هر کز خلف ایمنوب
کوزرم جیستون اگرای نور چشم عاشقان
اول هما طلعت یاسندان کچدیو پاکو ریت
زاو غمزدید و کم نوش اند و کم خون جگر
اون سکر بیک عالمی کلسو نمانسا ^{ایلمی} ایلمی
کرد راهن طرندن کل چون قاپشند
دست محنت مدحیا چکسون کمان جسمکی
سن در نایاب چون صراج بدم وارم
سوقده آینه قلم اولوروی بر ضعیف
اینگ طوبرای جیستون اولوروی کیمیا
چشم جانده خاک پاک بک ایلمی سسم توتیا
دید ی دلبر لطفه خوش کچس نو لور بر کلا
غم میزدوم شربت لعلکام قلسک بکا
اولدی خورشید خک آینه کیتی نما
یار پیغامن کتوروی کوردیلر یک صبا
منزل مقصوده ایرسون دیر یک تیر دعا

نچه بر ایلی کوزدم عاشقه بوجور و حفا
نچه بر یار رفرا قلم کباب اوله جگر
نچه بر جام لبکی دنه بن قان یودین
نچه بر شویله کدوب عمده ذفا طیش
نچه بر یار و کلمه سنگ صدی زار
نچه بر یار و کلمه سنگ صدی زار
نچه بر یار و کلمه سنگ صدی زار
نچه بر یار و کلمه سنگ صدی زار
نچه بر یار و کلمه سنگ صدی زار
نچه بر یار و کلمه سنگ صدی زار

وله

بوزگنا هک ای کوکل بر کون اکا
سندده انصاف ایله بر کره سکا

بوزم یوزم قراسن اور مد کم
یونخی طوئدم سکا یار بنا
قاره کود و نده یتور دم راحمی
سن قول و زاول بجانسن یکا
کچیک کوندز ناله می کوش اندیلر
حیرت آلدی آی و کون قالدی
غیری ترک ایت حقه یوز طوئدم حیا
بودر ر بندم سکا او کدن صو کا

جام لبکه تشنه در ر حبه اشیا
اول جام بکون قلدی بزعی عالم سوا
دریا کی جوش اندی بنه سینه و عشق
و حیم بو که عز قاب اید و بو عالمی دریا
هر کجکه می عشقه سرست جفا ندر
هشیا را اولنک وضع کلور که تماشا
دینا و پنجه شاد اوله عرفانی اولن دل
چو میمند را اول خاطرینه کلیمه عبا
مدحی نظرایت قاف جلاله و خدا کند
سر چه دکلمه پر مکس او می عفا

بنی چون امت اند و ک مصطفای نبی
مولانا
الک مهر باره سی یونیک صیلا تیلک اسلام
در و نده الک مهرن اوز که قالمسور
چمالک کو رکلا چون جواد لوب مستون و ان
صنوبر کی باره باره اولسون بودل شیدا
منور ایلد کون کسی کو کلتر سلکته دایم
که تا اولسون جبا بندن پنجه بیک دیده لریده
دل عشاقی شو قلدرد ما دم الین پر جوش
سنک یون عد لکده که ارشاد ایلد کیسا
خدا یا قولر کر بجز اکین جوق مجرم عامی
سنک بر ذره عشقک اولو مجر جهان را
چو سنن ظاهر و باطن بهانه و امی و
کرک چمشید کی فکر کر اسکذر و دارا
ولی مدحی کنه کار کر اولو بدر جمله دن رسوا

خدا نکند و لطفش شود مکم خوش اید رویا
 انا الحی سترینی اظهار اید هر عا شنی
 یوری و اریکی یونع ایتکم و رکن در حرکت
 بحر و عالمند چندی چرخه صحر عیسا
 شوارکم لطفی بایدن دیلر لوز صلب باقی
 یوفانی عالمه المر علاقه ایلمن قیلا
 قرادوبک قراطاشند قرار مده بنم کوکلم
 قرادونده قالدیم کار سخته او غزادیم حینا
 دل مدحی کبی زارم و ما دمسته او کارم
 بنم اول عاشقی رسوا بنم اول مردی پرا

حسن و اسباب

بر کوزل سودم لبی مثل عنب
 بر الا کوز لوسیه چرده عرب
 زلف و رویی و گرم اولدی سوش
 ولده که غمدر نصیبم که طرب
 تر کجه بلنر سویلر اما خوش لطیف
 بن عزیزچ سویلرم اولد عجب
 شیوه و نازی ییر اشور کندویه
 خیلچ خوشی کوز لول باو ب
 بلکه مدحی اول عرب سلطانتک
 یار اشور سر عسکری اولد کرب

جان ایلر کن کوزک یوز بیک عتقا
 غمزه مستک فلور عالم خواب
 ای جانی جنت الماوی او نی
 نار بحر کله سیر فلدک عذاب
 کونده یوز بیک کوه اولد رک نیخی
 هی قیامت یومیدر روز حقا
 جان ویر رکن باگ کوستر ظرک
 روحی شاد اید اسر مسک ثواب
 زلف و رویک مرغش مدح ایتده
 کچو کوندوز مدحی حاضر جواب

وجود منته کم واره در جان از یار
 بیشتر قل کاویداری بر نظر یارب

نه انوار تجلید عجیب رخسار جانانه ملک کریان چو سحر انکار کایا بل بشریاز
 او کور هم بایا الی و سو وجودم را به پیش تو قدم نصیب یوزم و زره پنجه صاحب هنر
 جیاتم شمع شعله کم یوسنه قهرم بت شکن هدایت شمعنی بایند را و شام سحر یاز
 او یار کتیر مژگانی دل مدحی خوانندی آوند تو قهرم آنک یزد جانی زریاز

مهر و یکدن الی کرن مهر عالماتیب قوه می سمد جان طره پرتاب
 باد وقت قهر جسم بقدی ویران ایلدی دست لطفک کارانی یا پسکیا پیا
 کلمه محمد الی سک شرب بنم غنی زده انکر اقرارنا الی و سیم طود غلک شایا
 عاصه جو الی مژدک خوف ایدوب الی کدن اوقو میدک کس کس غلک کتاب یاب
 مدحیا طوت بندی راه مجازه و غمره پیر خط در عاقل ایسک کل بویو هصاب

کاشند غیر لاله واروبیا را چکر شراب بغوم کباب دوندی کوزنده و جهر شراب
 قانده کز سیر یوزدن لاله رنگ لعلک خیالی الیه کوزم کم عاچر شراب
 افتاده کبی هر سک ایا غنه دوشر ایاغن الی و الی آخر بقهر شراب
 و ارکوی یار مست الی و پتی الیه حجاب ظاهر بودر که جمله جانی اچر شراب
 بر رنجه یقرتیه می مدحی غم و کل مکر و ستمه رستم دشان کچر شراب

چشم کریان تو کسه اوستیند نار وقت بغوم ایلدی کباب

ساقی دوران دندان بچشم بادۀ کلزنگ و صاف و بی حساب
کل قرار و ب غنچه لرا و لور و جل سیر کلزار ایستک ای کل بی نقاب
سک ر قبیله قنالم سیر بدک جنگ ایدر رستمه صان افرا سیاه
بودر جرمه جو ابک و ایدر صور سه کر کرد حیار و ز حساب

ای جالک شمعک پرد ایدر افتاب آفتاب طلعت کند نور او غور را مانتاب
ساکه دایم ذوق و شوق و غزونا ز الوستون دشمن بدخواه رنج و محنت و اضطراب
حضرت اسحاق افندی منبع لطف و کرم کامکار و کامکش و کامبین و کامیاب
ای یوزی شمع منوره هر چه انجم مثال طالع کلد رسد و لاله کوز لوم کوز فرشته
قور قم اولدر مدحی بیاره لطفک و طبع
ای طبیب جان و دل ای سرور عالینا

پادشهم استرایسک کر ثواب ایتمه گوکل ملکنی هرگز خراب
مجلس زندانه طریفانه کلن ادب قله اچر سک شراب
آمینۀ قلبه توز قو نما سید ایلم بکم هر که دن اجتناب
شوکه امر ساغر لعلک سنک صانه که صور لمب روز خناب
بزم می اند و کج سن اغیاره نار غمک بغرمی ایلمر کباب
صانه خطی کلدی سن اول مشک کون یوزینه سایه صالو بد رسا

مدحیه بر فزیه نظر قلدی حسنه مغز و امیش اول آفتاب

دل

دل خازین منی و تره چون ایلد کخرآ
کل سن خلیلم آنی نیه لعلک ایلد یاب
کویکد نایتم بنده کی کل ای بری راغ
آدم جیاندن ایرلیجی چوق چکر عذاب
بر آفت اوردی ملک کی بقده ی سربر
جان ضعیفه اکینچن دوشدی صفر آ
بر فزیه یم وجودم اودم فی نشان اولور
وقت سحرده عرض رخ استه اول آفتاب
دیرت ایلغی بزمه کل ای ساقی طور منو
چشم قباغی عینی ایلد طوبی کوشرب
مدحی زمینه شوبله نوک انشک کتار سن
کوروب ترغم ایلسون اول شتری جفا

د

ایت قریب خدمت ایلر جانل کوزدم
بن دخی جان عزیزک ترکین اوردم یاب
دار دنیا دونه نیارونه دیارم وار بنم
کلدی کلیم جیانه با که بکرز بر غریب
بحر لعل مارله برودره دوشدم شوبله کم
وردمک درماننه بر جاره قلمر اول
کون بوزن سیرن ایدرکن کاکلی غنچه تیار
روز وصلته دیدیم فراق اولور قمر
مدحیا یارمدن ایردی در بغا ظلم ایلد
کورین اولسون ایلانندن جد اکا فرزیت

د

بر جفا جو دلر با تندی نیم عالم خرا
نار سحرانیده با فدی بغری قلدی کباب
بهریجه تا صبح لایح کریدن انیم مثال
دیده کوهه شام کلک کل کور مرز خوا

کچھ کو نذر مشرط و مناع حسند
 رخ گردن نور را آفتاب و ماه تاب
 چنگ و فادر و کلدر و کمان عشق
 پنج سام و پنج رسم پنج بیک و فراسیاب
 بار باره قل تنک طاعت لباس عار کی
 مدحیا لازم و کلدر عاصفہ ہرگز حجاب

رخ گردن نور او غور را آفتاب
 اولسون منفک جاکلشن تاب
 من فلکدن قصہ کمالیہ کجا
 کون بوزک کور و کدہ انیمز می حجاب
 ای بوزی مصبر منور و منیر
 ہر تو حسنکدن ایردی ماہ تاب
 احمدی آغزین در بغا اول طیب
 ویر مدی بن حشہ شافی جواب
 عشق اودی ہامسون و ہودک مدحیا
 سوز بود و آتہ اعلم بالصواب

شہر بدن غصہ دن اولدی خراب
 جان دولہ ووشہ نولہ اضطراب
 ساقی مدو آل الی ووششم
 باشکلا چون ویر کجا جام شراب
 بار جفا قاتمنز ملدی چنک
 نالہ مزہ او یکنی بلنر باب
 شام و سحر شعلہ ویر رخدرک
 بحث ایدہ مزر و کلیہ آفتاب
 اولدی حبان طالت سبتہ بری
 سونق رخکای و کونہ ویردی تاب
 صانکہ رقبہ ایلہ بزم چکنز
 معرکہ رسم وافر اسباب
 مدحی صقن در دولہ آہ ایمنہ کم

زیر زبور اولیه بر نه قباب

دل

بر سجده اول شد عالیشان
خوزه بهر تو هاله چون آفتاب
طالع من کون کبی مسعود اولور
رفع از لجن ماه رخزن قباب
بیسری اتن بری رکابن طوتر
قوله لکر بر رسم و افرا سیاب
آچه متلیج ایلد فرنگ ایلرین
اوله خداون و میرین فتح باب

مدحی دعا ایلیم روحان مراد
تحت عدا الله اوله کامیاب

دل

حمد تدم خدا قلدی دعا مرستیاب
بر دخی کور دکن جلالک ای شعالیچ
منظر افشاده از کوی ستر جلالک مهرنی
خوزه لردن جناب تیمر بوسن افش
کعبه گو کیده بوشندم بهشتک فو قنی
کلشن حسنکند ایر و چکنشم نار عذاب
قنبل اوله کم جنابک اولیه و بید نور
بوده بار کاسه هر مادی اولنده اولور حرا

و میریکم مدح جاسطه ان مراد کاسران
مسند عزنده اوله کامبین و کامیاب

د سه

عکس رویه و شمش بر سجده ای قباب
بیتقرار اولس کوز برید و طور مرشدی
اقبشن خسار کی کورده کده اولدی نرسار
ورلیدی در لر تو کوب و در عذار کده کلا
نیز خوسر نیچ هم کوردم نیچ و آرا کیک
بر غمده استخوان کلشن جام شراب

و ادجی شنده کوردی خاطر صورتی اویر اغلیوب دیدم نگار غنچه دن عالم خراب
مدحیا بن عاشقم عشق کما بن کور مشتم
پیر یوزم بر نکسته در هر نکته سی یوز بیک کتاب

د

کله من شودم که بر نمکه بغرم کباب بدوب کونکا سینی اشکله جام شراب بدوب
چنگ غمکله قاشمی چنگه دوندروب آه و فغان و ناله می انده رباب بدوب
اوردم شکی طاشنه جاروب بدوب یوزم واردم اباغی تو زنه جسم تراب بدوب
یوزدن سابی رفیع بدوب عرض اندی خلیجی بر نطقه کادر اولدم اندن بیجا بدوب
کوردی عجب دوشد و کمی مدحیا او ماه
صالحی یوزینه زلفنی مسکین سباب بدوب

د

قائم الجسون صوکی اول غنچلب و برین جان ایلسون جام طلب
بر ککله رسول دهن یا غنچو در یا مدور لعلدر یا خود عنب
شمع رو بن قلده دیده مدن نهان شام سحراننده چکدم چون تقب
مال و کبخی نیلرم اندن ارغ اسکم اچه روی زرد مدد جوب
می برینه و در کله مدحیا
قائم الجسون صوکی اول غنچلب

د

او در عاقل کاوله دیوانه مشرب هم عقل زهوشده بکانه مشرب

سراب عشق باریدن و مادم   کرک عاشق کز مستانه مشرب
 بحر و عالمند و بی سرو پای   کدال و ار پور رشتا با مشرب
 جوانان اجسره ای یار جوخت   سحر و آلتب و زاده مشرب
 تو لک مدحی و زاری بزم غده
 بلور مسن عجیب جانانه مشرب

در دجریا چون میان کرکرا می طیب   چونکه ابدی جانان کرکرا می طیب
 مکن تن یکسان اولوفا که تعلقه می طیب   ملک کم ویرن اولوفا کرکرا می طیب
 شمع کجوبت شو کران و سوزان طور   خیمت یا ننده خود کران کرکرا می طیب
 جان بدین جندی چون غم قالدی انده   کشته یق عجمانه ده مهران کرکرا می طیب
 در دجوت زجر و غم مدحید اولسونلاراع
 یار سخر قالمشدر اول یاران کرکرا می طیب

سما

غبار مقد مندن بن سعادت   بولم بیسم بجا ایر سمیت
 بکون روز وصال ایر تبکن   بنه فزدا به صالای اول قیامت
 بولنده بیر نیک فاک اولیب   اولور می ساکده حقدن بخت
 سک کو یک سنالان باج ای ندیم   ایدر ر آنکچن با که عزت
 منع سنک سزایه سیدر   لطافت نر اکند نظر افیت
 قیافت کیم مرز کانی دلدن   فتنی خو پی دلا در ورا اول

بخندم آتش مدحی او شایه کاینک شایسته ختم اولمن نمائ

آب زلال و صلی ای چشمه حیات
هر کم اچر سه خنجر کی کوریه مهت
ای مصر سده یوسف کنعان ازین عجب
باشم حقیر می یاشم ابد نیل اگر فرات
ز لنگ غمیده خط رخک کلدی بایه
بهر آنک کوب غلر کین لیل برات
قله ک خد نک غم ز کله با که مر حبا
احسانک ایسته کو کل بولدنی

بولمز حجابده مدحی شو کم بیوفا سور
موج بلا ده موج غم و غصه دن بجات

دوشنور بنی اول لیل موثر فتنه
مسکلی حایله بید بزند میانه نور قوت
یا غدر سر قضا پی ریه دلم گو کدن
بزه اشکر کچر اول صرخ شکر و فتنه
دشمنانم صرخ کچر اول طلوع اندی قمر
چقن اول ماه کیمیا پی قبار و فتنه
خیل عشاق و فالر ایدر اول سوخ حبا
اچقن طولونور کویینی اندر و فتنه
مدحیا مهر و وفا فتنی بلبر او نهار
حاصلی جو رو جفا پی ایدر از بر و فتنه

ای یوسف طبع ایسکان حیات
کون کبی عیان نور چسبیده سعاد
نار ک شمشک غنچه و بانک دخی نازک
ختم او کده شمشک شان شریکده نازک
امسم کبی شوقله غم کیدر اول دم
ای کانی ندر باده حمراده بو حیات

مهر اولم حسار کایا نور آبی
ویرزوی بنیم قلمه حق بوبله حرارت
مژگان جگر دوزی انک قلمه حار
جانم ویرینی ایلسو اول بر کنه اشار
صافشکه بنی غیر زره اولدی یهودار
قود پردی کلوب با بنیم اول سر و قیا
سند اخنی صفین کند وکی ای مدحی بیمار
بر عمر زه ایدالدی بنیم جانم اول آفت

صالح نام یسوار اول سرتقا
او یورکن بوسن الملی یارکا
وصالک آخری دیر لرملدر
بزم برده کوزل سوک به صوفی
دوشنلر وادی عشقه و میلیلر
خلاص این نیکس عشق الدن
قیامتدن او یارک قدی مدحی
علامتدر علامتدر علامت

قلب پاک عجب و شایسته سلطنت
سجده بلید و رجا ملک شمع غایت
سلسله سرمه تنگ حشمتی دیر برید
شمع حسار خدا با فنادن صافسون

کل کبی کی یار شور شاهم قبا
ارز وایکدستی جنت سدری سلطنت
ال و بر رجولان و مند سا که بجای
سایه السون و فکد بر سهای سلطنت

اورم ردم ایدرنا کون کی جوه بسیر تیغ جو هر داریه چکنو لوطی لطفیت
 خان محمد چون قدم بعدی سیر دلت تیغ اولور کفار کیمیر ایتدای سلطنت
 خضر اوله قنده کیدر سک باد شاهم صبرک
 مدحیه دروز بان اولسون دعا لطفیت

وله

حج ان غمن ایدر دم سا که بکون تخت ششاه عدله امالاتی و کل نیکای
 احسان و لطفکی بنایه حکایت ایم احسانکه نه حد دارنه لطفکه نه است
 یوسف کوریدی رویک حلقه بویله دیری نوع بشرداه و لمز سنده اولی ملا
 کیمی جاکلی کیمیمی مهر او قورلر حسنک حکایتنده وارد رنج رفا
 مدحیه دستیکر اوله و شد کجه راه شنه
 ای معدن مروت ای صاحب ولایت

وله

مسکان کو چک سوده سنک افتر دوت بنار ر سکنار ک چشمه چون سرمه عز
 نه با که نمک ستر سکنها نخذ اولسون رفیق اولیا دایم و لیکل آیت نهرت
 مراد اولدشی شاه اسم شریفک بر مراد جیم سنده و قوت خلیک سنده و رقت
 طینتر لستک ایدر یله جدا سلا شرب شنگ ایلاره سوده کلو و بر خوت کیمینیت

کجه کوند ز دعا ایلر قو اک مدحیه ولی شاهم
 کر که رهم جناب خضر گدن انزه حمت

دل کشور فی جند غم یار به غارت   معمار فلک قلعه زانی هرگز عمارت
 مهر کله بکون دهر سلیمان زمان   مهر ایلد مدد ایلد بن موره حصار
 دل ملکینه شعله صالوب شعل حسرت   باقدی جگرم خانه سنی تاب حرارت
 جان نغذنی صرف ایلد دلا و صلت یاره   بازار کجسته یوری ایلد تجارت

صحب ساکه نثار ایلر بوی خود هر جان
 فلسیدی اگر مدحی به یاره نثار

قطره قطره در شگل کجی روزم روی   جان دما عیننی معطر فلسه می بوی دوست
 وادی سحر صالوب فی الحمله محروم ایلدی   عقل و فکر جان و تن غمزه جادوی دوست
 زاهدگری حال ایتمه بوراوه سنو ایلد بل   کعبه حقی قبله مزدور کوشه ابروی دوست
 مستلزم منده ای داغ غمزه تجب ایلدی   قبت افلاک ابرسه غمزه یا مهوی دوست

راه عشق بجره عیار اولدی جودم مدحیا
 اوستمه بر سایه صالسه قامت بلجوی دوست

سیرین سخنک عظمی الان ایدرای دوست   اسرار منک و اله وحیران ایدرای دوست
 بهجر انکاف سینه مری دلدو کی تمیز   تیغ ستمک بغرمزی قانا ایدرای دوست
 و غسل او غمزه دون اتمیشد ک عهد لپینا   کم در که بنه صکره پشیمان ایدرای دوست
 صحرای دلش دلم جند خیا لک   مکررم جبر سیدین انده برستان ایدرای دوست
 عید و لدی بکون کعبه کعبه صفا و نا   مدحی بو لکه جاننی قربان ایدرای دوست

افتاب پنجه صالمسدرید به بیضای دوست   روشن آیمش کو کلمری مهر جهان را دوست
 گوشه ابریزد خیم اول مهلتا نگاه دوا   کو کلمه ار کردی نالم قامت با دوست
 قفسری بایینه قریبان ابریم جان دخی   قامت خم گشته می کرد ال ایدر سه را دوست
 نهت دنیا به طوبدم طوبدم دیدار بن   نعمت جنت بر طوبدم ندر الای دوست
 کز دروب موج غم و محنت مدحی جسمی
 کو بیا کمتر گیاره انش بنی در بای دوست

و

دل سندن نه کلمه جان منت   دیله خوب اورد یک سنگ مملکت
 نذا اولسون سکا هر خطه بیک جان   همان جاود کورک فلسو انشانت
 بنی بیک کوره اولدر را ضمیم بن   نکه غیار یله بر کز انچه صحبت
 مدی دریا عجیب تسکین ایدرمی   بنی شول رسمه یا قدی نار قیبت
 سک کویم دیمش مدحی سکایار
 ز بهی دولت ز بهی عزت سعادت

و

فرقت شبنده با که رویکی شجر ابیت   رفع ابیت نقاب لعل صبحک یونین ابیت
 باغ جهونه دوشندی سبیلر کورجه   ز بجز بند ز لعل کور دهنه باغ ابیت
 کل مجلسه لاله لاله طونر پیاله   ای ورد هر طاعت نشاندخی سیر باغ ابیت
 هرگز وصال یاره ال صومسون بریل   نه باغ به قیسی ای کل اولدر به خود باغ ابیت

حال عذارنا کور و دلار و باقی وجود مدحی تن نزار که باشند ایام و اعیان

و

یافتی حکم آتش سوزان محبت   رحم ابله کای مه تابان محبت
انوار رخک شمع شبستان الهی   زلف سیهک شام غریبان محبت
کیمدر که کلوب فائده عالمه اولمز   اسرار غم عشقه حیران محبت
کریان کوزمه بر نطفه ایت بخ طوبی   یاقوت در نابله دکان محبت
کیر کو کلنه مدح جنک   ایام غنچه ز پیا
کل کور نیچ اولور سنده کلستان محبت

و

چون کیدی نیم دستمه چوکان محبت   اهل دی اودم شوقله دهامید محبت
دل شوقه کلوب ماملکن اودلره یقیدی   آواره کر زبلی سرد سامان محبت
عشک قلبن چکدی بودل کسورین احدی   ضبط اندی کوکل ملکن سلطان محبت
غم خرد سنی اکند و با شمه تا جن   کید روی بجا سالک ارکان محبت
کم قطره لر طعنه ادر زلفه قافه   با شم دکزی کو کستره طوفان محبت
بیگانه فاکده سنک درد که دوشدم   بودر ده پیش در ده چو دریا محبت

بو غنچه فک کلشن کوینده او مدحی

اولم بریدر بلبل نالان محبت

و

بو کدی بللی بار جو انان محبت   پیراته ی بنی همت مردان محبت

بر لندی سها تیر مرک قالدی تمده   آشدی دل زار له بجان محبت
 زبجز سوز لنگه کو کلمی بندایت   آواره کر ز زار و بر بیان محبت
 قان بود رب اولد روی بی حسرت   قان اغلیدیر او ستر انجان محبت
 هراخلی مدحی کوزین بر کل خندان
 کلشن کور نور آتش سوزان محبت

کلزار جهان اچره نیم زار محبت   مز یادم اینست ای کل کلزار محبت
 مز یادم کوش ایلدی اول کل نیا   دلدی حکرم فرموده فار محبت
 یوز سوله یوز دن کو تور برفقن اول   بخش اولدی کو کل ملکنه انوار محبت
 جان مدنی دل سخته لری ایلدی سلم   صحرای دله قوندی چوسر وار محبت
 جان ویردی سها الدی سنگ درو کی مدحی
 رحمت اکاکم قلمدی اظهار محبت

شوق باعث   شفاء
 فراگشت ایش اکین زار و کرین اولمغه   دهاکک اولدی نه شاد و خندان اولمغه باعث
 بنم قطره دکل و یوکلن عالمده مقدارم   مذر جو بی شکرم بولید عثمان اولمغه باعث
 طاعتک عقل و فکر بن پشیمان روزگار هم   عذار کده بود روز پشیمان اولمغه باعث
 دماوم بریا کیت ز لوجوانک حسرتند در   جگر تنور هجران اچره برین اولمغه باعث
 تمامت دور عدلکده شما خلق جهان خرم
 نه اولدی مدحی شیدیه لالان اولمغه باعث

مهر بریدن ایملک احسان زجا ^{عبث} عمر عزیزی بوق بره قلمی ^{عبث}
 عاقل او در که اهل دله بمنشین ^{عبث} نا و المریله حاصلی عیش تنفا ^{عبث}
 بزم صفاده نیکه اول اغیار بدبنا ^{عبث} قلمی همیش اهل صفا چبا ^{عبث}
 لا بدغان ایر کور عشاق اول مهر ^{عبث} ایتمز کذا رکوی جواندن ^{عبث}
 مدحی شو باری سوکه سکا محجب ^{عبث} بازل ^{عبث}
 سومک جهانده بر کشی بریونا ^{عبث} عبث

جور این جانان الذن الغیاث ^{عبث} ظلم ایدر سلطان الذن الغیاث ^{عبث}
 یا قدی یا نردی وجودم سهرنی ^{عبث} آتش هجران الذن الغیاث ^{عبث}
 هر طرفدن او ردیلر هجران او قن ^{عبث} لشکر خوبان الذن الغیاث ^{عبث}
 کله مزاکیر منز کیفیاتین ^{عبث} مردم ناوان الذن الغیاث ^{عبث}
 سبیل و بردی خانما نم حمله ^{عبث} ویده کریان الذن الغیاث ^{عبث}
 قالدی دل زلف و زخما آه ^{عبث} بند الیه زندان الذن الغیاث ^{عبث}
 مدحیانار حجبم کند یدر ^{عبث}
 سینہ سوزان الذن الغیاث ^{عبث}

عجا کدر شمع عالم کلستان ^{عبث} عذارک شوقیدر چاک کریان ^{عبث}
 لبک شوقیله قان ستم و لای کونلری ^{عبث} غبار خط سبزی اولدی حیران ^{عبث}

سنگ کلزار حسنه جهان باغی جهان اولی   فراکت اولدی عالم با که زندان اولمغنه باغ
 دلو بدرن کی بزم سنگ پیکان جگر انگ   بود ریزم صفا بخشیده ناله اولمغنه باغ
 بزم دملر در اعلردی و صالک یا و نه مدحی
 مجداته اول اولدی یینه خندان اولمغنه باغ

حرف و - اعداء

کل اطبا منربسندن ایچمه قاج   حسنه بجزان چون اولمغنه علاج
 چشم طاهر بسته اولسه غم و کل   غفلتی ترک ایلد کو کلک کو زنی آج
 وادی صحرانده ای کافری   کفر زلفک قلدی سودایی مزاج
 پیره زن دنیا قلمه سر زو   ایلد نامرده عرض احتیاج
 در نظمی کیم المز کو شنه
 کو هر شعر اولدی مدحی بی رواج

دل متاعند کوزک الد فده باج   جبین زلفک عاده صالمندی خراج
 شام المیدن با که کوستر کون بوزک   یعنی رفع اولشور خلدن قارده حاج
 انجوسن یوقایره بن حسنه به   فاتی نازکد مرزا جک چون طلاج
 خوان و صایم بن دیدم تمه درینج   دیدی دلبر آج انگ و کور قاج
 زال و هرک حکمندن کی صقین   مدحیا ارکبی دهرن کوزک آج

کوزون خیال نقطه خاک کیدری هیچ
 و لدن اولی فکر و صالک کیدری هیچ
 مرآت قلب عارفه فلسفه صفا نظر
 تا حشر اولی عکس خاک کیدری هیچ
 نقاشی است قدرت انی یازدی چون
 ویرنده نقش خاک کیدری هیچ
 جان شسته آب وصله ای چشمه حیات
 دل شیشیدن آب زلالک
 داغ اولدی قالدی دیده مدحیده و لبر
 کوزون خیال نقطه خاک کیدری هیچ

شول دی کم قارو زلفک بی سودای مزاج
 و فتنه جمله اطباء قل لاولمز علاج
 کوز لزل آهوی حبیبی بحر لیلر شکار
 جبین زلفک یز نور دل مکره صالک خراج
 وصلی سوزان کوصل جانامت شایلیز
 آب و آتش بر بریده ایمشدر امتزاج
 بن سکا کو یک سفالنج تاج ایبندم شمع
 ملک عشقک شاییم با شمه اولدی تو شمع
 ناصح پندی ورون سینه ده قونیر صفا
 ز سر طایفه ایلکن نازک اولور زیر زجاج
 بن دیدیم و شیلرم جان و صالک خوانته
 دیدی لبر بو ملکر آج اکدا و کور فاج
 خوان و نسل و لبری کوروم میسر اولدی
 مدحیا عالم مکر قارغز غایت شده آج

ویرد شعله کوکل شوبله السدر دی مزاج
 و میدر آک طیب اجل الکر علاج
 شمع شعله سیکال سیابک مزاج
 رومده او شکر کین مقبل بنده رواج
 بریاک یوز لوجوان اولدی کلوز بزمک شمع
 شعله اولدینو بیاسلنده قیر مزاج

آتش تندی بافته درونم نوله یار نیلرا اول قندی کی کم اولم بچنده سراج
 عرض حال ایتمه صفتین کیم یه یار اوسیک
 مدحیا اهل منبر هر که اولمز محتاج

قادر حس بشک گوکل ملکینی تاج حبش ملکندن الور حکمران باج
 ایکی قاسک نشان قاب توسین زک سوتی دلیل لیل معراج
 غمک بالاسپدر کنه خلعت غبار خاک پاک باشمه تاج
 خلیم با که بوبه نعمت اولمز جبا گمی کور لدن اولدم اوج
 قول اولدم مدحیا سلطان مراده
 نه کیم یه زبون اولدم نه محتاج

دولت ایلینه وار و قلمقدن عرض احتیاج کنج محنته بجا بیکره اولمک بیدراج
 که حکم ار در دولت دنیا یه قلم ز نظر انکرک بایند بخت و کلویو قدر تخت عراج
 بزم غمده عالم عشق کویسم لرغینین با و شهر ترک ایدرم ملک مال تخت تاج
 داور بخت و دوجمشیده قلم التفات بر که اکیفیت با و یه قلمه متزین

مدحیا بن درد عشق یار ایل اولدم زبون
 خسته جانان اولان او قمر اطا و علان

شو کیم کم اوله نامرده محتاج عجب اوله عالم چمنه واج

متاع حسنه دل ویرمه ز نهار   شو بارک کا و لمبه ذاتنه فنج
 جهاک هر کم آیه بگزور   خداون دیرم اوله یوزی زاج
 کوکل ویرمه شو یا رب یوفایه   او یه هر کینه هر دمه چون
 سوز مدن و دمنرم اوق مدحی
 بنم میدان عشق اچنزه اوج

انفاس لعل و لب و لب و صفای روح   اندن ایرندی جان عزیزه غذای روح
 پدویچکیم آله اول بار جانی   دنیه عجمی سینه نه جنت سرای روح
 جانم کی سوروم او روح مصوری   اولدم که اولدی آوره خدن عطای روح
 شمدی نمک خسته اولان جان ناتوان   روزانده اولمیدی استنای روح
 طاقس قدسی که ازل بهمنج ایدی   حکمی قضای عرشه بهما کی روح
 هر بر کلامی مرده و له تاز و جان و بره   عیسی نشلوم بهر قدم فزای روح
 مدحی قریبی باره کورنگ بلا ایش
 اندن زیاده عاشقه او لمر بلای روح

کلدی سحرده خانه اول مهاتاق   استنه کلنج بوبله کله در باورج
 ای دل سنطه عیش ایدلم نو بهارور   ویررورون سینه عیش و صفافورج
 عاقل او در که صلت چون خرم اولمیه   ادم صو کند غصه چکر استه افورج
 صو ساقی جام لعل لبک مبتلاره   زندانه مجلس بچره ویررر جافورج

مدح جهانده اغلر اسبک باکه اغلر کم دار چنده اولمز بیش چون کد فرخ

دل

جام عیش قلندین ایام تلخ ساقیا عدون هین بر فاج جام تلخ
آجیدر جام خد نک چشم یار کم کور بدر سگری با دام تلخ
یار ایه زهر اچسرم اولور قوند دلر با سز باد د کلغام تلخ
وصل و کبر کرم سکردن لذت درد بجران محنت و آلام تلخ

دل و بر رسک بیوفایه مدحیا

زهر ایدر عیشک شک ناکام تلخ

بیش ای جانمک جانانی فرخ جو حسن درد مکدر مانی فرخ
یا زلمش صحنه رو یکده کوردم زمانک حسد و دورانی فرخ
دیدم کیمدر عجب سردار خوبا دیدیلر اول ملاحمت کانی فرخ
جهان آنز قور و جیم کیز اولو بدر بو جها نک جانی فرخ

دل مدحی جانی اشک یر اشور

کوکملر تخشک سلطان فرخ

باکه شکر کیم سز اولور قوند تلخ شیرین لبکله سگر اولور شراب تلخ
وصلت کوننده اچده و کمر باده لر لذت فرقت شبنده چکده و کمر اضطراب تلخ
مسکین صیقل بواسی دل و جانده فوس ملک حشده و حاصل اولن مشکاب تلخ

دون واعظک کلام دل و جان خراشی کوش ابله کده دیدی کوکل بوجواب تلخ
 نار فرا تو یاقه ایکن مدحی و صفین
 آتش زیاده اوله اولور جو کباب تلخ

اولو بدراول محض ملک کاغذ اکا کیمیہ ایتمز فزه به رافع
 و یانک سرنی سند صورت رسم حقیقت سوله لطف ابله دیدی کاغذ
 قراطوره قوی غدا سلم او صراف او غلیه ایلر کجا باغ
 یوزین کورسه شوشه بوکت جمالندن ابراع اولورسه دیر ابراع

جماک شوقه مدحی دیر رجان
 کرک اولدر کرک دیر کور کرک یاغ

تسوف

اوکم اولدی چاره دل مباره غم فرغنده بن اولدم کجا بر چاره مد
 بلبلده تیر مراک سینه یوز یاره اورر بوکجه تجرانه طینتر نین صد باره مد
 غم غم تیر انده کوزون چغدم ایغک توزنی چکده بدو غمباره مد
 کوزارم کاشنیک قوتما ساقلاشو عرض بهار ابده در عاشق دیر مد

سر زلفک دل مدحی بر وار ایل

بنی عابدن او صاندروی بو آواره مد

تربیتی ایلی بنی قلدی اسیر و تمند عشق واد سیند چمن کبی اولدم همسر مد

قاره ساجی سحر بد و قلدی بشای کولگی ز لنگ هر تار جان بونینه قلند کمنه
 خاکجا یکدسترف اولوق استرسته دل ایسکندار الشفا سنده بتور اول و رومند
 کر باشم و اغی کیدر کویکی ترکا لمرم با که ز بخیر سر زلفک او بود بر پایی
 ره گذارنده وجودم خاک اولدند مدحیا
 او ستم بر سایه صالما دی او نخل سر بلند

خدایا اید نامی کبی فتن اول مهک محمد کون کونید نیکایت یارب بر سر عزتده
 ایدوب برج سعاد و زره نیم طالعن میسر قل جبا کینکم استر اول مقصود
 فتوح ابوبین آج یارب که وایم نکند اول مسدود
 او سر دی سایه ظل خداوه سر فرار اید عدون در که کین اید وایم خایبر مردود
 دعایم بود در برج مساد و رکاه عزتدن اوله سند شها خلاق عالم راغنی و خوشنود
 دغان آتش واه در و غمدن مسعود اندی و کل ابریه روی بهوی ایلمین پردود

دعای دولنگ ایسنگ سجد در راما
 نوله لطفکدن استک مدحی اول زمره معدود

کوکله در دبحران اولدی موجود عجبی طالع اولر نه مسعود
 غریبکدر اول آواره خوش طبع خدا اسندن در اسک اوله خوشنود
 چهارمه دودا هم آسمانه بنی بحر تشینه باقمه چون عود
 کجا جور ایلمک لایق و کلدن سنک اسم منزیک اولدی محمود

الم حکم بکون مدحی تو کندن که دوران یازین ایلر آنی نابود

دل

بنی بر نامه برله تسلیم یا د   دل ناشاد می یار ایتمه می شود
جهانده بیوفاد لبر سونلر   زمانک غصه سندن اولمز ازاد
قرا طاعنی قوبار بر باد آهم   نه وار جسم ضعیفم قلعه بر باد
اجی سوز لرله آلور طالتو جانم   النذن سول سکیر چی زاده مک
خلیم کعبه یا یقین و لر سک   یقینش کو کلیمی کل ایلد آباد
بغایت سومزم مدحی رتیبی
کرکده آشنای اولسون کرک یاد

دل

شول مک کلدی خاطره چون خیال عید   کوردن فلکده ظاهره کلدی عید
لوح سپهر ایلر نظر کورد سیر جبرخ   سترمه سنده یازدی خط بیضا عید
کل عید کا به سیره جی ای شهر با حسن   خلق جهان لطفه کو ستر جمال عید
فاسک سلا بکزی خوشیده رخلرک   باغ صفاده فامک اولمش نهال عید
یوز سور مک ستر ایله ای شه جمال
مدحی زار یعنی که اول بابا مال عید

دل

سینه می تیغ فرا فکله بنم یار مدو   مرغ جانم طلب بر تن قفسی طار مدو
ایشکده ارشنا سنده بیورنه کو کل   ای طیبم که قل لطفه تیار مدو

بنی یاکویم یوسف یاد که سیرانه کیدن فانه غرق اولدی تبش دیده خونبارید
 دام زلفیه کوکل مرغنی یارانه شکار باشنه عالمی طار ایلدی دلدار مدد
 مدحی تیغ نمک الدی هلاک اتدی تیش
 مدد اللهی سورسک مدد ای یار مدد

داوالندین کوکلم شکرین اول بید و داو استنا ویران اید بلمی هیچ بنیاد یاد
 بولدم بن بزم غمده ناله و میساز ساز استنا فروق بزم چون ایلمر یاد یاد
 اغلجه بن قلور اول لب بر طنا ناز حشر او بجه اولدم بن عاشق ناساود
 کوکلم الدی کوز کوز بر کوز لر شیبه باز ایشید بکلمدی دیدی اگه مبارک باو باو
 سر و برود و غمز سوزندن مدحی سر باز باز
 طوغری سوزون داوالو برود و غمز اول استاود

حسنه دل عشاقه جانان لطف احساند لندین دردمند اولنلرک درونیه در ساند لرین
 نینه کم طوطیله قند مکرر خوش کلور بیلل شوریده پیسیر کلساند لرین
 نار عشقه اوره کندک جهل ایدوب جانک صفتن غافل اولدی بر اور حبله دن جاندرین
 جاهل و نادان اولان منقش و مجوز میلدر اهل فضل اولانکه آیات قراند لرین
 و ایسون یارب بکن مصطفی علم زیان
 مدحی بن بلده کم دین ایلد ایا ندر لندین

محبت دی آفر او لدی ابد نور زور
 ایر دی مرغانه نینه صبت و صد نور زور
 غم باسی سکیه یک بیاسی قالمدی
 کیدی رکنین جبار لر دشت و نه انور زور
 اکم چکن کونلری احوال شیده کجی
 ساقیا کلسو شراب لک ن نور زور
 اول و آخر بلا و غصه نک و قی و کل
 اول اول بهار و ثانی نور زور
 عیش و زنسک چا عیند رهم و کنگ آتامید
 فرصتی فوت اتمه هرگز خسر و نور زور
 بوسه کده قول عشاقی مجتبر ایلم
 راستی بو طریا د سنو صبا نور زور
 کونده یوزیک شکر ایدر یک یار ستر یار
 بزه مشول روشن جبالک دایما نور زور
 حق تعالی لطیف و ربوبی نکرده
 ایکی و جمیله کلام منها نور زور
 خوش دیشش بو مصرعی اول شاه عالم مید
 ایدلم لعن بکون روحه غده نور زور

عالمه نور و زری روزی ایلمین برورد کار

هر دم استون قلب با لک بر صفا نور زور

ای وجودم شهر نیه سلطه خوبانم
 سود و کرم روم عزیزم سمد هم جانم
 درده دوشدم چار بار با صفا حق نیست
 طیب چاره سازم درده در مانم
 بیل سالکاری فریاد و افغان طلبک
 باد آهندن صفتی ای ورد خندانم
 مرغ دل پروانه و شمشیر کمان
 یاقدی بایندردی بنی شمع سلستانم

و غم شبنده مدحی بیمار که کشته طلعت
 ما بتا بم دو لقم مهر در خاتم عمر

پنجس بر ساعز لکبدن کام الور کوز کوره روح روانم خام الور
 طالتو جانم ز جو وخت برید بنم عاقبت بوخت و کام الور
 سا که تقریر ایدم امو المی عقل و فکرم باده کل خام الور
 آفتندر صد کپی خاک باینه کو کلمی بر سر و سیم ایدم الور
 سحر ایدوب مدحی دزارک جمله
 عقل و هوشن اول کوزی با دم الور

و
 و امید چشده جانار خلک تک در تو یا بتری قامت بالا که بگزینش کر
 کفر زلفن سیر ایددن اولدی ایم در اعتقاد کن بول اولسونای مرید در بد
 کینج اسرار معانیه تور دم و شمی تیغ طبعدر احب اقلیم نظمی
 پر تو شمع رکندن بر سر در جان دل اجتناب بیه صفتن اندون انی نور
 چین بحر کوی و فاپسی کشت ایدر کوردم او مار
 سوله بگز مدحیا بر عاشق صادق ارر

و
 ناله و فریاد و زارم اول کل کلزار در خار بخرانندن آنک سین پاره پاره
 پاره پاره جسمم هر دم خدکیارون تیغ فرقت بر آما بغیرمیز نور یا در
 چکر نور کن مرغ دل کردوشه زلفک اول غریب لطف اید و خوش طوکه او
 جوهر و محسوس هر دم دل ناساده در لطف و احسانک در بیضا متصل
 مدحی زار و زبون لب لبرک امد مدک

در این کتاب
 در این کتاب
 در این کتاب

روی آتشنا که عکسیده کلشن نازد لور
 نخ فتنک بونه حکمذکر آتشبار اولور
 طالعیه اول قمر خساره مایل اولی
 هر کبی بار اکلده لکجا عینا اولور
 ای کل نازده عجب کیمز می طسم کوشکه
 کلشن کو بکده هر دم بو بجه آه و زار اولور
 طولشور کر چه کمند زلف یاره منفصل
 قورقم اولدر بوسیند وز دودل بر وار اولور
 چشم یاره مد حیا دل و یرد لی اولدم زبون
 حسته به مایل اولندر غایب یار اولور

مست شدم تا از بدن مسکنم میخانه در
 اکبی چشم قان ابله طولش ایکی میانه در
 کلشن عالمده هیچ بوی دفاون یوق نش
 لاله رخلدون دفا امید بدن دیونه در
 او جمع استر کو کیم مرغ روانم دلبر
 بال و پر قیامت شمع رو بیکه هر وانه در
 اغلده ای آدم جسمانه کلده خندان و کند
 بوس برای عالمی بلد مکه محنت خانه در
 قورمه لدن دامن بی ر مغانی مد حیا
 سوز بود روانه اعلم از که سی افشاید

مرد اولدم کجا در مان کر کدر
 بو مرده جسمه بر جان کر کدر
 حقیقت ناز عشقه باند کاسب
 وجود کسیر عریان کر کدر
 محصل عاشق ناز و نزار ک
 دما و دم و بدو سی کرمان کر کدر
 دلی دیدار یاره بافتد و غنچه
 اسیر داله و جیران کر کدر
 دل مدحی به کلده عشقی یار ک
 ویدی بوشهره برینک کر کدر

آتشین رخسار که قریب شو با شمع یا کلیم از نور
 کلشن عالم جمالک سبز کجا پر خار اولور
 میسر ما بیک شمع بر دو دک ضیا سن نلرم
 هر چو کم شول بزنده اول مرقر حصار اولور
 سبک رقیب او یوسر کو یکده خنیزیر لکی
 عاشق بیار صلیک سجده دکن بیدار اولور
 سنبل السم دستمه بوی وفا امید یوب
 زلفنگ هتراری قلم قصه بر مار اولور
 بار سحرک هک مدحی حشره دکن آسان ولی
 طعن اغیاره تحمل ایلمک دشوار اولور

کوزدم باغ جهانده کزدم اما بیکده
 قامت دلداره بکزر سر و بالا بیکده
 کلشن اچره بن کلک کرچه سزارین کورشم
 روی یاره بکزر مزجیح درو رعنا مکده
 بن سنک یک جانده قربانک اولمق استرم
 بیک بل عرم اولسه کلتر نوبت الایکده
 بولمیه بیک بل کزوب بر ساک بکزر مملقا
 جرج کردان متصل دوراته جاناسکده
 مدجیا زارینجنوب بیک کره فریاد ایلمسم
 دیکلر شریادی اول ماه غرابیکده بر

طبیب شیم برت لعلک اولملو صبر و یامدر
 لبعل شکر بارک مدو بن حشره یامدر
 سنک پیکان غوزیزک عدو بغزین ایدر چرخ
 من در شیک اما جده زخمینه مرهمدر
 بوکون سردار خوبانه و نیلشن بر غلدر بو
 باشنده تیغ شاهی در کورین صحنه پر چلدر
 لیک مجریه ساقی قان اولوبد بر شیم پر خرم
 میسر اولمدی جام وصالک بر پنج و مدر

رفیق دیو پی لطف ملک اگر سنانی بری بیکر
اونتک مدتی زاری دیر سن اولده آید

جسیم در کوکبیه خود فردوس عظمی
جبالک مشعل شدیه خود نور تجلی در
کلام دلپذیر کی مرده به جان ویر جانا
دم فیض خدا و اول به خود نطق مسیحی
کوزک یا وحشی آه و درو یا خود مستجاب
قد ک یاسر و بالادرو یا خود نشاء طوبا
جنا که صبر ایدر کو کلام بریشان در ولی عظم
یه فراد بلا کش در یه خود مجنون شنید در
منور طلعتک ای مه ملاحت آسمانند
یه صر عالم آرا در و یا خود ماه غرا

فغان و زاری مدحینک اثراتیمز حکمت در
غارا قلبک آهندر و یا خود سنک غارا در

سینم بنم که هر عشق خفته در
اسرار یار انگ اچننده و فینه در
اول قاشی با خد نک جفا چکدی قلمه
هر دم قضایه قار منو طور انیسونیه در
یکمی لبو که غنچه دیدی کم بلو که مو
اوبوق بوبوق اراده همان بر قرینه در
سوج بلای اشکی کو رکرو زربنی
بکر خط اچننده تم بر سفینه در
مدحی شراب عشقه رسوای عالم اول
ناموس و عار عاشق اولانک سینه در

میدان رزمه اول نه دارانشان
صان ختم دین عزه صاحب قران
میرج جرح روینه آهین سپر حکوب
برج فلکده عسکر که وید و بان جهر

اعدایه قمر بنو بوز به بوز اولد و قد خضر
 بر دم کلور که یوزینه بر پهلوان
 کور و کده تیغ یبستی بوز سورب قمرال
 پای سمند کا و یکله اول قلبان جهر
 مدحی او کنج سندی سور رخسار سمند
 رسمک ایله ارکی اول آو و صان جهر

سو و ملک چون ای کوکل ممتاز در
 کونده بوز بیک جور ایدر آرد
 راز پنهانک صقن فاش ایله
 چون او یار اعیار له هراز در
 کو یک ابجره دامنم اولر طوتر
 سک رقیبی لطفایت ای شاز در
 مرغ دل صبدینه پرواز ایلین
 بر پری و شش کوز لری شهباز در
 مبرجیا تیغ ستمد یا را کر
 یاره لر سسینه کی شهباز در

جانار فک بخت و یک سبیل
 هر دم غبار با یک کوز سبیل
 اوج حسنه طلوعک ای مهر ضیا
 صغک کمال صغنه روشن و لیل در
 دیدیم یولو که جاسپنه فدا ایلمه دینی
 اکمه یا مده آنی که شنی قلیل در
 ای مصر حسنه یوسف کفنا اولن کیم
 اسک روانی کوز لر یک شکیل

وصلک روا یتیمینی بیور مدحیه دیسون
 جهران حکا تمینی دیوز اول طویل

جانا نظرم کعبه گویند سعاد
بکزر که بنم ایکی کوزم قبله نادر
شنا و اوله اگر عارف ایسک عجز که جسم
تن فاکه وارر عسیر عجز ایسک عجز
خرج ایته بو کون یوق بره سن نذر وای
ای خواججه صفتی صانه که دنیا پی تقادر
طو عنادی انکنا سنه هیچ مهر سعاد
هر کور و دکنی سنو که صانور مایه نادر
بقمه کرم ایت خاطر فی مدحی زارک
نه دکلو حقیر ایسک نظر گاه خدادور

عاشق دلمه سینک صفا کلکده در
نفس عشقی اهلنه در و بلا کلکده در
یار دن جو زجنا اسکد کل هر کون
نیچ بیلدر کوز لر ز مهر و وفا کلکده در
رزق ایچون دنیا غنم چکه اگر عاقل ایسک
رزق قسام ازل هر کون سکا کلکده در
کو کلکده ذوق و سرور می متعل کلکده در
کوی دلداره رتیب بدلقا کلکده در
کر ایدر بر سه بنم در و در و نذر سوال
جان بدندن چله رنج و غنا کلکده در
بیستون عشق ازل فریادی نالان ایلدی
کیم چاغرسه دمدم و اخی صد کلکده در
مدحیا و ادوار و برک بارگاه عدت
باد شملر کیمه ده بای و کدا کلکده در

تقدک نزال باغ ملاحت نشاند
رویک ضیاسی مهر سعاد نشاند
باغ جهانده هر کور بن سر و پایدار
ارباب عیش و عشرت صحت نشاند
وال ایلر ایسه کی بار جهای یار
ای دل تحمل ابد که دولت نشاند

بنعلک و کورس نوله شوقی کی تازہ نرف
جور و قلمی بی طور و زار تر قلمی او شوقی
اعدای خاکساره قیامت نشاند
غالب بوسینه تیر ملامت نشاند

مدحی زاری حاصلی بپیرائی هجر یار
قدی بو کله دی قهر له رحلت نشاند

عاشق شود مک آه دل شرر هر جگر
بوزدی قبا ی جسمی خیاط روزگار
اصل جسم دفعه آنک سهر جگر
آواره کسی دو مذروب آبی ابر جگر
نقد قرار و صبر ولی الدی جسم یار
عباری کور که برج بدن ندر جگر
دل طغلی عتله اویدی جان اولدی سیر
اوغل سوا یه او یسه حجابی بدر جگر

مدحی طو تسندی یاندی دیو چاه سینه دا

اشکم شیمی اغلی ورق چوق صور جگر

کف ساقی قد حدن مطلع خوشیدر خشاندر
چون شنیدم اوزم عاشقتم زلم
که دل آشنه و زن حسنه و خاطر پشاند
عذار ک کورسه دل خرم اولور کور مرز غل
بکسان باره باره یلوب عاشق فرامگدن
بمانوبنا رحبت کز کوبیده عرباندر

ه جمالک شوقه هر کون یقائن چاک ایدر مدحی

وما دم عاشک جان سنک چاک کر باند

چکدی اول مقلمه بر تیغ عریان چین سحر
 شعله صالای فرقه صان مهر رخسان چین سحر
 کچ کوردم واقعه مجره ماکس او ماه
 بولدم طور دم یریدن دیده کرنا چین سحر
 جان بدینا شکر دکل او مژدی قلمنا منقطع
 یامخته بتور کن کل جانان چین سحر
 ای خلیکم کیم شتم توک قانمی کوکیده کل
 عید اضحی ده روادرا و فرست بایان
 مد جباله حرارت و بردی شوق رویار
 کون کی اولسم نوله چاک کر بیان چین سحر

یار کفدنک غمزوری دستان اولور
 جلا و چشمی قاتل اولور بی امان اولور
 عارف کورینه کجینی کور غمزو حال یار
 زیر فراقی صکره انک بیک بیان اولور
 بلسم نه عشوه ایله عجیب اول بری بکا
 که کون کی طوره کلور که نهان اولور
 بو عشوه لر نازله بو طرز حاصله
 اول مسریر نه شکره کارمان اولور
 یارک فراق لعلی ایله و مجسم م نیم
 فرقت شبنده دیده لرم خوشحال اولور
 آیا غه صالای بصدی بنی کشتکیر عشق
 مدحی انکه باشه جتن بهلولان اولور

نم کوردی یار بایم نمدن اینجور
 ظاهربودر که دیده برمدن اینجور
 بر دم سرشک لی دیده کور اینجور
 بقم نوز و نه ذره جواه لمدن اینجور
 دیر لیلکی آغز نه قل دردم دوا
 صنه اولموشنه سن آمدن اینجور

که صلت بد اول تر کن جان
 سبک برین از بونشد و بونشد
 دیم اولور و اینی بیغ ایدیه جان
 دیم اولور و اینی بیغ ایدیه جان
 چشمی قاتل اولور بی امان
 عارف کورینه کجینی کور غمزو حال
 بلسم نه عشوه ایله عجیب اول بری بکا
 که کون کی طوره کلور که نهان اولور
 بو عشوه لر نازله بو طرز حاصله
 اول مسریر نه شکره کارمان اولور
 یارک فراق لعلی ایله و مجسم م نیم
 فرقت شبنده دیده لرم خوشحال اولور
 آیا غه صالای بصدی بنی کشتکیر عشق
 مدحی انکه باشه جتن بهلولان اولور

بر کون رقیب خسته کور ایلدی دعا مدحی زار داغی او در همد اینجور

رستم دستان او کور کوشجا غنچه برار
انده کم اولمایه غیرت اولور اول نذر
جوهر و حکم شویم قدیرینی بلزار و کل
صنم کم جان عزیز کدوت کی بیرون تر
کل متوالیت بندی اولدر سکارای صوا
بوئلدر عارف اولور اومه بر سوز ستر
اول و آخر بودر ساکه سوزم ای نوجوان
کرار ایسک ایلدایم قیسمه و پیادان حذر
مخزن دلدن جقرا سرار معنی متفصل
تینج طبعم انکهن بر قلمی یوز بیک پر
بو نصیحت قلب رشیدن اولوبدر آسکار
نکته بندم چراغی مهر انور دن یقیر

طوت سوزم ایکی جهانده او کیسان نامراد
بودر رنبدی سکا مدحی زار ک مختصر

هر چنگیم فاطمه اول زلف عنبر بوکلور
چیندن صحرای روم صانورم اهور
اول کوزی غمندن جان دیرر سر شنگ
تر بیدن دمدم آوازه یا هوکلور
قبله یه طو شتم یوزم کاهیا دوت قلمه
فکرده اولدم خیال کوشنه ابر و کلور
جور دن قدم بوکلدی کونیشی اولدی بر دا
هش بریده کم کمر بغلنه لایه صوکلور
کو کلنر صوب کیل مننه طک و کلدر مدحیا
فرشودن بیک ناله اول و لبر و کلور

آهوه

بجا قان اغلدن هر دم او یار ک کلقتار
بنم اسکدم آلودم رباره و رشو جابریر

تن چاکم اوزره دغلم قهوه یاغش
 یاشم سیل روان اولدی قغانم رعدو یلم
 بپ انلر نایک یوز لو جوانک یا دیگار
 یاشم کشت دیارنده ملت کوساریدر
 اولوریم اول صبحی لیلی کذا اراده کده قیریدر
 سلاک کسین دیسون که مجنونم نزاریدر

بری رولر خیالده مصور دیده پریم
 صناسن مدحیا چشم بریلر چشمه ساریدر

ای کل نه عجب آل خلک غنچه فکر دار
 بن خاک ره جرمه کش بیر مغام
 افغان هزار یکه سنک خیل دمک دار
 کل کبی سنک الده شهاب جام حبه دار
 عالم یغلو قیسم کردون یره جسون
 شولده مکه سنک خاطر باکده غمک دار
 امدرد وایت جان دیرنه لعل لبکسن
 دیان ایده کورسته لره چونکه امک دار

اولدر کوزلم تیغ فدا افکله قیرمز
 شول مدحی بیاری که اندن المک دار

غمزه خوزیز که بید و دیرسم یار شور
 رخلر کل لبک مل کاکلک سنبل ولی
 ذوالحما چشمکه جلا و دیرسم یار شور
 طوغوسی بو قد که شمشاد و دیرسم یار شور
 فن جور ی خوبلر سندن تعلم اندیلر
 خیل خوبانه سنی استاد و دیرسم یار شور
 باد آهملیه وجودم شویله چقدی حریف کم
 تاقیامت جسمی بر باد و دیرسم یار شور

کیمسون بن بویله بر اشعار زیبا کوردم
 مدحیا بو طرز خاص اچا و دیرسم یار شور

دل خسته اولد بیهنگ بر بنای یو مقیدر
 خسته اقلیم فنا نک باو شاهی یو مقیدر
 کونده بیک کز اولد بر شیر خجرا نک بنی
 نظمدان ایند نک آیا کنایه یو مقیدر
 دور حسارنده یار کای کون لازم کل
 ای فلک روی نینک مهر و ماهی یو مقیدر
 ابرغم چکن نسو باران محنت یا غمسون
 عاشق سبیل سرشک دود آهی یو مقیدر
 مدحیا عاشق خطا بر کنه ایلر سه کر
 اول کنه ایچون انک هیچ بر کون آهی یو مقیدر

جور اعدا دن خلاص اولمق قایلیدر
 بیو غار دن وفا ایتمه ایدن عالمیدر
 تیغ مرکبان چلوب روی جلالی تمام
 یعنی الم غره جلا دیده قایلیدر
 زال دهره مهر و ماه و لمش ایکی جبرنجی بر
 کورین سیر خد نک آیه عالمیدر
 جو برکی بجدی بر سن لطفکی غایده آن
 اتم جوق سود کم عاشق بو که قایلیدر
 بنظر کرده مدحیا خون جگر ایلر طلب
 چشم مستی بلغم قان ایچمه مایلیدر
 شهاب قادر نفا بکنا کورم نور
 حجاب لکنده فالمش شمع کافور
 لبکدر برمدور لعل ساغر
 صراحی کرد نک معنیده بلور
 وصال بار نه ایلر صفاده
 بنم ایچتی جهسانده زار و مهور
 مراد سه خلیلم کعبه یا بمنی
 خرابه کو کلیمی کل ایلر مهور
 فراق صبر اولممنز چونکه مدحی

وصال دلربا به اوله مسرور

دله

کو کلم جفای دسری مهر و وفا بلور   سحر دل نه چکد و کن اول پونا بلور
 غم نه ملاله دوندی تنم کیم بلمدی   انجی جهانده درومی بر معلقا بلور
 اول جان طبعی صانع که عشاقی بلبیه   خلق جفانی کند و به صفت تلبلور
 کو کلم صمیمه خاک درک کیمیا صانور   چشم غبار مقدسکی تو تبا بلور
 مدحی صانور که سود و کنی بلبیه ریا
 عاشق دینی حمله اول دلربا بلور

دله

رندان ساقی جامه قوت روان دیر   صوفی صانور که اتی می ارغوان دیر
 بارک جفا و محنتک بر زمانی بوق   اما و صان اکساکا جوق زمان دیر
 دارا اولور سهو کا و جی بردار ایدر   جلاد جرح کیم صابک امان دیر
 غمزه کیم مغر جوقی دلر چکر   قاشک فلکده قوس قزح نشان دیر
 امدر بود مده لعل لبک نشنه کمنسون
 مدحی زاره بونه فاعله جان دیر

دله

صحرای دله کیم کسی آجلدی لالار   بزم صفاده دستمه کیم بیالار
 درلر دزدی حقه لعنه دالار   کویا دمان غنچه زین اولدی لالار
 کوردم حمیده بلبل چو کشتان قور   بنده بهار کیم یازدم سالار

تا کم خدنگ غمزه لرک نقد جان دار کوندر افندی اوسته کسکین حواله
مدحی نه چار ایرمدی کوشش جوانه آه
افلاک جهندی کرچه کفر باد و ناله

و

قدک صحنه قامت طوبایه برابر کیمدر کردیه سرو دلار کیه برابر
سنبل نقد قلعه دل و جان مطهر اولمزینه شول زلفی بختیار برابر
اشکم کهری خاکه کیاندر امانا اهم شوری قیسه مینایه برابر
دل مرغی عتاب آتیه کورب زلف کورده اوزکی بودل شیدیه برابر
کورده کده بوزی قاره اولمدحی انکم کم
شول طلعت غمراهی کوره آیه برابر

د

تیمک شهما عدویه دلیرانه مشهور آهن یور کلوار کبی مردانه مشهور
روز و غاده بنده لرک قهرمان اولور رستم اولور سه خصمه صفایه مشهور
تیرک مکان طوتر سه نوله قلب و سمنی تمدن کچرا و خونی وارر جان مشهور
کرزی فلکده کله بهر ای خرد مار کمندی کردن کیوان مشهور
مدحی قولکم همیت عالیک اولور سه کر
شیر زبانی اولورده زبانه مشهور

و

چشم اول شمه عادل جمال اشکار ایملر اگر بر قطره قیله نظر آن بجای ایملر

چو ب عرض جلال آینه فلک ماه و خورشید
بر نی خوار و زار ایله بر نی مشارط
سحر و عزم باغ آینه خضر کی و لایله
نه جانیکم قدم صیبه سر لاله زار ایله
بملا و دینه صنفندن اگر طایف کجی
نظر قلب زرقا لک کی کامیال زار
اگر سیرین اولوب فاقه چهره مدحیا خصمی
کمند دست صفتدانی لا بد شکار ایله

عبارت کجا یک توتیای عین غنچه
سکان کوکجا سرده سحر باغ
ارز حق ایچون بغت دنیا دکل لازم
سنگ دبار که نفق خلیلم اوز که غنچه
جما لک افغانی شعده صالسون ماه و خورشید
کر بیابک سر مطیع انوار قدیر
سر شدیده معین عنایت نگاه ایله
صا چلسون ره کند ار که بیتم باران
اولنج مدحکی دلدن قومز و روز بان ایله
محصل بادشاهم مدحی بیاره عادتد

بکون برهلقا سوم ایکن نازک ایکن دیر
کوزی نرکس صیبه سبیل جمالی مهر نور
لی کویا سیجا در قدی مانند طوب اور
رخ و در مطر اور ملک خصلت بر بیگیر
سریر سلطان در حق مهر سلیماندر
اولوبد حکم فرمان کجی دار ایله داور
مه نرگور یک جفتش کنار باده اول مهر
رضی دولت رضی طالع سونسون جوغ بر اختر
بهار حسن فرستونیم باران دو نمشندی
در بخاشادمان اولدی کور دولت بر بد کور
او خورشید منور چون کونوردی بر قعن یوز
ایچون آیت نوری دلمده قلمش از بر

مخفاک سر و قامت در قیامت ن علامت در
کور نکر مد حیات قدین دید بلس در هیسر

و

نشان اولی دلا مردم غنایار مشکله
در دین سینه در دم دبار عرض ایدم
طبیحا بجز بارید اولان در ده دو الی
طو لست نبذ زلفینه غنای ای دل مسکین
تخل زخم تیر عسره خونخوار مشکله
حق احوالی امن ولی خونخوار مشکله
علاج اشک انجمن بودل بیمار مشکله
اسیر ملق کند کاکل دلا ره
کل روکیدن ایر مد جی بیماری زار اشک
سکا آساند راما عاشق دیداره مشکله

الک چک خسته غنایار مشکله
فراکت تیغی بیک باره اور بدر سینه اما
کور بعبار له مردم سنی ای کوزلری غنی
سکا آسان جملک چشم عاشق نال اشک
تخل مد جیاد ایم عذاب ناره مشکله
تخل مد جیاد ایم عذاب ناره مشکله
تخل مد جیاد ایم عذاب ناره مشکله
تخل مد جیاد ایم عذاب ناره مشکله

ساقی عکس رخ آنی کلفا مه تویر
طلا غروب کاکل تاریخی عذار بنه او شوخ
صوفی تسبیح عصا سینی صا تو بیه تویر
جمله مهر میری قره اخنامه تویر

بر از تو ریدی دلدار کز باد صبا بوی زینتی شود کم دل ناکام تو
 نصف دنیا تو بر بلور اولدم آفتی یکمکه بر میزراید دلبری خامه تو
 عمرم ولد تو بنالدن قومیم مدحی کانک
 نامنی نامه دلداره که شول خامه تو بر

ظن ز تو ان قطب عالم شمع برجم وقار عمر و دولت سلطنت ابدی هزار اندر
 صانع اولیدی از دوشیره کو شیرید کعدا لطف احسان مرشد بسنده در ایام
 عمرم اولد تو جهان ملکند ای شاه جهان حدت ذاکنا اوز که کار اولوبدیر کار
 کلشن عالمده و نیم کل کبی کلشن اول اهل و لکریا که افسون سال جویبار
 بودند از توفی مدح ایدردم خان مراد میجا
 باوه عشقی اگر قلما عظم تار مار

کلبه هر دم اچلیق اول کل حدنه تما مجاره قوشوزار اولیق دل نالانه تما
 دیدم مت عیشم بنی مهران ایندجانا دیدی کبر سر کو کجده هوشی تمانه
 دیدی اول معذارم شوقه یاسینه کویوز دیدیم بن نار عشق کل اولدم یانه
 کوز لکرا کچر سرد در جمالی مهر نور تمام آیین خوبا نی بکون عثمانه
 جحصان خلقی تمامت اول صبحی لیلای معشوقه
 همان وار جهانده مدحی دیوانه تما

جفا کردن جهان اولدی منور
 جبینکدر سنک مهر جفا کنی
 مبرا سنج جسم غل و غشون
 نه وکلو بیشمار اولور سعاد
 سن لدوک دولت غریبه الحن
 حصون رت علی سیرتلی کسن
 بنم هر روز و شب بود دعا
 بکون سن مدیه شفقت ایدر یک
 شفیعک اوله یارین شاه محشر

کرکچک خبر چکوب بشو لکه قصه جان ایدر
 غمره سی تیغین اول یارک چورم کردم
 جام لعلک غبار خط سبزک و لبر
 اول طبیبان و دل کلد و کجه نیا تو
 مدحی زار و زبونک ناله کسن کوشالیز
 مرغ دل کونیده یارک یوق بره افغان ایدر

باغ دهری ایلمیدن باشم و لدا روار
 سنه سنه قلدی بغزم تیر حیرانک
 اتدی لیل کبی کارم اول رخ گلزار
 تیغ بید و کله کل کورینه می ای یار

بار مجرانه بلور دایم محمل قلند و غم یو کله در با که انجون و لبرم بهر بار
 شول سپه زلنی کی تعلیم پریشان ایلدی کوزمه قلدی جهان اول کوزی تا آتار
 نقد صبرم الدی و لبر و دندی انکار ایلدی
 مدحیا قلعه عجبی جامع انکار کار

شول مالیک یوز لوبو جانم کرم جهانی نقیله مبتلا آره ایدوب کون و مکانی نقیله
 کفر زلف دلبه دل سیه ایلر کوردلر بونکاه ایلد طوب اول ناتوانی نقیله
 اهل درو کاهن اله ای ملک یوسف بولر چینه افلاکله آسمانی بقده لمر
 و اغرله تلرین زین ایلین ایلر حیه و دستاری جمله خانانی
 جوهر شقه بدل بر جوهر اولمز مدحیا
 بولمد بلر آره یوب کون و مکانی نقیله

محبت بوی و یوز کلدن افسه ریکر کدر وفا سنورل مان صورت دیوار کیکر
 وفا سنی بوی جفا سی چوق شویله یکر کدر وفا سمن بلور بر شاهد بازار کیکر
 صپ ایلر و صله طالب جمال یاره حیران بهشت جا و داندان عاصفه و ایدر کیکر

وجودین ناز حیرانک یا قو بر مدحی زارک
 نیه ویر بهر نفیسه قادر شتار کیکر

جهانك برزني اي سهي قد پايانكدر سلامت باغ روغن ورن نازه نما
 عذار كميون كويانكدر بال و پيشش كورنور و رو كيد و نور لاني خاكدر
 لطافت آسمانده جهانك مهرانور و جهان فودين هر دم رخ فرخنده خاكدر
 تجلي نازنه باقن وجودم شهرني اي مه حقيقت پرتونور جهان باكانكدر
 دل مدحي هر دم مست و حيران المين جانا
 لب لعل شكر بار كده منول شيرين معالده

كوكل سيمرغ قاف لامكاندر كوكل طاووس سدره اشياندر
 نه ندر نه صد فدن اولدي حاصل نه كوكل در عجب بلسم نه كاندر
 خراب اولور تن فرسودم آتش وجودم شهر نه شاه جهاندر
 چكر طاغور قدر بار خفايه اگر چه بي مجال و ناتواندر
 صور رسك مدحيا شهر بدنده
 نه اندون نهان كوندن عياندر

اي دن چشم آتشن غريبت و كلميد بلسم ولم و يد و كلري فرقت و كلميد
 طوباد و كلمي قامت بالاسي و لبرك كوي انجار كلشن حنبت و كلميد
 بر جرع سيله عالم سلطاندي جام شراب نشاء سي دولت
 ميدان عشق اچنده خدا اليه باشي اقران اچنده ساكه بوخت و كلميد
 دنيا يانيل اولدي عالمده مردانلا ميل المين زمانه يه عورت و كلميد

ای دل سوی نغمه او بوج جمع مالی فو دار بقای آخری رحلت و کلمه
 چلک سمیت بار جاسینی اول مهک
 مدحی سنکده جانکه منت و کلمه

سینه نهایی قاسی بایرک سنک فاندن کلور بونجه دملر قنده بدی بلرم فاندن کلور
 اسک خون آلوده صحرا سی پر خون ایلکه کیمنه بلر یا شنی فاندن چقر فاندن کلور
 فانه غرق اندی سیرک نغمه شام بولر با که اول سرور و ان سیرک فاندن
 پنج مر جانه دوزدش بیضیا سنی عاقبتن قیل المیس فاندن ایوب فاندن
 آلکر کمیس او مه او شش شوق نکانه غرق
 مدحیا اول کوزری خونی عجب فاندن کلور

سفر نفس الامریات

یا لان و کل سوزم ای کر چکار لر صقل سزدر بزم برده بهر لر
 کونش طوغر سحر دن اول دیار کیم اولدقه اما موم بقر لر
 عجا بید بولر و اخی عجبدر کدی اولتق کو یک صمان یز لر
 برید اخی غرایب دن بونکم دیشی قولون طوغر مز استر لر
 اورج طوت او شهر ک خلعی عجب سحر دن شام و کل انک یز لر
 انیان بوسوزیه نگر حست چون اولو پی انده تو برغه کور لر
 سبنولده بن آنی کور مدم بهج او برده طاریه بخدای کر لر
 دخی سوق احلنک عاتلرین کور ات و انکی اچه بله صا تر لر

بوسوزه اعتمادت گمري حقی او دینے داغده باله کسر
 سنک مدی بو شعر سوز ناگل
 لباسی بوق میسم و غلا ندر غلر

اولور باک آجی سوز دیر رغیر سکر کفتار
 سول شکر جی زاوه جکت فوج شیرین
 قنده اولور بر نهال تازه سکر بالور
 قانتی نیشکر اولس لیلی قند بنا
 نارون سکر اولور کاه سکر دنا اولور
 عکس زاری دوش کاه کب شیر
 اغرنه دم سکر لبیل زلفنی
 لعلدن سکر اولور دانی سکر دنا اولور
 جان شیر نیم اجندی مد حیا و صلی
 باک آجی سوز دیر رغیر سکر کفتار اولور

مدام ای قی کلرغ لبکن لعل باب ستر
 دیوب میخای عشقه نیم کو کلم شراب ستر
 بو فی قانون ایمنش اول شه خوبان دورم
 قدم چنک ایوب هر دم دل زارم باب
 عین ارک کوی ستری مهر و قراز لعل آرا
 قرا کو کیده اهل طریقت ماحتاب
 لبک و از شمعنده تیور بقیاب اول کو کلم
 جها لک فنا نبد مد و بر ذره تاب
 مروت قابوس یا پد ک اونمکل مدخی راری
 نجه بلکر در لطفک بوزندن فتح باب ستر

عالم سنجلین بر کل نیام کلور
 کلنه سنجلین بکس سیدی کلور

بال اچوب بیل دل کشین وینایی کز
 مسکا بکزر کوره بر سر و سمناسی کلور
 او پری انرا چوب و عشاق اینچک
 خسته وید بیکم دم عیبامی کلور
 حسرت لعلک ایلد قانا قیدر دیده لرم
 اینم ایکی کوزم ساک نمانشی کلور
 کل بوز ک غنچه فکس مد حنکم قادر اولور
 دهره مدحی کبی بر لبیل کویامی کلور

صوفی بی مذحک زرق وریاسی کز
 احسن تجرید کلور حق بور یا لوسی کز
 ای طبیب ال حکیم در علم تجردی
 درد بیمار غم عشقک دواسی اوز کز
 شمع کبریت بنم محضر رخ جانانی
 شعله نار اوز کز نور ک ضیاسی اوز کز
 مرده حق کعبه رو کیده وار در بوز
 مایه زرم چون لعلک صفاسی اوز کز
 مدحیا جام می عشقک صفاسی شسته در
 ساقی کلچره نک خود مر حباسی اوز کز

غنچه تمیز باغده شول زلف پارتد
 سنبل وری جانمی دار زلف کسار اوز
 شویله صاچدم رهکده اند سر شکم نقدی
 اولش سیمین تم خط اندی دینار اوز
 برشته و آرا حشم رستم نبوده مالکون
 قولکرنیک کتری جمشید دار اوز
 بر در پاکیزه دن آردی و ستارون
 سیل شکم غم دکل جوشن اوز
 آفتا به یوز طوز دم جان و دلدن مدحیا
 روشن اشته چشم اول روی زیهار

کل مجلسند نعل بن کو ستر و بکار / کلشنده نخل غنچه لری قلده شمسار
 اچدی شربی رخلرنیک اولدی آلال / ایله الدی گوکلیمی اول شوخ شیوه کار
 خلقی یوی شفته رسوی ایدوب کدر / کم کوروی بویله فتنه آشوب روزگار
 شویله صاحب جلدی قانلو بایتم مجلسندکم / فاندن توکلدی دیدی و شفته اناهار
 مدحی فراق یار ر قلم عجمید
 درد و درون سینه سوزانم اشکار

طوشور شمع رخک شو قلم دل پروانه / سن خوبی پروا کور سن بلبل ک پروانه
 امر بیز وار بیر لک ز لوبی و غولتغه / هر کیمیک ستمده حکم شاهی وار پروانه
 قهر نمی رستم بستانمی یا قاهر میر / فردی عالم خلقی اول یار بی پروانه
 شول کوزی یهو گوکل غن اشکار اشدی / بلدی مرغ ذلی اول یار بی پروانه
 مدحیا کوی خراباتک بکون شهباز سن
 مست عشق اول دلبری صیدیمک پروانه

دما دم آتش عشق کلای پروانه بند / بروددن بهرند رانی با شند کچند
 بلا کھسار اول ناخن خسته بن اجم / بنم نه چکد و کم باک کرسن کو نمکند
 نملک کویکده نالان اولمین بلبر / صدای بلبلای غنچه سن مرغ چمند
 یوری و بر عشق کچک قادر و کل سن / بوشت و شنگ خوفن دلا کچکند

دیر سک مدحیا لعل لبیلہ در دندن
بدخشان ابلقندن کج واروب شہر دندن

ول

نہال قاسک طوبایہ بکرز و ہانک غنچہ موز پایہ بکرز
سب دپچورہ بکرز فارہ صاجک ورا کودہ ہاکک آیہ بکرز
فلک جفتہ یاقوت افر دینک یالو لوی لایہ بکرز
کوز کدہ کرچک تیر قضاہ ایک قاسک قورلش پایہ بکرز
عکدن بزم وزقتہ دمام قدم چنک و فغانم پایہ بکرز
یہ لعلین کاسہ بکرز خسار بک باسکری حلوی بکرز

کل رخسار بارہ قر شومد حی
بہان بر بیل کویا بکرز

ول

قامتدن بلکوز سببہ رفتار بلندن صور کیوز لذت کینارند
روشن ایلر کچمز کون کبی اول شمع جا بر علوم عجیب اول آتش خسارند
طوغری سولید یوز بکری حق چوئی حکرم بارہ سنی باندن اول ناز
یقیدی قندی دل جان ملکسی نجا کبی کور کیوز او غریبید اول کوزی ناز

بلدیله فیلی حسان مھر کی اول مایہ تمام
مدحبا ظاہر اولان سنہہ انکارند

ول

دیر سک مدحیا لعل لبیلہ در دندن
بدخشان ابلقندن کج واروب شہر دندن

نہال قاسک طوبایہ بکرز و ہانک غنچہ موز پایہ بکرز
سب دپچورہ بکرز فارہ صاجک ورا کودہ ہاکک آیہ بکرز

فلک جفتہ یاقوت افر دینک یالو لوی لایہ بکرز
کوز کدہ کرچک تیر قضاہ ایک قاسک قورلش پایہ بکرز

عکدن بزم وزقتہ دمام قدم چنک و فغانم پایہ بکرز
یہ لعلین کاسہ بکرز خسار بک باسکری حلوی بکرز

کل رخسار بارہ قر شومد حی
بہان بر بیل کویا بکرز

قامتدن بلکوز سببہ رفتار بلندن صور کیوز لذت کینارند
روشن ایلر کچمز کون کبی اول شمع جا بر علوم عجیب اول آتش خسارند

اغل غنم کو ستر کون ناشد یوز نک پلا صند ای عاشق فلک جای فراغت کو ستر
گاه مست ایلر دلاکه وار و حیران ایدر چهره دلبر بزه جوق در لو حال کو ستر
زاهد کم قطره سی سلطه و بهر یکر سنی نشاء جام صفا کور ز کرامت کو ستر

مدحیام رآب روی دلر بایه شوقله

بر نظر قل خدای کور سا که نه صورت کو ستر

خشمه قرشودن اول غمزه سی خوشوار کور عظمی غار لب ن کوز لری نایار کور
سسی ایلر یلکه کند و کوز ندن صقنور صائم کم بخلین عاشق ویدار کور
کلشن کو یکده او جوق دیوب شام و سحر طلب مرغ دل تن فغنی طار کور
بلکوزالده ایکن جان و تنک میمتنی صانکوز عالمه اوم بین مکرار کور

دید ی بومصرعی مدحی بو کچه واقوده

خشمه قرشودن اول غمزه سی خوشوار کور

بیل سیمیش کل بوزک وصف ایدر یور غنچه چمنده شرمه باشن صالوب طور
کافر قستی اولدر رم دیو متصل طور مرزا کلشی اول کوزی آهودهی
دل مرغنی کور کجه شکار انسه حکمیدر منهباز تیر غمزه سنی جانه قوندر
ایسل رنار طفل دل با و مترا ایلد سایه صفت ابانه صالوب خوش سور یور

بردلر با که مایل اغیار دون اوله

مدحی محبت آتشی اول سویندر

دیار یار کور و دل بر می چون اول
اقر صو کبش نوله مدام اوله سنی

کون یوزک که مطلع چاک کریباندن جعفر
 کون طوغریارم که چو خواب بکره یا تور کنکر
 ابر چنده صان کشند شعله صالمش ز خاک
 جوش ایدر دریای دل آفریند فاندو باس
 که قمر کی شب زلف بریساندن جعفر
 شمع روی شایهد ز بهاسنبتانندن جعفر
 یابر آتشدر که زلف عنبر فشانندن جعفر
 لعل در صانه سن کان به خشانندن جعفر
 دهمدم کوزون اقس اشک دم آلودم بنم
 کیمنه بلنمزد حیا فاندن کلور فاند جعفر

بوگردش کرد و نک دورنده لیل
 فوس قدر کتیری جاننده قرار
 یاران صفانبد یا شتم کبی دور اولد
 جور و تم دخت عشق اهلنه عا دتر
 سینه مده بخوم آساقوق داغ ندانم
 کوکلمده فراغت یونی قلمده جمل
 چشمه حجابان ظلمت بائنده فلاکت
 عاشق کرای مهر بائنده سعاد
 عشق غنی مدحی شرح انکه کم قادر
 حقنده انک ز بر جوق در لور وایت دار

دل کندی اضطرابی اجنادن اولدی
 بکیم کبی قردوی کوزم صبح اولدی شام
 نند سر شک بدیه می الدن جعفر دم آه
 قانی او یار جانده ناز و نیاز مز
 قالماسیبه و نمده نوله نوره چه حضور
 قان اعلم که قالمدی کرایان کوزمده نوره
 صراف و هر ویرد کینی الدی بی حضور
 قانی او سونق و ذوق و صفا قانی اول سور

مدحی خیال خواب امیش اول و ملرک سنگ
نیدی وصال یار ایل اول سنده کی عزو ر

هر دم مطرب سنگ کلشنده ردیکه یاد ایدر کل تقابل جا ک ایوب مرغ چین فریاد ایدر
ضامن مدین در رخک کویا تک فریادان خسرو شیرینو لبک عشقه چونکم واد ایدر
صبر یوانی یوب بر دمه ایلر تار مار شهر دلد دلبر آما شیوه لر بنیاد ایدر
صرر آهم صفت کم ای قمر طلعت اسوب طاق زر کار زر ایدر و ک سنگ یاد ایدر
اشنانق بنه ممکن مدحیا سئل محققا
بادی محرم محرم اسرار اولانی یاد ایدر

یارک کمند طره سی از دور و کلیدر بادی منظر ده کر بکی جیغ و کلیدر
ایا فلکده رخلرینک مللی و ایدر ماه منسیر و محراب اوز
جهر آتشینه و شندی جوتایو جیغ آتمز بودل مال مرغ سمندر و کلیدر
سند اسکرم ایلدی ذره جوت قلبک افندی سولیه مرمر
خوشبویدن مسام دل و جانی مدحیا
دور در حنزه زلف معجز و کلیدر

سعل بن ویرر اومه ند جان اور اول کوهره مقابله کینج روان اور
بسم سماع عقل و دل و جانی نیر اول شوکیم البینه جام می ارغوان اور

نند شکم آتشی نمک شاهی پایال سال سیمه ال فار و بول را جان
 جان اوق کبی او دمه چوب قشورانی اله خد نک جورن او قاشی کان الور
 مدحی بید یا بچه دیوانه اولسون
 عقل و قرار و صبر فخر بر نوجوان الور

جام شارب کیننی اهل مجاز و صور حاکم کمال لطفنی اصل نیاز و صور
 چاره کل و دکنزی درو که بر چاره قلندر به چاره طور مد و روکی بر چاره ساز و صور
 دل محتره سینی درج دهن ایچره قلندر کوی کوی آتشی بیلدی اول حقه باز و صور
 جان یوسفی او چاه ذوقی قشور زخم زخم حکایت سینی وار اهل مجاز و صور
 دل طفلی و دوشندی سایه صوف اولدی پایال
 مدحی او خاکساری وار اول سر دنا و صور

لطیف حقیلم سوزم ایجاز و دور بهش بیک شکر ایدر گما از دور
 اولدور اول بی نظیر و بی وزیر شاه اکا و بر لکه بی انبار و دور
 بیک بر اساسی چمن نکر نیک دین احمد جلد و ن ممتاز و دور
 شاه عشقه ویردی جان و بانی سیر حقیقه بهر شوکیم همراز و دور
 وزیر جان کور مدی جانانی ایرشتن سر منزل سر باز و دور
 لامکان سیرین قلن عسار ک هر بری مرغ هما پرواز و دور
 حبیفه ورو نیا ویدی چونیم رسول قو غنن بو حبیفه یه شباز و دور

ابتداء دوشمہ جدایت مد جہا
ابتداء ال اہلی قتی یو لبازور

صوندیلر زیم الست اچکر بجا بماند
بر صفا اولسون بو کونن صکرہ چچ
بادہ شوقیہ سرست اولدیلر عقل الذرو
جلد خلقی مسک متوق بلور دیوانہ لر
اتس عشقہ اور لر جانن عشق ارکما
بال دہر تیغابی پرد کرک پروانہ لر
غل و غشون خالص اولق استیند زبکی
ہو نہ نارکت اچکر حکم بانیہ لر
مسجد محراب منبر لکوزل معور لیکن
کوز کورہ لایق وکل ویران اولدیجانیہ لر
نفس بغری زاہد اولدن جعفر برسن عجیب
بر جعتن بچ فرق اور ابا بجانہ لر
نظم پاک اولدر کم انک مد جہا اولق کرک
سر حرف جوہری دینا کردور دایہ لر

سنگ آجی سوزک غیرہ ضرور
بجا کر صورہ رشمد و شکر در
جفا دن حاصل اولور بچ عالم
بو عالم دن پنہ خرب بچہ بر در
جفایہ یوز طورہ یوز کون اول
بنم عشقم اکا یوز اول قدر در
تحمل بار عشقہ لازم اما
ولی طاقت کورمک کی ہنر در
بو کلدی قد کورمندن جندی صو
مراز و در کوزم قدم کمر در
ندر بلد کی اہل عشق جانان
سرور جان و دل نور در
عزیزم حضرت خاکی افندی

طریق اولیادہ کر چکا اور

مجدد الله اکادور انشا بام
بنم پیر مدر اول کان مرشد
بشر یو قدر اکابر بشیر
کم اول مرد خدا والا کهر
بجا هم رحمت خدا در هم بدر
اگر چه صورتا نوع بشر
انک شمع جمالی شعله سندن
روان مدحی صانع بر بشر

گمگمہ بکون بوندہ کلور داوایر
چون یقلور ملک جهان سیر
زار فلک ز ہر غمگ کیفتہ
بو یلہ درر کار سپھر بلند
کورد دگل اور کور مزہ کور دم ویم
کوردی صبا بر کل کلی طایر
وار تھامس نرن آباوایر
آدم انی طور میوبک باوایر
جان و دل عاشقی معا وایر
کیمینی غناک و کیمین شاوایر
طوت سوزی بوسو نسنی ارشاوایر
مرغ روان کور بخ فزاوایر

داند کی وھفستان فنا مدحیا
برکون اسریل کبی بریا واور

در سینه خورشید ز خاک سبوقی دل و دگر نور
سینه سوزانم که در کس صفی که نزد سبوق
خیل خوبان از سینه طور سول سلطان
سوره الشمس علی نور آیتی از بر نور
لاجرم ای عجم هم آماجده و نور
صان ملاحی کلشنده سر و اسر و نور

[illegible]

زورق می برد لو قتلوند ایکن کورک
مجلس کجیرو بانه خایا قوب دختر نور
مدحی مردی فلک یوز قهر ایله قلدی هلاک
پیره زن دنیا پی کور یوز بولد ی شمعی زور

الکی عاجزم زار و کنکار
بغایت ایلیدی جان کت کار
خذایا سن بنی قلمه دل زار
که واروب طوغری یولدی دل زار
کورمده قانلو با سنم دلدی هم
وجودم فایلیدی غمسه هموار
کوکل شهرینه کلیم اولدی دلدار
فراق و محنتیله اولدی دلدار
دل اولدی مار زلفک کور زلفی
بینه آبردی قالدی داجی بهار
کوکل نغزین الوب یار آندی انکار
بجامدجی عجب کوچ کلدی انکار

کوبا اولد برتند مکرر ز دیکلد
یا ونده اولد سورده کورنه دیکلد
سکر لینگ اوستنه یوز وجهه یارک
بالوده صفت رخسری و ترر دیکلد
سئوق رخ و لدار مله طوطی طبع
نور آیتنی اوقیه از بر دیکلد
سن یانور بکن وقت سحر کون کیناگاه
نمنر عیاده غمچانه دلبر دیکلد
مجموعه عالمده کلستان جهانده
شعر ک اوقیه غمچانه دیکلد
صحراده هری یوز لورک جلوه زنده
او هماغه دونه صحن چمن دیکلد
مدحی کم ایده وصف لب لبره آغاز

نغمه در بیدار
زلف و محنت
عاشق اولد
ببینی
عاشق
دختر
فاکسی
ببینی
دختر
فاکسی
ببینی

با آغی فاکسی
چان کوزین
چوبانی
کوزلر

نشان در قلب عاشق تیربار
شونک کم عشقی بود بر نشانه
کوکل ویردم قشیده کر بکین
دکک مقصودی چون نیر و کمان
کنش نورینه مستور قدر اول بر
کوکل کوپاک ملک خا و راندر
سجد ار اولدی شاه عشقه مدحی
سلاحی طاعت و یقینی زبانه

اولا عیش ایسکه بر پنج احباب ستر
ساقی و چکمه و دن جام می ناک ستر
کور میلدن کون یوزک غایده بی تاب
اقاب طلعه کندن ذره جی تاب ستر
سلک منظم سوز لر کرک لوکوبی
بیلر خر مهره بزد و نایاب ستر
سر برهنه ترک جگر دیز قلندر خاره
بزنه تخت داور و نه تاج و آراب ستر
خا خا عشقه چون کلک بوز اوروک مدحی
جانی قربان ایسکه استاد قصاب ستر

در عشق بار چون در ماه کلمشده
راحت جان استیولعانه کلمشده
ویر مرز قو لغنی ایکی هجانه زاهد
یعنی بزبر سر و خوبانه کلمشده
شوق روی و لبه نیرینه کلک کلمشده
حاصلی پروانه و شش بزبان کلمشده
بسر فتح ایدر ز اقلد عشق سرور
نیرم و رستم کبی مروانه کلمشده
مستقیم عشق اولوب سونکی عالم لغو
دور و ناک بزمه مستانه کلمشده
حق تعالی مدحی فکس نری رسوی عشق

دعوی عشق جان که دانه مدحی
وصف صفات بار بکین

نور کمال خانی بر دل و جود
انوار لایزال ایکی جنبه

جوی سر شک عشق دانی بی نقص
در دایمک فغانی ز آسمان

سینج عشق زبان قاف و جود
او جاعه بال و پر کون و ملک

مدحی و بار عشق مکن جود
دل بوضو دانا اقلیم

بیز و کوکی بلمرز دیوانه کلمش و نوز

باغ عالمده بزم اول قاضی شمشاد
سفر از اولسون غنیمت کم ناله و فریاد
یا داولنمرا شناسد بر لاکر چه طمس اول
دایره بده بزم حبیب شناسد در یاد
کوزلم با شای کبی بوز جایم وار یور شور
ای کرب یقیندر صاندک بریده و او
بونبای جسمی حکم صامک ای اصل غرور
اب و خاک آتش و باد اولدی چوین غیاور
خاکم نرب یا وید و دست جفای روزگار
بردم اولمد حیا و لکده قاله آدمز

لطفکی یا دایم بزم دل ناساد
خیل لایه اولمسو ایکی جهانده آدمز
ظلم ایدرو ایم بزه یارب عدالت و قیدر
لطف و احسانیت سکرچی زاده دن آل
راه عشق را چینی وز ناده تعلیم ایلدک
بستون غمه وار بر پنجه اچا آدمز
کو کلم آتوب بر کشتن طلعت کورنک اولدی
کو کلمر چستون فغان دماله و فریاد
ترک جان اندک دبار عشقه چون اولدی
ریج و محبت درد و غم اولدی بویولده
چار بارک عشقنی دلد و دما دم صغوروز
چار عنصر دن مرکب اولدی بنیاد
دست و پاین او برن پیر مغالک مدحیا
بولد ار سنا و الیمشدر پیر مرزا سنا و مرز

آهیکم دل خسر دیرین دهنی داولم
حسنه دل فریادش بیوده فریاد ایلر

باد آهنگ شکایت ایترم ز بر اینم
 بر دم او لرزه ایجرانی بر باد ایتر
 اعذر رسول عجب لب هر دم بنی کلدیسم
 اول کل خندان بنی بلیم چون شاد ایتر
 منتقل و شام میرد و تو تره قهر ایتر
 بر کون او ملک ایروب بن بند س ن باد
 مدحی ز ارک میلمش کو کلنی تقییم ایروب
 اول خلیل جان و دل بر کعبه بنیاد ایتر

طالع اولدی کون کجی چون اول م تابانتر
 خانه مرزقلسون تر یارب جانتر
 دل ساری باد آهنگ اولور دی بالبال
 دست احسانید تعمیر اتمه سلطانتر
 ذره چه مهر محبت زابل اولر سینه دن
 بر نه کلو جور ایتر جان اول جانتر
 یار که کوردم شراب آل چکر کافر قیب
 فان چکر بهانه و شس بودیده کرمانتر
 مدحیا اولاره یاقدی بریا لک یوز لوبنری
 طلمیدر خاکستر اولسه سینه سوزانتر

بیک بیل سورس راه فنا و غبار
 ناقص وجود ذره چه یوق اعتبار
 قصر جنانه و اخلا اولور کافر اولدر
 اولدر رقیب کافر ایله کارزار
 لعن ایلمز اکلا اول غبار جبار
 بی احتیاج زاده و کل اعتبار
 اهرم بیده جسم ضعیف اولدی و کنار
 کرد ایه صالدهی فلک تنی روزگار
 شمع غای دله مدحی اول اهو پی سید ایروب
 عنای قاف قدر تونه الدوق سکار

سر و خوار شده کامرین
 عارف اولان منکله نام

صفتیک
 عجب دل بر صبحی

صفتیک
 صفتیک

صفتیک
 صفتیک

صفتیک
 صفتیک

صفتیک
 صفتیک

دل باغبان خندانم ایلمیله دلدیلم
دوزخ یولون یولون اولون اولون

یار ایلمیله دلدیلم
عالمده نیر افراسین

نزع جانن کیم محکوم الدی
حال دلدیلم ایلمیله دلدیلم

کار ایلمیله دلدیلم
حال دلدیلم ایلمیله دلدیلم

کار ایلمیله دلدیلم
حال دلدیلم ایلمیله دلدیلم

کار ایلمیله دلدیلم
حال دلدیلم ایلمیله دلدیلم

کار ایلمیله دلدیلم
حال دلدیلم ایلمیله دلدیلم

بنم یازم بنم جانم کورغز
کوزم یلکدرور یولکدره قالدیم
درینغا وادی ظلمتده قالدی
چوسندن جدا ووشدم او حاکم
عجب بودیره می کورتمی بی نم
نوله بیل کی افغان ایدرسم
بن آن نر نلیرم ملک جهان
دوشوب در بای عشقه شیل طالیم
یراید جسم عربانم کورغز
طیبسم درده ورمایم کورغز
شبه خوبان دورایم کورغز
بنم اول ماه تابانم کورغز
دیزر کره دربانم کورغز
باشندن چشم کریمانم کورغز
بو کون اول وروخذ انم کورغز
بنم شاه جهانم کورغز
یراید جسم عربانم کورغز

هلاک اولدی حفا یولنده مدحی
ونا سمتنده سلطایم کورغز

گاه سایک کبی سرور وان موبو
گاه کوزباشی ایلدیکر محیطه قاشوب
گاه بر ذره شدر کبی نایان اولون
گاه صوبی قوب واصل دیدار اولون
گاه درج وینک فکری ایلدنا بودز
گاه ناله ایلد وادر عرش جگر بودز
گاه کون کبی رفک شوقی ایلد مسعودز
گاه نارغم فرقتد یاز چون عودز

گاه مدحی کبی حبران کچی سی زار اولورز
گاه وصلت کوننی باو ایلده رزخو سنورز

وله

باغ عالمده بز اول عشق دمانه مایلون اول بوزی کل قاسمی سرور وایه مایلون
قهرمان با قشلق بر قبال وهرک قوبون یعنی کم بز حمزه صاحب قزانه مایلون
عمره سی بر ایلد قاشی یا بیک قزانه بون رستم دهرز بکون نیر وکانه مایلون
جو بیار صلیق لدره غایت تشنه بون پاک مکتب عاشقون آب روانه
تیر حیرانید بیک کرا و لدره دو نمز
مدحیا اول اقب و در زمانه مایلون

دور کده ساقی با دایه خوش مایلون سر بطولوده لبر لبر مر جاده بون
عشق آتشینه جبه و دستار بی نقشون تابع و قبایب نیلبلوم بز قناد بون
طوغر دسی بوک بیلگری بوکدی زال جرح دوران الهه معری عشق بر کیا ده بون
بنمش محمد ناره بوکون اول سب جمال اتی او کچه بزده انگ بر پیا د بون
دلبر سوکره مدحی بزده بز وخی اکا
ناحشر اولو جانده ایم دعا ده بون

بزی صانور او بزی کند وکی نابودز بانه دوشدک انک سایه کی موجودز
عین النون ابدرز هر فلسفی نظری بز برک و لایبیت منه صاحب جو وز
دم اولور عبد وصال ایرینور اولور دم اولور نار ورا فکله نیر بر عودز
جنت کوی لکاره نه مهمان اولور بر میزدن صفا عابد خوشنودز
مدحیا دون بزه بار ستمش عی محمد وونا

نقد صاحب ملکات او بون
سود و زبان اهل کعبه

ایکون از این غزل علی بون
نقد صاحب ملکات او بون

ایکون از این غزل علی بون
نقد صاحب ملکات او بون

ایکون از این غزل علی بون
نقد صاحب ملکات او بون

بغیر غزل صاحب
صفا عابد خوشنودز

بسته اول قوی بلا نبد بر کون مهور

هر جایی اولدی کون کبی قاشی هلاک
 خلی غنیدار نه ده هر شب ملاک
 دور لبکده باوه بدل سولید و شدیم
 میانه کوشنده بتور کهنه شالیز
 بجان ولا سنده بلا و او سنده
 اولکی کبی بار ایلد یوق انصالح
 تیغ ستمه قاره بره قاره قانی
 کیرمه کنا هه بو نیکی اله و بالیز
 وصف ایلر ز او خسر و خزان مدحیا
 شیرین اولور سه طکمی شکردن معالیز

حکم ابدی دل ملکنه بر پاوشا هلاک
 عرش حقی سبر و اطل الله مالک
 ایکی احسان یانک بری برندن
 کوندزین کجی خوشنده مالک
 مسیح یوز اورسم عیب ایلد قلم بنی
 انیشک طاشی کبی بر سجده مالک
 کرچه عالمده برزم جرم و خطا مزج قدر
 بر خطا اشک عجمی یوز کنا هه مالک
 منحصر کشتورم مدحی بلا و شکر
 ملک محنت شاه یوز خیل و سپاه مالک

باغ عالم لاله زار اولدی کوزم کربان
 نوهار اولدی افراسک و انم قان هوز
 صالیدی کردی روزه زنده روزگار
 زورق دل بحر عذره زار و سرگردان
 سیل اسکم غرقه ویریدی ازل بیانی
 بود وجودم شهری اولد مدبر و ویران

کایا نگه دار اسن اکلدم بلم لی منزل عشقه در بغا یرمدم آسان بنور
 سؤیله بهوش ییدی بیرم بنی اسرار عشق
 مدحی دیوانه کی قالمشم حیران هنوز

د

تذکره مرزک قائم یورلمز لبک دورنده بو قالمشور
 باقلر کون یوز و کوز قاسور دهاک فزّه مقداری کورلمز
 کورم باشی دیدیم قان اولدی یاز دیدی صودور بولاسه طورلمز
 ره گوید که کز مکدن او ششم مشدر بولج کیدنلر یورلمز
 کمند عشقه چون دوشدک چکنمه
 و مرزنجی در اول مدحی قورلمز

د

بنم مست می نکور و حد رند شایان بنم بارش پیبیده زاع سیه غماز
 بنم اهل خرابات لجه سرخوش رند وروم بنم ناصحرا ایلد ایلین غوغاره اغاز
 بنم کوی ملامت لجه دوشکن مست و لال بنم برجام چون باشن کین شول عاشق
 بنم جبر صفت پای ندهن دور اولان مهو بنم با سال دور چرخ کسک عارف فی ناز
 بنم محبوب می وصفن قلن عالمه وستان
 بنم و صاف بیغم مدحی رند سخن پروان

د

بنم بوزم عالمه سنان کلمشور دوز باشم اناغ ایدوب مدینه کلمشور

بز بهشتی اضطرابی بیامید و بزرگوار
 احسب یاری آتش نسوزد کلمش و نوز
 عالمی معوره بردار الشفا ملذوق قیاس
 جان بجای بدیده بود ویرانه کلمش و نوز
 صامنه زاهد عسقه سندی ایلدک او ایزد
 حق بلور روز است ایمانه کلمش و نوز
 غیری یاری ترک ایدوب یاران غایب
 صامنه آنی ترک ایدوب یاران کلمش و نوز
 جرم و عصیان اسلمده هیچ نظیر او نوز
 بی نظیر عالمه بر دانه کلمش و نوز
 گاه ناصح اولور زنده ایلر که با ده نوز
 گاه اولور عاقل کھی دیونه کلمش و نوز
 کوی یاره قرشود ایم صف بصف ال بغلوز
 مدحیا بن در که سلطانه کلمش و نوز

صوبی سیر حباله مایلوز
 تشنه یوز آب زلاله مایلوز
 شهر چنده کون کبی مشهور
 بر کوزل قاشی هلاله مایلوز
 که میانک که لبیک یاد ایلوز
 دلبر ایزد قبل و قالد مایلوز
 فرشته و ارباد که عالمی
 کر چه کم ذوق وصاله مایلوز
 اول یوزی کل لطفه کلدی مدی
 بلبس سوزیده حاله مایلوز
 شاعرز بر طوطی کو یا کبی
 دلبر شکر مقاله مایلوز
 بزرگ سلطان احمدک مداحوز
 مدحیا صاحب کماله مایلوز

صامنه ای خواجہ بن مال ماله مایلوز
 اکی عالمده همان سیر حباله مایلوز

آبی سوز له عیش تنیخ ایلم ناصح بزم
عاشق سوز بزدل بر شیرین مقاله مایه
غم شبنده محنت جگر کله مهمانزدی
ای کنش یوزلم تیش صبح وصاله
ناروقت بنو دمدر یاقدی یانزدی
تشنه لکدن جعدی جان آیه لاله
مدحیا بر شهر یار عواد لک مداحیوز
منبع فضل و حسنرا اهل کماله مایه

بزم شمع روی یاره بر باقن پروانه
یانه لکدن اشبو سندان دهره یانه یوز
کامل مسکنی یارک طاعتش موبو
اول بری شانک رخ دورنده بولدی
یوز نصیحت قلسک ای ناصح تحمل الیز
بزم پنج یوز بیک طابارین چکن دیوانه
ای دلی قلو نیم کو کلمی بندک قاجم کل
کچ بسن کنج اچون بر کونده دیر یوز
بر زمان محبت نوبدیک لبی عشته مدحیا
شمدی خلغک دلرند سو یلور افسانه یوز

جانم یوسف بدن زندانم
جفت کورسک طلعت جانانم
سرویدن میانه گلگون سرور
آجلو بدر کبر میدانم
روز حشر اولنج معمر اولسون
قوک حزاب اولسون دل ویرانم
جگر ملزم پنج سکین الیز
دیر یاقدی آتش سوزانم
بال اچوب بالاده پرواز امید
برقنده قالدی مرغ جانم
یوسفن آرر کرز معنوب و ش
کورمز اولدی دیده کرمانم

بر پوزنده کرمک بر قلمدی
چرخه جعدی مدحیا افغانمز

و

صورتا در بای عشقه طالمشوز
اتش اچره ابرمشوز بر جره کم
صان بارز اتش اچنده فاششوز
قطره سندن جوړ و کوهرمشوز
سر کوزون کچور دکن عالمی
کویس بارز عین عالم او مشوز
یار اچون بوروز کار کینایت
آخر اسنه کند و مزده بو مشوز
صفت اولدی حسیبه اصلاح و پند
مدحیا عشقیله شویله طوالمشوز

صوفیا باداه بچر سک نوره قان ایلر
خالک آن اده سیوز خانی بچو قون
مال و جان قیاز ساکه زیان ایلر
حاصلی سیم وزری و روزیان ایلر
بزی می اچدی دیدک کرچه خلل ایلر
سوز کز حق بلور ز سزی بیان ایلر
دوشدر عشقی اوده شویله پرده
کچه کونده زیانر ز آه و فغان ایلر
عشق و لداری بوکون دلدنه نهان ایلشوز
مدحیا جان و یرر ز سدی عیان ایلر

و

یول بزر هم دل بزر هم بزر
باغبانه حق جهان بالا ورت
کور مکه حنک جهان کوز بزر
برک و باری هر کم ایله و بزر

بیزی سدیله بو حلقه کونلری کیمی آغز کیمی دلدی سوز بیز
 هر شب ایلر لرینی وروز با کچه ایلر غایب کوندز بیز
 خرقه یک کونی بیز ده مدحیا
 بیزه دیر کم سن و دیر کم بیز

و

صافه صوفی ایچیز کاشتر ظاهر و باطن خدا یولداشتر
 آره برده حق بلور بکانه یوق جمله مؤمنلر بزم فردا شتر
 عاشق بیز کرچه کم نی باور با ییز سرده ایقده باشتر
 ایکی جاری چشمه لردن ییز ایکی کونی حیره بکیز فاشتر
 یاشنه دقچه مدحیا یاشردی کون
 یوز یشاق باشدن اشدی یاشتر

د

کر بزم مله بار اولور سه بار ییز غم دکل اولسه جهان اعیار ییز
 بوکدی قده م کار و بار روزگار چکدک ال قالمادی کار و بار ییز
 عاشق اولدق زکن نام و نکل بود عشقه دوشدک کندی نکل عیار ییز
 کل بوز سینه قرشو بار کلیلینز غالب اولور فصل کله زار ییز
 درد و لب سر قالدی ولده مدحیا
 اولدر رر عالمده یار غار ییز

سپهرینده محمد دارا اولمیز
 کوکل آینه سی پاک و جلا اولمیز
 انحر اچیم لیک اسرار فی کشف الیم
 پنج بیک مرده لر برده احیا اولمیز
 اچن آب حیات وصل یاری اولمیز
 ولیکن خضر زنده انده کویا اولمیز
 سحر اولمیز اودونده فالور کوکل شهر
 کنش یک عکس رو یک شوقی پیدا اولمیز
 گلستان جهانده مدح عالم اولور اما
 جمال در با سیر و تماشا اولمیز

برق بجز انک کوروب کراه ایدرم بر نفس
 نار آینه فلک یازمینم خار و جنس
 ز او غم یوکلن متاع رنج و محنت جمع ایدرم
 شهر عشقه کیمک ای عاشق ایلر سک هوس
 اسلیمک کم قطره سی بحر حیطه طعن ایدرم
 عینیه بر قطره کلیمز نیم نیل و ارس
 روح قد سبل اولور مرغ روانی بچشم
 فی المثل عشق اهلنک بانه عشق ابرکس
 مست جام عشق اولوب خیل ریختی قرچور
 قوسو طور مز شیر عشقه مدح یوز بیک غلس

مرغ جانم دمدم او چانغ ایلدی هوس
 تیر محنت علم جسم شبنم بر نفس
 سیل اشکین بنم اعیار غافل طور سونا
 افسه قلم بر کجا مانع و کلدر بحر و جنس
 کل اوزمه هندکی طومر ذل دیوانه مر
 ناصی لطف ایت صداعه باعث اولم سوری
 اول کریمک کبریا سی کبریه اولمیز کنار
 قاف لطفنه انک سیمز عشق ابرکس
 یا الهی کرچه کم جرم و خطا حدون و سنون

مدحی چهارم احسانک اولدی ملکتسن
 دانه

هر کچای دل لب جانانه ایکن هوس   ظلمت ایچره چشمه حیوانه ایکن هوس
 قصر حسینه کمند عقله ایریک محال   نالکده بره تابانه ایکن هوس
 مصر دلدیه مقتضوی ایکن طلب   ای برور یوسف کفانه ایکن هوس
 زلف و لعلن یاد وید و عینک برشان   سیریدار ایملک مسانه ایکن هوس
 اهل دلدن چرخ کون کی هر یی   ای قمر و شصحب .. ناوله ایکن هوس
 بونه چک آیا طفل سر شک دیده مز   قطره ایکن متصل عمانه ایکن هوس
 سک قیسک رخنه صحرای دلدای کوکل   دلبری صید بکجه شیر ایکن هوس

مدحیا بیسم سکا حور بهشتی کم صورت

کوی دلبر و ارکین بابانه ایکن هوس

کوردیلز هر غم دورانی ایچدم طاس   عالمه رحم الیوب طوندی ملکلر باکس
 نه خرم اولسون ادم بوفنا و نیاده کم   جندشادین از یوق عسکر غم بیقیاس
 غم نیایانده کزدنم نیچیلر سر   شهرت شاهیم کیدیم بکسل دوزره بلا
 ظلم و بید اولم کل لطف قل عاشقده   بودر ایشی شاه عادل کسندن ایچی آلتاش
 عاشق اولدم اکنه کیدیم ملاست خروتن
 عشق شاهی مدحیا و بردی کجا فاخر لباس
 دانه

خروج الشاه دوله

ببله مردم او نورگیر شایسته
 عاشق چشیده دیدار جانان
 آب صلیک گرفتار و یازده
 خضرالذکر او اسمعیم آب جوان
 دور لعلکده غبار خطمک حیرانم
 سکری بالوده در حیرانه هر آن
 کلشن کوکیده کورس و درو یک مرغ
 باج حیرت بجزه قلندر و دهنه ان
 مدحیابر شاه حسنه قول اولدو که سن
 ایندیک توزین ابر حوریه علما ملتمس

قطره قطره در ملک اول کلعه ابره خوش
 دل شامینی معطر ایلین کل تو ایل
 دانه دانه ایلین دندان غمده غرمی
 جانم شکر کین اول دشری لولو ایل
 دست بسته نکلن رخصت جانان او
 سنبل کلپو ایلین اول کاکل شکر ایل
 طوطی طوطی صورت عالم و کون ایل
 وال و حیران ایل اول غمده سی جلد
 دانه دانه وادی حیرانه و ابر ایل
 سیل اشکی عاشق طاشقین و در حیران
 طاشقین و مبدم اشک روانی چمک
 غمده و بریدی عالمی حیفانه قالمو سن
 باره باره غمده تیغ ناز و فرقت سینه سن
 مدحیه قسمت اولان روز از لده ایل
 باره باره غمده تیغ ناز و فرقت سینه سن

خانه و حیرانی بردار بی نیاد
 روز کار یارک سر بر طشی بر باد

ای صورت کو کلی اوین بن عاشق بنکار
 طالب دنیا اولدر نفس شوم قول اولور
 عاشق بیدار در دو بلای صحر یار
 آدم اولدر دنیسه ده آوی میان یاد او
 مدحیا باقی فلان عالمده بختی اوامیش

یار اولور صاندم او یارک غیر یار
 کلدی بن بیمار عشقی کوریکه دنییه
 طالع و دولت انکبوت و سعادت اک یار
 الدی مرآت دل و بینه رد ایلدی
 کاکلن لبر کورتور دی کون یوزی اولدی
 زلف و رویندن انک اولدی معطر جان دل
 شمدی بلم غیر لاله اوزله کاری وار
 کور بویبارک دخی فریاد و زاری وار
 هر کیمیک کم دنییه ده کون یوز یاری
 دیدی بویینه نک خود انکساری وار
 اولن سبب چورک آخونده نهاری وار
 مشکند زلفی انک کلده عذاری وار

ایتمکدن عدایدر شمدی اول بادشا
 حمد نده مسک قدرجه اعتباری وار ش

د صلیک آخری حیران ویدر کر چک
 کویکه اهل نظر لر نزل حبت و سیر
 دور و یکده چهلک عینم ظلمت کور نور
 سیر بر دوش صحنک دوی بر اهل نظر
 لعلکی دردمه دربان ویدر کر چک
 اینسکله حسن و نه رضوان ویدر کر چک
 د صلیک حسنم جوان ویدر کر چک
 خط باقونکر ریحان ویدر کر چک

مدحیا امره رام اوله او شاهک ز خلق
انده در مهر سلیمان دیدیر که چک امش

و
لبس حرم حیا در غیا فادله کراش
شدی بلدم اول پری و ش سابل اغیار
رهکذا اینا بغلشن یارک شک چشم
وصله مانع اولان بودیده خونبار
قدمی یایی بلین قلاب زلف دلربا
سینه می مجروح ایدن هر دم خنک یار
شاه کل اوزره بتن هر چه زیبا چون
چو بیک بیل جه کلزار می کج زار

بلدم تا شربتینی اچمیش
طالعو جانم آجیدن اول حشر خوار

و
عاشق که دود آهی اکره ساهان
سیل سرک دیده سی تخت روان
رایجبت اچره شوکم با ببال اولور
اقلیم شاد بادنه کامران
بخش صانور دم عشق اولی بطرده بن
اول کشتی یخشی کورین بیان
باشدن ابانه صالده یی یار مجربار
عشقه شوکده باشه جگر بهلوان
قاسید کربکینه کوکل ویردکم بوم
لازم اولن کیشیه چو نیرد کمان
سکر لبتی صوندی بنم اغرنه اوبار
امدرمدی طویچه مکر متجان

مدحی زار مبدی مدد و برمدی امان
جانا خد نک غمکزک عجب بی امان

و

ای ملک صورت جاساک از لاله خویش   بن خیرالدین سرک بلورده عاتق بولمش
 کورین مرآت روی بکده وکل خال سباه   آفتاب بکده دایره بر قره هند ویش
 کنج حسنکده خط لایه بایکی از دور بایور   دور رسار کده اندر صورتیا کدیش
 سیربان کوه کلمی هر طرفه میال ایلین   بر بوزی کل چای سبیل قاتمی دلیوش
 ایریشور شرب منام جان بوی زلفیار
 شویله بکر زلفیار مد چایشتوالمیش

اول پادشاه که خزنش رهبریالمیش   آتی او کج خیل ملائیک جریالمیش
 نور استفاده اینکچون روی شان   دور فلکده مهر ایلده سریمیش
 کوزیو میموب فلکده کز زهره ماه و   خال جناب پادشاه شتریالمیش
 هر گیمیه روی پادشاه ایلیمه نظر   درد و بلاد محنت غمدن بریمیش
 هر کیم بر سر کج نظر اول شاه عا و له   جقسنو ککره ایکی کوزماک بریمیش
 که کون کبی ظهور کلور گاه اولور نما   ظاهر بود که یا ملک اول پاریالمیش
 سلطان مراد اول که شهرمنشاه بگرد بر   شاهان ترک دهند حبش قولیالمیش

مدحی او شهریاره بجه قول اوله بلور
 شاه عجم او پادشاهک جاگریالمیش

جگر پر کاله سنده اوله کریش   دما دم دیده دن قانو جگریش
 کوز کردن شویله توکاشک دم آلود   دمکن لعل رنگ اولسون قره طاش

صفت سنک ملامتن چکمز محبت بوتری بغلندی بولدا
 ره عشق اچره تنه کتمه زینار قولا غز سز قوش او چیرای قوش
 کرک مد جبار داسک اولسون
 حذر قل اتمه سترک کیمیه فاش

نیم نکر ارجی شند بولمن قندی مال اولما
 کورتوری بر یوزندن سم زردم اسکینیم
 کورنج کون یوزک جانم طاعندی ذره دوش وارم
 بوکون اول سرور خوبان غداری کون کیم
 محبت مکنارنده وجودی بایمال اولما
 کورب بر آشنایدی بوک زکین خیال
 طیبم تولد دغم بلم کابراوز که حال اولما
 حشمت آسمانده که فرخنده فال اولما
 صور رسک سیم شکن مدحی زار دول افکارک
 اریوب بوتمه مهر و محبت اچره قال اولما

آفتابه قندی نظر جبین کیش
 یاقدی جهانی آهم اودی چندی کوکله
 باندی حصا چرخ فلک اولره دبو
 اودلاره یاقدی جاننی بره ملاقا مکر
 چاک اندی چکدی یاقدی سیر کیش
 نمار دلمدن اولدی نیم بر سر کیش
 اخشام اولنجی برج فلکده کز کیش
 چاک ایلوب قیاسنی هر کون سیر
 مدحی کبی یوز سپینه سورر خاک باکیه
 ای مه غلام کمترک اولما مکر کیش

و

ابر دامن خشمه دایره که بر چین الیمش
کوردی تار مژک دل ملکنی غارت فلور
کند وزین بر بخت اعدا کویش حصار
خوش کبوتر باز ایشین شبها چشم بزم
تبر مژگان چکوب عاشق کبر الیمش
قاره زلفک دوده و شمش عارت دین
کوز کوره آینه اول لداری خود بین
دونه دونه بودل آواره حین
اول بت چینه کرامت یوفیدر کم مدح
سایه زلفی قراطهر اغی مشکین الیمش

اجنم بوسنه مک زخم کور اول بغی
طافتم برق وصلت دلداز خفت بولغه
خط و قال کاکل مژگان چشم بر سبز
یک شایه اول جوان بن سهری قندنی غنی
تشرعقی دل بود ملزد دایره کم افراش
فلک خند غم سحر انده شویله صواش
سایه کالی شکر بذر رود قاره لداریش
ماسوایه بافرم با نمد اشدی قاندوایش
چون پراش سر حقدن ابرو به محبت مدح
لوح دلدن فیصل نقوش غیری سر سر تراش

و

اول بت چین زلفنی غارت دین الیمش
خاطر عاشق مثال اول کل پیران سبلن
نقل عشاق انکس بر مژگان چکوب
رویی اوزر دهسته چین بر چین الیمش
آینه صافش قراطهر اغی مشکین الیمش
ابر دامن چین ابرو به عشق آینه الیمش

و شکر نشنم و اوهان دور روزگار   قصه حنک شد شیرین و زکین امیش
مدح سبب شوکی سحر ملال است کم حدود
خواه مدح و خواه دهم و خواه نجین امیش

او خوشی نشنم کانه دشنه پر ناب کو تشرش   او ملخسته لر نوش امیکون اب کو تشرش
ار شمشیر الوب اقلیم جانی چالشو باجم   فکر ارباب پنهان شمره رخواب
شب بلفنی رفع امش بوزدن اول ملال ارب   بنون شمره ذرا کو کجیده مناس کو تشرش
لبا بخش یاری قدرتن اظهار اید و بی   کو زم مرد ملرینه کو سر نایاب کو تشرش
دملک و لسون دل مدحی زاری بر صفا اندک
او بهری سبب عاشق شرابی شاب کو تشرش

جانی ملک دکانی دل ارباب ردن خلاص   اولدک کندک در بیا یونار دین خلاص
کیمه فریاد ایلیم جرح ستمکردن عجب   قلیدی بر دم منی درد و بلاردن خلاص
آب جفیری نوش ایدرسن دای طمعه سن   کوکب جنگ داوره مدق اردن خلاص
طاعت و زهد و ورع افندی را بنک نرن   اولدک زاید دنی سن یور یاردن خلاص
دل بار زلفنه دل بغیر مدح
اولمیر زمره دک جور و جفا اردن خلاص

صانعک صنفی بکدر تمامشادن عرض
نور حق کورمه در بوسه اش بادن عرض
عالمه عاشق کلوب عقیقه عاشق کمنه
بود در برین بلد و کم دنیا و عبادن عرض
مؤمنک نقیبی بجهت عرش و بران اولسون
خاطر اولمه اولدر عرش معنادن عرض
نقد اشکک خرج ایدر سکنش اشک
افزوده بر اینک کسی دنا دن عرض
کشتنده مدحی ببل کبی زار اتمه در
بانغ عالمه و همان اول و در عبادن عرض

کلی صفحه سنده لدی کونشکار خط
که جب سنده کورنای بویله غبار خط
اطراف کلشن اولدی نه خوش نغز
زیبار اشدی ساکه ایا کلفه از خط
ساکه ملازم اولدی قیو خط شناسل
دور رفده بولک عی اعتبار خط
کوردم غبار خطکی ای لاله زح دیم
بازمش دیر حکمت ایمن باز کار خط
بوی فامشام دله ایردی مدح
باد اسد و کنجه ویردی صفاتشکار خط

تو کدی قانم ایلدی دهر نیم مستی خط
خنجو تران او جندن ایردی جسم خط
دل طولا شور طو رسوب شمع جابلک نونه
بننه کم آشن ایلر دایما پروانه خط
قید بند اولدی کوکل بارک کند زلفه
بندله زنجیر دن ایلر کورک دیوانه خط

دولتو عنایتو مریدو

تار زلف تار مارانشین اول مشک
بوصفادن حکیمد اریه شام جان فط
بدریدن خط ایدر سبب دیدی مدحی به یار
سکری بالوده دن صور متعجب حیرانه حظ

آفتاب طلعت کن المه روزه لمع
شیر قوازل فک کبی عقلم برین لیسون
زورق اچره یاری کوردم می اچراغ
بردم دن قلعه اور جسم نامکار
بزم غمز فایز منور ماه تابان شمع
سبب بر وسيله ای غموش اول جمع
غیر شدن کوزلید اقدی بیا کبی مع
طوب آسم بر نغده ایلرانی قلع و مع
عشق دلبردن بکا واعظ فراغت ایلدیر
طو غمزم باشم کیدره مدحیا بنار به سبب

فرقینه کچه صبیح کاش بقرچاغ
سن عینجه کبی کلشنه کیش نویش قل
باشدن اباغه کون کبی بر نوار لوریه
بزم بلا ده عود کبی باند و غم کورب
صانور که مار ایلد بانه جفر چیراغ
اولسون فلکده برنگه شمع چیراغ
سن مصلحتا به بزمزای سبب چیراغ
کوزدن بنیمون اغلیب انش صاف چیراغ
مدحی بو کچه کشف رخ دلر بایه کور
نماز کلکچکه عاشق اولوب کوز قهر چیراغ

غرق خوانی لیدی بجز آنکه نیم دروغ
 کینج کخته دل بیاره یا ندر دم چراغ
 دل کمنده کاکل دلداره او لمشد را سیر
 سبیل کلجی جابانندن منظر او در باغ
 قید بندگی شهازنجیر زلفکله بو کون
 لازم او شد بد دل یوانینه زنجیر و باغ
 آجیر حال پریشانم کور و ب باک حبیب
 بستر عمده بلبلانسته تنک هالی صباغ
 یاد او لشمز مدحیا فریاد و مجنون قصه سی
 جعد بیلر خاطر دن اندر کافولدی کوزدن راغ

عکس لک سینه سوزانه اوردی نچو داغ
 تو بدی نار و قوت بجز آنکه داغ او در ره داغ
 شمع زو یکم تو نور خدا و کویا
 روشن او لمشد اینک مهر ذره سوزد و داغ
 صبح قرینوسیک قیاد یور بن افقا ایلرم
 بند بدم بلبلین تنک هالی صباغ
 بجم باغسراچ غنچه صحنه مرغ دل فریاد
 بند زنجیر سر زلفکله او بود را که باغ
 باغ عمرک عاقبت وار در خرابی مدحیا
 کلشن عالمده بر دم قوم و شکله نا باغ

دست بسته ریز تو کسین جانان زلف
 باغ جنت اچره بکزه رسته رجا زلف
 دور ایدر پروانه شش شمع دلدار کوی
 بو عجبدر میل امیر بر کش سوزان زلف
 یکی حسارنده زلفین کور یار که دیم
 حق بو کم زیبا رسمش اول تا با زلف
 نچو نچو در دمندر در کمنده و لمشد بنور
 بکزه مز می ای مسلماندر فر کستار زلف

مد جادون کچھ کو زدم ستر راحند بن
پایند دوشممش دوشممش اول شه خوباره

و در او دیکم پدید جادو غریب
نفس که او را نشاید زور و زلف

ساقی است اوله حکم جنگ ایراهل مصفا
کوی یارچ و قلمعد بنی دور ایلدک
عرض عشق اچره جولان امک یوق جرگ
نیلسو کوکلم کبی زار و زبون و ناتوان
اوسته غم لشکری کلدی پشند رعام
واعطا طبعم خطامی کوبه علمق طوب
نچر بره پوده ایلکرسن دلالاف و کینا
یار جورین چلکه قلمر تحمل کوه تا
ذوالحار چشم جلا دکل بکون مدحیک آه
جسمنی تیغ ستمه بر قلدی شکاف

از دانه جان نخبه ای که
کشت و خند جان نخبه ای که

غیبکی من یوز و زور و زلف
اول ز خالص بر جیبی

دعای وار خدا یا ساک لایق
بزه بر شاه عادل قلدک احسان
بخت نور پاک شاه کونین
ظلام ظلمی سوزدی باد عدل
کوزی آچق اوله بختی اولایق
طلوع اندی کونش کند ی مبارق
قراره یوز لری صحن من مفاقی
ایریشه نام باکی سر دیاره
سز آب عشق باریدن دماوم
دل مدحه مدام اولمایه آیتی

بار خرم و صحبت بکدی بکدی
بکدی و کم باری کون و زلف
چون خاکسار بکدی بکدی
مدحی باری خدایین

کور غزل اولدی جانانیم دیغایا جانیم یوق
 سنگ جنت طور انک او نسوای دیغایا جانیم یوق
 بنی پرلیدی قدم بو کوی جوری جوانا
 ایانغینه نو لیر پیرانک کوچه دوشه رسم بن
 اولولار قنوت غلک بنی روح رویم یوق
 بنیم کوخی لار امدان کز خود محکم یوق
 دوشکه دوشتم اعلارم چون برنوجانم
 ایکی دستم تپی اده نثر بار عوانم
 نوله دسته و دل تنک اولورم هرلم ای مدحی
 بنم بولکشن عالمده بر غنجه دمانم یوق

بر دو اسزورده دوشدم کم انک پانی
عیشم تلخ ایلدی ووز فلک جیفانم
اول کوکله کم دما دم عشق جانان اولم
وصل دلد اریله سرور اولم ای وصل
سنگ خستریغان دوران الدن اولم
مدحی بحاره نک باشینه صبح درما یوق

سینه یوز یاره آجر ناوک دلداره
جاء اشک بچهره دم فدنک یاره بق
ظلم ابد و نغد روانم الدی کا فکوز رک
استدم بخار قلدی کوز کور انکار بق
کوز یومو بیکن باره قلدی تیغ جو کلنجی
نیلدی کنی دور و مندی ارج کوز کور باره بق
باده نومش اولمش جوانم سینش چاک لکیش
سندخی ای رنعارف قدر شیاره
دور و عشق کله سنک بلبلر در در کم حسنه در

ای طبیبم رحم اید و ب کل مدحی بیمار بهی

و

بنم بخت صفت دیوانه عشق   بنم مست می غمی خانه عشق
خراب آباد عالمده صورر   مکا مندر بنم ویرانه عشق
ازل بزمده اچدم جام عشق   انکون اولمنم مستانه عشق
جماکدر سنک شمع شبانروز   بنم کوکله در پر وانه عشق

بقلمز مدحیادست فنادن
فتی حکم اولو پدر خانه عشق

عبرت کوزیده عاقل ایکن بهمهانه   انجلز اید زینت اولان اسمانه بی
عمر عزیز رسیده پنج جلد و کن   کورمک در رسکای کوکل آب و کن
کوبنده یاری واقعه ده بر کچ کور   غنلده اولمچ کوز بکی بر و بانه بی
ویرمه متاع سمرکی سن لال چون   ای خوابه کنده نند حیا ملک زیان
یارم کچ کلور بینه یارم کچ کیدر   اول بیوفایه اولمه نامهر بانه بی
بزم جهانده کورم غم و نغصه کن یور   ساقی النده جام می ارغوانه بی
کورمک در رسک آدمه صرغک جفا سنی
مدحی زاره نیلده دور زمانه بی

بر تو نور حسد اور جام عشق   مطلع سمنس ضحی در جام عشق

صوفی ای که جام عشق می نوشد
سوز از بس که بلبلی می کشد
درد و غمت از بخت و غم فغانده بهمان اولدیلم

جماکدر سنک شمع شبانروز
ازل بزمده اچدم جام عشق
عمر عزیز رسیده پنج جلد و کن

عبرت کوزیده عاقل ایکن بهمهانه
انجلز اید زینت اولان اسمانه بی
کورمک در رسکای کوکل آب و کن

کوبنده یاری واقعه ده بر کچ کور
ویرمه متاع سمرکی سن لال چون
یارم کچ کلور بینه یارم کچ کیدر

بزم جهانده کورم غم و نغصه کن یور
کورمک در رسک آدمه صرغک جفا سنی
مدحی زاره نیلده دور زمانه بی

اون سکر بیک عالمی سیرت زر غالباً کیستی غما در جام عشق
 آفتابن جقدی خضرک چشمه سی انکچون بر صفا در جام عشق
 نوش اید نر قطره سن کور غمنا صامت کوز کم بی بقادر جام عشق
 مدحیا کل راه عشقه بص قدم
 اهل عشقه رهنما در جام عشق

عنبه ده ای کل سنک لعلکده کی کناریو سرو بالاده سنک قد که کی رناریو
 سرده بکرتیم بیک صکره خنکسن کلدم انده بنان و کرشمه انده بور حصار یوق
 لعل شکر باز یاره عنبه بکرتیمش اوز بی بی حیا و غم دکل عرض و قمار و عاریوق
 صورت لیر اهل جان بویله و شیلر ای ملک کلشن کو یک کبی حشمتده بر نظر اریوق
 شول کله بکزر عذار و لر باکم مدحیا
 کلشن حشمتده بتمش و امتهده خار یوق

بوده هنر تبناک عز و جاهی بی تبناخی بوکلزار فناک عیش و نوشی حشمت
 غم بحرانی یوزر احقادن یوز جور زر غم و حشمت محبت اهلنه مهر و وفا ایخی
 بلور دی ظلمت حیران تیش ای شمع پر خام ره عمده غناک چشم کل جلا ایخی
 دکل اهل عشقک زاهد اسرار و اف ایشهر هر کسک عقلی بو بر سر خدا

یوری غما صفت قاف قناعت کلای مدحی
 مراد اولن همان عالمده قلبه بر غنا ایخی

شول مهلقا که عاشنه مهر و وفا سی یو ق کعبه ده اوسه سعی قوز بر صفا سی یو ق
 صورتده کرا و کورس بکون رشک آفتاب مهر تچه شول جوانه که عرض و حیاسی یو ق
 دلبر که حسنه مالک اوله خلقی اولمیه دیر بجزه بکیر اول صمنه کم اواسی یو ق
 یارک دصالی کونلری چون ایردی غایتیه شام فراق درد و غمک انشاسی یو ق
 عمرم بیانه کیمه قویوب مدحی دیدم
 دیدی بیانه سولیمه عمرک تبایسی یو ق

تیغ بجرک دلبر قلدی وجودم اکی شوق چقد تن صد کبی تحت آشرایه ایردی حق
 زال کردن دامن عرق آتدی آقن بخت آسمانی سیر بدندر صاند پلرانی شوق
 و بدی اول موزحق اولدی جمالمدین بارکاته اولسه خوبان شهر سوزی
 عزم و بدار ایلک ای دل صناعی قلبه جوی دیش هر دم اوتوب بریده بران طود
 آرزوی لعل جان بخشک عنسیله جان ویر
 ای طبیبم جان کوز یله مدحی بیمار یه

مشرق دین دلدن چوتوب خورشید عالم تاب خاورستان ملکی اولدی سینه ارباب عشق
 میمنتی کم لبور انگ که کوز لر کورمدی شمع افع نذر پروان کوه نایاب
 نازل جانان اکابر دم تجلی الیدی انی کوز لر دونه دونه حشره دکل دولاب
 سینه حشره سینه باغدی دیده دن باران بودی پاک آتدی کوکل میدا سنی شهاب

خالد بوشکر و منت یازد و میر عنایت
دو فرزند عشاء و مدحی نامنی کتاب عشق

رایت با چون مردانه جلدی میر عشق   مرد و لایان میدانه کبرسون کیم بود و میر عشق
ای دل دیوانه چون دوشد کجکیم فاروق   فانی محکم در قمر زور و زوریه ز بحر عشق
مید عالمی مبرابستند آزاد اکن   قبض و بسط اندی وجودم نیچو دگر
نیچو سهرابی طاک اندی نیچو بکریمی   نیچو شیر و سینه سینه چنگ ورن شول
تا ازل تخمیر اولور کی خاک جسم مدحیا
اینگلوسب قوس قدرون قالدی اندی عشق

نار عشق دل کباب اولق کرک   اشک کلکونم شراب اولق کرک
کنج عشق یاره مالک اولق   دل سرایی بهشتی اولق کرک
حاصلی ناموس عاری ترک آیدو   عشق اچکنده بی حجاب اولق کرک
لبیک ای مستفدر کوپیا   روی پاک فتاب اولق کرک
سوزن لکری بو لوبی   سوزن در مدحیا
سلک نظمک و زنا اولق کرک

دور ایدر حصار کی زلف سمنو یک سنگ   جذایب عشاء قلم کعبه رویک سنگ
اشک چشم آهیدر هر دم غبار پاکه   یاشمی سیلا ایدر شول قند و بلوریک سنگ
کونده بیک کر اولدر سن تیغ فرقند   مقصّل فان الیکد غابا خویک سنگ

کودمدم
شول قدر گشت ایدم بر جای تنها
اهل دلقه بر دلمش جنت کو یک
تخته خوان او دلمش جهان خلقی دلمش با
وصف ایدر کل رخلرک مدحی دعا کو یک سنگ

سنگ
ای کوزم تان دو که در کار یک
فانده سن با فنده در عارک سنگ
یا نه عزق اتک دل جان زور
بن بوغ او لدم بوغ اوله وارک سنگ
یارله وصلت امید ن ایلمه
بجو و فرقت در ولا بارک سنگ
یارنه ویر جانی صامه یارنه
چونکه وار یارینه اقرارک سنگ
سینه زار و هری قلدی لال زار
مدحیا بو چشم خونبارک سنگ

بلدم هرگز نذر ای لای رخ خو یک سنگ
بولدم کلوشن ایچره شمه بو یک سنگ
قطره قطره صاچلن قانلو سرنگه نایم
کلشن اولدی ای ملک خوشبیر کو یک سنگ
پاک مشرب عاشق دیدار اولملمیل
برچم صدور لطافته همان رو یک سنگ
نچه بیک جانلرند او کله لر غلطان و لور
شیر برده دلبزدوشه سر مو یک سنگ
اوز که لر ای شمسورم دل دیر لر سه کا
یولکه جانن دیر مدحی سخن کو یک سنگ

شهنشاه اولنده عادت کرک
عدالت مروت سخاوت کرک

یوزن کورسہ اعداروان جاوید
 عدالت ہند پر دھماکے ستان
 ہم ایمیٹھے اصحاب بعض و بعض
 کرم اسی صاحب لایت کرک
 سنو کم چار بارہ عدد در دلا
 درو منڈہ محسوس تحت کرک
 محصل سلمان کرک اوستہ
 اکا جان و دلدن عداوت کرک
 دل و جان تائیں ایدہ سوز لری
 خلیفہ اولندہ دیانت کرک
 دیہ شغرا جہول لعل و کھر
 برودت کرک حرارت کرک
 بغایت بلاغت فصاحت کرک

بولر جملہ کھیل اولور مد حیا
 ولیکن خداون حدایت کرک

ای کو کل سن حق اور اک ایتھ
 جوق ایش ایتھ تک تکریدن پاک ایتھ
 باقہ کی دست نہ اندھ طوبت
 درو و حور تله چکوب چاک ایتھ
 آب و گلدن قلندر جان خلیفہ
 منزلک کون کبی افلاک
 روزگار ک شدتدن کی صفتن
 سن بوجہم خاک نمناک
 قیلدی کرد ورت
 مد حیا ایتھ کی پاک ایتھ

ملک و جودی نیلین باک جان کرک
 دل کشورینہ برکتی ستان کرک

داغ فراق و اشک ندامت همه اول
 سکه دیار عذبه و لا آب فنا کرک
 جبهه بت جهانده مبتذله و بر کو کلکی
 و لبرفتندی غایتله کاران کرک
 روحم بود لکه سیم زرم صفت فدا دیدم
 اول جان طبعی کلا و جان بیجا
 خورشید روی یاره تقریب دیر شد
 آه سدری عرشه انک نزد با
 دلان که جندی قافله آه و ناله
 کمتر قوافلی اول انک آسمان کرک
 بر کوزی قتل و خونیب عاشق اول لکرک
 هر دمه مدحی دیده ری خوشا کرک

عشق و غرائس این سرور کرک
 کرکه میدان عشق ار کرک
 عاشقک عشق آتشینه دو یک
 بغری یا آه و یا مر کرک
 غل و نشدن نطقی پاک ایله کم
 تیغ کسکن اولمعه جوهر کرک
 عاشق و دیر اولانک حاصلی
 اسکی سیم روی زردی کرک
 عالم علویه پرواز ایتیم کم
 مدحیا او چا عینان بر کرک

مروادلان راه خداوه ار کرک
 چکمه و بن غیر تن سرور کرک
 آشنای شاه باز همک
 نه فلک کردن دخی برتر کرک
 قرمزه ابله نفسک لشکرین
 تیغ و کر زو نیزه و خنجر کرک

شیر زبان بگردی کو کل دشت کشیده   قنار لیلید بصدی افی قهرمان کوز
 چین و ختنن مما لکنک یا دشایید   مسکی ستونک اوزره قور سایبان
 درد درون سینه مزی آشکارید   نقد قرار و صبرم الور هر زمان
 مدحی زاره ویرمزا مان بردم و لدر
 جلا و کبی خشمه ای بی امان کوزک

بانج حسن بجز بویکت کسر و قیامت   کور مدک
 طوطی ده تیر مرزک بیک خسته ایلر هلاک   عمر مرده حاصلی بویله قیامت کوز
 مردم چشم بزم آب اوزره قلمشدر قرار   ای قشنی یار بونک کبی بر آفت
 روی یاری کویرید هر کونم اخشام دلو   دور لکنده بویله بر صاحب کرامت
 قد یاری مدحیا کوردم قیامت در دیدم
 اهل دلدردیدیلر بویله عیامت کور مدک

عیشیق شاه سینه بن مرید اولسم کرک   کر بلای کوبنه واروب شهید اولسم کرک
 اول طبیب جان و دل ایریزنه بن بیچاره   کنج غمده انظار بویله قدید اولسم کرک
 عشق محراب سنده جسم لاغر مبر باد اوکو   بو هواییه مثال برک بید اولسم کرک
 شاه مقصوده ایریزنه کر دست امید   عقل و فکر و جان و تمدن نا امید
 حال روی دلبری بر وجهه وصف المیوب
 مدحیا و قنار فلک چهره فرید اولسم کرک

دارتباون ای دل نربونده یا کلدک
 یامق دکلمی معصوم دنیایه کلدک
 ترغیله ریحله برک سمن صاچیش
 نکسلری اچلمش برکستار کلدک
 شام عدده بزده بر قاج استقلایک
 شمع جمال یاره شوقیه یانه کلدک
 وردو بلا ایکن چوق جورده جایه جدو
 محقر و فایله اوز که زمانه کلدک

برمدج برده طالع بر بخت و برستاره
 خیل سکا میتسیده شاه جهان کلدک

کند و سنک خلیله رنده بیدایک
 اتی جشم عاشقان برله تماشایک
 آب کلدن کوشور کلدن جاک کلدن
 شمع کل رخسار دماه سرو بالایک
 گوگب سنک ارض و سایه ضعیفی
 اگر حیرانم حرم سیندی جاک
 کرچکم معشوق عاشق لباس ادرین
 جلوه حسنک بید کلدن تماشایک
 مد جیاکم ایدک عشق اچر و اسم و رسمکی
 افرین اولسون سکا بورسمی بیدایک

رصلت لدار اچون طاعندی واری
 عمرمک
 کمدی معشوق صفا ایرندی ایام فراق
 بوق برده صخرج اولدی حنیار و زکاری
 چکدی ستن و امن سلکوب عیدن
 متصل اکسیده صبر قرار و عمرمک
 اول قمر و شله بنی دوراندی چو کیم زکاری
 تار مار اولدی بو کوندن کارد و باری
 ذره چه یومدر یا منده اعتبار و عمرمک

باد محنت خسته با قدی در صحت جسمی
مدحیا یا بانه کند تی برک و باری عمر

ای دل همیشه وصف رخ بایره
عشاقی بچند مسند فی برکازه
کلمه اهلدی فصل بهار اولدی طویرو
بلبل صفت بود مدده نوز زاره
بولور حیات سیر موات کانیات
اجوب بان با گلگی کفاره
سورسم بوز می ساقیت خاک بایک
ای سرونار ناز زرقار شایک

ای جان طیبی مدحی پیاره اولسون
بیمار عشقه لطفه بیمار شایک

بنده چکدی کوکلی زلف پریشانک
حبس صالدی غانی چاه زخده انک سنگ
زلف بستونیک کبی سودایه صالدی کوکلی
بلرم جادو میدر شو چشم فغانک سنگ
نوش اید و جام لب لعلک ازل بر بند بن
اولشم حشر اولیست ویرانک سنگ
اگر شادم حفظ اید و شب شهر بدنده جامی
بردمردن قلعو بنیادته ی پیکانک سنگ
سین و ننه مک همان جور و جفا ر قلعو شک
دل فراموش الیز بو لطف احسانک سنگ
کوکله بر بندنی نام کو شکله ابر مزه هنوز
ینه دیرن چمنسو افلاک افغانک سنگ

مدحیا جام فدا اولسون و بدم جانانه
دوی داخی اولدو کیمی وار میدر جانک

تن جامه سنی نیلین با که جان کرک
ویر بدنده برینم و لستان کرک
وصلت که ننده خاطر می سرور اولد کرک
وقت شبنده دیده لری خوشنشا
عاشق او در که جو در جفاپی و فایده
ولبریمین عاشقنه مهر بان کرک
باغ جهانده بر بوزی کل قدی سر کرک
اشک روان پائینه مردم روان کرک
غنای قاف عشق اولی لا مکانلر
مدحی جهانده عاشق اولن بی نشان کرک

مبده سیم احمد مختار حق احمد
طالب بداریم دیدار حق احمد
ترکاید و جان و تن و اسباب غم
عشقی ترک اینم جبار حق احمد
جای ایدر سیر شور مردم سراجی بر
خاک پای دیده خونبار حق احمد
کل میزنند ایرد افغان ایلم سحر
بیل نالانیم کلزار حق احمد
کو کلزار آده در خوبان عالم دولی
قولون قر باینوز خونکار حق احمد
قبله کا احمد نظره سول مقوس قسکر
جیمه سنده برق اورن انوار حق احمد
مدحیا سو مکدن اوز که یوق کنایم حق بلور
واله وحید اینم غفار حق احمد

جیبیم چشم مشکله سنی غایت خراب
بو تشنه اسبینه مدد باقوب بغیرم کتاب
دورن باشم قور یا شوم دو کو طیشلار ایلدیم
بود و یقین ایزد بختن اسباب ایشک
بخون رو یک صیانت چشم عاشقنه نشان
جماک اوز که بسوی کره کبرک نایبک

الک ایلر سنک یوز یوز اوپر لانی صبر سن
 بجزده بایک دوشدم انی یوز بیک حساب
 بجزده عزیزی بجزده آشنا قلدک
 هذا یا مدحی زارک دعاسن تجا اندک

دارغ تبه صاحب کبیر یاران جنگ
 نغم کوهر بار بار پر کوزل شایا جنگ
 هر کیمه دوش اولسه سویل کسیتی دیکرانی
 بکوز اول مست و خرابه ال و حیرانه جنگ
 قصه دور دورنن نقل ایدر عار فلره
 غمخوش آملر اما جا هل دنا و نه جنگ
 بال و پر چششها بن مکره پرواز اتیکه
 غالباً اوششها کشتیمه پرواز جنگ
 اجدروب اغرم بنم سولیمه جبران قصه سن
 قور قورم آهم شرار نطوشو بیانه جنگ
 مدحیا اشعار له احوالیم اشعار ایتمک
 باک لازم اولدی صوفی خسرو دورانه جنگ

خندک آهه بز قبه دو نامز بیکان اتیک
 سهر کجی مقلانن دلوب بریز نشان
 کھی سر عتیاف عالم عشته ایدوب پروانه
 کی مزع ولی عشقا کی بزلایکان اتیک
 بجزده بکشت ملکنه مالک اولوب نه
 سمند طبع من خسرو لریله همعنا اتیک
 کرده خیل اعدایی عدم کمر اسنه صادق
 وجود منعم دینی زیر خاک اچره نه اتیک
 چالندق دین یوننده جان و باشک کندی اوردق
 نه شکوا الیدک مدحی نه آه و نه فغان اتیک

آه کوکل بعنرمی قان ایلدک کار می سر یاده و نفا ایلدک
 نیزه هجرانه و کیوب یاشمی تیر غم عشقه نشان ایلدک
 کله مزنی کوه بلا ایلوب آهمنز اول کوهه طمان ایلدک
 ز او غم عشقنی جانانمک قالب فرسوده مبهان ایلدک

مدحی بیار غمک فاطمین

بخشی ایدی خیلی بیان ایلدک

یادیکه کلنر سیم درده و مار ایلدک یانه همتدر کجا مپوده افغان ایلدک
 بی کنه بیک کز مھلاک ایشک بنی خیم جز که معنا و کدر ز ناحیه تیره قان
 دلبردوشنر سکاچ کاکلده ورنده فاطرم ز لکن کبی هر دم پریشان
 باغ نجرانده بنی بلبل کبی زار ایلوب یانه دن اغیار له سیرستان
 سوز عشقنی صقلدک کرچه کوکلده مدحیا
 مشکل ایش در آتشی سوزانی بهمان ایلدک

و بدم ای غنچه کارم آه افغان ایلدک بیل آسا باغ هجران ابره ملان ایلدک
 خنجر حجرانده یوز یاره او روک جان ای کوزی کافر سکانده یوز قان
 سنگ بید او کله آبا و ایلدک دل کعبه ای خلیل جان و دل لطف اندک احسان
 درد عشقندن اراغ او سم مھلاکد یقین قالب فرسوده درد کله و مار ایلدک
 مدحی زار ک پریشان کوکلنی جمع ایتدک

دور رسار که کم زلفک پریشان ایلدک

با که بر سینه و حسن سر و حسن بیاگر
 رخساری کلزار حشمت قاسمی طوباکر
 آنی نه قاشی هلال بکلیری بخیم هند
 اوج خسته چهره سی مهر جهان آرا
 و که بر تازده جوانک جورنی چو کوه کل
 اکه عالی قدر بر ممتاز دستشنا
 عاشق اولدر کل کی چاک کریان کوب
 فصل گلده ببل آسار الو شید
 دلبر اولدر عشوه و ناز ایلدک عاشق
 مدحیاد اطاصلی دلبرده استغنا کرک

ای ببل شور تیره تر ناله و زارک
 پژمرده ایدر کلکتری کلشن یارک
 بیک ناله ایدر وقت سحر ای کل غنا
 ایر مر می دخی کونکله کلبانکی هزارک
 عرض اینجه صفتن قیمتی چون کونکله
 خرمهره قدر اولمیه یا نینده نگارک
 ای دست بنم آل المی دوشدم انقیدن
 دوشده کج کسکله قنده ابر خضر اول یارک
 مدحی بوز که شندی قدم بصیدی اول یار
 بردم کله کم کلکل اچون ارایه عیارک

خوان وصاله اوز که ری همدم ایلدک
 صحر ک غمیده دیده ارم پر نغم ایلدک
 زخم خدنگ جورک ایلد جان و برم کبی
 مرهم برینه با که عجب در صم ایلدک
 سنجب لکله بنوب خانه و تنم
 طشند و مردن آنی هله کلک ایلدک

بن جو رک ایله اغلده کاره در بزم بلاوه و شمنی سرم ایله
مدحی غریبک عبقلم الوب بر فسون ایله
غم اقلیمه صالدک انی سرم ایله

یوز صفای قلبه بر شوق و شنگ
چشم جلا دی چکوب تیغ غضب
طارکوب چمن دیلر تندن روان
کوشنش ایله دل زینبک قلمنه
شیر عشقه قرشو طور مرمدجا
پیل نره اشد درد ویر و پلنگ

داردک اغیاره و فالر ایله
قائن اچدک قانه قانه شفق
باکه سوکدک بلبدی اول کسری خلق
استنایه کوز او جلیه تقدک
جان عثاته جفالر ایله
نوشن جان اولسون صفالر ایله
راضی اولسون حق و عالر ایله
غیره کوردم مر جبالر ایله
گوکلن الدک مدحی بیچاره
جاننم در لو اذالر ایله

شهباز به عجب لطیف در اول مولانا
 مشنوی کوهری چون گوشتی که پیش
 شمس تبریز اید سلطان ولد مولانا
 محروم کردی ساءت بستم کم مولانا
 شهاب کین قوی اولور حضرت مولانا
 اولیا نطقی تسبیح اولور اول سنگ
 سکا باران اولیجی حکم غنم اول سنگ
 طولاستور لر اینسین اول سنگ درون سنگ
 مدحیا بودیم و پیش حضرت منلایه بو شاه
 حکمت معینده او در راه دشمنی دنیا نک

فغانی سکی و دکه شراب اولدی و سیک
 کوش اید سوزم غافل ایسک کلمه ای نیست
 کوکلی اوینی یقینی یوری بوند و فقرک
 ظاهر کوزنی اچم او یار و دیده جان
 جان یوسفنه فانه دل جلوه که اولسون
 ظلم آتشی یقینه کندی الکل
 قوت بیرون الن مدحی استاده قالد
 دست کر ملک یرده تراب اولدی و سیک
 قد جکده و نوبت له ربان اولدی و سیک
 ظلم یقینه صحتین صکره غدا اولدی و سیک
 کوفبر کراوین انده خراب اولدی و سیک
 یار اید ارایره حجاب اولدی و سیک
 چشمکده کوفزه ج خواب اولدی و سیک
 دل سوخته لر ک بغری کباب اولدی و سیک

باشیکه یازیلین چو کرم
 چشمکی اشک اید طولدر کم
 هر کسی انده یقینی بو کرم
 عاقبت طهر غنیمه طهر کرم

قرمزی کل کبی که لن یوزلو صاره روب صوکی خنده صوکی
 یا پور یا پدروب چکر سن ملک
 مدحی بونده بود مدده اغلیو کور
 اغلین بونده انده کول کرک

اچوب عشق شرا بن قانه کلک
 حبیب حضرت حقن رسولک
 قلوب فتنک چر سی برلا و غراش
 بز کی کشته صالدی نفس ظالم
 ایدوب عصیان و جرات عترانی
 بوکون عشق آتشینه یا نرینه
 نپ نشا و اوللوم بزم قناده
 بلیم نابداد انهناسی
 در بیغالمیک سودوز سینه
 مرضی درد عشق اولدق سورندک
 من و مادون کچوب صوکی اوتب
 صویرونوب خاناه عشق اچنده
 بوکون ابدال اولوب قربانه

طوشدق مدحیا عشق آتشینه
 بو آتشدان دهره بانه کلک

د
عشقه یار او ملغہ سرور کرک کر مکہ میدان عشقه ار کرک
عاشق عشق آتشینہ و دیکہ بغری با آہن و یا مر کرک
غل و عشق ن قلبکی صافی ای کم تیغ کسین او ملغہ جو ہر کرک
عاشق دیدار اولانک حاصلی اسک حبشی سیم و روپی زر کرک
عالم علویدہ پر واز اینک
مدحیا او جماعت بال و پر کرک

کرک
بحرہ صبر میرنہ عاشق عزم راہ اینک دود آہی آسمانی پیغم سیاه اینک کرک
یوز کناہ اندم قرردی یوز کناہ ہون برکناہ اینک کشی خود یوز کناہ اینک کرک
دود آہک کوکلی طوتون شکر شکر برری ملک عشق شاہ اولان بویکہ باہ اینک کرک
کرد لیسک عاقبت دل شہر ویران اولمہ عنیق یاری اول دیارہ شاہ اینک کرک
حسہ جانان اکا دیر حقیقت مدحیا
جان ویر کجہ روی دلدارہ شاہ اینک کرک

ای بویکون بادہ غنملہ اولن لایعقل ای دوشوبک اوی سیرتہ قلی پاور کل
سایہ شمس خاکہ دوشوب خوار و ذلیل او شمس فلک سفیدن منزلک اتی سافل
حاصلی بار جواد الابد و بن قاسمی ز قدر در و بلا ایلدک اندن حاصل
ایرش اول لطف و کرم صاحبک ایغہ دوشہ کور منزل مقصودہ او کورن اصل

فل قدر خاطر با گلده عبار غنم یوق
بریدر مدحی سنگ طبعکه اولسم مایل

و سه

غم ابروسی خیالیده تم اولسه هلال
بوکون اول خضر خلی دلبر عیسی نشک
قطع مھر ایک اندن نیه برا حیرت حال
نفسی رو غدا اولدی سوزی آتال
بنی شوله کلوز بون قلدی که جور دخی
چکمه بارغن قالمدی جسمده مجال
سرکونیده انک بیت کی قردم جو غنی
دون کچه قلمشیدم خیل قیسید قاتال
نیچه وصف ایلیه مدحی سخن پرورانی
د هنی ذره جو یوقدر بلی بر ایچنه حیات

و

کوکله ایر کوردی نالم بر قیدی بالاکوز
دستین او پیم کیمش شملانه قلم نظر
بر بر پی بیک کیش منظر ملک سیما کوز
بار کانه ییغنی کوردم حق بوکم زیبا
خیل خیال سیره چمنلر تماشا ایلدم
انکرکا اچنده کوردم برکوزی آلا
صورت لیر با که جوانا کیم قوسن بن دیم
جمله سی زیبا در آما جمله دن میرزا
چوق نظایر سولینوب لدرده یا د اولسون دیو
بوز میسنی طرح اید ویدر مدحی شید کوزل

و سه

ای عشق شیرین سوزانده نهان اول
بر سر و قدک پاینده دل صوکی اقدی
حق نالم ایله کوکله کون کبی عیان اول
ای شک روان سندی جانیده روان اول

اغیار له می بجدی بو کون و لبرک اول
 جانا نه چون صاقر مدیم چونکه او کندی
 بودید و غمیده کی سندی قان اول
 ای جان پوری سنده پیر بار کران اول
 نند و گلی هنم اندیلر ای مدحی نالان
 فی کبی قنابر منه کیر بسته میان اول

الهی کو کلم آله بر جابه سی کلکون کوزل
 کل کل اولش رخلری طیل کی قنای
 دهم مستانه کوزله برله الور عقی
 عقل و فکر جان دندن نا امیدندی سنی
 عمری قون اوله سی بر قیامت موزون
 کند و کی بر کل کوشته یه مغنون کوزل
 بر زنجی کل صاچی سنبل لبری میکون
 غمده سی حلاوه بکرت بر کوزی پر خون
 سو بیکوز مدحی زاره ناکسن ترک ایلسون
 اکه شاید ای بجنور اول خاطری مخزون کوزل

یا مین شمع رخک شوقه پردانه کل
 ویرین نعد جانی وصال یاره
 مست جام لب جانجشکا اولوبد زول
 قیامت اولدی سوز لری یایاره کل
 خا رله صالوب مرغ ولی زار اندک
 نظر کای کل تر بیل نالانه کل
 دل مدحی سر زلفنده ندر چکد و کنی
 پوری ای باد صبا اول شه خوابانه کل

یازدین آید رک و فرود یار غزل آه اگر آهم او دندن طو تشو با غزل
 نه عجب مایل اولوب و روزبان ایلیم حال استعار ایدر اول حسر و خواب
 مثل بوق ترک و عرب روم جسته خال هند سینه دیدم نیز بردانه عول
 سندن اوز که کوزله دینه غزل بی مژه دیدم عرم اچنده وخی یا بانه عول
 مدحیاست می بزم از لدر دل و جان
 نشه دیر سه نجب زمره رندانه عول

زلفک حواله شول رخ ز بیایه متصل ایلا اولور می ابرسیه آیه متصل
 روشن بود که هر کجی صحرای کنش آهیم شراری عرش معلایه متصل
 طور غمگانه بن سبیل اشکمی باد فز افک ایلدی دریایه متصل
 کوکلم سمیه بوی وفا قلمسه امید میل ایلزوی اول صبحی لیلیایه متصل
 بلک کر کدک الیه ایکن مدحی قنیه متن
 المی ابریشور اول نه بالایه متصل

بزم دله و مبدم آه و کداز اسک دکل ایشک محبسنده سوز و ساز اسک دکل
 بن بنان اسکنده دایم و لبرم ناز اتیده حمدت یارک ناز و نیاز اسک دکل
 که وفا پی آید رکاحی جانی بشمار که وفا سی جناسی جوغ و آزار اسک دکل
 هر کجی ای مسیه ز لکدن ابر و صحر دکل عاشق بیارون فکر و آزار اسک دکل

طوبی اتم کو طری مدی سوسلم برری
 ابرو باران کشته مرزده قشیش دیار اکسکل

کوز لرم باشی فراک بر عتانی اولدی کل
 ای یوزی کل صاچی سنبل قاتمی طوبیا
 زهر جبرنگ بنی بر کون ملاک ایلریش
 کلتش سیکدن ایر و مولد رقان غلوم
 یاد لره صحرای طوفان اولدی کل
 شوق سیکله جها نازه کلتش اولدی کل
 مرهم و صلیک سیکله درده درمان
 اشکک هر قطره سی برورد تخدان

سیکشن پیکان فرقت ولدی بریر مدحینک
 بزم غده و مبدم نی کبی نالان اولدی کل

خیر مقدم شوق ویرد کل قلبای تور جلیل
 هر قیام بر حرات غرم دیدار ایلیم
 ایرود و دلدیم دوستلر اول عارض شور
 کوریکل چون محبت کو یکدم طوبی باقدنکی
 کعبه یادک خبره کیرد کل کوز لرم نوزی
 دود آه پر شور مدر بکاروشن دلی
 راجت اچره قالدیم سایه شوش خوار و لیل
 سوسو جوشیمک باشی اولوبدر سلسیل

مدحیاد و وزخ کلور بی استاه
 کوز لرم مدن هر شوم دور اوله جور خلیل

قانی برود لکم سیکان واده و شید کل
 وارید بر سینه کبر آتش و سودا کل

کلشنده شراب لکشا استر کوکل   ساقیا ال سنکله مر جاستر کوکل
 یاد لعل بار جام صفادون چندی   پاک شکر بر کبی مردم صفاکر کوکل
 جوق میان سنک خبابی یاد املدک   بر زمان ای سنک دل نشود فا
 جام عشق شناسی دلدن مدام کسلیه   دوست بر پیغامدن برد عاکر کوکل
 مد جیانی بوفنا بر منده بر جام استم
 شناسی یک جان در جام بقا استر کوکل

نذر اول جاه و جلال و نذر اول حسن جمال   بار که الله زهی صنع خدای متعال
 نذر اول سر و سخن بوی سرفراز جهان   نذر اول قامت بالا نذر اول تازه تها
 نه قدر را که روشن کوزینور شام و سحر   نه کوشد را که ایرمزاک بر ذره زوال
 قدید رسد زه دلو با لبسیدر غنچه زینبا   یوزیدر کلشن جنت سوزیدر آبت لال

بنی سیراییدی اول سیر اول سی ای مدحی
 جورله بو کندی بلم تومدی جسمده مجال

عاشقه که اولدم اوله نشتد حاصل   حاصل
 نوله کوز کینه عرض مجال آتاه   عاقبت اولوراکه نشتد اصل مواصل
 پنج بیک بیل وخی دور ایلیننه بوجرکلب   رخلری آییننه یوله سه مقابل قابل
 غمره تیغیده کوزی کورد کئی قلده شمشید   کلیمه سنی شه دورانه معادل عادل
 یعنی ممکنیدر اولمایه مقابل قاتل

رخله کرد دل مدحی قلن عشق نور
بلی روشند را دور نور مشاعل

ول

کلمه جبهان سنجین کامران کوزل
چوق یا شباسی پیر و سی نوجوان
وزد و درن عاشقی بی گفت و گو بلور
سن شوخ کبی واری عجب نکته دان کوزل
ول کشیکری جور کاندن زبون آونو
ال اره سینی برده قورای بهلوان
مرپاره لاله کون کبی صحیح سحر
جفتش قنای الله بر مهربان کوزل

مدحی بجا کرده جوانانی صور

دیر دم او ماه حسنه کوندن عینا کوزل

ول

ای سهری قدسیه و ش یو لکده اولدم با بال
دامکال دن قوم دوشد کج سنده دشم
عقلی هر دم پریشان قله زنگ تارکی
شاکه دوشمز سکن بو ای شه ملک جمال
جان بدندن ایرد بن سندن ای یق حال
بار جور کرامت خم نشدی کر قلده ال
شده و گردن لذت اولور بجا هر سوزک
نطقه کلسک ناله ای دله بر طوطی

هرند کلوزار و بیمار اوله سندن سرور

ینه شکوا ایلمز مدحی زار و بیسجال

ول

حسن انعام اول فرزند اقبال
عد و بغیرین قلدر بیگانه غزال
کحان کشکده کو یا سعد و قاض
عد و کشکده کو یا رسم زال

اینجا باده و نور و طرب و شادمانی
ال جلیب و بجا و در جان
استان لبر و بالین و باغ و باغ
در دی جوق و ایامی و باغ و باغ
خفتی باغ و باغ
خان و باغ و باغ و باغ و باغ
بسیار و باغ و باغ و باغ و باغ
یکجای و باغ و باغ و باغ و باغ
خفته لم این یکجای و باغ و باغ و باغ

سنان تیری چون الماس رخشان زبان سخن سر نیز و قنار
 یریدر عرشه ایر کر سه ثنا کی شهاب سباز طبعم اجدی خون بال
 سکا ای سرور سرخیل مردان
 قول اولدی مدحی شوریده احوال

صانه عید و صلت جانانه کلدک ای کوکل
 عید سیک طوره عبادت الله ایلد
 کل هوایه جور کی اولمه بر خرویش غافل اولمه طبعه عمارت کلدک ای کوکل
 ال جکوب نهرنه دن مینا نه باصلا قدم ایغلا بر کوزل مریانه کلدک ای کوکل
 ناز شقه یانه و غمک مدحی یه شرب الیک
 سن بود نیای و نبیه یانه کلدک ای کوکل

رفکده روز و شب پیدا و اول خال سویدای دل سنبه اور اول خال
 خیالی شاد و نی کوزده قالدی سیاه دیده بینا و اول خال
 دوشنوبد عکسی قانلود انغم اچره درون لاله احمد اور اول خال
 معطر الیدی جاندر مشا من یامسک یا عینر سارا و اول خال

مکسدر مدحیا یا بر سییه نازغ
 یا خدو عشق اهلن سود اور اول خال

سوزم دکھ عاقل ایسک فاضل اول
 یوری بلدیہم کبی طورہ رفیب
 محال اعلیٰ کورسز فراغت یوزیا
 کیمنہ سوال ایلیمز حاصل
 جہان خلتنک بر یا منندہ قمو
 کرک مدھی عالی کرک ساقل اول

بکار جوان حلیم و سلیم
 دل جیم زلفن حمالی فلم
 میسر اید پندی کرم و رحیم
 ال اور مایہ ناکم اوجنیریم
 حرام اولہ اول یار و ناربجیم
 گوکلدن جفت می شہا خوفیم
 صلاک صوکنده چو دار و رفوق
 سنکسینج حجرک غمی دلبرا
 تن زار مد چپی و تلدی و ونیم

سو علمیه ای نه بجایو قدر جو اچہ قدر تم
 ایت ریشی علمدک بر کره یا کنده جد
 باک او ملک بکدر اغیار یله کو رملدن سخا
 طاق اولو بدر باره حبر انک چکلدن
 اولمدی بریک قدر یا کنده حیفا غیتم
 کونده بریک کره هلاک ایلرینی بو غیر تم

صالحه بکسله غریبه اولم شنا اسلیم خیمم وردو بلا محبت
 طاعه و کمال کماله پریشان عشقی دور زلفکده پریشان اولسون
 اول قمر خواره مهرم بلبل خلق جفا
 شهر چنده مدحیا اولسه عجیبی شهرم

مازلن قلدی با که اول کوزی با دلم قامت غم کستم اتمی محبت و لام
 کاهران ایدر فلک اول ووزنا کام ایدر دنیه دن کام الما شدرای دل سترام
 جرمه دیش صالو باغ با بال ایت صونه دوران دستک بر ووزنا فرغانم
 با که دایم ظلم جور و مخترا ایدر اول کور بر کون اتمز لطف احسان و کرم غلام
 زال کردون شویله قبال حبیب اندرین وکل
 مدحیا اولم شدرانک امرنه بجزرام رام

کور غمسه کرا اول عیسی و نام کور که چیت کرک آه و فغانم
 کلامک مرده یه جاندر بعشدر تکلم قل بسیم روح روانم
 سنی کوزر کوزر چو کس باغ حرام ایت نازک و دور و نام
 کور پیکر کاشن کوی غاری صفادن او چوق استر مرغ جام
 قه کک قربانک اولسون مدحی زار

اجازت ویراکا و لستو خانم

و

باغ جنت دوستلر کوی جو اندر نیم نارد وز رخ تابش سوز نهانند نیم
اولد کله سرم اوتمده بترسلا لر سینم اوزره قانو اوغدن نساغندیم
بو طعور فات قبه بر طاق محلا در بکا سی دی در با قطره اشک روغند نیم
ایز نیک توی جلا در ویده خونبار خاک تر بکحل اصفها اندر نیم

دورالندن بن کچه فریاد ایدم کم مدحیا
با که وایم جور ایدن شاه جها اندر نیم

بو باغ دهر ای دل فریاد زار کلمه م بو محبت ایله کلزار باره کلمه م
بن برهما ایدم کیم عرش ایدی ایما نم آخر نهو ایدیم بو مرغزار کلمه م
شام عده ای دل بر کار بانه ایدیم الدم متاع شفی بن بود یاره کلمه م
روز از لده کو کلمه بیک عشوه لرله الان اولنا زنین عالم اول شیهه کلمه م
کون کوندن ارتدی جاننا سینه مده نار عشق
بن مدحی دل افکار چون روز کاره کلمه م

و

سلامتد صحبتلر ای کل اندام سکا دار السلام اوسو بو حاتم
عرف ریز اولد ونگ کورده جاننا دما دم در سوبه لرده و کر جام
انلدی کندوسن محو اتدی صایون ایر بجه و صکله جکدی جوق الام

ایز نیک توی جلا در ویده خونبار
خاک تر بکحل اصفها اندر نیم
دورالندن بن کچه فریاد ایدم کم مدحیا
با که وایم جور ایدن شاه جها اندر نیم
بو باغ دهر ای دل فریاد زار کلمه م
بن برهما ایدم کیم عرش ایدی ایما نم
شام عده ای دل بر کار بانه ایدیم
روز از لده کو کلمه بیک عشوه لرله الان
کون کوندن ارتدی جاننا سینه مده نار عشق
بن مدحی دل افکار چون روز کاره کلمه م
سلامتد صحبتلر ای کل اندام
عرف ریز اولد ونگ کورده جاننا
انلدی کندوسن محو اتدی صایون
ایر بجه و صکله جکدی جوق الام

تن صد باره اولدی شکل نشاند
 چمن لعل فلو بدر قدمی لام
 یانر گلخن کبک مدحی درو نم
 اکنون ایلیمز جان تنده آرام

و

غم باوه شک ووقتی دنیا یه دکنم
 دنیا بد زربن انی عتبات کستم
 اشکم کهر بن رشته مرگانه دزدیم
 یوزنیک کهر بیک درختا کستم
 غم خود شنی سوزن مرگانه دیکم
 اولسم بن اطللس دیبا کستم
 کیسورنی سبیل وریا ند مشک
 کاکلترینی عنبر سارایه دکنم
 دوستک یونکیده حکم پوستی جهرم
 بر قلجغترین حاصلی دنیا یه دکنم
 زهری لمن شربت شیر نیله شهید
 آجی سوزنی سگری حلوا یه

اشک ترینک مدحی بیمار و غریبک

کم قطره سسنی برولو دریا یه دکنم

و

قانی اودمکه عشقک ایدکامرن ایم
 دور فلکده رشک مه آسمان ایم
 کوکسن کردب طوریدی اودم قرینیه
 ای بوخت رفانه اکابن سنان ایم
 رستم کبی زبونم ایدی خیم باجبار
 روزوغاده قاهر دور زمان ایم
 خیل قریبه ذره قدر اجیمز ایم
 اتلر کبی قردوم اکین فی امان ایم

دوران بنی شود کلوز بون اندی مدحیا

شندی دیزر که حسنه کوکل بن فلان ایم

د

سیر دیار ایچیکه بر دیده پیدا ایدم   اون سکر بیگ عالمی اندن تماشام ایدم
 سوغی دیوب حصار یاری کوکجه و جهله   کوز لرم آینه سن پاک و مجلا ایدم
 حق بود بغض و عدوت نمید و کنی بگر کوکل   غل و غنای خانه، قلمم سیر ایدم
 تیرگی کوندن بسنی ای قشکری باطوغ و غوسی   اول قونوغه سینم اوزره بر کونزال ایدم

قصه حسنک روایت ایلرم بنی مدحیم
 و امق و عذرا کبی بر قصه پیدا ایدم

د

بریلین ایدم سن کل نیجاره ایرمدم   یوزم سور یوب صوب کی دیار ایرمدم
 بر طوطی ایدم قند لبک شوقه کویا   سن رخلدی کل لعل شکر باره ایرمدم
 شام ایلرک نیر ایدرک کوسه بکوشه   سنگرم بوکه اول زلف سیه کاره ایرمدم
 بزمه سی قائم اچوب بچدی تمذن   شوق بن اول غمزد سی خوشوار ایرمدم

بر مرده ایدم مدحی حیات آینه ایردم
 سنا و دم که بکون حضرت خوشکار ایرمدم

د

جان اوین رقی جان اده رقی جان   ایدم
 جان ترکنی اوردم دخی جانانه ایرمدم
 کم قطره سی صم بکوز انک بجر محیطه   صوب کی اقوب سونیه بر عیانه ایرمدم
 دیومی زبون ایلیون آتیه صالدم   حق طوبی الم مهر سلیمان ایرمدم
 اخوان وفا صالدهی بنی چاه بلا به   آخر کیدرک یوسف کفانه ایرمدم

بر جرعه کشتی برجم دورانه معابد
 بر بنده مکه زمره عرفانه ایرشدم
 خاک اولسیدی راه مجتده وجودم
 بادیده سین مقدم سلطان ایرشدم
 با سه چهره بن صانور ایدم غمقله مدحی
 بلنر لکله آتش سوزانه ایرشدم

بنم ای را بیم کون یوزلویارم
 سنگله بو میدر قول و قرارم
 شکایت اتمینا کوکده ملکلر
 چهره طاقا عرسه آه و زارم
 کوکله فکر ز لنگ بره رویک
 کچه کوندز بسکا دشتارم
 متاع حسنک دل شیریدر
 بودر بازار عشقک ایچره کارم
 اگر سندن وفا کور مرسته مدحی
 همان دیناده صاغ اولای کارم

راضیم یارم بخارم راضیم
 نوحه بدارم کلعه دارم راضیم
 زار اولور ستم غم کل ولدار کونا
 چرخه چغت آه و ازارم راضیم
 ناز ایدر یار سوز اول نازنین
 هر سوز و نازم سبوه کارم راضیم
 سینه بیک زخم اورده دونه زخم
 عشوه بازم غمزه کارم راضیم
 مدحیا بانه بارک ذره حسه
 یوغینه کرا عینارم راضیم

طا کله گوردم طاکان بوز کله کاک دیم
 اور دی کو کاک کو یکی ننگ ننگ و بدم
 صبر اولدم سو دلم اچنجه سن
 نور مز اغرم سیکشون یک یک دیم
 خفت بچا غیده قیبه جانده
 قاره بغرم دو غمه اک ان دیم
 طو کدره صودن کله جک کودی
 یا مجمده او نی طو کله کاک دیم
 طا کله گوردم بخل بنجه مدحیا
 چقدی معزن بکله ی یک گشت دیم

و

بنم ای قاتمی سرو و چهارم
 کلستان جهانه کله د ارم
 بهار حسنک و بر رخزاسنه
 صفتین المه بنم سن آه و زارم
 رقیب ایلر سر کو کیده آرام
 بنم اول سکی بو قتی اعتبارم
 بکا بپسرم کوزل سو و دیرما
 دکل الده درینغا اختیاریم
 دملک اولسون سنک ای باد کشت
 جفت و کل عرش اعلا یه عیارم
 وجودم زور قن کردا به صالیدی
 مخالف اولدی حیفار و زکارم

بنم خلق کک د لندو شدی مدحیه
 کوزل بسو مکده واردر اشتیام

و

صانه صوفی بنی که بیکارم
 بنده عالمده بر کنه کسکارم
 خانه صبری یایدوب ویرا
 هر چه صبح او بنجه بیدارم
 مار زانندن ایرد جانانک
 کنج غده ضعیف و بیمارم
 کلشن دور میقرار اچره
 بر بون کلعه داره هم زارم

مدحیادرد عشق جانانه
جانده باشد حریف ارم

د

بجای طاعت مباحی صورت طاعت سلطانی
او مردم جوئی احسان باشند اسلطانم
سنگ کو کلو که تاثیر است حکمت علم نند بر
بنم نقد سیرم خود کردی طاعت سلطانی
دستار لیسو بنی طوفان اسکنده خلاص
ایوان ملک نیده و بیک باشد سلطانی
اسیر منبجی انم ز خدایک بهوایه
میرسد دای نعلینک و شله باشد
اشتمدم مدحی زیاری فراقک خوانی اولد میش
چو بلدم زهر فاقتمش مکر اول آتش سلطانی

حسنک دستگیر محفل عاشقی کو مردم
روی یار گل کون لبی چو قدح چو کیم مردم
صاف کشم سینه ده فال عذار کسکی
اغلم قله دیده دن چو دم و ترش کو مردم
او قدم کوردم شفا علی قیسی قانون او کزنو
در عشق کفره جوده دوا سن کو مردم
غم شبنده حجره جسم جبر اغنی یا فغنه
بنیغ دلیک باک بوز لوجا سن کو مردم
مدحیا میکنی نه نک ذوقن جویتم و بر زرم
بن بود نیاده انک اسب و هوا سن کو مردم

بن اول یارم بتون دنیا یرم
وصالی منکر فی عقیابیه و بر رم
دکشم غم منم ز بیابیه لعلی
قد بالاسنی طوبایه و بر رم

سرکویی تمام شاسن بهشتی ایکن کعبه علیا به یرم
 کلاب کویک صمشن سفالن جهانه اسبر و آرایه یرم
 جو انک اشیا ف تندر عشقن
 و کشم مدحیا عنفتایه و یرم

شکرم بوکه بر مرده ایدم جان ایرم
 دولت کشتی با شمر طوع عجمی
 مشول مور کبی فاشن ایدم و او غمده
 دل مرغی او خوب ایردی لبک حقیقه جان
 مدحی بر یرم کوی خراباته دوش رستم
 بر لبیری مل کوز لری مستانه ایرم

صفا کلک بسم سر و بلندم
 سنی ای سرور و سرور خویا
 عزیزم بو سغم جان و جهانم
 محبت تخم اکدم سینم اوزره
 سر شک آله غرق اندم وجودم
 کور و ب مدحی بیاری دیدی یار
 اسیرم درد مندم مستمندم

ایستن اول صمنک عرض معلوم کور
 سدره دن قامت بلاخی علی کور
 بانیه و سنمکله بایه نعمت بولدم
 رهنکد ارنده پور برنجه دار کور
 کورتوب پرده پنداری اچدم کور
 قلمک آیین پال بجللا کور
 کونیه واردم انکله طوره ایشدم کور
 عرض دیدار ایدچک نور تجلا کور
 مدجیا قادر ایسک کل بجا تعبیری ویر
 واقعه بویچه برادر لودریا کور دم

بنم خانم بنم خانم طنبیسم درده دینم
 یوزی کلبرک خندم بوی سر و خرم
 قدی عرکوزی عجب جالی مهر نور
 صحنیل عذاری کل بنم باغچه بستانم
 بنم ای چشم مستانم بنم تازک کشتانم
 بنم ای ماه کشفانم یوزی سمع بستانم
 بهی جانم بملاک استک بنی شیخ فراتک
 اسکرده شمشولطف اتیای قدر بستانم
 دل مدحی یرحم ایلد اسیر و مستمند کدر
 بنم خانم بنم خانم بنم خانم بنم خانم
 بنم خانم بنم خانم بنم خانم بنم خانم

نمک سرخه تندن اوچور دم
 قویار انم اور کتدم چور دم
 برید آهم اتدم یاره ار سال
 قرا بولم کبی طاغرا اسور دم
 جکر زخمیز مرهم قلمغور
 خدنک غمره کی دلدن چور دم
 اویالک یوز لویی مقدم ضیافت
 حکرم باره سن بریان بشور دم

ناله مدحی مدا می مست اولور
سز آب عشق دن بر جام اهور دم

د

یا نراهم او دندن کھر کردون خیل نیم هم ستارم بوق او مصلحت بجا قلم تر هم
بهوای عشقه جان پریشان اولد و نه کوردی بریشان اولدی عیلم تک بون که زلف بر خم هم
سن ای یار ملک صورت کورتور سک بر قلم کوردی پر بدست اولوب حیران اولد شو قلم در هم
یا تور دار شغای عینده خایب شسته در کوکلم ابریدر سز آب لک طلیس ایلد اسم هم
ان کوزون کوکلان دور ایدوب سیمار عشق اتک
دل مدحی شیدیه نذر یا بو بخور هم هم

تیر مزگان جکرو وزک اولور سه جاتم قانمی اکه حلال ایلدین سلطان هم
بوسنک شاکه دوشمن که وفاتر کن اورد بنده که جور ایدین ای شه عالیشان هم
بزم فرموده نیم شولیه بل ای محرم راز اهدم او فغانیخت و غم یا ران هم
عیس و نوش ایلد و کک غریه کوش ایلجک سینه دن جوش و خروش اندی دل
مدحی نیم نارنگ بغرمی بر بان ایندی
مست اولوب سنه لک و افی بی بران

بنی کله جویغ ایلدک کل خند انم ابراهیم کوزم پاشنه رحم ایلدیم سلطان ابراهیم
چو کون خیل جوانه نواه سردار اولور سک ملاحت خنده چکک شه جوانم ابراهیم

قلبی روشن قلن حب نارا اهد بنم
 ای فلک محروم کلدن بنک مستغنی
 جانمی ظلمت قلن دو کویا اهد بنم
 غم دکل سیلا محنت افسته هر دم اوتم
 شول ایکی رخسار زینا مهر و ما اهد بنم
 بر کچه حب ان غمیده کجک تانا غلدم
 استانا دل را با جای پنا اهد بنم
 یوز چورم مدحیا اول قشدری مکر اپنا
 قبله کا هم سجده کا هم دل پنا اهد بنم

پنجه بر عالم خراب اید لوم
 متصل نفس تمنای سبیله
 پنجه بر یزید لوم حضور اید بزم
 پنجه بر سهول بوجرم و خطا
 پنجه بر یار یوز زمین بی ادنی
 معصیت آتشده دوزخ دوزخ
 پنجه بر بخت مرز کباب اید لوم
 روز و شب با قلم افر صوبه
 پنجه بر مسجد ک یولن بزرگ
 جمع ایدوب مدحیا کناسری
 اول وقت اول کتاب اید لوم

دکه بر حال اهلنہ عالم حکایت ایتیم
 راضیم بن روزگار مدحیا کناسری

ما کرم زیر کون دنیا طو لوسیر نمیشد
 بادشاه ملکت عشقم بنی خوار نمیشد
 طایفه بیک برکات کورم بر میشد
 بت پرستلر تکریم با که امانت یار میشد
 نیکو یار سو یارم بو کون سغوی مدحیا
 شاعرانه کرم اولوب اظهار قدرت المزم

بیک برادرِ حقیت پیو یا کریم
 سن نصیب ابد صراطِ مستقیم
 دارِ جولوطف و فقر که افراز
 لطفک اناری جهانِ فکرِ حجیم
 ذاکلی گنبد ادراک استبدی
 نیچہ عیا پنہ موسای کلیم
 اہل و رودک و لنگرندن جودی
 لطف و فقر کلامید خوف و بیم
 مدحِ بیم مداح غم مصطفی
 روح چون با کہ رحم اب یارِ حیم

تیر غم زک کو ندرای قیاسی کمان
یا مدی بایند روی درونم تا عشق
زخم سینه مدن خدنگ غیسق
روزگار رسیده تمدن طاشند

ناوک خوزینه سیم نشان
اولمز میس پنبه ده آتش نهان
دل اولوب دل درونی ایلرین
دو کوب جولر اید راه و فغان

سینه صحرایی پذیرد هدایت نمودن
تو تعالی مدد یاتا سجد شادان

یدی با شلو از دیا کی جهان

کلشن اکر مرغ دل از که نشید او مسون
بنده ارتوق کیم عالم کرده رسو او مسون
یار جور سی دیون بر خطه اکسک او مسون
بوند او ز که عاشقه هرگز تنه او مسون
ساکه بکزر بر صحن لیلی حبس او مسون
با که بکزر عاشق دیوانه پیدا او مسون
زنک غمزن کو کیم مرآت خالی او مسون
طلعت آینه سی کی مجله او مسون
جوی شکن مد جینک طو کیم جهانی طو مسون
دلبر اما بیسنزده بویله دریا او مسون

چونکه لشکین ایده هم سیون زانی بن
نار عشقه یاقین بودل بریانی بن
اول طیب دله جان بر نظر ایزنوزمه
یا که کو بستره بن چاک کریانی بن
بزم عید بکاد مساز او یمنز جکر رباب
نیه تشبیه ایده بن ناله واقفانی بن
مشعل هم او کور بکاهر کی دلیل
صبح دکل آره یه بن شمع شبستانی بن
مدحیا اول شه خوبان جهانی بکاهور
قتی اعلی بلور م حنر و خوبانی بن

قصه ایلدک بزایه قران اچون
غریض جنک ایلدک بهمز تبجان اچون
عار و غیرت لشکرین جکر طغی و ستمی
هان و باشک ترکن اور دوق دین اچون
تارک دنیا اولوب ابدال عریان کلمشون
ای خلیم خاتاه عالمه قربان اچون

سرد قد کله لبک غنچه سنی یاد ایدین آواید و بقیان دو کرک عزم کلش ایدین
 مدحله بن ایزکک توزنی عرشه جتوز خاکیای کرکک فسر کیون ایدین
 شولقد راغله بن حسرت رخسار کابل انشیک قطره لرین بحر فراوان ایدین
 مدحیه آب و صاکنه دیدم احسان استک

یتغنی چکدی دیدی کل سکا احسا ایدین
 همد اوله هرک ای مهوسش من قن پاک دلمان اول بورنی چوین چوین کلش
 طلعه جانم آجید شیرین لبک مسیت بوک کم قایل اولور ای خسرو شیرین سخن
 سنجی کوهر کورمدی صراف دیده کر حکم ساکه قیمت اولمزیدی اولمسک بیکان سخن
 انی غوغا اهل فلک دریا و مجوس ایلدی در دنا مکه بکرتدی اوزین در عدن
 ساکه دل ویردیم ای دلبر کمنکار اولدی
 مدحیه جور و جبار ایلک بلسم ندان

سدره دن اول صمیمت قدنی اعلی بلورین و روترون کل رخسارنی زیبا بلورین
 کلشن کوینی جنت بلورین مروجه ای شکی طاشن انک کعبه علیا بلورین
 لبی اسرارنی بلکده برامر حال بکا کشف اولمدی اول سر معیا بلورین
 کلشنکده بکا صور منور لی ای یوزنی بنانی کل رخکده بیلشید بلورین
 مدحیه قد و لب و طلعت جانانی بن
 قتی اعلی قتی زیبا قتی عنبر بلورین

حق سنی درگاه عزت نهاده و در حق سنی
 سیر زاری پدید بر خط مجور اتمسون
 نی کمی نالان اوله بزم بلاوه و شمنک
 ایلکدوب مولانی بر دمه مسرور
 غیرت حق و سیکر و سیکر اسکای سوسو
 ای کرم کانی خدا هر کس خور سوسو
 اول حسن آغا که اند و ایم وجود یکنی
 حق شاد و بیلیم در دله رنجور اتمسون
 مدحیابریک خاطر پریشان اتمدی
 خانه بکلم بنیم یا نجبه معور اتمسون

کوروب دردم تر قلم قلدی جانان
 صورت عالم بت قلدی جانان
 صفادون جسم صفادوی جانم
 میجاش تکلم قلدی جانان
 صومینوب رقص کیردی خیل عشاق
 نواون کم تر قلم قلدی جانان
 کیدرکن خانه اغیاره ووشی
 بلی اندن تر قلم قلدی جانان
 بوکون مدحی بیارک فنان
 کوروب خیلی قلم قلدی جانان

اغلیوب بولکیر قانله باش ایلیه
 سیر عشقک مدحی عالم فاش ایلیه
 نونشایدوب باوه عشقک کیریدانه
 غم فوخت جرسی بر لعلوش ایلیه
 باش اچوب خانه عشقه قلند اولین
 فاشکد کیرکچی پاک ترش ایلیه
 و صلیک خوانده ایریز سلم غم بیزم
 فرنگک نعمتی کند و آتش ایلیه
 مدحی زاری اگر برد حق کلدی مرزبیک

اغلیوب یو نکر یکی قانله یاش ایلیه بن

و مبدم شید کوهل دیوانه اولسون اغلسون
 باد عشق اچوب ستانه اولسون اغلسون
 بر چچی ییسی ییون اولدوغن غاسق
 راسی و فریادوش افسانه اولسون اغلسون
 بر لبی میگون فراغده و مادم حسه دل
 برزم غمده قان یور ووب پیمانه اولسون اغلسون
 بریا که یوز لوجانه دل ورنه غاسق مدام
 دورا یور ووب ستمج رخن پر رانه اولسون اغلسون

عشق یاره مدحیا یولداش اولنر طور مسون
 آشنالردن چوتوب بیگانه اولسون اغلسون

مدد اولدم مدد حیات اولد
 اچسجه ساقیا بن جام عشقی
 نولر فکری پول پول اولسه جهرم
 طبیبی میشم استا اولد
 ید بیضا سنی او پدیز اول یار
 النذن داد النذن داد النذن
 نکر چکدی کور بیک مدحی زار
 النجب و امنکی یاد النذن

لعلک سما چشمه حیوانه مقار
 دل اولسه عجب اول یول جان
 زلفیه کک آتش رخسار که میال
 درد شیرکک هر بری مر جان
 بن او مریدیم سیر مقصود اولد طلوع
 اولدم کیکر آتش حیرانه مقار

بروزه شهرکاهی اولور شمع منور   فطره اولور سعبله عثانه مقارن
مدحی او شهک کند و کی بوتلار یوز کاسو
در ویش او لیمز خسرو و در آیتقان

قرشون بیک زله سرو بلند مدر کلن   عقلم غارت قلن چابک لو ند مدر کلن
قول انک قربان انک بن بندیه فرمان   حسن البینک باوشاهی هم ند مدر کلن
بومدی دیونه دل زنجیر زلفندن خلاص   از دالار بندایه صاحبی کند مدر کلن
صورتی کونیده دلداری کورب چستنه   دیدی دلبر بر بلاکش درد مند مدر کلن
دیده روشن خانه دل نیچ خرم اولسون
مدحیا اول نازینم و پسند مدر کلن

اول غنچه لب که کلر کلزاری نیلرین   اول کل کلور سرخ دل زاری نیلرین
عمر آخر اولدی یار له خشن اولدی کون   یارین خشنه بلزین اول یاری
جلا دجرج پوکسکه افسوس رقیب توک   وار جهانه بن او هواداری نیلرین
شمدی فراق یار له در محبتیم نیم   عبیش و صفای دلبر یاری نیلرین
چشم او شاهه صرچه ساری اولدی مدحی کور
شهر بنده شاه جهان داری نیلرین

دیلر ایسک یکی عالمده مراده ایره سن   خیر صانع دشمنک روی سعاد کوره

عشق یابیدن اودم سیر محبت که جگر
عاشق ایسک سپهری کی تو شود پیر
سکاهی حاجی امانت ایدرم با سگ چون
واریجی خاک در کعبه یوزر سور
کوی جانانه دوشهر یو لکای باو
یارون خنده مهر بدو فایهی صور

سحری باد صبا به دمنش اول روح روان
خبر صحت من مدحی زاره و پیر سن

وجودم یو غیکن آتیه برادون
بنی واری یلق اولدر نژادون
ایکلیک پرده سندن سیر اولم
تو شدم بر که چه دم ارادون
کنیشی اولون اول اولی بیج
خلاص اولم منی سیری دین
حقیقت مشکلی منم ایلد که
چراغک باقی رسول کبر یادون
جهانک استخاسن اکلد که

خبر ویر مدحیا کل استادون

خاک اولدی تنم چکدم الم جانکه سر
خاک رهکم ایکی کوزم سور نظر
کر عاقل ایسک استاد پیو ویر
استاد ملی بخشیش مهر برادون
ای قان باجی حسرت لعلک و مادم
رنک لاله نوله دیده لرم خون جگر
قدیمی بو کوب اسک و سرونم اقدم
صوکر کتورب شهر وجود اچره کمر
ای مه هذرات ناوکل آهم کذر ایلر
صانه کرد در منزل بدی قایم کمر
مرد ملر امیش چوق نشه سون دیده لرم
پرایله یلر دامننی لعل و کمر
مدحی بو غزل حسره و خوابانه دنیله دی

سیرین و لطیف اولم نوله سهند و سگردن

ول

کجه کم کسرت مرکان رخ و برون   نجه جان نور ترم آیا بو قدر خنجر دن
دوشین لعل لیک باده نه منجا نه ره   ایچکین باده عشقک کجه بین ساغردن
جان و بالتم ویردن بوزی و دندرتین   عاشقی اولدر کجه هر دجه جان ویردن
یار جور ی بزه تمیزی عجب عالمده   طوق نور چوب جفا با شمره هریردن

اولی سگری مدح اتیمکله مدحینک

سوز لری ضیلی لند نده اولدی نه سگردن

وارین خون ولی دیده تر دن صورتی   ماجرای نه بر اهل نظر و صورتی
قانه غرق اولدی کوزم بلدم آما بین   غار سینه مده باتن حسنه هکردن
سیل اشکم کو ترو ب کندی عینا ز جسم   ضایع اتم اوز می بجرله بردن صورتی
قالمدی دیده لرم نوری چوقان اغلده   مینه اول نوره یی با اول نور بگردن صورتی

قان چیرانی اولوب لعل لب و لبریمک

مدحیالده تنی شهید و سگردن صورتی

نور اتد خدار خلکرای قامت موزن   اول نوره نجه ناظر اولدی نه بر خون
زلک طاعن دوب نکرش هلاکی سوزن   بو سحر ندرا یکی کوزم باز اول افسون
واردوم رخ زرد مله اکر دردمی صورتی   بنده او طبیب دل و جان استدی التون

دولت کلوب صوری بنم خاطر ماول ویدم او شکر و ایم اوله دولنگ افرین
جان صحبتی مله و غک اعینا ره طویلی
جان ویرسه نوله صحرک ایله مدحی کزونی

بر کچه بن اول مهک مسها اولمق استرین رافعه عالمک سلک اولمق استرین
عید اضحای رخنی یار اولوب بیک جان ایشکده چینی سحر فانی اولمق استرین
مصره سلک استر کرچه عزیزم استم و کهنده اول شکر در باسنه اولمق
نوب قدم باده یه لعل شکر بارک کورب سکر یار اولوده نک حیرانی
بنده سیم حسن حشده بند زلفک بن بو باغک یلیل نالاسنه
راحت جان استم مهر و وفادان غم محنت و درد و غم یارانی
مدح بایرین لیلی یارینه وسته جام لوب
نلک عیشک حشر و دورانی اولمق استرین

دو دهم ظلمت اکر نوله دنیا یوزنی آئی اولور کورستر زاول مهر جهان آرا یوزنی
مضل کله غلبوب یلیل نمرالیر قضا بلده بر کز کورستر اول عتی زیبا یوزنی
ال بیر اربوب سیر دنیا یی ظلمت اکر مهلتا ایلونه یلر صحر ناز و استغنا یوزنی
غم خارندن سلاک اولدو شکر ساقیا نیچه دمد کوریدک بر دم می صحر اوزنی
حبیب محنت شاییم و نیز سم عجب مدح
حبه آهم کور کله ری طوته می یا شمر و یوزنی

دم اورم قاره زنگنه طو اردینا دغا
 لب جان بخشگی کورد که کلدی اغزه جانم
 یغور برده فخر یله بویه بر دزه یوانی
 وکل موخر خط سبز کوب بن حسین ورم
 زکب با وایسم آتش اولدم دماندن
 بنم روم نی لطف با بر طایق غلین
 نفس طوکت ای ملک صورت حقیق و فغان
 عجز در جفن بریر جو جسم نانا تو آمدن
 عجمی رسم دستار کج کرد استان او لسم
 بی خلق جهمان مدعی بلور لرز استان

کو ستر یوزیکی ساقی بزه عکس جان بدن
 دور رخکده زنگنه رفیع الیه بروخی
 کو ستر یوز کرده خاکلی آل مرغ جانمی
 کو یکدن ایر و اغلر یبیم یار شور
 صو جام لعلک الیه نه منول مد آمدن
 کعبه یوزیکی سیر یلم راه شامدن
 بردانه الیه قور ترانی میده آمدن
 اودم کلرمی دور اولد دار السلامدن
 مرغ دلی کور بخندیدی مد جیا اوشاه
 طرفه کبوتر انیدی مینه طرف بامدن

نم وار نیم جها نده دخی ندن اغلرین
 اول یوز کسم زلف سیاهن نشایت
 بر دم خیال لعل لبک کلدی فکر مه
 دهرک بلا و قصه نی الترام ایدر
 قوت شبنده دیده بر غدن اغلرین
 بن قاره کونلو کاکل پر غدن اغلرین
 فان اولدی دیده بن دخی اولد و مد
 دنیا ده برده خاطر بر غدن اغلرین

مدحی دھال دلبرا بلہ خرم اولدم
ہر دم ہمای جگر لہ غصہ مدن اغلر بن

ای مہ بلورم اکت دوران اوچلشن چوق تہ لک دروزہ دربان بولاشن
صبر اندک کوکل کعبہ کوئندہ اوبارک عید وک کرک کسند فی قربان
شاو اولمہ ایکم اول ضمنک وصلہ اچل دسلر کلہ کم جگر لہ کرمان اوچلشن
چاک ایلچکوب جامہ ناموسی تنگدن زیر بلورم آخری عربان
چوق باوہ اولد قتلہ غار حق بارہ خطن کوریک دالہ دھیران
بلدم اوچل لیلہ چون کوکلکی دیرک مجنون کبی عالمزہ داستان
کم کوروی ای نظم درر بار کی مدحی
دیدیکم سخن کوکلک سر نہ کان اوچلشن

ای کوکل پنجہ یزدک عاشق شیلد اوکسن دلرم برکون اولد عاقل دوانا اولد
سیاہ تیک یک یوز نورسم عجبی شمدی اومرم کم کیدرک سرود لارا اولد
غنی لریادہ فریادہ جانک جھنسون سک کم دیودی کوکل پیل کو یا اولد
بلد وک کندوزکی دوشی شتہ دوشلی بن دیمزدوم کہ سنی عالم رسوا
مدحیا سور یوز کی صوبہ کی فاکل رنہ
عاجت برکون اولد واصل دریا اولد

شهر شهرم جهانده رسوایم بکون
حمد لله بنمدم جام مصفایم بکون
سینه ز صانکم صد سوزم در دفر
اشنارون صورک کم بن نه گویایم
زلفی چو کمانه یارک بنده فرمان بوب
کوی دیش میدان عشقه بی سر و پایم
طعن طاشی دست اعدا و نابر خمر
صحن کلزار جهانده سرد بالایم
خان مرا و ک دوستنده هر نفسده مدحیا
که فریدون که سکندر گاه دارایم بکون

اکی شهرمار عادل لطیف زیاده الو
باب سراسی ملک هر دم کساده
جو را و فکر خود و پاور دایم اتمه احوال
قوس قزح الیکه سا که کجا و الو
اشرف نسل آدم شایان جمله عالم
آتی او کنی انک خیل پیاده الو
درد و بلا و غم دن صفا سون افی حافظ
اول پادشاه عالم دایم صفاده الو
کلزار و هر کجده سلطان مرا و عادل
دایم صفاده اولسون مدحی دعا و الو

عدالت تختی اوزره شهر یارم کامران الو
ابا غی بصدغی سریر کستان
مستابر مخانه مدام عیش و نوش الو
مکاتیرت جسم عدد هر دم نشان الو
قود و نسو نیز کجده عد و نیک جسمی غبار
شهادت قزح و سنگه بر زرنی کما
طاغوت و عسکر نشت بناهی جبل کفاری
عامت شرق و غربی فتح ابد و بستان
کل رسا نه فرستوا و لوب بلبل کبی کویا

شاهزانی همیست مدحی شیرین زبان

د

ایستادم بوسو زنی برکت خواند و فادایم خطا دور بوجا ندن
 دلک طوت کسه یطعن آینه زینار زبان ابر مز بسکا الا لک ندن
 بتر یور تک اسی ساقی ایا نیک الک صون ویر شراب ارغواندن
 بجایک کره یکدر کنج کلن و فادایم بی ویر مرکبستاندن
 و ما دم دو شمرای مدحی دلکند
 نه لذت کور دل اول شیرین زباندن

د

ایستادم بوسو زنی برکت خواند و فادایم خطا دور بوجا ندن
 دلک طوت کسه یطعن آینه زینار زبان ابر مز بسکا الا لک ندن
 بتر یور تک اسی ساقی ایا نیک الک صون ویر شراب ارغواندن
 بجایک کره یکدر کنج کلن و فادایم بی ویر مرکبستاندن
 و ما دم دو شمرای مدحی دلکند
 نه لذت کور دل اول شیرین زباندن

کاشننده مدحی بلبل کبی شیدا قلن
 قلب پاکن کل کبی خندان و مسرور المیون

کوردی من
 بچه دار نیو داور پنج قیصر لک قصرین
 بعلمش بی نشان اولس سوز ویران
 دوشنده دانی کور مرز زخم واسکندر
 ازل بر من دست اولدم طعوز بیام
 وجود شمع ایدرب بزم نگار چوین بزم
 وفاسن کور مردم ذره شود کلویان
 دل یوانه ضریری صنور اغیار له کز مرز
 وفا سمنده ای مدحی کز مستند کوردی من

خاطر من زلفی کبی دلبهر پشیا انسون
 استر مش اولدره کونیده اغیار
 بر کل کلزار خستدر جبالک دلبهر
 مرغ دل کورده آنی بخوافان
 طوطی غمخورا دستومه خنجر حکیم
 اول آلا کوزلم بزم هر مدده بیک
 باد آهمن صفتسون مدحی سچاره نک
 سر قدم غیر لرله سیرستان انسون

عبد قرباندر مدد بن سته کی اولد بکون
 جوق زمانه صیقلیدیک سینه ده عشق
 دلبهر غم شکار تی رمتبانیلم
 فانو با شمه لباسم کرچه کم کلکون ایدی
 خیره کیر بودرد مندر لطفله کلدر بکون
 جانه بندک کون کبی عالمده بلدر بکون
 او ششی دعوت ایدر ایت کبی بلدر بکون
 دود آهمن فرش بر سبه جلددر بکون

مدحی کلزار وهرک بلیل نالانی سنی
 سؤ یله بکوز سودکک بر رخلری کلدر بکون

دوشنده دانی کور مرز زخم واسکندر
 ازل بر من دست اولدم طعوز بیام
 وجود شمع ایدرب بزم نگار چوین بزم
 وفاسن کور مردم ذره شود کلویان
 دل یوانه ضریری صنور اغیار له کز مرز
 وفا سمنده ای مدحی کز مستند کوردی من
 خاطر من زلفی کبی دلبهر پشیا انسون
 استر مش اولدره کونیده اغیار
 بر کل کلزار خستدر جبالک دلبهر
 مرغ دل کورده آنی بخوافان
 طوطی غمخورا دستومه خنجر حکیم
 اول آلا کوزلم بزم هر مدده بیک
 باد آهمن صفتسون مدحی سچاره نک
 سر قدم غیر لرله سیرستان انسون
 عبد قرباندر مدد بن سته کی اولد بکون
 جوق زمانه صیقلیدیک سینه ده عشق
 دلبهر غم شکار تی رمتبانیلم
 فانو با شمه لباسم کرچه کم کلکون ایدی
 خیره کیر بودرد مندر لطفله کلدر بکون
 جانه بندک کون کبی عالمده بلدر بکون
 او ششی دعوت ایدر ایت کبی بلدر بکون
 دود آهمن فرش بر سبه جلددر بکون
 مدحی کلزار وهرک بلیل نالانی سنی
 سؤ یله بکوز سودکک بر رخلری کلدر بکون

حق خضر تنگ لطفه سرد اطمینان ویر پسره اولاد بکوه کفار طیانسون
 سنج بکونم ایلینه چلدی شمد نکرو اول قوم نکونسا رطیانسون
 البریه قرالی دوشور ربانیه برکون حاکم کرم و لطفه خونخوار طیانسون
 کرتب قضا نازل اول قوس کوسینی کروب عاسن غمخوار طیانسون
 مدحی بریدر کوندرم سیر دعا پی
 پیکاندر میز کافره یکبار طیانسون

مرده به جاندر بر عیسی ماندر کلن قایب نه روح روح رواندر کلن
 شوقدن جانم فدا قدم کورب کوی بن بو جانم نیلرم زیر که جاندر کلن
 بار جور یله نیم قدم بد کوب پیلرین عمری افزون اوله سی تازه جوخدر کلن
 سایه تک یور سونورک استر یایه فادله کوردیلر بیک نازله سردور و اندر کلن
 حسنه ممتاز اولان خوبان دهرک سردری
 سولیله بکوز مدحی شاه حجامندر کلن

دوستلر بیک نازله اول سردو قاندر کلن احمی ر میغالیم اندین مستدر کلن
 جانه کلکون آیه شهر بکوه جولا ایلین طوطیه بیک قان اید بدم اول قاندر کلن
 دیدیلر جور و جفا سی جمله ترک ایلین بن دیدیم جاشا جفا سی بی نهاندر کلن
 دیدیلر صبح کوییک روز قیامتدن نشان بن دیدیم روز قیامتدن علامتدر کلن
 دیدیلر کم مدحی نازیلر بر دهر کلور

افتاب
بن دیدم کلمه جان که افتاد بر لطفش در کلمه

اولدم اسیر جانده اول شعله بن
ویروم کورنج کوکلی او ایچ وینده
بوی فایر سمنندی جان ومانه
باغ محبت بجزوان کل دیکنده
اودلان یا نسوا اول بنی چوق یا ندر
آجیم واروب بودل درد منده
السون ایدر سه غاک یا ستم جوهری
کامل عیار اولو پدر رم آشمو فنده
بر سر و قد لاله خدو کل عذار ایل
صالحندم صفایه صحن چمنده بن
تخلین ایدر سه نظر کر خسر و سخن
باش اکرزم جهانده کمال عجزده بن

مدحی کمال شعور سه سلار شک ایدر

اقران اچمنده محبتهم اولدم سحنده بن

دل مشاییده ایدر بلف سمن بوی
مستمنده ایته ی بنی حاصلی کیسوی
تیر اهرم سپر چرخه طوق منده عجب
قامتم قلده ی کمان بو غم ایدر ی حسن
خیل خوبان جهان نوره کور نمز کور
مهر نور کور شور باک هله روی حسن
عقلی یلدر ایلدیر سه کلمه نوله
سحر ایدر الورا نی غمزه جادوی حسن

حسن خلقن بجه وصف ایلدیر مدحی کم انک
جمده وجهی حسن خلقی حسن خویشی حسن

جسیم فلک مهر خلدن پرنیا اولسون
جماک فی المثل آمینم عالم نما اولسون

نار عشقه سوخته باذرین جسمی کم
مدحیا گنگره عرسه و خانم چستون

هر کورن نور تجلی اول رخ مسابین
ایله ی قطع نظر فرسید عالمنا بدین
ست جام ساقی بزم از لور جان دل
انگیزن فارغم جام شراب نابین
بهشت بابینی بهشتک کبریا و عطا
استانک با که اما یکد بر هر بابین
چشم مسک عالم روپاوه کور سیدی
حسره دکن جسم نیم اولمز دی خالی خوان

جان دماغی برادر لول بوی و غادون مدحیا

بادوسج اور دقچه هر دم زلف مسک نابین

موج هر بستند که حق چو محمد ممتاز نمایان
آواره قلوب الیه حیران ایده جان
م بخت ایده بن سن بنی عربان ایده جان
حقا بگو که بردم کله ای که هر نایاب
م معطر بطیوب بزم فراگنده و مادم
دول نار فراگنده با فرب کلخن تنده
م مکی از لوب بزم ملاحظه ضیاع بخش
م مرد ملک ایده ب خاطر عشاقی صورت
تن حجر کاید بر قفسه دوندی شکند
ای مرده لری زنده فلان عیسی نام

زنا را دلدی کل روزیکه قر شود دل مدحی
 غالب سن انی مرغ خوش الحان اید جگسن
 موشی که هر مصرعدن او لک حزن ^{ایلیسون} حضرت فضل افندی ^{کامیاب}
 حق تعالی قلبی سرور و خشن ^{ایلیسون} حضرت دشنلر کرمان و نالان ^{ایلیسون}
 رخصیم حق انیلر که همسال استون ^{ایلیسون} یک بنی بر لب سر کو یک ^{ایلیسون}
 خیزم اوسور هکله ارند بنی خاک ایلیون ^{ایلیسون} صایع استون جسمی خاک اچره پنهان ^{ایلیسون}
 لایق این طر محرومی شاد ایمسون ^{ایلیسون} بار سوسر کو کلی بقیمو پریشان ^{ایلیسون}
 آفتاب دلدی مرغ هما پرواز او کو ^{ایلیسون} فرقه سایه لوب عرش او زره جولا ^{ایلیسون}
 بیغ فلک او زره مراد ک مصری اوسور ضیا ^{ایلیسون} دورک کجن خدا بر ماه تابان ^{ایلیسون}
 یا الهی دیرم هر مده دست تدبیر ^{ایلیسون} کوره الطافنی دایم فروزان ^{ایلیسون}
 ابر لطفی چر کور دایم فلکده باشم ^{ایلیسون} متصل از خدا لطف استون احسان ^{ایلیسون}
 بار اولوزنی و لک یارینه صالم لری ^{ایلیسون} اول ملکه کم شکایت استون افتخار ^{ایلیسون}
 بر کرم کاین در ^{ایلیسون} فضل افندی مدحیا
 حق تعالی معرفت ملکینه سلطان ایلیون

که اچر که ستر ایدر کو کسن اول آنا زو
 دل کمند زلفه دلدی ارک اوشلر ابر
 یوز دیر تر کن کو لوسر ارم ابر غیا
 راستی بو قول عشاقه مناسبت بحر
 نامه و شکینسی سیر اندر را چازو
 مرغ آواره خلاص و لسونی چک بازو
 داد و بیداد ای ستم شول غمخوار
 بوسه لک شکستن بزه کو ستری اول بازو

زاعده که مجنوح اولمق دوشم شانه
ای بهما طلعت قاجو مبع حی کبی شهبانو

الور لبر عقله فکر منم شوال چشم شوال بر
نه سحر لبر سماند کور کیز شوال اکلی قاجو
بنم کو کلم کوزم بدم اچلر اسکت چشم من
ملالت دفعه دیدر بر رملدر کر چاقو
ایکلی چشمک کوز اچد مرزاور ربر تر شکانی
الور لبر کوز کور و جان عزیزم شوال ایکلی قفلو
دیم جابا جاکلدن سب زلفکچن کتنز
دید یسکین سنک هر روز کی اختتام اندیشه
اویار کی خنجر نه جان ویروب دوشمنه لبر کو کلم
صوبه پیریدری مدحیا عالمده رنج صیر و

دیدن باران اولوب یاغ سر شکم سوسو
اول بوی سیدی کلشنده طونز جوجو
واریه پیرچه غبت قلمش که حبیب
سک یقی کوردم آوار کز دی کو کبو
جان و ماغی بویش بویله معطر اولدوغی
زلف منکینن جبار کطا غمتنن موبو
یوزنی دود سیاه هم قلدی مراک سباه
اولدو پنجون اول قمر حساره هر دم
مدحیا طوفان اولوب عالم غراب طوتی یوز
دیده دن باران اولوب یاغ سر شکم سوسو

اشک چشم کوی دیدری ایلر آرزو
تا ازل کو کلم ان دلدار ی ایلر آرزو
کوزلرم بیدار اولوز تا صبحه دکل انجم مثال
اول ملک حضرت قمر حساره ی ایلر آرزو

کل زخمه غمک باد ایلدو کجه دلبر بیل دل دیمدم کلزاری ایلمر آرزو
 قطره قطره دیمدم آتور جکون خون غم چغلیوب شول دیده خوباری ایلمر آرزو
 کوزه چشم منی قلب عجبی مدحیا
 اسک چشکم صو کبی دیدری ایلمر آرزو

کوکلمر بیک جانانی ایلمر آرزو حور و غلما استمر جانای ایلمر آرزو
 قاره ز لنگدن کجوب لعل بیک طلب نشنه کوکلمر چشمه جیوانی
 بریا لک بوز لویه و شدی مرغ دل پریشانی جان اتوب اول آتس سوزانی ایلمر آرزو
 بونه حکمت عجب جان عزیزم متصل مرده یوسف کنعانی ایلمر آرزو
 کینج محنت ایچره قالدی مدخی شیدا درین
 نچه ملید اول شه خوبانی ایلمر آرزو

صورت لعلن کور بندانیم ندیدیم دیدی درج دما عده نهان در عذر
 نچه یعقوبی کرمان ایلیوب کوزدن چهره کوز کاج ای کوکل اول یو کلیر هیز
 کوروب کاکلر تارین دیدیم پریشان ایلی دیدی مسکین خطا ایلمر مسکین
 خذک غمزه کس کور دکه دیدی مردم دیدیم بنم جانم الو بکام و کوب بوم و لندز
 بیاض صحیح روین کور بیا کل دیدی مدحی
 یه بیک لاله دریا کل یسیم دیاسمند

مآب ملدن رخلرک کلیرک آل اولمش نه
 بیل آسا کو کلر سنوریده حال اولمش
 ای بری شانم بریشان دلدی چچکم
 کاکلک درنده اندر باپال اولمش
 سیرید بآبینه قند بقا لعلکی
 شاعرک مرغ دی طوطی مقال اولمش
 سوبلای خورشید انوار تجلی اهلش
 ماه تابان کون یوزک قاشک هلا
 مدحینک قلمبسنده خود کرد کدورت یغمیدای
 یازدوشدی پوته عشق کچره قال اولمش

سیرای دوست بکاجو زردان
 سیرا لکلی سورسک سیر احسان
 زخم تیرک بنی طاقت ایدو پدر
 مرصع لعلک ایدکل اک دربان ایل
 بی کنه ایدی بنم جانم جلا و شرک
 قنق قنق ظالم دیرا کایوق بره وارقان
 نالک ایست از ارجی ل اولکل
 کرک اغل کرک ایلک کرک افغان ایل
 برک جسمن کو تورای باد صبا مید
 انی برودده جهت سرعنه سلیمان ایل

بردخی ای مکوررم بنی اغیارل
 یا قرم کو یک سربو آه تشبارل
 هیچ بیرنن غنل لیل ایدو نغان
 صاکورن کلش ابره متخل سن فارل
 دمدم حجر لعلک قان اولدی جگر
 باکه امسم قلک شول لعل شکر بارل
 یارقدن سره بکرمتک نای غبان
 بواکا غایت کلیمی شیوه رفارل
 ساکه مژده کم سکون اغیارل صیامتس اولکل

شاد اول ای مدحی مشرف سن به دلداره

د ل

بلرم عالم نو نور اول لب بر طنارک عقل و فکریم غارت نموده لر زمازله
واقف اسرار اولوب رود و درونم کیمسه بلرم عالمی اول غنمزه غمازله
کوز کوز اولدی نالیدن جسم اچلم کوز لرم او یخوئی غالب اولوش ایشلیک سارله
همچنان اولوق میسر اولمندی بکجا کلشنه عالم احره اول کوزی شهربارله
او قیوب خیل ملایک رو حکلی شادایده لر
بو غنزل نامد حیا سقف سایه یازله

فانی بی پیغان لطف ایست در میخانه همت ایله ساقیا حقو دستمه سیمانه
رخز کله ال ایله د ب کو کلم شکار آید کینه شموه یاند رمق در سک غالب پروانه
خجلتند قعر در یاده نهان اتمش اولون شمسار آندی سنگ لولو و بسک در وانه
شعله بیدم خانم اچشدی می حمر اکبا قنده کوردم دیر ایدم اول کوز کری
کون بلوغدی باشنه مدحی زارک فی المثل
بر کچه ای مشرف ایلسک عمنانه

رخز ک کم دلبر ابرک کل خندان اوله کلشنه مرغ دل بیل کبی نالان اوله
ارزوی رلف و خط کله اولن عا شغلرک بر خاک مزار سی سنبل در یحان اوله
در دند انخله لعلک یاید و بقیان غلسم وانه اسک چشم در اید مر جان اوله

حسن میدانده چو کان ایله زلفش آدماه
اگر خورشید فلک برکوی سرگردان

چین زلفکدن سنگ دم اور سه مدحی چین بکر
اول نفس اناس با صبح مشک افشان اول

عزم غربت ایلمدم محب غم دلدار ایله
همدم اولدم ناله و فزاید واه زار ایله
یا قدی یقیدی خانه و صبر و سکونم نسیر
بلغم عالم نولور بؤه ایشبار ایله
برکن جسم عشق صحرای سینه صالده ای
سیر باغ کتمدم اول زلفی گلزار ایله
محمد در درو مجنت احمد محمد رشک تر
یار اولان بولور در ربن عاشق عجزار ایله

صبر طاقت قالمدی اولدم دیرلدم مدحیا

عزم غربت ایلمدم بهر غم دلدار ایله

جانمی قربان بسم نوله قاشک یا نه
حمد کده کم ایرشندک بنه قربان ایسه
قولرک دیرر کورب آینه رخسار کی
چشمه زحمت بویله پر نور ایلیر زبانه
قسمت آیت کده ازل تا کم و سیر بزم نزل
سلطنت سجاده سی و شمشاد شاخک پانه
التفات ای اعتدال و زره او شاه عاود
قولرک بر در احسانی فقیر و بیانه

نعمت لطفن کور نلر و بد بیلر کم مدحیا

خان مراد کی سفره سنده حشره دکل آینه

عسخر اولدی کجیدی کونم آفرین
بردم مصاحب اولدم اول کلعه دار

که عشقه لاله کو کلم الور کاہ چشمم دید
 عالم نولور عجب بنم اول شویہ کارل
 دنیا دن ال جکوب بکا اولک صفا کلور
 کورکدن ایسه متصل اعیاری یارل
 باغ جهانده سردسهی کبی نفس
 صالندم هوا یه ایوب برنکارل
 مدحی چسند اول یونی کلزاری کورمدم
 طولدی درون سینده بکون فارخارل

تیر مزک طوقندی دل ناتوانس
 ای فاشی یابا کیروب کیرم قانده
 لودیشک کورنجه کوزم در راقیده
 انصاف افندی دیدیه کورنشانده
 جانان غمیده اکلنورم کچه صیودک
 کل کورن سراقی اول دفعی کلنرینانده
 یارم کورنمز اکلنرینم ترنده جانم
 کیمده شکایت ایله بن یار جانده
 مدحی کبی پنج قوی وار برده بنده سی
 کیملر قول اولمز اول شه دارانسانده

دارد اخبار سنک فلانکه محمد سبد
 هوس جنت کو یک ایدر ادم حسنه
 سئوق قائله سنک ای دریکد اچین
 مردم دیده دو کر اشکی در زهم حسنه
 جرح غدار کایکین مکده الدن دلا
 پنج سهرابی هلاک ایلدی رسم حسنه
 کیره لوم معرکه عشقه دلاور لک ایدو
 رخس طبعی سور لوم هر یکد یزیم حسنه
 واعظا بر نظرات اهل خرابات کیره
 اک کداسی کورنور بر شه اکرم حسنه
 دم اولور الدن ایتدن دوشر جرمه مثال
 دم اولور عیش و صفا را ایدر زجم حسنه

مدحیا پسره زن دهره کوکل و بر صفتین
ترک دنیا ابد کور سندرخی او هم بسند

کوکل میچیزه عسکر منید پر صفا ^{اوله}
تجرو ملکنه ایرسک بو کار دباری ترک
بو کون دنیا غن چکسک غم جبرانه صبر ^{اتسک}
دلیلم اولیا و ایم رستم آیه نصرت
او قیوب متصل قوم شیاطیننی زبون اتسک
محصل مدحیا دلدن شور سمه بردعا اوله

درد دلداری دلیسم با که بر آدم اوله
عیریه بان ایرنسوب غصه دن از او اوسم
خاک راه اوسم او بولده نیچه یلکریه اوسم
باری بر یجن بزیم صفایه ایرسم
عالم اغلام اکا یا ستمه حدم اوله
جانی باره فدا ایلیچک دم اوله
تا که بارانده تن قطره شبنم اوله
جرعه نوشانی الک سعیدی او هم
روز کار یه بنارم دخی افلا که جتوب
مدحیا خانه دال کون کبی خرم اوله

بر سنجه قنک ظولدی کوکل ورد و غمیله
چون کوردی کوزم می بکر اغیار له اوله
هان چندی روان اولدی کوکل قالدی ^{غمیله}
قان اولدی هکر کوزر بر یکا قندی ^{میله}

سبب اولدی او شمه بر غنمی ایلدی قربا
 قربان اولین بنده انک اول غنمیده
 هر کس چکه مزبانی اول قاسی کمانک
 دال اولدی قدم چکه زلف حمیده
 مدحی عجب مست خراب ایلدی اول یار
 شول کوز لر ایلد رخلر یله غنجه فیلده

اول جوانکای عی یوقدر عاشق شیده
 طایمور سن ای کوکل سن خنجر الما
 سئو یله تصور ایلش نقاش قد رانکیم
 حبه نقاشان عالم دوشد یلر سوخته
 بر بوی سرور و انک باغ عالمده درخ
 دل گرفتار اولدی کندی قامت بالا
 یاندن عشقه گرفتار اندک ای دل کندوکی
 خاطر کده یو غنکین دوشد کج غوغا
 جان و باشم بولور بر مکه ایهال اندم
 بلزم بند ی سبب و لدارک آه فنا
 یانرن دایم نغم مهر و محبت در بنم
 آسمانک با قزم مهر جانا آرا
 کار و باری ترک ابد و بچم لباس ردن
 باش اچی یا لک یق دوشدم عدم صحرا
 هر آستر سک غذاون قل منای کوکل
 عالمک با یس اک صافق داور دور آه

بر عمل فکری کرک و نیاده آدم مدحیا
 اول عمل لابد کر کرد و میشنه دنیا

اغلمن دبد و دن چقدم غم جگر اند
 بلزم عالم نولور بودیده کر باند
 بزم غزه کردن آغوی حیا چشم تر
 اولدم بر دم مسرت صحبت جانا ند
 طوطی ده یور جو ایلر عاشق غنا
 کوکلنی ساد ایلدک بر کره بر حسانه

هر چه دیش فالدم بگذر خاک راه اولدم که می فرساید و سبک پایند و سبک بنه و در
 ایله وادی ظلمتده فالدم سیری اولدم بر کون معارن اول متا بانه
 دیرد نیز بر باده تا باندن جدا قلندی ایسمانک صحنی بوزجم نوله افغانده
 مدحی کو یکده مهمان ایله جان ویرسون سکا
 حجتی معتببول اولسون ای قیلم المذ قربانه

ناله ردن سینه مزنی کنی نالان اولده دیده غمدیده مرمر و مده کریان اولده
 دل وصال یارله بر خطه خندان اولدی کتده و کنج حرنده مستاد و جبران اولده
 بجه و دوندی شهر اچنده قانری عاشق کک بطرفده یار چون هر مده بیک قانی اولده
 لبارک یارینه ایلر باده لر یوش اینه بن مدامی لعلک اسرار یله جیران اولده
 خوان غمدر بزم فرقتده غدا سی مدحینک
 ای قیلم اوز که لر کو یکده محسمان اولده

دوشمنه کاکلک جانان جمال دشتا اوزره یسکی سایبانم قورمش استا اوزره کل
 سر لعل ناب اولور چچکلر شاخسار دوشمن بر تو لعلک و رخت ارغوان اوزره
 انی قوس قزح صحنه کورب بو جرخ میناوه شرار نار اهدر چکلر استا اوزره
 دیدی جانان سک کویم سفالن باشک تیج دیدم و الله بانه نوله باش اوزره جان
 بلاغت تیغنی حکم سمند طبعی مهالدم
 طیارن سحر حیا داروم عدوی بد زبان اوزره

د

طوشتوب کاکل دلداره مثال شاد   قیدند اولدی کوکل لطف عافشانه
 کاس برنجیم فانه مد اول مهرنیر   کون طوعز با شیم هم روشن اولد کاشانه
 سرز و قلتر ایدی واور ووار ازل   شمدی میل ایلدی کول و لبر عالیشان
 کوزلم قان ایتدر لعل لبک کور میلی   محنت قل و میدر ویده خون افشان
 یاقدی حجاز عشاقی خضر کیم قش   ویدر خیره کیروب صودیر بس عطلشان
 واعطه میکده ده جام مصفا صوبچن   کو تر و بایغنی یا هویدی می نو
 مد جی برشم دورانه ووشروکل دلی کم
 طرزی شایانه انک سوز لری ویرشان

ه

سیل سرشک چشم قافوشدی پیواره   باد صبا سلام ایر کور سه شهر یاره
 اشکله زورق تن بریده قلتر آرام   کجیر ملا محنت صالیدی بنی کنار
 راه محبت اچره قالدیم مثال سایه   کند یالیم ایر شسز اول قاتجی تیار
 برشته بوی زلفک ایردی مشام جان   قلدم لباس عاری کل کبی باوه پاره
 حالینی کسمه بلنر مدحی زارک املا
 باد صبا سلام ایر کور سه شهر یاره
 موشخ کیم برینک اذکلی حرف است   خشم نمایان اولور
 محفلتار بانشه مهر و وفار قلمغه   جرح ظالم ده دور با شکر جبار قلمغه
 محسرت لعلکده ابرو جان ویرن   ای طلیبت دول سعی ایت دوار قلمغه

نیر محنت المورخوس مقصای منقش
 شایه خوابانین جوید عینا عرش است
 میوه فروخت چنانکه عباد انوار
 باشلسویر جالده سا که دعار قلمغه
 مدحی بجایار ویم مرده حجت چون البر
 کعبه کو یک سیر با که صفا از قلمغه

عاشق اولدر کله و سره بدلا
 عارف اندر کزه عالمده کدا
 چشم سر کون مرز سر غدا و سر عین
 باوشه سر کور و رز بر هفترا شکله
 برین خوب جفا و تمن الله تا بر
 ملو قنور یه مرده بر قضا شکله
 ظلمه ملو لدی جهان جور و تم اولدی
 اهر منکر کورینو خلقه و با شکله
 مدحیا بر کون اوله طلعت یار اوله بدیه
 عالمه شعله صله ستمس فضا شکله

لب غمشک اولمش کم میاز لک شتوده
 حیایار ماغناک عینی نهال اوش قور کوده
 شهاب ساران اخی خلی میسر ایکی اسیر
 قراصا جک برشان قل مصفا بر صوره
 ختن آهکسید و برسم خطا و حشیکه جا
 بو عشو و بو کرشمه بولقا یوقد راهوده
 کمان شقی بر لب آب ر بهیکه شکستیم
 نیمه رستم زار نه نسبت زورده
 پنجه مدحی کبی عاقلدی بحسنو ایدتم
 نه حاله قو مش آ یا خدا اول حسینم جاوود

اینک کس که بگزینش عرش معلّوّه   عجب نور محض او را لطافت چنان داد
 مشک سینه چیر اندازد بر مهر ملک بر کردن   نظیرش کور مدک بر لرا کند بیاد عجب آه
 خلاصی بیک چون مرغ را دم بوی کسا کنند   دل آواره مرز قالدی کی بود زلف سمنه
 محبت جز نزد دشتک کو کل دهم اینک آما   وجودش در در قضا غرقه دیر رسن بود یار
 قول در مدحی شنید دیو لطف ملک یاد اینک
 بر لایق او آید ردک آبی افندم سن بو نیاده

بزمی هر دم که پیش او ستمکاره   بزمه بطوقه لم خنجر دلداره هله
 تیر مرغانی کلوب چندی کرد آما   صبر یابی چکلوم بزدخی بر باره هله
 سنده انصاف اید ای غمزه سنی نلر دوچی   اجیه خوره قدر بودل بیاره هله
 ز غمته کبر بنم قلم چون حکم امک   جور و فقر ک سزه عاشق غمخواره هله
 یاره راز ریه مرز کجسه لاول یاره ولی   ولی محروم کلی کو ستر بوری اول یاره هله
 دلبر لطفه کله مرز امیک باری کھی   عشقه بر نظرات دیده خون یاره هله
 نقد مست می غفلت اولور سک مدچی
 دله کی راز کی صغله دیمه اغیاره هله

کیم یارب طلبی غله بار ایلیم   کیمینه نک دلدارنی اغیاره بار ایلیم
 چار یارب صفا حق الهی دنییه ده   کیم بیمار ایدوب حق بولیا چار ایلیم
 کوز کوز ایدوب سنی داغ فراق یارله   نزد محنته بنم کو کلم کبی زار ایلیم

زلف دبرده اسیر دوا در حیرانان کن
مخ جان لطف دایم ایل بردار ایل

مدحی شیدا پی کلتر سوزفته زار ایل یوب

بیل شیدا کوی بد طعنه پی زار ایل

کلدی چون ناز ایدوب اول لبلی اهر عین
کلد و سوزنوله کلشنده بو کون هر عین
حسنه حکم علم باغ ملاحتده نوله
شیدی اولدی عین خیلنه سرور عین
خیل عتاده جندی سین سیر حین
جیش از باره چکوب شوقله لکسر عین
نچ چاک ایلسون شوقله کلتر بقه سن
صست اولوب الدی ال نازله ساغر عین

اند اچر سیم بریدر کلشن عالمده وحی

مدحیا بتمدی حشر کز بو که بکزر عین

سینه سوزاندن افلا که چکدم دوداه
کوردوم اول کون یوزلوی قش کوکوشیاه
وصف رحمت این اکن شویله حشر دوم
تا جی افلا که اندی اول مه زرین کلاه
کعبه چون بنم قبلیم حجابنه شویله بل
استانک خاکیدر سر برده باک مجکاه
یا کلور کورس یوزم یولده چتر اغیارون
شیر عشقه فر شوطور مرزوبکم کرده

مدحیا جورندن اول یارک شکایت الیه

شاکر اولسه قولینه ظلم ایلمز بر باد شاه

غرق اولوردم اشکم اشم آتش افشان
یا زایدم اودلاره کردیده کریان
نیدو کم ملجودی کیم برزم شوقله شها
دل فراقک یا دیننه فی کنی لان او

کعبه حق کو بچک تر سینی او مردم اگر ای بری زلفک کبی عظم پریشان اوس
 یار جو رندن کو کل در وی فروزن لسته غم کاشکی تا حشره وک بود رده در مان
 ای یوزی کون کو کلره جسته غمی و دهنز دل یوتنور حج اکیده بران اوس
 کبش جانم سا که قربان ایلم شول شغل کعبه کو بیده بنده اوز که مهان اوس
 مدعی قتل ایستکه عهد ایلمش و لبر
 وعد و وصلک کبی اولد اغی یا لان اوس

حال بلبه بزه بر اهل دل اوم اوس صاحب علم و حسن فاضل عالم اوس
 اکلسه کنی اید فتنه رموز عشق شمس بریز یا خود حضرت اوجم
 می کبی بکرتو یوب کاشنه دهره اید طنبوب جوش و خروش ایتوب اوسم
 جرم عصیان فتم ایلم ظاهر باطن دل پر غم دیده سی بر غم
 بر نظره کوز اچوب کور ایکی دنیایی
 مدحیا است بزه سوبله اوم اوس

دل دیوانه مرز زلفک عسله ای جفا بشه نه سحر اولدی اکا بلکم دوستدی خیل نشو
 خدنگ چشم خونریزیک با قان اغدرم تر غم قلدی جفا من درویش دریش
 پریشان ایلم که عظم سنی سودا ره هالک صیقل ز بجزیریدر جانا اولجی باکراندیش
 عجیبی اعظمک پندی بصره فانی قلم کو کل بر سر چه در کویا تحمل ایلمیش
 نادر چه قده مدن باوه چکسم مدحیا مردم

سوی غنچه اولدم دوراوردیدیر سینه

ولسه

تن خاکواره محترمه بر روزگار له صحیرای غنچه رقصه کیرد بپغزار اول
 دایره جهان با سوز اولسه غم و کل خونم بود که قهرم اچچی تنگ و نار اول
 سن صاندک بلبله بوکروایشلر ک بر کون اولاکه کون کبی هپاشکار اول
 مشکل بود که اول کل خندان کوریه تن مجسده مرغ روان زار زار اول
 نوس ایلیو سئل آب صفا صاند ونگ ملیم آخر غنچه بلکه سکاره مار اول
 عجب عزور و کبر و نیایه صحنین دار اولورسه آخر آنک سیری دار اول

مدحی شود مکه مرغ روان جعقن اسنیه

دشت قناده تن مقنسی مار مار اول

ار او در سیرتد حسن قیمت قوبره دشمنی طایغ اسیده نیزه غیرت قوبره
 لطفایه خازمه اول ستم لاله عذار کله مرد ملک ابر کیمت قامت قوبره
 کچر زار اولورم انچون جرح نلک بنی اولدیکه اچون ابریه بر آفت قوبره
 اله اتم عذابت باغ رکله شایه باد و زفت اسبچک سبب ملاحت قوبره

مدحی بر شایدمه بیکره ویر کوکلکی کم

عرض دیدار ایدچک دله محبت قوبره

نظردن دور اولوق لدم درغبار غریبه محبت ایلیو عیسی و شریته دل آوید
 وجود صوفیه دیواره دوشمنلرک بنی اولبت کوربت دم خیال ایلیو صوفیه

دما دم تنج قهرک بغرمی یوز بار دایر کن یا قوب یاندین اسر بر بچادین فرغنده
 کوکل رآه مجبده عبار آکوده اوسن مجده نه کور دم نی غرنده رغنده
 بوکون مدحی فز آیه صا رسن کر چه ای سر دم
 دیم رسن کم کر بیام طور یار بن قیامده

جان کوزید اول مکتبم کوز بنده فاشنه
 کل بجانان اغلده کیمه کوزم جام فیم
 المیزه صیون دیدم چکدک ایغ
 ایرسون باسینه یول طایسی صفتن مرون
 آفرین اولسون ایلک نیشینه و نیشینه
 بک اکتدک ترجم کوز با سینه
 آغواقه ک کوز کوره بن مینا ک
 نه هاوره باسینه صا قشونانی یولدا
 طفل ایکی بند المین سپه و جواندن حاله
 باغ اولوب آدم اولمز ابره کر سید پاشنه
 دستگیر در قوبر معان نه کیم
 سام و زال در شتم و قاهر مدحی عجب
 آفرین دیور قیاسید ایلک اغرا سینه

میان عین و دور و جبهه

بخا بر در دور و نیم یلی بار اوله
 دامن خا بر لهر کلتری بن نیلین
 کور سینه تخمین هر چه او بکوزنی
 بارون ثقلت ایدوبت و سکنه
 عارف زنده جهان واقف اسرار
 پاک دامن بجا بر سینه بخا روه
 صبح و دل دیده باجم کبی سید ابرو
 عاشق صادق اولن قانع و پزار

دوچ و لدن در ناسته اید روم ظاهر
مدحیا کو هر سواره خدیار اوله

صبح سعاد ابدی سا که یار اوله
اچسک شراب لی چوب صبح کلشنه
دور فلکده مه کی تابان اور زحکه
قولک افندی بوینه صالوب حمال ایش

بزم صفا بوید صفا وار می مدحیا
جام شراب ساقی لاله عذار اوله

غنی و شکر اولو جانم بغایت لاله
بیک کز اولمکدر بجا بر کز سندان ایرقا
کلشن کو یکده کوردم اعظمه حاصلم
بن دیم جور کز ندر سن دیک لطمه نیا

مدحی دور المیک پای قدح جود و شش
کندی سهدم اولمک اول عاشق غمی ارله

ای باد اگر کز سکن کوی دریا به
بن فزیه جمالن کور ستر مزاول قمر و شش
اطف است لام ابر کور اول شوق و شش
طاوت کور مک او طر بر فزیه بوج و شش

سوزی طغی سوزی طغی سوزی طغی
کلشن کو یکده کوردم اعظمه حاصلم
بن دیم جور کز ندر سن دیک لطمه نیا
مدحی دور المیک پای قدح جود و شش
کندی سهدم اولمک اول عاشق غمی ارله

بزم بلاوه دوندی بنیستد بکده شور
 جسم بیغی تا اوصوت حزینی نایه
 لطف و تم ماعن با که سوال آیدر
 بیر لسی فوره دن کم بریسی بی نهاییه
 لغت گزادلسه آجندانی طبیبیم
 زهر نکلدن اوز که مدحی بی نوایه

مهر خا ندر و میشلر الکه
 برج میزن اندر و میشلر الکه
 ملک رومک خانجی بر ویدن تمام
 چینه خا ندر و میشلر الکه
 زلف شیکون اچره قاره کچوده
 ماه تا با ندر و میشلر الکه
 ایکی حاجیلر در راقش لک
 روم سلطاندر و میشلر الکه
 طبع مدحی انده جو لان ایملکه
 بجنشی مید اندر و میشلر الکه

بهر کم مالک و کلدر بوبله بر قاجا
 سر و قد مهوش سکرب و شلر و شلر
 بن انک اول مست کافر کوز لرینه
 کیمدر عاشق اولمین اول کوز لری
 اول مه نامهر بدیه مهرد و فالر غیره
 فوره و کلومهری بوق اما اول دیوانه
 عیدی کولکم شمشیر خصل سپاه جبار
 کاربان قونزوخی بو خانه ویرانه

دارمده فادر دل سپردل دل مجانیه و سیکر اولسه بجا کله نوله منجانیه
 استماع ایلر سوزک دل طفلی لاله کلمه عاقل اسبک و اعطا بند ایلر دیوانیه
 نوجوانم کو کلمی عقیده که دو نوب بریا قدک کج کسن لایه کورسن برکون اول ویرانه
 آتش خسته و مادم جان یاز یازم ز دل بال و پر قیامت پر و اوق دلا پر قیامت
 عشق و لب سرد حیا و لدن چهلدن بکر اول
 باده دن جسر کر آرزو یوق برتهی پیمانیه

نامر او اولسک مراده ایرسک حق جهان اشکاره کورسک
 و امکن و سبب تعارفن چکنو کو کلکی بالذات جعته ویرسک
 بر ولایت استینک پان او یوب روکی کج عشقه سورسک
 بنلک شهرین سر ایشیکه باسنه طایفه طاشی یانسه
 ماسوادن مد حیا کوز یوسک
 حق جهان اشکاره کورسک

بونده هر شول شیکم کرمه حقیق یوسک سوز لری کور مز اوله کیده متعالی یوسک
 قانی بر مرد خدا راه محبت شه کون طوغر و بوجفت داره بقیه صانع و شوق
 هر که اصحا غرض ایدنی قتل ایده دلا آفرین غیرت پاکینه قوت تلک
 ای طالب حق کز نه بیا بانه یور بلکه شول ایزه دوغ کس روح بونده
 مد حیا شوبله دیر ملک کرک عالمده کشتی

ترکدن آینه قلمک مجلا ملک
 پاک و لوب هر و جمله دیدار لایق
 عمل و فکری ای کو کل زرق و ریاق
 ترک نام و رنگ ایدوب عشق اچره فانی
 پنجه غفلت می مست و خراب بکسی
 فکر عینا ملک بر خطه ایق اولسکه

جان فدایم گرک جانانه دیر سن مدح
 کلسک ای عاشق بو کون قورکده صادق

ای دل اولدردک بنی بنسده یه جان او
 چون الکدنا ایس کلور برودره درمان
 طالجورین ایرمدین عیان عشق قهرینه
 قطره ایمن سعی ایدوب بر طای عیان
 استنای قلسک خیل سکان دیره
 چونکه مردم ز او سن انزه یاران
 تیغ فرقت باره باره قلده لم بعزم باشی
 سخته غیرت یومیدار ای شسته دل تان
 ملک نظم جالشوب تیغ بلا چکسکه
 مالکانه مکده ایدوب سر سحرخان
 آه سردک پنجه برودره برود عالمه
 کاینه یا مقلد بر نار سوزان

پنجه برود خلقه مداح اوله سنن میا
 حق رسولن مدح ایدوب حسان دوران اولسکه

مطلبک کرحی ایسن طالب حق اولسکه
 غفلتی ترک ایلوب کند و کده انی بوسکه
 بوستان دینکد رجانده کلدر و یکوب
 سوت استغفار له ایدوب قلدی حبسکه
 کلشنده اول کلکد و رایتی چونکد زنگار
 شول خزان برکی کبی هر دم صرار صوبسکه
 چون معارف درنه طالب بکرسن ای کوکل
 صیون غنی اصل و لوب عیان غسق طالسکه

حلقه قریشونچ بر بوی و هوپی بی مال
باری بندن مدحیا کلسک نصیحت اسک

و

عباد قل یوری حق سکا امر اولی اشله
یابنده قالمه ای غافل بوذعان و بودا
شومیه کم اکلا ییزقوبار مایه کوجک
سکاکم دیر سبی نادانانی واریوق پر
وجودک خلنه جوی برله صولر دیر
اجی بادام اغا حبینه صولوستفا لور اشله
کشینک ظاہر عین کورب باطل خیال
وارانک باطن یوقله بیلد برکزه ویشله

یوری مدحی کبی سنده تیر قدح الیدک خلقی
هذ انک صفتہ و انی رسو کک مدحنه باشله

او ییونک یوزن ای دل آه و افغان
چونکه عزت اچره سن شام غریب اتسک
کنج اسرار خدا دل مخزننده کز لودر
وارانک کنج اوستونه عقلی کلیمان
لک عقلی چکوب نفس اقلینه و اسک
کاکستان ایللرین جعبه بیلد ویران
اتشین راره سجده ی کوردک چو
اول محوسینک طور اغن نار سوزان

آدم ایسک مدحیا اشبوانا نیت ندر
بنلک شهرین یقوب آلانا دتالان اسک

ای دل اداره کلسک سن کجا بار اسک
همدم اولسک آهه بار بودار اسک
ای سپاه عشق اولودر دینه بیمار استی
صفا و دانال چکوب رد الید بیمار اسک

جند عصیا و کنه کوردک زبون اندی سنی تیغ استغنا ایکن داغی و کارا و اسک
 ماسوون مرد سیک قطع علاقه قلنسکه عبد بمقدار ایکن عالمده خو نگار
 مدجیا تو عیبکی کور سنیک خلق حنا
 سن خدا نک قولقوی عیبینه ستار اولسکه

اور ششم در کا هنده یوز یار چو قشیدر تنده اوله یوز یار
 طول نور کج کون شول کبوتروش یوز بنم کبی دوشکون آوار
 قلم طورش ایدر شهادت زلف مشکینک اول یوز یار
 فرقت و محنت باکیار اولدی ایر مدد حینا و صلت یار
 یوز کون اولدی کون یوز کی کور کندی اوزین اور حکمی دیور
 اول طبیب جان بدن ال چکدی اولمدی چاره جان بیمار
 یار اولور قاره اول کل عینا
 رحمی یوق مدحی عاشق زاره

نه کوندر اگون اول کون آه اولیه اول یوز کناه اول کون آه اولیه
 کنش کبی بونده یوزک آغ ایکن برایش اسلمه که انده سیاه اولیه
 ثوابک کورنیه کوز که چوقاف اودر کاهه وارد قده کاه اولیه
 سنک قندی کوکلک کوزک و چیه بقایه بچون بر نگاه اولیه
 بچون عشته اوار ایدر سک سکا در میکه سجده کاه اولیه

قنی حش عاشر بر اهل فنا باشند فنا بر کلاه اویس
 ولا شوکد شریک بو بختی اکا حش وار ماغه راه اویس
 صقین منصبکدن دو شریک صقین بو جا یک سک صکره چاه اویس
 چالش مدی زرنگ سپاهین طغیت
 که تا عشق جانان تباه اویس

عارف اودر که بار اوله بر پاک ذات شریف کوشش امر صفا
 کللی مجبانه ایلد خردی اولنده و کلام کلام بنم کلیات
 هرگز برید قالمزید کللی اود کوردی قابل ایلدی حجت و امر و برک
 بیفوش کی قلوب کجی بر خرابه قوشق و کلمی قوشق و کل بیایله
 یرمه حلای غافل ایلک احوالی فرق ایلد زحمت قلمی قد نباند
 تسکین اولور می دلد علونای عشق بحر حیطه و قلم نمل و فرانده
 قوداشک اولد مدی بوری ایلد نظر
 آدم حسانده میل ایلد قلمی قالمه

ای دل چور اضی ایلد سن بختر بولک طولندی بچه کرسن طریقه
 عشق مجازی باری کتور ای نقیر الی اندن ابرشندی خل از حقیقه
 باد محبت ایلد که وار موج ادرز قالد کینه قطره و بوی بخر حشر
 ایرمک کرک ولایتله فاکلر دستیک کجک که لایق اولد دوست

181b
کیم حضورتہ وارو ایلر حضور راحت مبتدل او مزا سیر بوندہ محبت

صحنی چمنده کور که هر لاله کم بت

های اولدی جسمی هر برینک و اغرت

مدحی زار کثرت دنیا ده قالدی

عالمده مالک اولدی کثرتده و حقه

و شمع بدم دل کان ابرو چون دنیا یله
اول سبیدن ایدوبت دی ما شمع یایله
وسته یینا اغرت باله چالده نسی قلدی ارم
الدامن آسان ایش کور بکسی خلوا یله
خیف کم بتدی ایشم تمم ارم میوه
هی درینجا کجی سهم حشر و دل اید یایله
سا کان راجی جمله مراتب اوزره
برمیدر سر مولوی بو یولده لانا یایله

اعلر ز دنیا بلا سیله دو کوب بهوده یاشی

مدحیا اور تولدی کوزار کثرت دنیا یله

اولوب طرند حقه ایشنا ظاهریه
عمی سبیدن است او کم و سید نر ساک دونه
ولاد عوی عشق اینه نسان اسرار عالم
او در عاشق دم وصلده قانر باطله
بچه بر جان و با سئل لذت مند کمال
هله پروانه وس بر دم محبت ناز یایله
سر یک قاره صادمه و سکه رنگین الم
طوقتم عشق اینه طوعه فکله اهل عرفانه

حرآبا اهلی اچر مدحی نیا و استیک واعظ

جو اهر صایع اندک سوزار کج کندی یایله

جان تو لاغی طوتمدم ای دل چو کند ی نیت
 بن هلم ظلم استمدم اغیاره الا کندم
 صور تابنده یم سیرتده سناها
 بنده قاور شده دل هر کم دو شتر بنده
 اندا خوب هرگز امانت اندم در رسم
 ساده و سن کرچه اما کم اینانده
 کوستر شد را که مفتون اولم عورتی کس
 فاره چنبر بغلدم و صیقلی سر نبدم
 حب بوبند و بو نصحتی سر مدحیا
 حق بلور عنبره و کل الا که کند ی کندم

قصه کم تنی ابرم حصه در عافه
 عاقل ایسک جان و لاغی طوتم کلام نافه
 مرد عاقل حصه دارا شو بنده قصه
 حصه بوند و کلسمو بوزمه هر بر باطله
 نظم و نثر و شواشا و قصص در نثر
 اهل دگر حتمش نیم صبحتم عشاقه
 اسب طبع جابک و تیغ زبام و شوکا
 رزمه کرم حکیمد آت ویرغ و یانه
 ایلمر بغض و حسد بو شعره عار مدحیا
 شو لکه هاسد در دلی ناه حسد له یافه

بیک کوزا و له بر عبا لک کورمه
 لایق اولسقی عمید و صله ایرمه
 کچه کونز صوبکی اولسقی و نا
 خاکبای باره یوز لر سورمه
 اول ضبیه و اصل اولسقی جین
 قاور اولسقی بز شو جان و ویرمه
 کوی لیلایه ارم ویر قنسی کور
 جهمد ایدر او چماغه وار ب کورمه

بدی مدی قصه مهر و وفا
حاضر اول طومار عشقی دور

و

صالح خلعت حقیقی یارینه وار به قرار کای دل یارینه
واری یو قدر آشوب هر ک یونعی یونع اوله هر کم بهر تره یارینه
آزیدر عشق از لری هر سه دن بر نظره قل کم وجود ک یارینه
اهل دنیا ماسو قیدنده در باقی بخلک عقلت افکار نه
کار عفتا ایده کور عالمده سن نه یوق دل ویره دنیا کار
یوقه عرقن مدحینک ^و دیدم دیدی
عاشقک عرقن و وفار و عاری

دیر هر زمان دنیا

عشق از مدی سن مال مثال
عاشقک مال مثال

و

دیده ده عکس نقش مشکده کوزده اسلم کهری فوق و صا
خال رویک کونک مرد میرز نظر چشم نه ده اوسیه مهر حاکم ده
کوزده نقش اوسیه حسنی حاکم کانه سیر ویداره قومز روی حاکم ده
نچه برقان افتد دیده غم دیده دلا قالمدهی غلیدن صبر و می کک ده
کوزیاشی کندی روان اولدی کوز کدن مدی
حقت شکر ایله که قالمدهی کک ده

و

برینوار در دل عشقک ^و لا سنده اقلیم جان ^و عشقک حاکم ده

183a هر لومده ایکی کوز لر دید ارحقی کوز لر
 دیر لکه مرغ غنما فاف اچکرنده دینان
 سیرغ عشق وانا عشقک نایند
 فریاد ویش وانی برد استایند کم
 افسانه در فتوش عشقک حکایتند
 مدحی بوشه اردن بلد مکجه چرخ سن
 راویلر آغزا اچمز عشقک روايتند

وارمنه فادر دکل پیله دی دل نیجا
 اسکیر اولسه بجا کلبه نوله نیجا
 استماع ایله سوز کز دل طفلی لاکلنه
 عاقل سیکه اعطا پند ایله دیوانه
 نوجوانم کو کلمی نیک دو نوب باقدک
 کنج سن لایه کلور سن بکون اول دیوانه
 آتش عشقه دما دم جان یازما نلری
 بال دیر تیغیه بر وایوق دلاپروا
 عشق لبر مدحیا اولدن چهلدن بکر راول
 باوه دن هرگز ازل یوق بر متی بهمانیه

ای کو کل حشر بی وفایه یقیه
 صوبه کبی هر سویه هر دم اقیه
 آتش سوز درد نم وار دیم
 نیجه آتش در که دهری یقیه
 مؤمن اولدر کم نفاق ترکانی
 اهل دینی بر بر نس چاقیه
 اولمیه هرگز هم انده وسته
 تا که بر مؤمن چتوسن قاقیه
 مدحیا اولمزلر قلندر اول کشتی
 کو هر پندی قولا غه طاقیه

اولوب باطنه حقه آشنا ظاهره
 دلا و عوی عشق اتم نشان استر سحر
 می عشق مست او کم و بیش سحر ساک دور
 او در عاشق دم وصلیده قلم نابسته
 نچو جهان دبا سگ لذت نایب کجا می
 سر یک قاره صا رید و سنگ ریک غصا
 همه پروانه در من بر دم محبت نایب
 طوفان عشق اریه طبعه قلم اهل
 خرابا اهل پیر مدخی با و استدک و انخط
 جو اهرضایه اندک سوز نیکو چو کیمیا

جای سن جانان الذن چسکه
 کوی یاره او جمع استر سکه لا
 مست اولوب هلم صفادون
 حمت ایک پرو باک احسکه
 چین سحر قاقوب بر کون طکر
 کل یوزیکه آب رجمه چسکه
 جامه خواب اچره پنجه خورد خواب
 خواب غفلدن کوزکی احسکه
 مد حیا ابلبس نفسی سورسکه
 طوغر اولوب در کا حقه قاجسکه

ولس اذور که غایتی نظر اول
 قدی بلند و مستی عالی جمال
 فاشی هلال و عارضی مهر اول
 دل کشور به حکم ایدچی بر امیر اول
 حال درون عاشقی با جمله الحلب
 عاشق ربه رحم اید و بطاری یاد اول
 طبعی کشاده کون کبی روشن ضمیر اول
 دوشده که اهل دلق اول و سکر اول

بازده چون عهد قدیمی او است
 بوزه کلینک او با نایب
 بکرده اکلان او در سحر
 بکجی سحر اریه محبت
 بر طوفان سحر اریه محبت
 عار بار غنچه نغمه او را که سبزه
 دور آردن آیه جان بودی
 غم که نغمه صوفی کلینک
 بر شادان را نیک صوفی کلینک
 بانکه چو چاقو کلینک
 انشیدل و دایه بانکه کلینک
 بابی خوشکار دایه کلینک
 مدح ال کونور بایه کلینک
 بنشیند سحر اریه کلینک

مدح طعنه عسکری جمع ابد کونکلی
ایکی جهان عاشق معشوق بیرون

یانه بی شمع رخ شوق پرانه کبی
دو شبین سلسله زلفه دیوانه کبی
ویرین غنچه جانی وصال باره
کیره بی معرکه عشق مرده کبی
بریا لک یوزلو جو امان غم حیرانی
بسر ملک وجود طبع تشنه کبی
دور لعلده بکار طو لوصندی جانان
عظمی ضایع بدیرسم ناله ستانه کبی
مدح اهل نظر رکور بچک سفر ترک
دید بدیر بوغزلک اول شه خوانه کبی

چو برای دل جهان گشت ادرین سری
مسکن ایت کنج خرابا بنده کل بری
همچو اولی اولودی روح قدیم
منع دل اوسه اکر ادم تعلدن بری
آتش اهی پیروی کانی
شعر آتبار می کور سیدی بر دهم
منزل مقصود عشق اهل ابر کوردی
یولده قالمز هر کیم کم اولیا در بری
چوره یا نم آلدیر مدح خلاصه بوق مجال
نبدی صبرم قلعه سن چهران و نحت عسکری

عرض حسن اندی جانم مهر بر نوز کبی
ناب و سندی جسمه لدی وجودم سر کبی
هرند کلاوت سبیل قهر و نحت
طور شمع عشق یولنده سید سکنند

اول قمر دشن بویچه غمنا نه کلمک در صبح وک بیدار او کورم طک و کل اختر کی
 بوینظ طوب و اسن باره و نیس بیت بنده و زمانم بو غازی ایپلو خرمی
 بو هانک ما ورسن اکلم سنن مدحیا
 عالمه کلک بجره سر بر بجره کی

بر زمانید نیم بر خوش حال واری بر کوکل اکلمنجه سی طوطی معالم واری
 سایه سنده خوش بجره دم بیل کشید کی کلشن عالمده بر تازنه نالم واری
 روزه جبرنده یم عید وصال چاره یو بر زمان اول ماه ایله خوش انصام
 مهر و ماهن ایدردی افاب طلعتی شمس انور رضری قاشی حلام
 مدحیا و الحی صلی یارم بنده یار اکین
 نه کوکلده عصه نه جانده ملالم واری

قاره لریم یکن کوردم سر با اول کیم قر کو کیه سیرتدی شمس خاوری
 اینی بجاغده استینه بخارم عار شولدر بدیعت اولمشدر شکر کوی
 باعنا نک عمری اولسون قاشی کی قصیر شول قدموز ذکمه بکرتد و چون عمری
 صوکی ق پانه یوز سور او سر وکل شین بنه بر کلزار دهری کشت ایدرس سیری
 مدحیا بو شعر و لسور کی کوردر سر و
 دشتین اود لاره یا و ق خاوریله آری

غمره رک بعبر می قان المیدی برغم عشته نشان المیدی
 حقه یا قوت قویوب وردیشی اعز می کی آفی نهان المیدی
 اسی کی چهره نمایان اولوب کون کی سزمی عیال المیدی
 درد یکی جان در نه در میان بکون انی کوکل شهر نه جان المیدی
 اول قشعی یا قاتمت زمد حیا
 طو عر دسے جو بو کدی کان المیدی

بر نیان المیه عتکک اچ ستر سن اول منجانه نک مست خرا
 بکاشقک میرند صندلی پای خرابات ار لرینک شیش
 کوروب جعفر صفت خاک اولدویم ویدی کم سن دیدم ایتی ترانی
 کنش یوز لو آیتش خشا قادم ضیا بجنش اول کو تور یوز دن بانی
 حیا ایتت کیدر سک کوی یاره
 شراب اچ مد حیا رفعت حجابی

ای صسل یاره طار اولان کریم یی نکلدره کند ی کار که چرخ سیمکری
 آتس اچنده پنهان اوله المثل عاشق دلنده صعلر ایدی عشق
 دملدر در که کوز لانی کوزلین دکنو چشمه ساره کلیمی بر دم اول پری
 جلا دینی اول کوزی قانود لاورک عشق قه چکدی خشمه شمشیر خجری
 کوز چشمه سینه قانود صور کلدی مد حیا

خون جگر له طولد ی چو قلب سنوبری

وله

صراطم چون ره منجانه اولدی و لیلیم شعله و پیمانه اولدی
 یله ی طامو عذابنی نارفرت . هشتم صلت جانانه اولدی
 نیم روح روانم مرغ جانم جاکک شمعنه پروانه نکلدی
 نظر علمایه اول نهانچو سر ملک دل ویرنه ام لری
 نگار تار زلفک حیرتند و ل صد باره شکل شانه اولدی
 دو شوب کوی خرابات کج کولم یوز روی کند وین مستانه اولدی
 نه عکراشته ی محب اول جسمی جادو
 دل مدحی قمتی و پروانه اولدی

وله

اول نه ملک جفا قو لکله نظری بولنه بزده خدا ایلر ایدک جان ویری
 اقصی بتمیزی بولم جنتی تعصیلکور دین بولنده چالسن کور کور رومی
 بحر آهین کبی جوشن است نه خم خلیل اراکه ویرلر اولدم اول ویرلر کوی
 کیرده قایلیم دین بولنه بخت اینه ویردیر باپی طلب هر عام اولور المری
 مدحیادین بولنه جان ایکه دون کچلم
 دینه ننهان ایریکچک نعلیم غاوسری

وله

کوکل نیشکیر ایری او چشم بی امان نصیدی نرمان جهان سوزی صانسی قهرمان بصیدی

بنی صامک قریب یوی دین زبون اولدم ایانم الی آلسن اربا رغونی
 حذر قل زال کروندن سنی کمال کمنه دست قصه یه پنج صاحب قران
 تن صد باره قطعاً رقم قلیوبان شک باین قوت غمزه ک خذک عانتا
 اور کن تیر مرگانی دل پر خود بوز بار صوفیوب خجری آری کسری باره
 شیعین الیوب و یکتا معن تار مار لبر حرم لیر کبی زلفک کجید کار با
 عدوی زاغ دیکلک نوله مدحی خرواسا
 ایانغی الستة الوب مثال ماکیا بصدی

د

صد غلغ غلغ فرقت دردناک ایلرینی خسته کورسم بنی محنت هلاک ایلرینی
 سر و قدک سایه صامک بنی غبار کاوستنه آرزوی قاصدک بو یوله خاک ایلرینی
 خرم غم غم یقینا فرات زلفک ایش قهرک سراسر سینه جاک ایلرینی
 قالمدی کرد کوریدن وجود داند اگر شادم کوز یاسنی هر دمده پاک ایلرینی
 مدحی بیچاره کم کتری حجت چون دلیر
 خسته کورسم بنی محنت هلاک ایلرینی

د

لب لعلک سوسی دیده ی پر خون اندی اسکلک سوره لرین دجله و چون اتدی
 یوزمه پروه اوبار چکوب دست قضا کوز یاسنی صورت اقبالی و کرکوانی
 ضایع اتم اوزمی وادی ظلمتده طب برچی لیلی الوبت سیمی مجنون اتدی
 مرغ دل یو کسک اوچر دی نه کم مرغ اوبری زلفی کندی ایله مستواندی

رغم ابد و بختنه بر منظر ایتمز طیب
مدحی زار و زبونی قتی محسوس شدی

او کفش یوز لویه قند کم ات نظری
نظر نور خدا بر له بر اولسون بصری
بصری نوری کبی قلبی ضیا ک یوز لویه
شمس روشن اول تا که وجود قتری
قمری شعله سی کون کبی دیر و دهر ضیا
مشتدیر که طالب دنیا سحری
سحری کون چشمتی کوی نگاره دوش کور
کیده تا اینست قلبیک انده کدری
کدری دفع اولدیر سک و لک ای مدحی زار
یوری بر لبه قربان ایده کور جان و سوری

اگر چه ناراهم و مدم ای سنزدن اولدی
اکاشادم با حیرن کشنده رعمون اولدی
و مادم قانلو یا شمدن بنم ای لاله ردم
بقار عرق خون اولدی جیلر لاله کون اولدی
قدیبالا او یکینش استدم بن بره اتم
بوکلدی قامت طوبا انکون نکلون اولدی
نچه شیرریان پشت فنا کنا یا بایر
نیرسم جهان دست قهرنداز بونی
رخنده قطره قطره دیر کورن یا شیبیتی مدحینک
انک کم قطره سی صحی یوزنده یوزون اولدی

سرد و نمک شوقه کلوب اوقی تنشدی
کورد کده انی اول کل رعنا کله دوشدی
ایر مری دخی ناله لرم کوشک ائی
آهیم سرری عرش معلایه ایرسدی

د

شوله مکه سنک معرکه غشکه کردم
 سجان ستمی خلی نیم باشم او شدی
 دور اولمش ای برینچه دم خاک در کن
 بیمار کوکل حسرتنه ایردی قاشدی
 بسان کورینوراکه وصالکله فرنگ
 مدحی الم حبه کله شویله الشدی

د

ای بری یوزدن کونورنول طرزه طرزه
 کازاوله مصحف او ستنه قومه زنا کی
 دروغ غشک چاره بقیم طهارت ال
 دردمه ام دیدیر لعل شکر گفتار کی
 جسته طالب لعل و صلیک میر طلب
 عاشق دیدار اولنر سبر ایدر دینار کی
 بوبله میداری طبیبم سزده قانون شفا
 اکمدک هیچ پسر غمده یانین بیمار کی
 بسبل اساکلشن کوکیده مدحی زار اولور
 قلمه بهنسان دپده دن مردم کل رخسار کی

د

فرقت لعل نگارمه جگر خون اولدی
 آشک قطن لری جله و جینون اولدی
 با خیال اوله نوله سایه کیم ضعیف
 با که جور می دسهی قاشک افزون اولدی
 ای صبحی لعلی سز زلفکله مفتون اولدی
 دل اواره صوررک فتنی مجنون اولدی
 کورب انجیر له عیش املد و کن دلدارک
 زنگنه چشم ترم مانغر خون اولدی
 مدحیا قانه بودی اغربی اغیارک مایه
 اوسک عالی کون خلی دکر کون اولدی

د

یوقیره خرج ایلدم کوزدن نیکم کوزدن
 حکم ایدرزل تلکنه بر دهر یوسف چال
 فصاح ندم قالمدی بیک ذریکتیک بری
 کم اکا مالک و کلش ثامن دوزر بیک بری
 مدح یوسف کبی چاه بکاپه دوشدم آه
 دستگیر اولمادی کندی باکله خوانک بری

و

کورمین سرار لعلکست و حیران اولدی
 پایه مقصوده ایرمز کون کبی بولمز نرس
 بعین کیفیت اسرارک انسان اولدی
 شول کول کل کم ذره دوش خاکیکه کبان
 درد هجر یار له بلور درر کم خسته نیم
 عشق دردینه درین کندی درمان اولدی
 تیغ سید و بیکه بنیم شمره قندی
 اولقد یلوار ی کورددم یاره امکان
 مدح دیدار باری کوریکه لایق دکل
 دیده لر کم ابر و شس هر خطه کرمان اولدی

و

یار الجون اغیار له یار اولدی کم شکی
 سایه ضامن بن غباری دشنه اولان
 برکل الجون خار غنچه را اولدی کم شکی
 سایه سی دوشد کی بر دیوار اولدی کم
 جارسوی سر اچند کارم اولدی آه وزار
 بویله کارم اولمه سکار اولدی کم شکی
 طور موسیقی شایوب هر دم تجلی نارنه
 تاقیات طاب دیدار اولدی کم
 یتر غز کانبله هر خطه جرقان اولدن

زلف باره مدح بردار اولدم کاشکی

فر

بکون غم سفر قلدی نه اول بوسفتی
فلک دور ایلدی کوزدن درینج اول ماه تابانی
سوی مهره روان اولدک دلی ای سروازدم
ایسر بند غم قلدک دل یعقوب مالانی
یولوکه بوغجه کوسر زشار ایلر درینج انمز
اسر که ای کوزم نوری کرم چشم کرمانی
بر عیسی لب کنش خلعت مه تاباندن ایرلدم
چو چشم کو کلره کلکمی بکوتدن آه دانی

شب دصلم تمنا قل خدادن بوخه ای مدحی

سنی برکون هلاک ایلر او پارک روز سحرانی

بن او مردم قالد یار یکه بو عشت باقی
کونور آبغی دیر دبدی صبت باقی
تولیله یاندردی انبی ناز و اقله ایلر
خضره دک قالدی نن دجانده جارت
غیر بدن زائل اولور تاب و طراوت آما
سند های بوسف کلچره ملاحبت باقی
دار دنیا بی صقن جای حضور کلکمه سن
بونده محنت چکه کوراندکی راحت

مدح ابرمز ایک روز وصال باره

شب فرشته سکا در دل محنت باقی

ول

ای کوزی من ایلرک چون اله دهران
وادی جبرنده قالدیم فرمه کردان

کلمه خندان ایدوب مللبری نالان ایدین
 همیشه روز از دل خندان سنی کران بنی
 بیزش تاشی کچلک تبرنه سیمیم
 بر بوکد خونبارا بجه صفتن دور بنی
 انش شوقی دنجند باسم مایدر ب
 فائعه عشق ایچده ایدک عربان بنی
 در کهمدن مدح سمرش رقیبی اول ملک
 خانه سینه دعوت ایلر غاب سلطان بنی

وارمی هلاک استیه بر جان بنم کبی
 غم کج او قینه یوز طوته هر آن بنم کبی
 کلشنده وارمی بلسم ایاسر دسر فرار
 رقتار سر و قد که حیران بنم کبی
 بجران شبنده اغلده غم کورده تیغ
 اولده مدوه لدی اول دخی کران بنم
 چشم او نه قینادی طوفان اشک تر
 کیمه جبانده کورمدی طوفان بنم
 یارک خد نک غمزه سنه مدحیا عجب
 کیمه اولور می جانده قربان بنم کبی

محبت بزنک فوق وصفی بلایان لدی
 اجبار برینه برعدوی بی امان لدی
 مقتله لوجو غلدی کوردیلر ایه حقیقته
 از ملر کند وزین بهنا ایدوب عارف
 درستان عالم زاعلر کورده زین امش
 بو باغک اشیا نندن کوکل مرغی روان
 بو گلزارا بجه قلمادی اثر بو محبت
 زمینک زینتی کندی جهان طرزه جهان

افاضل خاکسار اولدی ارازل قوندی بانی
علامت کورندی مارجا افزای اولدی

ای معارف کشور بنک سردی
دی فضایل مانعک وردتری
خمر ایدر نام شریکک سنگ
ایم عرفانک دیوان و دفتر
ناظر اولن افتاب حسنک
عینک المادی شمس انوری
دایا گلگون خیالک کوکلمه
اولدر سلطان عشق کثوری
بغده دل زلف کند دلبره
مدحیای عالمده کونه سر سری

شاه اولدی کوکل مهرنیه یوسف ثانی
صحرای دله قوندی کلوب کدی سنانی
تبر مزه سی طوغ و نیم سینه گلگون
یولینه روان ابله بین روح ردانی
تحریر ایدره مرلرزه ایدر جمعی سرابای
تصور ایدره مر صورت زبانی مانی
شمع رختی کوریم عالمده بن انک
یاشون بنده بین اوداره بو عالم غانی
کون کبی مالوب شمعوسن علمک اولانه
انوار له غنی ایلدی بو کون دیکانی
حق غلمشانی غایتک کان ملاف
یوسف کر آنک یونی کورسه اوله تانی

چون ایردی اجل مدحی سبب طبعیم
کل سنده نبش حرمه حقیقه جانی

و

عاشقم بر دلبه صبر و قرار قلمی
کندی آمدن چون غنا خن شیارم
بیکس هم پر بهیم بی اقراریم حاصلی
دار دنیا ده بنم بر بار غارم قلمی
ترک تجریدم لباس عاریتدن عایم
چار سوی دسر بچند کا و بارم قلمی
کاکلی دوزنده بر موبه دوزند جسمم
قل قدر ماننده بار کاعتبارم قلمی
راه عشق ابحره عب را اولمشیم حیا
سبل اشکم شویله افدیم عیب روم قلمی

و

جیبم از صلیکله باغتم سلسم اولم نمی
لبک سحر لیه قان اولدی حکر ابرسم اولم نمی
عذار کله بکا گلشن کورین اری گلشن
نواک نارنه باندیم حالک کوریم اولم نمی
نچه دلدردر سحر کخیله زار و کرانیم
وصالک عیدنه ابرسم سونیم کلسم اولم نمی
بنم سن دردده بی جان طبعی باره قلم سن
دروغم در دزدی دار الشفا صورسم اولم نمی
مبالمیر سعی بدو عظم طوفان کعبه ملر
عجب بن جهد ایدو کوی کار راه ابرسم
چو کوردم عامه خواننده او بار خوش اوتش
ادبورکن قونینه ایا صونیم کوریم اولم نمی
لضیب اوله وصالی باره ابرسم در ابرم اغبیار
رقیب کافره مدی طبعین و برسم اولم نمی

و

ول

کلنه یک وقتی کیدوب غلیجی دم کلدی
 اغلیوب ابرسیه بجزاوان جیدی
 دست اعدا دن ایکی آل رسول الله
 دوستر نر بوجبانه بنجه فندان اولم
 کر بلا خانه اتمندی بکون خون حسین
 اول کونی یادی اید ملک خاطره غم
 دیر اعلیه لم ماه محرم کلدی
 بزده کرمان اولم سحره ماتم کلدی
 برینه تیغ ستم برینه سم کلدی
 اغلدی چونکه جهان ملکه ادم کلدی
 مدح کورنه دیمش پادشاه مفت اقلیم
 کم اوله کم بوجبان ملکه خرم کلدی

و

نرم جهانده جای فراغت قالمدی
 راه مجازه کندی کم اولدی عاشقا
 قلمچ صوفی سا که محبتده بو غم
 کلانده. لوی غنچه نردن آذر نوبه
 باب سخا و لطف و کرم بسته در قمو
 اولکی کبیری میکده بیج صفاسی بوق
 جام صفاده باده راحده قالمدی
 نام و نشان مهر و محبتده قالمدی
 بغض و حسد له کین و عداوتده
 حیف و حسد کندی طراوتده قالمدی
 عالم بقلمدی که ده نمده قالمدی
 زندان ایاغه دوشدی و عورتده قالمدی
 اولدم فراق و حزن و صله جاره بوق
 مدی بدنده قوت و قدر تده قالمدی

و

و

الا ای شهریار آب روی ملک عثمانی
 عدالت کشد ز یک شمدی سنه دورانی
 جمالکات بیدمشق در بتون دنیا
 خدا بر درانک حقی ایون ای یوسفانی
 انکون یوسف ثانی بدیدم دیدار که جانان
 کوز لک اسمانده رفکر راه کنفانی
 بکون شمع جمالک شعله سده فلک
 کورنر رویکی در لرچراغ نور بزوانی

دو شهر خلق عالم لطفه احسانه منظر
 دینلر فان مرادک مدح انعام واحسانی

و

فراتکه در و ندرن علو حقه جان بانی
 شدار مارا جمله زمین و آسمانی
 خلیل مار بحرانه لبان مر قلب سوزانم
 طوئندی جمله اعضا تنده استوان
 سکا و شودار ببحران سبده ای طلعت
 غم شرح ایام دردم دمانده زبان
 تجلدای جمالک شوقنه روانه دشن جانان
 تحمل فکدی بر دم بوجسم ناتوان

شفق مننه انی مدی شراری جوضه جفتدر
 بر آه اتمم که آهم اودنه کون و مکان یادی

و

سینه دن عکس کانی به پیکر حقیدی
 پاستوب قالدی نیام بجه او خجرت حیدری
 ابر اجمله جان ظلمه قالدی سربز
 طالعده کندی اول مهر بر انور حقیدی
 جان بدنن ججه نده اوقدک جمع
 تیرکک بچانری صقلیدی بر بر حقیدی

مهر رویک دون کجی افلاک صالحی
تیره طبع لدی قمر که برار چندی
آه بر دو دم کورب دیدی ملکر مدح
خسلی و مدر کو کلره بر بویله اثر در چندی

بازار دسری کشت و گذار اتدی
خجسته اولدی رویکی کورد کده
هر دلبه ایدردی ازل یک محبتی
استر حجاز کو یکله وار ب قرار اید
ضراف دیده کور مدی بر سحر کوی
بکر دین حمالکه خورشید انوری
غیری کوزلدن اولدی بله شمدی لاری
دایره کبی دور ایدرک جوج چهری
مدحی حمیده سیر ایدلی قاتک سنگ
کوزدن بر اقدی عرو و سر و سنوبر

طولانور شمع زلف فوننه بر دایکی
یر لره قونمز اکیس مرغ سماکلی درینج
جام عسل اجروب عظمی بخالدی یار
نجه بر اعلیه لم درد و غم فونستد
طوشوب آتش مهر که کو کل یانه کبی
دوشدی دل سینه زلف که دایکی
یقدی بزنده نی الله مسانه کبی
جای ختم وار اکیس کورنه نجه کبی
مدحی صبر فی شهر وجود ادله ک سن
نظم با گل صدف سینه ده دردانه کبی

ول

طوغوب برج سعادتی کنش کن اشکار اولوی
 خدا نیک فضلنی کور کم سر داری دوزنه
 بکون سلطان مجتهد کم نه کردون پیر اولوی
 او کون باران رحمت اوج اعلایان
 حیات نوبولوب عالم نه کلزای عالمه
 ابله غنجه باغ عدالت نوبهار
 اتجا شاد کام اولوی کدورت قلمه می کن
 دل اعدای بر سر نه و یکم خاک ر
 کور بنه ورد رخسار ک شند بیل کبی مدحی
 دعای دولتک مردم دنده صد نه را اولوی

و

کاکل بر چینی بر در زلف عنبر نیکی
 دو شنبه خنجره هرگز خلاصه باره نیکی
 کنج حسنت در آما از در کسب نیکی
 عاشق بچاره در غمزه باد و نیکی
 نیلگون اواره دل ضیاء بر اهو نیکی
 یابی حسنت ره سنده اولدی بر کردان
 بودید کجه ناله دمه ساز اولور رطایف
 مست جام عشق بر در نعره یا هو نیکی
 زلفت هجر کنار و وصلت دلداره
 مدحی دایم کو کلمه شادی بر بغض ابلی

ول

سور دل بزکار کلفنداری
 دیدم ای کل سنجون بیل اولیم
 نوله ببل کی ار تر سه زاری
 دیدی میکن شند کی هزارنی

ایر را منزل مقصوده آخر جانگر بود بجای روزگاری
 جفا و شبنوه دن او ضمیر اولی جفا معنی دیدریم شیوه گری
 بنم هر دم بهار حسنه تر شو اقرار یکی کوز و یک جو باری
 جگر زخمینه چونم مرهمک بوق دما دم تبخ جو رک چکمه باری
 سوار سبک اول بهی سبیلانی مدحی
 یوری محسنون صفت ترک ایله عاری

را نشکر که اولدی نظرده پلال ایکی اولمز فلکده بولیمه بی مثال ایکی
 دل و نشدی خاکیا یکدن اولدی خاکسار راه محبت اچره بانور با جمال ایکی
 کیم لعلکی تذکره ایدر کیم میانی عشاق اچنده اولدی کونین اول ایکی
 سکر لبکله طعلو دلک بر مید شها صور دم مقان برایش مال ایکی
 کیسورک موسی ایله لا مکان کز غنای دل که اولمش اکا پر و بال ایکی
 خود بین اولور غدار که کم قلده بر نظر مرات پر صفاده اولور بر جمال ایکی
 یکشم کورخه حبرته طالمش ایکی جوان کویا میان جو و پیشمش مثال ایکی
 ضبط ایت افندی کوز لر گک دجوری خلق جهانی فردی کچوردی پلال ایکی

سودای زلف و سحر لب لعل بار لم
 مدحی کو کله اولسه بنجمه طلال ایکی

و

دوز اتم تیر قلمش انبیا شکلی
 کو ستر روی فلک اوزر سیاه شکلی
 نعره دلسوز له اسم شرارین صندل
 جوج میناده کورب برقی شهاب شکلی
 مهر و یک شعله ساله روی رفته فی المنل
 افتابه دوندر ریده تراب شکلی
 صانکه نقاش ازل اظهار قدزین
 بر در یکتا ده یازمش لعل ناب شکلی
 انسر کج و داری ای مدی کورین
 باده ناب اوزر ره سیر استون جاباب شکلی

و

بر سر ورک که مهر فلک اوله انتری
 انک نلکده طالعیدر ماه و شتری
 هر کون سیکلی طاشنه چار بوز
 بکوز غلام کمتر بدتر تمس خاوری
 انک جمالی شعله سی صبح و شام اوله
 کم بکوز در غذارنه خورشید انوری
 شو به چقر دی خاک رمن عرشه کم صبا
 اولدی غبار مقدمی کوی انک افسری
 اول شطرده انی کورن ماه و مستور
 چرخ به جوج و غمشنه یکدی خنری
 دارای روزگار فرمودن هم تبار
 بکج و زمانه هم یک سکذری
 بر بایانی اولدی سخا کوساز نیک
 اوله عجیبی بدیه لطفک غضنفری

یعنی غضنفر آغه اوکم بوی فلق سلمه
 بزم جبهانه ویردی کبون زب زبور

معرفت اہلیہ رغبت قالمی

طواف اٹک انی بوبن کینہ کا رخ اولدی	جیلا کعبہ کو یک بجای غایت ارغ اولدی
بکا دین چشم کرانیم شان بنہ آغ اولدی	طقوزای اولدی بن بونہ سپہرہ ہم کون
زافک نرنه مایندی طوشندی آغ اولدی	وصالک آبی ارمزہ بلا دشتند جان بونم
خیال برتور ویک بکاروشن آغ اولدی	شب فرزندہ ای مهر و جالک عکسیدرم

شہا مدنی بیارہ و مار فلدنک دملر
خیال خواہ دوندی کہ وضر اولدی کندی لاغ اولدی

دور چنڈہ کسہ یہ بیج بولیم پیند اولدی	اغلو سول دکنہ زلفک باز اولدی
مہربان اول عاشفہ دید کہہ ہر چنڈ اولدی	اول قمر دشن حورنی کون کونڈان اولدی
فتی مجنوند کہ بلی زلفک بند اولدی	سلبو رسن سولیمای خسرو شیرین سخن
بسم فاکا نیجہ دو بیون کوہ لوند اولدی	بار جورک چکماہ بر ذرہ طاق قالمی

بحر و قمر و قمرت محنتہ کجانی کونری
وساکنہ مدنی بیج رہ خورسند اولدی

ایلاک اولدی عکدن عاشق بیارہ در دمی	اول صد بار یک دردن عجب لہ ادرہ درمی
------------------------------------	-------------------------------------

دله ایلمز کچر سزدم او یارک تیر ترکانی
 نه اشتر کج و کس اول غمزه خوشواره درانی
 کلاه قیامت اولو غنچه ابد کشف رازمش
 بو کلشنده بوراز می غنزلیب زار می
 دوشوب مغیره غمده ضعیف بی جمال ادم
 کوره بو عاشق بیچاره یه بر چاره درانی
 اولدوشش حبس تک سترنه واقفینه مدی
 یدی اقلیم خراب اولدی وار ب خواره دیر می

سرور اترک ایلمدم بو کجده بسم و جانی
 نیلیم مقبول درگاه ایلین قیامی
 آل الم صوفی خاظم رحم اب شکسته کوکله
 ناله می و کدر سو بندانش سواد می
 بیک برادی عشقنه دوشمنز کالبد
 اشیک طاشندن برتن اشک بیانی
 شربت لعلکنی شول سحر حیران اندکیم
 ال غمزه ک دو ییزم جانان بنندن جانمی
 بر لره جالیدی بنی بیتم کنی کردون
 دیر دمر ارکوردی عرشه ناله و اذیت می
 لرزه ایلدو بدم باور اقلیمه ششم
 بقده ی باورفت و سحرک تن عربانی
 رانیسم سرنه جفا قتلک بون بیچاره یه
 خنجو کدن دوشمنم کردو که بوز کزانی
 نادر دوران جمال او علی سنان پاشا بنم
 جانمی شاد و ییوب با پدی ل ویرانی

صاحب شمدیکرو حق جانم المرسه بنم
 خیر ایلده یادی ایلم اول شاه هابشانی

ای وصل یار طالب اولان کنه سر
 جلد رده کند و کار که جبر شتمی
 جگر چشمی اول کوز می قایلور لاورک
 عشاقه چکدی نیرزه و شمشیر و خیزی
 اتش اچنجه پنه نهان اولسه فی اقل
 عاشق دلنده صفا ایدی عشق دلبری
 دلدور که کوز لرانی کوز یاشن دو کوب
 بو چشمه ساره کلک می بر کون اول پری
 کوز چشمه سینه قانلو صولر کلدی حیا
 خون جگر له طوله می جو قلب صنوبری

بر کوزی امو صبحی مسکین کندم وار ایدی
 غبره نیجه قول اولم بونجه بندم وار ایدی
 یوز سور ردنی صوکی دل ایغی طبر ایدی
 کلشن دنیاده بر سر و بندم وار ایدی
 ایشک تدر لر اکا سوی سواد دیده
 بر دلو قانلو جوی چاکلوندیم وار ایدی
 یار جورن ار تور رسه بار شور زار ایدی
 حق بلور کم بیوفا سو مکله اندم وار ایدی
 مدح ب بودیر عالمده بنده بر زمان
 رببت شیرین زبان و دلپندم وار ایدی

کوکل بروانه دوش شهر رخ جانانه طوبی
 عجب کیمیت اندی انش سوزانه پوز طوبی
 شکر ذبده خرا ماهانه دوش طوبی
 فرادان اولدی کندی لجنه عمانه
 صراحی شوق کوبانم و بالم بو بیکه الهه
 صغن ای دل و غونی سر خوش اولدی نانه

منهزم اوله بيله جمله دن اول كفار
حق و پرده شاه توبانسه مصبله
دبدرز غالب اوله خصمه سلطان بن
درجا كورنه دبش شاه فرزند و نمان
رافضيل شهنه ايره نریت خبری
واراه فرج اچنه صكر مصیبت خبری
ایلی جانبدن ایره قوت و قدر خبری
منت اللهه که ابرشدی ثبات خبری
یا اظمی بوشه نخت و سعادت اوله بار
یدی افسلیمه نیه نخت و سعادت خبری

د

بر کچه خوابه و از بومش ایدیم دیده کوم
واقعده بگا بر پیر منور دیدار
کون کی مرتبه تک دروه اعلی ایکن
دیدیم ای دوشه صوت معنی جمال
اختصار اوزره کمالی اعلام ایدین
بر بنیم ایخی کبی کچی فرزند اشم وار
شکرم اولدر که بانه تربیت عابد
کون کی بلکه جهان اچن بولور دوی
اشبند و سوز ارم اولی بر تختان دوی
سویله وار حالکی اعلی کرم انشانه
اولکه برده شام اولدی همانم حال
دیدی ای راه مشقده اولن دیر کل
سایه و شش شندی نمن نزل اولدی سانل
جمله در دم در ایدیم ساکه دکنم نیکل
بلن کسه نهم عالمی لاس بل
منزلی لیک صدف کبی اولور بر ساحل
نجه بل کب کمال و منرا ندی حاصل
اعتبار ایلر که دوزه به شاه عادل
پوری ای خواب خیال ایره اولن لایعقل
سنی چون نزل غصوه اول ابر و اسل

آمدی ای صیرفی جو منظوم کلام
 کوش فلج حمله اشعار کھر باشم کم
 بر نظیرم در باره اولک مایل
 کوسرک قدر بنی بلزینہ الا کامل
 بن سکا عالمی اشعار له اشعار ایم
 روز و شب بندہ دعا کوئی خوانک
 نامرادم کرم است ایلہ مرادم حاصل
 عمرم اولد فوجہ سنگت عک او فور قایل
 بکار ابلک ایدر سک سکایک ایدہ آلہ
 دیرم حق خدا اولیہ ابلک زایل

رباعی

ہر حجاب جام می بر مہر بر انوار اولد
 حوہ جام اب باخشکی صومر مبین
 اقباب سنگ عکس می شنند بادہ
 پایمی دیر مہر بس بن عاشق افادہ

مریمک وار ایدہ زخم دل مدھی یہ اگر
 اعلمتہ کوزمک بائشی عقیقہ دوزی
 اعی طیب دل جان بائیک چون آنی بنور
 مرحمت نسل مد داو لہری جانی بنور

دو

غم خاری بانی اولد در دیش ای ساقی
 نجمہ بر نوش ایدہ بن بر غم دورانی
 قنی نول تان اولدی بادہ کلغامی کتور
 جگر بن نورہ کرک جام ہر انجانی کتور

دو

جان ماغینہ ابر بوی کل جانان مکر
 اقبابہ ترشو بائوب در شش جیب

صورت دمنده لاله رخسار زینت دیدیم غنچه فلک آرو سنده بود در زخوی حبیب

و

دلنده اهل عشق با دوه شوق و ما در و ما در و ما در
صور رسک ز اید از تا عشقی مقدم در مقدم مقدم

و

دولت دنیا بلور سن با دار اولم دلا ملک عالم بی قیو بو نار خیال خواش
قیمتینی ملک دم الدن جعفر دم می در رخ در و عشق در بار کوثر با بمش

و

دیدم غنچه دمه امواج بحر اشک بنده کز در یاد دیدم با نین در لبر
بچه بیک طوفانه ابردم بچه دم فان غلک نام توان اولدم دیدم با نین در لبر

و

صنعه کم عاشق سنک از منانک بلبله اکلام ملکیم بیسم سنک بی شک
در کجبه بزم رفیقه شمع ابرامش ای قمر و شکون کبی روشن ماهینک

و

نخون بود در عشق بون دوی نه واری طیبی چاره فلک
ایدر سنک بصلک غمره احسان اول احسانی بون چاره فلک

و

دید و لبر فتن قو بار قیاف سو باره اعلیٰ عانی
 دیدم در خوا مانک بر بدن قو بدو عانی
 دیدم انشاس حکم کن معطر در شام دل
 دید اول عنجه لب ارد را غر حکم کنه بود

سکند کسی ظلمت و او بسند
 ارر بوقی بره آب حیانی
 بکون حکمده کر لقمان اولور سک
 ابر سن عاقبت پیام ممافی

کنا یکن بنم و لب بر الفز
 رقیب الیه مانکم بر اشور
 خوام ابت دار دنیا ده تیبا
 یکین نیجه صانک بر اشور

و بیکم بودر بر بحق خدا
 معرفت ملکینه میر اوله سن
 عمر کانسرون ابدیه خدای جلیل
 دوستیده کمال پیر اوله سن

اول قول او علی قاپو به چغنز کور کوریم
 طالعده اولدی کندی در جانفخ باب
 انظار بله قراصولا بنو بدر پاجمه
 کوز لرم قاپو د قالدی حلیه و نیر افراط اب

بنم شعر نه اندر کم این باغز
 اولور بر صبر عبیده امحانی
 غزل اوله او مصرع اولیٰ مرده
 کدیبه اندر ک نطن و کمانی

د
 صبح د کفانه نجان طوطی بهر تمام
 کورب جانمی جانانه مهمان ابرم
 دم صبح ابروی اندک کجیه کوبند طوط
 عید و سینه کوکل کبشی و بان ابرم

د
 طفل اشکم رکنه زنده غبار آلود در
 اول سہی قدر نظر قلندر او مرد دم به
 قائم ایسون لک اربا غبار کجی
 دستر قائم حلال او سون بجای زاده

د
 عکس لکایه فلک اولدی نور غرق
 مهر منبره قتل نظر ای ماه نیک نام
 نور استغاده انکس کوکده می کور
 ابر فبو که سجده قلوب غبت احرام
 باشد اباغده حیدر اک اولدی
 روی جانی قبل ابدی سر ظلام
 او سون پیشه باد شهم لطف کز مرید
 اکسک ک مرادنی سر زبرد کز تمام

د
 لوحه قویم غف قادر و کل دل
 به جانشی تابیدن جان حبسجبه
 میان یاری دراز مویه بگز
 کورم نورینی خیم اندم کور غبه

د
 کوکل سندان جدا او کمر بیم
 جفا با که وفا غب ره فلک
 جفا تیغ فکوب بر بندلاندک
 وجودن خشمکه بک باره فلک

مک نمک عیبینه نظر ایلد
 کیمکه سکا قهرله زمشنام ایلر
 تکی سکا رت ایده ای نیک خو
 قانلوما نیک بر دم انت دیده دن
 نما کور حسن نور جمال خدا
 لطف ابد وین سن که ایلد نعا
 صکره اولور بهر زبانی تیک مبا
 فکر کاچی فسر مزنی کلر اولا

عددی سو فرم این کسی اصلا
 الف که حریف عینک لفظ سن
 اکا مب سوز لرم تو پنج اولور
 اولکلیک عیننه صان پنج اولور
 ضرور سه تار پنج دیک بو کابل
 انفسه عین اکا تار پنج اولور

غنچه و شمع مبدئه اولمه دایما
 حمد قند ایردی انام صفا
 وصف ایدوب ارباب عرفانک برین
 حضرت فضل انندی حقنه
 سوله کل ای بلبل شورید حال
 رفیع اولور سه بریدر لدن طلال
 صورت مدخده ایلد بل قال
 یعنی مدحی زبون دلی مجال
 ایلدی بو مصدعی تار پنج خوب
 باش کانب اولدی اول صاحب کمال

شول او غلانی اندی کونیکه طاقمه مردم   سبکی اند خلقه حور و جفا ابرس
خلقه صارسن فی دایره حصه بوفتی   بر فقه ابر اکین کونیکه اوب کبرس

دل

ای عاشقینه ناز ابدی شوق و شکر   وی حسن خلقه مالک اولن بار کفزار
بو لمر فلکده سنجلین بر ملک عذار   بیاب بل کر سه سر عتده جوج بینوار

دله

کور ر یوزنده کی نجم سر کمال جبین   بخون کنش یوزنه بنی مشری تیز

دله

عشق غالب اولمحق عالی دکن مشکدر   نه قدر فکر محال ابر ابره باطلدر
عشقده حاصل اولور رنج و بلا محنت   بو سوزه زمره ارباب سخن قایلدر

دله

محبت ساقید حضر دوراں   شراب عشق اولو بدراب جوان
شراب عشقده سرمست اولدر   کبجه کوندز کر ز رست و حیران

دله

بسیه سوز اولدن محزون عشق   باقدی بذر دی وجودم سر سبز انوار عشق
طور مویش نیش نوله با نسم با نسم داک   مطلع دل نخلی اندی دبر عشق

طبیبیم بنده کی اندر روی عشق
 رقیبی نماند ابدوب کلد روی عشق
 بنی رسوای ابدوب بازار غده
 ملامت طلبنی جالدر روی عشق

وارایه بر دوزه چه عارک سنگ
 بودر ای دل عشقه کارک سنگ
 شویله زار اول عشق بازارنده کم
 خلقی هزار ایلسون زارک سنگ

جهانده شوک شنگد سعادت
 اوزنده فیدرج اولده عادت
 بدی لطف و بری جود و بری خلق
 بولر کیمده بولینورده سعادت

خط غدار یازنده خوشی سیزه زار اولور
 فصل شاده کل بتور رنوسار اولور
 کنسه رقیب دبوله سیرانه اول بری
 اشک روانی چشم ترک چشمه سار اولور

حسونی کینکنت بوکلی رطل گزانه کیدلم
 جامه زندی حقیر معنه کیدلم
 بانس و تندن چقه لم جان و جاننده لم
 بوجانی قوبلم شاه بهانه کیدلم

نوکر سبکله شک مست سر فکنده بنم
 کل کی شو فکله جامه برکنده بنم

سنتی غبار له گلشنه فانی و صفا - ناز و الفت باین گونه گلشنه هم

مخلصم مدی در رای سمن - فضا خوانم شاعرم نام من

بر تو تو خدا و ز جبهه رویی - مروه غنی کعبه علیا در کوچه

می محبوب اول منشا فطری کم کل کل - مرغ دل کل رفته فرشتا ابل ابل

مر فچنگم کوزی امواره دل مایل اولو - پرده اشک زم کوزله عایل اولو

نشسته در جام لب لعلک جاشعرا - مدد اولوک مددای روح روان

لب جانجشکی صول اوله جاشعرا - نفسم طوت کله ای روح روان

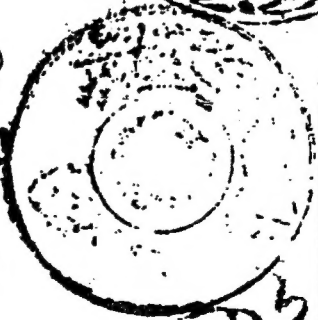
و قابو بینی و بر مر گلدن اب خاریم بکدر

دما سز در بادن صورت دیواریم بکدر

مب
اینهاست

1562

من گزور بند خسرو بگر باقی کامیل
 قیامت خالی سریدین اهل نظمی خودی مائده
 بولنم هم عیار نظمی کامیل در کین انک
 و صود جو خر فرد اولمندی نوحه ادمه
 فنا بولما اولوب باقی مسیحا و نه او قوند فچه
 ملاهی مرده احیا ابد حقایق هر دمده
 الهی دایما صحر جاننده روحی شاد او کسوه
 اجتا اولد غنجه مائده کوشه غمده
 اسندوب انقالبی هاشمی داعی دیدی نارنج
 غنابه و مری و صحنی صحنی باقی قلای اسیمی عالمده
 طوزانک حقیق هی یار او شمه
 محبت شیطنی دلدار او شمه
 سنن جو و لومتم جان کوکلده
 و غاوار اول صقیر زندهار او شمه
 نوله کوز دین ابراهیمه جهالین
 کوکلارن سیر ابدور هی یار او شمه

کتابخانه